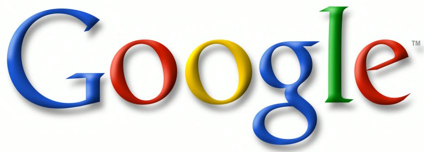
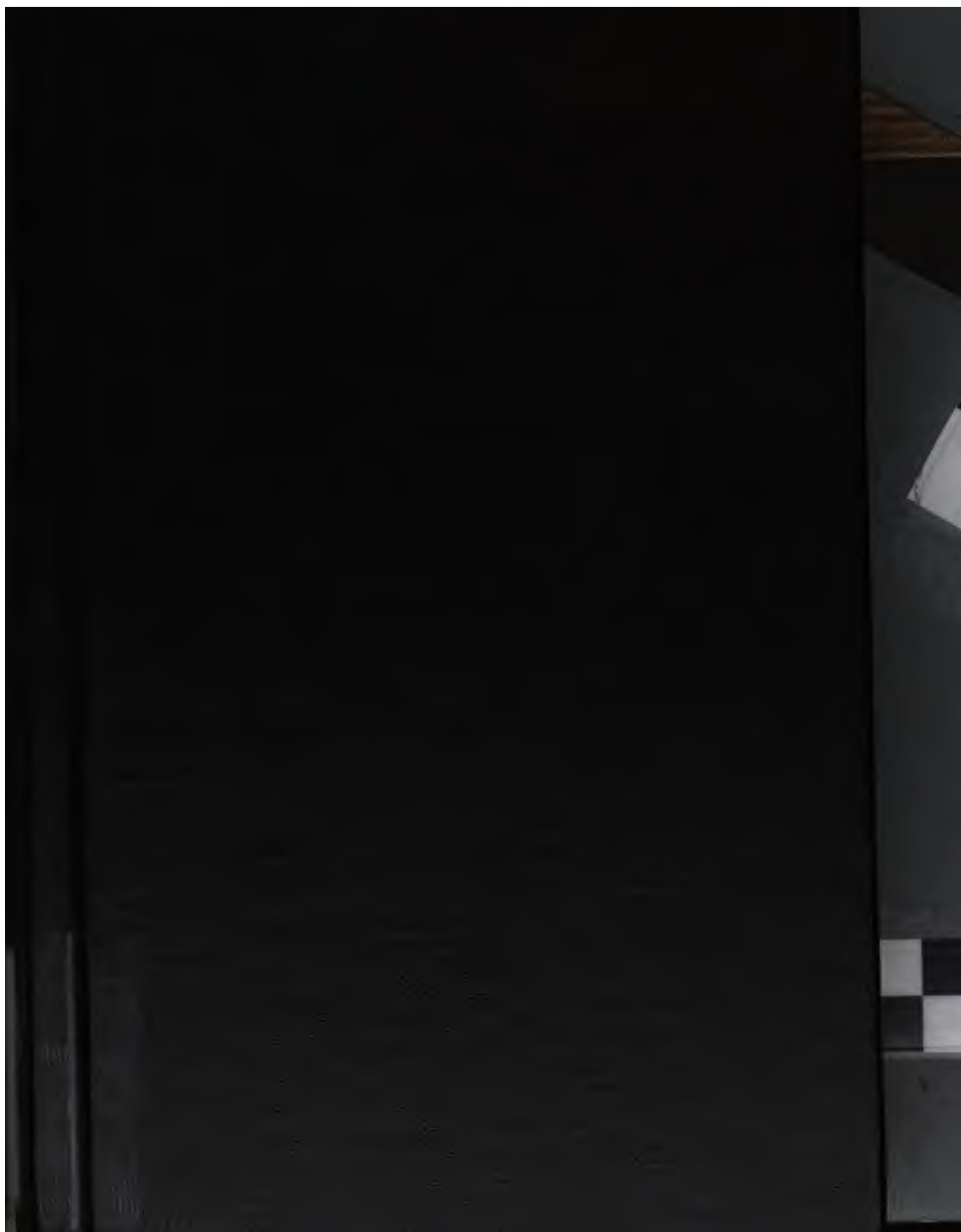

ՀԻՔԵԱՅԷՅԻ

ԻՒՔԻ ԳԱԲՈՒ ԵՕԼՏԱՇԼԱՐԸ

ՀԷՔԵԱՅԷՍԻ

ԻՔԻ ԳԱԲՈՒ ԵՕԼՏԱՇԼԱՐԸ

ԵԱԽՕՏ

ՀԱԳԳՈՒ ԱՏԱԼԷԹԻՆ ԶԱՀԻՐԻ

ԷՍԷՐԸ

ՅՈՎՍԷՓ Ց. ԳՈՒՐՊԱՆ

ԱՍԻԹԱՆԷ
ՄԱԹՊԱ՛ԱՍԸ ՆՇԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

1885

7360-8981

MAIN

ՏԻՅՊԱՃԷ

Ասըր մէարիֆ հասըր ճէնապը ճիհանպանիտէ հէր նէվի ուլումու ֆունուն եէվմէն ֆէ եէվմէն Թարագգը վէ Թէզայիւտ պուլմագտա․ վէ մէյտանը ինԹիշարէ նէշէ նէշէ ասարը պէճ-կիւզիտէ վէ հէքեայէյի նէֆիսէ վազ օլունմագտա օլտուղու քէմալի մէմնունիյէԹլէ կէօրիւլմիւշ իսէտէ, պունլար էքսէրիսէն էլսինէյի էճնէպիյէտէն Թէրճիմէ վէ մէմալիքը էվրօբատէ կիւզէրան խալէն վագաայէրտէն պահս իտէր գիԹապլար օլտուղունտան սիԹԹապի էվլատը վաԹանըն գիւԹիւպի մէզքիւրէտէն լայըգըյըլա իսԹիֆատէ վէ քէսպը Թէլէզզիւզ իտէմէյէճէկլէրի տէրքեար օլմագլա, պու տէֆա սայէյի մէարիֆ վայէյի հազրէԹը շէհրիեարիտէ, միլքիմիզտէ վուգու պուլմուշ օլան պիր վագաանըն հէքեայէյի ղարիպէսինի մին ղայրի լիյագաԹին գալէմէ ալարագ (Իքի Գաբու Եօլտաշլարը) *նամըյըլա եէտի սէքիզ եիւզ սահիֆէտէն իպարէԹ իշպու րիսալէնին տէրճինէ ինԹիսար իԹմիշիզ տիր։*

Վագըա պիր էսալը լաղէրյէ մէյտանը գիԹապէԹէ պէօյլէ սիւրսալաԹ սիւրմէք հայլըճա քիւսաԹախըրլըգ իսէտէ, պու պապտէ զէվաԹը մէարիֆ սիմաԹըն աֆֆընը Թալէպ իԹմէքլէ պէրապէր․ շունու տախի արզէ յէ ճէսարէԹ իտէրիզքի․ իշպու հէքեայէմիզ պիր պէտայէԹ օլմագլա, ասհապը գալէմ Թարաֆընտան նօգսանլէրինին մուախէզէսի իլէ իսԹիֆատէ օլունուպ, վէ իլէրուտէ միւքէմմէլ (րօմանլէր) Թէէլիֆ իտէճէքլէրի կիպի, պինլէրճէ խաԹամիւ նօգսանլէրի համի հէքեայէյի աճիզանէմիզ անլէրէ ատէԹա պիր նումունէ կիպի օլաճագ․ վէ պու իսէ մահզա չէրէֆու իֆԹիխարըմըզը մուճիպ պիր մատտէ օլտուղու վարէսԹէյի չէքքու իշԹիպահտըր։

Գալատէ իշար օլունտուղու կիպի, էրպապը մէարիֆին աֆլէրինէ մաղրուրէն, նէշրինէ ինԹիսար իԹտիկիմիզ (Իքի Գաբու Եօլտաշլարը) *եախօտ* (Հայգու Ատալէթին Զաֆիրի) *նամըյըլա հէքեայէ . հէրշէյ պատապատ հաֆԹատէ պիր տէֆա, վէ նայիլ*

մուվաֆագաթ օլտուգտա, իքի տէֆա օլարագ ճիւզպէ ճիւզ մէյտանը ինթիշարէ վազ օլունաճագը խասսէթէն իլան օլունուր։

Հէքեայէյի աճիզանէմիզին Թապու Նէշրինէ Նազտէն մուավէնէթտէ պուլունան զէվաթը սախավէթ սիմաթըն չու լութֆու միւրիւվէթլէրի իւէլէպէտ ալթուն հուրուֆաթիլէ սահիֆէյի գալպիմտէ մէսթուր օլաճագը կիպի, մանէվի սուրէթտէ եանի գալու գալէմիլէ պիզէ մուավինլիք իտէն միլլէթիմիզ չուարասընտան, Արապաճեան Միհրան Պիտար էֆէնտիյէ տախի արզը թէշէքքիւր իտէրիմ։

Հէքեայէմիզին կէրէք տէֆաէն Թապը՝ վէ կէրէք լիսանը ախէրէ Թէրճիմէսի հուգուգու միւէլլիֆինէ այըտ օլտուղը տէրքեար տըր։

1885 Յունիս — Յ. ԳՈՒՐՊԱՆԵԱՆ

ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ

ՊԻՐ ՑԷՆԻՋ ՎԱԳԱ'ԱՍԸ

Թարիխը միլատըն 1870 սէնէսի մայիս 23ինէ թէսատիւֆ իտէն պիր ճումա իրթէսի ախշամը, Շիրքէթի Խայրիյէ վափօրլարընտան Անատօլ սէվահիլինէ իշլէյէն կէօքսույու նամ վափօր, սա'աթ օնպուչուք րատտէլէրինտէ հէման քէօփրիւտէն հարաքէթ իթմէք իւզրէ օլուպ, հէր քէս պիր ազիմ շիթապլէ վափօրը մէզքիւրէ տօղրու գօշմագտա իտի ։

Վափօր չիմալարընը ալըպ վէ իսկէլէյի չէքէրէք չարխլարը տախի հարաքէթէ պաշլամըշ իքէն, գօլթուգունտա սախթիեանտէն մամուլ պիր չանթա վէ էլինտէ տախի պիր տէմէթ կիւլ օլտուղու հալտէ, եիրմի պէշ եիրմի ալթը չաղլարընտա տէլիգանլընըն պիրի վափօրա եէթիշէպիլմէք էմէլի իլէ ալէթ թաճիլ գօշարագ վէ հէման վափօրա աթլարգան նասըլսա մուվազէնէյի ղայպ իտէրէք տէնիզէ տիւշմէսի իլէ ղարգ ու նապէտիտ օլմասը պիր օլտու ։

Պու վագա'այի էլէմպախշատէն կէօրէք քէօփրիւտէ օլան իզտիհամ վէ կէրէք վափօրըն տէրունինտէ պուլունան եօլճուլարը միւթէէսսիր օլարագ ազիմ պիր թէլաշէ տիւշտիւքլէրի կիպի, գափթան տախի պիթթապի վափօրըն

հարաքէթինին մէն ու թէեխիրինէ գօմանտա վէրէրէք, տէլիգանլըղըն խէլասընա տայիր լազըմ կէլէն թէտապիրին աքրէպան իճրասընը թայիֆէլէրէ էմր իթմիշ իտի իսէ տէ, Նախահան մաղրուգ տէլիգանլըխա եաշտաշ ու ագրան, վէ սիմասընտա պիր տասլէթը շաթիյէ վէ պիրնէշաքէթը թապիյէ նիւմայան, պիր կէնճ խըլամ հէհէման օթուրտուղու եէրտէն գըյամ, վէ ալէլաճիլ աղնիեավիւ քիւպէրայէ մախսուս օլան եան քամարասընտան տըշարը ֆըրլայարագ, գաբտանըն գօմանտասընա տախի մէյտան վէրմէյերէք, պիւլէնտը աւազ իլէ «աման եա՛րապպի, նէ՞ միւտհիշ հալ տըր պու, Ալլահ աշգընա օլսուն, շու պիչարէնին իմտատընա եէթիշին, գուրթարընըզ շու անտէ էլլի ատէտ լիրա վէրմէյի նամուսըմ իւզէրէ ահտ իտէրիմ» տէյէրէք կէօզլէրինտէն էշքը քէտուրէթ րէվան, օլմագտա իտի։

Պու հալի եէս իշթիմալտէն մաղմում վէ միւթէէսսիր օլան խալգ, հայրան հայրան րուլի տէրեայէ նիկէրան օլմագտան պաշգա պիր չէյէ միւգթէտիր օլամայաճագլարընը կէնճ խըլամ ֆէհմ իտէրէք, ճան ու կէօնիւլտէն տէվտոյի վէ սատըգ ահպապը զանն օլունան մաղրուգ տէլիգանլըյը սիզզաթ գուրթարմագ էմէլի խայրիյէսի իլէ, թաղսիլի էվգաթ իթմէքսիզին, տէրագապ պալթօսընը ըյըրըբ աթտը, վէ հէման տէնիզէ աթըլմագլա հազըրլանմագտա իքէն, իւսթիւ պաշը բէժմիւրտէ վէ բէրիշան, վէ գըրըգ պէշ եաշընտա թախմին օլունան մէճհուլիւլ ահվալ պիր շախս, միւշարիլէյհին գօլունտան թութուպ, «ամա՛ն Մուհիպ պէյ, նէ եափըյօրսունուզ, պէյհուտէ օնէֆսինիզի թէհլիքէյէ իլգա իտիյօրսունուզ, զիրա սիզ եիւզմէք պիլմէտիյինիզ հալտէ մէրգումը գուրթարամատըգտան պաշգա, սիզին տախի պօղուլաճաղընըզ չիւպհէսիզ տըր» տիմէսի իլէ, կէնճ Իսլամ, (մէր-

գումըն օրատա հաղըր պուլունմասը քէնտինճէ մէմուլըն ղայրի պիր մատտէ օլմաղըլա) քէմալի թէհայեիւր վէ մէրգումը պաշտան այաղատաք պիր չէշմի հադարաթլէ սիւզերէք, « Պէ՛տիք, պիլմիշ օլասընըզքի գապահաթընըն աֆֆ օլունմասը, վէ եվէլքի կիպի հիւսնիւ թէվէճճիւհիմէ մազհար օլմագըլըղըն անճագ, ճանտէն ազիզ տօստում Վահանը կիրիֆթար օլտուղու չու բէնչէյի մուխաթարատէն խէլաս իթմէնլէ օլաճագ տըր » տէյինճէ, Պէտիք թէսմիյէ օլունան մէրգում մէճհուլիւլ ահվալ շախս, հէման տէլիգանլըրըն տէսթինի քէմալի հիւրմէթ վէ պիր հալի մինէթտարի իլէ պուս իթմէքլէ, քէնտիսինի տէնիզէ աթարագ տէրան, միւսթաղրագը գաարը իւմման, վէ անը վահիտաէ կէօզտէն նիհան օլտու:

Նագլըս հէքեայէ իթտիյիմիզ իշպու ահվալը ղարիպէ պիր միւտէթը գալիլէ ղարք ընտա իճրա օլունմուշ իտի:

Գու սըրա մազըրուղ տէլիգանլըրըն ֆէսի իլէ էլինտէ պուլունան կիւլ տէմէթի րուչի տէրեատէ ղահիր օլարագ, չար թարաֆտան իմտատէ կէլմիշ օլան գայըգ վէ սանտալլէր միւեանընտա չալգանմագտա օլուպ, հէր քէս թապիյի նօգթայի մէզգիւրէյէ աթֆը նազարը տըգգաթ իթմէքլէ մազըրուգը մէրգումըն օրատան ղահիրէ չըքաճաղընա ինթիզար էյլէմէքտէ իքէն, պիլ աքիս մահալի մէզքիւրտէն սէքիզ օն գուլաճ մէսաֆէտէ պաիտ, պիր ատէմին տիկէր պիր շախսը ճանսիպէրանէ օղրաշարագ, վէ թէլաթիւմը էմվաճիլէ գահրիմանքեարի պիր սէպաթլէ բէնչէլէշէրէք թէճէմմիւ իտէն գայըգլարա տօղրու սիւրիւյիւպ կէթիրմէքտէ օլտուղու պէտիտ օլտու:

Իշպու հալի բիւր մէլալի քէմալի եէսու ֆիթուրլա սէյրըս թէմաշա իտէն հուզզար, թարիֆի նազապիլ պիր խէլէճանը գալպէ տիւչար օլարագ, չու ֆաճիայի միւէլլէմէնին ինթիհասը նէ օլաճաղընը թէֆէքքիւր իթմէքլէ

պէրապէր , քէնտի հէմ ճինսինին խէլասը իչիւն Նէֆսինի պէօյլէ պիր ազիմ թէհլիքէյէ վազ իտէն եիւզպէճի , պիր սէֆայի մէտէտ պախշա իլէ , « ամա՛ն պիր մըրտար տահա զայրէթ իտինիզ , իշթէ գայըգլար իմտատընըզա կէլիեօրլար » տէյու մէրտումը թէշվիգու թէշճի իթտիքլէրինտէն , մումաիլէյհ տախի եէնիտէն պիր գուվվէյի վէֆգէլատէ քէսպ իտէրէք , Նասըլսա պիր համլէտէ գայըզըն պիրինին զավրագընա սըգը սըգըեա սարըլմասըյլա , գայըգտաա պուլունանլար տախի , հէման պօզուլմագ տէրէճէսինէ վարըլ օլմուշ օլան տէլիգանլընըն սաչլարընտան գավրայըպ կիւճ հալ իլէ գայըգըն տէրունինէ ալապիլտիլէր իսէտէ , հայֆա՛ քի , մէրգումը պու գատար ֆէտաքեարլըգլա սահիլի սէլամէթէ չըգարան օլ գահրիման քիմսէնին , թաապու թուվանը քէսիլիպ վէ էլլէրի կէվշէյէրէք , պիլա իխթիյար գայըգըն զավրագընը պըրագը վէրմէսի իլէ , եէնիտէն գաարը տէրեայէ տալըպ կէօզէ կէօրիւնմէզ օլտու ։

Պու հալի սէյր իտէն գայըգճըլար պէյնինտէ աթիիւզ զիքըր միւսահիպէթ թաաթի օլունմագտա իտի ։

— Հաճի՞ , քիմ օլտուղունու թանըտընա ։

— Մաշալլահ , թանըտըմ եա , Պէտիք տէյի՞լմի իտի ։

— Թ՛ա քէնտիսի , պէնիմ էֆքեարըմճա տէֆաէն տէնիզէ տիւշմէսի մախսուս տըր ։

— Ատամ սէնտէ , զօրու նէ , .հիչ պիր ատամ կէօզ կէօրէ պօզուլմասընը իսթէ՞րմի ։

— Էյ նէ՞ , սանքի եօրուլտուտա , տէնիզէ տալտը տէյէճէքսին ։

— Էօյլէ եա էլլէրի կէվշէտի . . . . ։

— Նէ մինասիպէթ ճանըմ , միւթլագա պիր էֆքեարա մէպնի տիր , էյէր պէնիմ պիլտիյիմ Պէտիք իսէ , էօյլէ բէք գօլայ եօրուլմագ պիլմէզ ։

— Նէմէ լազըմ ատամ չէյթան ալսըն կիւնահընը ։

Օլ անտէ մազրուգ տէլիգանլընըն խէլասը իչուն սուրէթը վէֆգէլատէտէ իպրազը ղայրէթ ու հիմմէթ իտէն իսլամ տէլիգանլըսը, մուամիլէյհին տէնիզտէն իխրաճ իլէ գայըղըն տէրունինէ ալընմասընը կէօրիւնճէ, գալպինտէ մէսէրրէթ վէ սիմասընտա պիր էսէրը պէշաշէթ նիւմայան օլուպ, հէման պիր սանտալէ աթլայարագ տէլիգանլընըն սէրիլիպ եաթմըշ օլտուղու գայըղըն իւզէրինէ վարմասընը սանտալճըեա էմր իթտի։

Պու վագաայի միւէյլէմէ սէպէպի իլէ վաքօր պիթթապի հարաքէթինի թէէխխիր իթմիշ, վէ պիր չարեէք սա՛աթ գատար բօսթասընտան կէճ գալմըշ օլտուղու հասէպի իլէ, արթըգ տէնիզտէ գալան իքինճի չախսըն հալի նէրէլէրէ միւնթէճ օլաճաղընա պէքլէմէքսիզին, հէման սիւրաթլէ հարաքէթէ պաշլայուպ եօլունա տէվամ իթտի ։

Կէնճ իսլամըն սիւվար օլտուղու սանտալ քէմալի չիթապլէ տէլիգանլընըն պուլունտուղու գայըղա եանաչուպ վէ մէզգիւր գայըգըլա պէրապէր Գալաթա սահիլինտէ Մօմխանէ իսկէլէսի թապիր օլունան մահալլէ պիլմուվասալէթ, կէրէք քէնտի սիւվար օլտուղու սանտալճըեա վէ կէրէք սէվտիյի ահպապընը տէնիզտէն չըգարան գայըգճըլարա լազըմ կէլէն իւճրէթի պիր սուրէթը սախավէթքեարանէտէ թէտիյէ իթտիքտէն սօնրա, ատէթա պիր էօլիւ հիյէթի քէսպ իթմիշ օլան ահպապընը պիր արապայա իրքեապ, վէ պիր գըթա թէզքէրէ իլէ քէնտի աշինալէրինտէն մահիր վէ հազըգ պիր տօգթօրուն խանէսինէ կէօնտէրմէյէ չիթապ իթմէքլէ, մահզա քէնտի էմրի իւզրէ նէֆսինի ֆէտա իթմիշ օլան իքինճի չախսըն խէլասընա, վէ չաեէտ պօղուլմուշ իսէ, ճէսէտինին թահարրիսի խուսուսընտա իսկէլէտէ պուլու-

Նան դայըրդճըլարա պախշիշլէր վատ իթտի իսէ տէ , չի փայտէ քի ինճրա օլունան ճահտ ու իգտամաթէ նիսպէթէն , մերդումըն վիճուտինտէն ասլա պիր էսէր կէօրիւլէմէյուպ , հէր հալտէ պիչարէ ատէմին մաղլուբէն վէֆաթ իթտիյինէ պէյնէլխալգ գանա՛աթ հասըլ օլուր :

Մաղլուբ Պէտրին , Մուհիպ պէյ թէսմիյէ իթտիյի ղուլամ տէլիգանլըսը , մերդումըն հիչ օլմազսա նաշէսինի օլսուն պուլմագլըգտան տախի զաթի իւմիւտ օլարագ , քէնտի քէնտինէ « Եա՛րապպի , հիքմէթինտէն սուալ օլունմազ սէնին , պէլքի շու սէֆիլ ատէմ պիր պաշգասընըն խէլասը նէֆսի իչին քէնտի էօմրիւնի ֆէտա իթմէքլէ աֆֆը իլահիյէնէ մազհար օլուր » տէտի . վէ տէրունի տիլտէն պիր ահի սէրտ չէքէրէք քէմալի մէյուսիյէթլէ մահալլի մէզքիւրտէն միւֆարագէթ , վէ ճանտէն ազիզ սէվտիյի ահպապընըն թէսալլի օլունմազտա օլան խանէյէ մուվասալէթ իթտիյի հէնկեամտէ հէման սա՛աթ եարըմը կէչմիշ վէ սուլար տախի գարարմայա պաշլամըշ իտի :

ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՎԷՍՎԷՍԷ

Հէքեայէսինի իթալյանմիզ իշպու վագաայի միւտհի-շէնին զուհուրինտէն իքի սաաթ սօնրա , պօղազ իչի գա-րիյէլէրինտէն , անատօլ ճիհէթինտէ վագը Պէյգօզ տէն-մէքլէ մարուֆ սօն գարիյէնին վաբօր իսկէլէսինտէ աթը-ւզզիքէք հալլէր կիւզէլեան իթմէքտէ իտի :

Շէօյլէքի վագթը մուայէնտէ սօն վաբօրուն կէլիւպ չըգմամասը սիւքեանը գարիյէնին վէսվէսէսինէ մուճիպ օլուպ , պիր թագըմ զիւքիւրու նիսա գարիյէնին սահի-լինտէ թէճէմմիւ իտէրէք , վէ հէր պիրի պիր կէօնա զիւ-յիւմէ զահիպ օլարագ չարը չէշմիլէ վաբօրըն վիրուտի-նէ ինթիզար իթմէքտէ իտիլէր :

Գունլարըն իչինտէ չօճուգլար բէտէրլէրինի , իհթիեար-լէր էվլատլարընը , կէնճ գատընլար զէվճլէրինի , վէ թա-զէ գըզլար նիշանլըլարընը , վէ եաւօտ մաշուգլէրինի պէքլէմէքլէ , եէքտիկէրինէ , « Ճանըմ վաբօր նիչիւն պու գատար կէճ գալտը , աճէպ պիր գազա՞ մը զուհըր էթտի »

Պիր իհթիեարէ գատըն տախի կէլինինէ խիթապէն . . . :

— Ա՛հ , սապահտան պէրի սաղ կէօզիւմ օյնաեօրըտը , այլահ սագլասըն ամա մութլագա պիրզէ պիր չէյ օլա-ճագ տըր :

— Աման տուտու սէնտէ , հիչ խայըր սէօյլէմէզսին : Կէնէ պիր գատըն տախի րէֆիգէսինէ խիթապէն . . . :

— Տէմէսին պու սապահ պէնիմքի իլէ էրքէյի աթըշ-տըգ , գա ճանըմ իքի այտան պէրի տիր պիր չապգա

պաղլատաճագ . Հա պու կիւն հա եարըն տէյերէք պէնի ավընտըրըեօր , կէլ պագ·քի եարընտա (Տարեդարձ) տըր , էյ հիչ էօյլէ (ակում) կիւնտէ գըշըրդ շապկա կիյի՛լիր մի ։

— Էյ աման գըզ գարտաշ սէնտէ օլտուղու եէրինէ պաղլա , պէլքի հէրիֆին վագթը եօգ տըր , նէ եաքսըն , պէնիմ ճանըմ եօգ մը ։

— Գա սուս սէնտէ , էրքէքլէր պէօյլէ տիր , քէնտի զէվգլէրի իչին օլսա , նէ եաքար եաքմազ քարա պուլուրլար , նէ իսէ , սապահլայըն մարազա իթտիք , պէնտէ հըրսլանտըմ, Ալլահ վիճուտինի գալտըրսըն տէտիմ, օտա « ինշալլահ, հիչ օլմազսա էլինտէն գուրթուլմուշ օլուրում » տէտի , չիմտի վաքօր հալա կէլմէտի , էյէր պիր գազաեա օղրամըշ օլուրսա , պիլմիշ օլ քի օ լագըրտը եիւրէյիմէ պէօյլիւք պիր տէրտ օլաճագ տըր . . . . ։

— Գա աման սէնտէ աղզընը խայըրա աչ , ինշալլահ պիր չէյ եօգ ։

Իքի կէնճ գըզլար տախի շու կէօնա կէօրիւշմէքտէ իտիլէր ։

— Մատմազէլ տիւն կիճէ սէճէրէլի պիր րիւյա կէօրտիւմ, կալիպա պէնիմքինտէն քէօթիւ պիր հապէր ալաճաղըմ։

— Ահ գըզ գարտաշ պէնտէ վէսվէսէ իտէյօրում, պէնիմքինտէ պու ախշամ իլք վաքօրըլա կէլիպտէ ախշամտան պիր իքի (Թուր) իտէճէքտիք , եարընտա պէնի Հիւնքեար Իսկէլէսինէ (Տարեդարձա) կէօթիւրմէյէ (բաբօլտէօնէր) իթմիշ իտի , իլք վաքօրտան չըգմատը , սօն վաքօրտա պու վագըթտա գատար կէճիքտի , հասըլը նէ տէյիմ գըզ գարտաշ այգըրը վէսվէսէ իտէյօրում։

— Շիմտի էվտէ օլայըտըմ պիգիմ . . . տուտուլյա պիր քեահատ աչտըրըրըտըմ։

— Հէ · դա , նէ կիւզէլ չըղըրըյօր ։

Երբէմնճէ ավտէթ իթմիշ օլան իւքի տէլիգանըլըլար պէրապէրլէրինտէ դըզլար վէ դատընլար օլտուղու հալտէ , ահէնկին պօյունա քէչիթ ու կիւզար իտէրէք , կեահ վաքօրուն կէճիքմէսինէ վէ կեահ տա միլլի մէսէլէլէր իւզէրինէ կէօրիւշմէքտէ օլուպ , րէֆագաթըլարընտա պուլունան դատընլար տախի սաէթը դաախմէլէրինճէ իլք պահար մէվսիմի մօտալէրինէ տայիր միւպահասալէրէ կիրիշմէքտէ իտիլէր ։

Գաֆալարը ազ չօգ տուխմանըը պիր քաչ քիշիլէր տախի պիրպիրլէրինէ ,

— Նա՞սըլ , Պօղոս աղայ , եարըն (Տարեդարձա) կիտէճէ՞քմիսին ։

Նէ՞ , (Տարեդարձ) մը , պէն եօյլէ չէյլէրտէն ասլա խօշլանմամ , տուղ ըրադըեա պադալըմ ։

— Ճանըմ նէ օլուր սէնտէ ա՛ քարտաշ , ըրադըմըզը պէրապէր ալըպ կիտէր օնտա չադարըզ , նէ տէրսին էյի օլմա՞զ մը ։

— Օլուր նէյէ օլմազ , հազըր (կեցցէ) ճիլէրիտէ սէյիր իտէրիզ ։

Գունլար պու կիպի միւսահիպէթտէ իքէն , վաքօր իսկէլէսինտէքի դաղինօտա հազըր պուլունան լավութա քէմէնչէ թադըմը իճրայի ահէնկէ պաշլայըպ , մէգամը սուզինագտէն պիր բէյշրէվ , վէ միւթէադըպէն մէրհում Քէնան պէյին թէէլիֆքէրտէսի օլան (Նէրտէ քալտըն ռէվանիյիմ) միւէասիր շարգըըսընը թէրէննիւմսազ օլուպ , թէճէմմիւ իտէն ահալինին պիր տէրէճէյէ քատար խէլէճանլէրինի թէսկինէ մուվաֆֆագ օլապիլտիլէր ։

Գաղինօնըն բէյշկեահինտէ , նիմ դարանլըգտա , վէ միւթէֆէրրիգէն իքի կէօլկէ կէօրիւնմէքտէ իտի . պունլարըն պիրի օրթա պօյլու էթինէ տօլուճա վէ ղըրդ եա-

շէնը միւթեճավուզ պէր գատըն օլուպ, տիկէրի իսէ հէ-
նուզ օն եէտի եա օնսէքիզ չայլէրինէ գատէմ պասմըշ,
պէր գըզճըազ օլմագլա, պունլար պէրիպէրլէրի իլէ աս-
լա գօնուշմամագտա իտիլէր, վէ իքիսի տախի միւթէ-
մատիյէն տէնիզէ տօղրու պագարագ, անճա կէնճ գըզ
կեահպէկեահ տէրունինտէն պիր ահի ճանկիւտազ չէ-
քէրէք, քէնտի քէնտինէ «Եարապպի սէն հըֆզ էյլէ»
տէր տուրուր; վէ եինէ չինավէրի տէրեայի թէֆէքքիւր
օլուր իտի.

Գազինօտա չալընան սազլարըն վէ ալէլ խուսուս պա-
լատէ իշար իթտիյիմիզ «Նէրտէ գալտըն սէվտիյիմ» շար-
գընըն միւէսսիր ահէնկինտէն կէնճ գըզճըազըն վիճտու-
նինտէ պիր լէրզէ հասըլ օլարագ, պիրտէն պիրէ սիլ-
քինտի, վէ ըէֆագաթընտա պուլունան գատընա պիր
սէտայի էլէմպախշա իլէ «Ա՛հ սէվկիլի թէյզէճիյիմ,
զանն իտէրսին քի խանէնտէլէր պու շարգըյը մախսուսի
օլարագ պէնիմ իչիւն օգույօրլար» տէյուպ, սէլ կիպի
կէօզ եաշը տէօքտիւյիւնի թէյզէսի կէօրիւնճէ, պիր
թավըր մատէրանէ իլէ...

— Է՛յ Հըռիփսիմէ գըզըմ: էլ վէրիր արթըգ, պու գա-
տար ըզթըրապէ պու գատար մէյուսիյէթէ նէ սէպէպ
վար... նիչիւն պու գատար մուզթարըպ օլույօրսուն,
եօխսա Վահանըն սատագաթընտան շիւպհէմի իտէյօր-
սուն:

— Ա՛ եօգ եօգ, հաշա սիւմմէ հաշա, անըն սատա-
գաթընտան զէրրէ գատար շիւպհէ իթմէք աէթա պիր
ճինայէթ տիր:

— Էյ մատէմ քի էօյլէ տիր, նիչիւն պու գատար մէ-
եուս օլույօրսուն:

— Ահ թէյզէճիյիմ նա՞սըլ մէեուս օլմայըմ, նա՞սըլ
կէօզ եաշը տէօքմէյիմ. թամ օն պէշ կիւն օլույօր քի

Պէյ օղլունտան պուրայա միսաֆիրլիքթէն կէլմիշիմ, օն պէշ կիւնտէն պէրի տիր, պիր տէֆա օլսուն պէնի կէօրմէյէ կէլմէմիշ, վէ անճագ պու ախշամ իչին կէլմէյի սէօզ վէրմիշ իքէն, Թալիի նասաղըմտան շու վագըթ օլտու վարօր կէլմէտի, վէ պէլքի տէ պիր գազայէ օղրատը, պունու իչին . . . . :

Կէնճ գըզըն Թէյզէ Թէսմիյէ իթտիյի գատըն մուխաթապընըն սէօզլէրինի գաթ պիրլէ, վէ պիր նիկեահի խայըր խահի իլէ կէնճ գըզըն սիմասընա պագարագ . . . . :

— Եօգ, Հըրիփսիմէ գըզըմ, պու խուսուստա Վահանը իթհամ իթմէյէ ասլա հագգըն եօգ տըր զաննըմ խանէրիմ, զիրա նասըլ քի մալիւմ տիր մէրգում էմիր գուլու օլուպ, հիչ շիւպհէ եօգ քի, մաղաղաճա օլան իշլէրին քէսրէթի սիզի սըգճա կէօրմէյէ միւսաատէ իթմէյօր օլմալը, վարօրուն կէճիքմէսի տախի պադըլ Թալիյի սէպէպլէրէ համլ օլունապիլիր իքէն, սիզին պէօյլէ ուզուրսուզ քէշֆիյաթլէրէ գալգըշմանըզ, վէ խայըրսըզ զըւյուննէրէ զահիպ օլմանըզ ճայիզ տէյիլ տիր:

— Ինշալլահ տէտիյինիզ կիպի օլուր:

— Ինշալլահ, լագին շուտա ագլը եագըն պիր մատատէ տիր:

— Հանկըսը Թէյզէճիյիմ:

— Մէսէլա, մէշղուլիյէթինին իգթիզասընճա, վարօրա եէթիշէմէյիպ, եա գայըրգըլա վէ եախօտ եարըն կապահըլէյին կէլիր:

— Ջօգլուգ գայըրգտան խօշլանմազ, հալպու քի . . :

Գըզ պաշլատըղը մէգալէյի իթմամ իտէմէտի, չիւնքի վարօր կէլմէք իւզրէ օլուպ, խալգ իսէ ազիմ շամաթա իլէ իսքէլէյէ գօշուշմագտա օլտուղունտան պունլար տախի պիթ Թաղի գալագալըգ իլէ պէրապէր վարօրըն խաթըրճույլինէ գօշտուլար:

Նաւըլսա վաբօր կելիւպ իսկելէյէ եանաշարագ միւշ-թէրիլէրի չըգարմադըգտա վէ հէր.քէս քէնտի պէքլէտիյինի պուլուպ գավուշարագ , պէյհուտէ օ գատար մուղթա-ըըպ օլտուգլարընը անլատըլար իտէ տէ , Պէօյլիւտէ զու-հուրա կելէն վագա՛այի միւէլլէմէ չույու պուլուպ վաբօ-րըն կէհիքմէսինին սէպէպի աշիքեար , վէ հէր քէս տը չօք հիւզնու էյլէմէ տիւշար օլտու , հէր նէ հալ իսէ ։

Թէճէմմիւ իտէն խալգ խանէլէրինէ ազիմէթ իթմէք իւզրէ իքէն , Նագեահան իսկէլէ պաշընտան ֆէրեատ ու ֆիղան սէտալէրի իշիտիլմէքլէ , խալգ տէֆաթլէ օլ ճա-նիպէ գօշմաեա մէճպուր օլուպ , պալատէ վասֆու իշար իթտիյիմիզ կէնճ գըզճըազը թէյզէսինին աղուշինտէ պա-եըլմըշ օլտուղունու կէօրտիւլէր , վէ պազը զէվաթը հա-միյէթ սըֆաթըն սայու ղայրէթի , վէ գարիյէնին տօգ-թօրու պուլունան զաթըն մէհարէթի իլէ , մէրգումէնին , թէտավիսինէ հիմմէթ օլունուպ կիւճ հալ իլէ ագլը պա-շընա կէլէրէք խանէսինէ նագըլ իտիլտիքտէն սօնրա հէր քէս մուամիլէյհանըն չու հալինէ պիրէր կէօնա մանա վէրէրէք խանէլէրինէ չէքիլտիլէր ։

Գարիյունը քիրամ էլպէթտէ մէրսումէնին պայըլմասը սէպէպինի անլամըշ իսէլէրտէ , եինէ պիր քաչ սէօզ իլէ թէֆհիմ իթմէքլիյի ղայիտ կէօրմէյիզ , չիւնքի գարիյէ խալգը քէնտի պէքլէտիքլէրի զէվաթը կէօրիւպ գավուշ-տուգտան սօնրա , քէնտիլէրինճէ ասլա իլիշիյի օլմայան վագա՛այի մալիւմէ թապիյաթըյլա էհէմմիյէթինի ղայր իթմիշ իտի իսէտէ , անճագ զիքրի սէպգաթ իտէն գըզ-ճա , մէզգիւր տէհշէթլի վագաանըն վէֆգէլատէ էհէմ-միյէթի օլտուղու տէրքեար իտի , զիրա հէր.քէս քէնտի պէքլէտիյի ատէմէ գավուշմուշ , վէ եալընըզ մուամիլէյ-հանըն չարը չէշմիլէ ինթիզար իթտիյի զաթ մէյտանէ չըգմատըգտան մատէ , հաթտա իքի ատէմ տէնիզէ տիւ-

չիւպ , վէ պիրինին մաղրուգէն վէֆաթ իթտիկի խապէրի բիւրքէտէրի մէրգումէնին տախի մէսմոյի օլարագ , զաթէն միւվէսվիսէ օլմաղլա հէր հալտէ թէլէֆ օլան քիմսէ քէնտի սէվտիկի վէ օն պէշ կիւնտէն պէրու կէօզլէտիկի զաթ օլտուղունա էյիտէն իգնա օլուպ , օլ տէրէճէ տիւշարը էնտիշէ օլմուշ իտի ։

Մէրգումէնին պու կիպի վէսվէսէլէրէ զահիպ օլմասը քէնտինճէ պիր տէրէճէյէ գատար հագլը իտի , չիւնքի հիյնի սէպավէթինտէ բէտէրինտէն էօքսիւզ գալմագլա քէնտիսինի էքսէր ճիհէթ պէթպախտ պիր մախլուգ աատ իթմէքտէ օլուպ , վէ « էօքսիւզ նէրէտէ կիւլմիւշ տիր » մէգալըաթըն գավլինճէ , հէր հալտէ չու ճիհան տէնիլէն միհնէթխանէտէ քէնտինին ասլա րէֆահը հալտէ պուլունմայաճաղընա , վէ էօմրիւնիւն տէրտու մէշագգաթլա կէչէճէյինի թէսլիմ իթմէքտէ իտի ։

Հալպուքի մայիւմը ամմէ օլտուղու կիպի ճէնապը վաճիպէլ վուճուտ հազրէթլէրի , քէնտի խալգ իթտիկի էն ուֆագ հայվանաթը պիլէ գուտրէթը սամէտանիյէսի իլէ մաւհաֆազա պույուրտուղու թագտիրտէ , պէնիյի պէշէրին վէ ալէլ խուսուս էօքսիւզ վէ պիգէսան քուլլարընըն համիսի օլմագլըղը , շանը իլահիյէսինտէն օլմազ իլէ զիքրի սէպգաթ իտէն Մուհիպ պէյ կիպի պիր զաթը սախավէթսիմաթըն վասէթասըյլա մէրգումէյէ համիլիք իթմէքտէ իտի ։

ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՏԷՆԻԶՏԷ ՊԻՐ ՄՈՒՍԱՀԻՊԷԹ

Վագթայի մէզքիւրէնին զուհր օլտուղու կիւնիւն կիճէսի հավա ղայէթ գարըը օլմաղըլա, հէր թարաֆը գօյու պիր գարանըլըգ իսթիլա իթմիշ իտի, շէօյլէ քի րույի ասումանտէ պիր թէք եըլտըզ տախի կէօրիւլէմէյիպ, տէնիզ իսէ ատէթա միւրէքքէպ րէնկինտէ սիյահ. վէ րուզիկեար տախի օլմատըղընտան տուրկուն պիր կէօլ հալի քէսպ իթմիշ օլուպ, հէր հալտէ շիտտէթլիւ պիր պօրա զուհուր իտէճէյի մէլհուզ իտի։

Կեճէ պէ կեճէ ուֆուգտան զուհուր իտէն պիր շիմշէյին շուայի տէհշէթֆէրմասը րույի տէրեայը պիր տէրէճէյէ գատար թէնվիր իթմէքտէ իտի. վէ իշպու կէչիճի ըշըգ սայէսինտէ, Տէֆթէրտար պուրնը նամ մահալլի տօլաշարագ եօգարըյա տօղրու սիւրաթլէ կէլմէքտէ օլան իքի չիֆթէ պիր բիեատէ կէօրիւլիւր։

Բիյատէյի մէզքիւրէնին տէրունինտէ իւօթի քիւրէք իլէ էօրթիւլիւ պիր ատէմ եաթմագտա, վէ գըշ իւթիւնտէ տախի բալթօսունուն եագալարը իլէ գուլագլարընը վէ պաշընըն նըսֆընը էօրթմիւշ օլտուղու հալտէ պիր շախս օթուրմագտա իտի, շախսը մէզքիւր իլէ գայըգճըլար պէյնինտէ հիչ պիր սէօզ թէաթի օլունմայըպ հիւքմ իտէն տէհշէթլիւ սուսօլուղը, եալընըզ գայըգճըլարըն պիր սուրէթը միւնթազամատէ տէնիզէ տալտըրըպ չըգարտըգլարը քիւրէքլէրին շամաթասը իխլալ իթմէքտէ իտի։

Պիր մուդդէթ պէօյլէ սիւքիւթ իլէ կիթտիքտէն սօն-րա մումաիլէյհ բալթօսունուն եան ճէպինտէն ալթուն-տան մամուլ պիր գութու չըգարըպ իչինտէն պիր սիկա-րա ալարագ եագտը, վէ համլատա օթուրան գայըգ-ճըեա խիթապէն ։

— Աման Թօսունըմ, պիր ազ ղայրէթ իտինիզ, պիր ան էվվէլ եալըեա վարալըմ, զիրա պօրա իմարէլէրի կէօ-րիւլիյօր տիմէսի իլէ, գայըգճը քէմալի իհթիրամլէ ճէ-վապ վիրէրէք ։

— Էլէմ իւզըրէ օլմայընըզ պէյիմ, պօրա չըգմատան գապ-տըր, պէնտէնիզ եալընըզ եաղմուր եաղաճաղընը մէմուլ իտէրիմ ։

— Հէր նէ հալ իսէ, պիրան էվվէլ մահալլիմիզէ վար-մագ տահա ալա օլմազ մը ։

— Հա՛յ հա՛յ, պիզ զաթէն էմրի ալինիզ միւճիպինճէ ղայրէթտէ գուսուր իթմէմէքտէյիզ, վէլէվ եաղմուր եաղսա, գայըգտա իքի ատէթ շէմսիյէ վարքի, կէրէքսէ զաթը ալինիզի վէ կէրէքսէ տօսթունուզու մուհա-ֆազայէ քեաֆի օլապիլիր զան իտէրիմ տէյէրէք, սու-վարեատէ օթուրան արգատաշընա խաֆիյէն. « Օ՛սման հավեարճըլըք իսթէմէզ տաեան պադալըմ տէմէսի իլէ, գայըգ վէֆգելատէ պիր սիւրաթլէ տէնիզի եարըպ եիւ-րիւմէյէ պաշլատը ։

Մէրգում գայըգճը մէնսուպ օլտուղու ճէմաաթըն ի-ճինտէ միւսթէսնա օլարագ, էրպէյինճէ թէճրիպէլի պիր ատէմ օլտուղու սէօզլէրինտէն անլաշըլտըղը կիպի, քէ-մալի հիւրմէթ ու րայէթլէ պէյ, վէ էֆէնտի. Թէսմիյէ իթտիկի զաթըն կիրուհի աղնիեատէն, վէ քիպար պիր զաթ օլտուղ էվվէլտէն թանըր, վէ եախօտ մումա-ալէյհին խըտմէթինտէ պուլունտուղու զամանն օլ-մուշ իտի ։

Գայըգ Արնաւուտ քէօյիւ բիշկեահնինտէ ակընտը պուրնու նամ մահալէ վասըլ օլտուգտա, սահիլտէ վագը եալըլարըն չալար սա'աթլէրի բէյտէր բէյ կիճէնին պէշինի վուրմագտա իտիլէր, օլ անտէ հէման սուվարեաճը պիւլէնտը ավազ իլէ եէտէքճիլէրի սէսլէյինճէ, իւչ տէօրտ քիշի գօշարագ սահիլէ կէլտիլէր, վէ իչլէրինտէն էն իչ-կիւզարը գայըղըն տէրունինէ պիր գանկալ իլէ աթարագ պաղլատը վէ գըյըյա չէքմէյէ պաշլատը ։

Հալպուքի հալատըն սատմէսինտէն գայըղըն տէրու-նինտէ եաթըպ տէրին պիր ույգուեա տալմըշ օլան զաթ, նակեահան օեանարագ կէօզլէրինի աչտը, վէ քէմալի խէվֆու տէհշէթլէ, « աման եարապպիմ նէ օլույօրուզ, նէրէտէյիմ . . . տէնիզտէմիյիմ աճէպ » տէյու պաղըր-մասըյլա, գըչ իւսթիւնտէ օթուրան ատէմ, տէրագապ մէրգումըն եանընա սօգուլարագ վէ էլլէրինի թութուպ « գօրգմա պիրատէր պիր չէյ եօգ, պէնիմլէ պէրապէր-սին, գայըգլա պիզիմ եալըեա կիտէյօրուզ » տիմէսի իլէ, եավաշ եավաշ մէրգումըն ագըլը պաշընա կէլէրէք, վէ հէման մուխաթիպինին պօյնունա սարըլմագլա « ահ պէ-յիմ սիզմիսինիզ » տէտի ։

— Է՛վէթ, պէնիմ սէվկիւլի Վահանըմ, պէն քի սէնի պիրատէրիմ մագամընտա սէվէրիմ, լաքին րիճա իտէրիմ սէօյլէյին, նա՛սըլ օլտունուզ, պիր եէրինիզտէ աղրը, վէ եախօտ պիհուզուրլուգ հըսս իտէյօրմուսունուզ ։

— Ա՞հ վէլինիյմէթիմ, սէպէպի հայաթըմ, էֆէնտիմ, թէշէքքիւր իտէրիմ, հիչ պիր չէյիմ եօգ, սայէնիզտէ պիր տէհշէթլի էօլիւմտէն գուրթուլտում, ա՞հ, ճանըմ սիզին հիմմէթինիզլէ եէնիտէն գազանտըղըմ իչիւն, պունտան պէօյլէ պէնճէ բէք գըյմէթտար պիր նէսնէ սայըլսա սէզա տըր, ա՛հ էֆէնտիմ, պու լութֆուն պու նիյմէթը ճիհան գըյմէթին պէտէլինի նէ իլէ իֆա իտէ-

դիլէճէյիմ.

— Մուհապէթ վէ ուխուվէթիմիզին տէվամը իլէ։

— Օ՜ֆ Մուհիպ պէյ, վէլինիյմէթիմ, հագգը ալինիզտէ մուհապէթիմ իլէ էպէտ պէք տէվամ օլաճագը չէօյլէ տուրսուն, մահզա չու անտէ հիմմէթինիզլէ սինէմտէ թաշըմագտա օլտուղում ճանը ազիզիմի, պիլ իֆթիխար ուղրունուզա ֆէտայէ հազըր օլտուղումու, ճէնապը վաճիպէլ վուճուտ հազրէթլէրինին նամը նամիյի իլահիյէսինէ գասէմ իտէրիմ։

— Լաքին պիրատէր․ ․ ․ նէզաքէթինիզ, պէնճէ թապիյի օլան պիր վազիֆէյի սիզէ պու գատար մուպալաղալը կէօսթէրիյօր․ ․ ․ ․ ։

— Ահ պէյիմ նէ տէյօրսունուզ, պէնտէնիզ ճէտ պէ ճէտ խանէտանը ալինիզին միննէթտար պիր գուլույըմ, ազ չօգ հասատիմճէ թալիմ իթտիյիմ ուլում, վէ էլան պուլունտուղում մէվգը, մէկէր բէտէրինիզ պէյ էֆէնտի սայէսինտէ տէյիլմի՞տիր, վէլ հասըլ չու տագըրգատա թէնէֆֆիւս իթտիյիմ հավա, մահզա սիզին սայէնիզտէ․ ․ ։

— (Մէրգումըն սէօզլէրինի գաթ իտէրէք) Պիրա՛տէր, իշթէ պու նօգթատա եանըլըյօրսունուզ չիւնքի, տէյիլ պիրատէր մագամընտա սէվտիյիմ պիր զաթը, հաթտա հիչ թանըմատըղըմ պիր ատէմին, միւմքիւն օլապիլտիյի գատար էօմրիւնի թէհլիքէտէն գուրթարմագ պէնիմ պէչէրէ, վէ ալէլ խուսուս պէնճէ պիր վազիֆէյէ մուգատտէսէ օլտուղու չէօյլէ տուրսուն, հաթտա մալիւմիւնիւզ օլան չու միւսիպէթէնկիզ վագաատէ, պէնտէնիզ եալընըզ պիր վասէթա օլապիլտիմ։

— Աման էֆէնտիմ, քէրէմ պույուրուն, սէօզլէրինիզի էյզահ իտինիզ։

— Սիզին էօմրիւնիզի գուրթարանը թանըտըղընըզ, վէ քէնտիսինտէն ասլա պէօյլէ պիր խայըրխահլըգ մէմուլ

իթմէտիյէնիզ պիր ատէմ տիր քի, մահզա պէնիմ էմրիմ իլէ քէնտի նէֆսինի ֆէտա իյմէքլէ, սիզի ՚բէնչէյի էճէլտէն խելաս իյմէյէ մուվաֆֆագ օլաճագլար։

— Ըման պէյիմ նէ տէյօրսունուզ, քիմ տիր աճէպ...։

— Պիզիմ մահուտ խըրըսըզ Պէտիք։

— Խըրըսըզ Պէ՞տիքմի, իլահի եարապպիմ նէ հիքմէթ տիր պու։

— Էվէթ, լաքին, ղարիպ եէրի չուրասը տըր քի, սարիգը մէրգում տիւարի աշէրէ ֆիրար իթմիշ զաննը օլունմագտա իքէն, նասըլ օլուպտա հիւքիւմէթին թահարրիսինտէն եագայը գուրթարարագ պիզզաթ եանը պաշըմըզտա պուլունմուշ, տօղրուսու պու մատտէյէ թաճիւպ իտէյօրում։

— Պէնտէնիզին էֆքեարըմճա, օ գատար թա՛աճիւպ օլունաճագ պիր հալ տէյիլ տիր, զիրա նասըլքի մալումը ալիլէրի տիր, մէրգում էլէ ավուճա սըգմազ պիր հայլազ օլմաղըլա հէր շէյ մէմուլ օլունապիլիր։

— Վագա՛ա էօյլէ տիր, հալթտա տէնիզտէ ղայըպ օլմուշ զաննը իթտիյինիզ չանթա տախի մէրգումըն եէտինտէ կէչմիշ օլտուղու պէնճէ ագլէ եագըն պիր մատտէ տիր։

— Էհ պէյիմ էկէր տէտիյինիզ կիպի, չանթամ մէրգումըն եէտինտէ կէչմիշսէ պէնտէնիզէ իատէ իթմէյէճէքսէ. պաշգա պիր շէյ եարըմըշ օլմազ, իլլա պէնի մատտէթէն գուրթարմըշ վէ մանէն էօլտիւրմիշ օլուր։

— Տէմէք չանթատա պէօյլէճէ պիր մէպլաղ վար իտի։

— Հա՞յըր, իւչ եիւզ լիրա գատար բարա վար իտի քի, չօրպաճըմըն էմրի իլէ բաղար իրթէսի կիւն հէր հալտէ պիրինէ թէսլիմ իտէճէքտիմ։

— Պիր շէյ տէյիլ, պէնտէնիզ մին ղայրի հատտին անըն իճապընա պագարըմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, լաքին եալընըզ բարա իսու-

տուաք անէյիւ, պիր թադըմ դամնալըր, վէ ալէլ խու-
սուս սատադսաթըմը խըղըող խոսէր եփրադլէր վար խանքի, հէր նէ դասար պունլարըն մէրդումճա էհէմմիյէթի նօդ-
խսէ աէ, նադանէն պուլունան իչ հիւզ լիրանըն խաթրը իչիւն անլէրի սալխի մանհվու թէլէֆ խոնճէյի տէրքնար արը։

— Լաքին զանն իտէրսէմ, հէր նէ սալխի օլսա չօր-պաճընըրըն սիզին սասադաթընըզդան չիւպհէ իթմէյէ հադդը եօդ տըր. զիրա պունճա փադըրթսան պէրու հիչ պիր կէօնա հիյլէ վէ խիսթիլասաթընըզ վուգու պուլմա-տըղընը բէտէրիմին սալխի չէհատէթ խոճէյի չիւպհէ-սիզ տիր։

— Էօյլէ զանն իտէրիմ . . . Փադաթ անընսա պու-նա, օլսուքի . . . . .

Մուստաֆա լէյհ սէօզլէրինի իթմամ իտէմէտի, չիւնքի օ արա անհըշէթլիւ պիր կէօք կիւրլէմէսի իլէ չիմշէքլէր չագմա-սա, վէ շիտտէթլի պիր եաղմուր սալխի եաղմայա պաշ-լայըպ, գայըգ սալխի Ըօթէնեա գոյունը իմրար իթմիշ, վէ Իսթէնեա իլէ Նէնիքէօյ մապէյնինտէ վագը պէօյիւ-ճէք պիր եալընըն իսկէլէսինէ եանաշմըշ օլուպ, գայըգ-ճը, մէրդումանէ «պույուրուն էֆէնտիլէր» տէյու սէս-լէնմէսի իւզէրինէ, տէրաադապ եալընըն գաբուլարը աչըլ-տը, վէ իւչ տէօրտ խատէմէ էլլէրինտէ իւչ գօլլու իրի շէմտանլէր օլտուղու հալտէ Մուստաֆա յիւմնայը պիլ իս-թիգպալ, վէ քէմալի հիւրմէթու թաաղիմ իլէ գօլթուղ-լայարագ իչէրիյէ իտխալ իթտիլէր։

Գայըգճըլար սալխի գայըգը լիմանէ չէքէրէք, քէն-տիլէրինէ եալը յա կիրուպ խատէմէկեանէ մախսուս օտա տայիրէյէ չէքիլէրէք, օլ կիճէյի կէչիրմէք իւզրէ րա-հէթլէրինէ պագտըլար։

Հէքեայէմիզի օգուեանլար պու իքի զաթըն քիմլէր

օլտուղունու Թանըտըգլարընտան Թէքէրրիւրէ հաճէթ կէօրմէյիզ, անճագ շու գատարընը եազմագլա իքթիֆա իտէրիզ, շէօյլէքի·

Մուհիպ պէյին եալըսը մալիւմ օլտուղու կիպի պօղազ իչինին ըումէլի ճիհէթինտէ եանի Եէնիքէօյտէ պուլունմագտա իտի իսէ տէ, օլ կիճէյի Զէնկէլ քէօյիւնտէ սաքին պիր ահպապընըն խանէսինտէ կէչիրմէք իչիւն Կէօքսուլու նամ վաբօրտա պուլունմագտա իտի, վէ միրի մումաիլէյհին ահպապը Վահան տախի հէր նէ գատար Պէյօղլունտա սաքին օլուբուտու իսէ տէ, օլ կիճէ Պէյօղլուն միւսաֆիրէթէն իգամէթ իթմէքտէ օլան մաշուքէսինի կէօրմէյէ կիթմէքտէ իքէն մալիւմ օլան գաղայէ օղրամըշ, վէ Մուհիպ պէյ տախի Թապիյի Զէնկէլ քէօյիւնէ կիթմէյի Թէէխխիր իտէրէք, մէրգումը քէնտի եալըսընա կէօթիւրիւպ օլ կիճէյի օրատա իսթիրահէթ իթտիրմէք մագսատը իլէ, հէման Մումխանէ իսկէլէսինտէն ահպապընըն պուլունտուղու մահալլէ վարընճա, տօստը օլան տօգթօրուն Թէտապիրի մահիրանէսի իլէ, խասթէյի հէր պիր Թէհլիքէտէն արի, վէ միւքէմմէլէն քէսալը իֆագաթ իթմիշ պիր հալտէ պուլմագլա ղայէթ մահզուզ օլուպ, տօգթօրը մումաիլէյհէ լազըմ կէլէն իւճրէթի Թէտիյէ, վէ արզը Թէշէքքիւր իթտիքտէն սօնրա, միւշահատէ իթտիյիմիզ պիյատէ իլէ եալըսնա կէօթիւրմիւշ, վէ կիճէյի հէր հալտէ օրատա կէչիրմէսինի Թէքլիֆ վէ ատէթա իճպար իթմիշիտի իսէ տէ, մէրգում հիչ պիր վէչհիլէ մուվաֆագաթ իթմէմիշ իտի։

Պու Թէանիւտիւն սէպէպի նէ օլտուղունու Մուհիպ պէյ Թարաֆընտան մէրգումա իսթիֆսար, վէ հէր հալտէ պու իշտէ խաֆի պիր էսրար օլմասընը միրի մումաիլէյհ չաղարագ սուալինտէ իսրար իթմիշ իտի իսէ տէ, մէրգում պիր հալի Թէրէտտիւտ իլէ, գաչամագ եօլլու ճէ-

վապլար , վէ ատըլըրը սէպէպլէր իճրայէ իթմէքտէ իտի , չիւնքի « րագըպ աշգըն ախլտէ բիւնհան էյլէրէմ ճանըմ կիպի , սինէյի քէնճինէտէ մահֆուզ տըր իմանըմ կիպի » պէյթի պիրճէսթէյի մէշհուրէնին մազմունընճա , քեա-նունը սինէսինտէ իշթիալ իթմէքտէ օլան աթէշի աշգընը . թա օլ անէ գատար էն սատըգ տօստու պուլունան միրի մուամիլէյհտէն տախի սէթրու իխֆա իթմիշ իտի , ֆա-գաթ օլ կիճէ արթըգ չարնաչար ըզհարը տէրտի աշգ իթմէկէ մէճպուր օլարագ մաշուգէսինին նէզտինէ կիթ-մէյէ րուխսաթ ալապիլմիշ իտի ։

ԻՒՋԻՒՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ԹԷՍԱՏԻՒՖ

Կիճէնին նըսըֆընտա նուզուլ իտէն պարան, հէվանըն քէսաֆը իխթիյար իտէճէյինէ նիշան օլմագլա, ֆիլ վագը ինճէ պիր ռուզկեար եավաշ եավաշ ռույի սէմայի գափ-լայան սիյահ պուլութլարը թէպտիտ, վէ մահթապը ալէմթապ տախի ուֆուգտան պէտիտ օլարագ, պահրու պէրրէ պիր լէթաֆէթը աճիպէ վէ պիր ֆէյզը ճէտիտ պախշ էյլէմէքտէ իտի քի, ռույի տէրեա կիւմիւշտէն մամուլ վէ միւճէլլա պիր այինէյի էնտամ ասա սաֆու ռէֆիտ օլուպ, տէրունինէ աքս էնտազ օլան զիեալէր, էրպապը նազարէ պիր շուլէյի ճէվվալէ կիպի կէօրիւնմէքտէ, վէ խէյալ մէյալ սէչիլէն սապահ եըլտըզը, եախօտ, (քէվրան դըրան) թապիր օլունան սէյեարէնին, շիթապլէ եիւրիւմէքտէ օլտուղու, վագթը շաֆագըն թէգարրիւպինի իյմա իթմէքտէ իտի։

Սապահա եագըն սաաթ գալարագ Պէյգօզ էօրմէնի քէլեասանըն գաբուլարը աչըլմըշ, վէ պիր թագըմ քէլեսա խատէմլէրի, ֆէրտասը կիւն իճրասը մուգարրէր օլան, պիր ռուհանի զիյնէթ իչիւն քէլիսայը տօնաթմագտա իտիլէր։

Քիլիսանըն իչ գաբուսունըն սաղ թարաֆընտա վագը պիր քիւչիւք միհրապ տէրունինտէ ասըլմըշ օլան Մէրեէմանէ թասվիրինին փիշկեահինտէ պաշը սիյահ շալ իլէ էօրթիւլի պիր գատըն, ղայէթ տիննտարանէ զանու զէ-

ատէյի նիյազ․ վէ կէօզլէրինտէն սէլ կիպի կէօզ եաշլէրի տէօքէրէք ամթիլիւմ գիբի տուաայը իթմէքտէ իտի ։

« Եա ալլահ Գէբիր , եա վալիտէյի միւշֆիգէ , ճարէ-յէն կիտի պիր ֆագիրի ըսըր Թագսիրին կեօզ եաշլէրինէ մէրհամէթ էյլէ , սանա մալիւմ օլտուղու կիպի ակէճիմ տէրտաւ մինէթիմ չօգ , վէ անտան նաշի մուլչինու մէտէտսըզլըգըմ էօզ , ամթէշի մուհապպէթիյէ տայանամար օ-լան գալպիմ , մահշէր ատէնին մէրհէմի չէֆգաթըննը իֆա-տամ պուլամատըղըմ էմինիմ , պու մուհապպէթիմին նէ գատար պաղ վէ նէ գատար սատըգ օլտուղու սանա մա-լիւմ օլտուղու , սէրտա սէպապ վէ քէնտիյի սատագաթ իլէ սէվտիյիմ շաթըրըն էօմրիւնի հըրֆը իսուրմ , որ ճարէ-յէնի տանըն միւլագաթըն նայըլ էյլէ » տիյէրէք սէժտէ-տէնի Թողարրույի նիյազ , վէ պիր գաչ տագիգա եիւզ իւսթի գապանըպ կեօզ եաշլէրի տէօքիւքտէն սոնրա գըյամ իտէրէք , գիլիսա գափուսունտան տըշարը չըգըփ , էվինէ տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատը ։

Ֆիլիպա խանըմլերի քէնտի իշլերի իլէ մէշղուլ օլ-տուգլարընտան մէրտիւմէնի ֆիքիայէ տուխուլու խու-բուճինի կեօրմէմիշլէր իտի ։

Մուամալէյի տալանըն նիմ գարանլըղընտա տէհշէթէ տէհշէթէ եիւրիւյէրէք տահիլէ վարըր օլտու , վէ հէմէն սաղի տէրէյէ մէտար Թարը իսթիդար , վէ տէմիրէտէմ տէրունի տէլալէն պիր անի չէրէր պար չէքէրէք , տահիլի տէրէտան օԹուրուպ պահրի Թէֆէքքիւրէ տալըր , վէ քէմալի հիւզիւն մէյուսիյէԹինտէն նաշի կէօզլէրինի պիր խատըր կիրան պիւրիւյիւպ հէմէն օրանըրտա ույուգու տալըր ։

Մահզիթայըն սոն զիլտալերի ըույի տէրէայի պիր սու-րէԹը միւքէմմէլէտէ Թէնտիր իԹմիշ օլմաղ իլէ , տահիլին գապըը ճանիպլիտէն եանդի Նէնէքէօյանէն , պիր իչ չիֆտէ

բէյանէնին Պէյքօզա տօղրու սուրաթիլէ կէլմէքտէ օլտուղու կէօրիւլիւր, բիտատէ վարա վարա կէլիւփ աճիլէ եա-նաշըր, վէ տէրսանէնիտէն եալընըզ պիր ատէմ չըթալըէ գարայա աթլայարագ, համլատա օթուրան րէյիսէ խի-թապէն «Պէյ էֆէնտիյէ մախսուս սէլամլըգ խազըրլայ սա-լիմէն Պէյքօզա վարըլ օլտուղումուզու խապէր. խափէնիզ» տէյիւպ գայըղը եօլա գօյար :

Մէրգում գարատա չըգար չըգմազ պալատէ գիտէր սէլամլըգ թարէն ույուտմուշ օլան գաալըմը կէօրիւնճէ, պիր-տէն պիրէ սիլքինտի վէ կէօզլէրինի սիլէրէք «Ամման Եա-րապպիմ. անճաք րիւյա մը կէօրիւեօրում» տէյիւպ է-յըլտի վէ գաալընըն եիւզիւնէ տիգգաթլէ պագար վէ «Էվէթ, թա քէնտիսի տիր, Հաֆըզաֆէնտէ տիր» տէյիւպ մէմնունիյէթինին պօյնունա սարըլմագ իչին սըմսըգըլէյէրէ գա-խի ույուտուղու էրթաէն սըչրայարագ, վէ քէնտիսինի տէ-րաղուշ խանէն զամիր պիր պաղըրըշլա թանըրտըրագ եալը-նըզ «Ա՛հ սէ՛ն մի սին Վահան, աղէպսիլէի, վէ պաշընը մաշուգընըն սինէսինէ սարգըլէ պայըլըր գալըր :

Տէլիգանըլը սալըս չաշըրմըշտըրագ հէման մէրգումէյի գուշ կիպի գուճագլար, վէ սուրաթիլէ գօշարագ Զէշմէյպաշը նամ մահալէ կէօթիւրիւպ եիւզիւնէ վէ կէօզլէրինէ սու սէրփէրէք այըլտըրմազա չալըշըրլա, Մու-հիպ պէյին քէնտիսինէ խըթիմալ իչուն ինթիզամթէն վէր-տիյի պիր չիչէ րուհու տախի մէրգումէյէ գօգլատա-րագ կիւճ հալ իլէ ագըլընը պաշընա կէթիրէպիլտի :

Մէրգումանըն պիրիպիրինէ աշըգ ու մաշուգ օլտուգ-լարը պէտահի օլուպ, օրաճըգտա միւքէմմէլ իթաք-լէրի մինասիպէթսիզ օլաճաղընտան, վէ օրթալըգ եա-վաշ եավաշ աղարմազըլա, օրալարտա սաէմ պուլունա-ճագը մէլհուզ օլմազըլա, տէլիգանըլընըն թէքլիֆի վէ կէնճ գըզըն հիւսնիւ րըզասը իլէ, իքիսի պիրլիքտէ Հիւնքեար

խօսելէսի նամ տիկքինչա մը միւֆէրրահ մէսիրիկաճէ կիթմէյի գարարլաշուպ հեման օլ ճանիպէ տօղրու ըէվան օլտուլար ։

Տէկիրդանըլը մահպուպէսինի գօյթուղունա ալուպ Գէյգօղտան Հիւնքեար իսկելեսինէ կիտիլէճէք օլան տարաճըղ եօլլարը աճէսթէ աճէսթէ իմրար, մը էմնայի րահաթ օլ կիւնքի պաշընա կելէն տէհշէթէնկիզ գաղայը մը օլ խուսուստա Մուհիպ պէյին իպրազ իթտիկի պինճէնաալըղը ըէֆիգէսինէ պէյան ու ըղհար իթմէքլէ, վարտ վարա մահալի մագսուտէ վասըլ օլտուլար ։

Մէրգումանէն Վահան Թեսմինէ իթտիլիմիզ աէլիգանըլը Թարիֆ օլունտուղու մէչհիլէ եիրմիպէշ եիրմի ալթը չաղլարընտա զաֆիֆիւլպիւնեէ, էսմէր իւսթիւնէ, գաշլարը կիրպի ինճէ մը սիյահ պըյըղըլը, գարէ կէօզլիւ մը չիրքին սէօզլիւ ուզուն պօյլու հալիմ խույլու նազիք մը չոր էպրու պիր աէլիգանըլը օլուպ, միգտարը քիֆայէ իլմ ու հիւներ կէօրմիւշ, մը պիր-քաչ լիսանէ տախի աշինա օլտուղտան պաշգա, հիւսնի ախլագը մը մալիք օլտուղու Թէրպիյէյի զաթիյէսի սայեսինտէ, կերէք ահալիպասընըն մը կերէք խըտմէթլերինտէ պուլունտուղը էֆէնտիլէրինին հիւսնիւ Թէվէճճիւհլերինի գազանմըշլըմըշ իտի ։

Մուամաիլէյհին ըիֆագաթընտա պուլունան կէնճ դըղ տախի մալիքէյի հիւսնիյան մը ղայէթ եօսմա պիր նէվճիվան օլուպ, աշգըյըլա տիլտատէ օլտուղու աէլիգանըլը կիպի գատտու գամէթի մէվզուն, մը ուզուն քիրփիքլէրի ալթընտա եըլտըզ կիպի քարըլայան սիյահ կէօզլերինտէ քիւր նազ շիւ Փիտուն, քէման էպրուլերի մը րէյհան ու սիւնպիւլ տասա քիւչա քիւչ կէյսուլերի անպէր պուլերի մուամաիլէյհանըն հիւսն ու մելահաթընա պաշգա պիր ըէնգ վիրմէքտէ իտիլէր, չէօյլէ քի չիմէյի ըէֆթարի մը հէր

պիր Թօզըղ ու էթիվարի ճանլէր եաղ.ար , վէ ահաւվանը տիւտէկլէմէնըյլա տայիմա մախմուր պագար , վէլհասըլ մէրդումէ տուխմէրը գիւհըրէ բէյքէր, մէլահաթ Թահտը-նըն սէրվէրի վէ հէր Թէնասիւպի եէրինտէ պիր բէրի օլ-տուղտան մաատէ , ագըլ ու զէքեավէթի վէ հիւսնի ախ-լագ ու ըսմէթի տախի մալիքէ օլտուղու կիւզէլլիյի տէ-րէճէտէ օլմադլա , մէրդումէյի Թանրըեանլար բադի տա-մէն պիր կիւլպէտէն տէր տէյէրէք Թալթիֆ ու Թաքրիմ իթմէքտէ իտիլէր ։

Էյեամը դաւհարըն լէթաֆէթի վէ վաղթը սէհէրին Թէրավէթի Գէյգօզ չայըրը եանի Հիւնքեար իսկէլէսի նամ մահալէ , գալ ու գալէմէ վաաֆ օլունմաղ կիւզէլ վէ լաթիֆ պիր հալէ գօյմուշ իտի . չէօյլէ քի սահրայի բէհ-նասը , նիւմունէ նիւմայի նագշի պուգալէմուն վէ էզհա-րը ճան ֆէզասը , բէնֆշարէնկաւ կէօնակիւն օլուպ , պա-տի սէպայի հայաթպախշա տախի ինճէտէն ինճէ քուեան, վէ պիւլպիւլանը նաղմէբէրտազան , էճնասը միւրղանը խօշ էլհան իլէ հէմտէմ ու հէմտաղ վէ աղաճտան ա-ղաճէ բէրվազ իթմէքլէ , ճէնտառը խալլադը ճիհան հազ-րէթլէրինին իհսան պույուրտուղու չու լութֆու նիյմէթը ճէլիլէյի խամտիլէսի իչիւն տուա խան օլմադա իտիլէր ։

Գիճէ եաղան եաղմուրըն գիւլալ կիպի սաֆ վէ իրինճէ տանէլէրի էլմաս պազը եղհար ու էշճարըն եաբրագլա-րընտան պիրէր պըրլանթա քիւրէլէր կիպի սարգըլմաք-տա , վէ էրպապը նազարէ հուպպուպ իտէն պատը սէհէ-րին Թահրիգի իլէ նէվնիհալ չիչէքլէր եանի , կիւլ իրկա-վան եաստըղըն վէ զանպագ , պէրիպէրիշնաէն պուսաչլըճը խըլթխրագ օլուեօրլար կիպի կէօրիւնմէքտէ իտի ։

Ճէրիկեան իտէն իմճէ պիր ճույպարըն քէնարընտա դամէթի ճանան կիպի ուզուն սէրվիլէր տախի սէրֆիրու-խանէրէք պիրիպիրիլէրինի սէլամլամագտա . վէլ հասըլ ճէ-

[illegible] մեծվեհութեամբ չու հայի փեյդ իշխանութեան [illegible] ա-
մագատա խաղեր ։

Հեյմ էն պատմում [illegible] երբեմն, մէկ [illegible]
օրենաց օրինագրութեան օրակարգն [illegible]
[illegible] ոչ կիւն մայիս 24 մէկ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
« Հրաբբուխն ճիշեր [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ամթիր նաղարէն [illegible]
[illegible] —

— [illegible] ։

— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ։

— ([illegible]) [illegible]
[illegible]
[illegible]

գաւալլըների պիլիրէք չափաւչար ակօղլունուղէ Թէսալիմէ մէճպուրըմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ աէֆէնտիմ, զաթէն մէֆգէլաօտ կիւզէլ պիր նէվճիվան մէ սահիպէյի հիւմմիւան օլտու-ղունուզ չէօյլէ տուրսուն, եալընըզ հիւսնիւ ախլագընըզ մէ բամէթը զաթլյէնիզ օիղի կէօյնիւմէ սահիպ իթմէյէ քէաֆի իտի. զիրա աէֆէնտիմ Հըռիսթօսմէ, պէն սիզին ըամէթնւ իֆֆէթինիզի, մէ մայիլէ օլտուղունուզ նէչէ նէչէ խասսալէթի մէմտուհէնիզի, Թա հէնիկ‑ամը սապահմէ-Թիմիզէ եանիպ մէքթէպտէ օգուտուղումուզ զէմանտան պէ-րի Թանըմըշ մէ պիլմիշիմ, մէլ հապըլ օրղ հէր ճիհէթլէ շաէրանըը բէրէսթիշ պիր մախլուգսընըզ։

— Ահ աէֆէնտիմ Վլահանըմ, նէ մէսուտ մէ նէ մութլու կիւնլէր իտի օլ կիւնլէրքի, պիրիպիրիմիզի պիլմէ կէնտիչէ մէ քէմալի տատտադաթլըա աէֆէնտիկէ։

— Նէ տիմէք, մէկէր չիմտի սաատէթլըմըտան, մէ միւհապէթիմին բաղըլըղընտան չիւպհէմի իտտիրտանուզ։

— Հայըր էֆէնտիմ չիւպհէ աէյլէ, լաքին այէօյլէ կիւնլէր իլէ տիղանէն միւֆարէգաթըմ, գալպիմաէ պիր ճանըչէ բէյլա իտիյօր։

— Մաղուր պույուրտունուզ մէլէյիմ, հաղգընըզտա օ-լան միւհապէթիմին, հէր կէօնա րիյատէ րիհատէն արի մէ պէրի օլտուղունա, մէնպայի աշգու միւհապէթ օլան ճէնապը բապարուլ ալէմին շահիտ տուրլ ունր, մէ չու-անկէ միւհապէթիմիզին ուղրունա քէմալի միւհօրմէթլէթ-լէ մէ պիր իֆֆէթլիար ճանըմը ֆէտայէ հաղըր օլտուղու-մու, Թէնէֆֆիւս իթտիկիմիզ չու հէվա, չու ճէրիէան իտէն ճույպար չու աղաճլար մէ գուշլար, մէլհասըլ պիւթիւն արզու սէմա շահիտ օլսունլար . . . . ։

Ցէլքիգանըրնըն քէնտի աշգու միւհապէթի հաղգընտա օլան պու չաիրանէ Թօպիր, մէ պու միւէսսիր քէլամլէր

կէնճ գըզըն գալպինէ տէրէճէյի նիհայէտ թէյսիր ի-տէրէք, վէ մահզա մահզուզիյէթ ալամէթի օլարագ տհու-կիպի կէօզլէրինտէն գաթրէ գաթրէ եաշլէր տէօքիւլիւբ, տէլիգանլըգըն էլինի թութառ, վէ պիր նիկեահը մի-նէթտարի իլէ աշըգընըն եիւզիւնէ պագարագ «Թէշէք-քիւր իտէրիմ տօստում թէշէքքիւր իտէրիմ» տէտի։

Տէլիգանլըգըն գալպի տախի այթ իւսմ օլարագ կէօզ-լէրի տօլուգլանտը, վէ աթէշ կիպի եանմագտա օլան տուտագլարըյըլա, մաշուգէսինին էլլէրինի բուս իտէ-րէք.....

— Ահ սէվտիյիմ րէճա իտէրիմ աղլամայընըզ, սիզէ աղլամագ տիւշմէզ, սիզ պիր նազիք կիւլսինիզ սիզէ տա-յիմիւլ էվզագ կիւլմէք եարաշըր։

— Նասըլ աղլամայըմ, պէն սիզտէն պիր տագըգա պի-լէ այըր գալմազ իսթէմէզտիքէն.....։

— (Հըգըրգըրմէնին սէօզիւնի գաթ իտէրէք) Ինշալլահ միւտէթը գալիլէ զարֆընտա նիքեահըն մուգատտէս պաղ-լարը իլէ պիրիպիրիմիզէ պաղլանարագ պիր տահա այ-րըլմայըզ, համտա օլա նիքեահըմըզա մանի օլաճագ պիր սէպէպիմիզ եօգ տըր, տահա կէչէն կիւն խանէնիզէ կիթ-տիյիմտէ վալիտէն վէ հէմշիրէն, հա էյ (համրըմա կէլ-տի հէմշիրէն վէ վալիտէն մախսուս սէլամ իթտիլէր)։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, հէմշիրէմին քէյֆսիզլիյի նա-սըլ օլտու աճէպ.....։

— Էյիճէ. ախր, լաքին ... էնիշտէնիզտէն իշիթիքեա իթմէքտէ տիրլէր, զիրա մէրգում Նասըլքի մալիւմինիզ տիր էշան իշրէթ վէ գումարըն օղրաշմագտա իմիշ, հէր նասըլսա Ալլահ ըսլահ էյլէյէ, կէլէլիմ սէօզիւմիւզէ, վալիտէն «Էվլատըմ Վահան նէ վագըթ Հաւըրգըրմէմի մէ-սուտ իտէճէքսին» տէմէքտէ իտի, հէլէ պէնիմ վալիտէ-մէ կէլինճէ ճիւմլէտէն զիէատէ էվլէնմէմիզէ մէսուտ

օլմամըզա խանհիչկէր տիր, պունըլարտան գաթի նաչար պիզիմ Մուհիպ պէյ տախի մուհապէթինիզի տույմուշ օլմալըզըլա, պիրան էվէլ պու մատտէյի պաշա չըգարա-ճաղըննա պէնտէնիզի թէքէմին իթտի, հալթաա պու կիւն մալիւմիւնիւզ օլան շու զիյնէթտէ հաղըր պուլունմագ իչիւն, պուրայը թէշրիֆ պուէճէյինատէն, սիզի խատաէթէն միրի մումաիլէյհէ թագտիմ իտէճէյիմի մալիւմիւնիւզ օլսուն ։

— Բէք ալա, էմրինիզէ մունթազըրըմ ։

— Հիչ շիւպհէմ եոգ.քի ագլու տիրայէթինիզ վէ միւէյսիր քէլամլէրինիզ իլէ մումաիլէյհին պիրտաէրանէ մուհապէթինի վէ հիւսնիւ թէվէճճիւհիւնի ճէլպ իտէճէքսինիզ, զիրա սէվտիյիմ Հըռիբսիմէ սիզին հէր պիր սէօզիւնիւզ ագըլանէ վէ հէր պիր միւթալաաթընըզ միւթապըզը մանիթըզ օլմաղըլա . . : . ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ քի, զէրրէ գատար լեյագաթըմ օլմատըղը հալտէ, էֆէնտիմիզէն պէօյլէ թանըրմագտայըմ, ըօքին իշլէթէ կիւնէշ տօղմագ իւզրէ տիր, էմր իտինիզտէ եավաշ եավաշ խանէմիզէ վարըրըզ պիր ազ րահաթ իտէլիմ, վէ պատէլ թաամ եէնէ պուրայէ կէլիրզ վուգուպուլաճագ օլան շու միւլլի տյինտէ հաղըր պուլունուրուզ, հիչ շիւպհէմ եոգ քի, զէվալլը Թէյզէճէյիմ կիճէտէն պէրի ղայպուպէթիմիզէն վէավէսէ իտէրէք տիւշարը էնտիշէ օլմուշ օլմալը տըր ։

— Բէք ալա էֆէնտիմ պույուրուն կիտէլիմ տէյերէք, իքիսի պիրտէն գըյամ վէ սէրվիլէրէ թալիմի խիրամ իտէրճէսինէ եիւրիւյերէք, մահալլի մէզքիւրտէն մաւֆաըէթ իլթիքլէրինտէ . . . . ։

Բիր վագը աֆիթաբը ալէմարա, ճանիպը շարգտէն արզը անտարը բիւր էնվար, վէ զիեայի հայաթպէխշասը իլէ միւնէվվէր սազը համունը քիւհսար օլուպ, տաէթա

դիր Թէաթրօ բէրտէսի կիպի, Թավսիֆ օլունան վազըը շէհէրին մէնզարէյի աճիպէսինի պիւսպիւթիւն Թազըլի-բօւ Թէպտիլ, վէ դահըրու պէրրին, Նազար րուպա լէ-Թաֆէթինի պաշգա պիր սուրէթէ պիթ թահվիլ Թէզյի-տօւ Թէքսիր իթմէքտէ իտի։

Մահալի մէզքիւրտէ թէճէմմիւ իտէն էսնաֆ վէ սա-քինը կիրուհը, միւթէաատիտ չատըրլար րէքզ իթմէքլէ մէշղուլ օլմագտա իտիլէր . . . . ։

ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՆԸԶԱՄՆԱՄԷՅԻ ՄԻԼԼԻՅԷՆԻՆ ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՍԷՆԷՍԻ ԵԷՎ.ՄԸ ՄԱԽՍՈՒՍԻ 1870 ՄԱՅԸՍ 24

Պէյգօզ գարիյէսինին քիլիսա ճատտէսի թապիր օ-լունտուղու մահալ, րէնկեարէնկ պայրագլար վէ թէֆնէ տալլէրինտէն մամուլ միւթէատտիտ քէմէրլէր իլէ, սէր-թէսէր տօնանմըշ օլմաղըլա, ճատտէյի մէզքիւրէնին իքի պաշընտա տախի գըրմըզը թիւլլէր իլէ պաղլու վէ եինէ թէֆնէ տալլէրինտէն գաբը չէքիլինտէ իքի պէօյիւք քէմէր եաբըլմըշ, վէ պիրինճի գաբընըն սաղու սօլունտա պիրէր քէպիր Օսմանլը պայրաղը թէմէվվիւճ իթմէքտէ օլուպ, օրթասընտա սուրէթը մէլէքսիյրէթը հիւմայուն վազ օլունմուշ, վէ զիյրինտէ տախի եալտըզլը վէ իրի հուրուֆաթ իլէ Խիւտավէնտիկեարը սապըգ Սուլթան Ապտիւլ Ազիզ Խան ֆիրտէվս աշիեան հազրէթլէրի նամը նամիսի իլէ « Բատիշահըմ չօգ եաշա » իպարէյի միւպա-րէգէսի եազըլմըշ իտի ։

Նըզամնամէյի միւլքիյէնին թարաֆը էշրէֆը հազրէթը Շէհինշահիտէն թաստիգ վէ իհսան պույրուլտուղու եէվ-մը մէսուտի եատու թիզքեար իչիւն հիւքիւմէթը սէնիյէ-նին էմրի իլէ հէր սէնէ մայիս 24 տէ, չիմտի Եէտի Գու-լէտէ վէ օլ զէմանլէր Հիւնքեար իսկէլէսինտէ իճրա օլունա կէլէն միլլի զիյնէթ 1870 սէնէսինտէ տախի միւթանթան սուրէթտէ իճրա օլունմուշ իտի, չէօյլէքի ։ . . . ։

Սապահըն սաաթ իքի րատտէլէրինտէ միւթէաատիտ պայրագլար իլէ միւզէյյէն Շիրքէթը Խայրիյէ վափօրլարը

բայիթախթըմըզըն հէր ճիհէթինտէն պինլէրճէ զիյարէթ-
ճիլէրի ալուպ Պէյգօզ իսկէլէսինէ կէթիրմիշ իտի, վա-
բօրլարտան մաատէ միւթէատտիտ գայըգլար իլէ տախի
բէք չօգ ահալի բէյաէրրէ; մահալլի մէզքիւրէ թօբլա-
նարագ, ճէսիմ պիր գալապալըգ եանի եէտի սէքիզ պին
նուֆուսը միւթէճավիզ ահալի ֆէվճա ֆէվճ վէ էօնլէ-
րինտէն պանտօ միւզիգալէր ահէնկէնտազ օլտուգլարը
հալտէ քիլիսայէ տօղրու կիթմէքտէ օլուպ, պալատէ
զիքր օլունան տէֆնէ տալլէրինտէն մամուլ պէշգիւք գա-
բուտա վարըլտըգտա, գարըննըն իքի ճիհէթինտէ օն իքի
օն իւչ եաշլարընտա սէրտարա պէյազ լիպասլէր կիյինմիշ,
վէ պօյունլարընտան չարբազվարի ալ գօրտէլալէր իլէ
միւզէյյէն վէ պաշլարընտա տախի եէնէ պէյազ բուգէթ-
տէն թաճլէր վազ օլունմուշ իքի տուխթէրի մէլէք բէյ-
քէր, ալէթտէվամ գարըննան տուխուլ իտէն ահալինին
իւզէրինէ կիւլ եապրագլարը սէրբմէքտէ իտիլէր։

Քիլիսա այնընըն խիթամընտան սօնրա, զիյնէթը մէզ-
քիւրէյի րուհանիյէյէ րէսմէն իտէն սէրբիսգօպօս էլ-
պիսէյի րուհանիյէյի լապիս օլարագ, էվվէլտէն հազըր-
լանմըշ օլան պիր մէվգըյը մախսուսէ չըգըպ; պու իրա-
տէյի Շահանէ իհսան պույրուլան Նըզամնամէնին, միլ-
լէթիմիզճէ նէ տէրէճէ էհէմմիյէթի օլտուղունու մուխ-
թասար ֆագաթ միւէսսիր սէօզլէր իլէ թարիֆու թէֆ-
հիմ իթտիքտէն սօնրա, տունեա տուրտուգճա թախթը
ֆէրխունտէ պախտը Օսմանի ալէյհի ալիյէսինտէ, միլլէ-
թիմիզին քէմալի ասայիշու րահէթլէ իմրարը էվգաթ իթ-
մէսինի հագգը ճէլիլի ալա հազրէթլէրինտէն թէմէննի
վէ նիքէազլէ պէրապէր, ֆուգարանըյի էյամու էօմրիւ իտ-
տէլը ճէնապը Շէհրիեարի էտիյէսինի տախի
թէմամ, վէ ահալի տախի եէքտիլու եէք ավազ ամին
իտն օլտուգլարը հալտէ զիյնէթը մէզքիւրէնին րուհանի

դրամինա պէօյլէճէ խիթամ վերիլտի ։

Պատէհու գալապալըգ եօմէքտէն իքինտի պասմազ մուզի-գալէր չալընմագտա օլտուղու հալտէ ագըն ագըն Հիւնք-քեար իսկէլէսինէ կիթմէք իւզրէ եօլա չըգտըլար ։

Զիյաֆէթը մէզքիւրէտէ կէօզէ չարբաճագ մուհիմ պիր նօգթէ վար իտի. շէօյլէքի հիւքիւմէթը էպէտ միւտտէթը Օսմանիյէնին միլլէթը աճիզանէմիզ հագգընտա իզհար պույուրտուղու էմնիյէթը քեամիլէսինէ պիր տէլիլի գամիլ օլմագ իւզրէ անճագ պէրայի հիւրմէթ տէօրտ պէշ նէ-ֆէր զապթիյէ իլաւէ գըլընմըշ իտի, վէ ֆիլ հագիգա պունլարըն իֆթիխարըմըզ օլաճագ սուրէթտէ հիչ պիր կէօ-նա ույղունսըզլուգ զուհուր իթմէյէրէք պիր սուրէթը միւնթազամանէ մահալլի մէզքիւրէ վարըտ օլունուպ պիր մըգտար տուրմ խօշպէշտէն սօնրա, տավէթլիլէրէ մախ-սուս հազըրլանմըշ օլան մէվգիտէ ղայէթ վասի վէ քէ-պիր պիր սօֆրա տօնատըլմըշ օլմաղըլա մէտավուլէն էքլը թա'ամէ օթուրտուլար, վէ սօֆրայէ րիասէթ իտէն սէր-քեաղօղօս թէքեար տուայէ աղազ էյլէյուպ, զաթը հազ-րէթը Շէհրիեարի միւթէլէյի ֆախիմա վէ մեամուրինի քիրամ հազըրաթընըն աչըգնա իտարէյի ագտահ օլուն-տուղու էօնտատէ, մուզիգալէր ատախի միւլթէֆանէյէն չալ-մագտա իտիլէր ։

Հէնկեամը թա'ամ սա'աթ պէշ րասատիլէրինտէ րէսմի-տէյլի էնճամ օլմաղըլա սօֆրատան չըգանլար կիւրուհ կի-րուհ թօբլանարագ րագըս պաշլայըպ քէմալի կէրմի իլէ տէվամ իթտիլէր ։

Հիւնքեար իսկէլէսի չայըրլընըն եօգարըսըն թա տէ-նիզէ գատար իմթիտատ իտէն ուզուն վէ էնլիճէ պիր կէօլիւն քէնարընտա գարշըլը գարշու պէյլու պէրնա վէ զիւքիւրու նիսա գարմագարըշըգ օթուրմագտա օլուպ քէմալի զէվգու շատի իլէ կէօրիւշիւպ գօնուշմագտա, է

պատգամաւորը տանելի խուռն ու ողջարադ ամէնէն անդամ այթը-
նա չէ գիտեր քէտապ պար չէմ կրնամ ; մէ է քաշէր տա-
խի պաշտօնէութ իթթիհատը է յղանած եա բառերը :

Հեքեայեթիւն մեհետ մէ ամփոփ էշխանութեան մէ
չէին տեսած մարզը հոյլերի կիւղերան խանէն Հայրենիք
մէ Վահան գովեստ գովեստը մանկական մեջ ... է հէ-
քեաթ այլ աղանդը այլթընաա օթուրմուլար ։

Մերթ ու մեկնողին գիւղակ գիտնէթանէն ավելի մէ ատէ կիւ-
պելի եալլայը հիւսնի ճեմալինէ պիր գալթ ատահա ըէքիապ-
պատիշ օլուպ, օ վագթըն մնացածը մէսթանը լավերը
օլտուղու բէնզէ պարէզ ֆիքսթան խնճէ մէկանըն տըգա-
բաղ ժէնտալիւպը աղալըն այէտան, մէ պաշըընա կիլերթիր
պէյաղ պիր թիւյ իլէ միւզէյյէն չարշաֆը ուրթունիւպ կէ-
լիր խանըմէֆէնտի սաչլարընը բիւնհան իթմէքտէ իտի, մէր-
գումէ էնտամընա պիր ալթըն նազար իթմէքտէ ահվա-
լինէ խիթապէն : . . . .

— Դու մէնէ հէր եօլտան գըլըպ գուլաղըմըզ վար . . .
լաքին սիզտէն պիր անճագ հաղ կէօրիւյօրում, ղալպիմը մահ-
զունիյէթինիզ չանթասընըն գայպընտան եաթիւրի օլմալը ։

— Շիւպհէ եօգ ճիվանըմ, նասըլքի մալիւմինիզ պիր
չանթաստաքի ալթըն պէնիմ պարամ օլմայըպ ամմա է-
մանէթէն եանըմտա պուլունմագտա իտի քի, եարըն սա-
պահ հէր հալտէ ղաթըն պիրինէ թէսլիմ իտէճէքտիմ։

— Ահ . . . եազըգ խանըմըմ, հէր ան գուլլարընըզա
ֆէտա իթմէյէ հազըր օլտուղում ճանըմտան պաշգա պիր
սէրվէթէ մալիքէ տէյիլիմ, եօխսա էվէլ միւմքիւն օլա-
յըմ . . . .

— Թեշէքքիւր խանըմըմ

— Լաքին չօրպաճըլըղըն սիզի իթհամ իթմէյէ հազ-
ըր եօգ տըր զան իտէրիմ, չիւնքի պու մէմուրին ղայրի
պիր գադար տըր . . . .

— Ցիլ վազը պույուրտուղունուզ կիպի ալիր, հալպու-քի ադաճէնին սահիպի նէ դատար զէնկին իսէ օ դատար-տա խասիս պիր ատէմ օլմազըլա, Թազրի պիզիմ էօզ-րիւմիւզէ ենհէմմիյէթ վիրմէյերէք հէր հալտէ բարասըզը խըմէյնճէք ալը . . . լաքին իշթէ պիզիմ Մուհիպ պէյ իլէ Օննիկ կէլիյօրլար . . . մէմուլ իտէրիմ քի կէրեք մի-րի մուամէլէյհին վէ կէրեք դարու եօլտաշըմ Օննիկին Թէվաքուֆլէրի իլէ շու պէկլյէտէն աղատէյի սէր խոշ-պիկլըրիմ:

— Մուհիպ պէյ աէտէկյինից զաթը պիլէմէմ, հալպու-քի դարը եօլտաշըմըզ Օննիկի էյիտէն Թանըր օլտուղում իչին հէր նասըլսա հիսսի Թափիմճէ մէրդումեան պու կիպի խայըրխահլըղ մէմուլ իթմէմէքտէյիմ:

— Հայըր ճիվանըմ պու խուսուստա եանըլըյօրսու-նուզ, պիզ Օննիկ իլէ սայքի պէրապէր պէօյիւմիւշիզ վէ պունճա սէնէտէն պէրու պիր չօրպաճը եանընտա խըր-մէթ իթմիշ օլտուղումուզտան, սըլա պիրիպիրիմիզտէն ինճինմէմիշ օլտուղումուզ չէօյլէ տուրսուն, հաթտա մէր-դումին աչէյհիմտէ պուլունմայա սըլա պիր սէպէպի եօզ-տըր զանընը դավիթօրնաէյիմ:

— Իհթիմալ քի եանըլմըշ օլայըմ:

— Խայըր մէրդումին աչէյհիմտէ պուլունտուղունումը իշիթմիշսինիզ:

— Հայըր, լէյհինիզտէ վէ ալէյհինիզտէ պուլունտու-ղունու պիլմէմ, անճագ հըրսըզլըղըմը ենհէմմիյէթ վէրէ-րէք սէօյլէյօրում:

— Հըրսըզլըղընըզ պու խուսուստա սիզի ալտաթըրմօր:

— Էօյլէ օլմադընը արզու իտէրիմ, լաքին իշթէ պիզի կէօրտիւլէր, արթըք պու պահսը դարայալըմտա իլէրու-տէ եինէ կէօրիւշիւրիւզ:

Վագտա Օննիկ Թէսմիյէ օլունան շախս Մուհիպ պէյ

իլէ կէօրիւշիւպ կիւլիւշէրէք մէրդումանէ թէգարրուպ իթաիքլէրինտէ , էվէլա Վահան վէ արդաշընտան Հըւսըր-սիմէ ևէրլէրինտէն գըլյամ , վէ քէմալի թա'աղիմու իհ-թիրամլէ պիր գաչ ատըմ իլէ րի վարարագ միսաֆիրլէրինի իսթիգպալ իթտիլէր ։

Մուհիպ պէյ վաաֆ օլունտուղու կիրզի ևիրմի ալթը ևիրմի ևէտի չաղլարընտա ուզուն պօյլու գարա գաշլը է-թինէ տօլուճա , ալ էամէրճէ , սագալըըղ վէ գարէ պըը-յըգլը ղայէթ չիրին պիր տէլիգանլը օլուպ , ճէպհէյի քադընտան. վէ նամիյէյի հալինտէն ասալէթը ղաթիյեսի նիւմայան , վէ ագլու տիրայէթ սահիպի պիր զաթը սա-խավէթ ախմաթ օլաուղու ամլաշըլմազտա իտի , մումաի-լէյհ սիյահ գաղմիրաէն բանթալօն իլէ սէթրէ , վէ պէ-յազ ևէլէկ կէյմիշ վէ բարաէսիւտինի տալխի գօլունըն իւ-զէրինէ ալմըշ իտի ։

Վահանըն գարտաշը եօլտաշը վէ Օննիկ Թէամիյէ իթաիյի չախա ևիրմի սէքիզ օթուզ չաղլէրինտէ օրթա պօյլու սա-բըճա վէ մայի կէօզլիւ պիր ատէմ օլուպ , տաւտագլա-ըընտա տայիմա պիր լութֆհզաքէարի ծէպէսսիւմ կէօրիւլ-մէքտէ , վէ պադըշը տալխի չիքէարընըն իւզէրինէ վահ-չիեանէ հիւճմէ գօյուլան աթմաճա դուշու կիրզի միւէս-սիր իտի , մէրդումի զիյաքու զիյնէթէ վէ ալայիշի էլզիսէ-յէ մէճպուր օլտուղունտան , սիւտ կիրզի պէյազ կէօմ-լէյինի աէյմէլէրինի ճէվահիրլէ թէզեին իթմիշ , վէ ղա-յէթ տըլըգ պիր գումաշտէն կէյաեյի (գօսթիւմիւ) իւզէ-րինաէն տալխի քիւլ րէնկլինտէ գըսսա պիր չաքէթ կէյ-միշ իտի , մէրդումըն պօյնունտան ինճէ վէ սիյահ գայ-թան իլէ ալթունտան մամուլ պիր ծէք կէօզլիւք ասըլ-մըշ օլուպ , կեահպէ կեահ կէօզիւնէ թագարագ , անըն-լա կիւէա պադըշըընըն թէյսիրինի կիզլէմէյէ չալըշմագ-տա , վէ պիր էլինտէ հէզարէն պաստօն օլտուղու կիպի ,

օպէր էմի իլէ առաւի ևէլէ յինին ճէպէլէրինտէն չարըրասթ քեաղի առըյան ալթուն սա՛աթինըն քէօստէքլէրի իլէ օյնամագտա իտի ։

Վէլհասըլ մէրգումըն կիրուհը աղնիխաալէն օլուպ խաֆիֆ մէշրէպ, վէ Թայիֆէ յի Նիսա կիպի տէրէճէյի Նիհայէտէ հէվասը հէվէսէ մայիլ վէ խոշ բէսէնտ պիր ճահիլ օլտուղու Թարդու էթվարընտան վէ ճինանիչի րէֆթարընտան անլաշըլմագտա իտի ։

Մէրգում հէր նէ գատար Նըմէնի միլլէթինտէն իսէ իտէ ալաֆրանկալըղըննան վէ տահա տօղրուսու ղէվղէքըլըղընտէն նաշի միւթլագա միլլէթը մէզգիւրէյէ մէնսուպիյէթինի քէնտինէ այիպ պիր պէտպախտլըգ տանըուպ հիճապ իթմէքտէ օլտուղունտան, էն ապըլ խամի Ցոլհաննէս օլտուղու հալտէ խամի մէզգիւրըն ֆըրանսըզճասընը խըթիմալ իտէրէք քէնտուսինի ժան Թէսմիյէ իթտիրմէքլէ տաէթա ֆըրանսըզլանմըշ օլմագլա, լիսանը մատէրզատը օլան էրմէնիճէյի տալա գուլլանմայըբ, էքսէրիան ֆըրանսըզճա վէ պազէն տախի պիգզարուր Թիւրքճէ սէօյլէմէտէ, վէ հաթթա պու լիսանը ֆէսահէթ պէյյանէ տախի պիր Թադըմ ֆըրանսըզճա լուղէթլէր գարըշտըրմագտա իտի ։

Մուահիլէյհին ֆըրանսըզլանմասը վէ ևախոտ ֆըրէնկլիք Թասլամասը քէնտինէ պիր տէրէճէյէ գատար հագլը օլտուղունուն սէպէպլինի իշէրուտէ նագլը պէյան խաէպիլէճէյիմիզի, հիքեայէմիզին գայխասի իղթիզասընտան օլմագլա պու խուսուսա տըգուպանլարըմըզըն աֆֆըննը Թէմէննի իտէրիզ ։

Խուլասայի քէլամ, մէրգում, Ցոլհաննէս խամինի քէնտինէ պիր քիւֆիւ հադարաթ ատ իթտիխինտէն, պիրղատրուր ահուպպատը ժան տէյու Թէսմիյէ իթտիքլէրի կիպի պիզ տախի մէրգումանէ սալիք օլարագ պունտան

պէօյլէ մուամիլէյնի պու խմիլէ նաա խաւէճէյիզ ։

Մէրդումանը պէրայի խմթլիգ պալ Վահան իլէ Հռիփ-սիմէ պիր դաչ սաւըմ կիլէրույէ վարտըրգլարընտա ։ Մու-հիպ պէյ հէմէն պիր մուհապէթը խալիսէ իլէ Վահանըն էլինի սըգտըգտան սոնրա ; քէմալի իհթիրամլէ պաշըյըլ-լա կէնճ գըզը տախի սէլամլատը , վէ մումաիլէյհա աա-խըր վաաֆ օլունմազ տէրէճէտէ պիր նէզաքէթ իլէ խա-տէյի սէլամ խտէրէք պաշըընը էյտի ։

Ժան շապկասը էլինտէ օլտուգու հալտէ Հռիփսիմէյի Թէլլիֆոնիզնէ սէլամլայըպ Վահանըն տախի էլինի սըգտա-րագ . . . . ։

— Կէչմիշ օլա պիրատէր . . . տօղրուսու չօգ էսէֆ էթտիմ . . . . ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ էֆէնտիմ ։

— Գէնտէնիզին սըլա խապէրիմ եօգտուր , պու սապահ պէյ էֆէնտիտէն իշիտինճէ նէ օլտուղունու պիլմէտիմ , լաքին համտ օլա քէտէրսիզճէ պիր գազա սավուշտուր-մուշսունուզ , ինշալլահ վիճուտճա պիր ռահաթսըզլըգընըզ եօգ տըր տէյիլ մի ։

— Էլհամտուլլահ հիչ պիր շէյիմ եօգ , լաքին նիչին պայագտա տուրտույորուզ պույուրուն օթուրալըմ , տէյէ-րէք մէրդումանը իչէրի սալօնա թագտիմ իթմէքլէ մու-հապի մէզքիւրտէ օթուրտուլար , վէ րէսմի խօշամէտիյի իճրատէն սոնրա Հռիփսիմէյէ . . . . ։

— Իշթէ էֆէնտիմ , չօգ տէֆալէր վաաֆըընը իթտիյիմ , վէ տուրնըքի կիւն վէֆտէլատէ ֆէտաքեարլըգլա էօլիւ-մի գուրթարան Մուհիպ պէյ էֆէնտիյի սիզէ թագտիմ իթմէքլէ իֆթիխար իտէրիմ ։

— (Հռիփսիմէ հիճապլէ գըզարարագ վէ Վահանէ խի-թապէն) Թէշէքքիւր իտէրիմ , տօղրուսու պէյ հազրէթ-լէրի կիպի ալիճէնապ պիր տօստունուզ պուլունտուղու-

օպըր էլի իլէ տախի եէնէ յէնին ճէպէլէրինտէն չարբաաթ-քեարի ատըյան ալթուն սա՛աթըները քէօսդէքլէրի իլէ օյ-նամագտա իտի ։

Վէլհասըլ մէրզումըն կէօուհը ազնիխտաէն օլուպ խա-ֆիֆ մէշրէպ, վէ թայիֆէ յի նիսա կիպի ատըրէճէյի նի-հայէտ հէվասը հէվէսէ մայիլ վէ խօտ բէսէնտ պիր ճա-հիլ օլտուղու թարզը էթվարընտան վէ ճիւնպիշի րէֆ-թարընտան անլաշըլմագտա իտի ։

Մէրզում հէր նէ գատար Էրմէնի միլլէթինտէն իսէ իսէտէ ալաֆրանկալըղընտան վէ տահա տօղրուսու դէվ-զէքլիկինտէն նաշի մութլագա միլլէթը մէզքիւրէյէ մէն-սուպիյէթինի քէնտինէ այիպ պիր պէտպախտըլըգ տա-նըուպ հիճապ իթմէքտէ օլտուղընտան, էն ազըլ իսմի Յովհաննէս օլտուղու հալտէ իսմի մէզքիւրըն Ֆրանսըզ-ճասընը իսթիմալ իտէրէք քէնտուսինի ժան թէսմիյէ իթ-տիրմէքլէ աէթա Ֆրանսըզլանմըշ օլմաղլա, լիսանը մատէրզատը օլան էրմէնիճէյի ասլա գուլլանմայըպ, էք-սէրիյա Ֆրանսըզճա վէ պազէն տախի պիզզարուր թիւրք-ճէ սէօյլէմէտէ, վէ հաթտա պու լիսանը ֆէսահէթ պէ-յանէ տախի պիր թարզըմ Ֆրանսըզճա լուղէթլէր գա-րըշտըրմագտա իտի ։

Մումաիլէյհին Ֆրանսըզլանմասը վէ եախօտ Ֆրէնկ-լիք թասլամասը քէնտինճէ պիր տէրէճէյէ գատար հատ-լը օլտուղունուն սէպէպինի իլէրուտէ նագլը պէյան իտէպիլէճէյիմիզի, հիքեայէմիզին տայիրէսի իգթիզա-սընտան օլմաղըլա պու խուսուսատա օգուեանլարըմըզըն աֆֆընը թէմէննի իտէրիզ ։

Խուլասայի քէլամ, մէրզում, Յովհաննէս իսմինի քէն-տինէ պիր քիւֆիւր հատարաթ ատ իթտիխինտէն, պիզ-զարուր աճուպպապը ժան տէյու թէսմիյէ իթտիքլէրի կիպի պիզ տախի մէրզումինէ սալիք օլարագ պունտան

պէօյլէ մումաիլէյհի պու խմիլէ եսա խաէճէյիզ ։

Մէրզումանը պէրայի խաթիրըպալ Վահան իլէ Հըռւիրսիմէ պիր գաչ ատըմ իլէրույէ վարտըգլարընտա , Մուհիպ պէյ հէման պիր մուհապէթը խալիսէ իլէ Վահանըն էլինի սըգտըգտան սոնրա , քէմալի ինթիզամիլէ պաշըքըլըլա կէնճ գըզը տախի սէլամլատը , վէ մումաիլէյհա տախի վաաֆ օլունմաղ տէրէճէտէ պիր նէզաքէթ իլէ խանէյի սէլամ իտէրէք պաշընը էյտի ։

Ժան շապկասը էլինտէ օլտուղու հալտէ Հըռւիրսիմէյի թէքլիֆսիզճէ սէլամլայըպ Վահանըն տախի էլինի սըգարագ ․ ․ ․ ․ ․ ։

— Կէշմիշ օլա պիրատէր ․ ․ ․ տօղըրուսու չօգ էսէֆ էթտիմ ․ ․ ․ ․ ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ էֆէնտիմ ։

— Գէնտէնիզին տալա խապէրիմ եօգտը , պու սապահ պէյ էֆէնտիտէն իշիտինճէ նէ օլտուղունու պիլմէտիմ , լաքին համտ օլա քէտէրսիզճէ պիր գազա սավուշտուրմուշսընըզ , ինշալլահ վիճուտճա պիր պիհուզուրլուղունուզ եօգ տըր տէյիլ մի ։

— Էլհամտուլլահ հիչ պիր շէյիմ եօգ , լաքին նիչին այագտա տուրույօրուզ պույուրուն օթուրալըմ , տէյէրէք մէրզումանէ իքի սանտալյէ թագտիմ իթմէքլէ մուհապ մէզքիւրաէ օթուրտուլար , վէ րէսմի խօշամէտիյի թէրատէն սոնրա Հըռւիրսիմէյէ ․ ․ ․ ․ ․ ։

— Իշթէ էֆէնտիմ , չօգ տէֆալէր վաաֆընը իթտիյիմ , վէ տիւնքի կիւն վէֆգէլատէ ֆէտաքեարըլըգլա էօլտիւմի գուրթարան Մուհիպ պէյ էֆէնտիյի սիզէ թագտիմ իթմէքլէ իֆթիխար իտէրիմ ։

— (Հըռւիրսիմէ հինտալլէ գըզարարագ վէ Վահանէ խիթապէն) Թէշէքքիւր իտէրիմ , տօղրուսու պէյ հազրէթլէրի կիպի ալիճէնապ պիր տօստունուզ պուլունտուղու

իշխըն նէ գատար իֆթիխար իթսէնիզ ազ տըր, զիրա պէյ հազրէթլէրինին իճրա պույուրտուգլարը շու ճինա-յէթ վէ շու . . . . :

Մուհիպ պէյ քէմալի նէզաքէթլէ մէրգումէնին սէօ-զիւնի գաթ իտէրէք շու վէճհիլէ ճէվապ վէրտի :

— Բէճա իտէրիմ մատամազէլ ․ տէհշէթլիւ հալտէն պահս իթմէյինիզ, զիրա խաթըրըմա կէլտիքճէ թիւյլէ-րիմ իւրբէյօր :

— Լաքին ֆէտաքեարլըղընըզըն . . . . :

— Մալիքէ օլտուղունուզ նազիք տույղուլար սիզի եա-նըլտըյօրլար :

— Նէ կիպի էֆէնտիմ ,

— Ֆէտաքեարլըգ պէլլէտիյինիզ մատտէնին, տահի պիր վազիֆէ օլտուղունու հըսսիյաթը նազիքեանէնիզտէն նա-շի ունուտույօրսունուզ :

— Աման պէյ էֆէնտի բէճա իտէրիմ ինայէթ պույու-րուն, պէն քիշիտէն պիրինին անճագ եարապիլէճէյի պիր ֆազիլէթէ, ճարիյէնիզ էօյլէ պիր տահի վազիֆէ նազարը-յըլա պագամամ, վէ ճիտտէն սէօյլէրիմ քի, նէ գատար մէն իթսէնիզ եինէ զաթը ալինիզին շու խայըրխահլըղընը էօմրիւմ օլտուգճա, վէ հէր գանտէ օլսամ նազըլու հէ-քեայէ իթմէյէ պօրճլույում, զիրա սիզ (պիր թաշ իլէ իքի գուշ վուրմագ) մէզգալէսինի ֆիիլէն իճրա իթտինիզ :

— Նէ՞ կիպի էֆէնտիմ :

— (Գըզարագ) Բէճա իտէրիմ Թավրը սէրպէսթանէ-մի թայիպ իթմէյուպտա ճարիյէնիզի մազուր պույու-րուն :

— Էսթաղֆիրուլլահ էֆէնտիմ . . . իթիրազէ նէ՞ հա-ճէթ վար :

— Զաման իտէրսէմ մալիւմը ալինիզ օլմալը տըր քի, նէֆսինի գուրպաթարլըղընըզ զաթըն էօմրիւ պիր պաշգա-

տընըն եօմրիւ իլէ պաղլը օլմադըլա, մէրդումին թելեֆի, տիկէրինին տախի մահվընա պայիս օլաճաղը շիւպհեսիզ իտի ։

Ժան իսթինզաքեարի պիր թեպէսսիւմլէ սէօզէ գա-րըշարագ Մուհիպ պէյէ խիթապէն,

— Մաամաֆաղէլին քէնտի եօմրիւնէ չէրիք իթթիխազ իթտիւյի ղահասըքեար զաթ պիզիմ միւսիւ Վահան օլտու-ղու ելպէթ մալիւմը ալինիզ տըր ։

— Էվէթ էֆէնտիմ պէնտէնիզ տահա ախշամ իշիթտիմ, հաթթա պունտա վարըլթըան պէրու պէնտէնիզտէն սէթր իթտիյինէ տախի ճանըմ սըգըլըը իտէ տէ, սօնըրատան սաատըդ պիր մուհապէթին թա րէսմի նիքեահ իլէ թագ-տիս օլունմայա գատար սէթր ու խըֆզա օլունմասընը էլզէմիյէթինի թագտիր իթմէքլէ, տաստասումլուղու պու խուսուստա հազըր կէօրտիւմ։

Մուհիպ պէյին իշպու սէօզլէրինտէն Ժան պօզուլա-րագ քէնտիլի հիտտէթինտէն նաշի գըղարարը, վէ շու հալինի օլապիլտիյի գատար կիզլէմէյէ չալըշարագ սէօզէ աղազ իթտի ։

— Տեմէք քի գարարը վէրիլմիշտիր ։

— Էվէթ էֆէնտիմ․ հաթթա պու խուսուստա պիր վասէթա օլմադըղը քէնտիմէ վազիֆէ ասա իթտիխազ-տէն, անգարիպ ինճա իտէպիլէճէյիմի տախի մէմնուն ի-տէրիմ։

— (Վահան պիր թավրը միննէթտարի իլէ) Թէշէք-քիւր իտէրիմ։

— (Մուհիպ պէյ Վահանա խիթապէն) Տօղրուսու պէնտէնիզ մաամաֆաղէլի թարիֆինիզտէն չօգ զիյատէ թէրպիյէլի վէ էղհէր ճիհէթ սիզէ մինասիպ կէօրտիւյիւմ-տէն սաատէթ իշպու թէզէվվիւճ խպէրինիզին տախի սա'ա-տէթը հալինէ միւճիպ օլաճաղընա ասլա շիւպհէմ եօգ ։

— Թէշէքքիւր էտէրիմ ինշալլահ հիմմէթինիզլէ մէ-
մլէքէթիմիզի կէօրիւր օլուրուզ . . . լաքին ուզագտան էյ-
ճէ փարդ խանէմէ յօրխանէմէ, շու կէլէնլէր պիզիմքի իլէ
ֆամիլեայը օտայլարը դանե խանէյիմ, անէյի՞մ միւսաֆի-
ժան պագընըզ։

Վահանեանն այս սէօզլիւնաւէն ճիւմլէսի կէօզլէրինի եօ-
լա տօղրու չէվիրէրէք, մէկ ժամ առաջ պզտիկնին դըրսա-
լըզընտան ուզաղը պիր էյլիճէ կէօրէմէյիւթեան, օրգ-
գանիզէ պարդաղրագ, հալէթ անլէր առր, պիրդիմ միւսիւ
Տէրպանեան, տըր, մէ րէֆագաթընտա պուլունմագտան
ախիրի մեծամասնութ մէկ տիկէրը ու քէօրմէքտին մեր ամէյին-
ճէ, Վահան ․ էօյլէ խէ պուրայա տաքէթ խանէյիմ տէ-
յէրէք ճիւմլէսի պիրդէն գըրյամ խոտուպ հէյլէնլէրի պա-
պու խիմէթէյէ հազըրլանտըլար։

Ժանըն տէրպանեան թէսմիյէ իթիմին պաթ այլթմը
եաշընը միւխթէճաթրդ ։ օրթա պօյլու խօշ չէհրէլի մէ քէն-
տի սիմիյէ մինասիպ օլաճաղը սուրէթտէ թէսմիյէ կի-
յինմիշ պիր տանէմ իտի։

Մէրզումէն սաչլարը էրէյինճէ աղարմըշ խափ խիզար
հէնուզ պըլըզ մէ տօղապըլմա աղ. սիւզիւլմիւշ օլմայ ; ա-
նէթա տէյիւզանը կէօզլի չէրէք մէ սէրինլիւ հարաքէ պիր
զաթ օլմազըլը, պաղաթէ իչտր օլամատուզու կիրտի, Ցէր
նէզաքաթր աթիյիմիշ եաշընտա վաքր խափ խիչանէ իզզար հա-
րաքէթի սայէսինտէ անճազ գըրըգ պէշ մէ եա էլլի յաշը
քէզմիշտէ թահմին օլունուր իտի։

Մումաիլէյհ թիւճճարըզլա իշթիրաք խաում հէր նէ
զամար քէնտի խիսսէսինէ տուշըտաղ, մէ անիզութթէ սա-
յըր մէհարէթու մէքէքէսի վարիտի խիւսուս, տողրուլու-
ղու մէ առաքէրիզըլէրինէ նազըր, հէրքէսին սէօզինէ
թէթազիպրա թէմիզ իթիմէնին իհանըր, թէզ հիտէթինէ
նէր մէ չարըք թէսլիմ օլուր իտի։

Իշթէ Վահան իլէ Ժանըն չօրպաճըլըը վէ միւսի Տէր-դանեան Թէսմիյէ գըլընան զաթ, պալասէ Թավսիֆու Թարիֆ գըլընմաղըը միւմկիւն, ընյարու ընյատէն արի, Թիզ մէշրէպ, եալանը իրթիքեապ իթմէզ. վէ հիչպէ պիլմէզ տօղրու պիր ատէմ օլմաղըլա, պաղը էրպապը ֆիթնէ մուսաիլէյհին չու Թապիյէթինտէն իսթիֆատէ իտէրէք կէրէկի իլիալի զարարու զիեանընա մուճիպ օլմուշլար իտի իսէտէ, (տօղրուլուղա աճ վէ էյրիլէրտէ Թօգ) օլմաղ, տարըպը մէսէլին վէհվասընճա մէրգում տօղրուլուղու սայէսինտէ կիւնտէն կիւնէ սէրվէթինի արթըրմագտա, վէ քէնտուսի ալտաազըպտա բարաքընը գազանըլար իսէ աճապի իլան սիւրիւնմէքտէ իտիլէր.

Մուսաիլէյհին ըէֆագաթընտա պուլունան զէվճէսի գըրգպէշ եաշընտա օրթա պօյլու չիշման գումրալ տաշըը; կիւզէլ, ագ չօգ Թէրպիյէլի, վէ ազէճէյի նիհայէտէ գուրնազ պիր գատըն օլմաղիլէ, էզ հէր ճիհէթ գօճասընըն էմնիյէթը քեամիլէսինի գազանմըշ իտի.

Մէրգումէ մէվսիմին մօտասը աւսուլինճէ կիյինմիշ օլուպ, կէրտանընա պիր միւճէվհէր մէտալեօն ասմըշ, վէ պիլէկինէ տախի զայէթ կիւզէլ վէ ալթունտան միւսէննա պիր Թէք պիլէզիք Թագմըշ օլմաղըլա, պաշընա եիրմի պէշ օԹուզ չաղլարընտա պուլունան կէնճ գատընլարա մախսուս, վէ օլ վագԹըն մօտասը միւճիպինճէ (պըրիկան) տէնիլէն ըէմպէ Թիւյլի պիր շաբգա կիյմիշ իտի.

Մէրգումէնին ֆիսաւնկէր կէօզլէրինտէն սաչըլան աշգգու սէվտա գըղըլճըմլարընա նազար օլունուրսա, սիննու սալինէ նիսպէթէն էլան քեանունը սինէսինտէ բիւնհան, պիր միւհասպէթ աթէշի եանմագտա օլտուղու նիւմայան օլուր իտի.

Վէլ հասըլ մուսաիլէյհա գուլուպը իքթատէկէանը

Թէախիրու խսթիլա խուխճի , հիւանի լէթաֆէթ վէ չիվէու նէզաքէթ ախլահլարըյըլա միւսէլլահ օլտուղու հալտէ , աշըգու սէվտա մուհարէպէսի մէյտանընտա պիր սօն ֆիթուհաթ տահա գազանտըգտան սօնրա ըուճաթ իթմէք էֆքեարընտա օլուպ , կիւզէլլիքտէ քէնտուսինէ ֆայըգէ պուլունան կէնճ վէ թազէ քէրիմէսինէ , ինճրայի մանօվրայի մուհապպէթէ մէյտան վիրմէմէքտէ , վէ հաթթա քէնտի հիւսնիւ ճէմալինին պիր թէսիրին մահվ օլտուղունու վէ քէրիմէսինին իսէ կիթտիքճէ թազէլէնիփ ղազէլէնմէսինի կէօրէրէք էր եա կէճ մէյտանը միւսատպէգաթը պիր զարար մէրգումէյէ թէրք խուէճէյինի տիւշիւնտիւքճէ , տահա գըզընա պիր ըագիպէ նազարըյըլա պագմագտա , վէ օնա կէօրէ մուամէլէ իթմէքտէ իտի ․

Մէրգումէնին քէրիմէսի օն սէքիզ չաղլարընտա պուլունտուղու , նազիք պէտէն , վէ պալատէ վագֆ օլունտուղու կիպի հիւսնու լէթաֆէթտէ վէ չիվէու նէզաքէթտէ վալիտէսինէ ֆայըգէ պիր նէվճիվան իտի իսէտէ , միւթլագա վալիտէսինին պիր էֆքեարը մախսուսէսինէ մէպնի ղայէթ սատէ սիւրէթտէ կէյինտիրիլմիշ օլմաղըլա , պիչարէ գըզճըղազըն կիւզէլլիյի , մէրգումէնին շա՛շաալը թէզեինաթընըն եանընտա , տահա կիւնէշին իթթիսալինտէ բարլայան պիր եըլտըզ գատար հիւքմի գալմագտա իտի ․

Հալպուքի մէրգումէ կէնճ գըզըն մայէյի տալիյէսինտէ հիւսնի ախլագ վէ իֆֆէթու ըսմէթ մէվճուտ օլաըագ , վալիտէսինին ախլագը մէզմումէսինէ ասլա հիսսէտար օլմայուպ , անճագ բէտէրի կիպի սաֆ թիյնէթ վէ մալիքէյի հիւսնի լէթաֆէթ պիր մահպուպէյի նէվրէստէ իտի ․

Հէր նէ հալտէ Ժանըլա Վահան մէրգումանը ինթիրամաթը ֆայիտա իլէ գապուլ , վէ պիրէր սանտալեէ իրայէ իտէրէք եանլարընտա օթուրտուլար , վէ ըէամը

խօշամէտիյի կյֆայէթէն սօնրա , միւսի Տէրպանեան Վահանէ խիթապէն , « Կէչմիշ օլա էվլատըմ, նէգատար տէհշէթլի պիր գազա սավուշթուրմուշ օլտուղունուզ պու սապահ իշիթտիմ » տէյինճէ , Վահան մէրգումըն տէսթինի քէմալի թաազիմլէ էօբէրէք , « Թէշէքքիւր իտէրիմ » Տէյուպ աղլամայա պաշլատը ։

Մէրգում պու հալտէն միւթէէսսիր օլարագ պիր մուգատէլէ Վահանըն ալնընտան բէտէրանէ պիր մուհապէթիլէ պուսէ իտէրէք « Սօգ Վահան էվլատըմ աղլամա , պէն իհթիեարըմ պու կիպի ճանխըրաշ հալլէրէ թահամմիւլ իտէմէմ » տէյէրէք մէրգումը թէսէլլի իթմէքտէ իտի ։

Գիթմապի մալիւմիմիզ օլան գազատէն պահս աչըլարագ օ խուսուստա միւքէալէմէյէ պաշլանըլըպ , պու կիպի գազալէրտէն պիր տէրէճէյէ գատար ազատէյի սէր իտէ պիլմէք իչին , (ժըմնասթիք) վէ պախուսուս եիւզմէք պիլմէնին նէ տէրէճէ միւֆիտ օլաճաղընտան միւպահասա օլունտուգտա , Վահան , պու խուսուստա պէգլը մազտէրէթ խասուպ հէր հալտէ պիր տալկըճ գատար եիւզմէք էօյրէնէճէյինի պէյան իյլէյինճէ , էրքէքլէր մէրգումըն պու էֆքեարընը թագտիրու թահսին իթտիլէր իսէտէ , գատընլար , հէրնէ օլուրսա օլսուն տէնիզ իլէ հիչ ուղրաշմամազ գիւյլիւմինտէ պուլունտուլար ։

Մէրգումըն պիր մըգտար տահա գօնուշուպ կէօրիւշտիւքտէն սօնրա , գատընլար չալըրըն պօյունա քէչթու կիւզար , վէ ճապէճա րաքս իտէնլէրլէ . Նութգ իրատ իտէնլէրի կէօրմէք վէ տինլէմէք արզուսընտա օլտուգլարընը ըզհար իթտիքլէրինտէ , ճիւմլէսի պիրտէն մահալլի մէզքիւրտէն գալգարագ ահէսթէ ահէսթէ տօլաշմայա պաշլատըլար .

Էսնայի քէչթու կիւզարտէ Վահանըն աշինալէրինտէն բէք չօգլարը , կիրիֆթար օլտուղու գազատէն սալիմէն

գուրթուլտուղու իչին , մէրգումը թէպրիզ վէ պէյանը մուհզուզիյէթ իթմէքտէ իտիլէր , Վահան տախի քէմալի Նէզաքէթլէ թէշէքքիւր իտէր իտի ; վէ պուՆլարտան պաշը էրքէք վէ գատընլար տախի մէրգումէնէ գաթըլարագ պիրլիքտէ կէզինիփ գօնուշմագտա իտիլէր ։

Գաարը տէրեատէ ղայպու թէլէֆ օլտուղունտու եաղտըղըմըզ չանթասը պուլունան մէպլաղըն թէսվիյէսի խուսուսընտա պիր գարարը գաթի վէրիլմէք իչին , Մուհիպ պէյ . Վահան իլէ չօրպաճըպը միւսիւ Տէրպանեանէ պիր կիտլի միւքեալէմէ թէքլիֆ իթմիշ օլտուղունտան , իւչիւ պիրլիքտէ ըէֆիգլէրինտէն այրըլուպ խաֆիյէն կէօրիւշմէյէ պաշլատըլար ։

Ժան մէրգումանըն ուզագլանտըգլարընը , վէ մատամ Ցէրպանեանըն տախի ըէֆիգլէրի իլէ ուզուն միւպահասալէրէ տալտըղընը կէօրիւպ , պու հալտէն իսթիֆատէ իթմէք իսթէյուպ հէման պիր թէտպիր իլէ Հըռիփսիմէնին եանընա եանաշարագ մէրգումէ իլէ կէօրիւշմէյէ պաշլայըպ , կէՆճ գըզըն թէաճճիւպինի մուճիպ օլաճագ սուրէթտէ մապէյնլէրինտէ աթիխուզզիքըր քէլամլէր թէաթի օլունտու , չէօյլէքի էվէլա Ժան սէօզէ միւպաշրէթ իտուպ Հըռիփսիմէյէ խիթապէն .

— Հըռիփսիմէ՞ , սիզի Նէ գատար սէվէր , վէ հայրանիզի Նէ տէրէճէ տաճըր օլտուղումու տաճէպ պիլիրմիսինիզ ։

— Կէնճ գըզ քէմալի թէաճիւպ վէ հիտտէթլէ ճէվապ վէրէրէք տէտի .

— Պիրատէրանէ մուհապպէթինիզի մէմնունիյէթլէ գապուլ վէ թէշէքքիւր իտէրիմ , հալպուքի , հանկի հալտէ աճըր օլտուղունու տախի պիլմէք մէրագընտայըմ ։

— Հիտտէթինիզի կէօրէրէք սէօյլէմէյէ իհթիրազ էտիյօր իսէմտէ , հագգընըզտա տույտուղում մուհապպէթը խայըխանէմտէն Նաշի , հէր պիր սէրզէնիշլէրինիզէ գաթլա-

Նորադ. եինէ սէօյլէյէճէյիմ։

— Բէնա խոսերիմ միւսի Ալլահ աշգընա չարըդ. սէօյլէյինիզ, վէ սէօյլէյէճէյինիզ հէր նէ իսէ. օլապիլիրկի գադար գըրսա օլմասընը Թալէպ իտերիմ, զիրա պէնատէնիզ իզլէ պէօյլէ խաֆիյէն կէօրիւշմէնիզլէ, հալգըն հագգըմնա սույիզաննէ զահիպ օլմասընը հիչ պիր վէչհիլէ իսթէմէմ։

— Պու խուսուստա հագգընըզտա վար տըր, պէնատէնիզտէ իսթէմէմ. . . իզտիվաճընըզ խուսուսընտա պապըը խալիսանէ իթիրազլարըմ վար իտի . . . . ։

— Նէ կիպի, անլայամայօրում։

— Էվլէնմէյէ բէք աճէլէ իտիյօրսունուզ, զան իտէրիմ սիզին տահա . . . . ։

— (Հիտտէթլէ մէրգումըն սէօզիւնիւ գաթ իտէրէք) Նէ տէյօրսունուզ միւսիւ . . . տօղրուսու պու սէօզլէրինիզտէն հիչ պիր շէյ անլայամայօրում . . . պիլմէմ քէյֆտէ՞ միսինիզ . . . . ։

— (Հիտէթլէ) Հայըր մատմազէլ հայըր, քէյֆ օլմատըգտան պաշգա, հաթտա պու սիթէմու հագարաթընըզա տախի շայէսթէ տէյիլիմ զաննի իտէրիմ։

— Նիհայէթ միւսի նէ՞ տէմէք իսթէյօրսունուզ։

— Քէնտինիզէ զէվճ ինթիխապ իթտիյինիզ զաթ, մուհապէթինիզէ հիչ պիր վէչհիլէ շայան օլմատըղընը չէնտ տէֆա սիզէ րումուզլա անլաթմագ իսթէտիմ իսէտէ, եա անլամատընըզ վէ եախօտ անլամամագ իսթէմէտինիզ, հէր Նասըլ իսէ պու կիւն մէճպուր օլտում աչըգ սուրէթտէ պէյան իթմէյէ, վէ եինէ սէօզիւմիւ Թէքէրրիւր իտէրէք տէրիմ քի, հագըգաթը հալտէ զէվճինիզ օլաճագ զաթ սիզէ շայան տէյիլ տիր։

Մէրգումէ ծանըն պու սէօզլէրինի իշիտինճէ նէ օլտուղունու պիլմէտի, վէ խէլէճանը գալպինտէն եիւզլէ-

րի աթէշ կ'իյնի գըղարարադ, վէ եուրէյի պայծըլտըրըճա-սընա չարբանրաք թիթրէք պիր սէտա իլէ մուխաթիպինին եուզինէ հայրան հայրան պագարըգտան սօնրա չուվէչհիլէ քէլամէ աղազ էյլէտի։

— Նէ տէյօրսունուզ միւսիւ, Վահանը նէ սուչ իլէ իթհամ իտիյօրսունուզ։

— Պէ՞ն մի, հաշա սիւմմէ հաշա . . . Նիչիւն սէօզիւմէ եանըլըշ մանա վէրիյօրսունուզ, պէնտէնիզ Վահանը իթհամ իթմէյօրում, մէրգում պէնիմ հէմ պունճա եըլլըգ գարըու եօլտաշըմ վէ հէմտէ էն ճանտան սէվտիյիմ պիր զաթ տըր։

— Մատէմ քի էօյլէ տիր նիչիւն պանա լայըգ կէօրմէյօրսունուզ։

— Չիւնքի Վահան ֆիրումայէտէն կէլմէ ֆագըր պիր վանըը այվազըն էվլատը օլտուղտան պաշգա, ֆըգարա օլմասը հասէպի իլէ, քէնտի կիպի սիզի տախի բէնչէյի ֆագրու զարուրէթէ կիրիֆթար իտէճէյի շիւպհէսիզ տիր, հալպուքի սիզ . . . . ։

— (Ժանըն սէօզիւնի հիտտէթլէ գաթ իտէրէք) Հա՛, անլատըմ պու խուսուսըմը անլաթմագ իսթէյօրսունուզ, լաքին պէն . . . . ։

— (Մէրգումէնին սէօզիւնի գաթպիրլէ քէլամընա թագվիյէթ վէրէրէք) Քէրէմ պույուրուն, սէօզիւմիւ գաթ իթմէյին, պէնտէնիզ պիթիրէյիմտէ, սօնրատա սիզ սէօյլէրսինիզ, սիզ պու գատար կիւզէլլիկլինիզլէ զէնկին ֆամիլեալարըն պիրինէ մէնսուպիյէթի օլան պիր աէլիգանըյըլա էվլէնէրէք սա՛ատէթը հալտէ վէ ատէթա գօնթէս կիպի եաշայապիլիր իքէն . . . . ։

— Լաքին միւսիւ, էկէր Վահան ֆիրումայէտէն կէլմէ իսէ պէն տախի պիր օրթա հալըը էսնաֆ պիր ատէմին գըզըյըմ, էկէր Վահան ֆագըր իսէ պէն անտէն զիեա-

տէ ֆուգարայըմ։

— Հալպուքի սիզ կիւզէլսինիզ, վէ պու կիւզէլլիյինիզ սիզի բէք գօլայ սուրէթլէ զէնկին իտէպիլիր, վէլհասըլ իղտիվան մատտէսի ղայէթ նազիք, վէ ատէթա հայաթու մէմաթ մէսէլէսի օլմադըղը, պու խուսուստա էօյլէ ֆէյլէսօֆանէ տիւշիւնմէք քեարը տէյիլ օլմայուպ, իլլա արիզու ամիգ միւթաալա վէ միւլահազադան սօնրա գարար վէրիլմէլի տիր ։

— Եազըք միւսիւ եազըք ; պէն սիզի գաբու եօլտաշըրըզըն էն սատըգ վէ էն սէվկիլի տօստու զաննը իտէրիտիմ

— Զաննընըզտա ասլա եանըլմամըշսընըզ տըր, Վահան պէնիմ էն զիյատէ սէվտիյիմ ահպապլարըմտան պիրի տիր հաթտա անը թէրք իթմէնիզէ տայըր սիզէ իթտիյիմ նասիհաթ տօզրուտան տօղրույա մէրդուտըն մէնֆաաթը իչիւն տիր .

— Ցէմէքքի սիզին զաննընըզճա մէրդուտըն պէնիմլէ թէզէվվիւճի . մէնաֆիյի շախսիյէսինէ խալէլ կէթիրէճէքտիր ։

— Շիւպհէսիզ , զիրա նասըլքի սիզէ տէտիմ, սիզ հիւսնիւ ճէմալինիզ սայէսինտէ զէնկին պիր տէլիգանլըյըլա էվլէնիպ րէֆահը հալտէ էօմիւր կէչիրէպիլիճէքսինիզ կիպի , Վահան տախի քէնտի իլմու հիւնէրի վէ քեար կիւզարլըղը սէպէպի իլէ զէնկինճէ պիր ֆամիլեատան գըզ ալարագ, սահիպ սէրվէթ վէ մէսրուր օլաճաղը շիւպհէսիզ օլմադըղը , էկէր սիզ Վահանը սահիհէն սէվէր վէ մէրդուտըն էյլիյինի իսթէրսէնիզ, աաէթա պիր զէնկին գըզը իլէ էվլէնմէսինի քէնտինէ նասիհաթ իթմէքլէ, անա պէօյլէճէք պիր տօստլուգ իթմիշ օլուրսունուզ, իմտի պէնտէնիզին Վահանըն տիւշմանը օլմայուպ պիլ աքսի էն սատըգ տօստու օլտուղումա թէսլիմ իտէրսէնիզ զաննը իտէրիմ։

Հռիփսիմէ ժանըն պու մէզքիւրեարի սէօզլէրինի խըբրաճ իտէրէք իշիտտիքտէն սօնրա , վէֆատարանէ հիտապէթլէնիպ , վէ չէշմի հագարէթլէ պիր միգտար մէրտումըն եիւզիւնէ պագարագ . . . .

— Է՛հ միւսիւ էլվէրիր արթըգ . . . . աֆ օլ եանըմտան , արթըգ պիզի տինլէմէյէ իգթիտարըմ գալմատը , պու տէրտլինիզ նէֆրէթամիզ սէօզլէրի քեամիլէն պ'ահանէ սէօյլէյէճէյիմ, վէ պունտան սօնրա . . . .

Ժան հըրս իթմալը հիտտէթէ կիրլէյէրէք. վէ պիր իսթիհզաքեարը թէպէսսիւմլէ ճէվապ վէրիր .

— Միզաճէն էօյլէ պիր ատըլըղըղ մէմուլ իթմէմ, չիւնքի նէօյլէտիյիմ սէօզլէր մէրտումըն մէնաֆիյի շախսիյէսի հագգընտա օլտուգտան պաշգա , պէնիմլէ պուլուշմագը հէր հալտէ մէնֆա՛աթընա թօգունաճագընը պիլտիյինտէն պիթթապի օլգըն սէօզլէրինիզէ էհէմմիյէթ վիրմէյէճէյի տէրքեար տըր , վէլէվ էօյլէ օլմասա տախի , նէ ղամ, պէնիմ Վահանտան բէրվա իտէճէք հիչ պիր քէօշէմ եօգտուր , լաքին պունունլա պէրապէր եինէ սիզ պիլիրսինիզ , նասըլ իսթէրսէնիզ էօյլէ եարմըզա մէզուն վէ մուխթարսընըզ ․

Ժան իլէ Հռիփսիմէնին պէօյլէ տարտընճա միւքեալէմէսի մատամ Ցէրպանեանըն Նազարը տիգգաթընը ճէլպ իթմէքլէ , հէմ քէնտի րէֆիգէլէրի իլէ կէօրիւշիւր , վէ հէմտէ ուզագտան մէրտումանըն թավրու հարէքէթլէրինի թէճէսսիւս իտէրէք , տուգտատար իմթիտատ իտէն միւքեալէմէնին էսասընը վէ նէ մաատէ իւզէրինէ օլտուղունու անլամայա չալըշըր վէ ատէթա Ժանը Հռիփսիմէտէն գըսգանըր իտի ․

Մէրտումէնին նիհայէթ պու հալի կէօրմէյէ թէհամմիւլիւ գալմայըպ ; եարը աչըգտանէ վէ եարըղը ասլսխ սըթէմամիզ պիր նազարիլէ Ժանըն եիւզիւնէ պագարագ

«Էյ միւսիւ Ժան էկէր միւքեալլէմէնիզ խիթամ պուլտու-իսէ, միւսաատէ պույուրունուզ սէրին պիր մահալտէ ա-ղըճըգ րահաթ իտէլիմ դիյէ վէֆգելատէ եօքուլտում» տէյինճէ, Ժան գըզարըրպ պօզարագ հէման մէրգումէ-նին եանընա վարտը» Բարտօն մատամ, (Ժուվըբրի)աֆ-ֆըըզը խըթիրհամ իտէրիմ տէյէրէք, մատամ Տէրզյան վէ ըրֆէզգելերի իլէ եարըմը թիւրքճէ վէ եարըմը ֆը-րանսըզճա օլարագ կէօրիւշմէյէ պաշլատը։

Կիւղէրան իտէն պու հալլէր զէվալլը Հըռիփսիմէնին օլ տէրէճէ խօշլէճանը գըտլայինէ պայիս օլմուշ իտի քի, տուրտուղու եէրտէ ատէթա պիր սանէմ կիպի տօնմուշ գալմըշ իտի, վէ նըշանլըսը հագգընտա Ժանտան իշիթ-տիյի սէօզլէրի մուամալէլէյնէ խապէր վէրիպ վէրմէմէյի տուշիւնմէքտէ վէ քէնտի քէնտինէ հիչ պիր գարար վէ-րէմէմէքտէ իտի, Վահան, չօրպաճըսը վէ Մուհիպ պէյ իլէ եանընա կէլէրէք, մէրգումէնին միւլթաալասընա խի-թամ վէրտիլէր։

Գատէմա ճիւմլէսի պիրլիքտէ սէրին պիր մահալտէ օ-թուրտուգ կեահ էթրաֆը սէյրու թէմաշա վէ կեահ պիրի պիրլէրի իլէ միւսահիպէթ իտէրլէր իտի, անճագ միսիւ Տէրզյանեանն զէվճի մատամ Տէրզյան տիկէրլէրի ճանիպին-տէն քէնտույէ խիթապ օլունան սէօզլէրէ գըսա գըսա ճէվապլար վէրէրէք վէ կէօնաւէօն աշըգ-պաշըգլար իլէ միւթէմատիյէն վէ ղայէթ մահրէմանէ Ժանըլա կէօրիւշ-մէքտէ իտի։

Օլ կիւնքի միլլի զիյնէթի թէմաշա իչիւն հիւնքեար իս-կէլէսի չայըրընտա թէճէմմիւ իտէն խալգ, կիւնախուղիւն սըճագըընտա եանի սաաթ ալթը պուչուգ եէտի սուլա-րընտա կիւնէշին վէֆգելատէ հէրարէթինէ սալա էհէմ-միյէթ վէրմէյերէք քէմալի կէրմի իլէ պիր եանտան նու-թըգլարա վէ պիր եանտան տախի րագսա տէվամ իթ-

մէքտէ , վէ հէրքէս պիրէր կէօնա էյլէնճէ իլէ մէզադը մէշրէպլէրինի իճրա էյլէմէքտէ իքէն , նակեհան ղայէթ հիւզնէնկիզ պիր թօփ սէտասը իշիտիլտի , վէ արդասըն-տան աճը աճը պիթը թօփ տահա էնտախթ օլունարագ հէր հալտէ եանղընըն իշարէթի օլտուղու անլաշըլտը ․

Պու հալտէն հէրքէս թաալիյի պիր աղիմ թէլաշա տիւ-շիւպ եանղընըն նէրէտէ օլտուղունու պիրպիրլէրինտէն սուալ իթմէքտէ իտիլէր ․

Ֆիլ վաքը եարըմ սա՛աթ սօնրա տէնիզ դըլըլըսընտան պայիթթախտըն իւսթիւնէ տօղրու կէօք եիւզիւնտէ դարրա պիր տիւման կէօրիւլիւպ , վէ օլ հէնկեամտէ հէնուզ բու-յան իթմէյէ պաշլամըշ օլան բօյրազ ըիւզկեարընըն եար-տըմըյլը եանղընըն տէհշէթլի սուրէթտէ եանմագտա օլտուղու անլաշըլըրտը , հէրքէս տիւշարը էնտիշէ օլարագ , թամաշայա՛թըյըլը հէր կէօնա զէվգու էյլէնճէյէ խիթամ վէրիլտի ․

Խուլասայի քէլամ եարըմ սաաթա գատար եանղընըն Պէյ օղլու ճիվարընտա օլուպ վէ տէհշէթլի սուրէթտէ եանմագտա օլտուղու խապէրի բիւր քէտէրի վիրուտ իթ-տիքտէ , դալապալըղըն էքսէրիսի կէնճ իհթիեար վէ չօ-լուգ չօճուգ գարմագարըշըգ , իսկէլէյէ տօղրու գօշա-րագ քիմիսի վափօր վէ քիմիսի գայըգլար իլէ հարիգ մա-հալլինէ մութէվէճճիհէն եօլա չըգտըլար ։

ՊԷՇԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ԳԷՑՕՂԼՈՒ ՀԱՐԻԳԸ ՔԷԳԻՐԻ

Նագըլու հէքեայէ ինթիխյիմից, Հիւնքեար իսկէլէսի մըլքի զիյնէթլինին քէմալի կէրմի իլէ տէվամ օլունաուղու ճանատէ, Գէյօղլունտա տախի ըմսալի նամէսպուգ պիր ղուլուլում ղուհուրա կէլտիկի, բայիթահտըմըզտա սաքին օլան հէր սընըֆ ահալինին մալիւմի օլտուղունտան, վագայի միւտհիշէյի մէզքիւրէնին վաքըֆը հէքեայէսինի պուրատա զիքր իթմէք զայի պիր չէյ իսէ տէ ; եալընըզ իքի սէպէպ իլէ պիզզարուր թարիֆինէ լուզում կէօրիւլմիւշ տիր ։

Պիրինճի սէպէպի վագայի միւէլլէմէնին հէր հալտէ հէքեայէմիզ իլէ մինասիպէթի օլտուղու, վէ իքինճիսի տախի օլ հէնկեամտէ հալի սապաւէթտէ պուլունանլարա վէ պիզտէն սօնրա կէլէնլէրէ տախի օլապիլտիկի գատար մալիւմաթ վիրմէքտէն իպարէթ տիր ։

Գէյօղլունտա Ցէրիտէյէ սօգագըղընտա վագը սու թէրազիսինին թա գարշուսընտա ախչապ պիր խանէտէ սաքին օլան ֆամիլեա, կիւնիւն պազըր օլմասը մինասիպէթի իլէ պէրայի թէնէզզիւհ խանէյի մէզքիւրէյի սա'աթ տէօրտ րատատէլէրինտէ թէրք իտուպ եա Հիւնքեար իսկէլէսի զիյնէթինէ վէ եախօտ տիւկէր պիր մէսիրէկեահէ կիթմիշլէր իտի, անճագ մէզքիւր ֆամիլեայէ մէնսուպիյէթի օլան ծնսէքից եիրմի չաշլարընտա պիր տէլիգանլը մէրգումանէ րէֆագաթ իթմէյուպ ; թէքրու թէնհա էվտէ գալմըշ իտի ։

Մերգում տելիգանը խանէ տերունինաէ աշաղա եօ-
գարը պիր մրգատար կեզլնտիքտէն ածնրա կելիպ օրթա
գաթտաքի պալգծնտա օթուրարագ սիմասընտա պիր ա-
սարը խնլէճան օլտուղու հալտէ, կեահ սօգագտան կե-
չիպ տեծնէնլերի սէյր իտէր, վէ կեահտա տէրին տէրին
տիւշիւնիւր իտի.

Մումախիլէյհ պէօյլէճէ տէրեայի թէֆէքքիւրէ տալ-
միշ իքէն, էյլին իւսթ գաթընտաքի բէնչէրէլէրտէն ինճէ
ինճէ պիր տիւման չըգմայա պաշլայըպ, վէ նիհայէթ սաաթ
ալթըյը կէչէրէք, խանէնին իւսթ գաթընտան թուլթուշմուշ
օլտուղու մահալլէյի անլայարագ աղըմ պիր թէլաշ իլէ է-
վին գաբուսընը չալմալըրըյլա, տէլիգանը, կէչէն հալ-
լէրտէն խապէրի եօգ կիպի, ասլա ֆաւթուր իթմէյէրէք
օթուրտուղու եէրտէն գալգըպ գաբըյը աչար, վէ գա-
լապալըգ խանէնին տէրունինէ եըղըլտըգճա քէնտիսինէ
ուսուլ իլէ գարըշտան տըշարը չըգըպ սավուշտու կիթտի,
իշթէ զինհիմլէրէ հայրէթ, վէ գալպլէրէ տէհշէթ վիրէ-
ճէք, վէ պունճա մալու ճանըըն զարարընը մուճիպ օլա-
ճագ օլան, շու գազայի տէհշէթֆէրմա պու սուրէթլէ
պաշլատը:

Իշպու աֆէթ հատըսընտա պէյնէլ խալգ տէվէրան ի-
տէն շայիայի կէօրէ կէճէնտէ Նազարէթէն, կիւյա Մէրգում
տէլիգանը, նէ եապաղըղընը պիլմէզ տէրէճէտէ ալըգ պիր
շէյ օլմաղըլա, հիչ պիր կէօնա զարարու նէֆսանիյէթէ
մէյլին օլմայարագ, իւսթ գաթտա չըգուպ աթէշ իլէ աօ-
լու օլան մանկալը օտանըն թա օրթասընտա տէվիրտիք-
տէն սօնրա, քէնտիսի սախի պիլա ֆիթուր պալգծնա կէ-
լիպ օթուրմուշ, վէ ըխտիյէթը ախերէ պագըլնճա մէր-
գում տիվանէ օլմայըպ, իլլա ֆամիլեասը իլէ պիր միրաս
մէսէլէսինտէն տօլայը պօզուշարագ, էն գասաէն պու
ճինայէթը միւտհիշէյի իրթիքեապ իթմէքլէ ախզը ինթի-

գամէ գալգըլմըշ, վէ պիր րիվայէթէ կէօրէ ասլըի պուն-
լարըն հէպ պիրի օլմայուպ գարտաշն մուգտու պուլմուշ օլ-
մաւզու սէօյլէնմիշ իսէ տէ, պիզճէ պունլարըն հանկըսը
տօղրու օլտուղու մէճհուլ օլմաղըլա, տէյէպիլիրիւզքի ;
պու մուամմա էլան հալլ օլունամայարագ, էօյլէճէ պիզիմ
պիր քէրամէթի էսրար իլէ մէսթուր գալմըշ տըր ։

Հէր նէ հալ իսէ եանըգըն պալալաւէ իշպու իթթիֆագըլ
կիւլի սաաթ ալթըյը կէչմիշ օլտուղու հալտէ իճճէ պիր
թօյլադ ռիւզկեարլարը իլէ մահալլի մէզքիւրտէն պաշ կէօս-
թէրմիշ իքէն, տէրագապ էթրաֆը սիրայէթ իթթիֆայէ
նաքէհան ռիւզկեար տէ յիշիլ չիմանէթի պիր կիւն տօղ-
րուսու էսէրէք եանըգըն եայըլտըգճա եայըլմըշ, վէ կէօզ
եումուպ աչընճայա գատար պէշ օն խանէյի պիրտէն
աալըրըպ, ճէհէննէմքեարի պիր շիտտէթլէ եանմայա
պաշլամըշ իտի, հէր նէ գատար ռիւզկեարըն մուաւֆէ-
թի իլէ պիր ուճու Զօպան ֆըրընը մահալլէսինտէ պա-
ըլմըշ իսէ տէ, օ պիր ուճու եէտի սէքիզ գըրաւ թադ-
ախմ օլարագ, հէման էմսալի կէօրիւլմէմիշ պիր սիւրաթլէ
հէր թարաֆա սիրայէթ իթմիշ իտի ։

Շէօյլէքի պու էժտէրի աթէշբէյքէր ատէթա ճան
ալմըշ ճանավէր կիպի գօշարագ, թարաֆէթիւլայնիտէ մա-
ճար ճիվարըննա աթլայըպ վէ օրասընը քիւլ իթմաքտէն
ասնըրա չէյլի ճատտէսինէ, վէ անտէն եէնի գափու մա-
հալլէսինի սիլիպ սիւբիւրէրէք, վէ հալէպլի սօգաղընտան
աօլաշարագ գըրնավուղլարըն իւսթիւնտէն գալքըճը գուլ-
լուգուսնա տօղրու խաթմէ էնտամը աէհշէթ օլմագտա իտի .

Եանկըն կիտէրէք մէյտան ալտըգճա, ռիւզկեար տա-
հի օ նիսպէթլէ թէշէտտիւտ իտէրէք Թարիֆի նագապիլ
իշէր քէսքինլէշտէ իտի, շէօյլէքի կիւյա աթէշին մէֆգէ-
լատէ սիւրաթլէ հարաքէթի էլ վիրմէյօր կիպի, հէր թա-
րաֆա գուլմուշ տէհշէթ սաչարագ . կէօզ եիւզիւնէ ուչան

գըզըլճըքլարը, վէ հավալանարագ նա ալէվլէնմիշ օլան խըր-ճէ բէտըրլա բարչալարընը, տահա պիր քաչ սաաթ սօն-րա անճագ խանտալիլէճէյի մուհթէմիլ օլան մահալլէլէ-րին ախշամ պինալարընըն սաչագլարընա պիրէր պիրէր խորըշալըրըն թութուշտուրմագտա, վէ պու սուրէթլէ այրը այրը խանէլէրն չիւպէլէրի բէյաա խաէրէք, միւտէթը գամիլէ զարֆընտա սարըլ խանըլընըն մէրքէզինէ գավուշ-տուրմագտա իտի ։

Սա՛աթ օնպուչուգ սուլարընտա պիր գօլու Դալխօն գումանտանը Աղաճամի ճատտէսինի սարըտը, վէ օ պիր գօլլարը տախի Պիւլպիւլ տէրէսի, Թարլապաշը, վէ Գա-րաճէհէննէմ սօգագլընը սահիհէն պիր ճէհէննէմ հալինէ փոզ իթտիքտէն սօնրա, Վալիտէ չէշմէսինտէն Համալ պա-շը սօգագընը գասըրպ գավուրմայա պաշլատը ։

Ճայլի Թաաճիւպ չուրասը իտի քի, Արսլան սօգագը վէ Թօքճու օտալարը ահալիսի քէնտիլէրինի էմին պիր հալտէ զանն իտէրէք, պիլա ֆուլթուր խանէլէրը սէյրու թէմաշա վէ պազըլարը տախի, Զէնճիրլի գույու վէ Մաալագ ճիվա-րընա կէզմէյէ կիթմէքտէ իքէն, ազ միւտէթ զարֆընտա էվլէրինտէն վէ էշիալէրինտէն հիչ պիր էսէր գալմատը-ղընը քէմալի խէսու ֆիթուրլէ կէօրտիւլէր ։

Զաթը մէրհամէթսիզլիքը հաղըէթը Շէհրիխարինի քէնտի սառըդ թէպասարընըն պէօյլէճէ աթէշլէր իչինտէ խանըրդ գավրուլտուղու խալքէրի բիւր քէտէրի մէամուլի Շէհինշահիլէրի օլտուգտա, հէման Պէյօղլունտա վագը Թէքքէյի Թէշրիֆ իթմէքլէ, խանըլընըն սէրիան պաս-տըրըլմասընա տայիր իրատէյի մէրհամէթ ատէյի Թէ-պա՛ա բէրվէրիլէրի սուտուր իթմիշ իտի իսէ տէ, հիւք-մի գատէրին Թէպտիլու Թաղտիրի միւմքին օլմատըղը է-ճիլտէն, չիֆայիտէքի, Իրատէյի Շահանէ միւճիւպինճէ, հիւքիւմէթը սէնիյենին, ազլու ֆիգրին մավէֆգընտէ օ-

լարագ՝ սարֆի իթֆայի պունճա ճանհըրաշ իգտամամաթ ; վէ ահալինին ահրէճէյի նիհայէթսիզ ֆէտաքեարլըղը պիր հիքմէթուլլահը թա'ալա պիւսպիւթիւն պէյհուտէյէ կիթմիշ, եանկըլը կիթտիքճէ մէյտան ալըրտը, ումումի պիր հալ քէսպ իթմէքլէ, ատէթա ալէյհլէր իլէ մութէմէտիյէն պիր աթէշտէն աէրէա չէքիլմէտէ կէօրիւնիւպ, էրպապը նազարը հայրէթ վիրմէքտէ իտի.

Սուլար տարալտըգճա, րուսյի ասխումանը դարըլայան դարէ ախուման եալաշ եավաշ կըրտարարագ, կէօյանէն տախի աթէշ եաղմայա պաշլամըշ կիպի զանն օլունմագտա վէ մութլագա պու աքէթ էքսէր ամփալէր զուհուրա կէլմիշ օլան ատէթա եանկընլարտան օլմայըբ; իլլա զէմանը մազիտէ Սօղօմ վէ Գօմօր մէմլէքէթլէրինտէ մութէմէքքին լութ գավմինի եագըպ քիւլ իտէն, ղազաբը իլահի օլտուղունու հէրքէս թէսլիմ իտէրէք, զամէն թասյու թուվանէն տուշմուշ վէ ազըլլարընտա հայրէթ կէլմիշ օլան խալգ, եանկընը պիւսպիւթիւն քէնտի հալինէ թէրք իթմէքլէ, հէրշէյ պատապատա պիրէր էմին մահալլէ ճան աթարագ, նէֆսլէրինի գուրթարմայա սավաշտըլար.

Գիճէնին գարանլըղընտա, եանկընըն տէհշէթլի շուլէլէրի սայէսինտէ, Պէյօղլունուն հէր ճիվարընտա վէ տէլ խուսուս եանկըն մահալլինտէ եիւրէքլէր բարչալայըճը մէնզարէլէր կէօրիւնմէքտէ, վէ ինսանըն գալպի թաշտան տախի օլսա թահամմիւլ իտէմէյէճէյի ֆէրեատու ֆիղանլէր իշիտիլմէքտէ իտի, չէօյլէքի պիր եանդան աթէշ քէսիլմիշ տիրէքլէրին պիրի պիրինէ չարպմասընտան զուհուրա կէլէն սէտալէր, պիր եանտան եանան խանէլէրին արտա արտայա եըքըլմալարընըն տէհշէթլի կիւրիւլթիւլէրի, վէ պիր եանտան տախի հէնուզ աթէշ ալըպ եանմագտա օլան պինալարըն չաթըրտըսը, վէ րուզիկեարըն գըյամէթլէր գօբարմասընա ուլայարագ վէ ին-

ըսյերեք կամէսինուէն ըէյսա օլան սէսլէր, ամէնչըէր ի-
չինտէ գավրուլուղ եմանան հեմ ծրնգլարրըդըըն ծանլար
եազըքնը պողլանմալարը, վէ եէուրէքլէր բարելէչինծի ֆեր-
եատտա ֆիղանլէրի իլէ գարըշմըշ օլմաղըլա. չու հալի եէօ
էշիթմալի սէյր իտէն ատէմ, հէր հալտէ քէնտիսինի
մահշէր հավլիսինտէ զանն իտէր իտի:

Ամէնչլէրին իչինտէն կիւծալէլա, պիլմու խէլէծան վէ
նիժմաձան իլէ ֆիրար, վէ սէմթի տահէյի սէլամէթէ չըգա-
ժօրըուղ զաննու կիւմանըյըլա, ալապիլալիյինէ ըլզար իլէ.
շաշըրարաղլարընտան տէօնիւպ տօլաշարագ հէր թարաֆ-
տան ամէնչէ թեսատիւֆ իտէն պիչարէկեանըն. պարանը
պէլա կիպի սաչըլան գըըլըճըրմլարտան սէրու բաշէրի տա-
ղան, վէ սէտայի ծլամաններէի ըէսմտէյի նիւհիթաղը տա-
սիւման օլմազտա իտի:

Գու հէնկեամը մուսիպէթ էնծամտէ եանկըն մահալի-
նին հէր ծիհէթինտէ, վէ ալէլ խուսուս Գալիպօն գուլ-
լուղու իլէ Աղածամի ծատտէսինտէ, սօգագլարտա քիւլ-
լիյէթլի էշեայը նէֆիսէ վէ եէր պէ եէր լէրաղար սէր-
բիլմիշ օլուպ, անլէրի էլտէ իտէպիլմէք հավէսի իլէ եր-
պաղը թամանըն նագտինէ յի ծան ֆէտա իլեմիշ օլտուգ-
լարընը խորգ կէօրիւնծէ մէգտիւր գըլըգըյմէթ չէյլէրէ
եէհէմմիյէթ վիրմէյէրէք, անծագ հավլի ծան իլէ գաչըպ
գուրթուլմայա չալըշմագտա իտիլէր:

Սագըըղ տողանը աէնիլէն մահալլէնին եանկընը էյնա-
տէ, պիր եանտան պէնիյի պէչէրին աղլըյա հայրէթ,
վէ պիր եանտան տախի, գալպէ ֆէրահ պախշ օլան ղա-
յէթ միւէսսիր պիր հալ կիւզէլան իթմէքտէ իտի. չէգի-
լէնի, մահալի մէզգիւրտէ հէր թարաֆտան ամէնչ իլէ
միւնհասըր պիր ախշապ խանէնին օրթա գաթընտա գա-
ֆէս չէքիլմիշ վէ տէմիրտէն մամուլ պիր չահնիշինին տէ-
րունինտէ, պիրի օն իքի վէ տիկէրի օն եաշընտա, իքի

չօճուգլար , ազատէյի ճան իլէն քէնտիլէրինի սօգաղա աթմայա չապալամագտա իտի իսէլէրտէ , պալգօնըն տէ-միրլէրի պու թէշէպպիւսաթէ մանի օլարագ , հէման օ-րտաճըգտա , գափէսէ պէնզէր օլմուշ գանարէա գուշլարը կիպի պիր պէնչէրէտէն օ պիր պէնչէրէյէ գօշուշուպ չըր-պընմագտա իտիլէր ։

Մէգթէպիւ չօճուգլարըն պէօյլիւյիւ գըզ վէ քիւչիւկի էր-քէք օլուպ կիւզէլլիքտէ պիրպիրլէրինէ ֆայըգ իտիլէր , պու չօճուգլարըն սաքին օլտուգլարը մահալ , Ֆէրիտիյէ սօգաղընըն արգա ճիհէթինտէ օլմաղ իլէ եանկընըն զու-հուրինտէ ֆամիլեալարը թարաֆընտան , օրատէն գաչըր-ըլըուպ վէ կիւյա հարիգ մահալլինտէն հայլիճա ուզագ օլմասը միւնասիպէթի իլէ , էմնիյէթէ շայեան զաննի իթ-տիքլէրի , պալատէ իշար իթտիկիմիզ Սագըզ աղաճընտա խանէյի միւզքիւրէնին օրթա գաթընտա եանի չօճուգլա-րըն պուլունտուղու մահալտէ սաքինէ , թանըտըգլարը պիր իհթիյար գադընա թէսլիմ իթմէքլէ , քէնտիլէրի տախի էշեալէրինին մուհաֆազասը թէլաշընտա տուշմուշլէր իտի ։

Մահալլէ մէզքիւրտէ թէճէմմիւ իտէն իզտիհամ , պի-չարէ չօճուգլարըն պէօյլէ տիրի տիրի աթէշին իչինտէ քէպապ օլաճագլարընը քէմալի խէվֆու հիրասլէ սէյր իթմէքլէ , պիրիպիրլէրինէ . . . . ։

— Եվտէ պաշգա քիմսէ եօ՞գ մը աճէպ ։

— Նասըլ եօգ , օրթա գաթտա պիր գօճա գարը սաքին օլուրքի , մէրգումէնին Վահան նամընտա ագըլ պաշընտա վէ քեամիլ պիր օղլու տախի վար տըր ։

— Վարխսէ օղլու կէզմէյէ կիթմիշ օլմաղ իլէ պիչարէ վալիտէսինին նէ հալտէ օլտուղունտան խապէրի եօգ տըր ։

— Էվէթ , հաթտա Ֆէրիտիյէտէն պուրայա թէժկէրէ իլէ հասթա կէնճ պիր գատըն կէթիրտիլէր , զաննըմ մէր-գումէ պու չօճուգլարըն վալիտէսի օլմալը տըր ։

— Էյի ամմա, օնլարտան պիր էսէր կէօրիւլմէյօր, աճէպ նէ օլտուլար . . . . :

Մէրգումեան պու կիպի սէօզլէր իլէ Թադէոսի էժդաթ խանէրէք պիչարէ չօճուգլարըն խէլասընա տայիր հիչ պիր կէօնա թէշէպպիւսաթէ սայ իթմէյուպ քէնտի սէօզլէրինէ տէվամ իթմէքտէ իտի. Իւսթիւ պաշը բէժմիւրտէ, էլի տէյնէքլի ղայէթ Ինկլթիյար Իսլամըն պիրի, պէնպէյազ սագալընտան նօհուտ տանէսի կիպի կէօզ եաշլարը տէօքիւլէրէք, հէման պիւլէնտը աւազ իլէ «Սիւպհան Ալլահ, մէրհամէթ սահիպի գալմա՞տըմը, ինսանիյէթ նամընա վէ Ալլահ աշգընա շու պիչարէ չօճուգլարը գուրթարան էհլի սէվապ պիր ատէմ եօ՞գ մը, ա՛հ էկէր կէնճ վէ տինճ օլայըտըմ . . . . :»

Ինկլթիյար Իսլամ սէօզիւնի տէվամ իտէմէտի, չիւնքի օ արա աաաքիրի Շահանէտէն գօլունտա պաշ չավուշլուգ ալամէթի օլուպ, վէ սիւվարի ալայընա մէնսուպ օլտուղու թիղինէ գատար կիյտիյի մահմիզլի չիզմէլէրինտէն ոնլաշըլան՝ եէրմի սէքիզ օթուզ չաղլարընտա, վէ պին գարըտան անճագ պիրինին էօյլէ պիր պապաթյա տօղուրապիլէճէյի ուզուն պօյլու գարա վէ չօգ պըյըգլը կիւզէլ վէ կէնճ պիր ատէմ, զէմանը մազիտէ ըրվայէթ օլունան Ցունանիսթան գահրիմանլարընտան (աշիլ) վէ (հէրքիւլ) վէ տահա էմսալլէրի միսիլլու պիր էթվար իլէ Ինթիյար Իսլամէ եանաշըպ, էվվէլա ֆէսինի, վէ սօնրա պէլինտէն սըրըմըշ օլան ուզուն գըլըճընըն գայըշընը սէօքէրէք Ինթիխտարա թէսլիմ իթմէքլէ, «Պա՛պա, ճէնապը Հագգըն սայէսինտէ, վէ Շէվգէթլիւ Բատիշահըմըն աշգընա պու սէֆիլ չօճուգլարը պիրաղըւլլահը թա՛պա գուրթարմաղ իչիւն նէֆսիմի աթէշէ սալաճաղըմ, էկէր գատէրիմ պու եիւզտէն թէլէֆ օլմաղ իսէ, ըէճա իտէրիմ սանա, էօլտիւյիւմտէն սօնրա ալամէթը ասկէրիյէմ

օլան ֆէսիմի , վէ գըլըճըմը քիմսէյէ վիրմէյուպ , էլլա տօղրու գըշլայա կէօթիւրէրէք զապիթիմէ թէսլիմ էտէսին տէտի » վէ հէման աթէշէ սալմագ իւզրէ իքէն , իհթիյար քէմալի խէհայիւրինտէն նաշի մէրգումըն գօլունտան թութտու վէ թիթրէք պիր սէսլա իլէ « Աման էվլատըմ Ալլահ պիլէնճէ օլսուն , լաքին րէճա իտէրիմ քէնտինի սագըն » տէյինճէ , միւշարիլէյհ , ա՜հ բէտէր պէն մուհարէպէ մէյտանլարընտա , սայէյի Շահանէտէ պունտան տէհշէթլիւ աթէշլէրէ կիրմիշ վէ սաղ սէլիմ չըգմըշըմ , անճա օնլար միլքու միլլէթիմիզի տիւշմէնիւն թասալլութընտան մուհաֆազա իչիւն օլուպ , ֆագաթ պու իսէ վաթանըմըն իքի նէֆէր էվլատընըն ճանլարընը գուրթարմագ իչիւն օլմազըլա , պու ուղուրտա էօլմէյի ճանէ միննէթ տա իտէրիմ » տէյէրէք իհթիեարըն էլինտէն եագասը սըյըրըպ , բէրվանէ կիպի աթէշէ սալմաը պիր օլտու :

Մումաիլէյհին պու գահրիմանըեարի թէշէպպիւսաթը վէ պու էմսալի նամէսպուգ ֆէտաքեարլըղընը օրատա թէճէմմիւ իտէն խալգ քէմալի իսթիղրապ իլէ թէմաշա իտէրէք , շու հալի տէհշէթ իշթիմալին սօնու նէ օլաճաղընը տիւշիւնիւպ եիւրէքլէրինին օյնամասընտան տէթա նէֆէս ալամազ օլմուշլար իտի :

Թարիֆիմիզ գատար վագըթ մուրուր իթմէմիշ իքէն , գահրիմանը մէրգում , չօճուգլար գօլթուղունտա , վէ իւսթիւ պաշը եանմագտա օլտուղու հալտէ հէման երգըլմագ տէրէճէլէրինէ կէլէն խանէնին եարը եանմըշ գափըսընտան տըշարը ֆըրլայըպ , չօճուգլարը եազընընտա պուլունան տէմին պիրինէ թէսլիմ իթտի , վէ քէնտիսի տէֆաէն աթէշին իչինէ սալտը :

Պիչարէ չօճուգլարըն խէլասընը մէսրուրիյէթը ազիմէ իլէ թէմաշա իտէն խալգ , մէրգում գահրիման տէմին

տէֆայի սանկյետէ օլարագ աթէշէ սալտըրմալարընըն մա-
նասընը անլայամայըրդ հէր հալտէ մէրգումըն ադլընա
խիֆֆէթ կէլմիշ տիր զաննըյըլա եէնիտէն տիւշարը հիւզ-
նու քէտէր օլմուշլար իքէն , միւշարիլէյհ ումուղունտա
սաչլարը տարմաաաղըն վէ կէյտիյի էլպիսէսի եանմագ-
տա , վէ օթուզ եաշընտա թախմին օլունան դայէթ կիւ-
զէլ պիր գատըն օլտուղու հալտէ էվտէն տըշարը չըգար
չըգմազ , խանէ տիր հէման տէհշէթլիւ պիր շամաթա ի-
լէ եըգըլը վէրտի , վէ էթրաֆը գօյու պիր թօզու տիւ-
մանի պիւրիւյիւպ կէօզ կէօզիւ կէօրմէզ օլտու ։

Մէրգում գահրըման ասկէր , եիւզիւ կէօզիւ սիմսի-
եահ էլլէրի այագլարը եանմըշ վէ էլպիսէսի բարա բար-
չա օլտուղու հալտէ ումուղունտաքի պայըլմըշ կէնճ գա-
տընը , « Ա՛հ սէվկիլի հէմշիրէճիյիմ » տէյու ֆէրեատու
ֆիղանըյլա խալգըն ճիյէրլէրինի բարալայան , դայէթ կիւ-
զէլ վէ թազէ պիր գըզճըղազըն գուճաղընա աթտըգտան
սօնրա , տօղրու իհթիեարըն եանընա վարտը , վէ պիրագ
էվէլ թէսլիմ իթտիյի գըլըճըյըլա ֆէսինի թալէպ իթտի ։

Իհթիյար պու տէֆա մէօրուրիյէթ ասարը օլարագ
ձէլ կիպի կէօզ եաշը տէօքէրէք մէրգումըն անլընտան
բուս իթմէքլէ , հէման քէսէսինի չըգարըպ , իչինտէ եա-
լընըզ պիր ատէթ . չիմտի եիւզ բարայա վէ օլ վագըթ
պէշ ղուրուշ գըյմէթի օլան պիր Սուլթան Մահմուտ
պէշլիյինի գահրըման ասքէրին էլինէ սըգըշտըրըրպ , « Ի-
մէյինի հէլալ էթ էվլատըմ » տիմէսի իլէ , մէրգում պիր
հիւզնի քէտէրլէ աճը աճը կիւլիւմսիյէրէք , վէ իհթի-
եար խալամըն սինինէ հիւրմէթէն , հըսս իթտիյի հիտ-
տէթի կիզլէմէյէ չալըշարագ , « Նէ՞ եարըյօրսուն պապա ,
պէնի նիչիւն թահգիր իտէյօրսուն , Նէֆսինի եալընըզ
բարա իչիւն թէհլիքէյէ իլգա իտէն ալչագլարտա՞ն մը
սանըրըն պէնի , հաշա՛ պէնիմ սայէ յի Շահանէտէ բարա-

յա ինճիթեանըմ եօգ , պու մատտէ հագգընտա վէրտի-յին , տէյիլ պէշ ղուրուշ վէլէվ պէշ պին լիրա օլսա եինէ գապուլ իթմէմ» տիմէքլէ , ինկլիզլարը Թարիֆ օլունմազ պիր հայրէթէ գօյարագ , գըլըճընը պէլինէ պաղլատը , վէ ֆէսինի տախի կիյէրէք , վէ խալգըն սիթայիշու ա-ֆէրինինէ տախի գուլագ ասմայարագ հէման ալըպ եիւ-րիւյի վէրէճէյի էմնատէ , միւշարիլէյհէ ագրան կէնճ պիր ատէմ , մէրգումը քէմալի նէզաքէթլէ եօլունտան ալը գօյարագ , «Եօ՛գ եօ՛գ արսլանըմ , սիզքի ասկէրլէյի Օսմանիյէյէ շէրէֆ կէթիրէն սէնին կիպի պիր գահրը-ման ատէմին , պիլա միւքեաֆաթ գալմասընա հիչ պիր վիճտան ճէվազ վէրմէզ» տէյուպ , մէրգումը գօլթու-ղունա ալարագ , իքիսի պիրլիքտէ մահալլի մէզքիւրտէն մուֆարէգաթ իթտիլէր (*) ։

Մումաիլէյհ Թանըտըղըմըզ Մուհիպ պէյ քէնտիսի օ-լուպ վէ «Վա՛հ սէվկիլի գըզ գարընտաշըմ» տէյու ֆէր-եատու ֆիղան իտէն գըզճըղազ տախի պէտապախտ Հը-ռիփսիմէ իտի ։

Հէքեայէյի անլըղանէմիզտէ վասֆ օլունան իշպու միւ-էսսիր ահվալ խուսուսընտա անլըզանէ պիր քաչ սէօզ սէօյլէյէճէյիմիզտէն , օգուեան զէվաթը համիյէթսիմա-թըն ափֆընը իսթիրհամ իտէրիզ ։

Պէնիմ պէշէրին քէնտի հէմ ճընսլարը հագգընտա օ-լան էֆքեարու միւթալաաթը պիզէ պէք զարիպ կէօրիւն-մէքտէ իտի , մէսէլա վասֆընը իթտիյիմիզ գահրիման

(*) Պալատէ վասֆ իթտիյիմիզ վուգուաթ մասալ նէվինտէն օլմայուպ , իլյա ճիտտէն վուգու պուլմուշ պիր մատտէ օլտու-ղունտա , բայէլայն կէօրէնլէրին էքսէրիսի էլեէվմ պէրհայաթ օլ-տուգլարը , հէքեայէմիզի օգուեան զաթլէրէ խասսէթէն պէյան իտէրիզ ։

տակերին (Ալլահ իթմէսին) զարուրէթինտէն նաշի, շայէտ խանէյի մէզքիւրէտէն պէշ ղուրուշ գըյմէթինտէ պիր թէնճէրէ ալարագ տըշարը չըգտըղը կէօրիւլիւրսէ, մէրգումըն սարիգ մագամընըլա միւթլագա թէճէզզի գըլընմասը տալէթին իգթիզասընտան ատտ իթտիյիմիզ հալտէ, էօմիւնի պէօյլէ պիր ազիմ մէհլիքէյէ իլգա իտէրէք գահրիմանքեարի պիր մէրտլիք իլէ, ճէնապը Հագգըն եարաթտըղը իւչ ճանը պիրտէն գուրթարտըղընտա անա կէօրէ չաեանը միւքեաֆաթ օլունմասը, մէկէր տալէթու հագգանիյէթին իգթիզասընտան տէյի՞լ մի տիր։

Վագըա, պունուն պէօյլէ օլմասընը խայգ ումումէն թէսլիմ իթմէքտէ իքէն, էսէֆ օլունուր քի, պու կիպի վագաալէրտէ մէրտլիքլէր իպրազ իտէն գահրիման ատէմլէրէ պօլ պօլ աֆէրինլէր իթմա իթմէքլէ իքթիֆա օլունուր։

Հէր նէ հալ իսէ, եանկըն կիճէնին սա՛աթ պէշինէ գատար տէվամ իտտուպ, նիհայէթ պիր ուճու Բարաղ քէօփրիւսիւնտէ պասըլմագ իւզրէ իքէն, նակեահան ազիմ պիր վէլվէլէ զուհուր իտէրէք, Ինկլիզ սէֆարէթ խանէսինին թուլումպաճը եանմագտա օլտուղու խապէրի ևէնի պաշտան խալգըն խէյէճանընը մուճիպ օլարագ, հէրքէս նէ եարաճաղընը շաշըրտը, մէզքիւր միւքելլէֆ պինանըն եանաճաղը քիմսէնին խաթըրը խէյալինտէն կէչմէզ իքէն, պիր իքի սա՛աթըն իչինտէ եանըպ քիւլ օլմասը մէմուլըն զայըրի պիր հալ իտի, էլ հասըլ Ինկլիզ սարայընըն եանմասը զան իտէրսին իշպու աֆէթին սօն տարպէսի օլտու։

Նիհայէթ եանկըն սապահա եագըն սա՛աթ գայընճայա գատար հէր պիր ճահտու իգտամաթը վէ հէր կէօնա միւմանաաթը հիչէ սայարագ, քեարկիր ախշապ, տիվար, տիմէյերէք, եագարագ երգարագ եօլունա տէվամ իթ-

մէջլէ , Աղաճամիսի ճիվարընը վէ տօղրու եօլտա պու-
լունան , Նասում Թէաթրօսունու , Պօմարչէյի , Շավէնի ,
Գըրբօնը , Րուժէլի պալօսունու վէ տահա պունլարա մէ-
մասիլ պինլէրճէ քէպիր վէ մուքէլլէֆ պինալարը սիլիպ
սիւբիւրիւպ , Գալաթա սարայընա տայանտը , վէ օրա-
ճըրգտա կիւճ հալիլէ պիր աւնուլլահը Թա'ալա պասըլտը ։
Հարիգը մէզքիւրըն պու տէրէճէ մէյտան ալմասը հէր
նէ գատար սուլըն գըլլէթի վէ րուզկեարըն շիտէթինէ
համլ օլունուրսատա , չունքի սահիհ տիր քի , տայէյի մու-
վաֆագաթ վայէյի հազրէթը Բատիշահիտէ , շիմտիքի
մալիք օլտուղումուզ , մուքէմմէլ պէյլիկ Թուլումպալարը
վէ կէօնա կէօնէ էտէվաթ , վէ խասսէթէն ըթֆայիյէ նա-
մըյըլա թէշքիլ օլունան ալայլար , էկէր օլ զէմանլէրտէ
օլայըտը , հիչ շիւպհէ եօգ իտի քի օ գատար խասարա-
թէ մուճիպ օլմայաճագտը , չիմտի համտ օլա սայէյի շա-
հանէտէ հէմ սույումուզ պօլ , վէ հէմտէ պունճա ալա-
թու էտէվաթը մուքէմմէլէյէ մալիք օլտուղումուզտան ,
բայիթահտըմըզըն իլէլ էպէտ պէօյլէ պիր զուլում տահա
կէօրմէյէճէյի տէրքեար տըր ։
Վագըթը չաֆագ , կիճէնին գարանլըգ բէրտէսինի րէ'-
ֆու չագ իտինճէ , գալու գալէմ իլէ վասֆը նագապիլ
օլան պիր սէֆալէթ մէնզարէսի աչըլտը , չէօյլէքի իլք
կիւնտէն էֆլագէ սէր չէքէն օլ մուքէլլէֆ պինալէր պի-
րէր քիւլ եըղընթըսընա թահվիլ օլմուշ , վէ էլան եան-
մագտա օլան պինլէրճէ օճագլար , կիւյա իշպու զուլմէ
պիրէր նըշան Թաշլարը կիպի տիքիլմիշ գալմըշ իտի ,
եէր եէր քէօմիւր քէսիլմիշ ինսան ճէսէտլէրի , եարը եան-
մըշ վէ եա տիւմանտան պօղուլմուշ , վէ եախօտ եըգըն-
թըլար ալթընտա էզիլմիշ օլան ինսան վէ հայվանաթ նա-
չէլէրինին տէհշէթլիւ մէնզարէսի , վէ սապահլէյին էր-
քէնտէն սօգագլարա տիւշմիւշ օլան ան սուտուզ վէ սէ-

ֆիլ սէրկէրտան դարը էրքէք մէ չօլուղ չօճուղ դարմադարըշըղ, քիմի պապամ, քիմի դարընտաշըմ քիմի էվլատըմ մէ զայրը հիւմ տէյուպ, խուրէզլէր տանէանմաղ մէ ճանլէր թահամմիւլ ըթմէզ սուրէթտէ ահը ահը ֆէրեատու ֆիղանլէրի, իշիտէնլէրին կէօզ եաշլէրինի թաշրըդ մէ ճիյէրլէրինի տօղրամադատա իտիլէր ։

Գիր եանտան եանմըշ տիվարլար, պիրիքմիշ օլան ահալինին խուզէրինէ եըգըլըպ եէնիտէն եէնիյէ ճանլէր զաեաթընա միւճիպ օլտուգտա, ճանիպը հիւքիւմէթտէն եանկըն եէրլէրինի աօլաշմադ չէտիտէն մէն օլունուպ, մէ եանկըն մահալինին հէր պիր ճիհէթի գօրգօն ալթընա ալընարագ, իշպու մէնզարէյի թագաթ ֆէրսանըն թէմաշասընա խիթամ վէրիլիւպ, եօլիւլէրին տախի իւչի պէշի պիր թապուլթա գօնուլարագ, մէ եօնլէրինտէ պիրէր քարագ օլտուղու հալտէ մէնսուպ օլտուգլարը միլլէթին մէզարըլըգլարընա կէօնտէրիլմէքտէ իտի ։

Իշպու հարիգը քէպիրտէ ղարայիպ մէ ատէթա միւճիպէ նէվինտէն հալլէր զուհուրա կէլմէքտէ օլուպ, մէսէլա կէնճ պիր գըզըն, մախզէնին պիրինտէն եանկընտան պէշ ալթը կիւն սօնրա սաղ սէլիմ չըգարըլմասը, մէ տահա պունա մէմասըլ նէչէ վագա՚ալէրին թէֆէրրուաթընը, մէ եանան խանէ մէ տիւքքեանլէրին միգտարընը, մէ թէլէֆ օլան ինսանլարըն ատէտի դաչա պալիղ օլտուղունու, պու տէհշէթլիւ հարիգին թարիխինի դալէմէ ալան միւվէրրիխլէրէ իհալէ իտէրէք, չուդտատարնը տէյէմիյէլիրիզ քի, հայլիճէ մալ մէ ճան զաեաթը վուգու պուլմուշ օլտուղու կադէթալէրին իլանլարընտան անլաշըլմըշ տըր ։

Հիւքիւմէթը սէնիյէ ճանիպինտէն հարիգ զէտէկեանըն օլայիլտիյի դատար մուվագգաթէն խաքեանլէրի իչին քիւլլիյէթլի չատըրլար կէօնտէրիլիպ, մէ պիր չօգ խա-

նէլէր քիրալանօրըղը կիպի, մուհթաճլընէ տախի եաղ բիրինչ էքմէք վէ նագտէն խանէլէր թէվզի օլունտուղունտան պաշգա, պէյնէլ ահալի պիր իանէ տէֆթէրի քիւշատ օլունմագլա հէրքէս գուտրէթինէ կէօրէ պիրէր մէպլաղ իթա իթմէյի իմզալամըշ, վէ ճիւմլէյէ պիր հիւսնի իպրէթ օլմագ իչին զաթը հազրէթը Բատիշահի օն պին ատէթ լիրայի օսմանի իհսան իթմիշ իտի ։

Սէլաթինի մուազզամայի օսմանիյէյէ, էօթէտէն պէրու միւրիւվվէթու մէրհամէթ թաալիյի պիր հալ օլմաղըլա, պու տէֆա տախի, պիչարէկեանը, լութֆու միւրիւվվէթը չէհինշահիլէրի իլէ միւսթաղրագը աէրեայի սուրուրու հուպուր իթմէքլէ թէսէլլի պույուրմուշ օլտուղլարընտան, ճիւմլէսի եէք ավազ, տէվլէթը էպէտ միւտէթը օսմանիյէնին, տիւնեա տուրտուղճա պէր գարար պույուրմասընը ճէնապը վաճիպէլ վուճուտ հազրէթլէրինտէն սըտգու խալիսէթ իլէ թէմէննի վէ նիյազ իթմէքտէ իտիլէր ։

Բանկալթիտէ վագը էրմէնի մէզարլըղընտա պաշտան պաշա վէ իքի կէչէլէտի չարըրլար պէքչի օլունուպ, ատէթա պիր մահալլէ չէքլինէ կիրմիշ վէ հարիգզէտէկեանըն էքսէրիսինի օրատէ իսքեան իթտիրիլմիշ օլմաղ իլէ, հէքեայէմիզտէ վաքի օլունան էշխասըն պազըլարընը մահալլի մէզքիւրտէ պուլունտուրմաղտան, օգույանլարըմըզըն պիզիմլէ պէրապէր, մէզքիւր գապրիսթանը կէօզտէն կէչիրմէլէրինի թէմէննի իտէրիզ ։

ԱԼԹԸՆՃԸ ՖԱՍԸԼ

ԽԱՍՈՒ ՄԱԹԷՄ

Պունտան էվվէլքի ֆասըլտա զիքրու կէչեն օլունտուղու վէչհիլէ Բանկալթըտէքի Նըմէնի մէզարըլըղը հարիքզէտէկեան իլէ տօլմուշ օլուպ հէր ֆամիլեայէ պիր չատըր վէրիլմիշ օլմաղըլա , մահալի մէզքիւր ատէթա պիր օրտու մէրքէզինտէ պէնզէմէքտէ իտի , հէր եանեան մահալլէնին խալգը այրը այրը եէրլէր թութարագ էվէլքի կիպի եինէ պիրիպիրլէրինէ գօնշու օլուպ կէօրիւշիւր վէ կիճէ կիւնտիւզ պաշլարընա կէլէն շու պէլիյէյի աղլամէ հագգընտա սէօյլէշիրլէր իտի , եանկընըն իրթէսի կիւնի հէրքէս եարը եանմըշ բըրըլթըլարընը չատըրլարընա թաշըմագլա մէշղուլ օլտուլար ։

Գապրիսթանը մէզքիւրտէ վագը քիլիսանըն րուհանի խըտմէթինտէ միւսթախտէմ, Տ. Մ. . . . նամըյլա անատօլունուն Մուշ գազասընտան կէլմէ պիր ղարիպ բաբազ վար իտի , պու ատէմ հէր նէ գատար մէքթէպ կէօրմէմիշ վէ ուլումու ֆունունտան պիպէհրէ իտի իսէտէ , պու ճիւմլէ խըլգաթընտա պիր խայըրխահլըգ վէ թագվայի պիր ղէքեավէթէ մալիք սատէ տիլ վէ գալպի սաֆ պիր ատէմ իտի , մէրգում ասլա միլլէթու մէզհէպ ֆարգ իթմէյերէք , վէ « հէր ատէմ պէնիմ գարընտաշըմ սայըլըր » տիմէքլէ , մէզարըլըգտա պուլունան հէր սընըֆ պիչարէկեանըն րահէթլէրի իչիւն էլինտէն կէլտիյի գատար օղրաշմագտա , վէ հէր պիր ֆամիլեայը այրը այրը զիեարէթ իտէրէք , պազըլարընը միւէսսիր նասիհաթլէր իլէ , վէ պազըլարընը տախի րու-

հանի սէօզլէր իլէ թէսէլլի իթմէքտէ , վէ էքսէր տէֆա անլէր իլէ կէօզ եաշը տէօքմէքտէ իտի ։

Մէրգում Բաթրիգխանէ թարաֆընտան ըէսմէն ինթի-խապ օլունմայըպ , իլլա « Բարապլըղըն վազիֆէսի պու-տըր » տիյէրէք, քէնտի քէնտինէ պու մամուրիյէթի տէր-ուհտէ իթմէքլէ հիւսնի սուրէթտէ իյֆա իթմէքտէ իտի , չէօյլէքի , չատըրլարտա պուլունան հաստալարը կեահ օ-դուրարագ ; վէ կեահ տա պիլտիյի անատօլ իլաճլարըյը-լա թէտավի իտէր , վէ դալպինին սաֆլըղը սայէսինտէ չօգ տէֆատա պադտըղը հաստալար շիֆաեապ օլուր , վէ պազէն տախի հիւսնի ախլագըն տայիրէսինտէ օլա-րագ թօհաֆ թօհաֆ հիքեայէլէր սէօյլէյէրէք պիր տէ-րէճէյէ գատար անլէյէնլէր տէրտլէրինի ունուտարագ միւթէսէլլի օլուրլար իտի ։

Վ.էլ հասըլ մէրգում րիյա վէ թէասիւպտէն արի , սաֆ վէ դալպի թէմիզ պիր խըրիսթիյան ատէմ օլմաղըլա , հէրքէս քէնտիսինի բէտէրանէ պիր մուհապէթ իլէ սէվէր վէ հիւրմէթ իտէրլէր իտի ։

Գէ յօղլու ճիվարընըն գըսմը ազամընը խարապու վիրան վէ նէչէ նէչէ պիչարէկեանըն ճիյէրլէրինի սուզան իտէն , հարիգը քէպիրին իչինճի կիւնի , պալատէ վասֆու ի-շար իժտէյիմիզ , ղարիպ բարազ ադըրճա պիր խասթէյի օգումագ իչին չատըրըն պիրինէ տավէթ օլունմուշ օլ-մաղըլա , պիզ տախի մէրգումա ըէֆագաթ իտէրէք մա-հալլի մէզգիւրէ կիտէլիմ։

Զաւալլը մէզգ.իւրըն տէրունինի տէրէճէյի նիհայէտէ ֆագրու սէֆալէթ իսթիլա իթմիշ օլուպ , սաղ թարաֆընտա եանլարը տըշարը տէօքիւլմիւշ վէ եօրղանըն տախի կէօպէյի եանմըշ պիր եաթաղըն իւզէրինտէ զիքրի սէպգաթ իտէն դահրիման սուվարի չավուշունուն , աթէշին բէնչէսինտէն կիւճ հալ իլէ գուրթուլտըղը կէնճ գ.ատըն եաթմագտա ,

վէ Բաբազ տախի այագտա տուրմուշ օլարագ պիր տուա գիթապը օգումագտա իտի, մէրգումըն պաշը ուճունտա պիր գօճագարը էսկի պիւսկի պիր մինտէրին իւզէրինտէ օթուրմուշ օլուպ, միւթէմատիյէն պաշընը սալլատարագ, Բաբազըն օգուտուղու տուայը, պիր սուրէթը տինլարանէտէ տիյնէմէքտէ օլտուղու կիպի, եաթաղըն եանընտա տախի կիւզէլ պիր գըզճըազ էլլէրինի պիրպիրինէ գավուշտուրմուշ, վէ տիզ չէօքմիւշ օլտուղու հալտէ, պիրտիւզլի եալթագտա եաթմըշ օլան խասթայէ պագար վէ հիւզնու էլէմ իլէ եօքիւր եօքիւր աղլար իտի, չատըրըն տէրունինտէ հիւքմ իտէն էսէֆէնկիզ սուսլուղու, կեահ խաստանըն ինիլթիսի; վէ կեահտա գօճա գարընըն ահլէրի իխլալ իթմէքտէ իտի ։

Բաբազ տուասընը պիթիրտիքտէն սոնրա գիթապը գապատը, վէ օրտագու խայխսէթ իլէ էվէլա քէնտիսի եօրտիւ, վէ պատէհու խաստանըն կէօյսիւնէ վէ տուստագլարընա տօգունտուքարագ « Ճէնապը հագ շիֆալէր վէրսին » տէյինճէ, կէնճ գըզ իլէ գօճագարը տէրունի տիլտէն ամին տէյու ճէվապ վէրտիլէր, պատէհու Բաբազ քէլամէ աղազ իտէրէք կէնճ գըզա խիթապէն . . . . ։

— Հալա նէօվպէթ տէվամ իտէյօրմու ։

— Էվէթ էֆէնտիմ, պիր տիւզիւյէ սայըգլայօր, քէնտիսինի էլան եանկընըն իչինտէ զանն իթմէքտէ տիր ։

— Տօգթօր պու սապահ կէլտի՞մի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ կէլտի, վէ թէրթիպ իթտիյի իլաճլարը տախի սապահտան պէրի խիթիմալ իթմէյէ պաշլատըգ ։

— Ջօճուգլարտան պիր հապէր վա՞ր մը տըր ։

— Ահ հիւրմէթլիւ բէտէր, նա՞սըլ թարիֆ իտէյիմ սիզէ, իշթէ ասըլ պու մատտէ պէլիմիզի պիւքէյօր ։

— Պապալարը էլան մէյտանէ չը՞գմատըմը ։

Բաբաքըն բու տուալիմատէն գօճա գարը պաշընը սալ-լանտարագ էօյլէ փարըշտը, մէ հիտտէթ իլէ . . . . :

— Գապալար չըրգարըն, Ալլահ պէլասընը վէրսին, էվլատըմըն ճէլլատը օլտու . . . սէպէպ օլան տիյնէնմէ-աին, եանկըն ախշամըընտան պէրի, նէ գարըսընը վէ նէ տէ չօճուգլարընը արայուպ սօրտու :

— (Բաբագ գօճա գարըյա խիթապէն) Գէօթիւ սէօյ-լէմէ վալլահ, Ալլահ քէրիմտիր, ինշալլահ պէօյլէ գալ-մազսա բուլահ օլուր, նէ եարալըմ պուննար չիլլէ տիր քի էլպէթ տօլաճագ, (տէտի մէ գըզա խիթապէն).

— Գարի խումխուտ իթտիյինիզ մահալլէրիտէ արատը՞-նըզ մը :

— Էվէթ, մէ պիրինի տախի եանի օղլանըը պուլտուգ, լաքին գըզ հալա մէյտանէ չըգմատը, տօսթլարըմըզտան պիրի խատտէթէն արամագ իւզրէ իւչ կիւնտէն պէրի Ըս-տամպօլուն հէր ճիհէթինի տօլաշմագտա տըր, էկէր իւչ տէօրտ կիւնէ գատար պուլունմազսա, հէր հալտէ սէվ-կիլի հէմշիրէճիյիմ էօլէճէք տիր, գիզա ագըլ պաշընտա կէլտիյի կիպի էվլատլարընըն նէ օլտուգլարընը անլամագ-իսթէյէճէք տիր . . . . :

Մէրգումէ եինէ սէլ կիպի կէօզ եաշը տէօքմէյէ պէտա իլէ, գօճա գարը տախի անտէն իպրէթ ալարագ, պաշ-լատը հընչքըրա հընչքըրա վէ ահու էնինլէ աղլամայա, զաթէն եիւրէյի աճըգլը, վէ տէրէճէյի նիհայէտէ մէր-համէթլի օլան Բաբագ, դու մէնզարէյի թագամմ փէր-տատէն միւթէէսսիր օլարագ, գալպի ալթիւսթ օլուպ վէ կէօզլէրի տօլուգլանտը, վէ շու հալինի մէրգումանէ պէլ-լի իթմէմէք իչին հէր նէ գատար, Մայի մէնտիլի իլէ եիւզինի կիզլէտի իսէ տէ, նիհայէթ կէօզ եաշլարընը աէթրաֆ խուվայէ միւգթէտիր օլամայարագ, հէման մէր-գումէյէ էտէն գէյատէ աղլայըպ սըզլամայա պաշլատը :

Զատըրըն տէրունինտէ կիւզէրան իտէն եիւրէքլէր բարալայըճը պու հալ պիր գաչ տագըգա տէվամ իթտիքտէն սօնրա, բաբազ կէօզլէրինի սիլէրէք, վէ պիր թիթրէք սէտա իլէ «Ալլահ պէօյլէ տիր, ինշալլահ չօճուգտուլունուր վէ հասթամըզ տախի շիֆայապ օլուր» տիմէսի իլէ, կէնճ գըզ կէօզլէրինտէն իրի իրի կէօզ եաշը տամլէլէրի տէօքէրէք, վէ խէլէճանընտան նաշի սէսի քէսիլէրէք բարտազա ճէվապ վէրիր . . . . ։

— Ինշալլահ, տուանըզլա, լաքին ազիզ բէտէր, պիզ ճէնապը հագգա գարշու նէ պէօյլէ կիւնահ իշլէմիշիզ քի, պիզի թահամմուլիւմիզին մավէֆգընտա օլան պու գատար տէրտու մէշաքքաթա տիւչար իտիյօր, հիչ պիր քիմսէնին ագընտա գարասընտա օլմատըղըմըզ հալտէ պիզիմ կիպի սէֆիլլէրի, թա պու տէրէճէ մուզթարըպ. վէ պու գատար թազեիք իթմէք, քէնտի մէրհամէթը իլահիյէսինին շանընտա՞նմըտըր, աճէպ պիզիմ կիպի . . . ։

Թազէ գըզճըղազըն հիտտէթ վէ խէլէճան իլէ իյրատ իթտիյի պու սէօզլէր, բաբազըն աշուրի տէրէճէ էսէֆինի մուճիպ օլարագ, կէօզլէրի աթէշ կիպի բարլատը, վէ եիւզլէրի գըզարըպ, պիր բէտէրին քէնտի էվլատընը թազիրու թէքտիր իտէրճէսինէ պիր թավր իլէ, մէրգումէնին սէօզլիւնիւ գաթ իտէրէք . . . . ։

— Եօ՛գ գըզըմ եօ՛գ, ճէնապը րապպիւլ ալէմինէ գարշու պու իթալէյի լիսանընըզ պէնի սօն տէրէճէ կիւճէնտիրտի, հիչ պիր ֆէրտը վահիտին Ալլահ ազիմիւշշան հազրէթլէրինէ հալինտէն շիքեայէթ իթմէյէ հագգու սէլահիյէթի օլամազ . . . խըլըխատիեանըզըգ իսմի շէրիֆի իլէ միւշէրրէֆ վէ միւֆթէխիր օլան ատէմ ճէմիյի վարըլթտա, ճէնապը հագգըն քէնտուլյէ կէօնտէրտիյի հէր նէմի տէրտու պէլայէ սէրֆիրու իտէրէք մէմնունիյէթ իլէ թահամմիւլ իթմէլի, ա՛հ սէվկիլի գըզըմ, հագ թա՛ալա հազ-

րէթլէրի մահզա քէնտի էն զիւառէ սէվտիյի գուլլարընը մուզթարըպ վէ Թաղւիք իթմէքլէ անլէրին ժահամմիւլիւնի թէճրիւպէ իտէր օլտուղունու պիլմէզմիսինիզ, հազրէթի Էյուպըն սէրկիւզէշթինի օգումադընը՞զ մը, վէ անտէն գաթի Նազար, Իսիյու Մէսիհ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինին պիր ախըր տէրաւնինտէ տօղտուղունու, վէ պիզիմ կիպի ֆագըրու զարուրէթ վէ էնվայի տէրտու մէշագգաթ չէքտիյինի, վէ հէվարիյուն ճէնապլէրինին կէօնա կէօն էզիյէթլէր իլէ իպթլաֆ իտիլտիքլէրինի, նիչիւն խաթըրընըզա կէթիրիպտէ միւթէսէլլի օլմայօրսունուզ, վէլ հասըլ սէվկիլի գըզըմ, ճէհալէթինիզտէն նաշը, սէօյլէտիյինիզ սէօզլէր սիզի, իլգայի շահի իսեան իթմիշ օլմաղըլա, Թէօվպէ վէ իսթիղֆար իլէ պիր տահա պու կիպի. . . . . .

Պու արա պիրտէն պիրէ չատըրըն գաբուսը աչըլըպ իւսթիւ պաշը Թօզ Թօբրագ, զայէթ եօրղուն վէ անլընտան Թէրլէր աղարագ, վէ էլինտէ պէօյիւճէք պիր մէնտիլ իլէ եէյէճէք օլտուղու հալտէ Վահան իչէրի կիրտիճէ, պիթթապի բաբազ իթմամը քէլամ իտէմէյէրէք սիւքիւթ իթտի, վէ եէնի կէլէն ատէմի տիգգաթլէ սիւզմէյի պաշլատը։

Մէրգում էլինտէքի մէնտիլի էսկի պիր սանտըղըն իւզէրինէ վազ իթտիքտէն սօնրա, Թա՛զիմու իհթիրամ իլէ բաբազըն էլինի բուսս իթտի; վէ էթրաֆընը կէօզիւ իլէ արաշտըրարագ նիհայէթ պիր գըրըգ իսկէմլէ պուլուպ իւսթիւնէ օթուրտու. վէ անլընտան ազան Թէրի սիլէրէք «Ահ նէ գատար սըճագ վար, սու իչինտէ գալտըմ» տէտի, վէ կէնճ գըզըն սուալ ալամէթի օլան պիր իշարէթինի անլայըպ ճէվապ վիրէրէք, «Հասըլը պօշ . . . իւչ կիւնտէն պէրի պու գատար էմէք, պու գատար եօրուլմագ պէյհուտէյէ կիթտի, պիչարէ գըզճըղազտան

հիչ պիր էսէր եօզ» տէտի ։

Գալատէ վասֆ օլունան հալլէրին կիւզէրան իթտիյի չատըրտա կէօրտիւյիւմիւզ կէնճ գըզ Հըռիփսիմէ օլուպ , վէ տիկէրլէրին , եանի եաթագտա եաթան խասթա գատըն մէրգումէնին հէմշիրէսի , վէ գօճա գարը տախի վալիտէլէրի օլտուղու րէվիշի հալտէն աղ չօգ անլաշըլմըշ իսէտէ , եանկընըն պիտայէթի էսնասընտա թա Վահանըն օրայա կէլմէսինէ գատար , եալընըզ Փամիլեայի մէզգիւրէ իլէ միւնասիպէթի օլան վագա՛ալէրի օգույանլարըմըզա լայըգըյլէ անլաթա պիլմէք իչիւն , զարուրի հէքեայէմիզին պիր աղ իլէրուսինէ միւրաճաաթ իթմէմիզ լազըմ կէլիր ։

Շէօյլէքի եանկընըն Պէյ օղլունտա օլտուղու խապէրի Հիւնքեար իսկէլէսինէ վարըլ օլտուղտա , էվէլա Հըռիփսիմէ իլէ Վահան , պիր գայըղա բադիլայէն Պէյ օղլունա ազիմէթ իթմէք իւզրէ եօլա չըգմըշլար իտի , պիր սաաթ սօնրա Մուհիպ պէյ տախի եանկընըն կիւթտիքճէ քէսպը չիտտէթ իթտիյինի կէօրմէքլէ , հէման տօստլարըյլա էվվէլա խանէրէ եանկընա կիթմիշ օլուպ , անճագ կէրէք ժան վէ կէրէք միւլք Տէրսանէտան գըշ մէվսիմինտէ բոտամըզօլտա Նէնի գարը ճիվարընտա սաքին , վէ եաղըն տախի Պէօյլիւք տէրէյէ եաղլըղա կիթմէք տաէթլէրի օլմաղըլա , եանկընըն քէնարլէրինճէ պիր մուզաֆաթը օլմատըղընտան օրատա գալմըշլար իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ Հըռիփսիմէ իլէ Վահան եանկըն եէրինէ վարըլ օլտուգլարընտա , էվէլա Ձէրիտիյէ սօգագընըն արգա ճիհէթինտէ օլան Հըռիփսիմէնին իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու խանէսի ճիվարընա կէլտիլէր իսէտէ , օրալարըն իչի սաաթ էվէլ եանմըշ պիթմիշ օլտուղունու քէմալի մէյուսիյէթ իլէ կէօրտիւլէր , հալպուքի գօնշուլարտան քէսպի մալումաթ իտէրէք , էշեալարընտան

քէօհնէ պիր եաթաղ թաղըմը , վէ իչի պաղըր իլէ պաղլը լուզումսուզ շէյլէրլէ տօլու եսկի պիր սանտըգտան պաշ-գա հիչ պիր շէյ գուրթուլմայարագ քեամիլէն եանմըշ , վէ եալընըզ հասսաս հէմշիրէսի իլէ իքի նէֆէր չօճուգ-լարընը (չիւնքի եանգընըն ալէվինի պիրտէն պիրէ կէօր-մէքլէ մէրգումէնին վալիտէսինին աղզընա խըֆֆէթ կէ-լէրէք եանկըն պաշլար պաշլամազ ֆէնա հալտէ հասսաս տամարլու քէրիմէսինի չօճուգլարըյլա պէրապէր էվտէ պըրագարագ ղայըպ օլմուշ վէ եանկըն պաստըրըլտըգտան սօնրա պուլունմուշ իտի) Սադըգ տալաճըսըտա Վահանըն վալիտէսինին ագգինէ օլտուղու խանէյէ նագլ խալայըք-լէրինի անլայարագ հիւզնու քէտէրինտէն նաշի պայըլա պայըլա , վէ կիւճպէլա կիւճ մահալլի մէզգիւրէ կիտէ-պիլմիշլէր իտի իսէտէ , եանկըն օրալարընը տախի սար-մըշ , վէ մալումումուզ օլտուղու վէչհիլէ մէրգումէնին խանէ-սի տախի եանմայա պաշլամըշ իտի .

Վահան օրալարտա խանէլէրի նասըլ գօնշուլարընըն իչինտէ վալիտէսինի կէօրէմէյէրէք , հէր նէ գատար էօ-թէ պէրի սօրուպ սուալ իթտի իսէտէ , լայըգըյլա պիր մալումաթ ալամայըպ , էվլատլըգ մուհապպէթի իլէ գալպի տուգան օլարագ հէր հալտէ , մէրգումէնին նէ օլտուղու-նու անլամագ իչին պիր գարար Հըռիփսիմէյի պիլտիք պիր ֆամիլեայէ թէսլիմ իթմէքլէ , քէնտիսի իհթիյար վէ մայուս հալտէ օլան վալիտէսինի արամայա կիթմիշ իտի ·

Մէրգումէնին վալիտէսի զաթէն մայուս վէ պունալմըշ պիր իհթիյար օլտուղու , եանկընըն եագլաշտըղընը կէօ-րիւնճէ պիւսպիւթիւն ագլը եէրինտէն օյնայարագ , պի-չարէ Հըռիփսիմէնին վալիտէսի կիպի , էվինէ կիթիրիլէն հասթա գատըն իլէ չօճուգլարը օրատա պըրագարագ քէնտիսի ալըպ եուրիւյի վէրմիշ իտի ։

Բէք չօգլարը կիթտի պիչարէ Վահանըն տախի էշեալէ-

ընտանէն պիր չէօք տախը գուրթուլմայարագ. քեամիլէն եանըմըշ, վէ հաթտա պիր սանտըգճա աէրոսմինեաէ պուն-ճա վագըթտան պէրու չալըշըպ չապալայարագ, վէ խառա-բէ իլէ պիրիքտիրտիկլէրի ագչէսի տախը ղայպ օլուպ կիթ-միշ իսէ վէլ հառըլ մէրգումէ Քիւլիւաէ միւհթաճ օլմուշ իսէ իսէաէ, կէօղիմէ հիչ պիր չէյ կէօրիւնմէյերէք, անճագ վալիտէսինի տիւշիւնմէքտէ իտի:

Հէր նէ հալ իսէ մէրգումէ պունալըմըշ գատըն նէրէյէ կիտէճէյինի պիլմէյերէք, հայլի վագըթ սօգագ սօգագ տօլաշըպ տուրուրգըն, նասըլսա խայըրլըսը զաթըն պիրի, մէրգումէնին հալինի անըեարագ, գօլունտան թութուպ, Թագսիմտէ վագը Երմէնիլէրին Սուրբ Յարութիւն քիլի-սասընա թէսլիմ իթմիշ օլտուղունտա, եանկընըն իրթէսի սապահը Վահան խապէր ալարագ, Ցօլագ տէրէսի ճի-վարընտա պիր օտաճըգ քիրալայըպ մէրգումէյի օրայէ իսքեան իթտիրտիքտէն սօնրա, կէրէք քէնտիսինէ վէ կէ-րէք վալիտէսինէ էն մուհիմ վէ էն էլզէմ օլան պարա էշ-եայը օլապիլտիկի գատար թէտարիք իտուպ, աղ չօգ կէօյնիւ րահաթ օլտուգտա, հէման վագըթ ղայպ իթ-մէքսիզին մէզպիւրէյէ գօշարագ միւշտէքէսինի Ֆամիլեասը իլէ պէրապէր պուլուշա, վէ չօճուգլարըտան պիրինին ղայ-պու Յաղէտիտ օլտուղունու իշիթմէքլէ անը պուլուպ Ֆամիլեասընա թէսլիմ իթմէք թէլաշընտա պուլունմուշ, վէ հէր նէ գատար օ ղայրէ իլէ կիճէ կիւնտիւզ արամըշ իսէ-տէ, նիհայէթ պուլամայարագ իւմիւտսիզլիք իլէ, Հը-ռիփսիմէնին իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու չատըրա կէ-լտիյինի կէօրտիւք:

Մուհիպ պէյէ կէլինճէ, մումաիլէյհ տախի Վահան իլէ Հռիփսիմէնին ազիմէթինտէն պիր սա'աթ սօնրա ան-ճագ եանկըն եէրինէ մուվասըլէթ իտէպիլմիշ օլուպ, մէր-գումէնը էօթէ պէրի բէք չօգ արամըշ, վէ նիհայէթ պիք-

րի սէպգաթ իտէն մէրտ սուվարի չավուշունըն վագա-
սընտա , թէսատիւֆէն րասթ կէլմիշ օլտուղըլա , գահրը-
մանը մէրդումըն իճրա իյլէտիյի ինսանիյէթտէն միւթէ-
էսսիր օլարագ , մէրդումը ալըպ պիր գազինօյա կէօ-
թիւրմիւշ , վէ էվէլա ըզհարը թէշէքքիւր իթտիքտէն
սօնրա , գանղը ալայըն գանղը թապուրունուն գաչընճը
պէօլիւյիւնէ մէնսուպ օլտուղունու անլայարագ , իղըրաղ
իթտիյի օլ գահրիմանքեարի ինսանիյէթինի հէր հալտէ
սէրասքէր Բաշա հազրէթլէրինէ պիլտիրէճէյինի , վէ
միւթլագա նայիլը միւքեաֆաթ օլաճաղընա թէէմին ի-
տէրէք եօլա գօյտուգտան սօնրա , կէլիպ Հըռիփսիմէ իլէ
հէմշիրէսինի պուլմուշ , վէ մէրդումէլէրի մէզարլըղա նա-
գըլ իթտիրմէքլէ , մուվագգաթէն օրաճըղտա իսքեան
իթտիրմիշ իտի ։

Մուհիպ պէյին թալթիֆու թէքրիմինէ չալըշան օլան
մէրտ ասքէր չավուշունուն գուրթարտըղը չօճուգլար ,
մէզարլըգտաքի չատըրտա կէօրտիւյիւմիւզ , հասթա գա-
տընըն էվլատլարը , վէ Հըռիփսիմէնին տախի եէյէնլէրի
օլտուղու անլաշըլտը իսէ տէ , հալպու քի չօճուգլարըն
անճաք պիր տանէսի , եանի էրքէյի ֆամիլեասընա թէս-
լիմ օլունուպ , պէօյիւյի օլան գըզ չօճուգ գայըրղան օլ-
մաղ իլէ , պիչարէ չօճուղուն նէ սուրէթլէ աղըրըլտըղը ,
վէ քիմլէրին էլինէ կէչմիշ օլտուղունու պիր գաչ սէօզ
իլէ պէյան իտէլիմ ։

Նաալըլքի մալիւմ տիր , (Գուրտ տումանլը հավա սէվէր)
տարպը մէսէլին մէնթուգընճա , պիր թաղըմ էրազիլին
պու կիպի գաղաղէաէ օլան մահալլէրտէ , չիքեարլէրինին
խուսթիւնէ գօյուլան լէշ եէյիճի գարկա պէօլիւքլէրի կի-
պի եանկըն եէրինտէ պիրիքէրէք իճրայի խասպասաթ իթ-
տիքլէրի բէք չօգ տէֆալէր կէօրիւլտիւյի կիպի , իշպու
հարիգը քէպիր էսնասընտա տախի , եալընըզ խալգըն

միւսնիպէթնու սէֆալէթինտէն խմթիֆատէյէ գանգըշան պիտի կրնայ արնալ, թանբարըղըմըզ մահուտ խըրըսըզ Պէտրոսին թահտը ըլըսաւէթինտէ օլարագ, ղասասու եալ-միյէ պորչլամըշլար իտի, պունլարըն պիր թագըմը ին-րնկի խումպարաթ իթտիֆագլերի հէնկեամտէ ճանիպը Հիւ-քիւմէթը Մէնիյէտէն տէրտէսթ օլունմուշ, վէ պիր թա-գըմը տախի, թաամէյի նարը ատէշրէյ էյքեար օլմուշլար իտի իսէ տէ, չիֆայտէքի, էյէ կէլիրլէրի մէրգում Պէ-տրոք իլէ պէրապէր, հէր նաւըլ իսէ գուրթուլուպ, է-ֆալը մէզմումէլէրինէ տէվամ իթմէքտէ օլտուգլարընտան մէրգում խըրըսըզ Պէտրոք (*), պիր իքի ընէֆիրի իլէ պէ-րապէր Մտգըզ ազանը ճիվարինէ եաղմայէ կէլմիշ օլմաղ իլէ, մուգատտէմա թարիֆ իթտիկիմիզ մէրտ չավուշուն էլինտէն գըզ չօճուղու, մէրգում Պէտրոք պիր թագրիպ գափըմագլա, հէր տուրլիւ ըէզալէթու շինաաթտէ քէն-տուսինէ էմնիյէթ ալըրքէն, վէ պէլքիտէ ֆայըզ օլան, մէրգումէ գըզ չօճուղուն էօզալէ էօզ պայպասը օլուպ, տարճօշ Գասպար Նամըյըլա սէֆիհ; վէ ալչագ պիր տատէ-մէ թէսլիմ իթմիշ իտի ։

Մէրգում տախի իլէրուտէ անլայաճագըմըզ պիր էֆքեարը մէզմումէյէ մէպնի, քէնտիսինի ասլա չօճուղա կէօսթէրմէյէրէք, էֆիգլերի պուլունան արազիլին մա-րիֆէթի իլէ, էյէ կէչմէզ պիր մահալտէ կիզլէմիշ իտի ։

Իթա օլունան պու գատար մալիւմաթը մուհիմմէ յի շիմտիքի հալ քեաֆի ատտ իտէրէք, արըլ հիքեայէմի-զին ըլըշթէսինի էյէ ալարագ սէօզլիւմիւզէ տէվամ իտէլիմ ։

(*) Մէրգում խըրըսըզ Պէտրոսին տէնիզտէն նէ սուրէթլէ գը-գըլմըշ գուրթուլտուղունու վէ նէ իչ իլէ մէշղուլ օլտուղունու իլէ-րուտէ վագըֆ ալէյաւն իտիլէճէքտիր ։

Վահանըն գըզ չօճուղու պուլամայըլըղ վէ պուլապիլ-մէյէ տախի իւմիտի օլմատըղընը Հըրաիրանըմ իլէ վալի-տէսի տույունճա սօն տէրէճէ մուզթարըպ օլարագ աղլա-մաղա պաշլատըլար, մերդումէլէրին պու տէրէճէ հիւզ-նու քէտէրլէրի հէր նէ գատար չօճուղու սէվիպ անը-տըրգըլարընտան իտի իսէ տէ պաշըլճա վալիտէսինին ապլը պաշըլնա կէլինճէ նէ ճէվապ վէրէճէքլէրինի վէ նէ կէօնա թէսէլլի իտէպիլէճէքլէրինի տիւշիւնիւպ մէյուս օլմագտա իտիլէր, վէ նիհայէթ Հըրաիրանըմ սէօզէ իպթիտար իտէ-րէք, « Շիմտի ույանտըղըղընտա նէ խապարճըղըզ, նէ ճէ-վապ վէրէճէյիզ » տէտի ։

Վահան միւքէտտէրանէ պիր հալ իլէ մէրդումէյէ ճէ-վապ վիրէրէք « Տօղրուսու պէնտէ պիլմէմ, էլիմիզտէն կէ-լէն հէր պիր թէտպիրի խարճտըգ, հիչ պիր չէյի ունուդ-մատըգ, լաքին էսէֆ օլունուրքի հիչ պիր չէյէտէ միւ-ֆիտ օլմատը ։ »

— Ա՛հ պիչարէ Վէրժին, անճագ հայաթտա՞մը տըր, եօխսա թէլէֆմի օլտու, նէ գատար սէվէրիտիմ . . . . ։

— Աթէշին իչինտէն գուրթարըլտըղը աշիքեար օլույ, օլ խուսուստա պէնիմ աըլը չիւպհէմ եօգ տըր ։

— Էվէթ պէնտէնիզտէ եօյլէ չէհատէթ իտէր իսէմտէ, հալպուքի օրատան գուրթուլուպտէ, պաշգա պիր մահալտէ թէլէֆ օլունմասը տախի մէլհուզ տըր ։

— (Բարաղ սէօզէ գարըշարագ) Պէն եօյլէ մէմուլ իթ-մէմ, պիր իքի կիւնէ գատար հէր հալտէ մէյտանէ չը-գաճաղը իւմիտինտէյիմ տէտի ։

— Մատէմքի պէր հայաթ տըր (վէ Ալլահ վէրէտէ եօյլէ օլսըն) պունճա ճահտու իգտամաթլէ արանըլ-տըղընտա նիչիւն էլան պուլունմատըղընա նէ մանէ վէ-րիլէպիլիր, զիրա պու կիւն իլէ թամամ իւչ կիւն օլուքի, արանըլմագտա տըր, վագըա պէօյլէ պէօյլէճէք աֆէթ-

լէր էսնաֆընտա պու կիպի չէյլէր օլապիլիր, վէ հաթտա բէք չօգ ֆամիլեալէրին չօճուգլարը ղայըպ օլմուշ իտի իսէ տէ, պապասը եանըգընըն իրթէ կիւնիւ, վէ պապասը տախի իքի կիւն սօնրա պուլունուպ ֆամիլեալէրինէ թէսլիմ օլունտուլար։

— Ինչալլահ պու էօնիւմիւզտէքի բաղար կիւնի, կէրէք պուրատա, վէ կէրէք տիկէր քիլիսալէրտէ իլան իտէրիմ, հէրքիմին էլինէ կէչմիշ իսէ ալըպ կէթիրիրլէր։

— Էյի ամմա բաղար կիւնիւնէ գատար նէ եափմալը։

— (Վահան) նէ չարէ, խաթէր խաթէմէզ պիր իքի եալան ույտուրարագ պիր քաչ կիւն տահա ավընտըրմալըյըզ, պագալըմ Ալլահ նէ կէօսթէրիր։

Բու արա մէզարլըգ քիլիսասընտա պիր ճէնազէ կէթիրմիշ օլտուգլարընտան, բարագլարըն օգումասը սէսլէրի թա չարշըյա գատար աքսէնտագ օլարագ, Թագույի պիր էլէմ բէյտա իթմիշ իքէն, պիրտէն պիրէ ղայըպ օլան գըզճըղազըն քիւչիւք պիրատէրի, եիւքսէք պիր սէսլէ ազլայուպ սըզլայարագ չարշըտան իչէրի կիրտի, վէ պէօյիւք վալիտէսինին գուճաղընա աթըլարագ, «Ահ նինէճիյիմ, գըզ գարտաշըմ Վիրժինէ էօլմիւշ, իշթէ քիլիսայէ կէթիրտիլէր» տէյինճէ, իհթիյար գատըն տախի ազլայուպ պաղըրմայա պաշլատը։

Վագըա քիլիսայէ կէթիրիլէն ճէնազէ ղայըպ օլան գըզճըղազէ ագրան վէ ազ չօգ մէրգումէյէ պէնզէր օլտուղունտան, պիչարէ չօճուգ ճէնազէյի հէմշիրէսինի զաննի իտէրէք օ գատար վէլվէլէ գօբարմըշ իտի, չօճուղուն վէրտիկի պու տէհշէթամիզ հավատիս իւզրէ չարշըտա պուլունանլար վէֆգէլատէ պիր թէլաշա տիւշէրէք վէ պիր ազիմ խէլէճան իլէ այաղա գալգարագ քիլիսայէ տօղրու գօշմագտա, վէ Վահան ճիւմլէսինի թէզգատտիւմ իտէրէք չարշըտան տըշարը ֆըրլայուպ կիթտի։

Զաթէն չօճուգլարընըն հագգընտա փէնա փէնա բիւ-յալէր կէօրմէքտէ օլան խասթէ գատըն , պու շամաթա-լէրտէն օյանըւպ պիրտէն պիրէ սըչրայարագ եաթաղըն իչինտէ օթուրտու , վէ չօճուղուն տախի , « Անան նինէ-ճիյիմ գըզգարընտաշըըմ Վիրժինէ եօլմիւշ » տէյու պա-ղըրմասընը իշիտուպ , տէրէճէյի նիհայէտէ միւթէէսսիր օլմադըլը , քէօրք պիր սէսա իլէ « Ահ Վիրժինէմ եօլ-միւշ . . . » տէյուպ , պաշը եասթըղըն իւզէրինէ տիւ-շէրէք պայըլը գալտը ։

Հըռխըսիմէ իլէ Բաբազ , վէ գօնշուլարը պուլունան չատըըլարտան տախի իմտատէ կէլէն պազը համիյէթլիւ գատընլարըն մուավէնէթի իլէ մէրգումէյի այըլմադա չապալամագտա իքէն , Վահան տախի եէթիշիւպ , վագտ՛ա ճէնազէ , զայլ օլան պիչարէ չօճուղա ագլան պիր պէա-տահա գըզճըղազ օլարագ եանկընտան գօրգմուշ , վէ իւչ կիւն սօնրա միւթէէսսիրէն վէֆաթ իթմիշ օլտուղու հա-պէրինի կէթիրէրէք , ճէնազէնին Վիրժինէ օլմատըղընը պիր չօգ եէմինլէր իլէ կիւճպէլա կիւճ թէէմին իտէպիլտի ։

Հէրնէ հալ իսէ , պիր թագըմ միւէսսիր րուհլար վէ էճզալարըլա մէրգումէ խասթէ գատընըն ագիմ միւշքիւ-լաթ իլէ պիր ազ ագըլը պաշընա կէլինճէ հէմէն էվլատ-լարընը իսթէյիպ , վէ եալընըզ էրքէք էվլատըընը օրատա հազըր կէօրէրէք , գըզըընըն հէր հալտէ եօլմիւշ օլտուղու զաննըյըլա եէնիտէն պայըլմագ իւզրէ իքէն , չատըրտա պուլունանլարըն ճիւմլէսի պիր աղըզ եէմինլէր իտէրէք , եօլէն գըզճըղազըն քէնտի քէրիմէսի Վէրժին օլմատըղը-նա մէրգումէյի թէէմին իթմէյէ չալըշտըլար իսէ տէ , մումաիլէյհա հիչ պիր վէչհիլէ գանի օլմայարագ . . . վէ եալընըզ ճէմի թայիֆէյի նիսայէ այիտ վէ թապիի օլան օլ մուհապէթը մատէրանէնին թէէսիրի վէֆգէլատէսի ի-լէ , կիրիֆթար օլտուղու զաաֆէթու նաթիւվանըղընա

նիմեթէն, ադլու հեսապըն մաքէֆդինտէ պիր դեվ-լէթ քեսպ էտէրէք սէօզէ պաշլայըպ . . . . ։

— Մատէմքի պէրհայաթ օմր էտէյօրսունուզ, եա նի-չին քէնտուսինի պուրատէ կէօրէմէյօրում աճապ ։

Պու սուալին ճէվապընտա, չաղըրտա պուլունանլարըն հիչ պիրի միւդթէարիր օլամայարաք, ճիւմլէսի պիր հա-լի թէրէտտիւտ իլէ տիւշիւնիւպ սիւքիւթ իթմէքտէ ի-քէն, Հըռիփսիմէ ճէվապ վէրէրէք . . . . ։

— Սէվկիլի Գայիանէմ, պէյհուտէ նիչէք թիւքէտի-յօրսունուզ, էվլատընըզ պէրհայաթ տըր, պու խուսուս-տա սիզի . . . . ։

— (Հըռիփսիմէնին սէօզիւնի քէսէրէք) Օ՞ֆ . . . սիզ պէնի վարըսա տիվանէ էտէրինէ դօյմուշսունուզ, էկէր Վիրժինէմ էլան պէր հայաթ իսէ, նէ՞ իչիւն անը-տա օ պիրի կիպի պուրատէ կէօրմէյօրում՝ աճապ սի-զէ, սիզ իսէ պու տուալիմէ դարշու պիւթիւն պիւթիւնէ մանասըզ վէ մինասիպէթսիզ ճէվապլար վիրմէքտէսինիզ ։

— Հայըր սէվկիլի հէմշիրէճիյիմ եանըլըյօրսունուզ, Վիրժինէ միսաֆիրէթէն ահուպպամըզտան պիրինին խա-նէսինտէ պուլունմադտատըր քի. պիր իքի կիւնտէն հէր հալտէ կէլէճէք տիր ։

— (Վահան) էվէթ պէնտէնիզտէ միսաֆիր տիր, մէ-կէր պանա էմնիյէթինիզ եօ՞ք մըտըր ։

— (Անը անը կիւլիւմսէյէրէք) պունտան պէօյլէ պի-զիմ խանէմիզ եօղտըր, ճիւմլէմիզին եանըլըպ քիւլ օլտու-ղունու ունութտունո՞ւզ մը ։

— (Վահան) Նիչիւն պանա իթիմատ իթմէյօրսունուզ, պէնտէնիզտէ միսաֆիր տիր տէյօրում սիզէ ։

— Վէլէվ էօյլէ օլսա տախի նէ՛ մինասիպէթի վար, ահ միւսիւ սիզ էյի պիլիրսինիզ քի, պէն անլէրի պիր սա՛աթ կէօրմէզսէմ օլմազ, պէն մահզա անլէրին մուհա-

պէթի ինչիւն իտի քի , պունճա եըլլարն պէրու ․ ղալըմ վէ խայըն գօճամըն տէրտու մէշագգաթլըրը չէքէրէք , պու իլլէթը մուհլիքէյլէ կիւրիֆթար օլտում․ ահ . . . մաղրուր թութթունուզ պէնի , սիզ տիւնեատէ նէ գատար տիլիմ , նէ գատար պիլկին օլտունըզ , եինէ , պիր վալիտէ-նին , էվլատը հազգընտա հիսս իթտիյի մուհապպէթին նէ օլտուղունու պիլէմէզտինիզ ։

— Սանըմ քի եօյլէ իսթէյօրսունուզ , հէյէճանը գըզըլընըզը թէսկին իչուն միւսաատէ պույուրունուզ , կիտէյիմ կէթիրէյիմ . . . ։

— Էվէթ միւսիւ . . . չիմտի կէթիրին . . . չապըգ կէթիրին . չու անտէ կէօրմէք իսթէրիմ , եօխսա . . . . եօլէճէյիմ . . . ամման եարապպիմ նէ օլույօրում . . . նէֆէսիմ թիւքէնիյօր . . . ահ պէք ֆէնա պիր . . . . ։

Վագըա՛ա պիչարէ գատընճըղազ սէօզլիւնի տէվամ իտէ-մէտի , զավալլըյը օլ անտէ պիր տէհշէթլիւ նէօվպէթ խսթէլա իտուպ հէման եօլիւմ հալինէ վարդ իթմիշ իտի , գօնշուլարըտան պազըլարը գօշարագ մէրգումէյի թէտա-վի իտէն տօքթօրու կէթիրտիլէր , մէրգում խասթէնին նապզընը մուայէնէտէն սօնրա , պաշըընը սալլայարագ , խասթէնին սօն տէրէճէ թէհլիքէլի պիր հալտէ օլտու-ղունու պէյան իթմէքլէ , պիր րէչէթա եազըփ կիթտի , պէշ տագըգայէ գատար իլաճլար կէլինճէ , Հըրախոռմէ պիր գատէհէ տօլտուրարագ խասթէնին աղզընա եանաշ-տը , վէ պիր սէտայի էլէմ պախչա իլէ « Գայի՛ անէ սէվ-կիլի հէմշիրէճիյիմ , իլաճընըզ կէլտի , ա՛լընըզ իչինիզ . »

Մէրգումէ կէօզլէրինի աչարագ , էվէլա տէօրդ տարաֆ-լարընը եռուլունէ , վէ սօնրատա էլթիֆլընա ալթըը նա-զար իտէրէք . . . ահ Վիրժինիէմ , Վիրժինիէմ նէ՛րտէ , չիմտի կէօրմէք իսթէրիմ . . . ահ եօլիւյօրում . . . ։

— Վիրժինինիզ չիմտի կէլէճէք . . . լաքին բէճա ի-

տէրքիմ սիզ չու խլանը իչինից։

— Ահ Հըւրիօխմէճիյիմ, սէվկիլիւ գըզ գարընտաշըմ, պէնիմ պուլուտան սօնրա օ կիւզի չէյլէրէ իհթիյաճըմ եօգ տըր, պէն արթըգ ճանըմըն հէքիմինէ մուրաճաաթ իթմէք իսթէրիմ, վէ օ տախի պահարըմտան իչթէ պուլուտա հազըր տըր, (բաբաղա խիթապէն) կէլ հիւրմէթլիւ բէտէր, խանըմա կ'էլ, պուլուտան սօնրա արթըգ սիզտէն պաշգա պիր քիմսէյէ իհթիյաճըմ գալմամըշ տըր, Ալլահ աշգընա օլսուն վազիֆէնիզի իճրա էյլէյինիզ տէյինճէ . . ։

Բաբաղ կէօզլէրի աղլարագ մէրգումէնին խանըմա վարտը, վէ կիւնահլարընը էյթիրաֆ իթտիրաֆքեարէն սօնրա, վազիֆէյի րուհանիյէսինի պիր սուրէթթէ տինտարանէ իֆա իթմէյէ պաշլատըղընտա, հազըրուն տախի քէմալի մահզունիյէթ իլէ աճը աճը վէ սուս բուս կէօզ եաշլարը տէօքմէքտէ իտիլէր։

Մահալլէ մէզքիւրտէ կէօրիւլէն պու մէնզարէյի էլէմ պախշայէ, բաբաղըն էլպիսէյի րուհանիյէ իլէ բէստէն վէ հիւզնէնկիզ պիր մէգամ իլէ օգումասը, վէ կիւնահըն ըշըղընտա խանան իքի աաէթ մումլարըն հիւզնէֆզա զիյալէրի իլէ քիւնլիւք գօգուսու տախի իլավէ օլարագ, էօյլէ պիր քէտէրնաք հալ քէսպ իթմիշ իտի քի, սէյր իտէնլէր, գալպլէրինի պիր աղըր մէնկէնէ ալթընտա էզիլիյօր զանն իտէրլէր իտի, Բաբաղ վազիֆէսինի խիթամ իթտիքտէն սօնրա, մէրգումէյէ խիթապէն, «Գը՛զըմ, ճէնապը ղաֆուրը քէրիմ հազրէթլէրինին էմրի շէրիֆի իլէ պիւթիւն կիւնահլարընըզ (էկէր վար իտէ) քեամիլէն աֆֆ օլունտու, արթըգ գալպինիզի Ալլահա՛ վէրինիզ» տէտի։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ աղիզ բէտէր, ճանըմըն խէլասը իչիւն տուա իտինիզ, (Հըւրիօխմէյէ խիթապէն) Հը-

ախրսի՛մէ, սէվկիլի հէմշիրէճիյիմ, ինթիհար մէ պէտ-պահա վալիտէմիզի, մէ օղլումու սանա ինձալէ իտաէ-րիմ . . . . :

— (Հռիփսիմէ աղլայարաք) Ա՛հ Գայիանէ . . . . :

— Եօգ աղլամանըզը իսթէմէմ . . . հաթտա պիր աքիս սէվիմսիզլիքսինիզ քի, չէքտիյիմ շունճա մէշագգաթտան գուրթուլարագ էպէտի պիր րահէթլիյէ նայիլ օլաճաղըմ . . . զան իտէրսինքի պիւսպիւթիւն էյիլէշտիմ, հիչ պիր կէօնտա աղըր մէ սըզը հիսս իթմէյօրում (վալիտէսինէ) վալիտէճիյիմ արթըգ աղլամանը իսթէմէմ, եալընըզ ճա-նըմ իչիւն տուա՛ էյլէ . . . . :

Ջաթէն ինհաիեարէ գատըն պիր միւտէթտէն պէրի հընչգըրըգ հընչգըրըգ աղլամագտա օլուպ, պիւսպիւ-թիւն սէսի գըսըլմըշ մէ տէթա մաշուշ պիր հալտէ օլա-րագ միւթէմատիյէն խասթէնին եիւզիւնէ պագմագտա իտի :

Խաստա պիրտէն պիրէ թաղու թիւվանտէն տիւշէրէք, պիր մըրտաար սիւքիւթ իլէ եաթաղըտան ատըրա, պիր ի-չարէթը մախսուսէ իլէ օթուրմագ իսթէտիյինի անլատըն-ճա, Հռիփսիմէնին մուավէնէթի իլէ սըրթընը եաստըղա տայանարագ եինէ քէլամէ պաշլատը, մէ Վահանա խի-թապէն :

— Միւսիւ Վահան, սօն տէֆա օլարագ սիզէ պիր քաչ սէօզ սէօյլէմէք իսթէրիտիմ, միւսաատէ իտէրմի՞սինիզ :

— Պույուրուն էֆէնտիմ էմր իտինիզ :

— Պու ֆամիլեայը, եանի հէմշիրէմի, վալիտէմի մէ օղլումու սիզէ թէսլիմ իտէրիմ, էկէր Վիրժինէմ սաղ իսէ անը տախի հէր ճիհէթլէ հիմայէթինիզէ հէվալէ իթմէք-լէ, եօգ էկէր էօլմիւշ իսէ, պէնի տախի հէր հալտէ ա-նըն եանընտա կէօմմէնիզի ռիճա իտէրիմ . . . . :

— (Վահան աղլայարաք) Պօշ չէյլէր սէօյլէյէրէք, պէյ-

հուտէ եէրտէ երկրէյինիզի օյնատըյօրտւնաւզ, տեղէն հիչ պիր չէյլինիզ եօզ, հաթտա պու կիւն նէր կիւնտէն զիտաէ էյի պիր հալտէսինիզ։

— (Անը անը թէպէսսիւմ իտէրէք) Ն'օզ ն'օզ, պէյ-հուտէ քէնտիսինիզի ալտաթմատաըմ, ճէճէյին սօուգ էյյէ-րի վինձուտիմի գուճագլատըղընը հըսս իտէյօրաւմ, էվէթ եօլէճէյիմ . . . լաքին պիր արզում վար իտի . . . ա-ճէպ միւմքիւն օլապիլի՞րմի . . . . ։

— (Հըռախփսիմէ) Նէ արզունըզ վար իսէ սէօյլէյինիզ։

— Գօճամը կէօրիւպտէ հէլալլըգ ալմագ իսթէրիտիմ, հէր նէ գատար, մէրգում պէնի սօն տէրեճէ խըյանէթ-լէք իլէ թազիիք իթմիշ իսէ տէ, պու ճիւմլէ էքմէյինի եէմիշ օլտուղումտան . . . . ։

Մէրգումէ սէօզիւնի գաթ իտէրէք ալլամայա պաշ-լայըպ էպէտի սուրէթտէ գարանաճագ օլան տհու կիպի կիւզէլ կէօզլէրինտէն սօն տէֆա օլարագ նուհուտ տա-նէսի կիպի կէօզ եաշլարը տէօքիւլտիւ, վէ պիր միգտար սուքիւթ իթտիքտէն սօնրա . . . ահ պէն քէնտիսինի բէք չօք սէվէրիտիմ . . . սատագաթլը սէվէրիտիմ, վէ էլան եինէ սէվմէքտէյիմ . . . . ամմա չի ֆայտէ օ զալիմ պէ-նի . . . . . Ա՜հ Ալլահ աշգընա օլսուն սէօյլէյին քէնտի-սինէ . . . . պիր վագըթ մուհապէթիլէ սէվտիյի գադը-սընըն չու սօն նասիհաթլարընը թէպլիղ իտին քէնտիսինէ, էկէր պէնի անըմատըյըսա, վէ էկէր նէֆսինի տախի ա-ճըմայօր իսէ, պարի էվլատլարընը աճըսըն վէ հիչ օլ-մազսա անլէրին նամուսը խաթրը իչիւն օլսուն, պունտան պէօյլէ բուլաշը նէֆս իթսուն . . . պէն քէնտիսինէ հէ-լալ իթտիմ . . . ա՜հ քէաշքի պուրատա օլայըտըմ . . . ։

Պիչարէ գատընճըղազ սէօզիւնի տէվամ իտէմէզ օլտու զիրա հըսս իժտիյի ու մուվագգաթ գուվվէթու խաթիրա-հէժ պիրտէն պիրէ մահվ օլուպ, զալիմ էճէլին տէհ-

չէթլիւ բէնչէսինէ կիրիֆթար օլմուշ իտի, չէօյլէքի, «Աման Նէֆէսիմ քէսիլիյօր . . .» տէյերէք, սըրթ իւսթիւ եաթաղըն իչինէ տիւշիւ վէրտի. Վէ «Հըռխըսըմէ . . . Վէրմիմ . . . վալլահ . . .». քէլիմէլէրինի թէքէրրիւր իտէրէք միւէպպէտէն կէօզլէրինի գաբատը։

Հաքքըում, մուամիլէյհայը, եինէ էվէլքի տէֆալէր կիպի պայըլմըշ տըր զաննըյըլա, տէրագապ տօգթօրը ճէլպ էթտիլէր, մուամիլէյհ տախի օճնաթը իգթիզասընըճա պու կիպի մէնզարէլէրի կէօրմէյէ ալըշըգ օլտուղունտան, կէլիպ տիգգաթը թամամ իլէ մուայէնէ իթտիքտէն սօնրա տախա միւթէհէյյիր օլմայարագ, վէ պիլա ֆութուր, վէֆաթ էթմիշ օլտուղունու սէօյլէյիւպ կիթմիշ։

Պիչարէ գատընճըղազըն վէֆաթընտան սօնրա, մահալլէ մէզքիւրտէ պուլունան կէլէն էսէֆէնկիզ մէնզարէյի, վէ եիւրէքլէրի պարալայըճը քէտէրինտէ հալլէրի, վագըֆ հիքէեայէ էթմէքլէ, պիլըմ գալըր գալէմիմիզին մանէֆիգընտա պիր մաանաէ՛ օլատուղու հասէպի իլէ անճագ, ծկույանլաըըմըղըն միւթալաասընա իհալէ իլէ մէքլէ իքթիֆա իտէրիզ։

ԵԷՏԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՊԻՐ ԽԱՑԸՆ ԲԷՏԷՐ

Վաքֆ իթտիյիմիզ պիչարէ գատընըն էօլիւմիւ էս-նատէ « Պէն անը ճանըմտան սէվէրտիմ, վէ էլանտա սէվ-մէքտէյիմ » տէտիյի չախտա, միւթէվէֆֆիյէնին գօճասը՝ տունեատան ագտէմ զիքրի սէպզալթ իտէն սարխօշ Գա-պար Նամըրյըլա մարուֆ օլան սէֆիհ վէ ալչագ ատէմ իտի։

Մէրգում, սէֆիհ, սարխօշ, գումարպազ, վէ տէրէճէ-յի նիհայէտէ ալչագ, վէ հէր նէվի նէզաքէթտըն թէրպի-յէտէն արի պէհրէ, վէ ղայէթ պէտ չէհրէ պիր շախս օլտուղունտան պաշգա, կիճէ կիւնտիւզ միւթէմատիյէն խու-թիմալ իթտիյի մէզքիւրաթըն թէէսսիւրիւնտէն ատէթա ա-ըրգ կիպի իչտիգ կիւճսիւզ հէր կիւն Պէյ օղլու ճիվարը-նըն նամուսսուզ մահալլէրինի սէրսէմ սէրսէմ տօլաշըր տուրուր իտի ։

֊Սէֆիհի մէրգումըն քէնտիսինտէն պիր քաչ եաշ պէօ-յիւք Մէզօն նամընտա վէ վար եէմէզ մախլասըյըլա պիր գարընտաշը օլուպ, թէրպիյէսիզլիքտէ վէ ալչագլըգտա պիրատէրինէ ագրան օլտուղունտան մաատէ, պիրատէ իլավէ օլարագ տէրէճէյի նիհայէտէ խասիս վէ թամահքեարլըղը վար իտի, մէրգում պապասընտան մէվրուս հիսսէսինէ խասպէթ իտէն բարայը թամահքեարլըղը սայէսինտէ չօ-ղալթարագ էպէյիճէ պիր սէրվէթէ մալիք իտի իսէ, պալատէ իշար օլունտուղու կիպի թօբլատըղը սէրվէթին նէ պաշգալարընա վէ նէտէ քէնտիսինէ պիր ֆայիտէսի տօղուրա, չիւնքի մէրգում պէքեար օլմաղըլա ագճէսի-

նին նէրէտէ սագլամըշ օլտուղունու քիմսէ պիլմէզ իտի ։

Վէլ հասըլ մէրգում բարա պիրիքտիրմէտէն պաշգա հիչ պիր չէյ տիւշիւնմէզ, վէ գարընտաշը կիւպի սէրսէմ վէ աըրգ օլմայուպ, հաթտա ղայէթ գուրնազ օլտուղըը, կեավ գումարխանէլէրտէ ճէզաքեարըրգ իտէր, կեավ գումարպազլար իլէ բարաըընը թէհլիգէյէ գօյմայարագ օրթագլաշը Իսկէնտէրիյէյէ կիտէր, վէ կեահտէ նէֆսի Ըստամպօլտա պապասընըն սէնաթընա սիւլիւք իտէրէք թէֆէճիլիքլէ իշթիղալ իտէր իտի, միւշթէրիլէրի էքսէրիէն պիր թագըմ սէֆիլէ վէ ֆըգարա ֆահիշէկեանտէն օլտողըը, չօգ տէֆա անլէրին քէնտուսինէ իթիբար էօլըու « Պէ տատամ, սէնտէ հիչ ինսաֆ եօգ մը . . . գալպիննտէ մէրհամէթ թաշըմազմըսըն » սէօզլէրինէ ճէվապէն « Խալգըն ինսաֆ վէ մէրհամէթ աէտիքլէրի չէյլէր պաշգա պիր չէյ օլմայուպ աաէթա սընըը զա՛աֆէթի տիր » տէր իտի ։

Մէրգումըն սարխօշ Գասպար իլէ, վարեէմէզ Մէլգօնըն սույի ախլագ, վէ հէր պիր ըէզալէթու շինաաթտէ գարընտաշլարընըն մավէֆգըննտէ ֆիթնէու ֆուճուրլուգտա եէքտա, վէ հէր կէօնա խապասաթտէ պիհէմթա, քէնտուլէրինտէն պէօյիւճէք (Նունուֆար) նամընտա պիր գըզգարընտաշլարը վար իտի, գօգլայանըն պուրնունու տիւշիւրիւր սօյու օլան պու նամտար վէ նատիտէ չիչէք, գըզըլըգըընտա նէչէ նէչէ աշիֆթէլիքլէր, վէ կէօնա կէօն աշըգպազլըգլար իլէ պիր չօգ ճահիլ տէլիգանլըլարը պաշտան չըգարմըշ, վէ նիհայէթ պիրինի թօրունա տիւշիւրէրէք պաշընը աթէշէ եագարագ էվլէնմիշ, վէ սօնրա գօճասընը սէրսէֆիլ հալտէ թէրք իտէրէք, կէնճլիյի վէ շիվէքեարլըղը սայէսինտէ տօստլար պէյտա իտէրէք տիւրլիւպէ տիւրլիւ շինաէթու ըէզալէթ իլէ վագթընը կէչիրմիշ օլուպ, նիհայէթ գօճաարըընտա, օ թարիգէ սիւլիւք

իքէն աշիւֆթէլէրին էքսէրիսինին ատէթի գատիմէլէրի օլ-տուղու կիպի, միւքէմմէլ պիր ֆահիշէխանէ քիւշատ իթ-մէքլէ, պապալարընըն ֆագր ու զարուրէթինտէն, կիւ-զէլ վէ ճահիլ գըզլարը, վէ գօճալարընըն ֆութուրսուզ-լուղունտան իսթիֆատէ իտէրէք կէնճ վէ թազէ գատըն-լարը, հէմտա կէօն հիյլէ ու տէսիսէլէր, վէ պարլագ պար-լագ վաատլէր իլէ իղֆալ վէ պաշտան չըգարարագ քիւ-չատ իթտիկի մինասէպէթսիզ խանէյէ ալըպ սէրմայէ իթ-մէքլէ բարա գազանմագտա վէ (քէնտի թապիրինճէ) եիւ-քիւնի թութմագտա իտի ։

Մէրգումէ, վէ մէրգումէնին իքի գարընտաշլար, (էյի էվլատ պապալարընա չըգար) մէգալէնին հարֆը հարֆըն-ճա, հէր պիր աշվալը մէզմումէլէրի իլէ պապալարընըն պէ հօգգէն խէլէֆլէրի իտիլէր, զիրա պապալարը տախի թէֆէնճի Գաղտատար Նամիյըլը, զայէթ մէրհամէթսիզ, համիյէթսիզ, սօն տէրէճէ թամաքեար վէ միւրթէքիպ, եալընըզ մէնաֆիյի շախսիյէսինի տիւշիւնիւր վէ օլ խու-սուստա հէր նէվի հըյանէթը ինսանիյէթի ֆէտա իտէր ֆէնա պիր ատէմ օղլանը, նէչէ նէչէ պիչարէկեանը տարաւ պօղարագ ճանլարընը եագմըշ, վէ պու մէզմում թարիգ իլէ հայլըճա բարա գազանմըշ, վէ սօն տէրէճէ իտարէ իլէ կէչինէրէք էվլատլարընա էրէշիճէ պիր սէր-վէթ պըրագմըշ իտի ։

Մէրգում Թէֆէնճի Գաղտատարըն վէֆաթընտան սօնրա էվլատլարը ույուշամայարագ պիր չօգ տավա վէ մուրաֆա-ալէր իլէ օղրաշըպ նիհայէթ կիւճպէլա կիւճ միրասլարը-նը բայլաշտըլար իսէ տէ, պիր տիւրլիւ պիրպիրլէրի իլէ հիւսնի իմթիզաճ իտէմէյէրէք, հէր պիրի պիրէր մա-հալտէ այըր այըր եաշամայա պաշլամըշլար իտի ։

Մէրգումլարտան վասֆընը իթտիյիմիզ սարխօշ Գարապէտ հիսսէսինէ իսապէթ իթմիշ օլան բարայը էլէ կէչիրիր կէ-

չիրմեդ , հեր նեմի թեւէյիւպէ իաղթխոար , մէ միր դաշ տալդավուդլար բեշլինտէ օլտուդու հալտէ խօժաբտալըրդ- լա եվդաթ կիւղար օլմադտա իքէն , ահուպպտաքնատան պադըրլարըներն նաոիհաթը իլէ եվլէնմէյէ դալըքըշըրդ , դը- լադուղ նամըյըլա ղայէթ հիյլէքեար մէ ֆէնադադ միր դուրնադ դօճա դարընըն վասէթասըյըլա , եօլթէ պէրի տիւշերէք եանըա եանըա դըղ արամըյա պաշլատը ։

Գու հէնկեամտէ եօդարըտա զիքրի անպդաթ իանէն Գայիանէ նամըյըլա Հռաիրսիմէնին դըղ դարընտաշը օլան մէրհումէ դատըն , հէնուզ օն ալթը օն եէտի չաղլարը- նտա դատէմ պասմըշ , ղայէթ նամուսլը , քեամիլ , կիւզէլ մէ աիլ նիւվադ միր դըղճըղադ օլմադըլա , թարաֆէյն բէտէրաւ մասէրըլէրինին հիւմնիւ ըրզալըերիիլէ , դօնշու- լարը պուլունան քէնտիլէրի կիպի էսնաֆ կիւրուհընտան մէ օըթա հալը շիրին մէ նամուսլը միր տէլիքանլըեա նըշանլը խտի իսէտէ , պալատէ իշար իթտիխամիզ դըրլա- ղուդ նամըյըլա ճէհէննէմ քիւթիւյի դօճա դարընըն կէ- լիւպ կէօնա կէօն հիյլէ մէ տեսիսէլէր իլէ մէրդումէնին պատպարընը դանտըրմայա պաշլատը , մէ աղրխօշ Գատ- պարը օլ տէրէճէ մէտհու սէնալէր իլէ պայլանտըրտըքի , նիհայէթ ղավալը հերիֆին զիհնինի չելերէք , մէքտուն մադատարընըն ինճտարընա մուվաֆֆադ օլապիլտի ։

Գայիանէնին պապատը հեր նէ դատար դալըպ թեմիզ մէ էյի միր տանէմճըդադ խտի իսէտէ , իլմու թէրպիյէտէն տի պէհրէ , մէ ճահիլ օլմադըլա , դըլադուղ տէնիլէն մէրդումէ զէնը ճատու ֆէնին աէօդլէրինէ դարըլարադ դըզըընը նըշանընը կէրի իթմէյէ դալըըշը ։

Հալպուքի մէրդումըն զէվճէսի , եանի Հռաիրսիմէ իլէ Գայիանէնին վալիտէսի միր տիւրլի րադը օլմադըղընտան , դարը դօճա մադէյինէտէ միր ազիմ դըլըու դալ հիւ- մէյտա , մէ նիհայէթ պէօյլէ միւնադաշալէր բէյտա օ-

իրեն աշխուժութեներին էքսերիէն ատեթի դատախմէլէրի օլտուղու կիպի, միւքէ մէջ պիր փահիշէխանէ քիւշատ իթմէքլէ, պապալարընըն փարրու զարուրէթինտէն, կիւզէլ մէ ճահիլ գըզլարը, մէ գօճալարընըն ֆութուրուզլուղունտան իսթիֆատէ իտէրէք կէնճ մէ թազէ դատընլարը, հէմնա կեօն հիյլէու տէսիսէլէր, մէ բարըլադ բարլադ վառելէր իլէ իղփալ մէ պաշտան չըգարարադ քիւշատ իթտիյի մինասիպէթսիզ խանէյէ ալըպ սերմայէ իթմէքլէ բարա դազանմատա մէ (քէնտի թազիրինճէ) եւքիւնի թուրմադատա իտի ։

Մէրդումէ, մէ մէրդումանն իքի դարընտաշլար, (էյի էվլատ պատպարընա չըգար) մէդալէնին հարֆը հարֆընճա, հէր պիր աճվալը մէզմումէլէրի իլէ պապալարընըն պէ հադդէն խէլէֆլէրի իտիլէր, զիրա պապալարը տախի Թէֆէճի Գաղտաար Ճամիյըլա, ղայէթ մէրհամէթսիզ, համիյէթսիզ, սօն տէրէճէ թամաքեար մէ միւրթէքիպ, եալընըզ մէնաֆիյի շախսիյեօնի տիւշիւնիւր մէ օլ խուսուսա հէր նէվի հըրսիխամթը ինսանիյէյի ֆէտա իտէր ֆէնա պիր ատէմ օլմադըլա, նէչէ նէչէ պիչարէկեանը տորպա պօղլատադ ճանլարընը եադմըշ, մէ պու մէզմում թարիք իլէ հայըլճա բարա դազանմըշ, մէ սօն տէրէճէ իտարէ իլէ կէչինէրէք էվլատլարընա երէյինճէ պիր սէրվէթ պըրագըմըշ իտի ։

Մէրդում Թէֆէճի Գաղտաարըն վէֆաթընտան սօնրա էվլատլարը ույուշամայարադ պիր չօգ տավա մէ մուրաֆաըէր իլէ օղրաշըպ նիհայէթ կիւճալէլա կիւճ մէրասլարընը բայլաշտըլար իսէ տէ, պիր տիւրլիւ պիրիպիրլէրի իլէ հիւսնի իմթիզաճ իտէմէյէրէք, հէր պիրի պիրէր մահալլէ այրը այրը եաշամայա պաշլամըշլար իտի ։

Մէրդումանտէն վասֆընը իթտիյիմիզ սարխօշ Գադար հիսսէսինէ իսապէթ իտմիշ օլան բարայը էլէ կէչիրիր կէ-

չիրմից, հեր նեվի թեսէլյիւպէ խալթիսար, վէ ակիր դաշ տալգավուգլար բէշլէմտէ օլտուղու հալտէ խօվարտալըղ-լա եվգաթ կիւզար օլմադտա իքէն, աքրապալարընտան պազըլարընըն նաժիհաթը իլէ եվլէնմէյէ գարարլաշըրդ, գը-լաղուզ նամը յըլա ղայէթ հիյլէքեար վէ ֆէնաղատըղ պիր գուրնազ գօճա գարընըն վասըթասը յըլա, էօլթէ ակէրք տիւշէրէք եանա եանա գըզ արամայա պաշլատը։

Բու հէնկեամտէ եօգարըտա զիքրի կէչդիյի խալէն Գայիանէ նամը յըլա Հռիփսիմէնին գըզ գարընտաշը օլան մէրհումէ գադըն, հէնուզ օն ալթը օն եէտի չաղլարը-նա գատէմ պասմըշ, ղայէթ նամուսլը, քեամիլ, կիւզէլ վէ աքըլ նիւվազ պիր գըզճըղազ օլմադըլա, թարաֆէյն բէտէրու մատէրլէրինին հիւսնիւ ըրզալէրիլէ, գօնշու-լարը պուլունան քէնտիլէրի կիպի էսնաֆ կիւրուհընտան վէ օրթա հալլը չիրին վէ նամուսլը պիր աէյլէզադէլէրէ նըշանլը խալի իսէտէ, պալատա իշար իթտիֆայեմիզ գըլա-ղուզ նամը յըլա ճէհէննէմ քիւթիւյի գօճա գարընըն կէ-լիւպ կէօնլիւ կէօն հիյլէ վէ տէսպիսէլէր իլէ մէրգումէնին պապասընը գանտըրմայա պաշլատը, վէ աախըրօշ Գայա-յանը օլ տէրէճէ մէտհու սէնալէր իլէ պայըլտըրըր քի, նիհայէթ զավալլը հէրիֆին զիհնինի չէլէրէք, մէրհումու մադդալարընըն իճրասընա մուվաֆֆագ օլտուլար։

Գայիանէնին պապասը հէր նէ գատար գալպի թէմիզ վէ էյի պիր ատէմճըղազ իտի իսէ, իլմու թէրպիյէտէն պի պէհրէ, վէ ճահիլ օլմադըլա, գըլաղուզ ատընըն մէրգումէ զէնը ճատու ֆէնին ակօղլէրինէ գարըլըպ գըզընըն նըշանընը կէրի իթմէյէ գալգըշտը։

Հալպուքի մէրգումէն զէվճէսի, եանի Հռիփսիմէ իլէ Գայիանէնին վալիտէսի պիր տիւրլիւ րազը օլմատըղընտան, գարը գօճա մապէյնինտէ պիր աղըմ գըյլու գալ հիւ-վէյտա, վէ նիհայէթ պէօյլէ մունազաալէր բէյնա օ.

լուալ , մէրդումէ գարըն չօգ տէֆա գօճասընա , գըզլա-րընըն նըշանլըսը վէ պունճա վագըթտան պէրի հէր պիր ահվալինի վէ նէ ախլատասա օլտուղունու թանըյըպ պիլ-տիքլէրի անլիդանըլունըն նէ գապահաթը օլտուղունու սիւալ էթտիքտէ , մէրդում, հէր տէֆասընտա ֆըրդարա-լըղընտան պաշգա հիչ պիր սուչու օլմատըղընը իսթիրաֆ իտէրէք , գարըըսընա « Պէ գարը սէնին ախըլըն էրմէզ , պէն սէնին գատար էվլատըմը սէվմէզմիյիմ զանն իտէյօր-սուն , պէնիմ խապարըմըմ չէյ իւչէրուտէ գըզըմընըն պա-հայթ իթմէքսի իչին տիր , տիւնեատէ պարապարը իշ պիթ-մէզ , (չըգ չըգ իտէն նալըչա տըր իշ պիթիրէն աղճէ տիր) տէրլէր ,, պարաար օլմայան պիր աատէմ նէ գատար աղըլ-լը նէ գատար նամուսլու վէ նէ գատար աքըլլատէ օլսա պիլէ , եինէ հիչ պիր չէյլէ խարամաղ օլտուղունու պիլմէ-յօրմուսըն , հիչ օլմազսա պէնտէն իպրէթ ալ , մէսէլա պէն չիմտի զէնկին օլտամ իտի սէն պու հալտէմի խաշա-րտարըն , նիհայէթ պապը (գարըլարըն սաչը ուզուն վէ ախըլը գըսսա) օլմազլըղէ իսթէմէմքի պէնիմ իչիմէ գարը-շտարըն » տէր , տուրուր , վէ կիւյա աղլամաէ պիր չէյ խաբըլյօր կիպի չատտու մէսրուր օլուր իտի ։

Հէր նէ գատար գարըըս իտտասընտա տէվամ իթ-մէքլէ սարխօշ Գասպարըն քէօթիւ թապիաթլարընտան , վէ մէզմում հալլէրինտէն պահս իտէր իտի իսէ տէ , գօ-ճասը , « Օնլար պիր չէյ տէյիլ տիր . էվլէնտիրսէ ադլը պաշընտա կէլիր , գարը տըր գօճասընըն էվինի խարապ տէտիքլէրի կիպի , պիզիմ գըզըմըզ տախի քէամիլ ուսլու վէ ադըլլը օլտուղունտան , հէր հալտէ անը իսլահ իտէ-ճէք տիր տէր , վէ սէօզիւնէ խիտամ իտէր իտի ։

Պիչարէ գարըն գօճասընտա սէօզ կէչիրէմէյէճէյինի էյլէտէն անլայարագ , էնճամը քեար , մէրդումին ըէյինէ մուվաֆագաթ իթմէյէ չարնաչար մէճպուր օլտու ։

Հալպուքի Գայիանէնին նըշանլըսը օլան թէլիգանըլը Մէրդումէ իլէ պէրապէր պիր մահալլէտէ պէօյիւմիւշ, վէ հինի սապավէթինտէն պէրի սէվմիշ վէ կիւթտիւքճէ Մէրդումէյէ թէրէճճէյի նիհայէտէ մուհապէթ վէրմիշ օլմաղըլա, պու հավատիսի իշիտինճէ, հիչ պիր վագըթ վէ հէր նէ օլուրսա օլսուն, Նըշանլըսընըն պիր թէլինտէն պիլէ վազ կէչմէյէճէյինի, վէ շայէթ սէօզիւնէ էհէմմիյէթ վէրիլմէյիպտէ, Մէրդումէյի պիր պաշգասը իլէ էվլէնտիրէճէք օլուրլար իսէ, հէր հալտէ, էվէլա րագիպինի վէ սօնրատան քէնտի քէնտիսինի վուրուպ հէլագ իտէճէյինի թէհտիտ վէ եէմինլէր իլէ պէյան էյլէտի իսէ տէ, Մէրդումէն պու թէհտիտամիզ սէօզիւնէ ասլա էհէմմիյէթ վէրիլմէյէրէք, վէ պէք չօգ տավա վէ նիզատէն սօնրա, Նիհայէթ Բաթրիգխանէ մէճլիսինին էմրի իլէ, գըզըն րէյինէ միւրաճա՛աթ օլունմագսըզըն գարարը գաթի վէրիլտի։

Հէրնէ գատար Գայիանէ նըշանլըսընը պիր դէրէճէյէ գատար սէվէր վէ հալինի աճըր օլտուղունտան այրըլմագ իսթէմէզ իտի իսէ տէ ագըպէթ պապասընըն գօրգուսընտան, վէ տահա տօղրուսու պիր Թագըմ գարըլարըն սէօզլէրինէ գափըլարագ, իքինճի նըշանլըսընըն զէնկինլիյի սայէսինտէ միւսթագպէլինին դայէթ պարլագ օլաճաղընը կէօրէրէք, Բաթրիգխանէ ճանիպինտէն րէյինի իսթիհսալ իչին սուրէթը րէսմիյէտէ կէլմիշ օլան պապազա, « Գապամըն սէօզիւնտէն չըգամամ, անըն հէր պիր էմրինէ իթա՛աթէ մէճպուր օլտուղում հասէպիյլէ, Մէրդումէ նասըլ խաթէրսէ պէնտէ էօյլէ խաթէրիմ տէյուպ, սարխօշ Գարապէտ իլէ էվլէնմէյէ գարար վէրտի, վէ միւճիւպինճէ նըշանը կէրի ալարագ, ինէնիւտէն Մէրդում Գարապէտա նըշանլայըւպ, վէ վագըթը գալըպ ինթմէքսիզին հէմէն քէսէպլիչէ վէ օ հաֆթա տիւյիւնի եափըլը պի-

թիրամէյէ դալտըրղաշարըլար ։

Մերդում Պապայար նիքեահ օլաճաղը կիւնիւն իլք ախ-շամը եանըն ճումա իրթէսի կիճէսի Պայրամնէնին իլք նը-շանըլարընըն քէնտի ալէյհինէ խիթամի թէհամի տայուն-ճա, աղըմ պիր կէնչէյէ տիւշար օլալ նէ եարաճաղընը շաշըրտը, վէ անհուպպապընտան խայըն պիր ատէմին վէր-տիյի թալիմաթը մուճիպինճէ, հիւքիւմէթէ միւրա-ճա՛աթ իտէրէք մերդումի թէվգիֆ իթտիրտի, զէվալլը տէլիգանլը չըլդըրմաղա սէպէպ օլաճաղը նըշանըլըսընըն, քէնտի եօզ բաղլըդը իլէ թէղէվվիւճ ճէմիյէթինին, եանի տիւյիւնինին ճումա իրթէսի կիճէսի, մահպուսխանէտէ տապանհըրըք տուտար աղլայա աղլայա ճիյէրինի տաղլամըշ իտի, վէ նիհայէթ տարահլէյին էրքէն մերդում տէլիգան-լըղըն իհթիյար վէ ֆուգարա ֆաղաթ նամուսլու բէ-տէրի, էվլատընըն մահպուս օլտուղունու տույունճա, տէրտաղ Պալաթա սէրայընա դօշարագ, միւթասարըֆ հազրէթլէրինէ պիր դըթա արզուհալ թագտիմ իթմէքլէ էվլատընըն հէչ պիր վաղըթ պու կիպի հարաքէթլէրտէ պուլունմայաճաղընը, վէ շայէտ էօյլէ պիր ճինայէթէ ճիւ-րաթ իթտիյի թագտիրտէ քէնտի մէսուլ օլաճաղընը խա-պէր վէրէրէք, վէ քէնտի քէֆալէթի թահտընտա օլարագ մերդումըն մահպուսիյէթտէն չըգարըլմասը, օլ կիճէյի պաշգա պիր մահալտէ կէչիրմէկինի էվլատընա բէճա իտէրէք, մերդումը Պուլմապաղու ճիվարընտա բաքին տարպաղլըղըն-տան պիրինին խանէսինէ կէօնտէրտի ։

Մերդում տէլիգանլը հէր նէ դատար ասըլլը դահի-րէտէ պաղպաղըլար րէյիսինէ մուվաֆագաթ իտէրէք Պուլ-դարըյա տողրու կիթմէք իւզրէ եօլա չըգմըշ իսէ տէ, զանլըյը պիր ամիրի րահաթ իտէմէյէրէք, դուրտուղճա դալըրտը, վէ նիհայէթ եաղը եամանըդ Պուլաթա ճիվա-րընա կէլտի, վէ պիր մըրդասըր տալըղըն տարպաղըն էօթէ պիէ-

րի տօլաշտըրդըգտան սօնրա, հէմէն մէյխանէնին պիրինէ կիրէրէք, օդդայըրդ ալըր շիշէ ըրագը ըսմարլատը, վէ (ճանը լէզզէթինի մուհաֆազէթ ալըր ալըր պիւք խունախմըզ, խունըի ալըլ ալըր ալէզմը հատըրէթամ մէյլի կիւլկիւնիմիզ) ալէյթի մէշհուրէնին մազմունընճա, մաշուգէսինին ալը վէ-ֆալըրըղընը աւուշխունիւպ, ճանու ճիյէրինի տասըլայըպդը-ալլար, վէ հատըրէթ պատէսինէ սու եէրինէ կէօզ եաշ-լարընը գաթարագ չապար, վէ չատդալըճա կէօյնիւ իշ-թիրագը եար վէ թէնէֆֆիւրի ադեար իլէ ճուլէր մի-սալի չաղլար իտի։

Խուլասայի քէլամ ալիշարէ տէլիգանլը կիճէնին սա-աթ պէշինէ գատար, իշրէթէ տէվամ իթաքաթէն սօն-րա, սէրմէսթու խարապ մէյխանէտէն աըշաղը իրգուպ, ախշէ գալըգա Գուլէ գարշուսու եօգուշուն եօգարը չըգարագ, տօղրու քէնտի մահալլէսինէ, մաշուգէ-սինին աւլուսունի իճրա օլունա կէլէն խանէնին էօնիւնէ վարուպ գարանլըգտա տուրտու, վէ քէմալի աւուքիւնէթ իլէ եւուքսէք սէսլէր իլէ օգունան նիքէահ տուաւլէրինի տինլէմէյէ պաշլատը. վէ ալըր մըգտար աւուշխունիւղէն սօնրա քէնտի քէնտինէ սէօյլէյէրէք «Մատէմքի նըշան-լըմը էլիմտէն ալան խայախի էօլտիւրաքիւյիւմէմ, վէյի-նիյմէթիմ օլան իհթիյար պէտէրիմի էօլտիւրմէքիւշ օլաճա-ղըմ, վէ մատէմքի պու ճինայէթի հիչ պիր վաղըթ իր-թիքեապ իտէմէյէճէյիմ, իմտի տէմէք օլուրքի, պէն եալընըզ էօլմէլիյիմ։»

Ցէլիգանլը պու սէօզլէրի սէօյլէյիւպ պիրագ աւուքիւթ իթտիքտէն սօնրա, եինէ խօտ պէ խօտ սէօյլէշէրէք «Է-վէթ պէն էօլմէլիյիմ . . . . . հէր հալտէ էօլմէլիյիմ . . . եօգ եօգ հիչ պիր վագըթ պու հագարէթէ թահամմիւլ իտէմէմ, պէն սէվտիյիմի, ճան պարէմի, պիր վէֆա Գա-յիանէմի, լագիպիմին, աղուշինտէ կէօրիւպտէ պաշգա-

Ճառընա էօլիւմաէն գործարարագ . . . » մերգում սէօղիւնէ ակէվամ խաէմէյուպ ակէլ կիայի կեօղ ևաշը տէօքմէյէ պաչլաառը, վէ պիր մըգտառ սուս, բուս աղլառըգտան սօնրա եինէ քէլամէ աղազ խաէրէք « Աչ պի վէֆա Գայիանէ, կեյինմիշ օլտուղուն այլը բույլու լիպասընըն ըէնկինտէ օլան գանըմըա կէլին օլտուղուն խանէնին գաբուսը գըըմըզըյա պօյանըըն քի, սէնի նէ գատառ սէվէր օլտուղումու պարի ինանասըն » տէյուպ, ետէլա քէնտի սաքին օլտուղու խանէնին բէնչէրէլէրինէ ախթը Նազար խաէրէք « Էլ վէտա է՛յ սէֆիլ վալիտէճիյիմ, էլ վէտա է՛յ իհթիեար բէտէրիմ, հապ գըմըզը հէլալ իտին » տէտի, վէ սօնրա տխւյուն էվինէ տօղրու մէլիլ մէլիլ պագարագ, վէ քէօյէ պիր ատաա իկէ « Էլ վէտա է՛յ պի վէֆա Գայիանէմ, արթըգ հառէթ գըյամէթէ գալըըն » տէյէրէք, խանէյի մէզքիւրըն թա էօնիւնէ վարտը վէ էշիյինէ պասարագ տուրտու, վէ պէլինտէն պիր սալառըմա չըգարըպ անը վահիտտէ եաքըընա գատառ սաղ պէօվրինէ սաբլայարագ . . . անը անը վէ ճիւքաէք պիր ատաա իլէ . . . « Աչ Ալլահտան պուլասըն » տէյու պաղըրտը, վէ ՛տագայինտէ չիմչէքտէն վուրուլմուշ կիպի տըրթ իւսթիւ եէրէ սէրիլտի։

Պու սէտայի տէհշէթ ֆէզատէն, մահալլէ խալքը սօգագա տէօքիւլէրէք, ինճա օլունան իշպու ֆաճիայի միւէլլէմէնին նէ օլտուղունու վէ նէ սէպէպ իլէ վուգուպուլտուղունու անլատըլար։

Մէճրուհը մերգումըն պապասը վէ վալիտէսի, թաըիֆի ղայրի գապիլ ֆէրեատու ֆիղանլէր իլէ կեօզ եաշլարը տէօքէրէք պիր տանէճիք եավրուլարընը գըըզլ գանէ պօյանմըշ օլտուղու հալտէ գուճագլայուպ էվէ կէօթիւրտիւլէր, վէ տէրհագ թապիպլէր ճէլպ իտիլիւպ թէտավիսինէ թէշէպպիւս իլէ մերգումըն եարաըընը օլա-

պիլտիյի գատար սարտըլար իսէ տէ, խանչէրին ուճու թա ճիյէրինէ իշլէմիշ, վէ կէրէյի կիպի զէտէլէմիշ, վէ պէք չօգ գան թէլէֆ օլմուշ օլտուղունտան, սապահա գատար անճագ եաշայապիլիր օլտուղունու խապէր վէրէրէք կիթտիլէր ։

Ցիյուէնճիլէր հէր նէ գատար պու հիւզնէնկիզ մաճէրատէն մահզուն վէ միւքէտտէր օլմուշլար իսէ տէ, իշրէթին զօրու իլէ եավաշ եավաշ վուգու պուլան ֆաճիայի էլէմ պախշայի ունուդթուրագ զէվգլէրինէ տէվամ իթտիլէր, չէօյլէքի մէճրուհ տէլիգանլը սապահա գատար ինիլ ինիլ ինլէմէքլէ, տիւյիւն էվինտէ չալընան սազլէրէ տէմսազ օլմագտա իտի ։

Վէլ հասըլ պիչարէ տէլիգանլը սապահա եագըն տա՛մ գալարագ չիտտէթլի պիր նէօվպէթէ թութուլտու, վէ տէհշէթամիզ աճըլար չէքէրէք վէ սէպէպ օլանլարա լանէթլէր օգույարագ, թէսլիմի րուհ իթտի, վագը՛ա մէրգում, սէվտիյի պիր վէֆա մաշուգէսինին խանէսի գաբուսընը տէտտիյի կիպի գըզըլ գանըյըլա գըրմըզը յա պօյամըշ օլմաղիլէ, սէօզլիւնտէ խէլֆ իթմէմիշ իտի, մէրգում պիչարէ տէլիգանլը, սօն սա՛աթընա գատար ուղրունա ֆէտայի ճան իթտիյի նըշանլըսընըն խամինի եատու զիքր իթմէքլէ վէֆաթ իթտի, հասըլը մաշուգէսինին կէլին կիրտիյի կիճէ, քէնտիսի զաթէն մէզարա կիրմիշ իտի ։

Վաքթ իխթիյարիմըզ իշպու գանլը թէզքէվիւճին սէմէրէսի միւտհիշէսի, ազ վագըթ զարֆընտա կէօզքիւրմէյէ պաշլատը, չէօյլէքի մէրգում Գասպար, պէշ ալթը այլըգ էվլի օլտուղու հալտէ, սալա իչէ կիւճէ տէվամ իթմէյուպ, վէ պէքէարըլըգ հալինտէն տահա զիյատէ վէ թարագգըյը օլարագ, հէր կիւն իչքի իչէրէք, վէ գումար օյնամագա պաշլայըպ բարալարընը չիւրիւթմէտէ,

վէ կեօնա կեծէ խօվարտալըգլար իթմէքտէ օլուպ, զէվ-
ճէսինին համիլէլիյինէ տախի էհէմմիյէթ վիրմէյէրէք,
հէր կիճէ տուրնուն ուճունու կէօրմէզ տէրէճէտէ
քէօր սէրխօշ էվէ կէլէրէք, էսասսըզ վէ էհէմմիյէթսիզ
շէյլէրտէն ղավղա վէ միւնաղաշալէր չըգարարագ տըրպէ-
տալար գօգարըր, վէ գայըն բէտէրի պու հալինտէն չի-
քեայէթ իթտիքչէ, անէ տախի սէօյլիւպ սայար, վէ
հաթթա պէյվալըը հէրիֆի տէօյմէյէ պիլէ գալգըշըր իտի ։

Մէրգում՝ կիւվէյիսինին շու ահվալի մէզմումէսինի,
վէ գըզընըն չէքտիյի սըքընթըլարը կէօրտիւնճէ, էվլատընը
պու կիպի ալչագ վէ նամուսսուզ պիր ատէմէ վիրմէք
իչին, նէ տիւրլիւ իշքէնճէլէր չէքտիյինի, վէ հաթթա
պիր պաշգասընըն մէֆթունէ տախի քէնտի սէպէպ օլտու-
ղունու տիւշիւնիւպ, խաթըրըը իչէ պիր քէտէրէ պէշիման
օլմուշ իտի իսէտէ, չիֆթայիտէքի հէր իշ օլմուշ պիթմիշ
իտի, վէլ հասըլ Մէրգում կէրէք գըզընըն աշգու մուհա-
պէթի ուղրունա ֆէտայի ճան իտէն պէտ պախտ տէլի-
գանլըյը աճըմազլըղընտան, վէ կէրէք կիւվէյիսի օլան չար-
կըն հէրիֆին տէրպիյէսիզլիյինտէն միւթէէսսիր օլարագ,
ֆէնա հալտէ խասթալանուպ եաթաղա տիւշտի ։ վէ
միւտտէթի գալիլէ զարֆընտա, եանի թօրնունուն տօղ-
տուղու ախշամըը, քէնտիսէ, ագըլսըզլըղը վէ ճէհա-
լէթի սէպէպի իլէ, եավրուղը իշէ նամուս վէ բէշիման,
վէ սէպէպ օլանլարա տախի ահը ահը լանէթլէր օգու-
յարագ վէ խիչքըրըգլէր իտէրէք ազմի տարի պէգա էյլէտի։

Մէրգում սարխօշ Գասպար գայըն բէտէրինին վէֆա-
թընտա այնի խասալէթ ատա իտուպ, էտէպսիզլիքտէ պիւ-
թիւն մէյտան ալարագ, վէ զէվճէսինին քէնտիսինէ
թաթլը թաթլը նասիհաթլէր վէրմէսինէ թահամմիւլ կէ-
թիրմէյէրէք, մէրգումէյի հէր կիճէ տէօյիւպ թէբէլէ-
մէյէ պաշլամըշ իտի, զէվալը գատընճըղազ մէրգումըն

չու փախչելուանէ հարազատներինէ , խըրխաթիւան քեռոյի պիր թահամմիւլ իլէ սապր իտէրէք « Նէ եարայըմ ան-նըմըն եաղըրըրըր էլպէթ չէքմէլիյիմ, պէն էլիմէ էվիմէ եըղարըմ , քիմսէն քիմէ չիքեայէթէ հաղդըմ օլմայըպ , դաարու դըյմէթինի պիլէմէտիյիմ սէֆիլ նըշանլըմըն անը տըր քի , պէնի պու չէքիլմէզ վէ թահամմիւլ օլունմազ աէրաէ կիրիֆթար իթտի » տէր իտի , վէլ հալըլ , մէր-դումէ գօճաբընըն պիր բարասըզ դաւարըղընը կէօրիւնճէ , կինճէյի կիւնտիւզէ դաթարադ չալըշմադըլա էվինի պէս-լէմէյէ պաշլադը , վէ հաթտա չօգ անէֆա գօճասընա տախի հարճլըգ վէրիր իտի , գիրա մէրդումէ էօլտիւյի հէնիւզ եամանէ իգրար իթտիյի կիպի սահիհէն վէ ճիտտի օլարագ գօճասընը ճանը կէօնիւլտէն սէվիւպ վէ հալինի անլադըղընտան , մէրդում խայըրսըզ հէրիֆի էվտէն գով-մագ անէ.յին, հաթտա գալպինի ինճիտիր վէ խաթըրընա դօգունուր պիր սէօզ տախի սէօյլէմէզ իտի , (*) հալ պու-քի մէրդում համիյէթսիզ հէրիֆ , պունուն պէօյլէ օլա-ճաղընա , եանի հէր դարընըն վազիֆէսի , գօճասընըն գէրրէ գատար խըյանէթէ կէօրմէտիյի հալտէ , քէնտիսի հէր նէվի ֆէնաքեարլըգ իթմէյէ պօրճլու օլտուղունա էյլիտէն գանմըշ իտի ։

Նիհայէթ մէրդում սարխօշ Գասպար , քիւլլի աղլըն-տան դաթիլնազար , խըրսըզլըղա տախի պաշլայուպ , •

(*) Ցիւնեանըն հայի բէք աճայիպ տիր , պազը Գայիանէ կի-պի համիյէթլիւ վէ տուշղունլու գատընլարըն գարշուսընա պու կիպի մինասիպսէթսիզ հէրիֆլէր չըգարըք հալաէ , քէնտիսինի պիլիր վէ նամուսընը թանըր աւէմլէր տախի մինասիպէթսիզ վէ տուշղունուզ գարըլարա տիւշէրէք էօմիւրլէրի պէրհէվա օլուր, պու հալլէրէ ֆէլէքյին հիլվէսի տիր տէնմէքտէն պաշգա պիր չէյ տէ-նիլէմէզ ։

Թարիգէ տալըգ օլան կիրուհը երագիլաէն պիր չօգ բէֆիգլէր բէյազ իտէրէք կիճէ կիւնտիւզ անլէր իլէ տիւշէր գալգար իտի, հաթթա պիր գաչ տէֆա տախի թութուլուպ մահպէսէ կիրտիյինի գարբաք տույունճա, պէօյլէ պիր խայըն վէ նամուսսուզ բէտտէրին նամու շանըր Թաշըյաճագ օլան, իքի նէֆէր էվլատլարընըն միւսթագպէլլէրինին նէ օլաճաղընը տիւշիւնէ տիւշիւնէ նիհայէթ խասթալանտը, վէ ագըպէթ միւպթէլա օլտուղու իլլէթը մուհլիքէտէն ազատէյի կիւրիպան իտէմէյէրէք, վաքթ օլունտուղու կիւրլի էօլտիւ, վէ խայըն գօճասընըն էլինտէն գուրթուլտու ։

Էֆքեարը աճիզանէմիզճէ պիր հէքեայէնին միւթաալասընտան մագսէտ մահզա կըսսէտէն հիսսէ գազանըլըգ օլուպ, մէզքիւր հէքեայէտէ ճէհալէթ վէ գապալըգ սէպէպի իլէ զուհուրա կէլէն, նիչէ նիչէ մուսիպէթէնկիզ հալլէր թահար թէֆէքքիւրէ տալընարագ, էյի վէ քէօթիւ նօգթէլէրինին թէմեիզու թէտգըգը իլէ անլէրտէն իսթիֆատէ իտէպիլէրէք բըլանը հալ էյլէմէք օլտուղու տէրքեար օլմագըլա, իշթէ պալատէ իշար օլունան հիսսասըզ, մինասիպէթսիզ, վէ չորըըգ թարիգլէր իլէ էվլէնմէքլէրտէն թէվէլլիւտ իտէն, սէֆալէթու բէրիշանիյէթ վէ կէօնա կէօն ույղունսուզլուգլար, վէ հաթթա էօլիւմլէր տախի վուգու պուլտուղու ճիւմլէյէ մալիւմ օլտուղտա, պու խուսուստա մինղայրի հատտին, քէմալի իհթիրազ իլէ, վէ եալընըզ միլլէթիմիզէ հասր օլարագ պիր քաչ սէօզ սէօյլէտիքտէն սօնրա եինէ հէքեայէմիզէ տէվամ իտէլիմ ։

Միլլէթիմիզտէ վուգու պուլան իզտիվաճըն, տէմէյէլիմ եիւզտէ սէքսէնի, իլլա եարըպէ եարը օլարագ, ատէթա պիր ախզուիթա իտէրճէսինէ իճրա օլունա կէլմիշ չէօյլէ տուրսուն, Թէզէվվիւճ տէնիլէն մատտէնին,

նէ գատար նազիք վէ նէ տէրէճէտէ մուհիմմ պիր մատ-տէ օլտուղու տէրքեար օլուր , էվլէնէճէք օղլանլար հէր հալտէ , վէ թարաֆէյն օլարագ նօգթէյի մէզգիւրէյի ինճէտէն ինճէ տիւշիւնիւպ թէտգիգ ու թէմյիզ իթմէք-տէն սօնրա , գարար վէ եա գօճա ինթիխապ օլունաճագ գատըն տէյիլ սէրվէթի վէ եա կիւզէլլիյի , իլլա օնըն ախ-լագը , վէ հիյնի սագալէթինտէն էվլէնէճէյի եանըն նի-քեահ օլունաճագը կիւնիւնէ գատար կէչիրմիշ օլտուղու էօմ-րիւ թամամը իթինայէ ալընըպտա օնա կէօրէ գարար վէ-րիլմէսի էլզէմ վէ էհէմմ իքէն , ախլագըն պու հալլէրէ սալա էհէմմիյէթ վէրիլմէյիպ , անճագ բարա վէ կիւզէլ-լիյէ պագըլմագտա տըր ։

Միլլէթիմիզին իղտիխար խուսուսընտա իթթիխազ էթ-տիյի մէսլէքին պագը մուզիրր հալլէրինի լայըգըյլէ տը-լաթթապիխէք իչին , քէմալի էսէֆլէ տէրուն իտէ , գայէթ գալպա վէ աճի պիր թէմսիլէ միւրաճաաթ իտէճէյիզ ․ չէօյլէքի պիր աճէմ բազար վէ եա չարշուտան , ալթմըշ պարալըգ պիր օգգա էլմա սաթըն ալտըգը հալտէ , թաթ-լը մը էքշիմի տէյու հիչ օլմազսա պիր պարչա քէսէրիպ եէր , վէ օնա կէօրէ սաթըն ալըր իքէն , պիր իսէ էօղ-լուպիւմիզ տագըրգայա գատար պէրապէր եաշամայա մէճ-պուր օլտուղումուզ գարըն վէ եա խօճամըզը , օգ-գասը ալթմըշ պարալըգ էլմա գատարընտա էհէմմիյէթ վէր-մէմէքտէյիզ ։

Իշպու իթթիխազ էթտիյիմիզ միսալին գատարընըն պագըլմա-յըպ , ասըլ մանասընա էհէմմիյէթ վէրիլտիյի հալտէ էֆ-քեարը անճագ մէյտանտա օլտուղու պէք գօլայ սուրէթ-տէ անլաշըլաճագը պէտիհի տիր , եանի տէմէք իսթէ-րիզքի , պիր աճէմ , ալաճագը գարը վէ եա խօճա-սընըն ախլագընը , վէ կէչիրմիշ օլտուղու էօմրի պիլմէտիյի թագտիրտէ , վէ եա խօտ թէպապէթ նօգթէյի մուհիմ-

մէփինճէ քէնարինտէն ույար եւ ույմազ օլտուղունու ան-լամամասըզը հալտէ , նա՞սըլ մի՞ նէ՞ հէսապ իլէ գալգտըրսա ալապիլտիյինէ , մի եալընըզ սէրվէթու սամանընտա թամամ իսէրէք էվլէնմէյէ չըգըշըր ։

Խըլուփվան մէսէլէսի հագգընտա ինճէտէն ինճէ մի միւտէգգիգանէ տիւշիւնմէքլիյէ էն պէօյիւք մի էն պաշ-լըճա պիր սէպէպ տահա վարըի , պունա նէ գատար է-հէմմիյէթ վէրիլսէ սէզա տըր , պունու տախի զիյատէ պէ-եան իթմէքլէ սէօզիւմիւզէ խիթամ վիրէլիմ ։

Միլէլի իսէվիյէ միւսամահէսինտէ , ճիւմլէնին ղալաթէ իթմէքտէ օլան միւշթագիլ մի սէրպէսթ քիլիսամըզըն կիւնէշ կիպի բարլագ ագայիտի մուգատտէսէսինին զիյա-լէրինի , (թէզվիրխի միլլիյէմիզտէն միւսթէպան օլտուղու-նա կէօրէ) միլէլը սայիրէնին թէյսիրի իլէ խալալ գըր-ըլմըշ օլան պիր նըզամ(*) մէզ.քիւր մուգատտէս զիյա-լէրի գարարթմագտա օլտուղունու , հէր տըլը պաշընտա տուէմին թէսլիմ իտէճէյի մալիւմ օլմատըղը , պիզ տախի մինզայրի հատտին նըզամը մէզ.քիւրըն ինթիզամսըզլըղը հագգընտա պիր քաչ սէօզ սէօյլէմէյի մինասիպ տաա ի-տէրիզ ։

Միլլէթիմիզտէ էլան ճարի օլան թէզէվվիւճ մատտէ-սինին ագըլ պիր զէնճիր օլտուղու մի պու զէնճիրէ չէ-քիլէն պիչարէկեանըն էսարէթի թա մէզարա կիրտիյի կիւ-նէ գատար տէվամ իթմէքտէ օլտուղու մալիւմ տըր , է-վէթ պու տէհշէթլի էսարէթ պիր վագըթ միւճթէմայի

(*) Պիր քաչ միւվէրրիխլէրիմիզին գավլինճէ տօգուղունճու վէ օնունճու ասըրլարտա , վէ տահա սօնրալարտա , եանի թա էհլի սալիպին (Խաչակրութիւն) սիրինձի դըյամը զէմանլէրինէ գատար , պազը էսպապը մուհիմմէ իլէ զէվճու զէվճէ պօշամագ քիլիսէմիզ գայիտէսինտէն օլտուղու անլաշըլմըշ տըր ։

ամերիգաստա օլան եսիրլերին հալինէ միւշապիհ մէ պէկ-քիսէ անլերէ փայտ օլմադըլա, փառը եվելլէ իշար իթ-տիյիմիզ պիչարէ գատըն կիպի, անճաք նէչէ նէչէ էրքեք-լէր վէ գատընլար, պու չեքիլմեզ անմիրտէն նայըլ պիզ-զարլար եօլախըքլերի կիպինէ դատար չեքերէք միւճիպինէ լյանէթլէր օդումադասա տըըլար (*), հեր նասըլ իսէ, պիզ եինէ հիքեայեմիզէ տէվամ իտէլիմ.

Մերհումէ պէտ պահտ Գարիպանեանին դօճասը սարխօշ Գասապյար, զէվճէսինին վէֆաթը խապերինի ալըր ալմազ վէֆդէլատէ մէսրուր օլտու, չիւնքի մալըմըմըզ օլ-տուղու վէչհիլէ, խըրսըղ Պէտրոսին մարիֆէթի իլէ աշըր-տըղ եկինէ կեչիրմիշ վէ կիրլի պիր մահալտէ սադլամըշ օլտուղու գըզլըդը հադըրնտա դուրդուղու էֆքեարը մէզմումէսինին իճրասը խուսուսընտա, հեր նէ գատար զէվճէսի պէքըս վէ խասթէ իտի իտէտէ, պու ճիւմլէ մերդումէյի քէնտի իշինէ մանի օլուր զաննը գավխընտէ օլմադըլա, միւթէվէֆիյէնին վիճուտի օրթատան դալդ-տըրըլտա, արթըդ քէնտիսինի եղ հեր ճիհէթ սէրպեսթ ատտ իտէր իտի.

Մերդումի խայըն հերիֆ գարըսընըն վեֆաթընտան հըր-իթայի մեսրուրիյեթի կիզլէյուպ, կիւյա սօն տէ-րեճէ եսէֆ իտիյօր կիպի կէօրիւնմէքտէ, պիր քաչ քէնտի այարընտա րէֆիգլերի իլէ պէօր սարհօշ ճենազէ ալայը-նա կէլտի, վէ ճենազէնին դալդըրըլը եսնասը, մերհու-մէնին վալիտէ վէ հէմշիրէսինէ դարշը ադլամագա մէյ-

(*) Դալատէ իշար օլունան մատտէ հաքընտա պէք չօք չէք-լէր եաղալիխեր իտի կենչլէ պառը ինթիռադիմըզա մէյպնի, ոուքիւթ իտէրէք, անճաք սէրի քեարտէ պուլունան միլլէթիմիզ կէրէք րուհանի վէ կէրէք ճիսմանի զէվալը միւթէպերանըն նա-զարը տիքգաթընտա կէչմէ իտէրիզ.

տան վերմակներէն, ճիւղերէն զինուած կը գըլյամէնէր գօքարըր՝ րճապընա ֆէրեատու ֆիղան կը կերեան կերեան պաղըրարագ, « Ա՛հ սեվկիլի Գալիբանեմ՝ դենի քիմլերէ ըրրագուպտա կիտէյօրսուն, սենսիզ պանա տար ճիհան ղայրի հարամ օլսուն » եօլլու սեօզլեր իլէ խալքըն մեր-համեթինի տալէթ խոեր, կը մերգումըն հալինի էյինէ պիլէնլէր տալխի ալտանարագ, դահիր իթտիքըլերինէ բէ-չիմլան օլմուշ տերլէր կը հալինի աճըըլար իտի, կը պա-ղըլարը տախի, « Վահ զավալլը հեր նէ գատար ախըն-գը պօզուք. կը սեֆիհ պիր ատեմ իտէտ, զէվճէսինի մեկեր բէք զինատէ սեվէր խմիշ տերլէր իտի, կէլ հասըլ մերգումա մեզարըրգտա տալխի բէք չօք աղլէյիւպ ըրդըլա-յարագ, կը ղայէթ ուստալըգըր տարվրանարագ ճիւմլէյի ալտաթտրգտան սօնրա, չատըրրա կելիւպ կը կիւյա հիչ պիր չէյ տէն խապերի եօգ կիպի, գըզըննըն նէրէտէ օլ-տուղունու սուալ իտինճէ, գայըն վալիտէսի կը պըլըր-ղը, եանի Հըռիբսիմէ, ղաթէն եւրըքըլէրի գան իչինտէ օլտուղու հալտէ, մերգումը խալըն հերիֆէ ճէվապ վեր-մէք մեճպուրիյէթինտէ պուլունտուղար, կը պիր հալի թերէտտիւտ իլէ, իւչ պէշ կիւնտէն պէրի էմնիյէթլի պիր մահալտէ միսաֆիր օլտուղունու սեօյլէտիլէր իսէտէ, մերգումը պու սեօզէ ասլա գանաաթ կէթիրմէյերէք բալթըլըտըլը գօքալագը, կը « գըզըմը իսթէրիմ, չիմտի կէթիրմէլիսինիզ տէյու պագըրըբ չըղըրարագ սէօզլինէ ըսրար իտինճէ, նիհայէթ Հըռիբսիմէ չարնաչար, « Եան-կըն ագշամընտան պէրու գըզըննըն ղայպ օլուպ նէրէտէ օլտուղունտան քիմսէնին մալիւմաթը օլմատըղընը խապէր վերտիքտէ, մերգումը կիւյա աչըրը տէրէճէ հիտէթլէնէ-րէք, գըզըննըն ղայպուպէթինէ հեր հալտէ մերգումէլէ-րի մէսուլ թութուպ, էկէր օլ անտէ քերիմէսի մէյտանէ չըգմազ իսէ, միւթլագա հիւքիւմէթէ միւրաճաաթ ի-

տուղ մերհումլերի իթհամ էտէրէք տավա էտէնէք օլ-տուղունու քեմալի Թեհտիտու ղաղեպ իլէ պէյան իթ-տի, վէ իլավէթէն, «Պունտան պէօյլէ մութէվէքքիլէ զէվճէսինին հաքէթինի էվլատլարընտան, վէ պինաէն ալէյհ պիր տանէճիք քէրիմէսինտէն ալափիլէճէք օլուպ, էկէր չու տագըգատա գըզըմը մէյտանէ չըգարմազսանըզ չառըըը ալթխւսթ էտէրիմ» տէյու Թէհտիտէ գալգըշ-մաղըն Հրախրսիմէ կէօրիւնճէ, մուքէտալէր պիր հալ իլէ վէ ղայէթ Թաթլըլըգըլա մերհումա ճէվապ վէրէրէք...։

— Ալլահ աշգընա օլսուն էֆէնտի, զաթէն պիզիմ եիւ-րէյիմիզ եարէլի օլմագըլա պիր գաթտա սէն տէրտիմիզի Թազէլէմէ։

— Պէն էօյլէ սէօզլէրէ գանաաթ կէթիրէն ատէմլէր-տէն տէյիլիմ, հէր հալտէ էվլատըմը իսթէրիմ։

— (Հրախրսիմէ հիտտէթ իլէ) Պիզ իւչ տէօրտ կիւն-տէն պէրու հէրպիր տէրտիմիզի ունուտուպ կիճէ կիւն-տիւզ մերհումէյի արամագտայըզ, սէն իսէ քէյֆինտէ կէզէրէք հիչ պիր կիւն զէվճէնին վէ էվլատլարընըն նէ օլտուգլարընը սօրուպ արամատըն. պապա օլայըտընըզ, պաշլարը ուճունտա պուլունուպ ֆամիլեանը մուհաֆազա իտէյիտին, տէտի։

Մերհում Հրախրսիմէնին տէտիքլէրի սէօզլէրին հէր պիր վէչհիլէ հագլը օլտուղունա գանի օլմուշ իտի իսէ տէ, ֆիքրինի աշիքեար իթմէք իսթէմէյուպ իպրազը հիտ-տէթ, վէ կիւյա աղլայօր կիպի էլլէրի իլէ կէօզլէրինի սիլէրէք, վէ Թէհտիտամըզ պիր պագըշլա Հրախրսիմէնին եիւզիւնէ պագարագ....,

— Վա՜յ էօյլէմի, մատէմքի ֆամիլեամըն մուհաֆազա-սը պանա այիտ իմիշ, պէն տախի չիմտիտէն Թէզի եօգ-օղլումու ալըր կիտէրիմ, վէ սօնրատա հիւքիւմէթ մա-րիֆէթի իլէ գըզըմը սիզտէն Թալէպ իտէրիմ։

— Նասըլ խաթէրսէն էօյլէ եարմաղա մուխթարըն ։

— Էօյլէ իսէ բըրթըլարըմը վէրին ։

Գօճա գարը կ՚ուզէ յիսնին պու սէօզլէրինի իշիթտիւքտէ, հիտէթինտէն տուտագլարը թիթրէմէյէ պաշլար, վէ նէֆրէթ իլէ սէօզէ գարըշըր . . . .

— Էշեալարըմըզըն քեամիլէն եանկընտա եանմըշ օլտուղունու պիլմէյօրմուսուն, վագըա շունտա պիր քաչ բարչա պագըր վար իսէ տէ, օ տախի սէնին հագգըն տէյիլ տիր, էկէր մէզքիւր պագըրլարտան մէրհումէնին հիսսէսի վար իսէտէ, օտա էօքսիւզլէրիմին հագգը տըր ։

— Մատէմքի զէվճէմ էօլմիւշ տիւր, տէմէք օլուրքի չէրան էվլատլարըմըն պէնտէն զայրի համիսի օլամազ, վէ մատէմքի շիմտի էվլատլարըմը ալըպ կիտէճէյիմ, հագլարընը տախի վէրմէլիսինիզ, ամմա վէրմէմիշսինիզ, պէն օնլարը սիզտէն ալմանըն եօլունու բէք ալա պիլիրիմ ։

— (Գօճա գարը աղլաեարագ) Նէ՞, էվլատընը ալըպ կիտէճէքմի՞սին ։

— Էվէթ, էվլատըմ տէյիլ մի, քի՞մ պանա մանի օլապիլէճէք ։

— Պէն մանի օլաճաղըմ, պէնիքի էօլէն գըզըմըն, պէտապահտ Գայիանէմին հասրէթինի անճագ անլէրի կէօրէրէք ալապիլիրիմ, հա՛յըր հա՛յըր, պու անէ գատար եարատըզըն հէր պիր քէօթիւլիւյէ, եալընըզ էվլատըմըն խաթըրը իչիւն թահամմիւլ իտէպիլմիշ իսէմտէ, արթըգ պու զուլմա թագաթ կէթիրէմէմ ։

— Նէ տէմէք իսթէյօրսուն, անլայամայօրում ։

— Թօրունլարըմ պէնիմ եանըմտա գալմալը տըրլար, Նասըլքի տէտիմ, պէն անլէրին պիր գըլընտան պիլէ վազ կէչմէմ ։

— Էյի ամմա, պէնիմ շիմտէն կէրի սիզէ էմնիյէթիմ եօգ, գըզըմը քիմ պիլիր նէ եաբտընըզ . . . ։

— (Հրաւիրսիմէ)․ պիզ ՞գըզընա պիր չէյ եադմատըգ , մերգումէյի սէնտէն չօգ զիեատէ սէվէր վէ աճըր օլտուղումուզու էյիտէն պիլիրսին․ սանա եանկըն ագշամքըսընտան պէրի ղայպ օլտու, կիճէ կիւնտիւզ արամագտայըզ աէյօրում։

— Օղլումուն տախի ղայպ օլմայաճաղը նէ՛ մալիւմ։

— Աճայիպ, էվլատլարըն չիմտի պուգատար թաթլըմը օլտուլար, կիւնլէր իլէ հաֆթալար իլէ եիւզլէրինի կէօրմէտիյինի ունուտույօրմուսըն։

— Լաքին չիմտի անլէր էօքսիւզ տիրլէր, պէն հատտիմ օլմայարագ պապալըգ վազիֆէսինին նէ օլտուղունու քիմսէյէ սօրմամ, սիզ պէնի . . . ։

— (Հրաւիրսիմէ խաթիհզաՀիլէ կիւլէրէք մերգումին աեօզիւնի քէստի) վէ․ օ՛ հօ՛ չունա պագընըզ․ պապալըգ վազիֆէսինի պիլիրիմիշ, սէնին կիպի պապա էքսիք օլայըտը . . . ։

— Մէրգում պալտըզընըն պու սիթէմամիզ սէօզլէրինէ սօն տէրէճէ հիտտէթլէնէրէք քիւֆրու հագարէթէ պաշլատը, վէ օնա տախի գանա՛աթ իթմէյէրէք, Հրաւիրսիմէնին իւզէրինէ տայագա գօշունճա, գօճա գարընըն մումաիլէյհա իլէ եէքավազ աճը աճը պաղըրուպ աղլամալարընտան գօնշուլար եէթիշիպ, մերգումէյի կիւճ հալ իլէ ճանվէրը մերգումին էլինտէն գուրթարտըլար։

Զատըրըն տէրունինտէ պու գարկաշալըգ տէվամ իթմէքտէ իքէն, Վահան զիւըրի սէպզալթ իտէն ղարիպ բաբազ իլէ պէրապէր, ճէնազէնին տէֆնինտէն սօնրա չատըրա կէլիւպ Գասպարը օրատա կէօրտիւյիւնտէ զիեատէսի իլէ թա՛աճիւպ իթտի, վէ Հրաւիրսիմէ իլէ գօնշուլար միեանէսինտէ միւպատէլէ օլունան պիր իշարէթը մախսուսէտէն վուգույի հալին նէ օլտուղունու անլատը։

Գասպար Վահանըն կէլմէսինի կէօրիւնճէ պիւսպիւ-

թիւն հիտէթլէնէրէք , մերգումը պաշտան այաղա գա-
տար պիր չէշմի հազարամ իլէ սիւզտիւքտէն սօնրա ,
եինէ իտաաասընա տէվամ , վէ հէր նէ օլուրսա օլսուն
միւթլագա օղլունու ալըպ կէօթիւրէճէյինի միւքէրրէ-
րէն պէեան իթտի ։

Խըլգաթլարը քէօթիւ վէ ալչագ օլանլար , էքսէրիսէն
ալի ճէնապ վէ գալպի սաֆ ատէմլէրտէն նէֆրէթ իթ-
տիքլէրի կիպի , մերգ.ում Գասպար տախի օլտուղու կիւն-
տէն պէրի Վահանտան ասլա խօշլանմազ վէ հազզ , իթ-
մէզտի . Վահան մերգ.ումըն քէնտիսինտէն նէֆրէթ իթ-
տիյինի էյիտէն պիլիրտի իսէտէ , կէրէք Հըռիփսիմէնին
վէ կէրէք մերհումէ Գայիանէնին խաթըրլարը իչիւն ,
ասլա էհէմմիյէթ վէրմէզ վէ ալտըրմազ օլտուղունտան ,
չարնաչար մերգում խապիս իլէ կէօրիւշիւր , վէ հաթտա
պիր տէրէճէյէ գատար Թալթիֆ տախի իտէր իտի , հալ-
պուքի Գայիանէնին էօլմէսի իլէ արթըգ քէնտինճէ մէր-
գում իլէ իւլֆէթ իթմէյէ հաճէթ գալմատըղընտան ,
պիւսպիւթիւն գաթի ալագա իտուպ , էօյլէ նամուսսուզ
վէ Ալլահըն տէրկեահընտան պիր քաչ տէֆա գօվուլմուշ
պիր չարդըն հէրիֆ իլէ պէրապէր իլէլ էպէտ գօնուշ-
մամայա գարար վէրմիշ իքէն , Հըռիփսիմէ իլէ գօճա գա-
րընըն , հէր հալտէ մերհումէ Գայիանէտէն էօքսիւզ գա-
լան չօճուգլարըտան այըրըլամայաճագլարընը , վէ անլէրին
մուհապէթի իչիւն , մերգում ատէպսիզ հէրիֆ իլէ իսթէր
իսթէմէզ պարըշմայա մէճպուրէ օլտուգլարընը անլայա-
րագ , պիզզարուր Գասպարա միւտահանէ վէ Թալթիֆէ
պաշլայուպ , թաթլը վէ ղայէթ հալիմ սէօզլէր իլէ , իլէ-
րուտէ պաճանաղը օլաճագ մերգում Նամուսսուզ հէրի-
ֆին խաթըրընը թալթիֆ իթմէքլէ հիտտէթինի թէսքին
իթմէյէ չալըշտը ։

Նիհայէթ Վ.ահանըն րէճալէրի վէ բարաղըն թէվաս-

սութըյըլա կիւյա մէրդումըն հէտտէթի թէպքին օլուպ , աննէ էվէլքի կիպի պալտըզը վէ դայըն վալիտէսի իլէ պիրլիքտէ օթուրմայա րազը օլարագ , Վահան իլէ պէ-րապէր ղայպու Նապէտիտ օլան գըզճըղազը , անիտէն ա-րամայա գարար վէրիլտիքտէն սօնրա , մէրդում իչին պու գալըպա տէօքիւլմէսինէ գալպինտէն սէվինէրէք տէֆ օ-լուպ կիթտի :

Հէքեայէմիզի օգույան զաթլարը մալիւմ օլտուղու կի-պի , մէրդում սարխօշ Գասպար , պիր Նէյէմը մէզմումէյէ մէպնի , գըզընը աշըրտըմըշ վէ կիզլի պիր մահալտէ սագ-լամըշ իտի , մէրդում վանչի հէրիֆին էֆքեարը , օն իւչ եա օն տէօրտ եաշընտա գատէմ պասմըշ , վէ տուխեանըն հէր պիր ահվալինտէն հէնուզ պի խապէր օլան քէրիմէ-սինին կիւզէլլիյինտէն իսթիֆատէ իթմէք օլուպ , պիչարէ գըզճըղազը , ֆասըլ էվէլտէ զիքրի սէպգաթ իտէն , րէ-զալէթու շինաէթին վէ հէր պիր կէօնա րիւսվայլըղըն սօն տէրէճէլէրինէ վասըլ օլմուշ օլան , գըզգարընտաշը Նօ-նուֆարըն քիւշատ իթտիյի ճէհէննէմ օճաղընա աշըրմըշ իտի , մէրդումըն պու տէհշէթլիւ Նիյէթինտէն , րէֆիգ-լէրինին , վէ պաշըրճա իշպու ճինայէթին իճրասընտա անճագ քէօր քէօրունա ալաթ օլմուշ օլան խըրսըզ Պէ-տիյէն պիլէ մալիւմաթը օլմայուպ , անճագ Գասպարըն գըզը գաչըրմասը , վալիտէսինտէն պիրազ բարա թամաթ-մագ էֆքեարընա համլ իտէրէք , քէնտիսինին տախի ա-լընաճագ բարասըն աղ չօք միւսթէֆիտ օլաճաղը իւմիւ-տի իլէ , իշին Նիհայէթինի պէքլէմէքտէ իտի , հէր Նէ հալ իսէ , մէրդում Գասպարըն գըզգարընտաշը րէզիլէ գարը , գարընտաշընըն Նիյէթինի պիլմէզ իտի իսէ , հէր հալտէ գըզընը քէնտի էվինէ կէթիրմէսի տախի խայըրլը պիր էֆքեարէ մէպնի օլմատըղընա տախի գալպի շէհա-տէթ իտէրէք , իլէրուտէ միւթլագա պու իշտէն քէն-

տէսինէ տախի հայլի մէնֆա՛աթ օլաճաղընը հիսապ իթ-մէքլէ, մաէլ մէմնունիյէ մումաիլէյհայը խանէսինտէ գա-պուլ իթմիշ իտի :

Վէլ հասըլ Գասպար զէվճէսինին վէֆաթընտան պէրի հաֆթա սօնրա արթըգ քէնտուսինի հէր ճէհէթլէ սէր-պէսթ, վէ հէր չէյի եարամազա մուգթէտիր զանն իտէ-րէք, անճագ չիմտիքի հալ պէշ օն լիրա էլտէ իտէպիլ-մէք, վէ իլէրուտէ գըզընըն սայէսինտէ ազ չօղ պիր կէ-չինմէ չըգարմագ իւմիւտի իլէ, մէրգումէնին հազգըն-տա թասավվուր իթտիկի ճինայէթը մուտհիշէնին վագ-թը կէլմիշտիր զաննըյըլա, հէման իշէ պաշլամըշ գա-րար վէրմէքլէ, հէմշիրէսինին խանէսինէ կիտէրէք իլք տէ-ֆա օլարագ գըզընա կէօրիւնիւպ գօնուշմագ իչիւն խա-նէյի մէզքիւրէյէ կիթմիշ իտի :

ՍԷՔԻՋԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՊԱՊԱ ԻԼԷ ԳԸԶ

Մէրսումէ ճէհէննէմ քիւթիւյի գարընըն խանէսի Գա-լիեօճն գուլլուղու ճիվարընտա օլուպ, հէր նէ գատար եանկընտա եանմըշ իտի իսէտէ, զէնկինլիյի սայէսինտէ, տէրագապ Չիչէքճի սօգաղընտա պէօյիւճէք պիր խանէ իսթիճար իտէրէք, քեամիլէն գուրթարմըշ օլտուղու էշ-եասընը օրայա նագլ իթմէքլէ հէման իճրայի սէնաթէ պաշլամըշ իտի, վէ իշթէ սարհօշ Գասպարըն քէրիմէսի, Վիրժինէ նամըյլա գըզճըղազ եանկըն կիճէսինտէն պէ-րու խանէյի մէզքիւրէտէ պուլունմագտա իտի ։

Մէրգումէ գըզճըղազ օն իւչ եաշընը պիթիրմիշ, օն-տէօրտէ հէնուզ գատէմ պասմըշ զարիֆիւլ պիւնյէ ֆի-տան պօյլու, գումրալ սաչլը, սամուր գաշլը, ալա կէօզ-լիւ վէ պայկըն պագըշլը ղայէթ հիւսնէտար վէ շիրին պիր չօճուգ օլուպ, եարը պէլլինէ գատար տէօքիւլմիւշ օլան գումրալ վէ ուճլարը իփէք կիպի եումուշագլըղընտան գըվրըլմըշ րեաքիւլլէրի, հիւսնիւ անընա պըշգա պիր լէթաֆէթ վիրմէքլէ, պիր իքի եըլտան մէրգումէ ճան-լըր եագաճագ վէ կէօնիւլլէր զարթ իտէճէք պիր աֆէ-թի տէվրան օլաճաղը կիւֆթարը շէքէրպարընտան, վէ սէրվի կիպի րէֆթարընտան անլաշըլմագտա իտի, մու-մաիլէյհանըն եալընըզ, սամուր րէնկինտէ օլան գալէմ գաշլարը, շարգ կիւզէլլիյինէ այըտ օլուպ, գուսուր հէր պիր թարաֆը պիւթիւն պիւթիւնէ ղարպ տիլպէրլէրինէ մախսուս օլմաղըլա, մէրգումէյի կէօրէնլէր հէր հալտէ

Եվրոբա գըթասընտա տօղմուշ եա Ալէման վէ եախօտ Ինկիլիզ գըզը տըր տէյէճէքլէրի չիւպհէսիզ իտի. Մէրգումէ սիննինէ նիսպէթլէ, լիսանը մատէրզատը օլան էրմէնիճէնին քիթապէթինի լայըգըյլա թահսիլ իթտիքտէն սօնրա, ֆըրանսըզ րահիպէլէրին մէքթէպինէ տէվամ իթմէքլէ լիսանը Ֆըրանսէվիյի տախի ազ չօգ էօյրէնիպ, հաթթա լիսանը մէզքիւր իլէ սէրպէսթճէ կէօրիւշէպիլիր օլտուղու կիպի, Վահանըն մարիֆէթի իլէ ինկիլիզճէյէ տախի պաշլամըշ վէ հաթթա էբէյիճէ տէ թէգատտիւմ իտէպիլմիշ իտի. Վէլհասըլ մէրգումէ թապիյի պիր ագլու զէքեավէթէ մալիքէ, ղայէթ հիւսնէտար, բաքի տամէն պիր մէլէքէ իտի։

Մէրգումէ պէտպախթ գըզճըղազ աթէշլէրին իչինտէն պիր տէմին մուավէնէթի իլէ գուրթուլապիլտիյինի խէյալ մէյալ վէ սէթա ըիւյա կիպի տէրխաթըր իթմէքտէ իտի իսէ տէ, Նասըլ օլուպ տա հալասընըն էվինէ կէթիրիլտիյինտէն ասլա մալիւմաթը եօղ իտի, հէր Նասըլ իսէ, եանկընըն իրթէսի սապահը մէրգում հալասը իլէ կէօրիւշմէք իսթէտիյինի պիր գարըյա սէօյլէյիպ, վէ օլ տախի մէրգումէյէ խապէր վիրմիշ օլմաղըլէ, ըէզիլէյի մէզպուրէ կիւլիւմսիյէրէք չօճուղուն պուլունտուղու օտա գարըըսընտան իչէրի կիրտի վէ «Սապահլար հայր օլսուն սէվկիլի գըզըմ, Նասըլսըն ինշալլահ էյիսին տէյի՞լմի» տէտի, չօճուգ «շիւքիւրլէր օլսուն պիր շէյիմ եօգ, անճագ վալիտէմի կէօրմէք իսթէրիմ» տէյինճէ, մէրգումէ, չօճուղուն եիւզիւնէ պիր մատէրանէ նիկեահլէ պագարագ....։

— Նիչիւն գըզըմ, պու էվտէն խօշլանմատընմը։

— Աման հալա հանըմ, նէ սէպէպէ մէպնի օլտուղունու պիլմէմ, հալպուքի հէր Նասըլ իսէ պէն պու էվտէն գօրգըյօրում։

— Աճայիպ, գօրգաճագ նէ վար գըզըմ, պէն պուրատա տէյիլմիյիմ։

— Ահ բէճա խաէրիմ, Ալլահ աշգընա օլսուն պէնի վալիտէմէ կէօնտէրին ։

— Էյի ամմա գըզըմ վալիտէնին նէ օլտուղունու քիմսէ պիլմէյօր . . . ։

— Ա՛հ նէ տէյօրսունուզ . . .

— Էվէթ, պիր էյի պիլմէմ ամմա, իհթիմալ քի մէլէֆ օլմուշ օլսուն ։

— (Աղլայարագ) Ահ . . . աման եարապպիմ աճէպ . . .

— Հաթտա պապան տախի էլան կէօրիւնմէտի . քիմ պիլիր . . . Ալլահ իթմէսին ամմա օլապիլիր քի օ տախի չօգլարը կիպի . . . լաքին նէ իլազըմ պու կիպի խայըրսըզ սէօզլէր իլէ գալպինի խըրաշ իթմէք . էյէր սաղ իսէլէր էլպէթ իւչ տէօրտ կիւնէ գատար կէլիւպ սէնի պուլաճագտըրլար, եօգ էյէր մազալլահ թէլէֆ օլմուշլար իսէ, պիլմիշ օլասըն քի տիւնեատէ պէնտէն եագըն պիր ագրապան օլամազ, պէն սէնին էօզ պէ էօզ հալան օլտուղումտան պունտան պէօյլէ պէնիմ եանըմտա վէ կէօզիւմիւն էօնիւնտէ պուլունմալըսըն . պագալըմ իլէրուտէ Ալլահ նէ կէօսթէրիր . վէլ հասըլ սէվկիլի Վիրգինէմ, սէն պանա հէր հալտէ վալիտէ նազարըեըլա պագմալըսըն, նասըլ քի պէն սէնի էվլատըմ մագամընտա վէ պէլքի տահա զիեատէ սէվմէքտէյիմ տէտի, վէ մէրդումէյի եալընըզ պըրագուպ կիթտի ։

Պիչարէ դըզճըղազ հալասընըն պու սէօզլէրինի թահտը միւթաալայէ ալարագ հէր կիւն տիւշիւնիւբ վէ պիր տէրէճէյէ գատար տախի հազ վէրիրտի . չիւնքի պալատէ իշար օլունտուղու կիպի քէնտիսինի աթէշլէր իչինտէն պիր ատէմին գուրթարմըշ օլտուղունու րիւյա կիպի խաթըրնա կէլիր իտի իսէ տէ, անճագ քէյֆսիզ վալիտէսինին

վէ իհթիյար նինէսինին եանկընտա եանմըշ օլտուգլարը միւհթէմիլ, վէ ագլէ եագըն օլտուղունա պիր տէրէճէ-յէ գատար գանի օլմուշ իտի. վէ պունտան պաշգա հէր կիւն էվին իչինտէ պիրէր տէհշէթլիւ հավատիս շույու պուլմագլա, մէսէլա, պու կիւն ֆիլան մահալլէտէն, եա-րըն ֆալան մահալլէնտէն, օ պիր կիւն տիվար ալթընտան, եանմըշ պօղուլմուշ վէ էզիլմիշ ինսան նաշէլէրի չըգարըլ-տըղընը իշիթտիքճէ, հէր հալտէ քէնտի ֆամիլեասը տախի քեամիլէն եանմըշ վէ տիւնեատէ քէնտիսի եալը-նըզ պիքէս վէ էօքսիւզ գալմըշ օլտուղունա գանաաթ կէթիրիփ, կիւնտիւզ ագշամա գատար վէ կիճէլէրի տա-խի սապահլարա գատար աղլար տուրուր իտի. վագըա հալասը տիւզկեայէ պիչարէ գըզճըղազա պիր չէֆգաթը մա-տէրանէ վէ մուհապէթը թամամէ իլէ մուամէլէ իթմէքտէ օլուփ, մէրգումէյի այրը պիր օտատէ սագլար, վէ քէն-տիսինտէն մաատէ քիմսէ իլէ կէօրիւշտիւրմէզ իտի. պու սէպէպլէ գըզ տախի պուլունտուղու էվին նէ կիպի պիր մահալ օլտուղունա ասլա մալիւմաթը եօղ իտի իսէ տէ, անճագ պազէն աիկէր օտալարտան տէհշէթլիւ շամաթա-լար, ճամ վէ գատէհ գըրըլմագ սէսլէրի վէ սէրխօշ նարա-լարը իշիտուփ սօն տէրէճէ գօրգար, վէ հալասընա «Ամման հալա հանըմ գօրգույօրում» տէտիքճէ, մէրգու-մէ տախի պուրնունուն ալթընտան կիւլիւմսէյէրէք «Գօրգ-մա գըզըմ պազէն պապան կիպի սէրխօշ միսաֆիրլէր կէլիր տէ պէօյլէ շամաթալէր իտէրլէր, լաքին անլէրին սանա հիչ պիր քէտէրի օլամազ» տէր իտի։

Պու հալ իլէ սէքիզ օն կիւն մուրուր իթտիքտէն սօն-րա, նիհայէթ պիր կիւն, պիչարէ գըզըն ճանընա թահա իտէրէք, հէր նէ օլուրսա օլսուն խանէյի մէզքիւրէտէն չըգուփ կիտէճէյինի հալասընա մուսիրրանէ պէյան իթ-տիկտէ, մէրգումէ ճանը գարը, աղըր պիր հալ քէսփ

խաէրէք վէ պիր ազիզ վարդապէտ դըրդա ճէփազէն...

— Վ.իրգինէ գըզըմ պապա սանա պիր չէյ սէօյլէյիմ. Նասըլ քի կէօրիւյօրսուն պէն ղայէթ զէնկին պիր ադամըմ, վէ տիւննեասը սէնատէն պաշգա պիր վարիսիմ օլմատըգը-նըտա պիլիրսին. շիմտի էկէր պէն էօլիւրսէմ քեամիլէն վա-րիսաթըմ սանա գալաճագտըր, պէն սէնի քէնտիմէ էվ-լատ իթմէք իսթէրիմ, ֆագաթ էկէր սէն հագգընտա օլան պու նիյմէթին դատրու գըյմէթինի ճէհալէթինտէն նաշի պիլմէզսէն, վէ այաղընա տօլաշմըշ օլան չու դըս-մէթի թէբէրէք գապուլ իթմէզսէն, օ վագըթ պաշգա պիր էօքսիւզ չօճուգ ալըրըմ, անը քէնտիմէ ճան էվլատը խաէր վէ վարիսաթըմը տախի քեամիլէն անէ վասիյէթ իթմէյէ մէճպուր օլաճագըմ չիւպհէսիզ տիր. Հալ պու քի սէնին էօզ պէ էօզ հալան օլտուղճա, վէ սէնինսիզ չէ-րա՞ն տիւննեատէ պէնատէն ղայրը եագըն ագրապամ վէ համին պուլունմատըգճա, նէ լիւզում վար քի պէնիմ պունճա վագըթտան պէրու չալըշըպ վէ ալըն հարամ գազանմայարագ պիրիքտիրտիյիմ վարիսաթ, եապանճըը էլ-լէրէ կէչսին. իշթէ սէվկիլի Վ.իրգինէմ պուրալարընը է-յիճէ տիւշիւն թաշընտա, սօն տէֆա օլարագ պանա գա-թիյէն պիր ճէվապ վէր քի պէնտէ օնա կէօրէ իշիմէ պա-գայըմ:

— Պէն զաթէն Ֆըրդարալըգ վէ զարուրէթ իլէ պէօ-յիւմիւշ օլտուղումտան տալա զէնկինլիյէ կէօզիւմ եօգ տըր:

— Եանի ՛նէ՞ տէմէք իսթէրսին.

— Տէմէք իսթէրիմ քի պէնիմ տիւննեա մալընէ հավէ-սիմ եօգ, անճագ գօրգուսուզ բէրվասըզ րահէթի գալպ իլէ եաշամագ իսթէրիմ:

— Պուրատա րահաթ տէյի՞լմիսին. հէր նէ թաճիզլի-յին վէ նէյէ իհթիեաճըն վար իսէ սէօյլէ օնուննա չա-

րէսինէ պադարըզ ։

— Վալա՛ա հիչ պիր կէօնա թամիզլիյիմ վէ հիչ պիր չէյէ իհթիեաճըմ եօգ, համտ օլա եէմէք իչմէք կիյին-մէք գուշանմագ, վէլ հասըլ պու էվտէ սայէնիզտէ հէր չէյ ամատէ տիր, վէ պունլարտան՝ պաշգա հագգըմտա իպրազ իթտիյինիզ մատէրանէ մուհապէթ իչուն տախի խասսէթէն թէշէքքիւրէ պօրճլույում, լաքին . . . նասըլ սէօյլէյիմ . . .

— Սէօյլէ, սէօյլէ գօրգմա ։

— Պու էվտէ գալմագ իսթէմէմ ։

— Սէպէպինի անլայապիլիրմիյիմ ։

— Սէպէպի շու տըր քի, սըգըլը յօրում, զաննիտէր-սին քի եուրէյիմի պիր աղըր մէնկէնէ ալթընա գօյմուշ-լարտա էզէյօրլար ։

— Անճայիպ, սէնին կիպի օն իւչ օն տէօրտ եաշընտա պիր չօճուղուն, սըգըլը յօրում, էյլէնէմէյօրում տէմէսի տօղ-րուսու պէք ղարիպ տիր. հէր նէ հալ իսէ, չիմտի պու-րատան կիթմէ՞ք մի իսթէյօրսուն ։

— Էվէթ, սէվկիլի հալաճըըմ, պուրատա գալմագ իսթէմէմ ։

— Բէք ալա կիթ, պէն սէնի ճէպրէն պուրատա ալը գօյամամ, կիթմէք վէ օթուրմագ սէնին էլինտէ տիր պու խուսուստա քեամիլէն մէէզունսըն, հալ պու քի է-յինճէ տիւշիւն, սօնրա բէշիման օլմայասըն ։

— Էյի տիւշիւնմիւշ վէ սօն գարարընը տախի վէրմի-շիմ ։

— Տէմէք քի մութլագա կիտէճէքսին ։

— Էվէթ հալաճըղըմ, հէր հալտէ կիտէճէյիմ ։

— Լաքին սէն, էքսիք էթէք պիր չօճուգ օլտուղուն հալտէ նէրէյէ կիտէճէքսին, վէ քիմին խանէսինէ իլթի-ճա իտէճէքսին ։

— Պու խուսուստա սիզին մուավէնէթինիզի թալէպ իտէճէքտիմ։

— Նէ՞ կիպի ։

— Մատէմ քի պու կիւնէ գատար բէտէր ու մատէրիմտէն արանըլմամըշտըյըմ, պույուրտուղունուզ կիպի, հէր հալտէ թէլէֆ օլմուշ օլտուգլարընա էյիտէն իգնա օլմուշում. իմտի օգումագտա օլտուղում ֆըրանսըզ րահիպէլէրինին մէքթէպինէ կիրուպ իքմալը ուլում ու ֆունուն իթտիքտէն սօնրա, պէն տախի անլէր կիպի րահիպէ օլմագ արզուսընտայըմ, վէ պու արզույէ մուվաֆֆագ օլմագլըղըմ իսէ, մահզա զաթընըզըն մուավէնէթի իլէ օլաճագը շիւպհեսիզ տիր ։

— Հա՞նկը մէքթէպտէ օգուրտուն ։

— Բանկալթըտէքի (մասէօրլէրին) քիւչատ իթտիքլէրի մէքթէպտէ. իմտի պէնի եա պիր սատըգ քիմսէնին րէֆագաթըյլը, վէ եախօտ պիզզաթ քէնտինիզ ալուպ կէօթիւրմէնիզէ րէճա իտէրիմ։

— Էյի ամմա գըզըմ, պէն քէնտի քէնտիմէ պիր շէյ եաբամամ։

— Պիրինէ մի տանըշաճագսընըզ ։

— Հայըր տանըշմայա հաճէթ եօգ, անճագ խօտ պէ խօտ իւզէրիմէ մէսուլիյէթ ալմագ իսթէմէմ։

— Սիզ մէսուլ օլմազսընըզ, պէն չօճուգ տէյիլիմ, քէնտի իսթէյիմ իլէ ...

— Անլատըմ սէվկիլի գըզըմ անլատըմ, լաքին պիր մէսէլէ վար քի ...

— Նէ մէսէլէ վար ։

— Մէսէլա, եանկընտան պու կիւնէ գատար ֆամիլեանտան հիչ պիր էսէր կէօրիւլմէտիյինտէն, հէր հալտէ թէլէֆ օլմուշ օլտուգլարը ագլէ եագըն պիր մատտէ իսէտէ, պունույըլա պէրապէր օլա քի պիր վագըթտան

սօնրա պիրի մէյտանէ չըգուպ սէնին հագգընտա դէն-տէն մալիւմաթ իսթէյէճէք օլուրսա նէ՞ ճէվապ վէրէ-յիմ։

— Աճայիպ, պուլունտուղում մահալի կէօսթէրի վէ-րինիզ, պէնտէնիզի կէօթիւրէճէյինիզ մահալ հէր ճի-հէթլէ նամուսլու վէ էմնիյէթլի պիր եէր տիր զանն ի-տէրիմ տէյի՞լմի։

— Էվէթ, վազգա՛ա էօյլէ տիր, հալ պու քի...

— Բէճա իտէրիմ, նիչիւն թէրէտտիւտ իտիյօրսունուզ։

— Հէր նասըլ իսէ, բէք ալա տէտիքլին կիպի օլսուն, ֆագաթ պիր քաչ կիւն տահա սապր իթմէքլիյին լազըմ կէլիր, չիւնքի ֆամիլեանըն հագգընտա սօն տէֆա օլա-րագ պիր մալիւմաթ ալմագ իսթէրիմ, վէ էկէր իւչ պէշ կիւնէ գատար քիմսէ մէյտանա չըգմազ իսէ, օ վագըթ պէն քէնտիմ պիզզաթ սէնի ալըպ կէօթիւրիւրիւմ։

— Բէճա իտէրիմ թէշէխխիւր իթմէյինիզ... չիւնքի...

— Պու արա գաբըլը տըշարտան վուրուլտուգլարընտա գըզ թապլէյի սիւքիւթ իթտի, վէ մէրգումէ ճատը գա-բույու աչարագ, վուրան քիմսէ իլէ պիր գաչ սէօզ թէ-աթի իթտիքտէն սօնրա, «Շիմտի կէլիրիմ» տէյուպ կիթտի։

Պիչարէ գըզճըղազ օտատէ եալընըզ գալընճա, իւչ պէշ կիւն տահա մահբուսիյէթինի նասըլ կէչիրէպիլէճէյինի տիւշիւնիւպ տիւշարը հիւզնու քէտէր օլմագտա իտի, վէ նիհայէթ եարըմ սաաթ սօնրա օտանըն գաբըսը աչը-լըպ, մէրգումէ ճատը կիւլէրէք իչէրի կիրտի վէ գըզ-ճըղազէ խիթապէն.....։

— Շիմտի կէօրտի՞ւնմի, սէվկիլի Վիրգինէմ, պուրա-տան կիթմէքլիյին հագգընտա իթիրազ իթմէյէ նէ գա-տար հագգըմ վար իմիշ։

— Նէ՞ կիպի, անլայամայօրում... նէ վար, նէ օլտու։

— Նէ՞ օլաճագ, ինչթէ պապան կէլմիշ, սէնի կէօր- մէք իսթէյօր . . . . :

Կէնճ գըզը պու սէօզիւ իշիտիր իշիտմէզ, հէման այաղէ գալգարագ սէվինճինտէն հալասընըն պօյնունա սարըլտը, վէ կիւլ ղօնչէսի կիպի նազիք վէ լաթիֆ տուտագլարըյլա մէրգումէ ճանընըն աթէշա քէօսէլէ կիպի օլան եիւզլէրինի էօբէրէք, « Ա՛հ հալաճըղըմ նէ տէյօրսունուզ . . . պապամ . . . ա՛հ չիմտի կէօրմէք իսթէրիմ . . . նիչիւն պուրայէ կէլմէտի . . . . :

— Եիւրէյինի օյնաթմա՞ գըզըմ, չիմտի պուրայէ կէլէճէք :

— Ահ թէչէքքիւր իտէրիմ . . . . :

— Շիմտի կէօրտի՞ւնմի գըզըմ, պէն սանա տէմէտիմմի . . . Գասպարըն իչէրույէ կիրմէսի իլէ մէրգումէ սէօզիւնի գաթ իթտի :

Սարխօշ Գասպարըն, գըզըյըլա կէօրիւշմէսինտէն թէվէլլիւտ իտէճէյի հալլէրին քէնտինճէ գիւաստէսի իլէ էհէմմիյէթի օլտուղու տէրքեար օլուպ, գըզընա սէօյլէյէճէյի սէօզլէրին միւէսսիր օլմասը իչիւն, պիր քաչ թանէ չագըրը, վէ չագըր քէյֆի օլմուշ իտի, մէրգում քէնտինի չէքմիշ չէվիրմիշ վէ տիպլօմաթքեարի պիր հալ քէսպ իտէրէք օտա գաբուսընտան իչէրի կիրտիկինի գըզ կէօրիւնճէ, հէման սըչրայուպ պապասընըն պօյնունա սարըլարագ, « Ա՛հ սէվկիլի պապաճըըմ քաչ կիւնտէն պէրիտիրքի հասրէթինիզի չէքմէքտէյիմ . . . նէրէտէ իտինիզ . . . նիչիւն պէնի կէօրմէյէ կէլմէտինիզ ա՛հ պէն սիզի բէք չօք սէվէրիմ » տէյէրէք սէլ կիպի կէօզ եաշը տէօքմէյէ պաշլատը :

Զէվալլը գըզճըղազ պապասընը ճիտտի օլարագ սէվէր վէ հիւրմէթ իտէր իտի, հաթտա չօգ տէֆա վալիտէսինի տէօյլիւպ թէքմէլէտիկինտէ, մէրգումէնին պէտտուայէ

պաշտարզընը կէօրինճէ, վալիտէսինին պօյնունա սարը-լուպ, «Ամա՛ն վալիտէճիյիմ ըէճա իտէրիմ բէտէրիմէ քէօլմիւ սէօյլէմէ» աէր իտի, հալպուքի մէրգում խա-յըն հէրիֆին գալպինտէ պէնիյի պէշէրէ թապիյի օլան բէտէրանէ տույղու վէ մուհապէթին էսէրի պիլէ գալ-մադըղընտան, պու կիպի հալլէրէ ալա էհէմմիյէթ վիր-մէզ իտի, հէր նէ հալ իսէ մէրգում սօղուգ պիր թավր իլէ պիլ մուգապէլէ էվլատընը գուճագլատը, վէ ատէ-թա պիր թէաթրօ օյունճուսը պիֆիթուրլուղույըլա չօ-ճուղու պիր իքի քէրրէ բուսա իթտիքտէն սօնրա, գըզ գարընտաշընա, քէնտիլէրինի եալընըզ պըրագմասընը ի-մա իտէր պիր իշարէթը մախսուս իլէ ընլաթտըրընճա, մէրգումէ ճառը տախի տէրագապ իշի չագտը, վէ կիւ-լիւմսէյէրէք ղայէթ թաթլու պիր սէտա իլէ «Արթըգ օղ-պապա իլէ գըզ խըմէթէտիյինիզ կիպի կէօրիւշիւնիւզ» տէ-տի, վէ գարընտաշընըն եիւզիւնէ էհէմմիյէթլի պիր պա-գըշ իլէ պագարագ, մէրգումանը եալընըզ պըրագըպ կիթտի։

Մէրգում գըզըյըլա եալընըզ գալընճա, կիյտիյի քէօհ-նէ վէ քիրլի չաքէթինին ճէպինտէն քեաղըտա սարըլմըշ պիր բարչա շէքէր վէ պիրազըտա մէյվէ չըգարուպ գը-զընա թագտիմ իթտի, գըզ «Թէշէքքիւր իտէրիմ» տէ-յուպ հէտիյէլէրի գապուլ իթտիքտէն սօնրա, «Սէվ-կիլի պապաճըղըմ պէնի վալիտէմին եանընա կէօթիւրմէզ միսին կէլտին տէ՞յիլմի» տէյինճէ, մէրգում գըզգարըն-տաշընըն թալիմաթը իւզրէ, մահզուն վէ քէտէրլի պիր հալ քէսպ իթտի, վէ կիւյա աղլայօր կիպի մէնտիլի իլէ եիւզիւնի գուրուտըղընը գըզ կէօրինճէ պօզուլտու, վէ բէտէրինին պօյնունա սարըլարագ . . . . ։

— Ահ պապա, նիչին աղլայօրսուն, եօգսա պիր քէ-տէր մի վարտը օլտու տէյինճէ . . . մէրգում կէօզլէրի-

նի սիլէրէք վէ մահզունանէ պիր հալ իլէ գըրըլնա ճէ-վապէն . . .

— Ահ սէվկիլի Վիրգինեմ, պէն աղլամայըմ տա քիմ աղլասըն, աճէպա տիւնեատէ պէնիմ կիպի պէտպահտ պիր ատէմ տահա վա՞ր մը տըր ։

— Ամա՛ն պապա Ալլահ աշգընա օլսուն սէօյլէ, նէ օլտու ։

— Ա՛հ պէտպահտ գըզճըղըմ, տահա նէ՞ օլաճագ, ֆամիլեամըզ քեամիլէն մահվ օլուպ պիթտի . . . վալիտէն էօլտիւ ։

Պէտպահտ գըզճըղազ պապասընըն վէրտիկի պու տէհշէթլիւ հէվատիսին թէէսիրինտէն զայ աթըլ օլուպ պայըլա գալտը, վէ նիհայէթ կիւճ հալ իլէ ագըլը պաշընա կէլէրէք հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը, վէ պիր մըգտար պէօյլէճէ կէօզ եաշը տէօքտիւքտէն սոնրա, «Ա՛հ պապաճըղըմ, սէվկիլի վէ պէտպահտ աննէմի սոն տէֆա օլարագ պիր տահա կէօրմէք իսթէրիտիմ . . . ա՛հ նիչին պէնի պունտան ագըլ կէօթիւրմէտին» տէյինճէ, մէրգում կէօզլէրինի սիլտի վէ տէրունի տիլտէն պիր ահ չէքէրէք գըրըլնա ճէվապէն . . .

— Նազըլ կէօթիւրէյիմ սէնի . . . պուրատա օլտուղունու տահա պու կիւն տույտում վէ հէման գօշարագ կէլտիմ, ահ սէվկիլի Վիրգինեմ պէն սէնի տախի աննէն կիպի թէլէֆ օլմուշ զանն իտէր իտիմ ։

— Աննէր քիմ տիր, տէմէք քի տահա . . .

— Ահ սէվկիլի գըզըմ, պիզէ օլան զուլում հիչ քիմսէյէ օլմամըշ տըր · էվվէլա սանա չունու սէօյլէյիմ քի թէյզէն օլաճագ մէլունէ, պիչարէ վալիտէնի խասթա օլտուղու հալտէ եիւզ խալթիւ պըրագուպ սէվկիլիսի իլէ գաչտը կիթտի ։

— Հըռիսթիմէ իչին մի տէյօրսուն . . . ամա եարապ-

պիմ․․․ Հայըր հայըր պապա, եանըլըշ օլմալը․․․ պէն օն-տան պու կիպի ալչագըլըգ մէմուլ իթմէմ։

— Էվէթ սէվկիլի Վիրգինէմ, եանըլըշ աէյիլ տիր․․․ վէ պիր տէրէճէյէ գատար մէրգումէնին պու Թարիգէ սիւլիւք իթմէյէ հագգը վար իտի, չիւնքի հէմշիրէսինին եանի պէտպահտ վալիտէնին էօլէճէք օլտուղու չիւպհէսիզ իտի, վէ քէնտի վալիտէսինին տախի էօլտիւյիւնի․․․

— (Խէլէճան իլէ պապասընըն սէօզիւնիւ քէսէրէք) Ահ պապա նէ տէյօրսուն, նինէմ տէ մի էօլտիւ։

— Ահ սէվկիլի Վիրգինէմ, րէճա իտէրիմ աէքլըմի Թազըլըմէ, զավալլը ինթիհար նինէն, գարընտաշըն իլէ պէրապէր եանկընտա եանտըլար․․․

Զէվալլը գըզճըրազ, արթըդ պու սօն տարպէ յէ թահամմիւլ իտէմէյէրէք, եէնիտէն պայըլըպ եիւզիւն գօյու եէրէ գաբանտը, վէ վիճտանընը տէհշէթլիւ պիր ըսբաղմծ խսմթիլա իտէրէք միրիլ թիրիլ թիթրէմէյէ պաշլատը․ մէրգում խայըն բէտէր, գատապլար քէտէրլէրի գոյունլարըն չապալամալարընա նէ թավր իլէ պագարլարսա, թըպգը թըպգըեա օ ֆուլթալրաւղլըդ իլէ պիր մըրգտար էվլատընըն հալինէ պագտըգտան սօնրա քէնտի քէնտինէ «Մավուշուբ պիր չէյ եօգ» տէյէրէք գաբըյը աչտը, վէ հէմշիրէսինի չաղըրտւպ իքիսի պիրլիքտէ պիչարէ չօճուղուն ագլընը պաշընա կէթիրմէյէ չալըշտըլար, նիհայէթ կէնճ գըզ կէօզլէրինի աչտը, վէ տէհշէթլիւ պիր րիւյա կէօրիւպ տէ գօրգու իլէ ույանան ատէմլէր կիպի տէօրտ եանընա պագտը վէ «Ահ պէնտէ էօլմէք իսթէրիմ․․․ պէնտէ անըլէրին եանընա կիտէճէյիմ» տէյէրէք կէօզլէրինի գափատը։

Մէրգում Գասպար իլէ հէմշիրէսի, զէվալլը գըզճըրազըն ալէյհինտէ թէրթիպ իթմիշ օլտուգլարը տուզագըն պաշա չըգաճաղընա իւմիտ իթմէքտէ իտիլէր․ հալ պու

քի օ խաւսալասը իչլին բէք իլէրուսինէ վարմըշ օլտուգ-լարընը, հանի չօճուգ տիւշար օլտուղու մէյտանիյէթին թէհէաթրի իլէ խասաթէլէնիպ, վէ պու հալտէն քէնտի մէ-նաֆիյի չախալըյէլէրինէ տօղանուր տուրէթտէ, ֆէնա նէ-թինճէլէր զուհուրէ կէլէպիլիր օլտուղունու ֆարգ իթմէք-լէ, մագսատը բիւր ֆէտաալէրինին ֆիկրէն իճրասը անճա չօճուղուն, միւտէթը գալիլէ զարֆընտաքէսպը ոըճճէթ ու աֆիյէթի իլէ օլաճաղը, վէ պու իսէ քէնտիլէրինճէ բէք մուհիմ պիր մասաէ օլմաղլա, տէրտագայ պիր հէ-քիմ ճէլպ իթտիրուպ, մէրգումէնին թէտավիսինէ էղ-ճանուտիլ ուղրաշարագ, նիհայէթ մուվաֆֆագ օլաղիլ-տիլէր ։

Մէրգում խայլըն բէտէր, հէմշիրէսի օլաճագ ճանվէ-րին թալիմաթը իլէ, պիչարէ չօճուղու պիր թագըմ է-սէֆէնկիզ վէ հալան տօլան հէվատիսլէր իլէ մուղթարըպ իթմէսինին սէպէպի պաշգա պիր չէյ օլմայուպ, իլլա մէրգումէյի ֆամիլեաընտան պիւսպիւթիւն գաթի ա-լագա իթտիրուպ, քեամիլէն քէնտու զապթլէրինէ կէ-չիրմէքլէ, նիյէթը մէզմումէլէրինին իճրասընա գօլայճա մուվաֆֆագ օլմագ էֆքեարընտան իպարէթ իտի ։

Հէր նասըլ իսէ չօճուգ տօքթօրուն մէհարէթի սայէ-սինտէ աղըճըք քէնտինի պուլուպ կէօզլէրինի աչընճա, պապասընըն պաշը ուճունտա օթուրտուղունու կէօրտիւ... Գասապար հէման մէրգումէնին կէօզլէրինի աչտըղընը կէօրիւնճէ հաթմագտա օլտուղու գարեօլայէ հագլաշա-րագ, գըզընըն էլլէրինի թութտու, վէ պիր աճըգլը սէ-տա իլէ...

— Նա՞սըլ օլտուն, սէվկիլի Վիրգինէճիյիմ, ինշալլահ պիր ազ էյիսին, տէյի՞լ մի, տէտի ։

— Էվէթ, քէմալի էսէֆի տէրուն իլէ սէօյլէրիմ քի, պէտպահտըըըմըան... էօլմէտիմ, վէ հաթտա չիմտի է-

յի պիր հալուէյիմ, ա՛հ նէ գատար արզու իտէրիտիմ վալիտէմին խանըմա կիթմէյէ, չիւնքի պէն . . .

— (Մէրգումէնին սէօզիւնի քեսէրէք) Ա՛հ գըզըմ րէճա իտէրիմ, պիր տահա պու կիպի սէօզլէր սէօյլէմէ, զիրա պէն պու քէլամլէր իլէ զալիմ ֆէլէքյին եիւրէյիմտէ աչըղը գանլը եարէլէրէ պիպէր էքէյօրսուն, պիլմէզմիսինքի պէնիմ տիւնեատէ պունտան պէօյլէ անատան պաշգա պիր քիմսէմ եօգ, պէնիմ հէր իւմիտիմ սէնսին, պաշըմա կէլէն չու անհէշէթլիւ պէլալէր պէնի սօն տէրէճէ մուզթարըպ իթմէքլէ անճագ սէնինլէ թէսէլլի պուլապիլիրիմ, վէլ հասըլ սէվկիլի Վիրգինէմ, պիչարէ վէ սէֆիլ բէտէրինին հայաթը անճագ սէնին սաղլըղընա մէրպութ օլմաղ իլէ ճէնապը հագ հալիմի աճըյուպ սէնի պանա պախշ իթսին ։

— (Աղլայարագ) Տէմէք քի պէնիմ չիմտէն կէրու տիւնեատէ ֆամիլեամ եօգ տըր ։

— Էվէթ սէվկիլի գըզըմ, պէնտէն պաշգա պիր քիմսէն եօգ տըր, ճէնապը հագգըն էմրի չէրիֆի մուպարէգ օլա, նէ չարէ գատէր պէօյլէ իմիշ . . ,

Պիչարէ գըզճըղազըն եինէ աճը աճը կէօզ եաշը տէօքէմէյէ պաշլատըղընը Գասպար կէօրիւնճէ, քէնտի տախի մէնտիլ իլէ եիւզիւնիւ էօրթտիւ վէ պիր տիւզլիւյէ իչինի չէքէրէք . . . « Ա՛հ պէն բէք սէֆիլ վէ պէտպահտ ատէմ իմիշիմ » տէյէրէք կիւյա աղլէր իտի, վէ պիր մըգտար պու թագլիտէ տէվամ իթտիքտէն սօնրա պունտան պէօյլէ նէ եարաճագլարընը վէ նասըլ կէչինէճէքլէրինատէն պահս աչարագ եավաշ եավաշ էֆքեարը ֆասըլտէսինէ կէօնա կէօն րէնկլէր վիրէրէք, վէ օլապիլտիկի գատար սէօզլէրինի եալըղլայարագ, պիչարէյէ ըղհար իթմէյէ պաշլատը . . .

ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃԸ ՖԱՍԸԼ

ՎԱՐԺԵՄԷԶ ՄԵԼԳՈՆ

Վարժեմէզ Մելգոնըն եանի սարհօշ Գասպարըն գարընտաշընըն թէֆէճիլիք սէնաթըյըլա իշթիղալ իթմէքտէ օլտուղունու եազմըշ իտիք , մէրգում պէրայի ախզու իթա , գըզգարընտաշը Նունուֆար տէնիլէն րէզիլէնին քիւչուք իթտիլի ճէհէննէմլիքտէ , սաքինէ օլան սէֆիլէլէրին էքսէրիսինտէն մաթլիւպաթը օլմաղըլա հաֆթալըգ թօբլամագ մինասիպէթի իլէ էքսէր տէֆա խանէյի մէզքիւրէյէ կիտուպ կէլմէքտէ իտի . մէրգում իլք տէֆա օլարագ գարընտաշընըն գըզը Վ.իրգինեի , եանի քէնտի եէկէնինի օրատա թէսատիւֆէն կէօրիւպ , զիյատէսի իլէ թաաճիւպ իթտի վէ մէրգումէնին օրատա պուլունմասընըն սէպէպինի , գըզ գարընտաշընտան կիզլի օլարագ խանէյի մէզքիւրէտէ սաքինէ օլան ֆահիշէկեանտէն սօրուպ սօրուշտուրտու իսէ տէ , հիչ պիր վէչհիլէ լայըգը պիր մալիւմաթ ալամամըշ իտի , վէ պու մատտէ աշըրը տէրէճէ մէրագընը մուճիպ օլարագ , հէր հալտէ իշին նէ օլտուղունու անլամագ իսթէյիպ , պիչիմ պիչիմ ուսթալըգլար , վէ կէօնա կէօն րումուզաթիլէ , գըզգարընտաշը Նօնուֆարըն ագզընը արաշտըրտը իսէ տէ , եինէ մուվաֆֆագ օլամատը հալպուքի մէրգում ղայէթ գուրնազ օլուպ , քէնտիսինտէն կիզլէտիքլէրի պու էսրարը խաֆիֆէյի գուվվէյի ագլիյէսի իլէ անլամայա գարար վէրէրէք , տիւշիւնմէյէ պաշլատը ·

Նիհայէթ մէրգում գարընտաշընըն նէ տէրէճէ ալչագ-

վէ նէ գատար ախլագը պօզուգ պիր հէրիֆ օլտուղու-նու, վէ գըզգարընտաշընըն տախի, հատտէն էֆզուն խա-պիսէ, վէ պիր ճէհէննէմ քիւթիւյի ճատը օլմասընը բէք ալա պիլտիյինտէն կէրէք մէրգումէնին վէ կէրէք գարըն-տաշընըն միւթլագա պու մատտէտէ պիր մէնաֆիյի շախ-սիյէլէրի օլաճաղընը, վէ պու մէնֆաաթ իսէ հէր հալ-տէ, վէ տօղրուտան տօղրույա պիլշարթ գըզճըլաղըն սէ-ֆալէթի պահասը իլէ, եանի նամուսունուն բայխմալ օլ-մասըյըլա հասըլ օլապիլէճէյինի, քէնտի քէնտինէ հի-սապլար իտէրէք անլամըշ, վէ հիսապընտա ասլա եանըլ-մամըշ օլտուղունու տախի հէքեայէմիզի օգույան զաթ-լէրէ մալիւմ տիր ։

Վէլ հասըլ մէրգում, գարընտաշը իլէ գըզգարընտա-շընըն, նիյէթը ֆասիտէլէրինին նէ օլտուղունու էյիտէն էյի անլայընճա, անլէրի թէգատտիւմ իթմէյէ գալգըշ-տը, վէ մէրգումանէ իճրայի խապասաթէ մէյտան վիր-մէյէրէք, էլլէրինտէն չըքեարլէրինի գաբմագլա, անլէ-րին ։ պիլշարթ գըզճըլաղըն ալէյհինտէ իճրա իտէճէքլէրի վահշիլիյի պիզզաթ քէնտիսի եափըպտա, եալընըզճա միւ-թէֆիտ օլմայը տիւշիւնէրէք, օնակէօրէ բըլանլար թա-սավվուր իթմէյէ, վէ տուզագլար գուրմայա գարար վէ-րիպ, վէ հէման վագըթ ղայպ իթմէյէրէք, իյճապը իճ-րասընա թէշէպպիւս իթտի ։

Նասըլքի աէմիշիզ մէրգում վարեէմէզ Մէլգօն, եալը-նըզ Թէֆէճիլիքլէ իգթիֆա իթմէյուպ. պազէն պէրայի Թիճարէթ Թաշրալէրի կէզէր, վէ էքսէրիէն սէրպէսթճէ գումար օյնանմագտա օլան մէմլէքէթլէրին գումար խա-նէլէրինտէ կեահ ճէզաքեարլըգ (*) իտէր, վէ կեահտա

(*) Գումար եէրլէրինտէ բարալարը գալմաեան օյունճուլա-

ագչէսինին Թէհլիքէյէ կիրմէյեճէյինէ . եանի հէր հալտէ գազանաճագլարընը պիլտիյի ուստա վէ ֆէնտպազ գու-մարպազլարէ սէրմայէ վէրիր , վէ Թիճարէթին եարըսընը չէքէր ալըր իտի , հալպուքի վուգու պուլան հարիգը քէ-պիրտէ , Պէյօղլու գումարխանէլէրինին էքսէրիսի եանմըշ վէ օյունճուլար տախի եօլթէ պէրի տաղըլմըշ օլմագըլա , մէրգում իսԹէտիյի կիպի ալԹընը օյնաԹամատըղընտան , օ կիւնլէրտէ Իսկէնտէրէ ճանիպինէ կիԹմէք էֆքեարըյը-լա , եօլ հազըրլըղը կէօրմէյէ պաշլամըշ իտի , վէ պու իսէ պէտպահտ Վիրժինէնին ալէյհինտէ Թասավվուր իԹտիյի բըլանա մուվաֆֆըգ , վէ այնի խասալէԹ օլմագըլա , իւչ տէօրտ կիւնէ գատար Իսկէնտէրէ ճանիպինէ եօլճուլուգ իտէճէյինի հէմշիրէսինէ պիլտիրտի , վէ մաԹլուպաԹընըն Թահսիլի պէհանէսի իլէ կիւնտէ պիր քաչ տէֆա խանէյի մէզքիւրէյէ կիտիփ կէլիրէք, Վիրժինէ իլէ Թէնհաճէ կէօ-րիւշմէյէ պիր ֆըրսաԹ արար իտի իսէտէ, հիչ պիր տէֆա-սընտա տախի մէրգումէյի եալընըզ պուլունտա կէօրիւ-շէմէտի , զիրա կեահ բէտէրի վէ կեահտէ հալասը Նէօվ-պէԹ իլէ մէրգումէյի կէօզ հապսընա վազ իտէրէք , հէմ եալընըզ պըրագմազլար վէ հէմտէ քէնտիլէրինտէն պաշ-գա հիչ պիր քիմսէ իլէ կէօրիւշտիւրմէզլէր իտի , լաքին Մէլգոն էվտէքի գըզլարա մէրգումէնին հասատըղընըն սէպէպինի սօրտուգտա , գըզլար « Զավալլը գըզճըղազ ֆամիլեասընըն եանընտա քեամիլէն մահվու Թէլէֆ օլ-տուղունու պապասընտան տույմաղըլա աճըսընտան քէյ-ֆինի պօզտու » տէմէլէրինտէն, Մէլգոն. Վիրժինէնին ֆա-միլեասընտան եալընըզ վալիտէսի քէնտի էճէլի իլէ վէ-

---

րա , սիրինէ իւչ տէյէրլի րէհին ալմագ շարԹը իլէ , վէ ֆահիշ ֆայըզլա աքճէ իգրազ իտէնլէրէ ճէզաքեար տէնիր օլտուղու , պիլմէյէնլէրէ մալիւմ օլմագ իչիւն շէրհինէ լուզում կէօրիւլտիւ ։

ֆաթ օլուպ. գուսուր գալանլար սաղսելիմ վէ ելան Պէյ-օղլունտա օլտուգլարընը պիլտիյի կիպի, գարընտաշընըն Վիրգինեյէ, վալիտէն վէֆաթ իթտի, տիկէրլէրիտէ եանտըլար վէ Թէյզէն տախի պարագըպ տավուշը վէրտի, տէմէսինին մանասընը կէրէյի կիպի անլայարագ, օնա կէօրէ պիր բըլան Թէրթիպ իթմիշ վէ հէմանտա մէվգըյը իճրայէ վազ իթմիշիտի, չէօյլէքի Գասպար իլէ Նօնուֆա-րըն Վիրգինեյի քիմսէյէ կէօսթէրիւպ գօնուշտուրմամա-մագ խուսուսընտա իթտիքլէրի տըգգաթա նիզպէթէն, Մէլգօն, նէ եաբար եաբամատը, նիհայէթ կիւնիւն պի-րինտէ ֆըրսաթընտա տիւշիւրիւպ, հէր նասըլ իսէ պիր Թագրիպ մանատար պիր իշարէթ իլէ մէրգումէնին էլինէ կիրիճէ պիր քեաղըտ սըգըշտըրըպ վէ աճէլէթէն ալըպ եիւրիւյի վէրտի։

Մէրգումէ ամուճասընըն խաֆիյէն քէնտի էլինէ սը-գըշտըրտըղը քեաղըտըն պիր մէքթուպ օլտուղունու ան-լատը, վէ հէր հալտէ իշպու մէքթուպըն մուհթէվիյա-թը քէնտիսինէ այըտ օլտուղունու չագարագ, կէրէք մու-միլէյհ Մէլգօնըն մանատար պագըշընտան, վէ կէրէք եավաշ եավաշ էհէմմիյէթի սէլպ օլմուշ օլան պէտէրու հա-լասընտան, մէզքիւր մէքթուպը կիզլէմէք քէնտի հագ-գընտա խայըրլը օլաճաղընը ֆէհմ իթմէքլէ, սըգը սըգըյա գօրսէսինին իչինտէ սագլատը. վէ պիր ան էվէլ օգույուպ մաալինի անլամագ իչին սապըրսըզլըգլա կիճէյի պէք-լէմէքտէ իտի։

Մէրգումէ էվէլլէրի հալասըյըլա պիր օտատա եաթար իտի իսէ, պէտէրի կէլէլտէն պէրու, Թապիաթըյըլա պապա իլէ գըզ պիր գարեօլատա եաթմագտա իտիլէր, սա՛աթ կիճէնին տէօրտ պէշ րատտէլէրինտէ, էվին իչին-տէ օլանլարըն ճիմլէսիտէ տէրին պիր ույգուեա տալմըշ-լար իտի, Գասպար իսէ զաթէն հէր ագշամքի մութատը

իւզրէ , պուրնունուն ուճունը կէօրէմէզ տէրէճէտէ քէօր սարխօշ օլուպ , էօյլէ կիպի խալթմըշ , վէ հէփսինտէն էվէլ խըրըլ խըրըլ խըրլամայա պաշլամըշ իտի ։

Պիչարէ գըրզճըրաղ պապասընըն էօյլէ․ կիպի ույումուշ օլտուղունու էյինճէ թասատիք իթտիքտէն սօնրա , աւտուլ իլէ գարեօլատան աշաղա էնիպ ըշըղը խազտը , վէ խու- րէյի չըտտէթլը սուրէթտէ չարբարղըննտան , հէման նէ- ֆէսի քէսիլիյօր կիպի օլուպ , կիւյա չարբընթըսընը մէն իթմէք իչիւն էլինի կէօյօիւնիւն իւզէրինէ վազ իթտի , վէ պիր իքի խուտուում սու իչտիքտէն սօնրա էլլէրի թիթրէ- յէրէք , մէքթուպըն միւհրիւնի սէօքտիւ , վէ քէմալի թէաճիւպ իլէ ամթիւզգիւքը սէօզլէրի օգուտու ։

Ճանտէն ազիզ սէվկիլի Վիրգինէմ ,

« Նէտի սէքիզ կիւն․տէն պէրու չէքտիկիմ տէրտու մէ- չագգաթը սանա գալըւ գալէմ իլէ թարիֆ իտէմէմ , հէ- լէ համտ օլսուն , աղսէլիմ օլուպ վէ նէրէտէ պուլուն- տուղունու տիւնքի կիւն ամուճանտան խապէր ալտըմ , էլպէթտէ մալիւքէ օլտուղուն զէքեավէթ սայէսինտէ , պուլունտուղուն մահալին նէ տէրէճէ նամուսսուզ պիր եէր օլտուղունու անլայապիլմիշսին տիր , ահ պէտպահտ Վիրգի- նէ . . . սէն հէր նէ գատար զայիֆ վէ պիքէս պիր չօ- ճուգ իսէն , տիւշմէնլէրին տախի օ նիսպէթտէ զալիմ վէ զատտար ալըլար . . . ։

Զավալլը չօճուգ օգուտուգճա սէօզլէրտէն զիխտէտէսի իլէ իւրքէրէք վէ տիւշարը խէլէճան օլուպ , քէնտինին հիչ պիր քիմսէյէ զէրրէ միգտարը զարարը զիխանը օլ- մատըղը հալտէ նէ մինասիպէթ իլէ պու գատար տէհ- չէթլիւ տիւշմէնլէր բէյտաա իթմիշ օլտուղունու քէմալի թէաճիւպլէ տիւշիւնիւր վէ պիր տիւրլի ագլը ալմազըտը , նիհայէթ պիր միգտար տէրեայի թէֆէքքիւրէ տալտըգ- տան սօնրա մէքթուպըն գուսուր գալան բարչասընը տա-

լոի օգումայա գարար վիրերէք, խէֆֆու հիրաս իլէ տէվամ իթտի . . . ։

« Պու տէհշէթլիւ տիւշմէնլէրտէն նէ գատար գօրգսան, նէ գատար թիթրէսէն եէրիտիր, զիրա պունլարըն պիրի, օն օն իքի կիւնտէն պէրու, միսաֆիրէթէն խանէսինտէ պուլունտուղուն օլ ճէհէննէմ քիւթիւյի գարըտըրքի, սէնին վէ պիզիմ պէտպահտըլըղըմըզտան, մէրգումէ եօզպէ եօզ հալան պուլունմագտատըր, վէ տիկէրի իսէ . . . . ահ նասըլ սէօյլէյիմ . . . գալէմիմ իլէրույէ վարմայօր . . . . հասըլը սէվկիլի Վիրգինեմ տիւշմէնին իքինճիսի վէ էն զալիմի բէտէրին տիր . . . ։

Գըզ պու սէօզլէրի օգուտուղունտա նէ օլտուղունու պիլմէտի, վէ պայըլմագ տէրէճէլէրինէ կէլէրէք մէքթուպ էլինտէն տիւշտի, վէ եիւզի գօյու եէրէ գաբանաճագ իքէն քէնտիսինի թութտու, վէ պիր մըգտար սու իչտիքտէն սօնրա, եիւզինի կէօզինի ըսլաթտը, վէ պօզուլմամագ իչին բէնչէրէնին պիրինի աչարագ թէնէֆֆիւս իթմէյէ պաշլատը, վէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէշէրէք, « Աման ճարապպիմ աճէպ րի'յամը կէօրիւյօրում . . . . լագին պու օլուր իշ տէյիլ, հիչ պիր բէտէր քէնտի եօզպէ եօզ էվլատընըն տիւշմանը օլուրմու » տէյէրէք, մէքթուպը եօգարըտան պաշլայարագ պիր տահա օգուտու, վէ օլ տէհշէթլիւ խպարէյէ, եանի պապասընըն քէնտի էն զալիմ տիւշմէնի օլտուղու նօգթէսինէ կէլինճէ այաղա գալգտը, վէ բէտէրինին նակեահան այաղընըն շամաթասընտան օյանապիլիր օլտուղունու տախի վագիֆ իթմէյէրէք, օտանըն իչինի տօլաշըրպ տիւշիւնմէյէ պաշլատը, վէ պիր մըգտար պու հալէ տէվամ իթտիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ, « Հէլէ օգույուպ պիթիրէյիմ » տէյէրէք մէքթուպըն պագըյէսինը տախի շու վէչհիլէ օգումայա պաշլատը . . . ։

«Էվէլթ սէվկիլի Վիրգինէճիյիմ, հիչ պիր վէչհիլէ օլ մուգատէս իսմի եանի բէտէր տէնմէյէ չաեան օլմայան օ մէլուն վէ վահշի հէրիֆ, հալան օլաճագ րէզիլ վէ նամուսըզ գարը իլէ պիր օլուպ, մահզա քէնտի մէնաֆիլէրի իչին, սէնին ճէվահիր կիպի բագ վէ թէմիզ օլան նամուսընը լէքէտար, վէ չիչէյի բամէթինի չիքէսթ իթմէք նիյէթը մէզմումէսի իլէ, սէնի խանէյի մէզքիւրէտէ, պը գոյմուշլար տըր, վագըա պիզ հէրնէգատար, հիւքիւմէթը սէնիյէ մարիֆէթի իլէ սէնի մէրգումուն ճանավարլէրին բէնչէսինտէն բէք գօլայ սուրէթտէ գուրթարապիլիր վէ անլէրին ճէզայի սէզալէրինի թէրթիպ իթտիրէպիլիր իտի իսէքտէ, պազը մուհիմ սէպէպլէրէ մէպնի (չիւնքի սէնին կիպի նամուսլու վէ բագը տամէն պիր գըզճըղազըն էօյլէպիր մինասիպէթսիզ մահալտէ չունքա կիւն վագըթ կէչիրմիշ օլտուղունու հէրքէս անլայըպ կէօնա կէօն մանալէր վէրէճէքլէր, վէ պու հալլէրին նէթիճէսի իսէ, սէնին կիպի նամուսու իֆֆէթինտէն պաշգա պիր ճիհէթի օլմայան բագիզէգըզըն միւսթագպիլ պէլինի մահվ ու զայիլ իտէճէյի տէրքեար տըր) նիյէթը մէզքիւրէտէն պիզզարուր վազ կէչէրէք պաշգա պիր թէտպիր տուշիւնտիւք, չէօյլէքի, մէքթուպըմը եէտինէ թէսլիմ իտէն ատէմ, եանի ամուճան Մէլգոն աղանըն, պուլունտուղուն խանէ իլէ մինասիպէթի օլմաղըլա կիրուպ չըգմաղա մէզուն օլտուղու սէնին տախի մալիւմին օլմալը տըր, իմտի մէրգում սէնի պիր թէտպիր իլէ օ ճէհէննէմտէն գաչըրուպ պէնիմ պուլունտուղում մահալէ կէթիրէճէք տիր . . . աման սէվկիլի Վիրգինէմ սէնի կէօրէյիմ քիմսէյէ պիր չէյ չագտըրմայասըն, սօնրա իչին նէթիճէսի ֆէնա օլուր, օլապիլտիյի գատար իհթիրազ իլէ տավրանմալըսըն, չիւնքի էկէր մէրգումուն ճանավարլար նիյէթիմիզի անլայաճագ օլուրլար իսէ, մաա-

ղալլաճ ծօմրուն տախի թէհլիքէյէ կիրմիշ օլուբ, զիրա նասըլքի ռէտիմ, սէնին տիւշմէնլէրին հէմ խայըն վէ հէմտէ տէհշէթլի տիրլէր . . . . .

Նիհայէթ սէվկիլի Վիրգինէճիյիմ, ամուճամ Մէլգոն աղանըն հազգընտա պիզիմ էմնիյէթը քեամիլէմիզ տէր-քեար օլմաղըլա, սէն տախի մէրգումա էմնիյէթ իտէրէք, սանա իրայէ խաէճէյի թարիգէ սալիք օլմալըսըն; վէլ-հասըլ մէրգումըն հէր պիր սէօզիւնէ միւթապաաթ էթ-մէնի խասաէթէն թէմէննի իտէրիմ։

ՀՌԻԲՍԻՄԷ

Ջէվապը չօճուգ մէզքիւր տէհշէթլիւ մէքթուպը իւչ տէօրտ տէֆա օգուտու, վէ օգուտուգճա տիւշարը հայ-րէթ օլարագ, նէ եաքաճաղընը վէ նէ թարիգէ սալիք օլաճաղընը տիւշիւնիւր տուրուր, վէ պիր գարարը գա-թի վիրէմէյէրէք շաշըրմըշ գալմըշ իտի իսէ տէ, պու ճիւմլէ եինէ, մէրգումըն պու տէրէճէ աչագճասընա եանի էվլատընըն աւէյհինտէ պուլունաճաղընը մէմուլ իթմէզ իտի, զիրա գալպլէրի թէմիզ, վէ հիյլէու տէսի-սէտէն արի օլան զաթլէր, գարշուլարընտա պուլունան ատէմլէրի քէնտիլէրի կիպի պէլլէտիքլէրինտէն բէք գօ-լայ ալտանապիլիր օլտուգլարը թապիի օլմաղըլա, մէր-գումէ տախի գալպինին բագլըղըընտան, պապասընը պու տէրէճէ տէհշէթլիւ պիր ճինայէթ իլէ իթհամ իթմէքտէ օլան մէքթուպըն մաալինէ օ գատար էհէմմիյէթ վիրմէ-մէքտէ իտի, հէր նասըլ իսէ մէրգումէ պու հալի թէ-րէտտիւտ իլէ տիւշիւնիւպ տուրուր իքէն, Նակեահան Գասպար, մաննար անըաշըլըր սուրէթտէ սայըգլամայա պաշլատը։

Մէրգումէ, պապասընըն սայըգլամաղըլա պիր եանտէն օ պիր եանէ տէօնմէսինի, վէ հէր կիճէ օյանուպ սու

իչմէք ատէթի օլտուղունու ֆիքր իտէրէք, իչէ բէնկ վիրմէմէք իչիւն, հէման ըշըղը սէօնտիւրիւպ գարեօլայա կիրիպ եաթտը, վէ կէօզլէրինի գաբայարագ ույուեօր կիպի աղըր աղըր թէնէֆֆիւս իթմէյէ պաշլատը, վագթա Գասպար օյանուպ գալգտը, վէ էօթէ պէրի եայլանարագ, կիւճ հալ իլէ ըշըղը պուլապիլիպ եագտը, մէրգումըն. ֆիեաթընըն ուճուզլուղունա թամա իտտուպտէ իսթիմալ իթտիյի չիրքեապ րագըլարտա պուլունան իսպիրթօնըն քէսրէթինտէն, ճիյէրի աթէշլէր իչինտէ գավրուլմագտա, վէ աղզը տախի թութկալ թավասընա տէօնմիւշ օլմաղըլա, աղզը էյրի կէօզիւ շաշը, վէ եուվարլանա եուվարլանա հէման սու չիշէսինէ եաբըշտը, վէ քիրէճ սէօնտիւրիւրճէսինէ սօն տամլայա գատար իչիւպ պիթիրտիքտէն սօնրա, գարեօլատա օթուրտու, վէ պիր սիկարա պիւքիւպ էսնէյէրէք վէ էօքսիւրէրէք թիւթտիւրմէյէ պաշլատը, մէրգում կէահպէկեահ ույումուշ զանն իթտիյի գըզընըն հիւսնիւ ճէմալինի սիւզէրէք քէնտի քէնտինէ «Նէ գատարտա կիւզէլ տիր . . . » տէր իտի, նիհայէթ սիկարասընը իչուպ պիթիրտիքտէն սօնրա, հէման ըշըղը սէօնտիւրէրէք եաթտը, վէ եաթար եաթմազ խըրըլտամայա պաշլատը։

Զէվալլը գըզճըղազ գալպինին խէլէճանընտան նաշի պիւսպիւթիւն ույգուսու գաչարագ, գարեօլանըն իչինտէ պիր էօթէյէ պիր պէրիյէ տէօնիւպ տուրուրգան, պապասընըն ույգուսընտա սայըգլամագլա տէտիյի սէօզլէրէ գուլագ վէրիպ, աթիլիւզզիքըր քէլամլէրի քէմալի խէվֆու հիրասլէ տինլէմէքտէ իտի . . . . ։

«Վիրգինէ . . . բէք կիւզէլ տիր . . . Նօնուֆարա բայ վէրմէմ . . . էվլատ պէնիմ տիր . . . անըն նէ հագգը վար . . . էլպէթ պու կիւզէլլիյինտէն խաթիֆատէ իսթմէլիյիմ նէ գատար քէօթիւ գարը տըր . . . . ։»

Մէրդում ույգուսունըն իչինտէ սէօյլէշէրէք, պունըղամըրզ, վէ գարըշըգ սէօզլէրէ քիւֆիւրլէր տախի իլավէ իթմէքտէ իտի :

Պիչարէ չօճուգ, պապասընըն պիլա իխթիեար սայըգլատըղը պու սէօզլէրի իշիթմէքլէ, պիրան էվէլ օգուտուղու մէքթուպըն մաալինէ միւթաալըգ օլտուղունու ֆիքր իտէրէք, նամուսընըն նէ աղըր թէհլիքէտէ օլտուղունու անլատը, վէ քէմալի էնտիշէսինտէն հէրպիր քիրբիյի պիրէր աթէշտէն չիվի կիպի օլարագ, թա սապահա գատար կէօզլէրինի գաբայամատը, վէ պապասընըն եիւզինէ պագտըգճա վէֆգէլատէ պիր նէֆրէթ հիսս իթմէյէ պաշլատը :

Զէվալը չօճուքճըղազ զաթէն քէյֆսիզ օլուպ, վէ սապահլարա գատար ույգուսուզ գալմասընտան պիւսպիւթիւն թաքաթու թուվանտէն տիւշմիւշ, վէ աթէշա ալթը այ պիր տիւզլի խասթա եաթմըշ կիպի զայըֆլամըշ իտի, մէրգումէնին կէօզլէրի գըզարմըշ վէ եիւզլէրինին սարարմըշ օլտուղունուն սէպէպինի պապասը սօրունճա «Պու կիւն եինէ զիեատէսի իլէ քէյֆսիզիմ» տէյու ճէվապ վէրտիյինտէ, պապասը ճիֆուլթուրանէ պիր հալ իլէ «Պիր շէյ եօգ էլպէթ սավուշուր» տէյուպ ումուզլարընը սիլքէրէք ալտը եիւրիւյի վէրտի, վէլհասըլ պէտապահտ գըզճըղազ ագշամա գատար ալէյհինտէ գուրուլմուշ օլան շու ճէհէննէմքեարի տուզաղտան նէ սուրէթլէ եագայը սըյըրապիլէճէյինի, տալղըն տալղըն տիւշիւնիր, վէ տէրունի տիլտէն ահլէր չէքէր տուրուր իտի :

Ագշամ իւսթիւ Մէլգօն կէլիպ գըզը հալասընըն եանընտա, զայէթ պիմէճալ հալտէ օթուրտուղունու կէօրմէքլէ, մէքթուպուն հուսուլէ կէթիրտիյի թէէսիրի անլատը, վէ գըզա խիթապէն «Եինէ պու կիւն քէյֆսիզ օլմալըսըն զիրա եիւզլէրին սարարմըշ, վէ կէօզլէրին գը-

զարմըշ» տէյինճէ, գըզ մանիտար պիր պագըշ իլէ մէրգումին եիւզինէ պագարագ, «Էվէթ քէյֆսիզիմ զիրա կիճէ հիչ ույույամատըմ» տէտի։

— Նէրէնտէն պիհուզուրլուգ հըսս իտէյօրսուն։

— Տայիմա եիւրէյիմ չարբար, վէ տիզլէրիմ քէսիլիր, հիչ տէրմանըմ եօգ, վէլ հասըլ ֆէնա հալտէ քէյֆսիզիմ....։

— Պէնիմ ահպապլարըմըտան, ղայէթ մահիր վէ հազըգ պիր տօգթօր վար, տիւն քէյֆսիզլիյինի մէրգում տօգթօրա նագլ իթտիյիմտէ, եիւրէքչարբմասընա մէլիսա բուհրանընըն ֆայիտէ իտէճէյինի սէօյլէտի, պէն տախի պիր չիչէ ալտըմ կէթիրտիմ, իսթէրսէն գուլլանապիլիրսին, չիւնքի զարարսըզ պիր չէյ տիր։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ։

Մէրգում ճէպինտէն քեա'ղըտա սարըլմըշ ինճէ վէ ուզուն պիր չիչէ չըգարըպ, մէրգումէյէ թագտիմ իթտի, վէ եալընըզ Վէրգինէնին անլայապիլէճէյի պիր իշարէթը մախսուսէ իլէ, պարմագընը չիչէնին ուզէրինէ վազ իտէրէք, «Սէքիզ օն տամլա պիր գատէհին իչինէ գօյարագ իսթիմալ իտէպիլիրսին» տէտի, պատէհու հէմշիրէսի իլէ մաթլուպաթընըն թահսիլի հագգընտա միւպահասայէ կիրիշտի, վէ պիր ազ տահա կէօրիւշտիւքտէն սօնրա պըրագըպ կիթտի, Վիրգինէ հալասընըն եանընտա չիչէնին գարպազընը աչըպ գօգլատը, վէ մէլիսա բուհու օլտուղունու, հալաը տախի անլայուպ զարարսըզ չէյ տիր գուլլանապիլիրսին տէտի։

Նիհայէթ կիճէ օլտուգտա Գասպար միւթատը իւզրէ քէօր սարխօշ կէլիպ, վէ գըզըյըլա պէրապէր թաամ իթտիքտէն սօնրա եաթտըլար, վէ մէրգում հէման խըրըլտամայա պաշլատը, գըզ հէրնէ գատար ույումագա չալըշտի իսէտէ, իլք կիճէտէն ույգուսուզ, վէ կիւնտիւզ ագ-

շամա գաւար զիհնի կէօնա կէօն թեֆեքքիւրաթլէ իշ-ղալ օլուպ սօն տէրէճէ խօրուլմուշ վէ կէնճլիք հալի իլէ տայանաճագ թագաթը գալմայըպ թապիաթըան մաղ-լուպ օլտու վէ հէման ույուխա գալտը, լագին կէօրտիւյի տէհշէթլիւ պիր րիւյանըն թէէսիրի իլէ նակէհան ույանտը վէ, իլք կիճէքի մէնվալ իւզրէ պապասընըն ույումուշ օլտուղունու թաստիք իթտիքտէն սօնրա, ուսուլ իլէ գարեօլատան ինէրէք ըշըղը եագտը, վէ ամուճասընըն քէնտինէ վէրտիյի մէլիսա րուհընըն շիշէսինտէն, միւթլա-գա պիր մանա, վէ քէնտինէ այըտ պիր էսրար օլտու-ղունու հըսս իտէրէք, շիշէյի էօթէ պէրի չէվիրիպ, պիր շէյ պուլամատը, վէ նիհայէթ իւզէրինէ սարըլմըշ օլան պէյազ քեաղըտը եըրթարագ ալթընտան խուրթիւ եազը-լար իլէ տօլու, պիր քեաղըտ տահա սարըլմըշ օլտուղու-նու կէօրիւնճէ, օլ վագըթ իշի լայըգըյլէ անլատը, վէ եավաշ եավաշ մէզքիւր քեաղըտը տախի չըգարարագ քէմալի թէանիւպ իլէ աթիւզզիքր քէլամլէրի օգուտու։

« Գուլանտաւղուն ճէհէննէմտէն, հէման պու կիճէ գուրթուլմագ իսթէրսէն էկէր ասլա գօրգմայարագ, սէօյ-լէտիյիմ սէօզլէրի հարֆը հարֆինէ իճրա իթմէլիսին շէօյ-լէքի, սա՛աթ ալթը րատտէլէրինտէ եաթաղըն օտանըն գաբուսը ուսուլ իլէ վուրուլտուղունտա, ասլա շամաթա իթմէյէրէք, վէ հիչ գօրգմայարագ գաբույը աչ, օնտան սօնրասընը արթըգ պիզէ պըրագ, շիմտիքի հալ հէր շէյ ըրտասընտա տըր, էկէր պու կիճէ քի ֆուրսաթը գաչըր-րաճագ օլուրսան, պիլմիշ օլասըն քի արթըգ գուրթու-լուշուն օլամազ . . . իշթէ տիւշիւն թաշընտա անէ կէօ-րէ, եաբաճաղընա գարար վէր։

ԱՄՈՒՃԱՆ ՄԵԼԳՈՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Չօճուգ էլինտէքի քեաղըտը պիր գաչ տէֆա օգու-յուպ, քէնտիսինէ կէօսթէրիլէն Թարիգէ սալիգ օլուպ օլմամասընը, վէ նէ եաբմասը լազըմ կէլիր օլտուղունու տիւշիւնիւր վէ հիչ պիր եէրէ գաչար վէրէմէզ իտի, Հալպուքի պուլունտուղու մահալին ույղունսուզլուղու, վէ պապասընըն ույգունսըզ քէնտի ալէյհինտէ սէօյ-լէտիյի սէօզլէրի, տէրխաթըր իթտիքճէ, պիրինճի մէք-թուպ իլէ քէնտիսինէ իխթար օլունան տէհշէթլի սէօզ-լէրին տօղրու, վէ պուլունտուղու մէվգըընըն հալինէ հէր վէչհիլէ մըթապըգ օլտուղունա գանաաթ կէթիրէրէք, օ էվտէ գալտըգճա, պիր կիւն տէյիլ իսէ պիր կիւն հէր հալտէ պաշընա կէօլիւճէք պիր պէլա կէլէճէյինէ ի-նանմայա պաշլատը ։

Վագըա կիճէնին նըսֆընտա ուզաղա տիւշմէք, պիր կէնճ գըզ իչին էբէյինճէ թէհլիքէլի պիր հալ իտի իսէ տէ, պունունլա պէրապէր եինէ էն էհվէնճէսի պու թա-րիգ օլտուղունու, վէ անճագ պու թարիգ իլէ սահիլի սէ-լամէթէ չըգապիլէճէյինէ գանի օլարագ, արթըգ հէրնէ օլուրսա օլսուն ամուճասը, վարէմէզ Մէլգոնըն էմրինէ միւթապաաթ իթմէյէ գարարը գաթի վիրէրէք, քէն-տինի պիւթիւն պիւթիւնէ Ալլահա իհալէ իտէրէք, ու-սուլ իլէ կիյինիպ պուլունտուղու մահալտէն ֆիրար էթ-մէյէ հազըրլանտը ։

Հալպուքի չիչէնին իւզէրինտէն չըգան քեաղըտտա սահաթ ալթըտա տէնմիշ իտի, քէնտի իսէ հէնուզ ույ-գուտան օեանարագ սաաթըն գաչ օլտուղունտան խա-պէրի օլմամագլա․ աճէպ վագթը մուայէնտէ գարըը վու-րուլմուշտա, քէնտիսի ույգուտա օլմասը սէպէպի իլէ տույամամըշ մը, եօխսա տահա պէքլէմէսիմի լազըմ կէ-լէճէք օլտուղունու տիւշիւնիւր վէ տիւշարը էնտիշէ օլուր իտի, պիչարէ գըզճըղազ պու տէրեայի ըզթըրապ իչինտէ

չալգանըզպ տուրուր իքէն, Նակեահան խավաչճանըրդ գաբունըն վուրուլտուղունու տուխունճա, խիւբէյի սօն տէրէճէ չարըմայա պաշլատը վէ հէման պայըլաճագ օլտուղունու անլաեարագ տէրադապ մէլիաա բուհունտան պիր գաչ տամլա գատէհէ գօյտու վէ սու իլէ տօլտուրուպ պիր խուտուտմուա իչտի, պու արա իքինճի տէֆա վէ էվէլքինտէն չիտէլմէլի օլարագ գաբը պիր տահա վուրուլունճա հէման գօշարագ գաբույը աչտըղընտա, գարշուսընտա խիւզլի մասքէլի պիր ատէմ տիքիլի վէրտի, գըզ պու մասքէլի ատէմի կէօրիւնճէ պիր գաչ ատըմ կէրի կէրի կիտէրէ՛ք, վէ գօրգուլու պիր սէսա իլէ . . . « քիմսի՞ն սէն » տէտի . . . ։

Մէրդում պու սիւալէ ճէվապէն, սիւքիւթ նըշանէսի օլարագ, բարմաղընը տուտագլարընըն իւսթիւնէ գօյտու, վէ գօլթուղունտան սիյահ վէ պէօյիւճէք պիր շալ չըգարըպ հէման մէրդումէնին պաշընա տօլատը, վէ գուշ կիպի գուճագլաեարագ նէրախըպանտէն աշաղը էնմէյէ պաշլատը, գըզ վալլը գըզճըրապ գօրգուսընտան նաչի, ասլա սէս չըգարամատը, նիհայէթ խիւզլի մասքէլի ատէմ խավաչճանըրդ գաբույու աչտը, վէ մէրդումէյի գաբընըն էշիյինտէ պէքլէմէքտէ օլան պիր ատէմէ թէսլիմ իթտի, վէ օլ տախի « Աֆէրին Նիգօլի » խաբըն սապահ միւթլագ պէնի կէօր տէտի, վէ իքիսի պիրտէն սօգագը տօլաշարագ նապէտիտ օլտուլար ։

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՖԱՍԸԼ

ԱՄՈՒՃԱ ՏԷՄԷՔ ԲԷՏԷՐ ՏԷՄԷՔ ՏԻՐ

Վարժեմէջ Մելգոնըն մէտհու սիմթայիչինէ սեզաւար օլան, եանի «Աֆէրին Նիգօլի, եարըն սապահ պէնի կէօր» տէտիյի տաէմ, Նիգօլի նամըյըլա ղայէթ ճէսուր վէ կէօղիւնիւ պուլուտատան սաղընմաղ եիրմի պէշ եիրմի ալթը չաղլարընտա էրէյինճէ չիրքին պիր տէլիգանլը իտի. մէրգումըն անասը պապասը պէլլիսիզ օլմաղըլա, տայքի գունտաղը գալտըրըլմաա չէօզիւլմիւշ, վէ սօգաղլարտա պէօյիւմիւշ օլուպ, օն եաշընտա օլտուղու հալտէ ուֆաք թէֆէք խըրսըզլըղա պաշլամըշ, վէ մարա մալըա թէզգատիւմ իտէրէք, պիր տէրէճէ քէսպը մէլէքէ իթմիշ իտի քի, էն չըգըլմաղ տիւվարլարա քէրթէնքէլէ կիպի չըգար, վէ սէնա՛թաաշլարընտան կիրիլմէսի միւմքիւնսիւզ կէօրիւնէն խանէլէրէ քէնտի էվի կիպի գօլայճա կիրէր վէ իսթէտիյի խազանաթը ինճրա իտէր իտի։

Մէրգում Նիգօլի պէլքի եիրմի քէրրէ մահբուսա կիրմիշ չըգմըշ օլուպ, «պիզիմ Թարիգէ սալիգ օլանլարա տըրաաա պիր հապս օլմազ թաշքի պիր չէյ տիր» տէմէքլէ, աղլա ֆիքիրսիզ իթմէզ իտի. հասըլը սարիգը մէրգում, չարգըն լուղէթինին մանայի սոլիյէսի իլէ, թութուլմաղ գաբըլմաղ վէ էլէ ավուճա սըղմաղ պիր չարգըն օլմաղ իլէ, կինճէլէրի խըրսըզլըղա չըգար, վէ կիւնտիւզլէրի տախի աղշամա գատար գումար եէրլէրինի տօլաշուպ, գումար օյնատան պանգա սահիպլէրինտէն ճէպլէրի օլարագ բայ իսթէր, վէ անլէր տախի «չէրինէ

լանէթ » տէյէրէք, մէրդումը պօշ պրագմադըլար իտի · վէ Միլդօ՛ն տախի մէրդումը պու մինասիպէթլէ թանը-մըշ վէ մուարէֆէ պէյան իթմիշ օլմաղըլա, պէտպախտ Վիրգինէնին քաչըրըլմասընը մէրդումա իհալէ իթմիշ ի-տի քի, նէ սուրէթ իլէ պաշա չըգարմըշ օլտուղու մալիւմիւմիզ տիր ։

Պու սընըֆտա օլան հաշարիլէրին էքսէրիէն միւթաա-լէրի օլտուղու կիպի մէրդում Նիգօլի տախի կիրուհը էրադիլէտէն, վէ կէչէն ֆասըլտա զիքրի սէպգաթ իտէն Նաւուֆար նամ ճէհէննէմլիք րէզիլու խապիսէնին քիւ-չաք իմաւյի խանէսինտէ սաքինէ Մարիզօ նամըյըլա կէնճ վէ կիւզէլճէ պիր գատընըն աշգընա տիւշտաստէ օ-լուպ, էլինէ կէչէն պարալարը քեամիլէն մէրդումէնին ուղուրունա սարֆ իտէր, վէ քէնտիսի հէր կիւն պիր պա-րասըզ թըղըթէպէր կէզէր իտի. սարիզը մէրդում քէնտի այարընտա օլան հաշարիլէրին կէյինտիքլէրի էսվապը, խանի ֆըրասըզ պիչիմի էնլի քանթէլօն, վէ գըրմըզը գուշագ, վէ ուզուն քիւսկիւլիւ ֆէս կիյմէյուպ, չէվիք օլմագ վէ անլէրէ պէնզէմէմէք իչիւն խազ գըշ պիր սա-րաճըգ քանթէլօն վէ իւզէրինտէն տախի պիր քըսա չա-քէթ վէ պաշընա տախի (գատգէթա) թապիր օլունան պիր նէվի շապգա կէյէր իտի ։

Մէրդում պու կիպի իշլէրտէ բէք չօգ պուլունմուշ, վէ ատէթա պու թարիգի քէնտինէ սէնա՛թ իթմիշ օլ-տուղունտան, պու կիպի խաղասաթըն իճրասընը սըրա-ըըշ իտէն միւշթէրիլէրինին էֆքեարընը անլամայա վէ մէնֆաաթլէրինին նէտէն իպարէթ օլտուղունու պիլմէյէ սայա մէրագ իթմէյուպ, անճագ իւճրէթինի ալըպ տա քէյֆինէ պագար, վէլ հասըլ սարիզը մէրդումըն, իւա-թիւնէ էլզէմ օլմայան չէյլէրի սօրուպ արաշտըրմագ ա-տէթի օլմատըղընտան պաշգա, սէր վէրիպտէ սըր վիր-

մէզ Թագըրմինտան օլտուղու հասէպի իլէ , քէնտինէ միւ-րաճաաթ իտէնլէր էզհէր ճիհէթ խօշնուտ օլուրլար իտի , վէ պու Թալիմաթը իտէն հազարաթ Թահսին օլունուպ քէնտիլէրինտէ էպէյիճէ միւթէպէր Թանըլըրտը իտի ։

Մէրգում Նիգօլինին հալ ու Թավըրընըն վասֆ ու Թա-րիֆի Թաֆսիլաթընա կիրիշմէմիզտէն մագսէտ , հէքեա-յէմիզին իլէրուսինտէ ևինէ բահս կէլէճէյիմիզտէն , օգու-յանլարըմըզա լայըգըյըլա մալումաթ վիրմէքտէն իպա-րէթ տիր ։

Հէր նէ հալ իսէ , Մեյգոն Նիգօլինին քիմսէյէ պիր չէյ սէօյլէմէյէճէյինէ էյիտէն իգնա օլմադըլա , բահէ-Թը գալըպ իլէ Վիրգինէյի մէրգումըն էլինտէն ալարագ Գալաթա ճիհէթինէ տօղրու կէօթիւրմէյէ պաշլատը ի-սէ տէ , մէրգումէնին ագշամտան պէրի չէքտիյի ըզթը-րապտէն ևիւրիւմէյէ մէճալի գալմամըշ օլտուղունու կէօ-րէրէք , չարնաչար պիր արապայա գօյտու , վէ էվէլին-տէն Թէրթիպ իթմիշ օլտուղու Գալաթա ճիվարընըն Նա-մուսլու պիր մահալլէսինտէ վագը պիր լօգանթայա կէօ-Թիւրիւպ րահէթ իթտիրտիքտէն սօնրա , քէնտիսի սա-պահլէյին էրքէն Նիգօլիյի պուլուպ բազարլըղը միւճի-պինճէ լազըմ կէլէն իւճրէթի Թէտիյէ վէ խաթըրընը խօշ իթտիքտէն սօնրա , վագըթ զայի իթմէքսիզին գըզգա-րընտաշընըն խանէսինէ կիտէրէք , հէման օլ ագշամ ևօ-լա չըգաճաղընը մէրգումէյէ պիլտիրմէքլէ , րէսմը վէտայը իճրա իթտի ։

Մէրգում Մեյգոնըն ասըլ էֆքեարը , խանէ տէ-րունինտէ Վիրգինէնին ղայպու պէթինտէն հասըլ օլան Թէէսսիւրին տէրէճէսինի անլամագ օլտուգտան պաշգա ; քէնտի հագգընտա հիչ պիր կէօնա շիւպհէյէ ևէր վիր-մէմէքտէն իպարէթ օլմաղըլա , հիչ պիր չէյտէն խապէ-րի ևօգ կիպի պիր Թավր իլէ , խանէ խալգընըն պու տէ-

ընձէ Թէլաշլերինին սեպեպի նէ օլտուղունու տուալ ի-տուպ անըլայընճա, քէնտիսի տաւրի քէֆինի անլէր կիպի տիւշարը հայրէԹ օլարագ, վէ պէլքիտէ ճիւմլէտէն զի-եատէ քէնտիսի Թէլաշ իտէրէք, գըզգարընտաշընա խի-Թապէն, « Աճայիպ նէ ղարիպ հալ տըր պու, գըզ քէն-տի քէնտինէ պիր չէյ եաքամայուպ, հէր հալտէ պիրի-նին մուավէնէԹի իլէ Փիրար իԹմիշ, վէ պու մուավէնէ-Թի տախի մէրգումէ հէր հալտէ խանէ խալքընըն պի-րինտէն պուլապիլմիշ տիր տէյերէք պէեանը էֆքեար իԹտի ։

Մելգոնըն պու էֆքեարը գըզգարընտաշընա տախի ազլէ եազըն կէօրւնիւպ, գարընտաշընըն սէօզլինիւ Թաստիգ իԹմէքլէ . . .

— Պէնիմտէ էֆքեարըմ էօյլէ տիր, հալ պու քի քիմ-տէն չիւպհէ օլունապիլիր, վէ քիմին եազտըղընը Թու-Թապիլիրիզ ։

— Օրասը սիզին պիլէճէյինիզ մատտէ տիր ։

— Սիզ քիմտէն մէմուլ իտէրսին ։

— Պէն քիմսէտէն պիր չէյ մէմուլ իԹմէմ, վէ հիչ պիր քիմսէյի տէ իԹհամ իտէմէմ ։

— (Գասպար սէօզէ գարըշարագ) սէնին էֆքեարըն-ճա նէ՞ եաքմամըզ լազըմ կէլիր ։

— Իկէր պանա գալըրսա, ասլա վազըԹ զայի իԹմէ-յերէք, վէ հէման պու տաղըրգատա հիւքիւմէԹէ միւ-րաճա՛աԹ օլունմալը տըր ։

— ՀիւքիւմէԹէ՞ մի . . .

— Էվէթ, զիրա պիզիմ պիլէմէտիյիմիզ էսրարը հիւ-քիւմէԹ բէք գօլայ սուրէԹտէ մէյտանէ չըգարապիլիր, (մէրգում գըզգարընտաշըյլա գարընտաշընըն հիչ պիր վազըԹ հիւքիւմէԹէ միւրաճա՛աԹ իԹմէք իշլէրինէ կէլ-մէզ օլտուղունու էյիտէն պիլիր իտի խոէ տէ, հիչ օրա-

լարտա օլմայարագ սէօզիւնէ տէվամ իթտի վէ) . եկէր խաթէրաէնիզ այէն չիմտի Գալաթա սարայընա կիտէր վու-գուպէ հայէ պիլտիրիրիմ , տէտի , վէ պու սէօզիւնիւն ի-տէնճէք թէէսսիրինի անլամագ իչին , տիգգաթ իլէ մէր-գումանըն եիւզիւնէ պագտը ։

— Մելգոնըն պու սէօզինի , Գասպար իլէ գըզգա-րընտաշը իշիտինճէ , ագըլ պիր էնտիշէյէ տիւշար օլա-րագ պիրպիրլէրինին եիւզիւնէ պագըշըր , վէ Նունու-ֆարըն պէյլէ պէլլիսիզ պիր իշարէթինին նէ տէմէք օլ-տուղունու Գասպար անլայարագ , գարընտաշընա ճէվա-պէն « Հէլէ պու կիւնլիւք տուրսուն տա , եկէր ագշամա գատար պուգշամսըղսագ , օ վագըթ իճապը իճրասընա պագ-գարըզ » տէյէրէք , պու մէսէլէյի միւտահիշէյի գաբամագ իսթէտի ։

Մելգոն պու գատարընը քեաֆի ատտ իտէրէք , տա-հա իլէրուսէ վարմագ իսթէմէյուպ հէման այաղա գալգ-տը վէ գարընտաշը իլէ գըզ գարընտաշընա խիթապէն , իշին նիհայէթի նէ օլուր իսէ մէքթուպ իլէ քէնտիսինէ պիլտիրմէլէրինի րիճա իթտի , վէ մէրգումա իլէ սուրէ-թը զահիրէտէ պիր մուհապէթը խալիսանէ իլէ վէտալա-շարագ պըրագըբ կիթտի ։

Մէրգումանըն սարհօշ Գասպար իլէ խալիսէ գըզգարըն-տաշը պիչարէ Վիրգինէնին ալէյհինտէ գուրտուգլարը տուզագըն , մէմուլին ղայրի պիր հալ իլէ պէօյլէճէ պօշա չըգմասը վէ անտէն թէվէլլիւտ իտէճէք մէլհուզ օլան մէնֆաաթլարընըն պիւսպիւթիւն մահվ օլուպ պիթմէսին-տէն , սօն տէրէճէ մէյուս վէ միւքէտտէր օլմուշլար ի-տի , վէ պաշքըճա Գասպար էվլատընըն ալէյհինտէ պու տէրէճէ պիր ճինայէթի իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու հալ-տէ , պարի պիր սէմէրէսինի տախի կէօրէմէտիյի վէ կէօր-մէյէ տէ իւմիտի օլմատըղընը տիւշիւնտիւքճէ , ագլընա

խըֆֆէթ կէլմէքտէ իտի ։

Վար եէմէզ Մէլգօն, Գասպար իլէ Նունուֆարը տէր-եայի մէյուսիյէթտէ պըրաղըպ, վէ գալպինտէն կիւլէ-րէք տօղրու Վիրգինէնին պուլունտուղու լօքանթայա կիթմէք իւզրէ մէրդիւմանտէն միւֆարէգաթ իթտիյինտէ սա՛աթ սապահըն իքիսինի վուրմագտա իտի. պալատէ վաաֆ օլունտուղու կիպի, մէզքիւր լօգանթա տէնիզէ եագընտա, վէ Գալաթա ճիհէթինին նամուսլու պիր մա-հալինտէ Ֆէլիքս նամընտա քեարկիւզար պիր ատէմին թահտը թասարրուֆընտա իտի. Մէլգօն խալգըն նազա-րը տըգգաթընը ուզէրինէ տավէթ իթմէմէք իչուն մէզ-քիւր օթէլին թա իւսթ գաթընտա իքի գարեօլալը պիր օտաճըգ իսթիճար իտէրէք մուվագգաթէն, եանի վա-բօրա պինէճէքլէրի կիւնէ գատար Վիրգինէյի օրատա խա-քեան իթտիրմիշ իտի ։

Կէնճ գըզ իքի իւչ կիւնտէն պէրի պաշընտա կէլէն հալ-լէրին թէէսսիրինտէն, վէ ալէլ խուսուս կիճէ եարըսըն-տա, միւտէթթի էօմրիւնտէ կէօրմէտիյի վէ թանըմատըղը պիր ատէմին քէնտիսինի գուճագլայուպ գաչըրմասըն-տան զիյատէսի իլէ գօրգուպ եիւրէք օյնաթմըշ օլմազը-լա, հէման օթէլէ վարըր վարմազ եաթըպ ույուեա գալ-մըշ իտի. սապահըն սա՛աթ պիր րաստէլէրինտէ մէրդու-մէ օյանուպ կէօզլէրինի աչտը, վէ նէրէտէ պուլունտու-ղունու անլամագ իչին էթրաֆա նազար իթտիքտէն սօն-րա, գարեօլատան էնիպ բէնչերէյի աչարագ սօգագը թէճէսսիւս իթմէյէ պաշլատը իսէ տէ, պուլունտուղու մահալլին նէրէսի օլտուղունու պիր տիւրլիւ անլայամատը. պիր մըգտար պու հալ իլէ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա բէն-չերէյի գաբատը վէ օտա գաբուսունը աչարագ տըշա-րըյը տախի կէօզտէն կէչիրմէք իսթէտի իսէ տէ, օտա գաբուսընըն ուգը սըգըյա տըշարըտան քիլիթլէնմիշ օլ-

տուղունու կէօրէրէք , էվէլա թէաճիւպ իթտի , վէ սօն-րատան վարա վարա գալպինտէ աղըր պիր վէճտէճէ վէ պիր գօրգու բէյտա օլտու :

Մէրգումէ քէնտի քէնտինէ « Աճէպա պիր տուզագ-տան գուրթուլուպ , պաշգա վէ պէլքի տահա տէհշէթ-լիւ պիր տուզաղամը տիւշտիւմ » տէր իտի . վէ ֆիլ վա-գը պիր չարէ չօճուղուն պու կիպի վէհմէսէլէրէ զահիպէ օլմասը հագգը վար իտի , չիւնքի անճագ թէյզէսինին , եանի Հանըմսիմէնին եանընտա վարմագ արզու վէ իւմիւ-տի իլէ , ամուճասընըն էմրինէ միւթապա՛աթ իթմիշ ի-տի . Հալ պու քի մէրգումէնին էսէրինի պիլէ կէօրէմէ-տիքտէն պաշգա , հաթտա սապահլէյին օյանտըղընտա ամուճասընը տախի եանընտա պուլամայարագ , քէնտու-սինի իւզէրինտէն քիլիտլի , եալըզ եալընըզ պիր օտանըն տէրունինտէ հապս օլմուշ պուլտու , մէրգումէ պու հալ-լէրին նէթիճէսի նէրէլէրէ տարար վէրէճէյինի քէմալի էնտիշէ իլէ տիւշիւնիւպ տուրուր իքէն , նակեահան գա-բըյա պիր անահտար սօգուլուպ աչըլտը , վէ ամուճա-սը վարտէմէզ Մէլգօն կիւլէր եիւզ իլէ , էլինտէ սապահ գահվալթըսը իչիւն պիր պարտագ սիւտ վէ պիր մըգտար խաս էքմէք օլտուղու հալտէ իչէրույէ կիրէրէք մէրգու-մէյէ . . .

— Սապահլար հայր օլսուն , սէվկիլի Վիրգինէմ , չօգ-տա՞ն մը ույանմըշըն :

Պիր սա՛աթ գատար վար :

— Էյ նիչիւն ույումատըն եա , համտ օլա արժըր հէր պիր ճիհէթլէ էմին պիր մահալտէ պուլունմագտասըն , քէմալի խաթիրահէթլէ ույույապիլիր իտին :

— Պուլունտուղում մահալին էմնիյէթլի օլտուղունա շիւպհէ իտէյօրում :

— Աճայի՛պ , նէ՞ չէյտէն շիւպհէ իտիյօրսուն :

— Չիւնքի իթմէկյէ հաղդըրմ վար, զիրա եկեր պու-րասը տէտիկինիզ կիպի էմնիյէթլի պիր եէր օլմայըրսա, պէօյլէ սըրդը սըրդըեա օտա դարուսընը խըզէրբիմնէն քիթ-լէյիպ տէ . . .

— (Կիւլէրէք) Ա՛ պաւնու իչիւն մի չիւրնէ՛ իտիյօր-սուն, ա՛հ զավալլը դըզըմ, սէնի թայիփ իթմէմ, չիւնքի տահա չօճուգ օլտուղունտան տիւնեանըն հայլէրինտէն խապէրտար տէյիլսին . . . չիմտի սանա սէօյլէյիմ տէ տիյ-նէ. վագտա պուրասը հէր ճինհէթլէ նամուսլը վէ էմնի-յէթլի պիր մահալ իտի տէ, հալ պու քի պէնիմ իհթի-եարթէն էօյլէ եարմադլըղըմ լազըմ կէլիր, չիւնքի սէն եաշընըզ պիր դաչ կիւն իչիւն էմանէթէն եանըմտա գա-լաճագըն, վէ (էմանէթէ խըյանէթ օլմազ) տարդը մէ-սէլինճէ, սէնի հաւիփսիմէնին եէտտինէ թէսլիմ իտէճէյիմ կիւնէ գատար, ճանըմ կիպի էսիրկէմէք, պէնճէ պիր վա-զիֆէյի մուգատտէսէ օլմազըլա, պու խուսուստա սէնի թայիփ իթմէմէլիսին:

— Տեմէք օլուր քի թէյզէմի պու կիւն կէօրէմէյէ-ճէյիմ:

— Մումքինսիզ տիր:

— Նի՞չին:

— Չիւնքի մերդումէ պուրասըա տէյիլտիր:

— Աճայիպ, մէքթուպունուզ սէնի պէքլէյօրում եաղմըշ իտի . . . չիմտի նասըլ օլուր տա . . .

— Էվէթ, սէնի պէքլէյօր, վէ պէնտէ սէնի մէրդումէ-նին պուլունտուղու մահալէ կէօթիւրմէք իչիւն պիր չօգ մէշագգաթլէր չէքէրէք, վէ հաթտա էօմրիւմիւն թէհլի-քէսինի տախի կէօզէ ալարագ, սէնի օլ ճէհէննէմտէն պի աւնուլլահը թաալա խէլաս իթմէկյէ մուվաֆֆագ օ-լապիլտիմ:

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, լաքին պէն . . .

— Ցադաթ պիլմիշ օլասըն քի իթաաթիմ պու դաստար մէսարիֆ, վէ պունըճա ըլինճու մէշագգաթը իխթիեար իթմէքլիյիմ, Հախիքաթմէնին վէ եախօտ Վահանըն խաթըրը իչին տէյիլ տիր. Հայըր գըզըմ հայըր, անճագ սէնին խաթըրըն իչին տիր, վէ սահա տօղրուսու ֆամիլեամըն նամուսը չէօհրէթինին քիրլէնմէմէսի իչին տիր։

— Սէօզլէրինիզտէն պիր չէյ անլայամայօրում։

— Բէք գօլայ անլաշըլըր։

— Րէճա իտէրիմ էյզահ իտինիզ։

— Սէօյլէյէճէյիմ սէօզլէրի տիգգաթլը Թամմէ իլէ տինլէ, պապամն քէնտի մէնֆաաթը իչին, հալամն օլաճագ մէլունէ իլէ պիրլէշէրէք, նամուսըմը բայիմալ իթմէյէ չալըշըրդըգլարընը պէնտէն էյի պիլիրսին, վէ մատադալըն էկէր օնլար մէրամլարընա մուվաֆֆագ օլամալտըլէր իսէ, սէն տախի Թադլիյաթըլըլա բէք չօգլարը կիպի նամուսսուզ, վէ ըէզիլէ պիր գըզ օլաճաղըն շիւպհէսիզ իտի քի, պու իսէ տօղրուտան տօղրույա ֆամիլեամըզըն նամուսունա ինթիգալ իտէր պիր մատտէ տիր, չիւնքի սէն, էվլէնտիյին կիւնէ դատար բէքաէրլիդինի նամընը Թաշըմագտասըն, վէ ֆիլ վագը պապամն օլաճագ մէլուն հէրիֆ պու կիպի նօգթալէրէ էհէմմիյէթ վէրմէզ, վէ նամուսու համիյէթին նէ օլտուղունու պիլմէզ վէ Թանըմազ իսէ տէ, պէն մինդայիրի հատտըն անըն կիպի ալչագ վէ չարկըն օլմատըղըմտան, նամուսու տէնիլէն մատտէյէ հէր չէյ տէն զիատէ էհէմմիյէթ վէրտիյիմ կիպի, սէնին սէպէպին իլէ ֆամիլեամըն նամուսունըն լէքէտար օլմասընա հիչ պիր վէչհիլէ րազը օլամամ, իշթէ սէվկիլի Վիրգինէճէյիմ, էֆքեարըմըն նէ օլտուղունու շիմտի անլատըն զաննը իտէրիմ։

Գըզ ամուճասընըն պու սէօզլէրինի տիգգաթլը Թամմէ, վէ սօն տէրէճէ իսթիղրագ իլէ լտինլէտիքտէն սօնրա,

մերդումա ճէվապէն ։

— Հագըդընըղ վար, տէտիյինիզ սէօզլէրին մանասընը անլայօրում, լաքին Թէյզէմ Հըռիփսիմէ, նէրէյէ կիթմիշ, վէ մերդումէյի նէրէտէ պուլաճաղըզ ։

— Հըռիփսիմէ, Նըշանլըսը միւսիւ Վահան իլէ պէրապէր, Մըսըր ճանիպինէ կիթմէք իւզրէ, պունտան իքի կիւն ադաէմ եօլա չըգտըլար ։

— (Թաաճիւպ իտէրէք) Նէ՞ տէյօրսունուզ . . . Հըռիփսիմէ Մըսըրա՞մը կիտէճէք ։

— Էվէթ, նէ՞յէ պու գատար Թաաճիւպ իտէյօրսուն ։

— Զիւնքի պու տէտիյինիզ մէմուլին ղայրի պիր հալ տըր ։

— Հիչ մէմուլին ղայրի տէյիլ, հաթտա բէք Թապիյի տիր, չիւնքի մերդումէ պաշգա տիւրլիւ եապամազըտը, զիրա Նասըլքի պիլիրսին, մատէմքի մերդումէնին պուրատա օէնտէն պաշգա քիմսէսի գալմամըշ, վէ Նըշանլըսը տախի, չօրպաճըլարընըն էմրի իլէ պէրայի մասլահաթ Մըսըր ճանիպինէ կիթմէյէ մէճպուր օլմազըլա, մերդումէյի տախի պէրապէր կէօթիւրմիւշ տիր, հալպուքի հէր հալտէ Իզմիրտէ պիզի պէքլէյէճէքլէր տիր . . . . ։

— Տէմէքքի պիզտէ եօլճուլուգ իտէճէյիզ, էօյլէմի ։

— Էկէր մերդումէնին եանընա կիթմէյէ արզուն վար իսէ, եարըն ախշամ իւսթիւ վաբօրա պինէրէք կիտէճէյիզ, եօգ էկէր կիթմէք իսթէմէզսէն, չիմտիտէն Թէզի եօգ պէյէնտիյին մահալէ կիթմէյէ մէզունսըն ։

— Սիզ պուրատա՞մը գալաճագսընըզ ։

— Հայըր, Նասըլքի պիլիրսին պէնիմ զանաթըն Իսկէնտէրիյէտէ իշիմ օլմազըլա հէր հալտէ կիթմէյէ մէճպուրըմ ։

— Հէրնէ գատար, տէնիզտէն վէֆդէլատէ գօրգար իսէմտէ, չիֆայիտէ, մատէմքի պուրատա սատըգ ադ-ր ապամ գալմամըշ տըր, հէր նէ օլուրսա օլսուն պէնի

տախտի պերապերինիզատէ կէօթիւրիւպ, Թէյզէմէ Թէալիմ իԹմէնիզի րէճա իտէրիմ։

— Պաշ իւսԹիւնէ գըլըըմ, զաԹէն կէրէք պէնիմ, վէ կէրէք Թէյզէնիզ Հըռախբսիմէնին, արզումուզ պու օլտու-ղունու պիլիրսին, վէ մատէմքի պապան օլաճագ խայըն հէրիֆին նէ տէրէճէ ալչագ, վէ նէ գատար խապիս պիր մախլուգ օլտուղունու էյիտէն էյի անլատըն, իմտի պունտան պէօյլէ էկէր գապուլ իտէրսէն, պէն սէնին բէ-տէրին օլաճաղըմ, վէ սէնի Թէյզէնէ Թէսլիմ իտէնէ գատար էվլատ նազարըյլա մուհաֆազա իտէճէյիմ, վէ զաԹէն սէվկիլի էվլատըմ, տունեատէ ամուճա տիմէքտէ պապա տիմէք տիր . . . .

Պիչարէ գըզճըղազ պու ըրգըգաԹամիզ սէօզլէրտէն տէ-րէճէյի նիհայէտէ մուԹէէսսիր օլուպ, էօքիւր էօքիւր ազլամաղլա ամուճասընըն, եանի ճէլլատընըն պօյնունա սարըլտը, վէ «Թէշէքքիւր իտէրիմ սէվկիլի ամուճամ, արԹըգ պէնիմ բէտէրիմ սէնսին պէնի էվլատ տէյու գա-պուլ իԹմէնիզի րէճա իտէրիմ, պունտան պէօյլէ հէր նէ օլուրսա օլսուն, պու մէմլէքէԹտէ գալմազ իսԹէմէմ, հէր հանկի եարըն ազշամ պէրապէր վարօրա պինիպ կի-տէրիզ» տէտի։

Մէրգում խայըն հէրիֆ, չիմտիքի հալ իչին պու գ.ա-լըպա տէօքիւլմէսինտէն վէֆգէլատէ մէմնուն վէ մէսրուր օլարագ, իլէրուտէ տախտի ըէվիչի հալէ կէօրէ եարաճագ մանօվրասընըն պէօյլէճէ սուհուլէԹ իլէ պաշա չըգաճա-ղընա Թէէմինէն, չօճուղու պիլ մուգապէլէ պիր իքի տէֆա քէէննի բուս իԹտիքտէն սօնրա, «էօյլէ իսէ սէվ-կիլի Վիրգինէճիյիմ միւսաատէ իԹտէ, կիտէյիմ եօլճու-լուղումուզ իչիւն լազըմ կէլէն չէյլէրի Թէտարիք իտէ-յիմ, սէն պուրատէ օԺուրտա աչէն չիմտի կիտիպ կէլի-րիմ» տէտի, վէ պիչարէ չօճուղու եինէ օրաճըգտա

թէքրար թէնհա պըրագըպ, վէ գաբույու տախի տըշար-տան քիլիթլէյէրէք տէֆ օլուպ կիթտի :

Մէրգումէ եալընըզ գալընճա, հէման տիւշիւնմէյէ պաշլատը, վէ պունճա վագըթտան պէրի ամուճասը հագգընտա սույլէտիկնէ գուլագ օլմատը իչին, քէնտի քէնտիսինի թայիպ խտէրէք, մէրգումըն նամուսլու վէ համիյէթլը պիր ատէմ օլուպ, վէ քէնտիսինի տախի էվլատ մագամընտա սէվէր օլտուղունա գանաաթ կէթիրէրէք, քէմալի էմնիյէթ իլէ վիւրուտինէ միւնթազըր օլտու :

ՕՆՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ԽՕԼՃՈՒԼՈՒՔ

Վիրկինիէնին , ամուճասը Մէյգան իլէ Թէյզէսինի պուլ-մագ մագսատըյլը եօլճուլուղա գարարը գաթի վէրմի-շի կիւնիւն էրթէսի բէնճշէմպէ կիւնի ախշամ իւսթիւ (Լօյտ) գումբանեասընըն Թօփխանէ աչըղընտա լէնկէ-րէնտազ օլան Ախթըրխա նամ վափօրունուն օրթա տիրէ-յինտէ հարաքէթ նիշանէսի օլարագ քիւշատ օլունան պայրագ Թէմէվվիւճ էթմէքտէ իտի . վափօրու մէզքիւրէ մուսթէպատիտ սանտալլար եօլճու Թաշըմագտա , վէ պիր եանտան տախի մավունալէր մալ եիւքլէթմէքտէ օլուպ , գօճա գայըգլարը տախի անքէրէ նէզարէթ էթմէքտէ իտիլէր . վափօրըն գալգմասընա պիր սա՛աթ գալմըշտը , Վիրկինիէ պաշը պիր սիյահ շալ իլէ էօրթիւլիւ օլտուղու հալտէ Մէյգան իլէ պէրապէր իսքէլէյէ էնէրէք , վափօ-րա կիրմէք իւզրէ պիր սանտալա պինմէքտէ իքէն , նա-կէհան գարշըտան տօղրու Գասպար իլէ Վահանըն պիր գայըգըլա իսքէլէյէ տօղրու կէլմէքտէ օլտուգլարընը կէօրմէքլէ նէ օլտուղունու պիլմէտի , վէ հէման քէնտի-սինի Թօփլայարագ , « Ամաւն գըզըմ , պագըն գայըգըլա պուրայա կէլիյօր . . . պիզի կէօրէճէք օլուրսա իշիմիզ պէք ֆէնայա տարար » տիմէսի իլէ հէման պըրթըլարընը իսկէլէ պաշընտա պըրագարագ , մէրտիւվէնին գօլուն-տան Թութտու , վէ ատէթա սիւրիւքլէյէրէք , տէնիզ գը-յըսընտա վագը գահվէխանէլէրին պիրինէ կիրէրէք , իւսթ գաթընտա չըգտըգ , Գասպար իլէ Վահանըն կէչմէսինի կիւթ-

մելէրինէ սապըրսըզլըղըլա մինէթտար օլտու. վագը՛ա Վիրգիլինէ պապասընը կէօրմիւշ իտի իսէ տէ, Վահանըն եիւզիւ պապասընտան Թարաֆա, վէ արգասը տախի խակելէյէ տօղրու չէվրիլմիշ օլմաղըլա մէրդումըն քիմ օլտուղունու Թանըեամատը:

Մելգոն, մէրդումանըն պիր ան էվէլ կէչիւպ կիթմէլէրինի պէքլէմէքտէ իքէն, անլէր իսէ տօստօղրու մէզգիւր գահվէխանէտէն իչէրու կիրիպ օթուրտուլար, վէ հաթտա Գասպարըն Թապլէյի չաղըրուպ տէ Թէմպէքի վէրէրէք Նարկիլէ տօլտուրմասընը էմր էթտիլէրնի Մելգոն ուսուլ իլէ նէրտիւվանըն պաշընտան աէյը իտուպ, օրատա պիր միւտէթ էյլէնէճէքլէրինի անլայընճա, սօն տէրէճէ հիտէթլէնմիշ վէ պահալընըն նագըսըլըղընտան չիքեայէթ իտէրէք, քիւֆիւր կիւնահ իթմէյէ պաշլամըշ իտի:

Մերդում, պէօյլէ պիր ադըլ ու հիսապըն խարիճինտէ վէ մէմուլին ղայրի պիր մանիյէ Թէսատիւֆ իտէճէյինի զէրրէ գատար խաթըր ու խէյալինտէն կէչիրմէզ իտի. վէլ հասըլ ճըրըլթըլարըն իսկէլէ պաշընտա ահէնկսըզ գալարագ չալընմասը տէրտի պիր եանտան, վէ հէման վագըթ կէլիւպ չաթարագ վաբօրուն գալգուպ կիթմէսի տիւշիւնճէսի տիրկէր Թարաֆտան, մերդումը պիր տէրէճէ շաշըրԹմըշլար իտի քի, միւտէԹը էօմրիւնտէ հիչ պէօյլէ նագըսըլըղա Թէսատիւֆ իԹմէմիշ օլտուղունու տիւշիւնտիւքճէ, ադլընա խիֆֆէԹ կէլմէքտէ իտի:

Գասպար իլէ Վահան ուզունճա պիր միւքեալէմէյէ տալըպ կէօրիւշմէքտէ օլտուգլարընը, վէ պու հալ իլէ տահա չօգ օԹուրաճագլարընը Մելգոն քէմալի եէս ու ֆիւԹուր իլէ անլատը, վէ գահվէնին իւսԹ գաԹընտա տէնիզէ նազըր օլան բէնչէրէտէն վաբօրուն հէման տէմիր ալմագտա օլտուղունու կէօրէրէք, պիւԹիւն պիւ-

Թիւնէ չաշըրար վէ ատէթա տուզաղա թութուլմուշ ըէ-լէնկ կիպի օտանըն տէրունինի պիր տիւզիւյէ տօլաշըրպ տուրուր իտի. Էքսէրիյէն տէնիզ գըյըլարընը ադշամլարա գատար սէրսէրի տօլաշմագտա, վէ եար չարգընը թափիր օլունան քիւլհան պէյլէրինտէն ծն ծնպէշ եաշընտա հայլազըն պիրի Մեյտանըն բըրթըլարընը օրաճըգտա էօյլէ սահիպսիզ կէօրմէքլէ, պիր չէյ աշըրմագ մագսատըյլա գարըշտըրըրմագտա օլտուղունու, թամաքեարըղընտան գըրգ բարա իչին ճանընը աթէշլէրէ սալան վարեէմէզ Մեյտան բէնչէրէտէն պու հալի կէօրիւր, վէ հիչ պիր չէյ տէյէմէզ պիր հալտէ օմազըլա եիւրէյինին եաղլարը էրիր, վէ տիւզիւյէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէշէրէք «Ահ պու նէ տէրտ իտի պաշըմա կէլտի, նէ պէլայէ օղրատըմ» տէր, վէ իքի էլլէրի իլէ պաշըյըլա տիզլէրինի տէօյէր իտի։

Վիրգինէ ամուճասընըն պէօյլէ գարը կիպի տէօյիւնտիւյիւնտէն հէմ գօրգար վէ հէմ տէ կիւլմէսինի զաբթ իտէմէզ իտի. Նիհայէթ մէրգումըն հիտէթինտէն զարի զարի աղլայուպ սըզլանմայա պաշլատըղընը կէօրինճէ, հալինի աճըր վէ թէսէլլի իթմէք էֆքեարը իլէ քէլամէ աղազ իտէրէք...

— Էսէֆ իթմէյինիզ սէվկիլի ամուճամ, ալլահ քէրիմ տիր։

— Ա՛հ գըզըմ նէ տէյօրսուն, էկէր պապան սէնի պէնիմ լէ կէօրիւրսէ...

— Էյ նէ օլուր ա ճանըմ, վարսըն կէօրսիւն, նէ եաբաբիլիր, էլ վէրիր քի պէն քէնտի հիւսնի ըրզամ իլէ սէնինլէ պէրապէր կիտիյօրում։

— Սէնին ադլըն էրմէզ գըզըմ, սէն պապանըն նէ տէրէճէլէրտէ ալչագ վէ խայըն հէրիֆ օլտուղունու տահա պիլմէզսին։

— Վա՛հ, պիչարէ ամուսնաճըղըմ, պէնիմ սէպէպիմ իլէ պու գատար ազիյէթ ու մէշագգաթլէր չէքէյօրսուն, ա՛հ ամմա նէ՞ եափայըմ...

— Գըզըմ, սէնին եափաճաղըն շէյ ալա սէս չըգարմամագ տըր։

— Վէլ հասըլ մէրգում, պէօյլէ պիր չար մէվճէյի ըղթըրմալ իշինտէ չալգանըրգ տուրուրգան, աշաղըտա պիր բաթըրգալը իշիթտի, վէ ուսուլ իլէ նէրտիւպանտէն պագարագ, խըրըզ Պէտօյի գօլլարը պաղլը վէ րէֆագաթընտա իքի նէֆէր պաղլըյէ օլտուղու հալտէ, գարընտաշը Գասպար իլէ կէօրիւշտիւկիւնի քէմալի խաթիրըրաղ իլէ կէօրիւնճէ, պիւսպիւթիւն գօրգուպ թիթրէմէյէ պաշլատը, վէ իշին նէ օլտուղունու անլամայա մէյտան գալմայարագ, հէման զաբթիյէլէր գարընտաշընը տէրտեսթ իտէրէք, խըրըզ Պէտիկ իլէ պէրապէր ալըբ կէօթիւրտիւքլէրինի, վէ Վահանըն տախի մէրգումանըն արգալարընտան կիթտիկինի կէօրիւնճէ, եէնիտէն տիւնեայէ կիրմիշ կիպի նէֆէս ալմայա պաշլատը, վէ տէրագաայ վագըթ գայպ իթմէքսիզին աշաղը ինէրէք իսկէլէյէ տօղրու գօշտու, վէ սանտալճըլարա «Աման պիզէ հէլալ մինալլահ եիրմի ղուրուշ վար, չապուգ պիզի չուվագօյա կէօթիւրիւն» տէտի, վէ բաղարըլըղա տախի պագմայարագ, հէման Վիրգինէի գուճագլայուպ սանտալըն պիրինէ աթլատը, վէ սանտալճըլար «Հայտէ Թօսունում, սէնի կէօրէյիմ, պիզի վաքօրա եէթիշտիրմէլի» տէյինճէ, սանտալճը տէրագպալ պիր արգատաշ տահա ալտը, վէ իքի չիֆթէ օլտուղու հալտէ վար գուվէթի բաղըրայէ վիրէրէք ազիմ սիւրաթլէ քիւրէք չէքմէյէ պաշլատըլար. էսնայի րահտէ սանտալճը «Գանտա փադասանա, չօպաճը, տըրտ ղուրուշ վէրէճէքսին հա, սօնրա լագըրտը օլմասըն, զիրա նասըլ քի կէօրիւյօր-

սուն, իւչ քիշի օլտուղ» ահմէտի իլէ, Մելքօն տախի « տիղ տիղի վափօրա պէնտիշտիրիլմտէ պէն խաթըրըմըզը խօշ էտէրիմ» տէմէքտէ իտի ։

Նիհայէթ սանսաղճըլարըն վէքֆտէլարէ ճանհասու իդ-տասմաթլարը իլէ, վափօրուն իւզէրինէ վարտըլըտըլէր ի-սէտէ, վափօր տղըր աղըր հարաքէթէ պաշլատըղը օլուպ վէ սուլար տախի մուսաիտ օլմաղըղընտան, պիր միւմ-քիւն սանատաղ, վափօրըն խանըրտան աղըրմըշ օլան նէր-տիւպանէ խանաչամող իտի, Մելքօն նէրտիւպանըն պա-շընտա պուլունան թայիֆէլէրէ « Ամման էֆէնտիլարըմ Ալ-լահ աշքընա օլսուն պիղէ մուավէնէթ էյլէյին » տէյու խալվար օլմաղտա իտի, նիհայէթ թայիֆէլէր մէրտուտըն խալվարըշըտան զիխաէ, տօրտուսըննտան պէնզի պէթի քիւլ քէսիլմիշ, վէ հէման պայըլմաղ տէրէճէլէրինէ վա-րըլ օլմուշ օլան կէնճ տըղըն հալինէ մէրհամէթ իտէրէք, նէրտիւպանտէն աշաղը էնտիլէր, վէ սանատալ պիր չի-մա աթարաք, նէրտիւպանէ տօղրու չէքմէյէ պաշլատը-լար ։

Հէր նէ հալ իսէ պու մուավէնէթին սայէսինտէ սան-տալ պիր թախտըրէյ վափօրա խանաշաղըլտը, վէ հէման սանտալճըլարըն պիրի, վէքֆտէլարէ պիր ճէսարէթ իլէ օթուրտուղու էրէթէն տըշլայուպ նէրտիւպանը խավա-լարը, վէ թայիֆէլէրին խարարըմըյըլա, էնվայի միւշկիւ-լաթ իլէ, էվէլա կէնճ տըղը, վէ արտասընտան Մելքօն, սաղսալիմ վափօրա չըգտըրըլտըլէր, Մելքօն հէման սան-տալըն իչինէ իւչ աթէթ մէճիտիյէ աթըլմա, անըլէր տա-խի տէնիզ տալղալարընտան ըսլանմըշ ոււ քէսիլմիշ օլան պըրըթըյա պիր իզ պարլայարաք, թայիֆէլէրէ աթար-լար, վէ պէօյլէճէ պըրըթը տախի վափօրա ալընմըշ իտի ։

Մելքօն վափօրա չըգար չըգմազ, կիւվէրթէ իւզէրին-տէ մաղլուպ պիր մինհալ թէսադիֆ իտէրէք Վիրգինէ,յի

օտարերկրեայ նախճիրը , մէ քէնտրոնի տախի եանը պաշըն-տա օթօմոպիլով , պոռնիկ սերենատներան գայթակղու-լուս , աղբաղէթ մերաժնա մուսլաֆֆաթ օլաթլարի ի-չիւն սէմինէր տաղբար խաղի :

Վաչէ ճա՛ւաթ օն ինքեր կըչէրէք , վարա վարա Գուձ դարու աղբրըն վարմըշ խաւի , ասլար դարդարանձա , ուզադատան Ըստամպօլ խանելէրինին պէնչէրձէ ըշըգլարը , (քանօրամա) կլիպի կէօրինիւր , էրպապը նազարէ , պիր խօշ մէնզարէ պախըչ իթմէքտէ իտիլէր : Նիհայէթ վաքթ կիճէնին պիր պաւչուդունա եօլ վէրիպ սիւքունէթլէ տէ-նիզլէրի եարարաք հարաքէթէ պաշլատը :

Մելգոն բըրթըքըլըն իչինտէն պիր մէզտար եէյեճէք չըգարտը , եալընըզճա եէյերէք դարնընը տօյուրմաղ-տան սօնրա , դասավէթ ույդուսու իլէ : Քէնտինտէն պի խապէր ույումագտա օլան Վիրգինէնին եանըմա տօղրու ուզանըբ , ախուշինմէյէ պաշլատը , մերդում հէր նազըլ իսէ կէրէք քէնտի , մէ կէրէք Վիրգինէ իչին նըզամընտա պիր թէզկերէ էլտէ իթմէյէ մուվաֆֆաք օլմուշ օլաւ օ ճիհէթէն , եանը հիւքիւմէթ թարաֆընտան ասլա դօրգուսու օլմայարաք , աննաք թէքմիլ զինհինին դավ-վէթինի պէտապահն չօճուղուն ալէ յնէնաէ դուլլանաճաղը մանօվրալարա , մէ Ֆիքրինին իչինտէ չըզտըղը բըլանլա-րա հարք իթմէքլէ , պիր ան աղաւէմ նայինի մէրամ օլմաղ-տըղը իլէ սուղան օլմադատա իտի :

Մերդում վարահէմէզ Մէլգոն , պիր դաչ անէֆասլէր Մը-սըրա կիտիպ կէլմիշ օլմաղըլէ , կէրէք Իսկէնտէրիէտէ մէ կէրէք Գահիրէտէ , տոէպոսիդ կիրուհըննան բէք չօգ տաէմլէր թանըմագտա օլաւ , անլէրին վաէթագըյըլա պիր թազըմ զէնկին ֆադաթ միւտէյյէզ տաէմլէրին տախի խիտմէթինի , մէ թէրճիմէյի հալլէրինի իչիթմիշ , մէ նէ տիլպար օլաւղլարըն ըսպըդըյըլը վագըֆ օլ-

մուշ իտի , պունլարըն իչինտէն պիր դաշ թանէսինի քէն-
տի քէնարինէ միւլքէտի , վէ պաշլըճա զայէթ զէնկին , վէ
ատն ատէրէճէ խօվլարտա , եանի զէմդու սէֆայա եչու իչ-
րէթէ , վէ չէհվէթը նէֆսանիյէսինէ եսիր օլմուշ օլան ,
ախլաքը պօզուք վէ ինսանիյէթտէն պիր պէհրէ պիր ա-
տէմի կէօզիւնէ քէստիրէրէք , դարընտաշընըն դըրդը պի-
չարէ Վիրգինէյի , մէրդում վահշի հէրիֆին չէհվէթի
բէնչէսինէ ախուշխուրախիւքաէն սօնրա , պուրնունուն թութ-
մազ , վէ խաթէտիյի կիպի սօյմազ էֆքեարընտա իտի ։
Վէլ հասըլ խըսան տէմէյէ չախան օլմաեան պու մէ-
լուն հէրիֆ , պիչարէ դըրճըրադըն նամուսընը քէնաինէ
ալմաք իսթէրէք անըն սայէսինտէ , եօդասըլլուղա թէօվպէ
իսթէրճէսինէ զէնկին օլմազ իսթէր իտի , վէ ֆիքիւադը
մէրդումմէ օդատար կիւզէլ , վէ օդատար չիրքին պիր դըղ
իտիքի , մէրդումէյի պիր աէֆա կէօրէնլէր հիւսնիւնէ
հայրան , վէ զիւլֆի կիպի բէրիչան օլմադատ իտիլէր ,
վէ պու հալ իսէ , Մէլդանըն թասավվուր իթախյի բըլա-
նա զիւտաէտի իլէ եարար օլմադըլա , հէր հալտէ նայիլի
մէրամ օլաճաղընա էմին , վէ հէման օլ անտէ քէնտիսինի
զէնկին զանն իթմէքլէ , բահէթի դալպիլէ մէրդումէ չօ-
ճուղուն եանընտա աօզըրու ուղանըրպ եաթար , վէ սապա-
հա դատար ույուտաւ ։
Վադթը չէֆադըն թէդարիւզի , արդու սէմայէ վէ
զէրրու պահրէ օլ տէրէճէ պիր լէթաֆէթը աճիպէ , պախչ
իթմիչ իտիքի , դալու դալէմէ վասֆու թադիրի միւմքիւն
օլամայուպ , անճադ կէօզ իլէ կէօրմէյէ մախսուս իտի ,
չէօյլէքի , կէօք եիւզիւնին պազը ճիհէթլէրինտէ դալէմի
դուտրէթլէ մինէնթուր իշլէնմիշ կիպի , կեահ թօզ բէն-
զէտի վէ կեահ աթէշ կիպի դըրպ դըրմըզը , պիր բէնկ
քէսպ իտէրէք , էրպապը թէմաշանըն կէօզլէրի դամաշըր ,
վէ զիհինլէրի դարըշըր իտի . հէլէ աէնիզ ասէթա պիր

պէյազ չարշաֆ կիպի կէօրւնիւպ տալա գըմըլտամա-մըշ տա օլմաղըլա, վարօրուն չէվրէսինտէ ծառ ծառէչի տար-դա տրդայա ամթլայսւյ օյնամադամա օլան ծծնաւս պա-լըգլարընըն կէսան պաթմասը, վէ կէսան քէնառի խւղէրլէ-րինէ Փըրըլտադ կիպի ալծնէրէք տօլաշարադ եւղմէլէ-րի, վէ մարթի դուշլարընըն, սւրւխւ սւրւխւ թա եււք-ռէքլէրտէն ուչարադ տէնիզէ տալըպ պալըգ ավլամալա-րընըն, թամաշիւտէ շաշան թէմաշաը խնամըն հայրէ-թինի մուճիպ օլմաղըլա, հիչ պիր չէյէ խնամսազ վէ էն ղըյմաթէ տոնուզ վէ իմանսըզ օլան պիր ատէմ տախի, ճէնաբը խալլգը քէմըու մէքեան հազրէթլէրինին ադըլ-տան փիքիրտէն միւնէզզէհ օլան շու դուտրէթը իլահի-յէսինի քէմալի թէհայյուր իլէ կէօրիւպ, հէր հալտէ պի-նիյի պէշէրին ադլը փիքրինին մավէթիդընտա պիր եա-րատըճը օլտուղունա իման կէթիրիր իտի։

Շաֆադ ամար աթմազ վաքօրըն իչինտէ պուլունան եօլճուլարըն ճիւմլէսինտէ օյանըպ, քիմիսի չայ վէ քիմի գահվէսինի իչէրէք, եալը պօյունուն կիւզէլլիկինի սէյրու թէմաշա իթտիքլէրի կիպի, պիչարէ Վիրգինէ տախի օ-յանարադ պիրազ գահվալթը իթտիքտէն սօնրա, մահ-զուն մահզուն րուսյի աէրեայէ պադար, վէ տէրուննի տոլտէն եանըրդ եանըրդ ահլէր չէքէրէք աղլար իտի։

Մէլէքին Վիրգինէնին պէօյլէճէ միւքէտտէր վէ մահ-զուն հալինէ ղարի ղարի աղլատըղընը կէօրիւնճէ, պիր թաթլը սէտա իլէ մէրդումէնին եւզինի եօխշայարադ...։

— Օ՛ նէ, սէվկիլի էվլատըմ... նէվար նէյէ աղլա-յօրսուն...։

— Ահ նա՛սըլ աղլամայըմ, նա՛սըլ մահզուն օլմայըմ պու կիճէ րիւյամտա վալիտէմի վէ սէվկիլի պիրատէրիմ Տըրդատը կէօրտիւմ քի, իքիսի պիրլիքտէ պէնիմ իչիւն աղլայօրլար իտի։

— Ջօճուգլուղու փօշլա սէվկիլի գըզըմ, սէն ազ չօգ մէքթէպ կէօրմիւշ, վէ մըզգաարը քիֆայէ թէրպիյէ ալմըշ աղըր պաշընտա պիր գըզ սըն, պու կիպի պէյհուտէ չէյլէրէ էհէմմիյէթ վէրիպտէ, հէմ քէնտինի, վէ հէմտէ պէնիմ կիպի պիչարէ պիր իհթիյարը միւքէտտէր իթմէմէլիսին ։

— Ահ Նասըլ իտէյիմ ամուճա, էլիմտէ տէյիլ . . . սէֆիլէ վազկէչէմ, վէ պէտպահտա գարընտաշըմ խաթըրըմը կէլտիքճէ, ճիհան պաշըմա զընտան կիպի օլույօր ։

— Նէ եափայըմ սէվկիլի գըզըմ, Թէհամմիւլ իթմէլիսին, ճէնապը Հագգըն էմրի պու իմիշ, տիւնեատէ եալընըզ սէն տէյիլսին ա, Նէչէլէր պէօյլէ վալիտէսիզ գալըրլար, սէնին կիպի էօքսիւզ օլտուգլարը հալտէ պէօյիւմիւշլէր տիր ։

— Բէճա իտէրիմ, պէնի պու խուսուստա Թայիպ իթմէ, վագա՛ա պէնիմ կիպի բէք չօգլարը էօքսիւզ վէ պիքէս գալմըշլար տըր ամմա, հիչ պիրի պէնիմ գատար տէրտու մէշագգաթ չէքմէմիշ, հիչ պիրինին գալպի պէնիմ գատար եարալը տէյիլ տիր, մէկէր տիւնեատէ, ինսանլարըն էն սէֆիլի, էն պէտպահտը պէն իմիշիմքի, չուԹըֆըլ չաղըմտա ֆամիլեասըզ գալտըգտան պաշգա, հալթտա տօղտուղում վէ եաշատըղըմ սէվկիլի վաթանըմը տախի պէօյլէճէ Թէրք իտուպ, պիլմէտիյիմ Թանըմատըղըմ, վէ ապու հէվասընա ալըշմատըղըմ եէրլէրէ կիթմէյէ մէճպուր օլմուշում տըր, վէ պու տախի պաշգա պիր սէպէպ իչիւն օլմայըպ, իլլա մէրհամէթսիզ վէ զալիմ պիր բէտէրին զուլմինտէն, պէօյլէ խըրսըզ վէ ճանիլէր կիպի ֆիրար իտիյօրում . . . ։

Վէ պիչարէ գըզճըղազ եինէ աճը աճը կէօզ եաշը տէօքմէյէ պաշլատը ։

Մէլգօն մէրգումէնին պու հալինտէն կիւյա միւթէէս-

սիր օլարագ, ելլերի իլէ կէօզլէրինի գապասը, վէ քէ-ֆեննի ապլաաղըղընը սէթր իտէյօր կիպի թիթրէք պիր սէ-տա իլէ . . . ։

— Վիրժի՛նէ, տէվկիլի էվլատըմ, Ֆիլ վագը՛ տէտոյին սէօզլէր հագըլը տըր, լագին չիֆայիտէ, սապըրու թա-համմիւլ իթմէտէն պաշգա նէ եարըլաղիլիր . . . սէն քիմսէմ եօգտըր, վէ տիւնեատէ պիրքէսիմ տէյօրսուն, Ֆագաթ պիլմիշ օլասըն քի, էօքսիւզլէրին վէ պիքէսլէ-րին համիսի, ճէնապը Հագ. քէնտիսի տիր ։

— Ա՛հ գուրպան օլայըմ, պիլիրիմ քի սահիպսիզլէրին վէ էօքսիւզլէրին բէտարի, Ալլահ տըր, էվէթ ճէնապը վանիպէլ վուճուտ հազրէթլէրի, քէնտի գուտրէթը իլա-հիյէսի իլէ, եարատմըշ օլտուղու էն ատի վէ էն էհէմ-միյէթսիզ պիր մախլուգը պիլէ հէր պիր ճիհէթլէ բէր-վէրտէ վէ մուհաֆազա իթտիյի հալտէ, գանտէ գալտը քի, պէնիմ կիպի, քէնտի սուրէթը իլահիյէսի իլէ միւ-շէրրէֆ գըլտըղը պիր . . . ։

Վիրժինէ սէօզիւնի իթմամ իտէմէտի, չիւնքի վաքթը պիրտէն պիրէ հարաքէթինի մէն իտուպ, տուրտու, վէ ազիմ պիր կիւրիւլթի իլէ իպլիմ գօյ վէրմիշ օլտուղունու եօլճուլար կէօրիւնճէ, օրատա պիր մըգտար իգամէթ իտէ-ճէյի անլաշըլարագ, իսկէլէտէն մալ ալըպ վիրմէք թէ-լաշընտա տիւշմիւշլէր իտի ։

Աֆիթապը ճիհան թապ ուֆուգտան պաշ կէօսթէ-րիւպ պէրրու պահրը նուր իլէ միւնէվվէր իթտիքտէ, վաքթը տախի հէման Կէլիպօլու բիյշկեահընտա վարըլ օլ-մուշ իտի, մահալլի մէզքիւրտէն, եօլճու վէ մալ ալըպ վիրմէք իչիւն, պիր իքի սաաթ գատար, վէ աճէնթօպ իլէ լազըմ կէլէն մուամէլէօնի խիթամ իթտիքտէն սօնրա, եինէ եօլունա տէվամ իթմէքլէ, Չանագ գա՛լա պօղա-զընը աշէսթէ աշէսթէ իմրար իթմէյէ պաշլատը ։

(Ցարատնէլ) եանի Զանազ գալեսի Թեսալյէ օլունան պօղազ պուլունտուղու մէվգիյի մուհիմմէ սէպէպի իլէ , մին էլ գատիմ քէսպը շէօհրէթ իթմիշ իտի իսէտէ , մէրհում վէ մաղֆուր սէլաթինի մուազզամայի Օսմանիյէտէն , պազըլարը մահալլը մէզքիւրըն էհէմմիյէթինի նազարը տըգգաթէ ալարագ , Գում պուրնու վէ Սուլթանիյէ նամըյլէ գուլէլէր , վէ պաշլըճա Սէտտիւլ պահր , վէ Քիլիտիւլ պահր Թէսմիյէ գըլընան գարշուպէ գարշու իմալ , վէ իհեա պույուրուլտուլարը , մէթին վէ միւքէմմէլ գալալէր մէվգիյի մէզքիւրէնին էհէմմիյէթինի , պիր գաթ տահա թէզյիտ իթտիքտէն պաշգա , էլ եէվմ վէլինիյմէթը պի միննէթիմիզ , Բատիշահը Ալէմփէնահ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինին , սայէյի գուտրէթ վայէյի շէհինշահիլէրինտէ , պօղազը մէզքիւր պիր չօգ էսլիհայի ճէտիտէ իլէ եանի, միւքէմմէլ վէ պաթթալ գըրըպ թօփլարը , վէ միւճէտտէտէն ինշա օլունան միւթէատտիտ թապեալէր վէ մէթէրիզլէր , վէ տէնիզին իչինտէ վազ օլունմուշ օլան աթէշֆէշան թօրբիլլէր իլէ պիր տէրէճէ թէճհիզ օլունմուշտըր քի , սէտտը Իսքէնտէր տէնիլէն գալա տախի , պու գալալէրէ նիսպէթէն , ատէթա չօճուգ օյունճաղը նէվինտէն պիր շէյ ատտ օլունսա ճայիզ տիր ։

Պօղազը մէզքիւրըն սէյրու թամաշասը իչիւն , գամարատտա իգամէթ իթմէքտէ օլան եօլճուլարըն էքսէրիսի Կիւվէրթէյէ չըգմըշլար իտի . Ֆիլ վագը հիւնէշին պարլագ գիւնալէրի , գալա՛ վէ թապեալարտա վազ օլունմուշ օլան պիրինճտէն մամուլ վէ միւճէլլա մէթրայլօզ , վէ գըրըպ թէսմիյէ գըլընան պաթթալ թօփլարա աքսէնտազ օլտուգճա , հէր պիրի ալթուն կիպի պարլամագտա․ վէ էրպապը նազարըն կէօզլէրինի գամաշտըրմագտա իտիլէր ։

Կիւվէրթէ լուղէրինտէ պիրիքմիշ օլան եօլճուլարըն ի-

չինտաէ Էվրօբայըլար տախի պուլունուրսա , պունլար ճէմա-
լի հայրէթ իլէ , շաշգընը թամաշա օլան իշպու մէնզարէ-
յի նազարըուպայը տիւրպիւնլէր իլէ սէյր իտէրլէր իտի ։

ՕՆԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ԴԱՐԻԹ ԳԻՐ ԳԷՆՋԷՑԻՆ

Գալաթէ վաքթ ու իշրէթ օլունտուղու կիպի, վարօշըն կիւվէրթէսինտէ թէճէլլի իտէն էճնէպիլէրին իշինտէ պիրինճի տամարասը իգամէթ իթմէքտէ օլան ղայէթ զէնկին վէ քիպար պիր ինկիլիզ ֆամիլեասը վար իտի. պու ֆամիլեա պէշ քիշիտէն, եանի գըրգ պէշ եաշընը կէչկինճէ մաւի կէօզլիւ, սարը վէ չէնէսի թըրրաշլը օլտուղու հալտէ իքի եանտան (ֆավորիթ) սագալլը պըյըգլըգ պիր ատէմ, վէ օթուզ պէշ եաշընտա թախմին օլունան էշէ յինճէ կիւզէլ, օրթա պօյլու, սարը սաչլը վէ էթինէ տօլուճա պիր գատըն իտի, եիրմի յաշլարընտա ուզուն պօյլու կիւզէլ պիր տէլիգանլը, վէ տէօրտ պէշ եաշընտա ղայէթ շիրին վէ թօմպալագ պիր գըզ չօճուղուն էլինտէն թութուպ էօթէ պէրի կէզտիրմէքտէ օլան իհթիյարճա պիր գատընտան իպարէթ իտի. մէրգումուն խըտմէթքեարլէրինի տամարասա պըրագըրագ, եալընըզ քէնտիլէրի եօգարը չըգմըշլար իտի. կէնճ գատըն իլէ գըզ չօճուգ վէ գօճա գատընըն պաշտան աշաղը գատար սիմսիյահ էլպիսէլէր կիյտիքլէրինտէն եասը օլտուգլարը անլաշըլըմագտա իտի. մէզքիւր սարը սագալլը ատէմ կէնճ գատընըն գօճասը, վէ տէլիգանլը իլէ ուֆագ գըզ չօճուղուն պէտէրի օլուպ, գօճա գարը տախի մումաիլէյհին գայըն վալիտէսի իտի. մումաիլէյհ (ֆավորիթ) սագալլը ինկիլիզին վէ մախտումը տէլիգանլընըն կիյտիքլէրի շափգալարընտա մաթէմ ալամէթի կէօրիւլմէքտէ իտի։

Ֆամիլեանըն պէօյիւքի սայըլան, եանի գըզ չօճուգ իլէ անէլիգանըլընըն բէպէկլէրի մէրհում սագալը տանէմին ինկի-լիզ միլլէթինէ մախսուս վէ թապիյի օլան սօղուգ գան-լըլըգ, գալպինին քէօշէսինտէ կիզլէտիյի հիւզնու քէտէ-րին թէէսսիրի իլէ պիրլէշէրէք չէհրէսինտէ նագըշ օլուն-մուշ իտի, չէօյլէ քի մումաիլէյհին եիւզիւ ատէտա կիւլ-մէզ, գաշլարը չաթըգ, վէ անլը պուրուշմուշ օլմագլա, սիմասընտա պագանլար մէրհումը անըթ վէ ղայէթ աքսի պիր ատէմ զաննը իտէրլէր իտի. իսէ տէ, հալ պու քի էօյլէ օլմայուպ միւշարիլէյհ զէնկինլիյի միգտարընճա մէր-համէթլի, ալիմլիյի տէրէճէտէ մահճուպ, վէ սատէլէթի գատար խաթըրշինաս, հալիմ վէ սօն տէրէճէ թէրպիյէ-լի պիր զաթը սախավէթսիմաթ իտի. մումաիլէյհին կէ-րէք մատամասը վէ կէրէք գայըն վալիտէսի տախի հէր պիր հալ իլէ քէնտիսինէ պէնզէմէքտէ իտիլէր։

Վէլ հասըլ պունլար պէօյիւքտէն քիւչիւյէ գատար, հիւսնիւ ախլագ սահիպի, մէրհամէթլի վէ ֆուգարապէր-վէր պիր Ֆամիլեա իտիլէր իսէ տէ, չի ֆայտա քի պու եօլտա տույղուլու, ալիմ վէ կիւզէլ թապիյաթլը օլան ա-տէմլէրի, ղալիպ Ֆէլէքին մէշրէպի նամազը իգթիզա-սընճա գօվալամագը կիպի, պու պէտպախտ Ֆամիլեայը տախի սօն տէրէճէ գօվալայարագ, նիհայէթ խանչէրի զուլմու իլէ տէֆաը միւմքինսիզ վէ թէսէլլի գապուլ իթմէզ պիր եարէ աչըպ, գալպլէրինի գան իլէ մալէմ-մա իթմիշ իտի։

Ֆիլ վագը մէզքիւր Ֆամիլեա եիրմի միլիոն լիրատան զիյատէ պիր սէրվէթէ մալիք իտի իսէ տէ, էճէլ կէնճ ու իխթիյարը, վէ զէնկինին ու Ֆուգարայը ատէտա թէֆրիգ իթմէյէրէք, ճէմիյի ինսանլարը միւսավաթէն պագար վէ պիր կէօզլէ մուամէլէ իտէր օլտուղու կիպի, Ֆամիլեայի մէզքիւրէնին տախի ճան ու ճիհանէն սէվտիյի պիր նէվ-

ճիվանըն պաքի եօմրիւնի , տէհշէթլիւ Թըրրանըյըլա պուստատմըշ իտի քի , հէքեայէմիզին չիրաղէսի իդթիղա-ըընճա մուխթասարէն նագլ ու պէեան իթմէքլիյիմիզ էլզէմ տիր ։

Պալատէ զիքրի սէպգաթ իտէն ֆամիլեանըն պէօյիւ-յիւ սայըլան տաըը վէ (ֆավուրիթ) սադալը ինկիլիզին իսմի սըր Ճօն Ուիլեըմ օլուպ , Ինկիլթէրա տէվլէթի մէ-մուրիքինտէն Ռուբօյլիա ատասընըն էն զէնկին վէ էն խա-նէտան ֆամիլեալէրին պիրինտէ մէնսուպ օլարագ , բէտէ-րինին վէֆաթընտան սօնրա պէրայի սէյահաթ Լօնտրա-յա կէլմիշ , վէ էն սօյլ Լօնտրա միւթէմէքքինլէրինտէն քէնտի կիպի զէնկին վէ զայէթ միւթէպեր պիր ֆամիլ-եանըն պիր Թանէճիք գըզլարը օլան (միս) եանի մատ-մազէլ Մէրի նամընտա պիր պագիրէնին սէվտայի զիւլ-ֆիւնէ տուլաշընա օլարագ , նիհայէթ բաքիրէ յի մէրգու-մէ իլէ էվլէնմիշ , վէ զէվճէսինին Թէքլիֆի իլէ , վաթա-նը օլան Ռուբօյլիա ճէզիրէսինի Թէրք իտէրէք Լօնտրայա նագլը մէքեան իթմիշ իտի ։

Մէրգում պապասը կիպի պահրիյէ զապիթանը սըլ-քինէ տախիլ օլուպ , քէնտի մէհարէթ ու էհլիյէթի սա-յէսինտէ , միւտէթը գալիլէ զարֆընտա Թէրֆիյի րութ-պէ իտէրէք , վարա վարա ամիրալլըգ րութպէսինէ գա-տար նայիլ օլմուշ իտի իսէ տէ , ֆամիլեաճա օլան պա-զը սէպէպլէրտէն տօլայը , վէ ալէլ խուսուս քէնտի նա-միզաճըլըղընա մէպնի , մէմուրիյէթինտէն իսթիֆա իթմիշ վէ հալթա տէվլէթի Թարաֆընտան նըզամէն Թախսիս օլունան Թէգաիւտ մաաշընը ալըր գալըր իթմէյէրէք , քիւշէյի ինզիվայէ չէքիլիպ , Թահսիլի իլմ ու հիւնէր իլէ իշթիղալ իթմէքտէ իտի ։

Մումաիլէյհին իւչ էվլատը օլուպ , պիրինճիսի , եանի իւք էվլատը , Հանրի Ուիլեըմ նամընտա րէֆագաթընտա

կէօրախիւյիւմիւզ ուզուն պօյլու կիւզէլ, վէ հէնուզ օն սէքիզ եիրմի եաշընտա գատէմ պասմըշ օլան տէլիգանլը իտի. մէրգում, պիր տանէսին վէ ալէլ խուսուս կէնճ վէ տէլիգանլը օլան քիմսէլէրին (նէ գատար զէնկին օլալար տախի) պօշտա դալմալարընտան թէվէլլիւտ իթմէքտէ օլան կէօնա կէօն ույղունսուզլուգլարը, վէ մէզմում հալլէրի, մումաիլէյհ ադըլլը բէտէր նազարը տըգգաթա ալմըշ, վէ պաշլըճա պու նօգթէյէ դիգգաթէսի իլէ էհէմմիյէթ վիրմէքտէ օլտուգունտան, էվլատընը եէտի եաշընտան, օն սէքիզ եաշընտա գատար կիւճէլի կիւնտիւզլի պիր մէքթէպէ դօյարագ, պիր տէլիգանլըյա, անէթա էքմէք կիպի լազըմ օլան ուլում ու թէրպիյէյի վէրտիրտիքտէն սօնրա, խասսէթէն պիր իքի միլիոն լիրա սէրմայէ իլէ քեարկիւզար վէ իշէ եարար, քեամիլ, կէօրմիւշ կէչիրմիշ, վէ տէվլէթ տիւշկիւնի, պապա ծօրժ նամընտա իհթիյար պիր էսկի թիւճճար իլէ մախտումունը օրթագ էտէրէք, մէրգում իհթիյարըն պիր բարա սէրմայէսի օլմատըղը հալտէ, հաբըլ օլան թիճարէթէ նըսըֆ նըսըֆա չէրիք իթտիքտէն մատէ, հաթթա էզ հէր ճիհէթ մումաիլէյհ, քեամիլ վէ ադըլ պաշընտա իհթիյարըն հէր պիր էմրինէ, տէյիլ օրթաղը, իլլա խըզմէթքեարը մագամընտա հարֆը հարֆընճա վէ պիլա իթիրազ իթաաթ իթմէյէ պօրճլու օլտուղունու մախսումինէ օրտը օրտըյա թէնպիհ իթմէքլէ, էկէր բիրի մումաիլէյհէ րայէթտէ դուսուր իտուպ կիւճէնտիրէճէք օլուրսա, վէ էն ուֆագ պիր էմրինտէն սըշարը չըգարսա, ֆէնա հալտէ տարըլաճաղընը իխթար իթմիշ իտի ։

Դիլ հադըրդա տէլիգանլը տախի մէրգում իխթիյարը բէտէրի մագամընտա սէվէր, վէ վէֆդէլատէ հիւրմէթ իտէր իտի ։

Մումայիլէյհ սըր Ճօն Ուիլիըմըն օղլու վէ օրթաղը

Նամըզարընա քիւշատ իթմիշ օլտուղու Հանրի Ժօրժ գուամ-բանտառընըն, Եվրօբա գըլթաարընըն մէշհուր · մէմլէքէթ-լէրինտէ չիւալէլէրի վէ անճէնցիալարը օլտուղտան մաատէ պաշլըճա Ամէրիգա իլէ բամպուգ, վէ Հինտիսթան իլէ տախի իրէք վէ էմթալի սայիրէ ախզուիթաըլըա իշ-թիղալ իթմէքտէ օլուպ, մահզա իհթիյար պապա Ժօր-ժըն հիւսնի իտարէսի, վէ թէտպիրի ագիլանէսի սայէ-սինտէ կիթտիքճէ թէզաատիւմ վէ մուվաֆֆագըյէթ պուլմագտա իտի ։

Սըր Ճօն Ուիլըըմըն Ըստամպօլա եօլճուլուղու էսնա-սընտա, մախտումի Հանրի Ուիլըըմ (իլէրուտէ նասըլ օ-լուճաղը կիւրի) Ըստամպօլտա պուլունան գըըզգաըըն-տաշըընը կէօրմէք արզուսընտա օլուպ, բէտէրինէ քէնտի-սինի տախի պէրապէր կէօթիւրմէսինի րիճա իթմիշ, վէ բէտէրի տախի օրթաղը պապա Ժօրժտան իզին ալարագ, մէրգումը պէրապէր Ըստամպօլա կէթիրմիշ, վէ ավտէթ-լէրինտէ գումբանեանըն մէնֆաաթընա մախսուս պիր իշ գըմմըյըլա, Մըսըր ճանիպինէ տախի օղրամագ լազըմ կէլմիշ իտի ։

Սըր Ճօն Ուիլըըմըն էվլատլարընտան էն քիւչիւյի, պա-լատէ իշար օլունտուղու կիպի, գայընվալիտէսինին է-լինտէն թութուպ տա կէզտիրտիյի աէօրատ պէշ եաշընտա օլան գըզ չօճուգ օլուպ, անճագ օրթանճա, եանի քիւ-չիւք գըզ իլէ, իլք էվլատը Հանրի Ուիլըըմըն արա եէ-րինտէ օլան էվլատը, ղայէթ կիւզէլ թէրպիյէլի նազիք վէ ալիմ պիր գըզ իտի. մէրգումէ գըզճաղ օն եէտի եաշընտա օլտուղու հալտէ, Ինկիլթէրրա տէվլէթի բօլի-թիգա մամուրլէրինտէն, վէ խարիճիյէ գալէմինտէ միւս-թախտէմ, նամուսլու վէ ասըլզատէ, ֆագաթ քէնտի պապասը գատար զէնկին օլմայան պիր կիւզէլ վէ ագըլ-լը տէլիգանլընըն աթէշի աշգըյըլա պիր եըլ գատար ճա-

նու թէնի դավրուլմագտա, վէ չու հալինի ութանըրղընտան ֆամիլեասընտան կիզլէմիշ օլտուղունու բէտէրինին մալիւմի օլտուղտա, դէվճէսի իլէ պիր միւդդաքէրէ, «Ցիւնքեատէ գըզ օլսուն էրքէք օլսուն անճա քէնտի ճանընըն սէվտալըսը տէէմ իլէ էվլէնտիրիլիտէ մէսաւտ օլապիլիր» տէյէրէք, մէրգումէնին պու արզուսընա տալա միւմանաաթ կէօսթէրմէյուպ, վէ հէման վաղըթ ղայ իթմէքսիզին, մումաիլէյհայը ճանընա մինեէթ օլան սէվտալըյի տէլիգանլըղըյլա էվլէնտիրմիշ իտի։

Հալ պու քի պիչարէ գըզճաղըն պիր եըլտան պէրու չէքմիշ օլտուղու սէվտայի հասրէթ, պինայի վիճտանինի խարապ իթմիշ օլմաղըլա, էվլէնտիքտէն սոնրա հիչ կէօզ աչամայուպ, հէր կիւն խաստա իտի. մէրգումէնին պու հալի, կէրէք ֆամիլեասընա վէ կէրէք դէվճինէ դիւեատէսի իլէ մէրատ օլտուղունտան, տիւզիւյէ գօճասը, «Սէվկիլի Ատէլիմ, (մումաիլէյհէնին իսմի Ատէլայիտա իտի) տէրտին նէ՞ տիր, նիչին պէօյլէ զաիֆլանըյօրսուն» տէյու սուա՛լ իթտիքճէ, մէրգումէ տայիմա պիր էլէմնաք սէսլէ իլէ «Հիչ պիր կէօնլա թաճիղլիյիմ եօգ, լաքին խաստալըղըմ, վէ զանըն իտէրիմ քի հէր հալտէ էօլէճէյիմ» տիյմէքտէ իտի։

Գու արա մէրգումէնին դէվճի իւհատէսինէ, Գըրալիչա հազրէթլէրինին խասսէթէն պիր էմրի միւճիպինճէ, Ըստամպօլ Ինկիլիզթէրա սէֆարէթինէ պիր էհէմմիյէթլի պիր մամուրիյէթ իհալէ օլունտուղտա, մէրգում պունու այնի խասպէթ տատա իտէրէք; պիրլա իթիրապ վէ քէմալի մէմնունիյէթ իլէ իշպու մամուրիյէթի գապուլ իթտի։

Մումաիլէյհ պու ֆըրսաթտան իսթիֆատէ իթմէք իսթէյուպ, թէպտիլի աբու հավա գըզճաղըն, դէվճէսինի տախի պէրապէր Ըստամպօլա կէօթիւրմէքլէ տէրտինէ պիր տէվա պուլմագ էֆքեարընտա օլմաղըլա, իչ-

պու արզուարը դայմըն բէյանէրինէ արզ իմտիքան, մէր-
հում սանի, ճանըպընտան զիւատէ սէվտիկի քէրիմէլէրինին
ըզտիհէթի խաթըրը իչին չարնաչար բաղը օլարագ, գըզը-
նը գօճասըյլա պէրապէր Ըսթանպօլա իզամ իթմիշ իտի։

Ըսթամպօլա կէլտիքլէրինտէն էքի այ գատար սօնրա, մէրհումէնին խասթալըղը թէշէտտիւտ իտէրէք, ագըպէթ ղավալըյը էճաթայա տիւշիւրմիւշ իտի. Կէրէք սէֆարէթխանէնին թօգթօրը մախսուսը, վէ կէրէք տիկէր մահիր թօգթօրլար մուալիճէյէհին էն չօղու ալթը այ գատար ամճագ եաշայապիլիր օլտուղունու գօճասընա խապէր վէրտիքլէրինտէն, տէրհալ նիհայէթ մէյուս վէ մահզուն օլուպ, պու հալի պիլտիրմէլի իլա թէլէկրաֆ գայըն պէտէրինէ պիլտիրուպ, նէ եարարճաղընա սայիր թալիմաթ խահիշմիշ իտի, վէ գայըն պէտէրի օլը Ծօն Ուիլերմ սանի պու գարա խապէրի ալըրտարա, հէման ֆամիլեասը իլէ պէրապէր Ըստամպօլա կէլմէք իւզրէ եօլա չըգմըշ օլտուղունու ենինէ թէլէկրաֆ իլէ կիւվէյիսինէ պիլտիրմիշ, վէ ֆիլ հագիգա թէլէկրաֆըն վիրուտինտէն օն իւչ կիւն սօնրա ֆամիլեասը իլէ պիրլիքտէ պայիթահթըմըզա վասըլ օլուպ, կիւվէյիսինէ, եանի Թարապեատա վագը Ինկիլթէրա սէֆարէթխանէսինին միսաֆիրի օլմուշ իտի։

Հէքիմլէրին քէշֆ իթթիֆագլէրը կիպի, մումաիլէյհ օլը Ծօն Ուիլերմին ֆամիլեասը իլէ պէրապէր Ըստամպօլա կէլտիքլէրինտէն եիրմի կիւն սօնրա, պիչարէ գադընճըղազ նէվճիվան չաղընտա վէֆաթ էտուպ, ֆամիլեասընըն, վէ ալէլ խուսուս պէտէրի իլէ զէվճինի տէրին եաս ու մաթէմէ ղարգ իթմիշ իտի. պադապար մէրհումէնին ճէնազէսինի պահարլատուպ Լօնտրայա կէօնտէրմիշ, վէ քէնտիսի դախի ալայընտա հաղըր պուլունմագ արզուսի իլէ, հէման պայիթահթըմըզը թէրք իտէրէք, Էֆէլա Մը-

արքա, վէ անտէն սօնրա Խնկիլթէրայա կիթմէք իւզրէ, ֆամիլեասըյըլա, վափօրտը իթտիյինիզ Լօյտ գումբան-եասընըն Ֆէրտինանտ նամ վափօրունա րագիպ օլմուշ իտի։

Պէյ. օղլու հարիգը քէշֆիրի, մէրգում Խնկիլիզին Ըս-տամպօլտա պուլունտուղու էսնատէ վուգու պուլմուշ, զուհուրա կէլէն տէհշէթլի հալլէր, վէ պու հարիգը քէշֆիր սէպէպինտէն թէվէլլիւտ իտէն Նիչէ Նիչէ տէֆա-լէթլէրի մէրգում բայէլօյն կէօրմիւշ օլտուղունտան, գալպի պիր գաթ տահա մահզուն, վէ մուքէտտէր օլմա-ղըլա, մուհթաճինին իչիւն քիւշատէ օլունան իանէ սան-տըղընա պէօյիւճէք պիր մէպլաղ իթա իթմիշտիր. Մա-ամա, կէօրիւլիւյօր վէ րահաթ կէլիւյօր պիրչօգլարը տահա իչէ չօգ սաատէթ վէրմիշ իտի։

Հէր նէ հալ իսէ, մէրգումուն կիւվէրթէյէ չըգտըղ-լարընտա, օրա Ճօն Ուիլեըմ նէզտինտէն այրըլմայան Մա-մուլ կիւզէլ վէ պահատըր պիր տիւրթիւլիւն չըգարըրտը, էթրաֆը արգատաշը Քամիլ իլէ ակյար թէմաշա իթ-մէքտէ իքէն, մուամիլէթինին մահսուսասը օրթալըղտա Խա-զըն մահզուն, աղլամագտա օլան Վիրգինէյի կէօրիւնճէ, ֆէնա հալտէ մօղլուպ նէ պուլունտուղունու անլըմատը, վէ հէմէն մէվճուտինի [illegible] ֆօրուլմասըն թութ-տու վէ պարմաղըյըլա Վիրգինէյի կէօսթէրէրէք, « Ա՛հ Ուիլեըմ, չու աղլամագտա օլան գըզճաղըզըն իւզիւնէ պագ » տէյինճէ, մուամմէլէյհ տահի պաշըրը օլ ճանի-պէ չէվիրտի. վէ Վիրգինէյի կէօրիւր կէօրմէզ, տիւր-լիւ էլեմլէրէ տիւշտիւ վէ հէմէն պայրաղը մէրքէզինէ կէլլիպ նէրէտէ գարանլըղտա իչիւն մասումաըրնըն օմու-զընա տայանտը, վէ պիր էլինի սէտտա իլէ. « Ա՛հ տա-մամ, եարըպալլի թըպպը քէնտինի տիր », վէ տէֆաթլէ պայըրըլը իտէն, հէման օղլու տահի եէթիշիպ վալիտէ-սինին մուավէնէթի իլէ կիւճպէլակիւճ մէրգումիւ տը-

լէնը պաշըննա կէթիրէպիլիրլէր , պու վագըթըն սէպէ-
պինի մախսուսը իլէ գայըն ժալիտէսի անլայընճա , օնլար
տախի Վիրժինէյի կէօրէրէք , տէլիգանլը քէնտէրլի պիր
սէս իլէ « Ա՛հ գըզգարտաշըմ տանէլայիտ տիր » տէտի ,
վէ գօճա գարը սալըի « Թօրունըմ տըր , պէնիմ սէվկիլի
սանէլիմ տիր » տէմէքտէ իտի ։

Պիչարէ Վիրժինէ , քէնտի սէպէպի իլէ կիւզէլան ի-
տէն պու հալլէրտէն սուլա խապէրտար օլմայըպ , պիր
տիւզիւյէ քէնտի տէրտինի տիւշիւնիւր աղլար իտի , Մէլ-
գան իսէ պու հէճիլատան , մէրգումէյի խալընտըզ պըրա-
գըրագ , գումար օյնամադըգ օլան խօլճուլարըն խանըննա
վարըբ , կիւնտէլիկինի տօղրուլթմայա չալըշմագտա իտի ։

Ֆիլճանտարտա , ճէնապը Հագգըն պիր ճիվէյի իլահի-
յէսի իլէ , Վիրժինէ Թըպպըը Թըպտըյա , վէ հէր պիր ճի-
հէթլէ , մէրգում Ինկլիլիզ ֆամիլեասընըն , խասու մաիթէ-
մինի չէքմէքտէ օլտուգլարը , աշիլայիտ Նամըյըլա մէր-
հումէ գըզլարընըն պէնզէմէքտէ իտի , վէ Նասըլքի պու նու-
տան էվէլքի ֆաոլլարտա սէօյլէտիկիմիզ , Վիրժինէ սարը
սաչլը , վէ մայի կէօզլիւ գարիֆ պիր գըզ օլմագլա , Ին-
կիլիզ գըզլարընըն սիմալէրինի անտըրըր իտի ։

Մէրգումէն Ինկիլիզլէր , Թայլէյի օլարագ Վիրժինէ
իլէ մուարէֆէ վէ աշինալըգ պէյտա իթմէքլիյէ ճան աթ-
մագտա օլտուգլարը կիպի , կէրէք պէօյլէ պիր տիւզիւյէ
աղլարտըգլարընը , վէ կէրէք կիյտիկի ալյաճ մաթէմ էլպիսէ-
նին սէպէպինի սուալ պիլմէյէ աշըրը տէրէճէ մէրագ
իթթիքտիրինէ , վէ պաշլըճա Մըր Ճօն Ուիլեըմ , հէր
հալտէ մէրգումէ իլէ կէօրիւշմէք արզուսու իլէ սուգան
օլարագ գարըրըննա իխթիաթէն . . . . ։

— Միւպտէլան Ալլահ նէ գատարաա պէնզէյօր . . . ։

— Էվէ՛թ , սէվկիլի գօճաճըըմ , զան իտէրսինքի պի-
զիմ մէրհումէ ատէլ իլէ էքիզ տօղմուշլար տըր , տէտի ,

վէ սէլ կիպի կէօզ եաշը տէօքմէյէ պաշլատը ։

— (Աղլայարագ) Ա՜հ Մէրի Նասըլ եարալագ աճէպա, պէն պու գըզճաղըզ իլէ հէր հալտէ կէօրիւշմէք իսթէրիմ ։

— Պէնտէ օ արզուտէյիմ ։

Տէլիգամը քէտէրու վալիտէսինին աղլատըգլարընը, վէ ինհիթիեար նինէսինին տախի իչինի չէքէրէք սէմայէ պագըբ տուա իթմէսինի կէօրմէքլէ, քէնտիսի տախի աղլամայա պաշլատը, վէ կէօզլէրինի սիլէրէք քէտէրինէ խիթապէն . . ։

— Սէվկիլի պապաճըղըմ էկէր էմրինիզ օլուրսա Թարաֆընըզտան պիր վէքեալէ կիտիպ մէրդումէյի պուրայա տավէթ իտէյիմ ։

— Էյի ամմա էվլատըմ, Նասըլ կէօրիւշէպիլէճէյիզ, նէ պիզ անըն լիսանընը անլարըզ, վէ նէ տէ մէրդումէ պիզիմ . . ։

— Ա՛ պապաճըղըմ պունտան տօլայը նէ վար, մէկէր Թէրճէման վասըթասըյլա, կէօրիւշէմէզմիյիզ, վէ պունտան զաթի նազար, պէլքիտէ Ինկիլիզճէ պիլիր. Իսթէրսէնիզ պիր Թէճրիւպէ իտէլիմ; (վալիտէսինէ) տէյի՞լմի վալիտէճիյիմ ։

— Ինկիլիզճէ պիլմէսի մէմնուն օլունամազ ամմա, պէլքի Ֆըրանսըզճա պիլէպիլսին . . ։

— Նէ պէյիս վար Ֆըրանսըզճա կէօրիւշիւրիւզ ։

Տէլիգամը ճիւմլէտէն զիեատէ Վիրգինէ իլէ կէօրիւշմէքլիյէ պիր խահիշ կէօսթէրմէքտէ իտի, վագա՛ա մէրդումէ գըզճաղըզ պիլա ֆարգ գըզգարտաշը Անէլայիտէ պէնզէմէքլէ, մումաիլէյհին պու խահիշի վէ պու արզուսու, մէրհումէնին հագգընտա տույտուղու մուհապէթի իչին օլտուղունա համլ օլունուր իտի իսէ տէ, եալընըզ հէմշիրէսինին մուհապէթի իչիւն օլմայուպ, իշ պիւսպիւթիւն պաշգա տիւրլիւ իտի, զիրա մէրդում Վիրգինէյի

կէօրիւր կէօրմէզ գալպինտէ պիր ալթ իւսթլիւք բէյտա օլաւպ վէ թա օ տագըրգայէ գատար հիսս իթմէտիյի պիր զարիպ տույղու տույմագըլա, եւրէյի չարբմայա պաշլամըշ իտի, էվէթ մէրգում տէլիգանըը Վիրգինէյի իւք կէօրիւշիւնտէ, մէրգումէնին կէօնիւլլէրը գարըճը հիւսնիւնէ տիլտատէ, վէ սէվտայի զիւլֆիւնէ իփթատէ օլմուշ իտի։

Բու հալէ սալա վէ զէրրէ գատար թա՛աճիւպ օլունմամալը տըր, զիրա մուհապէթ տէտիքլէրի մատտէ, պէօյլէ նաքեահանի պատըշլար իլէ պաշլար, վէ աքէթա էլէքթրիք զիւպալէրի կիպի աշըգու մաշուգէնին գալպլէրինտէ, ճէնապը վաճիպէլ վուճուտ հազրէթլէրինին գօյտուղու աշգ տէնիլէն, օլ մուգատտէս վէ Ալլահընի աթէշի անի վահիտտէ ալէվլէնտիրիր։

Ղարիպ եէրի շուրասը տըրքի, Վիրգինէ տախի օլ անէ գատար, մէրգումուն ինկիլիզլէրէ տըրգըգալթ իթմէմիշ, վէ էհէմմիյէթ տախի վիրմէմիշ իքէն պիրտէն պիրէ պիր հիսսի թամի իլէ ուզագտան մէրգում տէլիգանլըյա պագմըշ, վէ (աշգ օտու էվէլ տիւշէր մաշուգա անտէն աշըգա, շիմտի կէօր քիմ եանմատան եանտըրմատը բէրվանէյի) Մըսրայի հիքմէթ ֆէզանըն վէ-հվասընճա, պէլքի տէլիգանըըտան զիատէ գալպինտէ օլ անէ գատար պիլմէտիյի վէ թանըմատըղը պիր աճիպ հալ հիսս իթմէյէ պաշլամըշ իտի, ֆիլ վագը Վիրգինէ աշգու սէվտա տէտիքլէրի աֆէթինին նէ օլտուղունու պիլմէզ իտի, չիւնքի մէրգումէ հէնուզ օն իւչ իլէ օն տէօրտ եաշըն արասընտա իտի, հալպու քի խօճայի աշգ, մուհապէթ տէրսինի պու սինտէ օլանլարա տախի մէշք իտէպիլիր, վէլհասըլ Վիրգինէ տէլիգանըընըն եիւզինէ պագմայըլա պիր մահզուզիյէթը աճիպէ հիսս իթմէյէ պաշլամըշ իտի։

Հէր նէ հալ իսէ տէլիգանըը պապասընա «Կէօտէյիմ

մերգումէյի թագլիտ իտէյիմտէ, էկէր աչըգ իսէ, Ֆը-րանսըզ լիսանը իլէ կեօրիւշէպիլիրիզ» տէմիշ իտի, վէ պէտէրի տախի «Բէք ալա կիթ սէօյլէ կելսին կեօրիւշէ-լիմ» տէյինճէ, մերգում պիր մէմնունիյէթը իզհար իտէ, Վիրգինէյէ տօղրու կիթմէքտէ իտի իտէ տէ, եօրղունլու-ղընտան ափագլէրի քէսիլիւփ, նէֆէսի տըրալմը. վէ տալ-կընլըըն չարբըմասընտան մերգումէ իլէ իսթէտիյի կիպի կեօրիւշէմէյէճէյինի անլատը.

Վիրգինէ տէլիգանլընըն քէնտիսինէ տօղրու կէլտիյինի կեօրիւնճէ, էվէլա ձուպլէրի սարարտը, վէ սօնրա պիթէչ կիպի գըրմըզըլաշտը, հէման այաղա գալգտը, վէ տէլի-գանլընըն ձիւգիւնտէն եօգարը հայրան հայրան պագ-մագտա իտի, տէլիգանլը տախի այնի Վիրգինէ կիպի գըրմըզը պօզարարագ, Վիրգինէյէ եագլաշտը. վէ քէ-մալի նէզաքէթ իլէ շափգասընը էլինէ ալըպ օլտուգճա հալտէ մերգումէյի սէլամլատը, վէ Ֆըրանսըզ լիսանը իլէ . . .

— Աֆֆ իտէրսինիզ մատամաղէլ սիզի թաճիզ իթտիմ.

— (Վիրգինէ հայրէթինտէն պիր մըգտար սիւքիւթ իլէ տուրտուգտան սօնրա) Էսթաղֆիրուլլահ աֆֆ իտէճէք պիր շէյ եօգ . . .

— (Կիւլէրէք) Ա՛ Ֆըրանսըզճա պիլիյօրսունուզ, էօյլէ՞ մի.

— Էսէֆ իտէրիմ քի պէք ազ պիլմէքտէյիմ.

— Հայըր հայըր, պէք ալա վէ տօղրու Ֆըրանսըզճա կիպի թէքէլլիւմ իտէյօրսունուզ, պէնտէնիզ զիյատէսի իլէ մէմնուն օլաճագ տըր.

— (Մերգումէնին պու սէօզլէրինտէն պիր շէյ անլայա-մայըպ թէաճիւպ իլէ տէլիգանլընըն ձիւզինէ պագարագ) Բէնտէնիզտէն մէմնո՛ւն մը օլաճագ . . .

— Էվէթ մատամաղէլ, պէնտէնիզ սիզինլէ կեօրիւշմէք

արդարութեանց տեղը, վէ խասուէթէն ակէնտէնտիդի խաչքիրայ-
լերինէ կեօտակերնէ քի, էկէր գաղտուլ պույուրուխրսանըղ
տէրլի տղայ հանըզա կեօթիւրէյիմ։

— Ծարըլեներըղըմի՞ ։

— Եվէթ, էֆէնտիմ սիզի։

— Էյի ամմա . . . նասըլ օլուր . . . դէն . . . ։

— Նիչին թերճեմանըն խալկօրասընա, (կիւլերէք) տեղը ուղար, որը մահալէ կեօթիւրեճէք անէյլիմ, նըմէ շուրանըզդան ալիդէ մունթազըրտըրլար, (անէյլերէք խնդ-ման իրէ մերդումանը կեօտուրեյին)։

— Բէք ալա, պույուրուն կիտէլիմ (անէյլերէք) . . . տեղերանը իրէ ակէրանդէր դեէշ ծն տարբ եօթէսի վերջուա-լերէնէ մունթազըր օլան Նիկոլիոլ Ֆամիլիասընա հաղըլա-շըմանը, տեղերանոլիներ վայրօնէսի, մասսամ, քէնտի քէն-տոնինի գաղթ խոստմէ յուսալ հեման Վիրգինիէնին արդնսուն տարբրըգտրակ, որը մուհասէթը մաշերանէ իրէ բուս իթ-տոլքանէն սմնրա, գօձասըմա խիթթաղէն «Ահ ձեռ հեչ Փարըզը եօզ, Թըրզըը Թըրզըըյա տըր, զամն խոստոմեմէք մերհամէն Աստէլայիա տիրիլմիշ տըր» տէտմէ։

Վիրգինէն դու հայրերանէն հիչ պիր չէյ անհրաժեշտ-տրոր ջերմեռնի թեատրոյ իրէ մերդումանըն երեւելունէ արագ-մանատ իջեն. մերգուսէ մասամ Մերկինին վախիտեսի, գօձա գարը տախի Վիրգինէյէ եանաշուռ, քերիմէսի կերտնի օշ տախի «Ահ Աստէլիմ ծան ալըդ տիլիրըմիշ» տէ-յերէք մերդումէլյի պիր քաշ տէֆա բուս խոստմէնէ, ալի-չարին Վիրգինէնէ պիւթթիւն պիւթիւնէ տերրեմէսի թեատրիսալէ տալարաղ, հայրան հայրանէ մերգումանըն երեւելունէ ար-գալը, վէ մուխթարալ տուտմար քէնտիսի իրէ էյլէնէյօր-լար զամանըմասա պեւրումնըզատա խալք։

Եյր Ալերտամ, եանըդ տէյլերտմանըն բէյանէքէ, վէ մա-տամ Մերկինին զեվճէ օլան տարբ սալդաթըը Նիկոլիոլ, Վիր-

գինենին պու հալլերաէն թասաճիւպ իթափյինի անլայա-
րագ, հեմին մերգումէյէ եանաշըրգ քիմալի խալիսէթ ի-
լէ էյլինի թութառ մէ սօն աերէճէ պիր նեզաքէթ իլէ, Ֆըրանսըզճա, ֆագաթ Ինկլիզլերէ մախսուս օլան ըս-
թըլահ իլէ . . . ։

— Մասմաղէլ, էսասընը պիլեմէտիյինիզ կիւզարան ի-
տէն պու հալլերէ, նէ գատար թասաճիւպ իթսէնիզ, եէրի աիր, մէ պու խուսուսա մագուլաթընըզ, անճագ սիզի պու խոթիղրապաան գուրթարմագ իչին, պիր քաչ սէօզ իլէ պու հալին սէպէպինի անլաթմագ իսթէրիմ, միւսաաատէ իտէրմի՞սինիզ ։

— (Թիթրէք պիր սէսա իլէ)՝ Էսթաֆիրուլլահ պու-
յուրուն ։

— Զաթընըզ ճէնապը Հագգըն պիր չիմէյի մախսու-
սէսի իլէ, պունասան եիրմի կիւն գատար աղաքմ, պիւ-
թիւն ֆամիլեամըն, մէ այէլ խուսուս պէնտէնիզին, գալ-
պիմիզի գան իչինէ միւլէմմա իտէրէք մէֆաթ իթմիշ օ-
լան, Աւէլաալիա Նամըյըլա պիր ճանպարէմիզէ, օլ աէ-
րէճէ պէնդէմէքանէսինիզքի, էկէր մէրհումէ սաղ օլայըտը հիչ չիւպհէմ եօգ քի քէնտի պիլէ պու աէնդէյիչէ շաշա-
ճագտը, իշթէ պունուն պէօյլէ օլտուղու մինասիպեթի իլէ պիզի թէսէլլի իթմէնիզի ֆամիլեամ իլէ պէրապէր ըճա իտէրիմ։

— Քէրէմ պույուրուն էֆէնտիմ, պէնիմ կիպի աճիզէ մէ ֆագըրը պիր գըզ, զաթը ալինիզ կիպի ալիմ մէ քի-
պար պիր զաթը նէ կէօնա թէսէլլի իտէպիլիր . . . չիւն-
քի ճարիյէնիզ չու անէ գատար . . . ։

— (Ուփլերմ Վիրգինէնին սէօզինի քէսէրէք գարըար-
նա խիթապէն) Ա՛հ մատամ սէսի պիլէ Թըպգը Թըպգը-
յա անա պէնզէյօր, (Վիրգինէյէ պիր սամիմալիեէ խիտաէ իտէրէք) ըճա իտէրիմ օթուրունուզ էօյլէ կէօրիւշէլիմ։

— (Վիրգինէ օթուրուպ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք) Ճարիյէնիզ, սիզի իլէ հէմ տէրտ օլմագ, վէ մէրհումէնին ճանընա րահմէթ օգումագտան պաշգա պիր չէյ եարամամ:

Պու արա վասֆընը իթտիյիմիզ քիւչիւք գըզ չօճուգ Վիրգինէնին գուճաղընա չըգուպ օթուրարագ, մէրգումէնին կէռահ եիւզիւնի էօբէր, վէ կեահտա իբէք կիպի չօգ, վէ ալթուն սարըսը րէնկինտէ օլան քէաքիւլլէրինի եօխշար իտի:

Մատամ Մարի, քէրիմէսինին պու հալինի կէօրէրէք, աղլամայա պաշլատը, վէ Վիրգինէյէ խիթապէն:

— Գադասընըզդա մատմազէլ, չօճուգ պիլէ սիզի գըզ-գարտաշընը զանն իտէյօր:

— (Վիրգինէ քէմալի մուհապպէթ իլէ չօճուղու էօբիւպ սէվէրէք, վէ պիր ճաղիպէլի սէտա իլէ կէնճ գատընա խիթապէն) Ահ մատամ, զաթը ասիլանէլէրի կիպի նազիք վէ ալիմ պիր գատընըն քէրիմէյի մուհթէրէմէսինէ, ասալէթ վէ թէրպիյէ ճիհէթի իլէ տէյիլ իսէ տէ, հիչ օլմազսա սըֆաթճա պէնզէտիլիյիմ իչիւն իֆթիխար իտէրիմ, վէ մուսինիւն տէտիյի կիպի (Ուիլեըմ կէօսթէրէրէք) ճէնապը խալլագը ճիհան հազրէթլէրինին, չունքի հիքմէթամիզ չիվէյի իլահիյէսի սէպէպի իլէ անճագ սիզին կիպի հէր ճիհէթլէ մութէպէր, վէ ասալէթլու պիր ֆամիլեանըն մուլազըմէթու իլթիֆաթընա նայիլ օլապիլտիյիմ իչիւն նէ գատար թէշէքքիւր իթսէմ եինէ ազ տըր:

Սըր Ծօն Ուիլեըմ մէրգումէնին չու ֆուգարա հալինտէ մալիքէ օլտուղու, զէքեավէթու թէրպիյէյէ, վէ լիսանը մատէրզատը կիպի թէքէլլիւմ իթտիյի Ֆրանսըզճանըն ֆէսահաթու ըսթըլլահընա, վէ հաթթա Ինկլիզճէ տախի ազ չօգ օգուր եազար, վէ պիրազտա թէքէլլիւմ իտէպիլիր օլտուղունու անլայընճա, զիեատէսի իլէ թաա-

ճիւղ իթալ, վէ մէրդումէնին հադդընտա դապաղինտէն վէֆդէլարէ պիր մուհապէթ, վէ բէտէրանէ պիր թէ-վէճճիւհալը հըսս իթտիյինտէն, մումքին յօքն թէրճի-մէյի հալինի, վէ մաթէմ էլպիսէլէրի կիյտիյինին սէպէ-պինի պիլմէք իսթէյուպ, հէման Վիրգինէնին եանընա եանաշըը, վէ էլինի թութարագ . . .

— Արտամազէլ, սիզէ պիր իշի չէյ սուալ իթմէք իս-թէրիմ, էյէր մինասիպէթի վար իսէ ճէվապընը հիմէթ իտինիզ, տէտի:

— Գույուրունը, միւսիւ . . .

— Սիզպահալար կիյտիյինիզտէն անլաշըլըեօրքի, սիզին տախի գալպինիզ պիզիմքի կիպի եարէլի օլմալը տըըր:

— (Տէրունի տիլտէն պիր ահ չէքէրէք) Ահ միւսիւ պէ-նիմ գալպիմ օնուլմազ վէ տէվասը միւմքինսիզ եարէլէր իլէ պախըրտաըր տըըր:

Վիրգինէ սէլ կիպի կէօզ եաշը տէօքէրէք պաշըընա կէ-լէն տէհշէթլի հալլէրի. եանի, ֆամիլեասընըն հէփսի քէպիրտէ եանտըղընը, պապասընըն խըյանէթինի, ան տէրէճէ ֆագըրու զարուրէթինի, վէ չիմտիյէ ճէյլէյնինի Վահան նամընտա նըշանլըսը իլէ պէրապէր եաշամագ ումու-քուպատա, անըէր իլէ իմրարը էյլէտիյինի, վէ բէ-ֆազամէթընտա պուլունան ինթիխարըն տահէմին տախի ամուհթարը օլուպ, շիմտիքի հալ տահանաէ մէրդումտան պաշգա պիր քիմսէսի օլմատըղընը, եէկեան եէկեան մէ-կիրեան կիկեան նագըլ հէքեայէ իթմէքլէ, մէրդու-մանըն զալթէն գախրտառ օլան գալպլէրինէ ձաըէտէն ձայէ յէ եարէլէր աչար:

Գալատէ իշար գըլընտըղը կիպի, Սըր Ճօն. Ուիլեըմ Պէյօղլու հարիքը քէպիր էնտատընտա պիրդըպաթ Ըստամ-պօլտա պուլունուպ վուգու պուլան եուրէքլէր պարէլէ-յիճի սէֆալէթլէրի րայէլայն կէօրմիւշ օլմալըա, Վիր-

դիմէններն տակէն հեք հալածէ ու փառաւորէ Միւսեալեմէնեին այլը գարդաշը օլտուղունա ինանըր, վէ սոն տէրեճէ հայրինի անըլմադըլա, « Ալլահ քերիմ տիր սեվկիլի գըզըմ, եղեր իւզրէ օլմայընըզ » տէյերէք մերդումէյի թեսելլի էյլէտի :

Վարըւեմէզ Մէկնոնըն գուձարաբաղըրըն խանըմա փարապալար կիւնաեւլիք տողրուլթմաղա չալըշաղըղնը տէմիշ իտիք. Հալպուքի պու տէֆա, աչըգ պուեա մէքտուպ կիւնահքեարլըղինի չըգարամամաղըգտան պաշգա, հաթթա իւ-թէ տաղըր վէրմիշ իտի, պու սեպեպտէն հիտաեթլէնիւպ ալթըն քեսիլմիշ վէ կիւվէրթէյէ կէչէրէք որտը սըրըյա Վիրգինեայի արամագտա իտի :

Վիրգինէ ամուճաղընըն քէնտինէ արամագտա օլտուղունու կէօրմէքլէ, հեմահ չօճուղու ուսուլ իլէ տոդղունին իւթթիւնտէն աշաղը աղարագ վալիտէսինէ թեսլիմ իտառ կիրթմէյէ հազըրլանտըղընը Սըր Ծօն վէ մատմազէլ կէօրիւնճէ, պէրապէր գահվալթը իթթիֆագըն օնլարա կիթմէսինի մէրգումա թէքլիֆ իթթիլէր, վէ տէլիգանլը տաիի ատէթա նիհայէթ եօլլու, բէտէնըն վալիտէսինին թէքլիֆինի թէքբրայլայու իւզէ ատէ, Վիրգինէ ամուճազատէն քէնտինի արամագտա օլտուղունու սեզտէն կէօտէրերէք գապուլ իթմէտի, հալպուքի պըր չօճուգ պէր միւննէթին մուհաֆըզէ յեհատէն ալըրլաշ խըտմէքէյէրեք. ալթըր օղ տուղձա պաղըրրուպ աղլամայա պաշլատը, պէրլա չօճուղ Վիրգինեայէ սօն տէրէճէ այրը մուհապպէթ պաղլըյարագ ճանըր կէօնիւլտէն սեվմէքտէ իտի :

Մատամ, չօճուղուն պու հալինտէն վէֆթեգըլանէ, մէթէեսսիրէ օլարագ Վիրգինէյէ խիթապէն « Մատմազէլ ըճեպա իտէրիմ հէչ օլմազսա, չօճուղուն չու հալինի տէրյընտէ պարը պիւյիւք մատամ մահղուն օրմայն » տէյինձէ, Վիրգինէ ամուճազատէն, քէնտինի իսթէֆնայ, վէ

անտէն խաթիրըն իխթիեարտէն սօնրա եինէ տէօնիւպ կէլէճէյինի մէրգումանէ սէօզ վէրիպ կիթտի, վէ ամուճասընըն եանընտա եագլաշարագ ; թաթլը պիր սէտա իլէ մէրգումա ։

— Ամուճա, շուրատա ղայէթ քիպար պիր Ինկլիզ ֆամիլեասը վար քի, Թէրճիմանլըգ իթմէք սէպէպի իլէ մէրգուման իլէ էրէյինէ կէօրիւշտիւմ, չիմտի պէնի պէրայի Թէշէքքիւր գահվալթըյա տավէթ իտէյօրլար, միւսաատէ իտէրմիսինիզ կիտէյիմմի° ։

— Կիթ ամմա, Իզմիրէ կիտէյօրուզ, օնտա տատամ տուլաճագըզ ֆիլան տէյի պօշ պօղազլըգ իթմէյէսին ։

— Հայըր ճանըմ, նէ պօշպօղազլըգ իտէճէյիմ ։

— Պանա պագ Վիրգինէ, Ինկիլիզլէրտէ բարա չօգ օլուր, անլատըն մը . . . էօքսիւզիմ տէ, Ֆըգարայըմ տէ, տըլլա սըզլա, հալըյը նէ եարարտան եար, պագքի չունլարտան պիր աղ բարա գօբարասըն, նէ ալըրսագ քեարտըր, հիչ օլմազսա մէսարիֆիմիզ չըգար, հայտէ սէնի կէօրէյիմ պօշ կէրի տէօնմէյէսին ։

Վիրգինէ մէրգումըն չու պաեաղը սէօզլէրինէ ճէվապ վիրմէյէրէք, տօղրու Ինկլիզ ֆամիլեասընըն եանընա կիթտի, վէ ճիւմլէսի պէրապէր գահվալթը իթմէք իչիւն գամարայա էնտիլէր, օլ կիւն ագշամա գատար Վիրգինէ մէզքիւր ֆամիլեա իլէ կէօրիւշիպ գօնուշտու, վէ ագշամ Թաամընը տախի անլէր իլէ պէրապէր իտէրէք, չօճուղուտա տիղլինտէ ույուլթուգտան սօնրա, տապահըլէյին հէր հալտէ գամարայա կէլէճէյինի սէօզ վիրմէքլէ, կիւճպէլա կիւճ եագասընը գուրթարապիլտի, վէ կէլիպ ամուճասընը պուլտու ։

Մէլգոն մէրգումէյի կէօրիւր կէօրմէզ « էյ Նասըլ Վիրգինէ պիր չէյ գօբարապիլտի՞նմի » տէյինճէ, Վիրգինէ մէրգումըն եիւզինէ պագարագ . . . ։

— Նէ տէյօրսուն, ամուճա հիչ էօյլէ չէյ օլապիլի՞րմի ։

— Նիչիւն օլմայօրումուշ, մատէմքի պէնի բէք սէվէ-յօրլար տէյօրսուն էլպէթտէ անլէրին պու մուհապպէ-թինտէն իսթիֆատէ իթմէլիսին ։

— Պէն օ տէտիկլէրինի աճլըգտան էօլսէմ տախի եինէ եաբամամ, չիւնքի տէտիկլէրին չէյ ասըլթա պիր նէվի տի-լէնճիլիք տիր ։

— Նիչին տիլէնճիլիք օլաճագ, կիւնտիւզ ագշամա գատար էյլէնտիրիյօրսուն ։

— Վազ կէչ ամուճա, բէք այըպ չէյ օլուր . . . հէմ պէն . . . ։

— (Վիրգինէնին սէօզլէրինի քէսէրէք) Էյի ամմա գը-զըմ, պէնիմտէ իշիմ աքսի կիտիեօր, բարամըզ գալմա-տը . . . հէմ օ սէնին տիւշիւնտիւյիւն չէյլէր բէք վա-հի տիր, տիւնեատէ պիր ատամ բարա գազանմագ իչին ասլա ութանմամալը տըր ։

Վիրգինէ, ամուճասը վարպէտմէգ Մէլգոնըն, տէրէճէյի նիհայէտէ խասիս, վէ թամաքեար օլտուղունու պիլիր իտի իսէ տէ, բարա գազանմագ խուսուսընտա պու տէրէ-ճէ եիւզսիզլիք, վէ թա պու րատէյէ գատար սըյրըգ-լըգ պէքլէմէզ իտի, վէ նիհայէթ սէօզ գըսա օլսուն տէ-յու «Հէլէ եարըն պագալըմ էլպէթ պիր չէյ եափարըզ» տէյէրէք ամուճասընը իսկիւլէր վէրտի, վէ պէօյլէճէ լագըրտըյը գապայարագ եաթըպ ույուտուլար ։

Վագըօր ատէթի գատիմէսի իւզրէ Զանագ գալատէ տէմիր աթարագ, սանատըլ իլէ կէլէն գարանթինա մա-մուրլըրը գապուլ իթտի, վէ գանունէն լազըմ կէլէն մու-ամէլէսինի, եանի բըրաթիգասընը թէաթի իթտիքտէն սոնրա, իքի իւչ սաաթ գատար տախի մալ ալըպ վէրմէք իչիւն մահալլի մէզքիւրտէ էյլէնտի, վէ պատէհու հա-րաքէթէ պաշլայուպ եօլունա տէվամ իթմէքլէ, (Թէնէ-

տա) նաւէն Պօլիս առաջնորդեն ամենայարագ, մէ կրնէ տանի Միտիլլի մեկնելէն ընդչներանելուած մեր մեղատար էյլըն-տաքածն սեղան եօլ մէկեալ, Լուսէ հիւնի, ծանի ճուամա իրմեւսի կիւնի սապահլէյին էրքէն Իզմիր լիմանընտա վա-րըր օլուր, անկմիրլէտի :

Վաղօրդեան սեմիր ամիսաը կիւրիւլթիւսիւնէն, եօլ-ճուլարըն ճիւմլէսինէ սեւանարագ, թիւքճաքըլըգըյա գէս-տը չէօհրէյի իթմիշ օլան, մէ մէմանլիքը մահրումէ յի Ճա-հանէնին անատոլ գըթասընըն պիրինճի ինկիլէսի սայըլան մէշհուր Իզմիր չէհրինի աէյնու թէմաշա իթմէքլէ մէշ-դուլ օլտուլար, վաքօր պիր իքի կիւն Իզմիր լիմանընտա էյլէնմիշ յէ մէթօպուր օլտուղու անդաշըլըլտըճա, եօլճուլա-րըն ակեօրանէ իւչ բայըք տըրշարը չըգըրգ չէհիրի կէզմէքէ աըրըղսանըստա օլմադըրա, ադիմ պիր թէլաշէ տուշէրէք, վաքօրէն տէօրտ եաճըր իհալթա իթմիշ օլան մուլթէզաա-մըն գայըգ մէ սանտալլարա պինմէքսէ օլտուգլարը կի-պի, Մէյդանի սառի օյմաձուզ գաղգալ, մէ Վիրպիլէյէ ինթիրալէն . . . :

— Հայտէ գըրգըմ ակէմ խնկիլիթվալէրին եանըննա կիթմէ, պէնի տըրշարը չըգըըզ կիտէյիմ Հըւքիւմաթ իհթ Վանհանըն սաքլի օլտուգլարը մահալլի տարայըքա պուլունայըմ, սօնրա կէլիր սէնի ալըր կէզտիրիւրիւմ տէյսի :

Վիլայէթին մէյտանըն պու աէօղիւնէ թաամիրի լազըմ կէլէրէք, եիւզիւնէ պագար, մէ ձէվապ վէրիրտի . . . :

— Պէրապէր տըրշարը չըգալըմ օլմազ մը :

— Նասըլ օլապիլիր, պէն մէրգումամը պուլամազ ի-չին, գօմէ պէնի, խանըլարա օթէլլէրէ, մէ ըրգանթալա-րա կիտիպ չըգարմազըմ, ինշալլահ պէնիմ իլէ պու կիւպի մահալլէլէրի կէզմէն մէմնուն օլուր գանն իտէրիմ, աէ յի՞ մի զըրրըմ:

— Ճանըմ խանըմ, մէ հանկը ըրգանթալարա իկ ամէնի

խմեցքաէ օղտուելարընը սիղէ պիլագիտամէմիշէ ըմէկնեալ ։

— Հայրը, մէջ բժշկապետներուս, եալընըղ Իսաակեանէ սի-
գի պէքլէմէքտէյից տէյու խըշար խմելիշ օղտուելարըն-
տան, հէր հալաէ էօթէ պէրի պապամազլըղա մէճզուպըղ ։

— Էօյլէ իսէ ըէնա խոէրիմ կիտմիմէ, նէ գատար չա-
բուք օլապիլիրսէ պանա պիր խապէր կէթիրին ։

— Իշթէ սաաթա գալմազ կէլիրիմ . . ։

Տէյէրէք պիր գայըղա բաղլըյ օլարագ, Հէսան Իմ-
միրին Ծամած իսկելէսի տէնիլէն մահալլէսէ վարուպ, պիր
թաղըմ մէճհուլիւլ ահվալ էշխասըն էյլէնմէքտէ օլտուղ-
լարը պաշի պիր գահվէխանէյէ կիրէրէք, էշխասը մէզ-
քիւրէտէն պաղը աշինալէրինի թալապսըզ պաշլատը ։

— Մէլգոն վարբօրտան չըգար չըգմազ, Վերգինէ մէր-
տիվի սէօզիւ մէսճիւտիննէ մուարէզէ թէյաա խմելիշ օլ-
տուղու Ինկլիզ Ֆամիլեասընըն կէօրմէք իչին գամըշտա
էնմէքտէ իտին, Ինկլիզլէր սաֆի մէշղուլէյի պուլունմ-
ամագ իչէ, եօղ արդըյա տօղրու. եանի կիւվէրթէյի կէչ-
մէքտէ իտիլէր, վէ Ներտուգանըն պաշընտա պիրիքտիր-
տիկինի գարշըլամագըյա, էվէլա Հանըրի Ուիլեամ իւչ տէօրտ
գատէմէյի պիրտէն աթլայարագ, Վերգինէյի թուտ գար-
շուլընտա կէօրիւր կէօրմէզ, գոլլարը աչըպ օլուպ
թիթրէյէք պիր սէսլէ իլէ մէրգումէնին էլինի թութարագ,
վէ «Սապահլար հայր օլսուն մատամազէլ» տէտի ։

Վերգինէ գըրղըղայ տէտիքլէմից կիպի աչըգ մուհապպէթ
տէնիլէն չէյին խամինի եալընըզ բուլունտուղու իչին չօգ-
տէֆա օգուտուշ իտի իսէ տէ, էլան նէ գատար ...
պիլմէզ իտի, վէ տէյիրդանըլարըն հալղըլարա ...
պու աճէպ հըրսըզլըղէ նէ մանա վէրէճէյինէ շաշըրմըշ
գալմըշ օլուպ, գալպինին խէլէճանըլէ ...
սիլէրէք, Ներսէսէ գըրղըլը, վէ ...
գըրղըլարագ, վէ եալընըզ մէրզում ...

տեպիլճէյի սուրէթիլէ ; ղայեմ ինէտէն օլարագ , իա-տէյի սէլամ իտուպ , « Սապահլար հայր օլսուն միւսիւ » տէտի ։

Սըր Ճօն Ուիլեըմ տախի Վիրգինէյի կէօրիւր կէօրմէզ, խօշ պիր չէհրէ իլէ վէ կիւլէրէք սէլամլայըպ էլինի սըգ-տը , վէ քէլամէ աղազ իտէրէք . . ։

— Մատմազէլ , պիզի էբէտիյէն պէքլէթտինիզ , համը պու սապահ էրքէնճէ Թէշրիֆ իտուպտէ , չայըմըզը պէ-րապէր իչէճէքտիք ։

— Աֆֆ իտէրսինիզ էֆէնտիմ , Նասըլքի կէօրիւյոր-սունուզ ճարիյէնիզտէ հէման սիզի Թաճիզ իթմէյէ կէ-լիյօրտում , լաքին պունույըլա պէրապէր զաթը ալի-նիզի պէքլէթտիյիմ տախի իխթիեարի տէյիլ իտի ։

— Պէյիս եօգ էֆէնտիմ , մէրամ լաթիֆէ , լաքին չօ-ճուգ ճիւմլէմիզտէն զիետէ արզունուզու չէքմէքտէ տիր , համթա էրքէն օյանմագ աատէթի օլմատըղը հալ-տէ , պու սապահ ճիւմլէմիզտէն էրքէն օյանարագ սիզի արամագա պաշլատը ։

— (Ջօճուղու գուճագլայըպ քէմալի մուհապէթ իլէ պուս իտէրէք) Թէշէքքիւր իտէրիմ . . ։

Մատամ Մարի Վիրգինէնին , էվլատը հագգընտա կէօս-Թէրտիյի գըզգըրընտաշքեարի մուհապէթտէն վէֆգէլա-տէ մահզուզ վէ մէմնուն օլարագ , մէրգումէյի պիր գաթ տահա սէվմէյէ պաշլամըշ օլուպ , հէման Վիրգինէնին պօյնունա սարըլարագ պուս իտէրէք . . ։

— Ահ մատմազէլ , վագտա սիզի բէք ազ միւտէթտէն պէրու թանըրըմ , լաքին խիւլասա ալիմ , բէք չօգ սէվմէ-յէ պաշլատըմ , պունու իչին րէճա իտէրիմ արթըգ-պունտան պէօյլէ պիզի պէքլէթմէյին ։

— Մատամ , ճարիյէնիզի մազուր պույուրուն (Սըր Ճօ-նը կյմա իտէրէք) Նասըլքի էֆէնտի հազրէթլէրինէ տէ-

տիմ, զաթը աիլանէլէրինի պէքլէթտիյիմ իֆթիխարի տէյիլ իտի, զիրա Նասըլքի մալիւմը ալինիզ տիր, պու շէհիրտէ ճարիյէնիզին վիրտուտինէ մունթազըր օլանլարըն, Նէրէտէ իգամէթ իթմէքտէ օլտուգլարընը անլամագ, վէ մէրգումանը կիտուպ պիր ան էվէլ պուլմագ իչիւն, ամուճամ պէնտէլէրինի շէհիրէ կէօնտէրտիմ վէ մէրգումը եօլա գօյուլճա հէման պէնտէնիզտէ սիզէ կէլմէք էմէլի իլէ գամարայա էնմէք իւզրէ իքէն . . ։

— Տէմէքքի, տըշարը չըգմայաճագսընըզ ։

— Նասըլ չըգմայաճարըմ, ամուճամ կէլիյօր պէնի ալա-րագ, վիրտուախիմիզէ մունթազըր օլան զաթլարըն եանընա կէօթիւրէճէք տիր ։

— Տէմէք օլուրքի պիզտէն մուֆարագաթ իտէճէք-սինիզ ։

— Ցօղրուսու մատամ օքասընը պիլմէմ, լաքին հէր նէ-րէտէ օլսամ, վէ հանկը տիյարտէ պուլունսամ, կէօյնիւ-միւն սիզի իլէ պէրապէր գալաճաղընա, մէրհում վալի-տէմին րուհը բաշը իւզէրինէ եէմին իտէրիմ, զիրա թա-րաֆը աիլանէլէրինտէն, հագգը ճարիխանէմտէ իպրազ պույուրուլան շու իլթիֆաթ քէրէմ, թա մէզարա կիրտիյիմ կիւնէ գատար, մուճէվհէր եազըլար իլէ քիւշէյի գալ-պիմտէ մահֆուզ վէ մէսթուր գալաճաղընա զէրրէ գա-տար շիւպհէնիզ օլմասըն ։

— Էսթաֆիրուլլահ գըզըմ, հագգընըզտա հիչ պիր կէօնա խայըրխահլըգտա պուլունմամըշըզ տըր, անճագ սիզէ օլան մուհապէթիմիզին քէսրէթի տիրքի, մուֆարէ-գաթընըզ պու տէրէճէ գալպիմիզէ կիրան կէլիյօր . . ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, լաքին պիր հալ տահա վար քի, անըտա զաթը ալինիզէ արզ իթմէք իսթէրիմ, զիրա, իշիթտիյիմէ նէզարէն, թէյզէմ նըշանլըսըյըլա պէրապէր պէրայի մասլահաթ Իսկէնտէրէյէ կիտէճէքլէր իմիշ, է-

կէր տախի իսէ Թագլիի ճարիյէնիզ տախի անլէր իլէ պէ-րապէր օրատայըմ, վէ սիզ տախի նէր հալտէ Մըսըրա կի-տէճէք օլտուղունուզտան, գապուլ պույրուլտուղում հալ-տէ, Թա օրայա կիտէնէ գատար րէֆագաթընըզտա պու-լունմագլըղը քէնտիմէ ազիմ պիր պախթիարլըգ ատտ իտէրիմ, տէտի։

Ծէրգուսմէնին պու սէօզլէրինտէն, էր նա կէճէ մուֆարէ-գաթ իտէճէյինի տէլիգանլը ֆէհմ իտուպ, ֆէնա հալտէ մօզղուլտու, վէ չառէսի Վիրգինէ Թէյզէսի իլէ պէրապէր Իզմիրտէ գալաճագ օլուրսա, քէնտիսինի հալի նէ օլա-ճագընը տիւշիւնիւր իտի. զիրա նազարլըքի տէտիգ պիչարէ տէլիգանլը խանչէրի մուհապէթ իլէ Թա ճիյէրինտէն եա-րալանմըշ իտի։

Հէրնէհալ իսէ, Սըր Ճօն Ուիլըըմըն Թէքլիֆի իլէ, գարտաշըմըն պուլունտուղու մէմլէքէթտէ չըգուպ չայլարընը օրատա էյլէմէք իչին օԹուրտուլար, մահալլի մէզքիւրըն մէվգիւգսը նիւֆուզէ օլամազլըգ, կէրաք ահալիսինտէն իլէ Իզ-միր չէհրինին տէյրու Թամամըյլէ վէ կէրէգսէ պիրպիրլէրի իլէ մուսահիպէթ իտէրլէր իտի։

ՕՆԻՒՉԻՒՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՄԷԼՔՈՆԸՆ ՃԷԶԱՍԸ ՄԷԶԱՐԸ

Գալատաէ ինշար օլունտուղու կիպի կիւվէրթէ իւզէրին-տէ չալըշար իշիլտիքլէն սօնրա, մասում Մարինին, եանը տըր Ծօն Ուիլերմըն զէվճէսինին արզուսը իւզրէ կիւնտիւզ թամամընտան սօնրա, Իզմիրին պօզը մահալլէլէրինի, եանի Գարանթաշ, Պըրնօվա, վէ գարշը եաքա, վէ պաշլըճա Գատըքէօյ գասէպի տէնիլէն եագըն պիր խարապէզարը տէյ-րաւ թէմաշա իթմէք իչին, վէ էկէր միւմքին օլասը-լըրսա Վիրգինէյի տախի պէրապէր ալարագ սըրաչը չըգ-մաղլըղըն գարար վէրիլտի ։

Պու արա Մէլգոն վաքօրա տէօնիւպ, եօլտէ աէնի Վիր-գինէյի արամագտա իքէն, մէրգումէնին Իսկիլիզ ֆամիլ-եասը իլէ պէրապէր օթուրուպ կէօրիւշմէսինի կէօ-րիւնճէ, տօղրու մէրգումանըն եանընա կէլտի, վէ ճիւմ-լէսինի պիր պիր պաշտան այաղա գատար, [illegible] թէֆրիսինի խարիճինտէ օլարագ տիգգաթլըճա տիւզ-տիւքտէն սօնրա, ղայէթ գապա պիր հալ իլէ պաշըյըլա սէլամլատը, վէ հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէյէրէք, ճէպինտէն պիր մէքթուպ չըգարըպ Վիրգինէյէ թէսլիմ իթտի ։

Վիրգինէ պու հալտէն հիչ պիր շէյ անլամայարագ թէաճիւպ իլէ ամուճասընըն եիւզիւնէ պագտըգտան սօնրա, մէքթուպը ալտը, վէ նէզաքէթիլէ մէրգուման-տէն մազըր տիլէյէրէք մէքթուպը աչըպ օգուտու, վէ օգուտուգճա, քէմալի իսթիղրապընտան նաշի եիւզլէրի գըզարըպ մայա վէ էլլէրի թիթրէմէյէ պաշլատը, մէքթու-

ալը մէզքիւրըն միւհէթէվլիսալթը աթի իւզզիւքը քէլամլէրտէն իպարէթ իտի ։

Սեվկիլի Վիրգինեմ

« Հէր նէգատար Իզմիր շէհրինտէ պիրպիրիմիզի պուլմագլըղըմ զարար վէրտիյիմիզի սանա պիլտիրմիշ իտի իսէմտէ , շիմտի իշ պաշգա տիւրլիւ օլտու , չիւնքի միւսիւ Վահանըն Իսկէնտէրիյէտէքի օլան իշի բէք միւսթաճէլ օլուպ, վէ սէրիան եօլա չըգմասը իչիւն տախի չօրպաճըրընտան թէլէկրաֆ ալմըշ օլմաղիլէ , Թապիյի սիզի պուլասա պէքլէմէյէ միւսաատէմիզ գալմամըշ իտի , իմտի իշ պէօյլէ օլտուղու հալտէ , էօնիւմիւզտէքի բօսթա իլէ ամուճանլա պէրապէր , Իսկէնտէրէյէ կէլիպ պիզի , (Մէնշիյէտէքի) օլան օթէլ Իթալեանտա պուլմանըզը , կէրէք պէն վէ կէրէք միւսիւ Վահան թէմէննի իտէրիզ , սիզէ բէք չօգ չէյլէր եազմագ իսթէրիտի իսէմտէ , չիֆայէտէքի միւսաատէմ եօգ , զիրա վաբօր հէման հարաքէթ իթմէք իւզրէ տիր , ինշալլահ գօնուշտուղումուզտա , գալէմ իլէ եազաճագ օլտուղում սէօզլէրի շիֆա'էն սէօյլէմէյէ մուվաֆֆագ օլուրում ։ »

ԹԷՅԶԷՆԻԶ ՀԸՌԻՓՍԻՄԷ

Մէքթուպը օգուտուգճա Վիրգինէնին եիւզլէրի րէնկտէն րէնկէ թահվիլ օլտուղունու , մէրգումըն ինկիլիզլէր կէօրմէքլէ , զէվալլը գըզճըղըն ֆէնա պիր խապէր ալմըշ օլտուղունու ֆարգ իթտիլէր , վէ սըր Ճօն Ուիլեըմ քէմալի իհթիրամըլէ , Վիրգինէյէ խիթապէն . . . ։

— Աֆֆ իտէրսինիզ մատմազէլ , Թէրպիյէսիզլիք իսէտէ , սիզի պու տէրէճէ խէլէճանէ տիւչար իտէն , օգուտուղունուզ շու մէքթուպըն մա'ալինին նէտէն իպարէթ օլտուղունու սօրապիլի՞րմիյիմ , էկէր սէօյլէնմէզ պիր չէյ

իսէ ճէփակ փիրմէյլինից, վէ պէնտէնիզտէն հիչ սօրմամըշ կիպի օլուրում. փատշա՛ա տէտիյիմ կիպի պու պիր մինասիպէթսիզ, վէ ատէթա թէրպիյէյէ մուղայիր պիր սօրուշ իսէ տէ, նէ չարէ սիզի սէվտիյիմտէն . . . :

— Էսթաղֆիրուլլահ էֆէնտիմ նիչին թէրպիյէսիզլիք օլսուն, համթաա հագգը ճարիխանէմտէ պու տէրէճէ ճիւրէթք թիւքէթալյինիզ իչին սալխ խասսէթէն թէշէքքիւր իտէրիմ, անճագ ալտըղըմ խապէր փատշաա օգատար քէտէրլի տէյիլ իսէտէ, բէքատէ խօշնուտ օլաճագ մէրթէպէտէ տէյիլ տիր, չէօյլէքի, պուրատա պէնտէնիզի պէքլէմէքտէ տիրլէր տէյու զաննի իթտիյիմ քիմսէլէր, հէր նասըլըսա պէքլէյէմէյուպ Մըսըրա կիթմէյէ մէճպուր օլարագ իլք բօսթա իլէ եօլա չըգմըշլար . . . վէ պու իսէ պէնճէ . . . :

— (Սըր Ճօն կիւլէրէք) ա՛ մատմազէլ տէսէնէ պու մագամա պիզիմ հագգըմըզտա այնի խսապէթ օլմուշ, չիւնքի պէրապէր Մըսըրա կիտէճէյիզ, վէ պու մինասիպէթլէ տէօրտ պէշ կիւն տահա միւլագաթընըզլա մահզուզ օլաճաըզ :

— Թէշէքքիւր իտէրիմ . . . :

Հանրի Ուիլեըմ, եանի Սըր Ճօնըն տէլիգանլը մախտումի պու հէվատարատէն մէֆգէլատէ մահզուզ օլտուղունու սէթր իտէմէյուպ վալիտէսինէ խիթապէն, «Ահ վալիտէճիյիմ, նէ պէօյլէ պահտըեարըղ տըր պու, տէմէքքի մատմազէլ տէօրտ պէշ կիւն տահա պէրապէրիմիզտէ պուլունաճագ, վէ մէրհումէ գըզգարընտաշըմ Աստէլայիտ իլէ պիրլիքտէյիզ կիպի մահզուզ օլաճաղըզ» տէտի :

Մէլգօմ, Վիրգինէնին Իզմիրտէ գալմայուպտա Մըսըրա կիտէճէք օլտուղու հավատիսատէն ինկիլիզլէրին տատուղու մահզուզիյէթի սէօզլէրինտէն վէ սիմալէրինտէն

չաղդաշըդ գըզու հալանըն խաթիֆատէ իթմէքտէ խաթէյիրդ, Վիրգինէյէ խիթաբէն, « Նասըլ պիր չէյ գօրմաղա պիլ-ի՞նմի » տէյու սուա՛լ, վէ Վիրգինէ տախի, քէնտիսի-նին գաթան եօյլէ պիր չէյ խարաքեայաձաղընը պէյան իթմիքտէ, մէրհում, քէնտի իշինի քէնտի պէճէրմէք խաթէյիրդ, մէրհումանըն անլայամայաձաղը Թիւրքչէ լի-սան իլէ, վէ Ժիւղլէրինէ պաղըրարագ « էֆէնտիմ պու չօճուգ եօքսուլ տըր, պարասը եօգտըր, վէ պէն խալէ կէչինմէկլիկիմ անճագ ֆըրսադ պիր տարաֆըմ, պօղազըմը պագամայօրում, լութֆէն պիր գաչ լիրա հիմմէթ պու-յուրուն » տէյու սէօյլէր սէօյլէմէքտէ իտի.

Մէրհումանըն ապա Թիւրքչէ պիլմէտիքլէրինտէն, Թա-պիյի Մէլքոնըն սէօյլէտիքլէրինտէն հիչ պիր չէյ անլա-յամատըղը խալտէ, Վիրգինէյէ, Մէրհումըն նէ տէմէք խաթէտիյինի քէնտիլէրինէ Թէրճիմէ իթմէսինի ըճա իթ-տիլէր, Վիրգինէ աճուճասընըն պու տալէպկեարլըղընէ, ֆէ-նա սըքըլըթ հիտտէթլէնէրէք, գըզարմըշ խալտէ, հիչ պօզմայարագ մէրհումանէ, « Էֆէնտիմ հագգըլը ձարիխա-նէմտէ խըրսըզ պույուրդուղունուզ խիթիֆաթտան ալաճագ պէյանը Թէչէքքիւր խօչօր » ալէյքիւմ սէլամ, Մէլ-գոնա խիթաբէն, ա՛մուճա պունարը պանա Թիթրէյին ա-տէմիլէրտէն տէյլիլիրլէր, պունլարըլ « կիպի մուամէ-լէլէրտէ պուլունմագ հէմ պիր այըպտըր վէ հէմտէ մինասի-պէթ ալըրըղ :

— Էյ մատմազէլ պուրա վէրիր Թագըլղտան ալըրըր-լէր իսէ, նիչիւն ախշամ գատար պէկլէրինտէն այըրըլմա-յօրսուն :

— Ծանըմ էյի ա, նէ հագգըմըզ վար պուրա խոթէ-մէյէ, նէ խըրսըզ իթմէքտի, ալէյքիւմի խաթէմէյէ հաղդըմըզ օլսուն :

— Էօյլէ իսէ պըրագ կէտալըրըմը :

— Պէնիմ անճէք իլէ կէօրիւշտիւկիւմիւզտէն, սիզէ պիր զարար օլմազ ճանըմ խանըմ:

— Զարարը եօգ ամմա, ֆայտասը հիչ եօգ, տէ-տի, (վէ բէքսաէ իշին իլէրիսինէ վարմաք իսթեմէյիպ, Թամթըլըյա պաղըրայարաք) սէն պատրաստ դըրըըմ էկէր պիր տըրըատընա տիւշիւրիւր իսէն, պիրազ բարըշ գօրար, տէ-յիւպ, տէֆ օլտու կիթտի:

Հէր նէ գատար մէրգումանըն ինկիլիզլէր Մելգոնըն նէօզ-լէքինտէն պիր չէյ անլայամատըլար իսէտէ, Վիրգինիանըն մէրգումըն իլէ հիտէթլիճէ կէօրիշտիւկիւնիւտէն, մէրգումէ-նին թէրճիմէսի եանըլըշ օլուպ, պու ատէմին զայէթ մու-թեքիպ, վէ բէքսաէ էյի պիր ատէմ օլմատըղընը թար-զու թավրընատան վէ Նաօլյէյի հալինտէն անլայարագ, ֆագաթ Վիրգինեայէ հիչ պիր չէյ չագըրըմայուպ, ան-ճագ, «Ամուճանըղ թօհաֆ պիր ատէմ պէնզէյօր» տի-մէքլէ իքթիֆա իթտիլէր:

Եօգ տըրըստա պէյան իթտիյիմիզ կիպի, մէրգումսան Վիր-գինիէնին Իզմիրտէ գալմայուպտա, քէնտիլէրի իլէ պէրա-պէր, Իսկէնտէրէյէ կիտէճէյինի տույտուգլարընտա, տէ-րէճէյի նիհայէտ մահզուզ օլտուլար, վէ պէլէ խուսուս Համըրի Ուիլքըրմ ճիւմլէտէն զիեատէ մէմնուն վէ մէսրուր օլմուշ իտի, կիւնտիւզ թամամընատան սօնրա, Վիրգինէ ամուճասընըն բէյինի իսթիհսալ իթմէքլէ, մէրգումսանը ինկիլիզլէրլէ պէրապէր, պէօյլիւճէք, վէ միւքէմմէլ տէօրտ չիֆթէ պիր սանտալ իլէ, Իզմիր չէհրինէ կիտտուպ, չըմէն-տըֆէր իլէ Պըրնօվա տէնիլէն գարիյէյէ կիթտիլէր, վէ օրալարընը կէզիպ տօլաշտըգտան սօնրա, Գատիքէօյ գա-լէսի թէսմիյէ դըլընան էսկի խարապէլէրի, վէ սայըր մա-հալլէրի թէմաշա, վէ Պատէմա ևինէ սանտալը մէզգիւր իլէ տաշըմէ գարիպ վարօրա տէօնտիւլէր, Վիրգինէ, ահճագ աղշամ թամամընատան սօնրա մէրգումանէն այ-

ըլըրպ ամուճաարընըն եանընտա կէլէպիլիրտի . վէ ինկիլիզլէ-րին քէնտի հագգընտա իպրազ իթտիքլէրի նէզաքէթու ինսանիյէթի , պիր չօք սէնալէր իլէ ամուճասընա նագըլ իթտի ։

Վարթէմէզ Մէլտօն , Վիրգինէնին , մէրգում ինկիլիզ ֆամիլեասը իլէ , պու տէրէճէ սըգճա գօնուշմալարընտան , բէքալէ մէմնուն օլմամագտա իտի , վագըա մէսարիֆ ճիհէթինէ կէլինճէ պունուն պէօյլէ օլմասը քէնտիսինէ ազ չօք մէնֆաաթլը իտի , չիւնքի Վիրգինէ , կիճէ կիւն-տիւզ ինկիլիզլէր իլէ թաամ իթմէտէ օլտուղունտան , Մէլտօն մէրգումէնին ագվաթը եէմէյէսի իչիւն պիր բա-րա մէսարիֆ իթմէմէքտէ իտի , հալպուքի , պու մէն-ֆաաթ ճիւզի նէվինտէն պիր չէյ օլմազըլա , իլէրուտէ Վիրգինէնին ալէյհինտէ թասավվուր իթտիյի պըլանըն սայէսինտէ , պէօյլէճէ պիր մէպլաղ էլէ կէչիրէպիլէճէ-յինէ էյիտէն էյի գանի օլուպ , անճագ պու մաատէյի տուհուլէթ իլէ պաշա չըգարմագ իչիւն , մէրգումէյի քիմ-սէ իլէ կէօրիւշտիւրմէմէյէ գարարը գաթի վէրէրէք , վէ էն էվվէլ մէրգումյան ինկիլիզ ֆամիլեասընտան պաշ-լայուպ , անլէր իլէ գաթի իւլֆէթ իթտիրմէնին թարի-գըգինի տիւշիւնմէյէ պաշլատը , հալպուքի պունուն իճ-րասը ատէթա միւմքիւնսիզ կիպի իտի , զիրա նասըլքի մալիւմտըր , Վիրգինէնին մէրգումյան ինկիլիզ ֆամիլեասը իլէ իւլֆէթու մուարէֆէսի , տօստլուք վէ ահպապլըգ-տան նէշաթ իտէն մուհապէթին հուտուտունը թէճավիւզ իտէրէք , աշգու սէվտա տայիրէսինէ կիրմիշ իտի , վէ պունտան գաթինազար ֆամիլեայի մէրգումէ , Վիրգինէ-նին նէզաքէթու թէրպիյէ , վէ ախլագը համիտէսինտէն տէրէճէյի նիհայէտէ խօշնուտ վէ միւթէլէզզիզ օլարագ , մէրգումէ իլէ կիթտիքճէ իւլֆէթու մուհապէթի արթըր-տըրմագտա , վէ ճանու կէօնիւլտէն սէվմէքտէ իտիլէր ,

չէօյլէքի պէօյիւքտէն Թա քիւչիւյէ , եանի վագֆընը իԹ-տիխատըզ պէշ եաշընտա օլան չօճուղա գատար , վէլհա-սըլ ճիւմլէսիտէ պիր տագըգա պիլէ մաւմակլէյհատէն այ-րըլմագ իսթէմէզլէր իտի , վէ հալԹտա պու տէրէճէ սէվ-տիքլէրինէ պիր տէլիլի գավի օլմագ իւզրէ , մէրհումէ քէրիմէլէրի Ատէլին (ֆօԹօղրաֆընը) հավի , օԹուզ գըրգ լիրա գըյմէԹինտէ զայէԹ միւսէննա պիր սաէԹ (մէ-տալիեօն) հէտիյէ իԹմիշլէր իտի քի , Մէլգօն պունու կէօքսիւր կէօրմէզ ազգը սուլտանը , վէ պու կիպի հէտի-յէլէրին կէրիսի գանիճէ օլաճաղընը մէմուլ իԹմէքտէ իտի իսէ տէ , վագԹըն միւսաատէսի օլմատըղընտան (չիւն-քի քէնտի էֆքեարընճա Իսկէնտէրէյէ վասըլ օլուր օլ-մազ հէր հալտէ Վիրգինէյի մէրգումանտէն այըրաճագ-տը) եալընըզ օնատա գանաաԹ իտէրէք , էլպէԹտէ պիր կէօնա իղֆալաԹ իլէ մէզքիւր (մէտալիեօնը) մէրգումէ-նին էլինտէն գաբապիլէճէյի ումիւտի գավիսի իլէ բէր-վէրտէ օլմագտա իտի ։

Վափօր Իզմիր լիմանընտա եիրմի տէօրտ սաաԹ գա-տար էյլէնտիքտէն սօնրա տէմիր ալարագ եօլա չըգտը , վէ Սագըզ ճէզիրէսինէ միւԹէվէճճիհէն սիւրաԹլէ հա-րաքէԹէ պաշլատը , էմնայի րահտէ , վէ կիճէնին սաաԹ իւչիւ սուլարընտա , եօլճուլարըն պազըլարը , (Թէնէտէօ) եանի Պօղճա աատասընտան միւլաքա իԹմիշ օլտուգլարը (պուրուչգօ) տէնիլէն սիյահ վէ ԹալԹլը չարապը տօԹըպ սէրմէսԹու խարապ ույումագտա , վէ պազըլարը տախի , հաւատու բայանը օլմայան ուլու պիր տէնիզին իչինտէ , գօզգօճա վափօրըն զէրրէ մըգտարի էհէմմիյէԹի գալ-մայըպտա , ատէԹա պիր ֆընտըգ գապուղը կիպի չալ-գալանուպ կիԹտիյինի , վէ քէնտի էօմիւրլէրինի , ինսան էլի իլէ պիր Թագըմ Թահտա բարչալարընտան եաբըլան , վէ մատաղալլահու Թաալա էն ուֆագ պիր գազա իլէ ,

անը վահիտտէ գայնայուպ մահվ օլաճագըն պիր կէմիյէ էմնիյէթ իթմիշ ոլտուգլարընը տիւշիւնիւրլէր, վէ էքսէրիսի տախի կիտէճէքլէրի մահալլէրտէ, կէօրիւշէճէքլէրի ահպապու ագրապալէրինի, վէ կէօրէճէքլէրի իշլէրտէն հասըլ օլաճագ օլան թիճարէթու մէնֆաաթլէրինին թէֆէքքիւրաթըյըլա խաթըրլարընը խօշ իթմէքտէ իտիլէր։

Վարնէմէզ Մէլգոն տախի պու գաֆիլանէն օլարագ, վափօրըն տէմիր աթաճագ մահալլինտէ, (պէնտի) թէմիյէ գըլընան պիր նէվի տէմիր ալաթըննա մէրպութ օլան զէնճիրէ եաալանարագ, Վիրգինէնին ալէյհինտէ թասավվուր իթտիյի բըլանըն, նէ սուրէթլէ վէ նէ թէտպիրլէր իլէ պաշա չըգարապիլէճէյինի տէրին տէրին տիւշիւնմէքտէ իտի, օլ կիւն էինէ, Վիրգինէ մութատը իւզրէ Ինկիլիզ ֆամիլեասը իլէ պէրապէր ագշամ թաամընը իթմիշ, վէ Մըր Ճօն Ուիլեըմըն թէքլիֆի իւզրէ, (մալաքեա) տէնիլէն նէֆիս չէրապտան պիր քաչ գատէհ չագըրըշ օլմաղըլա պաշը տէօնէրէք էրքէնճէ եաթըրպ ույումուշ իտի։

Մէրգումուն Ինկիլիզլէր, Մէլգոնըն սօն տէրէճէ թամաքեար պիր ատէմ օլուպ, Վիրգինէնին քէնտիլէրի իլէ օլան իւլֆէթու մուսաֆէհէթի, Մէլգոնըն մէն իտէմէմի օլտուգլարընը պիլէրէք, խաթըրընը թաթեիպ իթմէք էֆքեարը իլէ, Վիրգինէնին վասէթասըյլա, հէմեան մագամընտա օլարագ, օն ատէթ Ինկիլիզ լիրասը կէօնտէրմիշլէր իտի, Մէլգոն մէպլաղը մէզպուրի, մէմնունիյէթլէ ագիպ իլէ գապուլ իթմիշ իտի իսէ տէ, հալպուքի մէրգումըն բարա գազանմագ վէ ալթուն պիրիքտիրմէք խուսուսունտա օլան մէֆթունանէ հըրսու թամահը, պէօյլէ օն, էլլի, գըրգ լիրալար իլէ գանի օլմազ, վէ էօյլէ գօլայլըգլա կէօզի տօյմազ, խասիս վէ թամահքեար պիր ատէմ օլտուղու օգուեուճուլարըմըզա մալիւմ իտի։

Հէրնէ հալ իսէ, Մէլգոն, պալատա վասֆ օլունան (պի-

նի) անձամբ քեզի , նանի անմիջի անձնիդէ Փորլութեամբ ի-
չիմն , խոստեցին Թիմուրանէն մամուլ պիր նայլըն նանըն-
տա ազլուն պայունա նառլանըրդ քենար քենարինէ չաւ լաֆ-
լորը անզլլենակքան խոր . « Դու շաշգըն Ինկիլիզլեր , ձն
պէշ երրմի լիրայըլա պէնիմ կեօզլումի պօյաճաք խաթէյօր-
լար , Հալըպուքի պէն . էօյլէ ասլմա եուսան թապըրմար-
տան անէյլիւլմ , պէն քենար եարաճազըմը քիմէ յէ սօր-
մամ , ըօքլին համթըրըմա պաշըգա պիր չէյ ատհա կէլմի »
անէյ։ երէք , երինէ անէրին անէրին տիւշիւնմէյէ պաշլատը ։
Մէլգոնըն , խաթըրըմա պիր չէյ կէլմի անէտիչի մատա-
ուէ , քունատան խպարէթ խոր , նանի Վիրգինէյի պիր
թէքթիպը իլէ մէրգումմա զէնկին Ինկիլիզլերէ իւր իւչ
եպուզ լիրա գատար պիր բարա իլէ սաթըրդըլին իչինտէն
չըգըմաք , մէ հէր նէ գատար պու թարիք քենարինէ էն
հայրըլը . մէ մէչպուրդ բարա դադանմագ խոր իսէ
ան , Հալպուքի մէրգումամ Ինկիլիզլեր նաղիք ; մէ թէր-
պիյէի զամթըլը օլատուգլարընտան , պու կիրլի պիր թէք-
լիֆի գապուլ իթմէյէճէքլերինէ մէլհուզ խոր , Նիհայէթ
Մէլգոն , Ինկիլիզլերին Վիրգինէյի ատէրճէսիզ աէյվանի քի-
լէրինտէն , քենար քենարինէ հէտայ չըգարըրսայ , պու
եօլտա պիր թէքլիֆի մաhզու մումքին լէյհիմէ պէքլէ-
յօւպ , չայէտ քենարինէ պէօյլէ պիր չէյ ապաշըլարսա նէ
ալա , եօխսա քենարինին իլք թասավվուրընըն իճրասընա ,
նանի պէշարէ գըրգըրպաղըն չալըշ օլմագա , նամուսունը
սաթմամայա գարար վէրտի ։

Մէրգում խապլիկ հէրիֆ , քենար մէնաֆիինի չալըշըյէ-
ակ իւրին , եվլարը մադամինա օլան էսզալ էօզ գալըն-
տալըմըն գըրէր , պէշարէ Վիրգինէնին ալէյհինէ գու-
րաճազը ճէհէննէմչէնարի տուզաղըն նէ կէօզնա իճրա ի-
տէպիլէճէկ ինի տիւշիւնմէքլէ , օ անէրճէ տալըրըշ իդիքէ ,
վաքօթ հէմամ Ծավրըլ ճէպիրէսի բիլշիկեանին վարըլ օլ-

մուշ, վէ Թայիֆէլէր տէմիր աթմաղա հազըրլանարագ, միւքէրրէրէն, «Սավուշ քիմսէ օլմասըն» տէյու նիտա իթտիքլէրինի տախի իշիտէմէմիշ իտի, վէ ղալթէն օլ կի- ճէ հավա ղայէթ պուլանըգ օլմաղըլա, բույի ախումանտէ պիր Թէք եըլտըզ տախի կէօրինմէմէքտէ, վէ պէհրու պահրը էօյլէ պիր գօյու գարանլըգ իսթիլա իթմիշ իտիքի, ատէթա կէօզ կէօզի կէօրմէք գատիր օլամայաճաղընտան, Թապիյի Թայիֆէլէր տէմիր աթաճագ ալաթըն եանընա գանկալ գանկալ տուրան զէնճիրին ուզէրինտէ, Մէյգօ- նըն եասլանուպ եաթմագտա օլտուղունու կէօրէմէյէրէք, պիրտէն պիրէ տէմիրին եայըրը չէքէր չէքմէզ, պէ հէր հալտաար, ալթը եէտի օգգա աղըրլըղընտա օլան զէնճիր, ազիմ պիր շամաթա իլէ պէնտ օլտուղու (պինի) տէնիզէն եայտան պօշանմագըլա, տէհշէթլիւ պիր տարպէ իլէ Մէլ- գօնըն տիզլէրինէ վէ սաղ գօլունա չարբարագ խիւրտ- խաշ իթմիշ իտի:

Մէլգօն, գուլագլարա տէհշէթ վէրիճի պիր սէտա ի- լէ, եայընըզ պիր աման տէյէպիլիպ հէման պայըլա գալըր:

Մէրգումըն պու Ֆէրեատընտան, վարօրուն տէրու- նինտէ պիր բաթըրտը գօբարագ, ույգուտա օլան եօլ- ճուլարըն ճիւմլէսի օյանուպ, տէհշէթլիւ պիր գազա վու- գու պուլմուշ օլտուղունու անլատըլար, վէ եօլճուլարըն իչինտէ Թէպապէթու ճէրահիյէ սէնաթընա աշինա պիր զաթ պուլունմաղըլա, Մէլգօնըն եարասընը մուայէնէ ի- տէրէք, իքի սաաթ գատար անճագ եաշայապիլիր օլ- տուղունու խապէր վէրտի իսէտէ, պու ճիւմլէ էլինտէն կէլտիկի գատար մէրգումըն եարալարընը սարըպ աքլընը պաշընա կէթիրէպիլտի, զաթէն Վիրգինէ ճիւմլէտէն էվ- վէլ օյանարագ, ամուճասընըն պաշընա կէլէն մէմուլին ղայրի վէ տէհշէթլի գազայը կէօրմէքլէ նէ եարաճաղընը

շաչըրտը , վէ մերգումըն պաշը ուճուննա օթուրուպ կեօզ եաշը տէօքմէքտէ իտի ։

Նիհայէթ Մէլգօն կեօզլէրինի աչըպ Վիրգինէնին պաշը ուճունտա օթուրուպ աղլամագտա օլտուղունու կեօրիւնճէ , մերգումէնին եուզինտէն եօգարը մելիլ մելիլ պագարագ , « Ահ Վիրգինէ եօլիւյորում » տէտի ։

— (Ամուճասընըն էլինտէն թութարագ) Գօրգմա սէվկիլի ամուճաճըղըմ պիր շէյ եօգ ինշալլահ էյի օլաճագսըն ։

— Ահ եօգ եօգ եօլէճէյիմի էյի պիլիյօրում, ճիյէրիմ պարալանըյօր . Նէֆէսիմ քէսիլմէք իւզրէ տիր . . . ամանն Ալլահ աչըգընա օլսուն պանա պիր չարէ պուլուն . . . ահ Վիրգինէ գըզըմ պանա պիր չարէ . . . ։

— Աման Եարապպիմ աճէպ նէ եափայըմ ; . . ։

— Ահ Վիրգինէճիյիմ, վալիտէնին րուհը պագը աչգընա օլսուն . . ։

— Սէվկիլի ամուճամ, նէ եափայըմ էլիմտէն նէ կէլիր . . . ։

Վէ պիչարէ գըզճըղազ իքի էլլէրի իլէ տիզլէրինի տէօյէրէք աղլար , վէ կեօրէնլէրին ճիյէրլէրինի պարալար իտի , պու արա , սըր Ծօն Ուիլեըմ տախի մատամաը վէ մախտումի Հանրի իլէ պէրապէր շամաթանըն նէ օլտուղունու անլամագ իչիւն , կիւվէրթէյէ չըգուպ վուգույի հալի անլատըլար , վէ Վիրգինէնին պու տէրէճէ մեհսուտանէ ահու ֆէրեատլէրինէ եիւրէքլէրի աճըյուպ մերգումէյի թեսէլլի էյլէմէքտէ իտիլէր , գարտաշըն էմրի իլէ Մէլգօնը գալտըրարագ գամարայէ կեօթիւրտիւլէր , վէ պիր եաթագա եաթըրըպ , վաքօրուն մախսուսի հէքիմի տախի , պալտաէ վաաֆ օլունան եօլճու ճէրրահ իլէ պիրլիքտէ մեճրուհը մերգումը թէտավի իթտիլէր իսէտէ , ասլա ֆաիտէ իթմէյուպ մերգուման պէյան պէնչէյի էճէլէ տիւշմէք իւզրէ իտի ։

Արդա տրդայա կեղէն չիտեթլի նէօժպէթլէրին թեէս-սիրլի իլէ Մելգոն գայ ադըլ օլուպ սայըղլամագլա գալ-պընատէ միւխթեֆի օլան էսրարըն պէյան, վէ պաշլըճա Վիրգինէնին ալէյհինատէ թասավվուր իթտիկլի տէհշէթլիւ շէյլէրի սէօյլէմէյէ պաշլատը, պիչարէ Վիրգինէ պուն-լարը իշիտինճէ, ամուճասընըն նէ տէրէճէ քէօթիւ վէ ալչագ պիր ատէմ օլտուղունու, վէ էկէր պիր հիքմէթուլ-լահը թէալա ամուճասը շու պէլայա օղրամասա, մէր-գումին էլինտէն նէլէր չէքէճէ յինի, վէ պապասընըն բէն-չէսինտէն գուրթուլուպ, անտէն պէշպէթթէր խալըն, վէ անտէն զիատէ ինսաֆսըզ վէ տէհշէթլիւ պիր տիւշ-մէն էլինէ տիւշմիւշ օլտուղունու տիւշիւնտիւքճէ ադլընա խըրփըլմ կէլմէտէ, վէ պու կիպի գալըմիշէրէ մէնսուպիյէ-թի օլտուղու իչիւն պահարընա լանէթլէր օգումագտա իտի:

Մելգոնըն խաթտըրը խաթալընըն խանընտա Վիրգինէ իլէ Սըր Ծմնատան մնատէ քիմսէ գալմամըշ իտի, Սըր Ծօն մէճրուհա պիր շիշէ րուհ գօզլատարագ մուվագգաթէն ադըլըն պայըլմա կէթիրիւիլմիշ օլմաղըլա, նակեահան կէօզլէրինի աչար, վէ Վիրգինէնին եւ գիւնէ պագարագ, արթըգ էօլէճէյիմի անլատըմ... լաքին պիլմիշ օլասըն քի, պէն շօգ կիւնահքեար պիր ատէմին, պէն սէնին ա-լէյհինտէ պուլունմագտա իտիմ, լաքին նէյէ ադլայօր-սուն, հիչ պիր ատամ քէնտի ճէլլատը իչիւն ադլա՞ր մը, պիլաքիս պէնիմ կիպի խայըն պիր ատէմին բէնչէսինտէն գուրթուլտուղուն իչիւն սէվինմէլի վէ ճէնապը Հագգա թեշէքքիւր իթմէլիսին...:

Մերգում շէքավեթլի տէհշէթլի անըլարագ սէօզլէրինէ տէվամ իտէմէյուպ նաւթգը թութուլտու... վէ պիր միգտար սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա, եինէ սէօզէ պաշ-լայուպ... «Էվէթ, հիչ շիւպհէմ եօգ քի, ճէնապը Հագ սէնի մահզըա պէնիմ կիպի պիր խայընըն էլինտէն

գութարմաց իչիւն պաշտպան պու պերայը կերթերայի . . . ո՛հ պու պենիմ ճեղայի ամեկիմ տըր . . . պեն չօղ խա-յըն վէ կինահքեար պիր ատեմիմ . . . պենիմ պու՝ եօլ-տա եղկյեթլեր իլէ եօլիւչիւմ ճէնապը հագգըն տապկէ-թի իդթիզաօընատան տըր . . . աման Եարապպիմ սէն խմ-տատ էյլէ . . . Վիրգինէ, հադգընը հելալ էյլէ սէնի մէնֆաաթըմ իչիւն ֆէտա իթմէք իսթէտիմ . . . աֆ էյ-լէ պանա քի . . . ճէնապը Ալլահտա աֆֆ իթսիւն» աէտի։

Մէլքոն վարա վարա հալեթի մէվթէ էրիշում, կիւճ հալ իլէ նէֆէս ալըրդ վիրմէքտէ իտի, վէ հէր նէ դա-տար կէրէք դարտաշընըն վէ կէրէք նիշանլըսըն, եանըմա-յըդ էլ եէվմ պէր հայաթ օլտուղլարընը, վէ Հըրըսթի-մէնիյն Վահան իլէ ֆիրար իթմիշ օլտուղունուն տախի ատ-լու էսասը օլմայուպ սըրրֆ եալանտէն իպարէթ օլտու-ղունու, Վիրգինէյէ անլաթմաք իսթէտի իսէտէ, վիճտա-նի ամէչլէր իչինտէ եանըմըտա վէ հէրաքէթտէն աի-լու տամարը դուրուտուչ օլմագըլա լաքըրտը իտէմէզ օլ-տու, վէ մահզուն մահզուն Վիրգինէնին եիւզիւնէ պա-գարագ սու իսթէտիկինի բարմագլարըյլա իշարէթ իտինճէ, Վիրգինէ հէման պիր պարտագ սու ալըրդ վէ աղզընա պիր դաչըրգըլա քիւչիւքանըլար կիպի եանըրդ թութուշմադ տա օլան աղզընը ըսլաթտը . . . ։

Մ՛էլքոն ճան վիրմէք իւզրէ օլտուղունատան տիլի տուտուլ-մուշ, վէ իթտախի աէօզլէր կիւճ հալ իլէ անլաշըլըրմադտա օլուպ, ամէչլէր իչինտէ դավրուլմագտա օլտուղու տիլի-նի պիր մըրդատար սու իլէ ըսլաթտըղտան սօնրա, Վիրգի-նէնին սիմասընա պագարագ վէ անլաշըլըր անլաշըլմազ պիր սէտա իլէ, «Ահ Թէշէքքիւր իտէրիմ» տէտի։ Վէ կէօզլէրինի դապայարագ իպըլամայա պաշլատը, Վիրգինէ մէրհումըն պաշը ուճունտա տիզ չէօքիւպ հէմ աղլար վէ հէմտէ հանըմըն իսքամը իչիւն ճէնապը Ալլահա քըլըմ

հազրէթլէրինէ ճանու կէօնիւլտէն տուա խանէրիտի , պու հալ պիր մըղտար տէվամ իթտիքտէն սօնրա , Մէլգօն կէօզլէրինի աչար , վէ պիր իշարէթ իլէ Վիրգինէյի եանընա չաղըրդըգ էլինի թութուպ ; վէ քէսիք քէսիք պիր սէտա իլէ սէօզէ պաշլայըպ , « Ահ Վիրգինեմ, պէն չօգ ֆէնա պիր ատամըմ, իշթէ Ալլահ ամէլիմէ կէօրէ ճէզամը վէրտի . . . պէն էօլտիւքտէն սօնրա պապաքի պու ինկիլիզլէրտէն այըրըլմայասըն , պունլար էյի պիր ֆամիլեայէ պէնզէյօրլար » տէտի , վէ եինէ քէնտիսինի ղայպ իտէրէք պիրիպիրինէ մուխալիֆ վէ մանասըզ սէօզլէր իրատ իթմէյէ պաշլատը ։

Մէրգում էճէլ թէրի տէօքմէքտէ օլուպ , պիր տիզիւյէ « Բարալարըմ . . . ալթունլարըմ . . . պէնիմ Ըստամպօլտա չօգ բարամ վար իտի . . . ամմա գօրգըյօրում, սիյահ սիյահ եըլանլար . . . կէօրիւյօրում . . . ահ տէհշէթլիւ էժտէհալէր միճուտիմի սարըյօրլար . . . ահ Վիրգինէ գուրթար պէնի պօզուլույօրում . . . սանա չօգ չէյլէր սէօյլէմէք իսթէրիտիմ . . . լաքին էյվահ սէօյլէյէմէյօրում . . . » տէմէքտէ իտի , վագտա մէրգում պալատէ իշար օլունտուղու կիպի Վիրգինէյի իղֆալ իտուպտէ Մըսըրա կէօթիւրմէքտէ օլտուղունու մէրգումա խաղէր վիրմէք իսթէտի իսէտէ պիր տիւրլիւ մուվաֆֆագօլամամըշ, զիրա արթըգ հալէթի մէֆթէ էրիշմիշ օլմաղլա սէօզլէրի արլա անլաշըլմամագտա վէ քիմսէյի թանըմամագտա իտի ։

Խիւլասայի քէլամ մէրգում կեահպէկեահ բարալարըմ, ալթունլարըմ տէյէրէք սապահա պիր սաաթ գալընճայա գատար վասֆ օլունմազ տէրէճէ իշքէնճէլէր , վէ թահամմիւլի միւմքինսիզ էզիյէթլէր իլէ , վէ աճէթա քէլպ կիպի ուլուէարագ ճանընը թէսլիմ իթտի , վէ նիչէ նիչէ ճանլար եագըպագտա պիրիքտիրմիշ , վէ քէնտիսի եարա-

տան Ալլահընտան չօք գիտատէ սէվմիշ օլտուղու այթուն-լարընը ախիւնէատէ պըրագըլարագ, աէյլարը սատէմէ կիլմար, վէ իչինէ պու սուրէթլէ վիճուտի խապասամ ալըտի ախընտա երուզիւնտէն ըէֆ օլուպ, ճանըտա Թամուքերար-լըդ, վէ ոիւչէ նէչէ հադտըըզըզըլար իլէ Թօբլամըղը ալ-Թունլարը կիպի մահվ օլուպ գիթտի ։

հազրէթլէրինէ ճանու կէօնիւլտէն տուա իտէրիտի , պու հալ պիր մըգտար տէվամ իթտիքտէն սօնրա , Մէլգօն կէօզլէրինի աչար , վէ պիր իշարէթ իլէ Վիրգինէյի եանընա չաղըրտըգ էլինի թութտու ; վէ քէօյք քէսիք պիր սէտա իլէ սէօզէ պաշլայուպ , « Ահ Վիրգինէմ , պէն չօգ ֆէնա պիր ատամըմ , իշթէ Ալլահ ամէլիմէ կէօրէ ճէզամը վէրտի . . . պէն էօլտիւքտէն սօնրա պապաքի պու ինկիլիզլէրտէն այըրըլմայասըն , պունլար էյի պիր ֆամիլեայէ պէնզէյօրլար » տէտի , վէ եինէ քէնտինի ղայպ իտէրէք պիրիպիրինէ մուխալիֆ վէ մանասըզ սէօզլէր իրատ իթմէյէ պաշլատը ։

Մէրգում էճէլ թէրի տէօքմէքտէ օլուպ , պիր աւուզիւյէ « Թարալարըմ . . . ալթունլարըմ . . . պէնիմ Ըստամպօլտա չօգ պարամ վար իտի . . . ամման գօրգըյօրում , սիյահ սիյահ եըլանլար . . . կէօրիւյօրում . . . ահ տէհշէթլիւ էժտէհալէր միճուտիմի սարըյօրլար . . . ահ Վիրգինէ գուրթար պէնի պօղուլույօրում . . . սանա չօգ չէյլէր սէօյլէմէք իսթէրիտիմ . . . լաքին էյվահ սէօյլէյէմէյօրում . . . » տէմէքտէ իտի , վագըա մէրգում պալաէ իշար օլունտուղու կիպի Վիրգինէյի իղֆալ իտուպտէ Մըլըքտա կէօթիւրմէքտէ օլտուղունու մէրգումի խալպէր վիրմէք իսթէտի իսէ տէ պիր տիւրլիւ մուվաֆֆագ օլամատը, զիրա արթըգ հալէթի մէֆթէ էրիշմիշ օլմաղլա սէօզլէրի ատլա անլաշըլմամագտա վէ քիմսէյի թանըմամագտա իտի ։

Խիւլասայի քէլամ մէրգում կեահպէկեահ պարալարըմ, ալթունլարըմ տէ յէրէք սապահա պիր սաաթ գալընճայա գատար վասֆ օլունմաղ տէրէճէ իշքէնճէլէր , վէ թահամմիւլի միւմքիւնսիզ էզիյէթլէր իլէ , վէ ատէթա քէլպ կիպի ուլամարագ ճանընը թէսլիմ իթտի , վէ նիչէ նիչէ ճանլար եագըղպատ պիրիքտիրմիշ , վէ քէնտուսի եարա-

տան Ալլահընտան չօք զիյատէ սէվմիշ օլտուղու ալթուն-լարընը տիւնեատէ պըրագարագ, տէյարըը տաէմէ կիթտի, վէ իշթէ պու սուրէթլէ վիճտանի խասպասաթ ալտտի տիւնեա եիւզիւնտէն րէֆ օլտույ, ճանըրտա թամաքեար-լըգ, վէ նիչէ նէչէ հազարլըգլար իլէ թօփլատըղը ալ-թունլարը կիպի մահվ օլուպ կիթտի ։

ՕՆՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ԷԹՔԱԻԻՋԻՒՆ ՀԱՄԻՍԻ ՃԷՆԱՊԸ ԱԼԼԱՀ ՏԸՐ

Վիրգինէ ամուճասընըն նէ տէրէճէտէ խայըրլըգըլա քէնտի ալէյհինտէ կէզտիյինի, պիլդիյաթ մէրգումեան իշիթմիշ, վէ էյիտէն էյի գանմըշ օլտուղու հալտէ, հինէ պու սուրէթլէ թէլէֆ օլտուղունա հիւրէյի անըր-յարագ հընչգըրա հընչգըրա աղլար իտի, վագա՛ա Մէլ-գոնըն տէտիյի կիպի, մէրգումէ ճէլլատընըն հալինէ թէ-էսսիւֆ իթմէքտէ իտի, ֆիլ վագը տէտիյիմիզ կիպի, վարեէմէզ Մէլգոն թաշըրմագտա օլտուղու մախլասընըն հարֆը հարֆընճա, կէօնա կէօն գըյագըլըգլար իլէ գա-ղանմըշ, վէ ասլա զէվգինի սիւրէմէմիշ օլտուղու վարի-տաթընը տիւնեատէ պըրագըրպ վէ քէնտիսի կիպի բարա-սը տախի քիմսէյէ եարամայարագ էօլմիւշ, վէ սայքի եարը կիւնահընը պէրապէր կէօթիւրմիշ իտի։

Հէր՝ նէ հալ իսէ, վաքօր սապահլէյին էրքէն Սագըզ ճէզիրէսինէ եանաշըր եանաշըմազ, էվէլա Մէլգոնըն նա-շէսինի տըշարը չըգարուպ; հիւքիւմէթը մահալլիյէնին մարիֆէթի իլէ, Նըզամէն լազըմ կէլէն քէշֆիեաթըն իճ-րասընտան սօնրա, մահալլի մէզքիւրտէ վագը բում մէ-զարլըղընա գարին պիր քիւշէտէ տէֆն օլունուպ, իսմու ճիսմի տիւնեա վէահրէթ տէֆտէրինտէն սիլինտի։

Վիրգինէ ամուճասընըն ճէնազէսի կէօմիւլտիւյիւնտէ, քէնտի տախի հազըր պուլունմագ իսթէմիշ օլմաղըլա, սըր Ճօն Ուիլեըմ, վէ օղլու Հանրի Ուիլեըմ, մէրգումէ իլէ պէրապէր Սագըզ ճէզիրէսինէ չըգտըլար, վէ գապա-տան տախի խասսէթէն մէրգումէն քիպար ինկիլիզլէրին

խաթըրլայըընա բայէթէն վաբօրըն հարաքէթինի , պիր էքի սաաթ գատար թէէխիր իթմիշ իտի , Սագըզ ճէզիրէսին-տէ էրմէնի քիլիսասը վէ բաբազը պուլունմատըղընտան , Մէլէգօնըն ճէնազէսի կէօմիւլտիւքտէն սօնրա , Վիրգինէ պու խըտմէթը բուհանիէյի պիզզաթ քէնտիսի իճրա իթ-մէք իսթէյօւպ մէզարըն պաշը ուճունտա տիզ չէօքէրէք , վէ ըզտըրըպլա կէօզ եաշը տէօքմէքլէ , մէրհումըն կիւնահ-լարընըն աֆֆը , վէ ճանընըն խէլասը իչիւն Հագ-թաալա հազրէթլէրինէ նիյազ էյլէտի , Սըր Ծօն իլէ մախտումի Հանըրի մէրհումէնին պու հալի տինտարանէսինի թէաճիւպ իլէ սէյր իթմէքտէ իտիլէր , Վիրգինէ տուասընը պի-թիրտիքտէն սօնրա , կէօզլէրինի բույի սէմայէ չէվիրիւպ , պունտան պէօյլէ եանի (քէնտի ագլընճա) Իսկէնտէրէտէ թէյզէսինի պուլունճայա գատար , նէ թարիգէ սալիք օլաճագընը , վէ հագգընտա գանղի թարիգին խայըրլը օ-լաճագընը քէնտուսէ իրայէ վէ իլհամ օլունմասընը ճէնա-պը Հագգտան թէմէննի վէ նիյազ իյլէտի , վէ քէնտինի հէր պիր վէչհիլէ Ալլահա թէվտի իթտիքտէն սօնրա այաղա գալգըպ , Սըր Ծօն Ռուկէրմա խիթապէն . . ։

— Աֆֆ իտէրսինիզ էֆէնտիմ, պէնիմ իչիւն պու գա-տար զօրուլատընուզ . . ։

— Էսթաղֆիրուլլահ , աֆֆ իտէճէք պիր չէյ եօգ , հաթտա իճրա իթտիկինիզ չու ֆազիլէթէ քէնտի րէյիմիզ իլէ իշթիրագ իթտիք , վէ պու իսէ սիզին վասըթանըզլա օլտուղու իչիւն խասսէթէն թէշէքքիւր իտէրիզ ։

— Էսթաղֆիրուլլահ նէզաքէթինիզի իճրա իթտինիզ ։

— Արթըգ պուրատա պիր իշիմիզ գալմատը զանն ի-տէրիմ, տէյի՞լմի ։

— Հայըր էֆէնտիմ ։

— Էյլէ իսէ պույուրուն կիտէլիմ, զիրա վաբօրըն հա-րաքէթի վագթը եագլաշտը , վէ մատամ Մարի տախի

գահվալթը իթմէք իչին պիզէ միւնթազըր տըր ...։

— Պույուրուն էֆէնտիմ, նասըլ իսթէք իտէրսէնիզ։

Նիհայէթ իւչիւ պիրլիքտէ կէլմիշ օլտուգլարը սանտալա պինտիկտէն վափօրա տէօնտիւլէր, վէ Ճօն Ուիլեըմըն տէտիկի կիպի մատամ Մարինին քէնտիլէրինէ միւնթազըր օլտուղունու կէօրտիւլէր, մատամ Մարի մէրտիւվանըն պաշընտա մէրգումանը իսթիգպալ իտուպ գամարայա էնտիլէր, վէ չու վագայի միւէյյէմէ հազըրլըմա ճիւմլէսի պիրը պիրը Վիրգինէյէ պէնզանը թէէսսիւֆ իթմէքլէ մէրգումէյի թէսէլլի էյլէմէքտէ իտիլէր։

Էօյլէն թամամընտան սօնրա Վիրգինէնին թէքլիֆի իւզրէ Սըր Ճօն Ուիլեըմ գափթանըն րէյինի իսթիհսալ իտէրէք, պէհազտէն քէնտինէ մէվրուս օլան ամուճասընըն բըրլանթլարընը մուայէնէ իթմէքլէ, եալընըզ մէրգումէյէ այիտ պաղը չէյլէրի ալը գօյարագ գալան ուֆագ թէֆէք էշեայը վափօրտա պուլունան միւհթաճինէ թէվզի էյլէյուպ, անճագ բըրլանթլարըն իչինտէ սագլամըշ օլտուղու, իլք ագշամըտան Սըր Ճօն Ուիլեըմըն, Վիրգինէնին վասէթասըյըլա կէօնտէրտիկի օն ատէտ Ինկիլիզ, վէ օթուզ ատէթ գատար օսմանլը լիրասը, վէ պազը միւքիւքեաթը մահուտէնին նըսֆընը թայիֆէլէրէ, վէ նըսֆը տիկէրինի տախի, Իսկէնտէրէյէ վարտըգտա Մէլգօնըն ճամընըն խէլասը իչիւն օրատա պուլունան էրմէնի քիլիսասընա վէ էրպապը միւհթաճինէ վէրմէքլիյէ գարար վէրտիլէր։

Մէլգօնըն վէֆաթընտան սօնրա, Վիրգինէ թապիյի եալընըզ գալմըշ, վէ էօյլէ կէնճ պիր պագիրէնին կիւվէրթէ իւզէրինտէ թէքու թէնհա եաթմասը մինասիպէթսիզ օլաճաղը տէրքեար օլմաղըլա, Ճօն Ուիլեըմ Վիրգինէյի քէնտի գամարասընա ալըպ, արթըգ պիւսպիւթիւն ֆամիլեասը իլէ պիրլէշտիրմէյէ մէճպուր օլմուշ իտի, պու

հօլ Թէքմիլ ֆամիլեանըն վէ ալէլ խուսուս Հանրի Ուիլերմըն վէֆգելատէ պատիյի մահզուզիյէթի օլմուշ իտի, չէօյլէքի, տէլիգանըը արթըգ պիր տագըգա պիլէ մէրգումէնին եանընտան այրըլմաղ իտի, վէ կիճէ կիւնտիւզ պէրապէր գօնուշուպ կէօրիւշիւր, վէ Ինկիլիզճէ տէրսէ տախի պաշլայուպ, լիսանը մէզքիւրի, մէրգումէյէ իքմալ իթտիրմէյէ օղրաշըր իտի, Վիրգինէնին տախի մուհապէթի մէրգումըն հագգընտա կիւնտէն կիւնէ Թէզաեիւտ պուլմաղըլա, օլ տախի հիչ պիր վէչհիլէ Հանրիտէն այրըլմագ իսթէմէզ իտի։

Խանայի րահատէ Վիրգինէ ֆամիլեայի մէզքիւրէ իլէ պէրայի Թէնէֆֆիւս կիւվէրթէյէ, վէ պաղչէն տախի գապատանըն պուլունտուղու մէվգըյա չըգարագ, հատտա պայանը օլմաեան տէրեայը սէյրու Թէմաշա իտէրլէր իտի, հէր նէ գատար Վիրգինէ մէզքիւր Ինկիլիզ ֆամիլեասընըն նէզտը միսաֆիր բէրվէրիլէրինտէ հէր պիր ճիհէթլէ իսթիրահէթ, վէ պաշըըճա սէվտուկի զաթ իլէ, եանի Հանրի Ուիլերըմ իլէ կիճէ կիւնտիւզ պէրապէր պուլունմասընտան քէսպը մահզուզիյէթ իթմէքտէ իտի իսէտէ, ենէ կեահպէ կեահ տէրունի տիլտէն ահլէր չէքէրէք աղլար, վէ նարի էլէմ իլէ տիլու ճանըընը տաղլար իտի, Վիրգինէնին պու Թէսէլլի գապուլ իթմէզ մահզունիյէԹինի Սըր ծօն Ուիլերըմ կէօրիւնճէ, ամուճասընըն վէֆաԹընտան հըսս իթտիկի քէտէրէ համլ իտուպ, մումաիլէյհայը Թէսէլլի իթմէք էֆքեարընըլա բէտէրանէ պիր մուհապէթ իլէ էլինտէն Թութուպ։

— Մատմազէ՛լ վագըա էն եագըն ագրապանըզ, վէ ատէթա բէտէրինիզ մագամընտա օլան ամըճանըզըն չու տէհշէթամիզ վէֆաթը իչիւն նէ գատար աղլասանըզ, նէ գատար մահզուն օլսանըզ հագգընըզ օլուպ, հիչ պիր չէյ տէնէմէզ իսէտէ, հալպուքի ահու էֆղան, վէ ֆէրեատու

նալէլէր իլէ մէրգումին տիրիլէճէյի միւմքիւնսիզ օլմա-
ղըլա, արթըգ պու հալի թէրք իթմէնիզի խասսէթէն
րիճա իտէրիմ, չիւնքի սիզին պու մահզուն մահզուն աղ-
լայըշընըզ զաթէն աթէշի ֆիրգաթ իլէ տաղիտար օլան
գալպիմիզէ եէնիտէն եէնիյէ եարէլէր աչըեօր . . . ։

— Ա՛հ վէլինիյմէթիմ, էֆէնտիմ . . . . մահզունիյէ-
թիմի ամուճամըն վէֆաթընա համլ իթտիյինիզէ եանըլ-
լըյօրսունուզ, վագա՛ա մէրգումըն պու կիրպի տէհշէթ-
լիւ պիր էօլիւմ իլէ թէլէֆ օլմասընա անճը տույմագտա-
յըմ, հալպուքի ամուճամ օլտուղու իչիւն օլմայուպ իլ-
լա, հէմ ճընսլարըմըզըն հէր քիմ օլուրսա օլսուն պու կի-
պի պիր պէլայէ օղրատըղընտա, եինէ օ գատար անճը վէ
քէտէր հըսս իտէճէքտիմ, անճագ ճարիյէնիզին մահզու-
նիյէթիմին սէպէպի, մէրգումըն ճան վիրտիյի էսնատէ,
ալէյհիմտէ թասավվուր իթտիյի տէհշէթլիւ վէ ագըլ-
ֆիքրիմին խարիճինտէ օլան պիր ճինայէթին թէֆէրրուա-
թըյըլա եէկեան եէկեան ըզհարը իսթիրաֆ իթմէքտիր-
քի, զաթէն էֆէնտիմէ թարիֆ իթմիշ օլտուղում կիպի,
մէրգումըն գարընտաշը, եանի պապամ օլաճագ խայըն-
տախի, պունտան աշաղա գալմամագլա, պու կիպի վահ-
շի տամէնքէրէ մէնսուպիյէթիմ օլտուղու իչիւն, նէ տէրէճէ-
լէրտէ պէտպախտ պիր մախլուք օլտուղումա քէտէր իթ-
մէքտէյիմ, տէտի, վէ եինէ աղլամայա պաշլատը ։ (*)

— Վագա՛ա պու խուսուստա քէտէրլէնմէյէ հագգը-

(*) Եըր Ճօն Ուիլկըմ Մէյգոնըն ճան վէրտիյի էսնատէ հէր
նէ գատար եանը պաշընտա պուլունմագտա իտի իսէ, մէր-
գումըն Վիրգինէյէ իսթիրաֆ իթտիյի չէյլէրի անլայամամըշ իտի,
չիւնքի Մէյգոն Վիրգինէնին ալէյհինտէ եարատտըղը տէհշէթլիւ
զալիմլիքլէրի Թիւրքճէ լիսան իլէ պէյան իթմիշ, վէ Վիրգինէ
տախի ութանտըղընտան Սըր Ճօնա պիր չէյ սէօյլէմէմիշ իտի ։

նըզ վար, հալգուքի միւսա՛ատէնիզլէ պու մատտէ հագ-գընտա պիր քաչ սէօզ սէօյլէմէք իսթէրիմ։

— Պույուրուն էֆէնտիմ։

— Գէնտէնիզ զաթէն մէրհում ամուճանըզը իլէ կէօ-րիւշիւմտէ, նէ մէշրէպտէ պիր ատէմ օլտուղունու, մին-ղայըր հատտին անլատըմ իսէտէ, գալպինիզէ կիւճ կիլ-մէսին իչիւն սիզէ պիր չէյ տէմէք իսթէմէտիմ, հաթտա պու սէօզիւմի, կէրէք զէվճիմ մատամ Մարի, վէ կէրէք Հանրի տախի թաստիգ իտէրլէր . . . զիրա . . ։

— (Մէրգումըն սէօզլինի քէսէրէք) Էսէֆ իտէրիմքի, սիզ մէրգումը իլէ կէօրիւշիւնիզտէ անլայապիլմիշ օլտու-ղունուզ հալտէ, ճարիյէնիզ շունճա միւտտէթ իչինտէ ան-լայամամըշըմ։

— Հէրնէ հալ իսէ, շիմտի պահսըմըզ օնտա տէյիլ, անճագ . . . մատէմքի սիզին մէրգումա զէրրէ գատար ղարարու զիյանընըզ օլմատըղը հալտէ, թա պու տէ-րէճէլէրէ գատար ալէյհինիզտէ պուլունմագտա իսէք, տէմէք օլուրքի պաշընտա կէլէն շու տէհշէթլիւ գազայէ, միւթթասըլ ճէնապը Հագգըն պիր ատալէթի նազարը-ժըլա պագըլըպտա միւթէէսսիր օլմագլըղընըզ լազըմ կէլիր-լաքին րէճա իտէրիմ սէօզիւմիւն մաանասը յանլըշ անլա-շըլմասըն, ամուճանըզըն շու եօլտա թէլէֆ օլմասընա մահզուզ օլուն տէմէք իսթէմէմ, հաշա՛, մէրգումը աճը-յըն, հալթտա պէնտէնիզ տախի, շու տէրէճէ պէլլագը մէզմումէ իլէ մութթալըֆ պիր ատէմ օլտուղու իչիւն, պէլքի սիզտէն զիյատէ աճըր օլտուղումա, ճէնապը Ալ-լահ շահիտի ատիլ տիր։

— Էվէթ էֆէնտիմ պունուն պէօյլէ օլտուղունու ճա-րիյէնիզ թաստիգ իտէրիմ . . .

— Հէրնասըլ իսէ, իմտի, պունտան պէօյլէ քէնտինի-զի էզհէր ճիհէթ հագգը ճէլիլիւլ ալա հազրէթլէրինին

հիմայէյի իլահիյէսինէ Թէսլիմ իտէրէք միւսթագպէլի-նիզէ միւնթազըր օլա կէօրինիւզ ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմքի , տայիմա միւէսսիրու ալա սէօզլէրինիզլէ ճարիյէնիզի միւթէսէլլի իթմէքտէսինիզ ։

— Էվէթ սէվկիլի գըզըմ , մազլումլէրին ահը եէրտէ գալմայուպ , պիր կիւն տէյիլսէ պիր կիւն էլպէթ զա-լիմլէրի բէրիշան իտէճէք տիր , վէ քիւթիւպը մուգատ-տէսէտէ իշար օլունտուղու կիպի , ճէմիյի վագըյթտա ին-սանլարըն , կէրէք խայր վէ կէրէք շէրր իթտիքլէրինի պուլմագ Հագթաալա հազրէթլէրինին ատալէթը իլահի-յէսի շանընտան օլտուղու չիւպհէտէն միւսթաղնի տիր ։

Սըր Ճօն Ուիլեըմ բէտէրանէ պիր չէվգաթ իլէ , պու կիպի միւէսսիր քէլամլար իլէ մումաիլէյհի Թէսէլլի իթ-մէքտէ իտի ։

Վաքօր միւթէմատիյէն եօլունա տէվամ , վէ պազը իս-կէլէլէրէ տախի օղրայարագ , վարա վարա Իսկէնտէրէ լի-մանընա եագլաշմագտա իտի , լիմանը մէզքիւրէ տուխուլ օլունաճաղը կիճէ , հավա ղայէթ լաթիֆ օլուպ , վէ մա-հիթապ տախի արշի ալատէն միւնսալիպ , վէ զիյաբաշ պիր մուազզամ ավիզէ կիպի պէրրու պահրը Նուր իլէ միւնէվվէր իթմիշ օլմաղըլա , եօլճուլարըն էքսէրիսի ու-յումայուպ , իշպու մէնզարէյի լաթիֆէյի սէյրու թէմա-շա իթմէքլէ միւթէլէզզիզ օլմագտա իտիլէր ; օլ կիճէ մա-տամ Մարի , ազըճըգ միզաճսըզ օլմաղըլա էրքէնճէ եաթ-մըշ , վէ զէվճի տախի մէրգումէնին եանը պաշընտա օ-թուրուպ պիր քիթապ միւթաալա իթմէքտէ իտի , Հան-րի Վիրգինէ իլէ պէրապէր կիւվէրթէյէ չըգմագ իչիւն բէտէրինտէն իսթիզան իթմիշ , վէ բէտէրի տախի « Սիզ կիտինիզ պէնտէ կէլիյօրում » տիմէքլէ րուխսաթ վիրմիշ օլմաղըլա , մումաիլէյհ , Վիրգինէ իլէ պէրապէր գապ-տանըն պուլունտուղու եուքարէք մէվգըյէ չըգուպ , պիր

մըրգատար սիւքիւթ իլէ բեյշի նազարլըքլէրինտէ օլան տէր-եայի պի ինթիհայը քէմալի հայրէթ իլէ սէյրու թէմաշատէն սօնրա, Հանրի Ուիլերմ գալպինին խէլէճանընտան, թիթրէյէք պիր սէտա իլէ քէլամէ աղազ իտուպ . . . :

— Վի՛րգինէ, եարըն սապահ էրքէն Իսկէնտէրէ լիմանընտա պուլունաճաղըմըզը էյպէթ պիլիրսին :

— Էվէթ, զաթէն բէտէրինիզ սէօյլէտի իտի :

— Վիրուտինիզէ մունթազըր օլան զաթլարը պուլուպ, պիզի թէրք իտէճէքսինիզ, տէ՞յիլմի :

— (Պօզուլարագ) Հալպուքի կէօյնիւմ հէր զէման սիզի իլէ պէրապէր օլաճագ տըր, վէ Նասըլքի վալիտէնիզ մատամ ճէնապլէրինէ սէօյլէտիմ, սիզէ տախի մուքէրրէրէն թագրիր իտէրիմքի, էօմրիւմ օլտուգճա ֆամիլեայի ալիյէնիզին, գիւքրի ճէմիլինի ասլա ունութմայաճագըմ:

— Ա՜հ Վիրգինէ, եալան սէօյլէյօրսունուզ:

Կէնճ գըզ տէլիգանլըյը պու սէօզլիւնէ պաշգա տիւրլիւ մանա վիրմէքլէ, մուամիլէյհ քէնտինի թահգիր իթմէք իսթէյօր զաննի իթտիյինտէն եիւզլէրի գըզարարագ, վէ հիս իթտիյի հիտտէթի սէթր իտէմէյէրէք, Հանրինին եիւզիւնէ պագտը, վէ սէսինի եիւքսէլտէրէք շու վէչհիլէ ճէվապ վէրտի :

— Պէ՞նմի . . . հաշա՛ միւսիւ ճարիյէնիզ հիչ պիր վագըթ խիլաֆը իրթիքեապ իթմէմ:

— Ա՜ճայիպ, Նասըլ կէօյնիւնիւզ պիզիմ իլէ պէրապէր օլապիլիրքի, էր եա կէճ պիր պաշգասընա վիրմէյէ մէճպուրէ օլաճագսընըզ :

— (Մէրգումըն սէօզիւնտէն պիր չէյ անլայամայարագ թաաճիւպ իլէ) Տօղրուսու միւսիւ նէ տէմէք իսթէտիյինիզի անլաեամայօրում:

— Անլամագ իսթէմէյօրսունուզ :

— Բէճա իտէրիմ, էյզահ իտինիզ :

— Գիդէն մուֆարէգաթ իխթիյարինիզտէ, պիր տանէ պիրիպիրիմիզի կէօրմէյէճէյիմիզ թալիյի տիր, զիրա մալիւմիւնիւզ օլտուղու կիպի, պիզ Լոնտրայա կիտէճէ-յիզ, վէ սիզ իսէ աղրապանըզ իլէ պէրապէր Մըսըրտա գալաճագ, վէ եախօտ եինէ Ըստամպօլա աւտէտէճէքսինիզ, տէյիլմի՞ ։

— Էօյլէ զաննը իտէրիմ։

— Ա՛հ Վիրճինէ գալպինիզտէ ասլա մէրհամէթին է-սէրի եօգմու, հիչ պէնի աճըմայօրսունուզ, վէ տահա տօղրուսու սիզ պէնի հիչ սէվմէյօրսունուզ, վէ պէն իսէ սիզին մուհապէթինիզ իչին . . . ։

Տէլիգանլընըն գալպի ալթիւսթ օլարագ սէօզլէրինի իթ-մամ իտէմէյուպ, հէման չօճուգ կիպի աղլամայա պաշ-լատըղընը Վիրճինէ կէօրիւնճէ, քէնտի տախի ֆէնա հալ-տէ պօզուլարագ կէօզլէրի տօլտու, վէ ըրգըտըթամիզ պիր սէտա իլէ մէրգումա խիթապէն . . . ։

— Ա՛հ Համըր, նէ գատար եանըլըշ պէլլէմիշսինիզ պէ-նի, պէն կէրէք պիւթիւն ֆամիլեանըզը, վէ կէրէք սիզի ճանըմտան զիեատէ սէվէրիմ։

— Լաքին պէնտէնիզի անլէրտէն զիեատէ սէվմէյէ պօրճլուսունուզ ։

Պիչարէ Վիրճինէ, տէլիգանլընըն (պէնի անլէրտէն զի-եատէ սէվմէյէ պօրճլուսուն) տէտիյի սէօզտէն պիր չէյ անլամայարագ, հայրան հայրան վէ կիրեան կիրեան մէր-գումըն եիւզիւնէ պագտը, վէ նասըլ քի տէմինչիզ, զէ-վալլը գըզճըղազ, էլան կէօյնիւնի իսթիլա իտէն զորիպ պիր հըսսիյաթըն աչգու մուհապպէթ օլտուղունու պիլմէզ իտի իսէտէ, պու ճիւմլէ, մումաիլէյհին պու սէօզլէրի, գալպինէ սօն տէրէճէ թէէսիր իթմիշ օլմաղըլա, պիւ-թիւն վիճուտունտէ պիր լէրզէ հասըլ օլարագ, նէ ճէվապ վէրէճէյինի շաշըրտը, վէ նէֆէս ալմագ իչին պիր մըգ-

տալը սիւքերութ իմաստիկներուն ամենա աղօղանանք այնքը ներսեն իլէ . . .

— Պէն ճիւմլէնիզի իյի սէվէրիմ, վէ սիզի տահի եան- կընա եանըմըշ օլան պիչարէ գարտաշըմ կիպի . . .

— (Մերգումեններուն սէօզլէինի քեսերեք) Հաքին այն սիր- գի մէչհոսեց դրդդադողնաշըմ Անելայիտակէն գինաւոտ սէվմէքտէյիմ, վէ շու անատ մերհումէնին բուհը քաշը աշ- գընտ տիղէ անա խաւերիմքի, հեր ներսէյէ կիթմէնիզ, այնեատէ աղգանդղատան կեղլեճեյիմ, վէ հեր գանատէ օրա- նըղ, այն տալիը օրատա օլաճաղըմ, մէլհամըլ սեվկիլի Վիրգինէմ, էօմրիւմ օլտուգճա սէնտէն այիր տադըրդա այրէ մուֆարէգըաթ իթմէյեճեյիմ . . . ա՛հ նէ եադաւա- նըդ պանտա, սիզի կէօրատիայիւմաք, Նուիթդաւմ Թութու- լըաղ նէֆէսիմ քէսիլիյոր, քէնտիմի ղայպ իտէյորում, (վէ ամիչարէ տէլիգանլը չիտէթի աշգընտան պաշատան այաղա դատար բօղթմայա թութուլմուշ կիպի թիթրէյէրէք Վիր- գինէնին էլինի թութատու) վէ . . . ա՛հ Վիրգինէ Այլան աշգընտա սէօյլէ, սէյլէ . . . նէ եադարըն սէն պանտա, այէն նիչիւն այէօյլէ . . .

Պիչարէ Համրի սէօզլէինի իթմամ իտէմէյերէք այղըլ- մայա պաշլատը . . . Վիրգինէ տախի տէլիգանլըյըն շու միւքէտտէր հալինտէն տէրէճէյի նիհայէտէ միւթէէսսի- րէ օլմուշ իսէ, նէ եապաճաղըն, վէ նէ սէօյլէյէճէյինի այրըլըըթին շաշըրտը, վէ քէնտի տալիի աճը աճը կէօզ եաշլարը տէօքիւպ, միւմանիլէյհին նիւզիւնէ պաղամադ վէ բեբեկլէյերեք ։)

— Պէն սանա այիր չէյ եապմամ . . . ահ Համրի սէվկիլի այիրատէրիմ, Այլան շահիտ օլսուն քի այէնիմ այիր սուչում եօգ . . . այէն սիզէ այիր չէյ եապմամ . . .

— Ա՛հ զայիմ, սահա նէ եադաճաղընըզ, այէն սիզի կէօրէյըրէն այէրի ճանու կէօյնիւմտէն սէվտիյիմ քէտերի-

մի, վայիատէմի ; դըրդարընաշխարհը, իրենց նիշանեճի-յիմի, վէլհասըլ քէնտիմի պիլէ ունութտում, ադըրմ պաշըմնա խօդ, նէ եարաճաղըմը վէ նէ օէօլէյէճէյիմի պիլմէմ, ա՛հ Վիրգիլիօ, սէն պէնի պու հալէ գօյտուղուն սօնրա, նասըլ թէրք իտէճէքսին, նէ՞ իլէ մինճտարլըղըմ ըսպաթ իտէճէք, վէ պէն սէնտէն նա՛սըլ այրըլայապիլէճէյիմ . . . :

Վէ տէլիգանլը, տէտէյի կիպի աչըգ մուհապէթինին չիլէքթինտէն, նէրէտէ պուլունտուղունու, վէ քէնտիսինի նիչէ նիչէ կէօզլէր կէօրէպիլիր օլտուղունու ունուտարագ, Վիրգիլիօնին էօնիւնէ տիզ չէօքիւպ էլլէրինի թութարագ, վէ « Ա՛հ . . . ինսաֆ . . . ինսաֆ . . . մէրհամէթ իտինիզ » տէյէրէք, աթէշ կիպի եանմագտա օլան տուտագլարըյլա մուամիլէյհանըն էլլէրինի պուսա էթտի :

Վիրգիլիօ, տէլիգանլըյըն չու հալինին թէէսսիրի իլէ պիւթիւն պիւթիւնէ քէնտիսինի ղայպ իտէրէք, այագ իւսթիւ տուրմայա մէճալի գալմատը, վէ տիզլէրինին պաղը քէսիլէրէք, հէման տէլիգանլը կիպի օլ տախի մէճպուրի տիզ չէօքիւպ, պաշը մէրգումին օմուզունա տօղրու տայագըլըլա գալտը, վէ սըրմա կիպի սաչը քըռաքըվլէրի, տէլիգանլընըն սիմասընը նիգապ կիպի էօրթտիւ, վէ աղլայարագ . . . « Ա՛հ Համի Խիւտա ալիմ պէն սէնի չօգ սէվէրիմ, լաքին հայրֆըլար օլսունքի, սէն պանա պէյհուտէ սիթէմլէր իտէրէք գալպիմի ինճիտիյօրսուն » տէտի :

Նէ (Միքէլ Անճէլօ) վէ նէտէ (Ռաֆայէլ) վէլհասըլ հիչ պիր սանէմթըրաշ, վէ հիչ պիր րէսսամ, մէրգումուն իքի կէնճլէրին պու վազիյէթինի, թէրսիմու թասվիր իթմէյէ մուգթէտիր օլամայաճագլարը պէտիհի օլմաղըլա, պու կիպի մէնզարէլէրի լայըգըյլա անլամագ իչին, անճագ

կէօզ իլէ կէօրմէյէ մախսուս օլտուղու կիպի , պիր տա-խի գալպի ահիզանեմիզ իլէ Թարիֆու Թավսիֆ իտեմէ-յէճէյիմիզի իյթիրաֆ իտէրիզ .

Հէրնէհալ իսէ , տէլիգանլը Վիրգինէնին էնֆասը ճան ֆէզասը րայիհասընտան վէ պօյնունա այնի զէնճիր չէք-կինտէ տօլանան հալգա հալգա , վէ սիւնպիւլ կիպի քըւ-քիւլլէրինին գօգուսը Թէհէյիճինտէն , սէրմէսթը պատէյի աշգ ու մուհապէթ օլուպ , վէ հէման տամզայի մուհապէթ օլմագ իչիւն տուտագլարընը , մէրգումէնին խէլէճանը գալպինին էսէրի օլարագ , ինճու տանէլէրի կիպի Թէր-լէմիշ օլան պէյազ վէ կիւզէլ անլընա վազ իԹմէքլէ , պիր պուսէճիք նագշ իԹԹի ։

Տէլիգանլընըն պու պուսէսի , խանչէրի մուհապէթ իլէ զախմըտար օլան պիչարէ Վիրգինէնին Թա ճան էվինէ Թէ-էսիր իթմիշ օլմալըտը , տէֆաթէն արագըզի հիճապ օլուպ կիւլլէր միսալի գըզարտը , վէ հէման այաղա գալգարագ . . . պիւլէնտ աւազ իլէ « Ահ վալիտէճիյիմ գուրթար պէնի » տէյէրէք , վէ կիւյա աշգ ու սէվտա բէնչէսինտէն ազատէյի կիւրիզան իթմէք մագսատըյլա , նէֆտիւպանէ տօղրու գօշմագտա իքէն , նակեահան Սըր Ճօն Թիւլերըն գարշուսընտա կէօրիւնճէ , նէ օլտուղունու շաշըրտը , վէ ճալընըզ , ահ միւախիզինիզ տէյէպիլտի ։

Մումաիլէյհ Վիրգինէնին պու հալինի կէօրիւպ Թաա-ճիւպլէ , « Էվէթ պէնիմ սէվկիլի գըզըմ . . . լաքին նէ՞ վար նէ՞ օլտունուզ , քէյֆսիզմի՞ պօղուլտունուզ , Հանի նէրէտէ տիր » տէյինճէ , տէլիգանլը տախի հէր նէ գա-տար քէնտիսինտէն կէչմիշ պիր հալտէ իտի իսէ , իշէ րէնկ վիրմէմէք իչիւն օլապիլտիյի գատար քէնտինի Թօփ-լայարագ Վիրգինէնին իմտատընա եէԹիշտի , վէ մէր-գումէյէ բէտէրինին սուալինէ ճէվապ վիրմէյէ մէյտան պըրագմայարագ , սէօզէ պաշլայուպ , « Ահ բէտէր պիր

աստուածային պէտքի տէր քի իբրեւ թէ ընէց մազմամբ, որ ընէց միւքնաւոր պիտի հաղուէ խաւէր » ասէար ։

— Նոյնչափ էվլատըրմ մաղձման օրանաց նէ՞ ռեպէտ վճար իւրի ։

— Վերդինէ մերհուսէ փայլատէսի, որ պէնասէնեց սա-խի միւթէնդէփիյէ դէրդաբրնտաշըրմ իշխան տղրամնգտա իմեք ։

Երբ ծնն Ալեքսեյրմ սրա սէօզէ գանասակ կէնէթէրմէյուսպ, մեաթեղագ պարդաւ պէտր հայ ըռահուր իթմիչ օրըտուդըտմա փարըք իւթոսի, որ հէր նէ իռէ իրէբուէ հէր հաղրսէ սն-ըրգապնլէճէյի իաճումի իլէ, կիւյա պիրմէմէցբեունէն կէ-լէրէք, «Վադա՛ա նէ դատար մազմամ որ միւքնաւոր տըրամնըր եէրրի տէր, հալպուքի չիֆութիւէ եքիմլերտէն, ճենազը հաղդըն էմին չէրիֆի միապարէք օրտան աէ-մէքսէնէ, որ ճանըլարըմա բաճէթէ օղուռմադանն պաշգա պէտր չէյ կէրմեզ, լաքին սէվկիլի էվլատլարըմ, փարըթ հայրըմա կէչմիշ տէր, իւթէրալէնից եաթալըմ դայրի, պի-րաղ մեղքեմա, եարըն սաղան Եաքէնուէրէ յիւմնթըմա սա-խուր իսէճէյիմիրսէն, էրքէնճէ զեմանըմըզ լազըմ կէ-լիր » ասէտի, որ Հանրի իլէ Վիրգինէյի գուպըու կիպտի էօնիւնտ գաթարագ, նէրտէիւպանտէն աշաղը ինէրքէն, դապասան եայլըրտըր ծնն Ալեքսեյրմին անթլայանճագը տարէթ-սէ պիր իշարէթ իտսուպ, քէնտուիր իլէ, մախտուսի օղա-րագ իաճիյէն կէօրիւշմէք իսթէտիյինի անլատըր ։

Երբ ծնն դապասանըն պու իշարէթը մախսուսէպինէ թասաւուր խաէրէք, որ մերդումին անյէճէյի սէօզլէր հէր հալդէ օլրա Հանրի իլէ Վիրգինէնին հադդըրտա օ-լաճագընը հըսսը թապըլ իլէ փարդ իթմէքլէ, իշին նէ օլ-տուղունու անլամագա պիւստէսի իլէ մերագ իթմիշ օլմա-դըրա, հէմեն օլ կիճէ պիր Քըրաամէրնա տուշիւրիւպ, հէր հալդէ դապասանը մէրդումի իլէ կէօրիւշմէյէ գարար վեր-

ալի, մէկ օգուտ ըլլէ Վիրգինէյէ այլ չէյ չարաչարութեամբ իշխան անդէր ըլլէ պէրապէր գամպարայա ճեմարի, մէկ մինա-նէջէրինաւէ հեռ այլ ոէօղ թէաթի օլունմադաքըն, խու-չիւտէ հաթըրլար ։

Հալըպու.քի` խուչիւտէ կէօնա կէօն մերալհաղալէր իլէ ույուտմանտըրլար, ետնի Հանրի Ռուխէրմ մուհապեթինին չիւտէթինտէն, Վիրգինէ հըսս իթտիյի զաքիպ այլը տաւյ-ղուճրն թէէհսիրինտէն, մէկ Սըր Ճօն Ռուխէրմ տախի մէրխ-տուրը Հանրի իլէ Վիրգինէնին օլ կիճէքի թասարու հա-լինտէն, մէկ գապատանըն քէնտինէ իթտիյի իշարէթի սէ-ւէրէքնի անլամադ մէրտտըրնուն սաալահա գատար կէօզ-լէրինի գարայանտըր ։

Օգուստոսլարըմըզա մալիւմ օլտուղու վէչհիլէ գապուտանը մումաիլէյհ Վիրգինէ իլէ Հանրինին, հէր այր հալլէրինի սէզմիշ, մէկ մասալէյիլէրինաւէ թէաթի օլմասըն մուքարիլէ-մէյի աշըգանէնին այր հարֆըրնը տախի զայլ փթմէզմիշ-ըլըն աքնլէմիշ իտի, (զիրա մէրգումուն «Աշըգ քէնտինի քէօր մէ տէօրտ եանըրնը ախվար սանըր» մէզգուրէսի մէէհ-վարընճա, քէնտիլէրինի կէօրմիւյ անլէյէմէյէք օլտուղու-նու այրա խաթըրլարլըղընտան այրըէ կէչիրմէյէյէկէ մէր-պէսէթ սէրպէսթ մէ այրա Ֆուրսաթ կէօրմիւշէ պաշլայըչ մա-լումիյէթ այր) մէկ զաթէն Սըր Ճօն իլէ մուշաւերէսի գա-պիլէսի, մէկ մումաիլէյհին ահալիյապաստէրանէ օլմասընտա, այս թէաշշիւք մատտէսինի մէրգումա աքլարըրմէքընի մինասիպ, մէկ ահալիյըն վալիտէսի տա խոշրէք ։ Հէր հալտէ խաֆիյէն կէօրիւշմէք խալէթլէրինի պըլմա լազըմ այր իշարէթ իթմիշ իտի ։

Սըր Ճօն Ռուխերմ, պալապէ իշար օլունտուղու վէչհիլէ օլ կիճէ սապահա գատար ույուխամըշ իտի, անճագ սա-պահա եաղըն, հալէթի չէպապէթ մինասիպէթի իլէ Վիր-գինէ իլէ Հանրինին նիկահլարըթ տամամսըզլըղըլ ույգուսա

տալարդալարընը անլայընճա, հէման վագըթ զայ իթմէք-սիզին, ուսուլ իլէ գալգուպ, վէ քիմսէյի ույանտըրմա-մաղա տըքգաթ իտէրէք գաբուտանըն եանընա վարըր, վէ զաթէն գաբուտանը մէրդումըն նէօվպէթի կէչմիշ օլ-մաղըլա, մուշարիլէյհին վիրուտինէ պէքլէմէքտէ իտի, հէր նէ հալ իսէ գաբուտան, Սըր Ճօնը գամարասընա տա-վէթ իտուպ վուգուայի հալի եէկեան վէ թէֆէրրուաթը-յըլա նագըլ իթտի, Սըր Ճօն մուշարիլէյհին հէքեայէսինի, միլլէթինէ մախսուս օլան սօուգ գանլըլըգ, վէ պիր հալի պի ֆութուրանէ իլէ տինլէտիքտէն սօնրա, պու վագա-յէն հիս իթտիյի էնտիշէյի մէրդումա պէեան իթմէք-սիզին» պու տօստլուղունուզտան զիեատէսի իլէ թէշէք-քիւր իտէրիմ տէտի, վէ մուշարիլէյհէ վէտա իտէրէք տըըզ եիւրիւյի վէրտի։

Սըր Ճօն Ուիլեըմ հէր նէ գատար իքի իւչ կիւնտէն պէրի․ մախզունմի Հանըմ իլէ Վիրդինէնին թարզը էթ-վարընտան, վէ տահէլ խուսուս օղլունուն կիզլի կիզլի ահ-լէտիշինտէն, պու կիզլի պիր թէաշշուք սէզմէքտէ իտի ի-սէտէ, ֆագաթ պու աշըգանէ մունասէպէթին թա պու տէրէճէլէրէ գատար իլէրու վարտըղընը ասլա մէյմուլ իթմէզ իտի, վէ զաթէն մալիւմումուզ օլտուղու վէչհիլէ, մուշարիլէյհ աշգու մունասէպէթ տէնիլէն, աֆէթին ուղ-րունտա հէնուզ պիր գուրպան վէրմիշ օլմաղըլա, պու հալի տույար տույմազ, տիւչարը էնտիշէ օլուպ, նէ եափաճա-ղընը վէ նէ թէտպիր իթթիխազ իտէճէյինի տիւշիւնէրէք շաշըրմըշ գալմըշ, վէ նիհայէթ պու հալի ճէնապը վա-ճիպէլ վուճուտ հազրէթլէրինին րէյի իլահիսինէ իհալէ իթմիշ իտի։

Վաբօր Իսկէնտէրէ պէյշկեահինէ վասըլ օլարագ, լի-մանէ տախուլ իթմէք իչին սապահա միւնթազըր օլմա-ղըլա չալգանըրագ տուրմագտա իտի, վէ չաֆագ աթար

աթմաղ ատէթը գատիմէ իւզրէ, չէհիրտէն կէլէն պիր պահրիյէ գըլաղուզըն մարիֆէթի իլէ լիմանէ տուխուլ իտէրէք տէմիրլէյիպ եօլճուլարընը չըգարմայա պաշլատը, Սըր Ճօն Ուիլեըմ տախի ֆամիլեասը իլէ պէրապէր չէհիրէ չըգտըղ, Մահմուտիյէ տինմէքլէ քէսպը չէօհրէթ իթմիշ օլան ղայէթ մունթազամ վէ մուքէլլէֆ օթէլին վասի պիր սալօնունը իսթիճար իթմէքլէ, Գահիրէյէ չըգաճագլարը կիտնէ գատար մահալի մէզքիւրտէ իգամէթ իթմէքլիկէ գարար վէրտի ։

Օթէլը մէզքիւրտէ պիր իքի սաաթ գատար արամու իսթիրահէթ իտիլիւպ, վէ կիւնտուզ թամամընը տախի իթտիքտէն սօնրա, լօգանթանըն խըտմէթինտէ մուսթախտէմ, վէ պիր քաչ լիսանէ աշինա օլան իշկիւզար պիր ուշաղըն վասէթաթը իլէ, Վիրգինէնին վիրտուտինէ մունթազըր օլան զաթլարը, եանի մէրգումէնին թէյզէսի իլէ Վահան Նամընտա նըշանլըսընը արամայա պաշլատը, վէ ադշամա գատար Իսկէնտէրիյէ չէհրինին հէր պիր մահալլէսի տէօնիւպ տօլաշտըգտան սօնրա, արատըղը քիմսէլէրտէն հիչ պիր էսէր պուլամայուպ, ադշամ իւսթիւ օթէլէ կէլէրէք վուգուայի հալի Վիրգինէյէ պէյան իթտի ։

Ցէրտասը կիւն սապահլէյին, եինէ Սըր Ճօն Ուիլեըմ Վիրգինէյի տախի պէրապէր ալարագ, էվէլա հիւքիւմէթ գօնաղընա, վէ անտէն սօնրա Էրմէնի քիլիսասընա մուրաճաաթ իթտիլէր, հալպուքի կէրէք հիւքիւմէթին ժուրնալլէրինտէ, վէ կէրէք քիլիսանըն տէֆթէրլէրինտէ, Վահան վէ Հրիփսիմէ նամըյըլա քիմսէլէրին գայտը պուլունամաղընը, վէ էկէր օ իսիմլէր իլէ քիմսէ կէլմիշ օլսա, հէր հալտէ տէֆթէրլէրինտէ մուգայյէտ օլմասը լազըմ կէլէճէյինի ըսպաթէն խապէր վիրտիլէր ։

Սըր Ճօն Ուիլեըմ, Իսկէնտէրէ չէհրինէ, Վահան իլէ Հրիփսիմէ նամլարըյըլա հիչ պիր քիմսէնին կէլմէտիկի-

նէ , կէրէք տայիրէյի հիւքիւմէթին , վէ կէրէք էրմէնի միլլէթի քիլիսա ճէմիյէթինին ըէիսի իխտիյարաթընտան , հէր նէ գատար է յիտէն էյլի գանմըշ իտի իսէ տէ , Վիրգինէյի մէնսուպ իթմէմէք էֆքեարըյըլա , « Պէլքի Սըրպըա չըգարըլմըշլարա պաշլուպաղ » տիմէքլէ մէրգումէյէ խումիւա վէրիպ , վէ քէնտիսի եէնիտէն հիւքիւմէթ գօնաղընա միւրաճաաթ իտէրէք , Վաղան իլէ Հըռիփսիմէնին էշքիալըրը գայա իթթիհամ , չայէտ պու նամու էշքիալ իլէ քիմսէ կէլմէյիմէզ , հէր հալտէ Սըրըրա իտամ իթտիքլէրինի հիւքիւմէթ մէմուրլէրինին ըէճա , վէ նագուտէն պաշքիշլէր տալի իթմա իտէճէք մէրգումանըն խաթըրլարընը խոշ իթտիքտէն սօնրա օթէլէ տէօնտիւ .

Էրթէսի կիւն Սըր Ճօն Ուիլլէըմ , մատամու Համփէ իլէ Վիրգինէյի պէրապէր ալարագ ինկիլիզ գօնսօլօսլու խանէսինէ միսաֆիր կէթիրտիքտէն սօնրա , Ֆամիլեասը իլէ պէրապէր շըմէնտիֆէրին պիրինճի մէվգիինտէ ըաքըպէն Սըրպըսթա վարըը օլսալ , չէհրը մէգպուրըն պիրինճի տէրէճէտէ պուլան օթէլլէրին պիրինճիսի խըտմէթ իթտի , վէ օլ կիւճէ խըտմէթլէրէ հէթ իթտիքտէն սօնրա , սապահլէյին էրքէն իսէ Վիրգինէյի պէրապէր ալարագ , հիւքիւմէթէ վէ էրմէնի միլլէթի մէրխասալըրը մարգումէնի միւրաճաաթ խուսուս , Հըռիփսիմէ իլէ Վաղանը ազատ այլաշտըրտը իսէ տէ , ամմա տաթի հիւքիւմէթինին , միւրաճաթի մուլախամաթ կէօրտի , եանի օ խալու էշքիալ իլէ հիչ պիր ֆիքրա վասիթասըն Սըրըր չէհրինէ կէլմէմիշ օլտուղունու սաքինը ըէսմի յէտէ խապէր վէրտիլէր , Ֆագաթ մամիֆիհ՛ յէ պուլունտուղու գատար իթմէյօրում , խալէնտէրիյէտ իթտիքի կիպի , Դուհիրէտէ տային պաղը թէրճիմանլէր , վէ ինկիլիզտէր աուէնտէլէրին տէլալէթու մէսաթէթլէրը իլէ չէհրը մէգպուրին հէր պիր թարաֆընը իսնէտէն պիրճէյէ թահարրի իթտիրտէրսալ , պիր մուխաքիւն Վա-

ճան իլէ Հռիփսիմէյի պուլամատըլար ։

Վիրգինէ, Թէյզէսի իլէ Վահանըն ասլա Մըսըրտա կէլմէմիշ օլտուգլարընա, վէ ամուճասը վարթէմէզ Մէլքօնըն, հէր հալտէ պիր նիյէթը ֆասիտիյէ մուսթէնիտէն քէնտիսինի ալտաթմըշ օլտուղունա պիւսպիւթիւն գանմըշ իտի, վէ նասըլքի պիլիրիզ մէրգում Եօլտիւյի հանա-տէ Վիրգինէյէ, «Սանա չօգ չէյ սէօյլէմէք իսթէրիմ» տէմիշ օլմաղըլա, մութլագա Հռիփսիմէնին Մըսըրա կիթմիշ օլտուղու հէվատիսին սըրֆ եալանտան իպարէթ իտուկինի մէրգումէյէ պիլտիրմէք արզուսընտա իտի իսէ տէ, անճագ էճէլ մուսա՛ատէ իթմէյուպ հիչ պիր չէյ սէօյլէմէյէ մուգթէտիր օլամատարագ էօլմիւշ իտի լաքին, Վիրգինէ քէնտու քէնտույէ հէսապ էտէրէք մէրգումըն սէօյլէմէք իսթէտիյի ֆագաթ սէօյլէմէյէ մուվաֆֆագ օլամատըղը սէօզլէրին նէտէն իպարէթ օլտուղունու անլամըշ իտի ։

Վէլ հասըլ Վիրգինէ, իւմիւտսիզլիյին պու սուրէթլէ պիւսպիւթիւն պօշա չըգտըղընը անլայընճա, պիր եանտան մահզուն, վէ պիր Թարաֆտան տախի մէմնուն օլմուշ իտի, զիրա Նասըլքի մալումունուզ տըր, իչ պէօյլէ օլտուղու հալտէ, Սըր ձօն, Թամալի քէնտիսինի եալընըզ պըրագմայաճաղընտան հէր կիւն սէվտիյի զաթ իլէ պէրապէր վագթընը կէչիրէճէյինի տիւշիւնտիւքճէ գալպըն-տէն մահզունըգ օլուր իտի իսէ տէ, պաղէն տախի գալպընըն ասայիշի րահէթինի սէլպ իտէն չու հալտէն գուրթուլմագ էմէլի իլէ, Թէյզէսինի պուլամատըղընա տէրէճէյի նիհայէթէ մուքէտտէր օլարագ մահզունըն մահզունըգլար իտի, խիւլասայի քէլամ մուամէլէյէ պու կիպի ու խէնտէ արասընտա գալարագ սաքէթ ալըրլանմըշ վէ պիւսպիւթիւն պաշգա պիր հալէ կիրմիշ իտի ։

Սըր ձօն Ուիլքըմ Վիրգինէնին պէօյլէ մէճնունանէ պա-

լատըզղընը կէօրիւնճէ հէման պիր բէտէրը միւշֆիգ կիպի հալինի անըյուպ, մէրգումէնին էլինի թութառ, վէ պիր աղըր վագար իլէ . . .

— Վիրգինէ գըզըմ, սանա ղայէթ մուհիմ պիր մէս-էլէտէն տօլայը պահս իթմէք իսթէրիմ միւսաատէնիզ օլու՞րմու :

— (Թառաճիւպ իտէրէք) էսթաղֆիրուլլահ պույուրուն :

— Սէօյլէյէճէյիմ սէօզլէրին, սիզճէ վէֆգէլատէ էհէմմիյէթի օլտուղունտան, աղլամանըզը մէքս իտուպ, տիգգաթը թամմէ իլէ տիյնէմէնիզի արզու վէ րէճա՛իտէրիմ :

— (Կէօզլէրինի սիլուպ մէրգումը տինլէմէյէ հազըրլանարագ) հէրնէ իսէ պույուրուն տինլէմէյէ ամատէյիմ :

— Կէրէք պէնիմ, վէ կէրէք պիւթիւն ֆամիլեամըն հագգընըզտա օլան մուհապէթինի, վէ սիզինէ տէրէճէտէ սէվտիքլէրինի պիլիրսին :

— Պույուրտուղունուզ կիպի օլտուղունա զէրրէ գատար չիւպհէմ օլմատըղտան պաշգա, հաթտա հէր տագըգա թէշէքքիւր իտէրիմ :

— Իմտի տինլէյինիզ պէնի, չօգտան պէրի սիզէ պիր չէյ թէքլիֆ իթմէք իսթէրիտիմ, հալպուքի րէվիշի հալէ նազարէն, թարաֆընըզտան բէքտէ գապուլ օլունաճաղընա, չօգլուք իւմիտ իթմէմէքտէ իտիմ, ֆագաթ շիմտի պիզճէ սօն տէրէճէ խայըրլը օլան պազը թէսատիւֆաթը հատէնէնին վուգուը սէպէպի իլէ, պիր միւտէթտէն պէրու զիհնիմտէ թասավվուր իթտիյիմ չէյի, սիզէ արզ իթմէմէնին վագթը կէլմիշտիր զաննըյըրըմ, հէման պու անտէ սէօյլէյիւպ, վէ պիլա թէրէտտիւտ գապուլ իթմէնիզի թէմէննի վէ նիյազ իտէրիմ :

— Էսթաղֆիրուլլահ էֆէնտիմ, տէյիլ նիսպէթ, իլլա էմր իտինիզ, վէ մալիւմը ալինիզ օլսուն քի, պիլա իթի-

րազ հէր պիր էմրինիզէ հարֆը հարֆընճա միւթապաա՛աթ իտէճէյիմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, իմտի պահսըմըզա տէվամ իտէլիմ; Նասըլքի մալիւմինիզ տիր, պուրատա սիզի պէք-լէմէքտէ տիրլէր տէյու զաննն իթտիկինիզ զաթլարը, պունճա ճահտու իգտամաթլէ արամամըզա նիհայէթէն էլան էսէրլէրինի պիլէ պուլամատըգ, կէօրիւնիւյորքի մէր-գումանըն պուրատա պուլունմալարընըն գաթան ասլը էսասը օլմայուպ, միւթէվէֆֆա ամուճանըզ, հէր նէ սէ-պէպէ մէպնի իսէ խասսէթէն պէօյլէ պիր եալան ույտուր-մուշ օլտուղու անլաշըլըյոր։

— Ծարիյէնիզտէ էօյլէ զանն իթմէքտէյիմ։

— Վէ զաննընըզ բէք տօղրու տուր, հէր Նասըլ իսէ, մատէմքի վալիտէնիզ եօգ, վէ պէտէրինիզին հալի տախի մալիւմ, վէ պուրատա պուլըմագ զաննընտա օլտուղունուզ ագրապանըզը, Ըստամպօլտա տախի պուլունաճաղընըզ պէն-ճէ մէճհուլ վէ մէշքիւք օլմադըլա, արթըգ պունտան պէօյլէ, հագգընըզտա պու տէրէճէ ֆութուրսուզլուգ, վէ տահա տօղրուսու պու գատար ղատտարլըգ իտէն ագրապանըզը թէրք, վէ գաթի օլարագ իտէրէք, սիզի անլէրտէն բէք չօգ զիատէ սէվէն, վէ հէր խուսուսդա խաթըրընըզա րայէթ իտէն ֆամիլեանըն նէզտինիտէ գալ-մանըզը արզու իտէրիմ տէտի։

Վիրժինէ, մէրգումըն ինկիլիզլէրին պիր մինասիպէ քէնտի հագգընտա օլան մուհապպէթու թէվէճճիւհաթըն քէսրէթինի բանա պիլմէքլէ, էր եա կէճ հէր հալտէ մէրգումանտէն պէօյլէ պիր Թէքլիֆ պէքլէր իտի իսէ տէ, եինէ պու ճիւմլէ Սըր Ճօն Ուիլսընըն պու Թէքլիֆինի իշիթտիքտէ մէսրուրիյէթինտէն նէ տէյէճէյինի շաշըր-տը, վէ հէման աղլայարագ մէրգումըն այագլարընա գա-բանըպ, « Ահ . . . Թէշէքքիւր իտէրիմ նէ պէօյլէ նէյ-

լատըզըն կ'եօրինճէ հէման պիր բէտէրը միւշֆիգ կիպի հալինի անըյուպ, մերդումենին էլինի թութառ, վէ պիր տղըր վադար իլէ . . . ։

— Վերդինէ դըզըմ, սանա զայէթ մուհիմ պիր մառ-տէտէն տօլայը պահս իթմէք իսթէրիմ միւսաատէնիզ օլո՞ւրմու ։

— (Թառանիւպ խտէրէք) էսթաղֆիրուլլահ պույուրուն ։

— Սէօյլէ յէճէյիմ սէօզլէրին, սիզճէ վէֆգէլատէ է-հէմմիյէթի օլտուղունտան, աղլամանըզը մէքթ իտուպ, տիգգաթը թամմէ իլէ տինլէմէնիզի արզու վէ րճա՛ի-տէրիմ։

— (Կէօզլէրինի սիլուպ մէրգումը տինլէմէյէ հազըր-լանարագ) հէր նէ իսէ պույուրուն տինլէմէյէ ամադէյիմ։

— Կէրչէք պէնիմ, վէ կէրչէք պիւթիւն ֆամիլեամըն հադդընըզդա օլան մուհապէթինի, վէ սիզի նէ տէրէճէ-տէ սէվտիքլէրինի պիլիրսին ։

— Պույուրտուղունուզ կիպի օլտուղունա զէրրէ գա-տար շիւպհէմ օլմատըղտան պաշգա, հաթտա հէր տա-դըրգա թէշէքքիւր իտէրիմ։

— Իմտի տինլէյինիզ պէնի, չօգ տան պէրի սիզէ պիր չէյ թէքլիֆ իթմէք իսթէրտիմ, հալպուքի ըէզիլչի հա-լէ նազարէն, Թարաֆըմըզդան բէքտէ դապու լօլունաճա-ղընա, չօգլուք իւմիտ իթմէմէքտէ իտիմ, ֆագաթ շիմտի պիզճէ սօն տէրէճէ խայըրլը օլան պազը թէսատիւֆաթը հաճէնէնին վուգուը սէպէպի իլէ, պիր միւտէթտէն պէ-րու զիհնիմտէ թասավվուր իթտիյիմ չէյի, սիզէ արզ իթմէնին վագթը կէլմիշտիր զաննըյըրըա, հէման պու ան-տէ սէօյլէյիւպ, վէ պիլա թէրէտտիւտ դապուլ իթմէ-նիզի թէմէննի վէ նիյազ իտէրիմ։

— Էսթաղֆիրուլլահ էֆէնտիմ, տէյիլ նիյազ, իլլա էմր իտինիզ, վէ մալիւմը ալինիզ օլտուն քի, պիլա իթի-

ըազ հեր պիր էմրինիզէ հարֆը հարֆընճա մուլթազա՛աթ իտէճէյիմ ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, իմտի պաշարմըզա տէվամ իտէլիմ; Նասըլքի մալիւմինիզ տիր, պուրատա ախըր պէք-լէմէքտէ տիրլէր տէյու զանն իթտիյինիզ զաթլարը, պունճա ճաշտու իգտամաթլէ արամամըզա նիհայէթէն էլան էսէրլէրինի պիլէ պուլամատըգ, կէօրիւնիւրքի մէր-հումըն պուրատա պուլունմալարընըն գաթան ալըւ-էսար օլմայուպ, միւթէվէֆֆա ամուճանըզ, հէր նէ սէ-պէպէ մէպնի իսէ խասսէթէն պէօյլէ պիր եալան ույտուր-մուշ օլտուղու անլաշըլըր ։

— Ծարիյէնիզտէ էօյլէ զանն իթմէքտէյիմ ։

— Վէ զաննըմըզ բէք տօղրու տըր, հէր նասըլ իսէ, մատէմքի վալիտէնիզ եօգ, վէ բէտէրինիզին հալի տախի մալիւմ, վէ պուրատա պուլունան զաննընըզա օլտուղունուզ ադրապանըզը, Ըստամպօլտա տախի պուլանճաղընըզ պէն-ճէ մէճհուլ վէ մէշքիւք օլմաղլա, արթըգ պունտան պէօյլէ, հագգընըզտա պու տէրէճէ ֆութուրսուզլուգ, վէ տահա տօղրուսու պու գատար ղատտարլըգ իտէն ադրապանըզը թէրք, վէ գաթի տավա իտէրէք, օնըն անլէրտէն բէք չօգ զիհատէ սէվէն, վէ հէր խուսուստա խաթըրընըզը բայէթ իտէն ֆամիլեանըն նէզտինտէ գալ-մանըզը արզու իտէրիմ տէտի ։

Վիրժինէ, մէրհումըն Ինկիլիզլէրին պիր մինասիպէ քէնտի հագգընտա օլան մուհապպէթու թէվէճճիւհաթըն քէտրէթինի բանա պիլմէքլէ, էր եա կէճ հէր հալտէ մէրհումատէն պէօյլէ պիր թէքլիֆ պէքլէր իտի իսէ տէ, եինէ պու ճիւմլէ Սըր Ծօն Ուիլեըմըն պու թէքլիֆինի իշիթտիքտէ մէսրուրիյէթինտէն նէ տէյէճէյինի շաշըր-տը, վէ հէմէն աղլայարագ մէրհումըն այաղընա գա-պանըպ, «Ահ . . . Թէշէքքիւր իտէրիմ նէ պէօյլէ նէյ-

[illegible] . . . »

[illegible]

— [illegible] . . .

— [illegible] . . .

— ([illegible]) [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

գապալը խոնկօղլուղունա, կօյլէ նէ պուլունտուղու կէնտիսի, մէ մատամ Մարինին, նէօնի վալիտէսինին տապիրի պու խու-սէրի մէմնունիյէթ էսէր իլէ թէպտիլ իտէիմ տէտի։

Վէ հէման Վիրգինիէյի գօլթուղունա ալարագ, թէմա-մի մէմնունիյէթ չափիմանէ իլէ, զէվճէսի մատամ Մարի, մէ գըզըն վալիտէսինին պուլունտուղու օտայա կէօ-թիւրտիւ։

Սըր Ջօն Ուխլըրմ, զավճէն Վիրգինիէ իլէ օլան հալ-լէրինի հագգընտա, ահպապը օլան գապուտանտէն իչին-տէքի սեօզլէրի զէվճէսինէ պիլտիրմիշ օլմաղըլա, մուվաֆի-ղէյհա իլէ պիր խաթիչարէ, չիւնքի հալ պու թալիփի իթթիֆագ իթմէյէ գարարլաշտըրմըշ իտի. հէր նէ հալ իսէ, Ջօն Ուխլըրմ Վիրգինիէ իլէ պէրապէր, զէվճէսի մատամ Մարինին պուլունտուղու օտայա կիրմէքլէ, «Մատամ, պուկունտան պէօյլէ արթըգ մուլթէվէֆֆիյէ Աղէքսանտրիմ իչին աղլամայաճաքզ, իշթէ ճէնապը Հագգ պիզէ կէրէք արֆաթճա, մէ կէրէք հէր պիր հալ իլէ մէրհումէյէ ան-տըրըը պիր գըզճըղազ պախշ իթտի . . . մէ պու սաաթ-տան իթիպարէն, սիզ Վիրգինիէնին վալիտէսի, մէ պէնտէ պէտէրի օլաճաղըզ» տիմէքլէ մումաիլէյհայը մատամմաըը-նա թագտիմ իթտի։

Մատամ Մարի քիւչիւք գըզը մէ վալիտէսի իհթիյա-րէ գատըն իլէ Վիրգինիէնին պօյնունա սարըլըպ, քէմա-լի մուհապպէթ իլէ պուս իթմէքտէ իտի, Նախըտանպէն օտա գապուսը աչըլըպ Հանրի իչէրու կիրտի. մէ չօգ մէմ-նունլիք կէօսթէրէրէկ չաղըրտըղ, պիր մէրտումանէ մէ պիրտէ պէտէրինին Եուգիւնէ հայրան հայրան պագար տուրուր իտի, չիւնքի մէրհում իչին պու գըզըն տէօ-քիւլմէսինտէն խապէրտար տէյիլ իտի։

Սըր Ջօն Հանրինին պու հալինի կէօրիւպ, էյլէնտէն թուլթուու, մէ մանատար պիր սէօզ էյլէմիշ իլէ, «իշթէ

Հանրի էվլատըմ, պունտան պէօյլէ Վիրգինէյէ մուԹէվէֆիյէ գըզ գարընտաշըն Ատէլայիտ կիպի նազար իտէճէքսին, զիրա պու կիմսէտէն իֆԹիգարէն արԹըգ մէրգումէ եապանճը օլմայուպ, իլլա ֆամիլեամըզ ազասընտան պըր » տիմէքլէ, մէրգումըն եիւզինէ պագտը ։

Հանրի պու սէօզիւն վէ պու պագըշըն մանասընը էյիտէն էյի անլայուպ գըզարտը, վէ աղլայարագ բէտէրինին տէսԹինի պուս իԹմէքլէ, « Ահ սէվկիլի բէտէրիմ պէն զաԹէն Վիրգինէյի բէք չօգ սէվէրիմ » տէտի ։

Սըր Ճօն էվլատընըն նէ տէմէք իսԹէտիյինի զաԹէն պիլիր օլտուղունտան, մէրգումը պիլ մուգապէլէ ալնընտան էօբտիւ, վէ եինէ Հանրինին եիւզինէ պիր մանատար պագըշ իլէ պագարագ, « Պիլիրիմ սէվտիյինի, վէ մէմնուն տախի օլուրում, լաքին . . : »

Մումաիլէյհ սէօզլինի իԹմամ իտէմէտի, չիւնքի մատամ Մարի զէվճինէ խիԹապէն « Ահ Ճօն պու կիւն մուԹլու պիր կիւն տիր, սէվինճիմտէն իչԹահըմ աչըլտը, էմր իտինիզտէ մէսրուրիյէԹլէ ճիւմլէմիզ պիրլիքտէ Թաամ իտէլիմ » տէտի ։

Վագտա մէզքիւր ֆամիլեա մէրհումէ գըզլարընըն տիւյիւնիւնտէն պէրի հիչ պիր կիւն պէօյլէ մահզուզ վէ մէսրուր օլմամըշլար իտի, վէ մատամ Մարինին արզուսը մուճիպինճէ ճիւմլէսի պիրլիքտէ պէշաշէԹը գալպ իլէ Թաամ իԹտիքտէն սօնրա, մատամ Մարի գայէԹ մահիրէ պիր մօտիսԹրա ճէլպ իտէրէք Վիրգինէ իչին, մէրհումէ Ատէլայիտին (կուսԹօսը) իւզրէ, սատէ ֆագաթ կիւզէլ վէ պահատար գումաշտան օլմագ շարԹըյլա, պիր գաԹ էսվապ ըսմարլայուպ, օլապիլտիյի գատար չապուգ եաբըլմասընը էմր իԹտի, վէ պատէհու տիւնեանըն էն չէօհրէԹշըար պէլտէսի օլան Մըսըր շէհրինին պազը շահանը Թէմաշա մահալլէրինի, եանի ֆըրաօն Թէբէլէրի Թէսմիյէ

օլունան բիրամիտլէրի , վէ անթիգա խանէլէրի , վէ տա-հա սայիր եէրլէրի կեզմէք էմէլի իլէ ղայէթ միւզէյյէն փայթօնլէր իլէ օթէլտէն չըգուպ կեզմէյէ կիթտիլէր , վէ կիճէ տախի օբէրա թէաթրօսունա կիտիլիւպ , պիր գաչ սաաթ էյլէնտիքտէն սօնրա օթէլէ տէօնէրէք , պիր գաչ այտան պէրու իլք տէֆա օլարագ օլ կիճէ քէմալի րա-հէթի գալպ իլէ խաթըրճ ույուտուլար ։

Իրթէսի կիւն սապահլէյին , Սըր Ճօն Ուիլեըմ մախ-տումի իլէ պէրապէր , Լօնտրատա գիւշատ իթմիշ օլտուղ-լարը (Հանրի Ժօրժ) շիրքէթինին Մըսըրտա պուլունան աճէնթէյասը տիրէքթէօրը իլէ կէօրիւշիւպ , գումբանեանըն մէնֆաաթըննա տայր օլան իշլէրի թէսվիյէ իթտիքտէն սօնրա օթէլէ տէօնտիւլէր , վէ պատէլ թաամ Սըր Ճօն Յինէ , մախտումը Հանրի իլէ Վիրճինէյի պէրապէր ալըպ , պիր փայթօնա րագիպէն տօղրու Էզպէքիյէ Նամ միւն-թազամ վէ Տիլքիւշա պահճէյի կեզմէյէ կիթտիլէր , ան-ճագ Մատամ Մարի ազըճըգ գէյֆսիզ օլմաղըլա , մէր-գումանէ րէֆագաթ իտէմէյուպ , վալիտէսի վէ չօճուգու-յըլա օթէլտէ գալմըշ իտի ։

Էզպէքիյէ պահճէսինէ վարըլտըգտա , Սըր Ճօն օղ-լու Հանրիյէ Վիրճինէյի գօլթուղունա ալմասընը էմր ի-տինճէ , Վիրճինէ իլէ Հանրի պու մէմնուլին ղայրի րուխ-սաթտէն մէմնուն օլարագ գօլթուգ գօլթուղա պաղչէնին տէրունինի քէզիլիք գուշու կիպի սէքէրէք տօլաշմայա պաշլատըլար , վէ պիր մըգտար պէօյլէճէ խիրամի նազ իլէ քէշթու կիւզար իթտիքտէն սօնրա , ղայէթ կիւզէլ պիր չատըրվանըն քէնարընտէ օթուրուպ , Սըր Ճօն Ու-իլեըմ մէրգումանէ խիթապէն , շու վէչհիլէ քէլամէ ա-ղազ էյլէտի ։

Սէվկիլի էվլատլարըմ , սիզի պու պահճէյէ կէթիրմէք-տէն մագսատըմ , թէնէզզիւհ իթմէք օլմայուպ , անճագ

Բքինիզ իչին հայաթու մեհիմ մեսէլէսի օլան պիր մատ-տէ հագգընտա խաֆիյէն կէօրիւշէպիլմէք իչին տիր տէտի։

Հանրի բէտէրինին պու սէօզլէրինտէն վէսվէսէյէ տիւ-շար օլարագ, Վիրգինէնին եիւզիւնէ պագտը վէ խէյէ-ճանլը պիր սէտա իլէ, պապասընա . . ։

— Պույուրուն սէվկիլի բէտէրիմ, հէր նէ էմրինիզ վար իսէ սէօյլէյին, տէտի ։

— Նասըլքի տէտիմ, սէօյլէյէճէյիմ սէօզ, հայաթու մեհիմ մեսէլէսի օլտուղունտան տիգգաթը թամամէ իլէ տինլէմէնիզ լազըմ կէլիր ։

— Պույուրուն էմրինիզէ մունթազըրըմ ։

— Իսքէնտէրիյէ լիմանընա կիրտիյիմիզ կիւնին իւք կի-ճէսի, վափօրտա սիզին ասլա խապէրինիզ օլմատըղը հալ-տէ, կիւյա խաֆի օլարագ իթտիյինիզ մուպահասատէն պիր հարֆ պիլէ գաչըրմայուպ տինլէմիշ օլան գապտան, բէք զիյատէ տօստում օլմաղըլա, պու աչըգանէ մու-պահասայը թէֆէրրուաթըյըլա պանա նագլ իթմիշ իտի ։

Վիրգինէ իլէ Հանրի, մէրգումըն պու սէօզլէրինի իշիթ-մէքլէ սոն տէրէճէ մուզթարիպ օլտուլար, վէ Հանրի նէ տէյէճէյինի շաշըրըպ, բէբէլէյէրէք . . . Հայըր էօյլէ պիր շէյ եօգ, եանըլըշ օլմալը . . . տէյէրէք տամէնի ինքեարէ սարըլտը ։

— (Սըր Ծօն կիւլիւմսէյէրէք) Պունուն ինքեարը գա-պիլ տէյիլ տիր, հաթթա պէլքի իգրար իթմէնիզլէ մագ-նէտլինիզէ նայիլ օլապիլէճէյինիզ չիւպհէսիզ տիր ։

Մէրգումըն պու սէօզլէրինտէն Հանրի հէման տիզ չէօ-քէրէք պապասընըն այագլարընա գաբանտը, վէ Վիր-գինէ տախի մէրգումուն իպրէթ ալարագ Սըր Ծօնըն էլ-լէրինէ սարըլուպ ազլայարագ էօբտի, վէ իքիսի պիրլիք-տէ « Ահ բէտէր սուչումուզու աֆֆ էյլէ » տիլէքտէ ի-տիլէր ։

Սըր Ծօն մէրդումանըն պու հայրէթլէրինտէն մութէէսսիր օլարագ կէօզլէրի տօլտու, վէ իքիսինի տախի գուճագլայուպ րիգգաթամիզ պիր սէս իլէ, « Ն'օ՛դ Եօ՛դ Եվլատլարըմ, պէն էօյլէ վահշի բէտէրլէրտէն տէյիլիմ, պէն մէնֆաաթի տաշգըն մուհապպէթ օլան հագգը ճէլիլիւլ ալա համիյէթլէրինին էմրի չէրիֆի իլէ մահզա բադիլպաշըրդըր օլան մուհապպէթէ իսնատը թէօհմէթ իթմէտիքլէրէն մաամամ, հալպուքի թագտիրու թահսինին տանէլի խանէրիմ, վէ իչլէթէ պու կիւնտէն իթիպարէն, թասչուգըմըզը նիքեահ վասըթասըյլէ թագտիս իթտիրմէյի նամուսըմ իւզէրինէ սէօզ վէրիր իսէմ, անճագ պիր եըլ գատար, եանի իքի մալահաթըմըզ կիւնտիւնէ տէկին, (քի օլ վագըթէ գատար մէրհումէ Ամէրիքայէ մըթին սաանի միրասէթը մաթէմի թէքմիլ օլուր) պագի տամէնլիքլէ եզկամ կիտէր օլմանըղը թէնպիհ իտէրիմ, տէտի, (մէ Հանրիյէ խիթապէն) մէ պու թէնպիհիմ պաչյըրճա սանա պիր օլաճագ մահրումին օլուր տէյիլմէ . . . :

Հանրի տէֆաէն տիլ չէօքիւլ քէտէրինին տէսսարինի բունու իթտիքտէն սօնրա « Պէն տայլի հաքքըր հաքքընտա էտիքինիղէ միւթաապաաթ իտէճէյիմ, մէրհումէ գըրգ գարտաշըմըն րուհը բազը աշըքեա անա իթմէքլէ, մինապիլ կէօրմիւյիւնիւզ վագըթէ գատար, Վիրգինէյի գըրգ գարտաշըմ մէգամընտա սէվէճէյիմ, վէ անէ կէօրէ հիւրմէթ իտէճէյիմ սէօզ վէրիրիմ» տէտի :

Վիրգինէ կիւվէրմէն իտէն պու հալը գայլէրտէն ութանարագ, մէնտիլի իլէ եիւզինին կիւզէլյուզ անգիւյէ աղլամագտա իտի :

Սըր Ծօն մէրդումանըն խաթըրըրլարընը թաթլըլը իտիճի վէ խումուտալըշ սէօզլէր իլէ թէսէլլի իթտիքտէն սօնրա, պաշնէտէն չըգըմ էինէ օժէլէ տէօնտիւլէր, մէ իրթէսի կիւն աքշամ, մախտում Հանրի իլէ Վիր-

գինէյի պէրապէր ալըպ Ինկիլիզ գօնսօլաթօսընա կիթտի , վէ Վիրգինէյի քէնտի կէլինի սըֆաթըյլա կէրէք գօնսօլօզ ճէնապլէրինէ վէ կէրէք մատամասընա թագտիմ իթտիքտէն սօնրա րէսմը վէտայը տախի իճրա իտէրէք , թօղրու Էրմէնի քիլիսասընա կիթտի , վէ օրատա օլան Մէլգօնտան մէվրուս աքճէնին պադրըսընըն պիր նըսֆընը Վիրգինէնին արզուսը մուճիպինճէ ամուճասընըն ճանը իչիւն տուա իտէն ղարիպ վէ ֆագըր բաբաղա , վէ նըսֆը տիկէրինի տախի մուհթաճիյնէ թէվզի իթտիքտէն սօնրա օթէլէ կէլիպ էօյլէն թաամընը իթտիլէր , վէ պատէլ թաամ շըմէնտըֆէրէ բագլըպ օլարագ Իսկէնտէրէյէ էնտիլէր , վէ մահալլի մէզգիւրտէ պիր իքի կիւն տահա իգամէթ իթտիքտէն սօնրա , Վիրգինէ տախի պէրապէրլէրինտէ օլտուղու հալտէ , Լօնտրայա մութէվէճճիհէն պիր վափօրա պինէրէք եօլա չըգտըլար :

Իշթէ պու սուրէթլէ Վիրգինէ , մամէկվի պիր էօլիւմտէն , եանի էպէտի պիր նամուսսուզլուգտան գուրթուլուպ , եիրմի միլեօն լիրա սէրվէթի , վէ ճէտ պէճէտ ասալէթի օլան մութէպէր , վէ նամուսլու պիր ֆամիլեա իլէ մինասիպէթ պէյտա իտէրէք , պէօյլէ մէմնուլին ղայրի պիր սաատէթէ նայիլ օլմուշ իտի :

Պու կիպի հալլէր բէք չօգ վուգու պուլմագտատըր , վէ պիզ տախի պունլարա թէսատիւֆ նէվինտէն հալլէր տիր տէյէրէք էհէմմիյէթ վիրմէմէքտէյիզ , հալպուքի էֆքեարը աճիզանէմիզճէ պու կիպի վագաալէր , էօյլէ բասիթ կէլէ վէ եախօտ թէսատիւֆաթ նէվինտէն չէյլէր օլմայուպ , իլլա ազլու ֆիքրիմիզին մաֆէվգընտա օլան ճէնապը Խալլագը ճիհան հազրէթլէրինին պիր էսէրը իլահիյէսի օլտուղունա հէր վէչհիլէ թէսլիմ իթմէմիզ լազըմ կէլիր :

Զիրա էկէր սարխօշ Գասպար իլէ վարմէմէզ Մէլգօն

Վիրգինէնին ալէյհինտէ կէզմէտէյլէր, վէ պաշլըճա Մէլ-գոն մէրգումէյի քէնտի մէնաֆիյի շախսիյէսինէ ֆէտա իթմէք նիյէթը մէզմումէսի իլէ Մըսըրա կէօթիւրմէք իւզրէ մալիւմիւմիզ օլան վաբօրտա պուլունմաղտա վէ Մէլգոնըն հէման վաբօրա պինէճէյի էսնատէ, սարխօշ Գասպար իլէ Վահանըն օրատա հազըր պուլունուպտա թէշէպպիւսաթըննա մանի օլմալէրի, վէ էկէր պու միւ-մանաաթ պիր չարէյէք գատար տահա տէվամ իթսէ, եանի խըրսըզ Պէտիք սարխօշ Գասպարը պիր ազ սօնրա թութուրմուշ օլսա, հէր հալտէ վաբօր գալգաճագ, վէ Վիրգինէ տախի մէրգուման ինկիլիզլէրէ թէսատիւֆ իտէմէյուպ պէօյլէ պիր նիյմէթէ նայիլ օլամայաճաղը թապիյի իտի ։

Իշթէ պալատէ տէտիյիմիզ կիպի պու հալլէր եալը-նըզ թէսատիւֆ նէվինտէն չէյլէր օլմայուպ, էօյլէ ղա-րիպ սըրլը՛ր տըր քի՝ տիւնեատէ պիր ատէմ պիրինճի ատէրէճէտէ ալիմ օլուպ, հաթտա պէշ եիւզ սէնէ էօմրի տախի օլսա, վէ պիլտիյի ուլումու ֆունունըն պիր միլ-եօն գաթընը տահա պիլսէ, եինէ պու էսրարը իլահիյէ-նին քէշֆու թէմեիզի խուսուսընտա, միւտէթը էօմրիւնին հէր պիր տագըգասընտա, հիչ պիր շէյ պիլմէտիյինի իգ-րար, վէ էզհէր ճիհէթ ճէհալէթինի իյթիրաֆ իթմէսի լազըմ կէլիր ։

Էվէթ պիլա խէվֆու իհթիրազ, տէյէպիլիրիզ քի, պէնի յի պէշէրի իհաթա իտէն միլեօնլար իլէ սըրլարըն, պու անէ գատար անճագ պինտէ պիրի քէշֆ օլունապիլ-միշտիր, վէ իշթէ Վիրգինէնին պէօյլէ պիր սա՛ատէթէ նայիլ օլմասը տախի հէր հալտէ պիր սըրրը իլահի գա-պիլինտէն օլտուղու էֆքեարը աճիզանէմիզճէ շիւպհէսիզ օլմաղըլա, ագլու ֆիքիրտէն միւնէզզէհ, վէ հիքմէթին-տէն սուալ օլունմազ պու հալլէրէ, մէրհում վէ մաղֆուր

Զիրա Թաշար Գադրէթ[illegible] պիլիրսէ մուհաքքիքը չոգ աքըլ-
լը , միլյոնը զէքեաւէթ իլմինը խալքինը քիլմազ էյլէյէմէզ :

« Իտրագը մուալլա պու քիւչիւք ատէմ կէրէքմէզ
« Զիրա պու Թէրազի օ գատար՝ աղըրլըղը չէքմէզ » :

ԽԻԹԱՄԸ ՃԻԼՏԸ ԷՎԷԼ

Սահի.	Սաթըր	Խաթա	Սէվապ
8	28	պէյհուտէ օ նէֆսինիզի	պէյհուտէյէ նէֆսինիզի
10	9	զօղուլմագ	պօղուլմագ
10	15	դայըղըն	գայըղըն
14	24	պէնիմքինտէ	պէնիմքիտէ
18	3	մուղթարըպ	մուզթարըպ
24	16	հայլաղ	հայլազ
30	14	մումաիլէհա	մումաիլէյհա
31	23	դըզ	գըզ
46	25	գըզարագ	գըզարարագ
54	7	սէօղլիւմէ	սէօյլիւմէ
56	26	իւզէրինի	իւզէրինէ
117	16	պշագա	պաշգա
129	21	սայէսինէտ	սայէսինտէ
134	28	գիր	պիր
134	30	ճիմլէսիտէ	ճիւմլէսիտէ
137	18	միւսթագպիր պէյլինի	միւսթագպէյլինի
142	1	ըշզալ	ըշղալ
154	14	պաչգա	պաշգա
161	24	կէճ գըզ	կէնճ գըզ
166	21	կէրիւնճէ	կէօրիւնճէ
179	20	չիմմի	չէմմի
193	8	տըաշըը	տըշարը
197	29	պատէմա	պատէհու
204	21	պիր ատէմին	պիր ատէմիմ
207	14	սապհալէյին	սապահլէյին
214	13	մումաիլէյհի	մումաիլէյհայը
222	7	եէկեան	եէկեան եէկեան

ՀԷՔԵԱԹԷԹԻ

ԻՔԻ ԳԱԲՈՒ ԵՕԼՏԱՇԼԱՐԸ

ՀԷՔԵԱՅԷՏԻ

ԻՔԻ ԳԱԲՈՒ ԵՕԼՏԱՇԼԱՐԸ

ԵԱՀՕՏ

ՀԱԳԳՈՒ ԱՏԱԼԷԹԻՆ ԶԱՀԻՐԻ

ԷՍԷՐԸ

ՅՈՎՍԷՓ Յ. ԳՈՒՐՊԱՆ

ՃԻԼՏԸ ՍԱՆԻ

ԱՍԻԹԱՆԷ
ՄԱԹՊԱ՛ԱՑԸ ՆՇԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

1885

ՕՆՊԷՇԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՄՈՒՇԱՎԷՐԷ

Վիրճինիէնին Սըր Ճօն Ուիլեըմ վէ ֆամիլեասը իլէ պէրապէր Լօնտրայա ազիմէթլերինտէն էքի պուչուք այ գատար զաման, Տէրիսաատէթտէ Ասմա ալթը ճիվարընտա, Սալէպճիլէր տինմէքլէ մաարուֆ օլան մահալէտէ վագը պիր թիւճճար մաղազասընտա, կէչէն ֆասըլլարտա խամուրէսմինի թավսիֆու պէեան իթտիյիմիզ Ժան իլէ Վահանըն չօրպաճըսը միւսիւ Տէրպանեան նամ զաթ, միւթէննա վէ քէպիր պիր թահրիրխանէնին պաշընտա օթուրուպ պէօյիւճէք պիր տէֆթէրի ինճէտէն ինճէյէ կէօզտէն կէչիրմէքտէ իտի:

Մաղազայի մէտխալինտէն իչէրիյէ կիրիլտիքտէ, սաղ թարաֆընտա տամասքօ տէնիլէն գումաշտան մէֆրուշ, վէ ճէվիզ աղաճընտան մամուլ միւճէլլա վէ ճէսիմ պիր թայլը գանաբէ կէօրիւլմէքտէ, վէ եանընտա իւսթի եէշիլ չուհա գաբլը պէօյիւճէք պիր մասանըն իւզէրինտէ իքի տանէ գօբեա մաքինասը վէ գօբ'րա միւսէվվէտէսինէ տայիր իքի թանէ պէօյիւճէք տէֆթէր պուլունմագտա օլուպ, սօլ թարաֆտա տախի եա՛րըմ տուզինա եանի ալթը ատէթ (սուսթալը) սանտալիէլէրին իթթիսալինտէ աթէշէ տայանըր ղայէթ պաթթալ վէ իւսթիւ իրի չիվիլէր մըխլը պիր տէմիր սանտըգ, վէ իւզէրինտէ տախի մախսուսի պիր ալաթ իլէ եիւքսէքտէն միւնասիպ, վէ խասսէթէն ալթուն թարթմաղ իչիւն իսթիմալ օլունա կէլէն պիր վէզնէ վար իտի:

Մաղաղայի մեզքիւրէնին թա իչ թարաֆը ճէպհէսինտէ տըշարըտան իչէրիսի կէօրիւլմէմէք իչին տէօրտ եանը չիչէքլի ճամլարտան մամուլ խուսուսի պիր իչ օտասը օլմաղըլա, օտայի մեզքիւրէնին սաղընտա եինէ պէօյլէճէք վէ եանկընտա եանմաղ գումլու պիր գասա, վէ սօլունտա տախի տիվարտէն ասըլը միւսէննա պէօյլէճէք պիր խարթա, վէ պաղը թիւճճարըրզա այիտ ալամէթլէր, վէ օրթասընտա սիյահ ապանուս աղաճընտան պիր եաղըխանէ օլուպ, իւղէրինտէ տախի մաղաղա ուշագլարընըն սէսլէմէյէ մախսուս օլան պիր չընղըրագ վառ օլունմուշ իտիքլի, պալատէ իչար գըլընտըղը կիպի միւսիւ Տէրպանեան մեզքիւր եաղըխանէնին պաշընտա պէօյլէճէք պիր գօլթուգ սանտալեէսինտէ օթուրուպ գումբանեանըն ալէթի գատըմէսի միւճիւպինճէ, իւչ այլըգ պիւտճէսինի արիզու ամիգ միւթալաա իթմէքտէ իտի ։

Նագլու պէյան իթտիյիմիզ մաղաղանըն իթթիսալինտէ իքի պապ քէպիր վէ ղայէթ վասի մաղաղալէր տահա վառ իտիքի, պու մաղաղալէր պալեալար իլէ բամուգ վէ էմթայի սայիրէ իլէ լէպալէպ տօլու օլմաղըլա Տէրպանեան գումբանեասընա այիտ օլուպ ատէթա անպար մագամընտա գուլլանըլմագտա իտի ։

Մահալի մեզքիւր պունտան օն պէշ եիրմի սէնէ աղտէմ, չիմտիքի պիլտիյիմիզ մէթրուգ հալտէ օլմայուպ ատէթա թիւճճար իգամէթկեահը իտի, վէ Նասըլքի մալիւմ տիր բայիթահտըմըզըն թիւճճարըղը վարա վարա Պահճէ գաբուսը վէ Գալաթա սէվահիլինէ Նագըլ օլունտուղունտան պէրի, թապիաթըյըլա չիմտի օրալար պիր տէրէճէյէ գատար էվլէրի իթիպարու էհէմմիյէթինի ղայպ իթմիշ տիր ։

Միւսիւ Տէրպանեանըն հէրնէ գատար գարշը ճիհէթինտէ, եանի Գալաթա պէտէսթանը տարգասընտա տէնիզէ

նագըն պիլէ մաղազանըն տահա վար իտի իսէ տէ, ասըլ իշինին մէրքէզի պալատէ իշար գըլընան Ջըննատ դարաւ-ըր իլէ Սալէպճիլէր ակինիլէն մահալլին արա եէրինտէ օ-լան մահալլէ վագը մաղազատէ օլուպ, հաֆթատէ իքի տէֆա անճագ Գալաթա չիւպէսինէ կիտէպիլմէյէ վագըթ պուլապիլիր իտի, չիւնքի իքի այտան պէրի մաղազայի մէզգիւրէյի, եանի Գալաթա չիւպէսինի, գումբանեանըն պաշ եազըճըսը օլան Ժանըն Թահտը խտարէսինէ վազ իթ-միշ օլմաղըլա, Բասամայօլ ճիհէթինտէքի մաղազատէ Ժա-նըն մինհալ գալան մէմուրիյէթինի տախի Վահանա թէս-լիմ իթմէքլէ մաաշըընը զամմ, վէ եանկընտա զիեատէսի իլէ զարարտիտէ օլտուղունտան, մումաիլէյհի պու սու-րէթլէ պէկլէտմ իթմէյի մուրատ իթմիշ իտի.

Հալպուքի պու Թէպէտիւլաթ եալընըզ քէնտի րէյի իլէ օլմայուպ, անճագ եիւզտէ ակքաէն գարըընըն թէշւ-իքի իլէ իճրա օլունմուշ իտի, զիրա Նասըլքի հէքեայէ-միզին աէօրտունճի ֆասլընտա պէյան օլունմուշ տըր, մումաիլէյհանըն Ժանըն հազգընտա պիր մուհապէթը մախսուսէսի օլուպ, մէրգումը պու սուրէթլէ այրըճա վէ միւսթագիլ պիր իշ սահապը իթմէք արզուսընտա օլտու-ղու չէօյլէ տուրսուն, հաթտա քէնտիսի կեահ պէ կեահ Գէյօղլունտան ուֆագ թէֆէք միւպաեա իթմէք պէհա-նէսի իլէ հէր գարշըյա կէչիշինտէ մաղազայի մէզգիւրէյէ օղրայուպ սաաթլար իլէ Թէքու Թէնհա Ժանըլա կէօ-րիւշէպիլմէյէ կիւզէլ պիր ֆըրսաթ պուլմագտան խալա-րէթ իտի.

Հէր նէ գատար պու Թէպէտտիւլաթ Ժանըն հագգը-նտա ճիհէթ պէ ճիհէթ խայըրլը իտի իսէ տէ, պու ճիւմլէ մէրգում, պունտան վագըթտան պէրու իշթիղալ իթմէքտէ օլտուղու մէմուրիյէթինին պիր պաշգասընըն եէ տինէ, վէ պախուսուս էշհէր ճիհէթ քէնտինին րագիպ զանն իթտի-

յի Վահանին էտէրը խասթէլանէ կէչմիշի, վէ համթառպա-
մինասիպէթիլէ մուամիլէյհին մաղդուրինին զամիր խուսուսը,
հասթա վէ պէտպահըրդ իլէ մալամալ օլան գալպինէ պիր
տաղի տէրտուն օլմուշ իտի, զիրա մալիւմիւմիզ օլտուղու
կիպի, ժան հէր խուսուստա Վահանը չէքէմէզ, վէ ճիհէթ
պէ ճիհէթ մումաիլէյհին թէշէննիւաթըն արզու իտէր իտի,
վէ պունտան տալայի, էկէր Վահան քէնտի պըրագ-
տըղը մէմուրիյէթտէ ճան պէշ կիւն տահա տէվամ իթսէ,
գուվվէ յի ադլիյէսի տայրէսինէ միւթէլլազա էսարը խա-
ֆիյէսինէ վագըֆ օլաճագը, եանի չէվիրմիշ օլտուղու
(ադամնթալարը) անլայաճագը տահի չիւպհէսիզ օլմագլա,
մասլահաթ պու բէրէտէ յէ կէլմէտէն, պիր ան էվվէլ մէր-
գումին այաղը ալթընտա գալտըղը գալաղըղը գօյմագ,
եանի ալիւտալիւթիւն մագտատէն գօվմագլըգ նիյէթը
ֆաալիյէթի իլէ կիրճէ կիւնտիւզ սաղրան օլմագտա իտի իտէ
տէ, հալպուքի պու իշին սուհուլէթ իլէ պաշգա չըգարըլ-
մասը միւմքիւնսիւզ էլէյի իտի տէ, պունունլա պէրա-
պէր սօն տէրէճէտէ միւշքիւլ իտի, զիրա մալիւմիւմիզ
օլտուղու վէչհիլէ կէրէք միւտիր Տէրպանտան, վէ կէրէք
չէրիքի Ցէրմէտէ պէյ, եանի Մուհիտ պէյին բէտէրի,
մինէլ գատիմ Վահանին հագգընտա էմնիյէթը քամիլ-
լէրի տէրքեար օլմագլա, մէրգումանըն մուամիլէյհին
հագգընտա օլան իշպու հիւսնի զաննը, հէր հալտէ տայի
զաննէ թահվիլ իլէ թէպտիլ իթտիրմէնին թարիքինի պի-
ճէ կիւնտիւզ միւթէֆէմմատէն աշխանէ յէ պաշլամըշ իտի ։

Ժանըն ժահառը իտարէսինէ վազ օլունմուշ օլան մա-
ղաղայա, հէր նէ գատար Մուհիթ պէյ, բէտէրի եանի
Սէրմէտ պէյին վէ միւսիւ Տէրպանտանըն թարաֆընտան
պիր վէքալէ նէզարէթ իտէճէք իսէ իտէ տէ, տուրու-
յուլա պէրապէր եինէ Սէրմէտ պէյ պու իշէ հայըրձա
տարձը կէլմիշ, վէ պու մինասիպէթիլէ Հալթապա պէյինէ

չիւրէքէրս էրէյինճէ գըյլըու գալ զուհուրա կէլմիշ իտի, միւսիւ Տէրպանեան հէր նասըլ իսէ պիւսպիւթիւն զէվ-ճէսինին թէսիրի ալթընտա գալմըշ օլմաղըլա, մահզա գարըսընըն թալիմաթըյըլա Սէրմէտ պէյին մուգավէմէ-թինէ տախի զէրրէ գատար էհէմմիյէթ վիրմէյուպ, էն-ճամը քեար նէ եարար եարմազը միրի մուամիլէյէ չար-նաչար գանտըրըրտը իսէ տէ, պու ճիւմլէ մապէյնլէրինտէ պիր սօուգլուգ բէյտա օլուպ, վէ պու պէրուտէթ իսէ կիւնտէն կիւնէ թէզայիւտ պուլմագտա իտի, հէր նէ հալ իսէ իշ պու մէրքէզտէ օլտուղու հալտէ պալատէ իշպու գըլընտըղը կիպի, միւսիւ Տէրպանեան մաղազասընտա օթուրուպ պէօյլիւճէ պիր տէֆթէրին միւթալաասըյլա իշթիղալ իթմէքտէ իքէն, նակեահան չէրիքի, եանի Մուհիպ պէյին բէտէրի Սէրմէտ պէյ մաղազա գաբը-սընտան իչէրույէ կիրտի ։

Սէրմէտ պէյ էֆէնտի տէտիկիմիզ զաթ, ալթմըշ եա-շընը միւթէճավիզ ագ սագալլը ուզուն պօյլու վէ ալըն-նընտէ նիշանէթէն տէլիկ անը կիպի սէրիխուլ հարաքէ, չէ-վիք, սաֆ թիյնէթ վէ էհլի սախավէթ պիր բիրի րուշէն սէմիր իտի, միրի միւշարիլէյհին ճէպհէյի բագընտա կէօ-րիւլէն գաթ գաթ պուրուշուգլար, զանն իտէրսինքի կիւզէրան իտէն տաղտաղալը էօմրիւնիւն թէֆէրրուա-թընը միւհթէվի պիրէր ճիլտ քիթապ իտի, վէլհասըլ միրի մուամիլէյհ միւճէրրէպիւլ ահվալը ճիհան, ալիմ վէ իր-ֆան, պիլա թէասսուպ տինտար, վէ հէր պիր խուսուս-տա նամուսիր իւլ էթվար պիր զաթը մէարիֆ սիմաթ օլ-մաղըլա, չէրիքի պուլունան միւսիւ Տէրպանեանը տախի քէնտինէ հէմ մէշրէպ պուլարագ մէրգումէ իլէ եիրմի սէնէյի միւթէճավիզ օրթագլըգ իթմէքտէ իտի, չէօյ-լէքի Սէրմէտ պէյ հէր նէ գատար սինճէ Տէրպանեան-տէն օն օն պէշ եաշ պէօյիւք իտի իսէ տէ, հէր նասըլսա

թա հինի սէպավէթինտէն պէրի պիր մինասիպլէ մումա-իլէյհին պապասընըն էլինտէ պէօյիւմիւշ օլտուղու հասէ-պի իլէ , կէրէք մէրհումըն հագգընտա հըսս իթտիյի մու-հապպէթը տիրինէսինտէն , վէ կէրէք միւթէվէֆֆա պէտէ-րինին խաթըրընա րայէթէն , Տէրպանեանըն պիր բարա սէր-մայէսի օլմատըղը հալտէ , պէօյիւճէք պիր մէպլաղ սէր-մայէ գօյարագ , բամուգ վէ մանիֆաթուրա , վէ էմթա-այի սայիրէ ախզու իթասընա պաշլայըպ , մէրհումը հու-սուլէ կէլէն թիճարէթէ նըսըֆ նըսըֆա օրթագ իթմիշ , վէ Ամէրիգա մուհարէպէսի տախի իսապէթ կէլմէքլէ , էք-սէրիսի կիպի պունլար տախի քիւլլիյէթլի բարա գազան-մըշլար , վէ կիթտիքճէ թէզաուտ իտէրէք , ատէթա բայիթախտըմըզըն շանու շէրէֆլէրի սայըլան թիւճճարը-նը միւթէպէրանը սըրասինէ տախիլ օլմուշլար իտի ։

Հալպուքի միւսիւ Տէրպանեան պու սօն սէնէլէրտէ , էվէլքի շայանը թագտիրու թահսին օլան մէսլէքինտէն ուտուլ իթմէքլէ , եօգարըտա զիքր իթտիյիմիզ կիպի պիւսպիւթիւն գարըսընըն թէէսիրի ալթընա տիւշէրէք , մէրհումէնին հէր պիր էմրինէ միւթապաաթ , վէ հէր նէվի խահիշու արզուսընա մուվաֆագաթ իտուպ , թա-պիյի պիր թէսէյյիւպէ տիւշմիւշ , վէ պու եօլտըն նիհա-յէթի չըգմազ օլտուղունու հէր նէ գատար Սէրմէտ պէյ քէնտուսինէ քէմալի խալիսէթ իւզրէ թէֆհիմ իթտիրմիշ իտի իսէ տէ , հիչ պիր շէյէ միւֆիտ վէ ասլա միւթէ-նէպպիհ օլմայուպ , վէ հաթտա ճիհանըն քէաֆֆէյի ահ-վալինէ աշինա վէ միւճէրրէպ օլան էօյլէ պիր զաթը ալի գատըրըն տախի խաթըրընա րայէթ իթմէյէրէք , մահզա զէվճէսի օլաճագ օլ զէնը ճատու ֆէնինին սէօզլէրինէ ի-թիմատէն ժան իչին այըրճա մազաղա տախի քիւշատ իթմիշ իտի ։

Սէրմէտ պէյ մէրհումըն շու հալինէ զիյատէսի իլէ

Թէաճիւղ իտէրէք , քէնտու քէնտուսյէ , « Անայիդ մէկէր դիր տաէմին մէշրէպի էլլի պէշ ալթմըշ եաշընտան սօնրա պու տէրէճէյէ գատար Թէպտիլու Թաղեիր օլուրմույումուշ » տէր իտի , վէ զինհինճէ պիր միւտէթ Թային իտէրէք , էկէր միւտէթը մէզքիւրէ զարֆընտա մումաիլէյհ Թէպտիլի ախլագ իթմէքլէ ըսլահը ահվալ իտէրսէ նէ ալա , եօգ էկէր գարըսը օլաճագ մէքքեարէնին սէօզիւնէ ույմադա տէվամ իտէճէք օլուրսա , հէրշի պատապատ քէնտիսի գումբանեատէն այըըլըպ պիր Թարաֆա չէքիլմէյէ գարարը գաթի վէրմիշ իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ Սէրմէտ պէյ էֆէնտի մաղաղա գաբուլընտան իչէրույէ կիրիպ Տէրպանեանը սէլամլատը , վէ մէրգում տախի միրի մումաիլէ՛յհի կէօրիւնճէ , էլինտէքի օլան տէֆտէրի գարայարագ քէմալի Թաազիմու իհԹիրամիլէ պայաղա գալգըպ իատէյի ուէլամ իթմէքլէ « Պույուրունուզ » տէտի , (մէրգումուն հէր նէ գատար եըրմի սէնէլիք օրթագ իտի իսէլէրտէ , եինէ էսկիտէն ճարի օլան ատէթը գատիմէ միւճիպինճէ մաալէյհիլէրինտէ էլան Թէքլիֆու Թէքէլլիւֆ պատը գալմըշ իտի) Սէրմէտ պէյ « էսԹաղֆիրուլլահ քէրէմ պույուրուն » տէյէրէք օԹուրտու , վէ Թարաֆէյն իսԹիֆսարը հալու խաԹըրտան սօնրա , Թապլէյի ախզուիԹա իւզէրինէ միւքեալէմէյէ կիրիշիլիւպ , էվէլա Սէրմէտ պէյ միւսիւ Տէրպանեանէ խիԹապէն . . ։

— Անէպ գամեալէլէր էօտէնտի՞մի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ պի՛ր տանէսինի էօտէտիմ ։

— Գանղը՞սընը ։

— Լօնտրատաքի Համպրի Ժօրժ գումբանեասընա կէօնտէրտիկիմիզի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ, կէրէք տիկէր գամեալը , վէ կէրէք վատէլէրի հուլուլ իթմիշ օլան պօնօլարը Թէտիյէ

իրմէ եկին զինեմէ կեծնունդամ իմ ։

— Բէք ալա, Լօնտրայա մալ սըբարըշ իթտիրտինի՞զմի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ, լաքին հապէր վէրիրիմ քի կիւզէլ պիր ֆըրսաթ գաչըրըմըշ օլտուգ ։

— Նէ կիպի էֆէնտիմ ։

— Նասըլքի սիզէ տէմիշ իտիմ, պուրատան իքի պու-չուգ այ գատար աքտէմ, Հանրի Ժօրժ գումբանիաարընըն միւէսսիսի օլան Մըր Ճօն Ուիլեըմ Թէսմիյէ գըլընան զաթ, պէրայի սէյահաթ ֆամիլեաարըյըլա Լատամիօլա կէլիւպ Թարապլուսաքի Ինկիլիզ սէֆարէթխանէսինտէ միսաֆիր օլտուգունու իշիթտիմ, մումաիլէյհէ պիր վիզիթա վի-րուպտէ քէնտիմիզի չախսէն թանըթմագ, վէ չիֆահէն մալ սըբարըշ իթմէք էֆքէարըյըլա սէֆարէթխանէյէ կիթմիշ իտիմ իսէ տէ, չիֆայիթէքի մէրգումուն իքի կիւն ադ-տէմ Լօնտրայա միւթէվէճճիհէն էօլա չըգտըգլարընըն խապէրինի ալտըմ ։

— Դէյզալթ կէօրիւշմէքլիկիմիզտէն հայլըճա մէնֆա-աթ մէմուլ օլունուր իտի իսէ տէ չիֆայիթէ գըսմէթ տէյիլ իմիշ ։

— Էվէթ էֆէնտիմ, պէնտէնիզտէ եուէֆ իլթիմ, հէր Նասըլ իսէ, խմտի պու հաֆթանըն քօմթաարըյըլա Թրաէ-րիլէն պիր աղ մալ սըբարըշ իթտիմ իտի ։

— Էյի ամմա, չիմտիքի հալ մալ սըբարըշ իթմէյէ հաճէթ եօգ տըր, զիրա մալիւմա էլիմիզտէ հայլըճա մա-լըմըզ վար տըր զաննըմ խուէրիմ. տէյի՞լմի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ, պուլունտուգունուզ կիպի, չիմ-տիքի հալ պիզիմ մալը իհթիեաճըմըզ եօգ իսէտէ, հալ պուքի օ պիր մաղազա իչին հէր հալտէ լազըմ իտի ։

— Օրատէն սաթըըչ ալընըյօրմու՞ ։

— Ժան հաֆթա պէհաֆթա Թէրաքքիւմ իտէն սա-թըշը պիզզալաէ քէնտի կէթիրիփ գասսայա թէսլիմ իտէր

իսէ տէ , կէչէն հաֆթանըն սաթըչըմը հէր Նասըլ իսէ կէ-
թիրմիշտի · լաքին զանն իտէրսէմ, պիր մինասիպէ մէպ-
լաղը մէզպուր մախսուսմինիզ Մուհիպ պէյին զիմմէթինէ
կէչմիշ օլմալը տըր ։

— Էվէթ մալիւմաթըմ վար , իքի ևիւզ էլլի լիրա գա-
տար պիր բարա տըր քի , մահզա պէնիմ էմրիմ իլէ ա-
լըմմըշ օլմադըղը պու կիւն խարըն կէօնտէրէճէյիմ ։

— Հէր Նէ հալ իսէ , պէնտէնիզտէ պու հաֆթանըն
սաթըչընը կէօնտէրէճէյինիզ մէպլաղ իլէ պէրապէր , գար-
շըտը իչիւն սըքարըշ իթմիշ օլտուղումուզ մալըն էսմանը-
նըն թէսվիյէսինէ թախսիս իտէրիմ ։

— Թէքքէ այլա , ֆագաթ պէնճէ տիկէր պիր մաղազա
քիւշատ իթմէնին չիմտիքի հալ լուզումը եօգտըր , զիրա
Նասըլքի մալիւմտըր , ախզուիթամըզ տուրկուն օլմաղըլա,
պիր թարաֆտան տախի մէսարիֆ գաբուսը աչմանըն
քեարը աչըլ օլմատըղընը , էլպէթ սիզ տախի թէսլիմ
իտէրսինիզ . . . լաքին մաատէմքի իշ օլմուշ պիթմիշ տիր ,
պարի հիչ օլմազսա պու իշտէն զարարտըտէ օլմամագ ի-
չիւն հիւսնի իտարէսինէ իհթիմամ իթմէմիզ լազըմ կէլիր ։

— Էֆէնտիմ պէնտէնիզ տախի օ Նօգթէյի Նազարը
տըգգաթէ ալտըղըմտան մախսուսմինիզ Մուհիպ պէյի
խասսէթէն օբայա Նազըր , վէ . . . ։

— (Մէօզիւնի քէտէրէք) Մաազուր պույուրուն էֆէն-
տիմ , օլուր Մուհիպ պէյ թա հէնիւզ սապավէթին-
տէն պու անէ գատար , քիթապէթլէ մէշղուլ օլտուղու
մէզքէպի իլէ պիթ թապի թիւճճարըն գայիտէսինի պիլէ-
մէզ , վէ պէն իսէ իհտիյարլըղըմտան Նաշի օրասընա Նէ-
զարէթ իտէմէյէճէյիմ աշիքեար տըր , զիրա Նասըլքի
մալիւմիւնիւզ տիր , պուրայա պիլէ անճագ հաֆթատա
պիր քէրրէ կէլէպիլիյօրում, իմտի էկէր պանա գալըրսա
պաշգա պիր թէտպիր տուշիւնմէլիյիզ ։

— Նէ՞ թէտպիր օլապիլիր ։

— Մէսէլա Վահան պուրանըն կէօմիւք վէ խաղըճա իշլէրինի թէսվիյէ իթտիքտէն սօնրա, հաֆթատա պիր իքի տէֆա կիտուպ օրանըն հիսապլարընը պագմալը ։

— Էյի ամմա պուրանըն թահսիլինի քի՞մ խարաճաց ։

— Զաթէն ժանըն խէրինէ, հէր հալտէ պիր խաղըճը-յա լուզումումուզ վար, անըն իչիւն միւսթաքիլ պիր ա-տէմ պուլունճայա տէկին հէր նէ գատար միւշկիւլ իսէ տէ, Վահան իքի մաղազանըն տախի կէրէք թահսիլինի վէ կէրէք հիսապլարընը խարմալը, վէ անէ կէօրէ քէն-տիսինէ միւքեաֆաթ օլունմալը տըր ։

— Զաթէն Նասըլ.քի մալիւմիւնիզ տիր, մէրգումըն մա-աշը զամմ օլունմաշ տըր, վէ պունտան գաթի Նազար, կէչէնտէ գաղաէն տէնիզտէ ղայըգ իթմիշ օլտուղու բա-րանընտա խարըսընը, խանի խիւզ էյլի լիրասընը քէնտի-սինէ պախշ իթմիշիզ տիրքի, պուտա աղ պիր միւքեա-ֆաթ տէյիլ տիր զաննը իտէրիմ ։

— Հէր Նասըլ իսէ չիմտի Վահան կէլտիյինտէ, պու խէնի մամուրիյէթինի քէնտիսինէ պիլտիրմէլի, վէ հէման բաղար իրթէսի կիւնտէն պէա իլէ օ պիր մաղազանըն հի-սապլարընը ալմալըքի, պիզտէ անէ կէօրէ նէ խարաճա-ղըմըզը պիլէլիմ ։

— Լաքին պու մատտէ ժանըն կէօյնիւնէ աղըր կէլ-մէ՞զմի ։

— Նիչիւն աղըր կէլսին ։

— Զիրա մէրգումըն խիւրէյի ղայէթ պէօյիւք օլմաղը-լա, քէնտիսինտէն չիւպհէ իտէյօրուզ զաննը իտէճէք, վէ իշթէ պունու իչիւն . . ։

— (Հիտէթլէ մէրգումըն սէօզիւնի քէսէրէք) Պէնճէ պու կիպի միւլահազալէրին զէրրէ գատար էհէմմիյէթի եօգ տըր, չիւնքի իշինի վէ խտարէսինի պիլէն ատէմ հէր

պիր հալի ինճէտէն ինճէյէ տիւշիւնմէքլէ հիսապ թահտընա ալմալը , վէ օնա կէօրէ մուամէլէտէ պուլունմալըտըր , շիւպհէլէնմէք պահսընա կէլինճէ , շու գատարընը տէյէպիլիրիմքի , եաշատըղըմըզ ասրըն րէվիշի հալինէ նազարէն պիր ատէմ տէյիլ եապանճըլարտան , իլլա պիզզաթ քէնտի քէնտիմիզտէն տախի շիւպհէ իթսէ ճայիզտիր , զիրա նասըլքի տէտիկ շիմտի տիւնեա պիւթիւն պիւթիւնէ թաղեիրտէ թէպտիլ օլմաղըլա , հէր աղըլ պաշընտա տտէմ . . :

Պու արա Վահան էլինտէ պէօյիւճէք պիր չանթա իլէ մազղազա գարշուսընտան իչէրույէ կիրինճէ , Թապիյի Սէրմէտ պէյ սէօզիւնի գաթ իթտի , մէրգում զիմէմ թօրլամազա չըգմըշ օլուպ հայլինճէ բարա թահսիլ իտէպիլմիշ իտի , վէ շու տախի մալիւմ օլաքի , տէնիզտէ զայյ օլան չանթանըն տէրունինտէքի իւչ եիւզ լիրա գատար էմանէթ բարանըն եարըսընը , միւսիւ Տէրպանեանըն տէտիկի , վէ պալատէ իչար գըլընողը կիպի , Մուհիպ պէյին թէվասսութըյլա , վէ Վահանըն շունճա միւտէթտէն պէրի իպրազ իթտիյի սատագաթէ հիւրմէթէն պախշ օլունուպ , անճագ մէպլաղը մէզպուրըն նըսֆը օլան եիւզ էլլի ատէթ լիրայը հէր նէ գատար Վահան թէտիյէ իթմէյի կէօզիւնէ ալմըշ իտի իսէ տէ , մալիւմիւմիզ օլտուղու վէչհիլէ զէվալլը տէլիգանլընըն միւտէթը մէտիտէտէն պէրի չալըշըպ չապալայյարագ , վէ տիշլինտէն թըրնաղընտան քէսիպտէ արթըրմըշ օլտուղու օլանճա սէրվէթի հարիքը քէպիր հէնկեամընտա քեամիլէն մահվ օլուպ պիթմիշ իտի , պու մինասիպէթլէ մէպլաղը մէզպուրը Մուհիպ պէյ Վահանա իգրազ իտէրէք թէսվիյէ օլունապիլմիշ , վէ Վահան տախի մահպէ մահ մաաշընըն պիր մըգտարընը պօրճունա մահսուպէն միրի մուամէլէյհէ թէսլիմ իթմէքտէ իտի , վէ Մուհիպ պէյ իսէ պու ագճէյի մահզա Վահանըն

կեցցնենք կրկին կըլմենք մէ ճշմարիտ ազգասիրական իշխան խանձնախառ գալով իթմիշ իսէ ։

Ծիլ վարդը կերէք Մեհմետ պէյ, մէ կերէք միւսիւ Ցերպանեանն միւթիւլէթ քեար մէ էհլի սախավէթ քիմսէլեր օլմազըլա, գաղտէն ղայրաւ օլմուշ օլան մէյպալաղըն թէքմիլինի ասըլի Վահանա պախշ իսում, ինչպէս ճերիմէյի քենարլերի թաղմին իթմէք քիպարըլըղըն մէ հիտմեէթին վալիֆէինաէն օլատուզունա բանա պիլիրլէր իսի իսէ տէ, մահզա ժանըն մէ Ցերպանեանըն զէվճէսի պուլունան օլ ալիւֆթէյի մահռուտէնին, պիչարէ Վահանըն հաջըդընա օլան խուսուսի պիր խուսումեթլերինտէն տօլայը ղայէթ ուսթալըգըլ թէտպիրլէր իլէ իշի պու գալըպա տէօքմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլմիշլէր իսէ, հալպուքի Վահան իլէ Մուհսին պէյին պու խուսումէթաէն զերրէ գատար մալումաթըմըզ օլմատըղը իշին, քենտի քենտիլերինէ իշին պու եօլա կիրմէսինէ թաաճիւպ իտէրիզ իսէ ։

Հէր նէ հալ իսէ, Վահան մաղտուր գալըուըննամ իշէրայէ կիրիւպ, կերէք Մեհմետ պէյի մէ կերէք միւսիւ Ցերպանեանը քեմալի թամզիմ իլէ սէլամլամըղտան սօնրա, թահսիլ իթտիկի տէճէյի պիւրօնըն խըզէրինէ վազ իթմէքլէ, միւսիւ Ցերպանեանէ խիթապէն, «Էֆէնտի էմրինիզ օլուրսա կեօմրիւյէ կիտիպ կէլէյիմ» տէյերէք չօրպաճըլարըն ճէվապընա միւնթազըր օլտու ։

Միւսիւ Ցերպանեան Վահանըն կէթիրմիշ օլտուղու տաղճէյի սայֆա սայֆա գարայէ վազ իթտիքտէն սօնրա, մէրգումըն սուալինէ ճէվապէն . . ։

— Կէօմրիւյէ գաչ լիրա պօրճունուզ վար իտէ բուսուլարընը վէր ։

Վահան տէֆթէրի քիսէսինտէն չըգարանաէն պիր պուսուլա չըգարարագ չօրպաճըլարըն թաղտիմ իթմէքլէ . . ։

— Փույսալարըն ղաթէն պէնտէնիզ հիսապընը տալմըշըմ ։

Ծերմէկա այէյ քէլամէ աղաղ խաէրէք Տէրպանեանէ խի-թապէն, « Կեցմրիւք իշխնի ալոր իւքի առամ թեթեւոր իթ-ոէք օրմաղ մի » ատեռի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ, օլուր, համթա եարըմա տախի դալըա օրտակիլեր ։

— Մասուէմքի էօյլէ իսէ, պէնտէնիզ պուլատէ իւքէն ալըր աղ էվէլ դարար վէրտիկիմիզ մասսալէյի միւսիւ Վա-հանա պիլտիրիէլիմ; (Վահանա խիթապ խաէրէք) միւսիւ Վա՞հան . . . ։

— (Վահան քէմալի թամաճիւպ իլէ Ծերմէկա պէյին երիւզիւնէ պագարագ) Պույուրուն էֆէնտիմ։

— Վլադատ ալըր միւաէթէն պէնի ոիրքի մէշղուլի-յէթինիզ չողալմըշ օլմաղըլա գիտատէսի իլէ եօրուլույո-ատնուզ ։

— Էսթաղֆիրուլլահ էֆէնտիմ եօրղունլուգ տէյիլ իլ-լա վաղիֆէմի իճրա իտէյորում ։

— Հայըր, էօյլէսի տէյիլ, սիզի մինէլ դատիմ մու-դարրէր օլունակէլէն, վաղիֆէնիզին, եանի մամուրիյէ-թինիզին խարիճինտէ իշլէրտէ գուլլանըյորուզ, մէսէլա, սիզին վաղիֆէնիզ եազըճըլըգ օլմայուպ եալընըզ թահ-միլատըլըգ իլէ կէօմրիւքճէ օլան իշլէրի թէսվիյէ իթմէք տիր (Տէրպանեանէ խիթապէն) էօյլէ տէյիլմի միւսիւ Տէրպանեան ։

— Էվէթ էֆէնտիմ էօյլէ իսէտէ, նէ չարէ պույուր-տուղունուզ կիպի եազմաղա մէճպուրիյէթ հասըլ օլույոր ։

— (Վահանա խիթապէն) Տէմէք օլուրքի, էբէյիճէ եօրուլույորսունուզ ։

Վահան ալըր հայի միննէթտարի իլէ պաշըմը էյերէք չորպաճըլըգըմընըզի երիւզինէ պագարագ շու վէչհիլէ ճէ-վապ վէրտի ։

— Թէշէքքիւր պույուրուն էֆէնտիմ, վէրէկ պույուրտու-

ղունուզ կիպի եօրղունլուղում արթմըշ տախի օլսա, մէկէր պունա մուդապիլ շաեանը միւքեաֆաթ օլունմադտա տէյի՞լմիյիմ, վէ հաթտա մ՚ինէլ դատիմ զաթը ալինիզտէն կէօրտիւյիւմ պունճա նիյմէթ չէօյլէ տուրսուն, էլան մաաշը աճիզանէմին զամմը խուսուսընտա խաքիքայլէրինէ խասսէթէն էտայի թէշէքքիւրէ պիր ֆըրսաթ կէօզէտիր իքէն . . ։

— (Նէզաքէթինտէն նաշը մէրդումըն սէօզիւնի քէսէրէք) Թէշէքքիւրէ պէյիս եօգ հէրքէսին տիւնեատէ իճրա իթտիկի խըտմէթէ կէօրէ միւքեաֆաթ կէօրմէյէ հագդը վար տըր ։

— Միւթթասըֆ օլտուղունուզ սախավէթու նէզաքէթսիզի՞ պու մէրթէպէ . . ։

— (Եինէ սէօզիւնի գաթ իտէրէք) Հէր նասըլ իսէ չիմտի պահսըմըզ օրատա տէյիլ տիր, անճագ պիր ան էվէլ տէտիյիմ կիպի, սիզէ վազիֆէնիզի խատիճինտէն օլան պիր խըտմէթ տահա իհալէ իտէճէյիզ ։

— Պույուրուն էֆէնտիմ էմր իտինիզ ։

— Բազար իրթէսի կիւնտէն պէտ իլէ, միւսաատէնիզ օլտուղճա, օ պիր մազաղայէ տախի նէզարէթ իտէճէքսինիզ, եանի միւսիւ Ժանըն հիտապլարընը տախի րույէթ իտէճէքսինիզ ։

— (Շաշըրարագ) Աման էֆէնտիմ, քէրէմ պույուրուն, նա՞սըլ օլապիլիր . . ։

— Նիչի՞ն թէրէտտիւտ իտէ յօրսունուզ ։

— Պու խուսուստա դուլունուզու մազուր պույուրմանըզը րէճա իտէրիմ, զիրա մալիւմը ալինիզ տիր քի պու մատտէ տօղրուտան տօղրույա միւսիւ Ժանըն ճէնապընա տօգունուր օլմազըլա, պէնտէնիզ հիչ պիր վագըթ իսթէմէմ քի . . ։

— Վագտ՚ա սիզճէ պու պիր նազիք տույղու տըր, վէ

պէն տախի պու կիպի նէզաքէթլէրի թահսին իտէր ի-սէմտէ , հալպուքի պունուն պէօյլէ օլաճաղըտա միւճէր-րէտ օլմաղըլա , պու պապտէ հէր նէ կէօնա էօզր պէ-յան իլթիսէնիզ պէյհուտէ տիր ։

Վահան , միրի մումաիլէյհին նէ տէմէք իսթէտիյինի էյիտէն էյի անլայուպ սէօզիւնիւ թէքրարէ մէյտան վիրմէյէրէք պաշընը էյտի , վէ միւսիւ Տէրպանեանէ պաղըրարագ , « Մատէմքի պէօյլէ իսթէյօրսունուզ պէն-տէնիզ տախի պիլա իթիրազ էմրինիզէ միւթապաաթ իթ-մէյէ սէօզ վէրիրիմ » տէտի ։

Տէրպանեան Վահան իլէ Սէրմէտ պէյին մապէյնլէ-րինտէ թէաթի օլունան սէօզլէրտէն պիր տէրէճէյէ գա-տար միւթէէսսիր օլուպ , ֆագաթ հըսս իթտիյի հիտէթի կիզլէմէյէ չալըշարագ Վահանէ խիթապէն , շու վէչհիլէ քէլամէ աղազ էյլէտի ։

— Իթիրազ օլունան պու մէսլէքիմիզտէն , միւսիւ Ժա-նըն հագգընտա պիր կէօնա շիւպհէյէ , վէ եախօտ պիր սույի զաննէ զահիպ օլմուշուզ կիպի անլաշըլմասըն , հա-շա , պիզիմ մումաիլէյհին հագգընտա էմնիյէթիմիզ պէր-քէմալ իսէ տէ , անճագ ինսաֆը մասլահաթ պէօյլէ եաք-միրզա լուզում կէօրիւլմիւշ տիր , (Սէրմէտ պէյէ խի-թապէն) էօյլէ տէ՞յիլմի պէյ էֆէնտի ։

— Շիւպհէ եօգ , (Վահանա) իմտի պու կիւն ճումա իրթէսի օլմաղըլա , էօնիւմիւզտէքի բազար իրթէսի կիւ-նիւնտէն իթիպարէն մէմուրիյէթինիզէ տէվամ իթմէնիզի թէմէննի իտէրիմ ։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ , լաքին պու պապտէ է-վէլտէն միւսիւ Ժանէ մալիւմաթ վէրիլմէք լազըմ կէլիր զաննըն իտէրիմ ։

— (Սէրմէտ պէյ Տէրպանեանէ խիթապէն) արթըգ զաթընըզ նէ գատար զահմէթ իսէ տէ պու ախշամ մէր-

գումը կ'եօրէւայ իշխ անպաթըրութենը, տէյինճի :

— Խմէթ էֆէնտիմ, հէր հալտէ :

Սէրմէտ պէյ սաաթա պադարագ այաղէ դադրած, վէ միւսիւ Տէրպանեանէ «Վափօրուժուզուն վադթը եադ-լաշմըշ, էկէր արզու իտէրսէնիզ պօսպուրուն պէրապէր կիտէլիմ» տէտի, վէ մերդում տախի «Բէք ալա կիտէ-րիզ» տէյերէք, իքիսի պիրլիքտէ մաղազատէն չըգըպ կիթտիլէր :

Նաւօրլէք մալիւմիւմիւզ տըր, Մուհիպ պէյին բէտե-րի, եանի Սէրմէտ պէյին սահիլ խանեսի Նէնի քէօյ իլէ Իսթէնեա արասընտա, վէ միւսիւ Տէրպանեան տախի իլք եազըտան պէրի Մէսար պուրնունտա եալըգտա օլտու-ղունտան, միւթթէֆիգէն Րումէլի ճանիպինէ կէչէյէն Շիրքէթի Խայրիյէ վափօրլարընըն պիրինէ բաղիպէն դա-մարայա կիտտիլէր, վէ Նէնի քէօյ իսկէլէսինէ վարընճայա դատար խաֆիյէն իչ հադտընտա դօնուշուպ կէօրիւշ-տիւլէր :

Վահան մաղազատա եալընըզ գալընճա օթուզուպ տէ-րին տէրին տիւշիւնմէյէ պաշլատը, մուամէլէսինին իւհ-տեսինէ իհալէ դըլընան պու մամուրիյէթը ճէտիտէն ալըպ խօչնուտ օլմատըղընը պիլիրիզ, Ֆագաթ Վահան ղայէթ նազիք տույղուլու սահիպի պիր տէլիգանլը օլ-մաղըլա, պու մատտէնին հէր հալտէ դաշըճ եօլտաշընըն եանի Ժանըն գալպինէ աղըր կէլէճէյինի տիւշիւնտիւքչէ-ճէ, չօն տէրէճէ պիր հուզուրսուզ տույմաղտա իտի :

Զիրա մուամիլէյհ հէր պիր խուսուստա քէնտինէ սա-տըգ տօստ, վէ օլըրընա սըրտաշ պիր աղապէյի ղանըն իթտիյի, վէ շունճա եըլտան պէրու պէրապէր պիր չօք-պաճը մայէթինտէ դարու եօլտաշլըղը իթտիքի Ժանըն գալպինէ (իխթիեարըն օլմատըղը հալտէ տախի) եէնէ տօ-գունմաղ վէ ինճիթմէք իսթէմէզ իտի, հալպուքի ...

ախտի էմիր գուլու օլտուղու հասէպի իլէ, հէր հալտէ Չօրպաճըլարընըն էնվէրլէրինէ մութաղատթ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունմաղըլա, իշպու մամուրիյէթը միւշկիւլէյի չարնաչար գապուլ իթմիշ իտի, խիւլասայի քէլամ մուամիլէյհ ճամն իլէ պիր սուրէթի մախսուսէտէ կէօրիւշիւպ թէպրիյէյի զիմմէթ իթմէյէ գարարը գաթի վիրմէքլէ, հէման այաղէ գալգտը, վէ մաղազաճա օլան էշյէրինի թէպտիլէ իթտիքտէն սօնրա, պէքչիլէրէ պաղը էտիլմիշ պիլմէլէք; նասսըթ օն պուշուգ ռաստէլէրինտէ ղալըսանէն չըգըպ ալէթթաճիլ եօլա ըտելան օլտու։

ՕՆԱԼԹԸՆՃԸ ՖԱՍԸԼ

ԹԷՊՐԻՅԷՅԻ ԶԻՄՄԷԹ

Վահան մաղազատէն չըգար չըգմազ տօղրու գարշըյա կէչիպ Գալաթա Բէրշէմպէ բազարընտա վաքը պէտէսթէնին արգասընտա քիւշատա օլունան ժանըն մաղազասընա կիթտի, Նասըլքի մալիւմիմիզ տիր, մուամիլէյհին էֆքեարը մէմնունհէսի պաշգա պիր չէյ օլմայուպ իլլա չօրպաճըլարընը թէգտատիմ իտուպտէ վուգույի հալի ժանա պիլտիրմէք, վէ քէնտինին պու մատտէտէ ասլա մէտխալի օլմայուպ, մահզա էֆէնտիլէրինին էմրի, վէ ալէլ խուսուս Սէրմէտ պէյին մուքէրրէրէն թէնպիհի մուճիպինճէ խահնախահ իշպու մէմուրիյէթը ճէտիտէյի գապուլ իթտիյինի ժանա արզու պէյան իտէրէք թէպրիյէյի զիմմէթ իթմէք, վէ պու խուսուստա մէրգում թարաֆընտան քէնտինին հէր պիր ճիհէթլէ մազուր թութուլմասընը րիճա իթմէքտէն իպարէթ իտի ։

Վահան մաղազա գաբանմատան ժանը օրատա պուլմագ արզուսի իլէ ալէլթաճիլ եէօրիւմէքտէ, վէ հէման պէտէսթէնին ըյչկեահինէ վասըլ օլարագ սօգաղը տէօնմէք իւզրէ իքէն, վագըթ աքշամ վէ սօն վաբօրուն տախի գալգմասը եագըն օլտուղունտան, ժան տախի մաղազասընը գաբամըշ, վէ Մուհիպ պէյ իլէ գօնուշուպ կէօրիւշէրէք իքիսի պիրլիքտէ քէօբրիւյէ տօղրու կէլմէքտէ իտիլէր, Մուհիպ պէյ Վահանը կէօրէրէք տուրտու վէ կիւլիւմսիւյէրէք մէրգումըն էլինտէն թութուպ ։

— Ախշամլար հայր օլսուն միւսիւ, պիզէ կէլիյօրու-

տունուզ զան իտէրիմ, տէ՛յիլմի։

— Եվէթ պէյիմ, մաղաղայէ կէլիպտէ միւսիւ Ժան իլէ կէօրիւշէճէքտիմ, լաքին էսէֆ իտէրիմքի կէճ գալտըմ։

Խըլղաթլըների քէօթիւ օլան ատէմլէրին տայիմա գալպլէրի վէսվէսէ իչինտէ օլուպ, վէ չէքքու չիւպհէտէն վարէսթէ օլմատըգլարը կիպի, Ժան տախի Վահանըն (միւսիւ Ժան իլէ կէօրիւշէճէքտիմ) սէօզլէրինտէն վէսվէսէյէ տիւշար օլարագ րէնկի աթար, վէ հըսս իթտիկի խէլէճանըն սէթր իտէմէյուպ Վահանըն եիւզիւնէ տըգգաթ իլէ պագարագ, կիւյա մէրգումըն նէ տէյէճէյինի սիմաընտան անլայապիլիր էֆքեարընտա իտի իսէ տէ, միւմախիլէյհին հալինտէն հիչ պիր շէյ ֆարգ իտէմէյէրէք, հէման քէնտինի թօբլայուպ, վէ պիֆիքիթուր պիր հալ քէսպ իտէրէք շու վէչհիլէ քէլամէ աղազ էյլէտի։

— Գէնտէնիզ իլէմի՛ կէօրիւշէճէքտինիզ։

— Եվէթ էֆէնտիմ։

— Ինչալլահ հայըր տըր։

— Շիւպհէ եօգ . . . հալպուքի . . . ։

Մուհիպ պէյ Վահանըն թէրէտտիւտինի կէօրէրէք, միւթլագա էհէմմիյէթլի պիր հալ վուգու պուլմուշ օլտուղունու ֆէհմ իթմէքլէ, թէրպիյէյէ րիայէթէն մէրգումանտէն այրըլմագ իսթէյօր կիպի հէր հալ կէօսթէրիպ, վէ Վահանա խիթապէն . . . ։

— Միւսիւ Ժան իլէ կէօրիւշէճէյինիզ մատամ, հէմ միւսթաճէլ վէ հէմտէ էհէմմիյէթլի օլմալը տըրքի պու գատար չիթապ իտէյօրսունուզ։

— (Վահան միւմախիլէյհին իհթիրազընը կէօրէրէք) Հէր նէ տախի օլսա, միւթլագա զաթը մուհիպպանէլէրինտէն կիզլի օլամազ, ֆագաթ վագթըմըզ միւսաատէ իթմէյէճէք զաննը իտէրիմ, տէյի՛լմի միւսի Ժան։

— (Սամիմա պագարագ) Եվէթ էֆէնտիմ, միւսաա-

տէմիշ եօք , վաբօրըն գալգըմասընա անճաք սէքիզ տա-գըգա վար տըր . . . էկէր արզու իտէրսէնիզ , եարըն բազար տըր Պէյգօզ տէրէյէ թէշրիֆ իտէնիզ , պէնտէ-խանէմէ ուղրայըն ուզատըրմա կէօրիւշէլիմ։

— (Մուհիպ պէյ մէրգումըն սէօզլէրինի գալպ խօշէրէք Վահանէ խիթապէն) եարընա թէքլիֆ իթմէյէ հաճէթ եօք , պու աքշամ պիրլիքտէ վաբօրա պինէլիմ պէնիմ եալըզ կիտէրիզ մէ Նէնի քէօյէ վաբօրընտան գարար մուսիւ ժան իլէ ահէսթէ ահէսթէ կէօրիւշիւրիզ սօնրասը , պէնտէխանէնիզէ միսաֆիր գալըրսընըզ , զիրա մաքսատըմ իքի այտան զիյատէ օլույօր , եանի օ վափուրունտա միւշէլէմէնին գուհուրու կիւնէշինինէն պէրի տուրուքի եաղմուր կէտիյինիզ եօք ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ ֆագաթ պու կիճէ կէլէմէմ։

— (Կիւլէրէք) հա անլատըմ անլատըմ . . . եօլունուզու կէօզլէր պիր զաթ օլտուղունու անլամըշտըմ , (Մուհիպ պէյ պու սէօզ իլէ Հռիփսիմէյի իմա իթմէքտէ օլտուղու մալիւմ տըր)։

— Հայըր էֆէնտիմ , օ տէյիլ լաքին . . . ։

— Մաատէմաքի օ կիպի պիր էօզրիւնիւզ եօք , տէմէք օլույօր քի թէքլիֆիմի պիլա իթիրազ գապուլ պույուրտունուզ ։

— (Ժան Նիմ թէպէսսիւմ իլէ) եօյլէ օլտուղու հալտէ պէնտէնիզ իլէ անլայամայ մէրամըմ գուլլուղումուզ օլուրում ։

Վահան Մուհիպ պէյին արզուսունէ մուվաֆագաթ իթմէյէ մէճպուր օլտուղու « Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ պույուրտուղունուզ կիպի օլսուն » տէտի , վէ տէրհալ պիր բուսուլա եազարաք , մաղազա համալլարընըն պիրի իլէ , վէֆտէլարէ պիր իշ գուհուր իթմիշ օլտուղունտան օ կիճէ Պէյօղլունա կիտէմէյէճէյինի Հռիփսիմէյէ պիլ-

տրդըր , չիրքին ու կին ճամա երթեկի օրատաղաստան ,
Վահան Հրութխանըմեյի ուլ ախշամտան կեզտիրմեյէ սէօզ
վերմիշ իտի իսէ տէ , քենտիսինէ խծրա խանձեյի չէյ ,
հանկի թեսադիւֆեյի զիմնեթ մատտեկի անտէն գիրատտէ է-
հեմշիրեթլի օրատաղաստան , չարշաֆլը ծան իլէ Մուհսին
պէյին թեքլիֆլերինի գապուլ իթմիշ իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ Վահան թեսադիւֆէն ուղրաք Հրութխա-
նըմեյէ կեօրիւնտիւքտէն սօնրա , մերագ ուլան իլէ պէյրա-
պէք պէթթեհանէյի կիւրիւլտիւլերէք վաբօրա եեթիշտիրիլտի-
լէր , վէ հեման իւչի ալիրլէքտէ եան գամարաարա կիրտի-
կլէրինտէ վաբօր տախի հարաքէթէ գալգմամըշ գէօզլե-
րինն աչըլըր , եանըտի բահնէ Վահան քենտի իչթիխրաղ
իլէ վէ սէօզլէրինէ պիր նիհայեթ վերիրէք , Ըսգիւտարտա-
կիւքի մադաղադաք կիւզէլեան իսէն վաղատանըն , հանի
Սերմէտ պէյ իլէ միւսիւ Տեօրադեանըն քենտիլերինէ թի-
ատրօլերի թեքլիֆի չու վէչհիլէ պէսեան էյլէտի ։

— (Ժանա խիթապէն) Սիզլինտէ կեօրիւշմէք խոթէալթիմ
մատտէ , Մուհսին պէյ էֆէնտիլեն կիրտի օլմատըղըն-
տան , էյլէր միւսաատէ իտերսէնիզ ահօզթէյիմ ։

— Պույուրուն ։

— Գանտատան իքի սաաթ գատար աղտէմ Սերմէտ պէյ
էֆէնտի իլէ միւսիւ Տեօրադեանն աէնտանընըզ պիր Թեաթ-
րօֆ իթտիլէր , վէ տահա տօղրուսու պիր էմր պույուր-
տուլար քի , պէնճէ իճրաար բէռ կիւճ իտար , փիփայի-
տէքի իմթէր իմթէմէզ վէ զարուրի օլարագ գապուլ իթ-
տիմ ։

— (ժամ պօզուլարագ վէ թիթրէք պիր սէսա իլէ)
Արզ օլունան թեքլիֆ պէնտէնիզէ այրը պիր չէյ մի տիր ։

— Էվէթ էֆէնտիմ , զաթընըզըն մաղպադաձա օլան գէ-
սապլէրինի րույէթ իթմէք իչին պէնտէնիզէ էմր պու-
յուրտուլար ,

— Ճիմօնքի մաղաղանքն հիւանդացա՞ըրինըմը , եօխսա Ըստամպօլաաքի . . . ։

— Հայըր , չիմօնքի եանի եէնի քիւշատ օլունան մաղաղանքն , վաղա՛ա պու մատտէյի միւսիւ Տէրպանեան սիզէ պու ապշամ սուրէթը ըէսմիյէտէ օլարագ պիլտիրէճէք իսէտէ պէնտէնիզ մահզա թէպրիյէյի զիմմէթ իթմէք ‥ վէ պախտուսուս իշպու վագաատէ գուլլունուղուն թարաֆը մուհիպպանէլէրինտէն մազուր թութուլմագըլըղըմ իչին , մէրգումը թէգտամիւմ իտուպ անտէն էվէլ վուգուույի հալի սիզէ պիլտիրմէք իսթէտիմ իտի , վէ շունու տախի միւքէրրէրէն պէյան իտէրիմ քի , պէնտէնիզ ճիհէթպէ ճիհէթ գալպիմէ տօն տէրէճէ կիրան կէլմէքտէ օլան , իշպու մամուրիյէթը նահէմվարէնին գապուլի խուսուսունտա րէք չօգ մուգավէմէթ իթտիմ իսէ տէ , նիհայէթ նազըրլըքի մալիւմը պիրատէրանէնիզ տիր , էմիր գուլլու օլտուղումտան հասէպի իլէ խահնախահ գապուլ իթմէյէ մէճպուր օլտում ։

Ժան Վահանըն պու մէմուրիյին ղայրի հէվատարինտէն վէֆգէլատէ պօզուլարագ եւզլերի ալթէշ կիպի գըզարտը , վէ հըսս էթտիյի հիտտէթի սէթր իտէմէյէրէք պօզուք պիր սէսա իլէ , Վահանըն եուզինտէն եօգարը պիր խասիմանէ նիկեահ իլէ պագարաք չու վէչհիլէ ճէվապ վէրտի ։

— Տէմէքքի հագգըմտա սույի զաննէ զահիպ օլմագտա տըըլար ։

— Հաշա էֆէնտիմ եանըլըյօրսունուզ , կէրէք միւսիւ Տէրպանեան , վէ կէրէք Սէրմէտ պէյ հագգընըզտա էմնիյէթլէրինին պէրքէմալ օլտուղունու չէնտա տէֆա իգրար իթտիլէր , վէ հաթտա պէնտէնիզ . . . ։

— (Հիտտէթլէ մէրգումըն սէօզինի քէսէրէք) Հա՛յըր հա՛յըր միւսիւ , մատէմքի պու անէ գատար պէօյլէ պիր

չէյ վուգու պուլտուղու եօղուսա, տէմէք օլուրքի տիւշ-մէնլէրիմտէն պիրի, այրըճա պիր մաղազատար, եանի միւ-թադիլ պիր իշ սահիպի օլտուղումու հասէտ իտուպ ա-լէյհիմտէ կէզերէք մէրտումանէ պէնի կէշմիշ օլմալը տըր տէտի։

Ժան պու սէօզլէրը իլէ Վահանը իյմա իթմէք իսթէր իտի, ֆագատ նասըլքի մալիւմումուզ տըր, Վահանըն պու իշտէ զէրրէ գատար պիր սուչու եօգ իտի, հալպու-քի (ալէմի նազարը պիլիրսին գափըլըն կիպի) սէօզիւն վէհ-մընտա, մէրտում Վահանը տաշը քէնտի կիպի ալչագ վէ էհլի հասէտ պիլիւրմէքլէ, հէր հալտէ քէնտի ալէյ-հինտէ պուլունաճաք զանը ղափիլինտէ օլմաղըլա միւմա-իլէյհին հագգընտա հըսս իթտիյի սամիմէթ կիտտէն կիտէ թէզայիւտ պուլմագտա օլուպ, վէ պու վագա-նըն զուհուրը իսէ եանի քէնտինի պաշըը պաշըտա վէ միւ-թադիլ պիր իշ սահիպի զաննիթմէքտէ իքէն պէօյլէ պիրտէն պիրէ, վէ տօլայըսը Վահանըն հիւքմի ալթըն-տա կիրմիշ օլտուղունու միւլահազա իթտիքճէ, արթըգ պիւթիւն միւմքին օլան քէնտինին էն պաշ տիւշմանը նազարը պագըմագտա իտի.

Մուհիպ պէյ Ժանըն պու հէյէճանընտէն տօղուլան-ղուճու տէրք իտէրէք, մանաստըր պիր պագըշլա Վահա-նըն եիւզիւնէ պագար, վէ սէօզէ միւտախալէ իտէրէք, Ժանըմ խիթապէն...։

— Միւսիւ Ժան քէրէմ պույուրուն, հիտէթինիզ պէյ-հուտէ տիր, պէնտէնիզ տախի միւսիւ Վահանըն տէտիյի կիպի, կէրէք ըէտէրիմին, վէ կէրէք միւսիւ Ցերապ-եանըն հագգընըզտա էմնիյէթը գազանմըշլարընըն պիր քէ-մալ օլտուղունու վէ սիզի պիզզաթ էվլատլարը կիպի սէվ-մէքտէ օլտուղլարընը թաստիք իտէրիմ։

— (Ժան եինէ հիտտէթ իլէ) Հայըր պէյիմ հայըր,

Թէմիստոկլէսի փառքիմէնքի սէօյլէտի եռանտըլը յօրտումուզ, այնը մըր-
զամանքը հէր Ցօլքեան այիր արտաշխըն իշի ոյնուզու Կիւնէշ
կիպի զանձիր ամբ, հարթասա պէնտէնտին զաթը այինտըր
պու մասալէ հաղգընտա պէօյլէ ալիֆիլթերի տուզուշու
նուզա տալսի, զիյատէսի իլէ թանշըմ իմէ յօրուամ։

— Պէնտէնի՞ զինձի։

— Էյլէ՞ էֆէնտիմ, զաթը այինտըրմը չու պիրինուշուր
հալի, պէնտէնտէն պէք զայրըզ կէօրինմէյօր ամր։

— Էֆէնտիմ, զաթըպլարըն զալմալ տըշըր սէօյլէ-
մէնիզ, զիրա պէնտէնտիզ պու սէօզլէրտէն հիչ պիր չէյ
անլայամըյօրում։

— Միւսիւ Վանհանըն պիրպիմ մաղաղասը կէզմիշսէ,
Ճիւտտըլըմըղ պազասը, կէրէք պէնտէնտէն, վէ կէրէք
զաթըն այինտըզէ, նէ աէրէնէ պիրըմ պիր Հայաստան օլ-
տուղու չիւպհէսիզտիր պանտասըն հաքինդէ, տէյիլ իսէ
պու հաղարաթէ եա էհէմիյէթ վերմէզ իտէմէյօրու-
նուզ, վէ եաղըտա պիրպէմ հէր նէ սէօյլէրսէ մէրամը իսէ
պու հաղարաթը պիլէ իլթիֆաթ հաղըմ իտմէզ իտէյօր-
տուսուզ, հայրանըմ պէնտէնտէն հիչ պիր վաղըթ պասմա-
տասըն իսէմէմ, զիրա պու մէսէլէ տօղրուտան տօղրու-
յա նասլըտըլան իլթիֆաթը իմտանը չէօյլէ տուզրուտան հաթ-
տա....։

— (Պուն իչին պէյ ճէպինտէն պու սէօզլէրտէն կիւճէնիւպ
մէրզումըն քէլամընը զալթ իթմէզտէ) Աման պիրատէր
պէք անլայընտ զէյլէր սէօյլէյորսունուզ, վէ թէէսսիւֆ ի-
տէրիմ զի պէնտէնտէն եէրին նէ տէմէք իսթէտիյինիզի անլա-
յամըյօրում։

— Պուննտան զօլայ անլաշըլըր պիր չէյ եօզտուր
զանըն իսէրիմ, մէսէլա չօրպաճըլարըմըզըն պիրպիմ իչին
պիւչա իթտիֆաքըն մաղաղա, պիր զարուշագ իչին այտան
պէրի պէնիմ իսթէտիմ, վէ պիզիմ թահար նէզարէթի-

[illegible] [illegible] Ճամբան [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] այն [illegible] [illegible] կեդրոն [illegible]
դէ մէ կերպեր [illegible] այն [illegible] համագործութ [illegible]
[illegible]։

Ժամերն [illegible] [illegible], այս [illegible] [illegible]
ներ իսկ, Վահանեան Մուշեղ դէ յի [illegible] իսկ պա-
[illegible] [illegible] [illegible] խօսք, [illegible] մեր-
դուն Վահանեան մեծ [illegible] կայ [illegible] մէջ
հետ [illegible] [illegible] այն [illegible] [illegible], երբ
դօլայ սուրբերում տուղաղա տիւշիւրնեն յենեյ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], մերգութեաններն [illegible] նէշը թօխ-
մի [illegible], մէջ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] այն [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] իշ [illegible] [illegible] կենդիշ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] հետ հալած [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
հետ [illegible], [illegible] դէ յիմ [illegible] կինդը [illegible]
[illegible] հայ [illegible] [illegible] այն [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]։

Վարդան Մանեհաղ դէ յ [illegible] այն [illegible] [illegible]
Ժամերն [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible];
հալալուքի մումակեյն կլոտի տիւշիւնեն յիպ, զերդէ պա-
տարը Վահանեանն [illegible] շիւալեն [illegible] դէ տն-
[illegible] [illegible] այն հայ [illegible] [illegible] [illegible],
դէ հեր նէ տախի օլսա իլերուան [illegible] իւմե-
տի իլէ մերգումըն սուալինէ շու մէչհիլէ [illegible] [illegible]։

— Թէ, [illegible] [illegible] մեռած բէքած [illegible] օլու-
[illegible] այն հայ [illegible] [illegible] տէ [illegible] [illegible] դա-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], դէ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Վահանեան [illegible] [illegible] այն [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] հայի [illegible] [illegible] [illegible]

մէջպուրիդին, վէ կապիլտանէ աւտէթտէ իխպար իթմէսի իլէ պիլտէ պիր կէրամէթ տախի իթմիշտիրքի, հիչ պիր վէչ-հիլէ ինքեար օլունամազ, քէնտինէ իհալէ օլունան մէ-մուրիյէթի գապուլ իթմէմէք պահանէսինա կէլինճէ պու տախի կիւն կիպի աշիքեար օլուրքի, տօստումուզ միւսիւ Վահանըն նէզտինտէ հէր քիմ օլուրսա իսէ, մա-տէմքի պիր էֆէնտի էմրի թահտընտա պուլունմագտա տըր իսէ իսթէմէզ գապուլ իթմէյէճէյի տէրքեար օլ-մազըլըմ, էֆքեարը աճիզանէմճէ պու խուսուստա տախի մազուր տըր, տէտի։

Ժան, Մուհիպ պէյին Վահանը թա պու տէրէճէյէ գատար թահամմուլ իթմէքտէ օլտուղունու կէօրիւնճէ, նիյէթի ֆասիտէսինին իճրասընը, համի մէրտումանը պիրպիրլէրի իլէ պօզուշտուրմայը չիմտիքի հալ թէհէ-խիր իտտուպտա, պու մատտէ հատտընտա իլէ սօնրէ պաշ-գա պիր թէտպիր տիւշիւնէճէյինէ գարար վէրտի, վէ Վահանըն հագգընտա գալպինտէ մահֆուզ օլան տողրու նէֆսանիյէթինի Մուհիպ պէյ չագըրըլմագ իչին իչին իլէրուսինէ վարմադտան պաշգա, հալպուքի կիւյա մի-րի մումայիլէյհ սէօզլէրինի անլայամամազլըգտան պաշգա մա-նա վէրմիշ օլտուղունտան, կիւճէնմիշ կիպի պիր հալ կէօսթէրէրէք, վէ եիւզինի էքշիթիփ . . .

— Թէէսսիւֆ իտէրիմքի, պէտապախտանէ սէօզլէրիմ ի-լէ, սէօզլէրիմ անլաշըլամամասընտան պաշգա տիւրլիւ մա-նալէր վէրիլմէքտէ իտի։

— Նէ կիպի։

— Պէնտէնիզ, տօստումուզ վէ էն սատըգ ահպապը-մըզ միւսիւ Վահանըն սուչու վար մը վէ խաթա սէպէպիյէթ վիրմիշ տիր տէմէք յօրտում, հաշա, հաթըրա պույուրտու-ղունուզ կիպի, տօստումուզուն նէզտինտէ հէր քիմ օլսա խաճխալըղ պու մուամէլէտէ պուլունմաճաղընը գապուլ

իթմէքլէ պէրապէր, պու խուսուսդա պիզէ իթաէթի խըրա-մէթին տախի գըյմէթինի էյիտէն թանըր վէ թագտիր իթտիյիմ իչիւն, քէնտիլէրինէ խասսէթէն թէշէքքիւր տա-խի իտէրիմ, տէտի ։

Վահան գալպինին բագըրըը հասէպի իլէ մումանիլէյ-հին սէօզլէրինի տօղրու զան իտուպ ինանտը, վէ գալ-պինտէն մէմնուն օլարագ, թէպէսսիւմ իլէ ժանըն էլի-նինէ պագտը, վէ քէմալի խալիսիւյէթ իլէ մէրգումա ճէվապէն . . ։

— Էսմաղֆիրուլլահ, թէշէքքիւրէ հաճէթ եօգ, պէն-տէնիզ անճագ գարտաշօլտուղըմըզ վէ տահա տօղրուսու պի-րատէրլիք վազիֆէսինի իճրա իթտիմ զաննի իտէրիմ, տէտի ։

Ժան մէրգումանըն անլայամայաճաղը սուրէթտէ միւ-թէհզիզանէ պիր թէպէսսիւմ իտէրէք . . ։

— Շիւպհէ եօգ, վէ պէնտէնիզ տախի իթթիֆագ իթ-տիյինիզ պու մէսլէքի թագտիր վէ թահսին իթմէքլէ, շայէտ պէտէլինի իճրա իթմէյէ պիր ֆըրսաթ պուլուրսամ մուվաֆֆագ օլապիլիրսէմ, իլէլ էպէտ քէնտիմի պահտը-եար ատտ իտէճէք օլտուղումու շիւպհէսիզ տիր, տէտի ։

Ժանըն, սէօյլէտիյի պու թէմիհզա եօլլու սէօզլէրին մանասընը, Մուհիպ պէյ իլէ Վահանտան պիլտամէ, օ-գուեանլարըմըզըն անլամըշ օլտուղու շիւպհէսիզ օլմագլա ալթըգ պու խուսուսդա թարաֆըմըզտան իլավէյի մէ-գալէ հաճէթ կէօրմէյիզ ։

Գու արա վաքօր Ըսթէնեա գօյունտա խմըար իթմէքլէ Նէնիքէօյէ եագլաշմագտա օլտուղունտա Մուհիպ պէյ կէօրիւպ այագըա գալգտը, վէ ժանը խիթապէն, պու կիճէ հավա պուլանըգ օլմասա իտի, պատէլ թաամ միւ-տիւ Վահան իլէ գայըգըլա Գէօյիւքսէրէյէ կէլիպ կէօ-րիւշիւր իտիք, տէտի ։

— (Ժան կիւլիւմսէյէրէք) Բէք մէմնուն օլուր իտիմ ։

— Եղածին հաւանօրէն աշխարհաճանաչութեան չհասկցուիլն էր, հետեւեց հալ խոհ այս կրնէ ալէնտեսնիզ միասին այն վա-գըրքի պաշտպանութեան համար, բէնտէրիմաէն իշխն նէ օլտու-ղունու անլամադըղը ճահտ խոտէրիմ, աճէպ։

Վարդանս սա պահեր մէկմաթնատ է բանէրինն վուգու-պապայութու. կրակի ինճէ այիր եաղմուր եաղմայա պաշլա-մըշ, վէ վարոր տախի խաղքլէյէ եանաշըռըշ օլմադըլար Վա-հան իլէ Մուհիպ այէյ ճանըլա վէտալիշուալ ծէնիլքէօյէ չըգտըլար, վէ ժամ տախի վարօրտա գալարաք Գէօյիւք-տէքէյէ կիրտիք.

Մուհիպ այէյ Վահան իլէ եարըյա վարտուղ, պիր մըզ-տաք ալդանա խաթիրաճէթանէն սէնին թարամ իթտիլէր, վէ պարանէլ թաամ միրի մումայիլէյէ միրաքիլիթանէն միւ-սաատէ տիլէյէրէք բէտէրինին օտաալարն վարտը, վէ սէօյլէրինէ պաշըդա այիր բէնիկ փիրդէրէք մէրդամէրիը մու-ճիպ պաշն մսաատէ այլամաք էֆքեարը իլէ, միրի մու-մայիլէյէին ատգըլը արզուշարդըմըզը պաշըրաք իսէ տէ, բէտէնին Աէրմէսն այէյ էօյլէ բէք գօրգու թութտուղու ա-տէմիլէրտէն պըմլարուդ, տէրլադալ մահֆուալինին մազ-պուդիյէթն նէ օլտուղունու ֆէհմ իթմէտիք; մէրդումին պուդալինանէ խուդիհինէյէ եէկէապլար միրմէյէրէ խաի, վէ նիհայէթ Մուհիպ այէյին պաշըդա չարէսի գալմայա-րաք, տօղրուտան տօղրուեա խաթիրալէ մսաատէ իլէ կի-րիշուպ, «Էֆէնտի բէ՛տէր, սիլմէտինն միւամ Վահան այու կէմէ միրավէ միւսաֆիր տիր» տէտիք.

— Եօլէ՛մի, բէք այա։

— Եւէթ էֆէնտիմ իւհտէնին դըմալէ իթտիյիմիզ մէ-մուրիյէթին . . .

— (Օղլանին աէօդլունիւ գամթ խտերինը) անդայըլըր անլաշըլըր . . . տէյէրէք եաղըրմանէնին իւզէրինտէ պու-լունան չէրէզլէրտէն չամաշըր եանալարընարսանըն պիրի

ալֆէթ թանձրը օտա դաստիարակութեան իշխում կըրկնէ,
«Միւսիւ Վահանը պուրայա չաղըր» տէյու մէրդիւմէն
էմր իթտի, վէ պիրաղ սոնրա Վահան իչէրու կիրէրէք
միրքի մուսահիպլէյնի քէմալի թազիմ իլէ սէլամլատը։

Ծէրիմէն պէյ Վահանը կէօրիւնճէ կիւլիւմսէյէրէք ; «
կիճէ քէնտիլէրինտէ միսաֆիր օլմասընտան պէյանը մէմ-
նունիյէթ իթաիքանէն սոնրա, Մուհիպ պէյէ խիթապէն,
«Միւսիւ Վահանըն պուրատա հազըր պուլունմասը պէք
մինասիպ օլտու, զիրա մէրաքընը մուճիպ օլան մատտէ-
նին իյզահը հաղգընտա տէյճէյիմ սէօզլէրի, անըն տա-
խի տէնլէմէսինի արզու իտէր իտիմ, հէր նէ դատար իճ-
րաաթընա դարար վէրտիյիմ մուամէլաթէ տայիր սիզէ իյ-
զահաթ, վէ եախոտ հիսապ վիրմէյէ մէճպուր տէյիլ ի-
սէմտէ, անճագ պուննան իքի իւչ սաաթ դատար էվ-
վէլ, մաղրազատա միւսիւ Տէրզանեաննըն սէօզլէրինի թէք-
րար խուէրէք ատէրիմքի, միւսիւ Ժանըն հազգընտա կէրէք
պէնիմ վէ կէրէք միւսիւ Տէրզանեանըն էմնիյէթիմիզի պէր
քէմալ տըր, վէ միւսիւ Վահանէ իհալէ գըլընան մէմու-
րիյէթ տախի պաշգա պիր շէյ իչին օլմայուպ իլլա գամ-
պանեաներըն մէնաֆիյի իգթիզասընտան տըր։

— Տէմէք օլուրքի չիմտիյէ դատար գումբանեանըն
մէնֆաաթընա խալէլ կէլմէքսէ իտի քի, պու թէշէքքիւ-
լիւսալթէ . . . ։

— (Հիտէթլէ մախսուսըրըն սէօզլէրինի քէսէրէք) Աֆ-
թըք, պու դատար իյզահաթ իլէ իքթիֆա իթմէնիզի թա-
լէպ իտէրիմ։

Մուհիպ պէյ բէտէրինին ճանը սըգըլտըղըն անլայըբ,
իչին իւլէրիսինէ վարմագըզըղա ճէսարէթ իտէմէտի, վէ
Վահանա կիզլի պիր իշարէթ իթմէքլէ, իքիսի պիրլիք-
տէ միրքի մուսահիպլէյնի սէլամլայըբ օտա դարութընտան
տըշարը չըգտըլար։

Յաղմուր սինէ սինէ եաղարագ սապահա գատար տէ-վամ իթմիշ օլմաղըլա, Թաալիյի Մուհիպ պէյ սէօզիւնտէ պուլունամամըշտը, եանի օ կիճէ գայըրգըլը Պէօյիւքտէրէյէ կիտիւպտէ ժամ իլէ կէօրիւշէմէտիյի իչիւն ճանը սըգըլ-մըգտա օլտուղունու Վահան կէօրիւնճէ, մուամիլէյհին պու հալինէ թաաճիւպ իթմէքտէ իտի, ֆիլ վագի Մու-հիպ պէյին թարզը թավրընտա պիր թէպէտտիւլաթ զու-հուր էտիպ, վէ պիր աճիպ հալ միւշահատէ օլունմագտա իտի, չէօյլէքի միրի մուամիլէյհ իքի իւչ այ գատար ագտէմ չէնմէշրէպ վէ կիւլէր եիւզ պիր տէլիգանլը իքէն, օն պէշ կիւնտէն պէրի, թապիաթընտա պիր թիթիզլիք, վէ սի-մաարընտա տախի կեահպէ կեահ պիր ասարը մահզունիյէթ կէօրիւլմէքտէ, վէ էն սէվտիյի ահպապընտան, եանի Վահանըն սէօզլէրինտէն տախի սըգըլէթ տույմագտա, վէ քէնտիսինէ խըրթապ օլունան սուալլէրէ զօրուրի ճէվապ վէրմէքտէ, վէ վագըթ վագըթ տէրունի տիլտէն կիզլի կիզլի ահլէր չէքմէքտէ օլտուղունու, Վահան ֆարգ իթ-միշ օլմաղըլա, մուամիլէյհին պու մէմուլին ղայրի հալինէ զիյատէսի իլէ մէրագ իթտիյինտէն, օլ կիճէ պիր ֆըր-սաթընտա տուչիւրիւպտէ միւթլագա պու թէպէտտիւլաթը վէֆգէլատէնին ասպապընը նէտէն իպարէթ օլտուղունու անլամագ գարար վէրմիշ իտի։

Մուհիպ պէյ բէտէրինին հուզուրունտան չըգտըգտան սօնրա, Վահան իլէ պէրապէր տէնիզէ նազըր պիր օտա-նըն բէնչէրէսինի աչըպ օթուրտուլար, վէ պիր միգտար սիւքիւթտէն սօնրա միրի մուամիլէյհ քէլամէ իպթիտար իթմէքլէ, « Ցօղրուսու պու կիճէքի եաղմուր զիյատէսի իլէ մէրագըմա տօգունըրյօր, զանն իտէրսինքի աղըր պիր մէնկէնէ իլէ իչիմի սըգըյօրլար » տէտի։

Վահան Մուհիպ պէյին պու սէօզիւնիւ այնի ֆըրսաթ ատտ իտուպ, մուամիլէյհին հալինտէ կէօրիւլէն թէպէ-

ախուլաթը անլամանքն վարքը կեղծիչ ամր զանունը յօրա հե-
ման քելամէ տղաք խոսերէք . . .

— Ջաթէն պիր միւտէթտէն պէրի ախր քի, սիզտէ պիր թամըր ածիպ., մէ գալպինիզտէ պիր սըրգէթ կեօրիւլ-մէքտէ տիր ։

— Պէնտէնիզի՞նմի ։

— Էվէթ, զաթը ալինիզին, մէ պու թեպէտտիւլաթըն նէտէն նէշաթ իթմիշ օլտուղունու պէնտէնիզ կիզլի հէր պիր ճիհէթլէ սաարըք, մէ մուհապէթինիզին տուղրուն-հէր ան ճանընը փէտայէ հազըր օլան ահպապընըզըն կիզլէտիյինիզ, տօզրուսու պանա պիր տառլի տէրտին օլ-մուշ խոտի ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, ֆագաթ սիզտէն կիզլէյէճէք պիր շէյ եօք ։

— Ինքեարը գապիլ տէյիլ տիր ։

— (Ցիւշիւնէրէք) Վագըա պիրատէր հաքգընըզ վար, պիր միւտէթտէն պէրի տիր քի սիզտէն մատէ հէր տեհ-պատըրմուշն, օտայուպ եաղմատան, մուտիքիտէն, կեօ-րիւշմէքտէն, կեզմէքտէն, մէշհապլ հէր պիր շէյտէն խա-թիրըւլ իթմէքտէյիմ ։

— Սէպէպինի սուալ իտէպիլիրմիյիմ ։

— Սէպէպինի . . . պէնտէ պիլմէմ, ֆագաթ պանա խ-ատէրսէմ խասսթա օլմալըյըմ ։

— (Կիւլէրէք) Աման պիրատէր, օլմայաքի աշգ խաս-թալըղընա կիրիֆթար օլմուշ օլասընըզ, էկէր ատէտիյիմ կիպի իլլէթի աշգ կեօյնիւնիւզի իսթիլա իթմիշ իսէ ճիւմ-լէտէն էվէլ պէնտէնիզէ ըզհար իթմէլիսինիզ, զիրա մա-լիւմը ալինիզտիրքի պէնտէնիզ պու խուսուստա էրէյինճէ միւճէրրէպիմ ։

Մուհիպ պէյ մումաիլէյհին պու սէօզլէրինտէն քէտէր հիսսէթ իտէրէք նիւզլէրի գըզարտը, ֆագաթ պէլլի

իշխմէնչէ մեռնուածին եղբօրնե պարտքը կենալի, մէ «Թափլիպէ ինճիլեանըմ եօք սըրը» անէտի ։

Վերջապէս Վահան օ՛կինճէ հէր նէ եարար, մէ նէ կէօ-նիւ թէզալըր իշիլար իթալ խալէտէ, պիր մուշքիւն Մու-հիպ պէյին աղզընտան պիր չէյ գաքըրըսա էսրարըմա ա-կէահ օլամասը, մէ քէնտիսի լաֆը ուզաթըրըճա, մու-մանիլէյհ տախի օ նիսպէթտէ գըրսա գըրսա ճէվապլար վէրիր իտի, մէ նիհայէթ Վահան մերդուածին գլխատեալ իլէ աղալըթ մէ առաէթա հիմաէթ առույաուղունու հըրա խանէքէ, որու հայլին նէ օլաուղունու իչէրուտէ անըլամազ-լըմիւրտի իլէ պէրտարաու միւպահասայը գարարյուլ մու-մանիլէյհէ, «Իսթէրսէնիզ եաթալըմ ղայրի» տէտի ։

Դու «Եաթալըմ» սէօզի Մուհիպ պէյին ճանընա միննէթ տուշմէքլէ, սաաթընա պագտը, մէ հէմեն պյա-զու գալտարաք «Էվէթ եաթալըմ պիրա վագըթ կէչմիշ տիր, կիճէլէր հայլ օլտու» տէյալ օտասընա չէքիլտի ։

Վահան սապահլէյին էրքէնճէ գալգըպ մէ Մուհիպ պէյին օյանմասընա տախի պէքլէմէքսիզին իլէ վաքըթ պալքըպէնէ Լատամանօղլու մէ անտէն տօղրու Գէյօղլունա չըգ-գուպ Հըրխըմպաթէյի պուլտու, անճագ ույղունսուզ գար-տըղընտա Մուհիպ պէյլէ մէքիլմէք իչին առա ուշագլա-րընըն պիրինէ պիր Թէզկիրէ պըրագտը, մուամիլէյհ Թէզկիրէյի մէզքիւրէ իլէ մամուր չէքիփ օլսա էրքէնճէ կիթմէյէ մէճպուր օլտուղունու Մուհիպ պէյանէ էօղր պիլտիրմէ իտի ։

ՕՆԵԷՏԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ԺԱՆԸՆ ՖԱՄԻԼԻԱՅԱ ՕԼԱՆ ԱԼԱՔԱԹԻ

Վասֆը իչար գըլընտըղը կիպի Մուհիպ պէյ իլէ Վահան, մութթեֆիգէն Եէնի քէօյ իսկէլէսինէ չըգտըգլարընտա, Ժան գամարատա թայիֆի եալընըզ գալմըշլա մուսթաղրագը տէրտայի թէֆէքքիւր օլուպ, Վահանըն ալէյհինտէ գուլլանաճաղը թէտապիրի ինճէտէն ինճէյէ տիւշիւնմէքտէ օլ տէրէճէ տալմըշ իտի քի. վաքթըն Պէօյիւքտէրէ իսկէլէսինէ եանաշմըշ օլտուղունու ճէկէր գամարօթ խապէր վիրմէմիշ օլսա, մէրգումըն թա Գավաղա գատար կիտէճէյի շիւպհէսիզ իտի:

Հէր Նասըլ իսէ մէրգում տէրհալ իսկէլէյէ աթըլայուպ, հիչ պիր եէրէ օղրամագսըզըն տօստօղրու խանէսինէ վարարագ, հէման քէնտուսինէ մախսուս օլան եաթագ օտասընա կիրուպ գափույը տալըի իչէրուտէն սիւրմէլէտի:

Ժանըն իսթիճար իթտիկի սայֆիյէ Պէօյիւքտէրէ իլէ Մէսար պուրնու պաղչասը արասընտա վագը Գիրիզօ թէսմիյէ գըլընան սօգագըն սաղ ճիհէթինտէ իւչ տէօրտ օտայը հավի ախշապ պիր խանէ օլուպ, խանէյի մէզքիւրէնին սագին օլանլար իսէ անճագ տէօրտ նուֆուստան իպարէթ իտիլէր, շէօյլէքի. մալթայալը քէտիակ կիպի իւսթիւ պաշը եաղլը վէ տիւմանտան եիւզի կէօզիւ գարարմըշ, վէ պաշընըն սաչլարը իքի իւչ րէնկէ թահվիլ օլուպ, ատէթա լիֆ կիպի պիրի պիրինէ գարըշմըշ ալթմըշ եաշընտա գարա գայըշ կիպի պիր աշճը

գարը , մաթպախըն իչինտէ եօթէ պէրի կէզինմէտէ , վէ եիրմի սէքիզ օթուզ չաղլարընտա էսմէր իւսթիւնէ չիչ-մանճա , կէօզլէրի աչգու մուհապէթ գըզըլճըմլարը սա-չար վէ հէր պիր թարզը էթվարը , վէ ճիւնպիւշի րէֆ-թարը , հուզուզութը նէֆսանիյէլէրինէ էսիր օլան կիրու-հը զէնքէրէսէթանըն գալպլէրինէ չէհվէթ եարէլէրի աչար գայէթ չիրին տիլ չիքեար վէ չիվէքեար էնգարէլի պիր պէալէմէ գըզ իտէ , խուսթգաթտա պաղչէյէ նազըր պիր օտանըն քէօշէսինտէ օթուրուպ տուտա գիթարը մութաա-լա իթմէքտէ օլան պիր իհթիյար ատէմ վար իտի ։

Իհթիյարը մէրգում Մարգար աղա նամըյըլա եէթ-միշ եաշընը կէչկինճէ էլտէն այագտան տիւշմիւշ , ֆա-գաթ տուվլէյի ազլիյէսի եէրինտէ պիր ատէմ իտի , պու իհթիյարէ ժան բէտէնը տիմէքտէ օլուպ , միւտէթը մէտիտէտէն պէրու (գըրօնիկ) եանի իլիկ խասթալըղը տէնիլէն պիր նէվի տէհշէթլիւ սըզըյա միւպթէլա օլա-րագ նիհայէթ քէօթիւրիւմ օլմուշ իտի , մէրգում կէնճլի-յինտէ էբէյինճէ սէրվէթ սահիպի պիր սարրաֆ իտի իսէ տէ , օղլու եանի ժան կիպի քէնտիսի տախի չէհվէթը նէֆսանիյէսինէ էսիր օլարագ , եարըմասըղը սէֆահաթ , վէ իճրա իթմէտիյի թէսէյյիւպ գայմամըչ օլմաղըլա , պիւսպիւթիւն վիճտանընի չիւրիւթմիւշ , չէօյլէքի խօվար-տալըղը սէպէպի իլէ կիրիֆթար օլտուղու մէքրուհ իլ-լէթլէրին տէֆի զըմընտա , զարուրի իսթիմալ իտէկէլ-տիյի պիր թագըմ զէհիրլի վէ ճիվալը մուզիր մուալիճէ-լէր իլիքլէրինէ իշլէմիշ օլուպ մէրգումը չու տէհշէթլիւ հալէ գօյմուշլար իտի , վէլ հասըլ Մարգար աղա եիրմի պէշ եաշընտան գըրգ գըրգ իքի եաշընա գատար եար-տըզը էօլչիւսիւզ սէֆահաթըն , վէ նապէճա հարաքէթի-նին ճէզասընը ճիհէթ պէ ճիհէթ եանի թա եէթմիշ եա-շընը կէչինճէյէ գատար գաթ պէ գաթ վէ ֆայըզը իլէ

զահմէթլի սուրէթտէ չէքմէքտէ (*) վէ կինճէ կիւճտուրուզ տահ էթմէքտէ իտի ։

Մումախլէյհին վիճտանի կիպի սէրվէթի տախի չիւրիւյիւպ պիթմիշ օլտուղունտան տահէթա օղլունուն էքմէյինէ միւհթաճ օլմուշ իտի քի . մումախլէյհ տախի մուհաննէթլիյինտէն տայիմա իմթինան իտէր , վէ նէտաիրտիր էքմէյի պապասընըն նուզիւնէ վուրուր , վէ հէր ճինհէթլէ սէֆիլ ինթիհարը խօրլար իտի ։

Պալատէ իշար գըլընտըղը կիպի ինթիյարը մէրգում տէլիգանլըըղընտա խովարտալըգ վէ սէֆահաթ տէրիսսընտա նէչէ նէչէ սէնէլէր չալգանտըգտան սօնրա . էքսէրիյէն էրքէքլէրին տահէթլէրի միւճիպինճէ , իզտիվաճ իթմէյի սահիլի սէլամէթ տտտ իտտուպ հէման էվլէնմէյէ գարարը գաթի վիրմիշ, վէ հալուկ գալինէ մինասիպ քէնտի միլլէթինտէն պէկի պաշըը , էհլի ըրզ վէ նամուսլու պիր գըզճըղազ՝ ալմագ վաճիպ իքէն , գըզգարընտաշըննըն խանէսինտէ պէսլէմէլիք իթմէքտէ օլան , նէ միլլէթ օլտուղու մէճհուլ , վէ ասլու նէսլի պէլլիսիզ էլիգա նամըյըլա պիր գըզըն ալթէշի աշգընա իֆքէնտէ , վէ վարա վարտ սէվտայի զիւլֆիւնէ պէնտէ օլուպ , մումախլէյհանըն սինճէ քէնտուսինտէն չօգ քիւչիւք օլտուղունու , վէ պու հալտէն նէ տէրէճէ ույղունսուզ նէթիճէլէր զուհուրէ կէլէպիլիր իտուկինի տախի նազարը տըգգաթա ալմայարագ , նիհայէթ մէրգումէ էլիգա իլէ էվլէնմէյէ գարար վէրմիշ իտի ։

Վագտաա Մարգար աղա մումախլէյհա իլէ էվլէնմէք

(*) Կէրէք պալատէ իշար գըլընան վէ կէրէք իլէրուտէ հէքեայէ իտիլէճէք օլան Մարգար աղանըն չու հալի , ասըրմըզըն տէլիգանլըլարընա պիր հիւսնիւ իպրէթ սայըլսա ճայիզ տիր ։

մագսատարըյըլա թէաշշիւգէ պաշլամայըդ ; եւլէ պէք չօգ-լարընը խաբտըղը կիպի անընլա տախի պիր միւտէթ էյ-լէնիւպ վագըթ կէչիրտիքտէն սօնրա խագասընը պըրագ-մազ իւմիթէր իտի իսէ տէ, չիֆայէտէքի (էվտէքի բազար չարսույա ույամատը) Զիրա մերգումէ սիննինէ նիսպէթէն տէրէճէյի նիհայէտ գուրնագ օլմադըղա « Պէն էօյլէ թուլթուլար գարըլը հէրիֆլէրտէն տէյիլիմ, ադըլըլը-յըմ չէօյլէյիմ պէօյլէյիմ » տէյու հէր զէման էօթէ պէրի աթըպ թութմագտա վէ էօյիւնմէքտէ օլան պիզիմ Մար-գար աղայը, նէ խաբըրպ խաբմայըրպ նիհայէթ չաշգըն էօրտէք միսալի թօրունա տուշիւրմէքլէ, իշի պու գա-լըպա տէօքմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլմիշ իտի ։

Մարգար հէր նէ գատար մերգումէ պէսլէմէ գըզ իլէ էվլէնմէքլիյէ գարարը գաթի վիրմէյէ մէճպուր օլմուշ իտի իսէ տէ, հալպուքի կէրչէք գըզգարտաշը վէ կէ-րէք էնիշթէսի նամուսլու վէ իթիպարլը քիմսէլէր օլ-տուգլարընտան, պու իշին տօլայըտան նամուսլարընա տօգունաճագլարընը միւլահազայըլա գաթիյըն րուայի ըրզա կէօսթէրմէյուպ, վէ պախուսուս էնիշթէսի գայնընըն պէօյլէ պիր մինասիպէթսիզ իշէ գալգըշմաղըզընը տույար տույմազ հէման էլիզայը խանէսինտէն տէֆ իթմէք նիյէ-թինտէ իքէն, գըզ իշի չագըրպ վուգուայի հալի, խանի քէնտի սէպէպի իլէ էքմէյինտէն օլաճաղընը Մարգար աղայա պիլտիրտի, վէ մերգում տախի մաշուգէսինին թէքլիֆի մուճիպինճէ, կիւյա պուլունմազ պիր չիքխար գարաբալըյօր կիպի, հէման կիճէլէյին մուամիլէյհայը գըզգարընտաշընըն խանէսինտէն գաչըրըտը, վէ ալէսսա-պահ էքիսի պիրլիքտէ, խանի աշըգ իլէ մաշուգէ վա-քօրա լաքիպ օլարագ Մօլլօ Վ.ալագիխա թօբրադընա միւթէվէճճիւհէն եօլա չըգտըլար ։

Մէրգումէ էլչիզա, մէմլէքէթէյն խանի Ուլահ Պուղ-

տալն հիւանդութիւնին քայլ Թահար ապրելոյն Պէտքէշ պէտ-տեսչինտէ ազդապաշտ վար տեմէքտէ օղտուղու իշխան , Մարգար աղա տախի մաշուգեսինի օլ ճանիայէ կեօթիւր-մէյէ մէճպուր օլմուշ իտի , վէ Ֆէլվագը պէլտէյի մէգ-քիւրէյէ վարըր վարմազ , մերգումէնին կեօզ աչինսար օլան պօզուլդճա պիր ֆամիլեանըն իգամէթ իթտիքլերի օթելտէն իքի օտա իսթիճար իթմէքլէ օրաճըրդաա սաքին օլտուլար , վէ արասը պիր այ գատար կէչինճէ , մերգու-մէ պիր կիւն խօշ պիր չէհրէ իլէ կիւլիւմսիյէրէք գօ-ճասընա վէ եախօտ աշըգընա (զիրա Մարգար աղա հէր նէ գատար նիքեահ օլտուգ. տիմէքտէ իտի իսէ տէ պիրդ-ճէ պու մատտէ էլան չիւպհէ [ամհալընտա տըր]) համիլէ օլտուղունու պիլտիրմէքլէ կիւյա քէնտի ագըլընտա մէր-գումը միւժտէլէմիշ իտի ,

Մարգար աղա պու միւժտէտէն մեարուր վէ մէմնուն օլաճագ եէրտէ , պիլաքիս գիւտարէտի իլէ միւքէտտէր օ-լուպ քէմալի էնտիշէ իլէ տիւշիւնմէյէ պաշլատը , զիրա պու մէմուլին զայրի հէվատիս գէֆալըէյը պիւյիւթիւն շաշըրթտը , ֆիլ հագիգա Մարգարըն մահզունիյեթի վէ ըզթըրապը պէյհուտէ տէյիլ իտի , չիւնքի մէրգումէ, քէնտիսինտէն էվվէլ պիր չէյ զուհուր իթմէյէճէյինէ իյիտէն գանիդ , վէ պու խուսուստա պիր չօգ հէքիմ-լէրէ միւրաճաաթ իթմիշ օլմագըլա , հէքիմլէր , եէտիյի քիմէեվի մալիճէլէրին թէէսսիրի իլէ քէնտիսինտէն էվլատ օլամայաճաղընը սուրէթը ըէսմիյէտէ պիլտիրմիշլէր իտի իսէ տէ , հալպուքի մէրգումէ պիր էյեամ պու խուսու-տա քէքքօս չիւպհէ տէրքեարընտա չըլգընտըրըճըն սօն-րա . « Աստամ սէնտէ պու հէքիմլէր Ալլահ տէյիլտիրլէր ա , պէլքի եանըլմըշլար տըր » տիմէքլէ , միւթէասիր օլ-մագտա իտի , վէ ալէլ խուսուս զէվճէսինի սօն տէրէճէ պիր մուհապպէթ իլէ սէվտիյինտէն , մէրգումէնին պէօյլէ

պիր խըյանէթի իրթիքեապ խանէճէյինէ մէմուր իթմէ-մէքտէ իտի ։

Հէրնէ հալ իսէ Մարգար աղա պիր ախշամ խանէսինէ ավտէթ իթտիքտէ զէվճէսինին պիր էրքէք էվլատ տօ-ղուրմուշ օլտուղունու կէօրինճէ եէնիտէն պիր ըզթըրա-պէ տուչար օլտու, չիւնքի քէնտիսի Նիլիզա իլէ մուհա-պէթէ պաշլայալը անճագ սէքիզ այ օլմուշ, վէ հէնուզ չօճուղուն տօղաճաղընա էն ազ ալլը պիր այ գատար վէ պէլլէք տահա զիեատէ միւտէթ լազըմ իքէն սէքիզինճի այտա տօղտուղու, հիտտայընըն խարիճինտէ օլմաղըլա, զէվալլը Մարգար աղանըն էսկի շիւպհէլէրի, տէհշէթլիւ սուրէթտէ թազէլէնիւպ, հէր հալտէ տօղան չօճուգ քէնտի սուլպիւնտէն հասըլ օլան էվլատը օլմայըպ, իլլա պիր վէլէտիզինա եանի պիր բիչ օլտուղունա ճիհէթպէ ճիհէթ իգնա օլմայա պաշլամըշ իտի, հալպուքի քէն-տի քէնտիսինտէն ուզաքլարագ մէզքիւր հարամզատէ չօ-ճուղու սուրէթը զահիրէտէ էօզպէ էօզ էվլատը մագա-մընտա գապուլ իթմիշ իտի իսէ տէ, տայմա սէվմէյիւպ՝ վէ հաթթա եիւզիւնի պիլէ կէօրմէյէ իգրահ իտէրէք՝ մաասումը մէրգումը պիւթիւն պիւթիւնէ վալիտէսինին թահտը հիմայէթինէ իհալէ իթմիշ իտի ; վէ մէրգումէ տաիր Մարգար աղանըն բէտէրինին իսմի Օհաննէս օլ-տուղունա պինաէն, ըսյաքեարըլըգ վէ մէրգումին կէօյնիւնի էլէ ալմագ նիյէթի իլէ, մէզքիւր իսմին ֆը-րանսըզճասընը իսթիմալ իթմէքլէ մախսուսընը Ժան թէս-միյէ իթմէքտէ իտի ։

Մարգար աղա զէվճէսի կիպի պիր րէզիլէնին խաթրը իչիւն պու գատար ֆէտաքեարլըգլար իխթիյար իթտիյինի, եանի վաթանընը պիլէ թէրք իտուպտէ ատէր մէմլէքէթ-լէրէ տիւշտիւյիւնի տիւշիւնտիւքճէ եարալը իչէ բէչի-ման օլտու իսէ տէ, նէ չարէ իչ օլմուշ պիթմիշ օլմաղըլա

չարնաչար աղզընը գաբայըփ օթուրմագտա իքէն, կիւնիւն պիրինտէ պէլտէյի մէզգիւրէտէ սէրսէրի տօլաշմագտա օլան մէճհուլիւլ ահվալ տէլիգանլըճա պիր չաքըս կէօրմիւքի, մէրգում սէրսէրի ատէմ քէնտիսինի կէօզէտիր, վէ եախօտ եօլունու գօլլայօր կիպի պիր թավըրու հարաքէթտէ պուլունտուղունու Մարգար աղա կէօրիւփ, թէաճիւպ իթտի, զիրա քէնտիսինէ եօյլէ կէլիյօրտուքի, շախսը մէրգում հէր նէ գատար էսվապու հէյէթինի թէպտիլ վէ Թաղեիր իթմիշ իտի իսէտէ, հէր հալտէ մէրգումը Ըստամպօլտա կէօրմիւշ օլտուղունա էյիճէն էյի գանմըշ իտի։

Մարգար աղա քէնտուսի մինասիպ պիր իշ էլտէ իտէպիլմէքէ մագսատըյլա հէր կիւն Պուգրէշ չէհրինին չարշու վէ բազարլընտա տօլաշմագ ատէթի օլուփ, վէ կիւնիւն պիրինտէ չէհրը մէզգիւրուն պիր մինասիպ մուարէֆէ վէ տօստլուգ բէյնտէ իթմիշ օլտուղու միւթէպէր պիր թիւճճար մազաղասընտա օթուրուփ ախզուիթա հագգընտա, Թաճիրի մէրգում իլէ գօնուշուր իքէն, պալըտէ իշար գըլընտըղը մէճհուլիւլ ահվալ տէլիգանլընըն քէնտուսի պիր չէքի տիւզէն վէրմիշ օլտուղու հալտէ սըգը սըգըրա վէ աճէլէթէն մազաղայի մէզգիւրէնին էօնիւնտէն կէչտիյինի կէօրիւփ, հէման Թաճիրի մումալէյհտէն մազուր տիլէյէրէք, միւրաթըլ մազաղանըն տըշարը Փըրլայուփ մէրգում տէլիգանլընըն արգասընա տիւշտի, վէ քէնտիսինի մէրգումէ կէօսթէրմէմէք իչին, քէմալի իհթիրազ իլէ տավրանուփ եօլունու գօլլամագտա իտի։

Նիհայէթ Մարգար աղա մէրգումըն քէնտի իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու օթէլէ կիրտիյինի քէմալի թէաճիւպ իլէ կէօրիւնճէ, նէ եափաճաղընը պիլէմէյիփ չաշըրտը գալտը, վէ պիր միգտար թէրէտտիւտ իլէ էօթէ պէրի

պատրըստըւան սենեա, ուր Թաղչիկ ինչերը կերերէք, մերըդ.ում անելիգանըներն քենակ օտար գարուր եռնիւն-ակ զեկնեակ էլիզա իլէ, լափակալի սուրէթով կեօրիւշ-տիւյիւնի կեօրակի, վէ մերդումին ակսինաէն մէ սիմա-ըլնտան, սապրդ Ըստամպօլտա գըզգարրընտաշընըն խա-նեսինտէ խըրմէթքեարըըդ իթմէքտէ օլան Մարգօ նա-մընդա կենճաէն պիր խըրլաթ օլտուղունու Թանըրը, մերդում հեման էլիզանըն օտասընա կիրէճէք իքէն, նա-կեահան Մարգարըը կեօրիւր կեօրմէզ կիւյա պիրինի արա-յըր կիպի պիր հալ քեսպ իտէրէք հեման օրաճըղտան սավուշուպ, օթէլին իւսթ գաթընա չըգար։

Էլիզա օտա գարըըսընըն էշիկինաէ տուրմուշ օլտուղու, Թաղչիկի գօճասընը կեօրէմէտիկինտէն, տէլիգանլըղըն էօյ-լէ պիրտէն պիրէ պըրագըպ սավուշտուղունա Թէաճիւպ իտէրէք, գարուստան էյիլիպ պըշարդըյա տօղրու աթփը նազար իթմիշտէ, Մարգար աղայը կեօրիւպ վուգուֆի հալի ամլատը, վէ սօն տէրէճէ պիր սուգ գանըըրդ իլէ հէյ քենտինի պօզմայարագ, պու մատտէ հագգընտա գօ-ճասընըն Թաղչիկի քենտիսինէ իտէճէք սուալլէրին ճէվա-պընը մերմէյէ հազըրլանտը։

Մարգար զէվճէսինին մեզքիւր կէնճ խըրլաթ իլէ կեօ-րիւշտիւյիւնի կեօրիւպ հիտէթինտէն աթէշ քեսիլէրէք խըշմըլա օտա գարըսընտան իչէրույէ կիրտի, վէ սան-տալեալէրի պիրիպիրինէ չարպարագ նիհայէթ պիրինի չէ-քիպ օթուրտու, Էլիզա գօճասընըն հիտէթինին սէպէ-պինի պիլմէմեզլիքտէն կելէրէք, ըղհարը թէճահիւլ իթ-տի, վէ սիմասը թաաճիւպ ալամէթի կեօսթէրիր պիր հալ քեսպ իտուպ քէլամէ աղազ պիրլէ մերդումա . . ։

— Հայր օլա միւսիւ Թէլաշլը պիր հալտէ կեօրիւնի-յօրսունուզ, նէ՞ վար աճէպա, վէֆգէլատէ պիր չէյմի ղուհուր իթտի։

— (Հիւսէթ իլէ) Եղի՛ղա, այնըմ իլէ է յընէկյօրմանտըն՝

— Հաշա հատտըմ տէյիլ . . ։

— Նէ իլէ քէնտինի միւսաֆիր խոտէ մէքսին ։

— (Թասաճըւղ խաէրէք) Նէ իչին միւսաֆիր խոէ յիմ ։

— Ցաս գաղտուղներն չօնիւնաէ կէօրիւշտիւյիւն աէ-լիդանըը կիշիւն ։

Խաղիպէյի մէրգումէ սոն ատէրէնէ պիր սօ՛ւզ գամ-ԱԱԼԼԱՀ խողղադ իլմիքըլէ գահգահա իլէ կիւլմէյէ պաշլա-յըմ, գօձաարճա շու միշհիւրէ ճէմաղ միլլէթի ։

— Հա՛, Թէքրարլըղըրը մէպէպի պու՛ւմը իմիշ, էյէր խա-լըղըղ պու խոէ պիր չէյ տէյիլ իտի, չիւնքի մէրգումը ախըլըղամըը պէնիմ էն խայըրլը, պէ էն սէվտիյիմ ատըրա-պաշեաճան տըր. էվէթ մէրգում պէնիմ էօզ էօղ ամու-ճամըն օղլու տըր ։

— Մասսալ խալըն պէօյլէյօրտընըզ ։

— Հաշա, հիչ պիր վագըթ խալըմը իրթիքէպ այ իթմէ-մէմ ։

— Խալըն պէօյլէտիյինիզ չուննատըն պէլլիքի, մէրգում պէնի կէօրիւր կէօրմէզ սօֆուշուայ կիթտի, զիրա էյէր առհիքնին ամուճաոըղլըն օղլու իտի իսէ, պու իհթիյար նէ մանա վէրիլէպիլիր ։

— Իհթիյարըմը, աղա, նիչին իհթիյար խոճաքէ իլ-մէչ, պիզ գաթըն խայըրը սահաթիտան զիւրատէ խոտիքի կէօ-րիւշմէյօրտուզ, պէ սիզին կէլտիյինիզ վագըթ օ տամինի հէմէն կիթմէք իւզրէ սըրաւղուլուտան, զաթըրըզ տամնի միւմքիւն էյլի կիւյա օրտէն իհթիյար խոտուպար գուշըյօր կիպի պէլլէտինիզ, հալպուքի իշ պիլտիյինիզ պէ խալուճ թահսիլի իթմէյինիզ եօլուա տէյիլ տիր, զիրա մէնլիւմիւ-նիզ օլտուղը, միւմքիւն յեին պուլունաա իլէ կէլիչի օլմա-յուպ. պիր քաչ աէֆա սահա կէլմիշ տիր, պէ հաթտա պուլունան պէօյլէ տամին ամուճամըն կէչիրմէ, պաթի ճա-

ընկէնիզի, արզուլէտիքճէ կելիպ սէրպէսթճէ կէօրիւշէ-պիլիր օլտուղունու . . . :

Մարգար մէրգումէնին «Եարըմ սաաթտան զիատէ տիրքի կէօրիւշիւյօրտուք» տէտիկինին սըրֆ եալան օլտուղունու էյի պիլիր իտի, զիրա նասըլքի մալիւմիւմիզ տիր, մէրգումուն տահա հէնուզ օթէլէ կիրտիկինի կէօրմիւշ օլտուղու շէօյլէ տուրսուն, ալէլխուսուս մումաիլէյհանըն սօն տէրէճէ սըյըրգըլըգ իլէ «Արզու իթտիքճէ կելիպ պէնի կէօրէճէք» տէտիկինտէն, տէրէճէյի նիհայէտէ հիտէթլէնիւպ մէրգումէնին սէօզիւնիւ քէստի, վէ պօղազընըն տէլիկինի եըրթարճասընա պաղըրարագ :

— Մասա՛մ, պէն շաշգըն տէյիլիմ, սէն պէնի ալտաթամազսըն մէրգում սէնին հիչ պիր շէյին տէյիլտիր, պէն օ տօլմալարը եութմամ . . . :

— Տէմէք քի, սատագաթըմտան չիւպհէ իտէյօրսունուզ :

— Հա՛յ հա՛յ, չիւպհէ իտէյօրում, վէ տահա տօղրուսունու իսթէրսէն, սէնին սուի ախլագընը թաստիգ իտէր մուսպիթ տէլիլլէրիմ տախի վարտըր :

Մէրգումէ գօճասընտան պու սէօզլէրի իշիտինճէ (քէսկին խըրըզ մալ սահիպինի սաարըրըր) սէօզիւն վէհմարընճա, մումաիլէյհատէն պէշ գաթ զիատէ պիր հիտէթ իլէ պաղըրմաղ իթմէքլէ ազիմ պիր կիւրիւլթիւսիւ գօպարտը իսէտէ, պու թարիգ իլէ մէրգումը իսգաթ իտէմէյէճէյինի անլայըպ, էքսէրիյէն գատընլարըն իսթիմալ իտէ կէլտիկի էն սօն սիլահա սարըլարագ, եանի հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը :

Պիչարէ Մարգար աղա, պիրտէ նամալիւմ օլան պիր մատտէտէն տօլայը պիր վագըթտան պէրու գարըսընըն եանընտա տիլի գըսա օլմաղըլա պէքատէ իւսթիւնէ վարամազ իտի, վէ պունտան պաշգա, զավալլը ատամ խապ-

սէյի մէրասմէյի վէֆգէլաթէ պիր մուհապէթ իլէ սէվտիյինտէն, մումախիլէյհաներն պու սօն հիւճիւմիւնէ, ճանի կէօզ ճաչլարընա մուգավէմէթ իտէմէյուպ հէման թէալիմ սանճագընը չէքերէք կերէյի կիպի ճումուշապ, վէ պու պէլիյէտէն խէլաս օլմաներն չարէսինի իլերուտէ տիւշիւնմէյէ գարար վէրիպ . . . զէվճինէ խիթապէն, « Էյ՛ զա իշթէ պու տէֆալըգ սուչունու աֆֆ իթտիմ, լաքին պուքրայա կէլէն տէլիգանլը եօզպէ եօզ ամուճաներն օղլու տախի օլսա ճինէ պէրապէր կէօրիւշիւպ գօնուշմաներզը չէատէն մէն իթմէքլէ, սօն տէֆա օլարագ սանա սէօյլէրիմքի, էկէր պունտան պէօյլէ պիր տահա պէնիմ իզնիմ օլմաըղզը հալտէ, շունուն պունունլա կէօրիւշտիւյիւնի, վէ ճախօտ պու կիպի նապէճա հարաքէթլէրտէ պուլունտուղունու իշիտէճէք օլուրսամ, շու անտա պու անտա հաքգը իչիւն, հիչ պիր կէօնա եօզիւր գապուլ իթմէյէրէք անը վահիտտէ սէնի պըրաղուպ կիտէրիմ» տիմէքլէ, մէրգումէնին խաթըրընը պու սուրէթլէ թաթճիպ իթմէյէ պաշլատը։

Խապիսէյի մէրասմէ գօճասընըն պիւթիւն պիւթիւնէ ճէլքէնլէրի սույա էնտիրտիյինի կէօրերէք, գարըյնտէն վէֆգէլատէ պիր սէվինճ տույմագտա իտի իսէ տէ, իշին պու մէրքէզէ գարար վէրտիյինէ տախի գանաաթ իթմէյերէք, չէյթանի շիվէլէր, վէ կէօնա կէօն կիրիշմէլէր իլէ օլ գատար աղլատը սըզլատը, օլ գատար ֆէրճատու ֆիղան իթտիքի, նիհայէթ զավալլը Մարգար աղայը իթտիյի սիթէմու ազարընա նատիմ վէ ըզհարը բէշիմանի իթտիրմէյէ գատար չալըշտը, վէ ֆիլվագը մէրգում էրքէքլիյին շանը օլան ճէնապ տէտիքլէրի օլ չերէֆիլէ հըրճյաթը տախի ունուտարագ, զէվճէսինտէն աֆֆըլըգ տիլէյերէք « Բարտօն մատամ պիր տահա խաթըրընըզը տօգունմամ տիլէյէ թէնէզզիւլ իթմիշ իտի ։ »

Պու վագայի ղարիպէտէն իքի իւչ այ զամանը սօնրա, Մարտար աղա՛ եինէ մերհում տէլիգանլընըն, քէնտի իդամէթ իթմէքտէ օլտուղու օթէլին էնթրաքընը կէօզլէ կէօզլէ տօլաշտըրտըղը կէօրիւնճէ, թէքրարէն վէսվէսէյէ տիւշմիշ օլարագ տօղրու պէյլիքճէտէն խէլաս օլմագ իչին, հէր նէ ճրուրսա օլսուն Պուգրէշ շէհրինի թէրք իտմէք Ըստամպօլա ավտէթ իթմէյէ դարար վէրտի, վէ կիւճ հալ իլէ դարընըը դանտըրապիլիր պէրապէր Ըստամպօլա կէլտիլէր, Գէյ օղլունտան Թարլա պաշը նամ մահալլէտէ վարտը, ֆուգարա ֆագադ նամուսլու պիր էրմէնի ֆամիլեասընըն սաքին օլտուղու խանէտէն իքի օտա քիրալէճար իթմէքլէ զէվճէսինի օրատա իսքան իթտիրտի ։

Մարտար աղա, Նիքօլաէլը դարըմ օլըր տէրտին մէքքէարէնէսին, վէ տահա ըօղրուսու անճագ չէհվէթը նէֆսանիյէսի խաթրը իչին, սինիու սալընտէն, վէ թանրըդը ահրյամալարընտան տախի զէլրէ դաստար ալու հիճապ իթմէյէրէք, պաշընա պիր չալպա կիյմէքլէ ֆըրէնկինք Թալյանմանա, վէ ուլթանիմատան միլլէթինի սաճնի ինքլար իսուալ, թա քիւչիւքլիւքտէն պէրու ֆէս իսթիմալ իթմէքտէ իքէն պէօյլէ պիրտէն պիրէ շափգա կիյմէսինին սէպէպինի սուալ իտէնլէրէ ; « Պէն պունտան պէօյլէ էրմէնիլիյի դապուլ իթմէմ, պէն էֆրէնճ օլտում» տիմէքլէ կիւյա իֆթիխար իթմէքտէ իտի ։

Ժամ պէշ այթը խաչընտա իքէն, վալիտէսի հաֆթատա իւչ տէօրտ կիւն, մէրգումը դօնշուսու պուլունան մէզքիւր էրմէնի ֆամիլեասընա պըրագըպ քէնտիսի սօդաղա չըգար, վէ թա աքշամ իւսթիւ էվէ ավտէթ իտէր իտի, դօծանը մէրգումէնին պու հալինի դօնշուսուննտան իշիտիյէ պըլարագ, զէվճէսինէ, պու հալլէրտէն քէնտինին սալա խըշնուտ օլմատըղընը ըրզար իթտիքտէ, մէդ-

պտուրէ, գօճասընա ճէվապ օլարագ, քէնտիսի, էօյլէ պիլտիրի՛ վէ Թանրըտըղը մէրֆուզէ եանի (չիզմաթիք) գարըլարտան օլմայուպ, (կիւյա Էրմէնի գարըլարընը իյմա իթմէք իսթէր իտի) իլլա խալիս վէ սաըլ խըրիսթիյան օլմաղըլա, ճանընըն սէլամէթի իչիւն հէր կիւն քիլիսա վէ այազմալէրի զիեարէթէ ինթիեաճը օլտուղունտա, վէ գօճասընըն քէնտիսինէ գարըշմայա պիր տէրէճէյէ գատար հիտգըր վար իսէ տէ. հալպուքի տըրն խուսուսանտա հէլլինճէ ղէյրէ գատար միւտախէլէ իթմէյէ սալա վէ գաթըան սէլահիյէթի օլմատըղընը աչըգտան աչըղա պէյան իթմէքտէ իտիքի, պու խուսուստա մապէյնլէրինտէ բէք չօգ գըյլուգալ վուգու պուլմուշ իտի, վէ Մարգար աղա ղէյրճէօրինին ըոլահ օլաճաղընտան գաթի իւմիտ իթմէքլէ, հիչ օլմազսա պիր տէրէճէյէ գատար րահաթ իտէպիլմէք իչիւն, « Լանէթ օլսուն եիւզիւնէ » տէյէրէք մէրգումէնին հալլէրինի կէօրմէմէզլիք, վէ եարտըրգըլարընը իշիթմէմէզլիքտէն կէլիր իտի, հալպուքի խապիէյի մէրսումէ, գօճասընըն պու ֆութուրատղլուղունտան խաթիֆանէ իտէրէք, կէտէ կիտէ հաստտու իթիտալինի թէճավիւզ իտուպ, սույի ախլագ, վէ ըէզալէթու չինայէթտէ օ գատար թէզայիւտ իթտիքի, նիհայէթ կիւնիւն պիրինտէ Մարգար, մէրգումէնին եէնիտէն պիր միսաֆիրլէթսիզ հալինի կէօրմէքլէ տիւնեա պաշընա դընտան օլուպ նէ եափաճաղընը շաշըրտը, վէ հէմէն մումաիլէյհայի թէրբէլէտիքտէն սօնրա խանէսինտէն տըշարը գօվմայա գարար վէրտի իսէ տէ, հէր նասըլ իսէ պիր իհթիրազէ մէյտան հիչ պիր չէյ եափամայարագ, քէնտի քէնտինէ, « Նէ եափայըմ Ալլահ պէնի պիւյլէ պէլասընը վէրսին, պէն քէնտի էլիմ իլէ էվիմի եըգտըմ, պու պէնիմ ճէզայըմ ամէլիմտիր էլպէթթէ քի չէքմէլիյիմ » տէյէրէք, իչպու ըէզալէթի տախի հազմ իտուպ սաղըրը գալտը:

Վէ ֆիլ վազը (չալմա էլին գարաւսընք չալարլար գա-
բունը) տարպը մէտէլին վէհվասընճա, մէրգուամ պէքեար-
լըղընտա նէչէ նէչէ կէնճ վէ ճահիլ գըզլարը «Սէնի ա-
լըրըմ» տէյէրէք, վէ էհլի ըրզ գատընլարը տախի կէօնա
կէօն աշըգպաղըրգլար, վէ պախտաւասս մալիք օլտուղու
տէրվէթի սայէսինտէ իղֆալ իտուպ, բէք չօգլարընըն նա-
մուսունու չէհվէթը նէֆսանիյէսինէ ֆէտա իտէրէք, դէ-
վալըըլարըն սէֆալէթու բէրիշանիյէթլէրինի մուճիպ օլ-
մաղըլա, անլէրին կիւնահընը չէքմէքտէ, եանի պիհիք-
մէթուլլահը թաալա, պու խապիսէնին տէհշէթլիւ բէն-
չէսինէ կիրիֆթար օլուպ էքտիյինի պիչմէքտէ իտի ։

Մարգար աղա գարըսընըն իրթիքեապ իթտիյի րէզա-
լէթի խաթրընա կէթիրտիքճէ մէրգումէնին, քէնտի մա-
կիւմաթը օլմագսըզըն տահա բէք չօգ տէֆալէր տու կի-
պի ույղունսուզ հալլէրտէ պուլունմուշ օլտուղունու հի-
սապա ալմագլա, մութլագա ժանըն պիր հարամզատէ
օլտուղունա եէնիտէն եէնիյէ վէ գաթպէ գաթ գանի օ-
լուպ, արթըգ պիւթիւն պիւթիւնէ չօճուղուն եիւզինի
պիլէ կէօրմէք իսթէմէյիւպ, մէրգումը քեաժիլէն վալի-
տէսինին հիւքմիւ թահտընա պըրագմըշ իտի, պու սէ-
պէպլէ մէրգում օն սէքիզ եաշընա վարընճայէ գատար,
վալիտէսի օլաճագ խապիսէնին թէրպիյէսի իլէ բէրվէր-
տէ օլուպ, մէրգումէնին սույի ախլագընա վէ հէր նէվի
մէզմում վէ մէքրուհ խույլարընա հիսսէտար, վէ ատէթա
րէզիլէյի մէրսումէնին պիր մուճէսսէմ մօտէլի օլմուշ իտի ։

Քէօթիւլէր տայիմա քէօթիւյի սէվէր օլտուղու կիպի,
ժան տախի վալիտէսինի վէֆգէլատէ սէվէր իտի, վէ հէր
նէ գատար մէրգումէ տախի պիլ մուգապէլէ, վէ վալի-
տէլիք տույղուսու իլէ էվլատընը եանի ժանը սէվմէքտէ
իտի իսէ տէ, չէհվէթը նէֆսանիյէսի խուսուսընա կէլին-
ճէ, ինտինտէ հիչ պիր չէյին էհէմմիյէթի գալմազ, վէ

կէօզինէ հիչ պիր շէյ կէօրիւնմէզ օլմազըլա , հայվան-լարա պիլէ Թապիյի օլան վալիտէլիք հըսսիաթը մուգատ-տէսէսինի տախի հէվայի նէֆսինէ ֆէտա իտուպ , կիւ-նիւն պիրինտէ էվլինի պարգընը գօճասընը , վէ պիր տա-նէճիք էվլատընը տախի Թէրք իտէրէք , վէ գօճասընըն տանտըղընը սօյարագ , մուգատտէմա վասֆը կիւզէրան իտէն , վէ տըրգասընտան Թա Պուգրէշ շէհրինէ գատար կէլմիշ օլան պաշտան չըգարտըղը խըրբվաթ տէլիգանլըսը իլէ պէրապէր ֆիրար իթտի ։

Ժան վալիտէսի իլէ պէրապէր պիր օտատա եաթմագ-տա օլուպ , մէրգումէնին կիճէնին նըսֆընտա ֆիրար իթ-տիյինտէն սօնրա խապէրի օլմամազըլա , սապահլէյին օ-յանտըղընտա , վալիտէսինի գարեօլասընտա կէօրէմէտի , վէ անճագ օտանըն կէօզէ չարբաճաք պիր մահալինտէ քէմալի Թաաճիւպ իլէ միւհիւրլիւ պիր մէքթուպ պուլ-տուքի , զարֆըն իւզէրինտէ քէնտի իսմինի օգույունճա , աչըմ պիր էնտիշէ իլէ էլի այաղը Թիթրէյէրէք , մէք-Թուպը աչըպ աԹիւզզիքը քէլամլարը օգուտու ։

Սէվկիլի էվլատըմ Ժան

« Էվիմի պարգըմը , վէ ալէլ խուսուս ճանու Թէնիմ-տէն զիատէ սէվտիյիմ պիր Թանէճիք էվլատըմը , խանի սէնի պըրագուպտա ֆիրար իթտիյիմ իչիւն պէնի Թայիպ իթմէ , զիրա արթըգ գօճամ օլաճագ օլ մէլուն հէրիֆին տէրտինի չէքէճէք Թագաթըմ վէ խուզիւնի կէօրմէյէ իգ-Թիտարըմ գալմատը , անճագ չօգտան պէրու սէնտէն կիզլէմէյէ մէճպուրէ օլտուղում պիր էսրարը , արթըգ պու կիւն ըզհար իտէպիլիրիմ չէօյլէքի , գօճամ օլաճագ , խանի Մարգար աղա տէնիլէն հէրիֆ սէնին պապան տէ-յիլ տիր ։ »

Ժան պու սէօզլէրի օգույունճա շիմշէքտէն վուրուլ-մուշ կիպի , նէ օլտուղունու պիլմէտի , վէ հէման եէրէ

գարանախամատ իշխան, գաղտնօրէնքն անմիջինէ տայա-նուպ պիր մրգատար ըղլթըրապի գալպ իլէ տիւշիւնտիւ.ք-տէն սօնրա, Թիլթրէյէրէք տէֆա մէքթուպը էլինէ ալըպ պադը գալան սէօզլէրի ասախի օգումայա պաշլատը։

« Էվէթ, սէվկիլի էվլատըմ, մէրգում խապիս հէրիֆ սէնին պապան տէյիլ տիր, վէ սէն Էրմէնի միլլէթինէ մէնսուպ օլմայուպ, իլլա պիր էֆրէնճ էվլատըսըն, վէ պէպլէ օլտուղուտա սէնին հագգընտա տըմի խապէթ օլ-մաւչ տըր, չիւնքի մէրգում տիւննապաէ էմսալի պուլուն-մազ տէրէճէտէ քէօթիւ վէ ալչագ պիր ատէմ օլմաղըլա, էլպէթտէքի սէնին պապան օլմայա շայան տէյիլ իտի, մէրգում սէնին քէնտի էօղպէ էօղ էվլատը օլմատըղընը բէք էյի պիլիր իտի, պու պապտէ պէնի խըրրըսլայա-մազըտը, չիւնքի պէնտէն սօն տէրէճէ գօրգմայա մուհիմ տէպէպլէրի վարտըրքի, չիմտի սանա պիլտիրէմէտիյիմ ի-չիւն պէնի մազլում թութմանը բէճա իթմէքլէ պէրապէր, չու տախի մալիւմ օլաքի ինչալլահ պէր կիւն պիրիպիրի-միզի պուլաճաղըմըզտա, պու տէհշէթլիւ էսրարը սանա պիլտիրմէյի վատ իտէրիմ։

« Իշթէ սէվկիլի էվլատըմ պու անէ գատար պապանը պէլլէտիյին հէրիֆին սօն տէրէճէ ալչագ պիր ատէմ օլ-տուղունու, վէ պէն իսէ չիմտի էօղպէ էօղ բէտէրին օ-լան ատէմ իլէ պէրապէր օլտուղումու պիլմիշ օլասըն, լաքին ըրճա իտէրիմ սանա, մէնաֆիյի շախսիյէնիմ, վէ ալէյխտուսուս միւսթագպէլիմին խաթըրը իչիւն օլմայաքի Մարտար աղայա պիր շէյ չագտըրըասըն։ »

Ինչալլահ պիր կիւն ասըլ բէտէրին օլան պապը սանա կէօսթէրմէյի, վէ սէնի տախի մէրգումըն գուճաղընա Թէսլիմ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլուրում։

ՎԱԼԻՏԷՑԻ ՄԻՒՇՃԻԳԷՆ ԷԼԻԶԱ

Ժան մեզքիւր աճէշէթլիւ վէ մուֆասսալ մէքթուպը օգուստոստան սօնրա, զիհնի տօլաշըգ գարըշըգլըղըն իւսթիւնէ տիւշի վէրտի, վէ պիր մըգտար ղարիպը լիւճճէյի էնտիշէ օլտուգտան սօնրա, վալիտէսինին մէքթուպտա դիքըր իթտիյի կիպի էօյլէ պիր ալչագ ատէմին էվլատը օլմայուպտա, պիր էֆրէնճ ֆամիլեասընա մէնսուպ օլտուղունա պիր տէրէճէյէ գատար սէվինմէքտէ իտի, վէ իշթէ հէքեայէմիզին պիրինճի գըթասընըն իլք ֆասըլլարընտա իշար գըլընտըղը կիպի պու սէպէպտէն իտիքի Ժան քէնտիսինի պիւթիւն պիւթիւնէ Ֆըրէնկլէթմիշ, վէ իսմի ատէթա Օհաննէս իքէն, վարա վարա Օննիկ վէ սօնրատա պիւսպիւթիւն Ժանա թահվիլ իթմիշ իտի։

Ժան վալիտէսինին քէնտուսինէ նասիհաթ իթտիյի սէօզլէրի հարֆը հարֆընա իճրա իթտի, չէօյլէքի սուրէթը ղահիրէտէ օլ անէ գատար բէտէրի պէլլէտիյի Մարգար աղա իլէ կիւյա վալիտէսինին պէօյլէ պիր բէղալէթ իլէ ֆիրար իթտիյինտէն արլանարագ մէրգումէնին հագգընտա լանէթլէր օգումագտա, վէ մալումումուզ օլտուղու վէչհիլէ անճագ միւսթագպէլինին թէէմինաթը խաթըր իչիւն, մումաիլէյհայը պիւսպիւթիւն թէրք իթմիշ, վէ քիւշէյի խաթըրընտան չըգարմըշ կիպի կէօրիւնտի, ֆագաթ խաֆիյէն վալիտէսինի բէք չօգ արաշտըրըրտը իսէտէ, պիր միւմքիւն մէրգումէտէն հիչ պիր էսէր կէօրիւլէմէտի, վէ Թալիի մուրուրի զէմանն իլէ, եանի մէրգումը թանըտըղըմըզ կիւնէ գատար օն իւչ օն տէօրտ սէնէ կէչմիշ օլմաղըլա մումաիլէյհայը սայքի պիւսպիւթիւն ունութմուշ իտի հալպուքի եօգարըտա զիքըր իթտիյիմիզ կիպի մէրգումըն զաթէն ճիպիլլիյէթի ալչագ վէ քէօթիւ օլտուղունտան վալիտէսինին ախլագը մէզմումէսինի քեամիլէն ախզ իթմիշ, վէ միւթէմատիյէն Մարգար աղատան տախի ֆէնա իպրէթլէր կէօրէրէք հէր տիւրլի

ֆրօգու խապանաթտե մերգումանը գուլած գուլած թե-գատտիւմ իտերեք ատեթա ինսան չեքլինտե պիր ճանա-վար օլմուշ իտի ։

Ժանըն բետերի զանն օլունան Մարգար աղա գարը-սընըն ֆիրարընը այնի խապեթ ատտ իտուպ, ճանվերը մերգումենին բենչեսինտեն գուրթուլտուղունա սեվինիր իտի իսետե, պիր տերեճեյե գատար մեզպուրենին պու սօն ըեզալեթինտեն ութանարագ օլապիլտիյի գատար խալգտան կիզլեմեյե չալըշուպ, սուալ իտենլերե «Մեմ-լեքեթտե վալիտեսի խասթա օլմաղըլա մերգումեյի կեօր-մէք արզու իթտիյինտեն Պուգրեշե կեօնտերտիմ» տե-մեքտե իտի ։

Մարգար աղա տեյիլ գարըսընը, իլլա մեզպուրենին չալտըզը մալլերի ելտե իտեպիլմեք իչին, եօթե պերի տուշերեք բեք չօգ մեսարիֆաթա տուշար օլուպ ֆագաթ հիչ պիր չեյե մուվաֆֆագ օլամայարագ, վե օլանճա վարընը տախի պու ուղուրա սարֆ իտերեք, միւսթաղ-րագը տերեայի ֆագրու զարուրեթ օլտուղունու, կերեք Սերմետ պեյ, վե կերեք միւսիւ Տերպանեան կեօրմեքլե, վե զաթեն մերգումըն սարաֆլըղը հենկեամընտա ազ չօգ ախզուիթթա իթմիշ օլտուգլարընտան մումաիլեյհին սաա-տեթլի կիւնլերինի պիլիրլեր իտի, իմտի մերգուման Մար-գար աղանըն հալինի աճըեարագ օղլունու եանի ժանը եանլարընա ալմագլա, պու սուրեթլե իհթիյարը մերգու-մը դայըրմագտա իտիլեր ։

Ֆագաթ օգույանլարըմըզա չուտա մալիւմ օլաքի, կե-րեք Սերմետ պեյ վե կերեք միւսիւ Տերպանեան, վե հաթտա մատամ Տերպան պիլե ժանըն պիր հարամզատե օլտուղունտան մալիւմաթլարը օլմայուպ, իլլա մումաի-լեյհի Մարգար աղանըն եօղպե եօզ եվլատընը զանն իթ-մեքտե իտիլեր ։

Իշթէ ժանըն իգամէթ իթտիկի խանէ նազըլու պէյան իթտիկիմիզ հալտէ օլուպ. ֆամիլեաճա օլան ասալէթինի տախի էլիմիզտէն կէլտիկի գատար գորիւնի քիրամէ թէֆհիմ՝ իտէպիլտիք զանն իտէրիզ։

ՕՆՍԷՔԻՋԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ԺԱՆ ԻԼԷ ՄԱՏԱՄ ՏԷՐՊԱՆԵԱՆ

Ժան հէր ագշամ խանէսինէ ավտէթ իթտիյինտէ, ֆասլը էվէլտէ իշար գըլընտըղը չիրին վէ կիւզէլ էնգարէլի պէսլէմէ իլէ շագալաշմագ ատէթի իքէն, օլ ագշամ իլք տէֆա օլարագ քիմսէյէ պիր շէյ տէմէքսիզին օտասընա կիրուպ գարանլըղը մէրգումէ էնգարէլի պէսլէմէնին մէրագընը մուճիպ օլմաղըլա, մումաիլէյհին շու ինֆաալինէ սէպէպ նէ օլտուղունու անլամագ իսթէյուպ, վէ հէնուզ միւսիւ Տէրպանեան Թարաֆընտան կէլէն պիր մէքթուպը Ժանա վիրմէք պէհանէսի իլէ, եար եար նէրտիւպանտէն եօգարը չըգարագ ուսուլ իլէ վէ արգա արգայա իքի տէֆա Ժանըն գաբուսընը վուրարագ ճէվապընա մունթազըր օլտու ։

Ժան լիւճճէյի թէֆէքքիւրաթէ տալմըշ օլմաղըլա օտա գաբուսընըն վուրուլտուղունու անճագ իշիտէպիլտի, վէ պու սուրէթլէ միւթալաասընա մանի օլանա ճանը կէրէյի կիպի սըգըլարագ, սէրթ պիր սէտա իլէ, « Գիմտիր օ » տէյի սէսլէտի ։

Պէսլէմէ գըզ սէսինէ պիր միւլայիմէթ վէրէրէք մէրգումա ճէվապէն « Պէնիմ միւսիւ Ժան աչընըզ գաբույու » տէտի ։

— Սէնմիսին, Սիմա ։

— Էվէթ պէնիմ, մէքթուպունուզ վար ։

Ժան օտա գաբուսընը աչըպ պէսլէմէնին էլինտէն մէքթուպը ալտը, վէ քի՞մտէն տիր տէյու մէրգումէյէ սուալ իթտի ։

— Միւսիւ Տէրպանեանըն ուշաղը կէթիրամ ։

— Բէք ալա, տահա պաշգա պիր տէյճէճէյին վա՞րմը ։

— Էվէթ վարտըր, աճէպ քէյֆսիզլիքինիզ տէյու զի-յատէսի իլէ մէրագ իթմէքտէյիմ չիւնքիւ պու ագշամ օլտու պաշգա պիր հալ կէօրիւնմէքտէ տիր ։

— Հայըր հիչ պիր շէյիմ եօգ ։

— Մաատէմքի քէյֆսիզ տէյիլսինիզ, եա նիչին պու ագշամ մութատընըզ խիլաֆը պէնիմլէ հիչ կէօրիւշմէքսիզին պէօյլէ օտանըզա գաբանտընըզ ։

— Սի՛մա, պիլիրսինիզքի պէն սէնի սէվէրիմ, լաքին պու ագշամ . . . ։

— (Ժանըն սէօզլէրինի հիտտէթլէ քէսէրէք) Սիզ պէնի, եանի Սիմայը սէվմէյիպ իլլա Հօռօփսիմայը սէվէրսինիզ ։

Ժան մէրգումէտէն պու Հռիփսիմէ իսմինի իշիտինճէ, տէրունինտէն կիւյա պիր ահ իտէրէք դըղլարտը, վէ մէր-գումէյէ խիթապէն . . . ։

— Պէն սէնի սէվէրիմ, Սի՛մա, աննատընըմը ։

— Էվէթ, պէլքի իսմիմ մուսամիլէյհին իսմինէ պէն-զէտիյի իչին, պիր տէրէճէյէ գատար ճարիյէնիզիտէ սէվմէքտէսինիզ, լաքին շուրասը սահիհտիրքի Հռիփսի-մէ սիզի հիչ պիր վագըթ պէնիմ կիպի սէվմէյէճէք, չիւնքի նըշանլըսը վարըմըշ տէյօրլար . . . հէմ պագա-լըմ պէնիմ գատարտա կիւզէ՞լմիտիր, ահ պիր տէֆա օլ-սուն մէրգումէյի կէօրմէյէ նէ գատար արզու իտէրիտիմ։

— Սի՛մա, պունլար հէպ պօշ սէօզլէր տիր, նասըլքի տէտիմ, պէն սէնատէն ղայրըսընը սէվմէմ, ամմա պու ագշամ սէնինլէ կէօրիւշմէտէն օտամա չէքիլտիյիմին սէ-պէպի շուտուրքի, պիր ազ եազըմ վար, վէ բէքտէ լու-զումլու պիր իշ իչին օլտուղունտան պէնի եալընըզ պը-րագմանըզ րէճա իտէրիմ, թաամտան սօնրա իսթէտիյին գատար գօնուշապիլիրիզ ։

Վէ ժան խաթէքսիզ օլտուղու հալտէ մահզա Սիմանըն խաթրըընը խօշ իթմէք իւչիւն զարուրի օլարագ պիր էքի տէֆա բուս իտուպ մուամիլէյհայը պաշըընտան սավտը ։

Պէսլէմէ գըրղ պու գատարընա տախի գանա'աթ իտուպ կիւլիւմսիւյէրէք կիթտիքտէն սօնրա , ժան տէֆա օտա գաբուսընը գաբայուպ պէսլէմէնին կէթիրմիշ օլտուղու մէքթուպը աչարագ օգումայա պաշլատը իսէ տէ , զաթէն օգումատան տախի մա'ալինի պիլիր իտի , չիւնքիւ Տէրպանեանըն մատտէյի մալիւմէ հագգընտա օլ կիճէ քէնտիսինէ բէսմէն մալիւմաթ վէրէճէյինի վահանտան տույմուշ իտի ։

Գունտան էվէլքի ֆասըլտա իշար գըլընտըղը կիպի ժան թա հէյնի սէպավէթինտէ խայըն վէ քէօթիւ պիր չօճուգ օլմադըլա , պէօյիւտիւքճէ , մէզմում վէ ալչագ խույլարը տախի պէրապէր իլէրուլէմէքտէ օլուպ , չէօյլէքի քէնտիսինի իլք տէֆա օլարագ Հիւնքեար իսկելէսի չայըրընտա կէօրիւպ թանըտըղըմըզտա , արթըգ սէֆիհլէյին վէ չարգընըլըղըն սօն տէրէճէսինէ վարմըշ իտի իսէ տէ , բէք չօգլարը կիպի վէ (ինսանըն ալաճագը իչէրուսինտէ տիր) Տէտիքլէրի սէօզիւն մուճիպինճէ նէ մաթա' օլտուղու գըլըղընտան գըյաֆէթինտէն տավրա անլաշըլամազըտը , զիրա մալիւմիւմիւզ օլտուղու վէչհիլէ , մումաիլէյհ , տայիմա իւսթիւ պաշը սօն տէրէճէ տիւզկիւն վէ զայէթ սիւսլիւ կէզմէքտէ օլուպ , ախլագը մէզմումէսինի անճագ , թէզեինաթ վէ ալայիշլի էլպիսէ բէրտէսի իլէ սէթր իթմէքտէ իտի ։

Վէլ հասըլ տէտիյիմիզ կիպի ժան կէրէք բէտէնի զան օլունան Մարգար աղա վէ կէրէք վալիտէսի Էլիզա կիպի , վէ պէլքի անլէրտէնտէ զիյատէ հուզուզաթը նէֆսանիյէսինին զէնճիր պէնտ պիր էսիրի օլմադըլա , պիր թագըմ ույղունսուզ վէ նամուսսուզ մահալլէրէ կիճէ

կուՆտուխուզ կիրուպ չըգմայը քէնտինէ մուԹատ իտիքտէն պաշգա , էղհէր ճիհէԹ վալիտէսինէ հէմ հալու հէմ մէշ-րէպ պիր ֆահիշէնին պիրինէ տիլտաատէ , վէ րէզիլէյի մէրսումէնին վատիյի վասըլնա ճան աԹմաղլա , նիհայէԹ ֆահիշէյի մէզպուրէյի իգամէԹ իԹմէքտէ օլտուղու մի-նասիպէԹսիզ խանէտէն չըգարուպ , վէ էքսէրիյէն մէզ-պուրէ րէզիլէլէրին ատէԹը գատիմէլէրի միւճիպինճէ , խանէ սահիպէսինէ օլան պօրճունու տախի սօն մանկըրնա գատար Թէտիյէ իտուպ , այըրճա վէ պաշըը պաշըընա պիր խանէ իսԹիճար իԹմէքլէ օԹուրԹմուշ իտի , վէ իշԹէ պու սէպէպտէն կէրէյի կիպի մէսարիֆի արԹմըշ վէ չօր-պաճըլարընտան ալտըղը մաաշ , Թապըյի իքԹիֆա իԹմէ-յուպ , քիւշատ իԹտիյի մէսարիֆ գարշուսընը գարշամազ իչիւն մէճպուրի պիր Թագըմ մինասիպէԹսիզ Թարիգլէ-րէ սալիք , վէ հաԹԹա իխԹիլասաԹէ տախի իրԹիքեապ իԹմիշ օլմաղըլա , մահէզա սաատէԹը հալտէ եաշամազ , եանի հէր պիր իսԹէտիյի վէֆգու սէֆահաԹը սուհուլէԹ իլէ իճրա իտէպիլմէք իչիւն , հէր նէ Թարիգ իլէ օլուր-սա օլսուն պիր վուրկուն վուրուպտա , պէօյլէճէք պիր մէպլաղ էլտէ իտէպիլմէյէ պիր ֆըրսաԹ արամագտա իտի։

Ժանըն պու մէզմում վէ մէքրուհ հալլէրինտէն , նէ չօրպաճըլարընըն , վէ նէտէ պիր քիմսէնին զէրրէճէ մա-լումաԹլարը եօղ իտի , չիւնքի մէրգում պու խուսուսա սօն տէրէճէ իհԹիրազ իլէ տավրանըրտը , եաբտըղը իշլէրի ղայէԹ ուսԹալըգլը Թէտպիրլէր իլէ ճիւմլէտէն կիզլէմէ-յէ մուվաֆֆագ օլապիլմիշ իտի իսէ տէ , ֆագաԹ իքի մաղազանըն տախի հիսապլարը պիր եապանճըընըն եանի Վահանըն էլինէ կէչմինճէ . ԹապիաԹըյըլա պիր կիւն տէյիլ իսէ պիր կիւն իչին իւսԹէ աչըլըպ , վէ չօրպաճը-լարը պու հալլէրէ աշինա օլարագ , միւճէրրէտ քէնտինի գօվաճագլարընը տուշիւնտուքճէ տէրեայի մէյուսիյէԹէ

միւլաֆաթըրտա , վէ ճիհան պաշընա դընտան օլմադա իտի ։

Մէրդում օլ կիճէ մախֆիճէ տուտաղընա դարանարագ պու հալլէրի ինճէտէն ինճէյէ տիւշիւնիւբ , վէ ատէթա տիվանէ կիպի քէնտի քէնտինէ լաֆ իտէրէք աթիլիւզ դը-քըր քէլամլարը սէօյլէշմէքտէ իտի ։

« Հասըլը պու ատամ , (եանի Վահան) թա հինի ատա-պակէնթիխմատէն պէրի , հէր պիր թէշէպպիւսաթըմա պիր մէտար միւմանաաթ , վէ հէր թէդաարիւքիմէ մանի օլ-մագտա իտի , ահ պու մէլաւնըն այէնիմ իւէ օլան րէգա-պէթի թա մէքթէպտէ պէրապէր օգուտուղումուզ դէ-մանտէն պէրի պաշլայըբ , պու կիւնէ գատար էյլան տէ-վամ իթմէքտէ իտի , էվէթ մէքթէպտէ պիլէ օգուտու-ղումուզ հէր պիր տէրստէ միւթթէֆիգ այէնի կէչէրէք հօ-ճալարըմըզըն սիթայիշու ափէրինինէ մազհար օլուր իտի . աթէշլի աշգընտա տիլտատէ օլտուղում մաշուգէմի տախի էլիմտէն ալտը , գիրա հիչ շիւպհէմ եօգ քի էկէր պու մէլաւն օլմասա իտի , պէն շիմտիյէ գատար չօգլարընա եաւրուլարըմ կիպի Հըռիփսիմէյի տախի հէր հալտէ քէն-տիմէ րամ իտէրիտիմ , էվէթ էկէրչի մէրդումէ Վահանա կէօնիւլ վիրմէմիշ օլսա իտի , բէնչէմէտէն գուրթուլամա-յաճաղընա շիւպհէ վա՞րմըդըր , լաքին կէչմէտիւն նա-զիքլիտէն . . . ահ Հըռիփսիմէ տիւնեա պիր եէրէ կէլ-սէ , վէ նէ գատար սէն պէնտէն իգրահ իթսէն , էլպէթ-տէ էր եա կէճ սէնի էլիմէ կէչիրէճէյիմ պիլմիշ օլասըն . . ։ »

Մէրդում կիւյա գարշուսընտա մաւհաթիմի վար կիպի պալատտէ գըքըր օլունան պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօն-րա եինէ սիւքիւթ իտուպ , տիւշիւնմէյէ պաշլատը , վէ պիր մըդտար միւթալաատէն սօնրա տէֆտէն քէլամէ ա-ղազ իտէրէք շու վէչհիլէ սէօզիւնէ տէվամ իթտի ։

Եօ՛գ եօ՛գ . . . հիչ պիր վադըթ պու օլամազ շէյ տիր. Վահան հիտատլարըմը կէօրէրէք , հէր պիր իշիմէ ակահ

օլամազ , հէր հարամըմը պիլէճէք , հէր եապտըղըմը՝ մը ան-լայամազ , իխթիլասաթըմը . . . եվէթ , ատէթա խըր-սըզլըղըմը մէյտանէ չըգարարագ պէնի ալէմէ ըռուսվայու պէտնամ իտէճէք . . . խըրսըզլըղ . . . իխթիլասաթ ահ . . . նէ տէհշէթլի քէլիմէ . . . :

Ժան պոլ խըրսըզ քէլիմէսինի թէքէլլիւմ իտէր իթ-մէզ , հաթըրընա պիր չէյ կէլմիշ կիպի նակրաճանէ ալօ-զիւնի գաթ իտուպ , վէ կիւյա թէքմիլ ատլընը պաշընա ճէմ իթմէք իչին էլինի ալնընա գօյարագ , պիր մըդ-դաթ թէֆէքքիւր իթտիքտէն սօնրա այաղա գալգըպ օտանըն տէրունինի տօլաշմայա պաշլատը :

Պու արա մէրդումըն չէհրէսի չէյթանի պիր թէպէս-սիւմ ըզհար իթմէքլէ « Խըրսըզլըղ . . . հէ . . . պագա-լըմ խըրսըզ քիմ իմիշ » տէյէրէք սէվինճինտէն էլլէրինի օվուշտուրմաղա պաշլատը , մէրդում , մէշհուր Յունան սէնաթքեարլէրինտէն (սիրակուսալը) Արքիմիթէս իսմի իլէ միւսէմմա օլան էհլի սէնաթըն , պիր սըրր արաշտըրտը-ղընը պուլամատըղընտա (իվրա իվրա) տէտի , պուլտում պուլտում տէյէրէք սէվինճինտէն անը վահիտտէ մէֆթուն իթտիյի կիպի , Ժան տախի հէնուզ զիհնինտէ թէվէլլիւտ իթմիշ օլան , վէ՝ սօն տէրէճէ հաղգընտա խայըրլը զաննը իթ-տիյի պիր բըլանտան տօլայը կէլէճէք մուհաւէնաթըն թէֆէրրուաթընը տիւշիւնտիւքճէ մէսրուրիյէթինտէն , ատըմընա խըֆֆէթ կէլէճէք զանն իտէր իտի :

Մէրդում , պիչարէ Վահանըն ալէյհինտէ թասավվուր իթտիյի տէհշէթլի տուզագտան հայըր օլաճագ սէմէրէ-յի թէխայյիւլ իտէրէք , գուվվէյի ատլիյէսինէ , վէ կիւյա մալիք օլտուղու զէքեավէթէ հայրէթտէ գալըր , քէ-մալի քիպրու ղուրուր իլէ « Ահ ագըլ վէ զէքեավէթ տէ-նիլէն շէյլէր պէնիմ պէշէրտէ պէօյլէ պիր զէնկինլիք ալը » տիմէքլէ , քէնտի քէնտինէ իֆթիխար իթմէքտէ իտի :

Ժան պիր գաչ տագիգա էվէլ, մաղմում վէ միւքէտ-տէր պիր հալտէ իքէն նաքեռահան տէրեայը մէսրուրիյէ-թէ ղարգ օլուպ, օտանըն տէրունինի էլլէրինի օվուշտու-րարագ տօլաշըրպ տուրուր իքէն, օտա գաբուսը ուսուլ իլէ վուրուլտու, վէ էնտարէլի չիրքին պէսլէմէ կէօրիւ-նիւպ, «Միւսիւ Թաամ հազըր տըր պույուրմազմըսընըզ» տէյինճէ, մումաիլէյհ «Կէլիյօրում» տէյէրէք հէման օտա գաբուսընը գաբայուպ Թաամա էնտի, վէ մալիւ-միւմիզ օլտուղու կիպի Մարգար աղա խասթալըղը սէպէ-պի իլէ եալընըզ Թաամ իթմէքտէ օլտուղունտան, մէր-գում էնտարէլի չիվէքեար պէսլէմէյի գարշըսընա ալա-րագ հէմ Թաամ իտէր, վէ հէմ քէմալի չէվգ ու նէշէ իլէ, մումաիլէյհա չիրքին գըզըլը ալ գատէհ վէր գատէհ նու-շի չէրապ իտէր իտի ։

Պատէլ Թաամ Ժան չագըրը քէյֆ, վէ նէշէեապ օլտու-ղու հալտէ, պէսլէմէսինին Թէքլիֆ իթտիյի գահվէյի տախի գապուլ իթմէյէրէք, միւսիւ Տէրպանեանըն խա-նէսինէ կիթմէք իւզրէ հէման չիթալէ էվինին գաբուսըն-տան տըշարը չըգտը ։

Իլք ագշամտան եաղմայա պաշլամըշ օլան եաղմուր, պիր Թագըմ գուր իտէն միւսիւլէրին վէ գօգէթ մատմա-զէլլէրին պատիյի էսէֆլէրի օլաճագ սուրէթտէ էլան տէ-վամ իթմէքտէ, վէ մէրգումանըն քէշիթու կիւզարըլէրինէ մանի օլմագտա օլուպ. վէ ֆիլ վագը ատէթա դըշ մէվսի-մի կիպի օլ կինճէ Պէօյիւքտէրէ բիեասասընտա հիչ պիր քիմսէ եօղ իտի ։

Ժան չէմսիյէսինին ալթընա կիրլէնէրէք չիթալէ Մէ-սար պուրնունտա վագը չօրպաճըլարընըն խանէսինէ վա-րուպ, հէման մէրգումըն օտասընա կիրտի, վէ միւսիւ Տէրպանեանըն ագշամտան չօգ օթուրմագ ատէթի օլմա-յուպ, անճագ եարըմ սաաթ գատար մումաիլէյհ իլէ

միւքեալէմէ , վէ թալիմաթ ախզ իթտիքտէն սոնրա , իզին խըմթէյերէք օտա գափուսընտան տըշարը չըգընճա , միւսիւ Տէրպանեան տախի միւթատը իւզրէ հէման եաթագտաղընա կիրուպ եաթտը ։

Ժան չօրպաճըսընըն եանընտան մուֆարէգաթ իթտիքտէն սոնրա մատամ Տէրպանեանըն օտասընա կիրուպ մումաիլէյհայը չարը չէշմ իլէ քէնտի վիրուտինէ միւնթազըր օլտուղունու քէմալի մէսրուրիյէթ իլէ կէօրտիւ ։

Մատամ Տէրպանեան մուգատտէմա թա՛րիֆ օլունտուղու կիպի գըրգ եաշընը կէչկինճէ պիր գատըն իտի իսէ տէ , ատէթա թազէ կէնճլէր , վէ նէվճիվան գըզլար կիպի սօն տէրէճէ , հէվատու հէվէսէ մայիլէ պիր գատըն օլմաղըլա , օն եէտի եաշընտա իքէն , եանի թա գըզլըղընտան կէօրիւշիւպ գօնուշտուղու տէլիգանլըլարըն կէօնա կէօն չիվէու կիրիշմէ իլէ կէօնիւլլէրինի չալմագ , վէ ագըլլարընը պաշլարընտան ալմագ իլմինէ պէզլը հիմմէմումագտէրէթ իթմէքլէ պու խուսուստա կէրէկի կիպի մէլէքէ քէսպ իթմիշ օլուպ , նիհայէթ միւսիւ Տէրպանեան իլէ ագտը իզտիվաճ իտէրէք , մումաիլէյհին օլ տէրէճէ մուհապէթինի ճէլպ իթմիշ իտիքի , միւսիւ Տէրպանեան եիրմի եիրմիպէշ սէնէլիք էվլի օլտուղու հալտէ տախի , հէնուզ կէլին կիւվէյի օլմուշլար կիպի մումաիլէյհանըն հէր պիր էմրինէ նօգթասը նօգթասընա վէ քէմալի սատագաթ իլէ իթաաթ իթմէքտէ իտի ։

Մումաիլէյհա զաթէն ֆիրումայէտէն կէլմէ պիր ֆըգարա ֆամիլեայէ մէնսուպ օլտուղու հալտէ , վէ էքսէրիէն պու կիպիլէրին ատէթլէրի օլտուղու կիպի , գօճասը սէրվէթինի արթըրտըգճա , քէնտիսի տախի թավրու հարաքէթինի թէպտիլ թաղեիր իտէրէք , տայիմա ասալէթ վէ քիպարլըգ սաթմագտա , վէ կէչմիշ հալինի պիւթիւն պիւթիւնէ ունուտարագ քէմալի քիպրու ղուրուր

իլէ ամթըղ թուլթմաղտա իտի ։

Թայիֆէյի նիսաաէն պազըլլարընըն , դօճաարըդճա վէֆըդէլառէ ալիր հըրսու թամահքեարլըղա տուշտուքլերի կիպի , մէրդումէ տախի ալթուն պիրլիքտիրմէք սէվտասընա տուշիւպ կէճէ կէօն թէտպիրլէր վէ նէչէ նէչէ տէտպիրլէր իլէ դօճասընտան պարա թուլթմադըրդտա թաա-դառտար իլէրույէ վարտըքի , դավալլընըն սէրվէթի կիւնտէն կիւնէ թէտէննի պուլուպ քէնտիսի իսէ օնա նիսպէթէն կիրթիկճէ եիւքսէլի թուլթմաղտա , եանի զէնկինլէնմէքտէ իտի ։

Մէրաումէ օն սէնէյի միւթէճաւիզ պու թարիգէ տէվամ իթմէքլէ , եըէյինճէ պիր սէրվէթէ մալիքէ օլմուշ իտի իսէ տէ , քիմսէյէ պիր էյլիք իթմէզ , վէ պիր Ֆըգարայա պարա սատագա վիրմէզ օլուպ , հաթտա պիր թանէճիք քէրիմէսինի պիլէ հէր չէյտէն մահրում իտէր , վէ « Գապաարըն վարիֆէսի տիր վարըըն եաքըըն » տէյէրէք մէրդումէտէն պէշ պարայը պիլէ էսիրկէր իտի ։

Մուշարիլէյհա հէր նէ գատար նուգուտու էմվալ խուսուսունտա թամա ու մէրթէպէյէ գատար , խասիսէ վէ թամաքեար իտի իսէ տէ , մուհապէթ ճիհէթինէ կէլինճէ պիւթիւն պիւթիւնէ թապխաթընըն մուղայըրընտա օլարագ. տէրէճէյինիհայէտէ ճէօմէրտ վէ սախավէթլի իտի , չէօյլէքի պիլ մինասիպէ հէր կէօրտիւյիւ վէ գօնուշտուղու տէլիգանլըյա պիլա իթիրազ կէօյնիւնիւ վէրիր , վէ պէլքի ամլէրտէն պիր արուզու կէօրմէտիկի հալտէ տախի , մուհապէթ խուսուսունտա մալիքէ օլտուղու սախավէթը վէֆըդէլատէսինտէն նաշի , մէրդումէն տէլիգանլըլարը քեամիյապ իթմէքլիյի քէնտինէ պիր ֆազիլէթ տատ իտէր իտի ։

Մուշարիլէյհա մաատամ Տէրպանեանըն տելիգանճա օլան տօս պատաֆիքեթինտէն քէք չօգլար իսթիֆատէ իտէպիլմիշ-

լէր իտի իսէտէ , եալընըզ ախլագը համիտէ իլէ մուԹ-Թասըֆ օլան նամուսլու տէլիգանլըլըն պիրի , մէրգու-մէնին շու մինասիպէԹսիզ հալինի տայիմա Թայիպ իտէ-րէք ասլա եուզ վիրմէմիշ իտի , վէ իշԹէ պու զաԹը նա-տիրուլ ըրֆաԹ Թանըտըղըմըզ վէ պիլտիյիմիզ , Հըռիփ-սիմէ նամ տուխԹէրը բագիշէնին աշըգը սատըգը Վահան նամ տէլիգանլը օլմաղըլա մուշարիլէյհանըն եանը չօրպա-ճըսըն զէվճէսի պուլունան Մատամ Տէրպանեանըն իշվէու կիրիշմէլէրինէ , վէ աԹաշը աշգու մուհապէԹ օգլուըը-նա քահրիմանքեարի պիր սէպաԹլէ կէօյիւս վիրէրէք , վէ ֆազիլէԹու հիւսնի ախլագ սիլահլարըյըլա միւսէլլա-հէն , մէրգումէնին նէվպէ նէվ իշվէպազլըգլարընա , վէ մէքր ու ֆիտունունա մուգավէմէԹ իտէպիլմիշ իտի ։

Ֆիլ հագիգա Վահան հալէԹը չէպապէԹ պէլասը իլէ մուամիլէյհանըն գուրտուղու չէհվէԹ տուզաղընա բէք գօլայ տուշէԹտէ տուշէպիլիր իտի իսէտէ , մէրգումէ Թուզ էքմէք հագգընը սայար խալիսիւլ պալ վէ ֆազըլ պիր տէլիգանլը օլմաղըլա , էլպէԹտէքի վիճտանիյմէԹի վէ բէ-տէրի մագամընտա օլան չօրպաճըսընըն բըզընա պու կի-պի պիր խըյանէԹ իԹմէյէ ասլա իրԹիքեապ իտէմէզ ի-տի , վէ իշԹէ Վահան պու նազիք նօգԹալէրի միւլահա-զա իԹմէքլէ նէֆսինէ սէօզ կէչիրուպ , Թըրպըզ Թըրպըզ-յա Եուսուֆըն Զիւլէյխայէ իԹտիյի մուամէլէսի կիպի պիր հալտէ պուլունմաղըլա իֆֆէԹու իսմանիյէԹ վազիֆէսի-նի նօգԹասը նօգԹասընա իճրա իտէպիլմիշ իտի ։

Մատամ Տէրպանեան Վահանըն կէօյնիւնիւ ճէլպ իտէմէ-տիյինէ սօն տէրէճէ հիտտէԹլէնիւպ , մէրգումըն բէտտը մուհապէԹ իԹմէսինի քէնտինէ ազիմ պիր հագարաԹ ատտ իտէրէք ֆըրսաԹընը պուլունճա ախզը սարը ինԹիգամ իԹմէյէ գարար վէրտիքտէն սօնրա , էկէր Վահան օլմա-տըյըսա , պաշի ճանըն գալպինի ճէլպ իԹմէք իսԹէյուպ ,

Վահան իշխան իհթիմալ իթմից օլտուղու չիվէքեարլըզ սիլահլարընը ժանա տօղրու չէվիրմիշ իտիքի, մէրգում Վահան կիալի հիւսնիւ ախլագ սահիպի օլմայուպ, սատագաթ, էմնիյէթ, վէ ֆազիլէթ տէնիլէն մուգատտէս վազիֆէլէրին, ինտինաէ զէրրէ մըգտարը էհէմմիյէթի օլմատըգտան պաշգա, հաթտա, Վահանըն մէրգումէյի իըլէմէյիպտէ, մուհապէթինի բէտտա իթտիկինէ մալիւմաթը օլմազըլա, քէնտի քէնտինէ Վահան իշխան « Խալյսուզ տըր, ադըլըզ տըր վէ տույղուսու եօգ տըր » տիմէքլէ մումաիլէյհի թայիպ վէ թահմիգ իթմէքտէ իքէն, չիմտի պէօյլէ պիր մէմուլին զայրի գըսմէթ կէլիպտէ այաղընա տօլաշտըղընը կէօրիւնճէ, հէման ճանընա միննէթ տիւշէրէք մէրգումէնին հագգընտա հըսս իթտիյի չէհվէթ տույղուսու չէօյլէ տուրսուն, հիչ օլմազսա մէնաֆիյի շախսիյէսի խաթրը իշիւն պիլէ շարթ կէօյնիւնիւն մըֆթահընը մէզպուրէնին եէտը չէհվէթինէ թէսլիմ իթմէքլէ իւչ տէօրտ սէնէտէն պէրի ֆաճիրէյի մէրգումէնին, եանի վէլինիյմէթի սայըլան չօրպաճըը զէվճէսինին աշըգը օլմուշ իտի ։

Նազըլքի տէտիք ժան սատըգ մուհապէթին, եանի բաքիրպաքըլըգըլը օլան Թաշչիւգըն մաննասընը տախի պիլմէզ վէ անլամազ օլմազըլա, մահզա մումաիլէյհայը չէհվէթը նէֆսանիյէսի, վէ աչէլխուսուս մէնաֆիյի շախսիյէսի իշիւն սէվէր իտի ։

Մատամ Տէրպանեան տախի մէրգում իլէ անճա քէյֆի իշիւն մուհապէթ իտէր իտի իսէտէ մէրգումէնին պու խուսուստա պաշգա պիր նիյէթը խաֆիյէսի վար իտի, չէօյլէքի, քէնտիսի պիր տէրէճէյէ գատար վազթընը կէչիրմիշ, վէ տատէթա գօճամազա եիւզ Թութմուշ օլմազըլա, քէնտինինճէ պու սինտէն սօնրա, պաշգա պիր ատէմ պուլունպատա անընլա էյլէնէպիլմէք միւմքիւնսիւզ տէ-

յիլ իսէտէ , հայրըճա միւշկիւլ օլաճաղընտան , պիր միւմքիւն ժանըն եադասընը պըրագմադ իսթէմէզ իտի ։

Հալպուքի ժան կէնճ վէ տէլիգանլը օլտուղու հասէպի իլէ , պիր կիւն տէյիլ իսէ պիր կիւն հէր հալտէ էվլէնէրէք քէնտինի պըրագապիլիր օլտուղունա մէրգումէնին ագըլը է յիտէն էյի գանմըշ օլմաղըլա , ժանը միւէպպէտէն բէնչէսինտէն գաչըրմամադ , վէ պիւսպիւթիւն էլտէ իտէպիլմէք էֆքեարը իլէ , իլէրուտէ գըզընը մէրգումա վիրմէյի տիւշիւնմիւշ վէ պու խուսուստա գօճասընըն տախի րէյինի խաթիրհալ իտէպիլմիշ իտի իսէ տէ , ժանըն մուսաիլէյհանըն պու նիյէթինտէն ասլա մալիւմաթը եօղ իտի , չիւնքի մէրսումէ պիր գաչ սէնէլէր տահա ժանըն քէյֆինի չըգարապիլմէք իչիւն պու խուսուստա մէրգումա հիչ պիր չէյ աչըմամըշըտը , հալպուքի մէրգումըն պէօյլէ պիր Թէքլիֆէ րուսյի րիզա կէօսթէրէճէյի մէճհուլ օլտուղտան պաշգա , քէնտիսի տախի աշըգչընը , եանի ժանը քէրիմէսինտէն գըսգանըր իտի իսէ տէ , պու ճիւմլէ , պաշգա պիր Թարիգտէ սալիքէ օլամազ իտի , իմտի ժանըն, գըզըյըլա իզտիվաճը կիւնէ գատար եալընըզ քէնտիսի սէվիպտէ անտէն սօնրասընը տախի օ վագըթ տիւշիւնմէյէ գարար վէրմիշ իտի ։

Հէրնէհալ իսէ , ժան մատամ Տէրպանեանըն օտասընա կիրուպ մէրգումէնին սիմասընտա միւքէտտէր պիր հալ կէօրէրէք , հէման Թէքլիֆսիզճէ եանընա եանաշըպ , վէ պէլքի ճիտտի օլմաղըղը հալտէ վէֆգէլատէ պիր մուհապէթ կէօսթէրմէքլէ մուսաիլէյհանըն էլինի Թութտու , վէ « Աղշամլար հայր օլսուն մատամ » տէտի ։

Մուսաիլէյհա , խաթիրգալ ալամէթի կէօսթէրիւպ , էլինի ժանըն էլինտէն չէքտի , վէ պիր հալի տիլկիրանէ իլէ մէրգումըն սէլամընա ճէվապ օլարագ . . . ։

— Ժա՛ն , պիլմիշ օլասընքի , պու աղշամ սանա չօգ

կուճճնախիմ։

— Աման ճիյէրբարէմ քէրէմ պույուրուն սէպէպի նէ՞ տիր ։

— Սիզէ մէքթուպ կէլմէտի՞մի ,

— Էվէթ , իքի սաաթ գատար ավտէմ միւտիւ Տէր- պանեանտէն պիր մէքթուպ ալտըմքի , զաթէն մաալիւմնիւն նէ օլտուղու մալիւմիւմ իտի ։

— Մատէմքի մէքթուպ էլինիզէ կէչմիշ , սա նիչիւն պէնի պու վագըթա գատար ան ճընա պէքլէթտինիզ , զիրա կէլէճէյինիզտէն մալիւմաթըմ օլմաղըլա պիրլիքտէ թաամ իթմէք իչիւն , միւսիւ Տէրպանեանը եէմէյէ խա- թէյիմ եօզ տիմէքլէ պաշըմտան սավտըմ , վէ էլան սիզի պէքլէմէքտէ իտիմ ։

— Ահ ճիյէր բարէմ աֆֆ իտէրսինիզ . . . պէնտէնիզ թամամ իթմիշ իսէմտէ , սիզի իլէ պէրապէր սօֆրայա օ- թուրմայը տախի , ճիհանըն հիչ պիր զէվգընա թէրճիհ իթմէտէյիմ իչիւն , պու իլթիֆաթընըզը քէմալի թէշէք- քիւր իլէ գապուլ իտէրիմ , լաքին կէճ գալտըղըմա պէն- տէնիզի թայիպ իթտէյինիզտէն անլաշըլըր յօղքի , պու կիւն- քի կիւզէրան իտէն հալլէրտէն ասլա մալիւմաթընըզ օլ- մամայը տըր զանն իտէրիմ ։

— Հայըր , խուտա ալըմ հիչ պիր չէյտէն մալիւմա- թըմ եօգ , լաքին հէր նասըլ իսէ եէմէք օտասընա կիտէ- լիմտէ , օրատա թէքու թէնհա հէմ գօնուշուր վէ հէմտէ պիրըզ թաամ իտէրիզ , զիրա օլ տէրէճէ աճըմքի , իչիմ կէչէյօր , վէ հէման պայըլմադ տէրէճէլէրինէ կէլիյօրում ։

Մէրգումէ պույուրուն տէյերէք ժանըն էլինտէն թութտու , վէ իքիսի պիրլիքտէ թաամ օտասընա կիտտիլէր ։

Ֆիլհագիգա էվին իչինտէ պիր իհթիեար վանըլ աշ- ճըտան մաատա ճիւմլէսինտէ եաթմըշ օլտուգլարընտան սայքի եալընըզ կիրպի իտիլէր , զիրա մուամէլէյհանըն

գըզը տալեի բէտէրի իլէ պէրապէր Թաամ իտուպ, պէ օլ կիճէ հէվա պօզուգ օլմաղըլա բիացայը կէզմէք մումքինսիզ օլաճաղընտան հէման էրքէնճէ եաթմըշ իտի :

Ժան հէրնէ գատար քէնտի խանէսինտէ Թաամ իթմիշ իտի իսէտէ, Մատամ Տէրպանեանըն խաթըրը իչին պէրապէր մէզէլէնէրէք, պիր քաչ տանէ շարապ տախի իչմէքլէ եէնիտէն պիր նէշէ քէսպ իթտի, պէ մէրգումէ իլէ մուքեալէմէյէ պաշլայուպ չու վէչհիլէ պէտաը քէլամ էյլէտի :

— Մատամ, պու կիւնքի կէչէն հալլէր, գալպիմի սօն տէրէճէ մուզթարըպ . . . :

Մատամ Տէրպանեան «Մազուր պույուրուն» տիմէքլէ, մէրգումըն սէօզլիւնիւ գաթ իտուպ, վանըլը աչճըլը չըղըրտը, պէ մէրգումա «Հայտէ Գէորք ախպար սէն պիզէ պազմա կիթ րահաթլան» տէտի, մէրգում չօգ վագըթ ժանըլա մատամաընըն թէքու թէնհա սաաթլար իլէ գօնուշուպ կէօրիւշտիւքլէրինի պիլէրէք, պէ մէրգումէնին պու հալլէրինէ աըշըգ օլմաղըլա, տալա պէյանը էֆքեար իթմէքսիզին ճանընա մինէթ տիւշէրէք օտասընա չէքիլիւպ եաթտը :

Մատամ Տէրպանեան Գէորգ ախպարը սավուշտուգտան սօնրա ժանա խիթապէն, «Շիմտի սէօզլիւնիւզէ տէվամ իտէպիլիրսինիզ, չիւնքի էվին իչինտէ ճումլէտէն եաթմիշ օլմաղըլա պիզտէն պաշգա ատէմ եօգ կիպի տիր» տէտի :

Ժան սէօզլիւնէ տէվամ իթմէքլէ, օլ կիւնքի վագաաժը, եանի Վահանըն պունտան պէօյլէ քէնտի իչին քիւչաու օլունան մաղազանըն հիսապլարընա պագմաղա մէմուր օլմասընը, պէ պու հալ իսէ մահզա քէնտիսինին նամուսընը բայիմալ իթմէք նիյէթը ղարազքեարանէսի իլէ Վահանըն հիլլէ ու տէսիսէլէրինտէն նէշաթ իթմիշ օլ-

տուղունու, եօլլէ պիր հալու գալ իլէ նազլ իթթիքի մումախլէյհա հիտէթինտէն աթէշ քէսիլիւպ, ֆագաթ տիւշիւնէրէք վէ աղըր պիր վագար իլէ «պու վագաա Վահանըն տէսիսէսի իլէ օլտուղունու լայըգըյըլա թաստիգ իտէպիլիրմի՞զ մի» տէտի։

Ժան մումախլէյհանըն պու սէօզլէրինտէն կիւյա կիւճէնմիշ կիպի պիր հալ կէօսթէրէրէք, մաամաֆի Տէրպանտանըն եիւզիւնէ աշըգանէ պիր նիկեահ իլէ պագըպ «Աղ Մագրուք (միւսիւ Տէրպանտանըն զէվճէսինին իսմի Մագրուհի իտի) սէօզիւմէ իթիմատ իթմէյօրմուսունուզ, եօխսամը քէմալի ինսաֆըրըզ իլէ մուհապէթինիզի րէտտ իտուպտա, սիզին կիպի հիւսնիւ ճէմալտէ եէքթա, վէ հէր պիր խասայէթը ճէմիլէ իլէ պիրհէմթա օլան պիր գատընը թահգիր իտէն Վահանըն հագգընտա էլան էսկի մուհապէթինիզ թապէլէնտի՞մի։»

Ժան նիսա թայիֆէսինին զարիֆ թարաֆլարընը բէք ալա պիլտիյինտէն, պու սէօզլէր իլէ մումախլէյհանըն ճէնապընա, վէ տահա տօղրուսու ասըլ ճան էվինէ տօգունմագլա մէրգումէնին Վահանըն հագգընտա էսկիտէն օլան ղազապը ղարազընը թէճաիտ վէ թահրիք իթմէք իսթէմիշ իտիքի, պու սուրէթլէ մագսատը բիւր ֆէսատընտա բէք գօլայ մուվաֆֆագ օլապիլտի, զիրա մէրգումէ Ժանըն պու սէօզլէրինի, եանի մուգատտէմա Վահանա ըզհարը տէրտի աչգ իտուպտա, մումախլէյհատէն հագարաթ կէօրտիւյիւնէ Ժանըն մալիւմաթը օլտուղունա, վէ պու հալի միւթթալը Վահան, մահզա քէնտիսինի իսթիհզա վէ թէրզիլ իթմէք էֆքէարըյլա մէրգումա խապէր վիրմիշ տիր զաննընտա պուլունմագըլա, գուրշուն իլէ պէօվրիւնտէն եարալանմըշ տիշի բէլէնկ կիպի գուտուրտուգճա գուտուրտու, վէ եիւզլէրի գըզարուպ կէօզլէրինտէն աթէշլէր սաչարագ, վէ հիտէթին-

տէն սէսի գըսըլարագ «Ահ ժան Վահանըն սանա խա-պէր վէրէյիմ չէ յին գալթան ասլու էսասը եօգտըր, քեա-միլէն եալան տըր, պէն անըն կիպի ֆիրումայէտէն կէլ-մէ ասի պիր աատամա արգը մուհապէթ իթմէյէ հիչ պիր վագըթ թէնէզզիւլ իթմէմիշիմ» ըսեր . . . վէ հըրս իթալեի հիտաէթին թէեսիրինտէն հէման պայըլմագ մէր-քէզլէրինէ վարըլ օլուպ, էլի իլէ ժանա սու չիչէսինի կէօսթէրիւպ, սու իսթէտիյինի իշարէթ իլէ անլաթմագ-տա իտի :

Հիչ պիր թէաթրօ օյունճուսու պու խուսուստա ժան գատար մէհարէթ իլէ իճրայի լուպլյաթ իտէմէզ իտի. չէօյլէքի, մէրհում մատամ Տէրպանեանըն Վահանըն հագգընտա հըրս իթալեի աէհչէթլիւ հիտաէթի կէօրմէք-լէ գալպինտէն սօն տէրէճէ մէսրուր վէ մէմնուն օլտու-ղու հալտէ, իշպու լուպլեաթը ղարիպէյի սօն բէրտէսի-նէ գատար օյնամաղա գարար վէրտի, վէ հէման ըրգգա-թամիզ պիր հալ քէսպ իթմէքլէ սու չիչէսինի աճէլէթէն գաբըպ, վէ պիր պարտաղա տօլտուրարագ մէրհումէյէ թագտիմ իտուպ, «Ահ մատամ, էկէր պու գատար միւ-թէէսսիրէ օլաճագընըզը, վէ պու մէրթէպէ եիւրէքք ըյ-նաթաճագընըզը պիլմիշ օլսա իտիմ, չիմտիյէ գատար քէօշէյի գալպիմտէ բիւնհան իթմիշ օլտուղում իշպու էսրարը խիւստա ալըմ . . . :»

Մատամ Տէրպանեան, մէրհումըն կիւյա իթիզար մա-գամընտա սէօյլէտիյի պու սէօզլէրտէն տահա զիատէ հիտաէթլէնիւպ ժանըն սէօզիւնիւ գաթ իթտի վէ . . . :

— Ահ միւսիւ ժան, սէնի Վահան կիպի պիր վանը այվազ էվլատընը սէվմէյէ իրթիքեապ իտէճէք գատար ատի վէ միւպթէզէլէ պիր գատը՛նըմ զաննը իտէյօրսու-նուզ, տէտի :

— Հաշա էֆէնտիմ, պէնտէնիզ հագգը ալընըզտէ մէր-

գումըն պանա էսրար գապիլինտէն օլարագ տէմիշ օլ-տուղու սէօզլէրի սէօյլէյօրում ։

— Լաքին էլպէթտէ մէրգումըն շու իֆթիրաարընա ինանմըշ օլմալըսընըզ . . . զիրա պիր ատէմ ինանմատըգը շէյէ էհէմմիյէթ վէրիպ տէ լիսանընա ալմազ ։

— Հաշա՛ , պէնտէնիզ մէրգումըն սէօզլէրինէ ինանմըշըմ տէմէքը իսթէմէտիմ, անճագ սիզին Վահանը Թաասահհուպ ըլթիզամընըզ իչին . . ։

— (Ժանըն սէօզլէրինի քէսէրէք) Պէ՛նիմ մէրգումը Թաասահհուպ իտէյօրում, (աճը աճը պիր կիւլիւմսէյիշ իլէ) Պէնիմ մէրգումը նէ կէօնա Թաասահհուպ իլթիզամի , իլէրուտէ կէօրէճէքսինիզ ։

— Լաքին րէճա իտէրիմ մատամ, հէր նէ գատար Վահան պէնտէնիզին ալէյհինտէ պուլունմագտա իսէ տէ , գուլունուզ պունուն պէրապէր հիչ պիր վագըթ խաթէմէմքի, Վահան պէնիմ սէպէպիմ իլէ պիր զիյանէ օղրասըն ։

— Ա՛հ միւսիւ Ժան պիլմիշ օլասընըզ , գատընլար տիւնեասընտէ հէր տիւրլի ճէվրու ճէֆայէ թահամմիւլ իտէպիլիրլէր , լաքին հագարէթ խուսուսընա կէլինճէ հիչ պիր վէչհիլէ թագաթ կէթիրէմէզլէր ։

— Տէմէքքի , մէրգումտան ախզը ինթիգամ իտէճէքսինիզ ։

— Հիչ աալու էտասը օլմատըղը հալտէ , մահզա նամուսումը գայիմալ իթմէք գասաըյլը հազըրլամըտա իթտիյի պու տէհշէթլի իֆթիրանըն էլպէթտէ ճէզասընը չէքմէլի տիր ։

— Լաքին , մատամ պէնտէնիզ . . . ։

— Րէճա իտէրիմ միւսիւ Ժան , հաթըրըմ իչին խարաճագ իշիմէ միւտախալէ իթմէյին ։

Ժան իշին պու մէրքէզէ կէլիշինտէն վէֆգէլատէ մէմ-

նուն օլարագ, Վահանըն հադդընտա մումաիլէյհանըն քեանսունը դալըփընտէ ալէվկիր օլան ինթիգամ աթէշինի պիր թադըմ ուսթալըգլը սէօզլէր, վէ դայէմ չէյթանի թապիրլէր իլէ .քէօրիւքլէյուպ թութուշտուրտուգտան սօնրա, մէրգումէյհ ճէվապէն ։

— Մատէմքի պէօյլէ իսթէյօրսունուզ, պէնտէնիզտէ սըրա միւտախէլէ իթմէմ, սիզ վարըն մէրգում իլէ հիսապընըզը կէօրիւն, չիմտի պու պահսը գարայալըմտա պէնտէնիզէ րաճի օլան մէսէլէյէ կիրիշէլիմ ։

— Գանղը մէսէլէ իչիւն տէյօրսունուզ ։

— Նասըլքի պիր ազ էվվէլ էֆէնտիմէ իֆատէ իթթիմ իտի, մահզա հիմմէթինիզլէ քիւշատ օլունան մաղազամըն հիսապլարը պիր ախէրին եանը Վահանըն ելէտինէ կէչմէսի պէնտէնիզէ քէք պէօյլէ հագարաթ օլմաղըլա, պու հալըն դայէմի պաշգա պիր չէյ օլմայուպ, իլլա դուլունուղուն իլէրուտէ պիւսպիւթիւն մաղազատէն թարտ օլունմագլըղըմը իյմա իտէր օլտուղունտան, պու խուսուստա նէ թարիգ իթթիխազ իտէճէյիմէ տայըր սիզտէն թալիմաթ ալմագ իսթէրիտիմ ։

— Պունու պիլմիշ օլասընըզ քի, պէն սազ օլտուգճա հիչ պիր քիմսէ սէնի էշիկտէն թարտ իթմէյէ միւգթէտիր օլամազ ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, լաքին . . . ։

— (Մէրգումըն քէլամընը գաթ իտէրէք) ժա՛ն, պէն սէնին պիլտիյին դատընլարտան տէյիլիմ, սէն հալա պէնիմ գուվվէթու թէէսսիրիմին նէ տէրէճէլէրտէ օլտուղունու պիլմէյօրսուն ։

— Քէրէմ պույուրուն սէվտիյիմ, զէվճինիզ միւսիւ Տէրպանեանըն սէօզլիւնիւզտէն տըշարը չըգմազ օլտուղունու պէք ալա պիլիրիմ, հալպուքի մալիւմիւնիւզ օլտուղու կիպի մումաիլէյհ եալընըզ օլմայուպ, իլլա օրթագ

սահիպի տիրքի , անէ տախի Թէէսսիր իշլէԹմէնից գա-պիլ օլամազ զաննի իտէրիմ ·

— Մէրմէտ պէյ իչին տէյօրտունուզ տէ՞յիլմի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ ։

— Ա՛հ սէվկիլի ճանըմ, Թէէսսիւֆ իտէրիմքի , սիզ հալա չօճուգումուշսընըզ , սիզ պիլմէյօրսունուզքի (Թէօվ-պէ Թէօվպէ պէօյլէ սէօյլէտիյիմէ) պէնիմ կիպի ադըր պաշընտա պիր գատըն , քէնտի սէվտիյի զաԹըն մէնֆա-աԹը իչին տէրմիյանը տամէն իտտուպտէ իշէ Թէշէպպիւս իԹտիյի հալտէ նէլէր եապմազմը միւգթէտիրէ օլամազ , էվէթ միւտիւ Տէրպանեանըն օրԹաղը Մէրմէտ պէյ տէ-տիքլէրի զաԹ , վագտա Թիզ մէշրէպ , զահիտ վէ էօյլէ գօլայ Թուլթուլուր գաքըլը պիր ատէմ օլմատըղընը ճա-րիյէնից տախի Թաստիգ իտէրիմ , հալպուքի միրի մու-մաիլէ յհին մալիք օլտուղու պու խասիյէԹլէր , մուհապէԹ աԹէշի իլէ գալպու զիհնի գավրուլմագտա օլան ադըլլը վէ միւտէպպիրէ պիր գատընըն մէվգըյի իճրայէ վազ ի-տէպիլէճէ յի Թէտապիրի զարիպէ յէ նիսպէԹէն , հիչ մէ-սապէսինտէ չէյլէր տիր · վէլ հասըլ սէվկիլի ճանըմ , սա-նա օլան մուհապէԹիմին նամընա անտ իտէրիմքի · պուն-տան օն պէշ եիրմի կիւնէ գատար սիւրմէզ , Վահան տէ-նիլէն օլ ալչագ խապիս , տէյիլ սէնին մաղազանըն հի-սապլարընը րույէԹ իԹմէք , էլլա օ պիր մաղազատէն տա-խի Թարտու Թէպսիր օլունաճաղընա հիչ չիւպհէնից օլ-մասըն ։

Ժան քէմալի հայրէԹ իլէ մատամ Տէրպանեանը տին-լէմէքտէ օլուպ , մէրգումէնին պու սէօզլէրինտէն հըսս իԹտիյի սէվինճի կիզլէմէյէ չալըշարագ , վէ չու հալինի չագտըրմամագ իչին , մումաիլէ յհայէ չու վէչհիլէ ճէվապ վէրտի ·

— Ահ մատամ , տօղրուսու ախըլը իւնԹիգամ խուսու-

ունուտա՛ պու դատար իլէրի վարաճաղընըզը ալըր մէ-մուլ իթմէզ իտիմ, վէ էկէր իշին պուրալարա վարաճա-ղընըտան մալիւմաթըմ օլայըտը, խիւտա ալիմ Վահանըն հադդընտա սիզէ հիչ պիր շէյ տէմէզ իտիմ։

— Աճայիպ, պիրաղ էվէլ սիզ պանա, մէրդումը թա-սահհուպ իտէյօրսուն տէյօրտունուզ, վէ շիմտի իսէ պիլաքիս Վահանը թասահհուպ վէ միւտաֆաա իթմէք իչին օլանճա դուվվէթինիզի սարֆ իտէյօրսունուզ, տօղրուսու պու բէք ղարիպ պիր . . .

— (Մէրդումէնին սէօզլէրինի քէսէրէք) Րէճա իտէրիմ Մադրուգ, պու խուսուստա պէնտէնիզի մաաղուր թութ-մալըսընըզ, զիրա հէր նէ տախի օլսա, վէ մէրդում պանա նէ դատար տիւշմէնլիք իթսէ, եինէ պիր ատէմին էքմէ-յինէ մանի օլմադ պէնիմ վիճտանըմա տօղունուր, վէ հիչ պիր վէչհիլէ դալպիմ րահաթ իթմէզ։

— Ցէմէք օլուրքի, մէրդումըն պէնիմ կիպի էհլի ըրզ պիր դատընըն նամուսընը բայիմալ իթմէօինէ վիճտանըն-նըզ րազը օլույօր, էօյլէ՞մի, խա՛զըր խա՛զըր, պէն սիզի պէնի սէվէյօր պէլլէրիտիմ, լաքին թէէսսիւֆ իտէրիմքի խանըլմըշըմ։

— Ահ մատամ նէ տէյօրսունուզ, հաղդը ալինիզտէ տույտուղում մուհապէթտէն զէրրէ դատար շիւպհէ իթ-մէմէնիզ իչին, տէյիլ Վահանը թասահհուպ իթմէք, իլ-լա էլիմտէն կէլսէ պիւթիւն տիւնեալարը դըրար կէչէրիմ, էվէթ նամուսունըզըն միդտայէսի խուսուսընտա ճանըմը տախի ֆետա իթմէյէ ամատէյիմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ։

— Վադաա Վահան հէր հալտէ քէնտի իշինի ույտու-րուպ էբէյիճէ պիր սէրվէթ սահիպի օլմուշ, վէ հաթտա պու սէօզիւմէ իսպաթ տախի շու տըր.քի, նըշանլըսը իչին Պէյօղլունուն Բէրուգ աղա նամ մահալլէսինտէ պաշըը

պաշըրնա պիրտէ Իսլամ խանէսի խաթիճար իտէպիլմիշ իսէ տէ, պէնտէնիզ պիրինէ մէրգումը աճըտըղըմտան էքմէյինէ մանի օլմագ իսթէմէյօրուտում, ֆագաթ մատէմքի սիզ էօյլէ իսթէյօրսունուզ, պէնտէնիզ հիչ պիր չէյ տէմէտիքտէն մաատա, հաթտա լաղըմ կէլտիկի հալտէ, խաթըրընըզ իչիւն պու խուսուստա էլիմտէն կէլէն մուավէնէթի տախի տիրիղ իթմէյէճէյիմի նամուսում իւսթիւնէ ախղէ սէօզ վէրիրիմ.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ սէվկիլի ժանըմ.

— Ֆագաթ մաատամ, սագըն զաննը իթմէյինիզքի, Վահանա պիր զարարըմ վար, հաշա՛, պէնտէնիզ մէրգումը հէր ան սէվէրիմ, հալպուքի պիր աղ էվվէլ տէտիյիմ կիպի սիզի, տէ յիլ Վահանտէն, իլլա ճանըմտանտա զիեատէ գէվտիյիմտէն, հագգը աչընիզտէ հըսս իթտիյիմ մուհապէթին ուղրունա հէր չէյի ֆէտա իթմէյէ հազըր օլտուղում իչիւն, հէր նէ էմրի իթսէնիզ, քէօրքէօրունա վէ նօգթաը նօգթասընա պիլա իթիրազ իթաաթ իթմէքտէն պաշգա նէ՛ տարապիլիրիմ.

— Ահ ճիվանըմ պիլիյէրճէ թէշէքքիւր իտէրիմ.

— Ֆագաթ Մազրուգ, մալիւմիւնիւզ օլսունքի, պու իշ պէյլէտիյինիզ գատար սուհուլէթ իլէ պաշա չըգամայաճագ տըր.

— Նիչիւն . . .

— Զիւնքի Մուհիպ Պէյ Վահանըն բէք զիեատէ տօստու վէ ճանտան ահպապը օլտուղունտան մէրգումը թասահհուպ իտէճէյի շիւպհէսիզ տիր.

— Պու տէտիյինիզ մասատէնին պէնճէ հիչ պիր էհէմմիյէթի եօզ իսէ տէ, ամընտա չարէսինի պուլմագ գօլայ տըր.

— Նէ կիպի.

— Խանի Մուհիպ պէյ իլէ Վահանըն տօստլուղու մա-

պէյնինտէ ֆէսատ թօհումլարը էքէրէք, մէրգումանը պիրպիրլէրի իլէ տուշման իթտիրմէք գատար գօլայ պիր շէյ օլամազ :

— Նասը՛լ օլապիլիր :

— Մուհիպ պէյին պիզէ սըգճա վիզիթա վէրտիյին-տէն պիր շէյ անլամայօրմուսունուզ :

— Վագըա պիր այտան պէրի տըրգի, միրի մուամը-լէյն խանէնիզէ չօգճա կիտուպ կէլիյօր, ֆագաթ պուն-տան նէ՛ նէթիճէ հասըլ օլապիլիր :

— Սէօյլէյէճէյիմ մատտէ, էլան թահգըգաթէ միւհ-թաճ իսէ տէ, չու տախի պէնճէ պիր տէրէճէյէ գա-տար սահիհ տըրգի, Մուհիպ պէյ պիզիմ Ջապէլի (մէր-գումէնին քէրիմէսինին իսմի Ջապէլ իտի) սէվէյօր զան իտէրիմ :

— Սիզին քէրիմէնի՞զիմի :

— Էվէթ, Նիչին պու գատար թէաճիւպ իտէյօր-սունուզ :

— Հայըր թաաճիւպ իթմէյօրում, օլապիլիր, հալ-պուքի պէնտէնիզ Մուհիպ պէյտէն էօյլէ պիր շէյ մէ-մուլ իթմէմէքտէյիմ :

— Ինսանլարտան հէր շէյ մէմուլ տըր :

— Էյ քէրիմէնիզ տախի պու մուհապէթէ իշթիրագ իթմիշմի՞տիր :

— Օրասը թաստիգէ միւհթաճ տըր, լաքին օնպէշ եիրմի կիւնտէն պէրի տըրգի մէրգումէնին հալինտէ պիր մահզունիյէթ կէօրմէքտէյիմ, վէ մալիւմ օ եաշտա պիր գըզըն մահզունիյէթի պէքտէ սէպէպսիզ օլամազ :

— Տօղրուսունու իսթէրսէնիզ միսաամ, սիզ չիմտի տէ-տիինիզտէ խաթըրըմա կէլտի, պէնտէնիզ տախի պիրաղ վա-գըթտան պէրի տըրգի, Մուհիպ պէյին հալինտէ պիր թէպէտտիւլաթը ղարիպէ միւշահատէ իթմէքտէյիմ, լա-

քին պէնճէ պու հալ բէք մինասիպէթսիզ տիր զաննն ի-տէրիմ, զիրա մալիւմա մէզհէպ ֆարգը պու իշէ մանի օլաճաղընա չիւպհէ եօգ տըր։

— Ժան նէ տէյօրսունուզ, մէզհէպ ֆարգը օլմասա ի-տի տախի, եինէ միւմքիւն օլամազտը, չիւնքի պէն մէրգումէնին ալաճագ զէվճինի չիմտիտէն հազըրլամը-շըմ։

— Վէ բէք զիեատէ ագըլլըլըգ իթմիշսինիզ։

— Հէր նէ հալ իսէ, չիմտի օ խուսուսս լազըմ տէյիլ, անճագ պու մատտէ, Վահան իլէ Մուհիպ պէյի պիրի-պիրլէրի իլէ պօզուշտուրմաղա կիւզէլ պիր վասէթա օլա-պիլիր վէ պէն տախի պունտան բէք գօլայ իսթիֆատէ իտէպիլիրիմ զաննն իտէրիմ։

Ժան պու խուսուստա եանի Մուհիպ պէյին Ջապէլէ օլան ալագասը Վահան իլէ պօզուշմաղա նասըլ վասէթա օլապիլիր օլտուղունա տայիր մումաիլէյհատէն իյզահաթ թալէպ իտէճէք իքէն, էվլին իւսթ գաթընտա պիր շա-մաթա իշիտիլտի, վէ մատամ Տէրպանեան սէպէպինի ան-լամագ իչիւն օտա գարուսընտան տըշարը չըգտըգտա, պէսլէմէ գըզ մէրգումէյի գարշըլայարագ, մաամաֆիհ Ջապէլին պիր ազ րահաթը օլմատըղընը խապէր վէրինճէ մումաիլէյհա պէսլէմէյէ խիթապէն, «Մաքինա սէն Ջա-պէլին եանընա կիթտէ պէնտէ կէլիյօրում» տէյերէք, մէրգումէյի սավտը, վէ հէման Ժանըն եանընա կէլիպ «Աֆֆ իտէրսինիզ միւսիւ պէն գըզըն եանընա կիտէյօ-րում, եարըն ինշալլահ էօյլէնտէն սօնրա եա Ֆըրըլտագ-տա վէ եախօտ Հիւնքեար սույունտա կէօրիւշիւրիւզ» տիմէքլէ մէրգումեան մուֆարէգաթ իթտի։

Ջաթէն վագըթ տախի մուրուր իթմիշ, եանի եարը կիճէյի իքի սաաթ գատար կէչմիշ օլմազըտա, Ժան տա-խի հէման այաղա գալգըպ, վէ հիչ պիր քիմսէտէն կէօ-

բիւլմէյէրէք մէրդումէ իլէ վէտալաշտըրդտան սօնրա , « Եարըն տուլարտա կէօրիւշիւրիւզ » տիմէքլէ խանէսինէ կիթտի վէ կէօնա կէօն իւմիւալէր իլէ սապահա գատար եաթըպ ույուտու ։

ՕՆՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ ՖԱՍԸԼ

ՀԻՒՆՔԵԱՐ ՍՈՒՑԸ

Ֆիլ վագը մուսիւ Տէրպանեանըն քէրիմէսի մատմազէլ Զապէլ, կիւճէլէյին պիրտէն պիրէ քէյֆինի պօզմուշ օլսա, վալիտէսինի եանընտա պուլամատըղընտան Մարիա Նամ պէսլէմէլէրինի օյանտըրմըշ իտի, վէ մէրգումէ պէսլէմէ գըզըն տախի կէլիւպ մատամ Տէրպանեանէ, քէրիմէսինին պիր աղ խասթա օլտուղունու խապէր վէրտիյի մանզուրումուզ օլտու :

Մատամ Տէրպանեան Ժան իլէ վէտալաշտըգտան սօնրա քէրիմէսինին եանընա վարուպ մէրգումէյի եաթաղընտա եաթմըշ, վէ էրթէյինճէ քէյֆսիզ պիր հալտէ օլտուղունու կէօրիւպ, հէման եանընա եանաշտը, վէ էլինի թութարագ . . . :

— Նէ՛ օլտուն գըզըմ, նէրէն աղրըեօր, տէյու սուա՛լ իթտի :

Մէրգումէ պիր տիլկիրանէ նիկեահ իլէ վալիտէսինին եիւզիւնէ պագարագ, հիչ ճէվապ վիրմէյուպ անճագ աղլամայա պաշլատը :

Մատամ Տէրպանեան քէրիմէսինին աղլատըղընը կէօրիւնճէ, մէրգումէնին հագգընտա օլան շիւպհէսի արթարագ, քէնտի քէնտինէ « Գէօյլէ հիչ պիր սէպէպ օլմատըղը հալտէ աղլամագ թէքլին տէյիլտիր · միւթլագա պու գըզըն գալպինտէ կիզլի պիր էնտիշէ օլմալըտըր » տէրիտի · վէ հէման մէրգումէնին եիւզիւնի բուս իթմէքլէ . . . :

— Նիչի՞ն աղլայօրսուն գըզըմ՚նէ վար ։

— Գիլմէմ, լաքին խասթայըմ՝ զաննը իտէրիմ։

— Աճայիպ, պիր ատամ խասթա օլունճա աղլա՞րմը ։

— Նէ եաբայըմ՝ քէնտիմի թութամայօրում, տայիմա աղլամագ իսթէյօրում։

— Նէ՞րէնտէն պիհուզուրլուգ հըսս իտիյօրսուն ։

— Իչիմ սըգըլըյօր ։

— Տօգտօրա խապէր իտէյի՞մմի ։

— Հայըր հայըր պօշ շէյ տիր, պէլքի ույուրսամ սավուշուր ։

— Հա՛յ հա՛յ, էլպէթտէ սավուշուր, պիր ազ (օտըգօլան վէրէ՞յիմմի սանա, իչէրմիսին) ։

— Սիզ պիլիրսինիզ ։

Մէրգումէ հէման (թուալէթէ) մախսուս օլան պիւրօնըն տէրէյինի աչուպ պիր ուֆագ շիշէ ալտը, վէ քէրիմէսինէ գօգլաթարըգտան սօնրա, պիր քաչ տամլա պարտաղըն իչինէ գօեարագ, վէ սու իլէ մալամալ իթմէքլէ մէրգումէյէ թագտիմ իտուպ . . . ։

— Ալ Զապէ՛լ, իչքի եիւրէյինին սըգըլընթըսը սավուշտուրուր րահաթ ույուեապիլէսին, զիրա եարըն բազար տըր վէ իչթէ հէվասա աչըլըյօր, հիչ չիւպհէմ եօգքի Հիւնքեար տույունտա վէֆգէլատէ գալապալըգ օլուր, իմտի պագքի սապահա էյի գալգասըն, չիւնքի միւթլագա եարըն պիզտէ կիթմէլիյիզ, հէմ ումարըմքի միսաֆիրլէրիմիզտէ օլաճագ, տէտի ։

Մումաիլէյհա պու «Միսաֆիրլէրիմիզ օլաճագ» տիմէսի իլէ Մուհիպ պէյի իմա իթմէք իսթէր իտի իսէտէ, աչըգտան աչըղա միրի մումաիլէյհին իսմինի սէօյլէմէյուպ անճագ րումուզ իլէ անլաթմագ էֆքեարընտա իտի, իմտի պու սէօզիւն քէրիմէսինէ նէ տէրէճէ թէէսսիր իտէճէյինի անլամագ իչիւն տիգգաթլէ մումաիլէյհանըն եիւզիւնէ պագար, հալպուքի Զապէլ, եա ֆութուրսուզ-

լուղունտան, վէ եախօտ ուսթալըղընտան, հիչ քէնտինի պօզմաեարագ գատէհի վալիտէսինին էլինտէն ալըպ իչտի, վէ եօրկանը պաշընա չէքիպ, հէմէն կէօզլէրինի գաբայը վէրտի։

Մուգատտէմա իֆատէ օլունտուղու կիպի, մատամ Տէրպանեանըն քէրիմէսի մատմազէլ Ջապէլ, հիչ պիր վէչհիլէ վալիտէսինէ պէնզէմէյուպ, անճագ հէր պիր հալ իլէ բէտէրի միւսիւ Տէրպանեանը անտըրըր իտի, մէրգումէ ռաֆթիյնէթ վէ նազիք տույղուլու պիր բաքիզէ գըզճըղազ օլմաղըլա, քէնտի հադդընտա վալիտէսինին ֆուլթուրսուզլուղունու կէօրէրէք, պիլ մուգապէլէ քէնտիսի տախի վարավարա վալիտէսինտէն սօղույուպ, պիւթիւն պիւթիւնէ պապասընա սարըլմըշ վէ մէրգումը ճանընտան զիեատէ սէվմիշ իտի։

Ֆիլվագը մատմազէլ Ջապէլ օլ կիճէ պիրտէն պիրէ տէրունինտէ պիր սըգընթը հըսս իթմէքլէ քէյֆինի պօզմուշ իտի, մումաիլէյհանըն պու քէյֆսիզլիյի հադդընտա, մատամ Տէրպանեանըն, եանի վալիտէսինին իթտիյի թախմին պիր տէրէճէյէ գատար սըհհէթէ մագրուն իտի, չիւնքի պիչարէ գըզճըղազ իլք տէֆա օլարագ գալպինտէ պիր հըսսիեաթը զարիպէ, վէ խօշ պիր էնտիշէ տույմագտա իտիքի, սըրըրընա պիր սըրտաշ պուլամատըղընտան քիմսէյէ տէրտի տէրունընի ըզհար իտէմէյուպ, բաղը աշգընը չարնաչար քէնճինէյի գալպինտէ մահֆուզ իթմէյէ մէճպուրէ օլմուշ օլմաղըլա, անճագ կեահպէ կեահ էվին թէնհա պիր օտասընա չէքիլիպ զարի զարի աղլամագլա թէսէլլի պուլմագտա իտի։

Մումաիլէյհա օլ անէ գատար գալպինտէ թէվէլլիւտ իտէն պու հըսսիեաթը աճիպէնին նէ օլտուղունու պիլէմէտիյինտէն, քէնտինի աղըրճա պիր խասթալըղա կիրիֆթար օլմուշ տըր զաննըյըլա զիեատէսի իլէ թէէսսիւֆ

իթմէքտէ իտի ։

Վէ հադըրդաթէն մէրքումէ պադիրէ դըղճըրաղ իլլէթը մուհապէթ իլէ մէլուլէ իտիքի , իշպու խասթալըղըն սէպէպի տախի Մուհիպ պէյին հադդընտա տույտուղու աշգու մուհապէթտէն նէշաթ իթմիշ օլտուղունու օգուեանլարըմըզ էլպէթտէ անլամըշ օլմալըտըրլար զաննը իտէրիզ ։

Վաղաա Մուհիպ պէյ տախի բադիրէյի մէրսումէնին հադդընտա սօն տէրէճէ պիր մուհապէթ հըսս իթմէքտէ իտի իսէտէ , անճաղ օլ անէ դատար պիրիպիրլէրի իլէ պու խուսուստա ասլա գօնուշուպ կէօրիւշմէմիշլէր , վէ անճաղ մասլէյինլէրինտէ կէահպէ կէահ մանատար վէ սուզիշլի նիկեահլէր միւպատէլէ օլունմուշ իտիքի , իքի բադիպաղ աշըգու մաշուգէ պէյնինտէ վուգուա կէլէն պու պադըշլար , լիսանը հալ իլէ թէքէլլիւմ օլունան պինլէրճէ աշգու մուհապէթ միւպահասալէրինի միւհթէվի տասիլթանլէրտէն չօգ զիեատէ կըսսէլէր անլաթաբիլիր օլտուղու միւսթաղնիյի իշթիպահ տըր ։

Լաքին սատ հայֆքի պու զէվալլը կէնճլէր դալպլէրինտէն հըսս իթտիքլէրի աշգու մուհապէթ տույղուլարընա գարըլըղ հիչ պաշգա պիր չէյ տիւշիւնմէյէրէք , եանի ճիհանըն դայիտէլէրինի հիսապ թահտընտա ալմայարագ , քէնտիլէրինի քէօր քէօրունէ խէլասը միւմքիւնսիւզ , վէ չըգըլմաղ պիր գույուեա աթմըշլար իտի ։

Ցիլ հադըրդա Թարաֆէյն սատտագաթ վէ խալիսէթ իլէ պաղլանըլմըշ օլան , մուհապէթ տէնիլէն օլ մուգատտէս տույղու պէնիյի պէշէրէ պախշը իլահի օլմաղըլա , հիչ պիր վէչհիլէ միլլէթ վէ մէզհէպ ֆարգը իթմէզ իսէտէ , չիֆայիտէքի դայիտէյի ահվալի ճիհան պիւսպիւթիւն պաշգա տիւրլի օլմաղըլա , պու իքի պիչարէլէր տախի , պուլունտուգլարը հալու մէվգըլարընըն իգթիզասընճա , վէ պա-

զը ճապաղը մուհիմմէյէ մէպնի, իքիսինտէ Նայիլի մէրամ օլամայաճաղլարընտան, հէր հալտէ սէֆիլ վէ պէրիշան օլաճաղլարը կիւն կիւնի զահիր իտի ։

Մէրգումըն իքի կէնճլէրին պէտայէթը թէաշիւգլէրի չու սուրէթլէ վագը օլմուշ իտի, պիր կիւն Մուհիպ պէյ հէնուզ չըգարըլմըշ օլտուղու (ֆօթօղրաֆըն) պիր տանէսինի հէտիյէ մագամընտա օլարագ մատամ Տէրպանեանէ թագտիմ իթմիշ, վէ մէրգումէ տախի րէսմը մէզքիւրի տիգգաթ իլէ սիւզտիւքտէն սօնրա « Բէք կիւզէլ չըգմըշ տըր, կէօթիւր ալպիւմէ գօյ Զապէլ » տիմէքլէ քէրիմէսինէ վէրմիշ օլուպ, վէ մումաիլէյհա տախի, վալիտէսինտէն գիզլիտէ թասվիրի մէզքիւրէ տիգգաթ իլէ պագըպ, « Վագըա պէյ էֆէնտի վալիտէմին տէտիյի կիպի բէք հիւսիւնլի օլմուշ » տէյինճէ Մուհիպ պէյ վագֆ օլունմազ պիր նէզաքէթ իպրազ իտուպ, վէ պաշընը էյէրէք, եալընըզ պիր իշարէթը մախսուսէ իլէ մումաիլէյհայէ արզը թէշէքքիւր իթմիշ իտի ։

Իշթէ պիր ատէմի եա էպէտի սուրէթտէ սէֆիլ ու խարապ, վէ եախօտ մէսուտ ու քէամիքեար իտէն աշգ ու մուհապէթ տէտիքլէրի հըսսիեաթը ղարիպէ, էքսէրիյէն պու կիպի հիչ գապիլիյէթէն օլան չէյլէրտէն պաշլար ։

Հէր նէ հալ իսէ, իլք աքշամըտան եաղմայա պաշլամըշ օլան եաղմուր, սապահա իքի սաաթ գալընճայա գատար տէվամ իթտիքտէն սօնրա քէսիլմիշ, վէ հէվա տախի բէք լէթաֆէթլի սուրէթտէ աչըլմըշ օլմաղլա սօն պահար մէվսիմինին թէրավէթի, տիւնեանըն հիչ պիր թարաֆընտա պուլունմազ, վէ ասլա նիսպէթ գապուլ իթմէզ տէրէճէտէ օլան, պօղազ իչի մէվգիլէրինի ատէթա ճէննէթ պաղլարընա թահվիլ իթմիշ իտի ։

Կիճէտէն իւլիւֆէր պալըղը չիֆթէլէրինէ չըգան պալըգ-գայըգլարը իւչէր իքիշէր պիրիպիրինի միւթէաքիպ, Նէ-

նի մահալլէ վէ եախօտ Բազար պաշը իսկէլէլէրինէ եանաշմագտա, վէ մէրգումըն պալըգճըլարըն գապա վէ ահէնկսիզ սէսլէր իլէ գարմագարըշըգ վէ ղայրի միւնթազամ օլտուղու հալտէ օգուտուգլարը եւրիւք թիւրքիւլէր իլէ, Բազար պաշը գաղինօսըննտա իճրայի ահէնկ իտէն սազէնտէկեանըն, չալմագտա օլտուգլարը մէշհուր Թանպուրի Օսման պէյին իսթիրահաթընտան սապահ չէնպէրի տէնիլէն բէյշըրէվի իխլալ իթմէքտէ իտիլէր ։

Գու արա եըլան տիլլի Թապիր օլունան իքի չիֆտէ ճէտիտ վէ եալտըզլը պիր բիւարէնին, պէյազ չարշաֆ կիպի տօլը գըմըլտամամագտա օլան տէնիզի եարարագ ահէսթէ ահէսթէ Բազար պաշը սահիլինտէն կէչմէքտէ օլտուղու կէօրիւլիւր ։

Բիւատէյի մէզքիւրէյնին տէրունինտէ պուլունան զաթ, մէզքիւր գաղինօտա չալընան չալկըներն ահէնկինտէն միւթէէսսիր օլարագ տէրունի տիլտէն պիր ահ չէքիւպ, հէմէն իսկէլէյէ եանաշմալարընը գայըգճըլարա էմր իթտի, վէ մէրգումին տախի գայըղը տէրագապ իսկէլէյէ եանաշտըրտըգլարընտա, Սէրմէտ պէյին մախտումի, վէ պիզիմ մալիւմիւմիւզ օլան Մուհիպ պէյ հէմէն իսկէլէյէ սըչրայուպ, գազինօճուն բէյշկեահինտէ օլան սահիլտէ պիր սանտալիէ ալուպ օթուրտու, վէ քէմալի տիգգաթիլէ մէզքիւր խանէնտէկեանը տինլէմէյէ պաշլատը ։

Մումաիլէյհին գազինօյա մէնսուպ օլան մէվգըլտա օթուրտուղու հէնկեամտէ, սազէնտէլէր տախի, բէյշըրէվլին սօն խանէսինի չալմագտա իտիլէր քի. պիթէր պիթմէզ, սապահ չարգըլարընա կիրիշիւպ, «Սապահ օլտու ույան էյ մէսթի նազըմ, մուհապպէթ տուրուրգան ույգու նէ լազըմ» շարգըյը միւէսսիրէյի քէմալի չէվգու խահիշիլէ օգումայա պաշլատըլար, վէ Մուհիպ պէյ, իշպու կիւֆթէյի պէրճէսթէյի վէֆգէլատէ միւթէէսսիր օլարագ

հիչ մուլթառը օլմառըղը հալտէ հէման գաղինօնուն (կար-սօնունը) Զըղըլրում պիր դատէն րագը ըսմարլառը , ու-շագ « պաշ խուսթունէ » տէյուպ , րագըյը կէթիրիր կէ-թիրմէզ միրի մումախիլէյհ տէր ան վէ պիլա սապըր իչտի , վէ արգա արգայա պիր քաչ տանէ տահա ըսմարլայուպ , էհլի քէյֆ ատէմլէր կիպի քէմալի խահիչիլէ չագմայա պաշլառը :

Մուհիպ պէյին մուլթառը եալընըզ լծամ վագթի պիր քաչ չէրապ իչմէք իքէն , չիմտի իսէ պէօյլէ րագը ճունունլէրի կիպի սապահլէյին հէման արգա արգայա չագմառընտան հալինտէ վէֆգէլատէ պիր թէպէտիւլաթ վուգու պուլտուղու անլաշըլմագտա իտի :

Մահալլի մէզքիւրտէ նազմէսազ օլան խանէնտէկեանը խուպավազանըն սէտայի հազինանէսինէ , աղաճտան ա-ղաճա թէրվազ իտէն ճընս ճընս գուշլարըն նաղմաթը խօշ էլխանանէսինի կիւչ իտէնլէր ; առէթա խանէնտէկեան իլէ թույուրը մէզքիւրէ մապէյնինտէ պիր սուալ ճէվապ վագը օլույօր զաննի իտէճէքլէրի կիպի , (թէք միւէսսիր տիր նէվայի էհլիտիլ էհլիտիլէ , նազմէյի ճանսուզի պիւլ-պիւլ տիր սազան թէրվանէյի) պէյթը ըէնկինէնին մազ-մունը վէհվասընճա , թույուրը մէզքիւրէնին նազմէյի ճանսուզլէրի Մուհիպ պէյին գալպինէ օլ մէրթէպէ թէ-էսսիր իթմիշ իտիքի , միրի մումախիլէյհ առէթա քէնտի քէնտինտէն կէչմիշ պիր հալէ կիրիֆթար օլմուշ կիպի կէօրիւնմէքտէ իտի :

Հէր նէ հալ իսէ Մուհիպ պէյ պու հալ իլէ մահալը մէզքիւրտէ պիր ազ տահա արամ , վէ նուշի պատէ իլէ կիւյա քէյֆինի թէմամ իթտիքտէն սօնրա , նիմ մէսթ օլտուղու հալտէ , հէման եէրինտէն գըյամ իթմէքլէ , ուշագը չըղըրուպ գաղինօճույա օլան պօրճունու թէտի-յէ իտէրէք , ահէսթէ ահէսթէ Ֆըրըլտագ պաղչէսի տէ-

Նիլէն մահալէ չըգմագ իւզրէ պայըրտան եօգարը եիւրիւմէյէ պաշլատը։

Պօղազ իչինին էն պիրինճի, վէ էն կիւզէլ մէվգըը օլան, իշտէ Ֆըրըլտագ պաղչէսի տէնիլէն միւրթէֆի վէ միւֆէրրիհ մահալ, օլ սապահ հէվանըն թէրավէթինտէն գալու գալէմէ վասֆ օլունմազ մէրթէպէտէ կիւզէլ, վէ նազար րուպա պիր հալ իքթիսապ իթմիշ իտի, չէօլլէքի աֆիթապը ճիհան թապըն զիեայի հայրէթ ֆէզասը, եաւշաւա տէտէ թէսմիյէ գըլընան միւրթէֆի տաղըն թէբէսինի թէնվիր իթմէքլէ, տիւտէյի էրալապը Նազարէ, ճէպէլը մէզգիւր, (Վէսուվ վէ Էտնա) տաղլարը կիպի ատէթա պիր եանար տաղ չէքլինտէ կէօրիւնիւպ կէօզլէրի գամաշտըրըր. վէ լէթաֆէթտէն ճապէճա գըրզարմըշ օլան ասիւմանըն րէնկի, Անատօլ վէ Րումէլի Գավագլարընըն գօյլարընտա գարշը պէ գարշու պիրէր ուֆաճըգ հավըզ չէքլինտէ կէօրիւլէն տէրեայէ ագսէնտապը հայրէթ օլմաղըլա, իշտէ մէնզարէյի պինազիրէյի սէյրու թէմաշա իտէնլէրին զիհինլէրինի տօլաշտըրըր իտի։

Թապիաթըն թա պու մէրթէպէ կիւզէլլիյի տիւնեանըն պիրինճի մէվգըսը, վէ վաթանըմըզ օլան Ըստամպօլ չէհրինին Պօղազ իչինինէ մախսուս օլմաղըլա, իսթաար էզէլին եէտը գուտրէթը իլահիյէսի իլէ թէշքիլու թէզէյին գըլընան բայի թահտըմըզը, ճէնապը վաճիպէլ վուճուտ հազրէթլէրինին տիւնեալէր տուրտուգճա մահֆուզ պույուրմասը տուայի վաճիպիւլ էտասընը էօմրիւմիւզ օլտուգճա վիրտի զէպան իթմէմիզ էլզէմ տիր։

Պալատէ զիքրի սէպգաթ իտէն Մուհիպ պէյ ահէսթէ ահէսթէ պայըրը չըգուպ Ֆըրըլտագ պաղչէսինին թա ուճունտա թէնհա պիր մահալին .քիւշէսինէ չէքիլիւպ օթուրարագ տէրեայի թէֆէքքիւրէ տալտը. մէզգիւր միւֆէրրիհ վէ Տիլքիւշա մահալտէ սապահ գահվալթըյը իթ-

մէջ Լիզիուն կեցմիշ օլան պիր քաչ էրրիթրեան ֆամիլ-եալէրի, պիրիպիրլէրի իլէ կիւլիւշիւպ գօնուշմադըտը ի-տիկլէր, պունլարտան գօլթուգ գօլթուղա քէչթուկիւզար իթմէքտէ օլան իքի տուխթէրը գիւհրէ թէյքէր, Մու-հիպ պէյին կէլիւպ թէնհա պիր քիւշէյէ չէքիլտիկինի կէօրմիւշ օլմալարըյըլա, Փըրանսըզ լիսանը իլէ վէ մահ-ղա միրի միւշարիլէյհին հագգընտա չու վէչհիլէ միւ-քեալէմէ իթմէքտէ իտիլէր . . .

— Խազըգ, վարիսէ չու պի չարէ տէլիգանլըընըն բէք պէօյիւք պիր տէրտի օլմալը . . .

— Էվէթ, բէք միւքէտտէր պիր հալտէ կէօրիւնիյօր.

— Կէլտիկինտէ տըգգաթ իթտինի՞զմի, Նասըլ եու-վարլանըյօրտու . . .

— Սարխօշ օլմալը, լաքին պէօյլէ ալէսսապահ . . .

— Հիչ շիւպհէ եօգքի սարխօշտըր, լաքին նէ տէրսին գըզգըտըրըմըտաշ, հալա թավըրնատան մէմնուն օլունմայիըր-միքի, պու մէրթէպէ գըյաֆէթի տիւզկիւն վէ նազիք պիր տէլիգանլը պէօյլէճէ բազը ճիւնիւնի օլսուն.

— Ամմա եարապպիմ, տիւնեա բէք աճայիպ օլմուշ-տըր, հիչ պիր վագըթ գըլըգ գըեաֆէթէ էհէմմիյէթ վէ-րիլմէմէլի տիր.

— Վազա՛ա հագգընըզ վար, լաքին քիմ քէչֆ իտէ-պիլիր, օլաքի զավալլը տէլիգանլըընըն վէֆգէլատէ պիր քէտէրի օլապիլսին . . .

Մէրգումէ իքի կէնճ գըզլար պէօյլէճէ, միրի մումաի-լէյհի Փըրանսըզ լիսանըընը պիլմէզ զաննիտէրէք հալինի մուախէզէ իթմէքտէ իտիլէր, հալպուքի Մուհիպ պէյ քէնտի հագգընտա թէքէլլիւմ օլունան պու սէօզլէրի նօգ-թասը նօգթասընա անլամըշ օլմաղըլա տէրէճէյի նիհա-յէտէ ուլթանտը, վէ քէնտի քէնտինէ, «Իլահի Եարապ-պիմ պէնիմ հալիմ պէօյլէ պէօյլէ նէրէյէ վարաճագ»

տեղի, ուր արթըրք հինապընտան մահալի մեզքիւրտէ օ-թուրամայարագ հեման գալգուպ, Բոզար պաշը խըկէ-լեսինէ իներեք քենտինի պեքլեմեքտէ օլան գայըղընա րագիպէն Պէօյիւքտէրէյէ կիթտի։

Նասըլքի մախմիւմիզ տիր. Մուհիպ պէյին տապան-լեյին երքեն Պէօյիւքտէրէ ճանիպինէ կելտիյի պաշքա պիր չէյ իչիւն օլմայուպ, եալա միւտիւ Տէրպամետանըն ֆամիլ-եասընը տուլարտա պուլարագ տէվքիլիսինի, եանի մատա-մազէլ Զապէլի կէօրմէքտէն իպարէթ օլուպ, ֆագաթ վագըթ երքեն, ուէ մերգումէլէրին աըշարը չըգմադըգ-լարը հալլէ պէման լազըմ օլմատըղը, կիւնտիւզիւն սաաթ եէտի տէքիգլինէ գատար եօթէ պէրի էյլէնմէքլիյէ մէճպուրի-յէթ հասըլ օլարագ, Պէօյիւք տէրէտէ տախի պիր տաղ վագըթ կէչիրտիքտէն սօնրա թամամ էթտի, ուէ պատէլ թամամ պիր արապա իլէ տօղրու Օրթա չէշմէ նամ մահալլէ կէլիւպ օթուրտու։

Շիմտի պաշքա եօլու վարիտէտէ. ◦ վագըթլար սուլա-րա կիտէն ֆամիլեալէր, հէր հալտէ մահալի մէզքիւրտէն կէչմէյէ մէճպուր օլտուգլարընտան, միրի մումաիլէյհ տախի.օրաճըգտա արամ իթմէքլէ, Մատամ Տէրպամետա-նըն, քիրիմէսի մատմազէլ Զապէլ իլէ պէրապէր օրատան կիւզար իթմէլէրինէ միւնթազըր օլտու իսէ տէ, մէրգու-մէլէրին եօլունտա կէօզէտիյօր կիպի կէօրիւնմէմէք իչիւն, օլապիլտիյի գատար քենտինի կիզլեմեքտէ իտի։

Մուհիպ պէյ մահալի մեզքիւրտէ արամ իթտիյի հէն-կեամտէ քենտինճէ պազը ղարիպ ուէ թօհաֆ հալլէր միւ-շահատէ իթմէքլէ թէաճճիւպինի թութամազ իտի։

Շէօյլէքի թէպտիլի ապու հէվա զըմնընտա եէնի մա-հալլէյէ եազլըղա կէլէնլերին էքսէրիսի, ուէ ալէլ խու-սուս միլլէթիմիզտէն օլանլար ֆամիլեալերինի եարըս եա-րըմըզ էվտէ պըրագարագ, ուէ պազըն քենտիլերի պէրա-

պէր օլմատըգլարը հալտէ , եա պիր ագրապա վասէթա-
սըյլըա , վէ եախօտ ֆամիլեաճա քէշթու կիւզար իթ-
մէքտէ օլուպ , քէնտիլէրի իսէ ագշամլարա գատար քէ-
մալի կէրմիյէթ իլէ , վէ կիւյա մուհիմ պիր իշ կէօրիւյօրլար
կիպի պաշլարընը ասըպտա օյունա տալըրգլարը սահիհէն
թաաճիւպէ շայեան պիր հալ տըր :

Մէրգումանըն մահալի մէզքիւրէ կէլիր կէլմէզ, վէ հէ-
նուզ գահվէլէրինի իշմէքսիզին տէրագապ իքիշէր վէ եա
տէօրտէր քիշի պիրլէշիւպ , քիմի թավլու , վէ քիմի իքի
եիւզ վէ եախօտ բըրէֆա տէնիլէն օյունլարա տալըպ ,
կէօզլէրինէ հիչ պիր շէյ կէօրիւնմէյէրէք , վէ էթրաֆ-
լարընա տախի աթֆը նազար իթմէքսիզին միւթէմատիյէն
օյնատըգլարընը , վէ օյուն պաշընտա վէ եախօտ բարթի
խիթամընտա , իքի օրթագ եէքտիկէրինին չօլքալըգլարընը
վէ մէհարէթսիզլիքլէրինի մէյտանէ չըգարարագ պիրի-
պիրլէրինէ աճամը վէ մաղէթա սըֆաթլարընը վիրմէքտէ ,
վէ պաղէն ատապու թէրպիյէնին խարիճինտէ օլարագ
հագարաթէ տախի ճիւրաթ իթմէքտէ օլտուգլարընըն ,
չօգ տէֆա քէմալի թէէսսիւֆ իլէ կէօրիւլմիւշ օլտուղու
կիպի , օլ կիւն պու գապիլտէն օլանլարտան տէօրտ քիշի
հէման Մուհիպ պէյին եանը պաշընտա օթուրուպ իքի
եիւզ օյնամագտա իտիլէր :

Պունլարտան պիրի կիւյա վէֆգ էլատէ պիր սէնաթ
սահիպի , վէ եախօտ էմսալըզ պիր հիւնէրէ մալիք տիր
կիպի , քէմալի քիպրու ղուրուր իլէ արգատաշլարընա շու
վէչհիլէ խիթապ իթմէքտէ իտի :

— Հասըլը էօյլիւրսէմ շու օյունու պէրապէր կէօթիւ-
րէճէյիմ վէսսէլամ :

— Աման սէնտէ վազ կէշ Ալլահը սէվէրսէն , պէօյլէ
աթէշ կիպի քեահատ կէլիրսէ նինէմտէ օյնար :

— Էօյլէսի տէյիլ գազըն այագը , չըրագ , պէն էյէր

ըսպաթի պէյինին էնքսէսինտէն գուբա թահլըզընը չարբ-մասայըտըմ, գարուլթ օլուրմույո՞ւտու :

— Օրթաղըմ գուբայը ինքեար իթտիքտէն սօնրա , սէնտէ էլպէթ չարբաճագսըն սանքի պուստա պիր ուս-թալը՞գմը տըր :

— Սէն օրալարընը պիլսէն տահա նէ իսթէրսին :

— Պագ տէմինքի բարթիտէ օրեա իքիլիսինի աթտըմ-տա , մաչա պաճաղընա սարըլտըմքի էլլի ալթը էտէմէտին , իչթէ սէնաաթ պուրալարտա տըր :

— Հասըլը մազէթասըն վէսսէլամ :

Իքի եւուզ օյունունա աշինա օլան սէյիրճիլէրտէն պի-րի , ղուրուրիյէթը ազիմէ իլէ գուրուլմազտա , վէ օյու-նու մէզգիւր խուսուսընտա վէֆգէլատէ մէհարէթու մէ-լէքէսի վար զաննն օլունան ատէմի թասահհուպէ դալ-դըշուպ , վէ մէրգումըն ուսթալըղընը թագտիր իթմէքլէ , միւնազայէ միւտալէլէ իտուպ , « Աֆֆ իտէրսին պիրա-տէր , տօղրուսու հաճի Նիգօս աղա իքի եւուզի բէք կիւ-զէլ օյնար , վէ տէյէպիլիրիմքի Օրթա չէշմէ օյունճուլա-րընըն իչինտէ անըն կիպի հիսապլը օյնաեան օյունճու եօգ տըր » տիմէսի իլէ , հաճի Նիգօս աղա Թէսմիյէ դըլընան ատէմ, մէրգումըն պու աֆէրիյնու սիթայիշին-տէն տէրէճէյի նիհայէտէ քէյֆլէնէրէք , վէ կիւեա էվ-րօբա աքատէմիեալարընտան միտալ ալմըշ կիպի պիր թավր իլէ , « Էֆէնտիմ պէն պօշ լաֆլար տինլէմէմ, պիր ատամ օյնատըղը օյունուն ճանընը պիլմէլի : »

Մէրգումըն իքի եւուզ տէնիլէն օյունուն գայիտէսի միւ-ճիպինճէ , օյուն արասընտա քէմալի սիւքիւթ իւզրէ պուլունմագլարընտան , Մուհիպ պէյ տախի տէրին տէ-րին քէնտի տէրտինի սիւշիւնմէյէ մէճպուր օլուպ , զիհնինի իշղալ իտէն բաթըրտընըն մէքս օլմասընտան մէմ-նուն օլմաղըլա , եէնիտէն միւլահազա տէրեասընա տալ-

մըշըրդան, Նաքսահան սաղ թարաֆընտա, էբէյի պիր միւտէթթէն պէրու պաշլարընը ատըպտա սուս բուս թավ-լու օյնամագտա օլանլարըն պիրի, ամաղ ավաղ հայդը-րարագ դարշուսընտաքինէ, «Զալդալաոտա պէ պէօյլէ զար աթըլըրմը, դաղ տաղըը պէնի (խախա) մը սանտըն պէն տօլմա եուլթման» տէյէ պաղըրմաղ յըլըա, միրի մուձախիլէ յհ պու տէհշէթլիւ սէտաատէն աքանսըզա կէլէ-րէք նէ օլտուղունու պիլմէտի։

Մերդուման թավլա օյնաեանլարտան պիրի եէնիլտի-յինտէն սօն տէրէճէ հիտէթլէնէրէք, բուլլարը խըշմըլա թավլանըն թահտասընա չարբար, վէ տէհշէթլիւ քիւ-ֆիւրլէր իլէ «պիր գարուտան կէլա օլուրմու» տէյու. պաղըրըրպ տուրուրուտու, վէ դարշըըսընտաքի օյունճու տախի բարթիյի դազանմըշ օլտուղունտան, պէօյլէ պիր սէրվէթ էլտէ իտէպիլմիշ կիպի մահզուզ վէ մէմնուն օ-լարագ մահիյթալէ դայդըրշուպ վէ դահգահա իլէ կիւլէ-րէք, «զար ուսթատընը թանըր» տիմէքլէ մէրդումը պիւթիւն պիւթիւնէ հիտտէթլէնտիրիր իտի։

Մուհիպ պէյ, իչի եիւզճիլէրին եէնիտէն պիրիպիր-լէրի իլէ իմթիհանու ըհդապէթէ պաշլամալարընը կէօ-րիւնճէ. տըրթըրդ օրտատա բահաթ իտէմէյէճէյինէ տըդը քէտէրէք, հէման այաղա դալդուպ թէնհա պիր մահալ արամադա իտի. հալպուքի թէնհա օլան եէրլէր տահ-խի, հէրարէթը չէմսին թէէսսիրի թահթընտա օլմաղըլա օթուրմաղ միւմքիւն օլամայուպ, դահվէնին օ պիր ճիհէ-թինտէ պիր տէրէճէյէ դատար սիւքիւթ իլէ օյուն օյ-նամագտա օլան իքի թագըմ քէտանըն, օնըպիլտիյի դա-տար ուզադլարընտա օլարագ վարըպ օթուրտու։

Գունլարըն պիր թագըմը Ռուս բըրըէֆասը, վէ տիկէ-րիտէ, օ վագըթլար Բատամպօլտա մօտա հիւքմիւնտէ օլան ուխսթ տէնիլէն պիր նէվի Ինկիլիզ օյունունու բա-

րա իլէ, եանի ատէթա գումար օյնամագտա իտիլէր։

Վագա՛ա օլ անէ գատար մէրգումանըն չամաթա վէ բաթըրթըլարը իշիտիլմէմիշ իտի իսէ տէ, զէվալլը Մուհիպ պէյին պահաղընտան պունլարտա մունագաշայէ պաշլայուպ, վէ պաղըրըպ չաղըրմագլա պիրպիրլէրինէ . . .

— Ախպար պէօյլէ այալթօճուլուգ օլմազ, պիր տէֆա սանա թահլը եանընտան քէահատա աչըլմազ տէմիշիմ։

— Էյ նէ եափայըմ ճանըմ, պէյ գըզտը՞նմը աչայըմ։

— Էվէթ օյունճու պաշտա օլուրսա պէյ չէքէրլէր, պագսանա օօլօ կիթտիմ։

— Նէ պիլէյիմ բարմաղըմը գօգլամատըմ տա,

— Ամա պէօյլէ օլմազ, սէն տէմինքի Հաճի աղանըն մինտէրինտէն պէօյլէ եարարըն պիլմէտէն օյնամա, հէրքէս պուրատա պարա գայպ էտէյօր։

Բըրէֆաճըլարըն մարագալարը տահա պիթմէտէն, ուխսթ օյնաեանլար տախի պիրի պիր կիւրիւլթի գօփարարագ վէ իչլէրինտէն պիրի ավազը օլտուգճա «Բէնօնա քիթաբ Հաճի պէյ իւչ լէվէ եար պիրզէ» վէ գըթազը տախի «Օնօր պիզիմ տիր սիզին ճօրունուզ եօգ տէյու պաղըրըպ հայգըրմագլա պաշլատըլար։

Մուհիպ պէյին պու տաէմիլէրին հալինէ թէաճճիւպ իթտիկի կիպի, պիզ տախի միրի մումաիլէյհ իլէ պէրապէր, հէմ թաաճճիւպ վէ հէմտէ թէէսսիւֆ իտէրիզ, չիւնքիւ մէրգումանըն անճագ ճումա, վէ էքսէրիեաննին տախի եալընըզ պազար կիւնլէրի միւսաատէլէրի օլտուղու հալտէ, ֆամիլեալըէրինի վէ քէօյ զէվգինի պըրազուպտա պէօյլէ ագշամլարը գատար, վէ քէմալի էնտիշէ իլէ օյունա տալտըգլարընա, պաշգա պիր չէյ տէնմէյիպ, իլլա պու կիպի զավալլըլարը խասաթա նագտընյըլա պագըպպտ հալլէրինէ աճըմագտայըզ։

Հէրնէհալ իսէ սաաթ եէտի եէտի պուչուգ սուլարըն-

տա, ժան վէ մատամ Տէրպանեան իլէ, քերիմէսի մատմազէլ Զապէլ, վէ մայէթլէրինտէ Մարիա նամընտա պէսլէմէլէրի տախի օլտուղու հալտէ, Հիւնքեար սույունա կիթմէք իչին, ահէսթէ ահէսթէ, Օրթա չէշմէ բիշկեահինտէն կէչտիքլէրինի, Մուհիպ պէյ կէօրմէքլէ եիւրէյի չարբմայա պաշլատը, վէ մէրդումանտէն կէօրիւլմէմէյէ չալըշարագ, հէման պիր մահալտէ կիզլէնիվէրտի։

Մուհիպ պէյ չարնաչար եարըմ սաաթ դըտար, թահա սապրը թիւքէնիրճէսինէ զալուրի Օրթա չէշմէտէ էյլէնտիքտէն սօնրա, հէման մէրդումըն արգասընտան Հիւնքեար սույունա կիթմէք իւզրէ մահալլի մէզքիւրտէն մուֆարագաթ էթտի։

Հիւնքեար սույու տէնիլէն մահալլին հալու մէվգըբը պայիթահթըմըզ սաքինլէրինտէն բէք չօղունուն մալիւմի օլտուղունտան վասֆու պէյանէ իթմէյէ հաճէթ կէօրմէյիւզ, անճագ շու գատարընը տիմէքլէ իքթիֆա իտէրիզքի, սօն պահար մէվսիմինին թէրավէթը ճէտիտէսի, վէ հուսուսիլէ բօյրազ րուզկեարընըն լէթաֆէթի, մահալլի մէզքիւրէ պաշգա պիր րէնքեատ պախշ իթմիշլէր իտի։

Հավըզըն քէնարինտէ մէշհուր քէմանի Նէհուտի Գէմալըն թագըմը իճրայի ահէնկ իթմէքտէ օլուպ, ֆասըլլարընը պիթիրիր պիթիրմէզ, կէօյա նէօվպէթ քէնտիլէրինինմիշ կիպի րուզկեարըն թահրիքի իլէ պաթթալ քէստանէ վէ գավագ աղաճլարընըն, սօն պահար մէվսիմինին հիւքմիւնճէ գուրումայա եիւզ թութմուշ օլան եափրագլարընըն պիրպիրլէրինէ միւսատէմէսինտէն հասըլ օլան խըշըլթըլարըն խօշ սէտալէրի, ատէթա պիր նէվի մուսիգիլիգ իթտիքլէրի, ճալիպի տիգգաթ պիր հալ իտի։

Կէրէք հավըզըն հէվալիսինտէ, վէ կէրէք սէտալէրտէ ճըվըմ պիր գալապալըգ օլուպ մատամ Տէրպանեան քէ֊

ըրժէսի իլէ , վէ ժամ տախի պէրապէր օլտուղու հալտէ , հավզըն իչլէրինէ նազըր օլան սէտտէ օթուրուպ , էթրաֆու էքնաֆընտա օլան ֆամիլեալէրին թուալէթինի , վէ պուլունտուգլարը վազիյէթի , միւտագըգանէ վէ ինճէտէն ինճէյէ մուախէզէ իթմէքտէ իտի , վէ զաթէն մինէլ գատիմ մահալլի մէզգիւրէ կէլէն ֆամիլեալէր թէնէզզիւհ իչիւն կէլմէյուպ մահզա պիրպիրլէրինին հալու էթվարընը վէ կէյինտիքլէրի էլպիսէլէրինին կուսթօսընը (գըրիթիգ) իչիւն կէլտիքլէրի մալիւմտիր ։

Հէրնէհալ իսէ պու արա մալիւմիւմիզ օլտուղու վէչհ իլէ Մուհիպ պէյ տախի մահալլի մէզգիւրէ կէլիպ , տըգգաթ իլէ սէտլէրտէ օթուրան ֆամիլեալէրի կէօզտէն կէչիրիպ Մատամ Տէրպանը արամագտա օլտուղունու ժան կէօրմէքլէ , հէման եէրինտէն գըյամ , վէ միրի մումալէյհի եանլարընա տավէթ իթինճէ , Մուհիպ պէյ տախի քէմալի մէմնունիյէթ իլէ իշպու տավէթէ իճապէթ իտէրէք , կէլիւպ մէրգումանըն եանընա օթուրտու ։

Մէտէնիյէթին իգթիզասընտան օլտուղու կիպի քէմալի նէզաքէթ իլէ Թարաֆէյն իլթիֆաթը հալու խաթըրտան սօնրա , Մատամ Տէրպանեան , Մուհիպ պէյ իլէ քէրիմէսինի մատմազէլ Զապէլին պիրիպիրլէրինի կէօրտիւքլէրինտէ պիլա իխթիյար իպրազ իտէճէքլէրի հալլէրինի սէզմէք վէ Թարաֆէյն հուսուլէ կէլէճէք օլան թէէսսիւրաթըն տէրէճէսինի անլամագ մագսատըյլա , տիւզիւյէ պիր քէրիմէսինէ վէ պիրտէ միրի մումաիլէյհէ պագմագտա իտի ։

Վէ ֆիլ վագը , մումաիլէյհա բէք գօլայ սուրէթտէ մագսատընա նայիլէ օլապիլտի , չիւնքի կէրէք Մուհիպ պէյ , վէ կէրէք մատմազէլ Զապէլ պիրիպիրլէրինի կէօրտիւքլէրինտէ , գալպլէրինտէ հըսս իթտիքլէրի էնտիշէյի կիզլէմէյէ միւգթէտիր օլամատըգլարընտան , հէման

ընկածէն ընկնէ Թանկիլ ուղարկելա, Թալիկյի սիմալերին-տէ պիր աստը էնտիշէու խելէճան դաշիրու Նիւմայան օլմադտա իտի քի, պու հալ իլէ պիւսպիւթիւն եադայը էլէ վէրտիլէր :

Մուհիպ պէյ մատամ Տէրպանեանըն արդդամ իլէ քէնտիլէրինի սիւղմէքտէ օլտուղունու անլայընճա, պուլունտուղու շու միւշկիւլ վազիյեթտէն դուրթուլմադ էֆքեարըյըլա քէլամէ աղազ իտէրէք մատամ Տէրպանեանէ խիթապէն :

— Զադտա՞նմը, Թէշրիֆ իթմիշիտի՞նիզ :

— Հայըր անճագ եարըմ սա՛աթ գատար վար, վէ պիզ տախի դալթը ալինիզին աէօպմէնի իթմէքտէ իքէն, վէ մէմնուն իթտիյիմիզ կիպի, հէմէն Թէշրիֆ պույուրմադըլա պիզի մէմնուն իթտինիզ :

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, աէմէքքի Թաճիզ իտէճէյիմի պիլիյօրտուտունուզ :

— Էսթաղֆիրուլլահ, անճագ միւսիւ Ժան, հէվանըն քէտերը իթիլտալ իթմէսինտէն, Թէշրիֆ իտէճէյինիզի մէմնուլ իթմէքլէ, օլ պապատան պիզի Թէպշիր իթմիշ իտի :

— Վադա՛ա պույուրտուղունուզ կիպի հավա բէք չէքէրլէնտի, մէմնուլ իտէրիմքի պու սէնէ կիւզէլ պիր սօն պահար իթմէյէ մուվաֆֆագ օլաճագըզ :

— Էօյլէ զանն իտէրիմ:

Ժան Մուհիպ պէյէ պիր սիկարա Թադտիմ իթտիքտէն սօնրա փէօզէ միւտաալէյէ իտուպ վէ միրի մուամելէյհէ խիթապէն . . . :

— Գայըրքըլա կէլտինիզ աէ՞յիլմի :

— Էվէթ էֆէնտիմ:

— Էօյլէ իսէ էրքէն Թէշրիֆ իթմիշ օլմալըտընըզ :

— Էվէթ էրքէնճէ կէլիպտէ աղքշամա էօթէ պէրի տօլաշըյըմ:

— Գէնտէնիզ իսէ էվսէ սապահտան պէրի զաթը ալի-նիզի եէմէյէ պէքլէմէքտէ իտիմ, (կիւյա Մատամ Տէր-պանեանըն մալիւմաթը եօզ կիպի խաֆիյէն) Մէսէլէյի մալիւմէ հազըրլատա պիր մալիւմաթ ալմագ իսթէրիտիմ։

— Պու մատտէյէ տայրը տիւն ագշամ բէտէրիմ իլէ ազըճըգ կէօրիւշէպիլտիմ իսէ տէ, թէէսսիւֆ իտէրիմքի հիչ պիր մալիւմաթ ալամատըմ։

— Միւսիւ Վահանտա ագշամ սիզտէ իտի, տէյի՞լմի ։

— Էվէթ, հաթթա բէտէրիմ իլէ կէօրիւշտիւյիւմիւզ-տէ, միւսիւ Վահան տախի հազըր իտի, լաքին մէրգում սապահլէյին տահա պէնտէնիզ ույգուտա իքէն, պիր բուսուլա պըրագըբ կիթմիշիտի, զալիպաքի . . .

Մատամ Տէրպանեան, մէրգումանըն կիպլի կէօրիւշ-մէլէրինտէն կիւյա եալընըզ Վահան գէլիմէսինի տույա-պիլմիշ կիպի, պիրտէն պիրէ միրի մումաիլէյհին սէօզիւ-նի գաթ իտէրէք շու վէչհիլէ պէտաը գէլամ էյլէտի ։

— Ամմա պէյ էֆէնտի գէրէմ պույուրուն, Վահան տէտիկիզտէ խաթըրըմա կէլտի, մէրգում էլան Հըւրիսիմէ իլէ Թէէհհիւլ իթմէք էֆքեարընտամըտը՞ր ։

Մուհիպ պէյ մումաիլէյհանըն պու սուալինտէն տիւ-շտըը խաթիպըրագ օլուպ մէրգումէնին եիւզիւնէ պագար, վէ ճէվապ օլարագ . . . ։

— Շիւպհէ եօգ, վէ մէմուլ իտէրիմքի եագըն վա-գըթտա տախի տիւյիւնի եաբըբ պիթիրէճէք տիր. լա-քին պու սուալինիզ պէնտէնիզէ բէք զարիպ կէօրիւնմէք-տէ տիր, վէ էլպէթտէ պիր նիյէթէ մէպնի օլմագ կէ-րէք տիր ։

— Հայըր, հիչ պիր նիյէթէ մէպնի տէյիլ տիր, ան-ճագ ճարիյէնիզ մէրգումանըն Թէէհհիւլ իտէճէքլէրինի մէմուլ իթմէմէքտէ յիմ ։

— Նիչիւն մէմուլ իթմէյօրսունուզ, մատամքի շունճա

վագըթտան պէրի, պիրիպիրլէրինի ճանու կէօնիւլտէն սէվմէտէ իտիլէր, հէր հալտէ իզտիվաճ իտէճէքլէրի տախի պէտիհի մէ միւճէրրէպտիր:

— Պիզ էօյլէ չօգ մուհապէթ իտէնլէրի կէօրտիւք, խաթըրընըզա կիւճ կիլմէսին ամմա, հաշա սիզտէն, մէ միւսթէսնալար օլտուղունու տախի գապուլ իտմէքլէ, տէյէպիլիրիմքի, էքսէրիէն, էրքէքլէր մուհապէթ խուսուսընտա սապիթ գատէմ օլմայուպ անճագ պիրտէն պիրի ահտընտա վէֆատար օլապիլիր:

— Պույուրտուղունուզ պու վէֆալըգ, մէ սատագաթսըզլըգ խուսուսու եալընըզ էրքէքլէրէ այիտ օլմայուպ, թայիֆէ յի նիսաթէ տախի պուլունապիլիր զան իտէրիմ:

— Էվէթ պուլունապիլիր, լաքին պէք ազ, վէլ հասըլ ճարիյէնիզ էրքէքլէրին պիր հայինէ զիւրաթէսի իլէ թաաճիւպ իտմէքտէյիմ:

— Գանըզը հալլէրինէ:

— Նասըլքի տէտիմ իտի, (միւսթէսնալարը օնութմայալըմ) էրքէքլէր էն զիւրատէ սէվտիքլէրի պիր գատընըն մուհապէթինի, իսթէտիքլէրի վագըթ գալըպլէրինտէն սուհուլէթ իլէ տէֆ իտմէքլիյէ մուվաֆֆագ օլապիլիյօրլար, լաքին պունու պէօյլէ եափապիլմէք իչիւն աճէպ նէ ալաթ իսթիմալ իտէյօրլար իսէ, ճարիյէնիզ անը պիլմէյէ զիւրաթէսի իլէ մէրագ իտմէքտէյիմ:

— Քէրէմ պույուրուն պէնտէնիզ պիր չէյ անլայամատըմ...:

— Էվէթ հազրը ալինիզ վար. ճարիյէնիզ անլաթամատըմ, մէսէլա Վահան Հըռիփսիմէ յի չէօյլէ սէվէրիմ պէօյլէ րայէթ իտէրիմ, մէ ղայրի հիւմ... տէմէյի հալտէ պաշգալարընըտա սէվմէքտէ, մէ պէլքի Հըռիփսիմէյի ճանտան մէ ճիտտի օլարագ սէվմէքտէ իսէ տէ, լազըմ կէլտիյի հալտէ մէրսումէ յի պէք գօլայ օնութա-

պիլիւպտէ, կէօյնիւնիւ պիր պաշգասընատա վէրէպիլիյօր ։

— Թէէսիւֆ իտէրիմքի էլան էտտիյինիզ սէօզլէրտէն հիչ պիր չէյ անլայամատըմ։

— Տէմէք օլուրքի ճարիյէնիզի հէր պիր չէյի աչըգ-տան աչըղա սէօյլէմէյէ մէճպուրէ իտէճէքսինիզ։

— Ցօղրուսու էօյլէ օլտուղու հալտէ բէք մէմնուն օ-լուրտում։

Մատմազէլ Ջազէլ մէրգումանըն նէ մաատէ իւզէրինէ կէօրիւշմէքտէ օլտուղլարընը անլամայա մէրագ իտէր իտի իսէտէ, հիչ պիր չէյ անլայամազըտը ։

Պու արա կիւզէլ վէ կէնճ պիր գըզըլա տէլիգանլընըն պիրի արգատալարընտան կէլմէքտէ օլան իհթիեարէ պիր գատըն իլէ կէլիւպ, մատամ Տէրպանեանըն օթուրտուղու մահալլին եանը պաշընտա պուլունան խալի իւստէ կէչէրէք օթուրտուլար ։

Մատամ Տէրպանեան ֆամիլեայի մէզքիւրէյի կէօրիւն-ճէ, կէօզի իլէ պիր իշարէթ իտուպ, ժան իլէ Մուհիպ պէյէ մէրգումանը կէօսթէրէրէք, չու վէչհիլէ սէօզիւնէ միւպաշիրէթ իթտի ։

— Իշթէ պու ֆամիլեանըն կէլիշի բէք խաապէթ օլտու, չիմտի տէյեճէյիմ սէօզլէրի, հէմ գօլայ անլայապիլէճէք-սինիզ, վէ հէմտէ միւսիւ ժան տախի սէօզիւմի թաստիգ իտէճէք տիր (ժանըս խիթապ իտէրէք) . . ։

— Միւսիւ Ժան, չու եանըմըզտաքի սէտէ կէլէն գը-զըն քիմ օլտուղունու էլպէթ թանըտընըզ, տէ՞յիմի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ պիլիրիմ։

— Իշթէ պու զէվալլը գըզճըղազ տախի, հէր խուսուս-տա Հռիփսիմէյէ հէմհալ սայըլապիլիր, զիրա րէֆագա-թընտա պուլունան տէլիգանլը, պիր քաչ սէնէլէրտէն պէրու մէրգումէնին կիւյա նըշանլըսը իսէտէ, պաշգալա-րընը տախի սէվմէքտէ օլտուղունու միւսիւ Ժան տախի

Թաստիգ իտէր (ժանա խիթապէն) էօյլէ տէ՞յիլմի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ, վագտա պույուրտուղունուզ կիպի օլտուղունա մալիւմաթըմ վար ։

— Իշթէ Վահան տախի Թըպըդը Թըպըդըյա սուրէթը ղահիրէտէ կիւյա ճանու կէօնիւլտէն Հըռիփսիմէյի սէվ-մէքտէ իսէտէ, պաթընէն կէօյնիւ պաշգալարընա տըր ։

Մուհիպ պէյ մէրդումէնին պու քէլամլարընտան աղիմ պիր էնտիշէյէ տիւշար օլարագ, վէ Վահանը միւտաաֆաա իթմէք էֆքեարըյըլա . . ։

— Նէ տէյօրսունուզ մատամ, տէտիկինիզ սէօզլէրի թաստիգ իտէպիլիրմիսինիզ, տէտի ։

Մատամ Տէրպանեան ղաթէն իշին պու րատտէյէ կէլ-մէսինի պէքլէմէքտէ օլուպ, վէ թասավվուր իթտիկի պը-լանը հէման մէյտանը իճրայէ վազ իթմէյէ գալգըշարագ աղըր պիր թավր իլէ մումաիլէյհէ ճէվապէն . . ։

— Էվէթ պէյիմ, ճարիյէնիզ պիզզաթ թաստիգ իթ-մէյէ հազըրըմ, չիւնքի էլիմտէ միւսպիթ տէլիլլէրիմ վար ։

— Նէ տէյօրսունուզ մատամ, սահի՞հմի սէօյլէյօր-սունուզ ։

— Սահիհ, հէմ պէք սահիհ սէօյլէյօրում ։

Մատամ Տէրպանեան, հէր նէ գատար Վահանըն հագ-գընտա տէտիկի սէօզլէրի գըզընտան կիզլի օլարագ ղա-յէթ պէսստէն սէօյլէմէքտէ իտի իսէտէ, պու տէֆա պիւ-պիւթիւն մէրդումանէ եագլաշարագ, վէ խասսէթէն Մու-հիպ պէյէ խիթապ իտէրէք շու վէչհիլէ սէօզիւնէ տէ-վամ իթտի ։

— Ֆիլ հագիգա, զաթըալինիզ կիպի, ճարիյէնիզ տա-խի Վահանըն, Հըռիփսիմէյի ճանու կէօնիւլտէն սէվտի-յինի պիլիր, վէ լազըմ կէլտիյի հալտէ պու խուսուստա իտտաա տախի իտէր իտի իսէմտէ, հալպուքի սօնրա պիւթիւն պիւթիւնէ եանըլմըշ օլտուղումա անլատըմ,

զիրա պունտան տէօրտ պէշ այ գատար ադամ Վահան պիզիմ Ջապէլ իլէ տախի Թէաշշիւգէ պաշլամըշ օլտուղունու փարգ իտէրէք . . ։

Մուհիպ պէյ մումախլէյհանըն պու սէօզլէրինտէն չիմ-չէքտէն վուրուլմուշ կիպի նէ օլտուղունու պիլմէտի , վէ գըզարըպ պօզարըպ , հէման մէրգումէնին սէօզլէրինի քէսէրէք վէ Թիթրէք պիր սէտա իլէ . . ։

— Նէ տէյօրսունուզ մատամ, մատմազէլ Ջապէլ իչինմի տէյօրսունուզ ։

— Էվէթ , Ջապէլ իչին տէյօրում, վէ էկէր ճարիյէնիզ մինղայրի հատտին ուզաղը կէօրիւր , վէ հէր պիր հալի քէշֆ իտէր պիր գատըն օլմասամ իտի , չիմտիյէ գատար պէք չօգ ույղունսուզլուգլար զուհուրէ կէլէճէյի չիւպհէսիզ իտի ։

— (Խէլէճանլը պիր սէտա իլէ) Եանի տէմէք իսմէթսիզլիգի , քէրիմէնիզ տախի անընլա . . ։

— Էվէթ , հիչ չիւպհէմ եօք իտիքի , էկէր ճարիյէնիզ օյանըգ պուլունմասայիտըմ, մէրգումէ տախի կէնճլիք վէ ճէհալէթ պէլասըյըլա պիր տէրէճէյէ գատար պու մինասիպէթսիզ Թէաշշիւգէ իշթիրագ իտէճէքտի . . ։

— Լաքին մատամ պու տէտիյինիզի էյիճէ Թաստիգ իթմիշմիսինիզ ։

— Բէք ալա Թաստիգ վէ Թահգիգ իթտիքտէն մաատա , հաթտա . . ։

Մէրգումէ պաշլատըղը մէգալէյի գաթ իտուպ , կիւյա սէօյլէմէյէ իհթիրազ իտէյօր կիպի ըզհարը Թէրէտտիւտ իթտիքտէն սօնրա սէօզլէրինէ տէվամ իտէրէք . . ։

— Էվէթ , հաթտա պու խուսուստա պիզզաթ քէնտիմ տախի միւճէրրէպիմ . . . Փագաթ րէճա իտէրիմ արթըգ պու պահսը գափայալըմ . . ։

Վէ մատամ Տէրպանեան կիւյա նամուսընըն խաթըրը ի-

չիւն տահա իլէրուսինէ վարմագ իսթէմէյուպ տէրունի տիլտէն պիր ահ չէքէրէք, խաթմը քէլամ էյլէտի իսէ տէ, ֆագաթ կէօսթէրտիյի թարզու թավըրնտան, վէ սէօյլէմիշ օլտուղու սէօզլէրտէն կիւլյա Վահանըն պիր արա քէնտի ըրզընտասա թասալլութ իթմիշ օլտուղունու լայը-գըյլա անլաթտը, հալպուքի պու իշին նասըլ օլտուղու ֆասըլ էվէլտէ իշար օլտուղունտան օգույանլարըմըզա մա-լիւմ օլմաղըլա արթըգ թէքէրրիւրէ հաճէթ կէօրմէյիզ:

Մումաիլէյհանըն տէճան իլթտիյի պու տէհշէթլիւ էս-րարըն նէ էֆքեարէ մէպնի օլտուղունու Ժանըն մալիւմա-թը օլմաղըլա, սուրէթա վէ թագլիտ օլարագ ըղհարը թէաճիւպ կէօսթէրտի իսէտէ, Մուհիպ պէյ ճիտտի պիր իսթիղրապա տիւշար օլուպ, մէրգումէյէ խիթապէն . . .

— Մատամ տէտիյինիզ սէօզլէր բէք աղըր վէ հաթտա ինանըլմազ շէյլէր տիր, ֆագաթ մատէմքի սիզ սէօյլէ-յօրսունուզ հէր հալտէ ինանմամըզ վաճիպ տիր, հալ-պուքի պէնտէնիզին ագլըմա մուղայիր օլան պիր հալ վար քի պունու իյզահ իթմէնիզի խասսաթէն թէմէննի իտէրիմ:

— Ռէճա իտէրիմ, ճարիյէնիզի թազյիգ իթմէքտէ օ-լան պու մէսէլէյի գաբայալըմ արթըգ, չիւնքի . . .

— Հէրնէ գատար թաճիզ օլույօրսունուզ իսէտէ, խաթ-րըմ իչիւն իտէճէք սուալիմէ ճէվապ վիրմէյէ հիմմէթ պույուրուն:

— Էսթաղֆիրուլլահ պույուրուն . . .

— Վահանըն պու կիպի մէզմում հալլէրէ իճթիսար իթ-տիյինէ նա՞սըլ թահամմիւլ իտուպտա, զէվճինիզէ խապէր վիրմէտինիզ:

— Ճարիյէնի՞զմի խապէր վիրէյիտիմ:

— Շիւպհէ եօգ, մատէմքի մէրգումըն նիյէթը մէզ-մումէսինի էյիտէն անլամըշ իտինիզ:

Ժան քէնտիսի տախի մուհզա սէօզէ դուրըշմըշ օլմագ

իշիւն Թաաճիւպ ալամէթի կէօսթէրիր պիր հալ իլէ քէլամէ աղազ իտուպ։

— Տօղրուսու մատամ, պէնտէնիզ տախի Մուհիպ պէյին սէօզիւնի թաստիգ իտէրիմ, Վահանըն պու մինասիպէթիլէ հալինի գօճանըզա պիլտիրմէք լազըմ կէլիր իտի զաննը իտէրիմ, տէտի։

Մատամ Տէրպանեան կիւյա մէրգումանըն պու սէօզլէրինտէն տիլկիր օլմուշ կիպի եիւզիւնի էքշիտէրէք շու վէչհիլէ ճէվապ վէրտի։

— Թէէսսիւֆ իտէրիմքի, ճարիյէնիզին նէ մէշրէպտէ օլտուղունու շունճա միւտտէթտէն պէրու իքինիզ իլէտէ կէօրիւշտիւյիւմ հալտէ էլան անլայամամըշսընըզ տըր, վագըաա Վահան կէրէք ճարիյէնիզին, վէ կէրէք պի կիւնահ գըզճըղազըմըն նամուսընը պայիմալ իթմէյէ գալգըշմըշտըր, հալպուքի մէրգումըն շու հալինի ճէհալէթինէ համլ իտուպտէ, աֆֆ իթմէքլիքք հէմ խըրիսթիեանլըգ, վէ հէմտէ ինսանիյէթին վազիֆէսինտէն օլտուղունու սիզ տախի թաստիգ իտէրսինիզ, վէ պունտան գաթը նազար մէրգում խա հիյնի սէպավէթինտէն պէրու եանըմըզտա օլուպ, պէօյլէ պիր գապահաթ իլէ էքմէքինտէն իթմէյէ պիր տիւրլիւ վիճտանըմ րազը օլմազ իտի, զիրա մալիւմը ալիլէրի տիրքի, միւսիւ Տէրպանեան պու հալի տուեար տույմազ մէրգումը Թարտու Թէպսիա իտէճէյի շիւպհէսիզ օլուպ, մահզա էսրար գապիլինտէն օլան պու մատտէյի եալընըզ պէն իլէ Վահան վէ պիրտէ ճէնապը հագգ պիլիր իքէն, օլ վագըթ պաշգալարընըն տախի տուեաճաղը տէրքեար, վէ մէսէլէնին պաշգա բէնկլէր քեսպ իտէճէյի աշիքեար օլմազըլա, հէրշէյի պատապատ պու հալի քէթմ իթմէքլիյի մինասիպ կէօրմիւշիւտիւմ, վէ շիմտի հէր նասըլ իսէ պօշ պուլունուպտա սիզէ սէօյլէտիյիմէ տախի Թէէսսիւֆ իտէրիմ, լաքին պունույլա

պէրապէր , կէրէք զաթը ալինիզին վէ կէրէք միւսիւ Ժա-
նըն , նամուսլու վէ ադիլ զաթլար , վէ տահա տօղրուսու
քեաթիպի էսրար օլտուղունուզու բանա պիլտիրտիյիմտէն իտի
քի , հաթտա պու խուսուստա կէրէք Վահանէ , վէ կէ-
րէք տիկէրլէրինէ պիր չէյ տիմէմէնիզի րէճա իթմէյէ
տախի հաճէթ կէօրմէմիշ իտիմ, իմտի րէճա իտէրիմ, ար-
թըգ պու պահսը գափայալըմ:

Խապիպէյի մէրսումէ պալատէ իշար գըլընան սէօզ-
լէրի , էօյլէ պիր մէհարէթ էօյլէ պիր թավր իլէ սէօյլէ-
տիքի , Մուհիպ պէյ Վահանըն ախլագը համիտէ սահի-
պի պիր զաթ օլտուղունու բէք չօգ թէճրիւպէլէր իլէ
էյլէտէն անլամըշ իտի իսէտէ , պու ճիւմլէ մուամէլէյ-
հանըն սօն տէրէճէ ուսթալըգը , վէ պիր թագըմ ֆիթ-
նէու ֆէսատ տարուլէրի իլէ ալուտէ օլան սէօզլէրինտէն ,
չէհրապէ չիյշը մէրատը ալամ , վէ տէրէճէյի նիհայէտէ
թէլխիկեամ օլմաղըլա , պունտա էզլտան պէրու րիշթէյի
ուխուվվէթ իլէ րապըթա պէնտի մուհապէթի օլտուղու
ահպապընըն , եանի Վահանըն րիեաքեար , վէ ախլագը
պօզուգ պիր տաէմ օլտուղանա պիր տէրէճէյէ գատար
խնանմայա պաշլամըշ օլուպ , րէճա մագամընտա մէրսու-
մէյէ . . :

— Րէճա իտէրիմ մատամ , պիր սօն սուալիմ տահա
վար , լութֆէն ճէվապընա հիմմէթ պույուրմանըզը թէ-
մէննի իտէրիմ , տէտի :

— (Սըգըլըըյօր կիպի պիր թավր իլէ) Աման պէյ էֆէն-
տի , արթըգ պաշգա սէօզէ պաշլալըմ , ալիմ Ալլահ պու
կիպի պիր պահսա կիրիշտիկիմէ պինլէրճէ բիւշման օլտում:

— (Հիտտէթ իլէ) Հա՛յըր հա՛յըր մատամ , հէր հալտէ
սուալիմէ ճէվապ վիրմէյէ մէճպուրսունուզ , մատէմքի էն
ասըլտ կէօրիւշտիւյիւմ , վէ հիւսնիւ ախլագ սահիպի
զանն իթտիկիմ ահպապըմըն հագգընտա պու գատար ագ-

վէքալէթ օլունույօր, էֆէնտէնիզ պու հալլէրի թէֆէրրուաթըյըլա անլամայա հագգը սահիպիմ օլմատըղըլա, պու խուսուստա սօն տէրէճէյէ գատար իսրար իտէճէյիմ։

— Մատէմքի պու միւպահասանըն տէվամը խուսուսընտա հըսս իթտիյիմ սըգլէթէ թարաֆը ալիլէրինտէն էհէմմիյէթ վէրիլմէյօր, մատէմքի ինտինիզտէ զէրրէ գատար խաթըրըմ սայըլմայօր, իմտի պույուրուն սուալինիզին ճէվապընը վիրմէյէ ամատէյիմ։

— Խաթըրընըզ պաշըմ իւսթիւնտէտիր մատամ, հալպուքի պու մէսէլէնին պէնճէ զիատէ էհէմմիյէթի օլտուղունտան, թէֆէրրուաթըյըլա անլամայա գարար իթտիյիմէ պէնտէնիզի մա՛զուր թութմալըսընըզ։

— Պույուրուն պէյիմ, սուալ իտինիզ, ճարիյէնիզ պիր հարֆ քէթմ իթմէքսիզին պիլտիյիմի սէօյլէմէյէ հազըրըմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, շուրայը պիլմէք իսթէրիմ քի, Վահան էլան պու հալէ տէվամ իթմէքտէմի տիր, եանի Քէրիմէ հանըմ իլէ թէաշշիւգ իթմէք էֆքեարընտամը՞տըր։

— Էկէր ճարիյէնիզ միւսաատէ իթսէմ, վէ մէրգում տախի ֆըրսաթ պուլուրսա, տէվամ իտէճէյի շիւպհէսիզտիր, ֆագաթ Նասըլքի մալիւմիւնիւզտիր, ճարիյէնիզ պու ույղունսուզ հալին էօնիւնիւ ալմագ իչիւն պիր միւտէթտէն պէրու տըրըքի Վահանը խանէմէ գապուլ իթմէմէքտէյիմ։

— Աճապ մատմազէլ տախի մէրգումա հէմ էֆքեա՛րմըտըր։

— Օրասընը լայըգըյըլա քէշֆ իտէմէզ իսէմտէ, շուգատարընը տէյէպիլիրիմքի, Զապէլ հէր նէ գատար աֆիֆէ վէ րազիղէ պիր գըզ իսէ տէ, նիհայէթ եինէ ինսանտըր, վէ պիր կիւն տէյիլիսէ պիր կիւն եանըլմասը-

տա ինճիմալին խարիճինտէ տէյիլտիր, վէլ հասըլ պու կիպի իշլէրէ տիգգաթ իթմէք վաքիտլէրին պօրճուտըր։

Մէրգումանըն պէօյլէ ուզուն ուզատըքեա վէ քէնտինտէն կիզլի օլարագ գօնուշտուգլարը մուատէնին, հէր հալտէ քէնտի հագգընտա վէրիլմ մանալէրի հավլի օլտուղունու զէվալլը Մատմազէլ Զապէլ տիւշիւնմէքտէ իտի։

Մուհիպ պէյ մատամ Տէրպանեանտէն պու սէօզլէրի իշիտինճէ, տէրէճէյէ նիհայէտէ մուզթարըպ օլարագ պիր մըզտար թէաճիւպ իլէ մէրգումէնին եիւզիւնէ պագտը, վէ եինէ քէլամէ աղազ իտուպ . . . ։

— Տօղրուսու մատամ, պէնտէնիզ պու հալլէրէ . . . ։

Պու արա Ժան պիրտէն պիրէ միրի մուամիլէյէնին սէօզիւնի գալթ իթմէքլէ «Ըման պիրատէր պաշգա սէօզէ պագալըմ, զիրա իշթէ միւսի Տէրպանեան կէչլիյօր տիմէսի իլէ իւշիւ պիրլիքտէ մէրգումըն իրայէ իլմտիյի ճիհէթէ պագալըմ. վէ թապիյի պիր միւտէթտէն պէրու մէվզույի պահս օլան մէսէլէյէ խիթամ վէրիլտի։

Վագըա միւսիւ Տէրպանեան պազար կիւնլէրի ատէթ իթմիշ օլտուղու կիպի պատէլ թաամ պիր իքիսաաթ գատար եալթըզ ույուտուգտան սօնրա ծյանտը, վէ էվին իչինտէ եալընըզ օթուրմատան ճանը սըգըլըպ, ֆամիլեասըյըլա վագըթ կէչիրմէք իչին Հիւնքեար սույունա կէլմիշ իտի։

Մէրգումանըն քէմալի թաատիւլ իլէ միւսիւ Տէրպանեանը գապուլ իթտիլէր, վէ հալու խաթըր սուալինտէն սօնրա, չունտան պունտան սէօզ աչըլըպ, կեահ միւքեալէմէ վէ կեահտա շագըլը տինլէմէքլէ էյլէնիրլէր իտի իսէ տէ, եալընըզ միւսիւ Տէրպանեանտէն մա'ատա ճիմլէսինտէ պիրիէր կէօնա միւլահազալէրէ տալմըշ օլտուգլարընտան մէրգումըն սուալլէրինէ կիւճ հալ իլէ ճէվապ վիրմէքտէ իտիլէր։

Պու մինվալ իւզրէ ագշամ օլուպ սա'աթ օն պիր պուչուգ րասատէլէրինէ կէյլինճէ , մահալլի մէզքիւրտէ պուլունան ֆամիլեալէր , արդա արդայա քէօյէ ինմէքտէ օլտուգլարը կիպի , մաասամ Տէրպանեան տախի այաղա գալգարագ , Հիւնքեար սուլյունտան Սարըեարէ կիտիլէճէք թարիգտէ վագը պահճէլէրին իչի կէչէլէտի ինճիր վէ գըզըլճըգ աղաճլարընըն արասընտա օլան տարաճըգ եօլլարտան կէչիպ Մէսար պուրնունա վասըլ օլտուլար , վէ հէր նէ գատար կէրէք միւսիւ Տէրպանեան վէ կէրէք մատամ , Մուհիպ պէյին օլ կիճէ խանէլէրինտէ միսաֆիր օլմասընը թէքլիֆ իլթիմասէր իսէ տէ , միրի միւշարիլէյհ պիր միւմքիւն իշպու թէքլիֆաթը գապուլ իթմէյիւպ , վէ մատմազէլ Զապէլտէն մասատա ճիւմլէսի իլէ վէտալաշարագ , Մէսար պուրնու իսկէլէսինտէ քէնտուսի պէքլէմէքտէ օլան գայըղընա րագիպէն մէրգումանտէն միւֆարիգէթ , վէ սօն տէրէճէ մահզուն վէ միւքէտտէր պիր հալ իլէ եալըյա աւտէթ իթտի ։

Մուհիպ պէյին մատմազէլ Զապէլ իլէ վէտա իթմէքսիզին պըրագըպ կիթմէսինին սէպէպինի օգուեանլարըմըզ էյլէթտէ անլամըշլար իսէ տէ , պիզ եինէ պիր քաչ սէօզ իլէ իզահաթ վիրմէյի մինասիպ ատտ իտէրիզ ։

Շէօյլէքի մատամ Տէրպանեանըն մալիւմիւմիզ օլտուղու ֆէսատամիզ պիր նիյէթը մախսուսէսինէ մէպնի , հիչ ալու էասար օլմաըղը հալտէ , քէրիմէյի միւհթէրէմէսինի Վահանըն մաշուգէսի տիր կիպի կէօսթէրմիշ օլտուղունա , վէ Մուհիպ պէյ ֆաճիրէյի մէզպուրէնին պու սէօզլէրինէ պիր տէրէճէյէ գատար ինանմըշ օլմաղըլա , մահզա մէրգումէյէ կիւճէնմիշ օլտուղունու անլաթմագ իչիւն մախսուսի օլարագ պէօյլէ պիր հալի ինֆիալ իպրազ իթմէքլէ ալըպ եէօրիւյի վէրմիշ իտի ։

Միրի մումաիլէյհին մատմազէլ Զապէլէ իթտիյի պու

տա իհթիմալին խարիճինտէ տէյիլտիր, վէլ հասըլ պու կիպի իշլէրէ դիգղաթ իթմէք վազիֆէլէրին պօրճուտըր։

Մէրգումանըն պէօյլէ ուզուն ուզատըյա վէ քէնտին-տէն կիզլի օլարագ գօնուշտուգլարը մատտէնին, հէր հալտէ քէնտի հագգընտա վէխիմ մանալէրի հավի օլտու-ղունու զէվալլը մատամազէլ Ջապէլ տուշիւնմէքտէ իտի։

Մուհիպ պէյ մատամ Տէրպանեանտէն պու սէօզլէրի իշիտինճէ, տէրէճէյէ նիհայէտէ մուզթարըպ օլարագ պիր մըգտար թէլաճիւլ իլէ մէրգումէնին եիւզիւնէ պագ-տը, վէ եինէ քէլամէ աղազ իտուպ . . .

— Տօղրուսու մատամ, պէնտէնիզ պու հալլէրէ . . .

Պու արա Ժան պիրտէն պիրէ միրի մուամիլէյհին սէօ-զիւնի գաթ իթմէքլէ «Ըման պիրատէր պաշգա սէօզէ պաշլայըմ, զիրա իշթէ միւսիւ Տէրպանեան կէլիյօր տիմէ-սի իլէ իւշիւ պիրլիքտէ մէրգումըն իրայէ իթտիկի ճի-հէթէ պագտըլար. վէ թապիյի պիր միւտէթտէն պէրու մէվզույի պահս օլան մէսէլէյէ խիթամ վէրիլտի։

Վագըա միւսիւ Տէրպանեան պազար կիւնլէրի ատէթ իթմիշ օլտուղու կիպի պատէլ թաամ պիր իքի սաաթ գա-տար եաթըպ ույուտուգտան սօնրա ույանտը, վէ էվին ի-չինտէ եալընըզ օթուրմատան ճանը սըգըլըյօր, ֆամիլ-եասըյլա վագըթ կէչիրմէք իչիւն Հիւնքեար սույունա կէլմիշ իտի։

Մէրգումանըն քէմալի թաազիմ իլէ միւսիւ Տէրպանեա-նը գապուլ իթտիլէր, վէ հալու խաթըրը սուալինտէն սօն-րա, շունտան պունտան սէօզ աչըլըյօր, կէահ միւքեա-լէմէ վէ կէահ տա չալղը տինլէմէքլէ էյլէնիրլէր իտի ի-սէ տէ, եալընըզ միւսիւ Տէրպանեանտէն մաադա ճիւմ-լէսինտէ պիրէր կէօնիւլ միւլահազալէրէ տալմըշ օլտուգլա-րընտան մէրգումըն սուալլէրինէ կիւճ հալ իլէ ճէվապ վիրմէքտէ իտիլէր։

Պու մինվալ ուզրէ ագշամ օլուպ սա՛աթ օն պիր պուչուգ րաստէլէրինէ կէյինճէ, մահալլի մէզքիւրտէ պուլունան ֆամիլեալէր, արգա արգայա քէօյէ ինմէքտէ օլտուգլարը կիպի, մատամ Տէրպանեան տախի այաղա գալգարագ, Հիւնքեար սույունտան Սարըեարէ կիտիլէճէք թարիգտէ վագը պահճէլէրին իչի կէչէլէտի ինճիր վէ գըզըլճըգ աղաճլարընըն արասընտա օլան տարաճըգ եօլլարտան կէչիպ Մէսար պուրնունա վարըլ օլտուլար, վէ հէր նէ գատար կէրէք միւսիւ Տէրպանեան վէ կէրէք ժան, Մուհիպ պէյին օլ կիճէ խանէլէրինտէ միսաֆիր օլմասընը թէքլիֆ իլթիմաս իտէր իսէ տէ, միրի միւշարիլէյհ պիր միւմքին իշպու թէքլիֆաթը գապուլ իթմէյիւպ, վէ մատմազէլ Զապէլտէն մաատա ճիւմլէսի իլէ վէտալաշարագ, Մէսար պուրնու իսկէլէսինտէ քէնտուսի պէքլէմէքտէ օլան գայըգընա րագիպէն մէրգումանտէն մուֆարիգէթ, վէ սօն տէրէճէ մահզուն վէ միւքէտտէր պիր հալ իլէ եալըյա ավտէթ իթտի ։

Մուհիպ պէյին մատմազէլ Զապէլ իլէ վէտա իթմէքսիզին պըրագըպ կիթմէսինին սէպէպինի օգուեանլարըմըզ էլպէթտէ անլամըշլար իսէ տէ, պիզ եինէ պիր քաչ սէօզ իլէ իզահաթ վիրմէյի մինասիպ ատտ իտէրիզ ։

Շէօյլէքի մատամ Տէրպանեանըն մալիւմիւմիզ օլտուղու ֆէսատամիզ պիր նիյէթը մախսուսասինէ մէպնի, հիչ ասլու էսասը օլմայըգը հալտէ, քէրիմէյի միւհթէրէմէսինի Վահանըն մաշուգէսի տիր կիպի կէօսթէրմիշ օլտուղունա, վէ Մուհիպ պէյ ֆաճիրէյի մէզպուրէնին պու սէօզլէրինէ պիր տէրէճէյէ գատար ինանմըշ օլմաղըլա, մահզա մէրգումէյէ կիւճէնմիշ օլտուղունու անլաթմագ իչիւն մախսուսի օլարագ պէօյլէ պիր հալի ինֆիալ իպրազ իթմէքլէ այըպ եէօրիւյի վէրմիշ իտի ։

Միրի միւմաիլէյհին մատմազէլ Զապէլէ իթտիյի պու

ինֆաալէ եալընըզ միւսիւ Տէրպանեան, հիչ պիր չէյտէն խապէրի օլմատըղը իչիւն տիգգաթ իթմէմիշ օլուր, ֆա-գաթ զէվճէսի իլէ ժան էյիճէ ֆարգընտա վարմըշ օլտուղ-լարը կիպի, սէպէպինի տախի բէք ալա պիլիրլէր իտի։

Մատմազէլ Զապէլ Մուհիպ պէյին նէզաքէթու թէր-պիյէսինի պիլտիյի հալտէ պու մուամէլէյի ղայըը լայը-գէսինէ, եանի միրի մուամիլէյհին պէօյլէճէ գայիտէյի մէտէնիյէթի բայիմալ իտուպտա, քէնտի իլէ վէտալաշ-մայարագ ալըպ եիւրիւյի վէրանտյինէ սօն տէրէճէ ճանը սըգըլըրպ մուզթարըպ օլմաղըլա, պու խաթիրգալըն սէ-պէպինի անլամագլըղա զիեատէսի իլէ մէրագ իթմէքլէ տիւշիւնիր տուրուր, վէ մուամիլէյհին չու մուամէլէյի պարիտէսինի հիչ պիր չէյէ համլ իտէմէզ իտի։

Ֆագաթ պու ինֆաալ Հիւնքեար սույունտա վալիտէ-սինին սաաթլար իլէ միրի միւշարիլէյհ իլէ խաֆիյէն կէօ-րիւշտիւյիւնտէն սօնրա վուգու պուլմուշ օլտուղունու թահտը միւլահազայէ ալարագ, վէ զաթէն մուամիլէյհա վալիտէսինին նէ՞ չիչէք օլտուղունու եավաշ եավաշ ան-լամըշ օլմաղըլա, միւճէրրէտ պու վագաաէ մէրսումէ-նին բարմաղը պուլունտուղունա, եանի հէր հալտէ քէն-տինի Մուհիպ պէյէ կէչմիշ օլմասընտա գանաաթ կէթիր-տի, վէ զէվալլը գըզճըղազ օլ կիճէ թապէ սապահ կէօնա կէօն էնտիշէլէր իլէ կէօզլէրինի գաբայամատը։

Իշթէ խապիսէյի մէրսումէ մահզա չէհվէթը նէֆսա-նիյէսի խաթըրը իչիւն պիր թանէճիք պիկիւնահ վէ բա-գիզէ գըզճըղազընը պու կիպի ազվիեաթլար իլէ իթհամ իտուպ պիր տէրէճէյէ գատար նայիլի մէրամ օլապիլմիշ իտի, չիւնքի Մուհիպ պէյին Վահանա կիւճէնէճէյի տէր-քեար օլուպ, պու մինասիպէթլէ րապըթա պէնտ օլտուղ-լարը րիշթէյի մուհապէթին գաթ օլաճաղը պէտիհի իտի։

ԵԻՐՄԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ԽԸՐՍԸԶ ՊԷՏԻՔ

Իշպու հէքեայէյի աճիզանէմիզտէ էքսէր տէֆա խըրսըզ Պէտիք նամ շախսըն վասֆը կէչմիշ օլմաղըլա, կէրէք մէրգումըն թէրճիմէյի հալինի, վէ կէրէք մալիւմիւմիւզ օլան վագաատէ, ճանի Վահանը տէնիզտէն գուրթարտըգտան սօնրա, նէ սուրէթլէ խէլասը նէֆսի իթմիշ օլտուղունու պէյան իթմէյի վատ իթմիշիտիք ։

Մէրգում Պէտիք անասըլ Պէյօղլու վարօշը միւթէմէքքինլէրինտէն, վէ էբէյինէ նամուսլու, վէ օրթա հալլը էսնաֆ պիր ֆամիլեայէ մէնսուպիյէթի վար իտի իսէ տէ, քէնտիսի պիլ աքիս խույսուզ, վէ ախլագը պօզուգ պիր ատէմ օլմաղըլա, սայքի ֆամիլեասընըն խարապըընը մուճիպ օլմուշ իտի ։

Խըրսըզ Պէտիք տէլիգանլըղընտա խույսուզ վէ ղավղաճը պիր ատէմ օլուպ, էն ուֆագ շէյլէրտէն, թալաշ ալէվի կիպի բարլար հիտէթլէնիր, վէ մարազա իթմէյէ ճան աթար օլտուղունտան, պէյնէլ նաս խըրսլը Պէտիք թէսմիյէ օլունուր իտի իսէ տէ, իքինճի մախլասը պուլունտուղու հալտէ մէվգըյա, վէ սալիք օլտուղու թարիքէ, տահա զիեատէ եագըշըր օլմաղըլա, քէնտիսինի թանըեանլար եէլթէնտիյի սէնամթը կէօրմէք վէ իշիթմէքլէ, վարա վարա խըրսլը քէլիմէսինի խըրսըզա թէպտիլ իթտիքլէրինտէն, մախլասը խըրսըզ Պէտիք գալմըշըտըր, պու եէնի մախլաս մէրգումըն հալու էթվարինէ բէք մինասիպ օլտուղունտան, պիզ տախի պու էլգապը իսթիմալ իտէճէյիզ ։

Վէ ֆիլ վագը պիղիմՊէտիք ուֆագտան պաշլայուպ վարա վարա խըրսըզլըդտա քէապը մէհարէթ իթմէքլէ պէյնէլ սիւրէգա էբէյիճէ ուսթա վէ խաթրը սայըլըր պիր խըրսըզ սայըլմըշ իտի , խըրսըզ Պէտիյին հագգընտա չօք թօհաֆ վէ ղարիպ հէքէայէլէր նագլ օլունուր իսէտէ , օգույանլարըմըզը թաաստի իթմէմէք իչիւն պու նագլիյէթլէրտէն սարֆը նազար իթմէքլէ չու գատարընը տիմէյէ մէճպուրուզքի . մէրգում Պէտիյին թաաճիւպէ շաեան հալլէրի տախի վար իտի , չէօյլէքի նամուսընը վէ էօմրինի թէհլիգէյէ իլգա իտէրէք գազանմըշ վէ տահա տօղրուսու չալմըշ օլտուղու աղճէյի, իրթէ կիւնիւ նէ խարաճաղընը տիւշիւնմէյէրէք սօն մանկըրընա գատար խօվարտալըգտա, վէ ալէլ խուսուս կէօրիւշտիւյի ահպապլարընըն ուղրունա ֆէտա իտէր, վէ եէնի պիր ավ պուլունճայա տէկին աճ աճըխա կէզէր իտի , վէ Պէյօղլու սէմթինտէ կէրէք մէյխանէճի , վէ կէրէք չալկըճը էսնաֆընտան , մէրգում Պէտիյին բարասընը ալմաեան բէք նատիր պուլունապիլիր իտի տէտիյիմիզ հալտէ , միւպալաղա վէ եախօտ խիլաֆ սէօյլէմիշ օլմայըզ ։

Մէրգումը թանըտըղըմըզ եանի հէքեայէմիզտէ վաֆըընը իթտիյիմիզ հէնկեամտէ գըըրգ պէշ եաշընը կէչկինճէ օլարագ , օրթա պօյլու էսմէր իւսթիւնէ , վէ տէլիգանլըլըղընտա օլան թիզ մէշրէպլիյինէ նիսպէթէն , խօշ չէհրէլի վէ լաթիֆէյի սէվէր թօհաֆ պիր ատէմ իտի ։

Նասըլքի տէտիկ մէրգում մէնսուպ օլտուղու ֆամիլեասընըն խաթրը սայէսինտէ կէնճլիյինտէ , եանի եիրմի եաշընտա իքէն , պիլ մինասիպէ Սէրմէտ պէյին գօնաղընա կիրուպ չըգմաղըլա , Մուհիպ պէյի , վէ անըն վաաէթասըյըլա կէրէք Վահանը վէ կէրէք ժանը էյիճէ թանըր իտի ։

Զիւնքի Պէտիյին վալիտէսի , հայլը սէնէլէրտէն պէրու

Սէրժէտ պէյին հարէմինէ լազըմ օլան տիքիշ վէ էշեայը սայիրէյի եարտըմըը, վէ հէր պիր մուամէլէսինտէ քէմալի սատագաթ վէ ճանսիբէրանէ խըտմէթ իտէրէք, կէրէք միրի մումաիլէյհին վէ կէրէք հարէմը միւհմթէրէմէլէրի պուլունան հանըմ հազրէթլէրինին, օլ տէրէճէ թէվէճճիւհաթըլարընա մազհար օլմուշ իտի քի, պու մինասիպէթիլէ օղլու՛նու եանի Պէտրիյի տախի չօք տէֆա պէրայի մասլահաթ պէրապէրինտէ գօնաղա կէթիրտիյինտէ, հէմ խօշնուտլուղունա գապուլ իտէրլէր, վէ հէմտէ մէրգումըն իշկիւզար վէ լթօհաֆ օլմասը հասէպիլէ պէօյլիւքտէն քիւչիւյէ գատար սէվտիքլէրի կիպի, հաթտա վալիտէսինին վէֆաթընտան սօնրա տախի, միւթէվէֆիյէնին խաթրը իչիւն հագգընտա զէրրէ գատար րաղպէթտէ գուսուր իթմէզլէր իտի ։

Հալպուքի մէրգում Պէտրիք ախլագընըն պօզուգլուղունտան, վալիտէսինին վէֆաթընտան սօնրա, Սէրժէտ պէյին գօնաղընտա իթմէտիյի խասարաթ գալմամըշ իտի. վէ կիւնիւն պիրինտէ տախի պէօյլէճէ պիր խըրսըզլըգ իթմիշ օլմաղըլա, Սէրժէտ պէյ սարիգը մէրգումը մահզա մէրհումէ վալիտէսինին խաթրը իչիւն հիւքիւմէթէ թէսլիմ իթմէտի իսէտէ, պունունլա պէրապէր պիւսպիւթիւն վէ միւէպպէտէն գօնագտան գովմուշ իտի ։

Ֆագաթ կեահպէկեահ Մունիֆ պէյ բէտէրինտէն կիզլի օլարագ մէրգումը գօլլար վէ խարճլըգ տախի վէրիր իտի, լաքին Պէտրիք կիթտիքճէ խըրսըզլըգտա թէգատտիւմ իտուպ վէ պիր քաչ տէֆալէր եագայը էլէ վիրմէքլէ մահպուս տախի օլմուշտուքի, Մունիֆ պէյ սարիգը մէրգումըն պու հալլէրինի իշիթմէքլէ ըսլահընտան իւմիւտինի քէստիքտէն մաատա, արթըգ պէօյլէ պիր չարկըն իլէ կէօրիւշիւպ գօնուշմագտան իլէրուտէ նամուսունունըն սէքթէտար օլաճաղընը անլայուպ, մէրգում իլէ

պիւթիւն պիւթիւնէ դաթի ալադա իթմէքլէ, ճիւզիւնի տախի կէօրմէյէ իքրահ իթմէքտէ իտի ։

Մէրհում Պէտրոս հէր կէօնա չարկինլըրը իթմամ իթտիքտէն սօնրա, (թարէլճիլիք) տէնիլէն, եանի պիր քաչ քէնտիսի կիպի իրտիպլէր իլէ օրթագլաշըր քէօշէ պաշլարընտա տուրուպտա, կէօնա կէօն հիյլէու ախսիաէլէր իլէ իւչ քեաղատ օյունու օյնաերպ խալգըն պարասընը ղասպ իթմէյէ պաշլամըշ իտի, վէ Պէյօղլու ճիվարընտա չօգ տամ իւլիյի բաղարէ չըղ մըշ օլմադըլա, չօգլուգ օրալարտա տիքիշ թութտուրամայաճաղընը ադըը քէսէբէք, էքսէրի քէօյլէրէ, վէ բանայըրլարտա կիտիպ ճահիլ վէ սաֆտէրուն ատէմլէրին վէ ալէլ խուսուս էսնաֆ կիրուհըրըն թարաաըրնը մէզքիւր իւչ քեաղատ օյունու իլէ, վէ պազէն տախի կիրուհը էրազիլի մէրգումէնին իւթիմալ էթտիքլէրի լիտանլարը չիւէսինճէ, մանթար տէտիքլէրի պիր նէվի սօյկունճուլուգլա կէչինմէյի քէնտինէ միւթատ իթմիշ իտի ։

Վէ իշթէ մալիւմիւմիզ օլտուղու վէչհիլէ, Վահանըն տէնիզէ տիւշտիւյի ագշամը մէրգում Պէտրոս տախի, իրթէ կիւնիւ Հինքեար իսկէլէսինտէքի միլլի գըյնէթտէ հայըրճա գալապալըղ թէճէմմիւ իտէճէյինի պիլիր օլտուղունտան, կիւնտէլիք չըգարմագ իչիւն ագշամտան Պէյգօզտա պէյթութէթ իթմէքլէ, սապահլէյին էրքէն Հիւնքեար իսկէլէսինէ պաշգա թարէլճիլէր կէլմէտէն, քէնտիսի իշինի պէճէրէպիլմէք մագսատըյլա, Մուհիպ պէյին րագիպ օլտուղու Կէօքսույու նամ վափօրտա պուլունմագտա իտի քի, օլ ագշամքի գուհուրա կէլէն վագայընըն նէ օլտուղու վէ նասըլ խիթամ պուլտուղու օգուեանլարըմըզա մալիւմ օլմադըլա, արթըգ թէքէրրիւրէ հաճէթ կէօրիւլմէմիշ տիր ։

Մուհիպ պէյ սապիգը մէրգումի մահքուստա զանն իթ-

տէկլիֆատէն, հէմէն վափօրուն տէրաֆընտան, վէ թա եանը պաշընտա զուհուր իթմէսինէ զիյատէսի ըլէ թաաճիւպ իթմիշ իտի, վէ ֆիլ վաքը մէրգում Պէտրը մահրուսատան չըգալը հէնուզ տահա իքի կիւն օլմադըլա հեման ինճրայի խապասաթէ պաշլամըշ իտի ։

Մէրգում անըն աչըգ խըլլօզլըղը պաշլամագտան է-վէլ, բարաալըգ դալըօըլը հալտէ, քէօփրիւնիւն ալթընտա-քի օլան տաւպալարըն քէնարլէրինտէն, վէ թա տէրինկէր-տէ կէմիլէրին աթմըշ օլտուղու զէնճիրլէրին իւզէրինտէն միրիա չըգարուպ սաթար վէ անընլա թէպտիլ իտէր ի-տէր իտի, Գալաթա իլէ Ըստամպօլ արասընտա օլան տէ-նիզին վէ ալէլ խուսուս քէօփրիւնիւն ալթընտա եանի դա-արը տէրետտէ օլան թաշլարը պիրէր պիրէր տայըմըշ իտի տէտէքաէ խիլաֆ սէօյլէմիշ օլմայըզ ։

Խըլլօզ Պէտրըյին պաշլըճա թէշվաթիւն իթտիկի մահալ-լէրին պիրիտէ, Ըստամպօլ քէօփրիւսի ալթընտա օլան տաւպալէրին իւսթի իտիքի, մէրգում աէթա էվտէ դար-եօլարընտա եաթար կիպի մահալի մէյգիւրտէ եաթըրըպ, քէմալի իսթիրահէթ իլէ ույուր իտի ։

Սարիգը մէրգումըն զօլլարը, եէտիյի տայադլարտան, վէ զապիթլէրին թուլթուպ կէօթիւրտիւքլէրինտէ պադ-լարըգլարը իրին թաղիրտաթընտան աէթա սագաթլան-մըշ իտի իսէտէ, պու միւմանաաթէ նիգայէթէն, մէրգում պալըգ կիպի աէնիգտէ եիւզէր, վէ հէր պիր թարաֆընը աէրպէսթ սէրպէսթ կէզէր իտի ։

Վէ մահզա պու մէհարէթի սայէսինտէ իտիքի, մալիւ-միւմիզ օլտուղու վէչհիլէ Վահանը էօյլէ սուհուլէթ իլէ դուրթարապիլմիշ իտի, վէ մէրգում հէրնէ դատար Մու-հիպ պէյին խաթըրը իչիւն, վէ ալէլ խուսուս Վահանը սէվտիյինտէն, իշպու ֆէտաքեարլըղը իճրա իթմիշ իտի իսէտէ, հէմնասըլտա մէրգումըն էյլէնտէն աէնիղէ աիւշիւպ-

աէ Թէսատուֆէն տուպալարըն զէնճիրլէրինէ սարլանմըշ օլան չանթայը աշըրմագ մագսատըյլա , կիւյա քէնտիսինի զարըթ խուէմէյուպտէ գօլլարը եօրուլտուղունտան գաա-րը տէրեատէ պաթմըշ կիպի կէօմթէրէրէք կէօզտէն նի-հան օլմուշ իտի ։

Հալպուքի մէրդում, Վահանը․ գուրթարարդտան սօն-րա , քէնտի էվի կիպի հէր պիր թէրաֆընը պիլտիյի քէօր-րիւնիւն ալթընա կիրլէնէրէք , վէ տէնիզին ուսթիւ թէն-հալաշտըղընը կէօրմէքլէ , հէման կիճէնին գօյու գարան-լըղընտան պիլ իսթիֆատէ չանթայը ալըպ , Ազապ․ գա-բու ճիհէթլէրինէ գարաեա չըգարագ սավուշմուշ իտի ։

Մէրդում Պէտիք գարաեա չըգար չըգմազ եօլա տիւ-շիւպ , պիրքաչ սէնէլէրտէն պէրու մուարէֆէ բէյտա իթ-միշ օլտուղու , Թաթավլա իլէ Հաճի Ահմէտ մահալլէսի արասընտա , ղայէթ էսկի , վէ ատէթա գուլիպէմսի պիր էվտէ իգամէթ իթմէքտէ օլան պէքեար չամաշըրճըսը Ջօհի Նամ գատընըն խանէսինէ կիթտի ։

Մէրդումէ Ջօհինին թէայյիւշի եալընըզ չամաշըրճըլըղ-եիւզինտէն օլմայուպ պաղը մինասիպէթսիզ թիճարէթ-լէրէ տախի էլ աթար իտի , վագըա գօգօնա Ջօհի եաշ-լըճա պիր գատըն իտի իսէ տէ , էրքէյիճէ կիւզէլ վէ ֆա-գաթ Նամուս խուսուսունտա քէնտիսի կիպի պօզուգճա վէ սահիպէյի սույի ախլագ պիր գըզը վար իտի , Պէտի-յին կեահպէ կեահ մէրդումէ Ջօհինին խանէսինտէ պէյթութէթ իթտիյի արգատաշլարընտան պազըլարընըն մալիւմաթը օլուպ , մահալլի մէզքիւրէ կիտուպ կէլտիյինէ պաշգա մանալէր վէրիրլէր իտի իսէտէ , հալպուքի պիզիմ Պէտիյին ասլա օ եօլլարտա պէզլի օլմայուպ անճագ մէր-դումէ Ջօհիյէ չամաշըրըընը եայգատըր , վէ պազէն տախի էլէ կէչիրէպիլտիյի էշեայի մէարուգէյի սագլատըր իտի , եանի մումաիլէյհա չամաշըրճը Ջօհի , ատէթա խըրսըզ

Պէտրոյէ եաթագըրդ իթմէքտէ իտի ։

Հէր նասըլ իսէ ղայպ օլան չանթաները տէրունինտէ իւչ եւզ լիրա մըգտարի պիր բարա վար օլտուղունու պիլիր իսէքտէ, մէրդում խըրըսըզ Պէտրոյին էլինէ մէպլաղը մէզ-պուրէտէն անճագ եւզ եւզեիրմի լիրա գատար կէչմիշ իտի, վէ կէօրիւնիւրքի մէզքիւր լիրալարըն պագըսը տէ-նիզէ տէօքիւլմիւշ իտի, Պէտրօս ինսանըն եւզիւնէ կիւլ-մէքտէ օլան սարը սարը Օսմանլը լիրալարընը կէօրիւնճէ, Գալիֆօրնիեատաքի ալթուն մատէնլէրինի պուլմուշ կիպի սէվինճինտէն ագլընը ղայպ իթմէյէ պիր չէյ գալմատը, վէ չանթաները տէրունինտէ պուլունան էվրագը տախի էֆ-րէնճ գավայիտի նազարիյէսի զաննիթմիշ օլմաղըլա, տիգ-գաթ իլէ պիրէր պիրէր գուրուլթտու լաքին սօնրատան էվրագը մէզքիւրէնին, պիր թագըմ չէհատէթնամէլէր վէ սէնէտաթտէն իպարէթ չէյլէր օլուպ, ասլա քէնտիսինէ եարար օլմատըղընը տախի անլամըշ իտի իսէտէ, պու ճիւմլէ էվրագը մէզքիւրէյի քէմալի տըգգաթլէ, հագ-գընտա հէր ճիհէթլէ էմնիյէթը քեամիլէսի օլտուղու Ձօ-հիրինին խանէսինտէ բարալարըյըլա պէրապէր, պիր էսկի սանտըգ տէրունինտէ մուհաֆազա իթմիշ իտի ։

Նասըլքի տէմիշիզ, սարիգը մէրդում վագթըյըլա ագ-չօգ իշ իշլինէ կիրմէշ չըգմըշ օլմաղըլա, պու կիպի էվ-րագըն քէնտիսինէ դաթան ֆայիտէսի եօղ իսէ տէ, սա-հիպլերինին ինտինտէ պէօյլէ էհէմմիյէթի օլտուղունա ագ-լը էրէրէք տիգգաթ իլէ սագլամըշ իտի. մէրդում հէր նէ գատար չանթատաքի էվրագը Վահանա իատէ իթմէք խըթէրինտի իսէ տէ, պէրապէրինտէ պուլունան բարայը-տա քէնտինտէն մաթլուպ իատէճէքլէրի տէրքեար օլուպ, պու գօրգուսույլա զարուրի էվրագը մէզքիւրէյի տախի մէյտանէ չըգարմայա պիր տիւրլիւ ճէսարէթ իտէմէմիշ իտի ։

Ցիլ վագը Խըրըսըզ Պէտիկին տիւշիւնտիւյի կիպի , եվ-րագը մէզքիւրէնին իչինտէ Վահանըն թա հիյնի սէպակէ-թինտէ մէքթէպտէ իքէն , խօճալարընտան ալմըշ օլտու-ղու հիւսնիւ ախլագընը , վէ օգուտուղու տէրսլէրտէ իպ-րազ իթտիկի մէհարէթու մէլէքէսինի թաատիգ իտինճի քեաղըտլարը , վէ ալէլ խուսուս չօրպաճըլարընըն տէլթի գատէմլէրի միւճիւպինճէ , հէր նէնէ խըտմէթլէրինտէ միւսթախտէմ օլան խատէմլէրէ վիրմէքտէ օլտուգլա-րը (պօն սէրվիչ) ճանի սատագաթլարընը թաստիգ իտէր շահատէթնամէլէրի վար իտի քի , պու քեաղըտլար հա-գըգաթէն Վահանըն ինտինտէ ատէթա պայպ իթմիշ օլ-տուղու մէպլաղ գատար էհէմմիյէթի վար իտի ։

Վագըա Վահան եվրագը մէզքիւրէյի հէր կիւն պէ-րապէր թաշըմայուպ , չէքմէճէսինտէ հըֆզ իթմէքտէ իտի իսէ տէ , մէքթէպտէ իքէն գալէմէ ալմըշ օլտու-ղու աշգու մուհապէթէ տայըր պազը էշարը միւթէատ-տիտէնին պահսընը Հըռիփսիմէյէ կէչմիշ օլմազըլա , մու-մաիլէյհա տախի աշըգընըն թէրթիպու ինշա իթտիկի է-շարը մէզքիւրէյի օգումայա արուզու իթմիշ օլուպ , վէ պու քեաղըտլար իսէ չէհատէթնամէլէրի իլէ պէրապէր պիր քագէթ իչինտէ մահֆուզ պուլունմազըլա , մաշու-գէսինէ կէօթիւրմէք իչիւն ճիւմլէսինի պիրտէն , ճանի քագէթի թէքմիլ ալուպ չանթասընա գօյմուշ իտի ։

Խըրըսըզ Պէտիք հէր նէ գատար միւսէյյէպ վէ խօ-վարտա մէշրէպ պիր ատէմ իտի իսէ տէ մահզա հիւքիւ-մէթ գօրգուսունտան էլինէ կէչիրտիկի մէպլաղը իսթէ-տիկի կիպի գուլլանամամագտա իտի , վէ հաթտա քարա-ըը վար օլտուղունու տօրգատաշլարընա չագտըրմամագ իչիւն , էվէլքի կիպի անլէր իլէ պէրապէր խըրըսըզլըգ իթ-մէտէ , վէ հիսսէսինէ իսապէթ իտէն բարայը տախի ու-ճուպլու պուչուգլու հիսապ իտէրէք ալմագտա օլտու-

զու կիպի , չանթայը էլինէ կէչիրտիկի ադչամըն , իրթէսի բազար կիւնի զուհուր իթտիկի Պէյօղլու հարիգը քէճէ-սի էսնասընտա մէրգում Պէտիք , իճրայի խապասաթէ դալգըչան պիր թագըմ , սիւրէգա , վէ էրազիլ կիրուհը-նա րիյասէթ իթմէքլէ զապթու թալանէ չըգմըշ իտի ։

Վէնասըլքի մալիւմիւմիզ տիր մէրգում Պէտիք սար-հօշ Գասապըըն գըզը Վիրժինէյի տախի , հարիքը մէզ-քիւր էսնասընտա , մահզա իլէրուտէ կէօրիւլէպիլմէսի մէլհուզ վէ մէմուլ օլան պիր մէնֆաաթըն խաթըրը իչիւն հէրնասըլսա զիւքրի սէպգաթ իտէն մէրտա ասկէր չավու-շունըն էլինտէն գարըպ պապասընա թէսլիմ իթմիշ իտի , հալպուքի իճրա իթտիկի պու խըյանէթէ մուգապիլ պիր քաչ քէրրէ սարխօշ Գասապարտան խուճրէթ թալէպ իթ-տիքտէ , մէրգում Գասապ , գըզընըն նաքեահան զայ-պու նապէտիտ օլմասընտան պահս իտէրէք , օ իշտէն հիչ պիր մէնֆաաթ հասըլ օլմատըղընը պէյան վէ ըզհարը թէէսսիւֆ իթմիշ իտի , լաքին Պէտիք մէրգումըն սէօ-զիւնէ էմնիյէթ կէթիրմէյուպ հէր հալտէ հագգընը իս-թէր , վէ խուճրէթինի ալմատըղը թագտիրտէ , քէյֆիյէ-թի հիւքիւմէթէ խապէր վիրէճէյի թէհտիտաթըյըլա Գասապըըն կէօզիւնի գօրգութմագ իսթէմիշ իտի , ֆա-գաթ Գասապ , մէրգումըն հիչ պիր վագըթ պէօյլէ պիր չէյ եապմաղա իճթիսար իտէմէյէճէյինի պանա պիլտի-րինտէն , Պէտիյին թէհտիտաթընա զէրրէ գատար էհէմ-միյէթ վիրմէյուպ (էլինտէն կէլէնի արտընա գօյմա) տի-մէքլէ մէրգումըն մաթլուպընը րէտտ իտէրէք ատէթա գօվմուշ իտի , վէ ֆիլ վագը պու մատտէյի Պէտիք հիւ-քիւմէթէ խապէր վիրսէ քէնտիսի տախի Գասապ կիպի , վէ պէլքի անտէն տահա պիւյիւք ճէզայէ չարպըլաճաղը օլտուղունա գանաաթ , խըթէր խըթէմէզ սիւքիւթ իթ-մէքլէ իշի թաթլըյա պաղլայուպ վէ Գասապ իլէ սու-

ըէթը զա՛հիրէտէ էվէլքի կիպի իւնսիյէթու մուհապէթ իթմէքտէ իտի իսէտէ, Փըրսաթընա տիւշիւրիւնճէ մէր-գումիտան պու իշին աճըսընը գաթպէտաթ չըգարմայա գարար վէրտի ։

Պէտիք սարխօշ Գասպարտան ախզը ինթիգամ իթմէ-յէ կիճէ կիւնտիւզ պիր Փըրսաթ արամագտա իքէն, իշ քէնտի այաղըյըլա կէլիւպ տիւշմիւշ իտի, չէօյլէքի օ կիւն-լէրտէ Գասպարըն խանընտա էրքէյիճէ բարա պուլունտու-ղունու չագտը, վէ արգատաշլարընտան գումար օյնա-մագտա մէհարէթը վէֆգէլատէսի օլան հայլազըն պիրին-տէն քէնտի լիսանլարընճա պազը (գավանճա) տէնիլէն հիյլէլէրի էօյրէնիպ, վէ պաշլըճա տօլու զար գուլլանմայը լայըգըյըլա մէշք իթտիքտէն սօնրա, հէման վագըթ ղայպ իթմէքսիզին Գասպարը պուլարագ շունտան պունտան կէօ-րիւշիւպ, վէ իւչէր պէշէր տանէ չագըրպ չագըրշտըրարագ-տան սօնրա, ուֆագ ուֆագ էյլէնմէք, խանի գուրուշա իքիլիյէ պարպուտ օյնամայը Թէքլիֆ իթտի, վէ Գասպար տախի Պէտիյին (գավանճա) խաբար օլտուղունա մալիւ-մաթը օլմայուպ հէման մէրգումըն Թէքլիֆինի գապուլ իտինճէ, իքիսի պիրլիքտէ, էքսէրիյէն գումար օյնաթ-մագտա օլան Գըլպուքնու ճիվարընտա տարաճըգ սօգա-ղըն իչինտէ վագը, բիս վէ մուրտար պիր գօլթուղա կիր-տիլէր, վէ գօլթուգճույա պիր շիշէ րագըյըլա պիր չիֆտ տէ զար կէթիրմէսինի էմր իթտիքլէրինտէ, մէրգում գօլ-թուգճու տախի իլք ագշամտան Պէտիյին խասսէթէն կէ-թիրմիշ օլտուղու պիր չիֆթ տօլու զարը կէթիրիւպ մէր-գումանէ Թէսլիմ իթմէքլէ խանը պաշլարընտա կէչիպ օ-թուրտու ։

Գասպար իլէ Պէտիք քէմալի մուհապէթ իլէ պիրէր ի-քիշէր չագտըրգտան սօնրա, հէման պարպուտ օյունունա մուպաշիրէթ, վէ էվէլա ուֆագտան պաշլայարագ, (ի-

քիլիսէին եիրմի պարասը էօնիւնէ , եիւզլիւգիւն գըրգ պարասը տարտընա , իւչլիւքտէ րէսմօ , նէ կէլիրսէ) ֆիլան տէյէրէք , վարա վարա իշի պէօյլիւթթիւլէր , վէ Պէտիք հազըրլատըղը գավանճալը զարլարը իսթիմալ իտէրէք սարխօշ Գասպարըն օն սէքիզ մէճիտիյէսինի ալըփ մէրգումը պիր պարասըզ պըրագըտըգտան սօնրա , իսթիհզայէ տախի գալգըշարագ , « Նէ եարալըմ ախպար , զար պէօյլէ իսթէտի , պիր կիւնտէ օլաքի սէն գազանասըն » տէմէքլէ մէրգումը պիւթիւն պիւթիւնէ հիտէթլէնտիրիր իտի ։

Գասպարըն պարպուտտա ղայպ իթտիյի պարա քէնտի գազանճը օլմատըղը տէրքեար տըր , գիրա մէրգում հէր կիւն պօշ կէզմէքլէ թապլյի պիր չէյ գազանամազ իտի , անճագ մէպլաղը մէզպուրը Հըւրիբօխմէնին թէվասսութըյըլա , վէ պաշըըճա մուամիլէյհանըն քէֆալէթի թահտընտա օլարագ , թէֆէճիլիք իթմէքտէ օլան թամաքեար պիր գատընտան իսթիգրազ օլունմուշ իտիքի , կիւյա Գասպար մէզքիւր մէպլաղ իլէ պիր թիւթիւնճի տիւքքեանը աչըպտա ագշամտան ագշամա էվինէ պիր օգգա էքմէք կէթիրէճէք իտի ։

Հէրնէ հալ իսէ սարխօշ Գասպար իսթիգրազ իթտիյի պարանըն պիր գըսմընը րագըյա վէրիպ վէ պագըյսընը տախի քեամիլէն գումարտա ղայպ իթտիքտէն սօնրա , տէրէճէյի նիհայէտէ մահզուն վէ միւքէտտէր պիր հալ իլէ մահալլի մէզքիւրտէն ալըպ եիւրիւյի վէրտի , վէ խըրսըզ Պէտիք տախի պիլ աքիս մէմնուն վէ մէսրուր օլարագ չագըմայա պաշլատը , վէ միւքէմմէլ սուրէթտէ գաֆայը թուլթուպ գազանմըշ օլտուղու օն սէքիզ մէճիտիյէնին մանօսընը տիւքեանճըյա թէտիյէ իթտիքտէն սօնրա , վարըպ քէնտիսինէ գավանճա մէշք իթտիրէն իբսիզի Մաճար ճիվարընտա պուլտու , վէ հայլազը մէրգում իլէ պէրապէր գօլթուղուն պիրինէ օթուրուպ ալ գատէհ վէր

դառէհ քէմալի կէրմի իլէ չադմայա դոշլար։

Խըրըօըդ Պէտիք մէշրէպի իգթիզաընճա խօժաբաշըլը-
ղա պաշլայըբ, Գասպարեան գազանտըղը օն սէքիզ մէ-
ճիտիյէյի եէյիւպ պիթիրտիքտէն սօնրա սըրա քէնտի բա-
բալարընա կէլիպ, վէ սարխօշլուգունտան հէր պիր մու-
լահազայը ունուտարագ, վուր բաթլասըն չալկըճըլարա
մէճիտիյէլէր ֆըրլաթտըղընը հիւքիւմէթին մալիւմի օլ-
տուգտա, վէ զաթէն մէրգումըն հագգընտա շիւպհէլէ-
րի օլմաղըլա, Գըլպուընա գարագօլունտա օլան միլազիմ
էֆէնտի պիր խաֆիյէ իլէ մայէթինտէ իքի նէֆէր տախի
զապթիյէ օլարագ հէման կէլիպ գօլթուգտան իչէրի
կիրտի, վէ պիզիմ Պէտիկի, զէվգու սէֆա տէրեասընտա
ղարգ օլտուղու հալտէ արգատաշըյըլա պէրապէր տէր-
տէսթ էտուպ Գալաթա սէրայընա կէօնտէրտի։

Պէտիք օլ կիճէ ըէֆիգի իլէ պէրապէր մահպէստէ
եաթտըղտան սօնրա, իրթէ կիւնիւ իսթինթագ օլունուպ,
օ գատար բարայը նէրէտէն էլինէ կէչիրմիշ. օլտուղու
սուա՛լ օլունտուգտա, սարխօշ Գասպար նամ քիմէսնէ-
տէն պարպուտ օյնայըպտա գազանտըղընը, վէ մէրգում
Գասպարըն եանընտա տահա չօգ բարա պուլունտուղու-
նու խապէր վիրուպ, էյէր էմր իտէրլէրսէ քէնտիսի
թահտէլ հըֆզ օլտուղու հալտէ Գասպարը էլի իլէ գօյ-
մուշ կիպի պուլաճաղընա սէօզ վիրմէսի իլէ, հիւքիւմէթ
տախի մէրգում Պէտիքին ըէֆագաթընա պիր խաֆիյէ իլէ
իքի զապթիյէ գաթարագ արայուպ պուլմասընը էմր
իթմիշտի, վէ Պէտիք տախի Գասպարըն էյլէնտիյի մա-
հալլէրի բէք ալա պիլտիյինտէն, մէրգումը Պէյօղլու ճի-
վարընտա տէլիք տէշիք արատըրտըգտան սօնրա, Գալաթա-
յա էնիպ, վէ նիհայէթ թէսատուֆի օլարագ, մալիւ-
միմիզ օլտուղու վէչհիլէ մէրգում սարխօշ Գասպարը խա-
կէլէ պաշընտա օլան գահվէլէրին պիրինտէ Վ.ահան իլէ

օթուրմուշ օլտուղունու կէօրմէքլէ տէրագապ մէրհումը թութուլմուշ իտի, (մէզքիւր գահվէնին իւսթ գաթընտա, վար էֆէնտի Մէլգօնըն Վիրգինէ իլէ պէրապէր գէմալի էհսու ֆութուրլա պէքլէտիյի օդուսյանլարըմըզըն էլպէթտէ խաթըրլարընտա օլմալըտըր)։

Խըրսըզ Պէտիք Գասպարը տէրտէսթ իթտիրմէքլէ (*) պիր գաթ տահա ինթիգամ ալմագ իսթէմիշ իտի իսէ տէ, հայտուտքի Գասպար, Պէտիքէ պարպատտա ղայրը իթմիշ օլտուղու մէյլանը, պիր գատընտան իսթիգրազ իթմիշ օլտուղունու խապաթ իտէրէք, Թէպրիյէյի գիւմէթ իտէպիլմիշ օլմատըլա, տողրուտա պիր ճէզայա մուսթահագ կէօրիւլմէյուպ անճագ գումար օյնատըգլարը իչիւն պիր իքի կիւն Թէվգըֆ իտիլտիքտէն սօնրա, Պէտիք իլէ պէրապէր սալը վէրիլմիշլէր իտի։

Վահան հայլը վագըթտան պէրու պէտիյին նիւզիւնի կէօրմէմիշ օլուպ (հէր նէ գատար Խըրսըզ Պէտիք Վահանը տէնիզտէն գուրթարմըշ իտի իսէ տէ, մէրհում պօղուլմագ տէրէճէլէրինտէ քէնտինտէն պի խապէր օլմազըլա Պէտիյի ասլա թանըմամըշ իտի) պէօյլէ պիրտէն պիրէ զապթիյէլէր իլէ կէլիպ Գասպարը թութտուրտուղունու կէօրիւնճէ զիհատէսի իլէ թաաճիւպ իտէրէք, վէ պու զարիպ Թէսատիւֆի այնի ֆըրսաթ ատտ իթմէքլէ, ղայպ իթմիշ օլտուղու չանթանըն հագգընտա

(*) Սարխօշ Գասպարըն Վահան իլէ պէրապէր մէզքիւր գահվէտէ պուլունտուգլարընըն սէպէպինի, պիր քաչ սէօզ իլէ օգույանլարըմըզա պէեան իթմէյի զայիտ կէօրմէյիզ, չէօյլէքի կիւյա մէրհում Գասպար, Վահանըն րէֆագաթըյլա Վիրգինէյի արամագ իչիւն չօթէ պէրի կէզմիշ օլտուգլարընտան, ավտէթլէրինտէ, Գասպարըն Թէքլիֆի իւզրէ պիր գահվէ իլէ նարկիլէ իչմէք իչիւն մէզքիւր գահվէխանէտէ օթուրմուշլար իտի։

պիր մալիւմաթ ալմադ մադսատըրըլա հէման մէրդումըն արգասընտան Գալաթա Սարայընա դատար կիթմիշ իտի , ֆագաթ հիւքիւմէթ Գասպար իլէ Պէտիյի Թէվգըֆ իթմիշ օլտուղունտան խաթէտիյի մալիւմաթը ալմաղա մուվաֆֆագ օլամայըպ , անճագ պիր իքի կիւնտէն սօնի Պէտիյին մահբուսատան սալը վէրիլտիյինի տույունճա , տէրհալ կիտուպ մէրդումը պուլտու , վէ չանթասընըն նէ օլտուղունու մէրդումա սուալ իթտիքտէ , Պէտիք չանթայը կէօրմիւշ օլտուղունու քիւլլիյէն ինքեար իթմէքտէ օլուպ , հաթտա Վահան , եալընըզ էվրագը քէնտինէ իատէ իթտիյինտէ չանթանըն տէրունինտէ պուլունան իւչ եիւզ լիրա դատար մէպլաղըն խամինի պիլէ անմայաճաղընը նամուսընըն իւզէրինէ եէմին իթմիշ իտի իսէտէ , մէրդում Պէտիք պիր տիւզիւյէ « Պէն էօյլէ չանթա մանթա կէօրմէտիմ , հէր հալտէ տէնիզին ալթընա կիթմիշ օլմալը » տիմէքլէ ինքեար իթմէքտէ իտիքի , Վահան տախի պիր տէրէճէյէ դատար մէրդումըն սէօզլիւնէ ինանարագ , ղայպ օլան էվրագը էլէ կէչիրէպիլէճէյինտէն իւմիւտինի դաթ իթմիշ իտի ։

Հէրնէհալ իսէ Խըրըսըզ Պէտիք պալատէ իֆատէ վըրըլընտըղը կիպի , բարայը օլտուղունու արգատաշլարընա չադտըրմամադ իչիւն էսկի հալինի Թէպտիլ իթմէմիշ օլուպ , անճագ էլինէ կէչիրմիշ օլտուղու եիւզ եիրմի լիրա դատար բարանըն , բաքի եիրմի լիրասընը զէվգինէ սարֆ իթմիշ , վէ պադը դալան եիւզ ատէթ լիրայը , րէֆիգլէրինտէն կիզլի , պէօյլիւք դումար եէրլէրինէ կիտէրէք , կիճէ կիւնտիւզ կեահ ֆըրըաօն , վէ կեահ րօյլնա տէնիզէն օյունլարա տալմազ իլէ , իւչ այըն իչինտէ Թէքմիլէն բարալարընը ղայպ իտուպ էվէլքի հալէ տիւշմիւշ , եանի պիր բարասըզ դալմըշըտը ։

Խըրըսըզ Պէտիյին կիճէլէրի կեահ քէօբրիւ ալթընտաքի

տուպալէր իւզէրինտէ վէ կեահտա զիքրի սէպգաթ իտէն պէքեար չամաշըրճըսը Զօհի Նամ գատընըն խանէսինտէ պէյթութէթ իթմէքտէ օլտուղունու եազմըշ իսէքտէ, մէրգում կիւնտիւզլէրի իշինտէ, եանի Պէյօղլու ճիվա-րընտա էյլէնիր օլտուղունտան օգույանլարըմըզըլա պէրա-պէր մումաիլէյհի պուլմագ իչին Պէյօղլու վարըշընըն Մաճար տէնիլէն մահալլէսինի քէշթու կիւզար իտէլիմ։

ԵԻՐՄԻՊԻՐՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ԲԱՑԻԹԱՀՏԸՄԸԶԸՆ ԱՐԿՕ ԼԻՍԱՆԸ

Պէյօղլու վարըշընըն Մաճար տէնիլէն մահալլին ալթընտա, վէ Եէնիչէհիր ճիվարը ճատտէսինէ էնիլէճէք օլան Իշկէմպէճի եօգուշունուն իւսթիւնտէ վագը, Պաշավրաճըլար խանը տինմէքլէ մաարուֆ ղայէթ էսկի վէ հէման խարապէ եիւզ թութմուշ պիր պինա պուլունմագտա տըրքի Պէյօղլու վարըշը մութէմէքքինլէրինտէն չօգլարը մահալլի մէզքիւրըն նէ օլտուղունու պիլիրլէր իսէտէ, քայիթահտըմըզըն ճիհէթը սայիրէսինտէ իգամէթ իթմէքտէ օլան ահալիյէ տախի, խանը մէզքիւրըն պագը ահվալը ղարիպէսի հագգընտա, մալիւմաթ վիրմէք մագսատըյլա պիր քաչ սէօզ սէօյլէմէյի մինասիպ ատտ իտէրիզ։

Մահալլի մէզքիւրըն նագլիյէթի թաֆսիլաթընա կիրիշմէզտէն, գարիյնի քիրամ էֆէնտիլէրիմիզէ շունու իխթար իտէրիզքի, խանը մէզքիւր հագգընտա վաագըֆ հէքեայէ իտէճէյիմիզ հալլէր պունտան օն տէօրտ օն պէշ սէնէ մուգատտէմ կիւզէրան իտէն վագաալէր օլուպ, էլհալէթու հազիհի հիւքիւմէթը Սէնիյէ սայէսինտէ, վէ պաշլըճա Պէյօղլու մութէսարրըֆլըղը ճանիպը պէհիյէսինտէն տէրտէսթ օլունա կէլէն թէտապիրի միւէսսիրէ, վէ տօղգաթը վէֆգէլատէ թէէսսիրի իլէ, պու կիւնքի կիւն օրալարը հէր նէվի ույղունսուզլուգտան միւպէրրա վէ էմին պիր հալտէ պուլունմագտա տըր։

Կէրէք Պաշավրաճը խանընտա, վէ կէրէք խանը մէզքիւրէ մէնսուպ օլան իթթիսալինտէքի գահվէխանէտէ վա-

դահա բաշավրանը էսնաֆընտան պազը զարարըղ , վէ քէնտի հալլէրինտէ ֆագըրլար իսքեան իթմէքտէ իտի իսէլէրտէ , գահվէյի Թէշրիֆէ րաղպէթ պույուրան միւշթէրիլէրին , տէմէ յէլիմ ճիւմլէսի , իլլա եիւզտէ սէքսէն պէշի , ըրսըզ խըրսըզ , իբսիզ սաբըզ , տօլանտըրըճը , գումարպազ , մանթարճը վէ հայլազ քիմսէլէր իտիլէրքի , միւճէրրէտ կէրէք Պէյօղլու ճիվարընտա , վէ կէրէք ճիհէթը սայիրէտէ վուգու պուլան հէր նէվի սըրգաթ վէ ճինայէթ մէզքիւր բաշավրանը խանընտան , վէ եա իթթիֆագլինտէքի գահվէխանէ գըլըղընտա օլան պաթագխանէտէն թէվէլլիւտ իթմէքտէ իտի ։

Վէլ հասըլ Բաշավրանը խանը , վէ իթթիսալինտէ պուլունան գահվէխանէ հէր կէճէ սըրգաթու ճինայէթին վէ հէր նէվի խապասաթու խասարաթըն պիրիճիք մէրքէզի իտի տիսէք , ասլա մուպալաղա սէօյլէմիշ օլմազըզ ։

Զագաթ Նասըլքի պալատէ իֆատէ իթմիշիզ մահալի մէզքիւրըն շու հալի , հիւքիւմէթը սէնիյէնին նազարը դիգգաթընը դաավէթ իթմիշ օլմալըդըր , էլհամտիւլիլլահ վէլինիյմէթը պի միննէթիմիզ , մէրհումէքը չէշմի վաթանու միլլէթ օլան պատիշահըմըզ Սուլթան Աստիւլ Համիտ խանը սանի էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինին սայէյի սատայէշվայէյի չէհէին շահիլէրինտէ պու կիւնքի կիւն օրալարտա , վաքթ օլունճագ օլան չիրքին հալլէրին էսէրի պիլէ պուլունմամագտա օլտուղու աշիքեար տըր ։

Պէյօղլու հարիքը քէպիրին զուհուրինտէն էվէլ տահի օրալարը բէք էմին պիր հալտէ տէյիլտի իսէ տէ նասըլսա օլ տէհշէթլիւ աֆէթ , Պէյօղլու վարըշընըն էն կիւզէլ վէ էն միւթէպէր մահալլէրինի եագըպ քիւլ իթմիշիքէն , մահալի մէզքիւրէ թագարրուպ իտինճէ , կիւյա եագմայա գըյմամըշ կիպի հէման օրանըդատա պասըրմըշ իտի քի , եանան եէրլէրտէ թէվալթիւն իթմէքտէ օլան

կիրուհը էրազիլ հեման թաղըմ թաղըմ խանը մեզգիւրէ կէլիփ, քէնտիլէրինէ վաթան իթիխազ իթմիշ օլմալարը-յըլա, արթըգ Բաշավրանը խանը պէօյլէ քիպար վէ միւ-թեպեր միւսթեճիրլէրի սայեսինտէ, տէրեճէյի նիհայէ-տէ քէսպը չէօհրեթ իթմիշ իտի։

Եվրօբա գըթասընտա պուլունան միւթեմետտին միլ-լեթլերին պայիթախտլերինտէ, մեսէլա Բարիզ Լօնտրա, վէ էմսալի միսիլլու քէսպը չէօհրեթ իթմիշ օլան ճեսիմ պէլտէլէրտէ, թեվաթիւն իթմեքտէ օլան կիրուհը սիւ-րէգա վէ ճանիլէրին, քէնտիլէրինէ մախսուս օլարագ, իճատ վէ թեքէլլիւմ իթմեքտէ օլտուգլարը, Արկօ տէ-նիլէն պիր նէվի միւտահիշ լիսանլարը օլտուղու կիպի, պա-յիթահտըմըզտա սաքին օլան էրպապը ֆըրգու ֆուճու-րըն, մերգուման էվրօպալը սիւրեգանըն չու մեհարեթլե-րինէ ղալպէ իտէրէք, պունլարըն տախի քէնտի քէնտի-լէրինէ պիր նէվի Արկօ լիսանը իճատ վէ թեէսսիւս իթ-տիքլէրի չօգլարա մալիւմ տիր։

Եվրօբա մեշահիրի շուարասընտան պազը զէվաթը զէք-եավէթսիմաթըն, Արկօ լիսանը հագգընտա, մուֆասսալէն եազմըշ օլտուգլարը միւթեատտիտ ֆըգրալէրինտէ, լիսա-նը մեզգիւր իչիւն մէտէնիյէթին իգթիզաը օըր տէտիք-լէրի կէօրիւլմիւշ իսէ տէ, պիզ միլլայրի հատտին, պու կիպի ահվալը մեզմումէյէ սէֆալէթին քէսրեթինտէն վէ ալէլ խուսուս թէրպիյէնին նէտրեթինտէն նէշաթ իտէր տիմէքլէ իքթիֆա իտէրիզ։

Բայիթահտըմըզտա թեվաթիւն իթմեքտէ օլան կիրու-հը էրազիլին թեքէլլիւմ իթտիքլէրի Արկօ լիսանընտա իս-թիմալ իտէկէլտիքլէրի լուղէթլէրին էքսէրիսի Ղըպթի գավմընըն եանի (Զինկեանէ) միլլէթի լիսանընտան ալըն-մըշ իսէ տէ, պիր գըսմը տախի Թիւրքճէ լուղէթլէր օ-լուպ, անճագ մանալարը թէպտիլու թաղեիր իտիլմիշ

օլմազըլար, եվրոբա վէ աւէլ խուսուս Բարիզ պէլտէսինտէ թէքէլլիւմ օլունա կէլէն Արկօ լիսանը գատար, միւքէմմէլ վէ ֆասիհ օլմայուպտա Նադըս դալտըղընըն սէպէպի, պիզիմ սարիքու ճանիլէրին մէհարէթսիզլիյինտէն օլմայուպ, անճագ հիւքիւմէթը էպէտ միւտէթին ճահտու իդտամամաթը սայէսինտէ, էրազիլի մէրսումէնին կիւնտէն կիւնէ ազալուպտա, թէդատտիւմ իտէմէտիկլէրինէ, եանի բայիթահտըմըզտա թէմէլ թութամատըգլարընա համլ օլունսա ճայիզ տիր:

Տիւնեանըն էն մուզզամ, վէ էն չէօհրէթ չուար օլան բայիթախտլէրինտէ, էրգաալը ճինայէթին վէ զիւմրէյի էրազիլին քէարէթիլէ պուլունտուգլարը մալիւմը ամմէ օլտուղու կիպի, ճէնապը Հագ զէվալ վիրմէսիւն, պիզիմ բայիթահտըմըզ օլան իշպու Ըստամպօլ պէլտէսի տախի, հալու մէվգըսը իգթիզասընճա պիլատը միւթէմէտտինէյի մէզքիւրէ սընըրֆընտա մուազզամ վէ չէօհրէթ չըար պիր պէլտէյի ճէսիմէ իսէ տէ, պի մէննիհի թա'ալա, մէզքիւր պէլտէլէրէ նիսպէթէն կիւրուհը արազիլին, ճիւզվի դաղիլինտէն պուլունմասընըն սէպէպի պաշգա պիր չէյ օլմայուպ, իլլա սայէյի Շահանէտէ սէֆալէթու զարուրէթին պիր տէրէճէյէ գատար դըլլէթինտէն օլտուղու չիւպհէտէն վարէսթէ տիր:

Էվէթ պիլա միւտահանէ տէյէպիլիրիզքի, սէվկիլի վաթանըմըզտա սաքին օլան պաշլըճա միւսլիւմ վէ ղայրը միւսլիւմ վաթանտաշլարըմըզըն ալասընտան էտնասընա գատար, քէնտի մըգտարլէրինճէ, ֆագըր ֆուգարանըն հալինէ մէրհամէթ իտուպտա; սատագա վիրմէք թաղիյի օլտուղունտան, զարուրէթու սէֆալէթին պիր տէրէճէյէ գատար էօնիւ ալընապիլմիշ, վէ իշթէ պու սախավէթը ճէմիյէ տիրքի մահզա սըրըտաթու ճինայէթին, վէ տահա պունա մէմասիլ նէչէ նէչէ ույղունսուզ հալլէրին

Թեզատտուխմիւնի մէն խաէպիլմիշաիր ղանմը գավիտխնաէ-յիզ:

Հէքեայէյի անիզանէմիզի գըրաալթէ թէնէզզիւլ պու-յուրմադաա օլան զէվաթը քիրամըն աֆֆըլէրինի թէմէննի իլթիմէքլէ, պու մաատէ հաղդընտա անիզանէ պիր քաչ սէօզ տաահա սէօյլէյիւպտէ իշպու պահսըմըզա խիթամ, վէ եէնի սէօզիւմիւզէ աէվլամ խաէլիմ:

Ազիլը գասիրըմըզձէ, պիր մինղայըթ հաասըլ մէտէ-նիյէթ եանի (սիվիլիզասիյօն) տէնիլէն քէլիմէնին մանա-սընը, մահզա ինսան քէնտույէ պէնզէրլէրինին հալլէրինի անձըմադ, վէ ինսաֆու մէրհամէթ իլմէքէ օլտուղունու անլարըզքի, պու խասլէթը ճէմիլէ իաէ, փէնէլ գաշիմ, եանի տէօրտ պէշ եիւզ սէնէյի միւթէճավիզ, միլքի-միզտէ սաքին օլան հէր սընըֆ ահալիմիզէ թաալիյի պիր հալ օլուպ, հաթտա (ինսաֆ տինին եասըքլարըը) տէնմէքլէ տաէթա տարալը մէսէլ հիւքմիւնէ կէչմիշտիր, իմտի մա-տէմքի, մէտէնիյէթ տիմէք մէրհամէթ տիմէք տիր, վէ պու ֆազիլէթին իսէ միլքիմիզտէ մէվճուտ օլտուղունա տիւնեա շէհատէթ իտէր, տէմէք օլուրքի, Ավրոբա միլ-լէթլէրի պիզէ մէտէնիյէթ տաաթիմադտան չօգ էվէլ, պի-զիմ մէրհում վէ մաղֆուր ապաու էճտատըմըզ հէմ մէ-տէնիյէթի վէ հէմտէ ինսանիյէթի բէք տըլա պիլիւրլէր իմիշ:

Հէր նէ հալ իսէ, բայիթահտըմըզտա, տուննատան ծն պէշ սէնէ գատար աղտէմ, թէտրիս օլունան Արիօ լի-սանընըն (ակատէմիյասը) պալատէ վաաֆ օլունան Բա-չավրաձը խանը, վէ իթթիխալինտէքի գահվէխանէ օլմա-ղըլա, լիսանը մէզքիւրըն մաւձիտլէրի, էրազիլի մահու-տէյի մէշհուրէտէն, գաղաղ Անտօն, քէլ Մուսթաֆա, խազ Ղազարօս, վէ գայրը հէփ քիմէսնէլէր օլուպ, պաշ խօճալէրի, եանի (բըրէֆէ սօրլարը) տախի, մալիւմիւմիզ

օլան մէ վասփու հալլէրի կիւզէրան իտէն ; Թըրըըղ Պէ-տիք , մէ Նիգօլի , մէ տահա սայըըլարը իտիլէր ։

Հիքեայէմիզի օդայան զէվաթը քիրամըն , հէր նէ դա-տար զահմէթ իսէ տէ պիզիմլէ պէրապէր մէզքիւր (ա-դատէմիեայէ) , եանի Բաչավրաճըլար խանընըն իթթիսա-լինտէքի դահվէյէ կէլմէլէրինի թէմէննի իտէրիզ ։

Ժան իլէ մատամ Տէրզանեանըն , պիչարէ Վ՛ահանըն այէյհինտէ իթտիֆաքլէրի խաֆի միւքեալէմէլէրինտէն իւչ կիւն սօնրա , եանի օ հաֆթանըն չարշէնպէին կիւնի , աք-շամ իւսթիւ հավա եաղմուրլու օլտուղու միննասիպէթի իլէ , մէզքիւր դահվէխանէտէ պիր թագըմ խըսիզ սար-Կըղ , մէ գըլըգ գըյաֆէթլէրի պօզուգ ատէմլէր թօփ-լանըպ , պաղըրլարը դումար օյնար , մէ էքսէրիսի տախի մուդատտէմա իճրա իթմիշ օլտուգլարը խըրսըզլըգլարը-նըն հէքեայէլէրինի Արկօ լիսանըյլըա պիրիպիրլէրինէ քէ-մալի խահիշ իլէ նագըլ իտէրլէր իտի ։

Մէզքիւր դահվէնին տէրունինտէ պուլունան էշեա մէ լէվազըմաթ , սօն տէրէճէ սէֆիլ պիր հալտէ իտի , չէօյ-լէքի կաղ լամպասը իսինտէն տէօրտ եանը գարարմըշ , մէ պիր չօգ էօրիւմճէքլէր պաղլամըշ օլան քէօշէնին պի-րինտէ վազ օլունմուշ , էսկի պիր սաճ մանղալըն իւզէրին-տէ սալա գալայ եիւզի կէօրմէմիշ քիրլի բասլը պիր կիւ-յիւմիւն իչինտէքի սույըն գայնամասընտան զուհուր կէ-լէն պուխար , միւշթէրիլէրին իչտիքլէրի էսրար , մէ թիւթափիւրուքլէրի թաթլը սէրթ թիւթիւնիւն տումա-նլարընա գարըշմագլա , ատէթա տըշարըտան դահվէնին տէրունինի կէօրմէք մուհալ օլուպ , օ կիպի քէսկին մէ մուրատար թէաֆֆիւնէ ալըշմայան պիր ատէմին տախի ի-չէրույէ կիրուպտէ հասըթա օլմագսըզըն տըշարը չըգա-պիլմէսի հէր հալտէ միւմքիւնսիւզ իտի ։

Գահվէնին սաղ մէ սօլ ճիհէթլէրինտէ , ղայէթ էսկի ,

վէ ռէնկլի Թաղխսի Թաղտըր օլմուշ եըրթըգ քիլիմլէր իլէ ծօրթուլու օլան պէքչէլէրին , վէ օրթասընտա թախթը չիւրիւք չարպըգ պէկ չօք իսկէմլէ , վէ հասըրլարը սէօքիւլմիւշ սանտալյէլէր իւզէրինտէ օթուրան միւշթէրիլէր , կիւյա (լիւքսէնպուրկ) գազինօսընտաքի աղըր (ֆօթէյլլէրտէ) օթուրմուշլար կիպի քէյֆլէնիւպ պիրիպիրլէրի իլէ լաթիֆէ իթմէքտէ իտիլէր ։

Մահալլի մէզքիւրըն Թավան վէ տիվարլարընըն Թէզյինաթը տախի մօպիլեասընտան աշաղը գալմազ իտի , չէօյլէքի , Թավանըն չաթլայըպ իքիյէ պէօլիւնմիւշ օլան Թահթալարըն արասընտա , պաաքալեանըն սօն հաֆթասընտա քիլիսատէն վէրիլէն պիր տէմէա զէյթին տալը սօգուլմուշ իտիքի , մէզքիւր զէյթին տալընըն իւզէրինտէ միլյօնլար իլէ սինէքլէր Թէվալիտուն իթմէքտէ իտիլէր , վէ սիւմանտէն գարարմըշ օլան տիվարըն սօլ Թէրաֆընտա տէմիր կիպի գուրումուշ խաչվարի պիր եըլպաշը սիմիտինին ալթընտա , մէշհուր Գալիպօնճու հաճի Բառնապասըն գօլլարը վէ պաճագլարը չըրըլ չըպլագ , եանի Ֆիլիգաճը էլպիսէսինի լապիս օլտուղու հալտէ , միւսավվէր սուրէթի գահրիմանքեարի պիր հալ իլէ ասըլմըշ իտիքի , միւշթէրիլէր սուրէթը մէզքիւրէյէ , Էվրօբա ռէսսամլարընըն Թէրսիմ իթմիշ օլտուգլարը , պէօյիւք Նաբօլէօն Պօնաբարթըն Ավըսթէրլից մուհարէպէսինի գազանտըղը կիւնտէ լապիս օլտուղու աղըր ունիֆօրմասըյըլա ասքէրէ կէօրիւնտիւյի Թասվիրէ պագարճասընա պագըպ տա հայրէթ իթմէքտէ իտիլէր ։

Տայը Բառնապասըն Թասվիրինին Թա գարշուսընտա , ֆէնա վէ պիչիմսիզ սուրէթտէ չըզըլմըշ , էսկի վէ նամտար Պէյօղլու Էրմէնի քիլիսասը Թուլումպաճըլարընըն , ռէյիսլէրի էլինտէ գըրպաճ օլտուղու հալտէ ազիմ պիր Թանթանալը արգալարընտան գօշարագ եանկընա կիթ-

տիքլէրինի , վէ անըն իԹԹիխալինտէ , Շիրին Ֆէրհատ , Լէյլա իլէ Մէճնուն , վէ Քէրէմ իլէ Ասլը , աշըգը սատըգլարըն Թիմսալլէրի տիվարտան սարգըԹըլմըշ , վէ պու սուրէԹլէրին Թա իւսԹ Թարաֆընտա տախի Թէլլէրի գօբմուշ պօզուգ տէնիլէն պիր Նէվի սազ ասըլմըշ իտի ։

Հէլէ րաֆլարտա սըրայըլա տիզիլմիշ օլան սէրլի եա սէրսիզ Նարկիլէլէրին սուլարը հաֆԹալարճա տէյիշիլմէմիշ օլմագըլա սայքի սաթ սարը պիր րէնկ քէսպ իտուպ , չիշէլէրին իւսԹիւ տախի Թօզտան կէօրինմէմէքտէ իտի ։

Մէզքիւր գահվէնին միւտԹէճիրի Ագըսգալը ց . . . Նամընտա էսմէր եիւզլիւ վէ ճին կէօզլիւ ղայէԹ գուրնազ վէ րիեաքեար պիր ատէմ իտի քի , սէնա'Թը սապըգը աշճը օլուպ , պիր չօգ գօնագլարտա եըլլարըլա իշլէմիշ օլմագըլա , սէնա'Թը մէզքիւրէտէ էբէ յիճէ մէհարէԹ քէսպ իԹմիշ իտի իսէ տէ , հէր իշլէտիյի գօնագտան եազ բիրինչ վէ էրզագը սայիրէ սըրգաԹ իտուպ Փիրուխ Թ իԹտիյի տույուլունճա , արԹըգ մէրգումը քիմսէ գապուլ իԹմէտիյինտէն , խանը մէզքիւրը իսԹիճար իԹմէքլէ , հէմ գահվէճիլիք , վէ հէմտէ կիւյա օտապաշըլըգ իԹմէքտէ իտի ։

Մէրգում Ագըսգալը գահվէճի , ց . . . միւշԹէրիլէրի կիպի , վէ պէլքիտէ անլէրտէն չօգ զիեատէ հիյլէքեար պիր իրսիզ օլմագըլա , էքսէրիյէն մէրգումուն հայլագլարըն չալտըգլարը էշեալէրի ուճուզ Փիեաթ իլէ ալըր , վէ գահվէճիլիքտէն զիեատէ պու ախզու իԹատէն միւսԹէՖիտ օլուր իտի ։

Մէզքիւր գահվէխանէնին սօգագա Նազըր օլան բէնչէրէսինին էօնիւնտէ , պիզիմ մահուտ խըրսըզ Պէտիք , հէր պիր հալ իլէ քէնտինէ միւշապիհ մէճհուլիւլ ահվալ պիր շախս իլէ պաշըՆը ասըպ տամա օյնամագտա օլուպ , մէրգումանըն չու վազիյէԹլէրինի սէյր իԹմէք կիպի Թօ-

հաֆ պիր հալ օլամազ իտի , շէօյլէքի իքիսիտէ գարշը-պէ գարշը տամա Թահտասընըն իւզէրինէ ասըլըու էյլիւպ տէրին տէրին տիւշիւնմէքլէ , կիւյա Ագտէնիզէ գարագ-ույտուրաճագլար կիպի տէրեայի Թէֆէքքիւրէ տալմըշ օլտուգլարընտան , գահվէտէ սէօյլէնէն սէօզլէրի իշիթ-մէմէքտէ իտիլէր ։

Գահվէնին պիր քէօշէսինտէ , սօն տէրէճէ սէֆալէթ-լէրինի այան իտէր էսվապլար կիյինմիշ օլան , իւչ քիշի , պիր Թագըմ մուրտար բաշավրալարը այըրմագլա մէշղուլ օլուպ , մէրգումանտէն կիզլի օլարագ պիրիպիրլէրի իլէ բէստէն կէօրիւշիւրլէր իտի ։

Նակեահան մէզքիւր գահվէխանէնին խուսմ Թարաֆըն-տա եանի Մաճար տէնիլէն մահալլէտէ , վէֆգէլատէ պիր բալթըըրը գօբարագ , ճամ չէրչիվէ , վէ գատէհ պար-տաղ գըրըլմա սէսլէրի իլէ պէրապէր ահէնկէթլիւ սու-րէթտէ , « Եէթիշին գօնշուլար Ալլահ աշգընա օլսուն ճան գուրթարան եօգմը » տէյու պիր գատըն սէտասը իշի-տիլտի ։

Կէրէք Պէտիք վէ կէրէք գահվէտէ պուլունան էրպա-պլըտէն չօգլարը , պու ահէնկէթլիւ սէտայը իշիթտիքլէ-րինտէ , ճիւմլէսի պիրտէն գահվէտէն տըշարը ֆըրլա-յուպ , մահալլի մէզքիւրէ տօղըու գօշուշմագտա իքէն , բէր բիրի գըրգընտա Թէմիզճէ կիյինմիշ , եանի , սըր-Թընտա պէյազ կէօմլէյիլէ շալ էօրիւնէյի եէլէկ , վէ պիզլինտէ լիմօն քիւֆի ընէնկինտէ չուհա շալվար օլուպ , գար կիպի պէյազ չօրապլար կիյինմիշ , պաշընտա ֆէս եօգ , վէ էլինտէ աչըգ պիր սալտըրըմա օլտուղու հալտէ , կէնճտէն պիր ատէմին եօգուշտան աշաղը քէմալի չի-Թապլէ գաչմագտա օլտուղու կէօրիւլտիւ ։

Մէրգում գօշտուգճա , պօյնունտան ասըլմըշ օլան կիւվէրճէլի ալթուն գօրտօն կէօյսիւնիւն իքի ճանիպինի

տէզյմէքտէ օլտուղու Երազիլի մէզպուրէնին, վէ ալէլ խուսուս պիզիմ խըրսըզ Պէտրոյին նազարը տիգգաթընը ճէլպ իթմիշ օլմաղըլա, րէֆիգլէրի պուլունան կէնճտէն ղայէթ չէվիք, վէ սօն տէրէճէ քիւսթախ չաբկընըն պիրինէ, « Հայտէ զէյպէք, իշ կէօրէճէք սըրատըր շունուն (Թուֆասընը) (*) վուր պազալըմ » տէմէքլէ Հայլազը մէրգումը Թէշվիգ վէ Թէշճի իթմէքտէ իտի քի, մէրգում Հայլազ, զաթէն ֆիրար իթմէքտէ օլան Հէրիֆին ալթուն սաաթ գօրտօնունու կէօրիւնճէ աղզընըն սուլարը ագմաղա պաշլամըշ օլմաղըլա գօրտօնու չարբմաղա ֆըրսաթ կէօզէթմէքտէ իտի ։

Երազիլի մէզքիւրէտէն պազըլարը րէֆիգլէրի օլան տէլիգանլը Հայլազըն Նիյէթինի անլամըշ օլտուգլարընտան, անլէր տախի մէրգումը Թէշվիգու Թահրիգլէ պէրապէր, « Հայտէ Զէյպէք տէյիրմէնին Թուֆասընը (սաաթը չարբ տէմէք) վուր ամմա սըրգաֆը (պաշլազը) գօլլա տիմէքտէ իտիլէր ։

Հայլազը մէրգում կէրէք Պէտրոյին վէ կէրէք Երազիլի սայիրէնին Թէշվիգաթընտան քէսպը ճէսարէթ իտէրէք Հէման ֆիրար իթմէքտէ օլան շախսըն էօնիւնէ կէրիլիւպ, քէնտինի Հէրիֆին կէօյսիւնէ չարբտը, վէ մէրգումա սալտըրմասընը իսթիմալէ մէյտան պըրագմայուպ, պիր Համլէտէ ալթուն սաաթ իլէ գօրտօնունու չարբմասըյըլա, տէրան կէօզտէն Նիհան օլմասը պիր օլտու ։

Ֆիրար իտէն շախս էօնիւնի քէստիրէն Հայլազըն քէն-

(*) Երազիլի մէրտումէնին Թէքէլլիւմ իթտիքլէրի Արկօ լիսանընը պիլտիյիմիզ գատար օգույանլարըմըզտան աշինա օլմայանլարա անլաթա պիլմէք իչիւն, բարանթէզ իչինտէ օլարագ մանալարընը պէյան իթմէյի մինասիպ ատտ իթմիշիզ տիր ։

տիսնի Թութմագ իսթէյօր զաննըյըլա պիր Թագրիպ մէր-գումըն էլինտէն խաթայը սըյըրմաղա մուվաֆֆագ օլտու-ղունա ակլինիր օլմաղըլա ալթուն գօրտօն իլէ սաաթըընըն աշըրըլտըղընը ասլա ֆարգ իտէմէմիշ իտի ։

Էրագլիլի մէրսումէ ֆիրար իտէն ատէմի Թէագիպ իթ-մէքտէ օլան զապթիյէ գօլունու կէօրտիւքլէրինտէ , հէ-ման ինլէրինէ չէքիլտիլէր , խանի գահվէյէ կիրուպ , սա-աթ գօրտօնու էօյլէ չաբուգլուգլա աշըրմըշ օլան Չէյպէք տէնիլէն հայլազըն չէվիքլիյինի մէտհու սէնա իթմէքլէ , պիրան էվէլ մէրգումըն կէլիւպտէ պայլարընը վէրմէսինի կէօզէտիրլէր իտի ։

Պու արա ուճուզճա էշխայի մէսրուգէ սաթըն ալըպտա Թիճարէթինին տատը տամաղընտա գալմըշ օլան էսկիճի եէհուտինին պիրի գահվէտէն իչէրույէ կիրիպ , « Պիր չէյ վա՞րմը » տէյու սուալ իտինճէ միւշթէրիլէրին էքսէրիսի օտալարընտա , վէ գահվէնին բէքէլէրի ալթընտա սագ-լամըշ օլտուգլարը նէվզէ նէվ էշխալէրի եէհուտիյէ իրայէ իթմէքլէ բազարլըղա խաթըրլար , վէ եէհուտի տախի զա-թէն Ազըրգալը գահվէճինին մուայէնէ իտուպտէ սաթուն ալմագ իսթէմէտիյի էշխալէրէ , գըյմէթլէրինտէն չօգ ա-շաղա ֆիեաթ վէրիր իտի իսէտէ , պազըլարը զարուրէթ-լէրինտէն նաշի սաթարլար , վէ էքսէրիսի տախի եէհու-տիյի մասգարայա ալարագ աղըր գահգահալէր գօբարուպ էյլէնիրլէր իտի ։

Եէհուտի գահվէտէն չըգտուգ կիթտիքտէն սօնրա , միւշ-թէրիլէրտէն ուզուն պօյլու , վէ պիր կէօզիւ ամա օլան հայլազըն պիրի , նասըլսա եէհուտինին Թօրպասընտան պիր Թագրիպ աշըրմըշ օլտուղու , էսկիճէ պիր Թարա-պըլուս գուշաղընը , Ազըրգալը գահվէճիյէ իրայէ իթ-մէքլէ , « Գաչա ալըրսըն Ազըրգալը » տէտի ։

Գահվէճի գուշաղը էլինէ ալուպ , վէ իչինի տիշինի պիր

էյինճէ Թէճէասիւս իԹաւիքսւէն սօնրա , մէրգում եէք չէշմ հայլաղա խիԹապէն . . ։

— Տէնկօ (քէօր) օ տէյիլ ամմա պառօ կաճէսինին (իսլամ գատընընըն) Թուֆաընտան (չալմադ) պիր չէյ անլայամատըգ ։

— Ատամ պիր չէյ օլմատըքի , Թամամ Թուֆա̀ընը վուրույօրուտում մարիզ (զապԹիյէ) կէլտի պէնտէ տօղրու բէճիզէ (էվէ) ճըզլամ (գաչմադ) էԹտիմ։

— Հիչ պիր չէյ արադլայամատ՞ըն (չա՛րըմադ) ։

— Պիր այնասըզ (քէօԹիւ) տէյիրմէն (սաաԹ) արադլատըմ։

Գու արա խըըսըզ Պէտիք այաղա գալդուպ մէրգումըն եանընա եանաշտը , վէ սէօզլէրինի միւտախէլէ իտերէք , Ագըագալըյա խիԹապէն . . ։

— Մանթար տըր (եալան) ծօ մանկիզտէ (բարա) ալտը ամա քէրիզէ (գումար) պայըլտը ։

— Պէն մանԹար աԹմամ։

— Պիզ Նիգօլի իլէն չայըն (գըզըն) բէճիզինտէ բիյիզ (խշրէԹ) գայըեօրուտուգ (իչմէք) պուտա բէճիզին գարշըսընտաքի Թաթօյա (գահվէխանէ) կէլտի , օնտա մանկիզլէրի պայըլտը ։

Խըըսըզ Պէտիք Ագըագալըյըլա միւքեալէմէ իԹմէքտէ իքէն , եագըշըրգըըճա ուզուն պօյլու տէլիգանլընըն պիրի , էլլէրինի Ֆըրանսըզ պիչիմի բանԹէլօնըն իւզէրինտէն պաղլամըշ օլտուղու գըրմըզը գուշագըն իչինէ սօգմուշ օլտուղու հալտէ Պէտիյին եանընա կէլիպ , վէ Թէքլիֆսիզճէ մէրգումուն օմուզունու տէօյէրէք « Պէ՛տիք , սիզին բէճիզտէն տէնիզ կէօրիւնի՞ւրմի , (Թիւթիւնիւն վար մը տէմէք) տէյինճէ , Պէտիք մէզքիւր լաֆըն մանասընը էյիճէ անլամըշ օլմազըլա , Մէտտէրհանէտէ եաբըլմըշ օլան իւսԹիւ օյմալը աղաճտան մամուլ սիկարա գուԹուսունը

սալթաըրնըն ճէղլինտէն չըրդօրուպ, պիլա իթիրաղ մէրդում տէլիգանլըյա թադտիմ իթտի ։

Մէրդում « Սապահտան պէրի սիբսիմ (թիւթիւնիւմ) ծօղուտու » տէյէրէք գալընճա պիր սիկարա ծաբըրպ գութույու Պէտիյէ վէրտի, վէ Պէտիք մէրդումա խիթապէն . . ։

— Ըսթըրատի՞ պէ, թաշ թութմայօ՞րմուսուն, (բարան ծօգ մը) տէյու սուալ իթտի ։

— Աղշամ քէրիզէ պայըլտըմ, չիմտի ծանըմնոս պիր մատարա տէօ՞քմէտէն (գալպ՞ մէճիտեյէ) պաշգա մանկիղիմ գօգ, պանա պիր բաթադօղ (չարիծէք մէճիտեյէ) թօգա (վէր) էյթ, նէ օլուր չօրիղ (խըրըրըղըրգ) ծաբարաադ վէրիրիմ ։

Պէտիք ճէպինտէն պիր չարծէք մէճիտեյէ չըրդարուպ մէրդումա վիրէրէք « Իքի բաթադօղում վար, պիրի սանա պիրիտէ պանա գալըրն » տէտի, ֆիլ հադըրդա մէրդում խըրըսըղ Պէտիյին իքի չարծէք մէճիտեյէտէն պաշդա բարասը ծօղուտու, հալպուքի պու մադուլէ էշխասըն պիրիպիրլէրինէ մուավէնէթլէրի չօգ տէֆա կէօրիւլմէմի թառճիւպէ չածան տըր, Պէտիք չարծէք մէճիտիյէյի մէրդումէ վէրտիքտէն սօնրա ղայէթ բէստէն . . ։

— Բաբէլէ (իւչ քծահատ օյունու) չըրգա՞լըրմ մը, տէտի ։

— Ատամ օէնտէ, տիւն սարհօշ Գասպար, պէն, վէ Սօթիրի չըրգաըրգ իշլթէ, աղշամա գատար իւչիւմիւղտէ խապէզանըտըրգ (աճըտըրգ) սօնրա Մարիղօնուն էսկի պալամօսունու (տօստունու) ծադալատըրգ, թամամ մանկիղլէրին թարլասընա կիրէ յօրուտուդ մարիզլէր կէլտի, պիղտէ բանկլըյի չէօղտիւք, (գաչտըղ) ։

Բէքէնիմ իւղէրինտէ պօյլու պօծունա ծաթմադտա օլան թադրիպէն գըրգ ծաշընտա էլլէրի վէ գօլլարընըն իւսթիւ կէօնա կէօն էշքծալը աճիպէ իլէ հաճըլար իշլէնմիշ, վէ ծիւղիւնաւէ պըշադ ճէրիհէլէրի օլան պիր ա-

տէմ, ճէքչէշմ հայլաղա խըրթապէն . . ։

— Ցիքիզի գըրըգ պէ, (քէօր տիմէք) Նիքօլէյի տիքիզ էտէյօրմուսուն, (կէօրիւյօրմուսուն) տէտի ։

— Պիլմէմիսին, օ չիմտի գալանթօնլանմըշ, (Պէտիյէ խըրթապէն) տէյի՞լմի Պէտիք . . ։

— Պէն չօգտան տիքիզ իթտիյիմ եօգ, ամա օ հէր վագըթ կէճէ թուֆասընտան իշինի կէօրիւր ։

Բէքքէնին իւզէրինտէ քէմալի ըէխամէթ իլէ ճաթան չախս, կեռիլէրէք վէ պիր քաչ տէֆա կիւրիւլթիւ իլէ ճօքսիւրիւպ ճանէտէքտէն սօնրա այաղա գալգար, վէ ճէքչէշմ հայլաղը գահվէնին քէօշէսինէ չէքիւպ կիղլիճէ գօնուշտուգտան սօնրա, եիւքսէք սէս իլէ «Քիմսէյէ բէնիզ (սէօյլէմէք) էթմէյէսին» տիմէքլէ, մէրգումտան այրըլտը ։

Պու արա լաթէրնաճը գըլըղընտա, եանի էնլի բանթէլօն վէ պաշընտա ուզուն բիւսկիւլլիւ ֆէս կիյինմիշ եիրմի եաշընտա տէօրտ գաչ տէլիգանլըննըն պիրի, էլինտէ պէյազ պիր պէզ իլէ պիր տէսթէ ըօկամպիլ քեահատը օլտուղ, սօլուղու քէսիլէրէք գահվէտէն իչէրուսէ կիրէր կիրմէզ արգատըընտան տարխօշ Գասպար Ըրգըլըր ատըէճէտէ քէօր սարխօշ իչէրի կիրիպ մէրգում տէլիգանլըննըն եագասընա սարըլտը, վէ տիլի տօլաշարագ «Ֆըրանգօ պէնտէ բայըմը իսթէրիմ» տէտի ։

Տէլիգանլը մէրգումա բայ վէրմէք իսթէմէտիյինտէն պէյնիլէրինտէ պիր միւնագաշա աըր պաշլատը, վէ խըրսըզ Պէտիք իշպու մարագայա միւտախէլէ իտէրէք իշի թէվիլէ իթմէք իսթէյուպ «Ֆըրանգօ պանա պագ ճընկար (գավկա) իսթէմէզ տէմէքտէ իքէն, չօճուղուն պիրի գահվէտէն իչէրու կիրուպ մէրգումըն գուշաղընտան չէքտի ։

ԵԻՐՄԻԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

(Ս Ի Վ Ր Ի Գ Օ Զ)

Խըրսըզ Պէտիք գուշագընտան չէքէնին քիմ օլտուղու-նու անլամագ իչին արգասընա տէօնիւպ, մէրգում չօ-ճուղու կէօրինճէ տէրագապ Թանըտը, վէ պիր խօշ չէհ-րէ իլէ կիւլիւմսէյէրէք «Վայ (Սիվրիգօզ) էֆէ՞նտիսին նէ վար պագալըմ» տէյու, մէրգում չօճուղա սուա՛լ իթ-տիյինտէ չօճուգ տախի ճէվապ օլարագ եալընըզ պաշը-յըլա պիր իշարէթ իտուպ, Պէտիյին գուլագընտան պիր չէյ բըսըլտամասըյըլա, հէման Պէտիք սալթասընըն գօ-լունու կիյէրէք, վէ գահվէտէ պուլունան էրազիլին պի-րէր իշէ տալտըգլարընտան պիր խաթիֆատէ, քիմսէյէ պիր չէյ չագտըրմադըգըն մէրգում (Սիվրիգօզ) Թէսմի-յէ իթտիյի չօճուգըլա տէրագապ գահվէտէն չըգուպ կիթտի ։

Ֆըրանսա մէշահիրի շուարասընտան Էօժէնսիւ նամ է-տիպի քեամիլին, Թէէլլիֆ իթմիշ օլտուղու Էսրարը Բա-րիզ Թէսմիյէ գըլընան, մուֆասսալ վէ մէշհուր հէքեա-յէյի ղարիպէօինտէ վասֆու Թարիֆ իթտիյի (Դօրթիեար) նամըյըլա Թօբալ ֆագաթ ղայէթ գուրնազ պիր չօճու-ղա, կիրուհը սիւրէգանըն, հէր նէվի խապասաթը մէշ-քու Թալիմ իթտիրմէքլէ, մէրգում չօճուղուն քէնտիլէ-րինէ, նէ կէօնա հիւսնի խըտմէթ իթտիյինի, վէ նէ տէ-րէճէ մուավէնէթտէ պուլունմուշ օլտուղունու հէքեայէ-յի մէզքիւրէյի օգուեանլարա մալիւմ տիր ։

Պու կիպի ասլու նէսլի պէլլիսիզ մէճհուլիւլ ահվալ

չօճուգլարըն վիճուտի , եալընըզ Բարիզ չէհրինէ ; վէ եա-խօտ պիլատը սայիրէյէ մախսուս օլմայուպ , պիլն նէֆս բայիթախտըմըզտա տախի բէք չօգ պուլունմագտա օլ-տուղունա էրպապը տիգգաթըն թէսլիմ իտէճէ յի չիւպ-հէտէն վարէսթէ օլմաղըլա , պիզ տախի բայէլայն պու գապիլտէն օլան սէֆիլ սապիլէրին կիճէլէրի սապահլա-րա գատար Պէյօղլու գալտըրըմլարը իւզէրինտէ եաթըպ ույուտուգլարըն քէմալի էսէֆի տէրուն իլէ կէօրմիւ-շիւզ տիր ։

Պու չօճուգլարըն էքսէրիսի պազըն քիլիսա , վէ պա-զէն տախի կիրուհը աղնիյա գաբուլարընտա տըլըմըշ օլան անալարը պապալարը պէլլիսիզ վէլէտի զինա մասումլէր օլուպ , հէր նէ գատար կեահ քիլիսա ճէմիյէթի ճանի-պինտէն , վէ կեահտա խայըրխահ պիր զաթ թարաֆըն-տան սիւտանայա թէսլիմ իտիլիւպտէ գայըրըլմագտա ի-սէլէրտէ , էքսէրիէն սիւտտէն քէսիլտիքլէրի կիպի , էօյէ վալիտէլէրինէ թէսլիյէ օլունան մա՛աշ տախի պէրապէր քէսիլտիյինտէն , մէրգուման պիչարէ սապիլէրէ , պիր տէրէճէյէ գատար իւճրէթ իլէ վալիտէլիք վազիֆէսինի իյֆա իտէն գատընլար , զաթէն ֆագըրու զարուրէթլէ-րինտէն նաշի քէնտի էօզպէ էօզ էվլատլարընը պիլէ պէս-լէմէյէ աճիզէ օլուպտա չօգ տէֆա պիրէր մահալէ ճան էվլատը մագամընտա վէրիպ պաշլարընտան աէֆ իթմէ-յէ մէճպուրէ օլտուգլարը հալտէ , պիզ զարուրը պու պի չարէ մասումլարը պէշ ալթը եաշընա կիրէր կիրմէզ սօ-գաղա պըրագըճագլարը տէրքեար օլմաղըլա , զավալլը-լար կէօզլէրինի աչար աչմազ , մէքթէպ մագամընտա սօ-գագ գալտըրըմլարընը , վէ իլմու հիւնէր եէրինէ տախի , սույի ախլագ , սըրգաթ , ճինայէթ ., վէ զայըրըհիւմ կիպի պիր թագըմ էֆալը մէզմումէյի կէօրիւր , վէ էօյրէնիր օլտուգլարընտան , պունլար պէօյիւտիւքճէ , հէր նէվի

խաղաղասաթու րէզալէթտէ գուլանճլամա թէզատտիւմ ի-տէֆէքլէրի Թապկյի օլուպ , հէլէ եիրմի եիրմի պէշ չաղ-լէրինէ կիրտիքլէրինտէ արթըգ չէ յիրտէքտէն եէթմէ էօն-լէրի ալընմազ վէ էլէ ավուճա սըղմազ պիրէր հայլազ օ-լաճագլարընա քիմ շիւպհէ իտէպիլիր :

Ծայլի Թէաճիւպ շուրասը տըր.քի , մէրգուման պիչարէ տապիլէրին քէաֆֆէսինտէ , միլէլը միւխթէլիֆէտէն , վէ ալէյ խուսուս խըրիսթիեան զիւմրէսինէ մէնսուպ օլուպ , իչլէրինտէ հիչ պիր իսլամ չօճուղու պուլունմամագտա օլ-տուղու Պէտիհի օլմաղըլա , տէմէք օլուր.քի իսլամ վա-թանտաշլարըմըզ , պու խուսուսա խըրիսթիեանլարտան զիատէ էհէմմիյէթ վէրտիքլէրինտէն , պու կիպի մէզմում հալլէրին վուգուիւնի մէն իտէպիլմիշ օլտուգլարը անլա-շըլմագտա տըր :

Ալըը գասիրխմիզըն հիւքմիւնճէ , եաշատըղըմըզ չու օն տօգուզունճու միւնէվվէր ասըրտէ քէմալի տաղի տէ-րուն , վէ Թէէսսիւֆի աղիմ իլէ կէօրիւլմէքտէ օլան պու կիպի նապէճա վէ մէզմում հալլէրէ , մէտէնիյէթ նամը նամիսի իլէ իֆթիխար իթմէքտէ օլան չիրքէթը պէշէրի-յէ ճիհէթպէ ճիհէթ մէսուլ տըր զաննը իտէրիզ :

Հէմ Թէաճիւպ , վէ հէմտէ Թէէսսիւֆ օլունաճագ պիր ճալ վար իսէ , օ տախի շուրասըտըր.քի , մէրգուման սա-պիլէր գըշ գըյամէթտէ եաղմուրըն գարըն ալթընտա եաթ-մաղա մէճպուր օլտուգլարը հալտէ , չիտէթի սէրմատէն տօնմամագ իչիւն , խասսէթէն ալըշտըրըլմըշ օլտուգլարը պիրէր քէօրէյէ սըգը սըգըյա սարըլըպ սապահլարա գատար եաթմագտա , վէ քէնտիլէրինի մահզա պու սա-տըգ հայվանլարըն վասէթասըյլա սուգդաան մուհաֆա-զա իթմէքտէ օլտուգլարը կէօրիւլմիւշ տիր :

Վէ իշթէ խըրսըզ Պէտիհի չըղըրմայա կէլէն չօճուգ տա-խի մէրգուման սապիլէրին գապիլինտէն օլարագ , իշի օլ-

մատըղը հալտէ , եանի , քէնտիսինի խըրպըղըլըղա կէծ-Թիւրմէտիքլէրի կիճէլէրի , Գալաթա ճիվարընտա Ֆըրանսըզ կէօմրիւյիւնին գարշուսընտա , եըլլարճա տուրմագտա-օլան սահիպի պէլլիսիզ էսկի պիր Ֆըչըը իչինտէ , զէմանը մազիտէ Յունան Ֆէյլէսօֆլարընտան , մէշհուր Դիոգէնէս նամ Ֆէյլէսօֆ կիպի պիր Ֆիլթուրանէ պէյթութէթ էթ-մէքտէ իտի ։

Մէրգում չօճուղուն տախի էմսալլէրի միսիլլու , հայլի վագըթտան պէրու ալըշտըրըմըշ օլտուղու Սիվրիգօզ նամընտա պիր քէօբէյի . վար իտիքի , հէր կիճէ մէզքիւր հայվան միւթթասըլ չօճուղուն կէլմէսինի պէքլէր , վէ օլ տախի քէօբէյի գուճագլայըպ Ֆըչընըն իչինէ ալըր , վէ սապահա գատար պիրիպիրլէրինէ սարըլըպ ույուրլար իտի , վէ իշթէ պու սէպէպտէն , մէրգում չօճուգ , ար-գատաշը օլան քէօբէյին նամըյըլա Սիվրիգօզ մախլասը-նը թաշըրմագտա իտիքի պու նամ իլէ եատ օլունտուղուն-տա կիւճէնմէտիքտէն մաատա , հաթթա պիլաքիս իֆթի-խար պիլէ իտէր իտի ։

Մէրգում սէֆիլ չօճուղուն Սիվրիգօզ նամըյըլա , եա-նի քէօբէյին մախլասընը թաշըտըղընա իֆթիխար իթ-մէքլիյէ պիր տէրէճէյէ գատար հագգը վար իտի , զիրա ինսանլարտան կէօրէմէտիյի մուավէնէթի չօգ տէֆա մէզ-քիւր Սիվրիգօզ թէամիւլէ կըլընան քէօբէքտէն կէօրմիւշ իտի , չէօյլէքի մէզքիւր սատըգ հայվան գըշ կիճէլէրինին տէհշէթլիւ սօղուգլարտան ատէթա պիր վալիտէյի միւշ-ֆիգէ կիպի քէնտիսինի ըսըթմագտան մատա , հայլի վա-գըթլարտան պէրի մահալլի մէզքիւրտէ պուլունան աշճը տիւքեանլարընտան , վէ էքմէքճի Թավլաքեարլարընտան էօլիւմ հալթընտան տայագլար եէյէրէք , էթ պարչալարը , վէ էքմէք լօգմալարընը չալըպ չըգարագ աօղլու չօճու-ղուն նէզտինէ կէթիրիրէք , հէմ քէնտի եէր վէ հէմ մէր-

գումա ճէտիրիր իտի ։

Պի հիքմէթուլլահը Թաալա , պու կիպի թէաճիւպէ շայան տիրայէթ , վէ թա պու մէրթէպէլէրէ գատար սատագաթ , մահզա մէրդում հայվանլարա մախսուս վէ թապիի օլտուղու մալիւմը էրպապը տըգգաթ օլմաղըլա , պալատէ վասֆ իթտիյիմիզ ահվալը ղարիպէյէ , գարիյնի քիրամ էֆէնտիլէրիմիզին , պիլա շիւպհէ ինանաճագլարը ղաննը գավիսինտէյիզ ։

Խըրսըզ Պէտիյին (Սիվրիգօղ) Թէսմիյէ իթտիյի չօճուգ , թագրիպէն օն պիր եա օն իքի չաղլէրինտէ , ուֆագ վէ մայի կէօզլիւ ղայէթ սարը վէ չիլ եիւզլիւ , սօն տէրէճէ գուրու վէ զայիֆիւլ պինէ պիր մախլուգ օլուպ , ճէպ-հէսինտէ ատէթա խըրսըզլըգ նըշանը կիպի պէօյիւճէք պիր պէն վար իտի , վէլ հասըլ թապիաթ , պու պիչարէ չօճուղուն սէֆալէթինի իքմալ իթմէք իչիւն մէրդումը հիւսնի էնտամտէն եանի կիւզէլլիքտէն տախի մահրում պըրագմըշ իտի , ֆագաթ շու տախի մալիւմ օլաքի , մէր-դում չօճուղուն պէտ չէհրէլիյինէ , վէ վիճուտճա օլան ղաաֆէթի վէ ֆըգէլատէսինէ նիսպէթէն տէրէճէյի նիհայէ-տէ զէքի , վէ ղայէթ գուրնազ օլմաղըլա , եէտի եաշըն-տան օն եաշընա գատէմ պասանա գատար գունտուրա պօխաճըլըղը իթմէքտէ իտի խաէտէ , ֆագաթ կիճէլէրի Գալաթա ճատտէսի գազինօլարընտա քէօր սարխօշ զէմ-գու սէֆայէ տալմըշ օլան կիրուհը սիւֆէհանըն , օթուր-տուգլարը մասալէրին ալթընտան իչիլմիշ սիկարա բար-չալարը թօբլամագ միւլապէսէսի իլէ , իշրէթ զօրունտան կէօզլէրինի գարայըրպ ույուգլամատա , վէ պուրունլարը-նըն ուճունու պիլէ կէօրմէյէ իգթիտարլէրի օլմայան մէզքիւր սարխօշլարըն , եըլան կիպի պաճագլարը արա-սընա սօգուլուպ , թիւթիւն գութուլարընը , չէմսիյէլէ-րինի , մէնտիլլէրինի , վէ պաղէն տախի կիյմիշ օլտուգլարը

գալօշլարընը պիլէ այագլարընտան տաղ չագալը կեալի քեմալի մեհարեթ իլէ չըգարուպ ալըր վէ հեման սավուշուր իտի ։

Մէրգումըն մալիք օլտուղու պու խասիյեթլէրի, եանի սըրգաթ խուսուսընտա օլան գուվվէյի ագլիյեսի, կերունը էրագիլին, վէ պաշլըճա սէրխօշ Գասաբարըն գըզընը, հալասընըն խանէսինտէն քէմալի ճեսարեթու մեհարեթ իլէ աշըրմըշ օլան մահուտ Նիգօլի Նամ սարիգը մահիրին նազարը տըգգաթընը ճելպ իթմիշ օլմաղըլա, չօճուղուն պու լիագաթընտան իսթիֆատէ իթմէք նիյեթի իլէ, նէ եաբտը եաբմատը, մէրգումըն զիհնինի գանտըրըպ, գունտուրա պօյաճըլըղընտան ֆարիղ իթտիրտմէքլէ, քենտի մայեթինէ ալըպ, իշինտէ գուլլանմըյա, եանի պէօյլեճէք խըրսըզլըգլար իթտիրմէյէ ալըշտըրմըշ իտի քի, միւտէթը գալիլէ զարֆընտա մէմուլին զայըտէ սուրէթտէ թէգատտիւմ իտէրէք, քենտուսինէ իհալէ օլունան էն կիւճ վէ էն միւշքիւլ իշլէրի տախի, ուսթասընը, եանի Նիգօլիյի հայրէթտէ պըրագաճագ սուրէթտէ, պիր մէհարէթը վէֆգէլատէ իլէ պեճէրիպ եիւզ աղարթըճըլըղընը Նիգօլի կէօրիւնճէ, պէօյլէ պիր չըրագ եէթիշտիրմիշ օլտուղու իչիւն իֆթիխար իտէր, վէ թիւքէնմէզ պիր խազինէյէ մալիք օլմուշտըր կիպի սէվինիր տուրուր իտի ։

Վէ ֆիլ հագիգա մէրգում Սիվրիգօզ, պէտէնինին զաաֆէթինտէն նաշի, ատէթա քէմիքսիզ, վէ կէլինճիք թէսմիյէ գըլընան հայվան կիպի ինճէ օլուպ, կիրիլմէզ տէլիքլէրէ վէ էն տար բէնճէրէլէրէ սօգուլուր, վէ քէմալի սուհուլէթ իլէ իճրայի խապասաթ իտէր իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ, խըրսըզ Պէտոյի պիր մահալէ տավէթ իչիւն գուլլաղընտան բըրագլամըշ օլան մէրգում Սիվրիգօզ, էհէմմիյէթլի պիր ատէմ թարաֆընտան կէօնտէրիլտիյի խըրսըզ Պէտոյին պիլա իթիրազ իշպու տավէթէ իճապէթ իթտիյինտէն անլաշըլմագտա իտի ։

Խորոզ Պէտիք մէրդում Սիմրիդօղ նամ չօճուղու հէր կէօրտիւյիւնտէ միւքէտտէր օլմազտա իտի, չիւնքի պալատէ իֆատէ օլունտուղու կիպի չօճուղուն անլըյամաքի պէն մէրդում Պէտիքին խաթըրընա ղօրիպ պիր վագտա պըրագըր իտի. վէ պու սէպէպլէ Սիմրիդօղը այըրճա պիր մուհապպէթ իլէ սէվէր իտի:

Մէրդում Խորոզ Պէտիք Սիմրիդօղտան Գաւալմաշա ճիմայէթինտէ, պիր մէյխանէտէ, էսկի տօստու օլան Նիգօլինին քէնտիսինի պէքլէմէքտէ օլտուղունու անլայըբ, հէմ էօլտուն ուղուրուղունա տուայմամագ, վէ հէմտէ պիր միւտտէթտէն պէրու գիւհնիւնտէ թէսպիթ իթմիշ օլան պիր չիւպհէյի հալլ իթմէք նիյէթի իլէ, Նաարըլա միւնասիպէթ ալըրարագ վէ ահպապըլըգ թարզըննա կիրիշմէքտէ, էննայի քալհտէ մէրդում չօճուղըն միւքէմմէլէճէյէ պաշլայըպ, հէմ կիտէր, վէ հէմտէ չու սուալլէրի իտէր իտի:

— Սիմրի՛դօղ պէ, էյի հաթըրըմա կէլտի սանա պիր չէյ սօրաճաղըմ:

— Սօր պագալըմ:

— Անանը պապանը թանըրմըսըն:

— (Կիւլէրէք) Պէնիմ էօյլէ չէյլէրիմ օլմամըշտըր պանա խաէրիմ:

— Նասը՛լ օլմազըմը, հիչ անասըզ պապասըզ ատէմ օլուրմի՛ւ:

— Օրասընը պիլմէմ, լաքին չուճուգլուգումը էյի պիլիրիմ, պէնիմ օ խըմիլէ հիչ պիր թանըտըղըմ քիմսէ եօգ տըր:

— Էյ սէնի քիմ պէօյիւթմիւշտիր, չիւնքի պէն սէնի թանըրըմ անճագ պէօրա սէնէ գատար վար, օնտան էվէլ քիմլէ՛րին եանընտայըտըն:

— Եէնիքէօյտէ եալըտա իշլէմէքտէ օլան Ֆուգարա պիր գարըըն եանընտա խըմէքի, մէրդումէ գարըյը

նէտի նաւուղին կ'երկնցնէյէ դատար վայելուէմի զանն խառե-րիտոիմ։

— Մեծոք մերդաւմէնին վայելուէն օլմատըղըմը նա՞ըլ անըլայապիլըրին.։

— Զինքի մերդաւմէ գարընը պիր սարխօշ գօծառը վար իտիքի, հէր ադշամ քէօր սարխօշ էվէ կէլիր, պէ-նիմ ինչխէն «Տու. Թիչի էվտէն տէֆ էթ» տէմէքըէ գառըր-պինը տէօյէր իտի, մէ մերդաւմէ սախի էրթէ կիւնի գառ-շըրը [illegible], ադշամնաւն գօծաըընատան եէտոյլը տայա-ղըն անճըսընը պէնաէն չըրգարըպ, «Ուղուրսուզ բիյչ է-վիմտէն տէֆ օլ, սէնին իչիւն հէր ադշամ էքմէքյիմ հա-րամ օլույօր» տէմէքըէ, պիրը մերհամէթ հէր կիւն պէ-նի թէքէլէր տուրուր իտի։

— Մերդաւմէնին պաշըգա էվլատլարը վա՞րմըյըտը։

— Էվէթ, պիր Թանէսի պէնիմ իլէ եաշտաշ, մէ պիրի պէնտէն պիր եաշ քիւչիւք իքի էրքէք էվլատը, մէ օն տէօրտ եաշընտա սախի պիր գըզը վար իտիքի, էվէն ի-չինտէ եաղընըզ մերդաւմէ դըրդընըդ պէնի տճըմադըլա վայինտէպինտէն կիւզէլ պաշգա էքմէք, մէ պաղըրտա եէմեզ վէրիր իտի, չիւնքի վայելուէլէրի էվլատլարընըն հաղգը-նը պէնէ եէյօրում զաննըյըլա պէնի չօգ տէֆա տահ պը-րագըր իտի։

— Նիհայէթ։

— Նիհայէթ, դառը գօծա կիտճէ կիւտճիւզ պաշնա պիյչ տէտիքլէրինտէն, պու պիյչ ըաֆըզլըղը նէ օլաուգը-նու պիր տիւրլիւ անլայամատըղըմտան, սողաղտա պէ-րապէր օյնատըղըմըզ պէնտէն պէօյիւճէք չօճուգլարա սորտում, խուէտէ, պաշնա պիյչ տէնիլտիյինին մանասընը, եանի պէնիմ իլէ պաշգալարընըն տաղըշըգնա պիր ֆարգ-պուլունատուղունա կիւճ հէր իլէ ադլըմ էրտի, մէ մեր-դաւմէ եաղմաճը դառընըն վայելուէմ օլմատըղընը անլայըն-

ճա, պարի հիչ օլմազսա տայադտան դուրթուլապիլմէք իչիւն, պիր սապահ էրքէն էվին իչինտէքիլէր տահա ույումադտա իքէն դաչարըմ, վէ կէզէ կէզէ անճադ ադչամ իւսթիւ Գալաթայա կէլէպիլտիմ քի, իչթէ օնտան պէրի պու ճիվարլարտա պուլունմադտայըմ ։

— Ադըլ իսմին նէ՞տիր ։

Սիվրիդօղ մէրդումըն պու « իսմին նէտիր » տէմէսինտէն հիչ պիր չէյ անլայամայուպ քէմալի թէաճիւպ իլէ Պէտրոսին եիւզիւնէ պագտը, վէ պու սուալէ ճէվապ օլարագ . . . . ։

— Աճայիպ, պունճա վագըթտան պէրի իսմիմի պիլմէյօրմուսունուզ, Սիվրիդօղ տէ՞յիլմի ։

— Սիվրիդօղ իսիմ տէյիլտիր էվլատըմ, պիր մախլասըր, էլպէթտէ սէնի վաֆթիզ իթտիքլէրինտէ պիր իսիմ գօյմուշլարտըր ։

— Պէն վաֆթիզ մաֆթիզ պիլմէմ, անճագ չու գատարընը պիլիրիմքի, պէնիմ իսմիմ քիւչիւքլիւյիւմտէ պիրչ խօրի, օնտան սօնրա էլլարըլա պանա արգատաշլըգ իտէն, վէ գարնըմը տօյուրան սէվկիլի քէօբէյիմին իսմինի թաշըրըմ քի, Սիվրիդօղ օլտուղունտա սէնտէ պիլիրսին ։

— Էվէթ պիլիյօրում, էյ չիմտի տէմէք օլուրքի, սըրը անտան պաշգա քիմսէ օլտուղունտա վէ նէրէտէ պուլունտուղունը էլան պիլմէզսին, տէյի՞լմի ։

— Պիլմէմ; վէ հէմտէ պիլմէք տախի իսթէմէմ, պէնիմ չիմտի անտամ Սիվրիդօղ տըր, վէ պապամ տախի սինկօբ Նիգօլաքի տիր քի, պէնի պագըպ տէօյլէ խօշտէ պագըրտա սէվէր ։

— Սանա սիւտ վէրէն գարընըն իսմինի պիլի՞րմիսին ։

— Պիր էյիճէ պիլէմէմ ամմա, չէօյլէ խէյալ մէյալ խաթըրըմա կէլիյօրքի, պէն մէրդումէ գարըյա, տայիմա (միթհէրա) տէր իտի խէմտէ, զալիմա գօնչուլարըմըզ մէր-

գումէյի գօգօնա Ջօնի տէյու չըղըրմագտաա իտիլէր ։

Պէտիք Սիվրիգօզտան պու Ջօնի իսմինի իշիտինճէ պիրտէնպիրէ սիլքինտի, վէ սօնրա չօճուղա պիր չէյ չագտըրմամագ իչին քէնտիսինի թօբլայըպ . . ։

— Ջօնի՞մի տէտին . . ։

— Էօյլէ զաննը իտէրիմ, զալիպա մէրգումէյի թանը-յօրսուն, տէյի՞լմի ։

— Նէ մինասիպէթ . . . Նէրտէն թանըյաճագըմ . . . սէն չիմտի մէրգումէյի կէօրէճէք օլուրսան թանը՞րմըսըն։

— Մաշալլահ թանըըրըմ ղահէր, հաթթա կէչէնտէ Թա-թավլա ճիվարընտա կէօրտիւմ։

— Թանըտը՞մը սէնի ։

— Հայըր, պէն զաթէն մէրգումէյի կէօրիւր կէօրմէզ տավուշատում, լաքին նիչիւն պէօյլէ ինճէտէն ինճէյէ չէյ-լէր սօրույօրսուն ։

Պէտիք մէրգումըն պու սուալլէրինէ ճէվապէն « Հիչ պիր չէյ եօգ, եօլտա ճանըմըզ սըգըլմամագ իչիւն իտի » տէ-մէքլէ սիւքիւթ իտտուպ տուշիւնմէյէ պաշլատը ։

Ֆիլ վագը խըրսըզ Պէտիք Սիվրիգօզըն հոդգընտա տայիմա շիւպհէ իչինտէ իքէն, պու Ջօնի իսմինի իշիտին-ճէ, պիւսպիւթիւն թաճաւիւպ տէրիխաընտա ղարգ օլտու, զիրա Նասըլքի մալիւմիւմիզ տիր, Թաթավլա գուրպին-տէ իգամէթ իթմէքտէ, վէ քէնտի կէօզ աչընասը օլան գատընըն իսմի տախի Ջօնի օլմաղըլա, միւճէրրէտ չօճու-ղուն տէտիկի Նէնի քէօյլիւ եաղմաճը գատընըն, քէնտի դաղը պաղը խանէսինտէ դէյլթուպէթ իտտուպ, վէ սըրա սըրա չամաշըրընը եըգադըղը մահուտ Ջօնի օլտուղու-նա պիր տէրէճէյէ գատար գանա՛աթ կէթիրիւպ, ֆըր-սաթընտա տիւշիւրիւնճէ հէր հալտէ մէրգումէ Ջօնիյի սը-գըշտըրըրտըգ, հայլի վագըթտան պէրու զիհնինի իշղալ իթմէքտէ օլան իշպու էսրարը անլամագլըղա գատար վէրտի։

Հալպուքի խըրսըզ Գետոյին Սիմրիդօղ նամ չօճուղուն հապսընտա օլան չիւպհեսի, եալընըզ պու Ջօհի մեսելէսի օլմայուպ, իլլա պաշգա մուհիմ պիր սեպեպի վար իտի քի, օգույուճուլարըմըզը թասաւուր իթմեմեք իչիւն, օլապիլտիյի գատար մուխթասար սուրեթտէ նագըլ պէյան իթմեյի մինասիպ ատտ իտերիզ:

Շէօյլէքի, իշպու հէքեայէնին թարիխինտէն ծ իքի սէնէ գատար աւվել, մէրգում խըրսըզ Գետոք, գարտաշլարը էսնասընտա, չիֆթլիկ սուրեթտէ գար եաղմագտա օլան պիր կիճէյէ, Մաճար ճիվարընտա վագը մինասիպէթսիզ խանէլէրին պիրինտէ, օ վագըթլար աճէթ օլտուղու կիպի, վէ էքսէրիյէն գըշ մեվսիմինտէ ինճրա օլունմա կէլէն աւրընէք տէսթիքլէրի պիր նէֆի րեզալեթ պալօճընտա (էլհամտիւլիլլահ շիմտի օ կիպի շանաճըն թագայիֆ օլան րեզալէթլէրին ինճրասընա հիւքիւմէթը Օսմանիյէ ճանիպլէրինտէն միւսաատէ իտիլմէյէրէք պիր չօգ ույղունսուզ հալլէրին էօնիւ ալընմըշտըր) քէնտինի հէմ հալ րէֆիգլէր իլէ եպչու իշիէթ խոռուպ էյլենմէքտէ իքէն, նագըլտա մահալլի մեզքիւրտէ խօվարտալըգ իտէն միրաճատինին ակրէպնի սարխօշլուղուլա տիւշիւրմիւշ օլտուղու գավկամ ճրրղաճիչը կէօրիւպ, քիմսէնին ֆարքընտա վարըմամըշ օլտուղու հալտէ օրդա սամվուչմուշ իտի:

Զըրզաճը մեզքիւրըն տէրսուհինտէ ալթը նէֆէր էիւզ ղուղուշ գատար բարա պուլուղունու Գետրոյ կէօրմիւշ քէնտիսինի աճէլէ պիր պանքէր զանն իտուպ, հէմեն մահալլի մեզքիւրտէ ինճրա օլունան տիւքէր ալէմէթլէրէ կիրիւպ չըքամըշ շաղալեա պաշլարը, վէ ագշամտանլարընտան սոնրա Տիմիթրի, Եորկի Գօսթի վէ քիւթիւք Ալէքսան նամ քիմսէսիզլէր, Գետոյին եանընտա պարա օլտուղունու աքթարքլէրինտէն մէրգում զուլմը օլմասը ազմէթ իթտիլէր, վէ մէրգում Տաքօ մէմնունիյեթլէ

դապալ խօսուպ , հեման տէօրտիւ պէքլիքտէ , մահսուս պաշչավուշըն խանըն ալթընտա Պիւլպիւլ տէրէսի ճատտէ-սինին աղզը ճիհէթլէրինտէ , եանի Կէօլպաշը իլէ Զէյպա սոգաղը նամ մահալլէրին արասընտա քիւմթիւք Ալեքսանըն միւթէսարըֆ օլտուղու խանէսինէ կիթտիլէր (*) ։

Պետրոս արգատաշլարընըն էվէ վարըք վարմադ , կիւյա իշմիշ օլտուղու իշրէթ ալ կէլմիշ կիպի , պիր կալօն րա-գը տօլտուրթտու , վէ հեման ըճֆիգըլէրի իլէ չագըրպ գուլմար օյնամայա պաշլատը ։

Ֆագաթ խանէյի մէզքիւրէտէն պիր քաչ էվ եուգա-րըտա պուլունան ույղունսուզճա էվլին պիրինտէն արա-սըրա , բէստէն պիր խնկըթի սէսի , վէ պազէն տախի եիւք-սէք սէտա իլէ պիր գատընըն ֆէրեատու ֆիղանընը իշիթ-մէքլէ զիհատէսի իլէ մէրագ իտուպ , հէրնէ գատար պու հալին սէպէպինի , էվլին իշինտէ իգամէթ իթմէքտէ օլան իհթիեարէ պիր ճատը գարըյա սուալ իթտի իսէտէ , մէր-գումէ ճատը գարըտան « Պիր խատթա գատըն վարտը , հէր կիճէ պէօյլէ ֆէրեատու ֆիղան իտէր » ճէվապընը ալապիլմիշ իտի ։

Հէրնէհալ իսէ Պետրոս խանէյի մէզքիւրէտէ չագըրպ չագըրպ քէֆ սարխօշ օլտուղու հալտէ գուլմալը տէվամ իթմիշ , վէ պիր եիրմիլիք գայիմէսի գալանտա գատար թէքմիլ բարալարը պայըլըպ թեմիզլէնմիշ օլմաղըլա , սա-պահա պիր պուչուգ սաաթ գալարագ , արգատաշլարընը էվտէ պըրագուպ քէնտիսի համամա կիթմէքլէ աղըճըգ-ույուեապիլմէք մագսատըյըլա սոգաղա չըգմըշ , վէ Կէօլ

(*) Մահալլի մէզքիւր օ վագըթլար բէք պօզուգ պիր հալտէ իտի իսէտէ , համտօլա շիմտի թէմիզլէնմիշ օլմաղըլա օրթա հալ-լը էսնաֆ ֆագաթ նամուսլու ֆամիլեալէր իգամէթ իթմէքտէ օլտուգլարը ճիւմլէյէ մալիւմ տիր ։

պաշընտան տօլաշըրպտա Գիւլպիւլ տէրէսի ճատտէսինէ չըգ-մագտա իքէն, Նակխաշան գուլաղընա հէնուզ տօղմուշ պիր չօճուգ նալէսի իշիթմէքլէ, հէման արգասընա պա-գար պագմազ, պաշը սիյահ պիր շալ իլէ եօրթիւլիւ, ուզուն պօյլու գուրուճա ղայէտ պէտ չէհրէ, վէ թագ-րիպէն էլլի եաշընտա պիր գարը կէօրտիւքի, գուճաղըն-տա աճը աճը ֆէրեատ իթմէքտէ օլան պիր գունտաղա տարըլմըշ չօճուղուն աղզընա էմզիք չէքէրի թըգամագ-տա իտի։

Մէրգումէ Գէտիյի կէօրմէքլէ հէման եանընա եաղա-շուպ, վէ էնգարէլիլէրէ մախսուս օլան թէքէլլիւմ իլէ, « Աման ախպար Ալլահ աշգընա օլսուն շու իքի Օսմանլը լիրասընը վէ շու մասումը ալտա նէ եաքարըսան եաք » տէյերէք գունտաղը Գէտիյէ թագտիմ իթմէքլէ, հէման մահալի մէզքիւրտէ պուլունան տարաճըգ սօգագլարըն պիրինէ սաքարագ ճին կիպի կէօզտէն նիհան օլտու, մէրգում Գէտիք ղաթէն ուսգուսուզ, հէմ րագը իւֆիւ-նէթի վէ հէմտէ գումարտա ղայպ իթմիշ օլտուղու բա-րանըն աճըսըյըլա պիւսպիւթիւն սէրսէմլէնմիշ օլուպ, սա-լա սօրկու սիւալ իթմէյերէք, վէ սօնունու տիւշիւնմէք-սիզին, մէրգումէնին քէնտիսինէ թագտիմ իթմիշ օլտու-ղու գունտաղը, մաքինավարի պիր հալ իլէ գուճաղընա ալըպ, նէրէյէ կիտէճէյինի քէնտիսիտէ պիլմէյերէք Տօ-լապ տէրէսի ճիվարընա տօղրու շաշգըն շաշգըն եիւրիւ-մէյէ պաշլատը։

Խըրսըզ Գէտիք Տօլապ տէրէսինտէ տուրուպ պիրազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, Նակխաշան խաթըրընա պիր չէյ կէլմիշ կիպի ատըմլարընը սըգլաշտըրարագ, էլմա տաղընըն եանընտաքի եօգուշտան վէ թաշճըլարըն իչինտէն Բան-կալթըյէ տօղրու չըգմայա պաշլատը, վէ քէօշէպաշըն-տաքի գարագօլխանէնին էօնիւնտէն կէչմէմէք իչիւն սօ-

դաղա սաքըզ, Բանկալթինին արգա ճիհէթինտէ վագը Գըրմըզը խանըն հէնուզ աչըլմըշ օլան գահվէնին բէնճէ-րէսի ալթընա սօգուլուպ սօլուգ ալմայա պաշլատը ։

Գահվէճի հէնուզ տիւքքեանը աչըպ իրի վէ ըշըգլը ճամ ֆէնէրի բէնչէրէնին արգասընա գօյտուղու հալտէ տիւքքեանըն իչինի սիւբիւրմէյէ տալմըշ օլմաղըլա Պէ-տիյին օրաճըգտա կիզլէնտիյինի կէօրմէմիշ իտի, լաքին Պէտիք մէզքիւր ֆէնէրին ըշըղընտան պիւ խըլթիֆատէ, վէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէշէրէք « Պագալըմ այըմը դուրտ մը » տէմէքլէ, չօճուղուն եիւզիւնէ էօրթիւլմիւշ օլան դալընճա տիւլպէնտին իւսթիւնտէն գար տանէճիքլէրինի սիլ-քէրէք, եիւզիւնի աչտը, չօճուգ աղզընտա օլան էմզիյի էմմէքլէ սէսինի քէսմիշ իտի, Պէտիք չօճուղու մուայէնէ իթտիքտէն սօնրա, սարխօշլուղունտան տիլի տօլաշարագ, վէ էլինէ խոտպէխօտ սէօյլէշմէյէ պաշլայըպ, « Սաղըմըշ պէ, սէսինի քէստի իսէ պէն էօլտիւ զաննը իթտիմ, իշ-թէ պու թօհաֆ, անըլնտա պիրաէ պէօյիւճէք պէնի վարքի, էյէր գըզըլսա վագթընտա էյի բարա իտէճէք տիր » տիմէքլէ, էլինէ տիւլպէնտ իլէ չօճուղուն եիւզիւնի էօրթտիւ, վէ հէման Բանկալթի ճատտէսինէ չըգըպ, մէզարըլըղըն դարշըսընտա օլան պէօյիւճէք էվլէրի սիւզ-տիւքտէն սօնրա, մահալլէ մէզքիւրտէ վագը Սուրբ Յակոբ խասթախանէսինին էօնիւնտէ տուրուպ տէրին տէրին տիւ-շիւնմէյէ պաշլատը ։

Պէտիյին անըլնա տօղըրու քէմալի շիտտէթլէ, թիրթիր իլէ դարըշըգ էսմէքտէ օլան, դարաեէլ տէնիլէն րուզկեա-րըն թէէսսիրի իլէ, վարա վարա սարխօշլուգտան այըլմայա պաշլայըպ դուճաղընտա սօուգտան թիրիլ թիրիլ թիթ-րէմէքտէ օլան մասումը նէ եափաճաղընը տիւշիւնէրէք խասթախանէնին էօնիւնիւ տօլաշըր տուրուր իտի, վէ պիր արա եա մահալլէ մէզքիւրտէ պուլունան քէպիր խանէլէրին

պիրլիքտէ, վէ Խախօտ Սուրբ Յակոբ խասթախանէսի գաբուսընա ասարագ ալըպ եիւրիւյի վէրմէյէ թասավվուր իթմի իսէտէ, պիր տիւրլիւ գարար վիրէմէտի, չիւնքի Պէտիք հէր նէ գատար ախլագը պօզուգ վէ սէֆիհ պիր ատէմ իտի իսէտէ, էքսէրիյէն պու մագուլէ էշխասըն պարալարընա թամախ օլտուղու կիպի, մէրգում խըրսըզ Պէտիք տախի դայէթ մէրհամէթլի օլմադըղը, էկէր չօճուղու օքալարսա պըրագսա հէր հալտէ սօուղուն շիտէթինտէն տօնաճաղընա աղլը քէսէրէք «Եօգ եօգ կիւնահ օլը կիւնահ, պէն պու չօճուղու պըրագամամ» տէմէքտէ իտի։

Կէօրիւնիւյօրքի Պէտիք, պու պիկիւնահ մասումճըղըն, քէտէրու մատէրինին իշլէմիշ օլտուգլարը պիր խաթայէ հիչ պիր վազըթ մէսուլ թութուլամայաճաղընը, վէ մէրգումուն խայըրլարըն միւսթահագ օլտուգլարը ճէզայը, հիչ պիր չէյտէն խապէրի օլմայան պու պիչարէ մախլիւգըն չէքմէսի վաճիպ օլամայաճաղընը, քէնտի հիսսի թապիտի իլէ անլամըշ իտիքի, պալատէ իֆատէ գըլընտըղը կիպի «Պէն պու չօճուղու հէր հալտէ քէնտիմէ ճան էվլատը մագամընտա գապուլ իտէրիմ, էյէր Ալլահ անըն գըյմէթինի պանա կէօստէրիր, վէ նասըլքի տահա մէրգումէ սահիպ օլմատան պիլէ կէօստէրտի» տէյէրէք, պէտ չէհրէ գարըտան ալըպտա սալթասընըն ճէպինէ գօյտուղու իքի աոէթ Օսմանլը լիրալարընը եօգլատը։

Պէտիք չօճուղու քէնտի էվինէ կէօթիւրիւպ, մահալլէսինտէ հէնուզ տօղուրմուշ պիր գատընա, նէ եաբըլեաբմայըպ այտա օթուզ գըրըգ ղուրուշ վէրիպտէ, քէնտի էվլատլարը յըլա պունու տախի պէսլէմէսինի, մէրգումէ սիւտ վէրիր գարըյա ըէճա իթմէք նիյէթը խայրիյէսինտէ իտի իսէտէ, չի ֆայիտէքի, այտա պիր քէրրէ անճագ էվէ կիտէր օլտուղունտան, ֆամիլեասընըն նէզտինտէ զէրրէ գատար իթիպարը վէ նուֆուզը օլմամա-

ղրբա , չաճուպուն գաղալ օրունմամբ քէնաքինեն չխուժին թահտըննտա իտի , հալպուքը « Հէր նէ օրուրսա օլսուն , վէ եօլ իլէ օլմազսա զօր իլէ օլսուն եալէթտէ գալպուլ իթտիրըճէյիմ » տիյէրէկ հէման օրտաճըգտան եօլա տիւշիւլիւպ , Գէօրիւն թէրբէսինէ , եանի Փամիւրտալըն իդամէթ իթմէքտէ օլտուղու խանէյէ կիթմէքիչիւն , քէսմէն եօլլարտան , եանի Բանկալթըխանէքի դըշլա մէյտանը ճիհէթինտէն , անբեայի թէփէքըքիւրէ դօղրու օլմուշ օլտուղու հալտէ տաղլըն տալղըն Վալիտէ չէշմէսինէ տօղրու էնմէքտէ իտի ։

Իշբու աղչամնամա պէյնի միւթէմատիյէն եաղմուրտա օլան գար , պիր արա քէսիլմիշ իտի իսէ տէ եէնիտէն քէպր չիտտէթ իտէրէք , կէօզ կէօզիւ կէօրմէզ տուրէթտէ , տէհշէթլիւ պիր թիպի եօլաք տավուրմայա պաշլամըշըտը ։

Պէտրիք նէրէյէ պաստանտըղընը պիլմէզ հալտէ քէօր քէօրունէ պաշընը աըրպ կիթմէքտէ իքէն , նակեահան պաշընտա գարըն պիր պէզ էօրթիւլիւպ պօղազընտաքի սըգըրգալարընտան նէֆէսի քէսիլէրէք պէյնի տօլանար , վէ հէման տավրանմայա մէյտան պուլամայարագ եիւզիւն գօյու եէրէ գապանար , վէ պու տարպէյի նակեահ զուհուրատէն էնտուէ պէնտէ օլարագ նէ օլտուղունու պիլէմէյուպ , անճագ գուճագընտաքի միսաւմըն գարլարըն իչինտէ եուվարլանտըղը , վէ եուվարլանտըղըճա աղը աղը փէրիշան իթմէսինի իչիտէպիլտի ։

Պու արա իւչ քիշի պիրտէն պիրչարէ Պէտրիքին կէօյնի իւզէրինէ չէօքէրէք , պիրի մէրգումըն պաշընը քէմէնտ կիպի աթմըշ օլտուղու չուվալ գալընլըղընտա օլան պէզի իպլէր իլէ սըգը սըգըյա պաղլատը , վէ օպիրլէրի տախի իւսթիւնիւ պաշընը եօգլայարագ , ալթարընըն ճէպինտէն պէտ չէհրէ գարընըն , չօճուղու կէօթիւրմէսի իչիւն իւճրէթ մէգտարը յըլլա վէրմիշ օլտուղու իքի տանէ

Օսմանլը լիրասընը ալարագ, քէմալի սիւրաթլէ էլմասա-ղընա աօզլու սավուշուպ կիթտիլէր ։

Պէտիք պիր տըշըն գատար եիւքսէքլիքտէ եըղըլմըշ օլան գարըն իչինտէ օն տագըգա մըգտարը օ խանա պու խանա տէպէլէնիփ, նիհայէթ սօն տէրէճէ մէշագգաթլար իլէ պիր թագրիպ պէզի պաշընտան չըգարմայա մուվաֆֆագ օլապիլտի, վէ հէման այաղա գալգուպ տէօրտ խանընա նազար իտինճէ, մահալի մէզքիւրտէ քէնտինտէն պաշգա հիչ պիր ֆէրտը վահիտ պուլունմատըղընը, քէմալի խէֆֆու հիրաս իլէ կէօրտիւ ։

Պու արա շաֆագ աթմագ իւզրէ օլուպ, Բանկալթըտէքքի ֆըրէնկ քիլիսասընըն գամբանասը խալքը սապահ տուասը իչիւն քիլիսայէ տավէթ իթմէքտէ իտի ։

Կէրէք սօուղուն շիտտէթինտէն, վէ կէրէք վուգու պուլան պու տէհշէթլիւ հալլէրտէն պիզիմ խըրսըզ Պէտիքտէ սարխօշլուղուն զէրրէ գատար էսէրի գալմայուպ պիւթիւն պիւթիւնէ այըլմըշ իտի, վէ լայըգըյլէ օրթալըգ աղարմըշ օլմազըլա, պուլունտուղու մահալին, խանի, կէրէք գըշլա մէյտանընըն, վէ կէրէք Վալիտէ չէշմէսինին հէր պիր թարաֆլարընը, եյնէ արարճասընա արատը թարասը իտէ տէ, պիր միւմքիւն չօճուղուն էսէրինի պուլամատը, վէ պիր իքի բօնճ իչմէքլէ հէմ ըսընմագ, վէ հէմտէ ագլը պաշընա կէլիպտէ պու տէհշէթլիւ վագաայը տիւշիւնմէք, վէ քէնտինէ պէօյլէ պիր մուամէլէտէ պուլունան հայլազլարըն քիմլէր օլտուգլարընը անլամագ իչիւն հէման Եէնի չէհիրտէ էնիպ մէյխանէնին պիրինէ կիրմէք իսթէտի իսէտէ, ուֆագլըղը վարմը տէյու էլինի ճէպինէ սօգտուգտա, գարընըն վէրտիյի լիրալարըն աշըրըլտըղընը կէօրէրէք, էքտիյինի պիչմիշ, խանի բէք չօգ տէֆալար քէնտինին պաշգալարընա խաբարըղը իչին, իւք տէֆա օլարագ պաշընա կէլմիշ օլտուղունու, քէմալի

եղաւ ֆիլթուր իլէ անլատը ։

Խըրսըզ Պէտրիք պաշընա կէլէն շու մէմուլին ղայրի հա-լին սէպէպինի , եալընըզ թարասընը չալմագ նիյէթի իլէ օլմայուպ , իլլա պաշըընա չօճուղու էլինտէն գարմագ էֆքեարը իլէ օլտուղունու քէշֆ իտէպիլմիշ իտի իսէտէ , անճագ պու ֆիլլին ֆայիլլէրինին քիմլէր օլտուգլարընը վէ մէրգումուն մուլթէճասըըլարըն պու խուսուստա նէ կէօնա մէնֆաաթլարը պուլունտուղունու սօնունա գա-տար անլայամամըշ իտի իսէ տէ , հէր հալտէ մէրգում մասումըն վալիտէսի , մահալլի. մէզքիւրտէ օլ կիճէ ինլէ-յուպ ֆիղան իտէն գատըն օլտուղունտան ֆարգ իտէ-պիլտի ։

Խուլասայի քէլամ Պէտրիք օլ կիւնի սապահլէյին մէյ-խանէնին պիրինէ կիրուպ , խըրսըզլըգտան աղշամա գատար չագտըրղճա գուրտու , վէ գուրտուգճա չագտը , վէ նի-հայէթ քէօր սարխօշ օլտուղու հալտէ , պէլինէ պիր սալ-տըրմա սօգարագ տօղրու , կիճէքի ինխըլթի սէսի իշիտիլ-մէքտէ օլան խանէյէ կիթտի ։

Էվին իչինտէ պուլունան գարըլար Պէտրիյին պու հա-լինտէն սօն տէրէճէ իւրքէրէք ճիւմլէսի պիրէր տէլիյէ գաչըմըշ օլտուգլարընտան , Պէտրիք օտանըն պիրինտէ եա-բանալընըզ գալտը , վէ օտանըն տէրունինի քէշֆ իթմէք-տէ իքէն , տիվարըն իւզէրինտէ ասըլմըշ օլան պազը գա-րօլարըն իչինտէ , օլ կիճէ քէնտինէ չօճուղու թագտիմ իտէն պէտ չէհրէ գատընըն էշքեալը սիմասընը անտը-րըր պիր (ֆօթօղրաֆ) կէօզիւնէ իլիշմիշ օլմաղըլա , հէման թասվիրի մէզքիւրի ալըպ գօյնունա գօյտուգտան սօնրա , պաղըրուպ չըղըրմայա , վէ օտա գաբուլարընը թէքմէլէ-մէյէ պաշլայընճա , ֆէլէյին չէնպէրինտէն պիր քաչ տէ-ֆա կէչմիշ , ճին կէօզլիւ վէ տէօրտ քէօշէ ճատըն պի-րի , « Նէ իսթէրսին եավրում զօրուն նէտիր » տիմէքլէ

Պէտոյի գարշըլըսը, վէ Պէտիք տախի հիտայէթ իլէ «Գա-ըըլըրը իմթէրիմ ադշամքի վուգուաթը սօրաճաղըմ» տէ-տըկլինճէ, մէզքիւրէ ճասը գարը մէրգումէլէրի չըղըրըսը, Պէտիք սէրա պիր չէհրէ վէ թէհամիտ իղըրաղ իթմէքլէ մէզպուրէլէրի իմթիճվապ իթմէյէ պաշլատը իսէտէ, մէզ-պուրէ գարըլարըն ճիւմլէսինտէ պիր տըըղ վուգուայի հալի քիւլլիյէն ինքեար իթտիքլէրինտէ, Պէտիք վէֆգէլատէ հիտէթլէնիպ, վէ սապահտան պէրի իչմիշ օլտուղու րագ-գըընըն իւֆիւնէթի պիւթիւն պիւթիւնէ գաֆասընա աըշ-րայարագ հէման պէլինտէքի սալըըրմայա էլ աթըըղընը գարըլար կէօրիւնճէ, ճիւմլէսի պիրտէն ավազըըը օլ-տուղճա «Ծան գուրթարան եօգմու պիղի տօղրայօք» տէյու հայգըըմալարըյըլա, կէրէք գոմշուլար, վէ կէրէք ճիվարտա պուլունան զապթիյէ գօլու տէրագտայ եէթի-շիպ, Պէտոյին գօլլարընը արգասընա պաղլայարագ տօղ-րու գարագօլխանէյէ կէօթիւրտիւլէր։

Պէտիք, էվ պասըըլըսա գարըլարա պուշագ չէքմէք ճիւնհասը յըլա մահքիւմ օլուպ, թէմամ պիր պուչուգ սէ-նէ գատար մահպէստէ գալաըգտան սօնրա, պիր տահա պու կիպի հարաքէթը նամէրզիյէտէ պուլունմայաճագը-նա, վէ խանէյի մէզքիւրէյէ տալա կիրիչէք իթմէյէճէյի-նէ կիւճ պէլա կիւճ պիր քէֆիլ իրայէ իթմէքլէ մահպուս-տան չըգմըշ իտի, վէ շուտա մալիւմ օլաճաքի, հէր նէ գա-տար Պէտիք օլ կիճէքի վուգուայի հալի թէֆէրրուաթը-յըլա մահքէմէյէ իֆատէ իթմիշ իտի իսէ տէ, տարաֆը ալընմըշ օլմաղըըլա ճանիպը հիւքիւմէթտէն մէրգումըն ի-ֆատէսինէ չօգլուք էհէմմիյէթ վէրիլմէմիշ իտի։

Վէլհասըլ Պէտիք պու մատտէյի ահլամայա քէք չօգ ճահտա իգտամ իթմիշ իտի իսէ, էլան լայըգըյըլա ան-լայամամըշ իտիքի, պիրզիմ տղ չօգ պու խուսուստա մա-իւմաթըմըզ օլմաղըըլա, պիր քաչ սէօզ իլէ օգուճանլա-

ըրմըզա պէյան իթտիքատէն սօնրա ասըլ հէքեայէմիզէ ատէվտամ իտէլիմ ։

Շէօյլէ քի , համլինի վար իտէն գատըններն պուլունտուղու խանէնին միւլթէզամըրըֆէսի Թօբալ էպէ նամընտա , սօն տէրէճէ ախլաքը պօզուգ վէ ճանիյէ պիր ճատը իտի քի , էքսէրիյէն պու եօլտա ույղունսուզ վէ ղայրի մէշրու լօհուսալարը խանէսինտէ գապուլ իթմէքլէ լանըմ օլանը եարըրտ պէճէրէրէք նագտէն միւսթէֆիտ օլուր , վէ սակիքէ օլտուղու տէնաթը իգթիզաըընճա , չօգ տէֆա պիր պաշգասընըն էմրի միւճիպինճէ , վէ մահզա բարա գազանմագ սէվտասըյլա չօճուղու ալըր իքէն , վալիտէսինէն կիզլի օլարագ պիլա խիսաֆու մէրհամէթ պօղար իտի ։

Ցիլվազը օլ կիճէ մէրհում Թօբալ էպէ նամ ճատըը , մէզքիւր միասումը տախի հէր հալտէ թէլէֆ իթմէկ պապատը օլաճագ խայընտան էմի ալմըշ իտի իսէտէ , չօճուղու Պէտրիյէ Թէզալիմ իտէն պէտա չէհրէ գատընըն միւմանաաթըյլա իշպու ճինայէթը միւթէհիշէյի իճրա իտէմէմիշ իտի , զիրա մէրգում պէտա չէհրէ գատըն , Թօբալ(*) էպէնին բէք սատըգ տօսթու օլմաղըլա , հիչ պիր վէչհ իլէ միւմանիլէյնէնըն խաթըրընը գըրըամամագ օլտուղունտան , պիչարէ մասումճըղազ պու սուրէթլէ ճանիքէրը մէրգումէնին էլինտէն գուրթուլամամըշ իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ մէրհում գատըն , չօճուղու քըրըրըզ

(*) Մէրգումէ պէտա չէհրէ գատըն միւնէլ գատըմ Թօբալ էպէ տէնիլէն խասաիսէնին պաշ միւշթէրիսի օլուպ , չօգ տէֆա մէրգումէյէ պէօյլէ խայըրըը վէ բարա գազանմագ իշլէր գըլավուզլամըշ օլմաղըլա , պու սէպէպտէն մաղէյնէքէրինտէ սօն տէրէճէ սատըգանէ պիր տօստուգ բէյտա օլմասը միւնասիպէթի իլէ մէրսումէնին ֆօթօղրաֆը տիվարտան ասըլմըշ իտիքի , հէրնասըլսա քըրըրըզ Պէտրիյէ էլինէ կէչտիկի օզտայանտարըրըզա մալիւմ տիր ։

Պէտիկէ Թէսլիմ իտուպտէ էվէ տէօնտիւկիւնտէ , կերէք Թօքալ էպէ , վէ կերէք պաշգալարը , մուամիլէ յհայէ խիԹապէն « Աման Թէ յզէ (օ եօլտա ույղունսուզ էվլէրտէ օ կիպի գատընլարա Թէ յզէ իսմինի վէրտիքլէրի ատէԹը գատիմէտէն տիր) Նէ՛ եաբտըն , չօճուղու օ պօշ պօղազ վէ ընէղիլ հէրիֆէ նիչիւն Թէսլիմ իԹտին , օնա խըրսըզ Պէտիք տէրլէր քի , պու իշի եարըն ալէմէ չագ իտէճէք տիր » տէյերէք մերգումէյի կերէյի կիպի գօրգուԹտուլար , վէ հէման իքի իւչ էվ աշաղըտա օլան , վէ օլ կիճէ գումարտա Պէտիկին բարտաընը ալան , Քիւլթիւք Ալիքզանտ միւրաճաաԹ իԹտիքլէրինտէ , մուամիլէ յհ Ալիքզան տախի գարընըն իւճրէԹ մագամընըյլա վէրմիշ օլտուղու իքի ատէԹ լիրալարը Պէտիքտէն ալըպտա , քէնտիլէրի բայլաշմագ սէվտասը յըլա, արգատաշլարընը գանտըրըպ , եանի , Սալը Տիմիթրի իլէ Եըրըգ Գօսթէյի մայէԹինէ ալարագ , խըրսըզ Պէտիկին իւզէրինէ նակեահան հիւճիւմ իԹմիշլէր իտի քի , օնտան սօնրասը օգուեանլարըմըզա մալիւմ օլմաղըլա Թէքէրրիւրէ հաճէԹ կէօրմէյիզ ։

Անճագ չու գատարընը պէյան իԹմէմիզ էլզէմ տիր քի , պու վագաանըն իրԹէսի կիւնի սապահլէյին էրքէն , օրԹալըգ սօուգտան ճամ կիպի տօնմուշ օլտուղու հալտէ , մերգումէ Թէ յզէ Թէսմիյէ գըլընան պէտ չէհրէ գատըն , Սալը Տիմիթրի նամ հայլազըն մուավէնէԹի իլէ չօճուղու ալըպ Եէնի քէօյէ կէօԹիւրտիւ վէ Գանլը էպէ տէնիլէն աճիւզէնին Թավսիյէ յի մախսուսէսի իլէ , կէչէն ֆասըլլարտա չէնտա տէֆա զիքրի սէպգաԹ իԹմէքլէ մալիւմիւմիւզ օլան Ջօհի նամ գատընա Թէսլիմ իԹմիշլէր իտի քի , մերգումէ Ջօհի տախի , պազը շարԹլար իլէ չօճուղու գապուլ իԹմիշ իտի ։

Մասումը մէզքիւրըն Թանըտըղըմըզ Սիվրիգօզ նամ

հայլազճըգ օլտուղու անլաշըլմըշ իսէտէ, մէրգումըն բէ-տէրու վալիտէսինին քիմլէր օլտուղունու, վէ բայիթահտըմըզըն գանգը ճիհէթլէրինտէ սաքին օլտուգլարընը վէ մումաիլէյհա պէտ չէհրէ գատընըն մէրգուման իլէ, նէ տէրէճէլէրէ գատար մինասիպէթի պուլունտուղունու, հէքեայէմիզին տէվամընտան անլաշըլապիլէճէյի տէր-քեար տըր ։

ԵԻՐՄԻ ԻՒՉԻՒՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՊԻՐ ԷՍԿԻ ՏՕՍՏ

Գալաթէ իֆաթէ գըլընըրըզ կիպի, խըրսըզ Պէտիք Սիվրիգօղըլը էմնայի րահաթ հէմ կիտէր վէ հէմտէ տէրին տէրին տիւշիւնիւր իտի, մէրգում կիւյա գուվվէյի ադլիյէսի իլէ, օն իքի սէնէ էվէլքի էսրար բէրտէսինի եըրթըրպտա վուգուայի հալի անլամագ իսթէր իտի իսէտէ, պիր միւմքիւն իչին իչինտէն չըգամայըպ, անճագ իւմիւտի Ջօհի նամ գատընտա գալմըչըտը քի, հէր հալտէ մէրգումէյի իսթիճվապ իթմէքլէ, պու մուամմայը հալլ իտէճէյինի զաննի իթմէքտէ իտի ։

Ֆիլ հագըգա մէզքիւր վագաանըն զուհուրընտէն պէրի, օն օն իքի սէնէ կէչմիչ իտի իսէտէ, պիզիմ Պէտիք, քէնտի կիպի պիր գապատայըճա օլան մէմուլյին ղայրի պիր հագարաթը էօյլէ մուրուրի զէման իլէ բէք գօլայ ունուտուլուր տաէմիլէրտէն տէյիլ իտի, զիրա մէրգում, վագայի մէզքիւրէ սէպէպի իլէ, սօյուլուպ տէօյիւլտիւքտէն պաշգա, հաթտա պիր պուչուգ սէնէ մահպուստա պիլէ գալտըղընը խաթըրնա կէթիրտիքճէ, մէզքիւր վուգուաթ, հէման օլ կիւն վուգու պուլմուշ կիպի հիտէթլէնիր իտի ։

Նասըլքի տէմինչիգ Սիվրիգօղ, ղայէթ գուրնազ պիր չօճուգ օլմաղըլա, մէրգում Պէտիքին պէօյլէ թէֆէքքիւր տէրեասընա տալտըղընտան, հէր հալտէ քէնտինտէ պիր չէյ վար օլտուղունու քէշֆ իտէրէք, ուսուլ իլէ Պէտիքին օմուզունա տօգունտու, վէ իսթիհզա թարզըյըլա ։

— Ձօգ տխուշխինկյօրսուն տայը, ղալիպա պէնիմ տօղուշումուն, սէնճէ պիր մինասիպէթի օլմալը տըր, տէտի։

Պէտիք Սիվրիգօղըն պու տօղունուշունտան, եայլը պիր զէնպէրէքտէն թահրիք օլուրճասընա սիլքինտի. վէ ույգուտան օյանըր կիպի պիր հալ իլէ մէրգումըն սուալինէ ճէվապէն . . ։

— Պիր շէյ եօգ, պէն պաշգա շէյ տիւշիւնմիյօրտում։

— Հայըր, օլամազ մութլագա պէնիմ հագգըմտա տիւշիւնիյօրտուն։

Պէտիք մէրգումըն պու սէօզլէրինտէն մութէէսսիր օլարագ, աղըր պիր վագար քեսպ իտուպ, վէ սէօզլէրինէ էհէմմիյէթ վիրէրէք, շու վէճհիլէ ճէվապ վէրտի։

— Սիվրիգօղ, էվլատըմ պիլմիշ օլ քի, պէն սէնի չօգ սէվէրիմ։

— Թուծտըլըմ քի սահիհէն սէվէրսին, ֆագաթ նէ չըգար պունտան։

— Ձօգ խայըրլը շէյլէր չըգար։

— Պէնիմ իչիւն էն խայըրլը շէյ պարա գազանմագ տըր։

— Վագա էօյլէ, վէ պէնիմ խայըրլը տէտիյիմ շէյտէ, անճագ սէնին պարա գազանման վէ տահա ազըրուսու զէնկին օլման իչիւն տիր։

Սիվրիգօղ, խըրսըզ Պէտիքին սէօյլէտիյի սէօզլէրինէ զէրրէ գատար էհէմմիյէթ վէրմէտիքտէն պաշգա, տահա էյլէնմէյէ գալգըշարագ, գահգահա իլէ կիւլտիւ վէ մէրգումըն սէօզիւնէ ճէվապ օլարագ։

— Պու իշտէ էլպէթ սէնինէ պայըն վար, տէյի՛լմի, տէտի։

— (Սիվրիգօղուն գուլաղընտան սասուլ իլէ չէքէրէք) վայ . . . չէյթան չէքիճի։ պէնիմ իլէ էյլէնիյօրմուսուն, լաքին պիլմիշ օլասըն քի պէն . . ։

Սիվրիգօղ մէրգումըն քէլամընը գաթ իտէրէք, « Հէր

նէ հալ իսէ շիմտի օնլար լազըմ տէյիլ, իշթէ կէլտիք, սինեօր Նիգօլաքի սէնի պուրատէ պէքլէյէճէք իտի » տէմէքլէ, Պէտրօյի ղայէթ վասի պիր մէյխանէտէն իչէրի սօգտու։

Վագըթ ագշամ օլմասը մինասիպէթի իլէ թէք թիւք ագշամճըլար, կըտալարընը էօնլէրինէ ալըփ չագըմայա պաշլամըշլար իտի. Վէ մէյխանէնին տէստկեահտարը տախի, մէզէլիք թուրփ րէնտէլէմէքտէ իքէն, Սիվրիգօզ մէրգումըն եանընա եանաշըփ Նիգօլիյի սիւա՛լ իթմէսիյիլէ, տէստկեահտար մէրգումա ճէվապէն...։

— Սինեօր Նիգօլաքի, պիր պուչուգ սաաթտան զիեատէ տիր քի, սէնի վէ արգատաշընը պէքլէմէքտէ իտի, ֆագաթ իւսթիւ պաշը թէմիզ գալան թօն պիր ատամ կէլիփ, մէրգում իլէ պէրապէր գահվէ իչմէյէ կիթտիլէր։

— Կիթտիյի մահալի սէօյլէմէտի՞ մի։

— Հայըր, լաքին շիմտի կէլէճէք, կէլիրլէրսէ օթուրտունըզ տէյու, պանա ըսմարլատը։

— Պէտրիք Նիգօլինին օրատա օլմայուպտա սօնրա կէլէճէյինի մէյխանէճիտէն խապէր ալընճա Սիվրիգօզա խիթապէն, « Սէն պուրատա օթուր պէնիմ աղըճըգ իշիմ վար, եարըմ սաաթա գատար կիտէր կէլիրիմ, էյէր Նիգօլի կէլիրսէ պէնի պէքլէսին տէմէքլէ » գարուտան արշարը չըգըպ վէ ատէթա գօշարագ Թաթավլա եօլունու էլէ ալտը։

Սիվրիգօզ էվէլա մէրգումըն պըրագըրպ կիթմէսինէ թաաճիւպ իթտի իսէտէ, սօնրատան « էլպէթտէ պիր իշի օլմալը » տէյէրէք էհէմմիյէթ վէրմէտի, վէ մէյխանէճիյէ եարտըմ իթմէյէ պաշլայըփ, կէլէն միւշթէրիլէրին քիմինէ աթէշ վէ քիմինէ րագը կէօթիւրիւփ կէթիրմէքտէ իտի։

Պէտիք պիր ան էվվէլ Թաթավլայա կիթմէք իչիւն, քէսման եօլլարտան գօշարագ, Նիհայէթ մահալի մագսուտինէ եէթիշիւպ, տօղրու չամաշըրճը Ջօհինին էվինէ կիթտի, վէ խանէյի մէզքիւրէտէ, պազը էշեալէրինի մուհաֆազա իթտիկի սանտըղը աչըպ, ալթիւսթ էտէրէք, Վահանըն չանթասընտան պուլտուղու էվրագըն իչինտէն, ղայէթ էսկի քեաղըտլարա սարըլը պիր չէյ պուլուպ, սալթասընըն ճէպինէ վազ իթտիքտէն սօնրա, աճէլէ իլէ գաբուտան տըշարը չըգար իքէն, մէրգումէ Ջօհի Պէտի-յին չաւ հալինէ Թաաճիւպ իտէրէք, մէրգումա խիթապէն։

— Նէ օ տայը Պէտիք, սէնտէ պիր Թէլաշ կէօրիւյօ-րում, Թազէ պի՛ր չէյմի եագալատըն։

— Պիր չէյ եօգ . . ։

— Սըգը սըգըյա սանտըղը գարըշտըրըյօրուտունա ։

— Պիր չէյ լազըմ օլտուտա ալմայա կէլտիմ։

— Վարըսա բէք լազըմըը պի՛ր չէյ օլմալըյըտը։

Պէտիք մէրգումէնին իշիտէմէյէճէյի սուրէթտէ բէս-տէն օլարագ, « Եարըն նէ օլտուղունու անլարսըն » տէ-յէրէք, հէման գաբույը գաբայըպ տըշարը չըգտը։

Ֆիլ վագը մէյխանէճինին տէտիկի կիպի, Նիգօլի մէյ-խանէտէ Պէտիկի պէքլէմէքտէ իքէն ժան կէլիւպ մէր-գումը չըղըրմըշ, վէ իքիսի պիրլիքտէ Գասըմբաշատա Գուլագսըզ նամ խըլամ մահալլէսինտէ վագը, Թէնհա պիր գահվէյէ կիրուպ, ղայէթ մահրէմանէ օլարագ ու-զուն միւտէթ կէօրիւշմիւշլէր իտի։

Ժանըն Նիգօլի իլէ նէ մինասէպէթի օլտուղունա, Թա-պիյի օգուեանլարըմըզ Թաաճիւպ իտէճէքլէրինտէն, պու իքի խապիսլէրին պիրպիրլէրիյլէ օլան աշինալըգլարը-նըն սէպէպինի, վէ իթտիքլէրի մուլագաթըն նէտէն ի-պարէթ օլտուղունու մուխթասարէն պէյան իթմէմիզ էլզէմ տիր։

Նասըլքի պունտան ագտէմ իֆատէ իթմիշիզ, Ժան ղայէթ սէֆիհ վէ գըլըգլը գըյաֆէթլի չարգընըն պիրի օլմադըղը, կէրէք վէլինիյմէթի մադամընտա օլան չօր-պաճըսընը զէվճէսինի մատամ Տէրպանեան, վէ կէրէք քէնտի խանէսինտէ ատէթա մէթրէսի կիպի օլան էնգա-րէլի պէսլէմէ իլէ վագըթ կէչիրիր իքէն, չէհվէթը նէֆ-սանիյէսի ուղրունա հալու մէվգըսընը, վէ նամուսունը տախի ֆէտա էտէրէք, մէրգումէլէյհտէն կիպի Պէյօղլու-նուն ույղունսուզ մահալլէրինտէ իգամէթ իթմէքտէ օլան ղայէթ ատի, վէ րէզիլէ գարըլարտան խապիսէնին պի-րինի տէ, այրըճա պիր խանէ իսթիճար իթմէքլէ ալըպ օթուրմուշ օլտուղունու պիլիրիզ ։

Թէսատիւֆաթը ղարիպէտէն օլարագ, Ժանըն իւչիւն-ճի մէթրէսի պուլունան րէզիլէնին Մարիզօ նամ գըզգա-րընտաշը տախի հէր տիւրլի խապասաթու չինաէթտէ նէք-թա ու պի հէմթա օլան Թանըտըղըմըզ Նիգօլի նամ սա-րիքը մահիրին տօստու օլուպ, չօգ տէֆա Ժանըն մու-վաճէհէսինտէ, կիւյա էնիշթէսի սայըլան, եանի գըզ-գարտաշընըն տօստու Նիգօլինին պահսը կէչմէքլէ, րէ-զիլէյի մէրսումէ, քէմալի իֆթիխար իլէ սըրգաթ վէ ճի-նայէթ խուսուսունտա մէրգումըն մէհարէթի ֆէվգէլա-տէսինի մէտհու սէնա իթմէքտէ օլտուղու կիպի, հաթթա պիր իքի տէֆա տախի քէնտի էվինտէ մինասիպէթ ալ-տըրարագ, խասսէթէն Ժանը, մէրգում խըրսըզ Նիգօլի իլէ կէօրիւշտիւրմիւշ իտի ։

Ժան պիչարէ Վահանըն ալէյհինտէ թասավվուր իթ-տիյի ճէհէննէմքեարի տուզաղը սուհուլէթ իլէ պաշա չըգարապիլմէսի իչիւն հէր հալտէ, մէրգում Նիգօլի կի-պի, կէօզիւնի պուտագտան սագընմազ, քիւսթախ, սօն տէրէճէ քեաթիպը էսրար, վէ հէր տիւրլի խապասաթտէ չէօհրէթշըրար պիր խապիսին մուավէնէթը լազիմանէսինէ

մուհթաճ օլտուղու տէրքեար օլմաղըլա , պէօյլէ սըր վէ-
րիպտէ սըր վէրմէզ պիր մուավինի կէօքտէ արարըքան
եէրտէ պուլմուշ կիպի սէվինէրէք , հէման մէթրէսի օլան
ըէզիլէյի մէրսումէնին թէվասութըյըլա , մէրգում Նիգօ-
լիյի պուլուպ կէօրիւշմիւշ , վէ թասավվուր իթտիյի բը-
լանը թէֆէրրուաթըյըլա մումաիլէյհէ պիլտիրմիշ օ-
լուպ , վէ մէրգում տախի Ժանըն քէնտույէ բըզհար էյթ-
միշ օլտուղու բըլանըն պաղը ճիհէթլէրինի թասհիհ , վէ
նօգսանըընը իքմալ իթտիքտէն սօնրա , հէման իյճապը իճ-
րասընա թէշէպպիւս իթմիշ իտի ։

Վէ իշթէ պու մինասիպէթ իլէ իտիքի , Ժան Նիգօ-
լիյէ պու մատտէնին հազգընտա սօն թալիմաթընը վիր-
մէք մագսատըյըլա , Գասըմ բաշատէքի մէյխանէտէ խաս-
սէթէն պու իշ իչին խըրսըզ Պէտիյի պէքլէմէքտէ օլտուղու
հալտէ ալըպ պիր գահվէյէ կէօթիւրմիւշ վէ ուզուն միւ-
տէթ կէօրիւշմիւշլէր իտի ։

Ժանըն Նիգօլիյէ իթա իթտիյի սօն թալիմաթ , Վա-
հանըն տէնիզտէ ղայպ իթմիշ օլտուղու էվրագըն հագ-
գընտա իտի , չէօյլէքի էվրագը մէզպուրէնին , Պէտիյին
եէտինտէ պուլունմասընա տայըր , Վահանըն թախմինլէնի ,
վէ հէր նէ գատար մէրգում Պէտիյին պու խուսուսը քիւլ-
լիյէն ինքեար իթմիշ օլտուղունու Ժան Վահանտան իշիթ-
միշ , վէ անլամըշ իտի իսէտէ , պու մագուլէտէ օլանլար ,
քէնտիլէրինէ հէմէֆքեարու հէմ մէշրէպ օլան , ըէֆիգ-
լէրինտէն հիչ պիր շէյ կիզլէմէզ օլտուգլարընտա տախի
գանաաթ կէթիրէրէք , շայէտ խըրսըզ Պէտիյին նէզտինտէ
պէօյլէ պիր շէյ վար իսէ , աղզընը արայըպտա հէր հալ-
տէ էլէ կէչիրմէսինի , Նիգօլիյէ էքիտէն թէնպիհ իթմիշ
իտի ։

Նիգօլի աղ չօգ զէքի , վէ գուվվէյի ագլիյէ սահիպի
պիր ատէմ օլմաղըլա , Ժանըն իթիխազ իթմիշ օլտուղու

թէտապիրէ ակեահ օլունճա , էվրագը մէզքիւրէնին վի-ճուտինտէն հուսուլէ կէլէճէք օլան մուհաւէնաթը բէք գօլայ քէշֆ իտէպիլիւպ , պու խուսուստա , եանի էվ-րագը մէզքիւրէյի էլէ կէչիրէպիլմէք իչիւն , հիչ պիր չէյ տիրիղ իթմէյէճէյինի վատ իթմէքլէ , մէրգումտան մու-ֆարէգաթ իտէրէք խըրսըզ Պէտիյին քէնտիսինի պէք-լէմէքտէ օլտուղու մէյխանէնին եօլունու թութտու ։

Էզ ճիւմլէ ժան , անճագ եիւզտէ եիրմի էվրագը մէզ-քիւրէյի Պէտիյին եէտինտէ մէմուլ իտտիւպ , վէ մէրգումըն պու մատտէյի քիւլլիյէն ինքեար իթմէսինի տախի , մահզա գօրգուսունտա համլ իտէրէք , չայէտ մէրգումըն եէտինտէ պէօյլէ պիր չէյ եօղըսա տախի , հիչ օլմազսա պիր թէճրիւպէ իթմէքլիյի տուշիւնմիւշ իտի ։

Հէրնէ հալ իսէ , կէլէլիմ պիզիմ խըրսըզ Պէտիյէ , մէր-գում Ջօհինին խանէսինտէն չըգըպ քէմալի չիթապլէ եիւրիւյէրէք տօղրու մէզքիւր մէյխանէյէ կէլտիյինտէ , վագըթ կէչմիշ , վէ սուլար գարարմայա պաշլամըշ օլմա-ղըլա , կէրէք մէյխանէ վէ կէրէք միւշթէրիլէր , գանտիլ-լէրինի եագմըշ օլուպ , (չէքմէզ էլէմու մինհէթինի զէրրէ ճիհանըն , բէքճէ սարըլան տամէնինէ բիրի մուղանըն) մըսրայի նէշէֆէզասը վէհվասընճա , իլք ագշամտան մահ-զունու միւքէտտէր հալ իլէ մէյխանէյէ կէլէն միւշթէ-րիլէր սազըյը կիւլէնտամ , վէ ճամը կիւլֆամ սայէսինտէ հէր պիր տէրտլէրինի ունուտուպ եիւզլէրի կիւլէր , վէ քէյֆիյէթը սահպա իլէ պիրէր քիւշէյէ չէքիլմիշ օլան մէճլիսի ընտան , կեահ շարգըու կազէլխան , վէ կեահի նազըրէզէնը զէֆգու շատտան օլմագտա իտիլէր ։

Պէտիք մէյխանէյէ կիրինճէ էլան Նիգօլինին կէլմէ-տիյինէ թաաճիւպ իթմէքտէ իքէն , .քէնտի ըսմարլամագ-սըզըն մէյխանէճի եարըմ օգգալըգ պիր շիշէ րագը , վէ պէօյիւճէք պիր թապագ իլէ թուրբ սալաթասը կէթիւ-

ըլլալ, մէրգումըն էօնիւնտէքի թահտատան մամուլ եուվարլագ սօֆրայա վազ իտէրէք «Սինեօր Նիգօլաքիտէն ճապա» տէյուպ կիթտի։

Պէտիք էօնիւնտէքի գատէհի լէպալէպ տօլտուրուպ, (հարամա հէլալ գաթմայարագ) եանի սու տախի գօյմայարագ պիր քաչ տանէ եուվարլատըգտան սօնրա, Սիվրիգօզը Նէզտինէ չըղըրուպ օթուրթտու, վէ սալթասընըն ճէպինտէն, մուրուրի զէման իլէ էսկիմիշ, վէ բարա բարչա օլմուշ քեաղըտլարա սարըլը պիր ֆօթօղրաֆ չըգարտըքի, մահֆազասը կիրլի էսկիմիշ վէ սար սարը քէսիլմիշ իտի։

Մէրգում, թասվիրի մէզքիւրի պիր էյի սիւզտիւքտէն սօնրա, Սիվրիգօզա թագտիմ իթմէքլէ, «Շու թասվիրին սահիպէսինի թանըրմը՞սըն» տէյու սուալ իթտի։

Սիվրիգօզ թասվիրի կէօրիւնճէ պիրտէն պիրէ սիլքինտի, վէ քէմալի հայրէթ իլէ պիր մըգտար թասվիրի մէզքիւրէ պագտըգտան սօնրա, «Ահ էվէթ պու գարըյը թանըրըմ, հէմ բէք էյի թանըրըմ» տէտի։

— Նէրէտէ կէօրմիւշ օլտուղուն խաթըրընա կէլմէ՞յօրմը։

— Նա՞սըլ կէլմէյօր, պու գատընը չօգ տէֆա, պէնի տէօյէրէք սէօյէրէք պէօյլիւթմիւշ օլան եաղմաճը գատընըն էվինտէ կէօրմիշիմ։

— Նէ իչին օրայա կէլտիկինտէն մալիւմաթըն վա՞րմը։

— Պազը պազը անալըղըմա բարա կէթիրիր իտի, հաթտա պիր կիւն պիլմէմ նէ սէպէպէ մէյանի մէրգումէ իլէ մաապէյնլէրինտէ պիր մարագա վուգու պուլտու քի, օնտան սօնրա պիր տահա եիւզինի կէօրէմէտիմ։

— Տէմէքքի արթըգ բարա կէթիրմէտի, տէյի՞լմի։

— Էվէթ, շիմտի անլայօրումքի, տաեագ եէտիկիմին սէպէպի, մէրգումէնին բարա կէթիրմէտիկինտէն նէշաթ իթմէքտէ իտի։

Պետիկ Սիմիրկօղլին ելլնալէն թասմիրի ալարագ, տըղպամ իլէ քերազըրա տալըրպ ճեպինէ գոյտու, վէ պիր գատեհ րագը տահա չագտըրգտան սօնրա մերգումա խըթապէն, «Ճիմսի ելպէթ անլատըն քը, իշթէ սէնին տօղուշունտա պիր եսրար վարըմըշ, վէ եկեր քիմսէյէ պիր չէյ տէմէյիպտէ սէօզիւմի տիյնէյէճէք օլուրսան, պու եսրարըտան սանա չօգ ֆայտալէր չըգապիլիր» տէմէքլէ, պիչարէ չօճուղու թաաճիւպ տէրետասընտա պըրագտը։

Վագտա Սիմիրկօղ, հէր նէ գատար խօլտա կէլիրիքէն, խըրսըզ Պետիկյին ասրուշլարընա էհէմմիյէթ վիրմէյօր իտի իսէ տէ, մէզքիւր թասվիրի կէօրիւնճէ, հէր հալտէ քէնտի տօղուշու հագգընտա պիր եսրար օլտուղունա, վէ պու եսրար բէրտէսինին բէք օլունմասը միւճերրէտ խըրսըզ Պետիկյին մուավէնէթի իլէ օլաճաղընա էյիտէն ագըլը քէսէրէք, մերգումըն էլինի թութտու, վէ ատէթա րէճա մէգամըյըլա քէլամէ աղազ իտուպ . . .։

— Ցէմէք օլուրքի, սէն պէնիմ . . .։

Սիվրիգօղ սէօզիւնի իթմամ իտէմէտի, չիւնքի Պետիք մերգումըն քէլամընը գաթ իտէրէք, «Ցուս օլ իշթէ Նիգօլի կէլտի, չիմտիքի հալ պու իշի մերգումտան կիզլէմէմիզ լազըմ կէլիր, իլէրտէ կէօրիւշիւրիւզ» տիմէքլէ, միւպտահասայէ խիթամ վէրտիլէր։

Ֆիլ վագը Նիգօլի տիւզկիւնճէ պիր գըեաֆէթ իլէ մէյխանէտէն իչէրի կիրուպ կէօզիւ իլէ Պետիկյի արամագտա իքէն, Պետիք մերգումը սէսլէյիպ, «Նիգօլի պուրատայըզ տէյու» եանըմա տավէթ իթտի։

Պու իքի հայլազլարըն, պիրիպիրլէրինէ իթտիքլէրի րազըպէթու ինհիրամը կէօրմէք կիպի թօհաֆ պիր հալ օլամազըրտը, չէօյլէքի Պետիք հէր նէ գատար սինճէ Նիգօլիտէն պէօյիւք, վէ անտէն եսկի պիր խըրսըզ իտի իսէ տէ, մերգում Նիգօլիյէ ուսթա սըֆաթը վիրէրէք թա-

Թիֆ խոսուպ, «պույուրուն ամաթա Նիգօլի» անմէքլէ, ներինաէն գըլեամ, վէ Նիգօլիյէ քէնափ ներինաէ օթուր-մաղինը խալըամ իթտի, վէ պէրապէրինաէ պիր մըգտար չագըրպ, չունտան պունտան կէօրիւշտիւքտէն սօնրա, Նի-գօլի պահսա կիրիշերեք, չու վէչհիլէ քէլամէ խըթիտար էյլէտի :

— Էյ տայը պէտիք, չիմտի օնլարը պըրագըլըմտա, իշ հագգընտա կէօրիւշէլիմ, նէ ճարբըյօրսուն պագալըմ, պիր չէյ պէճէրէպիլիյօ՞րմուսուն :

— Պիր չէյ ճաբարըղըմ եօգ, պարա (մանիֆար) աթըր-յօրում, վէ պարը (բարէլէ) չըգարեօրսամտա, հիչ պիր չէյ օլմայօր :

— Աստմ էօյլէ չէյլէրտէն, նէ մէնֆաաթ հասըլ օ-լապիլիր :

— Էյ նէ ճարաասըն գարտաշ, հիչ օլմազսա աճ գալ-մամագ իչին . . . :

— Տայը Պէտիք պիլիրսինքի պէն սէնի աճըրըմ. վէ բարա գազանմանը խսթէրիմ :

— Էվէթ պիլիյորիմ, սաղ օլ, պիզ զաթէն էսկի տօստ աէյի՞լմիյիզ :

— Վէ իշթէ էսկի տօստ օլտուղումուզ իչիւն տիրքի, սէ-նի խայըրըը պիր իշ իչին Սիվրիգօզ իլէ պուլուշայա չըղըրթըմ :

— Սաղ օլ, պէնտէ էլպէթ խուսմէթսինտէն կէլիրիմ :

— Լաքին պարը չարթըլար պէնտան իտէճէ յիմքի, պուն-լարը գապուլ էտմէլիսին, պիրինճիսի չու տըր քի, հիչ քիմսէյէ պիր չէյ տէմէյէճէքսին :

— Օ թարաֆտան ասլա մէրաք էթմէ, չիւնքի զա-թէն պէնիմ թապիաթըմը պիլիրսին :

— Հէր նասըլ իսէ, չիմտի բարան վա՞րմը :

— Բարա՞մը, պէնտէ բարա նէ կէզէր :

— Շիմտիլիք սանա պէշ տէօքմէ (մէճիտիյէ) գատար

Թօգա եաէրոէմ իշինէ կէլի՞րմի ։

Պէտիք մէճիտլյէլէրին սէօզիւնի իշիտինճէ տաւհա էլլինէ կէչմէտէն, կէօզլէրի եըլտըզ կիպի բարլատը, վէ Թաաճիւպ իլէ Նիգօլինին եիւզիւնէ պագարագ . . . ։

— Պէն սանա քիմեամը սօրույօրում, տէտի ։

— Բէք ալա, էօյլէ իսէ տինյէ պէնի քի, չարթլարըմը սէօյլէյիմ ։

— Սէօյլէ պագալըմ ։

— Նաարլըքի տէտիմ, էվէլա քիմսէյէ պիր չէյ տէմէյէճէքսին, օնտան սօնրա սանա հէր պիր տէյէճէյիմ սէօզլէրէ գարշը կէլմէյէրէք, վէ սէպէպինի տախի սօրմաեարագ նօգթասը նօգթասընա եճրա իտմէլիսին ։

— Էլիմտէն կէլիր չէյլէր իսէ նիչիւն եաբմայաճաըմ ։

— Օնտանտա գօլայ չէյ օլամազ ։

— Տէտիյին չօրիզ (խըրսըզլըգ) իշի տէյի՞լմի ։

— Հայըր հայըր, պէնիմ սանա տէյէճէյիմ չէյ խըրսըզլըգ օլմատըգտան պաշգա, պէլքիտէ սէվապ տըր ։

— Սէօյլէ Ալլահը սէվէրսէն, նէ՛ իմիշ պագալըմ ։

— Պունտան իւչ այ գատար ագտէմ, եանի Պէյօղլու եանկընըն իլք ագշամըսը, տէնիզէ տիւշմիւշ պիր տէլիգանըյը գուրթարաըղըն էլպէթտէ խաթըրնտան չըգմամըշտըր ։

— Էվէ՛Թ, հաթտա պէն օ տէլիգանըյը չօգտան Թանըըրտըմ ։

— Պիլիրիմքի Թանըրըրտըն, հալպուքի պիզ պիրիպիրիմիզի պիլիրիզա, սէն մէրգում տէլիգանըյը Թանըյըպ եախօտ անճըտըղընտան գուրթարմայա սավաշմատըն, իլլա զավալլընըն էլինտէն տէնիզէ տիւշէն չանթայը էլինէ կէչիրէպիլմէք իչիւն քէնտինի տէնիզէ աթտընըզը տէյի՞լմի ։

— Պէն չանթա մանթա կէօրմէտիմ ։

— Վագըա սահիպլինէտէ պէօյլէ տէյերէք ինքեար իթթալյինի իշիթթիմ։

— Պիր ատամ պիլմէտիյի չէյի էլյէթ ինքեար էտէր։

— Էօյլէսի տէյիլ գարըն այաղը, սէն էյի պիլիրսինքի պէն տօլմա եութմամ, վագըա պաշգալարընա պու մատ-տէյի ինքեար էթմէք նէ գատար ագըլսըզ իսէ, պէն-տէն կիզլէմէքտէ օնտան զիատէ համագաթլըգ տըր, չիւնքի չանթանըն սէնտէ օլտուղունու էյի պիլիրիմ։

— (Գօղուլարագ) Նէ՞տէն պիլիյօրսուն։

Նիգօլի, էլինի չէնէսինէ գօյուպտա, քէնտի սէօզլէ-րինի տըգգաթը թըփմէ իլէ տինլէմէքտէ օլան Սիմիօն-ղա խըթապէն, «հայտէ Սիմիօնղ պիրազ էօթէ պէրի կէզտէ կէլ» տէյինճէ, Սիմիօնղ պիլա իթիրազ մէր-գումընըն եանընտան գալգարագ մէյխանէճինին եանընա վարուպ, էվէլքի կիպի մէրգումա եաըտըմ էթմէյէ պաշ-լատը։

Սիմիօնղ կիթտիքտէն սօնրա, Նիգօլի ազիմ պիր վագար քէսպ իտուպ, վէ սէօզլէրինէ վէֆգէլատէ պիր էհէմմիյէթ վիրէրէք, մանատար պիր պագըշ իլէ խըրսըզ Գէտիյին եիւզիւնէ պագտըգտան սօնրա․․․

— Շիմտի տէյէճէք սէօզլէրիմի էյի տինլէ, պէն սէն-տէն, չանթանըն իչինտէն պուլտուղուն բարաստան բայ խսթէմէյօրում, զիրա պիլիրիմքի սէն չիմտիյէ գատար օ բարալարը չօգտան եէյիւպ պիթիրմիշ օլմալըսըն, անճագ սանա զէրրէ գատար ֆայիտէսի օլմատըգտան պաշգա, պէլքիտէ պիր կիւն պաշընա պէօյիւճէք պիր պէլա կէ-թիրմէսինին իհթիմալի օլան քեաղըտլարը, խաթըրընը խօշ էտէրէք, եանի բարայըլա սաթըն ալմագ իսթէյօրում։

Գէտիք, պու իշտէն քէնտինէ էբէյինճէ բարա չըգա-ճաղընը անլայընճա տիւշիւնմէյէ պաշլատը, վէ պիրազ թէրէտտիւտ իթտիքտէն սօնրա․․․

— Ջէյի սամմա արգատաշ ծնատն պէրլի իւչ պուչուգ տէօրտ այ օլույօր, Նէրէյէ գօյմուշ օլտուղումու ունութմուշ կիթմիշիմ։

— Ցիւշիւնիւպ պուլմալըսըն, գիրա նասըլքի պիլըրազ էվէլ տէտիմ իտի, պու իշտէ էքիմիզտէ հէմ պարա գազանըրզ, վէ հէմտէ սէվտալ իթմիշ օլաճաղըզ, վէ տէյլէպիլիրիմքի, կէրէք սէն վէ կէրէք պէն, միւտէթըն էօմրիւմիւզտէ հիչ պէօյլէ հէլալընտան պարա գազանմամըշըզ։

— Աճայիպ, սէվտալ իշլէմիշ օլաճաղըզ հա։

— Շիւպհէ եօգ, հէմ ղարիպ եէրլի չուրասըտըլըքի, պու սէվտալը թանըտըղըն վէ պիլտիյին պիր տէլիգանլըեա իթմիշ օլաճաղըզ, չիւնքի մալիւմա, մէզքիւր քեաղըտլարըն իչինտէ պիր թագըմ սէնէտաթ վարքի, պունլար սանա վէ պանա հիչ եարամազ իսէտէ, մէրգում տէլիգանլը իչին բէք էլզէմ օլապիլիր։

— Թագաթ Նիգօլի գարտաշըմ էյի տիւշիւնմիւշմիսին, սօնրա պաշըմըզ պէլայէ օղրամասըն։

— Սէն էյի պիլիրսինքի, պէն էօյլէ չէյլէրի սէնտէն գիւեատէ գօլլարըմ, վագըաա էկէր քեաղըտլարը սէն քէնտի էլին իլէ թէսլիմ իթմիշ օլայըտըն, օլապիլիր իտիքի պարալըտաա սէնտէն իսթէսինլէր, վէ պունտան պիր պէլատա զուհուր իտէպիլիր իտի, հալպուքի չիմտի իշ էօյլէ տէյիլ, չիմտի իշ անճագ պէնիմ էլիմ իլէ թէսվիյէ օլունույօրքի, պէնտէն հիչ պիր շէյ մալիւմ իթմէյէ հաճէթ օլմատըղըտան պաշգա, հաթտա իւճրէթ պիլէ վէրէճէքլէրի տէրքեար տըր։

Նիգօլինին մանթըգա մուվաֆֆըգ օլան պու սէօզլէրի ըրզսըզ Պէտիյէ Թէհսիր իթմիշ օլմալըյա, մէրգումը հէր վէչհիլէ հազըր կէօրմէքտէ իտի, զիրա պուլունտուղու մէվգը իգթիզասընճա, կիւնիւն պիրինտէ քէնտինին կեահպէ կեահ կիրուպ չըգտըղը Զօհրինին խանէսի հիւ-

քիւմէթ Թարաֆընտան Թահարրի օլունմասը ինթիմալին խարինինտէ պիր հալ տէյիլ իտի , մէ օլ վագըթ էվրագը մէզգիւրէ քէնտի նէզտինտէն չըգտըղը հալտէ , հագգընտա պիր չօգ շիւպհէլէր տավէթ իտէճէյինէ գանաաթ կէթիրտի , մէ պունտան գաթինազար , էկէր էվրագը մէզգիւրէ յի Թէսլիմ իտէճէք օլուրսա , հէմ իլէրուտէ զուհուրի մէլհուզ օլան պէլատէն գուրթուլաճագընտան մատէ , պու իշտէն հէմ Վահան մէ հէմ Նիգօլի , մէ պաշլըճա քէնտիսի միւսթէֆիտ օլաճաղը չէօյլէ տուրսուն ։ հաթտա պու մինասիպէթ իլէ , պիր տէրէճէյէ գատար քինու ղարազըընտան գօրգտուղու Նիգօլինին տախի տօստլուղունու գազանմըշ օլաճաղընը տիւշիւնմէքտէ , հէր չի պատտաշտա քեաղըտլարը Նիգօլիյէ Թէսլիմ իթմէյէ գարար վէրտի , փագաթ մէրագընը մուճիպ օլան պիր քէյֆիյէթի անլամագ էֆքեարընտա . . ։

— Էյի ամմա տայը Նիգօլի , Նասըլ օլտուտա սէն պուիշէ ակեահ օլապիլտին , տէտի ։

— Վա՜յ , տէմէք օլուրքի սէն սէօզլէննտէ պուլունմայօրսուն ։

— Նէ՞ կիպի ։

— Շարթլարըմըզը նէ չապըգ ունութտուն , հէր պիր տէտալյլըմի պիլա իսթիրազ , մէ սէպէպինի սօրմագսըզըն նօգթասը նօգթասընա իճրա իտէճէյինէ տայըր սէօզ վէրմէտինմի իտի ։

Գէտիք վէրտիյի սէօզիւ խաթըրընա կէթիրէրէք , պիրագ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա , Նիգօլինին էլինի տօստանէ սուրէթտէ սըգտը , մէ . . ։

— Բէք ալա , սէօզիւմտէ պուլունաճաղըմ , քեահալարը նէ վագըթ իսթէրսին , տէտի ։

— Էկէր միւմքինսէ վար իտէ շիմտի իսթէրիմ ։

— Հայտը , շիմտի նէ՞ արըլ օլաճաքտըր , սապահ իչքի պու-

չուղա կէլտի , պունտան սօնրա . . ։

— Բէք ալա , հարբին սապահ օլսուն , պու ագշամ պէնիմ միսաֆիր գալըրսըն , հարբին էրքէնճէ կիտիւպ կէթիրիրսին , օլմա՞զմը ։

— Օլուր , ֆագաթ սօրմագ այըպ օլմասըն ամմա , քաչ զուրուշ վէրէճէքսին ։

— Շիմտիքի հալ նասըլքի տէտիմ պէշ տէօքմէ վէրէճէյիմ , քհաղըտլարը հարբին սապահ կէթիրտիյինտէ , հիրմի տանէ տահա ալաճագսըն , վէ պիլմէսինա նէ օլուր նէ օլմազ իլէրուտէ տահա պաշգա չէյլէրտէ օլապիլիր ։

Նիգօլի Պէտիյին աղըզընըն սալեալարընը ագըտըր սուրէթտէ ճէպինտէն պիր ավուճ մէճիտիյէ չըգարըպ , վէ մէրգումըն րազը օլուպ օլմայաճաղընա պէքլէմէքսիզին , պէշ ատէթ մէճիտիյէյի մէրգումըն էօնիւնէ փազ իթմէքլէ « Գօյ չունլարը ճէպինէտէ պէրէքեաթ վէրսին » տէ , տէտի ։

Պէտիք զաթէն հաֆթալար իլէ պէշ բարասըզ կէզմէքտէ իքէն , չիլ չիլ մէճիտիյէլէրի կէօրիւնճէ , վէֆգէլատէ սէվինճինտէն թիթրէք պիր սէսա իլէ , « Պէրէքեաթ վէրսին » տէյերէք , բարալարը ճէպինէ գօյտու , վէ չիշէնին ալթընտա իքի բարմագ գատար գալմըշ օլան րագըյը « Սաղլըղընա Նիգօլի » տէյերէք · պիր եուտումտա եուվարլատը ։

Վագըթ կէչմիշ օլմաղըլա , մէյխանէտէ սայքի հիչ քիմսէ գալմամըշ , վէ մէյխանէճի տախի գարբուլարը չէվիրէրէք , լամպալարը տախի սէօյիւնտիւրիւպ , հէման մէրգումանըն կիթմէլէրինէ պէքլէմէքտէ իտի ։

Նիգօլի Պէտիյէ « հայտէ արթըգ կիտէլիմ » տէյուպ այաղա գալգտը , վէ տէսաքեահըն էօնիւնտէ Պէտիք պիր հիրմիլիք բագը տահա բարլաթտըգտան սօնրա , պիր չիչէ տախի տօլտուրթտըրըպ Սիվրիգօզա թէսլիմ իթտի-

լէր , վէ պիր մուշամմա ֆէնէր եագըբ , իւչիւ պիրտէն մէյխանէտէն չըգտըլար ։

Մալիւմիմիզ օլտուղու կիպի Պէտիք Նիգօլինին տավէթինէ իճապէթ իթմէքլէ , օլ կիճէ մէրգումին պէյթութէթ իթտիյի մահալտէ միսաֆիր օլաճագտը ։

Էսնայի րահտէ մայէյնլէրինտէ , հիչ պիր սէօզ թէաթի օլունմագսըզըն եիւրիւյէրէք , վարա վարա Գասըմբաշատա վագը իսլամ գապրիսթանընա եագլաշըբ , վէ գապրիսթանը մէզքիւրին գուրպինտէ ղայէթ էսկի , վէ ալչագ պիր պինանըն էօնիւնէ կէլինճէ , Նիգօլի տուրտու , վէ ճէպինտէն պիր անահտար չըգարարագ գաբույը աչտը , վէ իւչիւ պիրլիքտէ իչէրույէ կիրտիլէր ։

Մէզքիւր գուլիպէմսի խանէնին պիր ուֆագ հավլիսի օլուպ , եօգարը չըգըլաճագ նէրտիւանըն ալթընտա պիր կիզլի գաբու վար իտի քի , պիր եապանճընըն մէզքիւր գաբույը ֆարգ իտէպիլմէսի մուհալ գապիլինտէն իտի , Նիգօլի մէզքիւր կիզլի գաբույը , պիր սուրէթը մախսուսէտէ թիւրտիւմէսի իլէ աչըլտը , վէ Նիգօլինին տէլալէթի իլէ իչէրու կիրինճէ , Պէտիք ատէթա քէնտիսինի պիր չիլինկիր տիւքքեանընտա զաննը իթտի ։

Ֆիլ հագիգա մահալի մէզքիւր ատէթա միւքէմմէլ պիր չիլինկիր տիւքքեանը կիպի էօրս չէքիճ , քէօրիւք օճագ , վէ տահա պունլարա մէմասըլ ալաթու էտէվաթ իլէ տօլու իտի ։

Նիգօլի , իւչ այագ նէրտիւպան իլէ մահալի մէզքիւրին իւսթիւնտէ օլան օտասընա չըգըպ պիր գանտիլ եագարագ Պէտիքի տախի եօգարըյա տավէթ իթտի , օտայի մէզքիւրին պիր քէօշէսինտէ , թագրիպէն էլլի եաշընտա պիր ատէմ , ղայէթ քիրլի պիր եաթագտա եաթըպ խըրլայարագ ույումագտա իտի , Սիվրիգօզ մէրգումը կէօրիւնճէ կիւլէրէք Նիգօլիյէ խիթապէն , « Պու ատ-

շամ պիզիմ ասսթա Բինկօ եինէ զինաստէ քաչըրմըշ օլ-մալը » տէտի :

Նիգօլի Սիվրիգօղլըն տէտիյինէ էհէմմիյէթ վիրմէյուպ ճէվապ վիրմէտի, վէ քէօշէնին պիրինտէ ուուրուլմուշ օլան պիր եաթաղը եայարագ պէտկյի խիթապէն, « Տայը Պէ-տրոք եասլան փադայըմ շուրայա » տէտի :

Պէտրոս եաթաղըն իւզէրինտէ օթուրուպ, քէմալի թաաճիւպ իլէ էթրաֆը կէօզտէն կէչիրտիքտէն սօնրա քէլամէ աղազ պիրլէ . . . :

— Պուրասը չիլինկիր տիւքքեանըմը՞տըր , տէյու Նի-գօլէյէ սուալ իթտի :

— (Նիգօլի կիւլէրէք) էվէթ չիլինկիրլիք էօյրէնիյօ-րում, արթըգ չօրիղճիլիքտէն վազ կէչտիմ, հիչ օլմազսա իհթիեարլըղըմտա էլիմտէ պիր պիլէզիկ օլուր, տէյինճէ :

— Սահիհմի՛ սէօյլէ յօրսուն :

— Էվէթ, նէ յէ թաաճիւպ իտէ յօրսուն, հաթթա ուս-թամ տախի չու խըըրլամադասա օլան հէրիֆ տիր :

— Սագըն մաստարաճըլըգ (գալպազանլըգ) իթմէյէսին:

— Նէ մինասիպէթ . . . լաքին նէ ուսթուրուն սէնին, իւզէրինէ լազըմ օլմայան չէյլէրի նէ սօրարսըն, սէն րագը-ընը իչտէ քէյֆինէ պագ, եօխսա խաֆիյէլիյէմի պաշ-լատըըն :

Պէտրոս սուսգուն զինաստէ պիր չէյ սուալ իթմէյէ ճէսարէթ իտէմէտի, վէ զաթէն եարըմ օգգալըգ պիր շիշէ րագը եուվարլամըշ իքէն, էվուէլքի շիշէյի տախի պաշըը պաշընա չագըըպ պիթիրտիքտէն սօնրա, պիւսպիւ-թիւն գաֆասը տարմարագ, հէմէն օթուրտուղու եէրտէ սըզը վէրտի :

Նիգօլի սապահլէյին էրքէն Պէտրոյի սէսլէյուպ օյան-տըրտը . վէ քէտաըրտալարը կէթիրիւպտէ պարապըընըն իւսթ-ւանտընը ալմասընը խիթապ իթմէքլէ , Պէտրոս հէմէն գալ-

գուպ Նէրտիւպանտէն աշաղը էնտիյինտէ, ագշամտան եաթուպ խըրլամագտա օլան շախսըն, օճաղըն պաշընա կէչէրէք դայէթ ուֆագ պիր անահտար չէքիճլէտիյինի քէմալի թաանճիւպ իլէ կէօրտիւ, վէ սահիհէն մահալլի մէզքիւրըն աատէթա պիր չիլինկիր տիւքքեանը օլտուղու-նա գանաաթ կէթիրտի:

Վագաա Նիգօլինին ուսթամ տըը տէտիյի իհթիեարճա աատէմ, չինկեանէ միլլէթինտէն Բինկօ մախլասըյըլա դա-յէթ ուստա պիր չիլինկիր իտիքի, Նիգօլինին մայէթինտէ օլուպ, տէմիր գասա վէ գաբու աչմագ իչիւն թավշան տէնիլէն պիր նէվի անահթարլար եաբար վէ Նիգօլիյէ սաթար իտի, վէ մալիւմիւմիւզ օլտուղու կիպի Նիգօլի տախի մէզքիւր անահտարլարտան իսթիֆատէ իթմէնին եօլունու բէք ալա պիլիր իտի:

Մահալլի մէզքիւրըն հավլիսի իւզէրինտէ պուլունան օտասը տախի, սօն տէրէճէ ֆագըր պիր արապ գադընը իգամէթ իթմէքտէ օլուպ, մէրգումէ իչ եաղընտան մում իմալ իթմէքլէ թէայյիւշ իտէրիտիքի, դավալլը գատըն, ագվաթը եէվմիյէսինին թէտարիքի խուսուսընտաան պաշ-գա կէօզլիւնէ հիչ պիր շէյ կէօրիւնմէզ օլտուղունտան, գօնշուլարընըն, եանի Նիգօլինին մահալլի մէզքիւրտէ նէ իշ իլէ մէշղուլ օլտուղունու անլամայա ասլա մէրագ իթ-մէմիշ իտի:

Նիգօլի հէր նէ գատար, իճրա իտէճէք օլտուղու իշէ մուավինի մագտամըյըլա, ճիհէթ պէ ճիհէթ էմնիյէթը քեա-միլէսինի գազանմըշ, վէ սըր սագլամագ խուսուսընտա չօգ տէֆա թէճրիւպէ իթմիշ օլտուղու խըրսըզ Պէտրի տախի պէրապէր ալմագ նիյէթի իլէ, Սիվրիգօզըն վասէ-թաըյըլա Գասըմփաշայա տավէթ իթմիշ իտի իսէտէ, մուախխարէն Ժանտան ալըզ իթմիշ օլտուղու սօն թալի-մաթ մուճիպինճէ, իշին իչինէ պիր եապանճը գարըշ-

տըրմայը քարը ագիլ սայմայուպ, գարարընը տէյիշտիրտի, վէ մէզքիւր իշի եալընըզ Սիվրիգօզըն մուավէնէթի իլէ տախի պաշա չըգարապիլէճէյինի անլայարագ, Պէտիյէ օլ խուսուստա հիչ պիր շէյ աչմայուպ, անճագ Վահանըն էվրագընը էլտէ իթմէքլիք իլէ իքթիֆա իթմիշ իտի,

Հէր նէ հալ իսէ Պէտիք չամաշըրճը Զօհրինին էվինտէ, քէնտինէ մախսուս սանտըղընտա մահֆուզ պուլունան Վահանըն էվրագընը ճէպինէ գօյտուգտան սօնրա, մէրգումէ Զօհրէյի իսթիճվապէ պաշլայուպ, Սիվրիգօզըն ասլու նէսլի հագգընտա, կեահ թէհտիտ վէ կեահ րէճա մէգամընտա քէսպը մալիւմաթ իթմէք իսթէտի իսէտէ, մէրգումէ Զօհրի մութէմատիյէն, «Թանըմամ պիլմէյօրում, խաթըրըմա կէլմէյօր» կիպի սէօզլէր իլէ ինքեար իտէր տուրուր իտի, Պէտիք մէրգումէնին հիչ պիր շէյ իգրար իթմէյէճէյինի անլայարագ, սօն թէտպիրինէ մուրաճաաթ էթտի, եանի եէտինտէ պուլունան պէտ չէհրէ գատընըն ֆօթօղրաֆընը մէրգումէյէ կէօսթէրէրէք...:

— Արթըգ պունա պիր շէյ տէյէճէյին եօգա, էլպէթտէ պու թասվիրին սահիպէսի օլան գարըյը թանըրսըն. տէ՛յիլմի, տէտի:

Զօհրի թասվիրի մէզքիւրի կէօրիւնճէ տէրագապ թանըտը, վէ պիրազտա պօզուլտու իսէտէ, անինտէ քէնտինի թօբլայուպ, վէ սօն տէրէճէ պի ֆիթուր պիր հալ իլէ...:

— Էվէթ թանըրըմ, տէտի:

— Էյ նէ մինասիպէթ իլէ թանըրմագտասըն:

— Պու գատըն, պիր չօգ քիպար ֆամիլեալէր թանըր, վէ էվլէրինէ կիրէր չըգար օլտուղունտան, պազը պազը պանա տիքիշ տիքտիրմէք իչիւն կէլիր իտիքի, մուամիլէյհայը օ մինասիպէթ իլէ թանըրմագտայըմ, հալպուքի

*հայլը սէնէլէրտէն պէրու մէրգումէնին Նիւգիւնի կէօր-
տիւյիւմ եօգ, վէ Նէրէտէ իգամէթ իթտիյինի տախի
պիլմէմ ։*

*Պէտիք մէրգումէնին պէտ չէհրէ գատընը թանըտը-
ղընը իգրար իթտիյինտէ, իշի պիր տէրէճէյէ գատար
անլամագլըղա իւմիտ իթտի իսէտէ, հալպուքի հէր Նէ
եաբտըյըսա պունտան պաշգա պիր մալիւմաթ ալամա-
յուպ, պիր միւմքիւն մումանիլէյ հայլը սէօյլէտէմէտի, վէ
նիհայէթ պիր կիւն, պիզզաթ Սիվրիգօղը Ջօհնյէ թագ-
տիմ իթմէյէ գարար վէրէրէք, «Հօշիմտի կէչմէ Նասի-
պինտէն, էլպէթ պիր կիւն տէյիլիսէ պիր կիւն պու իշի
անլայաճաղըմ» տէյէրէք մէրսումէտէն մուֆարէգաթ
իթտի, վէ հէման Գասըմբաշատէքի ագշամտան միսաֆի-
րէթէն պէյթութէթ իթտիյի խանէյէ վարարագ Նիգօ-
լյի պուլտու ։*

*Մէրգում Նիգօլի ատէթա չիլինկիր գալֆասը կիպի
էօնիւնէ պիր մէշին պաղլամըշ, վէ էլի եիւզի գարարմըշ
օլտուղու հալտէ ուսթա Բինկօ իլէ պէրապէր քէմալի
խահիշ իլէ իշլէմէքտէ իտի, Պէտիք մէրգումըն պու հա-
լինէ թաաճիւպ իտուպ, «Աֆէրին Նիգօլի էյէր պէօյլէ
խահիշ իլէ չալըշաճագ օլուրսան ազ միւտէթ զարֆընտա
ուսթա պիր չիլինկիր օլաճաղընա շիւպհէ օլունամազ»
տէյէրէք, մէրգում իլէ ագշամտան եաթմըշ օլտուղլա-
րը օտայա չըգտըլար, վէ Պէտիք Նէզտինտէ օլան էվրա-
գը, սարը պիր մուշամմա չըզտան տէրունինտէ հըֆզ օլ-
տուղու հալտէ Նիգօլյէ թէսլիմ իթտի ։*

*Նիգօլի էվրագը մէզքիւրէյի պիրէր պիրէր կէօզտէն
կէչիրտիքտէն սօնրա, քիսէսինտէն եիրմի ատէթ սիմ մէ-
ճիտիյէ չըգարուպ պէտիյին ավուճունա պիրէր պիրէր
սայտըգտան սօնրա «Քիմսէյէ պիր շէյ տէմէյէճէյինի էլ-
պէթ պիլիրսին» տէտի ։*

Խըրսըզ Պետիք սօն տէրէճէ մահզուզիյէթ իլէ մէճիտիյէլէրի ճէպինէ գօյտուգտան սօնրա « Օ թարաֆտան էմին օլ, պէն քիմսէյէ պիր չէյ սէօյլէմէմ, անճագ սանա րէճա իտէրիմքի, պարը պարը իշ տիւշէրսէ պէնի ունութմայասըն » տիմէքլէ, ֆէֆգէլատէ պիր սէվինճ իլէ մահալի մէզքիւրտէն մուֆարէգաթ իտտուպ, Խանընտա պուլունան մէպլաղը գումար օյնամագլա չօղալթմազ իւմիւտի իլէ, հէման Գալաթա ճիհէթինէ կէչէրէք սօլուղունու գումարխանէլէրին պիրինտէ ալտը ։

Պէտիյին եէտինտէ օլան եիրմիպէշ ատէթ սիմ մէճիտիյէլէրին հալի նէ օլաճաղընը օգուեանլարըմըզ բէք գօլայ քէշֆ իտէպիլիրլէր ։

ԵԻՐՄԻՏԵՕՐՏԻՒՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՆԻԳՕԼԻ ԻՇԷ ԳԱՇԼԱՐ

Խըրսըզ Գէտլյին քէմալի մահզուզիյէթ իլէ մահալլի մէզքիւրտէն միւֆարէգաթ իթտիյինտէն պիր իքի սա՛աթ գատար սօնրա, Նիգօլի էլինէ կէչիրտիյի էվրագը մէզ-քիւրէչտէն տէնիզ սույունտան ըսլանըպտա րէնկլէրի պօ-զուլմամըշ օլանլարը, տըգգաթը թամիզ իլէ պիրէր պի-րէր այըրըպ, ղաթէն մուշամմատէն մամուլ օլան մահ-ֆազասընըն տէրունինէ վազ իտէրէք սանտըղընտա սագ-լատը, վէ Սիվրիգօզը թէնհա պիր մահալէ կէօթիւրիւպ, պիր սաաթտան զիհատէ մէրգումա մուհիմ վէ պէճիտ թալիմաթլար վէրտիքտէն սօնրա, « Հայտէ Սիվրիգօզ սէնի կէօրէյիմ, էկէր պու իշի իսթէտիյիմ եօլտա իճրա իտէրսէն տըրթըգ կէօզլիւմէ պագ » տէտի։

Սիվրիգօզ քէնտինէ իհալէ գըլընան պու մէմուրիյէթ-տէն վէֆգէլատէ մէմնուն վէ մէսրուր օլարագ, սօն իմ-թիհանընը վէրիպտէ (Բրէֆէսօրտան) տօգտօրլուգ տիպ-լօմասը ալաճագ օլան թալէպէլէր կիպի, Նիգօլինին « տը-թըգ կէօզլիւմէ պագ » տէտիյի սէօզտէն քէյֆլէնիպ սէ-վինճինտէն օյնամայա պաշլատը, վէ ուսթասընա շէրէֆ կէթիրիր պիր ճէսարէթ իլէ « Էօյլէ պիր սուհուլէթ իլէ իճրա իտէճէյիմ քի սէն պիլէ հայրէթտէ գալաճագսըն » տէյէրէք հէման գաբուտան տըշարը չըգտը։

Մէրգում չօճուղուն, ալտըղը թէրպիյէ իգթիզասըն-ճա, միւճէրրէտ ֆէնալըգ վէ խասարաթ իշլէմէքլիյէ վէֆգէլատէ պիր արզուսը վար իտի։

Վահան էֆէնտիլէրինին էմրի մուճիպինճէ , հաֆթատա իւչ տէֆա կիւն ժաննըն քիւշատ իթմիշ օլտուղու մաղաղայէ կէլիւպ , հիսապլարընը րույէթ իթմէքտէ իտի, վէ ժան տախի մէրգումա հիչ պիր կէօնա ինֆա'ալ իթմէտիքտէն մաատէ , հաթտա էվէլքինտէն զիատէ պիր մուհապէթ իլէ կէօրիւշմէքտէ օլուպ , կիւյա պու խուսուստա Վահանը մազուր թութար , վէ չօգ տէֆա մումաիլէյհէ , « Աֆֆ իտէրսին պիրատէր , պէնիմ սէպէպիմ իլէ եօրուլույօրսուն.» տիմէքլէ խաթըրընը թաթեիպ իտէր իտի ։

Ղարայիպ նէվինտէն օլարագ , Վահան սաֆ տէրունլուղունտան նաշի ժանը , օլ տէրէճէ քէօրքէօրուննա պիր մուհապէթը պիրատէրանէ իլէ սէվէր իտի քի , Հըաիրսըիմէնին պազը պազը · մումաիլէյհին ալէյհինտէ պէեանը էֆքեար իթմէսինէ տախի էհէմմիյէթ վիրմէտիյի օզուեանլարըմըզա մալիւմ տիր , իմտի Վահան մէրգումըն պու թալթիֆաթընտան վէֆգէլատէ մէմնուն օլարագ , « էսթաղֆիրուլլահ էֆէնտիմ, գաբու եօլտաշը տիմէք պիրատէր տիմէք օլտուղու կիպի , պիզիմ մապէյնիմիզտէ պու եօլտա իշլէրէ էհէմմիյէթ վէրիլմէմէլի տիր » տէմէքլէ , մումաիլէյհին իլթիֆաթըննա մուգապէլէ իտէր իտի իսէտէ , չի ֆայիտէքի , ժան սահիպի սույի ախլագ , վէ ճիպիլլիյէթի ալչագ պիր ատէմ օլմաղըլա , սաֆ տէրուն վէ սատըգ Վահանըն պու մուհապէթինէ խուսումէթ նազարըյըլա պագար , վէ մումաիլէյհին քէնտի հագգընտա իպրազ իթտիյի մուհապէթու ուխուվէթի տէրէճէսինէ նիսպէթէն , գալպինտէ մահֆուզ օլան ատավէթի կիւնտէն կիւնէ արթար իտի ։

Շիրքէթը պէշէրիյէյէ , պիրիպիրլէրինի մուհապէթը պիրատէրանէ իլէ սէվմէք բէ.ք պէօյլէ պիր ֆազիլէթ իսէտէ , հալպուքի ճէնապը վաճիպէլ վուճուտ հազրէթ-

լէրինին , ֆուտուղաթը իլահիյէսինտէն օլան ահպապըրդ վէ տօստլուգ տէնիլէն օլ մուգատտէս սըֆաթէ զէրրէ գատար չալըշան վէ լայըգ օլմայան պիր թագըմ էրպապը ֆըսադու ֆուճուրա , վէ իքի կիւնլիւք գատէհ եարանը օլան քէսանէ , քէմալի ճէօմէրտլիք իլէ պօլ պօլ « Ահպապըմ տըր տօստում տըր » տէմէք տախի , էֆքեարը ածիզանէմիզճէ կիւնահ սայըլմալըտըր , չիւնքի էօյլէ օլտուղու հալտէ , ասըլ մուհապէթ տէտիքլէրի օլ մուգատտէս հըսսիեաթըն գըյմէթը հագըգըյէսի ինգըրազ պուլաճագը չիւպհէսիզ տիր ։

Իշթէ Վահան տախի պալատէ իֆատէ գըլընտըղը կիպի , ախլագը համիտէսի իգթիզասընճա զէրրէ գատար մուհապէթինէ չալըշան օլմայան ժանը սէվէր , վէ մէրգումըն սուրէթը զահիրէտէ քէնտի հագգընտա կէօսթէրտիյի մուհապէթի , ճիտտի զաննը իտէրէք մէմնուն օլուր իտի իսէ տէ , անճագ պիր միւտէթտէն պէրու , Մուհիպ պէյին քէնտիսի իլէ պիր հալի պէրուտէթ իւզրէ (*) տավրանտըղընը ֆէրք իտէրէք ղայէթ տիլկիր օլմաղըլա , պու պէրուտէթին նէտէն նէշաթ իթտիյինի անլամաեա զիեատէսի իլէ մէրագ իթտիյինտէն , եաղըխանէնին պաշընտա օթուրուպ հէմ եաղը եաղար , վէ հէմտէ պու հալի տիւշիւնիւր իտի ։

Ժան միւթաալա իթմէքտէ օլտուղու ֆըրանսըզճա կազէթայը տիւրէրէք գասանըն Նիզէրինէ վազ իտուպ , Վա-

(*) Մուհիպ պէյ իլէ Վահանըն մապէյնինտէ զուհուրէ կէլէն պէրուտէթին սէպէպի , Հիւնքեար սուլունտա ժանըն հազըր օլտուղու հալտէ , միրի մումաիլէյհ իլէ մատամ Տէրպանեանըն միւքեալէմէլէրինտէ , Վահանըն հագգընտա կէչէն սէօզլէր , վէ տահա տօղրուսու իֆթիրալէր օլտուղու օգուեանլարըմըզըն մալիւմի օլմագ կէրէք տիր ։

հանա խիթապէն . . ։

— Պէնտէնիզ թաամ իթմէյէ կիտիյօրում, խաթըր իտէրսէնիզ պույուրուն, տէտի ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, պէնտէնիզ օ վազիֆէյի իյֆա իթմիշիմ ։

Ժան « Սիզ ալիմ » տիմէքլէ, Վահանը եալընըզ պըրաղուպ տըշարը չըգընճա, Վահան էլինտէ օլտուղու տէմիր գալէմի, եազըխանէնին իւսթիւնէ ֆըրլաթտը, վէ մաղազանըն տէրունինի տիւշիւնէրէք տօլաշմայա պաշլատը, մէրգում քէնտի քէնտինէ սէօյլէշէրէք « Եօ՛գ եօ՛գ էլպէթթէ պու հալին սէպէպինի անլամալըյըմ, տէյուպ տէֆա եազըխանէնին պաշընտա օթուրարագ գալէմի էլինէ ալտը իսէտէ պիր միւմքիւն եազամատը ։

Վէլհասըլ Վահան, միրիմուամիլէյհ իլէ պու խուսուստա սուրէթը վազիհանէտէ կէօրիւշիւպտէ, էֆքեարընը անլամայա ֆըրսաթ արարգան, Նակեահան Մուհիպ պէյ մաղազա գարշուսընտան իչէրույէ կիրիպ, վէ պիր միւտէթտէն պէրու միւթատը միւճիպինճէ սուրէթը պարիտէ իլէ Վահանը սէլամլատը, վէ եէքտիկէրի իլէ վաճիպէտէն օլան իսթիֆսարը հալու խաթըրտան սօնրա, Վահան միրիմուամիլէյհին քէնտի հագգընտա իպրազ իթմէքտէ օլտուղու մուամէլէյի պարիտէնին էսպապը մուճիպէսինի անլամագ էմէլի իլէ հէման միւպահասայէ կիրիշէճէքքէն, Մուհիպ պէյ անտէն էվէլ քէլամա աղազ իտուպ . . ։

— Սիզի իլէ խուսուսի օլարագ, կէօրիւշմէք իսթէրիտիմ, աճապա միւսաատէնիզ օլապիլի՞րմի, տէտի ։

— Էսթաղֆիրուլլահ, նէ վագըթ էմր իտէրսէնիզ պէնտէնիզ հազըրըմ ։

— Շիմտի վագթինիզ օլապիլի՞րմի ։

— Հայ հայ, պույուրուն ։

— Հայըր պուրատա օլամազ, տիկէր պիր մահալէ կիթմէլիյիզ ։

Վահան պուսուրուն տէյերէք « Տէրտագալ կազմագալ օլտուղու տէֆթէրի գարտաը, մէ ճան կէլէնէ գատար մազապալը համայլատան պիրինին նէզարէթինէ իհալէ իտէրէք Մուհիպ պէյ իլէ պէրապէր մազապատէն չըգըւլ, Գայլամա նիվարընտա Սանտըղճըլար իչինտէ վազը, Ճիվանի նամ չափտըն քիւշատ իթմիշ օլտուղու գազինօյա կիրիւպ օթուրտուլար ։

Մուհիպ պէյին էֆքեարը անճա, մատամ Տէրպանճեանըն Վահանըն հատտըընտա տէտիյի չէյլէրի, մուամէլէյհին անլայամայաճաղը սուրէթտէ րումուզաթ իլէ Թարտիգ իթմէք օլուպ, քէմալի սիւքիւթ իլէ գահվէլէրինի իչտիքտէն սօնրա, միրի միւշարիլէյհ քէլամէ աղազ իտէրէք, շու վէչհիլէ միւքեալէմէյի քիւշատ իթտի ։

— Սիզէ պիր չէյ սօնըրճաղագըմ, լաքին պիլէմէմքի . . . ։

— Պույուրուն ։

— Պուննատան պիր քաչ կիւն աղտէմ, պիլտիլիմ տալըրտա միւսաֆիր գալտըղըմըզ, օլ կիճէ պէնտէնիզէ « Պիրազ վագըթտան պէրու մահզուն վէ միւքէտտէրսինիզ, էկէր պու մահզունիյէթինիզին սէպէպի եէնի պաշլատըղըմըզ պիր թէշէպպիւս իսէ, պէնտէն քէթմ իթմէյինիզ, զիրա օլ խուսուստա հայլըճա միւճէրրէպիմ տէտիյինիզ իտի », տէճամ չիմտի խաթըրընըզա կէլի՞յօրմու ։

Վահան միրիմուսմալէյհին պու սուրէթտէ միւքեալէմէյէ պաշլատըղընա թաաճճիւպ իտէրէք, վէ պու մուգատտէմէնին արգասընտան աչըլաճագ օլան մէսէլէնին նէ տէն իպարէթ օլաճաղընը խօտպէտօ, եանի Մուհիպ պէյ պու խուսուստա պահսա կիրիշմէտէն էվէլ, քէնտիսի մէսէլէյի քէչֆ իտէպիլիպտէ, անէ կէօրէ ճէվապ

հազըրլամագ իչին, պիր մըդտար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա։

— Վագըա խաթըրըմա կէլմէյօր ամա, էլպէթ սէօյլէմիշ օլմալըյըմ, տէտի։

— Էվէթ սէօյլէտինիզ, վէ պէնտէնիզ տախի սիզին աշգու մուհապէթ խուսուսընտա բէք չօգ թէճրիւպէլէրինիզի պիլտիյիմտէն, պու պապտէ սիզտէն պազը թալիմաթը մուհիմմէ ալմագ իսթէրիմ։

Մուհիպ պէյ Վահանա, «Աշգու մուհապէթ խուսուսընտա բէք չօգ թէճրիւպէլէրինիզ վար» տիմէսի իլէ, մահզա մատամ Տէրպանեանըն մէրգում հագգընտա, կիւյա կէրէք գէնտիսինէ վէ կէրէք գէրիմէսի մատմազէլ Զապէլէ թէաշիւգ իթտիյինի րումուզաթ իլէ անլաթմագ իսթէմիշ օլտուղունու օգուեանլարըմըզ պէլքի անլատըլար իսէտէ, պիչարէ Վահան, խայլիսէ յի մէրսումէնին գէնտի ալէյհինտէ սէօյլէտիյի սէօզլէրտէն ասլա խապէրտար օլմամաղըլա, միրի մումաիլէյհին տէտիյինի, մահզա Հըրիսթիմէյէ օլան մուհապէթը տիրինէսի խուսուսընը իյմա իտիյօր կիպի անլայըպ, վէ կիւլիւմսիյէրէք . . .

— Էվէթ պէյիմ, հագգը ալինիզ վար, հայլը սէնէլէրտէն պէրի տիրքի, մուհապէթ խուսուսունտա միւճէրրէպ օլտուղումու ինքեար իտէմէմ, տէտի։

Մուհիպ պէյ, Վահանըն թէաշիւգ խուսուսունտա պէօյլէ կիւլէրէք, վէ պիլա իհթիրազ միւճէրրէպ օլտուղունու իյթիրաֆ իթմէսինի իշիտինճէ, գէնտի գէնտինէ «Իշթէ իյթիրաֆ իտիյօր, տէմէք օլուրքի մատամ Տէրպանեանըն տէտիքլէրի քեամիլէն սահիհ իմիշ տէմէքլէ, հիտտէթինտէն աթէշ կիպի գըզարտը, վէ . . .

— Տէմէք օլուրքի միւճէրրէպ օլտուղունուզու իյթիրաֆ իտէյօրսունուզ, տէտի։

— Ճէկէր ինքեարը գապի՞լմիտիր, մատէմքի զաթը ալինիզին տախի մալիւմաթը վար։

— Ըսէք մայրամաթըմ վար :

— Լաքին պու ատամլերինից , պէնտէնից բէք ղարիպ կէօրիւնիյօր :

— Հայըր հիչ պիր չէյ եօգ . . . չիմտի ասըլ մէվզույի պահս օլան մեսէլէյէ կիրիշէճէյիմ .

Դրօգմանլըգ տէնիլէն հըսսիյաթը միւահիչէ , մուհա-պէթին դարանլըգ կէօլկէսի օլմաղըլա , հիչ պիր վէչհիլէ անտէն այըրըլմազ , վէ էքսէրիյէն բէնչէյի մուհապէթէ կի-րիֆթար օլան աչըգլար , նէ դատար ալիմ վէ նէ դատար ֆէթին տախի օլսալար , եինէ սէվտիքլէրի զաթըն , հէր պիր հալըւ թավըրընը մեզքիւր դրօգմանլըգ կէօլկէսի իլէ կէօրիւպ տայիմա եանլըչ գիւյիւմլէրէ զահիր օլարագ , մաչուգէլէրինի , տէյիլ էն սատըգ ահպապլարընտան , իլ-լա քէնտի քէնտիլէրինտէն պիլէ դրօգմանըը օլտուգլարը կիպի , Մուհիպ պէյ տախի , սըտգու սատագաթընը , վէ հիւսնի ախլագընը բէք չօգ թէճրիւպէլէր իլէ անլամըշ օլտուղու Վահան կիպի պիր զաթը սատագաթ սիմաթէն մաչուքէսինի , եանի մատմազէլ Զապէլի դրօգմանմայա պաշլայուպ , աաէթա Վահանա քէնտի եօզ բագըպինա-ղարըյըլա պագմաղա , վէ անէ կէօրէ մուամէլէ իթմէք-տէ իտի :

Մաշուգէսինի , Վահանտէն դրօգմանարգընա տայըր Մուհիպ պէյ պիր տէրէճէյէ դատար մազուր թութուլ-մալը տըր , զիրա պիր ատէմին քէնտի ճանու կէօնիւլ-տէն սէվտիյի մաշուգէսինի դրօգմանմագ թապիյի պիր հալ օլտուղու չէօյլէ տուրսուն , հաթտա մալիւմիմիզ օլ-տուղու վէչհիլէ ֆիթնէքեարլըղընտան նաշի , մատամ Տէր-պանեան , « Վահան մատմազէլ Զապէլի սէվէր , վէ մու-մաիլէյհա տախի Վահանէ կէօնիւլ վէրմիշ տիր » տէյէ-րէք իքիսինի տախի իթհամ իթմիշ օլմաղըլա , Մուհիպ պէյի տէհշէթլի չիւպհէլէր իչինտէ պըրագմըշըտը քի ,

մինչ մումիայէն տանի Վահան իրեն իրենք բանտերյի որու մեծաքանակներուն, կիւլա մասաէյի թասաւոր խօսալ-ւէ, անոր կեօրէ կյմապը ինքնաբնա թեշեպպիւս բուէ-նէք թան, չեօյլէքի, քենտինին մասամպիգեր Զապելի ճա-նու կեօնիւրուէն սեվտոյխնի Վահանա ըղձար իուերէք, մերդումնան որու խուսուսա նէ եարծար լազըմ կելե-ճէյինէ տայրը թալխամթ իսթեյիւպ, շայեա Վահան մասամեղեւ Զապելին ալէյհինաէ պիր սեօզ աեօյլեռէ, մէ եախոտ քէնտինէ, որու մուհապեթուէն վազ կեշմէոնէ նասիհաթ խոսէճէք օլսա, էյպեթուէ որու հայլերը, Վահա-նըն մերդումէյի սեվէր օլտուղունա իրապաթ, մէ տեյլի դալի սայըլանտըրըսան, օլ վագըթ մասամ Տերպանեա-նըն Հիւմերպար տույսուրուքի տէտիկը սեօյլէրէ նօզթարը ֆօզթասընա ինսանմայա դարարը դաթի վերմիշ օլսադըլա, տօղրուսուն տօղրույա իսթիյզանը մասաթէյէ կիրիշիւպ, չու մէշհուր սեօզիւնէ ամէվամ իթտի։

— Աս տիրսատէր պաշըմա կէլէն հալլէրի պիլմէզմին։

— Հայըր օլա։

— Պիր միւտէթտէն պէրու տիրքի, միւրղի կեօյնիւմ տզատէյի դայտը մուհապէթ իքէն պիր ափէթի տէվրա-նըն շահիտարի չէշմանընա չիքար օլմուշ տըր։

— Աս պէյիմ պէն սիզէ տէտիմ իտի, աճէպ խաթ-ըրընըզա կէլիյօրմու, տէմէք օլուրքի զաննըմտա եանըլ-մըշըմ, թախմինիմ բէք տօղրու իմիշ։

— Էվէթ զաննընըզ բէք տօղրու իտէտէ, պու հալէն սէպէպի քի՞մ օլտուղունու, եանի քիմին աշգըյըլա նա-լան օլտուղումու պիլմէզմիսինիզ տէյի՞լմի։

— Հայըր նա՞սըլ պիլէպիլիրիմ։

— Զօրպաճընըզ միւսիւ Տէրպանեանըն քէրիմէսի մատ-մա . . .։

— Ա՛հ Զապելիմի, աման պէյիմ նէ տէյօրսունուզ։

— Ցագած նիշխուն թէլաշ իտւյօրսունուզ ։

— Թէլաշ ահէյիլ ալէյիմ, Թաանիւսայ իտալյօրում ։

Մուշեղի պէյ Վաշանըն պու հալինի կէօրէրէք քէնտի քէնտինէ « Աչ մատամ Ցերպաննանըն աէտալյի սէօզ սօզլու իմիշ, խէյլէճանէ տիւշար օլույօր » տէմէքտէ իտի, վէ ալէլքիաէ քէնտիսի Վաշանտան դիւրաստ էնտիշէյէ տիւշար օլարագ . . . ։

— Անայիպ, պու գատար Թէանիւսէ շաւան պիր հա՞լմիտըր պաւ ։

— Հէմ Թանիւսէ վէ հէմտէ էսէֆէ շայան տըր ։

— Նիչին էսէֆէ շայան օլույօր, սադըն մէրգումէնին պաշգա սէվտիյի օլմասըն ։

Վաշան իլէ Մուշեղ պէյին պէօյլէ քէմալի կէրմի իլէ միւքեալէմէ իթաիքլերի հէնկեամտէ, կէօզլերինտէ եշիլ կէօզլիւք, վէ պաշընտա սիյահ գօրտէլալը պիր ետս չալկատըը կէյինմիշ օլտուղու հալտէ, ուզուն պօյլու պէէտագ վէ չաթալ սագալ ալթմըշ եաշընտա Թախմին օլունան իհԹիեար, ֆագաթ տէլիգանլը կիպի սէրպէսէ հարաքէ պիր տաէմ կէլիւպ, Վաշանըն եանը պաշընտա օԹուրարագ, կիւյա կազէթա միւթալէա իտէյօր կիպի պիր հալ կէօսԹէրիրիտի իսէտէ, հալպուքի մէրգում կազէթայը օգումայուպ անճա իւսթիւնտէ պագար, վէ խալգըն նազարընտան ֆըրսաթ պուլտուգճա, Վաշանըն Թավըրու հարաքէթինի, վէ պաշտան այագա գատար կէյաէքի էլպիսէսինի, վէլհասըլ հէր պիր հալինի քէմալի տըգգաթ իլէ Թէճէսսիւս իտէր տուրուր իտի ։

Կէրէք Վաշան վէ կէրէք Մուշեղ պէյ, քէնտի միւքեալէմէլէրինէ տալըրգալըրընտան մէրգում մէճհիւլիւլ ահվալ իհԹիեար ֆըրէնկին, միւթէմատիյէն քէնտիլէրինի տինգլէմէքտէ օլտուղունու ֆարգընտա վարամայուպ, միւպահասալըրընէ տէվամ իթմէքտէ իտիլէր, վէ հաթտա

Վահան Մուհիպ պէյին սուալինէ ճէվապէն . . ։

— Ցողրուսու պէյիմ օրաբընը քէշֆ իտէմէմ, զիրա մալիւմա (ինսանըն ալաճաքը իչէրիսինտէ տիր) աէրլէր մէշհուր սէօզ տիր, պէնաէնիգին էսէֆէ շայեան տըր տէ-տէյիմ մատտէ, մուսաիլէյհանըն սիզտէն պաշգա աշըրը օլուպ օլմատըղը խուսուսունտա տէյիլ իտի, անճագ զա-թը ալինիզին, ծայիլի մէրամ օլմաղըլա պու մուհապէթ-տէն մէատուտ օլամայաճաղընըզ գատիյէսի տիր քի, պու հալէ քեաֆֆէյի ահուալըմըզ, վէ ալէլ խուսուս պէն-տէնիզ նէ գատար թէէսսիւֆ իթսէմ եէրի տիր, զիրա մալիւմը ալինիզ տիր քի, սիզ իսլամ, վէ մուսաիլէյհա ի-սէ խըրիսթիյան մէզհէպլինէ մէնսուպէ տիր ։

Նասըլքի տէտիք, Մուհիպ պէյ մէրգումըն պու սա-հիհ, վէ մանթըգա մուվաֆըգ օլան սէօզլէրինէ, գըս-գանճլըգ հիսսիյի իլէ Նազար իտէրէք, հէր հալտէ Վա-հանը մատմազէլ Ջալէյի սէվէր օլմաղըլա, քէնտիսինի մու-սաիլէյհատէն սօղութմագ իսթէյօր զիւյիւմիւնէ զահիպ օլարագ . . ։

— Պու տէտիկլէրինիզ մանի պէնճէ շայեանը գապուլ տէ-յիլ տիր, զիրա մուհապէթ տէտիքլէրի մատտէ, էօյլէ պէյհուտէ . . ։

Մուհիպ պէյ սէօզլէրինէ տէվամ իտէմէտի, չիւնքի պու արա ծան գապինոտան իչէրու կիրիպ մէրգումանըն եանընա կէլմիշ օլմաղըլա, Թապլոյի գալթը միւքեալէմէ խըթմիշլէր իտի, Վահան մէրգումա «պույուրուն միւսիւ պիր գահվէ ալամազմըսընըզ» տէյինճէ, Ծան «Հայըր միւսաատէմ եօգ միւսիւ Տէրպանեան մազաղատա սիզի պէքլէյօր» տիմէքլէ, իւչի պիրլիքտէ մաղազի մէզքիւր-տէն մուֆարէգաթ իթտիլէր ։

Պու միւքեալէմէտէն Մուհիպ պէյին Վահանըն հագ-գընտա օլան չիւպհէսի զայիլ օլմատըղընտան պաշգա,

հաթտա թէզաեւիւտ պիլէ իթմիշ օլտուղու օդունճուլա-րըմըզ անլատըրլար, չիւնքի Վահանըն հիչ պիր չէյտէն մալիւմաթը օլմատըղը հալտէ, Թապիյի խուսուսը մէզ-քիւր հազըրընտա օլան էֆքեարընը սէրպէսթ սէրպէսթ, վէ քէմալի սատագաթ իլէ տօղրուտան տօղրույա պէ-եան իթմիշ իտի։

Վահան իլէ Մուհիպ պէյ ժանըն ըէֆագաթըյըլա դարլընօտան չըգարըգլարընտա, զաթէն պալատէ վաքֆ օլունան մէճհուլիւլ ահվալ ինթիխար ֆըրէնկ, (*) մէր-գումանտէն պիր քաչ տագըգա էվվէլ դարլընօտան չը-գըպ կիթմիշ իտի։

Գարլընօնուն միւսթէճիրի օլուպ Ծիվանաքի Թէսմիյէ օլունան զաթ, Գալաթա ճիվարընըն էսկիսի օլմաղըլա, օրալարտա սէրսէրի ագշամ սապահ տօլաշմագտա օլան կիրուհը տըրագիլին սայքի եիւզտէ սէքսէն պէշլինի խըմ-լէրի իլէ Թանըր վէ պիլիր օլտուղունտան մէրգում ինթիխար ֆըրէնկի կէօրտիւյիւնտէ, եինէ օլ ճիվարտա մէյխանէճիլիք իթմէքտէ օլան Ըսթէլեօ նամ տըրգատա-շընա խըթթապէն . . ։

— Շու ինթիխար ֆըրէնկի Թանըրեապիլի՞նմի։

— Թանըրյամատըմ, զանն էտէրսէմ էճնէպի օլմալը։

— Նէ մինասիպէթ, պու ատամ միւճէրրէտ Թէպտիլի գըյաֆէթ իթմիշ հայլազլարտան պիրի օլմալը։

— Տէմէքքի սէն Թանըրըօրսուն։

— Էվէթ բէք չօղունու Թանըրըմ իսէմտէ, պու հայլազ

(*) Մէրգում մէճհուլիւլ ահվալ ինթիխար ֆըրէնկ, Վահա-նըն ճէպինտէն Թութիւն Թապագասընը չըգարըրըգան տիւ-շիւրմիւշ օլտուղու միւսթէամէլ մէնտիլինի ալըպ գօյնունա գօ-մուշ իտիքի, Վահան նէ օլ անտէ, վէ նէտէ սօնրա մէնտիլինին ղայպ օլմասընտան աըլա մալիւմաթը օլմատը։

ընք ուսմանլըղըը ասավըրանըլըղ օլունուդուանան , նամըըլա հանկիլերը օլունուդուլու անըդայամադըմ :

Ցիլ հագըրդա գաղընօճընըն աէալէյի կիրայի , մաամուլլէյն իհթիյար ֆըրքէնկ , թանզիմաթըըըդըը նէդօլի քէնաիսի խալքը , ան աէրէճէ մէհարէթ իլէ , վէ թանզիմաթանէաղաուրէթնէ թէպտիլի հալը հիյէթ խաէրէք , ժամըըն թարիխմաթը միւճիպլինճէ խշէ պարշլամըշ խալի :

Մադամադէմա վաքըֆ օլունմաղը կիպի , Պէյազըդ համամը քէպիրինտէ , հիւքիւմէթ թարաֆըճտան , հարիգ դէտէկլէանէ չարըըլար թէվզի օլունուռ , մուվաղդաթէն մէզարըլըդառ իսքեան իթթիրիլմիշլէր իտի , ֆաղաթ մէվսիմի չիթանըն թէդարրուքի իլէ մերդումնն պիչարէլէրին դարաա եաղմուրաա չարըըլար ալթընտա դալմասընա հիւքիւմէթը Սէնիյէ ճանիպի ալիսինտէն ճայիզ կէօրիւլմէյուպ , խասսէթէն չէրէֆատըը օլան իրատէյի մէրհամէթ ատէյի ճէնապը ճիհանարի միւճիպինճէ , մէզքիւր հարիգ դէտէկլէանէն դուարէթլէրի օլանաննարը իրատ գօնադլարընա իդամէթ իթտիրիլմիշ օլանդըլա , Հըրխըսխմէ տախի ֆամիլէասը իլէ պէրապէր Պէյազըդ նամ մահալլէյէ , պիր քաչ ֆամիլէա պիրլիքտէ օլաուդլարը հալտէ , պէօյլէճէ պիր խըլամ գօնադըննա սաքինէ օլմադաա իտի :

Վահան մաշուդէալինէ ամնի Հըրխըսխմէնին խանէսինէ եադըն օլմադ իչինն վաքըալըննի , մուդատասմա իդամէթ փիթմէքտէ օլաուղու. Ցօլըա ալէրէսի ճիվարըննատան չըդարուպ , պիր ատաճըդ խիթինճար իթմէքլէ , մահալլի մէզքիւրէ նադլի մէքեան իթմիշ իտի քի , հէր կիճէ աալէթի դաարիմէսի իւզրէ , ինհիթիյար վէ մաշուքէ վալիտէսի իլէ պէրապէր թամամ իթտիքտէն սօնրա , Հըրխըսխմէնին իդամէթ իթտիյի խանէյէ կէլիւպ , մաշուքէսի իլէ պիր իքի սաաթ դաատր միւսահիպէթ իտէր , վէ կէլտէ

վալիտէսինին նէզտինէ կիտուպ եաթար իտի ։

Վահանըն իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու խանէ տախի, ղայէթ վասի պիր իսլամ գօնաղը օլմաղըլա, պիր քաչ ֆամիլեա իսքեան իթմէքտէ օլտուգլարընտան, ֆամիլեայի մէզքիւրէլէրէ մէնսուպ օլան էրքէքլէրին պաղըլարը, սէնաթլարը իգթիզասընտան կէճ վագըթ էվէ կէլմէլէրի սէպէպի իլէ, սայքի կիճէնին սաաթ իքի պուչուղունա գատար խանէյի մէզքիւրըն գաբուսը աչըգ գալմագտա իտի իսէտէ, օլ անէ գատար հիչ պիր կէօնա մազառրաթ վուգու պուլմամըշ իտի ։

Վահան մալիւմիւմիզ օլտուղու վէչհիլէ, Մուհիպ պէյ իլէ մահրէմանէ կէօրիւշտիւյի կիւնիւն կիճէսի, միւթատը իւզրէ պատէլ թաամ վալիտէսինի եաթըրտըգտան սօնրա հէման Հըւրբախմէնին խանէսինէ կիթմիշ իտի, Վահան էվտէն տըշարը չըգար չըգմազ եարըմ սաաթ գատար գաբունըն եանընտա կիզլէնիւպ պէքլէմէքտէ օլան կէօլկէմսի, վէ ատէթա քէլպ չէքլի կիպի պիր չէյ էվտէն իչէրույէ կիրուպ, վէ ճին կիպի հիչ պիր քիմսէյէ կէօրիւնմէքսիզին, ուսուլ իլէ նէրտիւպանտէն չըգարագ հէման Վահանըն վալիտէսինին եաթմագտա օլտուղու օտայա կիրտի, մէրգումըն մաշուշէ վալիտէսի, քէնտինտէն պիխապէր ույումագտա օլուպ, օտանըն տէրունինէ կիրէն կէօլկէյի թապյի կէօրէմէմիշ իտի ։

Մէզքիւր օտանըն տէրունինտէ էկէր օյանըգ պիր ատէմ պուլունսա իտի նիմ ըշըգլա եանմագտա օլան գանտիլին զիեալերի իլէ իչէրի կիրէն կէօլկէնին Միկրիգօղ քէնտիսի օլտուղունու անլայաճագ իտի ։

Վահանըն էշեասը Պէյօղլու հարիգը քէպիրինտէ քիւլլիյէն եանմըշ օլուպ, օլապիլտիյի գատար միւճէտտէտէն էշեայի լազըմէ թէտարիք իտէպիլմիշ իտի իսէտէ, պու ճիւմլէ եինէ օտանըն տէրունի պօշ կէօրիւնմէքտէ իտի,

չէօյլէքի քէօշէնին պիրինտէ, իւսթիւնտէ պազը էլսինէյի միւխթէլիֆէտէն գիթմալար օլտուղու հալտէ, քիւչիւք պիր ճէվիզ սանտըղըն եանընտա Վահանըն գարեօլասը, վէ անըն իւսթ թարաֆընտա օլան տիվարըն ալթընտա վալիտէսինին եաթաղը պուլունմագտա օլուպ, տիվարըն իւսթիւնտէ տախի ղայէթ հիւսիւնլի վէ էլէմպախշ սու-րէթտէ չըզըլմըշ օլան եէտի եարէլի (եօթը խոց) պիր Մ·էրեէմանէ թասվիրի ասըլմըշըտը ։

Սիվրիգօզ օտա գարուսընտան կէօլկէ կիպի խաֆիֆլիք իլէ կիրէրէք, չիմշէք չագար կէօզլէրի իլէ թարֆէթիւ-լայնիտէ էթրաֆընը թէճէսսիւս իթտիքտէն սօնրա, գօ-ճա գարընըն տէրին ույգուեա տալմըշ օլտուղունու թաս-տիգ իտուպ, սօն տէրէճէ ուսուլէթ իլէ սանտըղըն եա-նընտա եանաշտը, վէ ճէպինտէն ճէվիզ ճէսամէթինտէ պիր եումագ պալմումու չըգարուպ, գանտիլին եանմագտա օլան ֆիթիլինին սըճագլըղըյլա բըլթուբգտան սօնրա, հէման սանտըղըն անահտար տէլիյինէ սըգը սըգըյա եա-բըշտըրըմագըլա, թէհայիւրտէ գալընաճագ սուրէթտէ պիր մէհարէթ իլէ թըպգը թըպգըյա անահտարըն գալըպընը չըգարտը, վէ իսթէտիյի կիպի օլտուղունու մէմնունիյէթ-լէ կէօրտի ։

Սիվրիգօզ օտանըն իչինտէ նէվար նէեօգ ճիւմլէսինի-տէ թալան իթմէքլիյէ ճան աթար իտի իսէտէ, պու-պապտէ Նիգօլիտէն ալմըշ օլտուղու խուսուսի պիր էմր միւճիւպինճէ հիչ պիր էշեայէ տօգունմատը, վէ խանէ-յի մէզքիւրտէ հիչ պիր խասարաթ իթմէքսիզին կիթմէյէ մէճպուր օլտուղունա սօն տէրէճէ ճանը սըգըլարագ, օտա գարուսընտան տըշարը ֆըրլատուպ վէ եինէ կէլտիյի կիպի հիչ պիր քիմսէտէն կէօրիւնմէյէրէք էվտէն չըգտը կիթտի ։

Սիվրիգօզ քէնտույէ իհալէ օլունան պու մէմուրիյէթի,

սուրէթը քիւսթախանէտէ վէ սօն տէրէճէ մէհարէթ իլէ պաշա չըգարտըգտան սօնրա , օլ կիւն սապահտան ագշամա գատար կէրէք Վահանը վէ կէրէք ժանըն մաղազասընըն հէր պիր թարաֆընը քեմալի տըգգաթ իլէ քէշֆ իթմիշ, վէ հէր պիր թէտպիրի հազըրլամըշ օլան ուսթասընը , խանի Նիգօլիյի , Սագըզլը պագըրկեան գըլըղընա կիրմիշ օլտուղու հալտէ (Բալէ քըրիսթալ) թէաթրօսունուն գարշուսընտաքի գազինօտա պուլտու , վէ չըգարմըշ օլտուղու պալմումընտան մամուլ անահտար գալըպընը մուամալէյէ թէսլիմ իթմէքլէ , պու իշի նէ գատար սուհուլէթ իլէ իճրա իթտիյինի պիլիֆթիխար վէ թէֆէրրուաթըյլա նագըլ իթտի ։

Նիգօլի Սիվրիգօզըն իճրա իթմիշ օլտուղու պու խըտմէթի հասէնէտէն վէֆգէլատէ խօշնուտ օլմաղըլա , մէրգումըն սըրթընը տէօյիւպ , վէ եիւզլէրինի մուհապէթը բէտէրանէ իլէ եօխշայարագ , « Աֆէրին օղլում, հայտէ արթըգ եէրիմիզէ կիտէլիմ » տէմէքլէ իքիսի պիրլիքտէ ֆէնէրի եագարագ մալիւմիմիզ օլան Գասըմ բաշատէքի էվլէրինէ վարտըլար ։

Նիգօլի էվէ վարըրվարմազ , ատէթը գատիմէսի իւզրէ քէօր սարխօշ եաթըպ ույումագտա օլան ուստա Բինկօյու օյանտըրուպ , Սիվրիգօզըն չըգարմըշ օլտուղու անահտար գալըպընը կէօսթէրտի , մէրգում ուսթա Բինկօ կէօզլէրինի սիլէրէք գալըպը մուայէնէ իթտիքտէն սօնրա , «Բէք ալա տըր , տօղրուսու սէնին Սիվրիգօզընըն էմսալի պուլունմազ» տէյէրէք , հէման կիճէլէյին իշէ սօյունուպ , վէ Նիգօլինին մուավէնէթի իլէ մէզքիւր գալըպըն չէքլինճէ պիր անահտար եափմաղա պաշլատը ։

Ֆէրտասը կիւն սապահլէյին էրքէն , Նիգօլի եինէ թէպտիլի չէքլու էսվապ իթմիշ օլտուղու հալտէ քէշֆէ պաշլայուպ , ժանըն քիւշատ իթտիյի մաղազայը սօն տէ-

Քա օրարադ պիր տահա կէօզտէն կէչիրտիքտէն սօնրա , Գուլէ գարուսընտաքի հազըրճը տիւքքեանլարընա կիրէ-րէք (կուսթօսունա) մուվաֆըգ պիր (գօսթիւմ) արամագ-տա իտի ։

— Պու վագաալէրտէն սօնրա , վուգու պուլաճագ օ-լան հալլէրին հէքեայէսինէ կիրիշմէզտէն էվէլ , չունու տախի աքմէյէ ունութմամայալըմքի , Վահան իլէ Մուհիպ պէյին պէրապէր գազինօյա կիթտիքլէրինի , Ժան , Վա-հանըն մագազատա պըրագտըղը համմալտան անլամըշ օլ-մաղըլա , թէրագգայ Նիգօլէյի պուլուպ մալիւմաթ վէր-միշլիտիքի , մէրգումըն տախի գազինօյա կէլիպտէ մու-մաիլէյհիւմին եանը պաշընտա օթուրտուղու զաթէն օ-գուեանլարըմըզա մալիւմ տիր ։

ԵԻՐՄԻՊԷՇԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՂԱՐԻՊ ՊԻՐ ՍԸՐԳԱԹ

Վահան իլէ Մուհիպ պէյին մահրէմանէ միւքեալէմէլէրի էսնասընտա, Ժանըն. կէլիպտէ, «Միւսիւ Տէրպանեան մաղազատէ սիզի պէքլէյօր» տէյերէք Վահանը գազինօտան չըղըրտըղը օգուեանլարըմըզըն խաթըրլարընտա օլմալըտըր։

Ֆիլ հագըգա միւսիւ Տէրպանեան Ժանըն մաղազասընտա Վահանը պէքլէմէքտէ իտի, մումաիլէյհ օրթաղընըն, եանի Սէրմէտ պէյին արզուսը միւճիպինճէ, կէրէք քէնտի հիմայէսի թահտընտա պուլունան մաղազանըն, վէ կէրէք խասսէթէն Ժան իչիւն քիւշատ օլունան օտանըն հիսապլարընը, եանի ալթը այլըգ (պիլանչօսընը) իսթէմիշ օլմաղըլա. Վահան Մուհիպ պէյտէն այրըլուպ մաղազայա կէլտիյինտէ միւսիւ Տէրպանեան, քէմալի նէզաքէթ իլէ մէրգումա խըթապէն . . ։

— Վահան էվլատըմ հէր նէ գատար զահմէթ իսէ, բազար իրթէսի սապահընա գատար հէր հալտէ կէրէք պիզիմ վէ կէրէք պու մաղազանըն հիսապլարընը պաշ իտուպ, ալթը այլըգ պիլանչօսունու եափմալըսըն զիրա բէք էլզէմ տիր, տէտի։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, լաքին նասըլ քի մալիւմիւնիզ տիր, պու կիւն ճումա վէ վագըթ տախի ագշամ օլմաղըլա պաշլանըլամազ, վէ եարըն տախի ճումա իրթէսի տիրքի հէր հալտէ ագշամա գատար թահսիլէ տօլաշաճաղըմտան, Թապիյի էլիմէ գալէմ ալմազ միւմքիւն-

սիւզ օլաճաղը չիւպհեսիզ տիր ։

— Հա, թահսիլ տետիննտե էյի համրըլմա կէլտի, սաըը կիւնիւնէ թամամը թամամընա վատեսի հուլուլ իտէն պիր պօնօ վար քի հեր հալտէ էօտէմէմիզ լազըմ տըր, անըն իչիւն եարըն գիտատէ պիր մէպլաղ ելտէ իտէպիլմէյէ չալըշմալըըընըզ, (ժանա խիթապէն) պուրանըն սաթըշըլնտան նէ մըգտար բարա վար ։

Ժան գասայը աչուպ մուհասիպէ յհէ օն պէշ ատէթ գատար պէշ լիրալըգ պանգնօթ վէ էլլի լիրա գատար տախի նագըտ իրայէ իթմէքլէ . . . ։

— Էլլի լիրա գատարտա եարըն թահսիլ օլունապիլէճէյի մէլհուզ տըր քի, ճէման իքիեիւզ եէթմիշ պէշ լիրա տէմէք օլուր, տէտի ։

— Բէք ալա, իմտի տէմէք օլուրքի պու հաֆթանըն թահսիլաթը իլէ գասատէքի մէվճուտաթ, պօնօյը էօտէյէպիլէճէք տիր, տէյի՞լմի միւսիւ Վահան ։

— Էվէթ էֆէնտիմ, գիրա եարընքի թահսիլաթ իլէ պէրապէր, ալթը եէտի եիւզ լիրա գատար մէվճուտաթըմըզ օլաճաղընը մէմուլ իտէրիմ ։

— Չօգ էյի, չիմտի կէլէլիմ հիսապ մէսէլէսինէ, վագա՛ա պու հաֆթա (սուրբ Խաչ) եօրթուսը օլմասը մինասիպէթի իլէ իքի կիւն թաթիլիմիզ վար, վէ պու եօրթուլարտան իսթիֆատէ իտուպտա, էլպէթ կէզմէյէ կիտէճէյիտինիզ իսէտէ, խաթըրըմ իչիւն էյլէնճէնիզի պաշգա պիր վագըթա թէէխխիր իթմէքլէ, պու բազար կիւնի, էվէլա պիզիմ մաղազանըն վէ սօնրատա պուրանըն հիսապլարընը րույէթ իտէրէք, պիլանչօսընը բազար իրթէսի կիւնի ալըպ Պէօյիւքտէրէյէ կէթիրմէնիզի րիճա իտէրիմ ։

— Բէք ալա էֆէնտիմ, իշ հէր չէյտէն իլէրի տի՛ր, մատէմքի հիսապլարըն պու գատար էհէմիյէթի վար

տէյօրսունուզ, պէնտէնիզ բազար կիւնիւ պիլանչօյը թանզիմ իտէր, վէ բազար իրթէսի կիւնի տախի ալըպ զամը ալընըզէ կէթիրիրիմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ։

— Էսթաղֆիրուլլահ վազիֆէմ տիր։

Միւսիւ Տէրպանեան սաաթա պագարագ «վարօրումուզուն վագթի եագլաշմըշ» տէյուպ ժան իլէ պէրապէր Վահանը սէլամլայըպ կիթտիլէր, Վահան տախի պիր մըգտար մաղազատէ էյլէնտիքտէն սօնրա Պէյօղլունա չըգտը։

Վագտաա Վահան, միւսիւ Տէրպանեանըն տէտիյի կիպի, իքի կիւն եօրթուտա Հըռիսթիմէյի ալըպ Պէյգօզտաա սաքինէ օլան Թէյզէսինէ կէօթիւրէճէք իտի իսէտէ, չօրպաճըսընա գարշը կէլէմէյիւպ, խանընտան րիճա մէգամընըա օլան պու էմրէ իմթիսալէն, բազար սապահլէյին էրքէնճէ էվէլա Ըստամպօլտաքի մաղազանըն, վէ անտէն սօնրա Գալաթայէ կէչիւպ ժանըն հիսապլարընը րույէթ իտէրէք, բազար իրթէսի կիւնի տախի, Հըռիսթիմէյի պէրապէր ալարագ Պէօյիւքտէրէյէ կէօթիւրիւպ, թանզիմ իտէճէք օլտուղու պիլանչօյու միւսիւ Տէրպանեանէ թէսլիմ իթտիքտէն սօնրա, մաշուգէսի իլէ պէրապէր Պէյգօզա կէչիպ, օլ կիճէ Հըռիսթիմէնին Թէյզէսի խանէսինտէ միսաֆիր գալմայա գարար վէրմիշ իտի։

Ֆիլհագըգա պալատէ իֆատէ օլունտուղու կիպի, Վահան չօրպաճըսընա վէրմիշ օլտուղու սէօզ մուճիպինճէ, բազար սապահլէյին էրքէն, Ըստամպօլա կիտուպ էօյլէնէ գատար եազըպ չըգարագ հիսապլարընը պաշ իթտիքտէն սօնրա, հէման Գալաթայա կէչէրէք ժանըն հէսապլարընը տախի պագմայա պաշլամըշ ըտը։

Հալպուքի Վահան, ագշամըն սաաթ օնիքիսինէ գատար սօլուգ ալմագսըզըն եազուպ չըգարագ պիր միւմ-

քիւն հիսապըն իչինտէն չըգամատը, գիրա մալիւմիւմիզ օլտուղու կիպի, մէրգում, գարու եօլտաշընըն, եանի ժանըն, կէրէք Ըստամպօլտաքի մաղազատէ մէմուրիյէթի հէնկեամընտա, վէ կէրէք Գալաթա ճիհէթինէ կէչիւպտէ միւսթագիլէն պաշլամըշ օլտուղու իշտէ իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու իխթիլասաթը այինէ կիպի աք աչըգ կէօրմէքլէ, ոտէլթա պու խըըսըզլըղը քէնտի եաքմըշ կիպի մահճուպ օլուպ նէ եապաճաղընը, վէ նէ թէտպիր իթիխազ իտէճէյինէ շաշըրմըշ գալմըշ ըտը, չիւնքի էկէր պուլտուղու հիսապա կէօրէ պիլանչօ եաբսա, հէր հալտէ ժանըն խըըսըզլըղը մէյտանէ չըգուպ, նամուսընըն բայիմալ օլաճաղը, վէ տահա տօղրուսու ըէզալէթ իլէ գօվուլաճաղը կիւնէշ կիպի աշիքեար օլուպ, ֆագաթ վահան, միւթթասըֆ օլտուղու ինսանիյէթ վէ հիւնէր ախլագը իգթիզասընճա, վէ հըսսիյաթը հասէնէսինտէն Թահրիգ օլարագ, պունճա միւտէթտէն պէրու պիրատէր մագամընտա սէվտիյի գարու եօլտաշընըն պու հալինի, հիչ պիր վագըթ թէճվիզ իտէմէյուպ, պիր մըգտար թէրէտտիւտ իլէ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, պու խուսուստա ժան իլէ կէօրիւշիւպ, իսթիյզահը մատտէ իթմէք, վէ մահզա մէրգումըն միւշավէրէթի իլէ պիլանչօսընը եաբմագլըղը վազիֆէ ատտ իթմէքլէ, հիսապը եարը պուչուգ պըրագարագ, այաղա գալգըպ մաղազանըն տէրունինի սըգը սըգըեա տօլաշմաղա պաշլատը։

Վահան գարու եօլտաշընը չու նամուսսուզլուգտան գուրթարմանըն թէտպիրինի տիւշիւնէրէք օլ տէրէճէ տալմըշըտըքի, մաղազանըն պէքճիսի պուլունան համմալըն իչէրույէ կիրուպ քէնտինի պէքլէմէքտէ օլտուղունու կէօրէմէմիշ իտի, համմալը մէրգում, Վահանըն պու հալինէ թէաճիւպ իթմէքլէ, նիհայէթ միւշարիլէյհի սէսլէյուպ . . ։

— Մուսիւ Վահան սաաթ օնիքիյի կէչտի, մաղազայը գափայալըմմը, տէտի:

Մէրդում ույգուտան ույանըր կիպի հէման արգասընա տէօնէրէք համմալը կէօրիւպ . . . :

— Հայտէ գափայալըմ, տէտի:

— Պու աքշամ պիզիմ քէօյտաշլարըն պիրինին իսմի Խաչիկ օլմաղըլա, Թէպրիք իթմէյէ կիտէճէքտիմ, աճէպ միւսաատէ իտէրմիսի՞նիզ:

— Կիթ, լաքին կիճէյի օրատա կէչիրմէյէսին:

— Հայըր պիր իքի սաաթտան կէլիրիմ էւտէ պուլունաճաղըմ:

— Էօյլէ օլուրսա հայտէ պէյլէ եօգ կիտէպիլիրսին:

Համմալ պու միւսաատէյէ մէմնուն օլարագ Վահանըն արդը թէշէքքիւր իթտիքտէն սոնրա մաղազայը գափայուպ, հէմշէհրիսինին իսմինի թէպրիք իթմէյէ կիթտի:

Վարտա ժան իրթիքապ իթմիշ օլտուղու պու իխթիլասաթը ղայէթ ուստալըգլը սուրէթտէ թուլթմուշ օլտուղու տէֆթէրլէրտէ կիզլէյէպիլմիշ իսէ իսէ, հալպուքի Վահան պիրինճի տէրէճէտէ մուհասիպ, վէ զիհնի քէսկին պիր տէլիգանլը օլմաղըլա, ադըպէթ մէրդումըն խըրսըզլըղընը անլայապիլմիշ իտի:

Վահան [?]հէր պիր էյլէնճէսինի, գարու եօլտաշըընըն իքմալի նամուսը, ուզրունա ֆէտա իտէրէք, համթա իրթէ կիւնի մաշուգէսինի Պէյգօզա կէօթիւրմէյէ սէօզ վիրմիշ իքէն մուամէլէյհանըն տախի խաթըրընը պայըլմալը իթմէքլէ, կէճէլէյին Պէօյիւքտէրէյէ կիտուպտա, միւսիւ Տէրպանեանտէն կիզլի օլարագ ժան իլէ պու խուսուստա կէօրիւշմէյէ գարարը գաթի վիրուպ, մաղազատէն չըգար չըգմազ ալէլ թաաճիլ իսկէլէյէ տողրու գօշարագ Պէօյիւքտէրէյէ կիթմէք իչին պիր գայըգ պուլմայա սավաշտը:

Վահան իսկելէյէ կիթտիյինտէ ղաթէն օրթալըղ գա-րարմայա պաշլայուպ, հէման սաաթ պիրէ թէգարրուպ էթմէքտէ իտի, օլ կիւն սապահտան ագշամա գատար հավատա, թահամմիւլի ղայրի գապիլ. Եանի ինսանըն նէֆէսինի գաթ իտէրճէսինէ պիր սըգըլէթ օլուպ, վագթը զէվալէ գատար տէվամ իթմիշ, վէ ագշամ գարանլըղը պասընճա կէօք կիւրլէմէյէ պաշլայարագ, վէ ագապինտէ շիտէթլիւ պիր պաթը րուզկեարը իլէ տէնիզ տալխի գապարմաղլա Թապիյի իսկելէտէ գայըգ պուլունմամագտա իտի :

Վահան մահալի մէզգիւրտէ գայըգ պուլամայաճաղընը ագըլը քէսէրէք, հէման քէմալի շիթապլէ գօշուպ Թօփխանէ իսկելէսինէ կէլտի, վէ հէրնասըլսա օրատա թէսատիւֆէն պիր գայըգ պուլմաղըլա բաղարլըղընը իտուպ Պէօյիւքտէրէյէ միւթէվէճճիհէն եօլա չըգտը :

Գահրա պէրրի գօյու պիր գարանլըգ խուճիւմ իթմիշ օլմաղըլա, Վահան րաքիպ օլտուղու գայըղըն գանղը իսկելէյէ մէնսուպ օլտուղունու, վէ գայըգճընըն եիւզիւնի պիլէ կէօրէմէտիյի կիպի, մէրգում գայըգճը տախի միւշթէրիսինին նէ շէքիլտէ ատէմ օլտուղունու կէօրէմէմիշ իտի :

Գայըգ սալը բաղարը բէյշկեահինէ վասըլ օլունճա, նակեահան հէվա բօյրաղլայուպ շիտէթլի սուրէթտէ պիր կիւն տօղըուսու էսմէյէ պաշլատը, վէ կիթտիքճէ թէշէտտիւտ իթմէքլէ տէնիզտէ տաղլար կիպի տալղալէր բէյտա, վէ հէման ղարգ օլմագ թէհլիքէսի հիւվէյտա օլմագտա իտի :

Գայըգ պու մինվալ իւզրէ օրսա բօճա կիտէրէք իքի պուչուգ սաաթըն իչինտէ անճագ Օրթաքէօյէ վասըլ օլապիլիպ, վէ պիրպիրինի թէագիպ իտէն շիտէթը էմվաճը տէհշէթ ֆէզատէն արթըգ օնտան իլէրույէ վարմագ

մուտքին օլամայաճաղընը Վահան անլռայաւալ, մէ զինա-
տեսի իլէ գօրգարազ, գայրգճընըն իւճրէթինի թէտկյէ
իթմէքլէ, հավլիճանըլա մէ կիւճպէլա կիւճ պաթա չը-
գա Օրթաքէօյ իսկէլէսինէ եանաշապիլտիքտէն սօնրա,
տալղալար գայըղը գաբըպ Թունտան Թունա տալտըլար։

Վահան տէնիզ տալղալարընտան սըրսըգլամ օլտուղու
հալտէ գարայա չըգար չըգմազ աճէհչէթլիւ սուրէթտէ
կէօք կիւրլէմէսի իլէ չիմշէքլէր չագըպ, մէ արգասըն-
տան հէր պիրի ֆըրտըրգ թանէսի ճէսամէթինտէ օլարագ
եաղմուր իլէ գարըշըգ պիր տօլու եաղմայա պաշլայըպ,
պահրու պէրրի կէօզ կէօզիւ կէօրմէզ պիր հալէ գօյ-
մուշ իտի։

Վահան սահիլի սէլամէթէ չըգտըգտան սօնրա արթըգ
Պէօյիւքտէրէյէ կիտուպտէ ժան իլէ մէսէլէյի մալիւմէ
հազգընտա կէօրիւշմէքլիյի թասլէյի սապահա Թէէխխիր
իթմիշ օլմաղըլա, անճագ Օրթաքէօյտէն Պէյօղլունա
կիթմէք իչիւն հէր նէ գատար աթ մէ արապա արատը
իսէտէ, հավանըն պօզուգլուղունտան սօգագլարտա ին
ճին պուլունմատըղընտան չարնաչար եայա օլարագ էվինէ
կիթմէյէ գարար վէրուպ եօլա չըգտը, մէ պին աիւրլիւ
մէշագգաթ իլէ անճագ կիճէնին սաաթ պէշ պուչուգ եա
ալթը սուլարընտա, սօն տէրէճէ եօրղուն մէ սըրըլսըգլամ
օլտուղու հալտէ խանէսինէ եէթիշէպիլտի։

Իշթէ մէրգում կիճէ կիւնտիւզ ճիհէթայէ ճիհէթ ա-
լէյհինտէ կէզմէքտէ, մէ մատտի մաանէվի տուրէթտէ
խարապըննա եւրիւմէքտէ օլան տիւշմանըննըն, եանի խա-
յըն մէ նանքէօր գարըւ եօլտաշընըն մէնաֆիյի չալըշը-
յէսի իչիւն ճօմրիւնի թէհլիգէյէ իլգա իտէրճէսինէ պիր
ֆէտաքեարլըգ իճրա իթմէքտէ իտի։ Մումաիլէյհին պու
ֆէտաքեարլըղընըն գատրու գըյմէթինի խայըն ժան պիլ-
մէզ, մէ պիլսէտէ տույի ախլագընտան նաշի էհէմմիյէթ

վէրմէյէճէյի տէրքեար իսէտէ , մէկէր ճէնապը վաճի-
պէլ վիճուտ հազրէթլէրի , քէնտի գուլլարընտան պազը-
լարընըն իճրա պույուրտուքլէրի , պու կիպի ֆագիլէթլէրի
կէօրիւպ թագտիր իթմէյէճէքմի իտի . . .

Վահանըն Օրթաքէօյտէն եօլա չըգտըղը էսնատէ , Պէ-
յօղլունտա քէնտի իգամէթ իթտիյի խանէտէ տախի ա-
թիլուզ գիպի զարիֆ հալլէր կիւզէրան իթմէքտէ իտի ,
մէրգումըն իհտիեար վէ մաշուշէ վալիտէսի օղլունու թա-
ամէ պէքլէյէ պէքլէյէ օսանըպ , հէմէն օթուրտուղու
եէրտէն ույուխա տալմըշ օլմաղըլա , թըրպըը էվէլքի կիւ-
նիւն ագշամըսը կիպի , Սիվրիգօզ ուսուլ իլէ կէլիպ խա-
նէյի մէզքիւրին գաբուսը էօնիւնտէ , Վահանըն միւթա-
տը ուզրէ կէլիպտէ վալիտէսի իլէ թամամ իթտիֆագէն սօն-
րա Հըրիսթիանլէնին խանէսինէ կիթմէսինի պէքլէմէքտէ
իտի , Սիվրիգօզ պիր չօգ պէքլէտիքտէն սօնրա Վահանըն
կէճիքտիյինէ ճանը սըգըլըպ , պու տէֆա մէրգում կէլ-
մէտէն իչինի պէճէրմէյէ գարար վիրմէքլէ , պիր թագրիպ
խանէյի մէզքիւրէ կիրէրէք տօղրու Վահանըն օտասընա
չըգտը , վէ իհթիեարէ գատընըն քէնտիսինտէն պիխապէր
հալտէ ույումուշ օլտուղունու թաասսիգ իթտիքտէն սօն-
րա , էվէլքի կիւնիւն ագշամըսը , պալմումու իլէ անահ-
տարընըն գալըպընը չըգարմըշ օլտուղու սանտըգ ճանըն
եանընա եագլաշըպ , վէ ճէպինտէն պիր ուֆագ անահ-
տար չըգարարագ մէզքիւր սանտըղը աչըպ , վէ տըգգաթ
իլէ սանտըղըն տէրունինի թէճէսսիւս իթտիքտէն սօնրա ,
բաքէթ չէքլինտէ պիր չօգ քեաղըտլար չըգարըպ , էվ-
րագը մէզքիւրէ տէրունինէ պիր չէյ գօյարագ սանտըղը
գաբատը , վէ տէֆա քիլիտլէյիպ , հիչ պիր քիմսէտէն
կէօրիւնմէքսիզին խանէ գաբուսընտան տըշարը չըգտը ,
վէ պու իշի տախի սուհուլէթ իլէ պաշա չըգարապիլմիշ
օլտուղունա սէվինիպ , վէ տուտագլարընտա չէյթանի

պիր Թէպէսսիւմ կէօրիւլտիւյի հալտէ, Բէրուզ աղա մահալլէսինտէն Գալաթայա տօղրու էնմէյէ պաշլատը ։

Սիվրիգօզըն, քիմսէյէ կէօրիւնմէքսիզին քէմալի սուհուլէթ իլէ Վահանըն խանէսինտէ իճրա իթտիյի մէմուրիյէթի հէնկեամընտա, ծանըն մաղազասընտա տախի պաշգա պիր ղարիպ վագաա զուհուրէ կէլմէքտէ իտի, չէօյլէքի, եազմաւըրըն չիտտէթլի սուրէթտէ եաղմասը սէպէպի իլէ, մահալլի մէզքիւրտէ հիչ պիր քիմսէ պուլունմատըղընտան վէ կիճէնին գօյու գարանլըղընտան իսթիֆատէ իտէրէք, էլինտէ ուֆագ պիր խըրսըզ ֆէնէրի օլտուղու հալտէ ուզուն պօյլուճա կէնճտէն իւսթիւ պաշը ղայէթ Թէմիզ, վէ սիւսլիւճէ կիյինմիշ պիր ատէմ, ծանըն մաղազասը գարշուսը էօնիւնտէ տուրարագ, էլինտէ պուլունան ֆէնէրին ըշըղըյըլա գարշուսըն անահտար տէլիյինի արայըպ պուլտու, վէ ճէպինտէն պիր անահտար չըգարուպ, էթրաֆըմա պիր աթֆը նազար իթմէքլէ, քէնարինի կէօրէճէք հիչ պիր ֆէրտը մահսիւս պուլունմատըղընա Թէէմմին օլտուղտան սօնրա, ադէթա քէնտի տիւքքեանընը աչար կիպի ֆիթուր իթմէյէրէք սուհուլէթ իլէ գարշուսը աչըպ իչէրույէ կիրտի ։

Շախսը մէրգում Մաղազայի մէզքիւրէյէ բէք չօգ կիրմիշ չըգմըշ կիպի, հէր պիր Թարաֆընը պիլիր պիր հալ կէօսթէրէրէք, հիչ պիր եանա իլիշիք իթմէքսիզին տօստօղրու ագճէ գասասընա եանաշըպ, վէ ճէպինտէն պաշգա պիր անահտար չըգարարագ, մաղազանըն գարշուսընը աչտըղը կիպի, գասայը տախի գօլայլըգ իլէ աչտը, վէ տէրունինտէ պուլունան ալթըն եէտի եիւզ լիրալըգ պանգնօթ վէ նագտըտը, վէ պիր Թագըմ անթիգա մագամընտա օլան էսկի ալթուն միւճէվհէրաթը տախի կէզլի պիր տէրէյին իչինտէն ալարագ, ճէպինէ գօյտուղտան սօնրա, պու գասասընա տախի գանաաթ իթմէյէրէք գասանըն

տէրունինի ինծէտէն ինծէյէ արաշտըրմայա պաշլատը, վէ նիհայէթ քիւչիւք պիր մահֆազա տէրունինտէ մահֆուզ պուլունան ղայէթ միւսէննա պիր թէք թաշը պուլտուգտա եիւզիւյի տախի բարալար իլէ պէրապէր ճէպինէ թըգըշտըրըպ տըգտան սօնրա, մազազանըն գաբուսունու գաբայըբ պըրաղարագ տըշարըյա չըգտը ։

Սարիգը մէրգում սօգագա չըգտըղընտա ֆուրթունա էյլան տէվամ իթմէքտէ, վէ սիծիմ կիպի եաղմուր եաղմագտա օլուպ, սօգագտա տախի հիչ պիր ֆէրտը վահիտ պուլունմատըղընտան, բէք գօլայ ֆիրար իտէպիլիր իտի իսէտէ, հէր նէ էֆքեարէ մէպնի իսէ, մումաիլէյհ գաչմայը թէճվիզ իթմէյուպ, պիր հալի թէրէտտիւտ իլէ մաղազանըն էօնիւնտէ պիր աշաղը պիր եօգարը տօլաշմայա պաշլատը ։

Պու արա մալիւմիւմիզ օլտուղու կիպի, քէօյտաշլէրինէ իսիմ թէպտիլ քընէ կիթմիշ օլան մազազանըն պէքճիսի չատըրը քէյֆ օլտուղու հալտէ ավտէթ իթմէքտէ օլուպ, շախսը մէզպուրըն մազազանըն գաբուսը էօնլէրինտէ տօլաշտըղընը կէօրիւնճէ վէսվէսէ իտէրէք մազազայէ տօղրու գօշմայա պաշլատըղընը, սարիգը մէրգում կէօրիւնճէ օլ տախի ֆիրարէ եիւզ թութտու իսէտէ, ֆագաթ պէքճի մումաիլէյհէ օլ գատար եագլաշմըշըտըր քի, հէման օլ արա չագմագտա օլան տէհշէթլիւ պիր շիմշէյին զիեասընտան, սարիգը մէրգումըն Վահան քէնտիսի օլտուղունու քէմալի խէֆֆու թաաճիւպ իլէ կէօրիւպ տուրտուղու եէրտէ ատէթա թաշ քէսիլիպ տօնա գալտը ։

Սարիգը մէրգում պէքճինին քէնտիսինի թանըտըղընը անլայընճա, մէրգումա սիւքիւթ նըշանէսի օլարագ բարմաղընը տուտաղընըն իւզէրինէ վազ իթտիքտէն սօնրա ճէպինտէն պիր քաչ ալթուն չըգարարագ ուզագտան պէքճիյէ տօղրու ֆըրլաթտը, վէ հէման ֆիրար իտէր-

քէն, կիւյա Ներէյէ կիտէճէյինի շաշըրմըշ կիպի, մաղազանըն արգա ճիհէթինտէն տէօնիւպ տօլաշըրպ եինէ մահալլի մէզքիւրէ կէլմիշ իտի, վէ պէքճի իսէ կէրէք Վահանը պէլլէտիյի չաւուշըն քէնտիսինէ ֆըրլաթտըղը ալթունլարտան, վէ կէրէք մաղազա գաբուսունը աչըգ պուլտուղունտան վէֆգէլատէ պիր էնտիշէյէ տիւշար օլարագ ավազը օլտուգճա պաղըրմասըյըլա, տիկէր մահալլէլէրին պէքճիլէրի տախի մէրգումըն իմտատընա եէթիշիւպ սարիգը մէզպուրը գօվալամայա պաշլատըլար։

Պէքճիլէր սէքիզ օն ատըմ գատար մէրգումա եագլաշըրլար իտի իսէտէ պիր միւմքին էլէ կէչիրմէյէ մուվաֆըգ օլամազլար իտի, վէ կեահ պէ կեահ չագմագտա օլան շիմշէքլէրին զիեալէրի իլէ մէրգումըն պէքճիլէրին տախի պաղըրլարը ֆիրար իթմէքտէ օլան չաւուշըն Վահան քէնտիսի, օլտուղունու, վէ պաղըրլարը տախի մէրգումըն չէքլու սիմասընտան վէ կէյինմիշ օլտուղու էսվապընտան չօգ տէֆա օրալարտա կէօրիւպ թանըտըգլարը պիր ատէմ օլմասընը իսպաթ իթմէքլէ Վահանը պիզզաթ թանըեանլարը թաստիգ իթմէքտէ իտիլէր։

Սարիգը մէրգում քէնտինի թա՛ագըպ իթմէքտէ օլան պէքճիլէրէ սիլահ կէօսթէրէրէք թէհտիտ իլէ քիւրէքճիլէր իչինէ տօղրու գօշմագտա իտի, վէ անլէր տախի արգասընտան մահալլի մէզքիւրէ եիւրիւյիւշ իթտիքլէրինտէ, նակեահան արգալարընտան թաշա թութուլմուշ օլտուգլարընը անլատըլար, վէ հաթտա վէֆգէլատէ պիր մէհարէթ իլէ գուրշուն կիպի Նըշան ալըրճասընա աթըլլան թաշլարտան, պէքճինին պիրինին գաֆասը եարըլուպ գանլար ագմայա պաշլայընճա, մէրգուման պու եէնի վէ մէմուլին ղայրի տիւշմէնին հէր հալտէ սարիգը մէրգումըն ավէնէսինտէն օլտուղունու անլայուպ, անը տախի ախզու կիրիֆթ իթմէք մագսատըյըլա արգալա-

ըրնը օղ ճանիպէ տօղրու չէվիրմիշլէր իքէն , սարիգը մէրգում տախի , պէքճիլէրին պու վաղըյէթինտէն իսթիֆատէ իտէրէք , պիր իքի էլ տապանճա պօշալըրըպ ֆիրար իթմէքտէ իտի ։

Պէքճիլէր իքի ամէչ արասընտա գալըմըշ օլտուգլարընտան պիւսպիւթիւն շաշըրմըշլար իտի , ֆագաթ կէրէք տապանճանըն աէսինտէն , վէ կէրէք մէրգումըն պէքճիլէրին կիւրիւլթիւսինտէն ուղադտա կէզմէքտէ օլան զապթիյէ դարադօլու իշիտուպ տէրադապ մահալլի մէզքիւրէ եէթիշմիշլէր իտի իսէտէ , կէրէք պէքճիլէրի թաշա թութան ատէմ վէ կէրէք սարիգը մէրգում ֆիրար իթմիշ օլտուգլարընտան , զապթիյէլէր օրալարտա պէքճիլէրտէն մա'ատէ քիմսէյի պուլամատըլար ։

Մէզքիւր զապթիյէ գօլունուն գոմանտասը պուլունան միլազիմ էֆէնտի . մաղազանըն համմալընը իսթիճվապ իթմէյէ պաշլայուպ , վէ մէրգումըն իֆատէսինէ կէօրէ խըրըսըզը թանըր օլտուղունու , վէ հաթտա մէրգում քէնտինէ սուս օլմազըլըզը իշարէթ իտուպ պարա տախի ֆըրլաթմըշ օլտուղունու աէօյլէյինճէ տէրադապ պիր ֆէնէր խազարլադ միլազիմ էֆէնտի պիրզըլաթ մահալլի մէզքիւրի թահարրի իթմէքլէ , պէքճինին իֆատէսի մուճիպինճէ խէրտէն աէօրտ ատէտ Օսմանլը լիրասը , վէ մաղազանըն գարուսու էօնինտէն տախի քիրլինճէ , վէ ուճունտա մարդալը պիր խաղըրդ պուլտուքի , մէզքիւր մէնտիլ խըրսըզըն իւզէրինտէն տիւշմիւշ օլտուղու անլաշըլտըղը կիպի , ուճունտա դըրմըզը իբէք թէլի իլէ իշլէնմիշ օլան (Վ) հարֆը տախի մէնտիլի մէզքիւրըն Վահանըն օլմասընա պիր տէրէճէյէ դատար խալաթ իթմէքտէ իտի ։

Միլազիմ էֆէնտի վաղիֆէսի իգթիզասընճա , էվէլ էմիրտէ մաղազանըն գարուսընը գարաթտըրուպ , վէ էօնինէ իքի նէֆէր զապթիյէ պէքլէթտիքտէն սօնրա , վու-

դույն հալի ճուրնալ խտերեք, վէ մազաղանըն համմալը-նը տախի տէրտէսմ իթմէքլէ գարաղօլա իրսալ իտուպ, քէնտիսի տախի մայէթինտէ օլան զապթիյէ գօլու իլէ պէրապէր Գալաթա ճիվարընը քէօշէ պուճագ սապահա գատար արատը խսէտէ, պիր միւմքիւն խըրսըզը էլէ կէ-չիրմէյէ մուվաֆֆագ օլամատը։

Սարիգը մէրգում Գալաթա ճիհէթինին արգա սօգագ-լարընտան տօլաշարագ, Ազապ գաբուսընտա վագը Գա-լաֆաթ ների տէնիլէն մահալէ նէթիչէի տուրտու, վէ պիր մըգտար մահալի մէզքիւրտէ պէքլէտիքտէն սօնրա, գուլաղընա ուզագտան պիր այագ սէսի կէլմիշ օլմաղըլա հէմէն տապանճասընը էլինէ ալարագ կէլէն տաէմէ միւն-թազըր օլտու։

Պիր քաչ տագըգատէն սօնրա մալիւմիւմիզ օլան Սիվ-րիգօղ զահիր օլուպ Սարիգը մէզպուրըն պուլունտուղու մահալէ եագլաշտը, Սարիգ Սիվրիգօղը թանըմըշ օլմա-ղըլա տապանճասընը ճէպինէ գօյուպ, վէ մաղէնիլէյհին-տէ հիչ պիր քէլիմէ թէաթի օլմագսըզըն կէյսի պիրլիքտէ Ազապ գաբուսընտան եօգարը չըգուպ Գասըմփաշայէ տօղրու կիտէր օլան մահալլէյէ սափարագ անճէլէ իլէ եիւրիւմէյէ պաշլատըլար։

Գու տրա հէվա քիւշայիշ պուլունուպ եաղմուր քէսիլ-միշ, վէ բույի ամիւմնը գալղըյան սիւկիան պուլութլարը բուզըլկեար տէֆու թէպտիլա իթմիշ պուլուպ մահըթապը ալէմթապ պէրրու պահրէ զիյաբաշը հայըրէթ օլմաղըլա օրթալըղը կիւնտիւզ կիպի աղարթմըշ իտի իսէտէ, տա-հա հէնուզ սաաթ կիւճէնին պէշ պուչուղը իտի։

ԵԻՐՄԻԱԼԹԸՆՃԸ ՖԱՍԸԼ

ՀԸՌԻՓՍԻՄԷՆԻՆ ՐՈՒԵԱՍԸ

Նասըլքի ատէտիք Վահան օրճիմ կիպի եաղմուր, վէ ֆըրնարդ տանէլէրի ճէսամէթինտէ տօլու եաղմաղտա օլտուղու հալտէ, Օրթաքէօյ իսկէլէսինտէն եալըս օլարագ եօլա չըգտը, վէ անճա կիճէնին սաաթ պէշ պուչուգ եայթը տուլարընտա իւսթիւնտէն պաշընտան սուլար ագարագ, տէրէճէյի Նիհայէտէ եօրղուն, վէ միւզմիհալ խանէսինէ եէթիշէպիլիպ իհթիեարէ վալիտէսինի ույանմըշ պուլտու, մէրդումըն էօյլէ կէճ վագըթ էվէ կէլմէսի իլք տէֆա վուգու պուլմուշ պիր հալ օլտուղունտան, խանէտէ սաքինէ օլան ֆամիլեալարըն Նազարը տըգգաթընը ճէլպ իտուպ, հէր պիրի պիր կէօնա զիւյիւմլէրէ զահիպ օլմուշլար իտի:

Վահան էվէ կէլիր կէլմէզ հէման իւսթիւնի տէյիշտիպ, վէ եօրղունլուղունտան Նաշի թամամ տախի իթմէքսիզին, քեարեօլասընա կիրուպ եաթագը իսէտէ, օլ կիւնքի վուգու պուլան հալլէրտէն զիհնի իշղալ օլմաղըլա, սապահա գատար պիր միւմքիւն կէօզլէրինի գաբայամատը, մումաիլէյհ պիր ան էվվէլ սապահ օլմասը, Պէօյիւքտէրէյէ կիտէրէք, ժան իլէ մէսէլէյի մալիւմէ հագգընտա խաֆիյէն կէօրիւշիւպ իշի սըրասընա գօյտուգտան սօնրա, Եանի Ժանըն իֆա իտէճէյի խըզմէթ միւճիւպինճէ պիլանչօյը եարըն տէֆա Պէօյիւքտէրէյէ չըգմալը տիւշիւնմէքլէ սապահա գատար պիր տիւրլիւ ույուեամամըշ իտի:

Սապահա պիրպուչուք սաաթ գալընճա Վահան գալ-

գուպ․ միւճէտտէտէն ստարտըրմըշ օլտուղու էլպիսէսինի կիյինտի, վէ հէր ագշամքի միւթատը իւզրէ Հռիփսիմէ-յի կէօրէմէմիշ օլտուղունտան, մումաիլէյհանըն վէսվէսէ իտէճէյի աշիքեար օլմաղըլա, մէրգումէյի կէօրիւպտէ գալպինի րահաթ իթմէք, վէ էօյլէ ևօլա չըգմայա գա-րար վէրտի իսէտէ, ֆագաթ, էվէ կէլմիշ օլտուղունու վալիտէսինէ տախի տույուրմագ իսթէյուպ, մաշուշէյի մէզպուրէյի օտանտըրտը, վէ մէրգումէնին տախի գալ-պինի միւթմէյին իլթտիֆատէն սօնրա, էվտէն տըշարը չը-գուպ, Հռիփսիմէնին խանէսինէ կիթմէք իչին սօգագը սաբտը ։

Հռիփսիմէնին սաքինէ օլտուղու խանէ տախի Թարիֆ օլունտուղու վէչհիլէ Վահանըն էվինտէն բէք ուզագ տէ-յիլ իտի, մալիւմիւմիզ օլտուղու կիպի, մումաիլէյհանըն իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու խանէտէ պիր քաչ ֆամիլեա տահա իսքեան իթմէքտէ իտիլէր, Վահան էվին գաբու-սու էօնիւնէ վասըլ օլտուղունտա խանէ խալգը էլան ու-յումագտա օլուպ անճագ Հռիփսիմէնին օտասընտա ը-շըգ օլմաղըլա, մէրգումէնին տախի, քէնտիսի կիպի օլ կիճէ ույուևամատըղընը անլայապիլմիշ իտի ։

Վահան գաբույը չալտըղընտա, Հռիփսիմէ մալիքէ օլ-տուղու հըսսիեաթը Թաալյէսի իլէ, կիճէնին գարանլը-ղընտա գաբուսընը էլէ ալան ատէմին հէր հալտէ Վահան քէնտիսի օլաճաղընը անլայըպ, աէրան հավլիյէ գօշա-րագ գաբույը աչտը, ֆագաթ պու շամաթաէն խանէտէ պուլունանլարըն էքսէրիսի օտանուպ, էօյլէ վագըթսըզ Վահանը կէօրտիւքլէրինէ Թաաճիւպ իթտիլէր, զիրա նա-մըլքի տէմինչիզ մումաիլէյհին տայիմա ագշամտէն մա-շուգէսինի կէօրմէք ատէթի օլտուղունտան, էլպէթտէ մուհիմ պիր սէպէպի օլմալըտըր զաննըյըլա կէօնա կէօն գիւփիւմլէրէ զահիպ օլմուշլար իտի ։

Կէրէք զիւքիւր վէ կէրէք նիսա պու մահալլէտէ օլան ատէմլէրին հալլէրի բէք աճայիպ տիր , պունլարըն էքսէրիսի , քէնտի տէրտլէրինի ունուտուպ , շունուն պունուն իշլէրինի անլամագլըղա վէ ֆէվգէլատէ պիր մէրագլարը օլտուղունտան , Վահան իլէ Հըռիփսիմէնին գօնշուլարը տախի պու գապիլտէն օլուպ , զաթէն քէնտիլէրի էսնաֆ , վէ կէչինմէլէրինտէն աճիզ ֆուգարա ատէմլէր օլտուգլարը հալտէ , քէնտի պուլունտուգլարը հալու մէվգըյէ պագմայուպտա կիճէ կիւնտիւզ մէրգումանըն թավրու հարաքէթլէրինի կէօզէտէրէք , պիր պիրլէրինէ ֆասլ իթմէքտէն աշըրը տէրէճէ քէյֆ տույմագտա իտիլէր ։

Հըռիփսիմէնին սաքինէ օլտուղու օտաճըգ խանէյի մէզգիւրըն թա իւսթ գաթընտա օլուպ , տէրունինտէ պուլունան էշեանըն հալի , մէրգումէնին տէրէճէյի նիհայէտէ զարուրէթու սէֆալէթինի պէյան իտէր իտի , շէօյլէքի տիվարըն ալթընտա էսկի ֆագաթ թէմիզ պիր եաթաղըն իչինտէ , իքի իւչ այտան պէրու միւհլիգ պիր խասթալըղա տուչար օլան վալիտէսի եաթմագտա , վէ անըն եանընտա պիր եաթագ տահա օլուպ , օլ տախի Հըռիփսիմէնին իտիքի , մէզգիւր եաթաղըն պիր թարաֆընտա , մուգատտէմա ղայպու նապէտիտ օլան Վիրգինէնին քիւչիւք պիրատէրի Տըրդատ նամ էօքսիւզ չօճուգ , քէնտինտէն պիխապէր վէ մէլայիքլէրէ մախսուս պիր հալ իլէ ույումագտա իտի ։

Օտայի մէզգիւրէնին պիր քիւշէսինտէ , ղայէթ էսկի պիր սանտըգ , վէ իքի ատէթ գըրըգ սանտալյէ , վէ Հըռիփսիմէնին կիճէյի կիւնտիւզէ գաթարագ իշլէմէքտէ օլտուղու քէարկէֆտէն , պաշգա լէվազիմաթը պէյթիյէնէ տայըր հիչ պիր էշեա պուլունմամագտա իտի , անճագ տիվարըն իւզէրինտէն , ճանու ճիկէրլէրի խանչէրի էլէմ իլէ զախմըտար օլան տէրտլի քիմէսնէլէրին , պիրի-

ճիւք Թեսէլլիսի պուլունան Իյսաու Մէսիհ էֆէնտիմիզ հազ-րէթլէրինին սալիպէ կէրիլմիշ (խաչելութիւն) օլտուղու հալտէ սուրէթը մուգատտէսէսի ասըլմըշ օլուպ, զանն իտէրսինքի միւպարէք պաշընը էյիպտէ ֆամիլեայի մէզ-քիւրէնին չու հալի էսէֆ իշթիմալինի մահզուն մահզուն, վէ ըրգդաթամիզ պիր նիկեահ իլէ սէյր իթմէքտէ իտի ։

Օտայի մէզքիւրէնին պիր քիւշէսինտէ, աթի Թահտա-տէն մամուլ եսկիճէ պիր իսկէմլէ իւզէրինտէ նիմ ըշըգլը կեահ բարլայուպ վէ կեահ գարարմագըլա եանմագտա օլան գանտիլին զիեալէրի պու տէհշէթլիւ սէֆալէթէ, զանն իտէրսին պաշգա պիր սուրէթ վէրիր իտի ։

Զաթէն Հըռիփսիմէնին բէտէրու մատէրի մալիւմիւմիզ օլտուղու կիպի, օրթա հալլը ատէմլէր օլուպ, բէտէրինին վէֆաթընտան սօնրա պիչարէ վալիտէլէրի եօքսուլ գալ-մըշ օլան գըզլարըյըլա պէրապէր չալըշըպ չապալայարագ, ագվաթը եէվմիյէլէրինի, անճագ թէտարիք իտէպիլմէք-տէ, վէ հաթտա խայըրսըզ վէ սէֆիհ կիւվէյիսինի եանի սարխօշ Գասպարը տախի գըզընըն խաթըր իչիւն անըընըն Թէրի իլէ պէսլէմէյէ մէճպուրէ իքէն, պէրտէ Պէյօղլու հարիքը քէպիր տարպէսի իլէ, չօգլարը կիպի պու պէտ-պախթ ֆամիլեա տախի, զարուրէթու սէֆալէթին տէրէ-ճէյի նիհայէսինէ վասըլ օլմուշ իտի ։

Հէրնէհալ իսէ Հըռիփսիմէ գարըյը աչըպ Վահանը օ-տասընա, եանի խասթէ եաթմագտա օլան վալիտէսինին եանընա կէօթիւրիւպ, քէլամէ աղազ պիրլէ . . . ։

— Ահ միւսիւ Վահան նէրէտէ գալտընըզ, խիւտա ա-լիմ պու կիճէ սապահա գատար նէ ճարիյէնիզ, վէ նէտէ վալիտէճիյիմ վէսվէսէմիզտէն նաշի ասլա ույուեամատըգ, տէտի ։

— Նէ եապայըմ աղիզէմ, մուհիմ պիր իշ սէպէպի իլէ անճագ կիճէնին սաաթ ալթը պուչուղունտա սըր սըգըլամ

եվէ կէլէպիլտիմ։

— Եվէթ (կիւլէրէք) պէնի տարտըրտըղընըզ կիւզէյլիք եսվապընըզը կիյտիյինիզտէն անլաշըլըյօր քի սօն տէրէճէ ըսլանմըշ օլմալըսընըզ . . . լաքին սիզտէ պիր հալ կեօրիւյօրում, գալպինիզտէ պիր խէլէճան օլմալը տըր, նիչին ճարիյէնիզտէն կիզլէյօրսունուզ ։

— Պիր շէյիմ եօգ ճանըպարէմ, կինճէ չօգ եօրուլտում-տա օնտան օլմալը ։

— Հայըր պու հալինիզ եօրղունլուգ ալամէթի տէյիլ տիր, մութլագա պաշգա պիր սէպէպի օլմալը ։

Ֆիլ հագըգա կիճէտէն պէրի Վահանըն գալպինտէ միւխթէֆի օլան հէյէճանըն ասարը սիմասընտան նիւմայան օլմագտա, վէ մէրգումըն պու հալի իսէ աշգու մուհապէթ իլէ բէրվէրտէ օլան Հըռիփսիմէ կիպի պիր մաշուգէյի սատըգէնին նիկեահի աշըգանէսինտէն գօլայ գուրթուլամազ իտի, վէ պու էնտիշէնին սէպէպի ժանըն իխթիլաաթը մէսէլէսի օլտուղու մալիւմիմիզ օլուպ, ֆագաթ մուամիլէյհ, գաբու եօլտաշընըն նամուսընը սօնունա գատար վէ հէր պիր ճիհէթլէ մուհաֆազա իթմէք էֆքեարընտա օլմաղըլա, Հըռիփսիմէյէ պու մատտէ հագգընտա մալիւմաթ վէրիպտէ մէրգումըն էզարընը ֆաշ իթմէյի ճայիզ կեօրմէյիպ, « Պիր շէյիմ եօգ » տիմէքլէ, ինքեար իտէր տուրուր իտի, վէ պու մէսէլէյի գաբամագ էֆքեարըյըլա մուամիլէյհայէ . . . ։

— Օ տէյիլ ամա վալիտէն նասը՞լ օլտու, տէտի ։

— Ահ վալիտէմի սօրմա, ագշամտան պիրազ էյիճէ իտի իսէտէ, կինճէ պէնիմ սէպէպիմ իլէ նիւրէյինի օյնաթըրըղընտան պօղուլտու ։

— Աճայիպ սի՞զմի սէպէպիյիթ վէրտինիզ ։

— Եվէթ սէվկիլի Վահանըմ ճարիյէնիզ սէպէպ օլտում, չիմտի նասըլ օլտուղունու սէօյլէյիմտէ տինլէ, մալիւմա

հէր աքշամքի կիպի սիզի պէքլէմէք իւզրէ բէնճէրէտէ օ-թուրմուշ իտում, վէ սիզ տախի մութատընըզ իւզրէ վագ-թը մուայէնտէ թէշրիֆ իթմէտիյինիզտէն, գալպիմէ պիր մահզունիյէթ չէօքիւպ, տիւշիւնէ տիւշիւնէ նասըլսա շու-րանըզտա ույուխա գալմըշըմ, նէ գատար ույումուշ օլ-տուղումու պիլէմէմ, ֆագաթ ղայէթ տէհշէթլիւ պիր րիւյա կէօրտիւմքի, հէման պազըրարագ օեանտըմ, վէ վալլահէմ տախի աճէպ նէ օլտում տէյու եիւրէյիմի օյ-նաթմըշ օլմաղըլա խասթալըղը թէշէտտիւտ իթտի ։

Խասթա եաթմագտա օլան գօճա գարը, ղայէթ եա-վաշ պիր սէտա իլէ մումաիլէյհանըն սէօզիւնի թաստիգ իթմէքտէ իտի ։

— Աճայիպ նէ րիւյա իմիշ պու ։

— Ահ սէվկիլի Վահանըմ սօրմա, բէք տէհշէթլիւ րիւ-յա իտի, չէօլլէքի, կիւյա սիզ գանիլէ լէպալէպ մէմլու օլան ղայէթ վասի պիր կէօլիւն իչինտէ տիւշիւպ, պօղուլ-մագ մէրքէզլէրինտէ վասըլ օլմուշ իքէն, ճարիյէնիզ սիզի գուրթարմագ էմէլի իլէ, էլիմի սիզէ տօղրու ուզաթտըմ իսէտէ, նասըլսա պէնտէ մէզքիւր գանըլը կէօլէ տիւշիւպ, չապալամագա պաշլատըմ, վէ շու հալտէ սիզէ եագլաշ-մաղա նէ գատար ճահտ իտէր իտի իսէմտէ, պիր տիւրլիւ մուվաֆֆագ օլամազըտըմ, պու արա մէզքիւր գանլը կէօլիւն տէրունինտէն տէհշէթլիւ վէ ղայէթ պաթթալ պիր սիյահ եըլան զուհուր իտէրէք, հէման սիզին իւզէրինիզէ հիւճիւմ իթմէքտէ իքէն, պիրտէ . . ։

— (Թիթրէք պիր սէտա իլէ մէրգումէնին սէօզիւնի քէսէրէք) Ահ ազիզէմ պէնտէնիզ րիւեալէրէ ինանմամ ա-մա, նասըլսա պու նագլիյէթինիզտէն մէպտէմէ մուղայըր օլարագ սօն տէրէճէ պիր գօրգու հըսս իտիյօրում ։

— Ահ սէվկիլի Վահանըճըղըմ հէլէ սօնունու տինլէ . . . մէզքիւր տէհշէթլիւ ճանավէր իւզէրինիզէ հիւճիւմ իթմէք-

տէ իւքէն , պիրտէ . . .

Հռիփսիմէ սէօզլէրինի գաթ իտուպ սէլ կիպի կէօզ եա- շը տէօքմէյէ պաշլատը , մուամիլէյհանըն խաթրընա է- սէֆէնկիզ պիր վագաա կէլմիշ օլմաղըլա , խաճնախան միւքէտտէր օլմագտա իտի ։

Վահան մուամիլէյհանըն կէօզ եաշը տէօքտիւյիւնի կէօրիւպ միւթէէսսիր օլտու վէ էլլէրինի պուս իթմէքլէ , «Քէրէմ պույուրուն ճան պարէմ , նիչին աղլայօրսունուզ սէօյլէյին Ալլահ աշգընա օլսուն , նէ վար» տէտի ։

Հռիփսիմէնին , ագշամտան պէրի ույգուսուզլուգտան մախմուր ահուվանը տիտէկեանընտան պըրլանթա թանէ- լէրի կիպի կիւլլի սաա պէրտէլ րուխսարի իւզէրինէ տիւ- շիւպ տէ եուվարլանմագտաա օլան կէօզ եաշլարընը եաւէ- մէն կիպի սիլէրագ վէ նազիքէ էլլէրի իլէ սիլէրէք , շու- վէչհիլէ սէօզլէրինէ տէվամ իթտի ։

— Էվէթ , սէվկիլի Վահանըմ , մէզքիւր մարը հէլա- հիլ նիսար հէման պօյնունուզա սարըլաճագ քէտէն պիրտէ նաակեահան Վիրգինէյի կէօրտիւմ քի . . .

Վէ Հռիփսիմէ եինէ աղլամայա պաշլայուպ , ահ սէվ- կիլի Վիրգինէմ , աճէպ նէրէլէրտէսին , սաղմըսըն էօլ- միւշմիւսիւն . . . տէտիքտէն սօնրա սէօզլէրինէ տէվամ իթտի ։

— Վիրգինէ կէլինլիք էսվապ իլէ , եանի պէեազ էլ- պիսէլէր լապիս օլտուղու հալտէ , վէ մէլայիքէ կիպի գա- նատլարը օլմաղըլա կէօքիւն իւզէրինէ տօղրու քէրվագ իտէրէք խիտաապընըզա նէթիճիւպ կիրիպանընըզտան թութտուղու կիպի սիզի սահիլի սէլամէթէ չըգարտը , ճանվէրը մէզքիւր սիզի էլլէրինտէն գաչըրտըղընա հիտէթ- լէնիւպ , աղըրտան կէօզիւնտէն զէհիրլէր թիւսկիւրէրէք զալիմանէ պիր պագըշ իլէ կէօզիւն սահիլինտէ տուրմագ- տա օլան Վիրգինէյէ պագտըգտան սօնրա , հէման ճա-

ընկերնիքին խումբերնին գոյժուլաու ։

Քու այս Վերդինէ ընդդաթամիդ պիր Նիկոռաս ինէ հա-լոմի անհամաղամա ինքէն , երկան տըր հէման պօյնուոււ սա-րըլարը , վէ պու անհաշէթլի ճանավարըն սուրդ սուրդ թէ-նիմէ տօգունուշունատան սօն անէրէճէ խէֆֆու խէլէճան իլէ պաղըրըրտը օյնադըմ ։

Իշթէ անվիկըլի Վահանըմ պու անհաշէթլիւ ըրւյա թէքին անէ յիղ տըր , ժիւթլաղա պաշըմըզա պէօյլէճէք պիր պէ-լա կէլէճէկ յինի հէպ խայիլիմ ։

Տիր վաքը Վահան տախը պու կիճէ չէյլէրէ էմնիյէթ կէթիրմէզիքէն , հըռիրսըմէ կիճէ պու անհաշէթլիւ րուեա-նըն նաքլիյէթինան տիւշարը էնտիշէ օլտու խալան , մուսաֆիրլէյնայէ պէյլի իթմէյէրէք , « էֆէնտիմ րուեա անէ-տիքլէրի գան ալամէթի տըր , սիզ անդշամտան պէնտէնիզ իշիտ վէսվէսէ իթմիշ , վէ օ խէյալ իլէ ույուտուշ օլտու-ղունուզտան , թապիյի պէօյլէ ույղունսուզ վէ հավլինագ րուեալէր կէօրէճէք խանըմըզ , պէնտէնիզէ զէրրէ գա-տար էհէմմիյէթի եօգ տըր » վէ մէրգում մէսէլէյի անէ-յէշտիրմէք իսթէյուպ . : ։

— Օտէյիր սիզ էնիշթէնիզտէն պիր խապէր վա՞րմը , տէտի ։

— Ալլահ պին շիւքիւր պէլաալըսը վէրսին , նասըլ քի պի-լիրսինիզ ճարիյէնիզին քէֆալէթի թահարընտա օլարագ , թէֆէճի հիսասը իլէ պիրմի տանէ ալմ մէճիտիյէ ալ-տըգ քի , մէպլաղը մէզպուր իլէ կիւյա պիր տիւքքեան աչաճագ , չօճուղու իշիւն աղշամտան աղշամա պիր օգ-դա էքմէք կէթիրէճէք իտի , հալպուքի մէլուն հէրիֆ , պարայը ալըպ կիթտի ; վէ օլ կիւնտէն պէրի պիր տահա իւզիւնի կէօրմէտիք , շիմտի մէրգում խէֆէճի գա-րընըն պարասընը ճարիյէնիզ , դայէթ տուն ֆիւաթըլա իշ իշլէմէքլէ եավաշ եավաշ էօտէյօրում , հալպուքի հ՞ան-

կը պիրինի եարայըմ, ահ սէվկիլիմ հանըմտէն ճէնապը Հագգըտա շիքեայէթ օլմասըն ամմա . չէքամիյիմ սէրէնճամ- լէրէ տաղլար թահամմիւլ իտէմէզ , զիրա խասթա վալի- տէճիյիմ պիր եանտան վէ պու էօքսիւզ չօճուգ տիկէր թարաֆտան հէր կիւն եէյէճէք իսթէրլէր , վէ հէլէ հէ- քիմ վէ էճզա բարասը պիւսպիւթիւն պէլիմի պիւքէյօր , ահ սախավէթլի Վահանճըղըմ էկէր սիզին մուավէնէթի- նիզ օլմազսա , իւչիւմիզին աճըքտան էօլէճէյի չիւպ- հէսիզ օլտուղու չէօյլէ տուրսուն . հաթտա սիզին . . .

— (Մումախլէյհանըն սէօզիւնի քէսէրէք) Էսթաղֆիր- ուլլահ ճանըմըմ . . . բէնճա իտէրիմ պիր տահա պէօյլէ հիչ գապահիյէթտէն օլան չէյլէրի տիհանընըզա ալմայընըզ , քեաշքի էլիմտէն կէլսէտէ տահա . . . ։

— (Վահանըն սէօզիւնի գաթ իտէրէք) Թէշէքքիւր է- տէրիմ ճիվանըմ, պինլէրճէ թէշէքքիւր իտէրիմ ։

— Բէնճա իտէրիմ սէվկիլի Հըռիփսիմէմ, արթըգ պու պահսը գաբաեալըմ, պու սապահ Պէյգօղա կիտէճէյի- տիք , տէյի՞լմի ․

— Էվէթ էֆէնտիմ, էօյլէ վատ պույուրմուշուտունուզ ։

— Էսէֆ իտէրիմքի , վատիմտէ պուլունամայաճաղըմ ։

— (Թաաճիւպ իտէրէք) Նիչիւն . . . ։

— Անըն իչիւն քի , պու կիւն ագշամա գատար , բէք միւսթաճէլ իշլէրիմ վար , հէր հալտէ անլէրի թէավիյէ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ յիմ ։

— Լաքին պու կիւն եօրթու սըր , տէյի՞լմի ։

— Էվէթ եօրթու սըր , ֆագաթ նէ չարէ , հէր հալ- տէ պու կիւն , վէ հաթտա չիմտի շաֆագ աթար աթ- մազ մաղազայէ էնէճէք օլտուղումտան , ինչալլահ կէլէ- ճէք բազար էրքէնճէ կիտէրիզ , օլմազմը՞ մէլէյիմ ։

— Հայ հայ , նէ յէ օլմազ ․

Պու արա շաֆագ թէգարրիւպ իթմէքտէ օլուպ , օր-

թայըդ եավաշ եավաշ աղարմայա պաշլամըշ ծըմաղըլա , մահալլէտէն թէքթիւք ատէմլէր կէչիպ աէօնմէքտէ օյ-տուզունու Վահան կէօրմէքլէ , էրքէնճէ Պէօյիւքտէրէյէ կիտուպտէ ժամը էվինտէ պուլմագ նիյէթի իլէ , « էհ սէվկիլի Հըռիփսիմէմ արթըգ պէնտէնիզէ միւսաատէ ի-տինիզտէ կիտէյիմ ինշալլահ ագշամա կէօրիւշիւրիւզ » տէյէրէք այաղա գալգըպ կիթմէյէ հազըրլանտը , վէ մումաիլէյհա տախի նըշանլըսընա ըրֆագաթ իտէրէք գաբուեա գատար էնիպ , սէվտիյինին արգասընտան պագ-մագտա իտի :

Վահան մումաիլէյհա իլէ վէտալաշըպ , եօլա չըգտը , վէ հէման սօգագը տէօնմէք իւզրէ իքէն , Նակեահան մայէթինտէ իւչ նէֆէր զափթիյէ օլտուղու հալտէ , խա-ֆիյէ մէմուրլարընտան էն գըտէմլիսի , Ս . . . էֆէնտի գարշուսընա չըգըպ մէրգումը եօլունտան ալը գօյտու , վէ էրէյինճէ պիր թէրպիյէ իլէ . . . :

— Միւսիւ Վահան թէսմիյէ օլունան զաթ սի՞զմիսինիզ , տէյու սուալ իթտի :

— Էվէթ էֆէնտիմ պէնտէնիզիմ :

— Միւսիւ Տէրպանեան Նամ թիւճճարըն մայէթինտէ-սինիզ , տէ՞յիլմի :

— (Թաաճիւպ իտէրէք) էվէթ էֆէնտիմ , լաքին . . . :

— (Մումաիլէյհին սէօզիւնի քէսէրէք) էօյլէ իսէ պու-յուրուն գարագօլա կիտէճէյիզ . . . :

Վահան քէմալի հայրէթ իլէ մէրգումըն եիւզիւնէ պա-գարագ , պու հալտէն հիչ պիր չէյ անլայամագ իտի , վէ նիհայէթ մումաիլէյհին պու ույղունսուզ տավէթինէ ճէվապէն . . . :

— Աֆֆ իտէրսինիզ էֆէնտի , սագըն եանլըշլըգ օլ-մասըն , զիրա պէնտէնիզին գարագօլճա հիչ պիր մէնա-սիպէթիմ եօգ տըր , տէտի :

— Պէյլիս եօզ, տահա ալա եա, պույուրուն կիտէլիմ-տէ, էկէր եանըրըչ իսէ ըէք գօլայ անլաշըլաճաղը չիւպ-հէսիզ տիր։

— Էյի ամմա, պէնտէնիզին չիմտի ըէք միւսթաճէլ իշիմ վար, աղշամ իւսթի կէլսէմ օլմա՞զմը։

— Հայըր օլամազ, չիմտի հէր հալտէ պէրապէր կիթ-մէլիյիզ։

Պու արա մէրգում խաֆիյէ մէմուրըները պիր իշարէթը մախսուսէսի իւզրէ, տէրագապ զապթիյէլէր Վահանը եանընա եագլաշըրպ մէրգումը արալարընա ալտըլար։

Վահան պու մէմուրլին ղայրի մագսատէն նէ օլտուղու-ղընը, վէ նէ սէպէպլէ յաճէ յինի շաշըրմըշ գալմըշ օլտուղըլա, խաֆիյէ մէմուրինէ ըէճա մէզամիրյըլա օլարագ...։

— Էֆէնտի, հիչ չիւպհէմ եօգ.քի պէնտէնիզի պիր պաշգաարնա պէնզէթէրէք, նամուսլը վէ միւթէպէր պիր ատէմին հագգընտա լայըգսըզ վէ մինասիպէթսիզ պիր հարաքէթտէ պուլունույօրսունուզ.քի, պու իսէ...։

Մէմուրը մէրգում քէսպը հիտէթ իտտուպ, վէ Խիւ-զիւնի էքշիտէրէք, Վահանին սէօզիւնի գատթ իթմէքլէ...։

— Օֆ ամմա ուզաթտըընըզ հա, հայտէ կիտէլիմ տէ-յօրում սիզէ, սիզ ասլա նէզաքէթտէն անլամըյօրսունուզ, խիւտայիմ՝ էկէր պիրտաղ տահա պօշպօղազլըգ իտէրսէ-նիզ, պէնի պաշգա մուամէլէտէ պուլունմաղըզա մէճ-պուր իտէճէքսինիզ, տէտի։

Վահան մէրգումուն սէօզ անլաթամայաճաղընը փարգ իթմէքլէ, «Բէք ալա պույուրուն կիտէլիմ. լաքին ըէճա իտէրիմ էմր իտինիզտէ զապթիյէլէր ուզագտան կէլսին-լէր, զիրա մալիւմա պէնիմ նամուսըմ վար, վէ իսթէմէմ-քի պու հալիմի քիմսէ կէօրսիւն» տէտի։

— Պանա ամիրիմտէն հէր նէ էմր վիրիլմիշ իսէ նօգ-թասը նօգթասընա իճրա իթմէյէ մէճպուրըմ, պունտան

գաթինաղար, եկեր սիզ տեսակներից կիրքի հաճոյքը իր քիմսէ խօշնից հիւքիւմէթ մէմուրլէրի ըէֆագաթընտա պուլունտուղունուզ հալտէ, զէրրէ գատար նամուսունուզու խալէլ կէլմէզ, իմտի պույուրուն։

Մէմուրըը մէրդում պիչարէ Վահանը թահտէլ հըֆզ, վէ էսնայի րահտէ քաչմամասը իչիւն զինտանէտի իլէ առա-գաթ խտէրէք տօղըրու Գալաթա սէրայընա կէօթիւրտի։

Զէվալըը Հըռիփսիմէ պու մինասիպէթսիզ վագայը է-վէլինտէն սոնունա գատար քէմալի էնտիշէ իլէ թէմաշա իտուպ, վէ էլինտէն հիչ պիր չէյ կէլմէտիկինի անլաչըն-մէքլէ սօն տէրէճէ մէրագ իտէրէք, պու մէմուրլըն զալըմ վագասընը նիհայէթինէ միւնթազըր օլմադըլա պէքլարքէ, քէնտի քէնտինէ, «Միւթլագա պիր խանըրչըքը օլմալը, հիչ շիւպհէմ եօգ քի չիմտի էլպէթտէ սալը վէրէճէքլէր, անճագ չէքտիյի գօրգու վէ ըզթըրապ խանըմատա գալա-ճագ» տիմէքլէ քէնտինի թէսէլլի իթմէքտէ իտի։

Վահան Գալաթա սարայընտա վարտըղընտա վագըթ էր-քէն, վէ զապիթանտէն տահա քիմսէ պուլունմատըղըն-տան, գարըւ արասը տէնիլէն մահալտէ պիր սաաթ գա-տար թէվգըֆ օլունտու, պատէհու պէն պաշը պուլթպէ-սինտէ պիր զապիթ հուզուրունա չըգարըլըպ մուխաթա-պաթէն իսթինճվապ վէ իֆատէսի ալընտըգտան սօնրա, մուհաքէմէսի րույէթ օլունճայէ գատար մուվագգաթէն հապս օլունաճաղընը զապիթի միւշարիլէյհտէն անլայընճա, վէֆգէլատէ պիր էնտիշէյէ տիւշար օլարագ, գան-ղը միւթէպէր ատէմի իսթէրլէր իսէ քէֆիլ կէօսթէրիւպ-տէ սալը վէրիլմէսինի զապիթի մումաիլէյհէ ըէճ չօգ ըէճա վէ նիհազ իթմիշ իսէ իսէ, մէրդում նըզզամէն պէօյլէ պիր թէքլիֆի գապուլ իտէմէյէճէյինի, վէ գա-պուլ իթտիյի թագտիրտէ քէնտիսի ինտէլ գանուն մէսուլ օլաճաղընը սըրէթը ըէսմիյէտէ պէյան իտէրէք, պիր

մուճիպի գանուն հալս օլունմասընտա էմր վերմիշ իտի ։

Վահանըն պէօյլէ նակեահան թէվգըֆ օլունմասընըն
սեպեպի հէքեայէմիզին ըէվիշինտէն անլաշըլապիլմիշ իսէ
տէ , պիր գաչ սէօզ իլէ թէֆէրրուաթընը տախի պէյան
իթմէյի մինասիպ ատտ իտէրիզ , չէօյլէքի մալիւմիւմիզ
օլտուղու կիպի կինճէքի վուգուաթտէ , ժանըն մաղաղա-
արըստա պէքճիլիք իտէն համմալը հիւքիւմէթ ախզու կի-
րիֆթ իտտուգ , վուգուայի հալի սուալ իթտիքլէրինտէ ,
համմալը մէրգում ասըլ խըրսըզըն մաղաղա մէմուրլէրին-
տէն Վահան նամ տէլիգանլը օլտուղունու , վէ մէրգու-
մըն ֆիրարը հէնկեամընտա կէրէք գէնտիսի , վէ կէրէք
մուամիլէյհի թանըեան տիկէր պէքճիլէրին տախի րայէ-
լայն կէօրմիւշ օլտուգլարընը հիւքիւմէթ մուվաճէհէսինտէ
թագրիր իթմիշ օլմաղըլա , հիւքիւմէթ տիկէր պէքճիլէրի
տախի իսթինձվապ , վէ մէրգումանըն տախի հարֆը հար-
ֆընձա համմալը մէրգումըն սէօզլէրինի թաստիգ իթտիք-
լէրինտէ , կէրէք մէրգումըն պէքճիլէրին իֆատէլէրինի ,
վէ կէրէք համմալը մէզպուրըն թագրիրինի պա ժուրնալ
Գալաթա սարայընա պիլտիրտիքտէն սօնրա , իհթիյաթէ
րիայէթէն օլ կիճէ համմալը թէվգըֆ , վէ սապահլէյին
էրքէն ազիզը մէրգումըն գաչարքէն իւղէրինտէն տիւ-
շիւրմիւշ օլտուղու մորգալը մէնտիլի , վէ համմալէ աթ-
մըշ օլտուղու տէօրտ ատէթ լիրայի Օսմանիյէյի համմալը
մէրգում իլէ պէրապէր Պէյօղլու միւթասարըֆլըղը ճա-
նիպը ալիսինէ կէօնտէրմիշ իտի ։

Գալաթա սարայընտա տախի Վահանըն հալու էշքեա-
լինը , վէ իգտամէթ իթմէքտէ օլտուղու մահալլէսինի համ-
մալը մէրգումտան անլայըպ , մուամիլէյհին սէրիան թէվ-
գըֆինը , խաֆիյէ մէմուրլարընտան , վէ պու կիպի իշ-
լէրտէ մէհարէթի քեամիլէսի տէրքեար օլան , Ս . . . է-
ֆէնտի նամ իւչկիւզար քիմսէյէ թէվտի օլունմուշ օլուպ ,

մումաիլէյհ տախտի ալըմըշ օլտուղու էմիրը այնը միւճիպին-ճէ, սապահլէյին շաֆագ աթար աթմազ հէմէն մէրգու-մըն խանէսինէ վարուպ սօրմուշ իտի իսէտէ, խանէ տէ-րունինտէ պուլունամայար, Վահանըն մաշուշէ վալիտէսինի աճըրարդլարընտան, պու հալի մէրգումէտէն կիզլէյուպ, ֆագաթ, մէրգում Վահանըն կիճէլէյին կէլմիշ օլտու-ղունու, վէ սապահա գատար էվտէն չըգըբ կիթմիշ իսէտէ հէր հալտէ նըշանլըսընըն էվինտէ պուլունաճաղընը, Ա... էֆէնտիյէ խապէր վէրտիլէր, վէ մումաիլէյհ Ա... էֆէ-ֆէնտի տախտի ալտըղը մալիւմաթ միւճիպինճէ Հըրի-սիմէնին խանէսինէ կէլմէքտէ իքէն, Վահանը եօլտա գար-շըլայուպ ախզու կիրիֆթ իթմիշ իտի, խաքքը նասըլ օլտուղու օգուճանլարըմըզա մալիւմ տըր:

Օլ կիւն աքշամա գատար միւսիւ Տէրբանեան Վահա-նըն կէլիւպ տէ հիպարլարըն պիրլաշդուրընը կէթիրմէսինէ միւնթազըր օլմագտա իքէն, աքշամըն սա՛աթ եարըմ սուլարընտա, Նէնի մահալլէ գարագօլունուն միւլազիմի, մումաիլէյհի մէրքէզէ տավէթ իթմէքլէ վուգույի հալի, եանի Գալաթա ճիհէթինտէ պուլունան մաղազաըընըն, Վահան նամ եազըճըսընըն էլի իլէ կիճէլէյին սօյուլտու-ղու խապէրի տէհշէթ էսէրինի վէրիպ, սապահլէյին հէր հալտէ Պէյօղլու միւթէսարրըֆլըղընա կիթմէսինի միւսիւ Տէրբանեանէ իխթար իթմիշ իտի:

Միւսիւ Տէրբանեան պու մէմուլին ղայրի վէ տէհ-շէթլի խապէրի ալտըղընտա շաշըրըպ գալտը, վէ ղայ ագըլ օլարագ խանէսինէ աւտէթ իտուպ մատամասընա իշպու վագըայի միւթէլլէմէ յի պիլտիրինճէ, մէրգումէ սոն տէրէճէ պիր թէլաշէ տիւշիւպ, վէ աճու ֆէրեատլէր խօբարագ պայըլմըշ գալմըշըրտը:

Ժան տախտ պու հէվատիսի տույար տույմազ, միւսիւ Տէրբանեանըն խանէսինէ գօշուպ վէ տէրէճէյի նիհայէ-

տէ պիր Թէլաշ կէօսԹէրէրէք, էվէլա մաասամ Տէրպան-եանըն ազլընը պաշընա կէթիրմէյէ սավաշըրդ, վէ սօնրա տախի կէրէք մէրգումէյի, վէ կէրէք միւսիւ Տէրպան-եանը Թէսէլլի իԹմէյէ պաշլատարագ, « Հէր հալտէ եանկըրշըրդ օլմալը, հիչ պիր վագըԹ Վահանտէն պէօյլէ պիր խըյանէԹ մէմուլ օլունմազ » տիմէքլէ կիւյա մէր-գումի միւտաֆա'ա իԹմէքտէ իտի ։

Միւսիւ Տէրպանեանըն կիճէյի սապահ խոփնճէյէ գա-տար պին տիւրլիւ վէսվէսէ, վէ կէօնա կիւն ճնարշէլէ-րէ ախըշըր օլմազըլա հէմէն սապահլէյին էրքէն իլք վա-փորըլա Ըստամպօլա էնէրէք Գալաթայա կէչտի, վէ վա-գայի հալի քաչէլայն կէօրիւպ, պունճա ակնէլէրտէն պէ-րի էվլատ մագամընըլա ակվաթի Վահանըն պու տէրէ-ճէ ալչագճաղընա պիր խըյանէթի իրթիքապ իթմիշ օլտուղու խաթըրընա կէլտիքճէ ազլընա խըֆֆէթ կէլ-մէքտէ իտի ։

Կէլէլիմ պիչարէ Հըռիփսիմէյէ, մումաիլէյհանըն հալի հիչ պիր չէյէ գըյաս օլունամազ իտի, չէօյլէքի զավալ-լը գըզճըղազ Նըշանլըսընը ազչամա գատար կէօզլէյէ կէօզլէյէ կէօզլէրի եօլտա գալմըշ, վէ պիրն տիւրլիւ վէս-վէսէլէրէ ախըշար օլուպ, աքշամտա զամմը գատալէթէ տալմըշ իտի, Վահան հէր կիճէ սաաթ իքի սուլարընտա քէնտիսինի կէօրմէյէ կէլիր օլտուղըլա, օլ կիճէ մէրգումէն կէչիքճէյի վագըթ կէչիրմ, վէ հէնուզ մէյտանտէ չըգմատը-ղընը կէօրէրէք, հէր հալտէ հասթա օլմուշ օլտուղունա գանաաթ կէթիրմէքլէ, տիզլէրինի տէօյէ տէօյէ աղլար, վէ ամէչի Փիրգաթ իլէ ճանը ճիկէրինի տաղլար իտի ։

Մումաիլէյհա պէօյլէ պիր հալի ըսդըրմէլա իլէ կէճէյի խումու, վէ կէճէհի էրէսու ֆուքթուր տէրտամընտա չալ-գանտուպ սապահը իքէն, Նակեահան գապու չալընտը, վէ մէրգումէ գապույը չալան քիմէսէյի հէր հալտէ ակվաթի,

վէ չարը չէշմէլէ պէքլէտէյի Վահանը զանն իտէրէք, քէմալի չիթապլէ, վէ նէրտիւպանլէրի իւչէր տէօրտէր աթլայարագ գափույա տօղրու գօշուպ աչտը, վէ ճանընտան զիյատէ սէվմիշ օլտուղու զաթը կէօրէճէք իւմիւտինտէ իքէն, սօն տէրէճէ մէնֆուրը, վէ հիւզիւնէ կէօրմէյի պիլէ իքրահ իթտիյի, էնիշթէսի, եանի սարխօշ Գասպարը քէօր քիւթիւք սարխօշ, վէ տուտագլարընտա խաթըրշիքեարը պիր թէպէսսիւմ օլտուղու հալտէ գարշուսընտա տիւքիլի վէրտիյինի կէօրտիւ։

Մուամէլէյհանըն սարխօշ Գասպարը կէօրտիւյիւնտէ քէսպ իթմիշ օլտուղու հիտտէթին վէ հըսս իթտիյի նէֆրէթին աէրկէճէսինի, օգուեանըլարըմըզըն միւթալաասընա իհալէ իտէրիզ։

ԵԻՐՄԻԵԵՏԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՇՐԻԳՀԷ

Սարխօշ Գասպար իքի Թարաֆընա պայլանարագ գաբուստան իչերույէ կիրտի, վէ կիւճ հալ իլէ նէրտիւպանտէն յօգարույա չըգաբիլիփ օտայէ կիրինճէ խըմթինզա իլէ կիւլիւմսէյէրէք Հըռիփսիմէյէ խիթապէն ! . :

— Ագշամլար հայր օլսուն սէվկիլի պալտըզըմ, տէտի:

Հըռիփսիմէ մէրգումըն սէլամընա ճէվապ վիրմէյէրէք, վէ քէմալի իգրահ իլէ եիւզինի բէնչէրէյէ տօղրու չէվիրիւպ օթուրտու:

Գասպար մումաիլէյհանըն քէնտի հագգընտա օլան նէֆրէթինի պիլտիյինտէն, Թապիյի պու ինֆիալէ էհէմմիյէթ վիրմէտի, վէ պիր մըգտար պուրնունուն ալթընտան գապա վէ էտէպէ մուղայըր պիր Թիւրքի մըրըլտանտըգտան սօնրա . . :

— Էհ սէվկիլի պալտըզճըղազըմ, չէշմին րուշէն օլսուն, արթըգ պունտան պէօյլէ պէնտէն նէֆրէթ իթմէյէճէքսին, զիրա սէնին կիւզէլ խաթըրըն իչին, պու կիւնտէն իթիպարէն նըշանլընը տախի պիզիմ էսնաֆա տախիլ իթտիքքի, էլպէթթէ ասույմուշ օլմալըսըն տէ՞յիլմի, տէտի:

Հըռիփսիմէ մէրգումըն պու սըյըրգըճա սէօյլէտիյի սէօզիւն տէհշէթլիւ մանասընը անլայարագ, եայլը պիր զէնպէրէքտէն Թահրիգ օլուրճասընա եէրինտէն սըչրատը, վէ քէնտինի զապթ իտէմէյէրէք . . :

— Սարխօշ տինլէյէճէք վագթիմ եօգ տըր, տէտի:

— Նա՞սըլ սարխօշ, տէմէք օլուրքի սէնինքինին չօրիզ-

ճիկյէ պաշլատըղընը տույմատըն , էօյլէ՞մի . . ։

— Նէ տէյօրսուն չօրիզճիլիք նէտէր ։

— Պիզիմ լիսանըմըզճա խըրսըզըլըգ տէմէքտիր, ֆագաթ նի՞չին թէճաճիւլ իտիյօրսուն , Նըշանըլընըն , եանի միւսիւ Վահանըն խըրսըզլըղը իչիւն տէյօրում , լաքին զավալլը աճէմի օլտուղունտան եագայը բէք չաբուգ էլէ վէրմիշ , է՛հ պէյիս եօգ վարա վարա էլպէթ օտա ուսթա օլուր , պիզ պու սէնաթը աննէմիզին քարնինտէ էօյրէնմէտիք ա։

Հէր նէ գատար պու մէլուն հէրիֆին իսթիհզա իլէ տէմիշ օլտուղու սէօզլէր , պիչարէ Հռիփսիմէնին ճիյէրինէ խանչէր կիպի իշլէմիշ իտի իսէտէ , հալպուքի հիչ օլմազսա սէվտիյի զաթըն հագգընտա պիր մալիւմաթ քէսպ էթմէք նիյէթի իլէ , չարնաչար մէրգում իլէ միւսահիպէթէ իրթիքեապ իտուպ , վէ սէօզլէրինէ պիր հիմմէթ վէրէրէք . . ։

— Լաթիֆէյի պօշլա էնիշտէ , սահի՞հմի սէօյլէյօրսուն , տէտի ։

— Նասըլ լաթիֆէ , Նըշա՞նըլընըմը , տօստու՞ն մը , նէ իսէ պիլմէմ ա , սէնին միւսիւ Վահանըն , չօբպաճըսընըն մաղազասընը Լայըգըյըլա սօյմուշ , վէ քաչարիքէն պէքճիլէր թանըմըշլար , խիւլասայի քէլամ շիմտի տէլիքտէ թիւնէյօր , անլաշըլտը՞մը ։

Հռիփսիմէ ֆէնա հալտէ պօզուլարագ պէնզի պէթի քիւլ քէսիլտի , վէ հէման պայըլմագ տէրէճէլէրինէ վասըլ օլտու իսէտէ , պու վագայի միւտհիշէյի Լայըգըյըլա անլամագ իչիւն , օլապիլտիյի գատար քէնտիսինի զապթ իտէրէք . . ։

— Նա՞սըլ օլուպտա սէն պու իշի տույապիլտին , տէտի ։

— (Սըյըրըգճա կիւլէրէք) Պիզիմ էնտաֆա տայըր օլան չէյլէրի պէնիմ տույմամամ գապի՞լմիտիր , (տէլիքտէ) պիզիմքիլէրտէն տայիմա իւչ պէշ քիշի պուլունուրքի պու

կիպի հալքերի գօլայլըգըլա օնլարտան տուեալըմըզ ։

— Լաքին էնիշտէ պու իշին գալթան տըլու էտասըն օլմամալը , տուրուշէ պիլիշարէ Վահան տէհշէթլիւ պիր իֆթիրայէ օղրամըշ օլմալը տըր , չիւնքի պու անէ գատար մէրգումըն հագգընտա սըլա պէօյլէ պիր շէյ իշիտիլմիշ տէյիլ տիր , վէ պունտան գաթինաղար պիր իքի այտան պէրիտիրքի մասալը արթըմըշ օլմաղըլա արթըգ պու կիպի մէզմում պիր հալէ իրթիքեապ իթմէյէ իհթիեաճը եօգտուր . . ։

— Իհթիեաճը եօ՞գմը , (կիւլէրէք) զավալլը Հըռիփսիմէ չաշարըմ ազըլընա , հաթտա Վահան պու խըրսըզըլըղը իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու իչիւն մազլում թութուլմալը տըր . չիւնքի զէվալլընըն տըրըղը մաաշ հէր նէ մըգտար օլսա տախի , աչըղըղը մէսարիֆաթէ կէօրէ , եինէ իքթիֆա իթմէյէճէյի տէրքեար տըր ։

— Աճայիպ նէ մէսարիֆաթը վարտըր ։

— Բէք չօգ , չիւնքի զավալլը Վահան ատէթա իւչ էվ պէսլէմէյէ մէճպուր իտի ։

— Իւչ է՞վմի ։

— Էվէթ , մէսէլա չախարընտա այրըտ օլան մէսարիֆաթտէն պաշգա , քէնտի էվի պիր , ախըրիմ էվի , (եանի տէնի տէմէք իսթէրիմ) իքի . վէ պիրտէ տօստունուն էվի վարքի , մալիւմա օ մազգուլէ գարըլարըն խանէլէրի եօյլէ ուֆագ թէֆէք մէսարիֆ իլէ գապանըր չէյ տէյիլտիր , չիւնքի օնլար հէր օլմաղըա հաֆթատա պիր տէֆա օլսուն . . ։

Հըռիփսիմէ մէրգումըն տէտիկի սէօզլէրին մանասընը տալղընլըղընտան անլայամայուպ քէլամընը գաթ իտէրէք . . ։

— Նէ տէյօրսուն էնիշտէ անլայամայօրում , քիմին տօստու իչիւն տէյօրսուն , տէտի ։

— Վահանըն, թութմուշ օլտուղու տօստու իչին իթտիկի ֆէվգէլատէ մէսարիֆաթը տէյօրում, անլամայօրմուսո՞ւն ։

Հըռիփսիմէ էնիշթէսինին, սէվտիյի զաթ հագգընտա իթտիյի պու իֆթիրատէն, ըլտըրըմտան վուրուլմուշ կիպի պիր հալ քէսպ իտէրէք, վէ պիր մըգտար նիկեահէ զաշէպանէ իլէ մէրգումըն եիւզիւնէ էյրի էյրի պագտըգտան սօնրա, տէրէճէյի նիհայէտէ հիտտէթլէնիւպ աթէշ քէսիլտի․ վէ եիւքսէք սէսլէ իլէ ․ ․ ․ « Տէֆ օլ շուրատան մէլուն հէրիֆ սէն հէրքէսի քէնտին կիպի ալչագ վէ չաքըրնըմը զաննը իտէյօրսուն » տէյէրէք խըշմըլը օտա գաբուսընտան տըշարըյա չըգտը ։

Սարխօշ Գասպարըն, Վահանըն հագգընտա ճիւրաթ իթմիշ օլտուղու պու իֆթիրա հիչ պիր էֆքեարէ մէյտանի օլմայուպ, մահզա Հըռիփսիմէնին շախսընա օլան խուսուսի պիր խուսումէթը դաիմէսինտէն նաշի օլմաղըլա, պու սէօզ իլէ մումաիլէյհանըն գալպինի պիր գաթ տահա եարէլէմէք իսթէմիշ իտի քի, իթտիյի պու իֆթիրանըն մումաիլէյհա իւզէրինէ հասըլ իթմիշ օլտուղու սույի թէէսսիրինի կէօրմէքլէ, տէրէճէյի նիհայէտէ քէյֆլէնէրէք, հէման արգասընտան տըշարը չըգուպ, Հըռիփսիմէյէ ․ ․ ․ « Տօղրու սէօյլէտիյիմ իչիւն պանա տարըլըյօրսուն, տէյի՞լմի ․ ․ ․ զաւալը եօզ, էլպէթթէ պիր կիւն մէրդումըն մէշհուր պիր խըրսըզ օլտուղունա ինանտըղըն կիպի, պու տէտիյիմի տախի թէսլիմ իտէճէքսին » տէյէրէք տէֆ օլուպ կիթտի ։

Հըռիփսիմէ Գասպարըն կիտէր այագ տէմիշ օլտուղու պու սէօզլէրէ ասլա ճէվապ վիրմէտի իսէ տէ, նըշանլըսընըն օլ կիճէ ֆէվգէլատէ օլարագ կիճէնին պիր նըսֆընտա էվինէ կէլտիյինի, խանէյի մէզքիւրտէ սաքին օլան ֆամիլեալէրտէն տույուպ, վէ օլ սապահ էրքէն մու-

մահլէյհին քէնտիսի իլէ կէօրիւշտիւյիւնտէ, սիմտօսընտա պիր ասարը խելէճան, վէ ղարիպ պիր հալ միւշահատէ իթմիշ օլտուղունու խաթըրլայըբ, մէրգումըն պու ահվալը ղարիպէսինի թահտը թէֆէքքիւրէ ալարագ, օլ կիճէ սապահլարա գատար ույուխամայըբ, վուգու պուլան պու հալլէրի արխըու ամիք տիւշիւնմիւշ իտի ։

Գալատէ իշար իթտիյիմիզ կիպի սարխօշ Գասպարըն Վահանըն ալէյհինտէ տէտիյի սէօզլէրին, վէ ալէլ խուսուս իթմիշ օլտուղու սօն իֆթիրանըն սույի թէէսիրի Հըռիփսիմէնին իւզէրինտէ կէօրիւլմէյէ պաշլատը, վագաա մումաիլէյհա նըշանլըսընտան պէօյլէ պիր մէզմում հալ մէմուլ իթմէզ իտի իսէտէ, պազը իմարէլէր մէրգումէնին պիր տէրէճէյէ գատար շիւպհէսինէ սէպէպիյէթ վիրմիշլէր իտի, մումաիլէյհա քէնտի քէնտինէ, «Իլահի ճարապպիմ նէ միւտհիշ հալ տըր պու, ֆիլ հագըգա էկէր Վահան պէնիմ պիլտիյիմ վէ թանըտըղըմ ղաթ իսէ, հիչ պիր վագըթ պէօյլէ պիր չէյի իրթիքեապ իթմէզ, ֆագաթ պունույըլա պէրապէր տիւնեատէ օլմատըգ չէյ եօգ տուր, Վահան հէր նէ մէրթէպէ իւլիւվվի մէշրէպ, վէ հիւսնի ախլագ սահիպի պիր ատէմ օլսա տախի, եինէ ագըլպէթ ինսան օլմաղըլա, եանըլապիլիր օլտուղու իհթիմալին խարիճինտէ պիր մատտէ տէյիլ տիր, էվէթ ճէնապը վաճիպ էլ վուճուտ հազրէթլէրինտէն մատէ, հիչ պիր քիմսէ խաթատէն սալիմ օլամազ . . . լաքին նէյէ իհթիեաճը վար իտի . . . ա՛հ սիւպհան Ալլահ օլմայաքի մէլուն էնիշտէմին տէտիյի սէօզլէր սահիհ օլսուն . . ։

Մումաիլէյհանըն կէօյնիւ պիր մըգտար վատիյի թէբէտտիւտտէ պիր հալի սէրասիմէ իլէ տօլանտըգտան սօնրա, եինէ խոտպէ խօտ սէօյլէշմէյէ պաշլայըբ «Հայըր հայըր . . . Վահան մատէմքի ինսան տըր պէր միւգթէզայի պէշէրիյէ, հէր նէվի ճիւնհա իլէ միւթթէհիմ օլա-

պիլիր , եվէթ , խըրսըզ , գաթիլ , գանլը ասխի օլապի-լիր , լաքին պէնտէն պաշգասընըն օլամազ . . . եվէթ , պէնտէն պաշգասընը սէվմէք ճինայէթինի հիչ պիր վու-գըլթ իրթիքեապ իտէմէզ » տիմէքտէ իտի ։

Հռիփսիմէ գարընըըդ խըլըգաթը իգթիզասընճա , սէվ-տիյի զաթըն , հալէթը պէշերիյէ պէլասըյըլա իրթիքեապ իտէպիլիր օլտուղու մէլհուզ օլան հէր պիր գապահաթէ չէշմի ինսաֆ իլէ պագըմազա ամատէ իտի իսէտէ , անճագ ճէնապընա տօղունան մատտէյէ , եանի Վահանըն քէն-տինտէն պաշգա պիր գադըն սէվմիշ օլտուղու ճինայէթէ , հիչ պիր վէչհիլէ աֆֆ իտէմէզ իտի , վէ իշըթէ մուամիլէյ-հա , էնիշթէսինին Վահան իչիւն խըրսըզ տըր տէմէսին-տէն պիր տէրէճէյէ գատար շիւպհէլէնմիշ իտի իսէտէ , իքինճի իթհամաթընա ; եանի , Գասպարըն « Վահանըն սէնտէն պաշգա պիր մէթրէսի վար » տէտիյի սէօզէ , սըրֆ իֆթիրա մագամընտա նազար իտէրէք հիչ պիր վէչհիլէ ինանմամըշ իտի ։

Վէլհասըլ զավալլը գըզճըղազ իլք կիւնիւն կիճէսի կէ-պի , լէյլէյի մէզպուրէտէ տախի Թարիֆի զայիր գապիլ պիր ըզթըրապը տէրուն իլէ չէքքու շիւպհէ տէրեասըն-տա չալգանարագ , հէրնէ օլուրսա օլսուն սապահըլէյին Գալաթա սէրայընա կիտտուպտա նըշանլըսընը կէօրիւպ գօնուշմագ , վէ տէֆի վէսվէսէ իթմէքլիյէ գարար վիրէ-րէք , քէմալի սապըրսըզլըգըլէ սապահա մունթազըր օլտու ։

Սապահըլէյին Հռիփսիմէ Վահանըն վալիտէսինի կէօ-րիւպ , մէրգումէնին գալպինի թէէմին իթտիքտէն սօնրա Գալաթա սէրայընա կիթմէյի մինասիպ կէօրմիւշ օլմաղը-լա , խանէյի մէզքիւրէ վարուպ , Վահանըն իգամէթ իթ-մէքտէ օլտուղու օտայէ չըգտը , վէ մէրգումըն վալիտէսի Թապլոյի օղլունուն հագգընտա վէսվէսէ իթմէքտէ օլուպ , Հռիփսիմէ մէրգումէյի « Պիր իքի կիւն իչի օլտուղուն-

տան կը կծմծկյենքանի , մերադ խօսենք պիտի չէյ եօզ-վեստեան իմ մէ » եօլլա․ ածողէր իլէ թեսելլի իթմէքտէ լըքէն , Նախկաճան խանէնին ակրանինատէ վէֆդէլատէ պիտի բամբըլտը գօրաա ։

Հրաժարումէ մեղքերը չամաթանըն նէ օլտուղունու ան-լամադ իչին օտա դարուալինտան ալչարը չըգըդ , հեմեն ափսոսա մահալլէնին քեահեա վէ մըդտարընըն ըէֆա-գաթըյըլա , էվէլքի սապահ Վահանը պիտաւ կիրիֆթ ի-տէն հիւքիւմէթ մամուրընը մայէթինտէ իքի նէֆէր զապ-թիյէ օլտուղու հալտէ դարչուալըտա կեօրիւնճէ , խէֆ-ֆու ան հէչէլթինանէն թաշ քեսիլմիշ կիպի տանա գալտը ։

Ձիլվադը , Ս . . . էֆէնտի նամ խաֆիյէ մէմուրը պա էմրը Ալի Վահանըն օտասընը թաճարրի իթմէյէ կէլմիշ օլուպ , օտանըն աէրտուլինի եյնէտէն իրլէյէ գատար արա-յուպ թարաթըղտան սօնրա , Վահանըն դարծօլաար մա-նըմտա պուլունան սանտըղտան պաշգա չաւանը էհեմմի-յէթ պիտի չէյ պուլամայարագ , սանտըղը մէղքէրէ Գա-լաթա սարայընա կիրտալ իթտի ։

Վահանըն վալիտէսի , զապթիյէլէրին օղլունուն սան-տըղընը կեօթիւրտիւքլէրինի կեօրիւնճէ վասֆը նադապիլ ֆէլէքեաթա ֆիղանլէր իտէրէք սանտըղը պըրագմադ իս-թէմէզ իտի , վէ էվլատըմը , ըէվկիլի Վահանըմը խաթէ-րիմ տէյու աղլար վէ մահալլի մեղքերէ պուլունանլա-րըն ծէյրերինի տաղլար իտի ։

Հրաժարումէ մէրդումէյի թէսէլլիյէ դալըշըրուպ « Վա-հան պիտի հաֆթա դատար չօրպաճըլարընըն էմրի իլէ ըի էճլէլ մասլահաթ պիտի մահալլէ կիտէճէյինտէն սանտըղը-նը իսթէմիշ » տէյէրէք , վէ զաթէն մէրդումէ պուն պըր վէ մաշուշէ պիտի դատըն օլմադըլա Հրաժարումէնին սէօզ-լէրինէ դանաաթ կէթիրիպ սէսինի քէսմիշ իտի ։

Ս . . . էֆէնտի սանտըղը մեղքերի Գալաթա սէրա-

յընա իրսալ իթտիքաէն սօնրա , տէրէճէյի նիհայէտէ պէր նէզաքէթ իլէ Հըռիփսիմէյէ խիթապէն . . . :

— Աֆֆ իտէրսինիզ մաամալէ , ալտըղըմ մալումաթէ նէզարէն , զաթը ալինիզ թէվգըֆ օլունան Վահան նամ քիմէսնէնին նըշանլըսը օլմաղըրընըզ , տէյիլմի , տէտի :

Հըռիփսիմէ խէվֆու թէլաշընտան մէրգումըն սուալինէ նէ տիւրլիւ ճէվապ վիրէճէյինէ շաշըրմըշ գալմըշ օլուպ , հէյէճանընտան աթէշ կիպի գըզարարագ , մէրգումըն խիւզուրունէ պագարագ , վէ թիթրէյէք պիր սէտա իլէ . . . :

— Էվէթ էֆէնտիմ , տէյու ճէվապ վէրտի :

— Տօղրուսու մաամալէյի իճրա իտէճէյիմ թէշէպպիւսաթտէն մահճուպ օլմագտա իսէմտէ չիֆայէթէքի , մէմուրիյէթիմին վազիֆէսինի տախի հարֆը հարֆընա իճրա իթմէքլիյէ մէճպուր օլտուղումտան , միւսաատէնիզլէ իգամէթ իթտիյինիզ խանէյի տախի թահարրի իթմէքլիյիմ էլզէմ տիր :

Մ . . . էֆէնտի զապթիյէ նէզարէթի ճէլիլէսինէ չէրէֆ կիթթիքիր սուրէթտէ նազիք վէ թէրպիյէլի պիր ատէմ օլմաղըլա , Հըռիփսիմէ իլէ թա պու տէրէճէ թէրպիյէ իլէ կէօրիւշտիւկիւնէ , մէրգումէնին գալպինտէ մէմուրը մումաիլէյհ հագգընտա պիր տէրէճէ էմնիյէթ հասըլ օլմագլա պաշլայարագ , մէրգումա ճէվապէն . . . :

— Մաատէմքի պու խուսուստա , էֆէնտինիզտէ պիր էմրը ալի վար տէյօրսունուզ , ճարիյէնիզ տախի չարնաչար միւթապաաթ իթմէյէ մէճպուրէյիմ , անճագ էյէր ճէվապը միւմքիւն իսէ , միւսաատէ պույուրունուզ , սիզէ պիր չէյ սուալ իտէյիմ , տէտի :

— Պույուրուն. :

— (Հիճապընտան գըզարարագ) Նըշանլըմ օլան պիչարէ տէլիգանլընըն նէ ճիւնհա իլէ իթհամ օլունտուղունու , վէ նէ վագըթա գատար մահպուսա գալաճաղընը տա-

բամազ խաթերիտիմ։

— Թէէսիւֆ իտէրիմքի, Նըշանլըմ տըր տէտիյինիզ տէ-լիգանլը խըրսըզլըգ թէօհմէթի իլէ իթհամօլունմուշ տըր, մահքումիյէթինին միւտտէթի խիտամընա կէլինճէ, օ-րատընը քէշֆ իտէպիլիրսէք, չիմտիքի հալ գապիլ տէյիլ տիր, հէր նէ հալ իսէ, իմտի սիզ խանէնիզէ կիտինիզ պէնտէնիզտէ կէլիյօրում։

— Գույուրուն, լաքին րէճա իտէրիմ, էկէր միւմքին իսէ, զապթիյէլէր կիթսէտէ, զաթը ալինիզ միւնֆէրիտէն թէշրիֆ պույուրասընըզ, օլամա՞զմը։

— Բէք ալա տէտիյինիզ կիպի օլսուն, պէնտէնիզ եա-լընըզ կէլիրիմ։

Հըռիփսիմէ «Թէշէքքիւր իտէրիմ» տէյերէք խանէ-սինէ վարտը. վէ պիրազ սօնրա տախի մէմուրը մէրգում Հըռիփսիմէնին էվ խանը իւզրէ եալընըզ օլարագ, վէ Նըզամըն մուամիլէյէ հիճ խանէսինի տախի տըգգաթ իլէ թահարրի իտուպ, Նուգուտու մէսրուգայէ տայըր հիչ պիր ալամէթ կէօրէմէտիյինտէն, մահալի մէմուրիյէթինէ ազիմէթ իթտի։

Հըռիփսիմէ Նըշանլըսընըն հագգընտա էնիշթէսի սար-խօշ Գասպարըն տէտիյի սէօզլէրի խաֆիյէ մէմուրընըն տախի թաաքիբ իթտիյինի անլայընճա Վահանըն նէ ազիմ թէհլիքէտէ օլտուղունու ֆարգ իտուպ, վիրմիշ օլտու-ղու գարար մուճիպինճէ, Հիւքիւմէթ մարիֆէթի իլէ կէրէք Նըշանլըսընըն, վէ կէրէք քէնտի խանէսինին թա-հարրիաթընտան պիր սաաթ սօնրա, պաշընը սէյյահ պիր շալ իլէ էօրթիւպ, վէ եիւզիւնի կէօզիւնի գափայարագ Գալաթա սէրայընա կիթմէք իւզրէ եօլա չըգտը։

Պիչարէ Հըռիփսիմէ Գալաթա սարայընըն նէրէտէ օլ-տուղունու րիւյասընտա պիլէ կէօրմէմիշ իքէն, սէվտիյի զաթըն մուհապպէթի խաթըրը իչին, հէր պիր չէյի կէօ-

գիւնէ ալարագ, էսնայի րահտէ Թէսատիւֆ իԹտիյի պա-
զը միւսիւն վէ քեամիլ ատէմլէրէ հիճապընտան գըզարըպ
պօզարագ. Գալաթա սէրայընը սօրա սօրա պուլտու, վէ
գաբուտան իչէրի կիրուպ նէօվպէթտէ տուրան գարաղօլ
նէֆէրինտէն մահբուս խանէնին նէրէտէ օլտուղունու ան-
լայուպ դօղրու դօղրու մահալլի մէզքիւրըն գաբուսու էօնիւ-
նէ վարտը ։

Հըռիփսիմէ միւտտէթը էօմրիւնտէ Հիւքիւմէթ գաբու-
սընա կիթմէմիշ օլմաղըլա, մահալլի մէզքիւրտէ կէօրիւ-
լէն գալապալըղը, վէ իշիտիլէն շամաթայը, վէ պիր Թա-
գըմ զապթիյէլէրին աշաղը եօգարը էնիպ չըգտըգլարընը
քէմալի խէվֆու տէհշէթ իլէ Թէմաշա իթմէքտէ օլուպ,
եիւրէյի սաաթ րագգասը կիպի չարբարագ կիւճպէլա
կիւճ պիր Թագրիպ մահբուսխանէյէ վարապիլտի իսէ տէ,
պիր տիւրլիւ սէվկիլիսի զաթըն, եանի Վահանըն եիւզիւնի
կէօրիւպտէ գօնուշապիլմէք միւմքիւն օլամատը, չիւնքի
Վահան գանունըն ահքեամը միւճիպինճէ ինԹիլագ օ-
լունմուշ օլուպ հիչ պիր քիմսէյէ կէօսթէրիլմէմէքտէ իտի ։

Հըռիփսիմէ, հէր հալտէ Վահանըն պիր տէֆա օլսուն
եիւզիւնի կէօրէպիլմէյէ րուխսաթ ալմագ իչին, Թա
միւԹէսարրըֆ հազրէԹլէրինին հուզուրունա պիլէ չըգտուպ-
տա րէճա իթմէյի կէօզիւնէ ալմըշ օլմաղըլա պու նիյէթ
իլէ սալօնա չըգարագ, գաբու արասը տէնիլէն մահալտէ
իքի ագշամտան ֆէնէրսիզ վէ եախօտ սարխօշ օլտուգլա-
րը հալտէ կէԹիրիլմիշ օլան ատէմլէրին իչինտէ Վահանը
պուլապիլմէք իչին մէրդումանը տըգգաթ իլէ կէօզտէն
կէչիրմէքտէ իտի իսէ տէ, Վահանը կէօրէմէտիքտէն պաշ-
գա հաԹտա մէրդումուն գապա վէ Թէրպիյէսիզ ատէմ-
լէրին սըյըրըգճա իթմիշ օլտուգլարը հաքարէթնամալըղա
հէտէֆ օլտուղունու անլայընճա սօն տէրէճէ հիճապ ի-
տուպ, էրագիլի մէրդումէտէն իգրահ իտէրէք ուղագ-

լանար, վէ քէմալի մահզունիյէթ իլէ մէլիւլ մէլիւլ աէօրա-եանըրնտա պատար, վէ մագսատընա նայիլ օլամայըմէք իւ-միւտի իլէ պիր չարէ արար իտի։

Պէտպախտ Հրախրսիմէ գուզըլուսունու ղայպ իթմիշ գօ-յուն միսալի աէրէճէյի նիհայէտէ եէաու ֆութուր իլէ ասալըղըն աէրունինի տօլաշըրգ տաւրտաւրըրգըան, նակեահան Ժանը կէօրմէքլէ եւրէյի չարբմաղա պաշլատը, մալիւ-միւմիզ օլտուղու կիպի մումաիլէյհա հէր նէ գատար Ժա-նը հազզ իթմէզ իտի իսէտէ, կէրէք սէվտիյի զաթըն հագգընտա սահիհ պիր մալիւմաթ ալմագ, վէ կէրէք քէնտիսինի մէւթէսաւըրըֆ հարբէթլէրինին նէզտինէ կէօ-թիւրմէք իչին, չարնաչար մէրգում իլէ միւշավէրէթ իթ-մէյէ գարար վէրիփ, ղայէթ եավաշ պիր սէսա իլէ Ժա-նը սէսլէտի։

Հըրխրսիմէ, վասըֆ օլունտուղու կիպի սէյյահ պիր չալ իլէ հէր նէ գատար մէմթութ իտի իսէտէ, Ժան մու-մաիլէյհայը կէօրիւր կէօրմէզ թանըտը. վէ մէրգումէ յի կէօրտիւյիւնտէ հըրսս իթմիշ օլտուղու չէյթանի մահզու-զիյէթի կիպի էյլէյիւպ, միւքէմմէլէն պիր հալ քէսպ իտէ-րէք . . ։

— Ահ մատմազէլ աֆֆէտիսինիզ . . . սանըն եարտըմընը հիչ մէմնուն իթմէզ իտիմ . . . ֆագաթ սիզի պէօյլէ պիր մահզուն եարըն եալընըզ կէօրմէք . . ։

— Էվէթ միւսիւ, ճանըմ սըգըլըյոր, վէ նէ իչին կէլմիշ օլտուղումու պիլիրսինիզ։

— Էվէթ պիլիրիմ վէ թէէսսիւֆ իտէրիմ քի . . ։

— (Ժանըն սէօզիւնի քէսէրէք) Էօյլէ իսէ միւսիւ, Ալլահ աշգընա օլսուն տօղրուսունու սէօյլէյին, անճագ տույտուղում սահի՞հմի տիր։

— Թիւտա ալըմ մատմազէլ, պէնտէնիզ տախի սիզտէն զիեատէ պիր չէյ պիլմէմ, վագըա թէէսսիւֆ օլունուր.

քի , կէօրիւլէն իմարէլէր Վահանը եղնէր ճիհէթ իթհամ իթմէքեանէ խանէլէրանէ , անճագ շուգատարընը սէօյլէյէպիլի-րիմքի , պէնտէնիզ գարու եօլտաշլըմըզտան հիչ պիր վագըթ պէօյլէ պիր շէյ մէմուլ իթմէմ , պունունլա պէրապէր , հիւքիւմէթին տախի անդամըն պու իշի մէյտանէ չըգա-րաճագը պէտահէթ տիր :

— Ահ միւսիւ , մատէմքի գարու եօլտաշլարընըզտան պէօյլէ պիր շէյ մէմուլ իթմէմէքտէսինիզ վէ մատէմքի մէրգումըն խաթըրընը սայմագտասընըզ , իմտի էօյլէ օլ-տուղու հալտէ րէճա իտէրիմ ճարիյէնիզէ րէֆագաթ է-տինիզտէ պէրապէր միւթէսարըֆ պէյին հուզուրունա չըգալըմ , վէ հիչ օլմազսա մուվագգաթէն օլսուն մէրգու-մըն մուհաքէմէսի կէօրիւլիւնճէյէ գատար , քէֆալէթէ բաղլըյըլա մահբուսատան խէլասընը նիաազ իտէլիմ .

— Ահ մատմազէլ , կէրէք գարու եօլտաշըմ միւսիւ Վա-հանը սէվտիքլէրիմիզտէն , վէ կէրէք ղաթը ալինիզին նազիքէ խաթըրը իչիւն էմրինիզէ միւթաւաաթ իթմէքէ ճանըմլա մինննէթ իտէրէ , չիֆայտէսի միւմքիւն տէյիլ տիր :

— Նիչին միւմքիւն օլամայոր :

— Զիրա իչիւնքի , էվէլա միւթէսարըֆ պէյ էլան թէշ-րիֆ իթմէմիշլէր տիր , սանիյէն գանունէն , պու խուսուսա զէրրէ գատար իխթիյարամաթ գապուլ իթմէյուգ մէրգումըն սէպապի թախկիքէսինէ ճէվապ վիրմէզ , զիրա թէքէսանիւֆ օլունուրքի տասթումուզ Վահան տաէթա ճինայէթ թէքօհ-մէթի իլէ իթհամ օլունմուշ օլմագըլա , րէճամըղըն գա-պուլ պույուրուլաճաղը մուհալ գապիլինտէն օլտուղու չիւպ-հէսիզ տիր :

— Ահ միւսիւ , պիչարէ յի հանկը խայըն իթհամ իտիյոր :

— Հիչ քիմսէ , անճագ նամուսլուքի տէսիմ կէօրիւնէն իմարէլէր :

— Հիչ օլմազսա պիր տէֆաճըգ օլսուն Վահանը իլէ

կէօրիւշմէքլիյիմէ պիր չարէ օլամա՞զմը ։

— Աh մատմազէլ Նասըլքի ատէտիմ, մէրդում ինթիլազ-օլմազըլա, կէօրիւշէպիլմէնիզէ ըուխսաթ վէրիլէճէյինի մէմուլ իթմէմ, հալպուքի . . ։

Ժան սէօզիւնի դալթ իտէրէք տիւշիւնմէյէ պաշլատը, մէրդում Հըռիփսիմէյի պիրան էվէլ տուզաղա տիւշիւրմէք իչին հէման օլ տագըգատա ճէհէննէմքեարի պիր ֆիք-րէ զահիպ օլարագ վագըթ ղայպ իթմէքսիզին իյճապը իճրասընա գարար վէրիպ, սէօզիւնէ շու վէչհիլէ տէվամ իթտի ։

— Սիզ շուրատէ աղըճըղ տուրտուղումա պէնտէնիզ շիմտի կէլիրիմ, մէմուլ իտէրիմքի ինշալլահ տէտիկլէրինիզին չարէսինի պուլապիլէճէյիզ . . ։

— Ամա՛ն րէճա իտէրիմ օլապիլտիյի գատար չապուք կէլինիզ ։

Ժան «Շիմտի կէլիրիմ» տէյէրէք, Հըռիփսիմէյի Վա-հանը կէօրէպիլմէք ումիւտինտէ պըրագըպ, ալէլ թա-ճիլ նէրտիւպանտէն աշաղը էնիւպ կիթտի, վէ պիր չա-րըյէքտէն սօնրա սիմասընտա պիր մահզունիյէթ ալամէթի օլտուղու հալտէ մուսամիլէյհանըն եանընա կէլէրէք ղա-յէթ քէտէրլի պիր սէտա իլէ . . ։

— Աh մատմազէլ թէէսսիւֆ իտէրիմքի, հէր նէ եապ-տըմ իսէ միւմքին օլամատը, պու կիւն Վահանը կէօրէ-պիլմէնիզ մուհալ գապիլինտէն տիր, եարըն պագալըմ իշլէր նէ հալ քէսպ իտէրսէ անէ կէօրէ մուամէլաթտա պուլունուրուզ ։

— Աh միւսիւ նէ տէյօրսունուզ, տէմէքքի պու կիւն կէօրէմէյէճէյիմ ։

— Միւմքին տէյիլ, ֆագաթ եարըն պագալըմ . . ։

Ժան մուշամիլէյհայէ պիր լիրա թագտիմ իտէրէք «էյ-պէթտէ իհթիեաճընըզ վար իմտի ըէճա իտէրիմ պունու

գապուլ խոյնիզ» ըսէր ։

Հըռիփսիմէ թաաճիպ իլէ Ժաննըն եիւզիւնէ պագտը, վէ էլի իլէ լիրայը րէտտ իտէրէք ։

— Եօգ եօգ միւսիւ իհթիեաճըմ եօգ, թէշէքքիւր իտէրիմ, տէտի ։

— Լաքին մաամազէլ պէնտէնիզ պու ագճէյի իլէրուտէ գարու եօլտաշըմտան ալմագ շարթըյլա սիզէ իգրամ իտիյօրում, վէ մէրգումըն սիզէ նագտէն օլան մուավէնէթի տախի րէտտ իտէմէզսինիզ զանն իտէրիմ ։

Հըռիփսիմէնին պու մուավէնէթը նագտիյէյէ նէ գատար իհթիեաճը օլտուղունու պիլիրիզ, իմտի մէրգումէ կէրէք Ժանը կիւճէնտիրմէմէք, վէ կէրէք քէնտինին մէպլաղը մէզպուրէ էշէտտը լուզումի օլտուղունտան, իլէրուտէ պու լիրայը Վահան մէրգումա էօտէյէճէք իւմիւտի իլէ «Թէշէքքիւր իտէրիմ» տէյէրէք գապուլ իթտի ։

Պու արա կէնճտէն վէ էրքէյինճէ կիւզէլ պիր գատըն քէմալի սէրպէսթի իլէ մէրգումանէ եագլաշուպ, վէ Ժան իլէ պիր իշարէթը մախսուսէ միւպատէլէ իթտիքտէն սօնրա, մէրգումա խիթապէն . . . ։

— Միւսիւ սէօզիւնիւզէ մանի օլտում իսէտէ աֆֆ իտէրսինիզ, սէվտիյիմ զաթըն մուգատտէմա ճարիյէնիզէ թարիֆի միւճիւպինճէ, վէ էկէր եանըլմայօր իսէմ, իսմինիզ Ժան, վէ մէրգումըն գարու եօլտաշը օլմալըսընըզ, տէյի՞լմի, տէտի ։

Հըռիփսիմէ Ժան իլէ միւսահիպէթէ տալմըշ օլտուղը մէրգումէ կէնճ գատընըն եանլարընա կէլտիյինի ֆարգ իթմէմիշ օլուպ, պիրտէն պիրէ արգասընա տէօնէրէք մումաիլէյհայը կէօրմէքլէ թաաճիպ իթտի ։

Մէրգումէ կէնճ գատըն մալիւմիմիզ օլան Նիգօլինին տօստու, վէ Ժանըն տախի պալտըզը մագամընտա օլան

Մարիզօ նամ րէզիլէ խոլքի , հէր նէ գատար քեամիլճէ կէյլիմիշ լոտի խնէտէ պու ճիւմլէ եինէ հալու էյթվարը , վէ ճիւնպիշի րէֆթարը կիրուհի աշիւֆթէկեանտէն օլտուղունու իյմա իտէր իտի ։

Ժան մուամիլէյհայը կիւյա իլք տէֆա կէօրմիւշ վէ թանըմաղ կիպի ըղհարը թաաճիւպ իտուպ , վէ ղայէթ ուսթայըգլա թէճահիւլ ալամէթի օլարագ ումուզլարընը սիլքերէք . . . ։

— Մատամ քի՞մի իչիւն տէյօրսունուզ , տէտի ։

— Մահրուսանա պուլունան գարու եօլտաշընըզ Վահան իչիւն տէյօրում , թանըմայօրմուսունուզ ։

— Ցէտիյինիզ զաթը թանըրըմ , լաքին սիզին մէրգումէ իլէ . . . ։

— (Ժանըն սէօզիւնի քէսէրէք) Ահ միւսիւ մէրգումէ պէնիմ տօստում տըր , պէն անըն իչիւն իքի կիճէտիրքի կէօզլէրիմի գարամայըպ կիճէ կիւնտիւզ աղլամըշըմ , էյ վահ պիզ պիրպիրիմիզի բէք չօգ սէվէրիտիք . . . ։

Հըռուխսամէ մուամիլէյհանըն պու սէօզլէրինտէն էլի այաղը պուզ քէսիլիպ թէքմիլ վիճուտըյլա թիթրէմէյէ պաշլատը , վէ խըլըճանը գալպինտէն նաշի սէսի քէսիլէրէք , « Ամա՜ն եարապպիմ աճէպ քի պու գարը . . . ։ »

Աշիւֆթէյի մէզպուրէ Հըռուխսամէնին պու տէտիյինի իշիթմիշ օլմաղըլա , վէ մէրսումէնին գըզ օլտուղունու թանըա պիլմիյի հալտէ , մահզա հագարաթ իթմէք նիյէթի իլէ , մատմազէլ տիյէճէք եէրտէ . . . ։

— Ահ մատամ կէօրիւնիւրքի սիզտէ պէնիմ կիպի միւսիւ Վահանը կէօրմէյէ կէլմիշսինիզ , վարըսա մէրգումըն գըզգարընտաշը օլմալըսընըզ , տէտի ,

Հըռուխսամէնին զաթէն մէրգումէյէ ճէվապ վիրէճէք թայու թագաթը գալմայուպ հէման պայըլմաղ տէրէճէլէրինէ կէլմիշ օլտուղունու Ժան կէօրմէքլէ , վէ կիւյա

քէնտի տախի էնտիշէյէ կիրիֆթար օլմուշ կիպի պիր հալ քեսպ իտէրէք մէրդումէյէ . . .

— Մատամ, հէր հալտէ խանըմըյօրսունուզ, պիզիմ պիրատէրիմիզ վէ Թանըտըղըմըզ Վահան նամ տէլիգանլըյըն եօլէ [illegible] եօգ տըր, վուգուա թէսատիւֆաթը ղարիպէտէն օլարագ սիզին տախի տօստունուզուն իսմի Վահան օլապիլիր, հալպուքի . . .

— (Հիտտէթլէ Ժանըն սէօզիւնի քեսերէք) Հայըր, հայըր միւսիւ, խանըմ օլամազ, պէն պիրպուչուգ սէնէյի միւթէճավիզ պէրապէրինտէ տիւշիւպ գալգտըղըմ ատէմի պիլմէյօրմույում, հէր հալտէ մահքումտա օլան Վահան նամ քիմսէնէ սիզին գարըւ խօլտաշընըզ, վէ պէնիմ տախի տօստում, վէ տահա տօղրուսու զօճամտըր, տէտի:

Հըռիփսիմէ արթըգ թահամմիւլէ թագաթը գալմայարագ, «Ըման եարապպիմ նէ օլույօրում» տէտի, վէ իխթիյարի օլմատըղը հալտէ պաշը Ժանըն ումուզունա տօղրու սարգըլարագ հէման օրաճըգտա պայըլա գալտը:

Կէրէք Ժան վէ կէրէք մահալի մէզքիւրտէ պուլունանլարտան պաղըլարը . քիմի սու վէ քիմի լիմօնաթա իլէ պիչարէ Հըռիփսիմէնին իմտատընա եէթիշիւպ, կիւճհալ իլէ ագլընը պաշընա կէթիրէպիլտիլէր իսէտէ, մուամալէյհա ֆէնա հալտէ խասթէլէնմիշ օլմաղըլա, Ժան տէրագապ պիր արապա ճէլպ իտէրէք, մուամաիլէյհայը արապայա պինտիրտի վէ քէնտիսի տախի եանըպաշընտա օթուրարագ ալըպ խանէսինէ կէօթիւրտի:

Օգույանլարըմըզ Մարիզօ նամ ըէզիլէնին մահալի մէզքիւրէ կէլտիյի, Ժանըն Թէրթիպի իլէ օլտուղունու անլամըշ օլմալը տըրլար:

Ժան իճրա իթմիշ օլտուղու պու Թէտպիրին հուսուլէ կէթիրտիյի մուվաֆֆագըյէթի կէօրէրէք, տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլուպ, վէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէշէ-

բէք . . . էհ արթըգ իշլէր սըրասընա կիրտի . . . էվէթ պունտան սօնրա Հռիփսիմէ պէնիմ տիր . . . տէմէքլէ , մումաիլէյհայը խանէսինէ պըրագտըգտան սօնրա , օլ կիւնի իճրասը մուգարրէր օլան Վահանըն մուհաքէմէսին-տէ հազըր պուլունմագ իչին , ալէթ թէաճիլ եինէ Գա-լաթա սէրայընա ավտէթ իթտի ։

Զէվալլը Հռիփսիմէնին կէօրմիւշ օլտուղու տէհշէթլիւ րիւյանըն մանասը եավաշ եավաշ իզհար օլունմագտա իտի ։

ԵԻՐՄԻՍԷՔԻՋԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՄՈՒՀԱՔԷՄԷ

Ժանըն մաղազասընը սօեան խըրսըզըն Նիգօլի օլտուղունու օգուեանլարըմըզ ֆէհմ իթտիլէր իսէտէ, մէրգում Նիգօլին պու խուսուստա իթիխազ իթմիշ օլտուղու թէտպիրի, վէ համմալ իլէ պէքճիլէրին սարիգը մէզպուրը Վահանը զանն իթտիքլէրինին սէպէպինի, վէլհասըլ պու վագաանըն պագը գարանլըգ քէօշէլէրինի տախի, սուրէթը մուխթասարէտէ պէյան իթմէմիզ լազըմ օլմագըլա, պէր վէչհը աթի նագլ իտէրիզ.

Շէօյլէքի, Ժան սըրգաթըն վուգուընտէն իքի կիւն էվէլ, խաֆիյէն Նիգօլէյի մաղազասընա կէօթիւրիւպ կէրէք մաղազա գափուսընըն վէ կէրէք գասա անահտարլարընըն գալըպլարընը վէրմիշ իտիքի, Նիգօլի տախի մալիւմիւմիզ օլան ուստա Թինկօյա անահտարլարը իմալ իթտիրուպ, էօյլէ գօլայլըգլա կէրէք մաղազայը, վէ կէրէք գասայը աչապիլմիշ իտի:

Վէ պունտան մաատէ Նիգօլի Ժանըն թալիմաթըյըլա, Վահանըն օ կիւնլէրտէ կիյմիշ օլտուղու էսվապընըն թըպգըսը օլարագ պիր գաթ էլպիսէ թէտարիք իտուպ, վէ օլապիլտիյի գատար մէրգումըն հէր պիր թարզու թավրընը թագլիտ իտէրէք, վէ զաթէն մէրգում Նիգօլի վիճուտճա, եանի կէրէք պօյ վէ կէրէք պէտէնէն Վահանը անտըրըր օլմագըլա, վէ քէմալի մէհարէթ իլէ պիր տէրէճէյէ գատար սիմասընըն չէքիլիշի տախի մէրգումըն էշքալինէ ույտուրարագ, սայքի թըպգը թըպգըյա Վա-

հանա պէնզէմիշ իտի , վէ հէլէ պու միւշապիհէթ կիճէ-
նին գարանլըղընտա օլ գատար թըպգը թըպգըծա կէօ-
րիւնմէքտէ իտիքի , Նիգօլիյի Վահանտէն թէֆրիգ իթմէք
ատէթա միւմքիւնսիզ կիպի օլուպ , հաթտա էն ալըշգան
կէօզլէրին տախի բէք գօլայ սուրէթտէ ալտանապիլէճէյի
շիւպհէսիզ իտի ։

Նիգօլի ժանըն քէնտիսինէ իրայէ իթմիշ օլտուղու թէ-
տապիրի ագիլանէնին մէզաճասընա վէրքինճա , ժանըն
ցուժվէյի ազիյէսինէ հայրէթտէ գալարագ , մէրգումըն
հայլազըրդ վէ խապասաթ խուսուսընտա , Նիսպէթ գա-
պուլ իթմէզ տէրէճէտէ քէնտիսինտէն ուսթա վէ քիւսթախ
օլտուղունու անլատը , վէ պու թէտապիրին սայէսինտէ ,
պիր պաշգասընըն ճանը ճանըպտա , քէնտինին ճազալը
գըյըրապիլէճէյի տէրքճար օլմաղըլա , հէման ճանընա
միննէթ տուշէրէք , մէրգումըն թալիմաթընը նօգթանը
նօգթասընա գապուլ իթմիշ իտի ։

Նասըլքի իֆատէ իթմիշիզ Նիգօլի կէճէ կիւնտիւզ խա-
պասանէտէն սօնրա բէք գօլայ ֆիրար իտէպիլիր իտի ,
հալպուքի քէնտինին Վահան օլտուղունու մաղազա համ-
մալընա կէօսթէրմէք նիյէթը ֆաշ իտէպ իլէ , մախսուսէն
օրթալարտա օտալանմըշ իտիքի , մէրգում համմալ քէնտի-
սինի կէօրիւպտէ Վահանը զանն իթսին , վէ Նասըլքի
թախմինի կիպիտէ կէրէք համմալը մէրգում , վէ կէրէք
տիկէր պէքճիլէր խըրսըզըն Վահան քէնտիսի օլտուղու-
նու կէօզլէրի իլէ կէօրմիւշ օլտուգլարընտան , պու խու-
սուստա շէքքու շիւպհէլէրի գալմայարագ լազըմ կէլէյի
հալտէ ճէմին տախի իթմէյէ հազըր իտիլէր ։

Վահանըն ալէյհինտէ պու ճէհէննէմքեարի տուզաղը
ժան թէրթիպ իթմիշ օլմաղըլա , հէր հալտէ պու իշին
զայէթի Վահանըն ախզու կիրիֆթ օլունմալարտէ մունճէր
պիթէճէյի , վէ գանունէն խայինլէր թէհզիպի օլունա-

րագ , պազը էվրագընդ տախի հիւքիւմէթին մուայէնէ խանէճէյինի ինճէանէն ինճէյէ հեսապ ինթիմիշ օլմադըղը , Նիգօյի նամ հայլաղըն վանէթաոը , վէ հարամզադէ Սիվ-րիգօղըն մարիֆէթի իլէ խըրսըզ Պէտիքաէն սաթըն ալ-տըրմըշ օլտուղու էվյազը , մալիւմիւմիզ օլտուղու կիպի , մազղազանըն սօյուլտուղու կինճէ , մէրգում Սիվրիգօղըն էլի իլէ Վահանըն ծանտըրզըննա գօնտուլմուշտուռքի , պիթ-թապի պու խըտէն Վահանըն զէյրէ գատար մալիւմաթը եօղ իտի ։

Վահանըն բարալըծը իլէ պէրապէր տէնիլէն տիւշիւ-նիւմիւնէ ղայյիպ իթտիմ տէժիկյի էվրագըն պէօյլէճէ սանտը-ղընտան զուհուր իթմէսի , հէր հալտէ մէրգումըն բարա-լարը եուլթմաղ էֆքեարը իլէ քէնտիսինի էնգտաէն տէ-նիլէ աթմըշ օլտուղու աշիքեար օլաճաղընտան , վէ մէր-գումըն պու հիյլէսի մէյտանէ չըգտըրըլմա , կէրէք չէր-պաճըլարընըն , վէ կէրէք հիւքիւմէթ մուվաճէհէսինտէ պիր գաթ տահա միւթթէհիմ թութուլաճաղը տէրքեար օլուպ , պու հալ իլէ արթըգ Վահան մանէվի սուրէթտէ եօլմուշ օլաճագ իտիքի , գալթէն Ժանըն տախի պիրինճիք արզուսը պու իտի ։

Ժան մուպարէքէ պէյնա իթմիշ օլտուղու ճանիլէրին վաքաթարըյլըն , Վահանըն վիճտանինի տիւնեա եիւզին-տէն գալտըրմադըղ , մէրգումըն քէնտի իչինէ եանի մա-ղազասընտա միւտաֆաէյէ իթմէսինտէն փուրթուլապիլիրտի խուէտէ , ֆագաթ պէօյլէ պիր ճինայէթէ իրթիքեապ իթ-տիկի հալտէ , Հըռիըսիմէյի էլտէ իտէմէյէճէքտի , չիւն-քի մուամիլէյհա Թաքիյի սէվմիշ օլտուղու գաթըն մա-թէմինի չէքիպ , վէ մէրգումըն խաթըրը իչիւն պիւտպիւ-թիւն թէրքը տիւնեա օլարագ գաթան քէնտիսինէ եանաշ-մայաճաղընը ֆէհմ իտէրէք , Վահանը մանէվի սուրէթտէ եօլտուրմէքլէ Հըռիըսիմէնին կէօզիւնտէն չըգարմաղըլըզա

գարար վէրմիշ իտի ։

Իշթէ խայրըն Ժան գուրմուշ օլտուղու պու ճէհէննէմ-քեարի տուզաղ իլէ քէնտինէ զէրրէ գատար պիր տուշ-մանլըղը օլմատըղըտան պաշգա, հաթտա տայիմա լէյհին-տէ պուլունան պիչարէ Վահանըն քիւլլիյէն խարապընա եւրիւմէքտէ իտի, վէ ճայի թեէսսիւֆ շուրասըտըրքի, խայրընը մէրդումըն պու թէշէպպիւսաթը չէյթանիյէսի ճիհէթպէ ճիհէթ մուվաֆագաթ պուլմագտա իտի ։

Հէրնէհալ իսէ, Վահանըն մուհաքէմէսինտէ հազըր պու-լունմագ իչիւն, միւսիւ Ցէրպանեան իլէ Ժան, վէ Սէրմէտ պէյին թարաֆընտան տախի պիր վէքեալէ Մուհիպ պէյ Դալաթա սէրայընա կէլմիշլէր օլուպ, քէմալի սապըրսըզ-լըգ իլէ մուհաքէմէնին պաշլանըլմասընա ինթիզար իթ-մէքտէ իտիլէր ։

Պու իւչ շախսըն հէր պիրի պիրէր կէօշէ էֆքեարտէ իտիլէր, չէօյլէքի, Ժան, Վահանըն մատտի վէ մանէվի խարապիյէթի սայէսինտէ, վէ մատամ Ցէրպանեանըն քէն-տի հագգընտա օլան մուհապպէթի վասըթասըյլա, չօր-պաճըլարըն խանէսինի հիւքմիւ Թահտըրնա կէչիրտիյի կիպի մազլազալարընըն ընանը իտարէսինի տախի էլտէ իտէճէ-յինտէն պաշգա, վահշիեանէ պիր չէհվէթ իլէ սէվմիշ օլ-տուղու Հռիփսիմէյի տախի պէնչէսինէ կէչիրէպիլէճէյի իւմիւտի իլէ պէրվէրտէ օլուպ, հէրնէ գատար սըմսըգ պիր ասարը մահզունիյէթ իպրազ իթմէքտէ իտի իսէտէ, գալպինտէն տախի վէֆգ էլատէ մահզուզ վէ մէսրուր օլ-մագտա իտի ։

Միւսիւ Ցէրպանեան իսէ պունճա եըլտան պէրու էվ-լատ մագամընտա սէվմիշ օլտուղու Վահանըն պու ալչագ-լըղը խաթըրընա տուշիւնճէ, տէրէճէյի նիհայէտէ միւքէտ-տէր օլուպ, մէրդումըն հագգընտա հըսս իթտիյի հիտէթ անպէյան թէշէտտիւտ իտէրէք, հէր հալտէ նանքեօր Վա-

հանըն էն չիտէթլի ճէզալար իլէ միւճազաթ գըլընմասը արզուսըյըլա սուզան օլուր իտի ։

Մուհիպ պէյէ կէլինճէ , մումաիլէյհ բէտէրինտէն Վահանըն ճէզայա չարբըլմասը խուսուսընտա միւսիւ Տէրպանեանն իլէ պէրապէր իտտաա իթմէսինէ տայըր էմր ալմըշ օլուպ , վէ մալիւմիւմիզ օլան մատտէտէն տօլայը ատէթա Վահան իլէ տարղըն կիպի իտի իսէտէ , պու ճիւմլէ եինէ հալինէ աճըր օլտուղունտան , լազըմ կէլտիյի հալտէ մէրգումը միւտաաֆաա իթմէք նիյէթինտէ իտի ։

Վագաա միրիմումաիլէյհ , մատամ Տէրպանեանըն Վահանըն ալէյհինտէ տէտիյի սէօզլէրէ ինանտըղը կիպի , մէրգումըն խըրսըզլըղընա տաիր էօյլէ գօլայ ինանմամըշ իտի իսէտէ , էզճիւմլէ պու խուսուստա թէրէտտիւտտէ գալմըշ իտի ։

Վէլհասըլ Մուհիպ պէյ հէրնասըլսա Վահանը տիւշմէն նազարըյըլա պագար իտի իսէտէ , զաթէն տօղուշտանտան խուլիւգլի մէշրէպ , վէ ալիճէնապ պիր զաթը ֆազիլէթսիմաթ օլմաղըլա (Միւրիւվէթմէնտան նակեամիյէ տիւշմէնլէ կեամ ալմազ , Աստուտէն մէրտ օլան ֆըրսաթ տէմինտէ ինթիգամ ալմազ) պէյթի մէշհուրէնին մազմունը հազըգաթ նումունըն վէհվասընճա , միրիմումաիլէյհ տախի , մէրգում հէր նէ վագըթ ըէֆահը հալտէ պուլունուրսա օլ վագըթ անըզը ինթիգամ իթմէյէ գարար վէրմիշ իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ կիւնտիւզիւն սա՛աթ եէտի սուլարընտա մէճլիս թէշէքքիւլ իտէրէք. էվէլա Վահանըն մուհաքէմէսինէ պաշըլմաղա գարար վէրիլիւպ , մազնունը ալէյհէ թահտէլ հըֆզ մահքէմէյէ կէթիրիլմէսի էմր օլունտու ։

Պիչարէ Վահան զապթիյէլէր ըէֆագաթըյըլա մէճլիսէ կիրէր կիրմէզ ժան իլէ միւսիւ Տէրպանեանը տիվանըն սաղ ճիհէթինտէ , վէ Մուհիպ պէյի տախի սօլունտա

հազըր ֆէզօրիւզ, խօմիրհամ՝ նազարըյըլա չօրպաճըսընըն, վէ իքի ահպապլարընըն եուզինէ պագտը իսէտէ, ծան իլէ միւսիւ Տէրպանեանտէն հիչ պիր սաարը լթէրահիւմ կէօրէմէտի ։

Վահանըն պու ճիյէրլէր բարէլէյիճի պագըշըընտան միւթէէսսիր օլմամագ, վէ հալինէ մերհամէթ իթմէմէք, Մուհիպ պէյ կիպի նազիք վէ մերհամէթլի ադէմ ինսան տէյիլտի, պու սէպէպտէն միրի մուհաքէմէյէ մէրպուտը կէօրիւր կէօրմէզ տէրուննընտէն պիր ահը սէրտա չէքիպ, վէ աճըտըլը պիր պագըշ իլէ կէօզլէրինի կէօյէ տօղրու չէվիրտիքտէն սօնրա Վահանըն եւզինէ պագտը ։

Մէճլիս նըզամըն մահքէմէճէ օլան պագը մուամէլա-թըն իճրասընտան սօնրա մուհաքէմէյէ պէտա իտուպ, Բէյլիս էֆէնտի հէյէթ թարաֆընտան Վահանէ խիթա-պէն . . ։

— Իսմինիզ նէ՞տիր ։

— Վահան Թէսմիյէ օլունմագտայըմ ։

— Գաչ եաշընտա վարսընըզ ։

— Եիրմիպէշ եիրմիալթը չաղլարընտա օլմալըյըմ զանն իտէրիմ ։

— Նէ՞ իշ իլէ մէշղուլսունուզ ։

Վահան Բէյլիս էֆէնտինինի պու սուալինէ թաաճճիւպ իտուպ, վէ գըզարարագ . . ։

— Մէքթէպտէն չըգտըղըմ կիւնտէն պէրի միւսիւ Տէրպանեան նամ թիւճճարըն մայէթինտէ պուլունմագ-տայըմքի, կէրէք քէնտիսի վէ կէրէք չէրիքի պուլունան Սէրմէտ պէյին մախտումի, մահքէմէյի ալիյէնիզտէ հա-զըր պուլունտուգլարը ճիհէթլէ, սատագաթըմը թաս-տիգ իթմէյէ հազըր օլըլար զանն իտէրիմ, տէտի ։

— Զօրպաճըլարընըզըն սատագաթընըզը թաստիգ ի-տուպ իթմէյէճէքլէրի օրտէ խուսուս տըր, անճագ սի-

դէ սուալ օլունան մասալէլէրին ճէվաբլարընը վէրմէլիսինիզ։

— Պույուրուն։

— Հագգընըզդա օգունան մազպաթանըն մանալարընը, նէ ճիւնհա իլէ իթհամ օլունմագդաղընըզ էշյաէթդէ ան-լատընըզ, խիսսէ քէնտինիզի միւտաաֆիա իթմէկ իչին մէզուն-սընըզ, պույուրուն . . .

— Հագգըմըզ անհբորմէնէմոնէ օգունան մազպաթանըն մա-նալը աչըգտան աչըղա, կիւյա պէնիմ կէթլէմիշ միւսթէհէրլիս մազաքալի օլան չօգագանըլըն գատարընը նօյմէնչամ ան-յու կէօսթէրիրօր. հալպուքի պէնտէնիզ օրթադաթըմ վա-դան պաբարնուգա կիտէն, մահքէմէյի ապլէքրիպմէկ հաղըր պաբայըման գայըպա եօլանչըմ միւսին ծամն իլէ պիր հէ-սաբլանան ադրակը կէօրիւչմէք իչին, Պէօյիւքտէրէ դէ կիթմէք իսթէրկ պիր գայըղըլա բաղիրադ օլմամ իսթէրկ, հա-վանըն չիւնկէլթիւնէն կէօրէմէյօրամ կէչի ուզօնէեյէ մէշհ պուրա օլարագ, ու կէճէ սասըթ տէկի պիթը սօլաքլըքտա Օրթաքէօյմէն եագըա մէ բաքմադըն օլտուղում հալտէ կէլի-մէ կիտասըգ եալըճըլար իտիմ։

— (Րէիսի Ժաւտար խիթապէն) Միւսաֆիր օլ կիճէ պարա եօլանչըլըգըն վէրմէ կէլէճէկ միւտաւմամէթլէրը վէրմէ-մէլիսինիզ։

— Հայըր էֆէնտիմ, պէն խուսուսի տէնանէնիզէ պիր չէյ անլամէյիզ իտիմ, հալպուքի միւսաֆի Վահանըն աճէալէ տախի օլմաղ պիր չէյ անլըյըլ տըր։

— (Րէիսի Վահաննէս խիթապէն) Տէմօքրինիզէ չաւնմանը-նըզ վա՞րմը։

— Հայըր էֆէնտիմ։

— Սիզի Օրթաքէօյէ գատար կէօթիւրէն պաշըպօզուգլարը թանը՞րմըսընըզ։

— Հայըր էֆէնտիմ, կէչէ կիւճէնին գարանլըղընտան, վէ կէչէ եաղմուրըն չիւռիւնթիւնէն մէջպուրումըն եիւզիւն-

նի կ՚օրէմէմիշխանիմ։

— Գայըղըն հանկը իսկէլէյէ մէնսուպ օլտուղունու պիլիրմիսինիզ։

— Հայըր էֆէնտիմ պիլէմէմ։

— Թէքիրտաղլը օլտուղունու պու կիտի աւշօղլէր իլէ աղա. տէյի կիրիպան խանէմէյէնէքսինիզ քէնտինիզի միւտա. ֆաա իթմէք իչին մահքէմէնին գապուլ խաքիլէնէյի տէլիլլէր կէթիրմէ իթմէնիզ լազըմ կէլիր։

— Պունտան եըրման պէրու ստատագրութեան պաշտօ հիչ պիր տէլիլ խազըր խանէմէմ։

— Ցիր. հատգրգա ատատագութիւնըը խազըրը խանէր պիր թողըմ չէհատէթնամէլէր իլէ կէշիրիլմիշտիրլէր, պունլար սիզի միւտաֆաա խանէճէք եէրտէ պիլ ազիս հեյլէնիզի թաստիք իթմէքտէ տիրլէր; զիրա սիզ մէզքիւր չէհա. տէթնամէլէր իլէ պազըր էմրտագը « Ցէնիզէ տիւշտիւյիւմտէ ղայըպ իթտիմ » տէտիյինիզ հալտէ, էմրտագը մէզքիւրէ. նին սանտըղընըզտա մահֆուզ պուլունմամը, մահզա չօր. պաճընըղըն սիզէ էմանէթէն թէսլիմ իթմիշ օլտուղու իւչ եիւզ լիրայը եուխմադ նիյէթի իլէ օլտուղու կիւն կիպի զահիր տիր, վագըա պու մէսէլէնին չիմտիքի վուգուաթ իլէ պիր կէօնա մինասիպէթի եօղ իսէտէ, էզ ճիւմլէ պիր տէրէճէյէ գատար պու տըրթաթըն ֆայտէլի սիզ օլտու. ղունուզու տախի իսպաթ իթմէյէ քիֆաթի տաա օլմադ կէրէքտիր։

Վահան ըէ յիս էֆէնտիմին պու ատօղլէրէնտէն հիչ պիր չէյ անլայամամըշըմ, քէմալի թէհայյիւր իլէ միւշար. լէյհին եիւզիւնէ պագմագտա իքէն, մէրգում տարը մու. շամմա իչինտէ մահֆուզ պուլունան պիր բոքէթ էմրտագը Վահանա իրայէ իթմէքլէ . . .։

— Ցէնիզէ տիւշտիւյիւմտէ ղայըպ իթտիմ տէտիյինիզ քեաղըտլար պունլար տէյիլմի, տէտի։

Վահան էվրագը մեզքիւրեյի կեօրմէքլէ, հայրէթին-տէն տօնա գալտը, վէ պիր միգտար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա . . :

— Ահ էֆէնտիմ, պէն պու էվրագը չանթա տէրու-նունտէ օլտուղու հալտէ տէնիզտէ ղայըպ իթմիշ իտիմ, տէտի:

— Էվէթ շիմտիյէ գատար հէրքէս էօյլէ պէլլէմիշ իտի, հէրնասըլ իսէ, շիմտիքի հալ պու մէսէլէ շէօյլէ տուր-սուն, շու մէնտիլի թանըրսընըզ ա:

Րէյիս մալիւմիւմիւզ օլտուղու կիպի, Նիգօղոսին Վա-հանըն խանըմտան պիր թագրիպ աշըրըպտա, ֆիրարը էսնասընտա էնտաստէն սօգագա պըրագմըշ օլտուղու մէն-տիլի Վահանէ իրայէ իթտիյինտէ, մէրգում պու հայրէ-թէն պիւսպիւթիւն շաշըրըպ . . . :

— Էվէթ, պու մէնտիլ պէնիմ էնիշտէմին տիր, տէտի:

Րէյիս «Շահիտլէրիտէ տինլէյելիմ» տիմէքլէ, էվէլա մաղազանըն համմալըն, վէ սօնրատա տիւքքեր պէքճիլէրի պէկեան պէկեան իսթիճվապ, վէ Վահանը կէօսթէրէրէք «Պու ատէմի թանըրմըսընըզ» տէտիյինտէ, մէրգումուն տախի «Էվէթ էֆէնտիմ թանըրըզ վէ օլ կիճէ մաղազայը սօյուլտուղու փիրար իտէն, վէ հաթթա կէօրէմէտիյիմիզ պիր ատէմին իլէ պէրապէր պիրզէ կէտահի թաշ վէ կէտահ-տա թապանճա պօշալթան ատէմ պու իտի» տէյերէք եէմին իթմէքտէ իտիլէր:

Շահիտլէր տինլէնտիքտէն սօնրա, մէճլիս խաֆիյէն միւզաքէրէյէ գարար վիրուպ, Վահան իլէ տիկէր պու-լունան զէվաթ տըշարը չըգարըլտը:

Վահան վուգու պուլան պու հալլէրտէն ատէթա տի-վանէ յէ տէօնմիւշ օլուպ, նէ եապաճագըմը, վէ նէ տէ-յէճէյինի շաշըրմըշ իտի, մէրգում տէհշէթլի պիր րիւյա կէօրիւյօր զաննը իթմէքտէ իտի:

Մուհիպ պէյ տախի Վահանըն տէնիզտէ ղայըպ իթտիմ

տեսմիչ օրատուրա էկրագըն պէօյլէ նախտահան մէյանէ չըգ մասըրճտան տուշարը էնտիչէ օլուպ, պիր տարս Վահանըն հիյլէքեար պիր ատէմ օլտուղունա գանաաթ կէթիրմէքտէ իտի իսէտէ, տէկէր թարաֆտան տախի, մէրգումըն տէհշէթլի պիր տուշմէնին տէսիտնէրինէ գուրպան կիթմիշ օլտուղունա տուշիւնմէքտէ իտի, մէճլիս միւզաքերաթընտա խիթամ վերմիշ օլմադըղը մատտէսը ալէյհինէ տէֆա ճէլպ իթմիշ օլտուղունտան Մուհսին պէյ տախի հուզուր իլէ պէրապէր մահքէմէյէ կիրտի ։

Տիր հագըրգա սայէյի ատալէթ վայէյի հազրէթը թաճիտարիտէ ; հաքիմլերին ճիւմլէսինտէ ատիլ, վէ հագգանիյէթ բէրվէր ատէմլէր օլմադըղը, Վահանըն իշպու սըրգաթ մատտէսինտէ գաթիյէն մէտխալի օլմատըղընը կէրէք րէզմիշի հալտըն, վէ կէրէք մէրգումըն ատէթէտիլէնէ վիրմիշ օլտուղու ճէվապլարըտան անլամըշլար իտի իսէտէ, չիֆթլիքտէքի կէօրիւնէն իմարէլէր ; վէ պէքճիլէրին շահատէթլէրի, Վահանը հէր հալտէ մահքիւմ իթմէքտէ իտիլէր, իմտի մահքէմէ չարնաչար գանունըն ահքեամընա թէվֆիգան հարաքէթ իթմէյէ գարար վիրուպ, Բէյլիս էֆէնտի ալէնիյէտէն քէլամէ աղազ, վէ Վահանա խիթապէն . . ։

— Թէքէսսուրիւֆ օլունուրքի, կէրէք կէօրիւնէն իմարէլէր, վէ կէրէք շահիտլէրին միւթթէֆիգան մաալ իթաֆքըրլերի չէհատէթ սըրգը մահքիւմ իթմէքտէ օլտուղու կիպի . գանունըն ահքեամընա թէվֆիգան, հաքգ օլունմադըղը մահքէմէճէ գարար վերիլմիշ տիր, իմտի պաշգա պիր տէ յէճէյինիզ վարմըտըր ։

— Վէնտէննիզ պու սըրգաթ մատտէսինտէ ասլա մալիւմաթըմ օլմայուպ, հէր պիր ճինէթլէ պրի սուչ վէ պիր կիւնահ օլտուղումտան պաշգա հիչ պիր տէյէճէյիմ յօգտըր . կէօրիւնէն իմարէլէրէ կէլինճէ . պունլար պիլմէտի-

մէկ մը Թանգարանային անհեթեթը մը խոնարհ պիր տեղ-
մէկին Թարաֆըրնտան զայեէ ուսմնալըրդա Թամանի օրուն-
մուշ տուգդագեար օրտուզունու աոխի Հըրդաթըփըը Թաւոկ-
լեմ իլէ անդլայօրում. իմնաց Մանքեմէյի ալթնիզին զա-
լարմը գաբուլ իթմէմիշ պէրաաթը, Մըգրիչ ախչմէ-
նիմ իլէ օլան տամլամէ տոխի Ճէնապը վանիղալ վուճուտ
հարըէթըէրինին տակվամը աստալէթինէ ինհայէ խտեցիմ,
դէտի։

Վահան պալատէն մուհապէրէր օլան միւէթտափի քէլամիլէրի
կէօզ էաշը տէօքէրէք իդտա իթմէքլէ խաթմը քէլամ
իթմիշ իտէն, Մուհիպ պէյ կէօզլէրի տոլմուշ օլտուղու
հալտէ հաքիմէնէ . . . «Իթթէնաիլէր պէնտէնիզ հէր նէ
դատար բէտէրիմ Թարաֆըրնտան պիլ վէքեալէ մահքեմէյի
ալիյէնիզտէ միւտաայի սըֆաթըյըլա պուլունմագտա ի-
սէմտէ, մաղնունը ալէյհին սէօյլէնիլ Թաստիգ իթմէքլէ,
մէրգումըն մահքիւմիյէթինի գապուլ իտէմէմ, իմտի էկէր
միւմքին օլապիլիրսէ, Վահան պիզզաթ պէնտէնիզին քէ-
ֆալէթի իլէ սալը վէրիլիպտէ, մահքեմէյի ալիյէնիզին
գարարը Թէէխխիր օլունմասընը նիյազ իտէրիմ» տէտի։

Րէյիս միրի մումաիլէյհէ ճէվապ օլարագ, «Մահքէ-
մէ գարարընը Թէէխխիր իտէպիլիր, լաքին գանունէն
մաղնունը ալէյհին սալը վէրիլմէսի միւմքին օլամազ»
տէյուպ, պէր մուճիպի գանուն Վահանըն մուվագգաթէն
հապս օլունմասընա գարար վ՚րիլտի։

Ժան իլէ միւսիւ Տէրպանեան Մուհիպ պէյին Վահանը
բէտէրինին րէյինէ գարշու Թասաճճուպ վէ միւտաֆաա
իթտիյինէ Թաաճիւպ իթմէքտէ իտիլէր։

Ֆիլ վագը միւսիւ Տէրպանեան հէր նէ դատար Վա-
հանըն իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու պու խըյանէթէ լա-
յըգըյըլա ինանմըշ օլուպ, խաթըրընա կէլտիքճէ հիտէթ
տույմագտա իտի իսէտէ, մումաիլէյհ վասֆ օլունտուղու

միախըլլու մերհամեթլի պիր ատէմ օլմաղըլա Վահանըն թապու տէրէճէ թաղտիք օլունմաղընը հիչ պիր վագըթ թէճվիզ իտէմէզ իտի , հալպուքի միւսիւ Տէրպաննեան պիւթիւն զէվճէսինին թէէսսիւրի թահտընտա գալմըշ օլտուղունտան , պաղըրմա թաշ պասսուպ , Վահանըն էն շիտէթլի ճէզալէր իլէ թէճէզզի գըլընմաղընա մահզա գարըսը օլաճագ մէլաւնէնին խաթըր իչին խահնախան պույի ըրզա կէօսթէրիւպ խոսսատարընա տէվամ իթմէքտէ իտի ։

Ֆիլ հագըգա Վահան եղհէր ճիհէթ քէնտինի ճէնապը Ալլահըն մուաֆէնէթինէ իհալէ վէ թէվտի իթմէքլէ զիյատէ մուհաֆըզէ շու պէյթի հիքմէթ ֆէզայը վիրտի զէպան իտէրէք մահզուզ կիթմէքտէ իտի ։

Ալլահա թէվէքքիւլ իտէնին եավէրի Հագ տըր
Նաչառա կէօնիւլ պիր կիւն օլուպ չառա օլաճագ տըր ։

ԽԻԹԱՄԸ ՃԻԼՏԸ ՍԱՆԻ

ՖԻՀՐԻՍԹ

Սահիֆէ	Սաթըր	Խաթա	Սէվապ
7	11	մաաշընը	մաաշընը
11	24		Վահանը Թահսիլէ՞մի կէօնտէրտինիզ
64	19	Թապ ու	Թա պու
67	13	իչուպ	իչիւն
87	22	Թէզէին	Թէզեին
131	10	ագըրգալը, Ց.	ագըրգալը, Ց.
175	13	մէղքիւր	մէզքիւր
187	17	իյմա	իյմա
192	25	օլտուզու	օլտուղու
214	7	եօրուտուում	եօրուլտուում
216	4	կէլմիւ	կէլմիշ
238	2	Նասըլքի	Նասըլքի

ՀԷՔԵԱԹԷԹԻ

ԻՔԻ ԳԱԲՈՒ ԵՕԼՏԱՇԼԱՐԸ

ՀԷՔԻԱՅԷՍԻ

ԻՔԻ ԳԱԲՈՒ ԵՕԼՏԱՇԼԱՐԸ

ԵԱԽՕՏ

ՀԸԳԳՈՒ ԸՏԸԼԷԹԻՆ ԶԱՀԻՐԻ

ԷՍԷՐԸ

ՅՈՎՍԷՓ Ե· ԳՈՒՐՊԱՆ

ՃԻԼՏԸ ՍԱԼԻՍ

ԱՍԻԹԱՆԷ
ՄԱԹԲԱ՚ԱՅԸ ՆՇԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
—
1885

ԵԻՐՄԻՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃԸ ՖԱՍԸԼ

ՄՈՒՀԻՊ ՊԷՅ ԻԼԷ ՎԱՀԱՆԸՆ ՆԷՕԼՈՒ ԱՍԸԼԼԱՐԸ

Հէքեայէյի աճիզանէմիզտէ վաքֆ իթտիքյիմիզ էշխասը մուհիմմէնին նէսլու ասըլլարընը օլապիլտիյի գատար պէյան իթմիշ իսէքտէ , եալընըզ իքի զաթըն եանի Վահան իլէ Մուհիպ պէյին ասըլլարընը , վէ մէրտումանըն պիրի իսլամ վէ տիկէրի խըրիսթիեան օլտուգլարը հալտէ տախի , հէմ տիկէրլէրի իլէ օլան մունասէպէթլէրինին սէպէպինի տախի պէյան իթմէմիշ էյլէմ տիր ․

Հալպուքի մումաիլէյհիմին միւվէտտէթլէրի քէնտիլէրինէ աթատան տէտէտէն մէվրուս օլմաղըլա , պունըն էսպապընը անլայապիլմէք իչին , պիզզարուր հէքեայէմիզ թարիխինտէն պիր տէհր գատար իլէրույէ աթֆը նազար իթմէմիզ լազըմ կէլիր ․

Շէօյլէքի ճէտտը էճտատը հազրէթը Պատիշահի ֆիրտէվս աշիեան Սուլթան Մահմուտ խանը ատլի հազրէթլէրինին էյեամը սալթանաթը սէնիյէլէրինտէ տէրի ալիյէտէ Պէտրոսեան խօճաեանը միւթէպէրանընտէն Մուհիպզատէ Պէհիճ էֆէնտի նամ գայէթ զէնկին վէ ախլագը համիտէ սահիպի պիր զաթը մէմտուհէլ սըֆաթ վար իտիքի , մումաիլէյհ պաքտամէնլիքտէ պի հէմթա պիր պաքիրէ իլէ թէզէվվիւճ իտուպ , Սէրմէտ պէյ նամընտա պիր էրքէք էվլատ սահիպի օլմուշտուր ․

Մումաիլէյհ Սէրմէտ պէյ չօգ տէֆա հէքեայէմիզտէ վաքֆը կիւզէրան իտէն Մուհիպ պէյին պէտէրի , վէ միւսիւ Ցէրպանեանըն տախի չէրիքի օլտուղու օգուեանլարըմըզ էլպէթթէ անլարլար ․

Պէհրճ էֆէնտինին քէնտինտէն քիւչիւք Նիւման աղա նամը յըլա պիր գարընտաշը վար իտիքի, մէրգում պէքեար վէ բէրհիզքեարլըգլա պիրատէրինին խանէսինտէ քեմալի հիւսնի իմթիզաճ իլէ իգամէթ իթմէքտէ իտի։

Մէրգումանին բէտէրլէրի հէր նէ գատար րիճալը տէվլէթը էպէտիւլ տէվամտէն օլուպ գարունճը պաշըլըգ րութպէյի ալիյեսինի հայըզ իտի իսէտէ, հէր նասըլսա էվլատլարը բէտէրլէրինին թարիքինէ սալիք օլամայուպ թիւճճարլըղա հէվէս իթմիշ օլմալարըյլա. Նիւման աղա տախի պիրատէրի Պէհրճ էֆէնտիյէ իմթիսալէն, բէտէրինտէն մէվրուս վարիտաթը նուգուտէ թէպտիլ իթմէքլէ միսըր չարսուսը գարշուսընտա պիր աթթար տիւքքեանը քիւշատ իտէրէք ախզ ու իթայէ պաշլամըշ, վէ աթթարլըգ տէրիքէն քեարկիւզարլըղը սայէսի իլէ վարա վարա թիւճճարլըղա գարար վիրուպ, միւտէթը գալիլէ զարֆընտա մէմուլին ղայրի սուրէթտէ թէզատտիւմ իտէպիլմիշ իտի։

Մէրգուման Պէհրճ էֆէնտի իլէ Նիւման աղա քեմալի իւնսու սաայիշ իլէ իմրարը էվգաթ իթտիքլէրի հալտէ, պու ճիհան տէնիլէն միհնէթ խանէնին քիմսէյէ պագը գալմայաճաղը, միսիլլու, Պէհրճ էֆէնտի տախի թարիխի միլատըն 1825 սէնէսինտէ թէրքը տարըտտիւնեայի տիւնեա, վէ ազմի տարի պէգա իթմիշ իտի։

Մէրհում Պէհրճ էֆէնտինին բէտէրի կիւնիւնտէն թա քէնտի վէֆաթընա տէկին գօնաղընտա այվազլըգ իթմէքտէ օլան միլլէթիմիզտէն Էրզըրումլը Կիրակոս աղա նամ պիր իհթիյար ատէմ վար իտի, մէրգում էզհէրճիհէթ սատըգ վէ սաֆտէրուն պիր ատէմ օլմաղըլա Պէհրճ էֆէնտինին հիւսնի թէվէճճիւհինէ պիր տէրէճէյէ գատար մազհար օլմուշտուրքի, մէրհումը միւշարիլէյհ մալու ճանընը վէ ըրզու նամուսընը քեամիլէն մէրգում Կիրակոսա էմնիյէթ իտէրէք, քէնտիսի իթմինանը գալպիլէ

չօգ տէֆա պէրայի մասլահաթ ակյարի ախէրէ եըլլարճա սէյահաթ խտուպ կէլիր իտի ։

Մինել գատըմ միլլէթը անիզանէմիզէ թապլյի , վէ միւձիպի իֆթիխարըմըզ օլան իշպու սըրագու սատոգաթ , խուսուսընտա պիր քաչ սէօզ սէօյլէմէմէք գապիլ օլամազըզընտան , չարնաչար գարիյնի քիրամ էֆէնտիլէրիմիզին թաստի օլունմալարընը տալխի կէօզիւմիւզէ ալարագ , աֆֆըլէրինի իսթիրհամ իթմէքլէ եինէ հիքեայեմիզի տէվամ իտէլիմ ։

Շէօյլէքի թէպաալյէթը սալթանաթը սէնիյէ իլէ միւֆթէխիր օլտուղումուզ կիւնտէն , եանի թախտը ֆէրխունտէ պախտը Օսմանեյէ սայէ էնտազը արտալէթ պույուրան սէլաթինի մուազզամատէն , ճէննէթ մէքեան ֆաթիհ Սուլթան Մէհէմմէտ Խան հազրէթլէրինին , էհամը սալթանաթը սէնիյէլէրինտէն թա պու կիւնէ գատար միլլէթիմիզ սըրագու սատոգաթընըն թագտիր պույրուլտուղու կիւպի . Տէվլէթը էպէտ միւտէթին պիր չօգ ումուրը խուսուսը , միլլէթը անիզանէմիզին եէտը խտարէսինէ իհալէ գըլընտըղը , մահզա սատագաթըմըզը թաստիգ իթմէ յէ պիր տէլիլի գավի սայըլա կէրէք տիր ։

Էվէթ պիլա միւտահանէ սէօյլէրիզ քի , էօթէտէն պէրի վիւքէլայի ֆախիմամ հազրաթընըն էքսէրիսինին գօնագլարընտա էրմէնի այվազլար պուլունմագտա օլուպ , մէրգումլարը պու անէ գատար հիչ պիր կէօնա սույի հալլէրի իշիտիլմէմիշ օլտուղունտա քէմալի իֆթիխար իլէ իսպաթ իտէպիլիրիզ , զիրա էլէէվմ պայիթ ահտըմըզտա պուլունան կէրէք թէպաատէն , վէ կէրէք էճնէպի պանքէրլէրին վէ թաճիրլէրին մաղազալարը էրմէնի պէքճիլէրէ թէսլիմ գըլընտըղը ճիւմլէ յէ մալիւմ տիր ։

Պէհիճ էֆէնտի պալատէ իֆատէ գըլընտըղը կիպի մէգատիր չինաս վէ մէրհամէթլի պիր զաթը սախավէթ սի

մալթ օլմաղըլա, վէքիալէթը հէնկեամընտա կէրէք զէվճէ-սինէ վէ կէրէք մախտումի Սէրմէտ պէյէ ; իհթիյար պա-պազ Կիրաքօսա էղհէր ճիհէթ հիւրմէթ. վէ միրասարը քեաֆի պիր միգտար իհթարըյըլա մէրգումի մէմլէքէթի-նէ կէօնտէրմէլէրինէ տայըր խասսէթէն վասիյէթ իթմիշ օլուպ, անլէր տախի էֆէնտիյի մումաիլէյհին վէքեալթըն-տան սօնրա մէրհումուն վասիյէթինի Կիրաքօսա պէյան, վէ իսթէտիյի անտան մէմլէքէթի ճանիպինէ րէվան օլմա-ղա մէզուն օլտուղունու բիլհար իթտիլէր իսէտէ, մէր-հում Կիրաքօս մութէվէֆֆա էֆէնտիմիզին քէնտի հագ-գընտա իթմիշ օլտուղու վասիյէթի կէօզ եաշը տէօքէրէք տինլէտիքտէն սօնրա, քէլամէ աղազ իտէրէք, քէնտիսինի մէմլէքէթտէ օնսէքիզ եիրմի չաղլարընտէ Սարգիս նա-միյըլա պիր էվլատընտան պաշգա հիչ պիր քիմսէսի օլ-մատըղընը, վէ թէվլիւտաթը օլտա տախի հիչ պիր վա-գըթ մէրհում էֆէնտինին հարէմինէ թէրք խատէմէյէ-ճէյինի, վէ հաթթա զօվուլըսա պիլէ էլինտէ տօղմուշ վէ պարուշինտէ պէօյլիւմիւշ օլան քիւչիւք էֆէնտինին եանի Սէրմէտ պէյին մուհաֆէզէթի իչին եինէ պիր եէրէ կի-տէմէյէճէյինի անը անը տըղլայարագ պէյան իթտիքտէ, հանըմ ճէնապլէրի տախի մէրգումըն պու հալը գայըն-տէն զիհաատէսի իլէ մութէհէյյիր օլարագ Նիհաղընը քէ-մալի մէմնունիյէթ իլէ գապուլ, վէ մաաթէմքի Ըստամ-պօլտա գալմայը արզու իտէյօրտա, օղլու Սէրգիսի տա-խի կէթիրմէյէ էմր իթմիշ իտիքի, Կիրաքօս տախի մա-էլ մէմնունիյէ հանըմէֆէնտի էմրինէ իմթիսալէն տէրագապ օղլու Սարգիսի Ըստամպօլա կէթիրտիպ, իքիսի պիր-լիքտէ գօնագտա քէմալի սայիշ իլէ իմրարը էվգաթ իթմէքտէ իտիլէր.

Պէհիճ էֆէնտինին վէֆաթընտան սօնրա, զէվճէսի էօքսիւզ գալմըշ օլան էվլատընը եանի Սէրմէտ պէյի օլ

տէրէճէն պիր մուհաճէրէթը վէֆագէլամէ իլէ սէվէր իտիքի , մէրգումըն հէր պիր չօճուգճա արդաշլէրինի հարֆըլ հարֆըննճա իճրա , վէ « Աման էվլատըմ խնճինմէսին էօքսիւզ տիր օրդըլմաըն » տէյէրէք , մէքթէպտէն տախի չըգարդըրարագ կէտաճ իճթիհար Կիրակոս վէ կէտաճ օղլու Յէրքիս ախպարըն ռէֆագաթըյըլա հէր կիւն մէսիրի կէաճլէրտէ կէզտիրիրտի էյլէնտիրիր իտի ։

Մուճանիլէյհանըն էվլատը հագգընտա իթիխադ իթտիյի պու Թարիգին նէ գատար մուզիրր , վէ նէ գատար չարըքք օլտուղունա Նուրման աղա , հանի Սէրմէտ պէյին ամուճաար հէր նէ գատար պէյան իթմիշ իտի իսէտէ , վալիտէսի տայիմա , Նուրման աղանըն հագգը վէ մանթըգա մուվաֆըգ իթիրազլէրինէ մինասիպէթսիզ ճէվապլար վիրմէքլէ մալպէյնլէրինտէ էրէյէճէ գըյլուգալ վուգու պուլմուշ իտի ։

Մէրհում Պէհիճ էֆէնտինին զէվճէսի ղայէթ կիւզէլ վէ թազէ պիր քաչիկէ օլուպ գօճասընըն վէֆաթընտան սօնրա արթըգ պիր տահա էրէ վարմայը թէճվիզ իթմէյէրէք թէքմիլ մուհապէթինի պիրիճիք էվլատընա վէրմիշիտիքի , պալատէ իշտէ գըլընտըղը կիպի մէրգում վալիտէսինտէն խիւզ պուլուպ գօնաղըն իչինտէ ատէթա պէօյիւք քիւչիւք քիմսէյի սայմազ , վէ հաթթա ամուճասը Նուրման աղատէն պիլէ իհթիրազ իթմէզտի ։

Նուրման աղա Սէկէնինին պու սէրքէշանէ հալլէրինի քէմալի էսէֆի տէրուն իլէ կէօրմէքլէ մէրգում չօճուղուն չու նապէճա հարաքէթինին սէպէպի պաշլըճա վալիտէսի օլտուղունա չօգտան գանըմըշ օլմաղըլա արթըգ սապըր ևանարագ պիր կիւն մուճանիլէյհայէ պիր տապուսը չէհրէ իպրազ իտէրէք չու վէչհիլէ իթապ պաշլատը ։

— Պագատանըրըմ հանըմ էֆէնտի ; մալիւմիւնիզ օլսունքի թուփթուղունուզ պու թարիգ էվլատընըզը ահմէք

օլմայուպ, պիլաքիս զեվալլը չօճուղուն խարապընա եւ-րիւմէքթէ տիր, վէ պէնտէնիզ սաղ օլտուղճա սիզին կիպի ագըլլըլը պիր դամադընըն էլինէ թէկէննիւմին միւսաթադ պէլի-նին մահվ օլմասընը, վէ ապահա տօղրուսու միւթէվէֆֆա պիրատէրիմ կիպի նամուսլու վէ միւթէպէր պիր ատէմին օճագընըն սէօնմէսինէ հիչ պիր վէչհիլէ թահամմիւլ իտէմէմ, տէտի։

Մուամիլէյհա Նիւմանն աղանըն պու սէօզլէրինտէն քէս-պը հիտէթ իտէրէք աթէշ քէսիլտի, վէ էյլի էյլի մէր-գումըն եիւզիւնէ պաղարագ...։

— Աճա՛յիպ; էվլատըմը սէվմէյի պանա քիմ մէն իտէ-պիլիր. պէնիմ տիւնեա եիւզիւնտէ անտէն պաշգա քիմիմ վարտըր, տէտի։

— Լաքին էվլատ սէվմէք պէօյլէ օլմազ. Թէմսիլտէ խա-թա օլմազ տէրլէր մէշհուր սէօզ տիր, լաթէշպիհ, սիզին էվլատընըզը սէվմէնիզ, Թըրպըլ Թըրպըլա մայմունըն եավ-րուսընը վէֆգէլատէ սէվտիյինտէն սըգա սըգա պօղ-տուղունա միւշապիհ տիր, վէլհասըլ էկէր սիզ ագըլլը պիր վալիտէ օլմուշ օլսանըզտը, չօճուղու մէքթէպտէն չը-գարուպտա պէօյլէ հէրկիւն պօմպօշ կէզտիրմէզտինիզ։

— Էվլատըմ քէնտինէ լազըմ օլան իլմի էօյրէնմիշ օլ-մազըլա, արթըգ միւթէվէֆֆա բէտէրինին պըրագտըղը սէրվէթ սայէսինտէ պիր էյամ կէզիպ էյլէնմէլիտիր։

— Հա՛յըր էֆէնտիմ հա՛յըր, պու տէտիյինիզ օլմազ-չէյտիր, մատէմքի պէնտէնիզ չօճուղուն ամուճասը պու-լունմուշում, վէ մատէմքի էվլատըմ եօգտըր, հէր հալտէ մէրգում պէնիմ էվլատըմ սայըլմագլա Թահսըլը էմրիմտէ օլմալը տըր, իմտի եարընքի կիւնտէն իթիպարէն չօճու-ղու տիւքքեանըմա ալաճագըմքի, ախզու իթայէ ալը-շըպ, իլէրուտէ միւթէպէր պիր թիւճճար օլմազըլա միւ-թէվէֆֆա բէտէրինին նամու շանընը պու սուրէթլէ թէզ-

ծիտ իտէպիլտին ։

— Ա՛ Ալլահ կեօսթէրմէսին , սիզ նէ տէյօրսունուզ Նիւման աղա ագլընըզա խըֆֆէթմի կելտի , եվլատըմը չու գատար սէրվէթի իլէ եսնաֆ չըրա՞ղըմը իտէճէ յիմ , հա՛յըր հա՞յըր նաֆիլէ պու գիւխւմլէրէ գահիպ օլմայընըզ , հէմ էկէր տահա տօղրուսունու խսթէրսէնիզ պէն քիմսէտէն նասիհաթ իսթէմէմ պէնիմ ագլըմ պանա քեաֆի տիր ։

— Էսէֆ իտէրիմքի սօնրա բէշիման օլաճագսընըզ . լաքին ֆայիտէ իթմէ յէճէք տիր ։

— Աբթըգ ուզուն սէօզ տինլէ յեմէմ , անճագ չու գատարընը պիլմէնիզ լազըմ տըրքի , սիզին պէնիմ իշլէրիմէ միւտախէլէ իթմէյէ գաթան հագգու սէլահիյէթինիզ եօգտըր վէ հէմտէ օլամազ ։

Նիւման աղա մումաիլէյհանըն պու սիթէմամիզ սէօզլէրինտէն սօն տէրէճէ կիւճէնէրէք « Եա եօյլէմի , բէք ալա պիլատյինիզ կիպի եափընըզ » տէյերէք , հէման օլ կիւնիւ պիրատէրլինին գօնաղընը թէրք իտուպ , քէնտույէ այիտ օլան էշեասընը ալարագ խանտա պիր օտաճըգ խաթիճար իթմէքլէ միւնֆէրիտէն իգամէթ իթմէյէ պաշլատը ։

Մումաիլէյհ գայէթ թիզ մէշրէպ , վէ հիտէթմիզաճ , ֆագաթ հէր ճիհէթլէ տօղրու , վէ սէօզիւնտէ սապիթ պիր զաթ օլմաղըլա , օլ կիւնտէն պէտտա իլէ պիր տահա կէրէք կելինինի , վէ կէրէք պիրատէրզատէսինին եիւզլէրինէ պագմամայը ահտ իթմիշ իտի ։

Նիւման աղա կէրէք քէնտի էհլիյէթի սայէսինտէ վէ կէրէք բէտէրինին նամու շանը վասըթասըյըլա իսթէտիյի անտէ տէվլէթ մէմուրիյէթլէրինէ կիրիպիլիր իտի իսէտէ հալպուքի մէրգում պիր միլլէթին մանէն վէ մատտէթէն թէգատտումի մահզա թիւճճարըլըգըլա օլաճագը

գիւյիւմինանէ օլուպ , քէնտի թիւճճարլըղա տէվամ իթտիք-տէն պաշգա , ահպապլարընը տախի թարիգը ախզուի-թայէ սէվք իտէր օլտուղու հալտէ , քէնտի էօզ պիրա-տէրզատէսինին վալիտէսի էլի իլէ սալիք օլտուղու չու թարիքը նաղէճայի կէօրիւպ կիճէ կիւնտիւզ ահ իտէր տուրուր իտի ։

Ֆիլ հագիգա Սէրմէտ պէյ վալիտէսինին ախլաքը իւզ-րէ քէմալի սէրպէսթիյէթ , վէ զէվգու սէֆահաթ իլէ պէօյլէճէսիւպ եավաշ եավաշ Կիրակոս իլէ Սէրգիս ախպար-լարըն ահպապլըգլարընտան զէվգ տույմամըգտա , վէ ատէթա մէրգումանտէն խաթիրգալ իթմէքլէ , կիրուհը սիւֆէհատէն քէնտինէ եաշտաշ պիր չօգ տօստլար , վէ պազը տօյգաւուգլար րէֆագաթըյլա իչքի իշրէթէ տէվամ , վէ պիր թագըմ մինասիպսիզ մահալլէրէ կի-րուպ չըգմազլա քէտէրլինտէն գամըմ վարիտաթընը չիւ-րիւթմէյէ պաշլամըշ իտի ։

Կիրակոս մուտամիլէյհին չու նագէճա հալլէրինի կէօ-րիւպ թէէսսիւֆ իտէր , վէ կիճէ կիւնտիւզ մէրգումը տարգաընտան տօլաշարագ , կեահ րէճա մագամընտա նա-սիհաթ , վէ կեահիտէ թէհտիտ իլէ սէրզէնիշ իտէր իտի իսէ , հիչ պիր չէյէ միւֆիտ օլմատըղընը քէմալի մահ-զունիյէթի տալըպ իլէ կէօրիւպ , Սէրմէտ պէյին թութ-տուղու պու թարիքին էնճամը ֆէնա օլաճաղընը վալի-տէսինէ պէյան իթտիքտէ , մուտամիլէյհա « Նէ եափալըմ տահա տէլիգանլը տըր էլպէթտէ սինի քէմալինի պու-լուրսա ագըլը պաշընա կէլիր » տէմէքլէ Կիրակոսըն սէօզ-լէրինէ էհէմմիյէթ վէրմէզ իտի ։

Սէրմէտ պէյ Կիրակոսըն կիճէ կիւնտիւզ քէնտինի տօլլարըգլընտան պիհուզուր օլարագ , վէ հէր հալտէ մէր-գումըն հիմայէթինտէն գուրթուլմագլըգ գիւյիւմինանէ օլուպ , հալէթի չէպապէթ պէլաըյլա մէրգում իհթիյար

վէ տառըդ. Կիրակոսա տիւշմէն Նազարըյլա պագմաղա պաշլայուպ, Նիհայէթ պիր կիւն վալիտէսինէ, մէրգում Կիրակոս աղապարը գօնագտան գօվուպտա, պաշգա պիր այվազ ալմալարընը ըէճա իթմիշ իտի իսէտէ, հալպուքի մումաիլէյհա հէր նէ գատար օղլունուն հէր պիր էմրինի պիլա թէրէտտիւտ իճրա իտէր իտի իսէտէ, պիր միւմքիւն պու էմրինէ միւթապաաթ իտէմէյուպ, «Եօգ էվլատըմ օ տէտիկինիզ չէյ հիչ պիր վագըթ օլամազ», Կիրակոս հէր նէ գատար գօնաղըմըզտա այվազ սըֆաթըյըլա պուլունմագտա իսէտէ, հագըգաթը հալտէ էօյլէ օլմայուպ, մէրգում ֆամիլեամըզ աղասընտան սայըլըր կէրէք իտի, ահ Սէրմէտճիյիմ էվլատըմ, մէրհում բէտէրինին իհթիյար Կիրակոսըն հագգընտա իթտիկի վասիյէթի ունութտո՞ւն մը, վէ պունտան գաթինազար մէրգում սէնին էյլիկին իչիւն չալըշմագտա օլտուղու ճիւպհէտէն վարէսթէ տիր» տէտիկինտէ, Սէրմէտ պէյ «Մատէմքի մէրգումըն գօնաղըմըզտա պուլունմասը էյլէմ իսէ վարսըն գալսըն, ֆագաթ պունտան պէօյլէ ըէֆագաթըմտա պուլունմասընը, վէ պէնի գօլլամասընը հիչ պիր վէչհիլէ իսթէմէմ, տէտի։

Ֆիլ հագըգա հանըմ ճէնապլէրինին տէտիքլէրի կիպի մէրգում Կիրակոս հէր նէ գատար այվազ սըֆաթընտա իտի իսէտէ, հագըգաթը հալտէ գօնաղըն իչինտէ ատէթա պիր պէօյիւք բէտէր կիպի նաֆիզ վէ թէէսսիրի վար իտի։

Սէրմէտ պէյ Կիրակոսըն հիմայէթինտէն գուրթուլուպ քէնտի սէրպէսթի իլէ զէվգու սէֆահաթէ տալմագ իսթէյուպ, կիւնիւն պիրինտէ Գալաթա ճիհէթինտէ վագը Կիւմիւշ հալգալը նամ մէյխանէտէ պիր թագըմ սէֆէհա վէ տալգավուգլար իլէ քէօր քիւթիւք սարխօշ օլտուղու հալտէ չալկը չալտըրըպ վէ քէօչէք գյնաթլարընը

պիթ թէսատիւֆ Կիրակոս կէօրմէքլէ, Նէ օլտուղունու շաշըրտը, վէ հէման մէյխանէտէն իչէրույէ կիրուպ Սէրմէտ պէյին րէֆիգլէրինէ հագարաթէ պաշլատը, վէ անլէր տախի մէրգումըն իւզէրինէ հիւճիւմ իթտիլէր, ֆագաթ Ոէրմէտ պէյ հէր նէ գատար Կիրակոսըն պու հարաքէթինտէն տիլկիր օլմուշ իտի իսէտէ. պու ճիւմլէ եինէ մալիք օլտուղու իւլիւվվի ճէնապը իգթիզասընճա մէրգումը միւտաֆաա իթմէքլէ տալգավուգլարա էլ գալտըրմալարընը մէն իթմիշ իտի.

Կիրակոս Սէրմէտ պէյին պու հալինտէն միւթէէսսիր օլարագ գօնաղա ավտէթ իտուպ ֆէնա հալտէ խասթալանարագ էնէլ եաթաղընա տիւշիւպ եաթտը, հանըմ ճէնապլէրի հէր նէ գատար թապիպլէր ճէլպ իթմէքլէ մէրգումըն թէտավիսինէ էզ ճանուտիլ թէշէպպիւս իթտի իսէտէ պիր միւմքիւն ֆայտէ իթմէյուպ անպէան բէնչէյի էնէլէ կիրիֆթար օլմագտա իտի.

Կիրակոս հէր հալտէ էօլէճէյինի անլայուպ, վէֆաթընտան իքի կիւն էվէլ վազիֆէյի րուհանիյէսինի իճրա իթտիրքտէն սօնրա օղլու Սարգիս աջապարա, հէր նէ վուգու պուլսա տախի գօնաղը թէրք իթմէյուպ հանըմընտան այըրըլմամասընը, վէ էլինտէն կէլտիյի գատար Սէրմէտ պէյէ համիլիք իթմէսինի նասիհաթ իթմիշ օլտուղու կիպի, հանըմ ճէնապլէրի իլէ տախի կէօրիւշիւպ կէրէք Սէրմէտ պէյի. վէ կէրէք օղլու Սարգիսի էվլէնտիրմէսի իչիւն նիեազ, վէ մուամէլէյհատէն հէլալլըգ ալմաղըլա սօն տէֆա օլարագ Սէրմէտ պէյին տախի կէօղլէրինտէն էշքը հասրէթլէ բուս վէ ըօլանը հալ իտուպ տէ մէրհում բէտէրինին թարիքինէ տալիք օլմասընը րիճա մէգամընտա նուսհու բէնտ իթտիրքտէն սօնրա թէսլիմի րուհ իթտի:

Հանըմ ճէնապլէրի իհթիյարը Կիրակոսը բէտէրի մէգա-

մինտա ահվալյինտէն մէրհումըն վէֆաթընտան մուխթէսա-սըր օլարագ , Սէրմէտ պէյ իլէ քէնտիսի կէօզ եաշը տէօ-քէրէք մէրհումըն օղլու Սէրգիս գատար Թէէսսուֆ վէ անը տայմագտա օլուպ , տէրադնա մէրհումըն ճէնա-զէսինի քիլիսայէ կէօնտէրէրէք , էրմէնի այինինին իգթի-զասընճա վէ քէմալի զինէթ իլէ գալտըրըլմասընը , վէ հէր նէ մէսարիֆ օլուրսա քէնտիսի Թէտիյէ խազնէյինի օղլու Սարգիս ախպարա պէեան իթտիքտէ , մէրհում տախիի համըրմընըն էմրի մուճիպինճէ բէտէրինին ճէնա-զէսինի գալտըրդուպ պալըրգըը գաբրիսթանընա տէֆն իթտիրմիշտիր :

Կիրակօսըն վէֆաթընտան սօնրա օղլու Սարգիս ախ-պար Թապլյի բէտէրինին եէրինէ կէչէրէք գօնաղըն ու-մումու խուսուսընը եէտը իտարէսինէ ալըպ , մէրհում բէ-տէրի կիպի վէ պէլքի անտէննաէ զիեատէ քէմալի մուհա-պէթ վէ սատագաթլա համըրմընա խըտմէթ իթմէքտէ իտի :

Համըրմ ճէնապլէրի մէրհում Կիրակօսըն վէֆաթը հէն-կեամընտա , քէնտուսյէ իթմիշ օլտուղու Թէքլիֆի , եանի օղլու Սէրմէտ պէյին Թէզէվվիւճինի աղըլէ եաղըն պու-լարագ , պէլքի էվլէնիպտէ չօլուգ չօճուգ սահիպի օլուր-սա աղըը պաշընա կէլիր տիմէքլէ միրի մուամիլէյնի Թա-րիխի միլատըն 1832 սէնէսինտէ տուլու առալէթի , վէ իֆ-ֆէթու իսմէթի մուսթէսնա պիր տուխթէրի զիւհրէ բէյ-քէր իլէ էվլէնտիրտիյի կիպի , մէրհում Կիրակօսըն տիլ-խահը իւզրէ Սարգիս ախպարը տախի ֆագըր ֆագաթ նամուսլու պիր էրմէնի գըզըյըլա էվլէնտիրմիշ իտի :

Սէրմէտ պէյ Թէէհհիւլ իթտիքտէն սօնրա պիւթիւն պիւթիւնէ զէվգու սէֆահաթէ տալարագ աղ միւտտէթ զարֆընտա պապաարընտան գալմա վարիտաթըն պէօյլէ գըսմընը չիւրիւթմիւշ վէ Սարգիս ախպարը տախի վախ-տէսինին րէյինէ գարշու օլարագ գօնագտան գօվմուշ իտի :

Սարգիս կեօզ եաշըլըա գօնաղը թէրք խառալ պիր թիւճճար մաղէթինէ կիրմիշ խալի խալաւէ սըրա սարրա եէ-նէ գօնաղա կէլիւպ կիթմէքտէ. Մէլեքէ պէյլէն հալինի կէօ-րէրէք աղլար, վէ մուամէլէյէ[ն] սօն ալտըրէճէ փարայը գա-պուլ էթէ ախուշար օլտուղունտա անլըյօրտու, պարապասըզլըգտան քէնտիսինէ մէկտուպ օլան ատըճէյի, կէթիրիւպ հանըմըն թէսլիմ իթմէքտէ կէօզ եաշը ալաքէրէք մէղարտա մէզ-արլըք քէնտի ատըճէյի կէօրդի ղարատա իթմէքսինի նիշանը իթտիքլէ, մուամէլէյէն սախիս խանըմսըլըգ վէ էշէքտա[ր] ըւպտուղընտան նաշը էօլիւճէ մաղարմէսնէ օլտուղ. Սար-գիսին կէթիրտիկի ատըճէյի գապուլ իթմիշ խալի:

Ձավալլը Սարգիս պօշ աւուրմայուղ տայիմա Նուման աղանըն նէզտինէ կիտէր, վէ հանըմընըն ախուշար օլտուղ-սէֆալէթի մուամէլէյէ պէյան իթմէքլէ Նուման աղա-նըն մէրհամէթինի ատվէթ խաէր խալի խալաւէ, հիչ պիր չէյէ մուվաֆֆագ օլամազ խալի, վէ նիհայէթ կիւնիւն պիրինտէ հանըմընըն ֆէնա հալտէ խասթա օլտուղունու խապէրի ալընճա, հէման Նուման աղանըն նէզտինէ վա-րուպ օլ գատար աղլար սըզլարքի, մէրդում արթըք Սարգիսին ֆէրեատլարընա թահամմուլ մուգավէմէթ իտէմէ-յուպ, Սարգիսլէ պէրապէր կէլմէքլէ սաքին օլտուղու խանէյէ կիթմէկէ րազը օլմուշ խալի:

Մուամէլէյէ հանըմ ճէնազէսի կէլմէ մէրհամ Պէ-հիճ էֆէնտինին սայէսինտէ տէրէճէյի նիհայէթ պիր սաատէթի հասըլ իրքէն, չիմտի էսքի պիր եաթագտա եաթըրք, վէ հէման սէօյլէմէյէ մէյալ օլան ուֆագ պիր գապուսըն նիմ ըշըգլարըլա ճան չէքիշմէքտէ տէրէճէյէ րիւնէ խասթա, վէ մէրդումէնին պաշը ուճունտա կէլինճէ, եա-նի Մէլէքէ պէյլէն սատըգ վէ րաքիպէ կէլմէսի մէթա-րուղ գայըրին վազիֆէսինին ախուշար օլտուղու չու հալի սէֆալէթ իչինտէ պարագար, վէ ատէրունի ալիլէսին ան

խառնաչ աղլամագրտա իջքէն, նախկահճան տեսյթուր տխն-մէքլէ օտա գաբուսը աչըլտը, մէ Նիւման աղա այվազ Սարգիսին րէֆագաթըյըլա ինչէրայէ կիրտի:

Սարգիս Նիւման ազայէ բարմագըյըլա խասթա եաթ-մըշ օլան հանըմընը կէօսթէրէրէք «Ահ պատըրըմ էֆէն-տի անօղիւմաէ զէրրէ գատար խիլաֆըմ եօգ, իշթէ միւ-թէվէֆֆա պիրատէրինիզին նազու նայիմ իլէ բէրվէրտէ օլան զէվճէյի բաքըբջնըմ, մէ մէրհում բէտէրիմ իլէ պէն-աէնիզին միւրիւվէթքեար հանըմըմ չու հալտէ գուլլուն-մագտա օլը տէյում, մէ աէլ կիտզի կէօզ եաշը տէօք-մէքլէ մուամիլէ յհէին այազլարընա գաբանտը...:

Նիւման աղա պօսլուխտուղու օտանըն չար թարաֆընա պիր աթֆը նազար խուէրէք հիւքմ իթմէքտէ օլան զա-րուրէթու սէֆալէթի քէմալի տէհշէթ իլէ կէօրիւպ, մէ զաթէն կէրէք այվազ Սարգիսին ըրգգաթամից սէօզլէ-րինտէն, մէ կէրէք հանըմ ճէնապլէրինին հալի բիւր մէլա-լինտէն տէրէճէյի նիհայէտէ միւթէճէավիզ օլմասընը, աք-թըրգ քէնտիսինի զապթէ իգթիտարը գալմայարագ, եիւքսէք սէսա իլէ մէ հընչգըրա հընչգըրա աղլամայա պաշլատը:

Խասթա մէ տաղըըն հալտէ եաթմագտա օլան պիչարէ գատընճըղազ Նիւման աղանըն աղլամասընտան, մէ այվազ Սարգիսին աՀու էնինինտէն օյանըպ կէօզլէրինի աչտը, մէ մէրգում Սարգիսին էլինտէ եանմագտա օլան չիֆթէ մօմլու ճամ ֆէնէրին բարլագ զիեասը յըլա Նիւման աղա-յը կէօրիւպ թանըտը... մէ խըլըճանը պիր սէսա իլէ... «Ամա́ն եարապպիմ աճէպ րիւյամը կէօրիւյո-րում... ահ Նիւման աղա սիզմիսինիզ», տէտի:

Նիւման աղա տէլ կիպի կէօզ եաշը տէօքէրէք հէմէն մուամիլէյհանըն այագլարը ալթընա տիզ չէօքիւպ, «Ահ էֆէնտիմ պէնաէնիզիմ, էվէթ սէվկիլի զէվճէմին մէ...

հում Պէհիճ էֆէնտինին պիրատէրի Նիւման գուլունու-զում քի, մին ղայրի հատտին խասսէթէն սիզի պու հալ-տէն խէլաս իթմէք իչին կէլմիշիմ ; տէտի ։

— Ահ եօգ եօգ, ճարիյէնիզ սիզին մուավէնէթինիզէ, վէ տահա տօղրուսու. սախավէթինիզէ լայըգէ տէյիլիմ. զիրա պէն քէնտի էլիմ իլէ պու հալէ տիւչար օլտում, տիւնեանըն հէր պիր ճէվրու ճէֆասը վէ հէր պիր զա-րուրէթու սէֆալէթի մահզա ճարիյէնիզէ միւսաթահատ-տըր. ահ նէ գատար եանըլմըշըմ . . . էվէթ ագըլսըզլըգ-վէ խօտպինլիքլէ նասիհաթլարընը րէտտ իտէրէք, հէմ պէնիմ վէ հէմտէ պիր տանէճիք էվլատըմըն միւսթագպէլինի մահվ իթտիմ . . . էյ վահ էվլա-տըմը սէվէյօրտում զաննընտայըտըմ, հալպուքի մէկէր էվլատըմըն ճէլլատը օլմուշումտա հալա խապէրիմ օլմա-միշ . . . էվէթ էօզ էլիմլէ ճան պարէմի, էվլատըմը, պի-չարէ Սէրմէտճիյիմի, մանէվի սուրէթտէ . . . ։

Մումաիլէյհա սէօզլիւնի իթմամ իտէմէյուպ աղլամա-յա պաշլատըղընը Նիւման աղա կէօրիւպ քէլամէ աղազ իտէրէք . . . ։

— Ամա՛ն էֆէնտիմ քէրէմ պույուրուն կէչմիշ հալլէրի տէր խաթըր իթմէքլէ պիր ֆայիտէ հասըլ օլմազ, իմտի հալի հազըրա պագալըմ, վէ պու կիւնտէն . . . ։

— (Մէրգումըն քէլամընը գաթ իտէրէք) էվէթ ճա-րիյէնիզ կէչմիշի տէր խաթըր իթտիքտէն սօնրա հալի հազըր հագգընտա սէօյլէյէճէքտիմ, չէօյլէքի պիրազ է-վէլ իյթիրաֆ իթմիշ օլտուղում կիպի ճարիյէնիզ ագըլ-սըզլըղըմըն ճէզայի սէզասընը պիլա իշթիքեա չէքմէյէ րազի իսէմտէ, հալպուքի կէրէք պիչարէ էվլատըմըն վէ կէրէք շու (պարմագըյըլա օղլունուն զէվճէսինի կէօսթէ-րէրէք) սէֆիլէ գըզճըղազըն պէնիմ ճէզալէրիմէ իշթիրաք իթմէլէրի ճայիզ օլամայաճաղը չիւպհէսիզ օլմաղըլա,

Ալա հաշդընա վէ մերհում պիրատէրինիզին րուհը բագը խաթրը իչին էվլատըմըզը զէվճէսի իլէ պէրապէր թահթը հիմայէթլինիզէ ալմանըզը րէճա իտէրիմ, աէտի ։

—Քէրէմ պույուրուն էֆէնտիմ պէնտէնիզ տախի մահզա պույուրտուղունուզ մուճէպ իչիւն խաքիփայլէրինէ կէլ-միշիտիմ, Նասըլքի մալիւմիւնիզ տիր պէնտէնիզին սիզտէն վէ ռէկէնիմ Սէրմէտ պէյտէն պաշգա թաալլուգիմ եօք, վէ համտ օլսուն վարիտաթըմ իսէ հատտէն էֆզուն չօգ օլմաղըլա, պու կիւնտէն իթիպարէն էվլատընըզը ։.

Նիւման աղա պաշլամըշ օլտուղու մէգալէյի պիթի-րէմէտի, զիրա օ արա գօնաղըն գաբուսը էօնիւնտէ պիր շամաթա իշիտիլմէքտէ օլուպ, կիճէնին սուսլուղու սայէ-սինտէ Սէրմէտ պէյին սէսի օլտուղու բէք գօլայ սուրէթտէ անլաշըլմագտա իտի, չէօյլէքի միրի մուամալէյհ պինլէրճէ ալթունլար ռէտիրտիյի տալգավուգլարըն պիրի իլէ շու վէչհիլէ մունազաա իթմէքլէ «Պէ Ալլահըն զալիմլէրի սիզ-տէ հիչ ինսաֆու մէրհամէթին էսէրի եօ՞գմըտըր, հիչ օլմազսա էօտիւնճ մագամընտա օլսուն պէշ ղուրուշ վէր, պիչարէ վալիտէմ խաստաթասըր իքի ճէպիմտէ պիր չօրպա բիշիրէճէք գատար բարամ եօք տըր, Ալլահ աշգընա եիւզ բարա օլսուն վէր», տէյու եալվարըմագտա իտի իսէտէ, մէրգում խայըն հէրիֆ, նէ եարալըմ պէնիմ տէ բարամ եօգ, պօշ պօշունա կէզէճէյինէ իլիմօն քօրթուքալ սաթ-տա բալըա գազան, տէյէրէք ալըպ եէօրիւյի վէրմի ։

Նիւման աղա ասըլզատէ ռէկէնինին շու ճիյէրլէր բա-րալայըճը սօզլէրինի հարֆ պէ հարֆ իշիտէպիլմիշ օլ-տուղուտան մատէ մէրգում խայըն տալգավուղըն տախի հա-գարաթընը անլայընճա, հիտէթինտէն աթէշ քէսիլտի, վէ հէման կիտուպ մէրգում խայըն վէ ալչագ հէրիֆի թէբէլէմէք նիյէթի իլէ օտա գաբըսընտան տըշարը ֆըր-լամագտա իքէն, Սէրմէտ պէյ սօն տէրէճէ միւքէտտէր

վէ կէօզլէրի եաշլը օլտուղու հալտէ օտա գափուսընը աչ-տը, վէ հէման ամուճասը Նիւման աղայը գարշուսընտա կէօրիւնճէ շաշըրտըղընտան սանէմ կիպի տօնա գալտը:

Նիւման աղա մէրգումը կէօրիւր կէօրմէզ... «Ահ Սէր-մէտ էվլատըմ սէնի պու հալտէ կէօրմէքլիքմիյիտիմ», տէյէ-րէք եէկէնինին պօյնունա սարըլտը, վէ Սէրմէտ տէյ տա-խը պիր մըգտար թէհայյիւր իթիքտէն սօնրա հէման տիլ-քինուպ ամուճասընըն այագլարընա գափանարագ... «Ահ սէվկիլի ամուճամ նէ գատար մահճուպըմ եանը-նըզտա» տիմէքլէ կէօզ եաշը տէօքմէյէ պաշլատը:

Գու արա օտանըն տէրունիննտէ պուլունանլար, եանի Սարգիս ախպար իլէ Սէրմէտ պէյին զէվճէսի, վէ հաթ-տա միրի մումաիլէյհին խասթա վալիտէսի տախի ճան հագգընըլա այաղա գալգարագ մէրգումանէ սարըլըպ եիւքսէք սէտալէր իլէ աղլամագտա իտիլէր:

Մահալի մէզքիւրին չու տիլ խըրբաչ մէնզարէսինի վաս-ֆա թէրսիմ իթմէք գուվվէյի ագլիյէմիզին մաֆէվ-գընտա օլմաղըլա, անճագ գարիյէնի քիրամըն թէխայ-իւլու թասավվուրլէրինէ իհալէ իտէրիզ:

Նիւման աղա եէկէնի Սէրմէտ պէյին անըընը էշքը թէ-հասսիւր իլէ պուս իթտիքտէն սօնրա քէլամէ աղազ ի-տէրէք «Սէրմէտճիյիմ էվլատըմ, պիր աղ էվէլ գաբու-նըն էօնիւնտէ շունճա միւտէթտէն պէրու սատըգ ահ-պապ զաննը իտէրէք եէտիրիւպ ըշկիրտիյին մէլուն իլէ իթ-տիֆագըն միւսահիպէթի, վէ մէրգումըն ճիւրաթ իթմիշ օլ-տուղու հագարէթի հարֆ պէ հարֆ վէ քէմալի էսէֆի տէքրուն իլէ կէրէք պէն, վէ կէրէք պուրատա հազըր պուլունան սատըգ տօստլարըն իշիթտիք, հիչ շիւպհէմ եօգքի պու ագշամքի չու վագայի էլէմ պախշատէն տա-թըրք միւթէնէպպիհ օլմաղըլա պունտան պէօյլէ ըսլահը հալ իտէճէքսինիզ տիր, վէ իշթէ պու կիւնտէն իթի-

պարէն Թէքմիլ վարլըգըմը տիւք քեանըմը վէ մաղա-զալարըմը սանա իհալէ իթմիշ օլտուղում մալիւմիւն օլսուն, իմտի Նարըն սապահտան պէտտիլէ տիւքքեանըմա կէլիւպտէ իշէ մուպաշիրէթ իթմէնի թեմէննի իտէրիմ . . ։

— Ահ թեշէքքիւր իտէրիմ . . ։

— Ֆագաթ Սերմէտճիյիմ էվլատըմ պիլմիշ օլասընքի, հալէթը չէպապէթ պէլտիրիլէ մէրհում բէտէրինին վարիտաթընը քէմալի խէսէլլիւպ իլէ չիւրիւթմիւյիւն կէօյնիւմէ օլ գատար կիւճ կիթմէյուպ, նէթէքիմ էլինտէ տօղմուշ վէ աղուշմուշ պէօյիւմիւշ օլտուղուն մէրհում սատըգ Կիրակօսըն օղլու (Սարգիսի կիրայէ իտէրէք) չու համիյէթլի վէ սատըգ ատէմի էվինտէն գօվտուղուն գալըպէ բէք կիրան կէլմիշ իտի . . ։

— Ահ թէօվպէ թէօվպէ . . ։

— (Մերհումըն սէօզիւնիւ քէսէրէք) եօգ էվլատըմ, պու խարտըգընըզ իշ հիչ պիր վագըթ Օսմանլըլըգ շանընա վէ ալէլ խուսուս ֆամիլեամըզըն մէզգատիր չինալըզըմա տիւշմէզ իտի, լաքին հէր նասըլ իսէ, մատէմքի ըզհարը նէտամէթ իլէ խաթանըզը Թասվիպ իտէյօրսունուզ, պէն տախի պու սուչունուզու աֆֆ իթմէյ՚է հազըրըմ, վէ շու տախի մալիւմըն օլսուն քի պու աքշամ պէն, պէն մահզա պու սատըգ ատէմին հատտէն էֆզուն բէճաունիւեազլէրինէ տայանամայըզըմտան պուրայէ կէլտիմքի, այնի խապէթ օլմուշ օլտու, վէ նէգատար մէմնուն օլտուղում տախի ճէնապը Ալլահ մալիւմ տիր ։

Սէրմէտ պէյ, պաշընը ասըպտէ տուա բուա կէօզ խախաշը տէօքմէքտէ օլան զէվալլը Սարգիս ախպարըն տօյնունա սարըլըպ, «Ահ Սէրգիսճիյիմ աֆֆ էյլէ պանա» տէմէքլէ, մէրգում սատըգ ատէմին կէօյնիւնիւ ալմագտա, վէ Սարգիս տախի միրի մուամէլէյհին էթէքլէրինի բուս իտէրէք «Էսթաղֆիրուլլահ պէյիմ գուլունուզ էօմ-

ըիւմ օրտուգեա խանէտանը ալինիզէ միննէթտար գալաճաղըմ» տիմէքտէ իտի ։

Պալատէ վասֆու իշար գըլընան վագաալարտէն մնալէշ կիւն սօնրա Սէրմէտ պէյ պիւսպիւթիւն թէպտիլը տըլաղ մէ ըսլահը հալ իթմէքլէ, ամուճասընըն թահաթը հիմայէթինտէ օլտուղու հալտէ էսկի հալու մէվգըընը էլտէ իտէպիլմիշ օլուպ ֆամիլեասը իլէ պէրապէր քէմալի ասայիշու խօթիրահէթ իլէ իմրարը էվգաթ իթմէկյէ պաշլատը ։

Պու հալ իլէ նէչէ սէնէալէր միւրիւր իթտիքտէն սօնրա, ևանի Թարիխի միլատըն 1844 սէնէսինտէ Նիւման աղայէ էմրի հագ վագը օլուպ, Սէրմէտ պէյ հագգըյըլա մէրհումը միւշարիլէյհին վարիսամթընա սահիպ օլմաղըլա, պաշըը պաշընա թիւճճարըրզա պաշլայարագ կիւնտէն կիւնէ թէգաասուրիւմ իթմէքտէ իտի (*) ։

Նիւման աղանըն վէֆաթընտան քըրք կիւն սօնրա, Սէրմէտ պէյէ պիր էրքէք էվլատ օլուպ խանէտանընըն նամըյըլա մասումը մէրգումը Մուհիպ պէյ թէսմիյէ իթտիյի կիպի օլ կիւնլէրտէ Սարգիս ախպար տախի Վահան նամըյըլա պիր էրքէք էվլատ սահիպի օլմուշ իտի ։

Մէրգումըն չօճուգլար սայքի պիրլիքտէ պէօյիւյիւպ

(*) Սէրմէտ պէյին պի Ավնուլլահը Թաալա էսկի հալու մէվգըընը էլտէ իտէպիլիւպտէ ասայիշու խօթիրահէթլէ իմրարը էվգաթ իթտիյինի տալգավուգլար քէմալի Թէհասսիւր իլէ կէօրիւրլէր իտի իսէտէ, միրի մումայիլէյհ մէրգումըն տալգավուգլարըն ։ մէ ալէլ խուսուս մէրհում ամուճասը Նիւման աղանըն քէնտի խանէսինէ կէլտիյի կիճէ պիր նիւզլիւք սիլէ չօտիւնճ վիրմէք իսթէմէյուպ հաթտա « Իլիմօն բօրթօգալ սաթտա բարա գազան » տիմէքլէ քէնտիսինի թաղլիրէ ճիւրաթ իտէն խայըն մէ ալչագ հէրիֆին կիրիֆթար օլտուղու ֆագըրու զարուրէթինի կէօրմէմէքտէ իտի ։

մէ Օէրմէտ պէյ տախի Սարգիս ախպարըն էվլատը Վա-հանը , Մուհիպ պէյտէն Թէֆրիգ իթմէյէրէք իքիսինի պիրլիքտէ պիր մէքթէպէ գօյարագ իլմու Թէրպիյէլէրի խուսուսընտա պէցլը հիմմէթ իթմիշ իտի ։

Պիր գաչ սէնէ սօնրա մէրհում Պէհիճ էֆէնտինին ա-ճէմիսթան իւլքէսընտա պուլունան ահուպպայի գա-տիմէսինտէն Պօղոս տէրպանեան Նամզաթըն մախտումի Պետրոս տէրպանեան ըստամպօլա կէլիպ Օէրմէտ պէյէ իլթիճա իթմիշ իտի քի , միրի մումաիլէյհին , տէրպան-եանը քէնտի գումպանեասընա ալըպ , վէ մէրգումըն կէ-րէք սատագաթընը վէ կէրէք իշկիւզարլըղընը Թէճրիւպէ իթտիքտէն սօնրա , սէրմայէսի օլմատըղը հալտէ քէնտի-սինէ եէք պէ եէք շէրիք իթմիշ օլտուղունտա պունտան ագտէմ վասֆ իթմիշիզ տիր ։

Սարգիս ախպարըն վէֆաթընտան սօնրա Վահանը Օէր-մէտ պէյ մաղազասընա ալըպ օլուպ , իշթէ մումաիլէյհին Մուհիպ պէյ իլէ օլան մինասիպէթի պու սուրէթլէ պաշլամըշ իտի ։

ՕԹՈՒԶՈՒՆՃՈՒ ՖԱՍԸԼ

ՄԷՄՈՒԼԻՆ ՂԱՅՐԻ ԻՔԻ ՎԻԶԻԹԱԼԵՐ

Պիչարէ Վլահանըն մահրումիյէթինտէն տէօրտ կիւն սօնրա, Ժան սըգը սըգըյա Պէյօղլու ճիհէթինին հէր պիր թարաֆընը տէօնիւպ տօլաշըպ Նիգօլիյի արամըշ իտի իսէ տէ պիր միւմքիւն պուլամամըշ իտի ։

Գարիյնի քիրամ էֆէնտիլէրիմիզին մալիւմի օլտուղու կիպի, Ժան չօրպաճըսընըն մաղազասընը Նիգօլիյէ սօյտուրտուգտան սօնրա, սարիգը մէրգում իլէ հիտտայընը րույէթ իտտուպտէ նուգուտը մէսրուգատէն հիսսէսինէ իսապէթ իտէն մէպլաղը էլտէ իտէպիլմէք նիյէթինտէ օլմաղըլա, (պիր թաշ իլէ իքի գուշ վուրմագ) յանի հէմ Վլահանը մաղազատէն թարտ իթտիրմէք, վէ հէմտէ քէնտիսի իշպու սըրգաթտէն միւսթէֆիտ օլմագ էֆքեարընտա իտի, հալպուքի հիսսայընըն տախիլինտէ օլմայան թէք թաշըր պըրըլանթա խուզիյին Նիգօլինին էլինտէ գալմասը թէհլիքէլի պիր մատտէ օլտուղու չէօյլէ տուրսուն, հաթթա Ժան հէրնասըլ իսէ ղաֆլէթ իլէ խուզիյի գասատա ունութմուշ օլուպ, մէրգում Նիգօլինին անը տախի արայըպ պուլաճաղընը հիչ մէմուլ իթմէզ իտի ։

Իմտի Ժան հէր հալտէ մէզքիւր խուզիյի էլտէ իտէպիլմէք իչիւն ֆէվգէլատէ պիր թէլաշա տիւշէրէք, Նիգօլիյի Գասըմբաշա՝ ճիվարընտա տախի արայըպ պուլամատըղընտան, մէրգումին մէթրէսի օլան Մարիղօյա միւրաճաաթ, վէ հէր հալտէ Նիգօլինին կէլիւպ կիզլի պիր մահալտէ քէնտինի պուլմասընը, վէ էկէր կէլմէզսէ սօնրա պաշը ֆէնա հալտէ պէլայէ օղրայաճաղընը սուրէթը

թեհալիւքքեարանէ րէֆիքէյի մեզարլըքեյէ կէտեան իթտիք-տէն սօնրա, տօղրու Հըռիփսիմէնին խասթէ եաթմագտա օլտուղու խանէյէ՝ կէլիպ մուամէլէյհայը կէօրմէք իս-թեմիշ իտի։

Պիր հազրըզա մաքխմիւմից օլտուղու կիպի պիչարէ Հըռիփսիմէ իւչ տէօրտ կիւնտէն պէրու խանէսինտէ խասթէ եաթմագտա իտի, մուամաիլէյհա ճանըն թէննիտէն զի-եատէ սէվտիկի Վահանըն քէնտիսինի պիր աշիւֆթէյէ ֆէ-տա իթմիշ օլտուղունու, զէ պէօյլէ պիր խայընտան հէր չէյ մէմուլ օլունաճաղընը, եանի մէրտումին նամուսուզ պիր խըրսըզ օլտուղունու տախի աշիֆթէնին ինանմայա պաշլամըշ, զէ պու հալի տիւշիւնտիւքչէ պիչարէնին քէյֆսիզլիյի կիթտիքչէ թէզայիւտ իթմիշ իտի։

Հըռիփսիմէ հէր ճիհէթլէ սատըք պէլլէտիյի Վահա-նըն քէնտիսինի պէօյլէ խայընլըղ իլէ ալտաթմըշ օլտու-ղու էֆքեարը յըլը մէյուսանէ ընճիճիւր հալտէ եաթաղընտա եաթըրք աճը աճը կէօզ եաշլէրի տէօքմէքտէ իքէն նա-կեահան օտա գափուսը վուրուլտու, զէ օրչարբտան «Միւսաատէնիզ վարմըտըր մատմազէլ» տէյու ժանըն սէսի իշիտիլմէսի իլէ, մէրգումէնին իհթիեար վալիտէսի քէնտիսինի կէօրմէսինին խասթա օլտուղու հալտէ տախի չարնա-չար գալքըպ գափույը աչարագ քէմալի թազիմ իլէ ժանը գապուլ իթտի։

Ժան պիր աստըը մահզունիյէթ իպրազ իտէր չէհրէ իլէ օտա գափուսընտան իչէրույէ կիրիպ Հըռիփսիմէյի սէ-լամլատըգտան սօնրա, մուամիլէյհայէ . . .։

— Կէչմիշ օլա մատմազէլ նասը՞լ օլտունուզ, տէտի։

— Ահ սօրմայընըզ միւսիւ բէք ֆէնա հալտէ խաս-թայըմ։

— Էլհէթթէ խասթա օլաճագսընըզ, զիրա պիր քաչ կիւնտէն պէրու վուգու պուլան էսէֆէ շայեան հալլէր,

էրքէք օլտուղում հալտէ պէնտէնիզի մէկէ ելած իմժմեր-
ած տոր, գանտէ գալտըքի սիզին կիպի նազիք մէ զա-
րիֆ խւլպիւնէէ պիր բաքիզէ յի. հեր նասըլ իսէ շիմտի
նըշանլընըզ թարաֆընտան սիզէ սելամլար կէթիրտիմ...
ինշալլահ անլէրին թէեսսիրի իլէ իֆադաթ պուլուրսու-
նուզ, էվէթ մատմազէլ տիւնքի կիւն նըշանլընըզ իլէ կէօ-
րիւշտիւմ, տէօրտ պէշ կիւնտէն իքինճի տէֆա օլարագ
մուհաքէմէսինէ պագըլաճագ, վէ մէմուլ իտէրիմ քի
թէպրիկէ յի զիմմէթ իտէպիլէճէք տիր.

— Ալլահ վէրէտէ տէտիյինիզ կիպի օլայըրտը.

— Լաքին աֆֆ իտէրսինիզ մատմազէլ, մէրգումըն
հագգընտա բէք պի ֆիքիր պիր հալտէ պուլունույոր-
սունուզ, սիզ քի միւսիւ Վահան իչին...

Հռիփսիմէնին վալիտէսի մէրգումըն պու սէօզլէրինէ
քէրիմէսի թարաֆընտան պիլ վէքարլէ ճէվապ վիրէրէք...

— Էլպէթտէ պի ֆիքիր օլաճագ, մէրգումըն հագ-
գընտա պիրազտա պաշգալարը տիւշիւնիւյոր ամճըն-
լար, տէտի.

— (Նիմ թէպէսսիւմ իլէ) մատամ Մարիզօ իչին տէ-
յորսունուզ, աէ յի՞մի.

— Պիլմէմ, հէր քիմ իսէ եէրէ կէչսին.

— Լաքին մատամ պու խուսուստա հագգընըզ եօգ-
տըր զանն իտէրիմ, զիրա միւսիւ Վահան էրքէք օլմագ
մինասիպէթի իլէ, թապիյի պու կիպի...

Հռիփսիմէ հիտէթինտէն աթէշ կիպի գըզարարագ
խաթաղըն իչինտէ գալգըպ օթուրտու, վէ ժամըն քէ-
լամինը գաթ իտէրէք...

— Տօղրուսու միւսիւ ժան մուհաքէմէնիզէ տէյէճէք
եօգ, գաբու եօլտաշլըղըը բէք ալա միւտաֆաա իտէ-
յորսունուզ, վէ սիզի պու խուսուստա թէպրիք տախի
իտէրիմ, ֆագաթ էսէֆ իտէրիմ քի. ճարիյէնիզ էլան

էրքէքլէրին պէօյլէ պիր իհթիյաճէ մալիք օլտուգլարընը ճէհալէթիմտէն նաշի պիլմէյօրտու մ ։

— Նէ կիպի էֆէնտիմ։

— Էօյլէ եա, սիզին էֆքեարընըզճա պիր էրքէք, բաքիրէ վէ սատըգ պիր գըզճըղազըն կէօյնիւնիւ ճէլպ իթմիքտէն սօնրա, մէրգումէնին մուհապէթը մուգատտէսէսինի, նամուսսուզ վէ հէզար աշինա պիր աշիւֆթէյէ ֆէտա իթմէքլիյէ մէզուն ատտ օլունապիլիյօր ։

— Ահ ազիզէմ Հըռիփսիմէ, պէնտէնիզ օլ սէօզիւ էնգաստէն վէ ատէթա քէօփիւք օլարագ սէօյլէտիմ իտի, հա՛յըր էլմասըմ հա՛յըր, քէնտի նամուսըմը թանըրըմ, վէ գալպիմտէ ազըճըգ ճէնապ թաշըյր օլան պիր ատէմ, հիչ պիր վագըթ սէվմիշ օլտուղու զաթը ալտըզ կիպի հիւսնի ճէմալտէ եէքթա, վէ նամուսու իֆֆէթ խուսուսընտա պի հէմթա պիր բաքիրէյի մէլէքլէրէ պիլէ ֆէտա իթմէզ, պէնտէնիզ մին ղայրի հատտին նըշանլընըզ օլան միւսիւ Վահանըն պու հալինի պիլէրէք պիր քաչ տէֆալէր, վէ հաթտա սօն տէֆա օլարագ Հիւնքեար իսկէլէսինտէ, կէահ ռումուզաթ իլէ վէ կէահի սուրէթի վազիհանէտէ սիզէ իխթար իթիմ իսէ տէ, թէէսսիւֆ իտէրիմ քի զաթընըզ օլ վագըթ սէօզլէրիմէ էհէմմիյէթ վիրմէտիքտէն մաատէ, հաթտա պէնտէնիզի թահգիր պիլէ իթտինիզ իտի լաքին պէյիս եօք, կէչմիշին իւզէրինէ սէօյլէշմէք համագաթլըգտըր, իմտի արթըգ պու պահսը դարպայըպտա սիզին հագգընըզտա կէօրիւշէլիմ ։ . պու կիւն հէգիմ վիզիթա իթտի՞մի ։

Ժա՛ն պալատէ իշար գըլընան էսօզլէրի, էն մէշհուր թէաթրօ օյունճըլարընը պիլէ հայրէթտէ պըրագըր սուրէթտէ պիր ուսթալըգ, վէ օլ տէրէճէ ըրգգաթամիզ պիր հալդ իպրազ իտէրէք սէօյլէտիքի, զէվալլը Հռիփսիմէնին պի չարէ Վահանըն հագգընտա օլան շիւպհէլէրի

ըրհնհէթէ միւսթէգիլ օլարագ, մէրգումա խիթապէն․․․։

— Տէմէք օլուրքի, զաթընըզ մէրգումուն պու մէզ-մում հալինէ աշինա իտինիզ էօյլէ՞ մի․․․։

— Հա՛յ հա՛յ, էսէֆի․ տէրուն իլէ սէօյլէրիմքի բէք ա-լա պիլմէքտէ իտիմ, լաքին րիճա իտէրիմ հասըլ․քի տէ-տիմ արթըգ պու միւպահասայէ խիթամ վէրէլիմ։

Հուրշիտմէնտին վալիտէսի քէրիմէսի կիպի մէրգումըն պու սէօզլէրինտէն տիւշար էնտիշէ օլարագ « Ահ միւմի-նէ տիյօրսունուզ, պու հալ պիզէ ատէթա հայաթ ու մէ-մաթ գապիլինտէն օլմաղըլա, մահզա պու մատտէյի մէվ-զույի պահս իթմէմիզ լազըմ կէլիր » տէտի ։

Ժան կիւյա մէրգումէ իխթիյար գատընըն հալինի ա-ճըեօր կիպի տէրունի տիլտէն պիր ահ չէքէրէք, մումա-իլէյհանըն էլինի թութթու վէ․․․։

— Ահ սէվկիլի վալիտէճիյիմ նասըլ անլաթապիլէյիմ սիզէ, պէնտէնիզ պիր քաչ տէֆալէր մատամազէլ խաս-սէթէն պու մատտէ․․․

Պու արա օտա գաբուսընըն վուրուլմասըյլա Ժան պաշլամըշ օլտուղու մէգալէյի իթմամ իտէմէյուպ հէման ճէպինտէն իքի ատէթ Օսմանլը լիրասը չըգարարագ Հը-ուրշիտմէնտին վալիտէսինէ վէրտի, վէ մէրգումէյէ հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէյէ մէյտան պըրագմայարագ « Մու-ախխարէն եինէ կէօրիւշիւրիզ » տիմէքլէ այաղա գալ-գուպ կիթմէյէ հազըրլանմագտա իքէն, գաբու աչըլըպ Մուհիպ պէյ իչէրույէ կիրտի ։

Ժան Մուհիպ պէյին պու մէմուլին ղայրի վիզիթա-սընտան էնտուհպէնտ օլարագ թաաճիւպ իթտիյի կիպի միրի մուամիլէյհ տախի մէրգումը օրատա կէօրմէքլէ թաաճիւպ իթմիշ օլուպ ֆագաթ հիչ պօզմայարագ, վէ պիֆիքիր պիր հալ իպրազ իթմէքլէ « Օ՛ մաշալլահ միւ-սիւ Ժան սիզի պուրատա կէօրէճէյիմի ասլա մէմուլ իթմէզ

խափիմ» տէտի ։

— Եվէթ էֆէնտիմ, պէնտէնիզտէ մատմազելին քէյֆսիզ օլտուղունը իշիթտիյիմտէն զիյատէսի իլէ մերագ խոտալ կ'եօրմէյէ կէլմիշ իտիմքի, զաթը ալինիզին թէշրիֆ իթտիյինտէ պէնտէնիզտէ հէման կիտէյօրուտում ։

— Նա էօյլէ՞մի, տէմէք օլուրքի կ'եօրիւշէմէյէճէյիզ ։

— Հայըր էֆէնտիմ, շիմտիքի հալ կ'եօրիւշմէմիզ միւմքիւն տէյիլտիր, միսաատէնիզլէ պէնտէնիզ կիտէյիմտէ եարըն ինշալլահ կ'եօրիւշիւրիզ ։

— Բէք ալա նասըլ խոսթէք իտէրսէնիզ ։

Ժան պաշքըլը ճիւմլէսինի սէլամլայուպ, վէ Հըռիփսիմէ իլէ խասսէթէն վէտալաշտըգտան սօնրա, Մուհիպ պէյի մահալլի մեզքիւրտէ պըրագարագ կիթտի ։

Մերգում Հըռիփսիմէյի ճէլպ իթմէք խուսուսընտա գուրմուշ օլտուղու բըլաններին հուսուլէ կէթիրտիյի մուհասսէնաթը, եանի մումաիլէյհանըն Վահանտան սօղումուշ օլտուղունու կ'եօրիւպ սէվինմէքտէ իքէն, Մուհիպ պէյին նաևահան մահալլի մեզքիւրէ կէլիշինտէն, իշինին աքսիթէտար օլաճաղը զիւյիւմիւնէ զահիր օլմուշ իտի իսէտէ, թէսատիւֆի օլարագ մերգումըն պու վէսվէսէսինին աքսինի վուգու պուլտուղունու օգուեանլարըմըզ անլայաճագլար տըր ։

Մուհիպ պէյ Ժանըն մուֆարէգաթընտան սօնրա տէրէճէյի նիհայէտէ պիր նէզաքէթ իլէ քէլամէ աղազ, վէ Հըռիփսիմէյէ խիթապէն . . ։

— Մատմազէլ սիզի թաճիզ իթտիյիմ իչիւն աֆֆընըզը խաթիրհահ իտէրիմ տէտի ։

— Էսթաղֆիրուլլահ պէյիմ, թէշրիֆինիզտէն մէմնուն օլտուգ ։

— Նեզաքէթինիզի ինճրա խոսյօրսունուզ, շիմտի միւսիւ Վահանըն վալիտէսինի կ'եօրմէյէ կիթտիմտէ, զաթը

այնինչին քէյֆսիզ օլտուղունու մահալի մէզքիւրտէն ի-շիտիւպ թէէսսիւֆ իթմիշ իտի ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, աճէպ զավալլը գատընճը-աղ նէ՞ հալտէ տիր ։ Թէէսսիւֆ իտէրիմքի, մէրգումէյի կիտուպ կէօրէմէյորում ։

— Պէնճէ հիչ կէօրմէյէճէնիզ տահա էվլա տըր, չիւնքի մէրգումէ պիւսպիւթիւն ագլընը ղայպ իթմիշ պիր հալ-տէ պուլունմագտա տըր ։

— Աման պէյիմ՛նէ տէյօրսունուզ, տէմէքքի պիչարէ գատընճըաղ օղլունուն պաշընա կէլէն հալլէրի տույմուշ օլմալը տըր ։

— Էվէթ էֆէնտիմ տույմուշ, վէ հաթտա պունալըտը-ղընտան միւսիւ Վահանըն տիւշար օլտուղու պէլայէ ա-տէֆա սըզի սէպէպ թութմագլա, աճը աճը ինքիսար իթմէքտէ իտի . . . ֆագաթ պէնտէնիզ . . ։

Բիր վագը Մուհիպ պէյ Վահանըն վալիտէսինի կէօ-րիւպտէ հարճըլըգ վէրմէք նիյէթը խայրիյէսի իլէ մէրգու-մէնին խանէսինէ կիթտիյինտէ, զէվալլը գօճա գարընըն կէօզ եաշըլըլա Հռիփսիմէյէ պէտտուա իթտիյինի իշիթմիշ իտիքի, պու տախի Ժանըն եէնի պիր թէտպիրինին էսէրի օլտուղու աշքեար իտի, չիւնքի Ժան պիր արա մէրգու-մէնին իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու խանէյէ կիթմէքլէ գօնշուլար իլէ կէօրիւշմիւշ վէ անլէր տախի մէրգումէտան տույմուշ օլտուգլարը հատիսէ միւճիպինճէ մաուշէ գօ-ճա գարըյը պու խուսուստա գանտըրմըշլար իտի ։

Հէր նէ հալիսէ Հռիփսիմէնին վալիտէսի միրի մու-մաիլէյհին սէօզլէրինտէն քէսպը հիտէթ իթմէքլէ քէլա-մընը գաթ իտուպ . . . ։

— Աճայիպ նէ թօհաֆ հալտըր պու, օղլունուն թութտուղու նապէճա թարիգտէն, ճիհէթ պէ ճիհէթ պիղլիմ իշթիքեայէ հագգընմըզ օլտուղու հալտէ, պիլաքիս

մէրդումէ պիզտէն Թէչէքքի խոխյօր էօյլ՞է մի տէտի ։

Մուհիպ պէյ մումաիլէյհանըն պու մէգալէսինի Վահանըն խըլըսըզլըղը հագգընտա զանն իտէրէք քէմալի Թաճիւպ պիլէ . . . ։

— Ցիմէք օլուրքի մատամ, չօգլարը կիպի սիզ տախի պիչարէ Վահանըն կիւյա ատի պիր խըրըսըզ օլտուղունա ինանմըշ օլմալըընըզ տըր, տէտի ։

Շիւպհէ եօգ, լաքին օ մատամէ չէօյլէ տուրսուն, պիզճէ անտէն պէթթէր միննասիպէթսիզ պիր հալ վուգու պուլմուշ տուր քի, Հըռխըսիմէմին քէյֆսիզլիյի տախի մահզա մէզքիւր տէհշէթլու վագաատան նէշաթ իթմիշ տիր ։

Հըռխըսիմէ հէր նէ գատար Մուհիպ պէյէ պիր չէյ սէօյլէմէմէսինի վայիտէսինէ իշարէթլէր իլէ անլաթըըըմագտաիտի իսէտէ, մէրդումէ ինհիսար գատընըն ճանը բէք եանմըշ օլմալը, քէրիմէսինին իշարէթլէրինէ էհէմմիյէթ վիրմէյուպ « Մատէմ քի պէյ էֆէնտի խայընը մէրդումըն ահպապը պուլունմագտատըր, էլպէթտէ հէր չէյի պիլմէսի լազըմ կէլիր » տէմէքլէ, չէնտ կիւն ագտէմ վուգու պուլան հալի, եանի Վահանըն կիրուհը աշիւֆթէկեանէն պիր մէթրէսի օլտուղունու միրի մումաիլէյհէ եանա եանա վէ եէկեան եէկեան նագլու պէյան իթտի ։

Մուհիպ պէյ Վահանըն հագգընտա մումաիլէյհանըն տէտիյի սէօզլէրի քէմալի իսթիղրապ իլէ տինլէյէրէք, մուգատտէմա մատամ տէրպանեանըն տախի մէրդումըն ալէյհինտէ տէտիքլէրինի տէրխաթըր իթմէքլէ պիւսպիւթիւն Վահանըն, հէր նէվի նազիք տույղուլարտան պիպէհրէ օլուպ, անճագ հէվայի նէֆսինէ էսիր, վէ չէհվէթ բէրէսթ պիր ատէմ օլտուղունա գանաաթ կէթիրիւպ, Թէէսսիւֆ էյլէտի, վէ տէրունինտէն պիր ահ չէքէրէք մէրդումէյէ . . . ։

— Ահ մատամ, միւսիւ Վահան հերնէգատար ահպագ-ըմ խսէտէ պուննուըլա պերապէր քեմալի ճաէֆի տէրուն իլէ մերգումըն հազգընտա տէտիքինից նապէճա վէ նալայըգ սէօզլէրի թաստիգ իթմէյէ մեճպուրըըմ, էվէթ միւսիւ Վահան չօրպաճըըը եանի վէլի նիյմէթի մէգամընտա պուլունան միւսիւ Տերպանեանըն ըըզընա թասալլութ իթտիյի կիպի, մումախլէյհին քերիմեսի մաամաղէլ. Զապէլ իլէ տախի թէաշշիւգ իթմէք խսթէմիշ օլտուղունու պէնտէնից տախի պիլիրիմ, վէլ հասըլ մերգումըն շու հալինէ նէ գատար թէէսսիւֆ օլունսա ըէվաարը, տէտի։

Զավալլը Հըռիփսիմէ քեմալի սատագաթլէ սէվտիյի նըշանլըսընըն սույի ախլագընը թաստիգ խտիճի եալընըզ պիր հալինի րայէլայն կէօրիւպ իշիթմէքլէ թա պու տէրէճէ մելուլու մահզուն օլմուշ իքէն, Մուհիպ պէյանէն տախի իշիթմիշ օլտուղու սէօզլէրին թէեսսիրի իլէ արթըգ պիւսպիւթիւն մերգումտան պօզուլուպ ատէթանէֆրէթ պիլէ իթմէյէ պաշլամըշ օլմազըըլա միրի մումախլէյհէ խիթապէն . . . ։

— Տէմէք օլուր քի պիզիմ միւսիւ Վահանըն, նէ գօգլայանըն պուրնունու տիւշէը նաաիպէ չիքէք օլտուղումու զաթը ալինից տախի պիլմէքտէ իմիշսինիզ, տէտի։

— Վագաա պէնտէնից մերգումըն հազգընտա պիր ազ էվէլ տէտիքլէրիմի թէէսսիւֆ իտէրէք թաստիգ իտէր իսէմտէ, հալպուքի վալիտէնիզին տէտիյի կիպի, միւսիւ Վահանը թա օ տէրէճէ պայաղը հալլէրէ, եանի պիր ըէզիլլէյէ իրթիքեապ իտէճէք գատար ճէնապըըը պիր ատէմ օլտուղունատա թէվաքիմ իտէմէմ։

— Թէէսսիւֆ իտէրիմքի ճարիյէնից տախի վալիտէմին տէտիյինի թաստիգ իտէպիլիրիմ. չիւնքի պիզզաթ կէօզլէրիմ իլէ կէօրմէք, վէ գուլագլարըմ իլէ իշիթմէք պէտապահտըըղըմա նայիլէ օլմուշում տըր։

— Վաքըա պիր ազ էվվէլ տէտիկիմ կիպի պու նա-պէնճա հայլէրէ նէ գատար թէէսիւֆ օլունսա սէզաըր, հալպուքի ինշալլահ միւսիւ Վահան ազ կիւնտէն մահ-բուստան չըգարտա, պիզզաթ քէնտիսինտէն պու մատ-տէյի իսթիզահ իտէրիզ։

— Ցէմէքքի մէրգումըն թէպրիյէյի զիմմէթ իտէպի-լէճէյինէ ումիւտ իթմէքտէսինիզ։

— Էվէթ էֆէնտիմ, էվէլ Ալլահ պէնտէնիզ քէֆալէթ իթմէքլէ մէրգումը ազ կիւնտէն գուրթարաճաղըմըզ իւ-միւտի գավիսինտէյիմ, զիրա մալիւմիւնիզ օլսուն քի պէն-տէնիզին էֆքէարը աճիզանէմճէ, միւսիւ Վահան հէր նէ տալխի օլսա եինէ խըրըզզ տէյիլտիր վէ հէմտէ օլամազ։

— Ճարիյէնիզին զիւյիւմիւմէ կէլինճէ, պու տէրճէ-լէրտէ սույի ախլագ սահիպի օլան պիր ատէմտէն, հէր նէվի մէզմում հալլէր մէմուլ օլունսա կէրէք տիր, վէ-գա ճարիյէնիզ հէր նէ գատար պունտան պէզմէ մու-մաիլէյհին խիւզիւնի կէօրմէմէյի ահտ իթմիշ իսէմ. պունունլա պէրապէր պիչարէնին մահքուսա գալմա-սընը տալխի խաթէմէմ, զիրա նամուսքի տէտիմ, մէրգումը հէր նէ գատար սէվմէզ իսէմ, հայինլիւէ աճըր օլտու-ղումտան, մուվաֆֆագ օլամըյաճագըմըզ ճէնապը Հագդան թէմէննի իտէրիմ։

Հռիփսիմէ պու սէօզլէրի տէտիքտէն սոնրա աղլամա-յա պաշլատը, վէ կէօզ եաշլարընը սիլի մուամալէյհատէն սէթըր իթմէք իչիւն մէնտիլի իլէ եիւզիւնի էօրթտիւ։

Մուհիպ պէյ իսէ մուամալէյհանըն, Վահանըն հագ-գընտա տէտիկի սէօզլէրտէն տիլկիր օլարագ, քէտէրնագ պիր սէտա իլէ . . ։

— Աֆֆ իտէրսինիզ մատամազէլ, զաթը ալինիզ պիչա-րէ Վահանը բէք ինսաֆսըզ սուրէթտէ մուհաքէմէ իտի-յօրսունուզ, տէտի։

Հըռիփսիմէ կէօզ եաշլարընը սիլտիքտէն սօնրա պիր ան չէքիւպ ; վէ խէլէճանը գալպինտէն նաշի քէքէլէյէրէք մումանիլէյհէ ճէվապէն . . ։

— Էսթաղֆիրուլլահ, ճարիյէնիզ քիմսէյի մուհաքէմէ իթմէք հատտըմ տէյիլտիր, անճագ շու գատարընը տէրիմ քի, պէն մէրգում իլէ օլան մուհաքէմէմի ճէնապը Հագգը ճէլիլիւլ ալա հազրէթլէրինին մահքէմէյի իլահիյէսինէ իհալէ իթմիշիմ տիր, տէտի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ պու խուսուստա հագգընըզ վար ․ հագգու ատալէթին զահիրէ չըգմասը անճագ ճէնապը խալլագը ճիհան հազրէթլէրինին րէյի իլահիյէսինէ մէրպութ օլտուղու չէքքու շիւպհէտէն վարէսթէ տիր, իմտի րէճա իտէրիմ էկէր պիր չէյէ իհթիեաճընըզ վար իսէ, ատէթա պիրատէրինիզէ արզ իտիյօրսունուզ կիպի պիզէ իհթիյաճ պէյան իտինիզ ,

— Թէշէքքիւր իտէրիմ պէյիմ հիչ պիր չէյէ իհթիեաճըմըզ եօգ ։

— Շայէտ պիր չէյէ լիւզումունըզ օլուրսա, պէնտէնիզտէն պաշգա պիրինէ մուրաճաաթ իթմէյինիզ հալտէ, սօն տէրէճէ կիւճէնէճէյիմ, վէ ատէթա քէնտիմէ պիր հագարաթ տահա իտէճէյիմի սիզէ խապիսանէ պիլտիրտիքտէն սօնրա, միւսաատէ պույուրունուզտա արթըգ կիտէյիմ ։

— Էսթաղֆիրուլլահ պէյիմ րէյ սիզին տիր, հալպուքի նէ գատար թաճիզ օլսանըզ տախի տէֆաէն թէշրիֆ պույուրմանըզը թէմէննի իտէրիզ ։

Մուհիպ պէյ « պաշ իւսթիւնէ » տէյէրէք վէ քէմալի թաազիմ իլէ մէրգումանըն վէտալաշտըգտան սօնրա, իշիթտիկի նէօզլէրին սույի թէէսսիրինտէն զայէթ մահզուն վէ միւքէտտէր օլտուղու հալտէ մահալլի մէզքիւրտէն մուֆարէգաթ իթտի ։

Մալիւմիւմիզ օլտուղու վէչհիլէ զէվալլը Մուհիպ պէ-յին զաթէն գալպի խանչէրի մուհապէթ իլէ զախմըտար իքէն, վուգու պուլան պու հալլէր միրի մաւմաիլէյհին տէրտի տէրունինի պիր գաթ տահա արթըրմըշ օլմաղը-լա, (պիր Թարաֆտան ճէվրի եար պիր եանտան եարան զէմի) մըսրանըն վէհվասընճա, պիչարէ տէլիգանլը կիւնլէ-րինի ահու ֆէրեատ իլէ կէչիրմէքտէ, վէ «Պու տէրտու էլէմին թէսէլլիսի անճագ նուշի սահպայի զէմֆէրրա իլէ օլուր» տըյէրէք կիճէ կիւնտիւզ իչքէթէ տիւշիւպ եա-վաշ եավաշ բէրիշանլյէթէ եիւզ թութմագտա իտի ։

ՕԹՈՒԶ ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՐԷՏՏԸ ՄՈՒՀԱՊԷՏ

Ժանըն Հըռիսթիանէյէ տէմիշ օլտուղու կիպի, պիչարէ Վահանըն մուհաքէմէսինէ իքինճի տէֆա օլարագ պագըըմըշ, վէ եինէ իլք մուհաքէմէ կիպի լէյհինտէ հիչ պիր սէմէրէ կէօրիւլէմէյիւպ, եանըի մէրգում հիչ պիր վէչհիլէ թէպրիյէյի զիմմէթ իտէմէյէրէք պիթթապի եէնիտէն հապս օլունմուշ իտի իսէտէ, Ծուհիպ պէյին վասէթայի միւճասէրէսի իլէ, վէ ալէլ խուսուս միրի մումաիլէյհին քէֆալէթի թահտընտա օլարագ, եիրմի կիւն գատար հապս օլունտուգտան սօնրա, մուվագգաթէն սէպիլի թախլիյէ գըլընմըշ իտի ։

Էվէթ միրի մումաիլէյհ մալիւմիւմիզ օլան վագաալէրտէն տօլայը, Վահանա տիլկիր օլտուղու հալտէ տախի, բէտէրի Սէրմէտ պէյին րէյինէ գարշու օլարագ, վէ ահպապընըն խաթըրը իչիւն հէր պիր չէյի կէօզիւնէ ալարագ պին տիւրլիւ ֆէտաքեարլըգլար իլէ նէ եարըլզ եարըմայըպ Նիհայէթ մէրգումը մահպուսատան չըգարտմայա մուվաֆֆագ օլապիլմիշ իտի քի․ պու սէպէպտէն բէտէրինին սիթէմու սէրզէնիշինէ հէտէֆ օլմուշ, վէ սայքի պիւպիւթիւն մումաիլէյհին նազարընտան տիւշմիւշ իտի ։

Վագաա Սէրմէտ պէյ էվլատը կիպի սէվտիյի Վահանը, խըրսըզ օլտուղու հալտէ տախի, հիչ օլմազսա բէտէրի մէրհում Սարգիս ախպարըն խաթըրը իչիւն եինէ պուտէրէճէլէրտէ թէքտիր վէ թաղտիգ օլունմասընը իսթէմէզ իտի իսէտէ, հալպուքի մալիւմիւմիզ օլան իշպու սըրգաթ մատտէսի միրի մումաիլէյհին վէֆգէլատէ մէրա-

գրինը մուճիպ օլմադըլը, հէր հալտէ հադըրդաթը հալին ղահիրէ չըրդապիլմէսի իչիւն, Վահանըն պիր միւտէթ տահա հապս օլունմասընըն էլզէմ իտուկինի տախի թահտըը թէֆթէքքիւրէ ալարագ, մախսուսինին քէնտինտէն իզինսիզ պու իշէ միւտախալէ իթմէսինէ զիհատէսի իլէ կիւճէնմիշ, վէ հաթտա միրի մումաիլէյհէ պիր չօգտա սիթէմ իթմիշ իտի ։

Ժան իսէ, Վահանըն ղայրուպէթինտէն իսթիֆատէ իտէրէք, մէրգումըն միւտէթը մահքումիյէթի էսնասընտա պէշ ալթը քէրրէ Հըռիփսիմէ իլէ կէօրիւշիւպ, կէօնա կէօն վէ ուսթալըգըլը թէշապպիւսլէր իլէ մումաիլէյհայը Վահանտան սօղուտուպ, պիր տէրէճէյէ գատար կէօյնիւնի ճէլպ իթմէյէ տախի մուվաֆֆագ օլապիլմիշ իտի, վէ Հըռիփսիմէնին վալիտէսի տախի քէմալի ղաֆլէթ իլէ Ժանըն, իչի գէհը իլէ տօլու, վէ տըշը չէքէր իլէ միւլէմմա օլան սէօհպէթի տիլֆիրիպանէսինէ ճանու կէօնիւլտէն գափըլարագ, կիւյա քէրիմէսինին սաատէթը հալինէ չալըշըըօր զաննըյըլա, տօղրուտան տօղրույա միւֆսիտի մէրգումըն էֆքեարընա խըտմէթ, եանի Վահանը Հըռիփսիմէնին նազարընտան տիւշիւրէրէք, Ժանըն նիյէթը ֆասիտէսինին պիր ան աղաէմ իճրասընա մուաւէնէթ իթմէյի կիւպի, քէրիմէսինէ . . . ։

— Հըռիփսիմէ գըզըմ, ճէնապը Հագ պիզի անճըեօրումուշ քի, Նըշանլըն օլաճագ չարգըն իլէ թէզէվվիւճ իթմէտէն մէրգումըն պօեասընըն վէ ֆօեասընըն նէ օլտուղունու անլայապիլտիք, իմտի մէմուլ իթմէմքի պունտան պէօյլէ պըրթըգ մէրքում հայլագա մուհապէթին օլապիլսին, տէտի ։

Հըռիփսիմէ վալիտէսինին պու տիլ խըրաշ սէօզլէրինէ անճագ աղլամագլա ճէվապ վէրիր իտի, վէ մէրգումէ տախի սէվկիլի գըզըընըն շու հալինէ ճիյէրի պարալանմագ-

լա, քէնարի տախի Հըռիփսիմէյէ իմթիազէն նօհուա տանէտի կիպի կէօզ խաշլարը տէօքէրէք չու վէչհիլէ սէօզլինէ տէվամ իթտի ։

— Ահ սէվկիլի Հըռիփսիմէմ, տէօքտիւյիւն կէօզ խաշլարը նէզարէն, էլան Վահանըն հագգընտա մուհապէթինին պատը օլտուղունու անլայօրում ։

— Պէ՞նմի . . . հաշա, վագաա պունտան ադաէմ մէրգումը բէք չօգ սէվէրիտիմ, լաքին էյ վահ պէնիմ պէտպահտըրդըմտան մէկէր քի օ խայըն պէնի տալա սէվմէզ իմիշ, չիւնքի . . . ։

Վէ մուհալիֆէյհա հընչգըրըա հընչգըրըա աղլայարագ վալիտէսինին պօյնունա սարըլաբ սէօզլինի իթմամ իտէմէտի ։ (*)

Իհթիարէ գատըն պիլ մուգապէլէ քէրիմէսինի քէմալի իշթիհազիլէ պիր քաչ տէֆա բուսա, վէ մուհալիֆէյհանըն կիւլ եիւզիւնի էօրթմիշ օլան Թարիմար վէ սիւնպիւլ կիպի խամ պէ խամ քըաքիւլլէրինի էլի իլէ տիւզէլթէրէք . . . ։

— Ահ ճիյէր բարէմ, սէվկիլի գըզըմ, իհթիար վալիտէճիյինի Թայիպ իթմէ, վագաա պէն սէնին կէօյնիւնէ սահիպէ օլամամ, վէ հըրսս իթտիյին մուհապէթէ տախի միւտախէլէ իթմէյէ գաթան հագգըու սէլահիյէթիմ օլմատըղընը բէք ալա պիլիրիմ, հալպու կիպի սէվկիլի

(*) Վագաա Հըռիփսիմէնին վալիտէսի բէք տօղրու Թախմին իթմէքտէ իտի, զիրա մուհալիֆէյհանըն պէօյլէ անը անը կէօզ խաշլարը տէօքմէսի, բէյղուլէյի գալպինտէ նըշանլըսընըն հագգընտա օլան մուհապէթին պատը գալմըշ օլտուղունա պիր տէլիլի գաւի իտի, կէրէք զիւքիւր վէ կէրէք նիսաա, պիր ատէմին հըրսս իթտիյի իշք մուհապէթ տույղուլարը էօյլէ բէք քօլայըլըգլա մահվ օլմազ օլտուղու, մուհապէթ խուսուսընտա միւճէրրէպ օլանլարըն մալիւմուտըր ։

Հռիփսիմէմ սէն էյի պիլիրսին քի , գըզ էվլէնտիրմէք խուսուսընտա պիչարէ վալիտէնին ճանը նէ գատար եանմըշ տըր , էվէթ գըզըմ մէրհումէ գըզգարտաշըմը մէկէ կէօզիւմիւզիւն էօնիւնտէ խապաթ տէյիլմի՞տիր , իմտի սէն սէօյլէ գըզըմ , պիչարէ Գայիանէնին հալինտէն միւթէնէպպիհ օլմալը տէյի՞լմիյիզ ։

— Հայ հայ , էկէր զէվալլը գըզգարտաշըմը Գասպար կէտի սարխօշ վէ սէֆիհ պիր զալիմ հէրիֆէ վէրմէսէ իտիք , շիմտիյէ գատար սաղ գալաճագը շիւպհէսիզ իտի , մէրհումէնին զօճասը օլաճագ զալիմին զուլմինտէն էօլմիւշ օլտուղունու քի՞մ ինքեար իտէպիլիր . իմտի սէվկիլի վալիտէճիյիմ , տէմէք օլուրքի կէրէք մէրհումէ գըզգարտաշըմըն , վէ կէրէք պէնիմ անլըմըզըն եազըսը պէօյլէ իմիշ , վէ պիրազ էվէլ տէտիյին կիպի , Գայիանէնին տիւչար օլտուղու հալտէն միւթէնէպպիհ օլարագ , պէն տախի պունտան պէօյլէ տիւնեա աալընը վիրմէ յիգտէ պիր մանասթըր քէօշէսինէ չէքիլմէյէ գարար վիրմիշիմ տիր , չիւնքի պէնի ճանը կիպի սէվէր զանն իթտիյիմ , վէ պունճա եըլլարտան պէրու աթէշի մուհապէթ իլէ ճանու ճիյէրիմի տաղլատըղըմ , վէ կիճէ կիւնտիւզ հասրէթի աշգըյլա աղլատըղըմ աատէմտէն պէօյլէ ինսաֆսըզճա ալտանմըշ օլտուղում հալտէ , հիչ թանըմատըղըմ , վէ եախօտ բէք ազ պիլտիյիմ պիր աատէմտէն ալտանմայաճաղըմա քիմ քէֆալէթ իտէպիլէճէքտիր , ա՞հ սէվկիլի վալիտէճիյիմ մէկէր էրքէքլէրտէ ասլա ինսաֆու մէրհամէթ տէտիքլէրինին էսէրի եօղըմըշ ։

— Հայըր գըզըմ հայըր , բէք եանըլըշ հիւքմ իտէյօրսուն , պիր աատէմին ալչագլըղը ումումա համլ օլունմազ , մէկէր մէրհում բէտէրին չիմտիքի աատէմլէր կիպի ալիմ վէ (սիվիլիզէ) օլմայուպտա , դաալա վէ հիչ պիր չէյ պիլմէտիյի հալտէ , Ալիճէնապ վէ Նամուսլու պիր էրքէք

տէյ՚իլմի իտի, վէ մէկէր էլան զէվճէսինի ճանու կէօ-նիւլտէն սէվէն, վէ ուղուրունա ֆէտայի ճան իտէն եիւզ պինլէրճէ վէ միլեօնլար իլէ համիյէթլիւ էրքէքլէր եօքմը տըր, վէ պունտան գաթինաղար, մէկէր չի գա-րըլարտա տախի ախւալի պօզուգ ալչագ վէ գօճասընըն հալինի աճըմայան մէրհամէթսիզ խապիսէլէր պուլուն-մագտա տէյի՛լմիտիր ։

— Թութալըմ քի բէք չօգ ալիճէնապ վէ նամուսլու ատէմլէր պուլունապիլսին, հալպուքի պունլարըն պիզէ նէ ֆայիտէսի օլապիլիր, տէյիլմիքի կէրէք պէնիմ վէ կէրէք մէրհումէ գըզգարտաշըմըն պէտպահտըլըղըմըզ-տան տայիմա պէօյլէ ալչագ վէ միւֆսիտ ատէմլէրէ թէ-սատիւֆ իտէճէյիզ ։

— Մէրհումէ գըզգարտաշընըն պէտպահտըլըղը խու-սուսընտա տէյէճէյիմ եօգ, ֆագաթ սէնին հագգընտա կէ-լինճէ մէսէլէ պիւսպիւթիւն տէյիշիր․ չիւնքի սէն պէտ-պահտ օլմատըղըն մատէ, հաթթա քէնտինի պահտը-եար տախի իտէպիլիրսին ։

— Աճայիպ, պէ՞նիմ քէնտիմի պահտըեար ատտ իթ-մէլիյիմ ։

— Էվէթ սէն ։

— Նի՞չին ։

— Անըն իչիւնքի, նըշանլըն օլաճագ հայլազըն նէ չի-չէք օլտուղունու անլայըրպատա, նիքեահըն չէօզիւլմէզ պաղլարըյլա պաղլանմաղտան էվէլ մէրդումը թէրք ի-տէպիլմէք ազիմ պիր պահտըեարլըգ օլտուղու չէօյլէ տուրսուն, ճէնապը հագ մէզքիւր հայլազըն եէրինէ գար-շընա ալիճէնապ վէ եըքյինճէտէ սէրվէթ սահիպի պիր ա-տէմ չըգարտըրքի, հիչ օլմազսա ֆամիլեամըզըն սաատէ-թի, եանի բէնչէյի ֆագըրու զարուրէթտէն գուրթուլմագ իչիւն օլ զաթիլէ իզտիվաճ իթմէն լազըմ կէլիր ։

Հրախիրալմէ Թաաճիւայ իլէ վալիտանեսինի տեռքէտմէքտէ օլուպ, մուշարիլէյհանըն նէտէմէք խաթէրլէրինի անլամըշ իտի իսէտէ, ըզհարը Թէճահիւլ իտէրէք . . . ։

— Քի՞մ իմիշ պու գարըշըմա չըրգան զէնկին վէ ալիճէ-նապ սատէմ, տէտի ։

— Քի՞մ օլաճագ, իշթէ միւսիւ Ժան իչիւն տէյօրում ։

— Միւսի՞ւ Ժանմը, նէ տէյօրսուն վալլահէճէյիմ չըլ-տըրտ՞ընմը, տէտիյին օլապ՞իլիր շէյմիտիր ։

— Անճաք նի՞չիւն օլմայօրումուշ ։

— Մէրգում սանա պէօյլէ պիր Թէքլիֆ իթտիհամի իտի ։

— Հայըր . . . լաքին Ժանըն սէնի վէֆգէլատէ պիր մուհապպէթ իլէ սէվմէքտէ օլտուղունու բէք ալա պիլիր-իմ, վէ մուշարիլէյհին շիմտիյէ գատար պէօյլէ պիր Թէք-լիֆ իթմէտիյինին սէպէպի տախի պաշգա պիր շէյ օլ-մայուպ, իլլա սէնտէն գապուլ օլունմազ միւլահազասըն-տան օլմագլը պիր տիւրլիւ ճէսարէթ իտէմէյօր ։

Էկէր պու իհթիմալէ մէյանի պէօյլէ պիր Թէքլիֆտէ պուլունմայօրսա բէք զիհատէ տարըլըրըմ իտիյօր, չիւնքի պէնիմ պէօյլէ պիր Թէքլիֆի գապուլ իտէմէյէճէյիմ ա-շիքեար տըր ։

Նի՞չիւն գապուլ իթմէյէճէքսին ։

— Օնուն իչիւնքի, էվէլա մէրգումը սէվմէմ, սանի-յէն Ժան Վահանըն գարըպ եօլտաշըտըր, վէ ահպապը օլ-մագլը մուշարիլէյհ իլէ էվլէնմէք, Վահանը պիր գաթ տահա Թահգիր իթմէք տէմէքտիր վէ մատէմքի մէրգում հասպէլ գատէր շիմտի մաղտուր հալտէ պուլունմագտա-տըր, իմտի պէնճէ պէօյլէ պիր իշէ Թէշէպպիւս իթմէք սօն տէրէճէ ալչագլըգ տըրքի, հիչ պիր վագըթ գապուլ իտէմէմ ։

— Ցօղըրուսու պու տէտիյին բէք Թօհաֆ տըր, մէկէր Վահանըն սէնի սէվէրիմ տէտիյի հալտէ, պիր ըէզիլէյէ

կէօնիւլ վերմեսի գատար այըպլըգ օլապի՞լիրմի ։

— Վագըա հագգըն վար, մերդումըն իրթիքեապը իթտիհի մատաէ այնադըլըղըն տէրքէնէյի նիհայէթի օլ-տուգտան պաշգա, հաթթա աթէթա պիր ճինայէթ տիր, լաքին չիֆայիտէ քի պէն այնադըլըղա դօրչըլըդ աչադըլըդ իթմէ յէ հիչ պիր վէչ հիլէ . . . ։

Պու սըրա սօֆրասը պալադ սէալերի իշխանլըքըլէ Հըր-իստիմէ Թալիթի սէօղինինի դամիթթըն ; մէ ֆիրվագը օ-տա դարուսը աչըլըպ, խանէ յի մէգքերին ալթ դա-թընտա իդամէթ իթմէքտէ օլան, Թաքըրիպէն էլլի եա-շընտա ղայէթ ֆիթնէքեար մէ Թիլքի պագըշլը պիր դա-տըն իչէրույէ կիրուպ մերդումանը սէլամլամըրդ սըն-րա, միւսթահզիեանէ սուրէթտէ նիմ թէպէսսիւմ իլէ . . ։

— Մասալլահ' Նըշանլըընըզ մուտիւ Վահան կէլմիշ պի-զին իլէ կէօրիւշմէք խոշէ յօր, պէն հէր նէ դատար մէր-դումը եօգարըյա տավէթ իթմիմ իսէտէ, սըզանէն ըութ-սաթ ալմադըդճա օտանըզա կէլէմէ յէճէյինի պէ յան իթ-տի ; խստի նէ էմրինիզ օլուր, զիրա մուսաիլէյհ հավլի-տէ պէքլէյօր, տէտի ։

Անա իլէ գըզ մէրդումէնին վէրտիյի պու խապէրտէն ֆէնա հալտէ պօզուլտուլար, մէ Հըրիստիմէնին վալիտէ-սի քէրիմէսի իլէ պիր իշարէթ մուպատէլէ իթտիքտէն սօնրա մէրդումէ դատընա ըէճա թարզընտա օլարագ . . ։

— Ամման գըզ դօրտաշ նէդատար զահմէթ իսէ, գօն-չուլուղումուզ խաթըրը իչին մէրդումա պուրայա տէյլի-տիրլէր տէմէնիզի ըէճա իտէրիմ, տէտի ։

— Պաշ իւսթիւնէ, պէն նասըլ իսթէրսէնիզ էօյլէ սէօյ-լէրիմ, հալպուքի մէրդումանըզըն պուրայա օլտուղունու-զու բէք ալա պիլիր ։

— Հիր նասըլ իսէ պէ յիս եօղ, սիզ աէտրիմ կիրդի սէօյլէյինիզ ։

— Տէմէք օղուլքի մէրդումը գապուլ իթմէյէճէքսի-նիզ ։

— Էվէթ , շիմտիքի հալ էօյլէ խաքմամըզ լազըմ կէլիր ։

Մումաիլէյհ մէրդումանը տըգդգած իլէ պաշտան ա-յաղէ գատար սիւզտիւքտէն սօնրա , « Բէք ալա պէնճէ հավա խօշ , տէտիյինիզ կիպի սէօյլէրիմ , վէ հաթտա խա-թէրսէնիզ մէրդումը աաէթա գօվարըմ պիլէ » տէտի ; Վէ սէօյլէտիկի սէօզիւն ճէվապընա տախի պէքլէմէքսիզին տէֆ օլուպ կիթտի ։

Ֆիլ հագըգա մէրդումէ գատընըն խապէր վէրտիյի կիպի , Վահան մահրուսատան չըգտըղը կիւնիւն էրթէսի սապահը կէլիւպ Հռիփսիմէ իլէ կէօրիւշմէք իչիւն մու-մաիլէյհատէն րուխսաթ թալէպ իթմէքտէ իտի ։

Մէրդում էվէլլէրի պիլա թէքլիֆ վէ իսթէտիյի ան-տէ նըշանլըլըգըն օտասընա կէլէպիլիր իտին ; իթհամ օ-լունատուղու ճինայէթէ , Հռիփսիմէ հէր նէ գատար ի-նանմամըշ օլսա տախի , եինէ մումաիլէյհայէ ֆէնա թէ-էսիր իթմիշ օլաճաղընը հըսսի թապիյի իլէ անլայըպ վէ մէրդումէտէն նէ կէօնա մուամէլէ իլէ գապուլ օլու-նաճաղընը պիլմէտիյինտէն իհթիրազ իլէ տավրանմայա գա-րար վէրէրէք , կէօրիւշմէք իչիւն մէրդումէտէն իսթիզան իթմիշ իտի ։

Հէր նէ գատար Հռիփսիմէնին Վահան իլէ կէօրիւշ-մէյէ կէօյնիւ եօղիտի իսէտէ , պու ճիւմլէ մումաիլէյհէ պէտ մուամէլէ օլունմասընը տախի իսթէմէզ իտի , ֆա-գաթ Վահանա էլան մուհապէթի վար զաննը օլունմասըն իչիւն , վէ տահա տօղրուսու մէրդումը գապուլ իտուպ իթմէմէք խուսուսընտա պիր գարարը գաթի վէրմէյէ վա-գըթ տախի օլմատըղընտան , իսմէր իսթէմէզ վալիտէ-սինին րէյինէ միւթապաաթ իթմէյէ մէճպուրէ օլուպ , մէրդումէ գօնչու գատընըն վասըթասըյլա « Գունտա

եօգ տըր լար » տէտիրմէյէ րույի րիզա կէօսմէրմիշ իտի ։

Մէրգումէ գօնշու գատընըն տէտիյի կիպի Վահան Հըռիփսիմէնին եօգարըտա օլտուղունու բէք ալա պիլտիյի հալտէ, մումախիլէյհատէն « Պունտա եօգ տըրլար » սէօզիւնի իշիտինճէ, կէօյսիւնտէն գուրշուն իլէ վուրուլմուշ կիպի նէ օլտուղունու պիլմէտի, վէ հէման եէրէ գափանմամագ իչիւն անճագ սօգագ գափուսընա տայանապիլիպ, վէ քէմալի մահզունիյէթ իլէ մէրգումէ գօնշու գատընըն եիւզիւնէ պիր մըրգտար պագտըրգտան սօնրա, հիչ պիր շէյ տիմէյերէք գափույը գափայըպ կիթտի ։

Վահան ճանըրնտան զիյատէ սէվմիշ օլտուղու Հըռիփսիմէտէն պու մուամէլէյի պափտէյի կէօրիւնճէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէշերէք « էյ վահ պըթըգ տիւնյատէ հիչ պիր իւմիւտիւմ գալմատը, տէմէք օլուրքի մումախիլէյհա ատախի չօգլարը կիպի պէնի ատի պիր խըրսըզ պէլլէմէքտէ տիր » տիյերէք տիւշարը հիւզնու էլէմ օլմագտա իտի ։

Պիչարէ Վահան, մէլուն ժանըն թալիմաթը չէյթանէյէսի իլէ Մարիզօ նամ աչիւֆթէնին քէնտի հագգընտա Հըռիփսիմէյէ տէմիշ օլտուղու սէօզլէրտէն զէրրէ գատար մալիւմաթը օլմայուպ, մումախիլէյհանըն պու պէտ մուամէլէսինի մահզա խըրսըզլըգ իլէ իթհամ օլունմասընա համլ իթտիյինէ նէ գատար եանըլմագտա օլտուղու մալիւմիւմիզ տիր ։

Օլ կիւն ախշամա տէկին, վէ հաթտա կիճէ եարըսընա գատար, Հըռիփսիմէնին վալիտէսի միւթէմատիյէն ժան իլէ թէզէվվիւճ իթմէսինէ տայըր քէրիմէսինի գանտըրմագտա իտի, մէրգումէնին պու խուսուստա իպրազ իթտիյի համըր տէլիլլէրէ, Հըռիփսիմէ հիչ պիր վէչհիլէ մուգապէլէ իտէմէյուպ սիւքիւթ իյլէմէքտէ իտի ։

Զէվալլը Հըռիփսիմէ կիճէ սապահա գատար՝ ույուխա-

մայուպ , պիր եանտան Վահանըն պու վէֆալըղընը , վէ մէրգում պիւթիւն պիւթիւնէ նամուսընը ղայպ իթմիշ օլմաղըլա պունտան պէօյլէ հիչ պիր իշէ կիւճէ օլամայուպ շայէտ մումաիլէյհ իլէ եվլէնսէ պիլէ քէնտիսինի կէչինտիրէմէյէճէյինի , վէ տիկէր թարաֆտան տախի ժանըն քէնտի հաղգընտա ըղհար իթմէքտէ օլտուղու վէֆտէլարէ մուհապէթի , վէ մումաիլէյհին , Վահանըն հալի սէֆալէթինէ նիսպէթէն կիւնտէն կիւնէ էֆէնտիլէրինին նէզարէթէ քէօպը էհէմմիյէթ իտէրէք , իթիպարու սէրվէթինի արթըրաճաղընը , վէ քէնտուլէրի սօն տէրէճէլէրտէ ֆաղրու զարուրէթտէ օլտուղլարը հալտէ , անճաղ պէօյլէ պիր թէզէվվիւճին սայէսինտէ նայիլի սաատէթ օլաճաղլարընը ինճէտէն ինճէյէ տիւշիւնիւպ , հէր չի պատապատ , վէ հիչ օլմազսա խասսթէ միզաճ վէ իհթիճարէ վալիտէսինին սօն եաշընտա րահաթ իտէպիլմէսի խաթըրը իչիւն իշպու թէզէվվիւճէ գարար վիրուպ պիթիրմիշ օլտուղունու սապահլէյին վալիտէսինէ պիլտիրինճէ , մէզպուրէ տախի մէսրուրիյէթինտէն քէրիմէսինէ ըղհարը թէշէքքիւր , վէ պիր չօգ տուալէր իտէրէք մումաիլէյհայը պիր քաչ տէֆա պուսէ իթտի ։

Մէրգումէ իհթիճարէ գատըն քէրիմէսի իլէ պու խուսուստա նէ թարիգ իթթիխազ իտէճէքլէրինէ տայիր մուշավէրէ իթմէքտէ իքէն ժան տախի թէսատուֆի օլարագ իւսթէ կէլիւպ , ատէթի գատըմէսի միւճիւպինճէ , Հըռիստիանէ աշըղանէ նիկեահլէր , վէ տիլֆիրիպանէ քէլամլէր իլէ մումաիլէյհայէ ըղհարը տէրտի մուհապէթ իթմէքտէ օլտուղունու , իհթիճարէ գատըն այնի ֆըրսաթ ատտ իտէրէք , պիր թագըմ րումուզաթ , վէ իւսթիւն քէօյի քէլամլէր իլէ մագսատընը մէրգումէ պիլտիրմէք իսթէմիշ իտի քի , ժան զաթէն մումաիլէյհանըն նէ տէմէք իսթէտիյինի չագարագ , հէր հալտէ մագսատը բիւր-

ֆէսատընա նայիլ օլապիլէճէյինի անլայընճա վէֆտէլաէ սէվինմէքլէ, մէզմուրէնին էֆքեարընա մուվաֆըգ սէօզլէր սէօյլէտիքտէն սօնրա, ֆէրտասը կիւնի եինէ կէլէճէյինի վատ իտէրէք մէրգումանըն մուֆարագաթ էյլէտի։

Ֆէրտասը կիւն սապահլէյին հէնուզ շաֆագ աթմըշ իքէն, պալատա վասֆ իթտիյիմիզ Թիլքի պագըշլը գօնշու գարըն, եինէ տուտագլարընտա իսթիհզաքեարի պիր թէպէսսիւմ օլտուղու հալտէ Հռիփսիմէնին օտասընա կիրէրէք, մէրգումէյէ պիր մէքթուպ թագտիմ իթմէքլէ . . . «Մասումաճըգ պու մէքթուպ սիզին օլմալը տըր» տէտի։

— Քի՞մ կէօնտէրտի աճէպա։

— Քիմտէն կէլմիշ օլտուղունու պիլմէմ, լաքին էյէր զաննըմտա եանըլմազսամ էսկի նըշանլընըզ Թարաֆընտան օլմալը տըր տէտի։

Մէրգումէ ֆիթնէքեար գարը, մահզա Հռիփսիմէնին գալպինի գըրմագ մագսատըյլա «Էսկի նըշանլընըզ Թարաֆընտան կէլմիշ տիր» տէմէքլէ, Ժանըն պիր մուտտէթտէն պէրու մահալլի մէզքիւրէ սըգտա կէլիւպ կիթմէքտէ օլտուղունու անլաթմագ, վէ կիւյա Հռիփսիմէյէ, Ժանտան էօթիւրիւ եէնի նըշանլըն տըր տէմէք իսթէմիշ իտի։

Հռիփսիմէ մէրգումէ մէքքեարէ գարընըն տէտիյի սէօզտէն պիլքիր օլտու իսէ տէ հիչ ալտըրմայըպ, մէքթուպը ալըր, վէ «Թէշէքքիւր իտէրիմ» տէյէրէք մէրգումէյի սավարտըգտան սօնրա, պիր պագըշ իլէ զարֆըն իւզէրինտէ մէսթուր օլան եազըն քիմին եազըսը օլտուղունու անլամագլա. քէնտի էնտիշէ իլէ վէ էլլէրի թիթրէյէրէք մէքթուպը մէզքիւրի աչըր, վէ լէվհասընտա մէսթուր օլան աշըգանէ պիր մուֆրէտա իլէ աթի իւզ պիքըր քէլամլարը օգուտու։

« Էյ էսէրի զիւլֆի տիլավիզի օլտուղում ալի վէֆա Հը-
ուրթախմէմ »

« Զէքմէ տամէն նազ իտուպ ուֆթատէլէրտէն վէհ մ» դըլ »
« Կէօքլէրէ աշըլմասուն էլլէրքի տամանընտա տըր »

« Թարաֆը ալի ինսաֆանէլէրինտէն հատդը աշըրդա-
« նէմտէ ինրա օլունա կէլէն մուամէլէյի ղայրի լայըղա-
« նըն, սէպէպի նէ օլտուղունու լութֆէն, վէ շու հալի
« էսէֆ իշթիմալի անիզանէմէ մէրհամէթէն ալէյանէ հիմ-
« մէթ պուեուրմանըզը թէմէննի իտէրիմ։
« Վաղտա պէնտէնիզ պիր տէրէճէյէ գատար պու
« ինֆալին սէպէպինի քէշֆ իթտիմ իսէտէ, պունուլըլա
« պէրապէր եինէ հալի թէրէտտիւտ իչինտէյիմ, չէօյ-
« լէքի, զաննը անիզանէմէ կէօրէ սիզ տախի բէք չօղ լա-
» րը կիպի պէնտէնիզին տախի պիր սարիք օլտուղունա
« հիւքմ իթմէքտէսինիզ կիպի անլայորումքի, էկէր պու
« մէրթէպէ թահդիրէ միւսթահաք օլտուղումուն սէպէ-
« պի պու իսէ, դալըպիմէ սօն տէրէճէ կիրան կէլէճէյի
» պէտտիհի տիր, զիրա մալիւմիւնիզ օլտուղու կիպի, պիր
« տէէմ եապանճըլարտան թաշրա թուրթուլտուղումա օ-
« գատար էհէմմիյէթ վիրմէյուպ, իլլա քէնտի սէվտիյի
« զաթ թարաֆընտան տափուսը չէհրէ իլէ պիր կիւլ տէ-
« մէթի ալթըլտըղընտա, վէ պու հալիլէ էնտաախտա օլունան
« պիր չիչէյէ պիլէ հէտէֆ օլունմադըղըմ թահամմիւլ կէ-
« թիրէմէյիպ տէէթա մէթրայլող թօբու տարպէսի իլէ
թա ճիկէր կէտահընտան զախմըտար օլմուշ կիպի տճը
« տույաճաղը թապիյի պիր հալ օլտուղունտանտըր նազիք
« դալպինիզ տախի չէհատէթ իտէր զաննը իտէրիմ։
« Ա՛հ ճանըպարէմ Հըւրիմսիմէ, մէկէր մահրուստա օլ-
« տուղում կիւնլէրին դատրինի պիլմէլի իմիշիմ, չիւնքի
« օ կիւնլէրտէ սիզտէն էյան սէվիլմէքտէյիմ զաննըյըլա

« օլ զընտան պանա ճէննէթ մէգամընտա օլմալը իքէն
« հալիմտէն թէշէքքիւր իթմէքտէ իտիմ, չիմտի աֆօօ՛ւա
« հէզա՛րան աֆսուս քի, կիւյա մահրուստան գուրթուլ-
« տում, լաքին պիւթիւն պիւթիւնէ ճիհան պաշըմա զըն-
« տան օլտու ։ »

« Խմտի սեվկիլի Հըռւիրբաիմէմ, տէրտիմէնտ աշըրգընը-
« զըն հայաթու մէմաթը մահզա իշպու շուգգայի աճի-
« զանէմին ճէվապընըն իթասընա մէրպութ օլտուղու մա-
« լումը պի ինսաֆանէլէրի պուլունտուգտա արթըգ լութ-
« ֆու քերէմ միւրվէթլիւ հանըմըմ էֆէնտիմ ճէնապլէ-
« րինին տիր ։ »

Էլան աշըրգը սատըգընըզ
ՎԱՀԱՆ

Գալատէ մուհարրէր մէքթուպըն պաշը սաթըրլարը
քըլանըրպտա կիւճ հալ իլէ օգունապիլմէսինէ նազարէն,
պիչարէ Վահան մէզքիւր սաթըրլարը եաղտըրըրտա պիր
քաչ տէֆալէր աղլամըշ օլտուղունտան, կէօզ եաշը իլէ
եազըլարըն էքսէրիսի տօղուլմուշ օլտուղու անլաշըլմագ-
տա իտի ։

Հիւրրիէթիմէ Վահանըն նիխաայը միւճիպինճէ, մէք-
թուպը մէզքիւրէ ճէվապ օլարագ եազտըրըլտըղը միւթ-
թէհիմ օլտուղունտան օլ գատար էհէմմիյէթի օլմայուպ,
իյլա քէնտինի պիր ըէզիլէյէ ֆէտա իթմիշ օլտուղու ի-
չիւն սիթէմլէր եաղմաղ արզուսինտէ իտի իսէտէ, վալի-
տէսի մէրգումէնին պու ըէյինէ գարշը կէլմէքլէ, «Սա-
գըն ճէվապ եազմայասըն գըզըմ, զիրա հաղըր մէրգում
իլէ գաթի օլարագ խաթըլմիշ իքէն, ճէվապ վիրմէն իլէ
եէնիտէն մինասիպէթ ըէյտա իթմիշ օլուրսուզ քի, պու
հալ իսէ իլէրուտէ եարաճագ օլտուղումուզ իչէ, եանի
մէնֆաաթըմըզա տօգունուր օլտուղու չիւպհէսիզտիր ։ վա-

րէսմթէ օլմաղըլա, հէր հալտէ սիւքիւթ իթմէքլիքին մէնաֆիյիմիզ իզտիրարընտան տըր» տիյէրէք, մումաիլէյհանըն էֆքեարընէ մուաֆագաթ իթմիշ իտի ։

Օլ կիւն աքշամագատար պիչարէ Վահան պիլա թահամմիւլ Հրաիրսիմէյէ եազմըշ օլտուղու մէքթուպըն ճէվապընը պէքլէմիշ, վէ մումաիլէյհա ճանիպինտան պիր սաթըր եազըլմա պիլէ տէսթըրտէս օլմատըղընտան, քէնտի քէնտինէ, պէլքի Հրաիրսիմէ վալիտէսինտէն կիզլի օլարագ մէքթուպըն ճէվապընը եազմըշտըր, քէնտիսինի կէօրիւպ բէնտէնէրէտէն ալըր միւլահազալարըյլա կիճէնին եարըմ պիր պուչուգ սաաթըրընա գատար մէրգումէնին խանէսի էօնլէրինտէ կէահ իւմիտ վէ կէահ մէյուսիյէթ իլէ տօլաշմագտա իտի, կիճէնին գարանլըղընտա պիր խըսըմ կէօլկէսինին Հրաիրսիմէնին խանէսինէ կիրտիյինի կէօրմէք իլէ, մէրգումըն քիմ օլտուղունու անլամաղա զիեատէսի իլէ մէրագ իտուպ, մահալլի մէզքիւրտէն այրըլմամաղա գարար վէրտի ։

Վահանըն գարանլըգտա կէօրտիւյի իշպու կէօլկէսի, Ժան քէնտի իտի քի, մէրգում պու տէֆա խասսէթէն Հրաիրսիմէնին վալիտէսինին ղայպէթի իլէ կէլմիշ իտի, զիրա մէրգումէ իհթիարէ գատընըն զիյարէթինէ, Վահան եազմըշ օլտուղու մէքթուպըն ճէվապընը ալամադըղը թագտիրտէ, խաթըրճըղը [?] պըրագըլա, տիրգաթ Հրաիրսիմէ իլէ միւքեալէմէ իթմէք խաթըրճէ մէլհուզ օլմաղըլա, վէ պէօյլէ օլտուղու հալտէ Հրաիրսիմէ տախի Վահան իլէ կէօրիւշէրէք, Ժաննըյա թէզէվվիւճ իթմէք իչիւն վէրտիյի սէօզտէն ճայմաղըլըը օլտուղունու իհթիմալտէն աղա իթմէքլիք հէմէն պիր ան էվէլ Ժան իլէ կէօրիւշիւպ իշպու թէզէվվիւճիւն գարարընը վիրուպ տիթիրմէք էֆքեարըյլա, մէրգումը օլ կիճէ խանէսինէ տավէթ իթմիշ իտի ։

... Հրուխրախմէնին վալիտէսի խնթխնամէ րայէթէն քէրի-մէսինի գօնչաւ դատըլըն օտասըն կէօնտէրիւպ Ժան իլէ ևալընըզ գալընճա, Հրուխրախմէնին պուլունտուղու հալ-տէն պահս իտէրէք, վէ պիր չօգ միւքեալէմէլէրտէն սօն-րա, նիհայէթ աչըգտան աչըղա, « Էկէր. գապուլ իտէրսէ Հրուխրախմէյի քէմալի մէմնունիյէթ իլէ քէնտինէ վիրմէք-լէյէ հազըր օլտուղումու պէյան իթտի ։

Նասըլքի տէմիշիզ, Ժան ղաթէն մուամիլէյհանըն քէն-տինէ պէօյլէ պիր թէքլիֆ իտէճէյինի անլամըշ օլմազըգ-լա, Հրուխրախմէնին պու սուրէթլէ քէնտի քէնտինի տու-ղաղա տիւշիւրտիւյինի կէօրէրէք վէ ֆէքէլատէ մէմնուն օլ-տու, վէ հէման պիլա իթիրազ մէրգումէնին թէքլիֆինի գապուլ, վէ միւտէթը գալիլէ զարֆընտա պու իշի եարըպ պիթիրէճէյինէ սէօզ վիրէրէք, վէ իրթէսի կիւնի տախի սէօզ պազը կէթիրէճէյինի վատ իթմէքլէ մահալի մէզ-քիւրտէն մուֆարագաթ իթտի ։

Ժան էվլին գարուսընտան տըշարըյա չըգմազ իւզրէ իքէն, հէման Վահանը գարշըլայըպ տուրտու, վէ մէր-գումը կէօրտիւյիւնտէ հըսս իթմիշ օլտուղու էնտիշէյի կիզլէյէրէք, մուամիլէյհին քէնտինէ պիր սէօզ սէօյլէմէ-սինէ մէյտան վիրմէյուպ, « Պէնտէնիզտէ սիզի կէօրմէք իսթէրտիմ, լաքին էվտէ օլմատըղընըզտան, հէր հալտէ պուրատա պուլմազ իւմիւտինտէ իտիմ » տէտի ։

Վահան, Ժանըն Հրուխրախմէնին խանէսինտէն չըգտը-ղընը թաաճիւպ իթտի իսէ, սօնրատան մէրգումըն կէօսթէրտիյի սէպէպլէրի ագլէ եագըն պուլարագ էմին օլտու, վէ մէրգումա խիթապէն . . . « Պուրատա կէօր-իւշմէքլիյիմիզ մինասիպէթ ալմազ պիր գահվէյէ կիտէլիմ » տիյէրէք, Ժան իլէ պէրապէր մահալի մէզքիւրտէն պու-լունան թէնհա գահվէխանէլէրին պիրինէ կիտուպ օթուր-տուլար, վէ էվէլա Ժան քէլամէ աղազ իտէրէք . . .

— Ահ պիրատէր, էյէր ֆէնա պիր խապէր վիրմէյէ մէճպուր օլտուղումա զիյատէսի իլէ թէէսսիւֆ իտէրիմ, տէտի։

— Հէր նէ իսէ պիլա իհթիրազ սէօյլէյին, զիրա պէնտէնիզ պիր այտան պէրի տիր քի ֆէնա խապէրլէր իշիթմէյէ, վէ էսէֆէնկիզ հալլէր կէօրմէյէ ալըշտըգ։

— Մուհիպ պէյին պէտէրինին րէյինէ մուխալիֆ օլարագ սիզէ քէֆալէթ իթմիշ օլտուղու մալիւմիւնիւզ տիր, պու սէպէպտէն միրի մումաիլէյհ միւսիւ Տէրպաննան իլէ միւշավէրէ իթտիքտէն սօնրա, հագգընըզտա յէնիտէն տավայէ գըյամ իտէճէքլէրինի իշիթմիշ օլտուղումտան, սիզէ պիլտիրմէք իսթէրիտիմ քի, սիզ տախի անէ կէօրէ շիմտիտէն քէնտինիզի միւտաաֆաա իթմէք խուսուսլարընը թէտարիք իտէսինիզ։

— Ահ նէ տէյօրսունուզ պիրատէր էֆէնտիմ մահզուն օլաճաղըմ, լաքին միւսիւ Ժան պէնտէնիզ պէօյլէ պիր չէյի իրթիքեապ իթմէզ օլտուղումու սիզ տախի պէք այա պիլմէքտէսինիզ զաննը իտէրիմ։

— Շիւպհէ՞մի վար, էլպէթթէ պիլիրիմ, լաքին չիֆայտէ։

— Իմտի րէճա իտէրիմ պիրատէր, պանա պիր թարիք իրայէ իտինիզ, նէ եափայըմ, գանղը թարիգէ սալիք օլայըմ։

— Վագըա պիրատէր պուլունտուղունուզ հալ էսէֆէ շայան տըր, լաքին չիֆայիտէ պաշա կէլէն չէքիլիր տէրլէր, իմտի պէնտէնիզին ագըլըմճա, սիզին չու վարթատէն խէլաս օլապիլմէնիզ, եալընըզ պիր չէյ իլէ օլապիլիր։

— Ամմա պիրատէր, սէօյլէ ալլահ աշգընա սէօյլէ, նէ իլէ օլապիլիր։

— Էֆէնտիլէրիմիզին մէրհամէթինէ իլթիճա իթմէլիսինիզ։

— Լաքին նասըլ օլտուղունու, վէ պէնտէնիզ նէ խիւզ իլէ մէրդումանըն մէրհամէթինէ միւրաճաաթ իտէ պիլիրիմ։

— Էկէր տէտիյիմ կիպի եափարսանըզ փէք գօլայ օ-լապիլիր ։

— Նէ՛ կիպի ։

— Վագտա սիզին պու իշտէ զէրրէ գատար մէտխա-լէնիզ օլմատըղընը, վէ հէր հալտէ պիխապէր օլաճաղընու-զու թէմին իտէպիլիրիմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ։

— Իմտի պէնիմ սիզի վիրէճէք նասիհաթըմ պու տըր, չէօյլէքի, սիզ կէրէք Սէրմէտա պէյէ, վէ կէրէք միւսիւ Ցէրպանեանէ այրը այրը պիրէր մէքթուպ եազարագ մէր-գումանըն մէրհամէթինի տավէթ իթմէք էֆքեարը յըլա, հէրնասըլ իսէ չէյթանէ ույուպտա պէօյլէ պիր խաթաէ պուլունտուղում տիմէքլէ, սարիքին քէնտինիզ օլտուղունու իգրար, վէ . . ։

— Նէ տէյօրսունուզ միսիւ . . . ա՛հ եօգ եօգ . . . ասըլաճաղըմը պիլսէմ տախի եինէ հիչ մէտխալիմ օլմա-տըղը ճինայէթի իթիրաֆ իտէմէմ . . . ահ ժան նէ ճէ-սարէթ իլէ պանա պու կիպի ալչագճա պիր նասիհաթ վիրիյօրսուն . . ։

— Լաքին մահզա պէն սիզէ տօսթլուգ իթմէք էֆ-քեարը յըլա . . ։

— Ֆագաթ պունտան պէօյլէ ախուշմանըզը օլամազ։

— Թէէսսիւֆ իտէրիմքի, պէնտէնիզին էֆքեարընը անլայամայարագ պիւսպիւթիւն եանլըշ մանա վէրիյօր-սունուզ։

— Րէճա իտէրիմ արթըգ սուս օլունուզ։

— Մատէմքի սէօզիւմիւ պիթիրմէյէ միւսաատէ իթ-մէյօրսունուզ, իմտի պիլտիկինիզ կիպի եափընըզ, վէ տայքի պէնտէնիզ պու խուսուստա սիզէ հիչ պիրշէյ սէօյլէ

մէտիմ, անճագ թեքէրրիւր իտէրիմքի, պէնիմ էֆքեա-րըմ սիզէ . . . ։

Վահան արթըգ մէրգումըն սէօզլէրինի տինլէմէք իս-թեմէյուպ . . . « Որայէ իթտիյինիզ թարիք իչիւն թե-շէքքիւր իտէրիմ» տէյէրէք, մահալի մէզքիւրտէն հէ-տէթլէ ալըրգ եւրիւյի վէրինճէ . . . Ժան տախի քէնտի քէնտինէ սէօյլէշէրէք « Հայ շաշգըն հայ, կէօսթէրտիյիմ թարիգէ սալիք օլատատա օլմասանտա իչին պիթմիշտիր, պունտան պէօյլէ Հըռիփսիմէ պէնիմ օլտուգտան պաշգա, հաթտա մաղազա տախի պիւթիւն պիւթիւնէ պանա գա-լաճագտըր, էվէթ իլէրուտէ պէն միւթէպէր պիր թիւճ-ճար օլաճաղըմ, վէ սէն իսէ գօնտուրա պօեաճըլըղը ի-տէճէքսին» տիմէքլէ, գահվէտէն տըշարը չըգտը, վէ սա՛աթ կիճէնին իւչիւնէ վարմըշ օլմաղըլա օլ կիճէ մէթ-րէսի օլան ըէզիլէնին խանէսինէ միսաֆիր գալըպտա, իրթէսի սապահտան էրքէն գարըմբաշա ճիվարընտա էնէ-րէք Նիգօլէյի արամաղա գարար վէրտի, զիրա մէրգու-մը՛ն Նիգօլէյի պուլմագ իչիւն իթտիյի ճահտու իգտա-մաթը պէյհուտէյէ կիտսուպ պիր միւմքիւն սարիգը մէր-գումը պուլամամըշ իտի ։

Գիչարէ Վահան Հըռիփսիմէտէն ճէվապ ալամատըղը իչիւն զաթէն մահզուն վէ միւքէտտէր պիր հալտէ իքէն, կէրէք Ժանըն վէրտիյի մինասիպէթսիզ նասիհաթտան, վէ կէրէք մէրգումտան ալյաւզու հայըրսըզ հէվատիս-տէն, եանի թէքրարէն թէվգըֆ օլունաճաղընը իշիթմէք-լէ, պիւսպիւթիւն տիւշարը մէյուսիյէթ օլարագ, օլ կի-ճէյի թարիֆի նագապիլ էլէմու էնտիշէ իլէ սապահլատը ։

Զէվալլը տէլիգանլը սարխօշ կիպի նէ եափաճաղընը պիլմէզ իտի, լաքին մէրգումըն էն զիեատէ պատիյի է-սէֆի օլան մատտէ, Ժանըն տիւշմէնքեարի նասիհաթը, վէ եախօտ թէքրարէն մահբուս օլաճաղը գօրգուսու օլ-

մայուպ, իլլա սէվտիյի զաթըն Նազարընտան տիւշմիւշ օլտուղու խաթըրընա կէլինճէ տիւնեա պաշընա զընտան օլմազըլա, պիր տէֆա օլսուն Հըռիփսիմէ իլէ պիզզաթ կէօրիւշիւպտէ, մումաիլէյհանըն չու ինֆաալինին սէպէպի հագըգըթինի անլայապիլմէք իչիւն ճանընը տախի վիրմէյէ հազըր իտի ։

Վահան պու էֆքեար իլէ « Հէր նէ օլուրսա օլսուն միւճէրրէտ ճանըպարէմ իլէ կէօրիւշմէլիյիմ » տէյէրէք, սապահլէյին էրքէն Հըռիփսիմէնին խանէսինէ կէլիւպ, վէ անճագ զիքրի սէպգաթ իտէն գօնշու գատընըն րէյու մուավէնէթի իլէ, պիլա իսթիզան վէ պաղթէտէն Հըռիփսիմէնին օտասը գաբըսընը աչարագ, սիմաընտա տէրտու էլէմ հիւվէյտա վէ վիճուտինտէ պիր լէրզէ բէյտա օլտուղու հալտէ իչէրույէ կիրտի ։

Հըռիփսիմէ վալիտէսի իլէ սապահլէյին էրքէն օտանտա միւքեալէմէ իթմէքտէ իքէն. Վահանը պէօյլէ նակեահան վէ մէմուլին ղայրի օլարագ գարշուլարընտա կէօրտիւքլէրինտէ շաշըրըպ գալտըլար, վէ Հըռիփսիմէ քէմալի հայրէթինտէն նաշի, եալընըզ « Աման եարապպիմ քէնտիսի տիր » տէյէպիլտի ։

Վահանըն հալի տախի մումաիլէյհիմատէն աշաղը գալմազ իտի, զէվալլը տէլիգանլը եիրմիւչ կիւնտէն պէրու կէօրէմէտիյի նըշանլըսընը պիրտէնպիրէ կէօրիւնճէ պայըլմագ տէրէճէլէրինտէ եիւրէյի չարփմայա պաշլատը, վէ էլինի կէօյսիւնէ վազ իտէրէք խէլէճանը պիր սէտա իլէ Հըռիփսիմէյէ խիթապէն . . ։

— Մատմազէ՛լ, չու հալի քիւսթախանէմէ աֆֆ պույուրմանըզը թէմէննի իտէրիմ, լաքին նէ եափայըմ, մատէմքի սուլունտուղում հալի բիւր մէլալէ էհէմմիյէթ վիրմէտինիզ, պէնտէնիզ տախի պիզզարու սիզի թաճիզ իթմէյէ մէճպուր օլտում, տէտի ։

Հրուքսիմէնին վալիտէսի քերիմէսինէ ճէվապ վիրմէյէ մէյտան պըրագմայարագ էյրի էյրի մէրգումըն խիւզիւնէ պագտըգտան սօնրա քէլամէ աղազ պիրլէ . . :

— Լաքին միւսիւ պէօյլէ րուխսաթ թալէպ իթմէքսիզին պաղըթէտէն օտամըզա կիրմէք ատապը թէրպիյէնին խարիճինտէ պիր մատտէ օլտուղունու պիլմէլի իտինիզ զաննը իտէրիմ, տէտի :

— Ահ վալիտէճիյիմ, վագաա հագգըը ալլինիզ վար, լաքին ըճա իտէրիմ պէնտէնիզի պու խուսուստա մազուր թութմալըսընըզ, զիրա մալիւմա կիւչէն կիւն րուխսաթ թալէպ իթմիշ իտի իսէմտէ, հէր նասըլսա վէրիլմէմիշ իտի :

— Մատէմքի պունու պիլիյօրսունուզ, իմտի նէ ճէսարէթ իլէ . . :

— Քէրէմ պույուրուն վալիտէճիյիմ, պէնտէնիզ զաթէն պիրազ էվվէլ պու խուսուստա աֆֆընըզը իսթիրհամ իթմիշ իտի. Ֆիլ վագի թարաֆընըզտան նէ կէօնա մուամէլէ իլէ գապուլ օլունաճաղըմըտա կէրչի պէք ալա պիլիյօրտում, հալպուքի նէ եափայըմ պաշգա չարէմ եօղըտը, չիւնքի հէր հալտէ մատմազէլ Հրուքսիմէնին պէնտէնիզէ օլան ինֆիալինին սէպէպինի անլամագլըղըմ լազըմ կէլիր քի, պու խուսուստա տէյիլ սիթէմու հագարաթլըրընըզա հէտէֆ օլմագ, իլլա էօլիւմիւմի պիլէ կէօզիւմէ ալմըշ օլտուղում մալիւմիւնիւզ օլսուն :

— Մատմազէլ իլէ կէօրիւշմէնիզին պունտան պէօյլէ մինասիպէթի օլամազ, իմտի հէրնէ քի տիյէճէքսէնիզ պանա սէօյլէյիւպ ճէվապընը ալաբիլիրսինիզ :

— Ահ մատամ, միւթէվէֆֆա քէրիմէնիզին րուհը բագը աշգընա օլսուն, պէնտէնիզի շու նիյմէթի ճիհան գըյմէթտէն մահրում իթմէյիւպ, միւսաատէ պույուրունուզ տա սուչումըն նէ օլտուղունու քէնտիլէրինէ սէօյլ

իտէյիմ։

Հըռիփսիմէ պու անէ գատար քէմալի սիւքիւթ իլէ տուրուպ մէրգումանըն միւքեալէմէլէրինէ միւտախէլէ իթմէյէրէք անճագ կէօզ եաշը տէօքմէքտէ իքէն, մումաիլէյհին «Սուչումնէ օլտուղունու քէնտիլէրինէ սուալ իտէյիմ» սէօզէ ճէվապ վիրմէյէ հազըրլանարագ կէօզլէրինի սիլտի. վէ վալիտէսինտէն չէնտ կիւնտէն պէրու ալմըշ օլտուղու թալիմաթ միւճիպինճէ, ուզուն ուզատըյա միւպահասալէրէ կիրիշմէքտէն իճթինապ իտէրէք, անճա . . ։

— Էսթաղֆիրուլլահ հիչ պիր սուչունուզ եօգ տըր, տէտի ։

— Ահ սէվկիլի Հըռիփսիմէմ, մատէմքի սուչում . . ։

— Րէճա իտէրիմ միւսիւ պունտան պէօյլէ արթըգ ճարիյէնիզէ գըզգարընտաշ սըֆաթընը վէրինիզ։

Վահան մումաիլէյհանըն պու մէմուլին ղայրի սէօզիւնտէն պիւսպիւթիւն ալթիւսթ օլուպ տօնա գալտը, վէ պիր մըգտար թէհայյիւր իլէ մէրգումէնին եիւզիւնէ պագտըգտան սօնրա . . ։

— Աճայիպ, պունճա եըլլարտան պէրու մաշուգէմ վէ նըշանլըմ օլուպտա, ազ կիւնտէն տախի զէվճէմ օլաճագ ղաթը՛ նասը՞լ գըզգարընտաշ թէսմիյէ իտէպիլիրիմ, տէտի։

— Նէ պէյիս վար, մէկէր չիմտիյէ գատար սիզին իլէ գարտաշ վէ գըզգարընտաշ կիպի պարընմագտա տէյի՞լմի իտիք, մէկէր պէյնիմիզտէ օլան մուհապէթ գարընտաշլըգ մուհապէթի հուտուտընը թէճավիւզ իթմի՞շմիտիր։

— Վագըա պույուրտուղունուզ կիպի տիր, հալպուքի . . ։

— Հէր նէ հալ իսէ, պունտան պէօյլէ ճարիյէնիզ սիզէ գըզգարընտաշ օլմագ իսթէտիյիմ կիպի. սիզին տախի չիմտէն կէրու պանա պիրատէր մագամընտա նազար իթ-

մէնիդի հէմ Թալէպ վէ հէմաէ րէճա իտէրիմ։

— Հայըր մամամազէլ հայըր, պունըլար գապուլէ չա-եան սէօզլէր տէյիլ տիր, անճագ մէքթուպըմտա եազ-տըղըմ կիպի, զաթընըզ իթհամ օլունտուղում թէօհմէթէ ինանարագ պէնտէնիզտէն նէֆրէթ իթմէքտէսինիզ։

— Հաշա ճարիյէնիզ սիզտէն նէֆրէթ իթմէքտէ տէ-յիլիմ։

— Մատէմքի էօյլէ տիր, նիչին մուհապէթիմի րէտտ իտիյօրսունուզ, վէ տահա աչըղընը սէօյլէյիմ, նիչին...։

— Մուհապէթինիզի գարտաշ կիպի օլտուղու հալ-տէ րէտտ իթմէյէքտէն մաատէ հաթտա մաէլ մէյլու-նիյէ գապուլ իտէրիմ։

— Լաքին պիզ մահզա Թէզէվվիւճ իթմէք իչին պի-րիպիրիմիզէ մուհապէթ իթմէքտէ իտի.ք։

Զիֆայիտէ էվլէնիրսէք իքիմիզին տախի սէֆիլ օլա-ճաղը չիւպհէսիզ տիր։

— Նիչի՞ն սէֆիլ օլաճաղըզ։

— Անըն իչին քի կէրէք սիզ, վէ կէրէք ճարիյէնիզ սօն տէրէճէլէրտէ ֆագըր վէ հալի զարուրէթտէ պուլունմագ-տայըզ։

Տէմէք օլուր.քի գապահաթըմ զէնկին օլմատըղըմ իչին էօյլէմի։

— Ֆագըրլըգ գապահաթ տէյիլ, լաքին...։

— Ահ Հըզըրսըզ, պիլտիմ՝ պիլտիմ, ալթուն տէ-վիրլէրի մաատէնին պարըլթըսը կէօզլէրինիզի գամաշտըր-տըղընը անլայօրում, էվէթ նիսա թայիֆէսինին, տէմէ-յիմ ճինսինին իլլա եիւզտէ սէքսէնի սէրվէթու սա՛ատէթ, վէ ալայիշի տիւնեա իչին էն սատըգ մուհապէթի վէ էն նազիք տույղուլարը բէք գօլայ սուրէթտէ ֆէտա իտէր օլտուղլարընը պիլիրիմ, էվէթ պիլիրիմքի տիւնեատէ ալ-թուն օլաճաղ սիզին կիպի հուզուզաթը տիւնեավիյէ

իլէ բէրվէրտէ օլան գատընլարըն ինտինտէ , տօսթլուգ , մուհապէթ , միւվէտտէթ , աշգ , ալագա , տէնիլէն չէյլէրին զէրրէ գատար էհէմմիյէթի օլամազ , լաքին էյվահ ազիզըմ Հըռւիբսիմէ , պէն սիզի Թայիֆէյի Նիսա իչինտէ միւսթէսնա պէլլէմիշիտիմ ։ էվէթ պէն սիզէ աթէթա պիր մէլէքէ կիպի բէրէսթիշ իթմէքտէյիտիմ , ա՛հ Նէգատար խանըլմըշըմ , Նէգատար համագաթլըք իթմիշիմ . . ։

Հըռւիբսիմէ Վահանըն պու ճիյէրլէր բարալայըճը քէլամլարընտան միւթէէսսիրէ օլարագ , հէման Մարիզօնըն մէսէլէսինի աչուգտա մէրգումը տէտիքլէրի սօզլէրէ Նատիմ վէ մահճուպ իթմէք իսթէտի իսէտէ , վալիտէսի մումաիլէյհանըն էֆքեարընը անլայուպ կիզլի պիր իշարէթ իլէ մէն իթտի , վէ Հըռւիբսիմէ խայընըզ « Ահ Վահան պիրատէր պու սիթէմլի սէօզլէր գըզգարընտաշընըզըն գալպինի ինճիտիյօր օլտուղունու ունուտույօրսունուզ » տիմէքլէ իքթիֆա իթտի ։

Վահան մումաիլէյհանըն պու գըզգարընտաշ քէլիմէսինի տայիմա թէքէրրիւր իթտիյինէ պիր գաթ տահա թէէսիւֆ իտէրէք , քէնտինի զապթ իտէմէյուպ քէտէրինտէն Նաշի աղլամայա պաշլատը , վէ . . ։

— Ահ զալիմ պիլաքիս սէն պէնիմ գալպիմի ինճիտիյօրսուն , սէն պէնի թահգիր իտիյօրսուն էվէթ ֆըրգարալըղըմը խիւզիւմէ վուրույօրսուն , ա՛հ քեաշքի գալիֆօրնիեա մատէնլէրի , վէ պիւթիւն տիւնեանըն ալթունլարը պէնիմ օլայըտըտա , ճիւմլէսինի այաղլընըզըն ալթըՆա վազ իտէրէք ; մատէմքի պու ֆանի ճիհանըն սէրվէթու սա՛ատէթի սատըգ վէ խալիս մուհապէթիմէ թէրճիհ իտէյօրսուն , իմտի ալպու տիլսիզ մատէնլէրի վէ եալընըզ կէօյնիւնի պանա վէր տէյէ պիլէյիտիմ ։

— Էհ պիրատէր արթըգ պու գատար սիթէմ քեա-

Քիտիր, Թեքեասիւֆ խաներիմ քի, սիզ պէնիմ տօստլուղումուն գատրինի պիլմէտինիզ, վէ էլանտա պիլմէ յօրսունուզ։

— Ցօսալուք մը, աճայիպ պու՞մը տօստլուղունուզ։

— Էվէթ, պէն սիզին էլան տօստունուզ օլտուղումու թաստիգ իթմէք իչիւն խաստէթէն ըէճա իտէրիմքի, պու մէմլէքէթտէ տուրմայաընըզ, զիրա սիզի ևէնիտէն մահբուս իտէճէքլէրինի բէք այա պիլմէքտէյիմ։

— Ահ զալիմ, մատէմքի մուհապէթիմի ըէտտ իթմէքտէսին, մատէմքի պէնի թէրք իտուպտէ պիր պաշգասը յըլա թէզէվվիւճ իտէճէքսին էլպէթտէ պէն տախի պունտան պէօյլէ պու մէմլէքէթտէ տուրմայաճաղըմ, ֆագաթ պու ֆիրարըմ մահբուստան էզիյէթտէն, սէֆալէթտէն, վէ նիհայէթ էօլմէքտէն գուրթուլմաքտան օլմայուպ, իլլա միւսթագպէլտէ սէնին տիւշար օլաճաղըն սէֆալէթի կէօրմէմէք, վէ իշիթմէմէք իչիւն օլաճագտըր, էվէթ չու տագըրգատա անտ իտէրիմքի, սէֆիլ վէ մէլուլէ իհթիեար վալիտէճիյիմի պիլէ թէրք իտուպ ֆիրար իտէճէյիմ, վէ քի՞մ պիլիր ևա տէնիզլէրտէ, ևա ուլու տաղ վէ պէեապանլէրտէ, վէ եախօտ տիյարը ղուրպէթտէ խան քիւշէլէրինտէ, սօն նէֆէսիմտէ տախի Հըուքուքիմէ նամընը ևատ իտէրէք թէսլիմի րուհ իտէճէք օլտուղում մալիւմիւն օլսուն։

Պալտտէ մուհարրէր քէմալի աշգու մուհապէթ իլէ սէօյլէնէն պու միւէասիր վէ ճան խըրաշ քէլամլէր, զէվալլը Հըուխուքմէյի պիր հալէ գօյտուլար քի, մումանլէյհ հէման նըշանլըսընըն այօֆունա սարըլուպտա, հէր նէ օլուրսա օլսուն, տիւնեա վէ ախրէթ քէնտիսինտէն մուֆարէգաթ իտէմէյէճէյինի պէյան իտէճէք իտի իսէտէ, վալիտէսի մէրգումէնին հալինէ վագըֆ օլմաղըլա, քէրիմէսինէ մէյտան վիրմէյիւպ . . .

— Էհ միւսիւ արթըգ պու գատարը քեաֆի տիր . . .

րենա խաւերուն Ալլոց աշգընա օղուուն պերգի տակընըդ պը-
րադընըդ, տեսնի ։

Վահան մերգումէնին դու սեօղինուէն ույգուսան ա-
յըըըր կիդի ապր հալ քեաղ խոսերէք, կեօղ հաշլարընը
սիլտի, մէ մումախլէյհէ խիթապէն . . . « Էվէթ վալի-
աճենիյիմ հադգընըդ վար, աբթըդ եւդսիւգլիւյիմ հասա-
տինի թէճավուզ իթտիյինի պէնտէնիզտէ պիլիրիմ, սիզի
պուճնա մուտէթտէն պէրու թաճիդ իթմիշ օլտուղուն
իչիւն աֆֆընըզը խաթիրհամ իտէրիմ, հադգընըզը հէլալ
խալինիզ » տեափքտէն սոնրա, ճէպրէն մերգումէնին էյի-
նի չէքիւպ բուսս իթտի, մէ Հըռիբսիմէյէ թարիֆի նա-
դապիլ տերէճէտէ միւէսսիր մէ տուղինլի պիր նիկեահ ի-
լէ պաղլանըր . . . « Էհ արթըդ էյվէտտա Հըռիբսիմէմ,
արթըդ հարէթ գըյամէթէ գալըըն . . . աճ միւէպպէ-
տէն էյվէտտա . . ։

Մերգում դու ճան խըրրաշ քըլամէրի կեօղ հաշը իլէ
տեափըքտէն սոնրա, տերէճէյի նիհայէ պիր սիւրաթ իլէ
նէրաիւգանըլէրտէն աչագը դօշարագ, սօդագ դաբուսը-
նը դաբայուպ անը վահիտտէ կեօղտէն նիհան օլտու ։

Հըռիբսիմէ պիչարէ Վահանըն դու հալինի կեօրմէքլէ,
արթըդ սապըրէ թագաթը գալմայուպ, հէման պայըղը
գալդըը, մէ տիվանէ կիպի մերգումին արգասընտան դօ-
շարագ ավազը օլտուղճա Վահա՛ն Վահա՛ն տէյու ֆէր-
եատ ֆիղան իթմէյէ պաշլատը իսէ, չի ֆայտէ քի
Վահան դէվալը Հըռիբսիմէնին սէտասընը իշիտէմէմիշ օլ-
տուղու կիպի, մումախլէյհանըն դայ աղըլ պայըլմըշ օլ-
տուղունու տախի կեօրէմէմիշ իտի ։

ՕԹՈՒԶ ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՖԻՐԱՐ

Վահան քէմալի մէյուսիյէթ իլէ Հռիփսիմէնին խանէսինտէն չըգըուպ քէնտի էվինէ կէլինճէ, գօնշուլար, եէնիտէն հիւքիւմէթ թարաֆընտան արանըլտըգլընը խապէր վիրտիլէր, մէրգում դաւթէն աէֆաթլէ հապս օլունաճագընը ժանտառմ իշիթմիշ օլմագըլա, աէրէնճէյի նիհայէթ մահզուն օլուպ, քէնտինի պիր թահա արամագա կէլէնլէրէ « պունտա եօգ » աէմէլէրինի գօնշուլարա րէճա իթտիքտէն սօնրա օտասընա չըգտը, վէ Մուհիպ պէյէ թագտիմ օլունմագ իչիւն մուֆասսալ պիր մէքթուպ եազարագ ճէպինէ գօյտու :

Վահան օլ կիւն ագշամա գատար վալիտէսինին եանընտան այրըլմատը, իհթիեարէ գատընըն օղլու իլէ Հռիփսիմէնին պէյնլէրինտէ կիւզէրան խանէն հալլէրտէն մալիւմաթը եօղուտու իսէտէ, հըտտաթը թամակյէսի իլէ վուգու պուլան անհեալի միւտհիշէյէ, վէ անլէտտէն թէվէլլիւտ խանէճէք օլան վագաալէրէ տօղրուտան տօղրույա Հռիփսիմէյի մէսուլ թութարագ, պիրտաւալըսյէ մուհափլէյհայէ պէտտուա իտէր, վէ օղլու տաքի մէրգումէնին հագգընտա գէօթիւ աէօղ սէօյլէմէմէսինի վալիտէսինէ րէճա իտէր իտի :

Օլ կիւն Վահան ագշամա գատար իհթիեարէ վալիտէսինի պէկլէր իքէն, պաշտա աղըյարագ պուս իթտիյի կէալի, մէրգումէ տախի օղլունուն պու հալինէ թահաճիւպ իտէրէք, պիլ մուգտաթէլէ էվլատընը էօփիւպ սէվտիքտէն սօնրա, էլլէրի Վահանըն պօյնունա սարմըշ օլտուղու հալտէ ույուխա տալտը :

Մէրդումէ մէլուլէ գատրընըն խասթալըղը պէյնին իւֆունէթի ըլուպ, ագլը կեահ կիտէր կեահ կէլիր ըլմաղըլա, հուշեար ըլտուղու տէմլէրտէ, բէք կիւզէլ վէ ագիլանէ սէօզլէր սէօյլէր իտի իսէտէ, սըթմա նէօվպէթի կիպի իւզէրինէ պիր հալ կէլէրէք պիւթիւն պիւթիւնէ քէնտինի ղայպ իտէր, վէ հէման պիհուշ ըլարագ ույուր իտի:

Վահան վալիտէսինին քէնտինտէն պի հապէր ույուտուղունտան իսթիֆատէ իտէրէք ուսուլ իլէ պաշընը մէրդումէնին էլլէրինտէն գուրթարտը, վէ մէրդումէնին եաթաղը էօնիւնտէ տիզ չէօքիւպ էլլէրինի պիրիպիրինէ գավուշտուրարագ, տիվարտան աշաղը տօղրը օլան Մէրեէմանէ թասվիրինէ պագըպ, պիր միգտար սէսսիզ սէտասըզ տուա իթթիքտէն սօնրա այաղա գալգտը, վէ իշիթիլիր պիր սէտա իլէ մէզգիւր մուգատտէս թասվիրէ խիթապէն, վէ կիւյա մուխաթըպլէրինին ճէվապ վիրմէյէ իգթիտարը վար կիպի, «Եա՛ վալիտէյի մուչթէպէ, սէն քի քէնտին կէօքի գալգէլէրի եարէլի օլանլարըն պիրինճիք թէսէլլիսիսին, իշթէ պու իհթիեար վէ մէլուլէ վալիտէմի անճագ սէնին հիմայէթինէ իհալէ իտէրիմ» տէտիքտէն սօնրա էյիլիւպ վալիտէսինին էլլէրինի էօբթիւ, վէ պիհուշ եաթմագտա օլան իհթիեարէ գատընըն եիւզիւնէ ճիյէրլէր պարալայըճը պիր նիկեահ իլէ պագըպ աղլայարագ, «Ահ սէֆիլէ վալիտէճիյիմ, հայըրլը էվլատ օլամատա սէնին չու իհթիեարլըղընտա վէ չու խասթա հալինտէ րահաթ իթթիրէմէտիմ, ահ էյլէ պաշա, վալիտէլիք հագգընը հէլալ իթ» տէյէրէք, ուսուլ իլէ օտա գապուսընտան տըշարը չըգդըպ, վէ հիչ պիր քիմսէտէն կէօրիւնմէքսիզին սօգագա չըգտը:

Օլ կիւն պիչարէ Վահանըն գալպի կիպի հավա տախի գարալը, վէ կէօզլէրի միսիլլու նէմնագ օլուպ. տըշա-

մըն սաաթ եարըմը սուլարընտա ինճէ վէ թօզլամա պիր եաղմուր եաղմայա պաշլայըպ օրթալըղը կէրէյի կիպի սօղուլթմուշ օլմաղըլա սայքի սօգագլարտա քիմսէ եօգ կիպի իտի, Վահան պաշընը բալթօսընըն էնլի եագալարը իչինտէ կիզլէմիշ օլտուղու հալտէ, Բանկալթըտէ վագը գըշլա մէյտանը ճօնիւնտէն կէչէրէք Մէզարլըղըն գաբուսընը չալտը, վէ գարշու աչըլընճա տօղրու քիլիսայէ կիրուպ տուայէ պաշլատը ։

Մէզքիւր ախշամ քիլիսանըն զիյարու գիյնէթտէն արի, վէ պուլունտուղու հալը մէվգիըսը, Վահան կիպի գալպի մահզուն վէ մազլում օլան զիւարէթճիլէրէ վէֆգէլատէ պիր թէէսսիր իտէճէյի կիպի, Վահան տախի մէզքիւր մուգատտէս մահալէ կիրինճէ միւթէէսսիր օլուպ, կէօզ եաշը տէօքէրէք տուա իթմէքտէ իքէն, մէհրապըն ճօնիւնտէ սիեահ պիր գարալթը կէօրիւնմէքտէ իտիքի, մումաիլէյհ կէրէք զիհնինին իշղալ օլմասընտան; վէ կէրէք քիլիսանըն աէրունինտէ հիւքիւմ իթմէքտէ օլան գարանլըգտան, մէզքիւր կէօլկէյի կէօրէմէմիշ իտի ։

Վահան տուասընը պիթիրտիքտէն սօնրա քիլիսատէն տըշարը չըգուպ, պիր մահալ արար կիպի էօթէ պէրի պագընմագտա իքէն, մէզքիւր կէօլկէ տախի եավաշ եավաշ Վահանըն արգասընտան կէլէրէք, մումաիլէյհին ումուզունա տօգունուպ, զայէթ հալիմ վէ թաթլը պիր սէտա իլէ «Ագշամլար հայր օլսուն էվլատըմ» տէտի ։

Մէրգում պիրտէն պիրէ սիւքիւնիւպ արգասընա տէօնտիւ վէ քէնտիսինէ սէլամ վիրէն զաթը պիր պապազըշ իլէ թանըմագլա հէման մէրգումըն տէսթինի թութուպ քէմալի հիւրմէթ վէ թազիմ իլէ բուս իտէրէք . . .

— Ահ ազիզ բէտէր պէնտէնիզտէ սիզի արամագտա իտիմ, տէտի ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, ինչալլահ հայըր տըր ։

— Ահ քէտէրը ադիզիմ, Թէքէսսիւֆ օղլունուրքի պէս, հայրըրը մէ րէֆանը հալտէ օլտուղումուզ կիւնլէրտէ սալա սիզի արամայուպ, անճագ պաշըմըզ տարա կէլինճէ սիզին կիզի հիւրմէթլի զաթլարա միւրաճաաթ իտէրիզ։

— Զաթէն մէալէքիմիզ ըզթըրապ մէ սէֆալէթ բէնչէսինէ կիրիֆտար օլան պիչարէ գարընտաշլարըմըզա մուավէնէթ իթմէք իսէտէ, Թէքէսսիւֆ օլունուրքի, պու վազիֆէյի մուգատտէսէյի լայըգըյլա իճրա իտէմէմէքտէյիզ, զիրա, նամը նամիյի իլահիյէսի իլէ իֆթիխար իթմէքտէ օլտուզումուզ Իսիյու Մէսիհ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրի տախի, տայիմա մանէն մէ մատտէթէն սէֆիլ մէ ֆուգարա օլանլար իլէ իւնսիյէթ իտուպտէ անճագ օ կիպիլէրի թէսէլլի պույուրմագտա իտի։

— Ահ հիւրմէթլիւ քէտէր, զաթը ալինիզ էզհէր ճիհէթ սընըֆը րէհապինէ չէրէֆ կէթիրիր պիր ատէմսինիզ։

— Էսթաղֆիրուլլահ, ա՛հ էվլատըմ մատէմքի աճալիմիզ հէր պիր ճիհէթլէ թէայյիւշիւմիզի տէր իւհտէ իտուպ պիզի պէսլէմէքտէ տիր, տէմէք օլուրքի պիզ սախի անլէրին տար վագըթլարընտա էլէմիզտէն կէլէն մուավէնէթի տիրիզ իթմէմէլիյիզ, իմտի պիզիմ կիրուհըն պունտան պաշգա նէ՞ վազիֆէսի օլապիլիր. լաքին չիմտի պունլար լազըմ տէյիլ, պույուրուն օտայա կիտէլիմտէ օրատա ահէսթէ ահէսթէ կէօրիւշիւրիւզ։

Մումաիլէյհին, մուգատտէսմա Պէյօղլու հարիքը քէպիր էմանսընտա Բանկալթի Մէզարլըղընտա թանըտըղըմըզ, մէ Հըռիսթիանմէնտին գըզգարընտաշը Գայիանէնին մէֆաթը հէնկեամընտա, մէրգումանըն չառըընտա կէօրտիւյիւմիզ, բարագըզ իմի ալիսինէ հէր մէչհիլէ չահան Տ. Մ. Նամընտա հիւրմէթլիւ մէ ֆէտաքեար ղարիպ մէ սաֆտէրուն բարագ օլտուղունու օգուտանլարըմըզ էլպէթտէ անլատըլար՛։

Մումաիլէյհ Վահանը ալըպ օտասընա կէօթիւրտի, վէ կիճէնին սաաթ տէօրտիւնտէ գատար խաֆիյէն կէօրիւշ-տիւքտէն սօնրա, Վահան իլէ պէրապէր մէզարլըղըն գա-բուսընա գատար կէլէրէք «Էվլատըմ Հագ-Թա'ալա հազ-րէթլէրինտէն իւմիւտինի քէսմէ, պիլմիշ օլասընքը, ճէ-նապը Ալլահ հիչ պիր վագըթ մազլումու վէ մազլում գուլ-լարընը եուզ իւսթիւ պըրագմազ, իմտի Ալլահ պիլէնճէ օլսուն» տիմէքլէ, Վահանը եօլա գօյտու, վէ քէնտիսի տախի քիլիսայէ կիրուպ, մէրգումըն սէլամէթի իչիւն տուայէ պաշլատը։

Վահան մէրգում բաբասը պաշընա կէլէն տէհշէթլիւ հալլէրի, վէ ալէլ խուսուս Հըռիսթիանլէրին ահտիքէն-լիյինտէն անը անը իշիթիքչէ իտուպ, վէ նամուսունըն պու սուրէթլէ բայիմալ օլմասընտան արթըգ Ըստամպօլտա վա-գըթ կէչիրէմէյէրէք, հէր հալտէ ֆիրար իթմէյէ մէճ-պուր օլուպ, ֆագաթ նէրէյէ կիտէճէյի պէլլիսիզ օլտու-ղունտան մէրգում բաբասը պէյան, վէ իհթիեարէ վալ-տէսինի մումաիլէյհին հիմայէթինէ իհալէ, վէ Մուհիպ պէյէ եազմըշ օլտուղու մէքթուպը տախի միրի մումաի-լէյհէ վիրմէք իչիւն բաբասը թէսլիմ իթտի, վէ բաբասը տախի միրի մումաիլէյհին պուլունտուղու մահալի Վա-հանտան անլայուպ, հէր հալտէ իճրասընա միւպաշիրէթ իտէճէյինի, վէ քէնտի սաղ օլտուգճա վալիտէսինի ճիհէթ-պէճիհէթ հիմայէ իթմէքլիյի Վահանա վատ պիրլէ մէր-գումը թէէմին իթմիշ իտի։

Վահան կիճէնին գօյու գարանլըղընտան իսթիֆատէ իտէրէք, քիմսէտէն թանըլմազսըզըն Թէբէ պաշընա տօղ-րու եիւրիւմէյէ պաշլատը, վէ Գալաթա գուլէսինին ար-գա սոգագլարընտան պիրինէ կիրէրէք, ախշամ վէ էօ-կիճէ պիր խանէնին գաբուսունը պիր քաչ տէֆա սըգը սըգըեա չալտը իսէտէ, գաբու աչըլմայուպ անճագ խա-

նէնին իւսթ գաթընտաքի բէնճիրէտէն պիր գատըն պա-շընը տըշարը չըգարմագըլա , բուն լիսանը իլէ « Քիմի՞ իս-թէրսինիզ » տէյու սուալ իթտի ։

Վահան մէրգումէնին եուզիւնիւ էյինճէ կէօրէպիլմէք իչիւն գարշըքի գալտըրըմա չըգտը , վէ բէնճէրէյէ պա-գարագ բուն լիսանը իլէ . . ։

— Աֆֆ իտէրսինիզ մատամ, աճապ սինեօր Ըսթէլ-եօնըն խանէսի պու՞ մը տըր , տէտի ։

— Էվէթ պուրասը տըր ։

— Քէնտինի կէօրմէք իսթէրիմ ։

— Լաքին շիմտի ույուեօր , սապահլէ յին վաքըրա կի-տուպ տէ կէօրիւշէնիզ օլմազ մը ,

— Հայըր մատամ, շիմտի կէօրմէքլիյիմ իգթիզա ի-տէր , վէ էկէր քէնտինի թաճիզ իտէն ատէմին պէնտէ-նիզ օլտուղումու անլարսա , սիզէ տարըլմատըգտան պաշ-գա հաթտա թէշէքքիւր պիլէ իտէճէյի շիւպհէսիզ տիր ։

Գատըն , աղըճըգ տուրունուզ տէ յէրէք , գօճասը զաննօլունան սինեօր Ըսթէլեօյը օյանտըրըրպ , վէ մէրգումտան խաթիզան իտէրէք բէնճիրէյի գաբատը , վէ հէման աշա-ղը ինուպ գաբույը աչարագ Վահանը խանէսինէ գապուլ իթտի ։

Վահանըն սինեօր Ըսթէլեօ թէսմիյէ իթտիյի քիմսէ օրթա պօյլու էլթինէ տօլուճա գըրմըզը եանագլը , վէ գուվվէյի պէտէնիյէսի եէրինտէ թազըրպէն գըրգ եա-շընտա խօշ մէշրէպ վէ չէրապ բէրէսթ պիր ատէմ իտիքի , մէրգում մուգատտէմա Գալաթա կիւմրիւյի բէյշկեահին-տէ սանտալճըլըգ իթմէքլէ , Վահանըն ահպապը օլուպ մումաիլէյհի գարընտաշը կիպի սէվէր , վէ հէր վէչհիլէ խաթըրընա րայէթ իտէր իտի ։

Վահան չօրպաճըլարընըն մայէթինտէ իքէն , մէմուրի-յէթի պաշլըճա կիւմրիւքտէն մալ չըգարմագ օլմաղըլա ,

Ըսթէլլոյը պու վասըթա իլէ թանըր, վէ միւթէմատիյէն մերգումըն սանտալընա պինմէքլէ բաշա գազանտըրըր իտիքի, պու սուրէթլէ պէյնլէրինտէ խալիս պիր տօստլուգ բէյտա օլմուշ իտի։

Ըսթէլլօ պիր քաչ սէնէ սանտալճըլըքլա իշթիղալ իթմէքլէ, մուախխարէն հէր նասըլ իսէ սէնաթը մէզքիւրէյի թէրք իտէրէք, Տիրայա իշլէմէքտէ օլան պիր Թիւճճար վաբօրունա Թայիֆէլիքլէ կիրիւպ, վէ զաթէն ագըլլը ճէսուր վէ պապարիկլի պիր ատէմ օլմաղըլա քէնտիսինի վաբօրը մէզքիւրըն գարտանընա սէվտիրէրէք, միչօլըք, Թայֆէլիք տէրիքէն, ազ միւտէթ զարֆընտա (լօսթօրօմօ) եանի Թայիֆէլէրին րէյիսի օլմուշ իտի։

Վահան Ըսթէլլօյը խանէսինտէ պուլապիլէճէյինի չօգլուք իւմիտ էթմէմէքտէ իտի իսէ հիչ օլմասա զէվճէսինտէն նէվագըթ կէլէճէյինի անլայուպ, անա կէօրէ իշինի սըրասընա գօյմագ էֆքեարընտա իքէն, մերգումը խանէսինտէ պուլապիլտիյինէ զիեարէթի իլէ մէմնուն օլտու։

Հէրնէ հալտէ մերգում Ըսթէլլօ, իրթէ կիւնիւ ատէթի գատիմէսի միւճիպինճէ Տիրանա եօլճու օլմաղըլա ագշամտան չարշըյը զիեարէթէ աթարագ էրքէնճէ եաթըպ ույումագտա իտի, մերգում մախմուր մախմուր օյանուպ պիր քաչ տէֆա էսնէտիքտէն սօնրա կէօզլէրինի էլլէրի իլէ սիլէրէք, վէ միսաֆիրինի թանըյարագ «Օ՛ միւսիւ Վահան հօշկէլտին պունէ րիւզկեար էսթի, տօղրուսու սիզի պուրատա կէօրմէք թաճիւպ չաեան պիր հալտըր» տէյերէք, վէ Վահանա ճէվապ վիրմէյէ մէյտան տախի վիրմէմէքլէ, գարըսընա, «Մատամ չաբուգ չաբուգ կէթիր եէմէք հազըրլա» տէյուպ Վահանըն պու մէմուլին զայրի վիզիթասընտան ֆէվգէլատէ քէյֆլէնմէքտէ իտի։

Պիչարէ Վահան զաթէն իլք կիւնի ադշամընտան պէրի հիչ պիր չէյ եէմէմիշ օլմաղըլա Ըսթէլլօնըն իդրամընը քէմալի մէմնունիյէթ իլէ գապուլ իթտի, վէ թաամտէն սօնրա մէրգում իլէ խաֆիյէն կէօրիւշիւպ վուգույի հալէ պիլտիրտի ։

Ըսթէլլօ զաթէն Վահան միննէթտար օլմաղըլա, մէրգումտան կէօրտիւյի ինսանիյէթէ գարշըլըգ քէնտի տախի պիր իյիլիք իթմէք ֆըրսաթընը գօլլար իքէն, Վահանըն թէքլիֆինի մաէլ մէմնունիյէ գապուլ իտուպ՝ « Պէնտէնիզ տախի շաֆագ աթար աթմազ վաբօրտա պուլունմագ իչիւն խասսէթէն սանտալը քիրէճ գարուսընտա պէքլէթտիրմէքտէ իտիմ, իմտի մատէմքի իշ պու եօլտատըր, արթըգ սապահա ինթիզար իթմէք համտըգաթլըգ օլմաղըլա, հէման չիմտիտէն թէզլի եօգ սիզի ալըպ վաբօրա կէօթիւրէյիմ, վէ անտէն սօնրասընա ալլահ քէրիմ տիր, էլպէթտէ պիր եօլ տիւշիւնիւրիւզ » տէտի ։

Ըսթէլլօ Վահանըն թէշէքքիւրլէրինէ գուլագ պիլէ ասմայուպ հէման այաղա գալգտը, վէ ալէթթաաճիլ կիյինտիքտէն սօնրա « Հայտէ միւսիւ Վահան հազըր օլ » տէյէրէք, հէման կիճէնին սա'աթ սէքիզի սուլարընտա պիր ուֆաճըգ ֆէնէր եագըպ, քէնտիսի էօնտէն, վէ Վահան տախի արգասընտան գալաթայա տօղրու ինմէյէ պաշլատըլար ։

Մէրգումուն քիրէճ գարուսը իսկէլէսինէ վասըլ օլունճա, Ըսթէլլօ իսկէլէնին եամաճընտա պաղլը օլան սանտալլարըն պիրինէ եագլաշուպ, վէ էլինտէքի ֆէնէրին ըշըղըյըլա տէրունինտէ եաթուպ խըրլամագտա օլան կէնճտէն պիր ատէմի կէօրիւր կէօրմէզ « Եագօ՛մի Եագօ՛մի տէյէրէք մէրգումը ույանտըրտը ։

Մէզքիւր կէնճ ատէմ վաբօրուն թայֆէլէրինտէն օլուպ Ըսթէլլօյը պէքլէմէքտէ օլմաղըլա ամիրինի թանըեարագ

հեման սըչրայը վէրտի , վէ տէրագապ գըշ իբինի չէօզէրէք քիւրէքլէրի թագըմը , վէ բուսճա պույուրուն տէմէսի իլէ , էվէլա Վահան վէ արգատաշը Ըսթէլեօ սանտալը մէզքիւրէ բագիպ օլարագ տէնիզէ տօղրու աչըլտըլար ։

Սանտալ պիր քաչ գայըգ պօյու իլէրլէտէն աչըլմըշ իքէն , եագընլարտա ղայէթ ուֆագ վէ չէրչի պիր գայըգ օլուպ տէրունինտէ իքի քիշի վար իտիքի , պունլար տէհշէթլիւ քիւֆիւրլէր իլէ պիրի պիրլէրինի պօղարճասընա տէօյիւշմէքտէ իտիլէր , գայըգ մէրգումանըն իթիշմէլէրինէ թահամմիւլ իտէմէյուպ իքի եանընա տօղրու պիր իքի տէֆա եալբալատըգտան սօնրա տէվրիլտի , վէ տէրունինտէ պօղազ պօղազա տէօյիւշմէքտէ օլանլար տէնիզէ տէօքիւլտիւլէր ։

Վահան պու տէհշէթլիւ վագայը սանտալըն տէրունինտէն քէմալի էնտիշէ վէ ըզթըրապը գալպ իլէ սէյր իտուպ , հէր պիր տէրտինի ունութարագ մէրգումանը պիչարէլէրի բէնչէյի էօլիւմտէն գուրթարմագ իչիւն արգատաշը Ըսթէլեօյա րէճա իթտի , վէ մէրգում տախի հէրնէգատար էյի պիր ատէմ իտի իսէտէ , քէնտիլէրինին պուլունտուգլարը հալ , պու կիպի իշլէրէ միւտախէլէյէ միւսաիտ օլմատըղընը , վէ պիր պէլայա տախի օղրայապիլմէլէրի մէլհուզ օլտուղունու , իթիրազ եօլլու Վահանա պէեան իթտի , հալպուքի Վահան , մէրգում Ըսթէլեօեա « Աման պիրատէր հէրնէ օլուրսա օլսուն մէրգումանը պիչարէլէրի գուրթարմագ ինսանիյէթիմիզին իգթիզասընտան տըր » տէմէքլէ Ըսթէլեօյը գանտըրտը , վէ պալատէ իֆատէ գըլընտըղը կիպի մէրգում զաթէն ալիճէնապ պիր ատէմ օլմաղըլա Վահանըն թէքլիֆինի գապուլ պիրլէ , հէման մէրգումանըն իմտատընա եէթիշտիլէր ։

Գազազէտէլէրին վիճուտլէրի պիրիպիրլէրինտէն պախտ

օլտուղու հալտէ կեահ րույի տէրեատէ Նիւմանեան վէ կեահ գաարը խումմանտէ Նիհեան օլուպ սանտալ տախի պիր Թարաֆա, վէ պիրտէ տիկէր եանա գօշուշուպ մէրգումանը Թէադըպ իթմէքտէ իտի, վէ պիր չարեէք գատար պու էսէֆէնկիզ հալ տէվամ իթմէքլէ, գազազէտէկեանտէն պիրի հէման պօղուլմագ տէրէճէլէրինտէ իքէն հէրՆաըլ իսէ պիր արա ճան հագգըյըլա սանտալըն գըչընա սարըլտը իսէտէ, արթըգ Թապու Թուվանը գալմատըղընտան էլլէրի կէվշէյիւպ պըրագըվէրինճէ, Վահան մէմուլին ղայրի պիր ճէսարէթ քէսպ իտէրէք մաղրուգը մէրգումըն սաչլարընտան գավրատը. վէ Ըսթէլեօնըն մուավէնէթի իլէ մէրգումը էօլիւմ հատտինտէ կիւճպէլակիւճ սանտալըն տէրունինէ ալըպ, արգատաշընը տախի արամայա պաշլատըլար:

Վահան մէրտ Ըսթէլեօ իլէ գուրթարմըշ օլտուգլարը ատէմին րէֆիքինի տախի բէք չօգ արատըլար իսէտէ, պիր միւմքին պուլամայուպ, վէ մահալլի մէզքիւրտէ զիեատէ էյլէնմէք Թէհլիքէլի օլտուղտան մատէ, գուրԹարմըշ օլտուգլարը ատէմ տախի ֆէնա հալտէ խասթա օլմաղըլա մէրգումըն Թէտավիյէ իհԹիյաճը տէրքեար օլտուղունտու տախի Նազարը տըգգաթէ ալարագ, արթըգ չարնաչար իքինճի մաղրուգը տախի ճէնապը Հագգըն մուավէնէթինէ իհալէ իթմէքլէ ալէթ Թաաճիլ եօլա չըգտըլար:

Հավա ղայէթ գաբըլ վէ եաղմուր տախի չիտէԹլի սուրէթտէ տէվամ իթմէքլէ պէրրու պահրը գօյու պիր գարանլըգ իսթիլա իթմիշ օլմաղըլա, րույի տէրեատէ Վահանըն րագիպ օլտուղու սանտալտէն մաատա հիչ պիր շէյ կէօրիւնմէմէքտէ իտի, Ըսթէլեօ սանտալճըքեա «Հայտէ Սագըզլի սէնի կէօրէյիմ տավրան պագալըմ» տէյինճէ, մէրգում տախի սըգը սըգըեա քիւրէյէ տավրանուպ

միւտէթը գալիլէ զարգիընտա Թօբխանէ աչըգլարընտա լէնկէրէնտազ օլան վաքօրլարըն պիրինէ եանաշտը, վէ Ըսթէլեօ նէօվպէթտէ տուրան Թայիֆէյի սէսլէյինճէ, մէրգում տախի ամիրինի. եանի Լօսթօրօմօյը սէսինտէն Թանըյուպ տիկէր պիր Թայիֆէ իլէ պէրապէր Նէրտիւպանը էնտիրէրէք, էվէլա քէնտինտէն պի հապէր վէ միւզմիհալ եաԹմագտա օլան ատէմի Վահան իլէ Ըսթէլեօնըն եարտըմըյլա վաքօրա չըգարտըգտան սօնրա, Լօսթրօմօ իլէ Վահան տախի մէրգումըն արգասը սըրա եօգարը չըգտըլար, պու արա Թօբխանէյի ամիրէնին սաաթը սապահըն տօգուզընը վուրմագտա իտի:

Ըսթէլեօ միւսաֆիրլէրինի, եանի Վահան իլէ տէնիզտէն գուրթուլան ատէմի գամարասընա կէօթիւրիւպ պիր ճում եագտը, վէ խասթայը սօյունտուրուպ քէնտի գարեօլասընա եաթըրտըգտան սօնրա, պիլտիյի պազը մալիճէլէր, վէ պիր Թագըմ րուհլար իլէ մէրգումը Թէտավիյէ պաշլատը իսէտէ հիչ պիր ֆայիտէ կէօրիւլէմէտի. մէրգում Վահանա եաշտաշ կէնճտէն վէ չիրին պիր ատէմ օլուպ, անճագ հայաԹ նըշանէսի օլարագ պիր նէֆէս ալըպ վիրմէտէ իտի. կէրէք Վահան վէ կէրէք Ըսթէլեօ մէրգումը պիր չօգ Թէճէսսիւս իԹտիլէր, հալպուքի սալա Թէչխիս իտէմէտիլէր:

Ըսթէլեօ Վահանը խասթանըն եանընա պըրաղարագ քէնտիսի գամարատան տըշարը չըգուպ իշի իլէ մէշղուլ օլտու, Վահան մէրգումըն պաշը ուճունտա օԹուրարագ հէր պիր հալու հարաքէԹինի կէօզէտիր. վէ պու ղարիպ հալ քէնտինէ Թէէսիր իԹմիշ օլմաղըլա տէրին տէրին տիւշիւնմէյէ պաշլայուպ, քէնտի քէնտուսյէ սէօյլէշէրէք, « Իլահի Եարապպիմ, գանը էպլէհ, վէ գանը ճահիլ տիր օ քի, սէնին վարլըղընը Թաստիգ իԹմէզ, ա՛հ հիչ պիր վէչհիլէ հիքմէԹինտէն սուալ օլունմազ սէնին, էվէԹ

պունտան տէօրտ պէշ այ ագտէմ ղազաէն տէնիզէ տիւ-շիւպտէ պօղուլմա տէրէճէլէրինտէ վասըլ օլմուշ իքէն թանըտըղըմ պիր տաէմ պէնի բէնչէյի էճէլտէն ղուրթարտըղը կիպի, շիմտի պէն տախի տէնիզին թամ պու ճիհէթինտէ, եանի պէնիմ թէլէֆ օլաճաղըմ մահալտէ հիչ թանըմատըղըմ վէ պիլմէտիյիմ պիր սէֆիլի խէլաս, իթմէյէ միւգթէտիր օլտում, ահ եա՛րապպիմ հիքմէթինէ ղուրպան օլայըմ, էվէթ պէնիմ կիպի աճիզ վէ ասի ղուլունու, պէօյլէ պիր խա յըր խահըրդ իշլէմէյէ վասէթա էթտիյին իչիւն էօմրիւմին հէր տագըքգաընտա թէշէքքիւր իթմէյէ մէճպուրըմ « Տէմէքլէ աղլար իտի ։

Ֆիլ հագըգա Վահանըն տէտիյի կիպի պու վագաա ճէնապը հագգըն պիր ճիլվէյի իլահիյէսի իտի, զիրա Վահան հագգը ճէլիլիլ ալա հազրէթլէրինին էմրի շէրիֆի իլէ քէնտինին սէֆալէթինէ մուճիպ օլան էն տէհշէթլիւ տիւշմանլարընտան պիրինի, եանի Նիգօլի նամ հայլազը բէնչէյի էճէլտէն ղուրթարմըշ իտի քի, էկէր Վահան մէրղումը թանըմըշ օլսա, վէ քէնտինին անէ հիչ պիր զարարը օլմատըղը հալտէ անճաք տիկէր պիր շախսըն էմրի իլէ իթմիշ օլտուղու զալիմլիյի պիլսէ իտի, մուճէրրէտ պու թէսատիւֆաթը ղարիպէտէ ճէնապը հագգըն պիր հիքմէթի միւխթէֆի օլտուղունա քէմալի թէհայյիւր իլէ ղանաաթ կէթիրէճէյի վարէսթէյի շէքքու իշթիպահ իտի ։

Էն զիեատէ շաշանը հիքմէթ, վէ ճայի թաճիպ շուրասըտըր քի, Վահան Նիգօլիյի ղուրթարտըգտան սօնրա, պիր չօգ ֆէտաքեարլըգ, վէ տէրէճէյի նիհայէտէ ճահտու իգտամ իլէ սարիքը մէրգումըն արգատաշընը տախի խէլաս իթմէք իսթէտիյի շախս, Թըպգը Նիգօլի կիպի քէնտինին տօստու օլմայուպ, վէ տօղրուտան տօղրուեա տէյիլ իսէտէ, տօլայըստան օլսուն քէնտինէ տիւշմէնլիք իտէն պիզիմ մահուտ խըրսըզ Պէտիք իտի քի,

մէրգումըն հէր նէ գատար եուղկէճլիքտէ մէհարէթը քեամիլէսի վարիտի իսէտէ, օլկինճէ քէօրքիւթիւք սարխօշ օլմաղըլա քէնտինի գօմանտայէ իգթիտարը օլմատըղընտան, Նիգօլի կիպի պահտըեար օլամայուպ հէր նասըլիսէ պօղուլմուշ իտի։

Մէրգուման հայլազլարըն նասըլ օլուպտա մէմուլին ղայրի օլարագ օլկինճէ, եանի Վահանըն ֆիրարը էսնասընտա տէնիզտէ պուլունտուգլարընըն սէպէպինի մուխաթասարէն նագլու պէեան իթտիքտէն սօնրա եինէ հէքեայէմիզէ տէվամ իտէլիմ։

Շէօյլէքի ժան Նիգօլէյի բէք չօք արայըպ թարատըգտան սօնրա հէր նասըլիսէ Մարիզօնըն թարիֆի իլէ պիր սապահ էրքէն մէրգումը Գասըմբաշատա մալիւմիւմիզ օլան մահալտէ եագալայապիլմիշ իտի իսէտէ, Նիգօլի կիւյա ժանը թանըմամազլըգտան կէլիւպ... «Պիրատէր քէյֆտէմիսինիզ, եօխսա պէնի պիլմէմի պէնզէթտինիզ» տիյէրէք, ըզհարը թէճահիւլ իթմիշ, վէ ժան տախի մէրգումը թէհտիտ իտէրէք, էկէր չալըմըշ օլտուղու պըրլանթա եուզիւյի, վէ մէպլաղը մէզպուրըն տախի հիչ օլմազսա եարըսընը քէնտինէ վիրմէզիսէ օլանտէ հիւքիւմէթէ թէսլիմ իտէճէյինի պէյան իտինճէ, Նիգօլի մէրգումը պաշտան այաղա գատար սիւզտիւքտէն սօնրա, պուրնունուն ալթընտան կիւլէրէք...։

— Պիրատէր ճիտտի օլարագ սէօյլէրիմքի, սիզ միւճէրրէտ եանըլըյօրսունուզ, տէտի։

— Էկէր պու տաթսըզ (գօմէտիյի) օյնամազա էլան տէվամ իտէճէք օլուրսան հալին բէք ֆէնա օլաճագ տըր։

— (իսթիհզա իլէ կիւլէրէք) եանի (գօմէտի) եավաշ եավաշ (թըրաժէտիյէ) թէպտիլ օլաճագ տէմէք իսթէրսինիզ, Ժօլէմի։

— Օրասընը պիլմէմ, լաքին նամուսըմըն իւսթիւնէ եէ.

մին խատէրիմքի , սէնի շիմտի հիւքիւմէթէ թէսլիմ իտէ-ճէյիմ։

Նիգօլի սօն տէրէճէ պիր սըյըրըգլըգլա գահգահա իլէ կիւլէրէք , ժանը չաթլաթըրճասընա սարագայէ ալըալ։

— Բէճա խտէրիմ միւսիւ Նամուս սէօզիւնիւ բարան-թէզ իչինէ ալարագ սէօյլէյինիզ , գիրա՝ կէրէք սիզ , վէ կէրէք մին ղայրի հատտըն պէնտէնիզ Նամուս տէնիլէն քէլիմէնին մանասընը տախի պիլմէյիզ, հէր նէ հալիսէ չիմտի չագայը պօշլայալըմ տա ճիտտի օլարագ կէօրիւ-շէլիմ, ահ միւսիւ , վէլէվ տէտիյինիզ կիպի սիզին տէ-լալէթինիզ իլէ , եանի օրթագլաշը օլարագ իշպու խըր-սըզլըգը իթմիշ օլուպտա սիզին բայընըզը վիրմէզսէմ, նէ լազըմ կէլիր իմիշ , տէտի . . .

— Նէ՞մի լազըմ կէլիր . . .

— Էվէթ հիչ պիր շէյ լազըմ կէլմէզ , գիրա սիզ օգա-տար ագըլսըզ տէյիլսինիզ քի պու մատտէ հագգընտա հիւքիւմէթէ միւրաճաաթ իտուպտա , քէնտինիզի տախի պէնիմ իլէ պէրապէր իթհամ իտէսինիզ։

— Լաքին Նիգօլի , պիլմիշ օլասըն քի (աշ թաշընճա քէպճէյէ պահա օլմազ) տէրլէր , հիտէթ տէնիլէն շէյ ինսանա պու հիսապլարը իթմէյէ մանի օլուր։

— Ամման պիրատէր էկէր էօյլէ պիր շէյ եաբսան տօղ-րուսու բէք թօհաֆ օլուր , չէօյլէ քի , իքիմիզիտէ մահ-բուս իտէրլէր . վէ օրասը զաթէն պէնիմ պիլտիյիմ պիր մահալ օլմազըլա էլիմտէն կէլտիյի գատար սիզի րահաթ իթտիրմէյի , բարանթէզ իչինտէ օլարագ կէրէք սէնին վէ կէրէք պէնիմ (Նամուսըմըզըն) իւզէրինէ սէօզ վէրիրիմ։

Ժան մէրգում հայլազըն պու խաթիհզաքեարը սէօզլէ-րինտէն վէֆգէլատէ հիտէթլէնէրէք վէ թէհտիտ եօլլու « Նէ զաննիտէյօրսուն մէլուն մէկէր պաշգա սուրէթլէ սէնին հագգընտան կէլէմէզմի՞յիմ , տէտի ,

Նիգօլի մէրգումին նէ տէմէք իսթէտիյինի անլայուպ, քէնտիսի տախի չէհրէսինի չէվիրերէք, վէ հիտէթ իլէ ժանըն եիւզիւնէ պագարագ « հայտէ պօյունու կէօրէյիմ տէֆ օլ չուրատան, գիրա պէն սէնին պիլտիյին հէրիֆլէրէ պէնզէմէմ, սօնրա ագշամա էվինին եօլունու պուլամազսըն» տէտի ։

Ժան ագըլսըզճա հայլազը մէրգումին կէօզլիւնի գօրգուսուզլա հիչ օլմազսա բըըլանթըա եիւզիւյի օլսուն էլէ կէչիրմէք էֆքեարընտա իտի իսէտէ, օնա տախի մուվաֆֆագ օլամայաճագընը անլայուպ, Ռուս լիսանը իլէ մէրգումա « (Էնեասու Նիգօլի) եանի կէչմէ նասիպինտէն » տէյերէք ալըպ եիւրիւյի վէրտի ։

Հալպուքի ժանըն գալպի հիչ պիր վէչհիլէ րահէթ օլմայուպ, կէրէք մէզքիւր եիւզիւյի էլտէ իտէպիլմէք, վէ կէրէք մէրգումուն ինթիգամ ալմագ էֆքեարըյըլա, տօղրու Բաչավրանը խանընա կիտուպ խըրըսըզ Պէտիյի պուլարագ վուգույի հալի մէրգումա նագլ իթմիշ իտիքի, Պէտիք տախի պու իշտէն քէնտինէ բէք չօգ բարա տօղաճագ օլտուղունա ագըը քէսէրէք ժանըն թէքլիֆինի մաէլ մէմնունիյէ գապուլ, եանի Նիգօլինին էլինտէն մէզքիւր եիւզիւյի ալտըգտան սօնրա, մէրգումըն հագգընտան կէլէճէյինի տախի վատ իթմիշ իտի ։

Պէտիյին պաշլըճա էֆքեարը պու իշին սայէսինտէ, կէրէք ժանտան վէ կէրէք Նիգօլիտէն բարա թութմագ օլուպ կինճէ կիւնտիւզ մէրգումը արամայա պաշլատը ։

Նիգօլի տախի, ժանըն րահաթ տուրմայուպտա, հիւքիւմէթ մարիֆէթի իլէ օլմազսա պաշգա պիր սուրէթլէ միւճէրրէտ քէնտինտէն ախզը ինթիգամ իտէպիլիր օլտուղունա էյիտէն գանի օլուպ, վէ մալիւմիւմիզ օլտուղու կիպի, ժանըն վասէթասըյըլա սահիպ օլտուղու պէշ ալթը եիւզ լիրանըն սայէսինտէ, Ըստամպօլտան ֆիրար.

վէ տիւարը ախէրտէ պիր իշ իլէ մէշղուլ օլուպտա , գօրգուսուզ բէրվասըզ , վէ քէմալի իսթիրահէթ իլէ իմրարը էվգաթ իթմէքլիյէ գարար վէրմիշ օլմաղըլա , իշպու Նիյէթինին իճրասը զըմնընտա , Թէսատիւֆաթը ղարիպէտէն օլարագ , մէրգում տախի Վահանըն ֆիրար իթմէք իչիւն բագիպ օլաճաղը վաբօրըն Թայիֆէլէրինտէն պիրի իլէ , օն ատէթ Օսմանլը լիրասընա բաղարլըգ իթմիշ իտի քի . մէրգում Թայիֆէ տախի վաբօրըն գապտանընա Նիգօլի իչիւն « Թէ յգէմին օղլու » տուր տիյէրէք , մումաիլէյհի Խունան Թօբրաղընա գաչըրաճագ իտի ։

Նիգօլի Վահանըն Ֆիրար իթմէքտէ օլտուղու կիճէ , Սիվրիգօզը պիր իշ պէհանէսի իլէ պաշընտան տէֆ իթտիքտէն սօնրա , չալմըշ օլտուղու բարալարը պիր քէմէր տէրունինէ վազ իթմէքլէ պէլինէ սաղլատը . վէ հէման կիճէլէյին Գասըմբաշատէն չըգուպ Ազապ գաբուսը ճիհէթինէ տօղրու կէլմէքտէ իքէն , Նախճաւան խըրսըզ Պէտիք քէօր սարխօշ օլտուղու հալտէ մէրգումը գարշըլայարագ , « ահ Նիհայէթ եագալատըմ » տիմէքլէ սըգը սըգըյա Նիգօլինին պէլինէ եաբըշտը ։

Ֆիլ վագը Պէտիք ժանըն Թալիմաթը իւզրէ Նիգօլիյի կիճէ կիւնտիւզ արայուպ պուլամատըղընտան , օլ կիճէ հըրսըզըն լայըգըյըլա գաֆայը Թութուպ տօղրու Գասըմբաշայա կիթմէքլէ Նիգօլինին պէյթութէթ իթմէքտէ օլտուղու գուլիպէնին գաբուսընը գըրարագ իչէրի կիրտի, վէ մէրգումը օրատա պուլամատը իսէտէ օտանըն ալթիւսթիւյիւնտէն Նիգօլինին ֆիրար իթմիշ օլտուղունու անլայուպ Ազապ գաբուսընա տօղրու կէլմէքտէ իտի . անճագ շուրասը մալիւմ օլա քի Նիգօլի քէնտի գուլիպէսինտէն չըգար չըգմազ , հէման պիր իքի տագըգա սօնրա Պէտիք տախի մահալլի մէզքիւրէ կիրմիշ իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ Նիգօլի պու մէմուլին ղայրի մումա-

Նաւաթուէն չաշըրուպ, բուլթ կիպի տօնա գալտը․ վէ տէ-րագգապ խըրըսըզ Պէտիկին պու թէշէպպիւսաթը, հէր հալ-տէ ժանըն թէրթիպու թահրիքի իլէ օլտուղունու անլա-յուպ, հայիմանէ պիր սէօյլէյիշ իլէ Պէտիկէ . . ։

— Պէտի՛ք գարընտաշըմ՝նէ՞ իսթէրսին պէնտէն. տէտի։

— Նէ՛մի իսթէրիմ. չալտըղըն բարալարըն եարըսընը իսթէրիմ . . . սէնի հըրսըզը սէնի պէնիմ կէօզիւմի օնպէշ եիրմի մէճիտիյէ իլէ պօխայուպտա քեահատլարը էլիմտէն ալմադ հա . . ։

— Ճանըմ՝ նէ տէյօրսուն չըլտըրտը՞նմը ։

— Պէն նէ տէյօրսամ պիլիրիմ, չունտան չուրայա կիթ-մէյէ եագանը պըրագմայաճաղըմ։

Պէտիք Նիգօլի գատար գուրնազ վէ իշկիւզար տէյիլ իտի իսէ տէ, հալպուքի անտէն չօգ զիեատէ կիւճլի վէ գուվվէթլի իտի, վէ Նիգօլը տախի մէրգումըն պու խա-ւսլէթինի պիլտիկինտէն, գուվվէյի պազուսի իլէ Պէտիկի հագլայամայաճաղընը ագլը քէսէրէք, անճագ հիյլէու տէսիսէ իլէ մէրգումըն էլինտէն եագայը սըյըրմագըլըղըն եօլունու տիւշիւնմիւշ, վէ տէրագգապ զիհնինտէ պիր բըլան թասավուր իտէրէք . . ։

— Պէտիք գարտաշըմ սանա տօղրուսունը սէօյլէյիմմի տէտի ։

— Սէօյլէ պագալըմ։

— Պու իշի սանա խապէր վիրէնին քիմ՝ օլտուղունու էյի պիլիրիմ, անճագ մէրգում սօն տէրէճէ խայըն վէ ալչագ պիր ատէմ օլմաղըլա, իշինի պէճէրտիքտէն սօն-րա, սանա հիչ պիր չէյ վէրմէյէճէյի մալիւմ տիր, վէ Նասըլքի պիլիրսին պիզ պիրիպիրիմիզլէ էսկի վէ սատըգ տօստ օլտուղումուզտան սէնտէն հիչ պիր չէյ կիզլէմէ-յէճէյիմ, իմտի պէնի տինլէ, պիլմիշ օլասընքի պէն հէ-ման պու կիճէ Եունան թօբրաղընա ֆիրար իտէյօրում,

էկէր իսթէրսէն շիմտիտէն թէզլի եօգ պէնիմ իլէ պէրապէր կէլ, օրատա քիմսէ պիզի թանըմազ օլմազըլա պիր տուքեան աչարագ իչէ պաշլարըզ, վէ գարընտաշ կիպի պիրիպիրիմիզլէ պարընըր կիտէրիզ:

Գէտիք պիրազ տիւշիւնտիւքտէն սոնրա, մէրգումըն թէքլիֆինի կիւյա գապուլ իթմիշ կիպի պիր հալ կէօսթէրէրէք «Բէք ալա մատէմքի պէօյլէ իսթէեօրսուն պէնտէ գապուլ իթտիմ կիթտի» տէտի:

Մէրգուման իքի հայլազլար պիրպիրլէրինի տէքէ կէթիրմէք էֆքեարընտա իտիլէր, շէօյլէքի, Նիգօլի պիր ֆըրսաթընա տիւշիւրմէքլէ Գէտիյի վուրուպ թէլէֆ իթմէքլէ մէրգումըն էլինտէն եագայը սըյըրմագ նիյէթի ֆասիտէսինտէ օլտուղու կիպի, Գէտիք տախի վարօրա կիտէր իքէն, էյնայի պահտէ գայըղըն տէրունինտէ Նիգօլյի սիլահլա թէհտիտ, վէ սըգըշտըրըրարագ պարալարը ալըրգտան սոնրա, պիր թագրիպ գայըղը տախի տէվիրմէքլէ մէրգումը տէնիզտէ պօղմագ էֆքեարընտա իտի:

Վէ ֆիլ վագը Նիգօլի ասլա եիւզմէք պիլմէտիքտէն մաատէ, տէնիզտէն տախի զիեատէսի իլէ գօրգար իտի, վէ Գէտիք իսէ անա նիսպէթէն տէնիզտէ ատէթա պալըգ կիպի եիւզէր օլտուղու հասէպի իլէ, քէնտիսի հէր հալտէ գուրթուլաճագ, վէ Նիգօլի տախի միւճէրրէտ պօղուլաճագ էֆքեարընտա իտի իսէտէ, պի հիքմէթուլլահը թաալա մալիւմիւմիւզ օլտուղու վէչհիլէ (էվտէքի պազար չարսուսյա ույամամը) խանի պիլ աքիս Նիգօլի գուրթուլուպտա, քէնտիսի պօղուլմուշ կիթմիշ իտի:

Հէր նէ հալիսէ մէրգուման իքի հայլազլարըն նիյէթը ֆասիտէլէրի պիրի պիրլէրինէ միւշապիհ օլտուղու հալտէ ազապ գարուսընտան կէչէրէք պալըգ խանէ իսկէլէսինէ տօղրու կէլտիլէր, վէ մէզքիւր իսկէլէնին եագընլարընտա պաղլը օլան ուֆաճըգ վէ օյնագ պիր պալըգ գայըղը-

Նըն իրինի չէօզիւպ տէրունինէ աթլատըլար , վէ տէրա-
գապ Պէտիք քիւրէյէ , եարըշտը ։
Մէրգում սըգը սըգըրեա քիւրէք չէքմէքլէ գայըրգ տա-
խի քէմալի սիւրաթլէ հարաքէթ իթմէքլէ պիր չարիեէք
զարֆընտա քէօբրիւյի կէչտիլէր , վէ Թամամ Թօբխանէ
աչըգլարընտա վարըլ օլտուգլարընտա , Պէտիք Նակեահան
քիւրէքլէրի պըրագըրպ օթուրտուղու եէրտէն սըչըրատը ,
վէ սըյրա պըչագ Նիգօլինին իւզէրինէ հիւճիւմ իթմէքլէ ,
« Արթըգ էլիմտէն գուրթուլաճազըն եօգ , թէզ չիմտի
բարալարը չըգար եօխսա պաղըընը տէլէրիմ » տէյինճէ ,
զաթէն Նիգօլինին էֆքեարը տախի Պէտիյին իւզէրինէ
հիւճիւմ իթմէք օլմազըլա , օլ տախի հէման թարֆէթիւլ
այնիտէ պէլինտէն պիր թապանճա չըգարուպ Պէտիյին
կէօյսիւնէ տօղրու աթէշ իտէճէք իքէն , Պէտիք մէր-
գումա մէյտան վիրմէյէրէք հէման պէլինէ սարըլտը , վէ
պու չիտէթլի սատմէլէրտէն գայըրգ տէվրիլիւպ իքիսի
պիրլիքտէ տէնիզէ տիւշտիւլէր քի , Նէվմիճէյի հալին
Նասըլ օլտուղու օգուեանլարըմըզըն մալիւմի օլտուղուն-
տան , թէքրարէ հաճէթ կէօրմէյիզ ։

Սապահլէյին շաֆագ աթար աթմազ պալըգճըլար
Քիւրքճիլէր գարուսը իսկէլէսինին բեյշկեահինտէ Պէտի-
յին Նաշէսինի կէօրտիւքլէրի կիպի . Իւսկիւտար գայըգ-
ճըլարը տախի Գըզ գուլէսի աչըգլարընտա պաթմըշ օլան
պալըգ գայըղընը պուլուպ սահիպինէ թէսլիմ իթտիլէր ։

Պու վագաանըն Նասըլ օլտուղունու , Ըսթէլեօ իլէ Վա-
հան , վէ Եագօմիտէն պաշգա հիչ պիր քիմսէ պիլմէ-
տիքլէրինտէն . հէրքէս կէօնա կէօն մանալէր վէրտիքլէրի
կիպի , օլ կիւնիւն ագշամը բայիթահտըմըզտա թապ օ-
լունան պիր ֆըրանսըզ ղազէթասընտա , ժան աթի իւզ
զիքր հավատիսի օգունտու , « Պու սապահ Քիւրքճիլէր
գարուսը իսկէլէսի բեյշկեահինտէ մաղրուգէն վէֆաթ

իթմիշ օլան պիր ատէմին նաշէսի պուլունտուղու կիպի աէնիզին իւզէրինտէն տախի էսկիճէ պիր շապգա պուլունմուշ տըր, պու վագաայի միւէլլէմէ հագգընտա, ալտըղըմըզ մալիւմաթը մէվսուգ այէ նէզարէն, մաղրուգ օլան շախս խըրըսըզ Պէտիք Նամըյըլա էսկի պիր հայլազ օլուպ, քէնտի կիպի կիրուհը էրագիլտէն օլան պիր րէֆիգի իլէ պէրապէր, հէր նէ սէպէպէ մէպնի իսէ պիր պալըգ գայըղընա րագիպ օլտուգլարը հալտէ գայըգ գաղաէն տէվրիլիպ. իքիսի պիրտէն պօղուլմուշլար իսէտէ, անճագ պիրինին նաշէսի պուլունապիլմիշ տիր: »

Ժան պալատէ մուհարրէր հէվատիսի օգույուպ կէրէք խըրըսըզ Պէտիյին վէ կէրէք տիւշմանը օլան Նիգօլինին Թէլէֆ օլտուգլարընը անլայարագ վէֆգէլատէ սէվինմէքտէ իտի, ֆիլվագը մէրգում, բարալար իլէ խիւզիւյի էլտէն տէմէմիշ իտի իսէ տէ, քէնտի զիւյիւմիւնճէ հիչ օլմազսա Նիգօլի կիպի Թէհլիքէլի պիր տիւշմանտէն գուրթուլա պիլմիշ իտի:

Ժան մէգքիւր պըրըլանթա խիւզիւյիւն տախի Նիգօլի իլէ պէրապէր ղայպու նապէտիտ օլտուղու էֆքեարընտա իտի:

Իշթէ Նիգօլի պէօյլէ պիր ղարիպ Թէսատիւֆ իլէ, սէֆալէթինի մուճիպ օլտուղու ատէմին վասէթասըյըլա էօլիւմտէն գուրթուլուպ, վէ խինէ միրգումըն Թահտը հիմայէթինտէ օլարագ վաբօրըն գամարասընտա խաթմաքտա իքէն, Ըսթէլխօ վաբօրըն հէքիմի իլէ գամարատէն իչէրույէ կիրտի:

Թապիպ տըգգաթը Թամմէ իլէ Նիգօլիյի մուայէնէ իթտիքտէն սօնրա պաշը մուպիճէլէր Թէրթիպ իթտի, վէ Նիգօլի մէգքիւր իլաճլարըն Թէէսիրի իլէ եավաշ եավաշ քէնտիսինի պուլարագ կէօզլէրինի աչտը, վէ ղաթէն չաֆագ աթըպ օրթալըգ աղարմըշ օլմաղըլա, Նիգօլի պաւ-

լուծատուքը մահալի լայըղքըյընտա կէօրիւր , վէ տէհշէթլի պիր ըշըղ կէօրմիւշ զաննըյլէ քէնտու քէնտուսիւնէ սէօյլէ-չէրէք « Ամա՜ն եարապպիմ նէ տէհշէթլի ըշըղ տըր , տուր . տէմէքտէ իտի :

Ըմթէլիօ մէրգումըն եանընտա եազըլըշըս « Պիրատէր ըշըյա կէօրմէքտէ տէյիլսինիզ , մուհաքգաքքէն տէնիզտէ պօղուլմաք իւզրէ իտինիզ քի , ճէնապը Ալլահըն մուավէ-նէթի վէ սօնրա պէնիմ տէրատէր պուլունման (Վահանը կէօսթէրէրէք) չու մէրտ տէլիգանլըղըն վասէթասըյլէ գուրթուլտու պիլտանը տէյինճէ . . . :

Նիգօլի ագշամտան պէրի պաշըընտա կէլէն հալլէրի խա-թըրլայարագ ըշըյա օլմատըղընը անլատը , վէ հէման է-լինի պէլինտէքի քէմէրէ կէօթիւրիւպ մէվճուտ օլտուղու-նու թասդիգ իթտիքտէն սօնրա չէհրէսինտէ պիր պէ-շաշէթ կէօրիւլտի , վէ Ըսթէլիօնըն « Սէնի պու մէրտ տէ-լիգանլը գուրթարտը » տէմէսի իլէ , կէօղլէրինի Վահա-նա տօղրու չէվիրիւպ , մէրգումը անը վահշիանէ թանըտը , վէ տուշմանը հայրէթ օլարագ եիւքսէք սէսա իլէ պիր ահ չէքիւպ պայըլտը գալտը :

Վահան իլէ Ըսթէլիօ հէքիմին իհթիմամըթէն պըրագըմըշ օլտուղու գուհլամը մէրգումա գօղլատարագ ագլընը պա-շընա կէթիրիւլէպիլտիլէր , վէ մէրգում անըրգը պիր սէսա իլէ Վահանա խիթապէն . . . :

— Ահ՝ նէ տէյօրսուն պիրատէր տէմէք օլուրքի սիզ պէնի խէլաս իթտինիզ է՞յլէ մի . . . ամա՜ն եարապպիմ նէ զարիֆ հալ տըր պու . . . տէմէք քի եօմրիւմի սիզէ պօրճլույում , ահ թէշէքքիւր իտէրիմ , տէտի :

— Շիմտի թէշէքքիւրիւն սըրասը տէյիլ տըր , ամճագ նասըլ օլտունուզ , պիր եէրինիզտէ արըզ հիս իտիյօր-մուսունուզ :

— Համտօլսուն էյիյիմ, ամճագ պիրազ եօրղունլուղըմ վար :

— Լաքին վաբօրըն հէքիմի սիղի էյի հալտէ կէօրաիւ։

— Տէմէքքի պէն պիր վաբօր տէրունինտէ պուլուն-մագտայըմ։

— Ըսթէլեօ մէրդումըն սէօզիւնէ ճէվապ օլարագ . . ։

— Էվէթ Շիրայա իշլէմէքտէ օլան (Աքիլլա) նամ թիւճ-ճար վաբօրունտասընըզ քի, ադշամ իւսթիւ հարաքէթ իտէճէք տիր, ադշամա գատար տահա վագթինիզ վար, իսթէրսէնիզ տըշարը չըգըպ տա էկէր պօղուլմամըշ իսէ արգատաշընըզը պուլաբիլիրսինիզ։

— Վագըա արգատաշըմ ճանըմա գաստ իթմէք էֆ-քեարընտա իտի իսէտէ, պէն եինէ մէրդումըն պօղուլ-մասընը իսթէմէտիյիմ կիպի եիւզինիւտէ կէօրմէյի իդ-րաք իթմէքտէյիմ։

— Մատէմքի, սիզէ գաստը վարըմըշ նի՞չին մէրդու-մէ հիւքիւմէթէ թէսլիմ իթմէյօրսընըզ։

— Պէն հիչ պիր վագըթ հիւքիւմէթէ միւրաճաաթ ի-տէմէմ, զիրա մէրդումըն պիր տէրէճէյէ գատար պանա գաստ իթմէյէ հագգը վար տըր։

— Աճայի՛պ, նա՞սըլ հագգը օլապիլիր։

— Զիրա մէրդումըն զէվճէսի պէնի պաշտան չըգար-մըշ օլմագըլա, պիր սէնէտէն պէրի տիրքի մուամէլէյհա իլէ մինասիպէթ բէյտա իթմիշ իտիմ քի, կէրէք գօճասը վէ կէրէք գարընտաշլարը, քի ճիւմլէսի սատըգ ահ-պապլարըմ իտիլէր, իթտիյիմ խըյանէթէ պէտէլ հէր հալ-տէ պէնտէն ախզը ինթիգամ իտէճէքլէրի շիւպհէսիզ տիր, իմտի էկէր սիզ վէ եախօտ գապտան պէնտէնիզի Շիրայէ կէօթիւրմէք իսթէմէյուպտա տըշարը չըգմագա մէճպուր օլուրսամ էօմրիւմի գուրթարամազսընըզ պէհուտէ օլաճագ-տըր, չիւնքի հէր հալտէ մէրդումըն պէնի էօլտիւրէճէք-լէրտիր։

Նիգօլինին պու եալան սէօզլէրի ըրհէթէ գարըն կի-

պի օլմաղըլա Վահան իլէ Ըսթելլօ ինամառըլար խաէտէ ; Վահան իչի պիր էյիճէ թաասուր իթմէք իսթէյուպ . . ։

— Լաքին կիճէնին նըսֆընտա տէնիզտէ նէ՞ իշինիզ վար իտի , տէտի ։

— Պէնտէնիզտէ օրայը սէօյլէ յէճէքտիմ , շէօյլէքի մէր-հումէ իշվէպաղ գարընըն էլինտէն Իզմիրէ գաչմագ էֆ-քեարըյըլա պու կիճէ գայըգըլա Նէմցէ վափօրլարընտա գահվէճիլիք իթմէքտէ օլան պիր ահպապըմըն միւրաճա՛-աթ իտէճէքտիմ քի . մէրհումէնին գօճասը տախի կիւյա կէօնտէրիյէ կէլմէք պէհանէսի իլէ պէրապէրիմտէ պու-լունմագտա իտի , հալպուքի տէնիզէ աչըլտըղըմըզտա մէրհում պէնի գաթլ իթմէք իչին ուզէրիմէ հիւճում , վէ պէնտէնիզ տախի թալյըի քէնտիմի միւտաֆաա իթ-մէքտէ իքէն գայըգ տէվրիլիպ իքիմիզ պիրտէն տէնիզէ տիւշտիւք ։

Պալատէ իշար գըլընտըղը կիպի Նիգօլինին տուղտույի խալանլար ինթիմալտէն պայիտ օլմատըղընտան քեամիլէն ինանըրտը , վէ Ըսթելլօ իլէ Վահան մէրհումը Իզմիրէ կէօթիւրէճէքլէրինի վատ իթտիքլէրինտէ , Նիգօլի վէֆ-գէլատէ սէվինիւպ ըզհարը թէշէքքիւր իթմէքլէ . . ։

— Համտ օլսուն քէնտիմի իտարէ իտէճէք գատար պարամ օլմաղըլա , սիզէ լազըմ կէլէն ուճրէթի տախի վէր-տիքտէն սօնրա , պէն Իզմիրէ վէ խասըտ Ծիրայա չըգարը-ղըմըզտա տախի պիր տիւքեան աչըպտա նամուսըմ իլէ կէչինէպիլիրիմ զաննը իտէրիմ , տէտի ։

— Հայ հայ էլպէթտէ կէչինիրսինիզ , վէ շու տախի մալիւմին օլսուն քի կէրէք պէն վէ կէրէք սինեօր Ըս-թելլօ սիզտէն ուճրէթ գապուլ իթմէքլէ խարտըղըմըզ ինսանիյէթի աքճէ իլէ սաթան ատէմլէրտէն տէյիլիզ , տէտի ։

Վափօր ագշամ ուսթիւ եօլա չըգուպ , Վահան իլէ Նիգ

գօլի այրը այրը էֆքեարլարտա օլտուգլարը հալտէ վաթանլարընը թէրք իթմէքտէ իտիլէր ։

Նիգօլի հէր նէ գատար տօղրուգու կիւնտէն պէլլու խասպասաթ վէ ճինայէթ իլէ մէէլուֆ վէ ռօն տէրէճէ ախլագը պօզուգ պիր ատէմ իտի իսէտէ, Վահանըն քէնտի հագգընտա իճրա իթմիշ օլտուղու խըյանէթ . գալպինէ մէֆգէլատէ թէէսիր իթմիշ իտի, չիւնքի Վահանը մանէն էօլտիւրմիւշ օլտուղու հալտէ մէրգում մատտէթէն քէնտինի էօլիւմտէն գուրթարմըշ օլտուղունու խաթըրընա կէթիրտիքճէ, պու հալ վարա վարա մէրգումըն ախլագընը թէպտիլ իթմէքլէ, իթտիյի խասպասաթէ նատիմ օլարագ պիր թէտրիճ թարիգը իսթիգամէթէ սալիք օլմագտա իտի ։

Էրպապը ճինայէթին վէ հէր նէվի տույի ախլագ սահիպի օլանլարըն էքսէրիսի իճրա իթտիքլէրի քէմլիյէ պէտէլ էյլիք վէ խըյանէթ կէօրտիւքլէրինտէ, պիր տէրէճէյէ գատար ըսլահը նէֆս վէ թէպտիլի ախլագ իտէճէքլէրի զաննը գավիյինտէ յիզ ։

Փիլ հագիգա Վահան Նիգօլինին քէնտուսյէ իթմիշ օլտուղու տիւշմէնլիյի պիլմէմէքլէ վէ սըրֆ խըյանէթինտէն թահրիք օլարագ տիւշմէնինէ էյլիք իթմիշ օլտուղու հալտէ, եա Իսայու Մէսիհ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինին «տիւշմէնինիզէ էյլիք իտինիզ» պույուրտուղու կիպի, պիր ատէմ քէնտի տիւշմէնինի պիլիպ թանըմագլա, քէմլիյէ պէտէլ էյլիք իտէնլէրին տիւնեա վէ ախրէթ նայիլի միւքեաֆաթ օլաճագլարընա շիւպհէ՞մի վար ։

ՕԹՈՒԶ ԻՒՋԻՒՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՄՈՒՀԻՊ ՊԷՑԻՆ ՄԷՍՈՒԼԻՑԷԹԻ

Վահանըն ֆիրար իթմիշ օլտուղու հավատիսի եվվէլա Մուհիպ պէյ տույմուշ իտի , չիւնքի միրի մուամիլէյհ մուլիւմիւմից օլտուղու կիպի , Բանկալթի մէզարլըղընտա վագըը քիլիսատէ միւսթախտէմ ղարիպ բաբաղըն վաքէթասըյըլա , Վահանտան պիր մէքթուպ ալըպ իթմիշ իտի քի , մէքթուպը մէզքիւրտէ մուամիլէյհ ֆիրարընըն էսապապը միւճիպէօլնի չու վէչհիլէ պէյան իտէրէք էօղլը ալըլէմէքտէ իտի ,

Կիրատէրը բուհպէրապէրիմ էֆէնտիմ ճէնապլէրի

« Խնտի աճիզանէմտէ հէր չէյտէն զիխատէ գըյմէթտար օլան նամուսըմ իլէ պէրապէր , մինէլգատիմ ճանմթէնիմտէն էֆզուն սէվմիշ օլտուղում Հըրիսթոսմէսի տախի միւէպպէտէն զայլ իթտիքտէն սոնրա , արթըգ Ըստամպօլտա տուրուպտա , երթու ալէմըն սէնկի թանըտըվէ չունուն պունուն սիթէմտեմից պատըշլարընտա հէտէֆ օլմագտան իսէ , թէրքը տարու տիյար իթմէքլիյի մինասիպ կէօրտիւմ » ։

« Վագա՛ա չիմտիքի հալ վանըը թարաֆտա կիւնէճէյիմի պիլմէզ իսէմտէ , իլք չըգաճաղըմ իսկէլէտէն , Նէրէտէ պուլունտուղումու , իշպու մէքթուպը ալըբ թէսլիմ իտէն հիւրմէթլիւ զաթտան անլայապիլէճէյինից տէրքեարտըր , հէր նէ գատար ֆիրարըմտան տօլայը հիւքիւմէթը սէնինէ զաթը ալինիզի մէսուլ թութաճաղը մէլհուզ իսէտէ , հալպուքի զաթը ալինից կէրէք պէյ բէտէրինիզին նուֆուզը , վէ կէրէք պուլունտուղունուզ հալու մէվգը

սայէսինտէ քէնտինիզի սուհուլէթ իլէ գուրթարապիլիր-սինիզ տէյու զանն իտէրիմ, չայէտ զաննը ահիզանէմին ըքսիսի վուգու պուլուրսա, եանի զաթընըզը թաղեիգ վէ թէքտիր իլթիփաքլէրին մէրգում բաբազըն վասէթասըյըլա զէնտէնիզէ պիլտիրտիյինիզ հալտէ, ասլա վագըթ ղայպ իթմէքսիզին, վէ հէր կէօնա ըինճու աղապը կէօզիւմէ ալարագ հէման Ըստամպօլա կէլէճէյիմէ զէրրէ գատար շիւպհէնիզ օլմասըն ։»

ՄՈՒՀԻՊՊԻ ՍԱՏԸԳԸՆԸՋ ՎԱՀԱՆ

Մուհիպ պէյ պապատէ իշար գըլընան մէքթուպըն մա-թլինտէն վուգույի հալի քեամիլէն անլատը, հալպուքի միրի մումաիլէյհին պաշընտան սէվտա բուզիկեարլարը էտմէքտէ օլուպ, պու կիպի իշլէրին իւզէրինէ տիւշիւն-մէյէ վագթի եօղուտը, անճագ Վահանը, ֆիրար իթ-տիյինէ պիր տէրէճէյէ գատար մազուր թութմագլա, վուգու պուլաճագ ահվալին նէթիճէսինէ միւնթազըր օլ-լարագ, ասըլ քէնտի տէրտինի տիւշիւնմէքտէ իտի ։

Ֆիլվագը միրի միւշարիլէյհ էլէմը տէրունինի աննուտա-պիլմէք էմէլի իլէ իչքի իչրէթէ տէվամ, վէ չօգլուգ գօ-նաղատա կէլմէյուպ կիրուհը ըինտանը մէյաշամ իլէ կէ-ճէ կիւնտիւզ իւնսու իւլթիֆաթ, վէ պու սուրէթլէ սէր-մայէյի էօմրու նամուսընը իթլաֆ էթմէյէ պաշլամըշլարը-քի, ժան մումաիլէյհին պու հալինի այնի ֆըրսաթ ատտ-իտէրէք, Վահանա եարըմըշ օլտուղու կիպի Մուհիպ պէյի տախի պիր տուզաղէ տիւշիւրմէք էֆքեարինտէ իտի, զի-րա մէրգումըն Վահան իլէ Մուհիպ պէյին մապէյնլէր-ինտէ նէշր իթմիշ օլտուղու ֆէսատ թօխումլարը, իսթէ-տիյի սէմէրէյի հուսուլէ կէթիրմէմիշ իտի ; եանի միրի մումաիլէյհ Վահանըն ախլագը պօզուգ պիր ատէմ օլտու-ղունա ինանտըղը հալտէ տախի էլան մէրգումըն սա-

տրդ. ահպապը օլմաղըլա , պիթթապի Հռիփսիմէնին մու-վաճէհէսինտէ քէնտինէ բաղլէն Վահանը թաասսուպ վէ իլթիզամ խաճէճէյի մէլհուզ օլուպ , պու սէպէպտէն Մու-հիպ պէյին Հռիփսիմէ իլէ բէյտա իթմիշ օլտուղու մի-նասէպէթը տօստանէնին քէնտի հագգընտա խայըրլը օ-լամայաճաղընա աքլը քէսէրէք , էվէլ էմիրտէ իշպու մի-նասէպէթի գաթ իթտիքտէն սօնրա , էֆէնտիլէրինին էմրի իլէ Վահանըն յէրինէ միրի մուամէլէյհին մաղազայէ նէ-զարէթ խաճէճէյի իհթիմալըն տախիլինտէ պիր մատտէ օ-լուպ , շայէտ պէօյլէ պիր հալ վուգու պուլտուղունտա օլ վաքըթ քէնտիսի իսթէտիյի կիպի տօլապընը չէվիրէ-մէյճէյի հիսապ իթմէքլէ , պունուն տախի սէրիան պիր չարէսինի տիւշիւնմէքտէ իտիէն, իշ քէնտի տիլխահը իւզ-րէ այարլայըլա կէլմիշ իտի ։

Շէօյլէքի միւֆսիտի մէրգում Վահանըն վուգույի ֆի-րարընը մէմնունիյէթը ազիմ իլէ տույուպ , էվէլա մա-տամ Տէրպանեան իլէ պու մէսէլէ հագգընտա միւշավէ-րէ իթտիքտէն սօնրա , իշպու ֆիրարը մատտէսինէ կէօնա կէօն բէնկլէր , վէ միւֆսիտանէ մանալէր վիրէրէք մատամ Տէրպանեան կիպի մէքատիր չինսա վէ ալիճէնապ զա-թըն զիհնինի պիր մէրթէպէ չէլմիշ վէ գանտըրմըշ իտի . Մումաիլէյհ միւֆսիտի մէրգումըն թահրիքի , վէ պաշըլըճա զէվճէսի օլաճագ մէլունէնին իզվայի չէյթա-նիյէսի իլէ , սայէսինտէ քէսպը սէրվէթու իթիպար իթ-միշ օլտուղու , վէ ատէթա վէլինիյմէթի մագամընտա օ-լան Սէրմէտ պէյէ աթիւզ զիքր մաալտէ պիր Թէզկիրէ իրսալ իթմէյէ ուլթանմըշ իտի ։

Թէզկիրէյի մէզքիւրէյի ժան քէնտիսի գալէմէ ալըպ չօրպաճըըսընա տախի իմզալաթմըշ իտի քի շու վէչհիլէ եազըլմըշտըր ։

Մխուրվէթլիւ էֆէնտիմ ճէնապլէրի

«Նանքէօր մը մէլուն Վահանըն իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու սըրդաթը մէզմումէտէն տօլայը գօմբանեամըզըն կէրէյի կիւպի սէքթէտար օլմասը մալիւմը ալիլէրի տիր, մէրգում գանունէն թէվգըֆ մէ իսթինթագ օլունուպտու, կէրէք Նուգուտը մէսրուգայը, մէ կէրէք ինտիմնէ ալին մըրա գըյմէթի մէ ալէլ խուսուս միւթէվէֆֆա վալիտէմին պէնտէլէրինէ եատիկեար մէգտամըյըլա վէրմիշ օլտուղու միւսէննա պըրլանթա եիւզիւյիւն իսթիրտատը մէմուլի գավիսինտէ իտի իսէ քտէ, մէսմուլի ալիլէրի պույրուլտուղու կիպի, էսնայի մուհաքեմէտէ մախատումը ալիլէրի Մուհիպ պէյ հէնապլէրինին, մէմուլին զայըք սուրէթտէ օլարագ Նանքէօրը մէրգումը իսթիսհալու միւտաֆաայէ ձալըշմասըյըլա, պիթթապի մահքեմէճէ պիր գարարը գաթի վէրիլէմէյուպ, անճագ սարիգը մէզպուր մաւգուֆգալթէն հապս օլունմաղըլա իսթինթագընա տէվամ օլունմագտա իքէն, պու տէֆա եինէ միրի մումաիլէյհ զաթը ալիլէրի Նամըյըլա պիզէ բաղմէն մէրգումա քէֆալէթ իթմէքլէ մահբուսաան չըգարտըպ մէ չէնտ կիւն սօնրա տախի ֆիրար իթտիրմիշ օլմաղըլա սարիգը մէրգումըն չէրիքի օլտուղու էզհէր ճիհէթ անլաշըլմըշ տըր։

Իմտի կէրէք Նուգուտը մէսրուգայը, մէ կէրէք մէզքիւր պըրլանթա եիւզիւյի գանունէն Մուհիպ պէյտէն թալէպ իտէճէք օլտուղում մաւգարրէր օլուպ. խահնախահ միրի մումաիլէյհին ալէյհինէ տավայէ գըյամ իթմէքլիյէ գարարը գաթի վիրմիշ իսէմտէ. հալպուքի իյճապը իճրասընա թէշէպպիւս իթմէզտէն էվվէլ պիր քէրրէ զաթը ալիլէրինէ պիլտիրմէք տախի վազիֆէյի նէզաքէթտան իթմիշ օլտուղում մալիւմը ալիլէրի պույրուլտուղտա, խուսուսը մէզպուր հագգընտա հէր նէ էմրինիզ օ-

լուքսա պիր ան ազատէմ Թարաֆը անհիզանէմէ պիլտիրմէ-նիզ սիյագընտա, իշպու Թէզկիրէյի անհիզանէմ սահիպը սէնավէրիլէրինէ Թիսաար գըլընտը:

Գ. ՑԷՐԳԱՆՆԵԱՆ

Սէրմէտ պէյ քէմալի սըյըրգըլըրգըլա եազըլմըշ օլան իշ-պու մէքթուպը օգուեունճա, սօն տէրէճէ հիտէթլէնտի, վէ զաթէն միրի մումաիլէյհ իհթիյար օլմագըլա հէմ իթ-տիյլի էնտիշէտէն ատէթա նուզուլ ինտիրմիշ կիպի սըհհէ-թինէ խալէլ կէլմիշ իտի:

Սէրմէտ պէյ զաթէն պիր վագըթտան պէրու էվլա-տընըն հալինտէ պիր Թէպէտտիւլաթը զարիպէ, վէ պիր Թէսէյյիւպ միւշահատէ իթմէքտէ իտի քի, պու հալ մի-րի մումաիլէյհին վէսվէսէսինի մուճիպ օլարագ, պու խուսուստա մախսուսմինտէն իյզահաթ Թալէպ իթմէք նի-յէթի իլէ պիր քաչ տէֆա մումաիլէյհի կէօրմէք իսթէ-միշ իտի իսէտէ, հէր տէֆասընտա ուշագլար ինհիրազ իլէ Մուհիպ պէյին չօքլուք գօնագտա կէլմէտիկինի խա-պէր վիրմիշլէր իտի քի, պու հալ իհթիյար պէտէրին պիւս-պիւթիւն պատլյի եսէֆի օլմուշ իտի:

Միրի միւշարիլէյհ քէմալի եսէֆի տէրտուն իլէ էվլա-տընըն իթթիխազ իթմիշ օլտուղու պու նապէճա Թարիքի, վէ անտէն Թէվէլլիւտ իտէճէք օլան մէնասէպէթսիզ հալ-լէրի միւլահազա իթմէքտէ իքէն, պալատէ մուհարրէր մէքթուպուն մաալի եսէֆ իշթիմալինտէն Մուհիպ պէյին տէհշէթլիւ պիր ճինայէթ իլէ տախի իթհամ օլունտու-ղունու, վէ պու նամուսսուզլուգ իսէ տօղրուտան տօղրու-եա քէնտինէ, եանի խանէտանը նամը ալիսինէ այիտ օ-լաճաղընը Թահար Թէֆէքքիւրէ ալընճա հիտէթինտէն պէթէշ քէսիլմէքտէ իտի:

Նասըլքի տէմինչիգ Սէրմէտ պէյ հիյլէու տէսիսաթլէր-

աէն իջրաճ խաէր տօղրու վէ սաֆթիյնէթ ֆադալթ Թիյզ մէշրէպ վէ հիտէթլի պիր զաթ օլուպ, հէր շէյտէն գի-խատէ նամուս ճիհէթլէրինէ վէֆգէլատէ էհէմմիյէթ վէ-րիր օլմաղըլա, հիչ պիր վէչհիլէ մախտումինտէն պու կի-պի ատի պիր խըյանէթ մէմուլ իթմէզ իտի իսէտէ, չի ֆայիտէքի մէքթուպը մէզքիւրըն աէհչէթլիւ մաալինէ կէօրէ. «Մատէմքի խըրսըզլըգ թէօհմէթի իլէ միւթթէ-հիմ օլան Վահանը էմնայի մուհաքէմէտէ թաաահհուպ, վէ միւտաաֆաա իթմիշ, վէ հալթաա պաաէլ մուհաքէմէ մէրգումա քէֆալէթ իտէրէք մահբուսատան չըգարըլմըշ՝ վէ մէրգում տախի պունտան իսթիֆատէ իթմէքլէ ֆի-րար իթմիշ իտի», իմտի հէրքէսին, կէօրիւնէն իմարէ-լէրին հիւքմիւնճէ Մուհիպ պէյէ աաէթա Վահանըն մուավինի նազարըյըլա պագաաճագլարընը, վէ հիչ օլմազ-սա, սարիգը մէրգումըն ֆիրարընը թէսհիլ իթմիշ տիր գիւյիւմիւնէ զահիպ օլաճագլարը թապիյի վէ աէրքէար իտի ։

Սէրմէտ պէյ մախտումի իլէ Վահանըն պէյնինտէ օ-լան մունասէպէթը գատիմէյի պիլիր իտի իսէտէ, հալպու-քի քէնաի րէյինէ մուխալիֆ օլարագ, վէ աղիմ պիր մէսուլիյէթ աէրիւհտէ իթմէքլէ, էմնայի մուհաքէմէտէ հէմ չիքեայէթճի վէ հէմ չէֆաաթճըըզ իտէճէյինի վէ պունտան գաթիյէն հիչ մալիւմաթը օլմատըղը հալտէ, քէնաինինինամու իթիպարըյըլա մէրգումա քէֆալէթ իտուպ տա մահբուսատան չըգարտաճաղընը ասլա մէմուլ իթմէտիյի կիպի, միրի մուամիլէյհ պու կիպի հալլէրին տօղալուք վէ ահզապըլըղ հուսուսը խարիճինտէ չէյլէր օլտուղունտու միւլահազա իթմէքլէ, միւճէրրէպ պու իշտէ պաշգա պիր էսրար օլաճաղընը քէշֆ իտուպ, մահզա օղլունու խը-թիճվապ իտէրէք պու հալի անլայապիլէճէյինէ գա[illegible] վէրտի, վէ տէրագապ դօնտադտա պուլունան ուշագը[illegible]

ճէլպ, կի հէր նէրէտէն իսէ Մուհիպ պէյի սէրիան պուլուպ կէթիրմէլէրինէ տայիր էվամիրի շէտիտէ իթա իթմիշ իտի ։

Ուշագլար էֆէնտիլէրինին էմրի մուճիպինճէ Մուհիպ պէյի էօթէպէրի բէք չօգ արատըրտըգտան սօնրա, նիհայէթ Գալաթա ճիվարընտա օլան մէյխանէլէրին պիրինտէ Զիւմրէյի Պատէքէշան իլէ պէրապէր պատէնուշ վէ նիմմէսթ օլտուղու հալտէ պուլտուլար, վէ անճագ աքշամ իւսթիւ գօնաղա կէթիրէպիլտիլէր, միրի մումաիլէյհին կէլտիկինի Սէրմէտ պէյէ խապէր վէրտիլէր ։

Մուհիպ պէյ Վահանա քէֆալէթ իտիւպտէ մահբուսիէտան չըգարտըղը օլտուղու իչին պէտէրինին սիթէմու-աէրղէնիշինէ հէտէֆ օլաճաղընը պիլիր իտի իսէ տէ, մէրգումըն ֆիրարընտան տօլայը միւսիւ Տէրպանեան թարաֆընտան իչէ պաշգա րէնկլէր վէրիլէճէյինի, եանի քէնտիսինին տախի Վահան կիպի խըրսըզլըգլա իթհամ իտիլէճէյինի խաթըրընտան պիլէ կէչիրմէմէքտէ իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ Մուհիպ պէյ պէտէրինին օտասընա կիրտիյի էսնատէ. մումաիլէյհ էպէյինճէ խասթա օլտուղու հալտէ եաթաղընտա եաթմագտա օլուպ, մախտումինի պարիտ պիր մուամէլէ իլէ գապուլ իտէրէք եիւզիւնի էքշիթտի ։

Միրի մումաիլէյհ պէտէրինին թավրու հէյէթինտէն վուգուայի հալի անլայուպ, վէ էվէլա քէնտիսի քէլամէ աղազ իտէրէք . . . ։

— Բէտէրը ազիզիմ նիչին խաթըրխօրաննուզ քէյֆսիզմիսինիզ . . . տիմէքլէ մումաիլէյհին եաթաղընա եագլաշուպ տէսթինէ բուս իթմէք իսթէտի ։

Միրի մումաիլէյհ հիտէթլէ էլինի կէրի չէքտի, վէ ղազէպնագ պիր նիկեահ իլէ մախտումինէ պագարագ . . ։

— Ա՛հ խայըն սէնին կիպի խայըրսըզ էվլատա մալիք

օլան պիր բէտէրին հալի պաշգա կէօնա օլաբիլի՞ր մի, տէտի։

— Ամա՛ն բէտէրը ազիզիմ նէ՞ տէյօրսունուզ, գա՛նը հալիմտէն թէշէքքի իթմէքտէօյնիզ։

— Թէշէքքիւրէ շաեան հիչ պիր հալին եօգ քի։

— Գապահաթըմըն նէ՞ օլտուղունու պէեանէ հիմմէթ պույուրու՞մուսունուզ։

— (Հիտէթինատէն ածը ածը կիւլէրէք) Գապահաթընը մը, հայըր հիչ պիր գապահաթըն եօգ. անճագ էկէր սէնի խապէրը մախսուս իլէ ճէլպ իթմէզսէյտիմ, պէլքի ճէնազէմտէ պիլէ հաղըր պուլունմազ. իսթէմէյէճէքտին, եազըգ եազըգ շու սինու սալիմտէ պանա եարու մուաֆին օլաճագ եէրտէ, կիտէ կիտէ նասըհաթ տինլէմէզ, սէօզ անլամազ, սէրքէշ վէ եարամազ օլտուն։

— Հաշա վէլինիյմէթիմ, պէնտէնիզ սէրքէշլիք վէ եարամազլըգ սըֆաթլարընը հիչ պիր վէչհիլէ գապուլ իտէմէմ։

— Էվէթ սինինին քէմալէ իրտիքճէ ագըլըն պաշըընա կէլիր իւմիւտինտէ իքէն, պիլ աքիս վէֆգէլատէ պիր եարամազ օլտուն, լաքին պիլմիշ օլասըն քի պու հալ պէօյլէ տէվամ իտէմէզ, վէ պէն ճէտ պէ ճէտ ճանըմ կիպի մուհաֆազա իթտիյիմ նամուսըմը սէնին կիպի խայըրսըզ պիր էվլատըն վասըթասըյլա պայիմալ օլմասընա թահամմիւլ իտէմէմ։

Մուհիպ պէյ բէտէրինին պու սէօզլէրինտէն ֆէնա հալէ տօզուլարագ պաշտան այաղէ գատար թիթրէտի, վէ տօզուք պիր սէսա իլէ . . ։

— Աֆֆ իտէրսինիզ բէտէր, պէնտէնիզ մինղայրի հատտին ապու ճէտտիմին նամուսընը մուհաֆազա իթմէք խուսուսընտա ճանըմը տախի պիլ իֆթիխար ֆէտա իթմէյէ հազըրըմ, անճագ բէնա իտէրիմ, սուչում հէր նէ իսէ

աչըգտան՞, աչըգա սէօյլէյին՝ քի պէնտէնիզտէ անլայսուպ անէ կէօրէ քէնտիսինի միւտաֆա՛ա իտէյիմ, ըսաւ ։

— Ա՛ սուչունու անլամադ մը իսթէյօրսուն , բէք ալա , պույուրուն , իշթէ պիր նամուսսուզլուգ մէյտանէ չըգ քի , մահզա բէյ յիմէ մուխալիֆ օլարագ սէնին խօտա էքրանէ հա-րաքէթինտէն նէշաթ իթմիշ տիր , ա՛հ Մուհիպ պու աֆֆ օլունուր դապահաթ տէյիլ տիր ։

Վէ միրի մուհաքիլէյէ միւսիւ Տէրպանստանտէն ալըդ-ըթմիշ օլտուղու մէքթուպը էլլէրի թիթրէյէրէք մախ-սուսիյէ թագտիմ իթմէքլէ , « Շիմտի պու մէքթուպը օգուրսան ինթիսար իթմիշ օլտուղուն դապահաթըն ալէ-րէճէսինի անլարսըն » տէտի ։

Մուհիպ պէյ թաաճիւպ իլէ մէքթուպը ալարագ օգու-մայա պաշլատը , վէ օգուտուգճա պիչարէ տո՛, լիգ անլըրըն պէնզի սարարըպ վէ տիզլէրինին պաղը քէսիլէրէք , ա-տագ խուսթի անթրամայուպ հէմէն եան դանէրէսինին իւ-զէրինէ տիւշի վէրտի ։

Սէքմէտ պէյ պիր միգտար սիւքիւթտէն սօնրա այա-ղա դալգտը , վէ աղիմ պիր վագար քէսպ իտէրէք , քէնտի քէնտինէ « Անլաշըլտը անլաշըլտը » տէտիքտէն սօնրա , բարմագլարընը եադմասա օլան մէզքիւր տէհշէթ-լիւ մէքթուպը հիտէթ իլէ ավուճընըն իչինտէ էզէրէք տաանըն օրթասընա ֆըրլաթտը , վէ բէտաէրինէ խիթապէն...։

— Ա՛հ բէտէրը ադիդիմ , տիւնեատէ պուլունան քէրիհ վէ պունտան տահի պիր ալչագլըդ օլամազ , էվէթ պու ալ-չագ տաէմին էֆքեարը սիզտէն բաշգա թուլթմազ տըր , տէտի ։

— Ահ քէրաշքի եալընըզ բաշգա մէտէնիյէտ օլասըդ , պէն մինդայրի հաստոսին սայէյի չահանէտէ , պին լիրայը տա-թա պին ղուրուշ էօտէր կիպի թէտիյէ իտէպիլիրիմ , լա-քին իշ բաշգայա տէյիլ տիր , սէնի Վահան կիպի . . . ։

— (Բէտէրինին սէօզիւնի քեսէրէք) խըրսըզ տէյու իթհամ իտիյօրլար էօյլէ տէյիլմի. . . լաքին պէյիս եօգ ։

— Նա՞սըլ պէյիս եօգ ։

— Զիւնքի էվէլ էմիրտէ պուրասընը պիլմէնիզ լազըմ կէլիր քի, Վահան ասլա խըրսըզ տէյիլ տիր վէ պէնտէ-նիզ պունու պիլտիրիմտէն իտիքի հէր պիր մէսուլիյէթի տիր իւհտէ իտէրէք մէրդումա քէֆալէթ իթտիմ ; վէ պիր կիւն տէյիլ իսէ պիր կիւն հագգու ասալէթին հէր հալտէ զահիրէ չըգաճաղընա ասլա շիւպհէմ եօգ տըր ։

— Սայէյի շահանէտէ, հագգու ասալէթին զահիրէ չըգապիլմէսի մահզա հիւքիւմէթը սէնիյէնին հիմմէթու մա-սէթասըյըլա օլաճաղը տէրքեար օլտուղու կիպի, Վահա-նըն պիր միւտէթծիք տահա հապս օլունմասը լազըմ կէ-լիր իքէն, սէն իսէ խօտա սէրահէ վէ պիւթիւն պիւթիւնէ րէյիմէ գարշը օլարագ մէրդումը . . . ։

— (Սէօզիւնի քեսէրէք) Օէրէմ պույուրուն, Վահանըն պիր սաաթ պիլէ մահբուսա գալմասը սիզին շանընըզ-տան տէյիլ իտի, չիւնքի մէրդում, վէլէվ խըրսըզ տախի օլմուշ օլսա իտի եինէ բէտէրինին խաթըրը իչիւն . . . ։

— (Հիտէթ իլէ) Տէմէք օլուր քի իշլէտիյին խաթայէ Նատիմ օլաճագ իքէն, հալա պանա բաղմէն մէրդումը միւտաֆա՛ա իտէյօրսուն էօյլէ մի՞ ։

— Հաթտա էօմրիւմիւն սօն տագըրգասընա գատար մէրդումը միւտաֆաա իտէճէյիմ ։

— Բէտէրինին էմրինէ գարշու, էօյլէ մի՞ ։

— Ինտի աճիզանէմտէ հագգու ասալէթ բէտէրիմէն էմրինտէն զիհատէ մուհիմ վէ մուգատտէս տիր ։

— Կիւյա պէն հագգու ասալէթի պիլմէյօրումտա, սէնտէն էօյրէնէճէյիմ էօյլէմի ։

— Էսթաղֆիրուլլահ, էլպէթտէ պիլիրսինիզ, ֆագաթ պիլմէմ հէր նէ սէպէպի մէյսնի իսէ պիլմէք իսթէմէզօր-

առնուլ ։

— Հա՛յրը հա՛յրը, պէն մէրգումըն բէտէրինին խաթ-րընը սէնտէն զիյատէ սայարըմ, ֆագաթ սէնին Վահա-նը պու տէրէճէ թաասհուպ իթմէն միննէթտարըըզ օլ-մայուպ, իլլա եա կիտըի պիր էսարը մէյտանիտիր, վէ եա-խօթ չու լանէթլի մէքթուպտա եազըլտըղը կիպի սէն տա-խի սարիքը մէրգումըն մուավինի օլմալըսըն ։

Մուհիպ պէյ բէտէրինին պու սէօզլէրինտէն նէ օլտու-ղունու պիլէմէյուպ պաշտան այաղա գատար տէհշէթլի-սուրէթտէ թիթրէտի խէտտէ, հիչ ճէվապ վիրմէյէրէք սիւքիւթ իթտի, վէ օտատան տըշարը չըգմագ իւզրէ գա-բուեա տօղրու իլէրլէտի ։

Սէրմէտ պէյ մումաիլէյհին պիֆիլթուբ հալինտէն վէ իպրաղ իթտիկի սօուգ գանլըրըգըլա պըրգ եւիլիւյի վիր-մէքտէ օլտուղունու կէօրմէքլէ, հիտէթի տէրէճէյի նի-հայէյէ վարըր օլուպ, սէօզլինէ տէվամ . . . վէ «Նէ-րէյէ կիտիյօրսուն, նիչին ճէվապ վէրմէյօրսուն» տէտի ։

— Գու կիտի պիր հէզէեանէ ճէվապ վիրմէյի թէնէզ-զիւլ իտէմէմ ։

Սէրմէտ պէյ մէրգումըն պու սէօզլէրինտէն տահա զի-եատէ հիտէթլէնիւպ, վէ հէման թէքաիրէ պաշլայաճագ-իքէն, օտագարուսը տըշարըտան վուրուլտու, վէ խատէ-մէկեանտէն պիրի պիլիսթիղան իչէրու յէ կիրուպ, Սէր-մէտ պէյէ պիր մէքթուպ իթա իթտիքտէն սօնրա տը-շարըյա չըգտը ։

Սէրմէտ պէյ «պագալըմ պու նէ իմիշ» տէմէքլէ, մէքթուպը մէզքիւրի աչըպ վէ անճագ եազըլարընը օգույա պիլմիշ օլտուղու հալտէ, զավալլը իհթիեարըն պէնզի քիւլ րէնկինէ միւշապիհ օլուպ, վէ կէօզլէրի հիտէթին-տէն աթէշլէր սաչարագ, մահտումինէ «Ահ Մուհիպ խայըն էվլատ, ագըպէթ մէֆթիմէ սէպէպ օլաճագսըն,

սաղըրդըլա օլմայայըըն . . . ամմա Նարապալիմ՝նէ թէրէ-ճէ աթէպսիզլիք տիր պու » տէմէքլէ , մէքթուպը մէզ-քիւրըն պատըրմընը տախի օդույուպ պիթիրտիքտէն սոն-րա Մուհիպ պէյին եխուզունէ ֆըրլաթտը վէ «Տէֆ օլ դար-ղըմտան մէլաւն կէօզիւմէ կէօրիւնմէ » տէյուպ զայ ադիլ պայըլա դալտը :

Մուհիպ պէյ պու սօն սիթէմլէրին նէտէն խատալէթ իթթիխինի անլայամայըպ շաշըրմըշ դալմըշ իտի . վէ մէքթուպը տախի օդումայա վագթի օլմայուպ , անճագ իհթիխար բէտէրինին պայըլմասընտան վէֆզէլաթէ թէլաշա տիւշէրէք ուշագլարը խարտըմա չըղըրտը , վէ տէրադապ գօնաղըն մախսուսի թապիպինի ճէլպ իթտիրէրէք միրի մուամիլէյհին ադըլընը պաշըընա կէթիրմէ յէ չալըշմագտա իտի :

Թապիպ Սէրմէտ պէյ իչիւն մուալիճէ թերթիպ իթմէքտէ իքէն , Մուհիպ պէյ տախի օտանըն պիր քէօշէսինէ չէքիլէրէք , բէտէրինին պայըլմասընա սէպէպ օլան մէքթուպտա շու աթիտէքի սաթըրլարը օդուտու :

«Միւրվէթլիւ քէրիմ էլչիյէմ էֆէնտիմ ճէնապլէրի »

« Մալիւմը ալիլէրի պույուրուլտուղու կիպի մախսուսմի ալիլէրի խըրըտղ Վահանըն Ֆիլքարընը թէսհիլ իթմիշ օլմագըլա , ֆամիլեամըզըն մասաէթէն պարպատիտէ օլմասընա սէպէպ օլմուշ իքէն , պու աէֆա տախի մանէվի սուրէթտէ , խանի նամուսըմըզը չիքէսթ իթմէքլիյէ ղըրաշտըղը էսէֆէ շաեանտըր , չէօյլէքի միրի մուամիլէյհ պիր վագըթտան պէրու (զէրրէ գատար մալիւմաթըմըզ օլմատըղը հալտէ) պիր թանէճիկ քէրիմէմ ճարիյէնիզի պաշտանըչըգ ալտադըբըղա սավտըրըպ , հաթթա ադտէմճէ խարըլուպտա հէնուզ էլիմիզէ կէչէն լիսանը Ֆըրանսէվի իլէ պիր մէքթուպ եազարագ , բաքիրզէյի մէր-

սումէյի իղֆալ իթմէքլէ պիւթիւն պիւթիւնէ խանէմիզի խարապ իթմէյէ գատար իճթիսար իթմիշ օլտուղու մալիւմը միւնիւմաննէլէրի պույրուլտուգտա, միրի մումաիլէյհին պու հարաքէթը նահէմվարէսի, զաթը ալինիզին նամուսընա տախի տօգունաճագը շիւպհէտէն վարէսթէ օլմաղըլա լութֆէն, վէ հիչ պիր կէօնա թէօհմէթի օլմայան բաքիզէ գըզճըազըմըն իլէրուտէ կիրիֆթար օլաճաղը հալի բիւր մէլալինէ մէրհամէթէն մախսուսը ալիլէրինին պուննտան պէօյլէ պու կիպի հարաքէթը նամէրզիյէտէ պուլունուպտա տաայիշիմիզի իխլալ իթմէմէսի սիյագընտա իշպու նիյազնամէյի ճարիտանէմ թագտիմ գըլընտը։

(Գատէլ Թահրիր), մէսմուաթը ճարիտանէմէ նէզարէն միրի մումաիլէյհ ֆիրար իթտիրմիշ օլտուղու խըրսըզ վահանըն նըշանլըմ օլը տէտիկի Հըուրսիմէ նամ խապիսէ իլէ մինասիպէթ բէյտա իթմիշ օլմաղըլա, ըէզիլէյի մէրտումէ իլէ իքթիֆա խուսուպտա, բաքիզէ պիր քըզճըազըն նամուսընը պէրպատ իթմէք նիյէթը զալիմանէսինտէն վազ կէչմէսինի թարաֆը ճարիտանէմտէն մախսուսը ալիլէրինէ ըէճա իթմէնիզի խասսէթէն թէմէննի վէ նիյազ իտէրիմ։

Մ· ՏԷՐՊԱՆԵԱՆ ՃԱՐԻՑԷԼԷՐԻ

Վագտա Մուհիպ պէյ ֆըրանսըզճա օլարագ պիր այ ազտէմ մատմազէլ Ջապէլէ պիր մէքթուպ եազմըշ իտի իսէտէ ճէվապընը ալամամըշ իտի, իմտի պալատէ մուհարրէր մէքթուպը վալիտէսինէ վէրտիյինի անլատը, վէ պու իսէ մէրգումէնին քէնտի հագգընտա մուհապէթի գալմամըշ օլտուղունա պիր իսպաթ օլմաղըլա, միրի մումաիլէյհ Ջապէլին տի վէֆալըղընտան զիյատէսի իլէ թէէսսիւֆ իթմէքտէ իքէն, մէքթուպը մէզքիւրտէ իլավէյի մէզալ օլարագ եազըլմըշ օլան սօն սաթըրլարըն մանայի

մէզմունէսի , եանի քէնտինին մահզա հըուսուսիմէ իլէ մի-նասիպէթ բէյտա իթմէք նիյէթը ֆասիտէսի իլէ Վահա-նը քաչըրմըշ տըր կիպի կէօսթէրիլտիյինի , վէ պու խու-սուստա մատամ Տէրպանեանըն սօն տէրէճէ սըգըլըգլըգը թամի իթմիշ օլտուղու մէքրու ֆիթնէսինի տիւշիւնտիւք-ճէ տիլխուն , վէ տէրտը տէրունի էֆզուն օլարագ , բէ-տէրինին , իչպու լանէթլի մէքթուպը օգուտուղունտա հըսս իթմիշ օլտուղու էնտիշէնին տէրէճէսինի քէշֆ իտէ պիլմիշ իտի ։

Մուհիպ պէյ մատամ Տէրպանեանըն իչպու թէշէպ-պիւսաթը զալիմանէսինի , անճագ քէրիմէսինին նամու-սընը մուհաֆազա իթմէք նիյէթի իլէ օլտուղունա համլ իթմիշ իտի իսէ տէ , միրի մումաիլէյհին պու խուսուստա եանըլմագտա օլտուղու օգուեանլարըմըզա մալիւմ տիր , չիւնքի մէրգումէ հէր պիր շէյի քէնտի շէհվէթը հայվա-նիյէսինէ ֆէտա իթմէքլէ , ժանըն թալիմաթը մուճի-պինճէ իշլէմէքտէ , վէ մահզա մէրգումըն մէնֆաաթը խաթըրը իչիւն պիր թագրիպ Մուհիպ պէյին Ջապէլէ թէզ-կիրէ եազտըղընա քէտար մալիւմաթ իտէրէք իչպու լա-նէթլի մէքթուպը Սէրմէտ պէյէ կէօնտէրմիշ իտի ։

Խապիսէյի մէրսումէ Սէրմէտ պէյին ախլագընը պիլ-տիյինտէն , մումաիլէյհի օղլունուն ալէյհինէ գըյամ իթ-տիրմէք նիյէթը ֆասիտէսի իլէ , պիրպիրինէ միւթէա-գըպ իքի տէհշէթլիւ տարպէ իլէ միրի մումաիլէյհի ճի-յէրինտէն զախմըտար իթմէք իսթէմիշ իտիքի , քեամի-լէն մուվաֆֆագ օլապիլտի ։

Նասըլքի տէմինչիզ Սէրմէտ պէյ նամուս մէսէլէսինէ հէր շէյտէն զիյատէ էհէմմիյէթ վէրիր պիր զաթ օլմա-ղըլա մախտումինին խըրիսաթիեան ֆամիլեալարը իլէ մի-նասիպէթսիզ հալլէրտէ պուլունմասընտա , վէ պաշըրճա ալ-մըշ օլտուղու մէքթուպըն մաալի տախի հէր ճիհէթլէ քէն-

տի էֆքեարինէ մուլթազըմ ըլլալ , եանի Վահանըն ֆիրարը մէտէլէսինտէ օղլունուն նիյէթը խաֆիյէսինի կիւյա անլայարագ , միւճէրրէտ Մուհիպ պէյ Հըռախըսըմէյի զապթընտա կէչիրմէք էֆքեարըյըլա Վահանը Բատամկօլտան աէֆ իլթիրմիշ օլտուղու գիւյիւմիւնէ զահիպ օլմաղըլա օլ տէրէճէ կիւճէնմիշ իտիքի , պունտան պէօյլէ պիր տահա մախտումինին եիւզիւնի կէօրմէմէյէ գարար վէրմիշ իտի ։

Վէ ֆիլ վաքը միրի մուամիլէյհ հէքիմին թէրթիպ իթմիշ օլտուղու իլաճլարըն թէէսիրի իլէ ազըճըգ քէնտինի պուլտու , վէ կէօզլէրինի աչար աչմազ Մուհիպ պէյի գարշուսընտա կէօրիւնճէ տէրունինտէն պիր ահ չէքիւպ . . ։

— Ահ խայըրսըզ էվլատ , եալընըզ պու ատէպսիզլիք գալմաշըրտը , հէլէքի անըտա իճրա իտուպ պիթիրմիշսին , տէտի ։

Մուհիպ պէյ հիտէթինտէն թիթրէյէրէք պու հազարաթը տախի հազմ իտուպ բէտէրինին սէօզիւնէ ճէվապ վիրմէտի ։

Սէրմէտ պէյ օղլունուն պու սիւքիւթինի , ֆիթուրսուզլուղընա համլ իթմէքլէ իլավէյի մէգալ իտուպ . . ։

— Էլպէթթէ պու մէքթուպը տախի օգուտուն տէյի՞լ մի , տէտի ։

— Էվէթ օգուտում, անճագ իլավէյի մէգալ օլարագ սօն տէրէճէ սըգըլըգճա եազըլմըշ օլան սաթըրլար սըրֆ ղարազտան իպարէթ օլուպ , վէ հիչ ասլը էսասը օլմատըղը իչիւն էհէմմիյէթէ շայեան տէյիլ տիր , ֆագաթ մատամազէլ Զապէլի սէվմիշ օլտուղում խուսուսընտա կէլինճէ , իյթիրաֆ իտէրիմ քի , մուամիլէյհայը մուհապէթը խալիսանէ իլէ սէվէրիտիմ վէ էլանտա սէվմէքտէյիմ։

— (Հիտէթիլէ) վազա՛ա պիր վազըյէթտան պէրու հէր

Նէվի հայլըտըղըղա տէվամ իթմիշ օլտուղունու պիլիր իտի իսէմտէ , ֆագաթ պու տէրէճէ հայասըզլըղընը մէմուլ իթմէզ իտիմ ։

— Հէր նէ իսէմ տախի եւինէ սիզին էվլատընըզըմ ։

— Սաղլըղըլա օլմայայտըն ։

— Հէր նէ հալիսէ , ֆագաթ շուտա մալիւմիւնիզ օլմալը քի , պիր ատէմ սըտգու սատագաթ վէ խալիսանէ մուհապէթ իլէ պիր բաքիզէ գըզճըղազը սէվմիշ օլտուղու իչիւն նամուսըզ վէ հայասըզ ատտ օլունամազ ։

— Տէմէք օլուրքի սէնի խըրսըզլըղըլա իթհամ իտուպ-տէ , նամու նամուսըմը բայիմալ իթմէք խսթէյէն պիր տէմին քէրիմէսի հագգընտա պու տէրէճէ խալիս պիր մուհապէթ հըսս իթմէքտէսին , էօյլէ՞ մի ։

— Մատմազէլ Զապէլի , բէտէրու վալիտէսինին հարաքէթը մէզմումէսինէ մէսուլ թութմագ ինսաֆ տէյիլտիր չիւնքի մումաիլէյհա մէլայիքէ կիպի ։ . ։

— (Հիտէթլէ մախտումինին սէօզիւնի գաթ իտէրէք) Ֆագաթ հէր նէ օլսա տախի մէրգումէ իլէ գըզը արագա իթմէն լազըմ կէլիր ։

— Միւմքիւն տէյիլ տիր ։

— Տէմէք քի էլան էմրիմէ մուխալէֆէթ իթմէքտէսին ։

— Թէէսսիւֆ իտէրիմ քի էօյլէ եաբմագլըղա մէճպուրըմ ։

Սէրմէտ պէյ մումաիլէյհին պու իսրարընտան պաշը տէօնիւպ , վէ ագլու հուշունը ղայպ իտէր տէրէճէտէ հիտէթլէնէրէք , էլի այագը թիթրէյէ թիթրէյէ այագա գալգտը , վէ ավագը օլտուգճա Մուհիպ պէյին եիւզիւնտէն եօգալըր հայգըրարագ . . . ։

— Սէնի մէլուն սէնի . . . տէֆ օլ , չըգ հուզուրումտան , պունտան պէօյլէ պիր տահա գօնաղըմա այագ պասմանը իսթէմէմ, տիյէ Ալլահ էկէր պիր տահա պու-

րայա այաղ պասդըղընը կէօրիւրսէմ, սէնի ուշագլարա րէզալէթ իլէ . . .

Մուհիպ պէյ բէտէրինին պու սօն հագարաթընա քէմալի մահճուպիյէթ իլէ կէօյլիւս կէրէրէք, վէ թիթրէք պիր սէտա իլէ քէլամէ աղազ պիրլէ . . .

— Քէրէմ խաին բէտէրը ազիզիմ, թէլաշ պույուրմայըն, սէնտէնիզի պիրտահա կէօրմէյէճէքսինիզ, վէ էկէր պիր տահա պու գօնաղա այաղ պասարսամ, տէտիյինիզ կիպի մէլուն վէ նամուսսուզ պիր ատէմ օլայըմ, ֆագաթ թէէսսիւֆա իտէրիմ քի պու իթաքյինիզ հագարաթէ բէշիման օլաճագսընըզ, տէտի .

— Ա՛հ տահա պուրատամըսըն, չըգ հուզուրումտան, ճէհէննէմ օլ տէ յօրում սանա . . .

Վէ զավալլը իհթիյար իքինճի տէֆա օլարագ զայ ագըլ խամթաղընըն իւզէրինէ տիւշէրէք պայըլա գալտը :

Մուհիպ պէյ թարիֆի նագապիլ պիր ըլգգաթ իլէ բէտէրինին հալինէ պագըպ « Նա Բապապըմ սէն հէման գուտրէթը իլահիյէն իլէ պիչարէ բէտէրիմէ մույին օլ, վէ պէնիմտէ մէրգումա գարշը մէճպուր օլարագ իշլէտիյիմ խաթանէ աֆֆ էյլէ » տէյուպ, վէ սէլ կիպի կէօզ եաշը տէօքէրէք, տէրունինտէ սողուպ պէօյլիւմիշ օլտուղու գօնաղա պիր տահա այագ պասմամագ նիյէթի իլէ մահալի մէզքիւրտէն մուֆարէգաթ իթտի :

Իշթէ մէլուն Ժան մատամ Տէրպանեան օլաճագ խապիսէնին միւշավէրէթի իլէ, պապա օղուլ արասընտա նէշրը թօխմի ֆէսատ, վէ մէրգումըն միւտէթը մէտիտէտէն պէրու միւպատէլէթէն պէյնլէրինտէ ճէրեան իտէն վալիտու վէլէտա մուհապէթը մուգատտէսէյի պու սուրէթլէ պէրպատ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտի :

Սէրմէտ պէյ պիր հաֆթա գատար էսիր ֆիրաշ օլտուգտան սօնրա քէնտը իֆագաթ իտէրէք միւսիւ Տէր-

պանեանըն թէհտիտ իլէ թալէպ իթմիշ օլտուղու մէպլաղը, եանի նուգուտը մէսրուգանըն թէքմիլինի, վէ պըրլանթա եուզիւյիւն գըյմէթինիքի, ճէման պին իքի եուզ լիրայա պաշ պաղլանըլմըշ իտի, քեամիլէն թէտիյէ իթտիքտէն սօնրա, գօմբանեատէն այրըլըպ, պիրտահա Տէրպանեանըն եուզիւնէ պագմամաղա ահտ իթտի։

Միրի մուամիլէյհ հէր նէ գատար էվլատընը ըսլահը հալ իթմէսի իչիւն խանէսինտէն գօվմուշ, վէ մէրգումա ճէպ հարճլըղը մագամըյըլա պաղլամըշ օլտուղու մըգտարը քիֆայէ մաաշը տախի գաթ իթմիշ իտի իսէտէ, պու ճիւմլէ էվլատընըն նամուսընըն բայիմալ օլմասընա տախի րազը օլմայուպ, սայքի մէպլաղը մէզպուրը թազմին իթմէքլէ, տօղրուտան տօղրույա պիր տարպը մէաէլին վէհվաըընճա, ըրսըզըղտան ըրզընը սաթըն ալմըշ իտի։

ՕԹՈՒԶ ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՄԷՄՈՒԼԻՆ ՂԱՑՐԻ ԳԻՐ ՍԱԱՏԷԹ

Վահան իլէ Նիգօլինին Ըսթէլեօ նամ մէրտ ատէմին վասըթասըյըլա բադիպ օլտուգլարը (Աքիլլա) նամ վաբօր օլ կիւնի ագշամըն սաաթ օն պիր պուչուք րատտէլէրին-տէ, բայիթահտըմըզ լիմանընտան մուֆարէգաթ իտէրէք, Շիրայա մութէվէճճիհէն թահրիգը չարխը աղիմէթ իթ-մէքլէ Սարայ պուրնունու տէօնմէքտէ իտի ։

Պիչարէ Վ.ահան սիմասընտա պիր ալամէթը քէտուրէթ, վէ գալպինտէ տաղի ֆըրգ.էթ օլտուղու հալտէ կիւվէրթէ իւզէրինտէ տուրարագ, տօղուպ պէօյիւմիւշ օլտուղու վաթանընըն եավաշ եավաշ կէօզտէն նիհան օլմասընը ըզ-թըրապը տէրուն իլէ թէմաշա իթմէքտէ օլուպ. «Ե՛ա-րապպիմ աճէպ շու մէմլէքէթի պիր տահա կէօրէպիլէ-ճէքմիյի՞մ. եօխսա մը սօն կէօրիւշիւմ մի օլաճագ» տէ-մէքտէ իտի, մէրգում պու էֆքեար իլէ կեահ Ըստամպօլ գըյըլարընա, վէ կեահ տէրեայի պի խնթիհայէ աթֆը նազար իտէրէք, պիր մըգտար միւլահազատէն սօնրա, եինէ քէնտու քէնտույէ սէօյլէշմէսինէ տէվամ պիրլէ, «Էյ վահ պու մէմլէքէթի տէֆաէն կէօրմէքլիյէ նիչիւն արզու իտիյօրում, մէկէր նամուսումը, վէ սէվտիյիմի պուրատա ղայպ իթմէտի՞մ մի, մէկէր պունտան պէօյլէ պիր տահա պուրայէ այագ պասապիլիրմիյիմ, հա՛յըր հա՛-յըր հիչ պիր վագըթ . . . էլվէտա էյ սէվկիլի վաթա-նըմ . . . էլվէտա, ահ միւէպպէտէն էլվէտա, չիմտէն կէրու պէնիմ վաթանըմ տիյարի ղուրպէթ օլաճագ տըր, էվէթ պիր շաիրի մահիրին տէտիյի կիպի (էհլի տիլ արամ

եէր հէր գանտէ քիմ րաղպէթլէնիւր , կեահ օլուր ղուրպէթ վաթան կեահի վաթան ղուրպէթլէնիւր) , Վէ իշթէ պանա տախի վաթանըմ ղուրպէթ օլտու » վէ մէրգում կիւվէրթէ իւզէրինտէ տօլաշմագտա իքէն . Նակեահան տուրտու . վէ իշիտիլիր պիր սէտա իլէ « Եա ինթիզարէ վալիտէճիյիմ , ահ հիչ օլմազսա օլ պիչարէյի թէն կէօզի իլէ պիր տահա կէօրէպիլմէք իչին . . . ։

Մէրգումըն պու միւլահազալէրի , Ըսթէլեօնըն կէլիպ-տէ » հայտէ միւսիւ Վահան պիրազ չէյ եէյէլիմ տիմէ-սի իլէ գաթ օլունտու , վէ Վահան չարնաչար մէրգումըն Թէքլիֆինի գապուլ իտէրէք իքիսի պիրլիքտէ գամարա-յա կիրտիլէր ։

Վափօր քէմալի սիւրաթլէ հարաքէթ իտուպ գաթը մէսաֆէ իթմէքլէ վարա վարա պէօյիւք Չէքմէճէ փիշ-կեահինէ վասըլ օլտու , վագըթ կէչմիշ օլմազըլա բէրտէ-յի զուլմէթ պէրրու պահրը մէսթուր իթմիշ իտի , Վահան Ըսթէլեօնըն տավէթի իւզըրէ թաամէ օթուրտու իսէտէ , անճագ պիր քաչ լօգմա չէյ եէյէպիլտի , վէ ղալթէն պիր քաչ կիճէտէն պէրի ույգուսուզ օլմազըլա , Նիգօլինին եաթմագտա օլտուղու եաթագըն եանը պաշընտա պիւ-զիւլիւպ եաթտը , վէ հէման ույուեա գալտը ։

Մէրգում օլ կիճէ ալէմի մանատէ սապահա գատար կեահ վալիտէսի , վէ կեահիտէ Հըռիփսիմէ իլէ միւլագաթ իթմէքտէ իտի ։

Ֆէրտասը կիւն հիչ պիր վագըա զուհուր իթմէքսի-զին , վափօր Չանագգալէսի պօղազընը իմրար վէ ագշա-մա գատար սիւրաթլէ հարաքէթէ տէվամ իթտի , անճագ կիճէ գարանլըղը պասընճա ուֆուգտա պազը չիմշէք ա-լամէթլէրի կէօրիւլտիւյի կիպի , կեահ պէ կեահ թա ու-զագլարտան տախի կէօք կիւրլէմէսի սէտալէրի իշիտիլ-մէքտէ իտի ։

Րույի սէմաւէ կէօրիւլէն պու խմարէլէր Ըսթէլլաօնըն նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմիշ օլմաղըլա , խէյէճանը գալպ իլէ , Վահանա , պիր իքի սաաթա գատար հավանըն պօզուլուպ պէօյիւճէք պիր ֆուրթունա զուհուր իտէճէյինի , տէնիզ մէլլահլարընա մախսուս օլան պիր վագար իլէ պէյան իթտի , վէ գապտանըն էմրի իլէ զիյըրի գօմանտասընտա պուլունան թայիֆէլէրլէ պէրապէր ինթիզամթէ րայէթէն պազը թէտապիրի մուհիմմէնին իճրասըյլա մէշղուլ օլտու ։

Պու արա կէօք իւզիւնտէ նիմ ըշըգլա պարլամագտա օլան բէրաքէնտէ եըլտըզլար պիրէր պիրէր նապէտիտ օլուպ , պէյազ պահրը կէօզ կէօզիւ կէօրմէզ սուրէթտէ զիֆիր կիպի պիր գարանլըգ իսթիլա իտուպ , տէհշէթլիւ պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէքտէ իտի քի , պու հալ էն եիւրէքլի վէ էն շէճի ատէմլէրէ պիլէ իւրքիւնթի վէրմէքտէ իտի ։

Նիգօլի քեամիլէն քէսպը իֆագաթ իթմիշ օլուպ , վաբօրըն տէրունունի ահէսթէ ահէսթէ տօլաշմագտա իքէն , պիր քաչ կիւն ագտէմ քէնտինի Շիրայէ գաչըրմագ իչիւն օն ատէթ լիրայա բազարլըգ իթմիշ օլտուղու Թայիֆէյի կէօրիւպ , վէ կէճէնին գարանլըղընա նիսպէթէն մէրգումը թանըյըպ , վէ հէման էլինէ պիր քաչ լիրա սըգըշտըրարագ , քիմսէյէ պիր շէյ տիմէմէսինի թէնպիհ իթմիշ , վէ մէրգում տախի գապուլ իտէրէք Նիգօլիյի թանըմամազլըգտան կէլմէք իտի ։

Ըսթէլլաօնուն Թախմինու հիսապը իւզրէ , կէճէնին սա՛աթ պէշի սուլարընտա րույի սէմաւէ պուլութլար պիրիպիրլէրինի թէագըպ իթմէքտէ , վէ ագապինտէ շիտէթլիւ պիր լօտօս էսմէյէ պաշլայարագ տէրեաեիւզիւնտէ տալլար կիպի տալղալար բէյտա , վէ անը վահիտտէ , հէր պիրի ֆըրտըգ ճէսամէթինտէ պիր տօլու եաղմագըլա , ատէթա

գուրշուն տանէլէրի կիպի Թայիֆէլէրին եիւզլէրինի վէ կէօզլէրինի եարալամագտա իտի ։

Վագըթը սէհէրէ պիր իքի սա՛աթ գալարագ , րուզի-կեարըն զիեատէլէշմէսի իլէ , ֆըրթընանըն շիտէթի տա-խի տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլուպ , վաբօր կեահ իչի պօշանմըշ գապագ կիպի րույի տէրեայի տէհշէթ ֆէ-զատէ նիւմայան , վէ կեահ գաարը կիրտապտէ նիհան օլմագտա , վէ եէլքէն իբլէրի իլէ մագարալարըն սէտալէրի պիրիպիրլէրինէ գարըշըպ , զաննըն իտէրսինքի Ա՛լլահ Ա՛լլահ տէյու չըղըրըշմագտա իտիլէր ։

Պու արա վաբօրըն սանճագ տիրէյի րուզիկեարըն շի-տէթինէ թահամմիւլ կէթիրմէյուպ , եարը պէլինտէն գը-րըլտը , վէ Թէհշէթլիւ պիր սէտա իլէ տէվրիլիպ պիյմի ճան իլէ գամարատա եիւզիւ գօյու եաթմագտա օլան Վահան իլէ Նիգօլինին խէֆֆու հիրասլարընը սօն տէ-րէճէյէ վասըլ իթտի ։

Հէլէ կիւվէրթէ ուզէրինտէ պուլունան սու ֆըշըլարը-նըն պիրի պիրլէրինէ չաթըշմալարընտան զուհուրէ կէլէն կիւրիւլթիւլէր վէ Թայֆէլէրին ճիւմլէսի եէք ավազ «ամեան (Այի Նիգօլա)» տէյու իսթիմտատ սէտալէրի պաշգա պիր տէհշէթ վիրմէքտէ իտի ։

Հէր նէ հալտէ վաբօր սապահա գատար պիրիպիրինի միւթէգագիպ էմվաճը տէհշէթ ֆէզատէն , ատէթա պիր լիմօն գապուղը կիպի չալգանա չալգանա , վէ պաթա չը-գա օլապիլտիյի գատար եօլունա տէվամ իտուպ , վէ սա-պահլէյին կիւնէշ տօղտուղունտա , րուզիկեար աղըճըգ տինմէքլէ , կիւճպէլա կիւճ իզմիր լիմանընա կիրէրէք տէմիրլէյէպիլմիշ իտի ։

Պիչարէ Վահան իւչ տէօրտ կիւնտէն պէրու չէքմիշ օլ-տուղու կէօնիւլ էզապը , վէ ույգուսուզլուգտան զաթէն միւզմիւհալ իքէն , պու տէհշէթլիւ ֆըրթընա տախի իւս-

թէ կէլէրէք, զավալլը տէլիգանը եըլլարճա խասթա եաթմըշ կիպի պիր հալէ կիրիֆթար օլմուշ իտի, զիրա մէրգում միւտէթթը էօմրիւնտէ ասլա տէնիզ իլէ եօլճուլուգ իթմէմիշ օլմազըլա, զուհր օլան տէհշէթլի ֆըրթընանըն գօրգուսըյլա ֆէնա հալտէ խասթալանմըշ իտի քի, Նիգօլի մէրգումըն քէնտուսյէ իթմիշ օլտուղու խնսանիյէթէ, մուգապէլէ յի պիլ միսլ օլարագ, օլկինճէ սապահա գատար Վահանըն եանընտան այըրըլմայարագ էլինտէն կէլէն թէտավիյի տիրիղ իթմէմէքտէ իտի ։

Սապահլէյին ֆուրթունա էնտիլինտէ, Վահանըն քէսպը սըհհէթ իտէպիլէճէյի մէմուլ իքէն, պիլ աքիս մումաիլէյհին խասթալըղը թէշէտտիւտ իտուպ, անպէ ան ֆէնալաշմագտա օլտուղունու, Նիգօլի քէմալի էսէֆի տէրուն իլէ Ըսթէլեօյա պիլտիրտի, վէ մէրգում հազըրգ պիր թապիպ մարիֆէթի իլէ լայըգըլէ թէտավի օլունմասընա թասհիհի միզաճ իտէմէյէճէյի անլաշըլըրագ, Նիգօլի Ըսթէլեօ իլէ պու խուսուստա միւշավէրէ իթտիքտէն սօնրա Վահանը Իզմիր իսկէլէսինէ չըգարտը, վէ հէման պիր սէտեա կէթիրտէրէք, մումաիլէյհի շէհրը մէզքիւրտէ պուլունան էն միւքէմմէլ լօգանթալարըն պիրինէ կէօթիւրիւպ եաթըրտը, վէ տէրագապ մէշհուր պիր թապիպ ճէլպ իտէրէք էզճանուտիլ Վահանըն թէտավիսինէ թէշէպպիւս իթտի ։

Ըսթէլեօնըն մէշղուլիյէթի միւսաատէ իթտիքճէ Վահանը կէօրմէյէ կէլիր իտի, վէ Նիգօլինին մումաիլէյհ հագգընտա իպրազ իթտիյի պիրատէրանէ ֆէտաքեարլըղընը թագտիր իտէրէք, հէր կէլիշինտէ մէրգումա խասսէթէն թէշէքքիւր իտէր իտի, Ըսթէլեօ վաբօրըն Իզմիր լիմանընտան հարաքէթ իտէճէյի կիւնտէ եինէ Վահանը կէօրմէյէ կէլիպ մէրգումը ազըճըգ էյի հալտէ կէօրմէքլէ մէմնուն օլտու, վէ քէնտիսի հէր հալ-

տէ օլ կէլին եօլա չըգաճաղընը պէյան իտէրէք, շայէտ սէքիզ օն կիւնէ գատար Վահան քէսպը իֆագաթ իտէրսէ մէրգումը ալըպ Շիրայա կէթիրմէսինի Նիգօլէյէ թավսիյէ. վէ էկէր մումքիւն օլամազսա, եանի Վահանըն խասթալըղը իմթիտատ իտէրսէ, քէնտիսի Շիրատէն Ըստամպօլա սէֆէր իթտիյինտէ, մախսուսի օլարագ Իզմիրէ օղրայըպ մէրգումանը պուլաճաղընը պիլտիրտի, վէ քէմալի մուհապէթ իլէ Վահանըն անլընտան պիր քաչ տէֆա բուսս իթտիքտէն սօնրա, Նիգօլէյէ տախի մուքէրրէրէն արզը թէշէքքիւր, վէ էլինի սուրէթը խալիսանէտէ սըգարագ վէտալաշըպ, վէ «Բապայէ էմանէթ օլունսուն» տէյէրէք վափօրունա ավտէթ իթտի.

Վափօր ֆուրթունատան հայլըճա զէտէլէնմիշ օլմաղըլա, պիզզարուր Իզմիր լիմանընտա էյլէնիպ, վէ օլապիլտիյի գատար մուտէթը գալիլէ զարֆընտա թամիրինի իքմալ իտտիպ հէմա՛ն օլ կիւն ազշամ իւսթիւ սավըպ մագսուտէ մութէվէճճիհէն լիմանը մէզքիւրտէն հարաքէթ իթտի.

Նիգօլի սապահլարա գատար ույգուսունը ալթըպ, ատէթա պիր վալիտէյի մուշֆիգէ կիպի Վահանըն գարեօլասը պաշը ուճունտա պէքլէյըպ, մէրգումը հէր վէչհիլէ թէսէլլի իթմէքտէ, վէ պուլունտան գաթինազար թէտավիսի իչիւն, սօն տէրէճէ իպրազը սախավէթ իտէրէք մաէլ մէմնունիյէ ավուճըլյա բարա սարֆ իտէր իտի.

Գըշարէ Վահան կիւնտէ իւչ տէօրտ քէրրէ տէհշէթլիւ վէ մուհլիք նէօպէթլէրէ կիրիֆթար օլըպ պիթիւն պիթիւնէ քէնտինի ղայպ իտէր իտի. մումաիլէյհ պու էսնալէրտէ սայըգլամաղա պաշլայըպ մութէմատիյէն, Հըռիփսիմէ իլէ վալիտէսինին իսիմլէրինի եատ, վէ ագլը պաշընտա կէլտիքտէ իլլէթինին զօրունտան ֆէրեատ իտէր իտի, վէ Նիգօլի մէրգումըն պու ճիյէրսուզ հալինի կէօ-

րիւպ, մահզա պիչարէնին պու հալի բէրիշանիյէթինին սէրի սէպէպի քէնտիսի օղլուղունու տիւշիւնտիւքճէ, մուամիլէյհին հադդընտա ըրդդալթու մուհապէթի արթար. վէ պիր ան էվէլ քէսպը սըհհէթու աֆիյէթ իտէպիլմէսի խուսուսընտա ճան աթար իտի ։

Վէլ հասըլ պիչարէ Վահան սէքիզ օն կիւն դատար հայաթու մէմաթ տէրէճէսինտէ չալգանուպ տուրտուղտան սօնրա, պի աւնուլլահը թաալա եավաշ եավաշ քէսպը սըհհէթ իթմէյէ եիւզ թութուպ, պիր քաչ կիւնտէն տախի թամամ իթմէք իչիւն լօգանթանըն սալօնունտա ինէրէք, վէ Նիգօլի պէրապէրինտէ օլտուղու հալտէ, օթէլտէ պուլունան միսաֆիրլէր իլէ կէօրիւշիւպ թամամ իթմէյէ պաշլամըշ իտի,

Վահան Նիգօլինին քէնտի հադդընտա իպրազ իթմիշ օլտուղու սախավէթու ինսանիյէթտէն միւթէէսսիր օլարագ ըզհարը թէշէքքիւր իտէրէք . . .

— Ահ միւսիւ Վալերանօ, (*) սիզտէն կէօրտիւյիւմ ինսանիյէթի նէ վագըթ վէ նէ իլէ միւքապէլէ իտէպիլէճէյիմ տէտի ։

— Ամմա միւսիւ Երուանդ նէտէ յօրուլուրուզ, սիզ պէնի թանըրմադըղընըզ հալտէ, հադդըմտա էօյլէ պիր ինսանիյէթ իճրա իթտինիզքի, էօմրիւմ օլտուգճա սիզէ միննէթտար գալաճաղըմ շիւպհէսիզ տիր ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, լաքին պիրատէր պիլմիշ օլտըղընըզքի էկէր սիզ եանըրմտա պուլունմասանըզ իտի, պէն չիմտիյէ գատար չօգտան էօլմիւշ կիթմիշ իտիմ ։

(*) Նիգօլի ինթիպահաթէ ըիայէթէն իսմինի թէպտիլ իտէրէք; քէնտինի (Վալերանօ) թէսմիյէ իթտիրմիշ օլտուղու կիպի, Վահան տախի Ըսթէֆանօսըն նասիհաթը աքիլանէսի իլէ (Երուանդ) օլմուշ իտի ։

— Հաշա պու տէտիյլինիզ բէք միւպալաղալըտըր , զիրա էկէր պէնտէնիզ օլմասամ իտի , մէկէր տօստունուզ պուլունան օլ մէրտ Ըսթէլլօ այնի պէնիմ կիպի , վէ պէլքի պէնտէն զիյատէ սիզի հիմայէ իթմէյէճէքմիյիտի , վէ պունտան գաթի Նազար չուրասը տախի պիլինմէլիքի, պէն մէմուլիմին խարիճինտէ օլարագ սիզտէն պիր էյլիք կէօրտիւյիւմ հալտէ , սիզ իսէ իճրա իթմիշ օլտուղունուզ ինսանիյէթին պէտէլինի պէնտէն պէքլէմէյէ հագգընըզ վար իտիքի , զէրրէսինի պիլէ իյֆա իտէմէտիյիմ իչիւն Թէէսսիւֆ իտէրիմ ։

— Ցէմէք օլուրքի արթըգ պիրի պիրիմիզէ պօրճլու տէյիլիզ ։

— Պէն էօլտիւյիւմ տագըգայա գատար սիզէ ճինհէթ պէ ճինհէթ պօրճլու օլտուղունու իյթիրաֆ իտէրիմ ։

Վէ մէրգում Վահանը թէհայիւրտէ պըրագաճագ սուրէթտէ Նակեահան աղլայուպ Վահանըն պօյնունա սարըլտը վէ մէրգումը պիր քաչ տէֆա բուս իթտի ։

Նասըլքի տէմինչիզ Նիգօլի պիւսպիւթիւն թէպտիլի հալու ախլագ իտուպ ինսանիյէթ թարիքինէ կիրմիշ իտի , մէրգում Վահանա իթմիշ օլտուղու քէօթիւլիւյի տիւշիւնտիւքճէ պիր մէրթէպէ վիճտան ըսհաթսըզլըղընա տիւչար օլմուշ իտիքի , տիւնեատէ անտէն զիյատէ տէհշէթլիւ պիր պի հուզուրլուք օլամազ , Նիգօլի հէման Վահանըն այագլարընա գաբանուպ ալէյհինտէ իթմիշ օլտուղու զալիմլիյի իյթիրաֆ իտուպտա աֆֆընը խաթիրհամ իթմէք Նիյէթինտէ իքէն , պազը քէնտինճէ օլան ինթիրազաթէ մէպնի , Նիյէթինի թէէխխիր իտուպ , քէլամէ աղազ պիրլէ . . .

— Շիմտի պունլարը պըրագալըմտա , Նէ թարիգ իթթիխազ իտէճէյիմիզի տիւշիւնէլիմ տէտի ։

— Տօղրուսու պիրատէր , պէնտէնիզ էլան Նէ եարա-

զին աղըր կիւնլէրինտէ պու լօգանթայա թաամ իթմէք իչիւն ղայէթ զէնկին պիր ատէմ կէլմէքտէ իտի քի , պու զաթ ռուսեալը պիր էրմէնի թաճիր օլուպ , քիւլլիյէթլի պիր մէրաս մէսէլէսինին թէսվիյէսի իչիւն Հինտիսթանէ կիտուպ տա Ինկիլիզ հիւքիւմէթինտէն հազգընը թալէպ իթմէք էֆքեարընտա իտի , հալպուքի մէրգում Ինկիլիզ լիսանընա աշինա օլմատըղը հասէպի իլէ էլպէթ պիր թէրճիմանէ լիւզումը օլաճաղը չիւպհէսիզ օլմաղըլա , էկէր մումաիլէյհ իլէ Հինտիսթանա կիթմէյի գապուլ իտէրսէնիզ , չիմտիտէն թէզլի եօգ կիտէր թիւճճարը մէրգումըն իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու օթէլի անլարըմ , վէ էկէր իսթէրսէ սիզի տախի թագտիմ իտէրիմ քի իչիմիզէ կէլտիյի հալտէ պէրապէր կիտէրսինիզ ։

— Ամա՛ն պիրատէր պու տէտիյինիզ պէնիմ հազգըմտա բէք հայըրլը օլաճագ տըր զաննի իտէրիմ. իմտի տօստլուղումուզուն խաթըրը իչիւն պիլա միւսամէհա մէրգումը պուլմալըըսընըզ ։

— Բէք ալա , չիմտի կիտէր պուլուրում, ֆագաթ պիրատէր մալիւմ կիտէճէյինիզ մահալ բէք ուզագ օլմաղըլա , էյիճէ տիւշիւնմէնիզ լազըմ կէլիր ։

— Հիչ տիւշիւնմէք լազըմ տէյիլ տիր , բէճա իտէրիմ վագըթ ղայպ իթմիշ օլմայալըմ ։

Նիգօլի « Պաշ իւսթիւնէ չիմտի կիտէր պուլուր վէ սիզէ պիր խապէր կէթիրիրիմ » տիյէրէք հէման օթէլտէն տըշարըյա ֆըրլատը ։

Իրթէ կիւնի սապահլէյին էրքէն Նիգօլի Վահանը ալուպ թիւճճարը մէրգումըն իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու օթէլէ կէօթիւրտիւ , վէ իչիւ պիրլիքտէ պիր իքի սաաթ գատար միւքեալէմէ իթտիքտէն սօնրա , Վահան պաղը շարթլար իլէ իշպու թէրճիմանլըգ մէմուրիյէթինի գապուլ իտուպ ՝ վէ մումաիլէյհին ֆէրտասը կիւնիւ հէր հալտէ

ճաղըմա պիր գարար վիրէմէմիշիմ։

— Պէնիմ էֆքեարըմ, սիզին իչ պէրապէր Շիրայա կիթմէքտիր ։

— Սիզին հալինիզ պանա գըյաս օլունամազ, Ըստամ-պօլտան նէ սէպէպլէրիլէ ֆիրար իթմէյէ մէճպուր օլ-տուղումու պիլիրսինիզ, իմտի ինհթիխաթէ րայէթէն, պէն-տէնիզ ուզագ պիր մահալտէ թէվաթիւն իտէրսէմ րա-հաթ վէ էմին օլապիլիրիմ։

Վահան սէրկիւզէշթինի Նիգօլիյէ նագլ իթմէզտէն է-վէլ, զաթէն մէրգում պիլիր իտի, զիրա մէրգումըն պա-շընա կէլէն ֆէլաքէթլէրին եիւզտէ գըրգընա քէնտի սէ-պէպիյէթ վիրմիշիտի, վէ հաթտա մէրգումըն ասըլ իսմի Վահան օլտուղունա տախի մալիւմաթը օլմաղըլա, Վա-հանըն ինթիրազաթընըն էհէմմիյէթինի թաստիգ իտուպ, վէ պիր մըգտար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա շու վէչհիլէ քէ-լամէ աղազ իթտի ։

— Պիրա'տէր, ճէնապը Ալլահ շահիտ օլսունքի հիչ պիր վագըթ սիզտէն մուֆարէգաթ իթմէք իսթէմէմ, լաքին չիֆայիտէ պուլունտուղունուզ հալու մէվգըյը տախի նա-զարը տըգգաթէ ալմամըզ լազըմ կէլիր, իմտի հաթըրըմա պիր շէյ կէլտիքի, էկէր ույարսա հազգընըզտա խայըր-լը օլաճագ զաննի իտէրիմ, լաքին պիլմէմ գապուլ իտէր-միսինիզ ։

— Րէճա իտէրիմ նէ օլտուղունու սէօյլէյինիզ ։

— Սիզ Ինկիլիզճէ պիլիրսինիզ տէ՞յիլ մի,

— Էվէթ հատտիմճէ պիլիրիմ, վէ տահա պաշգա էվ-րօբա լիսանլարընտա տախի ազ չօգ աշինայըմ, եանի Թալ-եանճա վէ ֆըրանսըզճա տախի կէօրիւշէպիլիրիմ։

— Բէք ալա, տահա մինասիպ օլուր ։

— Լաքին նիչիւն սօրույօրսունուզ ։

— Սօրտուղումուն ասլը շուտուր քի, քէյֆիյէթինի-

եօլա ըէվան օլանաղը մուգատտէր օլմազըլա , պիթթապի Վահան տախի օլկունտէն Նիգօլինին վասէթասըյըլա եօլ հազըրլըգլարընը իքմալ իտուպ , վաբօրա պինմէյէ հազըրլանտը , հալպուքի Թիւննարը մէրգումըն Հինտիսթանէ կիտէճէյի շիմտիքի հալ մէճհուլ օլուպ , իշինին ըէվիշինէ կէօրէ հարաքէթ իտէճէյինի , վէ ֆագաթ Իսկէնտէրէ ճանիպինէ կիտէճէյինին մուհագգագ օլտուղունու պէյան իթտի ։

Թիւննարը մէրգում էթինէ տօլունճա օրթա եաշլը , վէ գարապաղըլը էրմէնիլէրէ մախսուս պիր էշքեալտէ , եանի գարա գաշլը վէ գարա պըյըգլը ուզուն պօյլու վէ կիւճլի գուվէթլի պիր ատէմ օլուպ , սիմասընտա պիր ասարը մէրտանէկի միւշահատէ օլունմագտա իտի , մումաիլէյհին սէօզլէրինէ նէզարէն , Նիգօլինին խապէր ալըշ օլտուղու կիպի քիւլլիյէթլիւ պիր միրաս մէսէլէսինտէն տօլայը Հինտիստանէ կիթմէք նիյէթինտէ իսէտէ , էվէլա Իսկէնտէրիյէտէ պու մատտէ հագգընտա պիր մահիր ավօգաթիլէ գօնուշուպ միւշավէրէ իթտիքտէն սօնրա նէ Թարիք իթթիխազ իտէճէյինին գարարընը վիրէճէք իտի ։

Վահան իրթէսի կիւն մումաիլէյհի օթէլինտէ պուլմագ շարթըյըլա , մուվագգաթէն այըրլուպ , Նիգօլի իլէ պէրապէր օթէլէ տէօնտիւլէր , վէ սապահա գատար կէօրիւշիւպ , Վահան հէր նէրտէ օլսա , վէ նէ հալտէ պուլունսա մէքթուպ իլէ պիլտիրէճէյինի Նիգօլիյէ վատ վէ Նիգօլի տախի քէնտինին հէր հալտէ Ծիրայա կիտէճէյինի պէյան իթտի ։

Ֆէրտասը կիւն սապահլէյին Վահան Նիգօլի իլէ պէրապէր մումաիլէյհի օթէլինտէ քէնտիլէրինէ միւնթազըր օլտուղու հալտէ պուլտուլար , վէ իւչիւ պիրլիքտէ պիր սանտալէ ըաքիպէն վաբօրա չըգտըլար քի , վաբօր տախի հէման եօլա չըգմագ իւզրէ տէմիր ալմագտա իտի , Նի-

դօլը կէօզ եաշը իլէ Վահանըն պօյնունա սարըլըր . . ։

— Ահ պիրատէր սիզտէն մուֆարէգաթ իթմէքլիք գալպիմէ բէք կիրան կէլիյօր , լաքին չիֆթլիքտէքի ճէնա-պը Ալլահըն էմրինէ մուլթաֆաթ իթմէմիզ լազըմտըր. իմտի բիճա իտէրիմ տօստլուղումուզուն տէվամը իչին շու ճիւզի մէպլաղը գապուլ իտինիզ , տէյէրէք , մէրդումլին ավուճունա պիր ուֆաճըք քիսէ սըգըշտըրըրտը . . ։

— Պու մէպլաղ , պէնտէնիզին սիզէ ճատիկճարը օլ-սուն , տէտի ։

— Նիգօլինին Վահանա թագտիմ իթտիյի քիսէ տէ-րունինտէ , էլլի ատէթ օսմանլը լիրասը վար իտի , լաքին Վահան քէմալի ալինճէնապլըգլա մէպլաղը մէզքուրի գա-պուլ իթմէյուպ , վէ մահզունանէ պիր պագըշ իլէ . . ։

— Տօստլուղումուզուն պագը գալմասընա արզու իտէր-սէն , պանա պու կիպի թէքլիֆլէրտէ պուլունմամալըսըն , տէտի ։

— Լաքին պիրատէր պու ճիւզվի գապիլինտէն օլան մէպլաղ տօստլուղումուզուն պագըսընա պիր նիշանէ ուա-յըլմալը տըր , վէ պունտան գաթինազար աքչէ յէտէ լուզ-ումունուզ օլտուղու տէրքեար տըր , իմտի բէճա իտէրիմ գապուլ իտինիզ ։

— Զէրզէ գատար հագգըմ օլմատըղը պիր մէպլաղը գա-պուլ իթմէքլիյէ հիչ պիր վագըթ վիճտանըմ րազը օլմայօր ։

— Հիչ օլմազսա էօտիւնճ մագամընտա օլսուն ։

— Լաքին պիրատէր ինճիթիճաճըմ եօգ տէյօրումսինըզ ։

— Տօղրուսու պէօյլէ էհէմմիյէթսիզ պիր շէյ իչին գալպիմի գըրաճագընըզը ասլա մէմուլ իթմէզտիմ , ֆա-գաթ հէր նէ հալտէ մատէմքի թէքլիֆիմի գապուլէ իմ-թինա իտիյօրսունուզ , պարի հիչ օլմազսա կեահ պէ կեահ մէքթուպ ճաղաճագընըզա պէնտէնիզի մէէյուս իթմէյի-սինիզ ։

— Ֆըլ խուսուսա զէրրէ գատար չիւպհէնիզ օլմամա-լը տըր, վէ միւլթէզէմին օլունքի տիզէ միննէթտար օլտու-ղումու տալա ունութմայաճաղըմ։

— Էսթաղֆիրուլլահ միննէթտար տէյիլինիզ, ամճագ չուրառը մալիւմինիզ օլմալըտըր քի, պէնիմ սիզէ իհթի-եաճըմ օլտուղու կիպի, սիզին տախի միւձէրրէտ պանա իհթիեաճընըզ օլաճագտըր, վէ պու սէօզիւմի իսէ մահզա միւսթագպէլտէքի հալլէր թաստիք իտէճէքտիր։

Ներգօլի պու մասնաւոր սէօզլէրի պաշգա պիր թարզդա վագար իլէ իյրատ իթմիշ օլտուղունտան Վահան հէր նէ գատար թաաճիւպ իլէ մէրգումըն ծիւզիւնէ պագար իսէ տէ, փագաթ պիր չէյ աննըյամայըպ . . ։

— Մատէմքի պիր թէսատիւֆաթը զարիպէ իլէ, ուխուվէթ պաղլարըյըլա պիրիպիրիմիզէ պաղլանմըշըզ, էլ-պէթտէ թարաֆէյն իհթիեաճըմըզ օլաճագ տըր, տէտի։

— Հէր նէ հալ իսէ, սաղ գալըրսագ իլէրուտէ հէր չէյ աննըլաշըլըր, իմտի վարըն սէլամէթ իլէ, ճէնապը հագ պի-լէնիզճէ օլսուն։

Վէ մէրգում խէլէճանը գալպիլէ կէօզ եաշը տէօքէ-րէք Վահանըն պօյնունա սարըլուպ բուս իթտիկի կիպի, Վահան տախի աղլայարագ մուգապէլէ իթմէքտէ իքէն, Նակեահան խաթըրնա պիր չէյ կէլուպ, Ներգօլիտէն ի-թիզար իտէրէք, գուրշուն գալէմիլէ տէրագապ իքի սա-թըր պիր բուսուլա եազտը, վէ Ներգօլիյէ վիրուպ, «ա-ման պիրատէր չու բուսուլամը մահալլինէ կէօնտէրմէնիզի րէճա իտէրիմ, զիրա բէնճէ մուհիմ պիր մատտէ իչիւն տիր» տէտի, վէ Ներգօլի տախի մէքթուպը ալըպ գարտաշ չը-գար չըգմազ կէօնտէրէճէյինէ տայըր մուամէլէյհի թէ-էմմին իթտի։

Վափօր հէմման հարաքէթ իտէճէյինտէն, Ներգօլի կիւճ հալիլէ Վահանտան այրըլուպ վէ թիւճճարը մէրգում իլէ

տախտի վէտալաշտըքտան սօնրա սանտալա բաքիպ օլտու ։

Վաբօր հարաքէթէ պաշլայուպ կէօզտէն նիհանօլունճա-յադատար, Նիգօլի բաքիպ օլտուղու սանտալըն տէրուննին-տէ այաղ խուսթի տուրարագ մէնտիլ սալլամագտա օլտու-ղու կիպի, Վահան տախի կիւվէրթէ իւզէրինտէ տու-րուպ մութէմատիյէն Նիգօլիյէ պագար, վէ պու տահ-մին հալու Թավըրնէ Թաաճիւպ իթմէքլէ պէրապէր, պէօյ-լէ պիր մէրտ վէ սաֆտէրուն ահպապտան այրըլմաղա մէճ-պուր օլտուղու իչին աղլար իտի ։

Վաբօր սիւրաթը հարաքէթլէ եօլունա տէվամ իթ-մէքտէ օլուպ, Վահան տախի քէնտինի էղհէր ճիհէթ ճէնապը Հագգըն հիմայէթինէ Թէվտի իթմէքլէ, կիտէ-ճէյի եէրլէրտէ պաշընա կէլէճէյի մէլհուզ օլան ահվալը նիյքու պէտի մուլահազա, վէ զալիմ ֆէլէյին հիչ մէմնուն իթ-մէտիյի հալտէ քէնտինի պու սուրէթլէ Թունտան Թունա աթմագտա օլտուղունտա տիւշունէրէք կիւվէրթէ իւզէ-րինտէ մահզուն մահզուն պիր տաշաղը պիր եօգարը կէ-զիպ տօլաշմագտա իտի ։

Վահանըն Նիգօլիյէ Թէսլիմ իթմիշ օլտուղու մուխթա-սար մէքթուպ մալումուզ օլան Բանկալթի քիլիսասըն-տաքի բաբազա եազըլմըշ իտի, հալպուքի Վահան մէք-Թուպը մէզքիւրը զայէթ աճէլէ իլէ, վէ զիհնի բէրիշան օլտուղու հալտէ եազմըշ օլմաղըլա պէօյլէճէ պիր եան-լըշլըգ իթմիշ իտի, չէօյլէքի Իսքէնտէրիյէյէ կիտիյօրում, տիյէճէք եէրտէ Իզմիրէ կիտէյօրում տէմիշ իտի ։

Նիգօլի գարայա չըգար չըգմազ Վահանըն խյանէթէն վէրմէք իսթէյուպտա, մումաիլէյհին ալիճէնապըղըլա գապուլ իթմէտիյի էլլի ատէթ Օսմանլը լիրասընը պիր (կըրուբօ) եաբարաք, կիւյա Վահան վալիտէսինին էհ-Թիյաճը իչին կէօնտէրմիշ տիր կիպի, մէզպուրը մէզպու-րը Վահանըն եազմըշ օլտուղու մէքթուպ իլէ պէրապէր,

ղայէթ նամուսլու վէ էմնիյէթլի պիր էմանէթճինին վա-սըթասըյըլա բաբասընա կէօնտէրտի, զիրա Վահան քէնտի սէրկիւզէշթինի պիր հարֆ պիլէ կիզլէմէքսիզին Նիգօլիյէ նագըլ իթմիշ օլտուղունտան, մէրգում տախի կէրէք մումախիլէյհ բաբասը էֆէնտինին հիւրմէթլիւ պիր զաթ օլտուղունա, վէ կէրէք Վահանըն իհթիեարը վալիտէսինին սէֆալէթը վէֆգէլատէսինէ մալիւմաթը թամմէսի վար իտի :

Իշթէ Նիգօլի պու սուրէթլէ տօղրուտան տօղրույա տէյիլ իսէտէ, տօլայըտան օլսուն Վահանա նագտէն մուավէնէթ իտէրէք. մումախիլէյհին հագգընտա իճրա իթմիշ օլտուղու ղայիմլիյէ պէտէլ, քէնտի քէնտինէ կիւյա հէլալլըգ ալմագտա իտի :

Մէրգում Վահանտան մուֆարէգաթ իթտիքտէն սօնրա, արթըգ Իզմիրտէ տուրմայա պիր սէպէպի գալմամըշ օլմաղըլա, պիր իքի կիւնտէն Շիրայա կիտուպ Ըսթէլերօյը պուլտու, վէ Վահանըն թէրճիմանըլըգ խըտմէթի իլէ իսկէնտէրէյէ կիթտիյինի, վէ լազըմ կէլտիյի հալտէ տախի Հինտիսթանէ գատար կիտէճէյինի մումախիլէյհէ նագլ իտուպ, քէնտինին իսէ Շիրատէ գալաճաղընը պիլտիրտի. վէ պիր հաֆթա գատար Ըսթէլերօյա միսաֆիր օլտուգտան սօնրա մումախիլէյհին վէսաթաթու քէֆալէթի իլէ մահալի մէզքիւրտէ պիր միւքէմմէլ գազինօ քիւշատ իտուպ նամուսըյլա կէչինմէյէ պաշլատը :

Նիգօլի քէնտի քեարկիւզարլըղը, վէ թապիաթընտա օլան ճալիպ հալլէր սայէսինտէ միւտէթթը գալիլէ զարֆընտա քէնտինի միւշթէրիլէրինէ օլ տէրէճէ սէվտիրմիշ իտի քի, հէրքէս միւսիւ Վալեանօնըն տիւքքեանընա կիտէլիմ տէմէքտէ իտիլէր :

Վէ իշթէ մէրգում խըլըսըզ Նիգօլի միւսիւ Վալեանօ նամը յըլա մահալի մէզքիւրտէ մանէն վէ մատտէթէն թէ-

դատտուում իթմէքտէ իտի ։

Վահանըն րէֆագաթընտա օլան մէրդում րուսխաըը թիւճճար, մուսիւ Ղազարեան նամըյըլա չէն մէշրէպ, վէ ղայէթ զէքի պիր զաթ օլմաղըլա, ազ վագթըն իչինտէ Վահանըն դատըրու գըյմէթինի էյիտէն թանըտը, վէ մէրդումին հալու թավրընտան ճիհէթ պէ ճիհէթ մէմնուն օլուպ, էսնայի րահտէ տայիմա Վահան իլէ իըթուհինէր վէ մայիւմաթը ալըյէ խուսուսընտա մուպահասայէ կիրիշիր, վէ մումաիլէյհին վէրտիկի ազիլանէ ճէվապլարտան մութէլէզզիզ օլուր իտի ։

Վաբօր շանեանը էհէմմիյէթ պիր վագաա զուհուր իթմէքսիզին սալիմէն Իսքէնտէրէյէ վասըլ օլտու, վէ թիւճճարը մէրդում Վահան իլէ պէրապէր մուքէմմէլ պիր օթէլէ ինմիշլէր. մումաիլէյհ հէր կիւն Վահանը պիր իքի սաաթ գատար եալընըզ պըրագըւպ կիտէր իտի ։

Պու հալ իւզրէ պիր հաֆթա գատար չէհրը մէզքիւրտէ իգամէթ իթմէքտէլէր իքէն, մումաիլէյհ պիր կիւն եինէ սաաթի մուճիւպինճէ մունֆէրիտէն տըշարը չըգըւպ, վէ ազ մուտէթ սոնրա սըմսարընտա պիր տըլամէթը քէտուրէրէք նումայան օլտուղու հալտէ օթէլէ ավտէթ էտուպ, Վահան իլէ շու սուրէթտէ մուքալէմէյէ պաշլատը ։

— Մուսիւ Երուանդ, էլպէթթէ Ըստամպօլտա իքէն Հինտիսթան իւլքէսընտա մուգատտէմա վէֆաթ իտմիշ օլան խօճա Ղազար նամ ղայէթ զէնկին պիր զաթըն վասֆընը իշիթմիշ օլմալըսընըզ տէյիլմի, տէտի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ, չօգ տէֆա մումաիլէյհ սահիպ սէրվէթ պիր էրմէնինին վասֆընը կազէթալէրտէ օգումուշում տըր ։

— Իշթէ պէն մութէվէֆֆա խօճա Ղազարըն միրասխօրլարընըն էն գըտէմլիսի, եանի մէրհումը մումաիլէյհին

էն եագըն ագրապասընտան պուլունմատըղըմ քի, հագգը-մա խասապէթ իտէն քիւլլիյէթլի մէպլաղը էլտէ իտէպիլմէք իչիւն, պու կիւն ավօգաթըմ իլէ կէօրիւշիւպ խուսուսը մէզպուր հագգընտա մէրգումըն եէտինտէ պուլունան պարը էվրագիլէ լազըմ կէլէն թալիմաթը ախիրէյի ալ-տըմ, շիմտի պիր իքի կիւն սօնրա Հինտիսթան մէմալիքի-նին բայթախթը օլան գալքիւթթա չէհրինէ միւթէվէճ-ճիհէն եօլա չըգաճաղըմըզ մալիւմիւնիզ օլսուն, անճագ պու խուսուստա պանա քէմալի սատագաթ վէ սուրէթը ֆէտաքեարանէ իլէ խըտմէթ իտէճէյինիզէ պէնի թէէմ-մին իթմէլիսինիզ:

— Հէնկեամը սէպավէթիմտէն թա պու անէ գատար թարիգը սըտգու սատագաթտէն ուտուլ իթմէտիյիմէ ճէնապը Հագ շահիտի ատիլ տիր:

— Բէք ալա թէշէքքիւր իտէրիմ:

Միւսիւ Ղազարեան Վահանըն քէնտի հագգընտա տէ-տիյի սատէտիլանէ սէօզլէրտէն մէրգումըն պէհագգըն սատըգ վէ ախլագը համիտէ սահիպի պիրտէլիգանը օլ-տուղունու ինանտը, վէ սէօզիւնէ տէվամ իթմէքլէ . . . :

— Զիրա աղիզիմ միւսիւ Երուանդ, մէպլաղը մէզպուրը էլտէ իտէպիլմէք խուսուսընտա գարշըմըզա բէք չօգ մա-նիլէր զուհուր իտէճէյի մէլհուզ օլմաղըլա, միւշքիւլա-թու մէվանիյի մէզքիւրէյէ մուգավէմէթ իթմէք իչիւն ֆէտաքեարլըգ վէ սատագաթ լազըմ օլտուղու չիւպհէ-սիզ տիր:

— Էլիմտէն կէլէն հէր նէվի ֆէտաքեարլըղը տիրիղ իթմէյէճէյիմի սիզէ սէօզ վէրիրիմ, վէ ճէնապը հագգըն մուավէնէթի իլէ հէր պիր միւմանաաթը բայիմալ իտէպի-լէճէյիմիզէ իւմիւտ իթմէքտէյիմ:

— Ինշալլահ, պէնտէ նայիլի մուվաֆագաթ օլտու-ղում հալտէ, սիզէ մէմուլինիզին խարիճինտէ միւքեա-

ֆաթ իտէճէյիմի նամուսըմըն ուզէրինէ անտ իտէրիմ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ։

Ֆիլ հագիգա մումաիլէյհ միւսիւ Ղազարեան, միւթէվէֆֆա Հինտիսթանլը խօճա Ղազարըն մէշհուրէն վարիսի օլուպ, մէրգումըն Իսքէնտէրիյէտէ մուգիմ մէշհուր պիր ավօգաթըն Թալիմաթըյըլա հիսսէսինէ իսապէթ իտէն մէպլաղը էլէ կէչիրէպիլմէք ումիւտինտէ իտի.

Միւսիւ Ղազարեան միւսաէյիպլիք մէրթէպէսինէ վարըրճասընա սախավէթլի, վէ զէնկին սէֆա խուսուսընտա սօն տէրէճէ ճէօմէրտ պիր զաթ օլտուղունտան իշպու քիւլլիյէթլի միրասըն ումիւտի իլէ, բէտէրինտէն գալմա վարիտաթը ճէօիմէյի հուզուզաթը նէֆսանիյէսի ուղրունտա սարֆ իտուպ պիթիրմիշ իտի, մէրգում հէր նէ գատար թիւճճար սըֆաթընը հայիզ իտի իսէտէ, հագիգաթը հալտէ իշի բէք պօզուգ, վէ ախզ ու իթասը հէրճու-մէրճ պիր հալտէ օլմաղըլա, շայէտ մէզքիւր միրասը էլտէ իտէմէտիյի թագտիրտէ, ըզհարը իֆլաս իտէճէյի շիւպհէսիզ իտի։

Հէր նէ գատար ավօգաթ միւսիւ Ղազարեանըն հագգը սարիհի օլան մէպլաղը էլէ կէչիրէպիլէճէյի խուսուսունտա մումաիլէյհի ումիւտ պախշ սէօզլէր իլէ թէսէլլի իթմիշ իտի իսէտէ, ճայի թաաճճիւպ շուրասը իտիքի, մէրգում զաթէն կիւլէր եիւզ վէ լախուպալի մէշրէպ պիր զաթ իքէն, ավօգաթըն սէօզլէրինտէն տախի մէմնուն վէ մէսրուր օլաճագ եէրտէ, պիլ աքիս պալատէ իֆատէ գըլլընտըղը կիպի, Վահանըլա կէօրիւշմէսինտէ միւքէտտէր վէ մաղմում պիր հալտէ պուլունմագտա իտի, տէմէք օլուրքի մումաիլէյհին շու հալի քէտուրէթ իշթիմալինին, միւճէրրէտ պաշգա պիր սէպէպը խաֆիսի օլմալըյըտը, վէ պու իսէ մահզա հիքեայէմիզին տէվամընտան անլաշըլաճաղը տէրքեար տըր։

Հէր նէ հալ իսէ մումաիլէյհ Վահան իլէ ալիլրիֆադաթ քօրթաայիտէ վարուպ , վէ անտէն պիր ինկիլիզ վափօրունա րաքիպէն եօլա րէվան օլտուլար ։

Էսնայի րահտէ հիչ պիր քէտէրնաք վագըաա զուհուր իթմէքսիզին , քէմալի իւմնու աասայիշ իլէ , զէմանը մուզիտէ Հինտիսթան Նապալարընըն տարաֆըա տէպտէպէ իլէ հիւքիւմ իթտիքլէրի Գալկիւթա շէհրինէ վասըլ օլուպ , վէ միւսիւ Ղազարեան Իսկէնտէրէտէ իպրազ իթտիյի սախավէթէ իմթիսալէն մահալլի մէզքիւրտէ տախի (օթէլ Պըրըրթիշ) նամ մէշհուր վէ միւքէմմէլ պիր օթէլտէ իքի օտաճըգ իսթիճար իտէրէք , Վահան իլէ պիլ րէֆագաթ իգամէթ իթտիլէր ։

Միւսիւ Ղազարեան Վահանըն վէսաթաթը , եանի թէրճիմանլըղը մարիֆէթի իլէ պիր իքի տէֆա տէվայիրի րէսմիյէյէ պիլ միւրաճաա՛ա միրաս մէսէլէսինին թէսվիյէսինէ թէշէպպիւս իթմիշ իտի իսէ , էքսէրիյէն Իսքէնտէրէտէ եարըմըշ օլտուղու կիպի , մահալլի մէզքիւրտէ տախի եալընըզճա տըշարը չըգ-ար վէ անճագ ազշամլարը օթէլէ ավտէթ իտէր օլտուղունտան, Վահանըն պիլմէթթալ մումաիլէյհին , միրաս մէսէլէսինտէն պաշգա նէ իշ իլէ մէշղուլ օլտուղունա , վէ հէր կիւն ազշամա գատար նէրէլէրտէ կէզտիյինէ տայիր աալա մալիւմաթը օլմայուպ , պիզզարուր քէնտի տախի շէհրը մէզքիւրի միւնֆէրիտէն տօլաշըր իտի ։

Միւսիւ Ղազարեան պիր կիւն եինէ միւթատը իւզրէ սապահլէյին տըշարը չըգ-սուպ , կէճէնին սաաթ իւչիւ սուլարընտա սարխօշ օլտուղու հալտէ օթէլէ ավտէթ իտէրէք , վէ թա՛ամ տախի իթմէքսիզին օտասընա չէքիլտի , վէ ազիմ պիր հէյէճան իլէ օտանըն տէրունինի տօլաշմայա , վէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէշմէյէ պաշլատը . Վահան քէնտի օտասընտան մէրտ-ումըն սէօզլէրինի քէմալի

ճնախչէ իլէ իչիլմէքլէ , հեմեն մուսահիպլէյհին տասը գա-բուար անահտարը էլլէրինտէն նէ եափմագտա օլտուղու-նու թաաճիւպ իլէ սէյր իթմէքտէ իտի ։

Միւսիւ Ղազարեան էլինտէ պիր րէվօլվէր օլտուղու հալտէ տիգգաթլա թէթիյինի մուաէնէ իթմէքտէ , վէ քէնտու քէնտուսյէ , « Պէք ալտառը , հէր չէյտէն էվէլ ինթիգամըմը ալմալըյըմ , ահ տիւնեատէ տախը ինթիգամ կիպի լէզզէթ պիր չէյ օլամազ , էվէթ , պէն միկրօպլար սա-հիպի օլաճագըմ տախի , եինէ նամուսուզլուգլա եաշա-մագ իսթէմէմ , հէր հալտէ օ մէլունլարըն այաքլարըմըն ալթընտա ճան չէքիշմէլէրինի կէօրմէքտիքճէ ։ պիր միւմ-քիւն բահալը իսէ մէյտէնճէյիմ » տէմէքտէ իտի ։

Վահան մուսահիպլէյհին կըրտա իթմէքտէ օլտուղու աէհ-չէթլի քէլամլարըն մաանասընը էյիտէն անլայուպ , վէ իչէ միւտախալէ իթմէքլէ , վուգուայի մէյհուլ օլան պէօյլէճէ պիր ճինայէթին էօնիւնի ալամըյըմ , վէ պու սուրէթլէ տօստունա կիրիֆթար օլաճագը ազիմ պիր պէլատէն գուր-թարմագ նիյէթը խայրիյէսի իլէ , օտա գափուսընը վուրտու ։

Միւսիւ Ղազարեան քէնտի միւլահազալէրինէ տալմըշ օլմաղըլա գափուսընը վուրուլմասընտան պիրտէն պիրէ ուր-քիւտի , վէ սէրտ պիր սէսլէ իլէ « քիմտիր օ » տէյու պաղըրտը ։

Վահան մուսահիպլէյհին սուալինէ ճէվապէն , « էֆէնտիմ աչըղըզ գափուլը պէնտէնիզիմ , ղայէթ մուհիմ պիր սէօզիւմ վար սիզէ » տէտի ։

— Արթըգ եարըն սապահ կէօրիւշիւրիւզ ։

— Միւմքիւն տէյիլ , չիմտի կէօրիւշմէլիյիզ ։

Մուսահիպլէյհ , Վահանըն բարաբընտան հիտէթլէնիւպ իւզիւնի էքշիթտի , վէ աէրտագապ մասանըն իւզէրինտէն թապանճայը ալուպ գարեօլանըն եասթըղըն ալթընա կիզլէտիքտէն սօնրա գափուլը աչտը ։

Վահան մուամալէյէ յենի թարաֆտարայը քէնտի կէնտինէ կիր-ճէտիկինի կէօրմիւշ իտի իսէ տէ, հիչ պիր շէյ պէլլի իթ-մէյերէք . . .

— Սիզի թաճիզ իթտիկիմ իչիւն աֆֆընըզը թալէպ է-տէրիմ, տէտի :

— Իսթաղֆիրուլլահ . . . լաքին . . . պէնտէ հէման ռահաթսըզլանտըմ, հէր նասըլ իսէ, էլպէթթէ մուհիմ պիր սէպէպինիզ օլմալը տըր քի . . ,

— Ա՛խ սաատէթխանէնիզտէ շիմտի, իֆատէ իտէճէյիմ, պիր ազ էվէլ ազիմ պիր հէյէճան իլէ քէնտի քէնտինիզէ տէ-տիկինիզ սէօզլէրի իշիթտիմ, վէ . . .

— (Հիտտէթ իլէ Վահանըն սէօզիւնիւ քէսէրէք) ա՛ տէ-մէքքի պէնի կէօզլէյօրտունուզ էօյլէ՞ մի :

— Հա՛շա, թէսատիւֆէն իշիթտիմ, վէ օրդէ սատա-քաթըմ խուսուսընտա վիրմիշ օլտուղում սէօզիւ հարֆի պէ հարֆի իճրա իթմէք իսթէրիմ :

— Նէ տէմէք իսթէյօրսունուզ :

— Նասըլքի տէտիմ, պիր ազ էվէլ տէտիկինիզ սէօզ-լէրտէն անլաշըլտըղընա կէօրէ, զաթըն ալընըզ պիրինտէն խնթիզամ ալմագլըղա սավաշըյօրսունուզ, վէ պու հա-լինէ պաշընըզա պիր պէլա կէթիրէճէյի մուհթէմիլ օլ-մազլը, վէ մասումէքի պէնտէնիզ հէր ճիհէթլէ սիզէ ֆէ-տաքեարըմ իթմէյի սէօզ վիրմիշիմ, խանըմ, եա օ սուր-քի պու խուսուսա կիրիֆթար օլաճաղընըզ հէր նէվի ղա-ղա ու պէլալէրէ պէնտէնիզ տախի իշթիրաք իթմէլիյիմ, վէ եախօտ սիզի պու կիրտապ պիր թէհլիքէլի թէշէպպիւ-սաթտէն մէն իթմէլիյիմ քի, պու խուսուստա էլիմտէն կէ-լէն հիչ պիր շէյի տիրիղ իթմէյէճէյիմ մալումունուզ օլ-սուն :

— Միւսիւ Նէրուանտ, թէէսսիւֆ իտէրիմքի սիզէ պու ատշամ մուճէտտէտէն պիր հալ օլմուշ տըր, զիրա պէք ա-

պուտ սապունդ սէօյլէ յօրսուննուզ ։

— Լաքին էֆէնտիմ գուլաղըմըզա իշիթտիմ։

— Եանլըշ անլամըշսընըզ, իմտի ընճա խաէրիմ արթըք պէնի եալընըզ պըրագընըզ, զիրա ույգում վար եաթաճաղըմ։

Մումաիլէյհին պու սօզլէրի, սաֆտէրան վէ սաարըգ Վահանըն ճէնապընա տօգունմուշ օլմաղըլա հիտտէթլէնտի ։ վէ . . ։

— Աֆ իտէրսինիզ էֆէնտիմ, շիմտիտէն թէզլի եօգ խութիֆամը գապուլ իթմէլիսինիզ, տէտի ։

— Պէնտէն մէմնուն տէյիլմիսին ։

— Նասըլ մէմնուն օլապիլիրիմ, մատէմքի սատագաթըմըն գատրու գըյմէթի պիլինմէյօր, իմտի պէնտէնիզ տախի չու անտէ իսթիֆա իտէրիմ։

— Եարըն սապահ կէօրիւշիւրիւզ, իմտի ընճա խաէրիմ պէնի եալընըզ պըրագընըզ։

— Լաքին էֆէնտիմ պէնտէնիզ . . ։

— (Հիտէթ իլէ) օ՛ֆ, չըգըն օտամտան տէյօրում սիզէ ։

Վահան, մումաիլէյհին քէնտինի աթէշա գօզըյօր օլտուղունու կէօրիւնճէ, աղըրնը ղայա իտէր տէրէճէտէ տիւշարը էնտիշէ օլարագ, հէման թարֆէթիւլ այնիտէ պիր սըչրայըշըլա գարեօլանըն եանընա վարտը, վէ եաթըղըն ալթընտան թապանճայը գափըպ, թիթրէք պիր սէսա իլէ « Նվէթ կիտէճէյիմ լաքին պու մուհլիք սիլահըտա պէրապէր կէօթիւրէճէյիմ » տէյէրէք օտա գաբուսընտան տըշարը ֆըրլամագտա իքէն, միւսիւ Ղազարեան մէրգումըն գօլունտան թութուպ, վէ, « Միւսիւ Երուանդ Ալլահ աշգընա օլսուն տուր կիթմէ » տիյէրէք, ճէպրէն Վահանը ալըգօյտու ։

Մումաիլէյհ, Վահանըն թուզ էքմէք հագգընը սաեար պիր աճէմ խուսկինի, վէ քէնտի հագգընտա մէր-

գումըն հըսս իթտիյի մուհապէթի անլատը, վէ մումաի-լէյհին իպրազ իթտիյի սատագաթտան միւթէհէսսիր օլուպ կէօզլէրի տօլարագ . . . ։

— Ա՛հ միւսիւ Երուանդ, մաթէմքի պու կիպի պիր թէսատիւֆաթը զուհիւր իլէ, եարարըմըն պիր գըսմընա վագըֆ օլտուն. վէ մաթէմքի հագգըմտա թա պու մէր-թէպէ ֆէտաքեարըլըգտա պուլունույօրսուն, իմտի սէր-կիւզէշթիմին թէքմիլինի տախի պիլմէն լազըմ կէլիր, րի-ճա իտէրիմ օթուրունուզ սէօյլէյիմ, տէտի ։

Վահան « Թէշէքքիւր իտէրիմ տէյէրէք » պիր սան-տալիեէ ալըպ օթուրտու, վէ միւսիւ Ղազարեան տախի շու վէչհիլէ իտարէյի քէլամ իթտի ։

« Հիյնի չէպապէթիմտէ, եանի հէնուզ օն տէօրտ եա-շըմտա օլտուղում հալտէ, պէրմիւքթէզայի շիվէյի գա-տէր ճանըմտան զիեատէ սէվմէքտէ օլտուղում վալիտէմի ղայպ իթտիմ, պէտէրիմ մումաիլէյհանըն վէֆաթընտան սօնրա, պէնի Թիֆլիզ շէհրինտէ տայըմըն նէզտինէ պը-րագարագ, քէնտիսի կէրէք թէֆիղամ իթմէք, վէ կէրէք պէրայի թիճարէթ Պուգրէշ շէհրինէ կիթմիշ իտի, մու-մաիլէյհ պէշ սէնէ գատար շէհրը մէզքիւրտէ իգամէթ իտուպ կեահպէ կեահ մէքթուպ եազըպ հալինտէն մա-լիւմաթ վիրմէքտէ իտի իսէ տէ, անտէն սօնրա իքի սէնէ գատար մումաիլէյհտէն մէքթուպ ալամայարագ թաղիյէ ազիմ վէսվէսէլէրէ տիւչար օլմուշ իքէն, կիւնիւն պիրին-տէ, (չօգ տէֆա քէնտուսինտէն վասըլըը իշիթմիշ օլ-տուղում շէհրը մէզքիւրտէ մուգիմ ահուպպայի գատի-մէսինտէն օլան րուհանի կիրուհընտան) Պիր բաբազըն իմ-զասըյըլա մումզի շու մէքթուպը ալտըմ ։

Մէրգում տէֆթէր քէսէսինտէն մուրուրի զէման իլէ րէնկի սարարմըշ պիր քեաղըտ չըգարուպ Վահանա Թագ-տիմ իթտի քի . շու մա՛ալտէ եազըլմըշ իտի ։

Սէվկիլի էվլատըմ,

« Բէտէրինիզին Նախճըվան իւչ պէշ կիւն ղայպուպէ-թինտէն սօնրա, Նաչէսի Թունա Նէհրինտէն պուլունտու, միւթէվէֆֆայի մումաիլէյհին աճուպպասը զիյխումինծէ, վէ ալէլ խուսուս հիւքիւմէթճէ մաղրուգէն թէլէֆ օլ-մուշ օլտուղունա գանաաթ հասըլ օլտու իսէ տէ, հալ-պու քի հագըգաթը հալ էօյլէ օլմայուպ, անճագ մէր-հում բէտէրինիզ խաֆիյէն մուարէֆէ բէյտա իթտիկի, վէ նէ միլլէթ ու մէզհէպտէն օլտուղու նամալիւմ, էլիզա նամ պիր աշիֆթէյի մէշհուրէնին եէտը ղատտարանէսի իլէ գաթլ օլունտուղունու բէք ալա պիլմէքտէյիմ, է-վէթ, աշիւֆթէյի մէրսումէնին գօճամ տըր տէտիկի Մար-գար աղա նամ սօն տէրէծէ ախլագը պօզուգ, վէ սէֆիհ պիր էրմէնինին մուավէնէթի իլէ բէտէրինիզին էօլտիւ-րիւլիւպ Թունայա աթըլտըղը պէնծէ կիւն կիպի զահիր տիր: »

Վահան մէքթուպըն մապադըսընը օգումայարագ տիւ-շիւնմէյէ պաշլատը, մէրգում մէքթուպը մէզքիւրտէ Մարգար իսմինի օգուտուգճա Ժանըն բէտէրի մարգար աղա խաթըրընա կէլիւպ, վէ. հաթտա մէրգում Մարգա-րըն զէվճէսի եանի Ժանըն վալիտէսինին ան ասըլ Գուզ-րէշլի օլմասընը իշիթմիշ օլտուղու տախի խէյալ մէյալ խաթըրընա կէլէրէք, իշպու թէսատիւֆաթը ղարիպէյէ նէ մանա վիրէճէյինէ շաշըրմըշ գալմըշ իտի։

Միւսիւ Ղազարեան Վահանըն պու թէրէտտիւտինի կէօրմէքլէ . . . « Նիշիւն տիւշիւնիյօրսուն, տէվամ իթ-սէնէ » տէտի։

— Մարգար աղա իսմի իլէ Ըստամպօլտա պիր ատէմ թանըրմագտայըմտա անը տիւշիւնիյօրում։

— Լաքին մէքթուպտա օգուտուղուն Մարգար նամ խայըն քիմսէնին չօգտան վէֆաթ իթմիշ օլտուղունու

անըմբռնելիշըլըմ ալըր ։

Վահան արթըրդ իշխն իւլերուսինէ փարմայը մնաանիալ կէօրմէյէրէք «Հէր նէ հալ իսէ» անէյուս մէքթուպին պատըրսըննը ատախի օղուլմայա աէյվամ իթտի ։

« Մէրգում Մարգար սուրէթը գահիրէտէ կիւյա նամուսընըն բայիմալ խաւիլահիյինատէն բէտտէլինիզի գաթլ իթմէքլէ ճնթիգամ ալմագ խաթէմիշ իսէտէ, կէրէք գարըսը օլաճագ մէլունէնին մէ կէրէք քէնտինին աալը նիյէթը փաաիտէլէրի մուխաւէյէհին նէզաթինտէ պուլունան աքչէյի զաազ իթմէք իչիւն օլտուղու չիւպհէտէն վարէսթէ տիր, չիւնքի Մարգար գարըմտըր տէտիյի րեզիլլիկնին նէ չիրչէք օլտուղունու բէք ալա պիլմէքլէ, օ մագուլէ նամուսսուզ պիր գարը իչիւն պէօյլէ պիր ճինայէթէ ճիւրաթ իթմէյէճէյի աէրքեար իտի »։

« Ծայի թաաճիւպ չուրասը տըր քի, միւթէվէֆֆա բէտէրինիզին հէր պէման ճանընտա քիւլլիյէթլիւ աքճէ սագլամագ միւթատը իքէն. գաթլ օլունտուղու կիճէ անճագ ճիւզ էլլի ֆըրանգ գատար բարասը պուլունմագտա իտի քի, պու սուրէթլէ մէրգումուն ճանիլէրին ինճրա իթտիքլէրի ճինայէթտէն պաշգա էլլէրինէ հիչ պիր չէյ կէչմէտի ։

« Ահ էվլատըմ Թէհէստիւֆ իտէրիմ քի, մէրգումուն ճանիլէրին ինճրա իթտիքլէրի ճինայէթի թէֆէրրուաթըյլա պիլտիյիմ հալտէ, պուլունտուղում հալու մէվգը իգթիզասընճա, օլ իքի խունրիզլէրի բէնչէյի հիւքիւմէթէ թէսլիմ իտէմէյուպ, անճագ ճէնապը գատիրուլլահըն տիվանը ատալէթինէ իհալէ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունմագտայըմ, վէ իշպու մէքթուպը սիզէ ճազմագտան մուրատըմ, մէրգումուն տախը ինթիգամ իթմէնիզ իչիւն օլմայուպ (չիւնքի մէրգումուն ճանիլէր չիմտի Պուգրէշտէ տէյիլտիրլէր, վէ նէրէյէ կիթմիշ օլ-

տուգլարը տախի նամալիւմտիր) իլլա սէրիան Գուգրէշէ կէլիպտէ էմանէթէն Ուլահ հիւքիւմէթինին նէզտինտէ մուհաֆազա իտիլմիշ օլան միւթէվէֆֆա բէտէրինիզին վարիսաթընա սահիպ օլմանըզ իչիւնտիր »։

« Միւթէվէֆֆա բէտէրինիզին Գուգրէշ չէհրինտէ, պէնտէն պաշգա մուհիպպու սըրտաշը օլմատըղընտան, մէրգումըն հէր պիր էսրարընը պիլտիյիմ կիպի, օրդին դախի Թիֆլիզտէ տայընըզըն {խանէսինտէ մուգիմ օլտուղունուզը մէրհումը մումաիլէյհտէն իշիթմիշ օլտուղումտան տոլըքի իշպու մէքթուպը տօղրուտան տօղրույա սիզէ եազապիլտիմ »։

Խիւլասայի քէլամ Գուգրէշէ կէլտիկինիզտէ պէնի Սանըսթէֆանօ քիւլխանաընըն ըլըօխսթօսը (խօստովանահայրը) տէյու սուալ իթմէլիսինիզ։

ԸՍԹԷՖԱՆԻ ՎԱՍԻԼԷՎԻՉ

Վահան պալատէ մուհարրէր մուֆասսալ մէքթուպը պիթիրտիքտէն սօնրա, միւսիւ Ղազարեանէ թաքտիմիթմէքլէ, « Տօղրուսու բէք ղարիպ հալ տըր պու » տէտի։

— Էվէթ, հէմ ղարիպ վէ հէմտէ տէհշէթլիւ տիր։

— Անլատըղըմա կէօրէ պու մէքթուպը սիզէ եազան քիմսէ րում բաբազը օլմալըտըր.քի էլպէթտէ զաթը ալինիզ Գուգրէշէ կիտտուպտա մումաիլէյհի պուլմուշ օլմալըսընըզ տէ՞յիլ մի։

— Հայ հայ, լաքին թէէսսիւֆ իտէրիմ քի կէճ գալտըմ չիւնքի տայըմ պանա « Սէն տահա տէլիգանլըսըն հիւքիւմէթ իշլէրինէ, վէ ալէլ խուսուս աալա վէ նիզայա ադլըն իրմէզ » տիմէքլէ, պէնի կէօնտէրմէք իսթէմէյուպ, վէ օղլու պէնտէն պէօյիւք օլմաղըլա մէրգումըն Գուգրէշէ կիտտուպտէ, Թարաֆըմտան պիլվէքեալէ բէտէրիմին վարիսաթընա սահիպ օլմասընը, վէ իշի Թէսվիյէ իթտիք-

տէն սօնրա բաբալարը ալըրպ կէլմէսինէ ֆամիլեաճա գա-րար վէրմիշլէր իտի իսէտէ, պէնիմ, հիչ պիր վէչհիլէ մէր-գումա էմնիյէթիմ օլմամագըլա մուվաֆագաթ էթմէքտէ իտիմ քի, պու խուսուստա տայըմըն ֆամիլեասը իլէ պէյ-նիմիզտէ էրէ յինէ պիր պէրուտէթ հասըլ օլմուշ իտի ։

Հալպուքի պիր կիւն հէր նէ օլուրսա օլսուն տէյերէք, էվտէն ալըրպ եւրիւյիւ վէրտիմ, վէ քիմսէյէ պիր շէյ տի-մէքսիզին եօլա րէվան օլուպ, ֆագաթ չուրաարընը պիլմէ-նիզ լազըմտըր քի, հէր նէ գատար պու եօլճուլուղըմ բէ-տէնէրիմին մարխամաթընա սահիպ օլմագ մագսատըյըլա իտի իսէտէ, պաշլըճա մէրգումըն զալիմլէրտէն ալտըը ին-թիգամ նիյէթի իլէ իտի քի, օլ խուսուստա լազըմ կէլէնի-յի հալտէ թէքմիլ վարիտաթըմը տախի ֆէտա էթմէյէ հազըր իտիմ ։

— Լաքին մէրգումանըն Գուգրէշտէ օլմատըղըլարընը բաբամ մէքթուպլարընտա իշար էթմիշ իտի զաննը իտէրիմ։

— Էվէթ, լաքին բաբամըն պու սէօզիւ, մահզա պէ-նի ախըլը ինթիգամտէն մէն էթմէք իչիւն տիր զաննը էթ-մէքտէյտիմ, հէր նէ հալ իսէ, Գուգրէշէ վարըլ օլտու-ղում կիւն հիչ պիր եէրտէ սօլուգ ալմագսըզըն, բաբամը մէրգումը պուլմագ իչիւն տօղրու Սան Ըսթէֆանօ քիլի-սասընա կիթտիմ, օլկիւն եէվմը մախսուս, վէ եախօտ եօրթու օլմատըղընը պիլտիյիմ հալտէ, քիլիսայի մէզքիւ-րէնին հավլուսընտէ վէֆգէլատէ պիր գալապալըգ կէօ-րէրէք թաաճիւպ իթտիմ, վէ սէպէպինի սուալ էթտի-յիմտէ, մէզքիւր իզտիհամըն, մուամիլէյհ բաբամըն ճէ-նազէսի ալայը իչիւն թէճէմմիւ էթտիյինի քէմալի եէսու ֆութուր իլէ իշիտուպ, տէրագապ քիլիսանըն տէրունինէ սալըպըրարագ թապութըն ուզէրինէ տիւշիւպ, «Ահ ա-զիզ բէտէր պէն սէնի պուլմագ իչիւն Նէբէլէրտէն կէլ-տիմ, վէ նէ կէօմա ըմնճու մէշագգաթլար չէքտիմ» տիյէրէք

հընչգըրտ հընչգըրա տղլամայտ պաշլաըմ։

Հազըրունըն պազըլարը պէնի տիվանէ զանն իթտիլէր խաչտէ, էքսէրիսի տախի, բաբալը մերգումը էյի թանըր օլտուգլարընտան, միւճէրրէտ մերգումատն պիր էյիք կէօրմիւշիւմտէ, անըն իչիւն պու գատար էսէֆ իտիյօրում զիւյիւմիւնէ զահիր օլտուլար, վէ Ֆիլհագըգա մերգում Ֆագըր ինթիհարըն ճանըրզ սիմասընտա տատըր համիյէթու Ֆազիլէթ նիւմայան օլմագտա իտի։

Վահան, միւսիւ Ղազարեանըն մերգում բաբալըն հադգընտա իթտիկյի մէտհու սիթայիշի իշիտինճէ, Բանկալթի մէզարլըղընտաքի, Տ. Մ. Նամ բաբաղ խաթըրընա կէլիր, կէօզլէրի տօլուգլանտը, վէ տէրունի տիլտէն պիր ահ չէքէրէք . . . «Բահմէթ օլսուն ճանընա, պու կիպի հիւրմէթլիւ զաթլար խըրիսթիեանլըղըն պատիսի չէրէֆլէրի տիրլէր» տէտի։

— Հա՛յ հա՛յ, տիւնեատէ բաբալըղըն վազիֆէսինի թանըեան պու կիպի հիւրմէթլիւ զաթլարըն գատրու գըյմէթլէրինէ պահա պիչիլէմէզ, հէրնէ հալ իսէ, ճէնազէ իլէ պէրապէր մէզարլըղա գատար կիտուպ տէֆնինտէն սօնրա, նէ եարաճաղըմը վէ նէրէտէ պէյթուլթէթ իտէճէյիմի, պիլմէտիկիմ հալտէ մահզուն մահզուն չէհիրէ տէօնմէքտէ իքէն, նաւեահան պիրի գօլումտան թութուպ, «Աֆֆ իտէրսինիզ միւսիւ սիզէ պիր չէյ սօրաճաղըմ» տէտի։

Մ՝էրգում եիրմիսէքիզ օթուզ չաղլարընտա կէնճտէն պիր ատէմ օլուպ, աղլամագտան կէօզլէրի գըզարմըշ իտի, մումաիլէյհին պու հալինի կէօրտիւյիւմտէ, պույուրուն, տէտիմ։

— Պէրապէրինտէ պուլունտուղունուզ ճէնազէ պէնտէնիզին բէտէրի իտի, վէ զաթընըզ տախի պէնիմ կիպի մերգումը աճըտըղընըզտան մումաիլէյհի թանըր օլտուղու-

նաւզ անլաշըլըյօր, հալպուքի էկէր ճանըլմայօրսամ, սիզ էճնէպի օլտուղունուզ հալտէ բէտէրիմի նէ սուրէթլէ . . .

— Մումաիլէյհին սէօզլէրինի գաթ իտուպ, աղլայարագ էլլէրինի թութտում, վէ վուգույի հալի նագլ իթտիմ, վէ մէրգումըն ճէվապլարընտան, մէրհում բաբամըն բէտէրիմին մագթուլէն վէֆաթ իթտիյինի օղլունտան կիզլէմիշ օլտուղունու անլայընճա, պէն տախի օլ խուսուստա մէրգումա հիչ պիր չէյ աչմատըմ, անճագ մումաիլէյհ, բէտէրիմին մութէվէֆֆա պապասընըն բէք ազիզ տօստու օլտուղունու թաստիգ իտուպ, վէ Ուլահ հիւքիւմէթի նէզտինտէ հըֆզ իտիլմիշ օլան բէտէրիմին վարիսաթընա տէսթրէս օլմագլըղըմ խուսուսընտա էզճանուտիլ պանա մուավէնէթտէ պուլունաճաղընը վէ իշիմ թէսվիյէ օլունճայա տէկին, պէնի քէնտի խանէսինտէ միսաֆիր իտէճէյինի վէ էկէր թէքլիֆինի գապուլ իթմէզսէմ ֆէնա հալտէ տիլկիր օլաճաղընը պէյան իթտիքտէ, պէնիմ տախի գաթէն ճանըմա միննէթ տիւշէրէք մէրգումըն թէքլիֆինի մէմնունիյէթլէ ազիմէ իլէ գապուլ իտէրէք, օլ կիւնտէն իթիպարէն նիչէ միւտէթ խանէսինտէ միսաֆիր օլտում:

Մէրհում բաբամըն մէքթուպտա ճազմիշ օլտուղու կիպի, Մագար իլէ Էլիզանըն, Պուգրէշտէ օլտուգլարը հէնկեամտէ իգամէթ իթտիքլէրի օթէլի, մէրգում բաբամըն օղլունուն վասէթասը.յըլա պուլտում, վէ Էլիզանըն ուզագտան ագրապասը օլուպ օթէլը մէզքիւրտէ սաքին օլան պիր ֆամիլեատէն, հայլի վագըթտան պէրու աշիւֆթէյի մէզպուրէնին գօճասը.յըլա պէրապէր տիյարը ախէրէ կիթտիքլէրինի անլատըմ:

Մէրհում բաբամըն օղլու հիւքիւմէթ մէմուրիյէթինտէ միւսթախտէմ օլմագըլա, մումաիլէյհին վասէթասը.յըլա պիր իքի սէնէ գատար օղրաշուպ, կիւճ պէլա կիւճ

ընտերքմին վարխտաթրնը ելաէ խաէպիլախմ, վէ հէման Թիֆլիզէ կիթմէյէ հազըրլանմագտա իքէն, կիւնիւն պիր-րինտէ բաբաղըն օղլու ալէթթատիլ պէնի պուլարագ ։ « Տէմէսին տգըրապանըզ օլան Մարգար աղանըն գէվճէտի Նլիզա գըզըյըլա պէրապէր (չիւնքի Մարգար իչիւն մէր-գումա ագըրապամաը տէմիշ իտիմ) պու կիւն չէհիրի-միզէ վասըլ օլտու » տէտի , « աման նէ տէ յօրտուն եռան-ըշ օլմատըն » տէ յինճէ , մէրզում, « Հաչա եանըշ օլա-մազ մէմուրիյէթիմին իզթիզաւընճա բաստօրթլարըմը պիրէ պիրզըլաթ օգուտում, վէ հաթտա իգամէթ իթտիքը-լէրի օթէլի տախի պիլիրիմ , » տէտի ։

Պու մէմուրիյն դայրէ հէվատիսի տուսյատուզումնա, հայ-ըը վագըթտան պէրու քիւշէյէ գալտըրմաէ անճագ քիւլ իլէ եօրթիւլմիւշ օլան ինթիզամ աթէշի նտակեահըն իչ-թիպալ իտուպ, աշիւֆթէյի մէրսումէնին իգամէթ իթ-մէքտէ օլտուղու օթէլի սաըրգ ալտըմ, վէ ագշամ խա-թիւ իւչ պէշ թամէ Ուլահ չէրապըըյըլա գաֆայը թութ-տուգտան սօնրա, Թըպգըը պու ագշամքի կիւպի պիր թա-պանճա պըտուպ տօղըու օթէլը մէզքիւրէ վարըրպ գարտա-յը չալտըմ ։

Գապու աչըլըրգ իչէրույէ կիրտիմ, վէ պիրինճի գաթըն տալօնունտա չըգարըզըմա, գարշըմա Թարիֆի նտագափլը կիւզէլլիքտէ պիր տուլաթէրի ըէրի ըէյքէր չըգտուպ, վէ կիւլիւ սաա պէրգը րուխսարի հիճաըընտան ա՛լ ա՛լ օլա-րագ, ղայէթ լաթիֆ վէ Թաթըը պիր սէտա իլէ . . . « քի՛մի իսթէրսինիզ միւսիւ » տէտի ։

Ա՛հ միւսիւ Նքսւանդ, իշթէ օլտաղըրդատա, հէվայի նէֆսանիյէսինէ եսիր օլան գէնճ ըէրէսիթ վէ պիչարէ ատէմ-լէր կիպի, վալթանըմը, միլլէթիմի, մէզհէպիմի ըէտէրի-մին ինթիզամըմը, վէլհասըլ քէնտիմի պիլէ ունութտում, գէօրա մէրգումէնին հիւսնիւ եթվարը վէ չիւէ ըէֆթա-

րը ճանու ճիյէրիմէ աթէշլէր պըրագմըշ, վէ զէնճիրի զիւլֆիւնի պօյնումա թագմըշ օլմաղըլա, էլիմ այաղըմ թիթրէյէրէք . . .

— Աֆ իտէրսինիզ մատմազէլ, անճաղ Մատամ Էլիզա պուրատա՞ մըտըր, տէյէպիլիմ։

Բէրիկի մէրսուամէ ֆիստանըտա կէօզլէրինի աչարագ, վէ նիմ թէպէսսիւմիլէ զօնչէ տիհանը նիհանընը քիւշատ իտէ-րէք իքի սըրա ինճու տանէլէրի կիպի պէյազ տիշլէրինի կէօսթէրմէքտէ . . .

— Վալիտէ՞մի խըզմէթքեարընըզ էօյլէ՞մի, տէտի։

— Մատամ Էլիզանըն վալիտէնիզ օլտուղունու պիլէ-մէմ, անճագ մէրգումէլէ կէօրիւշմէք իսթէրիտիմ, էկէր միւմքիւնի վար իսէ խապէր վիրսէնիզտէ . . .

Մուամիլէյհ սէօզիւմի թէմամ իթմէյէ մէյտան վիր-մէյուպ, « Պույուրուն միւսիւ պույուրուն » տիյէրէք, վէ սէրվի կիպի խըրամ իտէրէք պէնի վալիտէսինին օտա-սընա կէօթիւրիւպ, « Վալիտէճիյիմ պու միւսիւ սիզինլէ կէօրիւշմէք իսթէյօր տէտիքտէն սօնրա օտա գափուսըն-տան տըշարը չըգուպ, կիթտի հալպուքի կէօյնիւմի տախի պէրապէր կէօթիւրտի։

Մէրգումէ Էլիզա թագրիպէն գըրք պէշ եաշլարընտա պիր գատըն օլմաղըլա, սահիպէ օլտուղու հիւսնիւ անէ նէզա-րէն, օն պէշ եիրմի սէնէ տահա քէնտինին տախի քէրի-մէսի կիպի ճանլար եագըճը պիր աֆէթի տէվրան օլ-տուղու անլաշըլմագտա իտի։

Մէրգումէ այնի կէօրիւր կէօրմէզ նէզաքէթ իլէ քէ-լամէ աղազ իտտուք ճարիյէնիզլէ նէ մատտէ հագգըն-տա կէօրիւշմէք իսթէտիյինիզի անլայա պիլիրմիյիմ տէտի։

Մուամէլէյհանըն պու սուալինէ նէ կէօնէ ճէվապ վէ-րէճէյիմէ շաշըրմըշ գալմըշ իտիմ իսէ տէ պու ճիւմլէ քէն-տիմի թօփլայըպ . . .

— Մատամ սիրելի՞ էսկի պիր հիքեայըմը թեքմիլէյէ էթմէք իչին կելտիմ, տէտիմ։

— Աճայիպ ճարլյէնիզ իլէ՞ մի, սազըն եանըլըշ օլմասըն

— Հայըր եանըլըշ օլամազ, սիզ Մարգար աղա նամ շախսըն զէվճէսի տէյիլմի՞սինիզ։

Պու սէօզլիւմտէն Էլիզանըն րէնկի աթտը, չիւնքի պէն-տէնիզին ըրֆաթը րէտէրիմի անտըրըր օլմազըլա, մէր-գումէ տըրգըմաթ իլէ եաւզիւմէ պագըրըպ եավաշ եավաշ է-շինինէ օլտուղունու անլայարագ, պօզուգ պիր սէսլէ իլէ։

— Լաքին միւսիւ ճարլյէնիզ օլ մէլուն հէրիֆի պօշա-եալը հայլի զէման օլտու։

— Նէ պէյլէ վար էվվէլքի րէտէրիմի մէրգումէ իլէ պէրապէր եօլտուրտունուզ . . .

Մէրտումէ պու սէօզլիւմտէն էնտամալէնտ օլարագ . . . « Նէ տէյօրսունուզ միւսիւ քէյֆտէնմիսինիզ » տէտի, մէ պէն տալը, « Պէյհուտէյէ ինքեար իթմէյինիզ մատամ զէվճէնիզ օլանաց օլ մէլուն հէրիֆին տալը սըրտար կէ-լէճէք տիր, խմտի պաշա էօյլէ խաթէտիքէ րէտէ-րիմին ինթիգամընը էվէլա սիզտէն ալմագա պաշլայըմ » տէյէրէք, պէլիմտէն թապանճայը չէքտիմ։

Էլիզա տէհշէթլի պիր սէսլէ իլէ պիլէյիմէ սարըլըպ « Ահ միւսիւ րէտէրինիզի օլ մէլուն հէրիֆ եօլտուրտու, մէ պէն անըն իչին մէրգումը պըրագտըմ, ահ Ալլահ աշ-գընա պանա գըյմայընըզ » տէյիւպ իւքսէք սէսլէ իլէ ակլամայա պաշլատը։

Մէրտումէնին սէտատըրնատան քէրիմէսի տարա՛լ թարագ օտա գափուսընը աչուպ իչէրիյէ կիրտի, մէ Էլիզա թա-պանճայը կէօրէրէք, սիլահը ալմագ նիյէթի իլէ իւզէրիմէ տօղրու հիւճիւմ իթտի իսէ, խէֆֆէ տէհշէթինտէն նաշի գուճաղըմա տիւշիւպ պայըլըա գալտը։

Պէնտէնիզ մէրգումէնին պէօյլէ զայ ազըլ պայըլտըղը-

նը կէօրտէրէք նէ օլտուղումը պիլմէտիմ, վէ հէման թա-
պանճայը պիր եանէ աթարագ վալիտէսի իլէ պէրապէր
չալըշուպ կիւճպէլա կիւճ աւլընը պաշընա կէթիրէպիլ-
տիք ։

Մումաիլէյհա կէօզլէրինի աչուպ թարիֆի նաքապիլ
պիր ճաղիպէլի պագըշ իլէ եիւզիւմիւզէ եօգարը պագա-
րագ, «Ահ միւսիւ վալիտէմի էօլտիւրմէյէճէքսին տէ-
յի՞լ մի» տէյինճէ, պէնտէնիզ պիւսպիւթիւն քէնտիմ-
տէն կէչէրէք, թապանճայըմ էրգումէյէ թագտիմ իտուպ
վէ այագլարընա գաբանարագ, «Ա՛հ էօմրիւմիւն վարի,
ճիյէր բարէմ, նազըրճանըմ, մատէմքի վալիտէն օլա-
ճագ մէլունէյի էօլտիւրէրէք բէտէրիմին ինթիգամընը
ալամամագտայըմ, իմտի լութֆէն շու թապանճայը ալուպ
սիզ նազիք էլլէրինիզլէ գուլլուղուն էօլտիւրիւն. զիրա
արթըգ պու հալտէ եաշամագ իսթէմէմ, տէյինճէ, մու-
մաիլէյհա մէլայիքէլէրէ մախսուս պիր թէպէսսիւմ իլէ
գօլումտան թութուպ պէնի այաղէ գալտըրտը, վէ քէ-
լամէ աղազ իտիլէ, «Եօգ ճիվանըմ սիզին կիպի մէրտ վէ
հիւմմէթքեար պիր տէլիգանլը էօլմէմէլի տիր, ահ քէօր օլ-
ասըն օ կէօզլէր քի սիզէ հագարաթ իլէ պագարլար, վէ
գըրըլսըն օ էլլէր քի սիզէ վուրմայա հազըրլանըր» տէ-
յէրէք, պէնի պիւթիւն պիւթիւնէ քէնտինէ հայրան, վէ
աւլըմը քըտաքիւլլէրի կիպի բէրիշան իթտի ։

Հէր նասըլ իսէ օթէլտէ պուլունանլար կիւրիւլտիւ իտէն
պու հալլէրի իշիտէմէմիշլէր իտի, վէ գաթէն վագըթ կէչ-
միշ վէ սուլար գարարմըշ օլմաղըլա, էլիզանըն եիւզիւնէ
պիլէ պագամայուպ, ահճագ ճանբարէմտէն բուխսաթ թա-
լէպ իտէրէք կիթմէյէ հազըրլանտըմ, վէ նէրտիւպանտէն
աշաղը էնտիյիմտէ, մէրգումէ արգամ սըրա կէլիւպ.
«Եարըն հէր հալտէ թէշրիֆ իթմէնիզի թէմէննի իտէ-
րիմ» տէտի, վէ պէն տախի «ճան իլէ պաշ իւսթիւնէ»

տէյէրէք, մէրհումէ իլէ վէտալաշմաղ տըշարը չըգտըմ։

Իշթէ բէտէրիմին ինթիգամընը ալմագ նիյէթի իլէ կիթ-միշ օլտուղում մահալլէ կէօյնիւմի տախի խումթէ վիրէրէք խանէմէ ավտէթ իթմիշ իտիմ։

Օլ կիճէ սապահա գատար ույուխամայուպ, չաֆագ-տըթար աթմագ տըշարը չըգուպ, վէ գարլինանըն պիրինտէ էյլէնտիքտէն սօնրա տօղրու օթէլէ վարտըմ. մէրհումէ տուխթէրը զիւհրէ բէյքէր կիւլէրէք պէնի գարշըլայուպ, «Աֆէրին սէօզիւնիւզտէ սապըթգըտըմըշընըզ, հաքքը մատամ Նիգօղասա պունտա եօգ, իմտի սէրպէսթճէ կէօրիւշիւ-րիւզ» տէյէրէք, շու վէչհիլէ քէլամէ իպթիտար էյլէտի, «Եվէլա շունու սէօյլէյիմ քի, սիզի կէօրտիւյիւմ տագի-գատա վէֆգէլատէ պիր մուհապէթ իլէ սէվտիմ» տէ-յինճէ, աղլըմ պաշըմտան կիտտուպ, «Ահ ճիյէր քարտէշ թէշէքքիւր իտէրիմ, պէնտէնիզ տախի» . . .

Մուսահիպէյհա սէօզիւմի գաթ իտէրէք «Զաթէն տէ-յէճէյինիզի պիլիրիմ, իմտի քէրէմ պույուրունուզ ճաքի-յէնիզի տինլէյին» տէյէրէք, տէրին քէլամէ աղազ պիրլէ. «Մատամ Նիկոլա պէնիմ վալիտէմ տէյիլ իտի» տէյին-ճէ, «Ահ ճիյէր քիւչէմ, սիզին կիպի պիր մէլէյին վա-լիտէսի, էլպէթթէ անըն կիպի ճանավար պիր գարը օլա-մազ» տէտիմ։

Մէրհումէ կիւլէրէք, «Լաքին պունունլա պէրապէր մէրհումէնին պիր դըլըմա տօղուրմանըզը տախի իսթէ-մէմ, իմտի մէրհումէյէ իլիշմէյէճէյինէ սէօզ վէրիրմի-սին, տէտի։

— Ահ ճիյէր պաշըմ սիզին էմրինիզէ լա օլմազ, վա-գը՛ա խաթըրընըզ իչիւն մէրհումէյէ իլիշիք էթմէմ, ֆա-գաթ նուզիւնիւզտէ կէօրմէք իսթէմէմ, տէտիմ։

— Զաթէն կէօրմէյէճէքսինիզ, իմտի տինլէ, Մատամ Նիկոլա պէնի իհթիյար ֆագաթ զայիֆ զէնկինին պիր Գօն-

թա մեծերնիս իթմէք իչիւն պու մէմլէքէթէ կէթիրմիշ տիր, հալպուքի մէրգում իհթիեար Գօնթ պիր իշ զըմ-մըյըլա Վիէննայա կիթմիշ օլուպ պիր հաֆթաան կէլէ-ճէք, վէ մուամիլէյհ հէր նէ գատար զէնկին իսէտէ, մա-լիք օլտուղու սէրվէթին խնամետէ պէրրէ գատար էհէմ-միյէթի օլմամադըլա, էկէր սիզ Ալլահըն էմրի իլէ ճարի-յէնիզի զէվճէլիյէ գապուլ իտէրսէնիզ, չու ատագըրտատա մուամիլէյհտէն վազ կէչէրէք, վէ ան գալաճագըմը տա-խի պիլըէմ; եինէ սիզինլէ իսթէտիյինիզ մահալէ կէլմէյէ հազըրըըմ, տէտի :

Ծէրսումէնին պու սէօզլինի իշիթտիկիմտէ սէվինճիմ-տէն հէման այագլարընա գափանըպ, ահ մէլէյիմ տէտի-յինիզի էզճանուտիլ գապուլ իտէրիմ, տէտիմ :

Վէ իշթէ պու սուրէթլէ մուամիլէյհա իլէ գաչմայա գարար վէրտիկ, քէյֆիյէթի ահպապըմ օլան պարպարըն օղլունա աչտըմ, վէ մէրգումըն մուավէնէթի իլէ կիճէնին պիր նըսֆընտա մէրգումէյի օթէլտէն գաչըրտըգ, վէ Սան Ըսթէֆանօ քիլիսասընտա ահպապըմըն չէհատէթի իլէ նիքեահըմըզ գըյըլտը :

Պիր իքի կիւն պէլտէյի մէզքիւրէնին էթրաֆընտա պուլունան քէօյլէրին պիրինտէ խաֆիյէն իգամէթ իթ-տիքտէն սօնրա, Էլիզանըն, տօպտու օլան խըրվաթըն մա-րիֆէթի իլէ պիզտէն ալտըը ինթիգամ իտէճէյի միւհթէ-միլ օլտուգտան պաշգա, մուամիլէյհ Գօնթուն տախի պէնի գօվալայաճաղը մէյհուզ օլուպ, պիւսպիւթիւն Ու-լահ Թօբրաղընը թէրք իթմէքլէ մէմլէքէթիմէ կիթմէյէ գարար վէրտիմ, իմտի պիր սապահլէյին էրքէն զէվճէմ իլէ պէրապէր ահպապըմըն խանէսինէ կէլտիք, վէ մէր-գումըն ըէֆագաթըյըլա կէրէք բէտէրիմին, վէ կէրէք մէրհում պարպարըն մէզարլարընը զիեարէթ իթտիքտէն սօնրա իքի սէնէյի միւթէճավիզ պէնի խանէսինտէ թէք-

րիմն. Թամաղիմ իլէ գապուլ իտէն ահպապըրը կէօզ եա-
շըյըլա բասա, վէ մերգում իլէ վէտալաշուպ վարօլա իա-
քիպէն մէմլէքէթիմ ճանիպինէ ըէվան օլտում։

Վէլ հասըլ հէր պիր մուխաթարատէն սալիմ օլտուղու-
մուզ հալտէ Թիֆլիզէ վարտըգ, վէ պիր պուչուգ սէնէ
օնտա պիր էրքէք էվլատ սահիպի օլտում քի, արթըգ
փալիտէսինի տահա զիատէ սէվմէյէ պաշլատըմ, պու
մինվալ իւզրէ պէշ սէնէ գատար քէմալի սաայիշու իս-
Թիրահէթ իլէ իմրարը էվգաթ իթմէքտէ իտիք։

Պիր կիւն իշ գըմմըյըլը քէօյլէրին պիրինէ կիտուպ, վէ
իքի կիճէ գալարգտան սօնրա խանէմէ ավտէթ իթտի-
յիմտէ էվլատըմ իլէ զէվճէմի էվտէ կէօրէմէյուպ, Թա-
աճիպ իթմէքլէ գօնշուլարա սուալ իթտիմ իսէ, պիր
ճէվապ ալամատըմ, վէ նիհայէթ զէվճէմ օլաճագ խա-
յինէնին ատըլմըն օղլու իլէ պէրապէր փիրար իթտիքլէ-
րինի իշիտինճէ, տիւնեա պաշըմա զընտան օլուպ, կէրէք
մէրգումէնին հագգընտա օլան մուհապէթիմտէն, վէ կէ-
րէք էվլատըմըն հասրէթինտէն, ֆէնա հալտէ խասթա-
լանուպ եաթագա տիւշտիւմ։

Պիր սէնէ գատար ֆէնա հալտէ խասթա եաթըրգ վէ
պիր չօգ բարալար սարֆ իթտիքտէն սօնրա պի աֆիւլ-
լահը Թա'ալա քէսպը իֆագաթ իտէր իթմէզ, հէման
զէվճէմ օլաճագ խայինէյի արամայա պաշլատըմ իսէ,
պիր միւմքիւն էլէ կէչիրէմէտիյիմտէն քէնտիմի պիւթիւն
պիւթիւնէ խարապիյէթէ վիրուպ, կիճէ կիւնտիւզ աճու
ֆէրեատ իլէ իյշու իշրէթէ տէվամ, վէ իշտէն կիւճտէն
տավարէ օլմաղըլա վարիտաթըմ տախի չիւրիւմէյէ պաշ-
լատը, վէ հէման ըղհարը իֆլաս իթմէք իւզրէ իքէն, իշ-
տէ միրաս մէսէլէսի զուհուրէ կէլմէքլէ օլանճա վարի-
տաթըմը նագտէ Թէպտիլ իտուպ Հինտիսթանէ կիթմէյէ
հազըրլանտըմ։

Պու հալ իւզրէ իքէն Բէթէրսպուրկտա մուգիմ տօսթլարըմտան պիրի Թիֆլիզէ կէլէրէք ամճամ օղլու իլէ զէվճէսինին Իզմիրտէ օլտուգլարընը, վէ էն ղարիպ եէրի շուրասըտըր քի մէրգումըն իշպու մէրաս մէսէլէսինի պէնտէն էվէլ տույմուշլար վէ ամճամ օղլու պէնիմ նամու շանըմը ալարագ մէզքիւր քիւլլիյէթլիւ մէպլաղը էլտէ իտէպիլմէք իչիւն Հինտիսթանէ կիտէճէքլէրինի խապէր վէրինճէ, հէմէն վագըթ ղայպ իթմէքսիզին եօլա տիւշիւպ տօղրու Իզմիրէ կիթտիմ քի մահալլի մէզքիւրտէ մէրգումըն պօսթանճասըմ խանէտէ սիզէ թէսատիւֆ իթտիյիմ իչիւն մէմնուն օլտում։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ։

Պէնիմ Իզմիրէ կէլտիյիմտէն պիր հաֆթա էվէլ մէրգումընըն Իսկէնտէրիէտէքի ավուգաթը պուլմայա կիթտիքլէրինի իշիտտիմ, վէ Նաալըքի պիլիրսին տիղէրլէ պէրապէր մահալլի մէզքիւրէ կիթտիք, վէ պէն հէմէն իշպու միրաս մէսէլէսինէ մալիւմաթը թամամէն պուլունան մումաիլէյհ ավուգաթը պուլտում, վէ մէրգումըն, իքի խապիսլէրին քէնտիսի իլէ միրաս մէսէլէսի հագգընտա կէօրիւշտիւքտէն սօնրա Հինտիսթանէ կիթտիքլէրինի իշիթտիմ, անճագ ավուգաթը մէրգում արըլ վարիս պէն օլտուղումու անլայընճա թաաճիւպ իթտի, վէ մէրգումըն հիյլէպազլարըն տուրտուգլարը բըլանը չիւրիւթիւր տէրէճէտէ, պէնտէնիզէ պէճիտ թալիմաթլար վէ մուհիմ նասիհաթլար վէրտի քի, մումաիլէյհիմ խապիսլէրին թէհիտէսթ տալաճագլարընա չիւպհէմ եօղ իսէտէ, չիֆայիտէքի մահալլի մէզքիւրտէ պուլունտա իքիսինինտէ լէշլէրինի սէրէմէտիյիմ իչիւն վէքիլլէ քէտէր իթմէքտէ իտիմ։

Հէր նէ հալ իսէ, պու կիւն մէրգումըն խապիսլէրին նէրէտէ օլտուգլարընը անլատըմ քի եարըն հէր հալտէ

իքինին տանը թէլէֆ խառուլ, կերէք եմլաքըմը, վէ կերէք հազըրը սարինիմ օլան միրասէ սանկըմ օլաճաղըմ։

Վէ մուսիւ Ղազարեան պու սօն քէլամլարը հիտէյեթինտէն թիթրէյերէք, վէ տիշլէրինի կըճըրթատարագ իւրասըն իթաիքատէն սօնրա խաթմը քէլամ իյլէտի։

Վահան մամնունիյէթլէ սէրկիւզէշթինի քէմալի տըգգաթ իլէ տինլէյուպ, վէ միւթէեէսսիր օլարագ, մէրգումա . . .

— Պապամ տանը ինթիգամ իթմէյէ հազըրըմ վար իսէտէ, միւսաատէնիզլէ պէնտէնիզտէ պիր էֆքեար պէյան իթմէք իսթէրիմ, տէտի։

— Պույուրուն։

— Մէրգումըն խատիպլէրին մուրատը գանլարընը նիրմէտէն իսէ, հիւքիւմէթ մաքիֆէթի իլէ, կերէք հազըրներդ օլան միրասը, վէ կերէք եմլաքլարդը ալմըգլա իսթիֆա իթտէնիզ օլմազ մը։

— Մումքին տէյիլ։

— Տէմէքքի հէր հալտէ տանը ինթիգամ իսթէմէքսինիզ։

— Հէր հալտէ։

— Մատէմքի պէօյլէ յէ գարար վիրմիշսինիզ, պէնտէնիզտէ իշթիրագ իթմէք իսթէրիմ։

— Նէ կիպի անլայամատըմ։

— Եանի պէնտէ սիզինլէ պէրապէր կէլմէք իսթէրիմ, վէ էկէր պու թէքլիֆիմի գապուլ իթմէզսէնիզ, շու անտտէ իսթիֆամը գապուլ իթմէնիզ լազըմ կէլիր։

Մուսիւ Ղազարեան Վահանըն պու թէքլիֆի իւզէրինէ պիր միգտար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, քէնտու քէնտուլէ գարարընը վէրիպ, «Յէք ալա մատէմքի հէր հալտէ պէրապէրիմիզտէ պուլունմազ իսթէյօրսունուզ, պէնտէ գապուլ իթտիմ» տէտի։

— Թէշէքքիւր էտէրիմ, խանըմ եաթաղըմ ղայրի, զի-րա վաղըթ եարը կէճէյի կէչտի, եարըն պազարըլըմ մի-րաթի քեայինաթ նէ սուրէթ կէօսթէրիր, տէյերէք այա-ղա գալգտը, վէ մուսաֆիլէյնի սէլամլատըգտան սօնրա օտասընա չէքիլիւպ եաթտը,

Վահան եալընըզ գալընճա միտքը Ղազարեանին տէտի-յի սէօզլէրի Թաճը միւթալաայէ ըլարագ, մուսաֆիլէյ-նին Թարիֆ էթտիյի Մարգար աղա ժանըն պապասը օլ-տուղունու, վէ մէրգում Մարգար աղա զէնգինլէշմինէ եղի-սարէթ Թէժակէ իթմէկինի, վէ Նիլոզա իլէ նիշանլըքթ պիր մանասը խըսմէտր օլմաղըլա, մէրգումէ ճանըմէր գարընըն, գօճասը մէլուն Մարգար իլէ միւսիւ Ղազարեանըն բէտէ-րինի էօլտիւրմիւշ օլտուգլարընը էյիտէն գանաը: (*)

Վահան պու միւլահազալէր իլէ անճագ սապահա գար-շը ուեուեա պիլտի, վէ սապահլէյին գալգսալ միւսիւ Ղազարեանը տրտար խաւէ պուլամայուպ, օթէյլին գա-րուճրսընտան մուսաֆիլէյնին շաֆագ աթմաղտան օթէլ-տէն չըգտըղ կիթտիյինի քէմալի խաթիրճայլա ըգթըրար իլէ խապէր ալտը, Վահանըն մէրգում իլէ պէրապէր պու-լունմաղ խաթէրտիյի պաշգա պիր չէյ իչիւն օլմայսպ, ան-

---

Հէքեալէմիզին իքինճի ճիլտինտէ (ժանըն ֆամիլեաճա օլան ասալէթի) սէր լէվհասըյըլա պաշլանըլան օն եէտինճի ֆասըլտա, Նիլոզա եանի ժանըն վալիտէսի ֆիրար իթտիյի կիճէ օղլունա խիթապէն պըրագտըղը օլտուղու մէքթուպտա գօճասը Մարգար աղա իչիւն «Պէնի խըրսըզլայամազ չիւնքի պէնտէն գօրգաճաղ սէպէպլէրի վար» տէյի եազտըղը օլտուղու օգուեանըլտըղըտըր տէր-խաթըր իթմելիտիրլէր:

Վէ իշթէ Նիլոզանըն տէտիյի սէպէպ, գարը գօճա պիր օլուպտա միւսիւ Ղազարեանըն բէտէրինի էօլտիւրմիւշ օլտուգլարը էս-րարընտան իպարէթ խուսուսունի գարըյնէ քիֆայէ մալիւմ օլմագ իչիւն իշպու մահալտէ չէրհ վիրիլտի:

ճագ մուամալէյհի պիր ճինայէթ իշլէմէտէն մէն իթմէք էֆքեարը իլէ իտի, իմտի մէրգումըն պէօյլէ էրքէնճէ աըրպ եուրթուլի վիրմէսի, մէզքիւր ճինայէթի եալընըզ իճրա իտէճէյինէ պիր տէլիլի գավի իտի ։

Վահան մէրգումըն նիյէթինի անլամըշ օլմաղըլա հէման օթէլտէն տըշարը չըգըւպ միւսիւ Ղազարեանը արամայա պաշլատը, վէ էօթէ պէրի պիր չօգ տօլաշտըգտան սօնրա նիհայէթ, մուամալէյհին գաղինօնըն պիրինտէ եալընըզճա օթուրուպ իշրէթ իթմէքտէ օլտուղունու կէօրտիւ, Վահան քէնտինի կէօսթէրմէյէրէք մէրգումըն հէր պիր տավրանըշընը տըգգաթ իլէ կէօզէթմէքտէ իտի ։

Միւսիւ Ղազարեան էլինի անըրնա գօյուպ տիւշիւնմէքտէ, վէ սըգ սըգ տօլտուրուպ իչմէքտէ իտի, մէրգում պիր մըգտար պու հալէ տէվամ իթմէքտէ իքէն, խաթըրընա պիր շէյ կէլմիշ ալիր կիպի սաաթընա պագըպ այաղա գալգտը, վէ պօրճունու վէրէրէք գաղինօտան տըշարը չըգըպ աճէլէ իլէ եուրիւմէյէ պաշլատը, վէ պիր քաչ տօլաշըգլը սօգագլարա կիրուպ չըգտըգտան սօնրա գարշուսը աչըգ խանէնին պիրինէ կիրտի, վէ էթրաֆընը տըգգաթ իլէ թէֆթիշ իտէրճէսինէ նէրտիւպանլըգտան եօգարը չըգըպ խանէնին իքինճի գաթը սալօնունա վարըը օլտու, վէ տէօրտ եանընը ժէճէսիւս իթմէ յէ պաշլատը ։

Պու արա օտանըն պիրինտէն կէնճճէ վէ կիւզէլ պիր գատըն սալօնա չըգուպ, նէրտիւպանտէն աշաղա ինմէքտէ իքէն, նակեահան միւսիւ Ղազարեանը գարշըլայընճա կէօրէրէք, նէ օլտուղունու պիլմէտի, վէ տաէթա թաշտան օյուլմուշ սանէմ կիպի տօնա գալըպ տուրտու ։

Միւսիւ Ղազարեան ըէնկի սարարմըշ վէ պաշտան աեաղէ գատար թիթրէյէրէք խըշմ իլէ մէրգումէնին գօլունտան թութուպ «Սէնի ալչագ մէլունէ սէնի, էվլատըմը խըթէրիմ» տէտի ։

Մերգումէ բերէլէ յերեք վէ միւսիւ Ղազարեանըն այ-ադլարընա դարանուպ «Աման գօճաճըղըմ Թէօվպէ Թէօվ-պէ . . . ահ պէնի Ալլահըմ կէօնտէրտի, պէնի օլ խապի-սին էլինտէն գուրթար տէ յուպ աղլամայա պաշլատը ։

Միւսիւ Ղազարեան մերգումէյի չիտէթլէ այաղա գալ-տըրըուպ, վէ Ֆըրըլտադ կիպի սալօնըն օրթասընտա չէ-վիրերէք « գա՛լք ճանվէր գարը ճէվապ վէր, էվլատըմը, նէեարատըն էվլատըմը » տէյերէք մերգումէյի խըրշընըլա եերէ չարբատը, վէ « Ահ մէլունէ լէքէտար իթտիֆին նա-մուսըմը գանըն իլէ թէմիզլէյէճէքսին » տէտի ։

Մումաիլէյհ պաշտան այաղա գատար թիթրէտի վէ պիւապիւթիւն քէնտինի ղայպ իտէրէք հէման էլճէպ ի-տուպ Թապանճայը չըգարտը, վէ զէվճէսինին իւզէրինէ աթէշ իտէճէք իքէն, արգասընտան պիրի սըչըը սըգըյա պի-լէյինէ սարըլըպ մումաիլէյհին հարաքէթինի մէն իթտի ։

Միւսիւ Ղազարեան հիտէթինտէն աթէշ քէսիլմիշ օլ-տուղու հալտէ արգասընա տէօնիւպ Վահանը կէօրիւնճէ, « Պըրագ միւսիւ Նըրուանդ պըրագ տէյօրում, եօխսա պիլիմ Ալլահ չիմտի սանա գըյարըմ » տէտի ։

Վահան գահրիմանքեարի պիր ֆէտաքեարլըգլա կէօյ-սիւնիւ մերգումա իպրազ իտէրէք « Պույուրուն միւսիւ պէնտէնիզի վուրուն » տէյուպ, վիճտանինի գարըյա սի-բէր իթմէքլէ մումաիլէյհին գարշըսընա տիքիլի վէրտի ։

Վահանըն պու հալը գալպինտէն միւսիւ Ղազարեան միւ-թէէսսիր օլմաղըլա, Թիթրէմէքտէ օլան էլինտէն Թապան-ճա եէրէ տիւշիւպ, քէնտի քէնտինէ բաթլատը,

Կէրէք գարընըն ֆէրեատը, Նալէսինտէն, վէ կէրէք Թապանճանըն տէհշէթլիւ պիր սէտայըլա բաթլայըշընտան, սալօնըն սաղ Թարաֆընտա պուլունան օտալարըն պիրինին գաբուսը աչըլըպ միւսիւ Ղազարեանըն տայըրընըն օղլու կէօրիւնտի, մերգում աէրտան վուգույի հալի անլամըշ օլ-

մազըլլա, որոր սանիյէ գատար տասնընտա էյլէնտիքտէն ասնոր սալօնա չըգուպ, վէ միւսիւ Ղազարեանըն խուզէրի-նէ հիւճիւմ պիրլէ, «վայ աէն պուրայատամը կէլտին» տիյէրէք, էլինտէքի ըէվօլվէրի մերգումըն կէօյսիւնէ տօղ-րու աթէշլէտի իսէտէ, գուրշուն պիր ամպուլյանըն թաալա զարարսըղճա օլարագ Ղազարեանըն օմուզունու սըյըր-րըպ, կիթտի տիվարտան աշըրը օլան էնտամ այնասընը չարբարագ բարչա բարչա իթտի.

Մերգում միւսիւ Ղազարեանը գարշուսընտա էլան տուրմադատօ օլտուղունու կէօրիւպ, վէ հէման իքինճի տէֆա օլարագ աթէշ իթմէք իսդէրէ իքէն, գարըը մեր-գումա մէյտան վիրմէ յէրէք ալէրտագալ պիր սանտալեա գարըմագըլա մումաիլէյհին գաֆասընա նէրղէշտիրիբ, «Խայըըն, էվլատըըմը էօլտիւրտիւն գօճամըտա՞ մը էօլ-տիւրէճէքսին» տէյու ավազը չըգարդըճա հայգըրըր.

Մերգում սանտալեանըն տարպէսինտէն կէլիշի կէրէյի կիպի սէրսէմլէնիւպ տուրումսուզ խալտէ, ալէրտագալ քէնտուսի թօբլայըպ, գարըըա «Վայ մէլանէ տէլէք քի էլան գօճանը թասահհուլ իտէյօրսուն էօ՞լտիւմի, ալ խինօի սանտալա» տիյէրէք մումաիլէյհին [illegible] խուզէրինէ ա-թէշ իտուպ թա կէօյսիւնտէն եարալատը.

Բիչարէ գատընճըղազ չիմշէքտէն վուրուլմուշ կիպի տէհշէթլիւ պիր սէսլէ իլէ եէրէ տէվրիլէ վէրտի. Վէ գաթիլի մերգում պու ճինայէթ իլէ իքթիֆա իթմէյուպ հէման բըչագըը տավրանտը (չիւնքի Վահան հէր նաոըլ իսէ մերգումըն էլինտէն ըէվօլվէրի գարըմայա մուվաֆ-ֆագ օլամըյըմըշ իտի) Վէ եըլան կիպի միւսիւ Ղազար-եանըն իւզէրինէ գօյուլմագտա իքէն, սալօնըն տէօրտ թարաֆընը իհաթա իթմիշ օլան ժանտարմալարըն սիւն-կիւ բարմագլըգլարընը կէօրիւնճէ, ալէրտագալ բըչագը կէրի-լէտի; վէ սըլյա գըլըճ քէնտի իւզէրինէ կէլմէսինտէ օ-

լան բօլիս եիւզպաշըլարընա, միւսիւ Ղազարեան իլէ Վա-հանը կէօսթէրէրէք «Էֆէնտի թութուն շու գաթիլլէրի, զէվճէմի էօլտիւրտիւլէր» տէտի։

Վահան իլէ միւսիւ Ղազարեան գաթիլի մէրգումըն շու իֆթիրասընտան նէ օլտուղլարընը պիլէմէյուպ շաշըրմըշ գալմըշլար իտի, վէ հէման քէնտիլէրինի միւտաֆայէ միւսարաաթ իտէճէքլէր իքէն, բօլիս եիւզ պաշըսը մաասաֆիհին թահգըրգաթը իչիւն մէրգումանը սէօյլէթմէյէրէք, իւչիւնի պիրլիքտէ պիր պէօլիւք ժանտարմանըն մուհաֆազասը թահտընտա օլարագ պապը հիւքիւմէթէ կէօնտէրտիլէր կիպի, ճան չէքիշմէքտէ իւզրէ օլան մէճրուհէ գատընը տախի տէրհալ պիր սէտեայէ գօյարագ զապթիյէ խաստախանէսինէ իղամ, վէ մէտաւիյի խըզմէթիայինէ սէնէ տէվամ իթտիրտի։

Հէր նէ գատար Վահան Գալկիւթթա չէհրինտէ քիմսէտէն թանըլմամագտա իտի իսէտէ, պու ճիւմլէ մէրգում եօլտա ժանտարմալար իլէ կիթմէքտէ օլտուղունա տէրէճէ յի նիհայէտէ ութանըպ արլանմագտա իտի, զիրա էհալի րահտէ քէշթու կիւզար իթմէքտէ օլան, լօրտ, պանգէր, վէ թիւճճար ֆամիլեալէրի Լանտօ արապալարըյըլա կէզիպ տօլաշմագտա իքէն մէրգումանըն պէօյլէ թահտէլ հըֆզ, վէ քէմալի տէպտէպէ իլէ կէօթիւրիւլտիւքլէրինի կէօրիւպ հէր հալտէ պէօյիւճէք պիր ճինայէթէ ճիւրաաթ իթմիշլէր տիր զիւյիւմիւնէ զահիպ օլաճագլարը չիւպհէսիզ իտի, վէ ֆիլ վագը րասթ կէլէնլէր մէրգումանէ չէշմի իգրահ իլէ նազար իթմէքտէ իտիլէր, վէ հաթտա մէզքիւր արապալարտան պիր թանէսի տախի մէրագ իտուպ մէրգումանըն արգասընտան թա պապը հիւքիւմէթէ գատար կէլմիշ իտի։

Բօլիս եիւզ պաշըսը, մէրգումանը պէօյիւճէք պիր զապըթ հուզուրունա չըգարուպ, վուգուի հալի զապիթի

մումաիլէյհէ իֆատէ խըլընճէ, մէրգում տախի մաղնունը ալէյհլէրի մուխթասար սուրէթտէ իսթինճվապ էտուպ իֆատէլէրինի ալտը, վէ զաթէն վագըթ տախի աքշամ օլմաղըլա, իրթէ կիւնի մուհաքէմէլէրինէ պաշըլմաղ իչին մէրգումանը պիրի պիրլէրինտէն այըրը օլարագ հապս իթտիրտիքտէն սոնրա, քէյֆիյէթի պա ժուռնալ բօլիս նազըրը ճէնապլէրինէ իշար կըլընտը։

Միւսիւ Ղազարեանըն մէճրուհէ զէվճէսի հէր նէ գատար էլան պէր հայաթ իտի իսէտէ, եարասը ղայէթ թէհլիքէլի օլարագ ան պէ ան վէֆաթ իթմէսի իհթիմալտէն պաիտ օլմատըղընը, վէ պու ճինայէթին ֆաիլի քիմ օլտուղունու անլաշըլապիլմէսի մահզա մէրգումէնին իգրարընա մէրպութ օլաճաղը մատտէսի բօլիս նազըրընըն նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմիշ օլմաղըլա, նազըրը միւշարիլէյհ հէման վագըթ ղայպ իթմէքսիզին սէր միւտտայի ումումի էֆէնտի իլէ պէրապէր տօղրու խասթախանէյէ կիտուպ, վէ խասթախանէնին մահիր տօգթօրը մարիֆէթի իլէ կիւճպէլա կիւճ մէրգումէնին աղըզընը պաշընա կէթիրիւպ իսթինճվապէ պաշլատըլար։

Պի չարէ գատընճըղազ տիլի տէօնտիւյի, վէ գուտրէթի եէթէպիլտիյի գատար իֆատէսինի վէրտի, չէօյլէքի ասըլ քէնտիսի միւսիւ Ղազարեանըն մէչլուէն զէվճէսի օլտուղունու վէ մէրգումըն տայըսընըն օղլու քէնտինի իղֆալ իթմէքլէ գօճասընըն խանէսինտէն դաշըրտըղընը, վէ գաթիլի մէրգում մէշրու գօճասընտան գազանմըշ օլտուղու էվլատընը տախի կէօնա կէօն խայընըրգար իլէ էօլտիւրտիւքտէն սոնրա, կէրէք քէնտիսինի վէ կէրէք ասըլ գօճասը միւսիւ Ղազարեանը տախի վուրմուշ օլտուղունու, վէլհասըլ օղուեանլարըմըզա մալիւմ օլան պիլ ճիւմլէ ահվալի պէեան իթտիքտէն իքի սաաթ սոնրա, տէհշէթլիւ նէօվպէթլէր իլէ վէֆաթ իտուպ, քէնտիսինի մուհաֆէ-

Թը խալխանէ իլէ սէվմիշ օլտուղու դօճասընա իթտիյի խայընլըղըն ճէզասընը պու սուրէթլէ չէքմիշ օլտու ։

Մէր միւտտայի ումումի էֆէնտի , ղապլթիյէ նըղըրըընըն էմրի իլէ , մէրգումէնին իֆատէսինէ նազարէն Վահան իլէ Միւսիւ Ղազարեանըն լէյհինտէ օլարագ րաբօրթօսունու թանզիմ իտուպ սապահլէյին մէվգուֆլարը տախի պիլ իսթինթագ , քէյֆիյէթի լայըգըյըլա թահգըրգու թէմ-եիզ իթտիքտէն սօնրա , անա կէօրէ իյճապը իճրասընա պագըլմաղա գարար վիրէրէք , գօնագլարընա ավտէթ իթտիլէր ,

Վահան մէճրուհէնին քէնտի լէյհինտէ վիրմիշ օլտուղու իֆատէսինտէն մալիւմաթը օլմայուպ , մումաիլէյհայը վու-րուլտուղու անտէ վէֆաթ իթմիշտիր զաննըյըլա , թապի-յի վուգույի հալին տօղրուսու անլաշըլամայուպ , մէր-գում ·ճանինին կէրէք քէնտի վէ կէրէք Միւսիւ Ղազար-եանըն ալէյհլէրինտէ իթտիյի ազվիեաթտէն Նա՞սըլ , վէ նէ վէչհիլէ թէպլիյէյի զիմմէթ իտէպիլէճէքլէրինի , վէ քէնտիսի զաթէն պէլտէյի մէզքիւրէտէ ղարիպ վէ պիքէս պիր ատէմ օլմաղըլա , հիչ պիր բիմէսնէտէն մուավէնէթ կէօրէմէյուպ , մահբուստա չիւրիւյիւպ գալաճաղընը , վէ քիմպիլիր պաշըճա ահա նէ պէլալէր կէլէճէյինի տիւ-շիւնմէքլէ , պիչարէ տէլիգանլը ագլընա խըֆֆէթ կէթի-րիր տէրէճէլէրտէ մէեուս վէ միւքէտտէր օլմագտա իտի։

Վահան օլ կիճէ հապս օլտուղու օտանըն տէրունինտէ պու կիպի մուսիպէթէնկիզ միւլահազալար իլէ խապու խէյալ տէրեասընտա չալգանարագ , սէրսիւվիւլթի զիչ-թինտէն աճը աճը չիքեայէթէ պաշլայուպ ։ « Եա՛րապ-պիմ նէ միւտհիշ հալլէր տիր պու , պիր պէլատան գուր-թուլմագսըզըն տահա պէլթթէրինէ տիւչար օլմագտայըմ, ահ , տէմէք օլուրքի պէն պիլմէտիյիմ հալտէ բէք պէօյ-լէ կիւնահլար իշլէմիշ օլմալըյըմքի , պաշըմա պէօյլէ

տենչէթլիւ պէլալար կելիյօր . . . ա՛հ էյ եէրի կէօյիւ եարատան Մեվլա, պէնիմ կիպի ղարիպ վէ պիքէս գուլունա նէ զաման լութֆուն էրիշէճէք տիր, նէ զէման պու չէքտիյիմ չիլլէ տօլանճագ տըր . . . ։

Գի չարէ Վահան քէնտի քէնտինէ պալատէ մուհարրէր պու սէօզլէրի աղլայարագ սէօյլէմէքտէ, վէ սըտգըլա ճէնապը վաճիպէլ վուճուտ հազրէթլէրինտէն խըթիմտատ իթմէքտէ իքէն, Նակեահան օտա գաբուսը աչըլտը, վէ մահբուսխանէնին վարտիեան պաշըսը, չապկասը էլինտէ օլտուղու հալտէ իչէրույէ կիրինճէ, Վահան թաճիպինտէն նաշի կէօզլէրինի սիլէրէք այաղա գալգըպ մէրգումըն եիւզինէ պագմագտա իտի ։

Վարտիեան պաշը քէմալի թէաատիմու թէրպիյէ իլէ Վահանը սէլամլայուպ, « էֆէնտի սիզի Թաճիզ իթմէյէ մէճպուր օլտուղում իչիւն աֆֆըրըզը թալէպ իտէրիմ, բօլիս Նազըրը էֆէնտի չիմտի սիզի խըթէեօր, իմտի պույուրուն կիտէլիմ » տէտի ։

Վահան բօլիս Նազըրընըն, կիճէնին պիր նըֆսըն տա քինտինի կէօրմէք խըթէտիյինէ թաաճիպ իթմէքլէ, « պույուրուն » տէյուպ մումաիլէյհ իլէ պիր չօգ գաթուլարտան չըգարագ նիհայէթ սօգագ գաբուսըն տա տըշ օլտուլար, վէ հէման վարտիեան պաշըն ըն թէքլիֆի իլէ քէնտիլէրինէ ամատէ օլան պիր արապայէ բագիպ օլարագ եօլա չըգտըլար, Վահան իշպու ղարիպ հալլէրէ հիչ պիր մանա վիրէմէմէքտէ իտի ։

Խանայի րաստէ Վահան վարտիեան պաշըյա պազը չէյլէր սուալ իթմէք իստէտէ, մէրգում հիչ պիր չէյ պիլմէտիյինի, վէ անճագ պիր չարխեէք էվէլ ալտըղը օլտուղու պիր էմրի ալի մուճիպինճէ, քէնտինի ալըպ բօլիս Նազըրընա թէսլիմ իթմէյէ մէմուր օլտուղունու պէյան իթտի ։

Արապա սուրա՛թլէ հարաքէթ իտուպ օն տագըրգատէն սօնրա պէօյիւճէք պիր գօնագ գաբուսը էօնիւնէ վասըլ օլտու, վէ մէրգում, Վահանա «պույուրուն էֆէնտի» տիյէրէք պէրապէր մէզքիւր գօնաղա կիրտիլէր, վէ պիր իքի գաթ նէրտիւպանլէրտէն չըգարագ, ղայէթ վասի վէ միւզէյյէն պիր սալօնա կէլինճէ, վարտիհան Վահանա «Աֆ իտէրսինիզ, աղըճըգ պուրատա տուրունուզտա պէնտէնիզ նազըր ճէնապլէրինէ մուվասըլէթիմիզի պիլտիրէյիմ, պագալըմ նէ էմրի օլուր» տէյերէք պէօյիւճէք պիր օտա գաբուսընտան իչէրույէ կիրտի։

Նազըրը մումաիլէյհ օտասընտա ղայէթ քիպար վէ թազէ պիր ինկիլիզ մատամասըյլա այագ իւսթի վէ քէմալի թաազիմու իհթիրամ իլէ կէօրիւշմէքտէ իքէն, մումաիլէյհա կիւզէլ մատամանըն գօճասը զանն օլունան ուզուն պօյլու վէ նազիք պիր տէլիգանլը տախի, զիքրի սէպգաթ իտէն զապիթին կիւնտիւզքի վուգու պուլան ճինայէթ հագգընտա նէզարէթէ թագտիմ իթմիշ օլտուղու ժուռնալը օգումագտա իտի։

Վահան պուլունտուղու մահալին մէֆրուշաթու թէզյինաթընը թէհայյիւրլէ թէմաշա իթմէքտէ իքէն վարտիհան պաշը կէօրինիւպ Վահանա «պույուրուն» տէտի։

Վահան թիթրէյէրէք իչէրույէ կիրուպ, վէ հայրան հայրան օտանըն տէրսունինտէ պուլունան զէվաթէ պագմագտա իքէն, մէրգումէ ինկիլիզ մատամասը նակեահան եէրինտէն գըյամ, վէ տիզլէրինէ ալմըշ օլտուղու ղայէթ պէհատար պիր Լահօր շալ այագլարընա տօլաշարագ հէման Վահանըն պօյնունա սարըլուպ էրմէնի լիսանը իլէ «Ահ միւսիւ Վահան նէ զարիֆ թէսատիւֆ տիր պու . . . տէյինճէ, Վահան տախի րիւյա կէօրիւյօր կիպի պիր հալ իլէ եալընըզ» ահ վիրգինէ սէնմիսին» տէյէ պիլիպ, ղայ ագըլ գանէքէնին իւզէրինէ տիւշիւ վէրտի։

ՕԹՈՒԶ ՊԷՇԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՄԱՆԵՕՆԸՆ ՄԷՏԱԼԵՕՆԸ

Վահան իլէ Վիրքինէնին պէօյլէ նակեահանի վէ մէմուլին ղայրի սուրէթտէ պիրիպիրլէրինի կէօրտիւքլէրինտէ հըսս իթտիքլէրի մէսրուրիյէթի թարիֆ իթմէք գալէմիմիզին մաւէֆգընտա պիր մատտէ օլմաղըլա, անճագ օգուեանլարըմըզըն թախմինու թասավվուրլարընա իհալէ իտէրիզ. Վիրքինէ Սըր Ճօն Ուիլեըմ վէ ֆամիլեասը իլէ պէրապէր Լօնտրայա կիթմիշ օլտուղու հալտէ, շիմտի նէ մինասիպէթ իլէ Հինտիսթան ըգլըմընտա պուլունտուղունու, նասը՞լ վէ նէրէտէ Վահանը կէօրիւպտէ թանըմըշ օլտուղու իլէրուտէ անլաշըլաճաղը հէքեայէմիզին րէվիշի իգթիզասընտան իսէ, եալընըզ շու գատարընը տէրիզ քի, Վիրքինէ մէնսուպ օլտուղու ֆամիլեանըն թէհէսսիւրի վէֆգէլատէսի սայէսինտէ, Բօլիս նազըրընտան րուխսաթ ալարագ, օլ կիճէ Վահանը մահբուստա պըրագմայուպ քէնտի գօնաղընա կէօթիւրմէքլէ րահաթ իթտիրմիշ իտի.

Իշթէ Վահան պունճա միւտտէթ հատտէն էֆզուն տէրտու սէրէնճամլէր չէքտիքտէն սօնրա պի աւնուլլահը Թաալա, իշպու ղարիպ թէսատիւֆ սայէսինտէ, պիթթէ՛ւքիճ իգպալու սաատէթ նէրտիւպանընըն իլք պայաղընա գատէմ պասմագտա իտի.

Միւսիւ Ղազարեանը տայըսընըն օղլու իլէ պէրապէր շիմտիքի հալ Գալկիւթթա պէլտէսինտէ մահբուստա, վէ Վահանը տախի Սըր Ճօն Ուիլեըմըն կէլինի, եանի Հանըմի Ուիլեըմըն զէվճէսի մատամ Վիրքինէնին խանէսինտէ պըրաղարագ, պիրագտա Ըստամպօլտա կիւզէրան իտէն զա-

րէպ հալքէրին հէքեայէսինէ միւպաշիրէթ իտէլիմ։

Հըռիբըսիմէ Վահանըն մուֆարէգաթ իթտիկի կիւն, վալիտէսինին րէյու արզուսը'նա րաղմէն քէնտինիտէն չըգարագ մէրգումին արգասընտան գօշտուղունու, վէ սօնրասը պայըլըրըպ տիւշմէսինի օգուեանլարըմըզըն էլպէթտէ խաթըրլարը'նտա օլմալը տըր ։

Ֆիլ հագըգա մէրգումէ պիր իքի կիւն սօնրա նըշանլըսընըն թէրքի տարու տիւիար խտուպտա ֆիրար իթմիշ օլտուղունու տուեռունճա, հըսս իթտիկի քէտէրտէն խասթալանմըշ իտի իսէտէ, վալիտէսի տայիմա միւթագպէլտէ քէնտի հագլարընտա վուգուլի մէլհուզ օլան խայըրըը հալքէրին ըւմիտ պախշ էվսաֆը յըլա մումաիլէյհայը թէսէլլի իտէր, վէ պիր եանտան տախի (քէնտի զիւյումինճէ) ժանըն մալիք օլտուղու խասիյէթը ճէմիլէլէրի թարիֆ իթմէքլէ, մէրգումին հագգընտա քէրիմէսինին թէվէճճիւհինի տավէթ իթմէյէ չալըշըր իտի ։

Զավալլը գատընճըգ, քէրիմէսի ժան իլէ թէզէվվիւճ իթտիկի հալտէ, ագիմ պիր իգպալէ նայիլէ օլաճագլարը էֆքեարը պաթըլէսի իլէ բէրվէրտէ օլուպ, ժանը օլտէրեճէ մէտհու սէնալէր իլէ պալլանտըրմըշ իտիքի, պիչարէ Հըռիբըսիմէ նիհայէթ իքինճի տէֆա օլարագ թէքրար Վահան քիւշէյի գալպինտէն իխրաճ իթմէքլէ, եէնիտէն խապիսի մէրգումէ մէյլու մուհապէթ իթմէյէ պաշլամըշ իտի ։

Վագըա զավալլը գըզճըգազըն պաշգա պիր չարէսի տախի գալմամըշըտը, չիւնքի պիր եանտան ֆագրու սէֆալէթ մէրգուման պիչարէլէրին տալլէրինէ պինմէքտէ, վէ պիր թարաֆտան իսէ Վահան պիւսպիւթիւն Ըստամպօլտան ֆիրար իթմիշ օլմագըլա, արթըգ մէրգումըն պիր տահա աէրի սաատէթէ կէլիպ տէ նըշանլըսընա սահիպ օլաճագը մէճհուլ օլուպ, վէ շայէտ կէլսէ պիլէ էօյլէ պիր

ֆիրարիտէն իւմիւտ, վէ եախօտ պիր մուհաֆազէնաթ աչէյը լէմէքլիք համագաթլըգ օլաճաղընա շիւպհէ՞ մի վար իտի ։

Հէր գանդը գըզ օլսա, միւճէրրէտ Հըռիփսիմէնին իթիխազ իթմիշ օլտուղու Թարիգի Թութաճաղը տէրքեար օլտուղու կիպի, մումաիլէյհա տախի պագըրընա Թաշլարը պասարագ չարնաչար, ժան իլէ Թեզէվվիւճ իթմէյէ գարար վիրուպ պիթիրմիշ իտի ։

Ժան Վահանըն ֆիրարընտան սօնրա քէնտինի աղըր տաթմագ էֆքեարը իլէ պիր քաչ կիւն Հըռիփսիմէյէ կէօրիւնմէմիշ իտի, վէ անճագ մումաիլէյհանըն վալիտէսինին տավէթը մախսուսէսի իւզրէ պիր քաչ կիւնտէն քէմալի քիպըրու զուրուր իլէ սէօզ պաղը մագամը յըրտա պիր միւճէվհէր մէտալեօն ալարագ Հըռիփսիմէնին խանէսինէ կէլտի ։

Ժան մէզքիւր մէտալեօնըն օրթասընա քէնտի սուրէթինի վազ իթմէքլէ մուգատտէմա քէնտի մէթրէսինէ եանի Նիգօլինին տօստու օլան Մարիզօնըն քիւչիւք գըզգարտաշը Մանեօ նամ րէզիլէյէ հէտիյէ իթմիշ իտի. հալպուքի մէրգում Հըռիփսիմէյի էլտէ իթտիքտէն սօնրա մէրգումէ Մանեօյը Թէրք իթմէք նիյէթինտէ օլմաղըլա. կէօնա կէօն տէսիսէլէր իլէ պիր Թագրիպ մէզքիւր մէտալեօնը մէրգումէնին էլինտէն ալմայա մուվաֆֆագ օլուպ տօղրու Հըռիփսիմէյէ կէթիրմիշ իտի ։

Վէ ղարիպ եէրի շուրասը տըր քի Ժան, Հըռիփսիմէնին խանէսինէ կիրէր կիրմէզ, արգատընտան մէրգումէն իզինի կէօզլէմէքտէ օլան Մարիզօ նամ րէզիլէ տախի հէմէն գաբույը աչըգ պուլմագըլա իչէրույէ կիրուպ. վէ օգտէմճէ զիքրի սէպգաթ իտէն Թիլքի պագըշլը գարընըն օտասընա կիրուպ մէրգումէ իլէ պիր մըգտար խաֆիյէն կէօրիւշտիւքտէն սօնրա, մէզպուրէ գարընըն վասէթաթըյըլա քիմսէտէն կէօրիւնմէքսիզին Նէրտիւպանտէն եաւ եաւ

Խօգարը չըգարարագ սօֆանըն պիր քիւշէսինտէ կիզլէնիր
վէրաի, վէ Ժանըն Հրաիրսիմէ իլէ իթմէքտէ օլտուղու
միւքեալէմէյի տինլէմէյէ պաշլատը ։

Հրաիրսիմէ օլ կիւն միւքէտտէր պիր հալտէ իքէն Ժա-
նըն կէլտիյինի տույուպ, վէ վալիտէսինին իճպարըյըլա
իսթէր իսթէմէզ իւսթիւնի պաշընը տիւզէլթտի. վէ զօր
իլէ կիւլիւմսիւյէրէք մէրգումը գարշըլատը ։

Ժան մուամիլէյհանըն միւքէտտէր օլուպտա, մահ-
զունիյէթինի քէնտինտէն աէթր իթմէք իսթէտիյինին
ֆարգընա վարմըշ օլմաղըլա քէլամէ աղազ էյլէ . . ։

— Մատմա՛զէլ, զանն իտէրիմ սիզի թաճիզ իթտիմ
կիպի անլայօրում, տէյինճէ, Հրաիրսիմէ մէրգումէ ճէ-
վապէն էսթաղֆիրուլլահ նիչին թաճիզ օլայըմ, պուկիւն
աղըճըգ . . ։

Ինթիհարէ գատըն, Հրաիրսիմէ գալգարագ աքսի պիր
սէօզ սէօյլէր իսէվֆի իլէ քէրիմէսինէ մէյտան վիրմէյէ-
րէք . . . « Ահ միւսիւ Ժան նէ տէյօրսունուզ, Հրաիր-
սիմէ սիզին թէշրիֆինիզտէն թաճիզ օլմատըգտան պաշ-
գա, համտա տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլաճաղը
շիւպհէսիզտիր » տէտի ։

Ժան պաշըյըլա մէրգումէյէ իպրազը թէշէքքիւր իթ-
տիքտէն սօնրա, նիմթէպէսսիւմ իլէ Հրաիրսիմէյէ խի-
թապէն . . ։

Ծօխսա Վահանըն զայպու պէթինտէն նաշի էսէֆ՛ մի
իտիյօրսունուզ ։

—(Գըզարարագ) րէճա իտէրիմ միւսիւ, պէնիմ եա-
նըմտա արթըգ մէրգումըն սէօզինիւ իթմէնիզ մինասի-
պէթսիզ օլուր զանն իտէրիմ, տէտի ։

Ժան Հրաիրսիմէնին պու քէլամընա քէնտի տիլտանը
իւզրէ մանա վիրէրէք « Թէշէքքիւր իտէրիմ ազիզէմ
թէշէքքիւր իտէրիմ » տէտի, վէ իլավէյի մէգալ օլարագ ։

— Չիրա սեվկիլիմ Հըռիփսիմէ , պէնտէնիզ սիզի անըն կիպի սուրէթը զահիրէտէ տէյիլ , իլլա գալպէն սէվէրիմ , վէլ հասըլ պիլմիշ օլասընըզ քի , սիզի կէօրտիւյիւմ կիւնտէն պէրի աթէշի աշգընըզա ճան աթտըմ , քէման էպրուլէրինիզ , վէ սիւնպիւլ կիպի կէյսուլէրինիզ պէնի թէսխիր իթտի , ահ հապիպէմ սիզտէքի օլան հիւսնիւ լէթաֆէթէ վէ թապութէրավէթէ քի՞մ թահամմիւլ իտէր , քի՛մ թագաթ կէթիրէպիլիր , ահ սէվտիյիմ օլ ահու կէօզլէրինիզէ , վէ շիրին սէօզլէրինիզէ քիմ միւսէխխէր օլմազ էվէթ գանըզը աթէմ սիզին . . ։

Հըռիփսիմէ պու սէօզլէրտէն մէմնունէ օլաճագ եէրտէ , քէսպը հիտէթ իթտի , վէ մէրգում տահա բէք չօգ աշըգանէ սէօզլէր սէօյլէյէճէք իտի իսէտէ քէլամընը գաթ իտէրէք . . ։

— Էհ միւսիւ ժան էլվէրիր արթըգ , ճարիյէնիզ այինէյէ պագմագ աթէթիմ օլմաղըլա տէտիյինիզ գատար հիւսնէտար օլմադըղըմը բէք ալա պիլտիյիմ կիպի , արթըգ պու գատար խաթիհզաքեարի մէտհիյէլէրէ թահամմիւլ իտէմէմ , տէտի ․

— Ահ սէվկիլի Հըռիփսիմէմ , թէէսսիւֆ իտէրիմքի , աշգու մուհապէթինիզէ մէմլու տէրունիմտէն քէմալի սըտգ ու սատագաթ իլէ ճօշմագտա , վէ աղզըմտան թաշմագտա օլան պու ճիտտի քէլամլէրի խաթիհզա զանն իտիյօրսունուզ , էյ Վահ՛ տէմէք օլուրքի սիզ պէնի սէվմէմէքտէսինիզ , ահ եօգ եօգ Նազէնին Հըռիփսիմէմ , սիզ նիսա թայիֆէսինին սէրվէրի պիր բէրի աստ օլունաճագ մէրթէպէտէ կիւզէլ օլմանըզըլա , պու ֆագրու զարուրէթ իչինտէ գալմանըզ հիչ պիր վէչհիլէ ճայիզ օլմամաղըլա , հաթտա աւունեանըն հէր նէվի զիյպու զինէթի անճագ սիզէ շայէսթէ տիր , վէ պէնտէնիզ մին զայրի հատտին էլիմտէն կէլտիյի գատար հիւսնիւ ճէմալինիզէ բէ[illegible]

վէրիր մուճեվհերաթ իլէ օրգի Թէզէրին խաժեճէյիմ, վէ պու սէօզլիւմէ պիր նըշանէ օլմագ իչիւն, շիմտիքի հալ իշպու մէտալեօնը սէօզ պաղը մէգտամըյըլա գապուլէ հիմմէթ պույուրմանըզը Թէմէննի վէ նիյազ իտէրիմ, տէտի։

Վէ մէրգում ճէպինտէն զիքրի սէպգաթ իտէն մէտալ-եօնը չըգարուպ Հըռիփսիմէնին այագլարը ալթընա վազ իթտի։

Հըռիփսիմէ «Թէշէքքիւր իտէրիմ» տէյէրէք մէտալ-եօնը ալըպ վալիտէսինէ Թագտիմ իտինճէ, մէրգումէ տախի կիւվէյիսինէ ըզհարը Թէշէքքիւր իթմէքլէ իքի-սինի տախի Թէպրիք իտուպ, այաղա գալգտը, վէ «Ալ-լահ Թամամընա էրտիշտիրսին» տէյէրէք մէտալեօնը քէ-րիմէսինին պօյնունա աստը։

Ժան պիրազտահա տիլլէր տէօքիւպ կէվէզէլէնտիքտէն սօնրա մէրգուման իլէ վէտալաշուպ կիթմէյէ հազըր-լանտը։

Մարիղօ, Ժանըն Հըռիփսիմէյէ տէմիշ օլտուղու աշըգ-անէ սէօզլէրի քեամիլէն իշիտուպ, վէ գըզգարտաշը Մանեօնըն մէտալեօնընը տախի մէրգումէյէ վէրտիյինի, վէ հէման Ժանըն կիթմէք իւզրէ օլտուղունու անլայա-րագ, ուսուլ իլէ կիզլէնտիյի մահալտէն չըգտը. Վէ էսնէ քիմսէտէն կէօրիւնմէքսիզին մէրտումէ գօնշու գաբընըն օտասընա կիրուպ կիզլէնտի։

Ժան գաբուտան տըշարը չըգտըղընտա, իֆթիխարէ գաբըն քէրիմէսինէ պիր իշարէթը մախսուսէ իլէ պէրայի ռաղպէթ մէրգումըն արգասը սըրա աշաղա ինմէսինի ան-լաթտը, վէ մումաիլէյհա տախի չարնաչար եէնի նըշան-լըսընը էօլա գօյմագ իչիւն արգասընտան սօգագ գա-բուսընա գատար էնմիշ իտի։

Ժան կիթտիքտէն սօնրա Հըռիփսիմէ տախի վալիտէ-սինին ·նէզտինէ տէօնմէքտէ իքէն գաբընըն եանընտաքի

օտասա իգամէթ իթմէքտէ օլան մէյսումէ թիլքի պա-դըշըլը ղօնշու ղառըն օտասընտան չըգըպ Հըռըրսըզմէնին գօլունտան թութտու . վէ « Մատմազէլ աղըճըգ տատամա պույուրուն սիզէ մուհիմ պիր սէօզիւմ վար » տէմէքլէ մէրգումէյի օտասընա տավէթ իթտի ։

Հըռըրսըզմէ թաաճիւպ իլէ օտատան իչէրուայէ կիրէր կիրմէզ, Վահանըն մահրումիյէթի հէնկեամընտա Պաղը հիւքիւմէթէ կէլիւպտէ մէրգումի իչիւն սըյըրգճա « տօս-տում տըր » տէյէն Մարիզօյը գարշուսընտա կէօրտիւ-քիւնտէ բութ կիպի տօնա գալտը ։

Մարիզօ քէնտիսինին օրատա հազըր պուլունմասը Հը-ռըրսըզմէյէ նէ տէրէճէ սույի թէէսիր իթմիշ օլտուղու-նու անլայըրպ, վէ մէրգումէնին հըսս իթտիյի տէհշէթի մահվ իթմէք նիյէթի իլէ, սէօզլէրինէ պիր հիլմիյէթ վի-րէրէք Հըռըրսըզմէյէ . . . ։

— Ահ սէվկիլի գըզգարընտաշըմ ։ պէնտէն նէ գատար իքրահ իթտէնիզ հազգընըզ վար տըր, լաքին պու կիւն հաղգընըզտա պիլա իխթիեար իթմիշ օլտուղում քէմլիյէ պէտէլ սիզէ պիր էյիւք իթմէք իսթէրիմ ։ էվէթ ինշալ-լահ պէնիմ վասըթամ իլէ մանէվի սուրէթտէ պիր էօլիւմ-տէն խէլաս օլաճագսընըզ, տէտի, վէ մէրգումէ Հըռըրսը-զմէնին կէօյսիւնտէ բարլամագտա օլան մէտալեօնը պիր իշարէթ իլէ ըէֆիգասի ղօնշու գառընա կէօսթէրմէքտէ իտի ։

Հըռըրսըզմէ Մարիզօնըն սէօզլէրինտէն հիչ պիր շէյ անլայամայարագ աքը աքը մէրգումէնին եիւզիւնէ պագ-տը, վէ . . . ։

— Աֆ իտէրսինիզ մատամ նէ տէմէք իսթէտիյինիզի անլայամատըմ ։

— Բէք գօլայ անլաշըլըր, էվէլա սիզէ շունու աքյէ-պիլիրիմ քի սէօզ պաղը մէգտամըյըլա կէօյսիւնիւզէ տա-

տըղըրինըզ մէտալեօն գըրգարընատաշըմ Մանեօնըն մալը տըր,

— (Թաաճիւպ իլէ) նէ տէյօրսունուզ մատամ, նասը՞լ Մանեօ . . ։

— Էվէթ մատմազէլ, Մանեօնըն տըր, լաքին պու մատաէնին թէֆերրուաթը իյզահաթընա կիրիշմէզտէն էվ-վէլ, շուրասը պիլմէնիզ լազըմ կէլիր քի, սօն տէրէճէ սէֆիլ չարգըլընըն պիրի օլդի ալտաթըյօր.

Պու աթա նէրտիւպանըն պաշընտան Հըռիփսիմէնին վա-լիտէսինին սէսի կէլմէքտէ իտի. մէրգումէ քէրիմէսինին կէճիքմէսինտէն վէսվէսէ իտէրէք, Հըռիփսիմէյի չաղըր-մագտա իտի ։

Մարիզօ գօճա գարընըն սէսինի իշիթմիշ օլմազըյա Հըռիփսիմէնին էլինի թութտու վէ «Մատմազէլ գալիպա վալիտէնիզ սիզի չաղըրըյօր, սիզէ տէտիկիմ սէօզլէրի շիմ-տիքի հալ հիչ պիր քիմսէ վէ հաթթա վալիտէնիզ պիլէ պիլմէմէլի տիր, վէ պու իսէ անճագ մէնաֆիյինիզ իգ-թիզասընտան օլտուղու շիւպհէսիզ տիր. իմտի հիչ պիր շէյ պիլլի իթմէյէրէք վալիտէնիզին եանընա կիտինիզ, ֆագաթ եարըն սապահ էրքէն Թագսիմտէքի Այի Թըր-եատա (Սուրբ Երրորդութիւն) քիլիսասընտա հէր հալտէ սիզի պէգլէյէճէյիմ. միւճերրէտ պիր պէհանէ իլէ կէ-լիպ պէնի պուլմալըգընըզ զիրա հագգընըզտա բէք խայըրլը օլաճագ սուրէթտէ պիր էսրար պէյան իտէճէյիմ սիզէ, իմտի մատմազէլ պիլա միւսաատէհա տէտիկիմ մահալէ կէլ-մէլիսինիզ . . . նէ տէրսինիզ . . . պէքլէյէյիմ մի . . . ։

Հըռիփսիմէ շաշըրտըղընտան մաքինավարի պիր հալ իլէ, բէք ալա կէլիրիմ» տիյէրէք, վալիտէսինին եանը-նա կիտտի, մէրգումէնին տէտիկի սէօզլէրին իւզէրինէ տիւշիւնմէյէ պաշլատը ։

Հըռիփսիմէ Մարիզօնըն թէնպիհի միւճիպինճէ վալի-տէսինէ հիչ պիր շէյ աչմայարագ քէմալի սաղըրլըղ-

ըրգըլա իրթէ կիւնիւն սապահընա ինթիզար իթմէքտէ իտի։

Մարիզօ, Նիգօլէյի սատըգ պիր մուհապէթ իլէ սէվ-
միշ օլտուղու կիպի, մէրգում տախի Մարիզօյը այնի խա-
լիսէթ իւզրէ սէվէր օլմաղըլա, ժանըն թէհտիտլէրի իլէ
ֆիրար իթմէյէ մէճպուր օլմասընը մէրգումէյէ պէեան
իթմիշ իտի իսէտէ, հէր նասըլ իսէ սէպէպլէնի պիլտիր-
մէմիշ իտի, հալպուքի Մարիզօ մալիւմ օլտուղու վէքիա-
վէթի սայէսինտէ, ժան Վահանըն ալէյհինտէ պիր տու-
զագ գուրմուշ, վէ Նիգօլէյի տախի քէնտինէ ալաթ իթ-
միշ օլտուղունու անլատըգտան մատէ, հաթտա ժան քէն-
տիսինէ տախի, հիչ ասլը ֆասլը օլմատըղը հալտէ Հը-
ռիփսիմէյէ Վահան իչիւն «տօստումտըր» տէտիրտմիշ
օլտուղունու տուշիւնտիւքճէ եավաշ եավաշ իչէ ակեահ
օլմայա պաշլամըշ իտի։

Վագա՛ա Նիգօլէ ֆիրար իթտիյի կիւն մէրգումէյէ պիր
մըգտար հարճըլըգ պըրագմըշ իտի իսէտէ, հալպուքի Մա-
րիզօնըն կէօզիւնէ բարա կէօրիւնմէյուպ, իլլա աշըգըն-
տան մուֆարէգաթ իթմիշ օլտուղունա ճանընըն եանմա-
սը չէօյլէ տուրսուն, քիւչիւք գըզգարտաշը Մանեօնըն
տախի կէլիւպտէ, ժանըն պիր թագրիպ քէնտուսյէ հէտի-
յէ մագամընտա վէրմիշ օլտուղու մէտալեօնը ալտըղընը,
վէ մէրգումէնին քէնտիսինի եիւզ իւսթիւ պըրագըպտա,
թագէ պիր մէթրէս թութաճաղընը եանա եանա նագլ իթ-
միշ օլմաղըլա, Մարիզօ իշպու եէնի մէթրէսին հէր հալ-
տէ Հըռիփսիմէ օլաճաղընը անլայուպ, կէրէք քէնտի վէ
կէրէք գըզ գարտաշը Մանեօնըն ինթիգամընը խաթըրը
մէրգումէտան ալըգտան պաշգա, պու թարիգ իլէ Հըռի-
փսիմէյէ տախի պիր էյլիք իտուպտէ, մէրգումէյէ իթ-
միշ օլտուղու քէօթիւլիւքիւն հէլալըղընը ալարագ կիւյա
վիճտանընը րահաթ իթտիրմէք իսթէմիշ օլմաղըլա հէր
նասըլ իսէ ժանըն եօլունու կէօզլէմիշ, վէ մէրգումէնին Հը-

ռուխսաթմէնին խանէսինէ կիրակիների կէօրէրէք, քէնտի տախի խանէյի մէզքիւրէ կէլուպ մէզպուրէ գօնչու գադըն իլէ կէօրիւշմիւշ, վէ պու խուսուստա էրէ յինճէ քէսպը մալումաթ իտէպիլմիշ իտի ։

Հըռիսթոմէ Մարիզօնըն նէ այարտա գարըլարտան օլտուղունու պիլմէքլէ մէրգումէնին տավէթինէ իճապէթ իտուպ իթմէմէք խուսուսընտա թէրէտտիւտէ գալմըշ իտի. վէլհասըլ մէրգումէ օլ կիւնիւն կիճէսինի չիւպհէու վէսվէսէլէր իլէ կիւճպէլա կիւճ սապահ իտուպ, հէրնէ օլուրսա օլսուն մէրսումէ իլէ կէօրիւշմէյէ գարար վէրտի, վէ սապահլէյին էրքէն քիլիսայէ կիթմէք իչիւն վալիտէսինտէն րուխսաթ ալարագ, պաշլըճը սիյահ պիր շալ իլէ պիւրիւյիւպ թագսիմէ տօղրու հէմ կիտէր, վէ հէմտէ իլք կիւնի Ժանըն քէնտիսինէ տէմիշ օլտուղու աշըգանէ սէօզլէրին նէ մէրթէպէլէրտէ սըհհէթէ գարին օլտուղունու տիւշիւնիւր իտի ։

Աշգու մուհապէթ տէնիլէն հըսսիյաթը մուգատտէսէ Հագ թաալա հազրէթլէրինին պէնիյի պէշէրէ իհսանը իլահիսի օլուպ, էն թաշ եիւրէքլի, վէ էն վահշի թապիաթլը ատէմլէր պիլէ հըսսիյաթը մուգատտէսէյի մէզքիւրէ իլէ լմէպտիլի հալու ախլագ իտէրէք հալիմ վէ մահճուպ օլաճագլարը պէտիհի տիր ։

Կէրչի Ժան տախի Հըռիսթոմէյի բէք չօգ սէվէր իտի, հալպուքի մէրգումըն հըսսիյաթը պալատէ իշար գըլընան աշգը իլահի, եանի խալիսէթ իւզրէ օլան մուհապէթին մանէվի սուրէթի օլմայուպ, անճագ շէհվէթը հայվանիյէ պապիլինտէն օլմաղըլա, զաթէն տօղուշընտան պէրու միւթթաըֆ օլտուղու սույի ախլագընը խատիլու թէպտիլ իտէճէք եէրտէ, մէրգումը տահա պէթթէր ֆէզահաթու չինաէթ թարիքինէ սէվք իթմիշ իտի ։

(Խուլգըն իսթիտատընա վապէսթէ տիր ասարը ֆէյզ,

էպրը Նախանձէն սատէֆ տխուրօրէնէ էֆի՛ սէմ գ. տր. ար) Ինշթէ պիր շաիրի մահիրին իյրատ պույուրտուղու պու մէշհուր պէյիթ, էֆքեարը աճիզանէմիզի բէք ալա իյզահ իտէպիլիր զանն իտէրիզ. շէօյլէքի, Նիսան եաղմուրընըն տանէլէրի սատէֆին տէրունինէ տիւշիւպ տէ ինճու, վէ եըլանըն աղզընա տամլատըղը հալտէ զէհիր օլտուղու րիվայէթ օլունմագտա տըր, վէ իշթէ պու հըրսիյէթը իլահիյէ տախի Նիսան րահմէթի կիպի օլմադըլա, հէր ատէմ քէնտի խըլգաթընա կէօրէ, եանի Վահան կիպի մէրտ վէ սաֆտէրուն քիմսէլէրին գալպինտէ ինճու, վէ ժանէ մէմասիլ տիլլագը պօզուգ օլանլարըն տէրունինտէ տախի զէհիր օլաճաղը տէրքեար տըր։

Հէր նէ հալ իսէ պիչարէ Հըռիփսիմէ Մարիղօնըն թէքլիֆի իւզրէ էրքէնճէ քիլիսայէ վարըլ օլուպ, մէրգումէյի պիր Մէրեէմ անէ թասվիրի էօնիւնտէ սըտգու խալիսէթ իլէ տուա իթմէքտէ օլտուղունու կէօրիւնճէ, քէնտիսի տախի անէ իմթիսալէն նիեազու տուայէ պաշլատը, վէ նիհայէթ Մարիղօ մէրգումէյի կէօրիւպ պիր իշարէթ իթտի, վէ իքիսի պիրլիքտէ քիլիսանըն հավլիսինէ չըգտըլար։

Մարիղօ մէրգումէյի թէնհա պիր քիւշէյէ կէօթիւրիւպ, վէ էվէլա քէնտիսի քէլամէ աղազ իտէրէք, «Ահ մատմազէլ սէօզիւմէ էհէմմիյէթ վիրուպտա, պուրայա պէնիմ իլէ կէօրիւշմէյէ կէլմէնիզէ տօղրուսու բէք ագըլլըլըգ իթտինիզ, չիւնքի Ալլահըն տէրկեահընտան գօվուլմուշ, վէ հէր նէվի խապասաթէ իրթիքեապ իտէր գըլըգլը գըյաֆէթլի չարգըընըն պիրինտէն, տէհշէթլիւ սուրէթտէ ալտանմագտա օլտուղունուզու չիմտի անլայաճագսընըզ, վէ պանա թէշէքքիւր իտէճէքսինիզ» տէտի։

Հըռիփսիմէ սիւքիւթ իլէ մէրգումէնին եիւզիւնէ պագմագտան սօնրա . . .

Պու սէօզիւ տիւնքի կիւն էվտէտէ տէտէնինիզ իտի, վէ պէն տախի զիյատէսի իլէ մէրաք իթտիմ, աճէպա իթհամ իթտիյինիզ ատէմ միւսիւ Ժան . . . ։

— (Սէօզիւնի քէսէրէք) էվէթ էվէթ թա քէնտիսի, տիւնքի կիւն տըղ տարըլտըտաշըմ պիչարէ Մանեօնըն մէքթուպլարընը սիզէ կէթիրէն ալչագ իչիւն տէ յօրում։

— Լաքին պիր պաշգասընըն մալընը նասըլ ալըպտա պանա կէթիրէպիլիր ։

— Բէք գօլայ սուրէթտէ, չիւնքի մէրհում ալչագ հայլի վագըթտան պէրու գըզգարտաշըմ իլէ պէրապէր մինասիպէթ բէյտա իտմիշ օլտըղը, մէզքիւր մէտալեօնը մէրհումէյէ հէտիյէ իտմիշ իտի ՝ վէ կէչէնտէ հէր նասըլ իսէ պիր թագրիպ էլինտէն ալարագ, հէնի թութ-մուշ օլտուղու մէթրէսինէ կէօթիւրէճէյինի սէօյլէմիշ իտի քի, պու սէօզ մահզա սիզտէն էօթիւրիւ օլտուղու շիւպ-հէսիզ տիր ։

Հըրսըզլըգ մէրհումէնին քէնտի հատտընտա տէտիյի պու սէօզլէրէ ֆէնա հալտէ կիւճէնիւպ . . . ։

— Մատամ սիզէ նէ քէօթիւլիւք իթմիշիմքի, պու-նույըլա իքի օլույօր եիւրէյիմի եարէլէ յօրսունուզ, տէտի

— Հագգընըզ վար, ֆիլ ֆագը սիզ պանա զէրրէ գա-տար քէօթիւլիւք իթմէտիյինիզ հալտէ, պէն սիզէ պէօ-յիւճէք պիր խայընլըգ իտմիշ օլտուղումու իյթիրաֆ ի-տէրիմ, ֆագաթ շիմտիքի սէօյլէտիյիմ սէօզլէր գալպի-նիզի տէլմէք նիյէթի իլէ օլմայուպ, իլլա հագըգաթի հալի սէօյլէմէքտէ յիմ, վէ պիրազ էվվէլ հուզուրունուզտա իթտիյիմիզ Մէրճէմանէ պէնի գահր իթտինքի, սիզէ իթ-միշ օլտուղում աճէնչէթլիւ խայընլըղը պէտէլ պիր էյլիք իթմէքլէ աֆֆընըզա մազհար օլմագ խոթէրիմ, իմտի րէ-ճա իտէրիմ սէօզիւմի գաթ իթմէքսիզին տինլէյինիզ պէ-նի, էն էվվէլ չուլտասընը պիլմէնիզ լազըմ տըր քի, պէն

սիզին էսկի նըշանլընըզ օլան նամուսլը վէ սատըգ տէլիգանլընըն եուզինի պիլէ միւտէթթը էօմրիւմտէ կէօրմիւշ օլմայուպ, անճագ մումաիլէյհին վասֆընը իշիթմիշիմ տիր։

— Նէ՞ տէյօրսունուզ, տէմէքքի . . . ։

— Էվէ՛թ, սիզէ օլկուն մէրգումըն հագգընտա տէտիյիմ սէօզլէր քեամիլէն եալան օլուպ, անճագ մէլուն ժանըն թալիմաթը չէյթանիյէսի իլէ սէօյլէտիմ, ա՛հ մատմազէլ աֆֆ էյլէ պանա օլ կիւնտէն պէրու վիճտանըմ պէնի պիհուզուր իթմէքտէ տիր, էվէ՛թ, թէէսսիւֆ իտէրիմքի քէօր քէօրունա խապիսի մէրգումա ալաթ օլմուշ օլտում։

Հըռիփսիմէ պու սէօզլէրի իշիտինճէ ագլու ֆիքրի տօլանմայա պաշլատը, վէ այագ իւզէրէ տուրաճագ մէճալի գալմայուպ, հէման մահալլի մէզքիւրտէ պուլունան մէզար թաշլարընըն պիրինին իւզէրինէ տիւշիւվէրիպ վէ քէքէլէ յէրէք, տէմէք սիզին Վահան իլէ . . ։

— Նասըլքի տէտիմ, շու քիլիսա շահիտ օլսուն քի, պէն Վահանը ասլա թանըմամ, վէ հաթտա պիշարէ տէլիգանլընըն տիւնեատէ սիզտէն պաշգասընը սէվմէմիշ օլտուղունը տախի բէք ալա թաստիգ իտէպիլիրիմ, ֆագաթ հայըֆլար օլսունքի, սիզ պէնիմ սէօզլէրիմէ ինանարագ, զէվալլըյը խանէնիզտէն գօվուպ, կէրէք մէզքիւր սատըգ վէ նամուսլը տէլիգանլընըն, վէ կէրէք պիզզաթ քէնտինիզին միւէպպէտէն պէրպատընըզա սէպէպ օլտունուզ, տէտի։

Հըռիփսիմէ մէրգումէնին պիչարէ Վահանըն հագգընտա տէտիյի սէօզլէրի իշիտինճէ քէնտինի զապտ իտէր տէրէճէտէ զիհնին բէրիշանլըղընա տիւչար օլուպ, « Ա՛հ մատամ պիր չէյ օլայօրում . . . իւզէրիմէ պայըլմագ կէլիյօր . . Ալլահ աշգընա պիր ազ սու եօգմը » տէտի։

Մարիզօ տէրագապ քիլիսա խատէմէլէրինին օտասընտա

դօշարագ ու կէթիրտի , վէ մէրգումէնին աթէշլէր ի- չինտէ եանմագտա օլան անլըմա սէբէբէք պիր մըգտար- տա իչիրտի ,

Հռիբսիմէ զիհնի տալմըշ օլտուղու հալտէ տիք տիք մէրգումէնին եուզինտէն եօգարը պագըւպ , վէ տիլի տօլաշարագ . . . ։

— Ցէմէք քի մատամ ագճէ գազանմագ էմէլի իլէ ճանընըզը գարալատընըզ էօյլէ՞մի , տէտի ։

— Հայըր մատմազէլ աքճէ իչին տէյիլ , իլլա մու- հապէթիմին խաթըր իչին . . . ։

— Քիմի՞ն մուհապէթի իչին ։

— Նիգօլիմին մուհապէթի իչին ։

— Նիգօլի քիմ տի՞ր ։

Մարիզօ Նիգօլինին քիմ օլտուղունու , վէ մէրգումըն վասէթասըյըլա պիր այտան պէրի կէչիպ տէօնէն վագա- ալէրի , քէնտի մալումաթը օլտուղու գատար եէկեան եէկեան Հռիբսիմ,յէ Նագլու պէեան իտուպ , «Վէլհա- սըլ մատմազէլ Նըշանլընըզ պուլունուպտա քէմալի ին- սաֆըզլըգըլա մուհապէթինի ըէտտ իթտիյինիզ օլ քեա- միլ վէ սատըգ տէլիգանլը սիզտէն պաշգասընը սէվմէմիշ օլտուղու կիպի , հըսսիեաթը թապիյէմ իլէ անլատըղըմա կէօրէ , մումաիլէյհ խըըսըզ տախի օլմայուպ , իլլա ալ- չագ վէ մէլուն ժանըն տէհշէթլիւ պիր տուզաղընա գուր- պան կիթմիշ տիր » տէտի ։

Հռիբսիմէ զիհնինին բէրիշանիյէթինտէն , նէ սէօյ- լէյէճէ,յինի շաշըրըւպ անճագ . . . ։

— Մատամ Նիչիւն . . . ժան պունլարը նէ իչիւն եաբար տէտի . . . ։

— Ահ սէֆիլ գըզճըղազ հալա անլայամատըն մը , սէնի Վահանտան սօղուտուպտա քէնտի բէնչէյի չէհվէթինէ կէ- չիրմէք , վէ ատէթա քէնտինէ մէթրէս եաբարագ պիրագ

վադըրթտան սօնրա պիչարէ Մանեօ կիպի իթմէք իչին . . . էվէթ պիզիմ կիպի , սէնին տախի նամուսընը բայիմալ իթմէք . . . ահ սէվկիլի գըզգարտաշըմ պիլմիշ օլասընըզքի , պիր գատըն վալիտէսինտէն պիզիմ կիպի կիւնահքեար տօղմազ , իլլա պէօյլէ ժան կիպի խայըն վէ ինսաֆսըզ էրքէքլէրին էլի իլէ պու հալլէրէ տիւշէր , էվէթ պիլա միւպալաղա տէյէպիլիրիմքի , պիզ եօլտա գատընլարըն եիւզտէ տօգսան պէշի հէր հալտէ ժան կիպի ալչագլարըն չէհվէթը նէֆսանիյէլէրինին գուրպանլարը տըրլար ։

Հըռիփսիմէ ալըգ ալըգ մէրգումէնին պու տէհշէթլիւ քէլամլէրինի հէմ տինլէր , վէ հէմտէ մաքինավարի պիր հալ իլէ օթուրտուղու մէզար թաշընըն չէվրէսինտէ պիթմիշ օլան չայըրլարը պիրէր պիրէր գօբարըբ էօթէ պէրի ֆըրլատըր իտի ։

Մարիզօ մէրգումէնին չու հալինի թաաճիւպ իլէ թէմաշա իտուպ , զէյվալլը գըզճըղազըն հալի ֆէնա օլտուղունու անլատը , վէ մումաիլէյհայը թէսէլլի իթմէք նիյէթի իլէ , սէօյլիւնիւն թավըրընը տէյիշտիրիւպ . . ։

— Հալպուքի համտ օլսուն , շիմտի ժանըն նէ տէրէճէ ալչագ վէ սէֆիհ պիր ատէմ օլտուղունու անլատընըզ , իմտի մէրգումտան արթըք քէնտինիզի . . . ։

Մարիզօ սէօզիւնէ տէվամ իտէմէտի , չիւնքի Հըռիփսիմէ պիրտէն պիրէ այաղա գալգտը , վէ մէրգումէնին սէօզիւնիւ գաթ իտուպ , ավազը օլտուքճա հայգըրարագ . . . « Եա Վահանը . . . Վահանըմը սէնտէն իսթէրիմ » տէյէրէք , մէրգումէնին ֆիսթանընըն էթէքլէրինէ սարըլտը , վէ խըշմըլա եըրթարագ իքիյէ պէօլտիւ , Հըռիփսիմէ տիվանէլէրէ մախսուս պիր գուվվէյի վէֆգէլատէ քէսպ իթմիշ իտի ։

Մարիզօ պիչարէ Հըռիփսիմէնին պու հալինտէն տիւ-

չա՛րը խէֆֆի՛ւ տէհչէթ օլարագ, պիր եանտան քէնտինի մուհաֆազա, վէ պիր եանտան մահալլի մեզքիւրտէ պուլունանլարտան իսթիմտատ իտէր իտի։

Հըռիփսիմէ մէրգումէյէ մէյտան պըրագմայարագ գօլունտան գավրայըպ, պիր տիւզիւյէ «Վահանը իսթէրիմ տէյօրում սիզէ մատամ» տէմէքտէ իտի, վէ նակեահան պիր գահգահա իլէ կիւլէրէք սըչըրայըպ օյնամայա պաշլատը, պիչարէ գըզճըղազ պիւթիւն պիւթիւնէ չըլտըրմըշ պիթմիշ իտի։

Հըռիփսիմէ պու հալիլէ ալտըլտըյինէ գօշարագ պիր պաշ քիլիսա գարըուսընտան չըգըուպ Բանկալթըյէ տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատը, վէ րասթ կէլտիյի ատէմլէրի եօլլարընտան ալա գօյուպ «Վահանը կէօրտի՞նիւզմի» տէյու սօրար, վէ սոնրատա գահգահա իլէ ալըգ ալըգ կիւլէր իտի։

Մումաիլէյհանըն պու հալի էսէֆ իչթիմալինի կէօրէնլէրին եիւրէքլէրի բարչալանմագտա, վէ սապահլէյին էրքէն քիլիսայէ կիտէն գատընլար «Էյ վահ եազըգլար օլսուն նէ գատարտա կիւզէլտիր» տէմէքտէ, վէ էրքէքլէր տախի, «Աճայիպ պու պիչարէնին սահիպի եօգմըտըր նիչիւն տըշարը պըրագմըշլար» տէյու թաաճիւպ իթմէքտէ իտիլէր։

Պիչարէ Հըռիփսիմէ պիր տիւզիւյէ «Վահանը իսթէրիմ Վահանը կէօրտիւնիւ՞զմի» տէտիյինտէն, էրմէնի միլլէթինէ մէնսուպ օլտուղու անլաշըլմաղըլա, խայըրխահ զաթըն պիրի մումաիլէյհանըն գօլունտան թութուպ, Բանկալթիտէ վագը Սուրբ Յակոբ խասթախանէսինէ կէօթիւրմէքտէ իքէն, չէնտ տէֆա զիքրի սէպգաթ իտէն, Տ. Մ. նամ զարիպ բաբազ եօլտա րասթ կէլիւպ, Հըռիփսիմէյի թանըտը, վէ մէրգումէնին իչպու բէրիշան հալու հէյէթինէ թաաճիւպ իտէրէք, պագը չէ յլէր սուալ

իմտի իսէտէ, Հըուէբսիմէ բարաղը մէրգումայ « Պէն սէնի թանըըըըմ սէն Վահանըն նէրէտէ օլտուղունու պիլիրսին, իմտի պէնի մէրգումըն նէզտինէ կէօթիւր » տէմէքտէ իտի», բարաղ մումաիլէյհատէն ազիլանէ պիր ճէվապ ալմատըղընտան, քէմալի էսէֆի տէրուն իլէ մէրգումէնին զիհնինէ աղըր պիր խասթալըգ թարի օլտուղունու, եանի ֆէնա հալտէ թէճէննիւն իթտիյինի անլատը։

Բարաղը մէրգում իլք կիւնիւն ագշամըսը կէճ վագըթ, Վահանըն ·եօլա չըգտըղը կիւն, վաքօրտա աճէլէ իլէ, Իսկէնտէրէ տէյէճէք եէրէ « Իզմիրէ կիտէյօրում » տէյու քէնտինէ խիթապէն եազմըշ օլտուղու մէքթուպը, վէ նիգօլինին կիւյա Վահան եօլլայօր կիպի կէօնտէրտիյի էլչի ատէմ յիրայը ալմըշ օլմաղըլա, հէման օլ կիւնիւ սապահլէյին Վահանըն վալիտէսինին խանէսինէ կիտուպտա, մէրգումէ իհթիեարէ գատընը թէսէլլի իթմէք, վէ հէմտէ մումաիլէյհանըն մէտարը թէայյիւշի խուսուսընտա, մաշուշէյի մէզպուրէյի գայըրմագտա օլան գօնշու գատընա լազըմ կէլէն բարայը վիրմէք իչիւն մահալլի մէզքիւրէ կիթմէքտէ իտի։

Մէրգում Հըուիբսիմէյէ, « Գըզըմ մատէմքի պէնի թանըեօրսուն, իմտի պէնիմ իլէ պէրապէր կէլմէլիսինքի սէնի Վահանըն նէզտինէ կէօթիւրէյիմ » տէյերէք, մումաիլէյհայը գանտըրըպ պիր արապայա իրքեապ իթմէքլէ քէնտի տախի եանը պաշըընտա օթուրարագ, կիւճպէլա կիւճ ալըպ խանէսինէ կէօթիւրէպիլտի։

Հըուիբսիմէնին պիչարէ վալիտէսի սապահլէյին քէրիմէսինին ագլը պաշընտա վէ սաղ սէլիմ օլտուղու հալտէ քիլիսայէ կիտուպտա, պէօյլէ նակեահանի, վէ մէմուլին ղայրի օլարագ պիր հալտէ կէօրմէքլէ, նէ մէրթէպէտէ մէյուս վէ միւքէտտէր օլաճաղը մալիւմ օլմաղըլա, արթըգ թարիֆէ հաճէթ կէօրմէյուպ, անճագ շու գատը-

ըլնը տէրիղ քի ,. մէրգումէ Հըտխրաիմէյի իւսթիւ պաշը բարչա բարչա օլմուշ պիր հալտէ կէօրիւր կէօրմէզ զայ տգիլ պայըլմըշ տիւշմիւշ իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ բաբազ մէրսումէ պիչարէ վալիտէյի օլապիլտիյի գատար թէսէլլի իտուպ , մէրգումէնին պէօյլէ տրանսըզ չըլտըրմասընըն սէպէպի , Վահանըն իֆթիրազընտան նէշէթ իթմիշ օլտուղունու քէշֆ իտէրէք , վագըլթ զայ իթմէքսիզին տէրտագ պիր մահիր տօքթօր ճէլպի իլէ թէտավիսինէ սայ , վէ մէրգումէնին սէֆիլ վալիտէսինէ պիր միգտար հարճըլըգ պըրագըտըգտան սօնրա , Վահանըն վալիտէսինէ տախի զիւարէթ իթմէքլէ , մէզքիւր սէֆիլ ֆամիլեալէրին հալլէրինէ աճըյարագ քիլիսայէ ավտէթ իթտի ։

Համիյէթլի բաբազ հէր կիւն Հըտխրաիմէյի կէօրմէյէ կէլիւպ , մումաիլէյհանըն խասթալըղը կիւնտէն կիւնէ թէշէտտիւտ իթտիյինի թէէսսիւֆ իտէրէք կէօրիւր իտի . վէ նիհայէթ մէրգումէնին տիվանէլիյի պիր մէրթէպէ իլէրույէ վարմըշ իտի քի , արթըգ էվտէ զապթ իտէպիլմէք գապիլ օլամայուպ , վէ տօգթօրըն էմրի մախսուսի իլէ զավալլըյը Սուրբ Փըրկիչ խասթախանէսինէ կէօթիւրմէյէ գարար վէրիլտի ։

Պիչարէնին վալիտէսի ֆէրեատու ֆիղան իտէրէք , « Հէր նէ օլուրսա օլսուն էվլատըմը եանըմտան այըրմամ » տէմէքտէ իտի իսէտէ , բաբազ . Հըտխրաիմէնին քէսպը . իֆագաթ իտէպիլմէսի իչիւն պիր ան էվվէլ տօգթօրըն էմրինէ իթաաթ իթմէք լազըմ օլտուղունու սէֆիլէ գատընա պէեան իտուպ մէրգումէյի կիւճպէլա կիւճ գանտըրապիլտի , վէ հէման վագըլթ զայյ իթմէքսիզին , Հըտխրաիմէյէ « սէնի Վահանա կէօթիւրէճէյիմ » տիյէրէք , մումաիլէյհայը չօճուգ կիպի ալտաթըպ պիր արապայա պինտիրտի , վէ կէօթիւրիւպ Սուրբ Փըրկիչ խաս-

թախանձանքինէ թէզակիմ եղաւ ։

Բարապ Հըռիբսիմէյի Փըրկիչէ կ'եօթիւրուըքանէն ան-
րա քէնտիսինէ եագըն օլմազ իչիւն Բանկալթի ճիվարըն-
դա պիր օտանըզ իսթիճար, վէ նէ եարար եարամազը
նիհայէթ Հըռիբսիմէ իլէ Վահանըն սէֆիլէ վաքիտլէրինի
պիրիպիրլէրի իլէ պարըշտըրըուպ իքիսինի պիր եէրտէ իս-
քեան իթտիրերէք, հէր կիւն մէրգումելէրի կէօրմէյէ
կիթտիյի կիպի. հաֆթադա իւչ կիւն դախի հէր հալտէ
Հըռիբսիմէնին զիեարեթինէ կիտէր, վէ մէրգումէնին
խասթալըղը հագըգընտա քէսպը մալիւմաթ իտէր իտի ։

Բուհպան կիրուհրենըն չէրէֆու իֆթիխարը օլան պու
հիւրմէթլիւ զաթ, Հըռիբսիմէնին գըզգարտաշըը միւ-
թէվէֆֆա Գայիանէտէն էօքսիւզ գալմըշ օլան Տրդատ նամ
չօճուղու դախի, պաղր զէվաթը սախավէթ նիմաթըն վա-
սէթալարը, վէ ալէլ խուսուս օլ հէնկեամտէ Խասքէօյ քի-
լիսասը վաիզի պուլունան մէրհում վէ մաղֆուր Նէրսէս
Թաթրեյին միւէսսիր թավսիյեսի սայեսինտէ, կիճէլի կիւն-
տիւզլի օլարագ Նուպար Շահնազարեան մէքթէպինէ դօ-
մայա մուվաֆֆագ օլապիլմիշ իտի ։

Իշթէ բարապը մէրգում ան սըլ պիր բէտէրը միւշ-
ֆիգ կիպի ֆէլաքէթը քէմնիյէ խանչէրի իլէ զախմըտար
օլան պու իքի սէֆիլ ֆամիլեալէրի պու վէչհիլէ ճիհէթ
պէ ճիհէթ, եանի կէրէք մանէն վէ կէրէք մատտէթէն
թէսէլլի վէ հիմայէ իթմէքտէ իտի ։

Գու մինվալ իւզրէ կիւնլէր վէ հաֆթալէր կէչտի իսէ-
տէ, պիչարէ Հըռիբսիմէնին հալինտէ հիչ պիր թէպէտ-
տիւլաթ կէօրիւլէմէտի ։

Շու դախի խաֆի օլմայաքի, Մարիզօ պիչարէ Հըռիբ-
սիմէնին Նէտի-գուլէ խասթախանէսինէ նագլ իտիլտիյի-
նի խապէր ալմըշ օլմաղըլա, մումաիլէյհայը կէօրմէք ի-
չիւն հէր նէվի զահմէթի իխթիեար իտէրէք պիր քաչ տէ-
ֆալէր Փըրկիչէ գատար կիթմիշ իտի ։

ՕԹՈՒԶ ԱԼԹԸՆՃԸ ՖԱՍԸԼ

ՄԷԽՈՒՍԻՑԷԹ

Մուհիպ պէյ, բէտէրի իլէ միւնազաա խուսուստա դօ-նադըան մուֆարէգաթ իտէլի իքի այ գատար օլմուշ ի-տի., միրի մումաիլէյհին տագնէճէ օլան զարուրէթու ին-թիւանը սօն տէրէճէլէրէ վարըր օլաճաղը թաղտիրի իտիր հալ իտի, զիրա նամուսլու մալիւմիւմիզ տիր. բէտէրի Սէր-մէտ պէյ կիւյա ըօլահը հալ իթմէսի իչին միրի մուամի-լէյհէ պիր բարա հարճըրգ վիրմէմէքտէ իտի իսէտէ, պու ճիւմլէ Մուհիպ պէյ քէնտի ահուալպատըննան պիր հապպէյի վահիտէ պիլէ թալէպ իթմէքսիզին, տահրի-մանքեարի պիր սէպապ իլէ սէֆալէթէ կէօյիւս կէրմէքլէ, եարըը աճ եարըը թօք իմրարը էվգաթ իթմէքտէ իտի.

Սէրմէտ պէյ Մուհիպ պէյին նէ տէրէճէ զարուրէթ-տէ օլաճաղընը էյիտէն քէշֆ իտուպ, ան պէ ան մուամի-լէյհին պու հալէ տայանամայարագ կէլիւպ քէնտիսին-տէն աֆֆ թալէպ իտէճէյի իւմիւտինտէ իտի, հալպու-քի կիւնլէր վէ հաֆթալէր կէչտի իսէտէ, միրի մուամի-լէյհտէն պու եօլտա հիչ պիր էսէր կէօրիւլմէտիյինտէ, վէ նէ վէչհիլէ Թէայյիւշ իթտիյինէ զիյատէսի իլէ թա-աճճիւպ իթմէքտէ իտի, զիրա մէրգում, մախտումինին քիմսէտէն բարա իսթէմէյէ իրթիքեապ իթմէզ օլտու-ղունու պէք ալա պիլիր իտի.

Ջէվտէթը ինհիթիւար հէր նէ գատար սուրէթը զահիրէ-տէ ահուալպատըննա հիչ պիր չէյ պէյան իթմէյէրէք, վէ մէրգումանըն Մուհիպ պէյին հադդընտա պիր չէյ տէ-տիքլէրինտէ, «Վարոլմ սէրքէշլիկինին նէղառընը չէքտին

վէ բէտէր տէմէք նէ օլտուղունու անլասըն » տէր իտի իսէտէ , գալպլինտէն ֆէնա հալտէ թէէսսիւֆ իթմէքտէ օլուպ , մախսուսի կէլիւպտէ « Ահ բէտէրը ազիզիմ սուչումը աֆ էյլէ » տէր տէմէզ , հէման քէնտիսի մումանլէյհին պօյնունա սարըլուպ « Պէլ Մուհիպ էվլատըմ կէլ իսեանընը քեամիլէն աֆֆ իթտիմ, ահ սէվկիլի էվլատըմ պէն սէնսիզ եաշայամամ տէյէճէյի » չիւպհէսիզ իտի ։

Ֆիլ հագըգա Սէրմէտ պէյ Մուհիպ Պէյի վէֆգէլատէ պիր մուհապէթ իլէ սէվէր իտի , հալպուքի էվլատընա սէրֆիրու իտուպտէ մէրգումը եինէ գօնաղընա տաւէթ իթմէյիպտէ , բէտէրլիյին շանըն ազամէթինէ եագըշըր-մայարագ , չարնաչար օղլունուն նարի հասրէթի իլէ եանըպ գավրուլմագտա իտի , զէվալլը իհթիեարըն շուգատար սէրվէթի իլէ սատաէթի սէֆալէթէ միւպէտէլ օլմաղըլա կիւնլէրինի ահու ֆէրեատ իլէ կէչիրէրէք , տիւնեատէ սատաէթ վէ րէֆահը հալ տէնիլէն շէյլէր սէրվէթու սամանտ իլէ հասըլ կէլմէյուպ , անճագ վիճտան րահաթլըղըյըլա միւմքին օլապիլէճէյինի թաստիգ իթմէքտէ իտի ։

Մուհիպ պէյէ կէլինճէ, ահպապը մէրգումու , բէտէրինտէն աֆֆ տիլէմէսինի նասիհաթ իթտիքլէրինտէ , մումաիլէյհ , « Գանըը իսեանըմ իչիւն աֆֆ տիլէյիմ, պէնիմ պու խուսուստա վիճտանըմ րահաթ տըր , լաքին պունույըլա պէրապէր հէր նէ օլսա տախի բէտէրիմէ օլան հիւրմէթիմ պիր քէմալ տըր , վէ էօմրիւմ օլտուգճա մումաիլէյհի ճանըմ կիպի սէվէճէք օլտուղում տէրքեար տըր , հալպուքի էվլինէ այագ պասմամագ իչիւն նամուսըմըն իւզէրինէ եէմին իթմիշ օլտուղումտան հիչ պիր վագըթ գօնաղա կիտէմէյէճէյիմ » տէմէքտէ իտի ։

Գալատէ իշար գըլընտըղը կիպի Մուհիպ պէյին սէֆալէթի հատտինի թէճավիւզ իթմիշ օլմաղըլա , շու ֆա-

գըր հալիմի եարու աղեարտէն սէթր իթմէք նիյէթի իլէ թէրքը տարու տիյար իթմէյի գուրտը , վէ հանկը եանէ կիտէճէյինի տիւշիւնմէքտէ իքէն , Բանկալթիտէքի բաբազտան Վահանըն պուլունտուղու մահալի անլատարագ , մէրգումէնին եանընա կիտուպտէ պէշ օն գուրուշ գազանաճագ պիր իշ իլէ մէշղուլ օլմաղըլա թէսյիւշ իթմէքլէյէ գարար վիրմէքլէ հէման կիտուպ բաբաղը պուլտը , վէ մումաիլէյհտէն , Վահանըն Իզմիր ճանիպինտէ օլտուղունու , վէ հաթտա վալիտէսինին թէսյիւշի իշիւն էյի ատէթ օսմանլը լիրասը կէօնտէրտիյինի քէմալի թաաճճիւպ իլէ խապէր ալտը ։

Մուհիպ պէյ Վահանըն բարասը օլմատըղընը բէք ալա պիլտիյինտէն , պու հալի տույտուղունտա վէսվէսէյէ տիւչար օլարագ , հէր հալտէ Իզմիրէ կիտուպտա մէրգումը պուլմագ , վէ մէրագընը միւճիպ օլան չու հալի անլամագլըղա գարար վէրտի իսէ տէ , հալ պու քի միրք մումաիլէյհին էքի ճէպինտէ պիր բարասը օլմայուպ , նէ եաբաճաղընը տիւշիւնմէքտէ իտի ։

Բաբաղ մուհիպ պէյի Պէյ օղլու հարիքը քէպիրտէն պիր իքի կիւն սօնրա եալընըզ պիրտէֆա օլարագ կէօրմիւշ իտի իսէ տէ , միրի մումաիլէյհին բէտէլի ղայէթ ղէնկին , վէ քէնտիսի տախի նազիք վէ սախավէթլի պիր տէլիգանլը օլտուղունու չօգ տէֆալէր կէրէք Վահանտան վէ կէրէք Հռիփսիմէտէն իշիթմիշ օլմաղըլա , մէրգումըն Իզմիրէ կիտուպտէ ահպապընը պուլմագ խուսուսունտա կէօսթէրտիյի խահիշէ նիսպէթէն , պիրտէն պիրէ թէրէտտիւտ իթտիյինին սէպէպինի , մալիք օլտուղու տիրայէթի սայէսինտէ անլատը , վէ զաթէն միրի մումաիլէյհին հալ ու գըյաֆէթինտէն տախի սօն տէրէճէ ղալուլէթտէ օլտուղու անլաշըլմագտա օլուպ , բաբաղ ղայէթ սաթալըգլը սէօզլի տօլաշտըրը տօլաշտըրա , վէ նիհայէթ մի-

Նախիջեւանեթ ալարրարարդ, «Էկէր հազրէթլէրինիզ եօղ իսէ, զաթը ալինիզէ ճիհէթ պէ ճիհէթ միննէթտար օլան տօստունուզ միւսիւ Վահանըն բարաբընտան սիզէ պէշ աթէթ լիրա վէրէյիմիզ, սիզ սօնրա Իզմիրէ կիթտիյինիզտէ մէպլաղը մէկտուպը մումաիլէյհէ ճէօտէրսինիզ» տէտի ։

Մուհիպ պէյին պաշգա պիր չարէսի գալմայուպ, վէ ահէնկպարընա միւրաճա՛աթ խուսուսա հայլինի մէրգումընէ պէյան իթմէտէն իսէ, եապանճըտան աղճէ ալմադըղը դահա էվլա տըր ախտէրէք, բաբաղը մէրգումըն թէքլիֆինի մէմնունիյէթլէ գապուլ իտուպ, պէշ ատէթ օսմանլը լիրասընը ալտը, վէ հիչ քիմսէյէ պիր չէյ տիմէքսիզին վարօրա ռաքիպէն Իզմիրէ տօղրու եօլա րէվան օլտու ։

Մուհիպ պէյին Իզմիրէ կիթտիյի եիրմի կիւն գատար օլմուշ իտի, վէ Նասըլքի տէմիշիզ, Սէրմէտ պէյ մախտումինին կէլիւպ տէ քէնտինտէն աֆ տիլէմէսինէ, եանի պարըշմասընա մունթազըր իքէն, կիւնլէր վէ հաֆթալէր կէչիւպ միրի մուամիլէյհին էլան մէյտանէ չըգմամասընտան զէվալլը իհթիեար զիհատէսի իլէ քէնտէ իթտիյինտէն օլ տէրէճէ թիթիրզլէնմիշ իտի քի, գօնաղըն իչինտէ պուլունան խատէմլէր միրի մուամիլէյհին կէօկիւնէ կէօրիւնմէյէ ճէսարէթ իտէմէտիքլէրի կիպի, քէնտի մախսի կիւնլէր իլէ օտասընա գափանուպ քիմսէյի գապուլ իթմէզ իտի ։

Պիր թանէճիք էվլատընըն Նարը հասրէթի պիւչարէ իհթիեարըն ճանու ճիյէրինի գավուրմագտա օլմաղըլա, պիր կիւն արթըգ սապրէ թահամմիւլի գալմայուպ, զիւաւէսի իլէ խաթըրընը սայ իթմէքտէ օլտուղու ահպապլարընտան քեամիլ զաթըն պիրինէ, Մուհիպ պէյ իչիւն, «Ա՛հ պիրատէր կէօրիւյօրմուսուն չաւ խայըն էվլատը, պէնիմ քէնտիմինէ տէրէճէ սէվէր օլտուղումու պիլտիյի հալտէ,

ելան, կեցցէ Կէօրիւնեանը » ամենքն ալ, մուսուլմանէ մը տակաւ, « Նէ եարարըն ալիչապէ նէ եիւզ իլէ կէլսին, մու-տեմքի զօրքը ալինիզ չէվայլը տէլիգանըլըր բէգալէթ իլէ գօվթուտնուզ » ըսէյինճէ, Աէրմէա պէյ մէրգումին պու սէօզլէրինտէն տաճիա գիւաշան հոսուրալէնհրէք, « Օ՛ֆ ա՛ճա-նըմ, իճիթիևար պէր բէտէրին հիտէթ իլէ տէտէյի սէօզ-լէրէ եմլառը թափաֆքընտան պու զամար էհէմմիյէթ վէ-րիլմէյէ՞ մի,, նէ՞ կարըյըմ չու սինեու սալիմտէ պէն մի՞ քէնտիսինտէն աֆֆ տիլէյիմ » ըսէսի ։

Աղէմունէյեան քէամիլ զատէ, Սէրմէա պէյին եվլատը հայգաքնտա ալէլա իմաթիտար ըղնար իթիմէքտէ օղլուդու չու մանզուլիյէթին մանտարնը փէհմ իթմիշ օլմաղըլա, « էֆէնտիմ զամթը ալինիզ էկէր միրի մուսուլլէյնի կեչմի-շի ունուլթարագ գապուլէ հիմմէթ պույուրուրսանըզ, պէնտէնիզ տախի հէր հալտէ պույուրուլ հուզուրունուզա կէթիրիրիմ » տեմէքլէ, հեման օլ կիւնտէն կէրէք քէնտիսի պիզզաթ, վէ կէրէք պաշգալարընըն վէսաթաթըյըլա Մուհսին պէյի բէք չօգ արատը խուսէ, Թաղիյի պուլա-մայուպ, միրի մուսալլէյնին Լատամնզալտա պուլունմա-տըղընը, վէ հանկը ճանիպէ կիթտիյինտէն տախի բիլմէտիկի-մզլիւմզթը օլմաալըղընը պիչարէ իճթիհարէ խապէր վէրտի-լէր, վէ մէրգումը մախտումինին պէօյլէճէ թէրքի տարա-տիեար իթմիչ օլտուղունու խապէր ալընճա, տէրհալ նիհայէտէ քէտէրլէնիւպ « Ահ քեաշքի ֆագըր պիր ատէմ օլայըտըմ տա գալպիմ րահաթ օլայըտը » տիմէքլէ կինճէ կիւնտէն գըզար տուրուր, վէ պու հալէ սէպէպ օլան-լարա աճը աճը լանէթ օգուր իտի ։

Մուհսին պէյին հալի տախի բէտէրինտէն պէչ պէտա-թէր իտի տիւէք, միւպալազա իթմիշ օլմայըզ. զիրա մա-լիւմումիզ օլտուղու վէչհիլէ մուսալլէյն ճանը կիպի սէվ-միշ օլտուղու մաշուգէսինտէն բէտէրինտէն վէ ճիւմ...

անհուփապաքնտան այրըլուս մանզգա Վահանը դուլապի-
մեք Նիյեթի իլէ տիւարի զուրալեթէ տիւշմիշ իտի, Փա-
գաթ Նասըլ քի պիլիրիզ, Վահան իզմիրաէ այնօնըթիրն-
տան, միրի մումաիլէյհ մերգումը պէյհուտէ ներատէ
նիրմի կիւն գատար եօլթէ պէրի արայուպ պուլամատը-
ղընտան, հիչ պիր տօսթու վէ աշինասը օլմայան եօլլէ
պիր մէմլէքէթտէ Նէ եապաճագընը վէ Նասըլ կէչինէպի-
լէճէյինի տիւշիւնիւպ, վէ հիչ պիր չարէ պուլամատը-
ղընտան մէեուս օլմագտա իտի:

Վահանըն Իզմիրէ կիրտէյօրում տէ յուպ տէ Նամազլիւմ
պիր մահալլէ կիրմիշ օլտուղու, Մուհիպ պէյին վէքալէ-
սէսինի պիլտիրմիշ իտի, չիւնքի զաթէն մումաիլէյհ, Վա-
հանըն բարաբար եըլլի տանէթ լիրա կէօնտէրմէյէ միւգթէ-
տիր օլաճաղընա տաիր քէամէյերէք, մերգումըն պու մէ-
մուլէն զայրի սախավէթինէ թամախի էյի մանա վիրէմէ-
յէճէքտի:

Հէր Նէ հալ իսէ միրի մումաիլէյհ խանըն պիրինտէ
պիր օտաճըղ խաթիճար իթմէքլէ մուվագգաթէն իգամէթ
իթմէքտէ իտի իսէ տէ, պու հալին պէօյլէ տէվամ իտէ-
մէզ օլտուղունու տախի Նազարը տիգգաթէ ալըպ, ագ-
վաթը ևէվվէլյէսինին թէտարիքի խուսուսընտա դիւշիւնտէ ու
ղուրպաշ օլտուն դազամամըրն եօլունու արար իտի իսէ տէ,
հալպուքի օլ անէ գատար բէտէլինին էքմէյի իլէ բէլ-
վէրտէ օլան պիր ատէմին, բարա գազանմագ ճիհէթին-
ճէ միւսթէքտաի օլաճաղը թապիյի օլմաղըլա, մէրգում
տախի պու խուսուստա զիեատէսի իլէ տիւշիւրը նէյսէ
Փութուր օլմագտա իտի:

Վագըա միրի մումաիլէյհ լիսանը մաատէրզանը օլան
թիւրքճէյի, եանի արապի Փարսիտէն պաշգա, Ֆրանը-
սըզ վէ Իթալեան լիսանլէրինէ տախի հաքքընէ աշնա ի-
տի իսէ տէ, չիֆթլիքճէրի, լիսան պիլմէք պաշգա, վէ բա-

րա գազանմամագ կամի պաշգա պիր հիմմէթէ օլմաղըլը մեր-գում, Թահսիլ իլմիյ օսմանլու ուլումու ֆոնունունուն խաթըրքեարը կոնեպիլմէք ; եանի նէ եարըը եարմայըրըամ պէգ կէչինմէք, չըգարըլմագ խուսուսընտա բէգ զիհրատէ ճա-հէտ գալմըշ իտի.

Մուհսին պէյ Վահանըն տաղըլըթայէ ալըրճա վէ իշկիւ-զար պիր տէրլիզանըը օրտուլարնու բէքճալա սիլահլըլըդլէն, հէչ գըմըլտամա մէրգումըն իդմիրան պուլունմաս պէրաբէր տիւչէր գալդար փատիշահանէ իքէն, մէրգումուն գայ-պուպէթի իլէ պու սօն խատիմէտինտէ տամաի պօշտա չըգ-տըգըլը կէօրմէքլէ պաթըլ պէյաթիւն պէյաթինէ տիւշմէյէ մէթսուպիյէթ օլմագտա իտի.

Պիր չարէ Մուհսին պէյ պիր պուչուգ այ գատար մահ-զանուն միւքեաֆաթը իւզերը պէյլանէսինտէ սուրբինտէքի քանուն սօնրա, Թէքրար Ըստամպօլա ավտէթ իթմէյի գուրտուն խիւքէ, չի ֆայտէ քի, կիւյա Վահանա Թէսլիմ իթմէքի չարթներլա բարաղանի, ալմըշ օլտուղու պէշ աթեթ կի-րայի սամիմեանէն եանընտա պէք ճիւզի պիր չէյ գալ-մըշ օլուպ, վէ մէզքիւր աքճէնին իսէ վարօլ նաղլի-նունտա պիլէ քիֆայէթ իթմէյէճէյինտէն գաթի նազար. խալթի պաշըը տախի բէժմիւրտէլլէյէ եօլուգ Թութմուշ օլ-մաղըլա, օլ հալտէ Ըստամպօլա կիթմէյէ իսէ, եարըս ալ-եարըն Թանըշըգ հէօքֆ օլանաղըրնը տուչընըք, հէր նէ օլուրսա օլսուն վազթանըրնա այաղ պասմամազըա գարար վէրտի.

Պէր միւգթէզայի չիվէյի գատէր, պու կիտի մէյտա-յըր վէ Փէլաքէթլէր հէր քէսին պաշընա կէլէպիլիր ի-սէտէ, պուգըլար նասըլսա հէր պիր հալի կէօզէ ալըր-տըրտագ պիր եօլսուզ պուլունտա պաշըլարընը գուրթար-մայա մուվաֆֆագ օլուրլար, հալպուքի Մուհսին պէյ մէչհուլի իգթիզասընտա, վէ (զայիէթի էրգասըը ալըշա

ամփոփին սպառ ամփերին, տպախմա մահրան իւրեն միաբանը չէղելն կէօսթէրիր.) Պէյթի ֆէյլեսօֆանէկին մադթա-նըննա, պիր միւմքիւն հայինի քիմսէյէ ըրհար խիթմէյէ թէնէզզիւլ խըտեմեզ իտի, վէ միրի մնամալըքէյհէմ պուհա-լի ղուրուրիյէթինտէն նաշի օլմայուպտ, իլլա քիպար-մէշրէպ վէ ճէնապ թաշըրտըքընտան խէրու կէլմէքտէ ու-տուղու չէօյլէ տուրսուն, շայէտ պու մէշրէպտէ օլմա-յուպտա հալինի արզ իտէպիլւէ իտի տախի, հէր պիր-տէյի վէ թանըտըղը պուլունմայան պիր մէյտէքէլէտէ քի-մէ միւրաճաաթ իտէպիլիր իտի։

Միրի մուամիլէյէ տօղրուտան կիւնտէն պէրու սիր-վէթու սաատէթ վէ ըրէֆահը հալտէ եաշամըշ իքէն, դա-տէրի հիւքիւմիւնճէ, վէ տահա տօղրու պիր եարը պի վէֆա սէպէպինտէն վէ պիր սատըգ աճապագ ուղրունտա պու հալլէրէ կիրիֆթար օլուպ, վէ հէր նէ դատար դահ-րիմանքեարի պիր պէսալէթ իլէ զարուրէթու սէֆալէթէ կէօյլու վիրմէքտէ իտի իսէտէ, հէր չէյին պիր հուտու-տու վարտըր կիպի, Մուհսին պէյին ֆագրու զարուր-էթի տախի հատտինի թեճավիւզ իտուպ, եանի տէքէթ-տէ դալմադըղը մերքէզինէ դատար վարըլ օլմուշ իտի։

Վէլ հասըլ պիչարէ տէլիգանլըընըն տըրթըդ տայանա-ճագ թադու թուվանը դալմայըպ, հալինի տիւշիւնէ տիւշիւնէ գիհնինէ պիր նէվի խասթալըգ թարի օլմաղը-լա, մաադատըլլահու թաալա իթլաֆը նէֆս իթմէյէ դա-րար վէրմիշ իտի։

Մուհսին պէյ, իքի կիւն դատար տահ վէ պի խըլաճ դա-լըպ, վէ սօն կիւճէյի սապահա դատար ույուքսուզլուխ-լա, « Պէօյլէ եաշամադան իսէ էօլմէք ևէյլատէթ տիր » տիմէքլէ, սապահլէյին հէնուզ շաֆագ աթմատան նիյէ-թը միւտահիշէսինի մէվգըյ իճրայէ դօյուպ պիթթիր միւ-էֆֆէքարըլըգ չէհրը մեղքիւրին թէհնէ պիր մահզենէ։

եանի գըշլայի հիւմայունունէն իքի եիւզ մեթրօ գատար պայիտ օլան մեթրուգ պիր գայրխմթանէ վարըլ օլուր , վէ կէօզլէրինի րույի սէմայէ գալտըրարագ , « Ե՛արապ-պիմ. ալլահտէյի իսեան օլան ճանըմը , սէն հէման տէրեայի պի ինթիհայի րահմէթինլէ թաթհիր էյլէ » տէյէրէք , գօյնունտան իլմէք օլմուշ պիր իպ չըգարուպ պօյնունա թագըբ վէրտի . վէ սարըլըպ պիր աղաճըն իւզէրինէ չը-գարագ իպին ուճունը մէզքիւր աղաճըն գուվէթլի վէ գալընճա պիր տալընէ սըգը սըգըյա պաղլատըքտան սօնրա կէօզլէրինի գաբատը , վէ հէման քէնտիսինի աղաճտան աշաղը աթարագ էօլէճէք ասըլը գալտը ։

Մուամիլէյհ քէնտինի աղաճտան սարգըլթըլըղընտա , մէզքիւր գուվէթլի տալ եայլանարագ , պիչարէնին պօյ-նունտա օլան իպի ֆէնա հալտէ սըգըմըշ օլմագըլա , զա-վալլը տէլիգանլը պու սարսըլըշտան պիւթիւն պիւթիւնէ քէնտինտէն ղայըպ իթմիշ իտի ։

Մէրգումըն տահի վահիտտէ սիմասը մօսմօր քէսիլիւպ վէ կէօզլէրի տախի տըշարը տիւշէրէք հէման պօղուլմագ մէրթէպէլէրինտէ իքէն , նակեահան էլպիսէյի ասքէրիյէ լապիս , վէ եիւզ պաշը րութպէսինի հայիզ ուզուն պօյլու վէ կէնճտէն պիր ատէմ սոլուղու քէսիլիրճէսինէ գօշա-րագ , մահալլի մէզքիւրէ եէթիշիւպ , վէ կէօզ եումուպ աչընճայա գատար տախի վագըթ վէֆթ իթմէքսիզին հէ-ման գըլըճընը սըեըրարագ պիր վուրուշտա իպի քէստի , վէ Մուհիպ պէյ քէնտինտէն պի խապէր օլտուղու հալտէ հէման եէրէ տէվրիլէճէքքէն , մուամիլէյհ կէնճ եիւզ պաշը ասաքիրէ մախսուս պիր չէվիքլիք իլէ , վէ այնի չաբուգլուգլա գըլըճը էլինտէն ֆըրլաթմասըյըլա միրի մուամիլէյհի գուճագլամասը պիր օլտու ։

Եիւզ պաշը տէրհալ Մուհիպ պէյին պօյնունու սը-գըշտըրմագտա օլան իպի տախի քէստիքտէն սօնրա , միրի

մումաիլէյհի , մահալլի մէզքիւրին եաքընընտա եաղան եաղմուրլարըն քէսրէթինտէն ատէթա պիր կէօլ հալի քէսպ իթմիշ օլան սույըն քէնարընէ կէօթիւրիւպ , եիւզիւնի վէ կէօզիւնիւ ըսլաթտըղը կիպի նապըզլարընը տախի սըքը սըքըեա օվալամայա պաշլատը ։

Մումաիլէյհ սօղուք սույըն թէսիրինտէն պաշտան այաղա գատար սարսըլտը , կէօզլէրինի աչտը , վէ մէր-գումըն եիւզիւնէ պագտըգտան սօնրա , պիր ահ չէքիւպ եինէ քէնտիսինի ղայպ իտէրէք պայըլտը ։

Եուզ պաշը պիր իքի տագըգատէն պէրու Մուհիպ պէ-յին սիմասընը տըգգաթ իլէ թէճէսսիւս իթմէքտէ իքէն կէօզլէրինի աչտըղընտա , մէրգում Նաքեահան եիւքսէք սէտա իլէ « Սուպհան Ալլահ պէն պու ատէմի մութլագա թանըրըմ , լաքին հաթըրըմա կէլմէյօր » տիյէրէք , էլի իլէ ալնընը օվալայըպ , վէ պիրտէն պիրէ այաղա գալգարագ « Ա՛հ պիլտիմ պիլտիմ պու զաթ պէնիմ վէլինիմէթիմ տիր , էլպէթտէ պու ատէմի գուրթարմալըյըմ » տէտի , վէ միրի մումաիլէյհի չօճուգ կիպի գուճագլայըպ տօղ-րու գըշլայա կէօթիւրտի ։

Մէրգում մէրտ եուզ պաշը Մուհիպ պէյի գըշլայի հիւմայունէ կէօթիւրիւպ քէնտի եաթաղընա եաթըրտըգ-տան սօնրա , վուգույի հալի Միրալայ պէյ էֆէնտիյէ ի-ֆատէ , վէ միրի մումաիլէյհին էմրի մուճիպինճէ գըշ-լանըն տօգթօրը օլ կիւն ագշամա գատար Մուհիպ պէյ պաշը ուճունտան այրըլմայըպ մէրգումը թէտավի իթմիշ իտի , Մուհիպ պէյ օլ կիւնի ագշամագատար վէ կիճէյի սապահա տէկին խըմիրահաթլը ույումագլա աղըճըգ-քէնտինի պուլապիլմիշ իտի ։

Մումաիլէյհ սապահլէյին կէօզիւնի աչտըղընտա , Պէյ-օղլու հարիքը քէպիրինտէ էմսալի նամէսպուգ պիր գահ-րիմանլըգլա Վիրքինէ իլէ Տըրգատը աթէշլէրին իչինտէն

խէլաս իտէն , վէ մահզա քէնտի սայու ղայրէթի իլէ եուզպաշըլըգ րութպէսինէ Թէրֆի գըլընան մէրտ վէ չէճի ասքէր չաւուշլըղը գարշուսընտա կէօրիւնճէ , րիւյա կէօրիւյօր զաննըյըլա խաթաղըն իչինտէ գալգըպ օթուրտու , վէ շաշգըն շաշգըն տէօրտ եանընա պագար տուրուր իտի . վէ մէրգում մէրտ ատէմ Մուհիպ պէյին պօյնունա սարըլըպ , « Ահ պիրատէր ճէնապը Հագգըն գուտրէթը իլահիյէսինէ գուրպան օլայըմ , նէ զարիֆ թէսատիւֆ տիր պու , ահ էկէր պիրազ տահա կէճ գալմըշ օլսամ իտի , վէլինիմէթիմի տէհշէթլիւ պիր եօլիւմ իլէ թէլէֆ օլմուշ պուլաճագտըմ , լաքին էլհամտիւլլահ ճէնապը Հագ պէնի օզի գուրթարապիլմէյէ միւգթէտիր իթտի :

Վէ մումաիլէյհ գահրիման ասքէր սէվինճինտէն չօճուգ կիպի աղլամայա պաշլայուպ , միւքէրրէրէն Մուհիպ պէյի պուս իթմէքտէ իտի :

Մուհիպ պէյին էլան սէօզ սէօյլէմէյէ իգթիտարը օլմայուպ , անճագ ղայէթ եավաշ սէս իլէ « Թէշէքքիւր իտէրիմ պիրատէր » տէյէպիլտիքտէն սօնրա , եինէ այնի Թագաթսըզլըգլա , նասըլ օլուպտա մէրգում քէնտիսինի կէօրմիւշ օլտուղունու սուալ իտինճէ , եուզպաշը քէլամէ աղազ իտուպ , պիր այտան պէրի Թապուրը իլէ պէրապէր Իզմիրէ կէլտիյինի , վէ օլ սապահտասը էրքէնճէ օյանտըպ գօղուշուն բէնճիրէսինտէն տիւրպիւն իլէ էթրաֆը Թամաշա իթմէքտէ իքէն , քէմալի տէհշէթլէ նէֆսինէ սույի գաստ իթմէքտէ օլտուղունու կէօրէրէք հէման իմտատընա գօշտուղունու նագլ իթտի :

Մուհիպ պէյ տէֆաէն Թէշէքքիւր իտուպ , իշպու ղարիպ Թէսատիւֆ միւճէրրէտ հագթաալա հազրէթլէրինին էմրի իլահիսի օլտուղունու , վէ քէնտի՛նին իլէրուտէ եա տահա պէք չօգ սէրէնճամլար չէքէճէյինի , վէ եախօտ չիլլէսի Թամամ օլուպ էյի կիւնլէր կէօրէճէյինի տիւշիւն-

մէջլիսէ կէլէն , միրալայ պէյ նախճաղան օտա դշարուն-տան իչէրույէ կիրինճէ , երեղ պաշը պերայի թէրջիւէ տը-շարը չըգմայա հազըրլանսը , լաքին զապթիէ մումաիլէյհ աղըր պիր վագար իլէ մէրդումը այը գօյարագ , « Տօ՛ւր. Տիլավէր օղլում (երեղ պաշընըն իսմի Տիլավէր իսի) տէ-յուպ , վէ ճէպինտէն խուսուսի մուհըրլի պիր մէքթուպ չըգարարագ մէրդումա թագտիմ իթմէքլէ , » պու մէք-թուպը գօմանտար բաշա հազրէթլէրինէ թագտիմ էթ » տէյինճէ , մումաիլէյհ ուսուլի ասքէրի իւզրէ պիր թէ-մէննա իտէրէք մէքթուպը ալըր , վէ հէմէն օտա գա-բուսընտան տըշարը չըգմագ իւզրէ իքէն , զապթիէ մու-շարիլէյհ տէքրար մէրդումը չըգըրըպ , » Լաքին կէրէք սիզ վէ կէրէք պիզիմ պէյ պիրատէր , » (Մուհիպ պէյի իսմա իտէրէք) պու մէքթուպըն մաալիմինին նէ օլտուղու-նու պիլմէնիզ պէնճէ տահա այա օլուր , չէօյլէ քի պուն-տան ագտէմ ասքէրլիյին շանու շէրէֆի իգթիզասընտան օլտուղու կիպի , պիր չէճիանէ ֆէտաքեարլըգ իթմէնիզ-լէ , պէյ էֆէնտինին (Մուհիպ պէյին) իլթիմասը վէսա-թաթըլարըյլա նայիլի մուքեաֆաթ օլտուղունուզը , եա-նի պաշ չավուշ իքէն երեղ պաշըլըղա թէրֆի գըլընտը-ղընըզը պանա հէքեայէ իթմիշ իտինիզ , վէ պու տէֆա իսէ պիզիմ պէյ էֆէնտինին մուհագգագ պիր էօլիւմտէն գուրթարտըղընըզ իչիւն , սայէյի շահանէտէ գօլ աղա-լըղը րութպէսինէ թէրֆի գըլընմանըզա տայըր , գօմա-նտար բաշա հազրէթլէրինէ իշպու մէքթուպ իլէ իլթիմաս վէ րիճա իթմէքտէ օլտուղում մալիւմունուզ օլսուն , հա-պուքի էվլատըմ պունլար խուսուսի ֆէտաքեարլըգլար օլուպ , ինշալլահու թաալա , իլէրուտէ ումումէ տայըր , եանի մէվկիլի վաթանըմըզա պէօյլէ ֆէտաքեարլըգլար , վէ մուհիմ խըտմէթլէր իտէրէք , պէ հագգէն Պին պա-շը Գայմագամ վէ տահա ալա րութպէլէրէ նայիլ օլա-

տանուդ անմէքքէ խաթմը քէլամ էյլէտի ։

Եիւզպաշը պու մէսէրրէթ պախշ միւժտէտէն մէմնուն օլարագ, էվէլա Մուհիպ պէյին ալնընը, վէ պատէհու զապիթինին էթէյինի պիր հայլի մինէթտարի իլէ պուս իթտիքտէն սօնրա տըշարը չըգըպ կիթտի ։

Միրալայը մումաիլէյհ թագրիպէն եէթմիշ եաշընտա ազ սագալը իհթիեար, ֆագաթ տինճ վէ բէրհիզքեար պիր ասքէր օլուպ, միւտէթը էօմրիւնիւ սիլքի ասքէրիյէտէ կէ-չիրմիշ, վէ սագալընը մուհարէպէ մէյտանլարընտա ա-ղարթմըշ օլմաղըլա, ինգըլապաթը ահվալը ճիհանէ ա-կեահ, վէ միւճէրրէպ պիր ատէմ օլտուղու նասըյէսի հալինտէն անլաշըլմագտա իտի ։

Մումաիլէյհ Մուհիպ պէյ իլէ եալընըզ գալընճա, է-վէլա արհէնէթի հագգընտա պազը սուալլէր իթտիքտէն սօնրա, քէմալի նէզաքէթ վէ ուսթալըգ իլէ մինասիպէթ ալտըրարագ, մէրգումըն նէֆսինէ սույի գաստ իթմէսի-նին էսպապը մուճիպէսինի սօրուշտուրմաղա պաշլայըպ, վէ Մուհիպ պէյ տախի պաշընա կէլէն հալլէրին եալը-նըզ մուհապէթ խուսուսընը, եանի սէվմիշ օլտուղու մա-շուգէսինին պու վէֆալըղընտան մէյուս օլարագ իթլաֆը նէֆս իթմէյէ գալգըշտըղընը մուֆասսալէն իֆատէ իթտի։

Զապիթի մումաիլէյհ քէլամէ աղազ իտուպ, իթլաֆը նէֆս իթմէնին նէզտը իլահիտէ բէք պէօյիւք պիր կիւ-նահ սայըլտըղընը պէեան իթտիքտէն սօնրա շու վէչ-հիլէ սէօզիւնէ տէվամ իտուպ, « Էվլատըմ Թէմսիլտէ խա-թա օլմազ տէրլէր, պէնտէնիզ ասքէր օլտուղումտան պու խուսուստա սիզէ ասքէրինճէ պիր միսալ վիրմէքը իսթէ-րիմ, չէօյլէքի, իթլաֆը նէֆս իթմէք, էօմիւր մուհա-րէպէսինտէ պիր տիւշմանըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտէն ճու-յուշը սէֆալէթէ կէօյիւս վիրէմէյուպտա, ալչագճասը-նա ֆիրար իթմէք տէմէք օլտուղու տէրքեար. օլուպ,

հալպուքի մէրտ ատէմ, Շէճի վէ Պէհասըր ասկէր կիպի, պու մուհաճէմաթտէն րիւճաթ իթմէյուպ, (եանի քէնտի քէնտինի էօլտիւրմէյէրէք) իլլա սօնունա գատար, եանիխա հիւճմի գատէր եէրինի պուլունճայէ տէկին, տիւննեա սէֆալէթի իլէ գահրիմանըրգըլա բէնչէլէշէրէք էր եա կէճ ազատէյի սէր իտէր » տէտի ։

Մուհիպ պէյ « Հագգըը ալինիզ վար վագաա պէօյլէճէք պիր ճէհալէթտէ պուլունտուղում» տիյէրէք մէրգումըն սէօզլէրինի թաստիգ իթմէքտէ իտի ։

Էսնայի միւսահիպէթտէ պիթթապի Մուհիպ պէյին ֆամիլեասը հագգընտա պահս աչըլարագ. իհթիեար զապիթ մումաիլէյհին մէնսուպ օլտուղու խանէտանըն նամընը իշիտինճէ. վէֆգէլատէ խաճիւպ իտէրէք աման պէյիմ նէ տէյօրսունուզ, սիզ Մուհիպ զատէ Սէրմէտ պէյին օղլումուսընը՞զ, իլահի Նարապպիմ նէ զարիպ թէսատիւֆ, տէմէք օլուր քի . . ։

Մուհիպ պէյ մումաիլէյհին պու սէօզլէրինտէն տիւչարը հայրէթ օլարագ սէօզինի գաթ իթմէքլէ . . ։

— Պէտէրիմի թանըյօրմուսու՞նուզ ։

Աման պէյիմ նէ տէյօրսունուզ, եալընըզ բէտէրինիզի տէյիլ հաթտա տէտէնիզի մէրհում Նէճիպ էֆէնտիյի տախի բէք էյի թանըրըմ, վէ մէրհումը մումաիլէյհ պէնտէնիզին վէլինիմէթիմ մէզգամընտա օլտուղատան պաշգա, միւթէվէֆֆիյէ զէվճէմ տախի մէրգումըն եազըն թաալիւգաթընտան իտի, ահ էվլատըմ մատէմքի սիզ հէր խուսուստա միննէթտար օլտուղում պիր զաթըն ալի գատըրըն թօրունուսընըզ, իմտի չու սաաթտէն թէզի եօգ պէնտէ խանէմի թէշրիֆ պույուրմալըսընըզ, զիրա պունտան պէօյլէ սիզին գըշլատա եաթմանըզ հիչ պիր վէչհիլէ մինասիպէթ ալմազ, տէտի ։

Վէ միրի մումաիլէյհ մայէթինտէ օլան նէֆէրլէրին

պիրինի ճէլպ իտուպ սէրիան պիր սէտեա ալըպ կէլմէլէրինի էմր իթտի ։

Մուհիպ պէյ զապիթի մումայիլէյհին իճպարընա տայանամայուպ, չարնաչար մէրգումըն թէքլիֆինի գապուլ իտէրէք, օլ կիւնտէն իթիպարէն Միրալայըն խանէսինտէ միսաֆիր օլտու ։

Մուհիպ պէյ էլան Թահսինի միզաճ իտէմէմիշ օլմաղըլա գըշլանըն տօգթօրը մարիֆէթի իլէ թէտավի օլունմագտա իտի, վէ հէր նէ գատար գօնագտա հալայըգ վէ խըտմէթքեարլար վար իտի իսէտէ, Միրալայը մումայիլէյհին ծէմիլէ նամ ղայէթ տիլպէր վէ հէսնա քերիմէսի բէտէրինին էմրի մախսուսի իւզրէ Մուհիպ պէյին իլաճընը վիրմէքտէ, վէ միրի մումայիլէյհի էօզ պիրատէրի մէգամընա գայըրմագտա օլուպ, կիւնիւն պիրինտէ հէր նասըլ իսէ բաքիզէյի մէրսումէնին հիւսնի ճէմալինի կէօրիւպ, հագգընտա պիր մուհապէթ հըսս իթմէյէ պաշլամըշ իտի ։

Միրի մումայիլէյհին ծէմիլէ հագգընտաքի օլան պու խէնի հըսսիյաթը, Զապէլին մուհապէթի կիպի չիտէթլի տէյիլ իտի իսէտէ, պիւսպիւթիւն պաշգա պիր հալտէ իտի, վագըա ծէմիլէ մատմազէլ Զապէլ կիպի Ֆըրանսըզճա պիլմէզ, բիյանօ չալմազ վէ (ալաֆըրանկալըղա) աշինա տէյիլ իտի, հալպուքի Զապէլ գատար կիւզէլ վէ բաքի տամէն պիր կիւլպէտէն օլտուգտան մատէ, սօն տէրէճէ մահճուպ վէ գօրգագ պիր չօճուք օլուպ, հիչ էրքէյիլէ կէօրիւշմէմիշ, վէ մուհապէթ նիյաուկինի անլայամամըշ օլմազըլա, ատէթա պիր սատէֆ գապուղը իչինտէ մէսթուրէ գալմըշ պիր ինճու իտի տէսէք ճայիզ տիր ։

Վէլ հասըլ բաքիզէյի մէրգումէնին պու հալլէրի Մուհիպ պէյէ զիխատէսի իլէ թէէսիր իթմիշ օլուպ, վէ մու-

մախլէյհ Զապթլաէն տիլկիր օլմուշ օլմաղըլը հէր հալտէ Ճէմիլէյի Զապէլին մավէֆգընտա 'պուլարագ. կիւնտէն կիւնէ մէրսումէնին հազգընտա օլան մուհապէթի թէզա-խիւտ իթմէքտէ իտի քի, պու հալտէն միրի մումաիլէյհ խօշնուտ օլանագ ճէրտէ պիլ աքիս մահզուն օլուր իտի, չիւնքի Մուհիպ պէյին իքի ճէպինտէ պիր բարտաը օլ-մայուպ, վէ Պայրամ տախի խաղըն օլմաղըլա, կէրէք գօնագտա պուլունան խըտմէթքեարլարա պաղշիշլէր, վէ կէրէք Ճէմիլէյէ պիր հէտիյէ վիրմէք քիպարըլըղըն վէ ին-սանիյէթին չանընտան օլտուղունու պէք ալա պիլմէքլէ պու խուսուստա նէ խարաճաղըննը տիւշիւնիւպ, քէնտինի ջօլիւմտէն գուրթարան խիւզ պաշըրա ատէթա լանէթ օղուխարագ, «էյ վահ կիւյա Տիլավէր պէնի ջօլիւմտէն գուրթարտըղընտա էյլի՞ք մի իթմիշ օլտու, հայ՛ըր հայ՛ըր հիչ պիր վագըթ, մէրգում պանա քէօթիւլիւք իթտի, պէն չիմտիյէ գատար ջօլմիւշ վէ պու ղայլէլէրտէն գուր-թուլմուշ իտիմ» տէմէքտէ իտի։

Մուհիպ պէյ տայիմա շու պէյթի վիրտի զէպան ի-տուպ, (Տէհ՛ր վագֆ իթմիշ պէնի նէվրէս ճիվանլար աշ-գընա, հէր ճէթէն մէհվէշ ջսիրի խաթու խալ էյլէր պէ-նի) Տիմէքլէ, «Իլահի խարապպիմ աշգու մուհապէթ պէ-լիյէսի իլէ չունճա սէրէնճամլէր չէքմիշ իքէն, խէնի պաշ-տան խինէ տիւշարը աշգու սէվտա օլմալըմըյըմ, ա՛հ կէօնիւլ կէօնիւլ պաշըրմա պիր օլմաղ պէլա օլտուն » տէ-յէրէք օտասընըն տէրունինի տօլաշըրպ տուրուր իտի։

Ֆիլ հագըգա միրի մումաիլէյհ պիր խանտան միւպ-թէլա օլտուղու մուհապէթի, վէ պիր խանտան տախի սօն տէրէճէյէ վարըլ օլմուշ օլան ղարուրէթի մէլիլ մէլիլ վէ մահզուն պիր հալ իլէ տիւշիւնմէքտէ իքէն, Նակեահան օտա գաբուսը աչըլըպ, վէ ճէմիլէ մէսթուրէ օլտուղու հալտէ իչէրույէ կիրէրէք, քէմալ կիպայի թաթլը վէ ա-

հէնկի պիր սէտա իլէ . . .

— Աֆ իտէրսինիզ պէյ էֆէնտի սիզի թաճիզ իթտիմ, տէտի ,

— Էսթաղֆիրուլլահ պույուրուն ։

— Պիր աատէմ կէլմիշ սիզինլէ կէօրիւշմէք իսթէյօր ,

— Աճապա նասըլ աատէմ տիր ։

— Ուշագլարըն գավլինճէ մէրգում Գոնսոլաթօ գավազը իմիշ ։

Մուհսին պէյ թաաճճիւպ իտէրէք աշաղը ինտի , մէր ճէմիլէնին տէտիկի կիրտի գավազըն քէնտիսինի պէքլէմէ-տէ օլտուղունու կէօրիւպ , իշի սուալ իտինճէ , գավազը մէրգում « Սիզի Ինկիլիզ Գոնսոլոսհանէն իսթէյօր-լար , իմտի պույուրուն կիտէլիմ » տէտի ։

Միրի մումաիլէյհին Ինկիլիզ Գոնսոլոսհանէ իլէ հիչ պիր իշի օլմամասըլա , « Պունտա պիր եանլըշլըգ օլմա-լը , լաքին հէր նասըլսա կիտէլիմ պագալըմ նէ իմիշ » տի-յէրէք գավազը մէրգում իլէ Գոնսոլոս խանէյէ կիթտի ։

Գոնսոլոս պէյ միրի մումաիլէյհի թագտիմ իլէ հուզու-րունա գապուլ իտէրէք , միսալայ պէյլին գօնաղընտա մի-սաֆիրէթէն խուքուան իթմէքտէ օլան Մուհսին պէյ թէս-միյէ գըլընան զաթ սի՞զմիսինիզ , տէտի ։

— Էվէթ էֆէնտիմ պէնտէնիզ իմ ։

— Դէմէք օլուրքի , իշպու (չէք) սիզին տիր . իմտի պույուրուն ։

Վէ մէրգում Մուհսին պէյէ կէօրիւլտիւյիւ անտա էօտէն-մէք շարթըյլէ հավի եալընըզ աէօրտ եիւզ ատէթ Ինկի-լիզ լիրասը գըյմէթինտէ օլան պիր (չէք) թագտիմ իթ-մէքլէ « Հէր գանգը Պանգայա կիտէրսէնիզ բարա-նըզը ալըրսընըզ , վէ էկէր արզու իտէրսէնիզ շիմտի պէն տախի էօտէյէպիլիրիմ » տէտի ։

Մուհսին պէյ Գոնսոլոզըն պու սէօզլէրինտէն հիչ պիր

չէյ անըլայամայըրպ , մէրգումը եա չըլարըրմըշ տըր , վէ եա-
խօտ քէնտի իլէ էյլէնմէք իսթէյօր զան իտէրէք թաաճճիւպ
իլէ եիւզիւնէ պագտը , վէ . . . ։

— Աֆ իտէրսինիզ էֆէնտիմ , պու իշտէ պիր եանըլըշ-
լըգ օլմալը տըր , տէտի ։

— Էկէր զաթը ալինիզին իսմի Մուհիպ զատէ Մուհիպ
պէյ իսէ , սալտ եանըլըշ օլամազ ։

— Վադա՛ա իսմիմ Մուհիպ տիր , ֆագաթ պէնճէ պիր
բարայա պէքլէմէքտէ տէյիլիմ , վէ ղարիպ եէրի չու-
բասը տըր քի , բարանըն քիմին թարաֆընտան կէլտիյի
տախի մալիւմ տէյիլ տիր ։

— Էվէթ քիմ կէօնտէրմիշ օլտուղու մալիւմ տէյիլ ի-
սէտէ , սիզին նամընըզա օլտուղու տախի մուհագգագ
տըր , անճագ պու ագճէ սիզէ վէրիլմէք շարթըյլա վէ
եօլլայան զաթ սիզի Ըստամպօլտա զան իտէրէք Սէֆարէթ
մարիֆէթի իլէ բէք չօգ արաթըրըմըշ , վէ նիհայէթ Իզ-
միրտէ պուլունտուղունուզ անլաշըլարագ սիզի պուլուպտա
բարայը թէսլիմ իթմէք իչիւն , Ինկիլիզ Սէֆարէթի թա-
րաֆընտան Գօնսօլաթօյա սըբարըշ պույրուլմուշ իտի , իմ-
տի նասըլ քի տէտիմ էկէր արզու իտէրսէնիզ բարանըզը
շու անտէ էօտէյէպիլիրիմ ։

Մուհիպ պէյ քէնտի քէնտինէ « Պու պիր եանըլըշլըգ
իսէտէ , մուճիպէ նէվինտէն պիր հալ տըր » տիյէրէք ,
Գօնսօլօզա , « Էկէր մինասիպէթ ալըրսա բարայը էօտէ-
սէնիզ տահա ալա օլուր » տէյինճէ , Գօնսօլօզ պէյ տա-
խի միրի մումաիլէյհին իմզասընը ալտըգտան սօնրա , մի-
բալայըն տախի քէֆալէթինի պա սէնէտ զապթ իտուպ՝
տէրագապ տէօրտ եիւզ ալթըն Ինկիլիզ լիրասընը Մուհիպ
պէյէ թէսլիմ էյլէտի ։

Միրի մումաիլէյհին բարալարը ալտըգը կիւնիւն իր-
թէսի ագշամը Արիֆէ օլմագըլա , կէրէք ճէմիլէյէ հէտի-

յէլէր , վէ կէրէք ուշագլարըն պագշիհլէրինի Թէտարիք իտուպ , վէ պու մէմուլին ղայրի պահտըեարլըղտան մէմ-նունէն կիւզէլճէ պիր Պայրամ իթտի ։

Մուհիպ պէյ արթըք պիւսպիւթիւն Իզմիրտէ իգա-մէթ իթմէքլիյէ գարար վիրուպ , վէ միրալայ պէյ.յին վա-սէթնամէյլէ հիւքիւմէթ գօնաղը եագընլարընտա միւ-քէմմէլ պիր եալըծը օտասը քիւշատ իտէրէք վէ պաշ-լըճա ծէմիլէնին մուհապէթի իւմիւտի իլէ մահալի մէզ-քիւրտէ քիւլլի հալ կէչիրնուպ , ճէնապը վաճիպ էլ վու-ճուտ հազրէթլէրինէ համտու սէնալէր իթմէքտէ իտի ։

ՕԹՈՒԶ ԵԷՏԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ՏԷՏԷ ԻԼԷ ԹՕՐՈՒՆ

Զիքրի սէպգաթ իտէն Տ. Մ. նամ հիւրմէթլիւ բաբազ, Նիգօլինին Վահանըն նամըյըլա կէօնտէրմիշ օլտուղու աքճէ իլէ, Հըռիփսիմէ վէ Վահանըն վալիտէլէրինի գայըրմագտա, վէ օլապիլտիյի գատար րահէթ իթտիրմէքտէ, իտի, Նասըլքի պիլիրիզ բաբազ մէպլաղը մէզքիւրըն պէշ լիրասընը Մուհիպ պէյէ վէրմիշ, վէ Հըռիփսիմէնին Թէտավիսի խուսուսընտա տախի բէք չօգ մէսարիֆ իթմիշ, վէ մէզքիւր էլլի ատէթ լիրատան պաքի հիչ պիր շէյ գալմամըշ օլուպ, վէ զաթէն բաբազ տախի ղարիպ վէ ֆագըր պիր ատէմ օլմաղըլա տէրիւհտէ իթմիշ օլտուղու վազիֆէյի սօնունա գատար նասըլ իյֆա իտէպիլէճէյինի, եանի մէզքիւր սէֆիլ ֆամիլեայը նէ կէօնա պէսլէյէպիլէճէյի խուսուսընը տիւշիւնիւպ մուզթարըպ օլմագտա իքէն, կիւնիւն պիրինտէ Ինկիլթէրա Սէֆարէթի գավասլարընտան պիրի Բանկալթի մէզարլըղընա կէլիւպ բաբայը մէրգումը պուլարագ պիր մէքթուպ թագտիմ իթտի :

Բաբազ մէքթուպը աչարըղընտա պիր (ֆօթօղրաֆ) կէօրիւպ, Թաաճիւպ իլէ Թէտգըգ իթտի իսէտէ պիր միւմքիւն Թանըեամատը, Թասվիրի մէզքիւրըն սահիպի Թագրիպէն ալթմըշ պէշ եաշընտա պըյըգլըղ վէ չէնէսինին իքի Թարաֆընտա ուզունճա պիր պէյազ սագալ օլտուղու հալտէ Ինկիլիզլի օլտուղու անլաշըլմագտա իտի քի, բաբայը մէրգում պու ատէմի րիւյասընտա պիլէ կէօրմիւշ տէ յիլ իտի :

Բարազ քէմալի թաաճիւպ իլէ ֆօթօղրաֆատն մաատէ Ինկիլիզ լիսանը իլէ մուհարրէր իքի գըրթա բուսուլալար տախի կէօրիւպ վէ մէզքիւր էվրագը օգույամայարագ եալընըզ էրմէնիճէ եազըլմըշ օլան մէքթուպը օգույապիլտի քի, շու մաալտէ իտի ։

Հիւրմէթլիւ բարազ էֆէնտի

« Միւշահատէ պույուրտուղունուզ իշպու մէքթուպա լէֆֆէն թարաֆը ֆաղըլանէլէրինէ կէօնտէրիլէն թաավիրին սահիպի ախզէ ալթիւզ գիքը ըէճալէրի իտէր, չէօյլէքի, էվէլա իքի եիւզ լիրալըգ պիր (չէքի) ալըպ, Հանսօն Գանգասընտա կըրազ իտէրէք, իքի եիւզ ատէթ Ինկիլիզ լիրասընը գապուլ իթտիքտէն սօնրա խայըրլը իշլէրէ, եանի ֆագըր ֆուգարայա իմտատ իթմէնիզի, սանիյէն տէօրտ եիւզ լիրալըգ (չէքի) տախի, թանըմագտա օլտուղունուզ Մուհիպ պէյ նամ քիմէսնէյի պուլուպ հէր հալտէ մումաիլէյհէ թէսլիմ իթմէնիզի. սալիսէն հայիզ օլտուղունուզ րուհանի մէմուրիյէթինիզին նամը ալիսի իւզէրինէ սիզէ անտ վէրտիրիրիմ քի, կէրէք իշպու մէքթուպ, վէ կէրէք ալտըղընըզ մէպլաղ հագգընտա քիմսէյէ պիր շէյ տիմէյէրէք քեամիլէն քէթմ իթմէնիզի թէմէննի վէ նիեազ իտէրիմ։

ԽԱՊԱՆՃԸ ՖԱԳԱԹ ՍԱՏԸԳ ՏՕՍՏՈՒՆՈՒԶ

Բարազ պալատէ մուհարրէրէ մէքթուպը հայրէթլէ օգուտուպ, իշպու մէպլաղը քէնտինէ կէօնտէրէն զաթըն քիմ օլտուղունու անլամագ լըղա սայ իթտի իսէտէ, պիր միւմքիւն պուլամատը, մէրգում պիր արա մէպլաղը մէզպուրը Վահան կէօնտէրմիշ օլը զիւյիւմինէ ղահիպ օլարագ իսէտէ հօլպուքի սահիպ իմզանըն, եանի թաավիքին սա

հիպինի հիչ թանըմմադըգտան պաշգա, Վահանըն պէշ այթը եիւզ լիրա բարա կէօնտէրէպիլէճէք հալտէ օլաճաղընը ասլա մէմուլ իթմէզ իտի, վէ էկէր մէպլաղը մէզպուրը Վահան կէօնտէրմիշ իսէ, իմզասընը քէնտինտէն սէթր իթմէյէ հիչ պիր սէպէպի պուլունմաղըղընը տախի թահտը թէֆէքքիւրէ ալարագ, քէնտու քէնտույէ « Հէր նէ տէ օլսա պու իշտէ Ալլահըն պիր հիքմէթի մէվճուտ օլտուղու տէրքեար տըր » տիյէրէք, գավասը մէրգումիլէ պէրապէր Ինկիլիզ Սէֆարէթխանէսինէ կիտուպ, քէնտիսինէ այըտ օլան իքի եիւզ լիրալըք (չէքի) գապուլ իտէպիլէճէյինի, վէ ֆագաթ Մուհիպ պէյէ վէրիլմէք իչիւն տիկէր տէօրտ եիւզ լիրալըգ չէքին քէնտի եանընտա գալմատան իսէ Սէֆարէթտէ գալմասը տահա մինասիպէթլի օլաճաղընը իֆատէ, վէ միրի մումաիլէյհին նէրէտէ օլտուղունտան քէնտինին մալիւմաթը թամմէսի օլմայուպ, անճագ մէրգում չայէտ ըստամպօլտա պուլունմայաճագ օլուրսա, քէնտի զաննընճա Իզմիրէ կիթմիշ օլաճաղընը Սէֆարէթը միւշարիլէյհայէ պէեան, վէ մէզքիւր տէօրտ եիւզ լիրալըգ (չէքի) Սէֆարէթէ իատէ իտէրէք, մահալլինէ ավտէթ իթտի։

Սէֆարէթը միւշարիլէյհա տախի բարաղըն գավլինճէ Մուհիպ պէյի Ըստամպօլտա բէք չօգ արատըրդըտան սօնրա Իզմիր Գօնսօլաթօսըննա եաղըրագ, միրի մումաիլէյհի պուլուպտա աքճէսինի վիրմէլէրինի րիճամէն սըբարըշ իթմիշ իտիքի, նասըլ օլտուղու մալիւմ օլմաղըլա թէքրարէ հաճէթ կէօրմէյիզ, անճագ շու գատարընը տէյէլիմքի, Մուհիպ պէյ տախի պիր արա մէպլաղը մէզպուրը րէտտէրի թարաֆընտան քէնտինէկէօնտէրիլտիյի, վէ եախօտ բարաղըն թախմին իթտիյի կիպի, «Պէլքի Վահան կէօնտէրմիշ տիր » տէմէքտէ իտի իսէ տէ, օնրատան մէզքիւր տօճէնին, Ինկիլիզ Սէֆարէթխանէսի մարիֆէթի

իլէ Ըստամպօլտան կէօնտէրիլտիյինի , վէ Վահանըն իսէ Ըստամպօլտա օլմատըղը չէօյլէ տուրսուն, օլսա տախի մէրգումըն հիչ պիր վագըթ օ գատար բարասը օլմայաճաղընը միւլահազա իտէրէք , հիչ °պիր եէրէ գարար վիրէմէյիպ , անճագ բաբաղըն տէտիյի կիպի , հէր հալտէ պու իշին իչինտէ պիր սըրըը իլահի օլտուղունա Թէսլիմ իթմէքտէ իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ բաբաղ մէպլաղը մէզպուրը իտարէ իլէ գուլլանուպ , կէրէք Վահան իլէ Հըռիփսիմէնին վալիտէլէրինին Թէայյիւշշէրինէ , վէ կէրէք տիկէր ֆըգարա կիրուհըրնըն իհթիյաճլարընա սարֆ իտուպ , իմդա սահիպինին րէյի միւճիպինճէ քիմսէյէ հիչ պիր չէյ տէմէմիշ իտի ։

Գալատէ իշար գըլընան տէօրտ եիւզ ատէթ Ինկիլիզ լիրասընըն նէ սուրէթլէ Մուհիպ պէյին էլինէ վասըլ օլտուղունը օգուեանլարըմըզա պէյան իթմիշ օլտուղումուզտան , եինէ հիքեայէմիզ ըթէլինի էլէ ալալըմ ։

Ժան Հըռիփսիմէնին չըլտըրմասընը իշիտիւպ զիեատէսի իլէ քէտէր իթմիշ իտի , հալպուքի խապիսը մէրգումըն հըսս իթտիյի պու քէտուրէթ , պիր ատէմին քէսիւպ եէմէյէ հազըրլանտըղը թավուղունըն նաևահան ղայպ օլմասընտան նէ գատար աճը տույարսա , Ժան տախի օ նիսպէթլէ աճը տույմագտա օլուպ վէ պու տույղու իլէ պիր տէֆա Նէտի-գուլէ խասօթախանէսինէ կիտէրէք Հըռիփսիմէյի կէօրէպիլմիշ իսէտէ , մումաիլէյհանըն քէնտինի Թանըյըպ իւզէրինէ հիւճիւմ իթտիյինի կէօրմէքլէ , պիր տահա մահալի մէզքիւրէ կիթմէյէ ճէսարէթ իտէմէյուպ , անճագ մէրգումէ էր եա կէճ քէսպը սըհհէթ իտէր տէ եինէ քէնտինէ րամ օլուր իւմիւտինտէ իտի ։

Ժան պիր կիւն մաղազասընտա եալընըզճա օլտուղու հալտէ իլէրուտէ չէվիրէճէյի մանօվրալարը , եանի չօք-

պատիշահընը պիւթիւն պիւթիւնէ Թէքէսսիւրի Թահտըրնա ալ-մազլըղըն Թարիքինի տիւշիւնմէքտէ իքէն, Նահիտէհան վալիտէսի Ելիզա մազլումա գաբուսընտան իչէրու կիրուպ, վէ հէման մէրգումին պօյնունա սարըլարագ, «Ահ ժան սէվկիլի էվլատըմ հէլէ Ալլահ ճանըմը ալմատան սէնի պիր տէֆա տահա կէօրմէյէ նայիլ օլտում» տէր վէ էվլատընը էօբէր տուրուր իտի.

Ժան իսէ, վալիտէսինի կէօրմէքլիւյիւնէ ասլա խօշնուտ օլմայուպ, խապիսէյի մէրսումէյի քէմալի պէրուտէթ վէ ատէթա պիր նէֆրէթ իլէ գապուլ իթմիշ իտի, զիրա մէրգումին գալպինտէ տէյիլ պէնիյի պէշէրտէ, իլլա հայվանլարա պիլէ Թապիյի օլան հըսսիյաթըն էսէրի պիլէ գալմամըշ օլտուղու չէօյլէ տուրսուն, մէրգումէնին պէօյլէ պաղթէթէն մէյտանէ չըգմասընտան քէօթիւ հալլէր զուհուրա կէլէպիլիր զիւյիւմինտէ իտի.

Ելիզա էվլատընըն իպրազ իթմիշ օլտուղու պու մուամէլէյի պարիտէտէն ֆէնա հալտէ տիլկիր օլտու իսէտէ հիչ ալտըրմայարագ պաշընա կէլէն հալլէրի, եանի իքինճի գօճասընտան (Ժանըն պապասը օլան խըրվաթտան) Ջէքօպյի սէրէնճամլէրի, վէ նիհայէթ մէրգումին քէօթիւ հալլէրինէ տայանամայուպ Թէրք իթմիշ օլտուղունու իֆատէ, վէ պունտան պէօյլէ Ցինեա վէ Ախրէթ քէնտինտէն պաշգա հիչ պիր իւմիտի օլմատըղընը պէյան խըլընճէ, Ժան մէրսումէյէ «հէլէ սապըր էթ պիր չէյ եապարըզ» տէյէրէք օլ կիւնլիւք պաշընտան սավմըշ իտի իսէտէ, մէրգումէ եիւզօիզ գարը օն պէշ կիւն զարֆընտա պէլքի օն տէֆա մազաղայէ կիտիւպ կէլմիշ օլմաղըլա, նիհայէթ Ժան Թաճիզ օլարագ, մէրգումէյի խըտմէթքեար մէգամըյըլա միւսիւ Ցէրպանեանըն խանէսինէ գապուլանտըրմըշ իտի, վէ Ելիզա իսէ իլէրուտէ Ժանըն, չօճուգլարը միւսիւ Ցէրպանեանըն գըզըյըլա ազտըը նիզամ-

վառ խանհէյինի ախպրաթ Ֆէվլասարենսան Իշխմիշ, մէջ պու-
իղաիվառ վուգու պուլտուղու Թագտիրաէ; քէնտիսի տա-
խի Թապէյի խըրամէթքեարլըրգը կիրմիշ օլտուղու խանէ-
նին գասըընը օլաճագը, վէ քէնար գուրնագըլըրը, ևանի
ֆիթնէ քեարլըրը սայէսինտէ մէզքիւր խանէտէ մուհիմ
պիր մէվգը Թութաճագը բումուտի իլէ, իշպու մէմուրի-
յէթի մուվագգաթէն գապուլ իտէպ, հալպուքի ծանըն
Թէնպիհու Թալիմաթը մախսուսէսի իլէ քէնտինին քիմ
գլտուգունու խանէ խալգընա ասլա տույգուրմայաճագ իտի։

Վագըա Էլիզա իքինճի գօճասը պուլունան, կանի ա-
ըըլ ծանըն պապասը օլան խըրվաթը տախի Թէրք իտուպ,
պէկի իքի սէնէ էօթէ պէրի սիւրիւնտիւքաէն սօնրա, ծա-
նը պուլմագ էմէլի իլէ Ըստամպօլա կէլմիշ իտի, հալպու-
քի գօճասը տախի մէրգումըն իզինի կէօզլէյերէք, պը
տափիկ ան կիւն սօնրա գարըսընըն արգասընտան Ըստամ-
պօլա կէլիպ, վէ մէրգումէնին պիր քաչ աէֆալէր ծա-
նըն մազազասընա կիրիպ չըգտըգընը կէօրէրէք, մու-
գատտէմա գարըըսընտան, Ըստամպօլտա գալէթ զէնկին
պիր էվլատլարը պուլունտուգունու պէլքի պիլէ քէրրէ ի-
շիթմիշ, վէ Էլիզանըն էքսէրի ծանըն մազազասընա կէլ-
տիկինտէն, մուճէրէտ մազազայի մէզքիւրէ էվլատընըն
միլի օլտուղունա շիւպհէսի գալմայըպ, Թըրպգը Էլիզա
կիպի քէնտիսի տախի օղլունուն շու սաատէթը հալինտէն
իսթիֆատէ իթմէքլիկի գարարլաշտըրտը, կիւնիւն պիրինտէ
տուքեանը մազազայա կիրտի, վէ օլ կիւն միւսիւ Տէրգան-
եան մազազատա օլմատըղըա, մէրգում պիր Թագըմ հաքի-
մանէ իլէ ծանը տըշարը չըգըրըպ, սօն տէրէճէ պըյըըգ-
լըգլա քէնտիսի պապասը օլտուղունու, վէ պօլճա պարա
վիրմէսի լազըմ կէլտիյինի, վէ շայէտ պարա վիրմէյէճէք
օլուրսա, պէօյլէ արպէտալար գօբարըրպ, քէնտինի չօր-
պաճըգընըն վէ պիւթիւն տիւքեանճըլարըն մուժանէհէսին-

տէ ռեզիլու ռուսվայ խաճէճէյինի սուրէթը թէհնախանէ-տէ պէյան իթտի ։

Ցէլ վադը մէրգում գարըսը Էլիզա իլէ պէրապէր պին տիւրլիւ խապասաթէ իրթիքեապ իթմիշ պիր ատէմ օլ-դուղ, իթաէյի թէհտիտաթը ֆիիլէն իճրա իտէր օլտու-ղու ահվալընտան անլաշըլաբիլիր իտի ։

Ժան մէրգում զէպէլլահի խըրվաթըն իշպու թէհտի-տաթընը իշիտինճէ, նէ ազիմ պէլայէ օղրամըշ օլտու-ղունու անլայուպ, էօյլէ պիր հէրիֆին էվլատը օլտու-ղունա պին քէրրէ բէշիման օլմաղըլա, իշպու պէլա պահա-լըղընըն սէրի սէպէպի օլան վալիտէսի օլաճագ խայինէ-յէ լանէթլէր օգուճարագ, վէ տէֆի պէլա իչին մէր-գումըն էլինէ պիր լիրա սըգըշտըրըրպ պաշըընտան սավ-պըլմըշ իտի ։

Մէրգում իքի կիւն սօնրա եւինէ մաղաղայէ կէլիւպ Ժա-նըն դարըշուսընտա տուրքիլի վէրտի, վէ Ժան տախի դօր-գուսընտան հըսս իթմիշ օլտուղու հիտէթի կիզլէյերէք պիր լիրա տահա վէրինճէ, մէրգում հէման լիրայը Ժանըն սուրաթընա ֆըրլաթըպ, « Պանա պատատնա եահու պէն տիլէնճի տէյիլիմ, հէմ պէօյլէ ուֆագ թէֆէք բարալար իլէ պէնիմ իշիմ կէօրիւլմէզ » տէտի, Ժան հիտէթինտէն մօմօր քէսիլէրէք մէրգումըն ավուճունա իւչ ատէթ լի-րա գօյարագ, օնտան պաշգա պիր բարա վէրէմէ յէճէյինի, վէ քէնտիսի չօրպաճը օլմայուպ ուֆագ պիր մա՛աշլը իլէ ուշագ օլտուղունտա մէրգումա անլաթմագ իսթէտի. իսէտէ, մու-մաիլէյհ, « Պու կիպի սէօզլէրին պինճէ զէրրէ գատար էհէմմիյէթի եօգ տըր » տէյուպ, վէ սըյըրըգ սըյըրըգ կիւ-լէրէք, « Պիր էյի էվլատ բէտէրինի հէր հալտէ պէսլէ-մէյէ պօրճլուտուր » խէտիքատէն սօնրա, իւչ ատէթ լի-րայը ալտը, վէ բատթըգը պըյըգլարընը պուրարագ մու-գաֆֆէլանէ պիր հալ իլէ չըգըպ կիթտի ։

Իւչ տէօրտ կիւն սօնրա ժամ մաղազատա օթուրուպ չօրպաճըսը թարաֆընտան պիլ վէքեալէ ղայէթ զէնկին վէ մութէպէր պիր թիւճճար իլէ ախզուիթա զըմնընտա կէօրիւշմէքտէ իքէն , խըրվաթլը իչէրուսյէ կիրուպ , վէ հիչ պիր տավէթէ պէքլէմէքսիզին տօղրու եազը խանէ-նին պաշընա կէչիպ օթուրտու, վէ ժամըն քէնարընտէ տօղ-րու հիտէթլի պագըրշտըրընա տախի էհէմմիյէթ վիրմէյէ-րէք , բարմագլարըյըլա եազը խանէսինի իւզէրինէ թըրամ-բէթ չալմայա պաշլատը , թիւճճարը մէրգում խըրվաթըն պու հալինի կէօրիւպ Ֆըրանսըզճա օլարագ ժանա «գու-յումք եաբտըրաճագսընըզ » տէտի , մէրգում պիլմէզ ի-տի քի ժան գույու եաբտըրմայուպ , իլլա քէնտիսի տէ-րինճէ պիր գույուեա տիւշմիւշ իտի ։

Հէր նէ հալ իսէ թիւճճարը մէրգում միւքեալէմէսինի Ֆըրանսըզճայէ թէպտիլ իտէրէք պիր մըգտար տահա կէօ-րիւշտիւքտէն սօնրա պըրագուպ կիթտի , վէ խըրվաթ ժանըն իտէճէք օլտուղու սիթէմլէրինէ մէյտան վիրմէ-յէրէք , իսթիհզաիլէ « Ահ խայըրսըզ էվլատ իհթիեար բէտէրինէ պիրտէնճէ սէքսէն եիւզ լիրա հարճըրգ վէր-սէնտէ , հէմ սէն թաճիր օլմասան , վէ հէմ պէն եօրու-լուպ պուրալարտա գատար կէլմէզտէմ օլմազմը » տէյինճէ, ժան արթըգ մէրգումըն շու սըյըրգըըղընա թահամմիւլ իտէճէք թագաթը գալմայուպ , հէման տյաղա գալգտը , վէ պատպասը օլաճագ եիւզխիւզ հէրիֆին եիւզիւնտէն եօ-գարը հայգըրարագ , « Տէֆ օլ շուրատան նամուսըզ հէ-րիֆ , արթըգ ատէպսիզլիյին սօն տէրէճէսինէ վարտըն » տէյէրէք մէրգումը գօվտու , խըրվաթ քէմալի պիր ֆի-թուըլուգ իլէ « Վա՛յ պէօյլէ՞մի օլտուգ , պապանը հա-գարէթլէ գօվլույօրսուն էօյլէ՞մի , լաքին պիլմիշ օլասընքի շիմտի տիւննեայը պաշընա եըղաճագըմ , պէն էօյլէ բաթըր-տըլարա բապուճ պըրագանլարտան տէյիլիմ, պանա բա-

րա վերջելի բառը անլատընմը , ան հայոն ատաղրան պա-
գալըմ » տեսել ։

Ժան մերգումըն բառը ալմաատան կիթմէ յեճեյինի ադ-
ըը քեսերեք , պեշ լիրալըդ պիր պանգա գայմեսի Փըր-
լաթադ , վէ « Իշթէ պու սօն վերեճեյիմ սիր , ալիմ Ալ-
լահ եվեր պիր սահա պուրայա այադ պասսարան , սենի
խըրսըզըըր տէյու հիւքիւմեթէ թեսլիմ իտեճեյիմ հիչ
շիւպհեն օլմասըն » տեսել ։

Խըրվաթ « Վա՛յ կիտի եվլատըըդ վա՛յ նէ քեօթիւ վա-
գըըթա եէթիշտիք » տէյերեք պանդնօթը ճեպինէ եէր-
լեշտիրտիքտեն սօնրա , « Գերեքեաթ վերսին եվլատըմ ,
շիմտիլիք (ատիյօ) « Տէսէ , վէ տէֆ օլուպ կիթտի , վէ
մերգում արթըդ ժանտան բառը թութամայաճաղըըրը ան-
լայըպ , պաշգա սուրէթտէ խաթիֆատէ իթմէյէ դալդըշ-
տը , չէօյլէքի եվելա պիր կիճէ մաղաղայը սօյմադըըղը տիւ-
շիւնտի իսէտէ , պունուն գօլայ պաշա չըդամայաճաղըըրը
ադըը քեսերեք , ժանըն եվինէ կիրմէյէ դարար վերտի ,
վէ պիր ադշամ խաֆիյէն մերգումըն ադդասընտան գօլ-
լաճարադ եվինի եօյրենտի , վէ խանէյի մեզքիւրի լայը-
գըյըլա քեշֆ իթտիքտէն սօնրա , հեման պիր ֆըրսաթըը-
նը կեօզլեմէքտէ իտի ։

Ժան պիր իքի հաֆթա դատար պաղպասընըըն մէյտա-
նէ չըդմադըղընը կեօրերեք քենտի քենտինէ « Մէլուն հէ-
րիֆ պուրալարտա տիքիշ թութուրամայաճաղըըրը ադըը
քեսերեք պաշգա պիր մահալլէ ճեհեննեմ օլուպ կիթմիշ
տիր» տէյուպ , պէօյլէ պիր պէլայի նաքլահանէսինտէն տէ-
քիզ օն լիրայըըլա դուրթուլտուղունա մեմնուն օլմագտա ի-
քէն , կիւնիւն պիրինտէ հեման պիզիմ մահուտ Սիվրիկօղ ,
ճուտադըլարընըն ղարիպ պիր թեսատիւֆ օլմուշտուր հալ-
տէ մաղազատէն իչերի կիրտի ։

Ժան մերգում չէյթան չէքիճինի կեօրիւր կեօրմեզ

Թանքյըղ տուչարը խէյէճան օլմայա պաշլատը իսէտէ ,
հիչ ալտըրմատը , վէ կիւյա Սիվրիգօզը հիչ Թանըրմայօր
կիպի պիր հալ կէօսթէրէրէք « Նէ խաթէյօրսուն չօճուգ »
տէտի ։

Սիվրիգօզըն ժանըն մաղազասընտա կէլտիկինին սէպէ-
պինի լայըգըյլա անլաթապիլմէք իչիւն չարնաչար կէչէն
վագաալէրտէն պահս իթմէմիզ լազըմ կէլիր , չէօյլէքի
խըրսըզ Գէտիք Նիգօլինին ղայպուպէթի էսնասընտա , վէ
ժանըն թալիմաթը մախսուսէսի իլէ մէրգումըն Ներէտէ
օլտուղունու անլայապիլմէք Նիյէթի իլէ Սիվրիգօզը էլէ
կէչիրմէյի տիւշիւնմիւշ , վէ մէրգում չօճուղու ալտալ
քէնտինին պապէն իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու Ջօնի նամ
գարընըն խանէսինէ կէօթիւրէրէք , « Իշթէ էվլատըմ սէ-
նի պէօյլէ տէն գարը պու տէյի՞լ մի » տէ յուպ մէրգու-
մէ յի Սիվրիգօզա Թագտիմ իթմիշ իտի , Սիվրիգօզ ղա-
թէն Ջօնիյի Թանըր օլտուղու կիպի , Ջօնի տախի Սիվրի-
գօզը կէօրիւր կէօրմէզ Թանըրմըշ , վէ կէչէն վագաալէրի ,
խանի մէրգումըն վէլատէթի հագգընտա պիլտիկի շէյլէ-
րի արթըգ սէյթր իտէմէյուպ կէրէք Գէտիյէ վէ կէրէք
Սիվրիգօզա Նագըլ իթմիշ իտի ։

Սիվրիգօզ պիր տէրէճէյէ գատար քէնտինին մուամէ-
նէթի իլէ Նիգօլինին պէօյլէճէք պիր իշէ էլ աթմըշ օլ-
տուղունու Գէտիյէ պիլտիրմիշ իտի , հալպուքի քէնտիսի
տախի , Գէտիք կիպի Նիգօլինին ղայպուպէթինէ պիր մա-
նա վէրէմէյերէք տիւշարը էնտիշէ օլմագտա իտի ։

Խըրսըզ Գէտիյին մաղրուգէն վէֆաթընտան սէքիզ օն
կիւն սօնրա , Սիվրիգօզ , Նիգօլինին քէնտուսյի եւուզ իւա-
թի պըրագըղապտա էյլինէ կէչիրտիյի քաբալարըլա պէրա-
պէր Ֆիրար իթմիշ օլտուղունու էյիտէն անլայուպ , եւ-
նէ էվէլքի կիպի սուրէթը զահիրէտէ գունտուրա պօյա-
ճըլըղըյլա իշթիղալ իթմէքտէ իտի իսէտէ , սապըլ մէտա-

րը թէայյիւշինի ուֆագ թէֆէք սըրգած իլէ պէճէրմէյէ պաշլամըշըտը :

Սիվրիգօղ գազանտըղը բարայը, վէ տահա տօղրուսու չալըրգլարընը տօղրուտան տօղրույա Ջօհիյէ կէթիրիր օլմաղըլա, մուշարիլէյհա կէրէք պու սէպէպտէն, վէ կէրէք զաթէն մէրգումա սիւտ վէրմիշ օլտուղունտան Սիվրիգօղը սէվմէյէ պաշլատըղը կիպի, Սիվրիգօղ տախի պիր կիւն հէր հալտէ, բէտէլրու մատէրինի մէրգումէնին վասըթասըյըլա պուլապիլմէք իւմիւտի իլէ, Ջօհիյի սէվինէ սէվինէ պէսլէր, վէ խաթըրընա տախի րայէթ իտէր իտի :

Սիվրիգօղ պիւլ մինասիպէ ժանը Թանըմըշ օլուպ, վէ մէրգումըն Նիգօլիյէ սըբարըշ իտուպ իտուպտա աղ չօք քէնտի մուավէնէթի իլէ պաշգա չըգարըլմըշ օլան իշտէն, մէրգում Նիգօլինին ֆիրարը մինասիպէթի իլէ քէնտինին հիչ պիր չէյ իսթիֆատէ իտէմէմիշ օլտուղունու տէրխաթըր իտէրէք, ժանտան հիսսէսինէ իսապէթ իտէն մէպլաղը իսթէմէք, վէ հիչ օլմազսա մէրգումտան պիրչէյ գօբարմագ նիյէթի իլէ պիր քաչ տէֆա ժանըն մաղազը էօննլէրինէ գատար կիթմիշ իտի իսէտէ, հէր տէֆասընտա տախի մալիւմիւմիւզ օլան զէպէլլահի խըրվաթը, եանի ժանըն պապասընը եա մաղազանըն տէրունինտէ, վէ եախօտ մահալլի մէզքիւրտէ տօլաշտըղընը կէօրէրէք մէրգումըն գօրգուսընտան պիր միւմքիւն իչէրի կիրմէյէ ճէսարէթ իտէմէմիշ իտի, վէ հէր նասըլ իսէ պիր կիւն խըրվաթը մէրգումըն ղայպուպէթինտէն իսթիֆատէ իտէրէք, մալիւմիւմիզ օլտուղու վէչհիլէ մաղազայէ կիրմիշ իտի :

Պալատէ իֆատէ օլունտուղու կիպի, Սիվրիգօղ ժանըն « Նէ՞ իսթէրսին չօճուգ » տիմէսինէ ճէվապէն « Միւսիւ չօգ չէյ իսթէրիմ » տէյինճէ, ժան մէրգումը « Տէֆ օլ օ-

բատան մէջուն չարգըն » տէյուպ գօվմուշ իտի իսէտէ, Սիվրիգօզ մանատար պիր պադըշ իլէ ժանըն խուզուրունէ պադըրպ, « Միւսիւ սիզ պէնի գօվամայանագսընըզ, չիւնքի ուսթամ օլան սիննօր Նիգօլաքի իլէ խաբմըշ օլտուղու-նուզ իշլէրի պիլիրիմ, վէ օլ իշտէ պէնիմ տախի հագգըմ օլմաղըլա անճագ հիսսէմէ իսապէթ իտէնի իսթէմէյէ կէլմիշիմ » տէտի ։

ժան, Սիվրիգօզըն պու սէօզլէրինտէն էնտու պէնտ օլարագ նէ տէ յէճէյինի շաշըրտը իսէտէ քէնտինի տէ-րագապ թօբլատը, վէ հիչ պիր շէյ պէլլի իթմէյէրէք « Օլան չարգըն քիւլխանի նէ տէյօրսուն Նիգօլի քի՞մ տիր, տէֆ օլ խօխսա շիմտի սէնի թէբէլէրիմ » տիյէրէք մէր-գումը գօվմուշ իտի ։

Սիվրիգօզ իւմիւտինի գայպ իթմէյէրէք իրթէ կիւ-նի էրթէ մազաղայէ կէլիւպ ժանտան բարա իսթէտի, վէ թէհտիտէ տախի գալգըշուպ « էկէր պէնիմ կէօյնիւմի խօշ իթմէսէն սօնրա հալին ֆէնա օլուր » տէյինճէ, պու տէֆա ժան գալգըպ մէրգումա պիր էքի թօգատ չար-բըշտըրտը, վէ պէքճիյէ սէսլէյուպ զաբթիյէ չըղըրմասը-նը էմր իթտիյինի Սիվրիգօզ տույունճա ալըպ խիւրխիւյէ վէրտի իսէտէ, « հօշ իմտի » տէյէրէք, պաշգա կէօնա աճըսընը չըգարմայա գարար վէրտի, չիւնքի մէրգում էօյլէ օլուր օլմազ թէհտիտլէրտէն գօրգար ճանավար օլ-մայուպ, հէման իրթէ կիւնիւն ագշամըսը ժանըն էօլու-նու կէօզլէյէրէք մէրգումըն արգասընտան թա էվինէն գարշուսընա գատար կիտուպ պիր մահալտէ կիզլէնտի ։

Մալիւմիւմիզ օլտուղու վէչհիլէ ժան, գըշ մէվսիմին-տէ Նէնի գարը ճիվարընտա իգամէթ իթմէքտէ իտի, մէրգումըն սաքին օլտուղու խանէ պօսթան իչի տէնիլէն մահալլէ խաբըն օլուպ էբէյինճէ վասի պիր պաղչէսի տա-խի վար իտիքի Սիվրիգօզ պիր թաքրիպ մէզքիւր պաղ-

շէյէ կիրէրէք կիճէ եարըսընա պէքլէմէքտէ իտի ։

Սա՛աթ կիճէնին պէշի սուլարընտա պաղչէ տիվարըն-տան աղըրճա պիր ճիսմին եէրէ տիւշմէսինտէն պիր խա-թըրթը զուհուր օլուպ Սիվրիգօղլը նազարը տիգգաթը-նը ճէլպ իտէրէք օլ ճանիպէ տօղրու պագընճա տիվարըն ալթընտա տօղրու կէօլկէսի պիր շէյին պիւզիւլիւպ օ-թուրտուղունու կէօրտիւ ։

Սէվրիգօղլուտան մաատէ հէր քիմ օլսա պու հալտէն տիւ-շարը տէհշէթ օլաճաղը շիւպհէսիզ իտի , հալպուքի մէր-գում՝ ասլա իւրքմէյէրէք « պէսպէլլի քէտի օլմալը » տէյուպ էհէմմիյէթ վիրմէտի վէ ըշըգլարըն սէօնտիւրիւլիւն-տէն խանէ խալգընըն եաթըպ ույումագտա օլտուգլարը-նը քէշֆ իթմէքլէ , հէման քէրթէնքէլէ կիպի էվին տա-լամալարընտան եօգարը չըգմայա պաշլատը , վէ օրթա գաթըն բէնճէրէսինէ վասըլ օլուպ , պիր ալաթը մախ-սուսէ իլէ սէսսիզ ռէսասըը ճամը քէսիպ չըգարտըգտան սօնրա իչէրիյէ կիրտի ։

Մէրգումըն սուրաթը հարաքէթի , վէ իճրա իթտիկի օ-տուղու մէհարէթը վէֆգէլատէսի հատըտաթէն թէհաշ-խիւրէ շայան իտի ։

Սիվրիգօղլըն կիրմիշ օլտուղու օտանըն տէրուննինտէ իքի քիշի եաթմագտա օլուպ , կիճէնին սուգուտուղունտա մէր-գումանըն աղըր աղըր նէֆէս ալըպ վէրտիքլէրինտէն հա-պըլ օլան խնճէ պիր ֆըսըլթըտան մաատէ հիչ պիր սէս ի-շիտիլմէմէքտէ իտի ։

Սիվրիգօղ էվէլ էմիրտէ պուլունտուղու մահալի տանլա-յըպ կէօրմէք էֆքեարըյըլա ճէպինտէն պիր ուֆագ մում չըգարուպ ուսուլ իլէ եագտը , վէ գարեօլալարըն պի-րինտէ եաթըպ ույումագտա օլան պիր կէնճ գատընըն եիւզիւնի քէմալի թամաճիւպ իլէ թէտգըգ իթմէյէ պաշ-լատը ։

Սիվրիգօզին թամաճիւպիւ կէնճ գատընլըն իւսթ տաւ-ուղը իւզէրինտէ իրինճէ պիր պէն կէօրմէտիմտէն նէշաթ իթմիշ եալիքի, Թըպգըլ Թըպգըլյա քէնտինինին տալխի օ կի-պի պիր պէնի օլտուղունտան պու ղարիպ միւշահիպէթէ Թամաճիւպ իթմէքտէ իքէն, Նաղիպաշան տիլկէր գարըն-լանըն իշինտէ եաթմագտա օլան եաշլըճա վէ ղայէթ չիր-քին պիր գարը կէօզիւնէ իլիշէրէք, պաշտան այագա գա-տար Թիթրէտի, մէրգումէ իհթիեարճա գատընըն սիմա-սը, մուգատտէմա իըրտըղ Պէտիլյին քէնտինէ կէօստէր-միշ օլտուղու ֆօթօղրաֆըն Թըպգըսը իտի ։

Սիվրիգօզ պու ղարիպ միւշապիհէթլէրտէն ազըլնա խըֆֆէթ կէթիրիրճէսինէ տիւշատը խօթիղըրմայ օլմուշ ի-քէն, պիրտէն պիրէ սօֆատան պիր այազ սէսի իշիտուլ, վէ պիրազ սօնրա մէզգիւր այագ գաթըրտըղը տամայա տօղրու եագլաշարագ պիր տաէմին կէլիւպ գարըսը ուսուլ իլէ վուրտուղունտա, վէ տըշ սարա «Հօռօզ պէնիմ աչ գարնըյը» տէմէքտէ օլտուղունու իշիտինճէ, զավալլը Սիվրիգօզ հայրէթէնտէր հայրէթ օլարագ, հէման կէնճ գատընըն գարեօլարը այթընա կիրուպ կիզլէնտի, վէ վուգուլի հա-լին էնճամընա միւնթաղըր օլտու ։

Օտա գապուսը միւթէմատիյէն, վէ ըէֆթէ ըէֆթէ քէսպը չիտէթ իտէրէք վուրուլմագտա, վէ պիր եանտան տախի եավաշճա Թէլաֆֆուզ օլունմագտա օլան սէս իշիտիլիւ, «Հօռօզ պէնիմ աէ,յօրում աչըմըն» տէ-յինճէ, Հօռօզ Թէսմիյէ գըլընան, վէ իւսթ տաւուղը իւզէրինտէ պէօյլիւճէք պիր պէնի պուլունան կէնճ գա-տըն պու շամաթատէն օեանուպ տուրամէզ գարեօլատան աշաղը էնտի, վէ գապուսը աչմագա կիտինճէ Թաղլիյի ար-գասընը Սիվրիգօզա չէվիրմիշ օլմաղըլա, Սիվրիգօզ մէր-գումէնին շու վազիյէթինտէն խաթիֆանէ իթմէք իսթէ-յուպ, հէման կիզլէնտիյի մահալլէն գուշ կիպի ուչըվէրը

վէ կիրակի բէնչէրէտէն չըգըբ գաչմագ էմէլի իլէ բէն-չէրէտէն տըշարըյա չըգմագ իւզէրէ իքէն , Նակեահան պէօյլէճէ պիր կէօլկէ բէնչէրէ էօնիւնտէ նիւմայան օ-լուպ , վէ գուվվէթլի պիր էլ Սիվրիգօզըն կէօյսիւնէ տօղ-րու շիտէթլէ չարբար , վէ մէրգում տախի պու տարաֆ-տէն նէյէ օղրատըղընը պիլէմէյուպ հէման արգա թա-րաֆ արգասը իւզրէ եէրէ տէվրիլիր ։

Մէրգում կէօլկէնին վիճուտի , Սիվրիգօզըն պիր աղէ-վէլ քէսմիշ օլտուղու ճամտան· արղամայուպ , սիւրմէյի եօգարը գալտըրմագա օղրաշըրքըան գանատըր տէվ-րիլիր , վէ տէհշէթլի պիր կիւրիւլթիւ իլէ ճամլար գը-րըլըպ եարըսը պաղչէյէ , վէ եարըսը տախի օտանըն տէ-րունինէ տէօքիւլիւրլէր ։

Կէրէք Սիվրիգօզըն եէրէ չարբըլմասը շամաթասընտան վէ կէրէք ճամլարըն գըրըլմասընըն մէզքիւր սէյյահ · վէ պէօյլէճէ կէօլկէնին օտանըն տէրունինէ աթլամասը բա-թըրտըլարընտան օտա գաբուսընը աչմագ իւզէրէ օլան կէնճ գատըն վէֆգէլատէ տիւշարը խէվֆու տէհշէթ օ-լարագ արգասընա տէօնտիւ , վէ ավազը օլտուղճա « եան-կըն վար » տէյու հայգըրտըղը կիպի , տիկէր գարեօլատա եաթմըշ օլան իհթիեար գատըն տախի մէրգումէնին եա-լէյինտէն օեանըպ սըչրատը , վէ օտանըն տէրունինտէ պուլունան իքի եապանճըլարըն խէյալ մէյալ կէօրիւնէն կէօլկէլէրինի կէօրիւնճէ , օլ տախի կէնճ գատընը իմթի-սալէն ավազը չըգտըղճա « ճան գուրթարան եօք մը » տէյու , աճը աճը պաղըրմայա պաշլատը ։

Նագըլ իթտիյիմիզ պու հալլէր , կէօզ աչըբ գաբա-մագ միւտտէթի իչինտէ , եանի սօն տէրէճէ չաբուգլուգ-լա իճրա օլունմագտա իտի իսէ տէ , գաբույը տըշարըտան վուրուպտէ քէմալի սապըրսըզլըգ իլէ աչըլմասընա պէք-լէյէն ատէմ իչինտէ պիր եըլ գատար իմթիտատ իթմիշ

կիսալի կէչիր իտի , վէ ֆիլ վաքը կէնճ գատըն շաշըրտը-ղընտան գաբույը աշաղա իքէն սիւրմէլէմիշ օլտուղու կիսալի , տըշարըտան տախի զորլատըգլարընտան պիթթա-պի գաբու աչըլմամաղտա իտի ։

Գու գարկաշալըգ վէ շամաթալէրտէն էվին խալգը պիւթիւն պիւթիւնէ օյանտըգտան մատա , գօնշուլար տա-խի օյանուպ խէվֆու հիրաս իլէ էվին գաբուսընը էլէ ալ-մըշլար իտիքի , ավլուտա եաթան ուշագ գաբույը աչար վէ մահալլէլի պէքճի տախի պէրապէր օլտուղու հալտէ « Եանկըն Նէրէտէ տիր » տէյուպ , եօգարը գօշմայա պաշլատըլար ։

Հէլէ կիճէնին զիֆիր գարանլըգըրտա օտանըն տէրու-նինտէ պուլունանլարըն հալու վագիյէթլէրինի վասֆ իթ-մէք գապիլ տէյիլ իտի , չէօյլէքի , տէօրտ քիշի պիր-տէն քաչապիլմէք էմէլի իլէ պիր գաբու եախօտ պիր ա-չըգ տէլիք արաեարաք քէօր քէօրունէ պիրբի պիրլէրինէ չարբարլար , վէ հէր պիր միւսատէմէլէրինտէ տէհշէթլիւ սէտալէր չըգարըրլար իտի ։

Գու արա եանկըն վար ղաննըյըլա կէլէն գօնշուլար օ-տա գաբուսընը տըշարըտան զորլայարագ ըրզէլէրբէնի գօ-բարտըլար վէ գաբու եէրէ տէվրիլինճէ , էօնտէն էլինտէ ըշըգ օլտուղու հալտէ ժան , վէ արգասընտան գօնշուլար իչէրույէ գօյուլարագ , վուգույի հալի , եանի եանկըն օլմայուպտա խըրսըզ կիրմիշ օլտուղունու անլատըլար , վէ ժան Միվրիգօզ իլէ խըրվաթը , եանի պապասընը օ-տանըն տէրունինտէ կէօրունճէ նէ յէ օղրատըղընը պիլէ-մէտի , վէ հայրէթինտէն տիլի թութուլուպ հիչ պիր չէյ տէյէմէյէրէք տուրտուղու եէրտէ տօնտա գալտը ։

Օտանըն տէրունի ըշըգլըգ ճա կէրէք տուատը պէնլի կէնճ գատըն , վէ կէրէք գօճա գարը քէմալի թէհայյիւր իլէ Միվրիգօզըն սիմասընա պագմագտա իտիլէր , զիրա

Նասըլքի տէտիք Սիվրիհօղըն տախի մէրհումէ կէնճ գա-
տըն կիպի հուսն տուտաղընտա իլինճէ պիր պէնի պու-
լունմագտա իտի ։

Խըրվաթ պու արա ֆիրար իտէպիլմէք էմէլի իլէ սի-
լահա տավրանտը, վէ սօֆայա տօղրու հիւճում իտինճէ,
գօնշուլար խէվֆու տէհշէթլէրինտէն նաշի մէրհումը ալը
գօյամատըլար, վէ մումաիլէյհ տախի մէրտիւվանտէն
աշաղը ինմէքտէ իքէն, զապթիյէ գօլունա թէսատիւֆ
իտուպ թէվգիֆ օլունտուղու կիպի, Սիվրիհօղ տախի
մէրհումա իմթիհանըն, ֆիրար նիյէթի իլէ աշըրտ գալմըշ
օլան քէնճէրէյէ տօղրու սէյիրթտի իսէտէ, մահալլէ
պէքճիսի մէրհումը եագալայըպ Խըրվաթը տէրպէսթ
իտէն զապթիյէ նէֆէրաթընա թէսլիմ իթտի ։

Նասըլքի տէմիշիզ Խըրվաթ, եանի ժանըն պապասը,
օղլանըն էվինի սօյմագլըղը զաթէն թասավվուր իթմիշ
օլուպ, անճագ ղարիպ եէրի շուրասըտըր քի, մէրհումըն
իշպու թէշէպպիւսաթը պաշգասըն պիր ճինայէթի ղարիպէ-
սի իլէ, Սիվրիհօղըն իճրասընա գալգըշտըղը սըրգաթըն
կիճէսինտէ րասթ կէլմիշ իտի քի, պու սուրէթլէ քէնտի-
լէրինին մալիւմիյէթլէրի օլմատըղը հալտէ, տէտէ իլէ թօ-
րունը պէօյլէ պիր թէսատիւֆաթը աճիպէ իլէ քէնտի էօզ
ֆամիլեալարը իշինտէ պուլունմագտա իտիլէր ։

Կէլէլիմ ըէվիշի հալտէն, վէ կէրէք պալատա իշար գը-
լընան վագաալէրտէն օգուեանլարըմըզըն էքսէրիսի իշին-
տէ օլտուղունա անլաշըլըր իսէտէ, պիզ եինէ շէրհ իթ-
մէյի լազըմտէտէն տատ իտէրիզ, շէօյլէքի մուգատտէմա
լէրլէրտէ Պէտիէյէն Սիվրիհօղա կէօսթէրմիշ օլտուղու ֆօ-
թօղրաֆըն տահիֆէսի մէրհումէ գօճա գարը ժանըն է-
վինտէ պուլունտուգճա՝ վէ հէքեայէմիզին, իքինճի ճիլ-
տինին իլք ֆասըլլարընտա զիքրի սէպգաթ իտուպտէ խա-
նէյի մէզքիւրտէ տաքինէ օլան ժանըն էնտամէշի կիւզէլ

պէտլէմէքթէնին տաստաղը իւզէրինտէ պուլունան պէն իլէ Սիվրիգօղա միւշավիրհէթի պուլունտուղճա ,, հէր հալտէ մուտտախլէյհա էնգարէյի պէտլէմէ իլէ Սիվրիգօղը պիր բիշթէյի սըհրինէթ պէնտէ իթմէքտէ օլտուղու տէրքեար իտի , վէ պու սըհրինէթ իսէ եօլլէ ուղադտան ուղաղա պիր ադրապալըդ օլմայուպ , իլլա Սիվրիգօղ մէրդումէ պէսլէմէնին ժանտան գադանտըղը եօղ պէ եօղ վէ հա-բամզատէ էվլատը իտիքի , մուտտախլէյհա ըն իքի ըն իւչ սէնէ ադտէմ ժանըն էվինտէ խըթմէտքեարլըգ իտէն , վէ Թավիրի խըրսըզ Գէտիյին եէտինտէ պուլունան չէհրէ զիւյիւրտիւ ինհիթեարճա գատընըն տէլալէթի իլէ մահուտ Թօբալ էպէնին էվինէ կէթիրիլիւպ , մահալլի մէզքիւրտէ համիլինի վազ իթտիրտիքտէն սօնրա , եինէ մէրդումէնին վասէթասըյլա մատտումը մէրդում խըրսըզ Գէտիյէ Թէս-լիմ օլունմուշ իտի ։ (*)

Ջապթիյէ գօլը Սիվրիգօղ իլէ խըրսաթը մէրքեզէ Թէս-լիմ իթտիլէր , վէ միլաղիմ էֆէնտի վուգուայի հալին ժուր-նալընը Թէրթիպ վէ Թահրիր իթմէք իչիւն մէվգումանը մուխթասարէն խաթիճվապ իթտիքտէ էվէլա խըրսաթ քէմալի ֆութուրսուզլուգլա « Հաշա պէն խըրսըզլը-ղը գապուլ իթմէմ , խանէ սահիպի պէնիմ եօղ վահիտ էվլատըմ տըր » տէյինճէ , Սիվրիգօղ տախի մուտտախլէյհէ խըթթապըէն , « պէնտէ խըրսըզ տէ յիլիմ , անճագ չունքի միւտէէթտէն պէրի արամըզտա օլտուղում վալիտէմի մէզ-քիւր խանէտէ պուլապիլտիմ » տէտի ։

(*) Գարիյնի քիրամըն պալատէ իչտր գըլընան հալքէրի էյիճէ անլայապիլմէլէրի իչիւն , հէքեայէմիզ իքինճի ճիլտինին ըն եէ-տինճի Ֆասըլըն իլք վէ իքինճի սահիֆէլէրի իլէ , եինէ ճիլտի մէզքիւրըն եիրմի իքինճի Ֆասլընըն եիւզ գըրք տօգուզունճը սահիֆէսինտէն պէտտա իլէ Ֆասլը մէզքիւրըն սօնունա գատար կէօզտէն կէչիրմէլէրի ինթիմաս օլունուր ։

Միլադիմ էֆէնտի մէրգումուն տարիգլէրին իշպու Թօ-
հաֆ իֆատէլէրինի այըր, վէ Թաճիւպ իտէրէք իգրար-
լարը միւճիպլինճէ ժուրնալը Թանզիմ իտուպ, տապան-
լէյին Թահտէլ հըֆզ իքլիմինի տախի պապը հիւքիւմէԹէ
իրսալ ե յլէտի. վէ չէնտ կիւն սօնրա ժան տախի պէրա-
յի Թահգըրգաթ ճանիպը նէզարէԹտէն չըղըրըլտըղընտա·
մէրգում, խըրվաթ իլէ իգրՍիգօղլըն խատտալէրինի հիւ-
քիւմէԹ մուվաճէհէսինտէ քիւլլիյէն ինքեար իԹտի ի-
սէտէ, ֆագաթ մէրգումանըն ալէյհլէրինէ տավայէ գը-
յամ իԹմէքլիյին տախի քեարը ազիլ սայըլամայաճաղընը
հըսս իԹմիշ օլմաղըլա, պու խուսուստա կէվշէք տավ-
րանմաղտա իտի, էգէ ճիւմլէ հիւքիւմէԹ մէրգուման տա-
րիքլէրի իւչէր սէնէ միւտէԹլէ հապս իԹտիրմիշ իտի.

Ժանըն ուֆուգը Թալիյի պու կէօնա խաֆիֆ մէտայիպ
պուլուԹլարը իլէ գարարմայա պաշլատը, չէօյլէքի, մէր-
գում, Սիվրիգօղլըն քէնտի էօզ պէ էօզ էվլատը օլտու-
ղունա է յիտէն գանմըշ օլուպ, վէ էնգարէլի պէտըլէմէ
հէր նէ գատար. Սիվրիգօղլըն հիւքիւմէԹ մուվաճէհէսին-
տէ իԹտիյի իգրարը իշիԹմիշ տէյիլ իտի իսէտէ, Մամաֆիհի
վալիտէլիք հըսսը Թապիխի իլէ մէրգում չօճուղուն քէն-
տի էվլատը օլտուղունա տախի պիր տէրէճէյէ գատար
գանաաԹ կէԹիրուպ, պու խուսուստա էվտէքի չէհրէ
զիւյիւրտի գօճա գարըյը սըգըշըրտըղը կիպի Ժանը տա-
խի կինճէ կիւնտիւզ Թասարիք իԹմէյէ պաշլամըշ իտի.

Գիր ճինայէԹտէն հէր հալտէ տիկէր ճինայէԹլէր Թէ-
վէլլիւտ իտէճէյի միսիլլու, Ժան տախի կէրէք հայի հա-
գըրտա տույտուղու էվճէ պի հուզուրըլուգտան, վէ կէ-
րէք իլէրուտէ վուգուլի մէլհուզ օլան պէլալէրտէն աղա-
տէյի կիրիպան իտէպէպիլմէք իչիւն, Սիվրիգօղլըն, եա-
նի քէնտի էվլատընըն վիճտանինի գալտըրմայը Թասավ-
վուր իտուպ, պու վագատտէն իւչ այ գատար սօնրա մահ-

բուսխանէյէ կիտէրէք պապաոընա պիլ միւրաճաա, Թասավվուր իԹմիշ օլտուղու մատտէյի միւտհիշէ յի պէեան իԹտիքտէ, մէրգում խըրվաԹ ժանըն էվլատը հագգընտա Թասավվուր իԹտիյի պու վահշիլիյի տույունճա, օղլունուն, եանի ժանըն տախի հէր նէվի խապասաԹտէ քէնտինտէն աշաղը գալմատըղընը անլատը, վէ, « Գուտէտիյին բէք գօլայ օլուր ամմա էվէլա պիզի մահքուատան չըգարթմալըսըն » տէտի, վէ ժան տախի հէր նէ գատար մէրգումանըն սէպիլի Թախլիյէ գըլընմալարընա բէք չօգ չալըշտը իսէտէ, պիր միւմքիւն մուվաֆագ օլամատը ։

Ժան միւսԹագպէլտէ վուգուայի մէլհուզ օլան մինասիպէԹսիզ հալլէրին, քէնտի չէրէֆու իգպալինէ մանի օլաճագլարընը ֆէհմ իյմէքլէ, տէ յիլ եալընըզ Միվրիգօզը քիլա վալիտէսի պուլունան էնգարէլի պէսլէմէ իլէ, մէրգումէ իհԹիեարճա գատընը վէ հաԹտա անասը էյիղայը պապասը պուլունան խըրվաԹ իլէ պէրապէր տախի քէմալի րահէԹի գալպ իլէ տիւնեա եիւզիւնտէն գալտըրըր իտի ։

ՕԹՈՒԶ ՍԷՔԻԶԻՆՃԻ ՖԱՍԸԼ

ԻՔԻ ՍԷՆԷ ՍՕՆՐԱ

Շու անէ տէկին վագֆու հէքեայէ իթմամիյեմիզ վագա՛ալէրտէն իքի սէնէ գատար մուրուր իթմիշ օլուպ՝ իշպու միւտտէթ զարֆընտա շաեանը էհէմմիյէթ պիր հալ զուհուր իթմէմիշ օլտուղունտան պէեանտէն սօնրա իլէրուտէ նագըլ օլունաճագ ահվալին լայըգըյլէ թէլագգը օլունմասը խուսուսընտա, հէքեայէմիզտէ էվգաֆու էսամիսի մէզգեար իտէն էշխասըն, պաշլըճալարընըն պուլունտուգլարը հալու վագիէթլէրինէ տայըր օգուեանլարըմըզա մալիւմաթ վիրմէմիզ լազըմ կէլիր։

Շէօյլէքի, սարխօշ Գասպար խըրսըզլըգլա թութուլուպ ալթը այ գատար մահբէստէ եաթտըգտան սօնրա ֆէնա հալտէ խասթալանարագ, պալտըգընըն, եանի Հըռիփսիմէնին պուլունտուղու Եէտի գուլէ խասթախանէսինէ կէօնտէրիլմիշ օլտուղու կիպի, Հըռիփսիմէ տախի էլան քէօպը իֆագաթ իտէմէյուպ մէզքիւր խասթախանէտէ թէտավի օլունմագտա, վէ համիսի պուլունան բաբագ տախի ալմըշ օլտուղու իքի եիւզ ատէթ Ինկիլիզ լիրասը իլէ, կէրէք մէրգումէնին, վէ կէրէք Վահանըն խասթա վէ մաշուշէ վալիտէլէրինի էլինտէն կէլտիյի գատար գայըրմագտա իտի։

Սիվրիգօզ իլէ խըրվաթ էլան մահբուստա պուլունուպ միւտտէթը մահբուսիյէթլէրի խիթամ պուլմագ իւզրէ, վէ Մարիգօ տախի Նիգօլիտէն մուֆարէգաթ իտէլի, պխուպխութիւն քէնտինի Թօբլանարագ ըրզու վագտըը իլէ չա-

բըշուպ կէչինմէքտէ օլտուղու կիպի, գըզ գարտաշը Մանեօնա տախի, ժան կիպի մէլուն պիր չարգընը Թէրք իտտուպտէ քէնտի իթիխազ իթմիշ օլտուղու Թարիքէ սալիք օլմասընը նասիհէթ իթմիշ իտի իսէտէ, մէրգումէ տինլէմէյուպ, ժան իլէ օլան մինասիպէթը մէզմումէսինէ տէվամ իթմիշ, վէ ժան տախի, մէրգումէյի անճագ հաֆԹատա պիր տէֆա կէօրմէյէ Թէնէզզիւլ իթմէքտէ իտի.

Ժան մատամ Տէրպանեանըն միւքտարը իւզրէ Զապէլիլէ նըշանլանմըշ, վէ աղ վագըթտա իզտիվաճ իտէճէքլէրի մուգարրէր օլմաղըլա, մէրգում պու սուրէթլէ չօրպաճըպընըն վարիտաթընը եէտի ղատտարանէսինէ կէչիրմիշ օլտուղու կիպի, միւսիւ Տէրպանեան մահզա ժանըն Թահրիքի իլէ Սէրմէտ պէյտէն տավա իտտուպտէ ալմըշ օլտուղու պին լիրայը միւԹէճավիզ մէպլաղը տախի սէրմայէ մագամընտա խափիտը մէրգումըն Թահտը իտարէսինէ վազ իթմիշ իտի.

Ժան միւսիւ Տէրպանեանըն մաղազասընը էլինէ կէչիրտիքտէն սօնրա, միւսԹաղիլլանէ հարաքէթէ պաշլայուպ էվէլա Հանրի Աւիլերմ իլէ ժօրժ գօմքանեասընա պիր մէքԹուպ եազարագ, պաշգա սէպէպլէրտէն տօլայը Սէրմէտ պէյտէն ալըրտըգլարընը, վէ պունտան պէօյլէ միւնֆէրիտէն իշ եաքաճագլարընը պէյան իտուպ, եինէ էվէլքի կիպի գօմքանեա Թարաֆընտան քէնտիլէրինէ գըրէտի օլունմասընը րիճա իթմիշ իտի իսէտէ, Հանրի Աւիլերմ Թարաֆընտան, շիմտիքի հալ բէշ լինէն մալ կէօնտէրէպիլէճէքլէրինի, վէ ֆագաթ աղ վագըթտան, օրթագը պուլունան Սըր ժօրժ գօմքանեալէրինէ պըլը պաշգա մատտէյէրին Թէսվիյէսի զըմմընտա Ըստամպօլա պիր սէեահաթ իթմէք նիյէթինտէ, օլտուղունու, վէ պու մինասիպէթլէ քէնտիլէրի իլէ տախի իշ խուսուսընտա չիֆահէն կէօրիւշէճէյի պէյան օլունմուշ օլմաղըլա, ժան տախի մուսա-

իլէյն Սըր Հանրի Ուիլեըմըն չէրիքի ժօրժ Նամ Ինկիլիզին Ըստամպօլա կէլմէսինէ չարըը չէշմիլէ ինթիզար իթմէքտէ իտիքի, խապիսը մէրգումին ասըլ նիյէթը ֆասիտէսի, մահ-զա մէզքիւր գօմրանտանէն գըրէտի իլէ քիւլլիյէթլի մալ ալտըգտան սօնրա ըզհարը իֆլաս իտուպ, չօրպաճըլըընըն ևիրմի պէշ սէնէտէն պէրու գազանմըշ օլտուղու իթիպա-րու նամուսընը մէնաֆիյի շախսիյէսինէ ֆէտա իթմէքլէ մէրգումին նիյքը նամընը պէրպատ իտէճէք իտի ։

Ժան պէօյլէ բարըագ իւմիւտլէր իլէ բէըվէրտէ օլմա-ղըլա, պիր արա միւսթագպէլինին իխլալընը թէհտիտ ի-տիճի վագաալէրի, ևանի խըըվաթ իլէ Սիվրիգօզըն մաա-տէսինի տախտի ֆէրամուշ իթմիշ օլուպ, անճագ մէրգու-մըն պատիյի էսէֆի օլաճագ պիր մատտէ գալմըշ իտէ-քի, օլ տախի հայվանի պիր չէհվէթ իլէ սէվմիշ օլտուղու Հըռիփսիմէնին տէմը սըհհէթի մատտէսի իտի, զիրա խապիսը մէրգում էլտէն մումաիլէյհանըն Թաահհիհի միղտար իտուպտէ քէնտինէ ըամ օլաճաղը իւմիւտի գավիյինտէ իտի, վէ ֆագաթ նասըլքի տէտիք, Հըռիփսիմէնին հա-յինտէ սըհհէթէ տայըր հիչ պիր իմարէ կէօրիւլէմէյուպ, հաթթա էն մահիր տօգթօրլար պիլէ, մէճնունէյի մէր-գումէնին իւզէրինէ պաղթէթէն պիր վագայի վէֆգէ-լատէ թէէսսիրի իլէ պէլքի քէսպը իֆագաթ իտէպիլէճէ-յի զիյիւմիւնտէ իտիլէր ։

Մուհիպ պէյէ կէլինճէ, միրի մումաիլէյհ ալմըշ օլտու-ղու տէօրտ ևիւզ ալթըն Ինկիլիզ լիրասընըն սայէսինտէ, վէ ալէլ խուսուս ճէմիլէնին մուհապէթի իլէ Իզմիրտէ քէ-մալի իսթիրահէթլէ իմրարը էվգաթ իթմէքտէ օլուպ, հալպուքի կէրչի ահուպպասը թարաֆընտան ևավաշ ևա-վաշ միրի մումաիլէյհ ունուտուլմուշ կիպի իտի իսէ տէ, անճագ բէտէլի հէր կիւն հէր սաէթ էվլատընը ևատ իթ-մէքլէ ահ իտէր տուրուր իտի ։

Տիրատա պըրագադըղըմըզ միւսիւ Վալերանօ Նամըյըլը գազինօճուլըգ իթմէքտէ օլան պիզիմ մահսուս Նիգօլի , քէնտի սըրասընտա կէչիւպտէ մահալլի մէզքիւրտէ նամուսըյըլա կէչինմէքտէ , վէ մէշրէպի իգթիզասընճա ճիւմլէտէն սէվիլմէքտէ իքէն , պիր կիճէ անհուպպասընտան պիր զաթըն իսմինի թէպրիքէ կիթմիշ օլուպ , Տիրատէ միւթէմէքքիւն էրպապըլ կիրուհընտան պիր քաչը մէրտումըն տիւքեանընը խալի պուլարագ իչէրույէ կիրմիշլէր , վէ օտասընտա սագլամըշ օլտուղու սանտըղընը գըրարագ օլանճա բարասընը , վէ տիւքեանըն տէրունինտէ պուլունան գըյմէթտար էշեալէրի տախի ալըպ կիթմիշլէր իտի ։

Նիգօլի պաշընա կէլէն պու հալտէն զիատէսի իլէ էսէֆ իթմէյի իսէտէ , սօնրատան քէնտու քէնտույէ միւլահազա իտէրէք , « Էլպէթտէ պէօյլէ օլաճագտը , (Խըյար աքճէսի իլէ կէլէն էշէյին էօլիւմի սուտան տըր) Տէրլէր , զաթէն պու աքճէ հարամ օլմազըլա , Ալլահըն ատալէթի եէրինի պուլմագ իչիւն էլպէթտէ չալըշըրմալըյըտըմ» տէյուպ պու սուրէթլէ քէնտի քէնտինի թէսէլլի իթմէքտէ իտի , վագըա՛ (Սարիքլէր սարիքտէն չալըր Ալլահ կէօրիւպ չաշա գալըր) տէտիքլէրի կիպի , Նիգօլինին խըրզըզլըգըլա ղասպ իթմիշ օլտուղու աքճէյի , խըրսըզլարտա քէնտիլէրինտէն չալմըշլար իտի իսէտէ , Նիգօլինին պիր իւմիւտի տահա վարըտը , չէօյլէքի միւսիւ Տէրպանեանըն գասասընտան աշըրմըշ օլտուղու եիւզիւյի օլ ագշամը պարմաղընա թագմըշ օլմազըլա խըրսըզլարըն էլինէ կէչմէմիշ իտի ։

Նիգօլի պօշ կէզմէքլիյի թէճվիզ իթմէյուպ պիր իքի կիւն սօնրա մէզքիւր եիւզիւյի սարրաֆըն պիրինէ թէրհին իտէրէք պիր մըգտար աքճէ իսթիգրազ իթմէքլէ եէնիտէն տիւքքեանընա մալ գօյուպ տօլապընը չէվիրմէյէ պաշլատը , վէ ազ միւտտէթ զարֆընտա էվէլքի մէրթէպէ-

տիկնոջն սանձը տալ պիտի հալէ վասըլ օլմուշ իքէն, կինէ-նին պիտի նըրաֆրնտա տիւքեանըրնտան գաղաէն աթէշ պու-հուր խոերեք, չըրչըպըլագ աըշարը ֆըրլայուպ մենծագ ծանըրնը գուրթարապիլդի, վէ իշթէ, ճիւզմի պիր հա-րամ քիւլլիյեթլի հէլալը տախի պէրապէր կէօթիւրիւր տէտիքլէրի կիպի, Նիգօլի պու տէֆա քէնտի անլըմը թէրկ իլէ հէլալընտան գազանմըշ օլտուղու բարալարը տա-խի պու սուրէթլէ ղայպ խոերեք հապսէյի վահիտէյէ միւհթաճ, վէ հէր պիր վէչհիլէ լախլած գալմըշ օլուպ, մէրգում պուլունտուղու հալին իգթիզասընճա եէնէ խըր-սըզըղա պաշլայաճաղը մէմուլ օլունմագտա իքէն, պի-լաքիս էօյլէ մէզմում իշլէրէ իրթիքեապ իթմէյերեք, տէ-նիզ պըյըրըզընտա ուֆագ թէֆէք եիւք թաշըմագլա ան գալմայաճագ գատար կէչինմէքտէ իտի :

Նիգօլի Ճու հալի բիւր մէլալտէ իքէն, կիւնիւն պի-րինտէ Աթինատա պուլունան ասարը աթիգայի մէշհու-րէնին պէյրու թէմաշասը իչիւն Շիրայէ կէլմիշ օլան պիր Ինկիլիզ ֆամիլեասընըն էշեասընը իսկէլէտէն օթելէ թա-շըմագ էմէլի իլէ, մէզքիւր ֆամիլեայէ րէհպէրլիք իտէն Փիր իհթիեար Փըրէնկէ միւրաճաաթ իթտի, վէ մէրգում տախի բազը օլարագ Նիգօլիյէ պէշ աղէթ Ինկիլիզ լի-րասը պախշիշ վիրտիքտէն սօնրա, ֆէրտասը կիւնիւ եինէ օթելէ կէլիւպ խըտմէթլէրինտէ պուլունմասընը թէմ-պիհ իտինճէ, Նիգօլի մէրքում եապանճը ֆըրէնկին իշպու սախավէթը վէֆքէլատէսինէ թաաճիւպ խոերեք մէմնու-նիյէթը աշիմէ իլէ մէրգումըն թէքլիֆինի գապուլ, վէ ֆէրտասը կիւն սապահլէյին օթելէ վարուպ մուամէլէյ-հի պուլտու :

Նիգօլի օթէլին ուշաղընա սըր Ճօրժ ատէ յլա տուալ ի-տուպ, վէ ուշագ տախի պիլ իթթիզան մէրգումը իհթի-յար Փըրէնկին եանընա կէօթիւրտի, [illegible]

թէամիյէ գըլլընան Ինկիլիզ ստանըն տէրանունինտէ եալընըզ-
ճա կազէթա միւթալաա իթմէքտէ օլուպ, Նիգօլէյի կէօ-
րիւնճէ այաղա գալգտը, վէ «Ադըճըգ օթուրտա չիմտի
կէլիրիմ». տէ յէրէք օտա գարշուսընտան տըշարը չըգտը։

Նիգօլի մէրգումըն գուտումինէ ինթիզաք իթմէքտէ
իքէն, նակեահան ղայէթ կիւզէլ, վէ կէնճ պիր Ինկիլիզ
մատամասը օտա գարշուսընտան իչէրույէ կիրուպ Նիգօ-
լիյի կէօրիւր կէօրմէզ բութ կիպի գալտը, վէ քէմալի
թաաճիւպիւնտէն եիւքսէք սէսա իլէ «Ա՛հ եարապպիմ
պէն պու ատէմի էյի թանըրըմ» տիյէրէք, մէրգումը պաշ-
տան այաղէ գատար տըգգաթ իլէ սիւզմէքտէ օլտուղու
կիպի, Նիգօլի տախի մումաիլէյհատէն օն գաթ զիատէ
թէհայիւրտէ գալտը, զիրա իքի սէնէ ազտէմ իւճրէթ
իլէ կիճէլէյին մահուտ Նօնուֆար նամ ըէզիլէնին խանէ-
սինտէն աշըրըլպտա վար եէմէզ Մէլգօնա թէսլիմ իթմիշ
օլտուղու գըզճըղազը, եանի Վիրքինէյի պիզզաթ գար-
շուսընտա կէօրմէքտէ իտի։

Նիգօլի պու ղարիպ թէսատիւֆտէն նէ տէյէճէյինի
շաշըրըպ, «Ահ մատմազէլ . . . պէնտէնիզտէ զաթը ալի-
նիզի էյիտէն թանըրըմ լաքին սուչումը աֆֆ իտին» տէ-
յէրէք, Վիրքինէնին այագլարընա գաբանմագտա իքէն,
պաղթէթէն Վահան օտա գարշուսընտան իչէրույէ կիրուպ»
է՛հ պիրատէր պիրազ էվէլ պէնի թանըրտամատըգընա մա-
ղուրսըն, լաքին չիմտի արթըգ . . . «վէ մէրգում սէօ-
զիւնի իթմամ իթմէքսիզին հէման Նիգօլինին պօյնունա
սարըլըպ բուսէ իթմէյէպաշլատը։

Վիրքինէնին, Նիգօլիյի մահալի մէգքիւրտէ կէօրէճէյի
խէյալինտէն պիլէ կէչմէզ իտի, վէ մոմաիլէյհա անճագ
Վահանը պուլմագ էմէլի իլէ մէզքիւր օտայա կէլէրէք Նի-
գօլիյէ թէսատիւֆ իթմիշ օլուպ, վէ Նիգօլի իլէ Վահա-
նըն պէյնինտէ օլան տօստլուգտան մալիւմաթը օլմամա-

ղըլը Վահանըն մերդում հագգընտա խալքաղ իթթալյի մու-
հապէթէ թաաճիւպ իթմէքտէ իտի ։

Արդա արգայա վուգու պուլան պու մուճիզէ Նէվին-
տէն հալլէրէ, Նիգօլի հիչ պիր մանա վիրէմէյէրէք, շաշ-
գըն շաշգըն Վիրգինէտէն Վահանա վէ Վահանտան Վիրգի-
նէյէ պագըպ, մուճէրրէտ րիւյա կէօրիւյօր զաննընտա իտի ։

Գու վագայի հայրէթ պախշանըն, Թարաֆէյնին իւ-
զէրինէ հասըլ իթմիշ օլտուղու թէէսսիրի, վասֆ իթմէք-
տէն զիհատէ թասավվուրաթ իլէ անլաշըլապիլէճէյի տէր-
քեար օլուպ Նաքլինտէն սարֆը Նազար իթմէքլէ անճագ
շու գատարընը տէրիզ քի, օլ կիւն ագշամա գատար Նի-
գօլի կիւզէրան իտէն վագաալէրի, խանի էվէլա Վիրքի-
նէյի՝ աշըրուպտա Մէլզօնա թէսլիմ իթտիկինի, վէ սանի-
յէն ժանըն թէրթիպու թալիմաթընըը քէնտիսի Վահա-
նըն չէքլինի թագլիտ իտուպտէ մաղաղայը սօյտուղու-
նու, վէ սօնրա ժանա պիր բարա պիլէ վիրմէտիկինի, վէլ
հասըլ վուգու պուլան հալլէրին պիր նօգթասընը պիլէ
զայը իթմէքսիզին եէկեան եէկեան Նագլու պէեան իտին-
ճէ, Վահան իշիթմիշ օլտուղու պու սէօզլէրէ պիր տիւր-
լի ինանմազ իսթէմէտի իսէ տէ, մուախխարէն մատտէյի
թէֆէրրուաթըյլը անլատըգտա թէսլիմէ մէճպուր օ-
լուպ, քէմալի խէֆֆու տէհշէթլէ, ժանըն քէնտի ալէյ-
հինտէ գուրմուշ օլտուղու ճէհէննէմքեարի տուզագլարըն
տէրինլիկինէ պագա պագա պէյնի տօլանըպ տագըլմա խըֆ-
ֆէթ կէթիրիր տէրէճէտէ տիւշարը հայրէթ օլուր իտի ։

Վահան, ժանըն Հըռիփսիմէյի բէնչէսինէ կէչիրմէք ի-
չիւն, Մարիզօյա Թասնի իթտիրմիշ օլտուղու տէհշէթլիւ
եալանլարը տախի իշիտիւպ, Հըռիփսիմէնին քէնտինի ըէտ
իթտիկինին սէպէպինի անլայընճա, հայրէթու թաաճճիւ-
պի. հիտէթու զազապէ մուպէտտէլ օլարագ, « Ա՛հ տէ-
մէք օլուր քի չիմտի Հըռիփսիմէ խաալիս ժանըն աղուշին-

տէ պուլունմագտա իտի . . . օ՛ֆ ինթիգամ ինթիգամ ալմալը յըմ, գանըմըն սօն տամլասընը ախըդը սար իթմէք իչիւն ֆէտա իտէճէյիմ . . . էվէթ պիր ան էվէլ Ըստամ-պօլա կիտէճէյիզ » տէյէրէք, տըվանէ կիպի օտանըն տէրունինի տօլաշըր տուրուր իտի ։

Նիգօլի մէրգումըն չու հալինի քէմալի սուքութ իլէ սէյր իթտիքտէն սօնրա, խէլէճանը պիր սէտա իլէ քէ-լամէ աղազ իտէրէք, « Ահ միւսիւ Վահան պէն իրթի-քեապ իթմիշ օլտուղում խաթաաթըն ճէզասընը գըամէն օլսուն չէքտիմ, զիրա չալմըշ օլտուղում բարալարտան եալընըզ էլլի ատէթ լիրայը, պէնիմ սէպէպիմ իլէ պիւս-պիւթիւն սէֆալէթ իչինտէ գալմըշ օլան վալիտէնիզին թէսայյիւշի իչիւն տօստունուզ պուլունան բաբազա կէօն-տէրտիքտէն սօնրա, պագը գալան մէպլաղըն ճիւմլէսի-նի, վէ հաթտա հէլալընտան գազանմըշ օլտուղումու տա-խի ղայպ իթտիմ. վէ իլէրուտէ տահա չէքէճէք օլտու-ղում միւճազաթէ ինթիզար իթտիյիմ կիպի, էլպէթտէ տիւշմէնինիզ օլան խապիս տախի ճէզայի սէզասընը չէ-քէճէք » տէ յինճէ . Վահան էլինի մէրգումա ուզատա-րագ « Ահ պիրատէր վագը՛ա սիզ տախի պիր տէրէճէյէ գատար ճէզայա միւսթահագսընըզ . հալպուքի պիչարէ վալիտէմ հագգընտա իպրազ իթմիշ օլտուղունուզ չու մէր-համէթ , վէ ալէլ խուսուս խասթալըղըմտա պիզզաթ պա-նա իթտիյինիզ էյիլիքլէր իլէ , վէ չիմտիյէ գատար կէչիր-միշ օլտուղունուզ մինասիպէթսիզ էօմրէ բէշիմանն օլարագ ըսլահը հալ իտուպտա Նամուսլը* ատէմլէր սըրասընա կէչ-միշ օլտուղունուզտան , մազհարը աֆֆը իլահի օլտուղու-նուզա ասլա շիւպհէնիզ օլմասըն , անճագ սիզտէն պիր խըրամէթ թալէպ իտէճէյիմ քի . էկէր միւվաֆագաթ իթ-մէզսէնիզ ֆէնա հալտէ կիւճէնէճէյիմէ գանի օլունուզ տէյինճէ . Նիգօլի ճէվապ օլարագ , « Պիրազ էվվէլ Նա-

մուսալը ատէմլէր օրտասընա կէչտին՝ ատէտինից իտի, իմտի թագտիր պույուրտուղունուզ նամուսումըն իւզէրինէ եէմին իտէրիմ քի. սիզին իչիւն ճանըմըն սօն տամլասընա գատար տէօքէճէյիմէ էմին օլապիլիրսինիզ» տէտի։

Վահան «Թէշէքքիւր իտէրիմ» տէյիւպ մէրգումըն էլինի տէֆաէն օբդուգդան սօնրա սէօզիւնէ տէվամ էտէրէք. «Իմտի անլըէյինիզ պէնի. էվէլա միւսթագպէլինիզի թէէմին իտէպիլմէնիզ իչիւն սիզէ պէշ պին ատէթ Ինկլիզ լիրասը վիրէճէյիմ քի, պու մէպլաղ հարիճ օլմայուպ իլլա վալիտէնիզին սիւտի կիպի հէլալ օլմաղըլա պիլա թէրէտտիւտ գապուլ իտէպիլիրսինիզ, չիւնքի չօք ամաէնաթիլ օլտուղում տաաաէթ, վէ սահիպի պուլունմատուղում միլեօնլար իլէ լիրալար պիր տէրէճէյէ գատար սիզին վասէթանըզլա էլէ կէչիրիլտի. սանիյէն պէնիմլէ Ըստամպօլա կիտուպտէ խապիսի մէրգումուն օխլը ինթիգամ իլմէքլիյիմէ պանա մուլին օլմանըզը թէմէննի իտէրիմ» տէտի։

Նիգօլի մուամէլէյհին թէքլիֆինի մէմնունիյէթլէ գապուլ իտուպ, հէման օլ կիւնիւ Վահանըն էմրի իլէ, թէրհին իթմիշ օլտուղու եւղիւյի չըգարտըպ Վահանա թէսլիմ իթտի, վէ կիճէ տախի օթէլին սալօնունտա միւքէմմէլ պիր սօֆրա գուրտուրուպ քէմալի զէվգու շատըլ իլէ թաամ իթտիլէր, վէ մէզքիւր սօֆրատա պուլունանլար այթը քիշի օլուպ, շէօյլէքի Վիրքինէ իլէ գօճասը Համրի Ուսկեանըմեան պէէան, վէ գարշուլարընտա Վահան իլէ միւսիւ Ղազարեան, վէ սօֆրանըն իքի պաշընտա տախի գարշուպէ գարշու Նիգօլի իլէ հէնուզ Շիրայա աէֆէր իթմիշ օլան Լօսթորօմօ Ըսմէլեօ նամ մէրտ աաէմ պուլունմագտա իտիլէր քի, ֆէրտասը կիւնն սապահլէյին Ըսթէլեօտան մատէ ճիւմլէսինտէ պիր վափօրա րաքիպ օլարագ Իզմիրէ միւթէվէճճիհէն եօլա չըգտըլար։

Իզմիրէ մուվասալէթ օլունտուղտա, Վահան Մուհիպ պէյին հաղղընտա քէսալը մալիւմաթ իթմէք էմէլի իլէ հէման ինկիլիզլէրին գօնսիլաթօսընա միւրաճաաթ իթտի, օգուտանլարըմըզըն փէհմ իթմիշ օլտուգլարը կիպի, կէ-րէք բարաղա. մէ կէրէք Մուհիպ պէյէ բարա կէօնտէ-րէն Վահան քէնտիսի օլուպ Գօնսօլօզ պէյ՝ ամմըրը թա-լիմաթ միւճիպինճէ մէպլաղը մէզգուրը Մուհիպ պէյէ էօտէմիշ օլտուղունտա պա թէրէզզիւաֆ Վահանա պիլտիրմիշ օլմաղըյլա, Վահան պու մինասիպէթլէ միրի մուամիլէյէնի Իզմիրտէ պուլունտուղունտան պիրիսի իտի իտէտէ, Ներէտէ իգամէթ իթմիշ իսէ տալիլէնտէն մալիւմաթը եօղ իտի, անճագ գիւ-րի սէպէպէտ իտէն Գօնսօլօսթօ գավլարընըն վաքէթա-յըլա մէրգումը պուլունտուղ օթէլէ տամէթ իթտի ։

Մուհիպ պէյ քէնտի իլէ պիր վէքիլին ինկիլիզին կէօ-րիւշմէք իսթէտիյինի գավլատան անլայընճա տիւշտիւ էնտիշէ օլուպ, Թալէպ օլունան պու միւլագաթ հէր հալ-տէ խանլըշլըղըլա ալըբ օլտուղու բարալարը իչին օլտու-ղը զիւյիւմինէ զահիր օլտուղ պու խուսուսունա գավլարա պաղը սուալլէր իթտի, մէ գավլա տախի մէրգումա ճէ-վապէն « Գիր էյի մալիւմաթըմ եօղ իսէտէ անտիյինիզ կիպի օլմալը տախի իհթիմալտէն պաի՛տ տէյիլտիր » տէտի։

Մուհիպ պէյ աղիր պիր հէյէճան իլէ գավլալա պէ-րապէր Վահանըն պուլունտուղու օթէլէ կէլիւպ մէ հէնճ-տէն պիր ինկիլիզ, խանի թանըմատըղա օլտուղունուզ Ճան-ըի Ուիլըրմ Թարաֆընտան իհթիրամաթը ֆայըղա իլէ գապուլ օլունուպ, մէ մէրասիմի հալըն խաթըրըտան սօն-րա թէրճիման վասըթասըյլա սէօզէ պաշլայուպ. « Էֆէնտի խանըլմայօրտամ պունտան պիր պուչուգ սէնէ գատար աղտէմ Ինկիլիզ Գօնսօլօսու էֆէնտի իլէ աէօրտ էլլի աէթ լիրայը գապուլ իտէն զաթ սիզ օլմալըսընըզ » տէ-յինճէ. Մուհիպ պէյ ֆէնա հալտէ պօզուլարագ, մէ միւ-

ճէրրէտ մէյլաղը մէզպուր խանըրշըրդըլա քէնտիսինէ թէքալիֆ օլունուրտու, վէ չիմտի տարըլ սահիպի մէյտանէ չըգմըշ օլմաղըլա բարալարը կէրույէ իյատէ իթմէսի լազըմ կէլէճէյինի տիւշիւնէրէք նէ տէյէճէյինի շաշըրտը. (զիրա Նասըլքի պիլիրիզ մուամիլէյհ բարալարըն պէզլիւք գըսմընը սարֆ իտուպ պիթիրմիշ իտի,) Վէ Համբինին սուալինէ Թիմրէք պիր սէտա իլէ ճէվապ վիրէրէք, «Թէէսսիւֆ իտէրիմ քի օլ վագըթ մէյլաղը մէզգուր խանըրշըրդըլա պէնտէնիզէ թէսլիմ օլունմուշ. վէ պէնտէնիզին տախի զիխատէսի իլէ իհթիխաճըմ օլմաղըլա սարֆ իթմիշ իտէմտէ, էկէր միւսաատէ պույուրուլուր իսէ մէյլաղը մէզպուրտան խէտի աճիզանէմտէ գալմըշ օլան խիւզ ատէթ լիրայը չիմտի թէսլիմ իտէր, վէ մապաղըլընը տախի ճէսթէ ճէսթէ էտաէմէք շարթըյլըլա զաթը ալինիզէ պիր սէնէտ վիրմէյէ հազըրըմ» տէտի.

Համբի Ուխլըրմ մէրդումըն տէտիքլէրինի ինկիլիզլէրէ մախսուս օլան սօուգ գանլըլըգըլա տինլէյուպ «Նասըյէյի համինիզտէն նամուսլը պիր զաթ օլտուղունուզ անլաշըլըյօր, իմտի էկէր մէյլաղը մէզպուր խանըրշըրդըլա էլինիզէ կէչմիշ իսէ, սօն մանկըրըն գատար կէրույէ իյատէ իտէճէյինիզէ չիւպհէմ եօղ իսէտէ, համպուքի մատամ տէտիյինիզ կիպի տէյիլ տիր, մէյլաղը մէզպուրը թարաֆընըզտա իսրաֆ իտէն զաթ պէնտէնիզին ահպապըմ օլմաղըլա, մումաիլէյհին սէօզինէ նէզարէն, սիզէ օլան պօրճունա մահսուպէն խալընըզ տէօրտ խիւզ լիրա կէօնտէրմիշ տիր քի, պիր իւրա սէնէտի վէրտիյինիզ հալտէ պագըյէ գալան տէյնինի տախի, խանի իքի պին ալթը խիւզ լիրայը տախի շու անտէ սիզէ էօտէմէյէ հազըրըմ» տիյէրէք. ճէպինտէն պիր տէսթէ պանգա գայմէլէրի չըգարտը.

Մուհիպ պէյ հէր հալտէ մէրդում քէնտիսի իլէ էյ-

լէնկյօր զանգըլըլա հիտէթլէ խուզիւնէ պատգամը, մէ «Աֆ իտէրսինիզ էֆէնտի, պիրազ էվէլ նամուսլը պիր ատէմ օլտուղումը թագտիր իթտիյինիզ հալտէ, պէնտէնիզլէ պէօյլէ էյլէնմէյէ չըգըշմանըզ մինասիպէթսիզ տիր զանն իտէրիմ» տէյինճէ, Հանրի հինէ սօուգ գանլըլըգըլա մէր-գումա ճէվապէն . . .

— Տողրուսու պէյ էֆէնտի սիզ բէք աճայիպ պիր ատէմ իմիշսինիզ, պիրինտէն ալաճաղընըզ վար իմիշ։

—(Սէօզիւնի քէսէրէք) պէնիմ քիմսէտէն ալաճաղըմ եօգ։

— Ֆագաթ մաթլուպաթընըզա մահսուպէն տէօրտ եիւզ լիրայը գապուլ էթմիշսինիզ։

— Մէպլաղը մէզպուր, պէտալահտըրըղըմըն նաշի խանըմըշըրգըլա էլիմէ կէչմիշ օլտուղունտան սէօյլէտիմ իտի զա՞ն իտէրիմ։

— Հայըր եանըլըշ օլամազ, սիզէ պօրճլու օլան զաթ . . .

— Լաքին պէնտէնիզ մէրգումը թանըմամայօրում, պարի լութֆէն իսմինի օլսուն սէօյլէյինիզ։

— Պէնտէնիզ մէրգումը աղ վագըթտան պէրի թանը-մագտայըմ, հալ պուքի սիզին բէք էսկի պիր ահպապը-նըզ օլտուղունա ասլա շիւպհէմ եօգ։

— Վագը՛ա պէնտէնիզին Վահան նամընտա պիր ահ-պապըմ վար իտի, հալպուքի օ պիչարէ հէմ ֆագիր մէ՛ հէմտէ . . .

Միրր մումաիլէյհ սէօզիւնի թէմամ իտէմէտի, չիւնքի պու արա Վահան օտա գափուսընտան իչէրու կիրտի «Ահ պէյիմ թէշէքքիւր իտէրիմքի ահպապլըգըմը ունութ-մամըշսընըզ» տիյէրէք մումաիլէյհին պոյնունա աթըլտը, պու հալին Մուհիպ պէյ պէ նէ տէրէճէ թէէսսիւր իթմիշ օլ-տուղու թարիֆէ հաճէթ մէս իթմէզ, անճագ շու գա-տարընը զիքր իտէրիզքի իքի սատըգ ահպապլար պիր քաչ տագիգա պիրի պիրլէրինէ սարըլմըշ օլարագ-

րը հալածէ նէն պիր հարք Թէաթի իթմէքարլըղըն կէօզ նա-
ղը անէօքանուքանէն ամիրա, էվէլա Վահան քէլամէ աղաղ
իտէրէք «Վարդա՛ն էֆէնտիմ պէնտէնիզի ունութմամըշսըն-
նըզ, անճագ աէնիզալէ ղայպ իթմիշ օլտուղում մէզալամը
մուաֆը աէրպանտանէ Թէաէյէ իթմիշ օլտուղանուզ, ճէ-
նապընըզտան նաշի խաթրընըզտան խաւրուճ իթմիշտիրքի
պու կիւնքի կիւն սայէ յի Ալլահտա մէալաղը մէզարուրըն
տիւզ միսլինի էօտէյէ պիլիր պիր հալաէ պուլունմագտա-
յըմ» աէյինճէ, Մուհիպ պէյ աճապատը օլան ֆիքիրքըէ-
աէ Վահանը չու սատաքէթը հալաէ կէօրմէքլիյէ նայիլ օլ-
տուղու իչիւն սէլ կիպի կէօզ եաշը աէօքէրէք ճէնապը
Հագգա Թէշէքքիւրլէր իթմէքտէ իտի ։

Վահան սէօզլէրինէ աէվամ իթմէքլէ էվէթ պիրատէր
պիրազ էվէլ աէաէլէին կիպի, պէնտէնիզ չիւնքի Թատէրը
աէյիլիմ, իլլա ճէնապը Հագգըն պիր իհսանը սամէտա-
նիյէսի իլէ օլ մէրթէպէ զէնկինիմ քի, վարիաաթըմը քէա-
միլէն սիզին կիպի պիճէնապ աօսաալարըմըն աա՛աաէթը
հալքէլինէ, վէ խուտուսիզ աիւշմէնլէրիմին զահրու . . ։

Մէրգում խանհնախան սէօզլէնի գաթ իթմէյէ մէճ-
պուր օլտու, չիւնքի ժան խաթըրընալ էլմիշ խաքքի, պու
մինաաիպէթլէ աճապաալըլա խայալին մէրզումին հագ-
գընտա ուզուն միւտէթ կէօրիւշիւպ Նիգօղոսէն էշիթտի-
յի սէօզլէրի թաստիգ իթտիքտէն սօնրա, միրի մուամա-
լէյհտէն տախի բէք չօք շէյլէր էշիտտիւպ, ժանըն նէ տէհշ-
շէթլի պիր մախլուգ օլտուղունա արթըգ շէքքու չիւպ-
հէսի գալմատը ։

Վահան Թէքլիֆ իթմիշ օլտուղու մէապլիղի քիւլլիյէտի
ճէպը իլէ Մուհիպ պէյէ տաաիւ իթտիքտէն սօնրա,
օլ կիճէ իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու օթէլին սալօնընտա
Բըրէնտէլէրէ մախսուս շաշա՛ա իլէ միւքէմմէլ վէ մուաթտա-
թան պիր զիյաֆէթ քէշիտէ խուտուպ, միրալայ պէյ իլէ

Տիրամէր Նամ մախլուսմուսիզ. օլան մէյտա եուզ պաշըյը տանի տալէթ խաէրէք, մուսախըլէյնի կէրէք Վիրքինէյէ վէ կէրէք գօծաար Սըր Համրի Ուիլերմս Թադաւոր խանձէ, Համրի Ուիլերմ ուէլկիլի զէվծէսինին պէօյլէ պիր գահրիման ա-ռէմին ֆէտաքեարլըղը սայեսինտէ էօլիւմտէն գուրթուլ-մուշ օլտուղու հէքեայէսինի դալթէն պիլիր օլմաղըլա, մէրդում մէրա եուզ պաշըրա բէք պէօյիւք պիր միւքեա-ֆաթ խասուպ մուսախըլէյհ մէրտ ադէմի մէմնուն իթտի։

Օլ կիծէ քէմալի զէվգ ու շատի իլէ կեահի սազ վէ կեահի սէօզ, վէ կեահետա րադս իլէ սապահ խաէրէք, Վահան դալթէն Մուհիպ պէյտէն ծէմիլէ հադդըննտա օ-լան մուհապէթի իշիթմիշ օլմաղըլա, սապահլէյին րէօ-մէն, սէրմէսթը պասէյի նիւվաղիշու իքրամ օլան միրա-լայտան քերիմէսի ծէմիլէ հանըմը Մուհիպ պէյ իչին զէվծէլիյէ Թալէպ իթտիքտէ, մուսախըլէյհ պիլա իթի-րազ վէ մէմնունիյէթլէ գապուլ խասուպ, անծագ Վահան պաշը էսպապը մուհիմմէտէն օլայը եուզ պաշը Տիրամէր իլէ Մուհիպ պէյին Ըստանպօլա եօլճու օլմալարը լազըմ կէլէծէյինի, վէ պու մուֆարէգաթըն էն չօղու պիր այ գատար ռէվամ խաէծէյինի միրալայ պէյէ արզ իթտիգ-տէ, միրի մուսախըլէյհ տախի մուվաֆագաթ իթտիքտէն սօնրա, իշբու կիւնտէն քէնտիսի տախի գօնադընտա պիր զիեաֆէթ վիրմէքլէ, ֆէրտասը կիւն եուզ պաշը Տիրամէր Մուհիպ պէյ իլէ պէրապէր ճիւմլէսի միրի մուսախըլէյհ իլէ վէտալաշուպ Ըստանպօլա կիթմէք իւզրէ եօլա չըգ-տըլար։

Խանայի րահատէ կէչէն վագայալէրտէն պահս օլունուպ, Իզմիրտէն Ըստանպօլա դատար միւմթէտ օլան եօլուն ու-զունլուղունա տույմամըշլար կիպի օլմաղըլա, վաբօր Ըս-տանպօլա վարըր օլուպ Սէրայ պուրնունը տօլաշմագտա իքէն, Վահան իշի սէնէ ադաէմ վալիտէսինը. Թէրք իթ-

մէյէ մէճպուր օլտուղու կիւնիւն կիճէսի խաթըրընա կէլիւպ, հէման թէքու թէնհա կիւվէրթէ իւզէրինէ չըգտը, վէ տիզ չէօքէրէք ճէնապը Հագգա համտու սէնալէր իթտիյի կիպի, Նիգօլի Մուհիպ պէյ, վէ Վիրգինէ տախի մէրգումա իմթիսալ իթմիշլէր իտի, զիրա մալիւմիւմիզ օլտուղու վէչհիլէ, մէրգուման տախի Ըստամպօլտան մուֆարէգաթ իթտիքլէրինտէ Վահան գատար մուզթարըպ վէ մաղմում իտիլէր ։

Օգուեանլարըմըզա լուզումը կէօրիւլէն պազը մալիւմաթըն իթաար խուսուսընտա, Կալգիւթթա չէհրինտէ կիւզէրան իտէն ահվալէ նագլը քէլամ իթմէքլէ իշպու ֆասըլա խիթամ, վէ եինէ հէքեայէմիզէ տէվամ իտէլիմ ։

Վիրգինէ Սըրճօն ուիլեըմըն ֆամիլեասը իլէ Լօնտրայա կիթմիշ օլուպ, մումաիլէյհ Ծօն վէրտիյի սէօզ մուճիպինճէ, մէրհումէ քէրիմէսի Ատէլայիտին միւտէթը մաթէմի խիթամ պուլուր պուլմազ, օղլու Հանրիյի Վիրքինէ իլէ էվլէնտիրմիշ իտի, մէրգումանըն իզտիվաճլարընտան պիր հաֆթա սօնրա Հանրինին օրթագը ճօրճ Նամիհէթեար վէֆաթ իթմէքլէ, գօմբանեա մուվագգաթէն թաթիլի մուամէլէ իտուպ, վէ իքի թազէ կէլին կիւվէյի Եվրօբա ուսուլի իւզրէ պալ այլարընը սէյահաթ իլէ կէչիրմէք իսթէմիշ օլտուգլարընտան, հէմ զիեարէթ վէ հէմտէ թիճարէթ էֆքեարըյըլա, Հինտիսթանէ եօլճու օլմուշլար իտիքի պու մինասիպէթլէ գումբանեայէ տայիր պազը մէսայիլին թէսվիյէսի իչիւն Գալկիւթթա չէհրինէ կէլմիշլէր, վէ Հինտիստան վալիսի լօրտ ճէնապլէրի Ծօն Ուիլեըմըն ազիզ տօստու օլմաղըլա օղլու Հանրի Ուիլեըմ բէտէրի թարաֆընտան վալիյի միւշարիլէյհէ խասսէթէն թավսիյէ նամէլէր կէթիրմիշ իտի ։

Մալիւմիմիզ օլտուղու վէչհիլէ, Վիրքինէ զէվճի Հանրինին իլթիմասըյըլա Վահանը մահպուսատան չըգարտըրալ օլ

կէճէ գօնաղընտա միսաֆիր իթմիշ, վէ ֆէրտասը կիւն պատէլ մուհաքէմէ միւսիւ Ղազարեանըն տայըսը օղլու միւէպպէտէն քիւրէք ճէզասընտա հիւքմ օլունուպ, միւսիւ Ղազարեան տախի գարտաշընըն Թագրիրի միւճիպինճէ Թէսպիթ էյլէտիյի գիմմէթ իտէրէք գուրթուլմուշ, վէ պաշլըճա Հանրինին իլթիմասու Թէճավուզթըյըլա խօճա Ղազարըն միրասը մէտէլէօի մէրգումըն տիլլաաէը իւզէրէ Թէսվիյէ բէզգիր օլուպ, միւսիւ Ղազարեան մէզգիւր միրասը տայէ-սինտէն միլյօնլար սահիպի օլմաղըլա, Վահանէ տախի վաատ իթմիշ օլտուղու կիպի քիւլլիյէթլի պիր մէպլաղ իթա իթմիշ իտի ։

Պու վագըալէրտէն իւչ տէօրտ կիւն սօնրա Հանրի Ռու-իլէըմ զէվճէսի Վիքթօրինէ իլէ Վահանը պէրապէր ալըրագ Լօնտրայա ազիմէթ իթտիյի կիպի, միւսիւ Ղազարեան տախի պէրայի սէյահաթ մէրգումանէ րէֆագաթ իթմիշ օլ-մաղըլա, Սըր Ճօն Ռուիլէըմ միւսիւ Ղազարեան իլէ Վա-հանըն-քիմլէր օլտուգլարընը, վէ ալէլ խուսուս Վահա-նըն սէր կիւզէշթինի պիլ իսթիմա, մէրգումըն ախլագը համիտէ իլէ միւթթասըֆ պիր զաթ օլտուղունա գանա-աթ կէթիրէրէք էվլատը կիպի սէվմէյէ պաշլամըշ իտի, Սըր Ճօն ազ միւտէթ զարֆընտա Վահանըն իչկիւզար, վէ թիւճճարըլըգ գայիտէլէրինէ աշինա պիր տէլիգանլը օլ-տուղունու քէշֆ իտէրէք, տէրագապ մէրգումը միւթէ-վէֆֆա իհթիեար ժօրժըն էէրինէ գայըմ իթտիրուպ ախ-զուիթայէ պաշլաթմըշ իտիքի, պու հալ կէրէք Վիրքի-նէնին վէ կէրէք Հանրինին պատիյի մէմնունիյէթլէրի օլ-մուշ իտի ։

Վահան միւտէթը գալիլէ զարֆընտա թիւճճարըլըգ խու-սուսընտա օլան մէլէքէսի սայէսինտէ, վէ ալէլ խուսուս ճէ-նապը հագգըն մուվաֆագաթըյըլա գօմբանեա էվէլքին-տէն չօգ զիեատէ Թէգատտիւմ, վէ քիւլլիյէթլիւ Թէ-

մէտանէ խանէտիլէնիշ օլտուղունտան, կէրէք Սըր Ճօն վէ կէրէք մատամսար Վահանը առէթա միւթէվէքքիա Ճօրճ կիպի սէվիպ բայէթ իթմէյէ պաշլամըշլար իտի քի, Սըր Ճօն կէրէք Վահանըն վէ կէրէք Վիրգինէնին Թաալլուղ-լէրինի կէօրմէք մագսատըյլա Ըստամպօլա սէյահաթ իթմէք արզուսընտա օլտուգլարընը անլայընճա հէմէն մուվաֆագաթ իթտիքլէրին մաադա, էմնայի սէրահաթլէ-րինտէ ճիհէթ պէ ճիհէթ հիմայէ օլունմալարընա տայիր Ըստամպօլտա պուլունան պապը Նուֆուզլուքար զաթլէրէ միւէսսիր թավսիյէլէր տախի իթմիշ իտի ։

Վահան Թանըրըմասը միւմքին օլմայաճագ սուրէթլէ միւթէվէքքիա իհթիյար Ճօրճըն հալա հիյէրքինի Թաղ-լիտ, վէ նամուս չանըրնը Թագընմըշ օլտուղու կիպի, Նի-կօլ տախի պիւապիւթիւն էսվագը չէհրէսինի Թեպտիլ վէ Թաղմէնր իտէրէք առէթա անատանըն տօղման պիր նի-կիլիզ օլմուշ իտի, վէլ հասըլ մէրգումըն պէրապէրլէրին-տէ միւսաւի Ղազարեանըն տախի օլտուղու հալտէ Ըստամ-պօլա վարտըղը օլտուլար ։

ՕԹՈՒԶ ՏՕՔՈՒԶՈՒՆՃԸ ՖԱՍԸԼ

ԻՔԻ ՄԷՋՀՈՒԼ ՎԱԼԻՏԷԼԷՐ

Վահան իլէ ըէֆիգլէրինին Ըստամպօլա մուվասալէթ-լէրինտէն իւչ կիւն սօնրա ժան իհթիյար ժօրժըն խիզմաթը իլէ պիր թէլէկրաֆ ալըր իթմիշ օլուպ, ժօրժ, եախուտ Վահան մէքթուպլար թէլէկրաֆ իլէ (Թէթէլ Լանկլըթէր) եանի Մէսինայի ակէնտէլիկի մաալումաթ վէրիլիւք օլտէլին պիրինտէ պուլունուր Համբը Ուիլէրմ հիտայէթինէ իլթիճար իթմէսինի խապար վէրէն թէլէկրաֆի իրսալ օլունտուղու, ժան մումայիլէյհ ժօրժըն օրթաղը Համբը Ուիլէրմ իլէ պէրապէր Ըստամպօլա կէլմէքլիկ օլտուղունտան պահսէտէրէք մէքթուպլաթ. Պէ-վիխայի, վէ ճէմաաթ մէզգիւր լօգանթանըն վարի տալօնընը ժօրժ իլէ Համպիւրկէրմ նամզարըն իւթիճար, վէ հէր կիւն ատալըհատան աշըլամա գաւար Իւրմիր վափօրլարըն վիրուտընը իրմէքթէ իտի.

Ժան մէրգումանըն բայիթահտըմըզ լիմանընա վարըտ վափուրլարընը տուտար տուրմազ, հէման վափօրա կիտուպ մուսաֆիրլէրին յէնիտէն տէնիզին մուսաֆիրլէրի թարազիմ իլէ պիլ իւթիգաթլ եօնլէրինէ տիւշիւպ օթէլէ կէօթիւրտի, վէ պիր իքի սաաթտան մուսաֆիր Ջէրպանէան իլէ պէրապէր տէ-ֆայէն օթէլէ կիտէրէք ըէսմի խօշամէտէ յի իճրա, վէ թա-րաֆէյն իւթիֆաքը հալու խաթըրըտան սօնրա, Վահան եանի սըր ժօրժ միւսիւ Ղազարեանը զէնկին պիր պանքէր վէ Նիգօլի իլէ Մուհիպ պէյի տախի միւթէայէր պիրէր թիւճճար աթֆաթլարըյըլա, վէ մատամ Հանրիյի, եանի Վիրժինիէյի զէվճէ Համբը իլէ պէրապէր սարըր գարըւ

եօլտաշը իլէ չօրպաճըսընա պիրէր պիրէր Թագտիմ իթտի, մէ Թալիյի օլկուն իշ հագգընտա պահս օլունմայուպ, մէր-գումանըն խատէյի վիզիթալէրի հէնտեսանընտա անլաշըլ-Թայէ տայրր սէօզ աչմագլըղա գարար վէրիլտի ։

Վահան Վիրքինէնին Թեպտիլի հալու զըյաֆէթ իթ-մէսինէ հաճէթ կէօրմէմիշ իտի, չիւնքի ժան իլէ միւսիւ Տէրպաննեան աըլա Վիրքինէյի կէօրմէմիշ օլտուգլարըն-տան պաշգա, մուամիլէյհա տախի հէր պիր Թավրու վա-գար իլէ Ինկիլիզ մատամալարընտան ֆարգ օլունմազ պիր հալ քէսպ իթմիշ իտի ։

Վահան ժան իլէ միւսիւ Տէրպաննեանըն մուֆարէգաթ-լարընտան սօնրա վագըթ ղայպ իթմէքսիզին տօղրու Բանկալթըտէքի մէզարլըղ քիլիսասընա վարուպ, էմէկտա-ճէնապը գատիրի միւթլագ հայրէթլէրինէ էտայի Թէ-շէքքիւրլէ, պիր մըգտար զանտալէտէյի նէզրին ու օլտուգտան սօնրա մալիւմիւմիւզ օլան բարգայը պիլէրաք, մէ բարաղ ղալթէն մէրգումըն ֆօթօղրաֆըսըն կէօրմիւշ օլ-մազըլա, քէնտուսյէ իքի եւուզ աոէթ լիրա կէօնտէրէն քիմսէ հէր հալտէ պու իհԹիեար Ինկիլիզ օլաճաղընը քէշֆ իտէրէք հէման քէմալի Թաազիմ իլէ մուամիլէյհի օտա-սընա տավէթ իթտի ։

Վահան պիր սահաթտան զիեատէ մէրգում բարաղ իլէ խաֆիյէն գօնուշտուգտան սօնրա, Հըրախըրսիմէ իլէ քէնտի վալիտէսինին իզտիվէթ իթմէքտէ օլտուգլարը խա-նէյէ կիթմէք իւզրէ բարաղըլա պէրապէր մէզարլըղ գարշը-սընտան տըշարը չըգտըլար, անճագ Վահանըն ախշամըն-սօն տէրէճէ պիր տասրը մահզունիյէթ միւշահատէ օլուն-մագտա իտի, զիրա մուամիլէյհ ճանըն Թէնէ կիրդի սէվկիլի օլտուղու Հըրախըրսիմէնին մահզա քէնտի մուհաղէթէ իլէ Թէճէննիւն իմիշ օլտուղունտան էլան նէշէ գուլէ խալա-Թախանէսինտէ պուլունտուղունու բարաղըն խապէրտար օլ-մըշլար ։ Վ

Մերձաւորներ ինչ ինքնիններ գաւառներուն բազմաղըն հիւա-նի թեթեւակի իսկ խմթիղած խօսուղ Բանկայթներին որդա ճիշտթեան քիւղպաթընճը զօղադրևուա ունիմանոդ պիր խանետն իղածեթ իթմեքան խոսլեր, պիշարե գաւառնելար նեղինե գիտար բազմաղըն հիմայեթի իսկ կեչինեօղար խոր խեչան, չինքայիանեքի իզիանեն երւըեյի ասխի եկյառ ո-ճըրրիյըս գախմըւար օլաուդածառն հեր կիւնու ադչաձա-գարդր, վէ չօղ կինեէ ատպանա ունկին պիրի քերիմեահ Հըքակըօսխէ, վէ օղ ախըրի ասխի օղլու Վռհան իշխան կեօզ Ճողըր ունեօքաիւքրերի կիպի, օլ կիւնիւն ադշամըը եըլ պօղը օլմաղը մինաաիպէթի իսկ բէջ չօղ ադլայուպ, ադ-չամըն նիմ փարանլըղընտա չու վեչհիսէ մու քետպեմէյէ պաշ-լայըրըդ ։ Վահանըն վայխոնեսի ըեֆիգեսինէ խիթա-պէն ․ ․ ․

Եօղըն եըլ ադչըրաըր, հեր սէնէ պու ադշամ Վահա-նըմ պանա հեանդյելեր կէթիրիր իսի, լաքին էյ վահ իքի սէնէ տիրըքի ․ ․ ․ ահ պէնի չու ինթիխարլըղըմտա պիր թանէճիք եմլատքմեաըն տյըրըան պալիսմեր գահը օըատն-լար, տէտի ։

— Ահ դըղըդարընտաշ պէնիմ հալըմ սէնինքինտէն տէ եամպըն տըը ։ չիւնքի սէն եալընըղ եմլատընըն պայպուպէ-թի իշխան ադլայօրսուն, պէն իսէ սէվկիլի գըղըմըն եօ-ղուխլիւղի հեր կիւն կէօզիւմիւն եանըւնտէ կէօրմէքտէյիմ, վէ եաքրթէ չանըմն եէրի չուլմադըրըըքի ։ հէքիմլէր կիւյա էյի օլմայըլմեայի իշխան գըղըմը պանա կէսմէյմէյօրլար, ահ իւչ այաան գինտամէկսիրիքի Հրաչեայի կէօրէմէմիչ-իմ, ահէպ նէ հալդէ տիր ։ պաղաղաւ պու վադըթ օլ-տու մէյտանէ չըդմայար ․

— Պէլքի Հրաչեայի կեօրմէք իշխան Փըրկիչէ կիթ-միկ, ճանդըղուար դըղը դալպաչ պու հիւքիմէթլէ պաղաղաւ օլմայաըչոր հալէլիկ նէ պանաղար ։

— Հայրդին վար, մերդամ հէր խուռնատատ թագմի-
դին տալու այրիներ Թեանլլեան խաեռ, չիփոյիանքը պեօյլէ
կխնդրենք անվկիլի եկեղեցապարմերուն մաճբուծ գայրեր-
ըմըզըմեզ . . .

Դու աղտ սառ դարուսը այլուայ բարայ իէն Վահանն
ինչպէսյէ կխրխնձէ գեձա գայր թոալինի սեօդեռի քեաոր,
մէ իքե ինչթիուրե գառընդայր Գոյրլեթինե բարասղեն րեր
Քաղանթընոտ պուլլանան ինթիոր Փըրենկլին եռդնաններ
պադա գարոլլար, բարայ մերդամանե խրխոսայքն, էփոր-
դըերը ձեմադը Հայ սիրքի նէ գառար սէվեյօր քի, պեյրդ
կխնդրենք սրքի Թեանլլի իթմէք իչիւն սոր դալծը կեօղ-
ակրայի (Վահանը կեօսթէրերըք) չխնդրի այս մխրաը Վա-
հանըն Թարափըզան սրքէ խոսըրլը հայերլեր կեթիր-
միշտիր» ւոէ յիննէ, Վահանըն վալիտէսի հեման ճան հայ-
դուլսից այադդէ դալդոււմ, եօթաւանը [illegible] բեյիս-
մէզ օլմաւղըն եկլաորինի այադ լուսքնա դարաձեոր, մէ [illegible]
[illegible] եկլաւեր ձեքէյան տեր, սեվկլիլի Վահանըմը նէրէսի
կեօրմակ [illegible] [illegible] [illegible]
տըղըմտա, բարազ, Վահանըն այու ճան խըրխոչ մենդա-
րեյի սեյր իթմէյէ քահանանըն [illegible] [illegible] ի-
տասյ, մերդամէյէ «Գոմասըն [illegible] [illegible]-
զէ յօրսուն, պու դալթ թիւրքըձէ պիլմէզ, [illegible] [illegible]
թերձեմէսի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
կեօրխուշանում, մէ եյի [illegible] [illegible] Վահան [illegible]
[illegible] եյի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
քի օղլուն պու էֆէնտիսին վաքթ [illegible] կէրէք [illegible]
մէ կերեք րեֆիգենե (Հրուխսախմենին վախտեսինի կեօրթե-
րերեք). Եղպաշըլարը կիւլէլ կիւլէլ հեւոխյելեր, մէ նէֆիս
[illegible] կեօնտերմիշլերտիր չխմոր պու [illegible] կեթիրեձէքսիք
«Տէտի խաէտ, ինթիհարե գառընտար [illegible] [illegible]

գուլաք ամմայուր հէման իքիսի պիրտէն ինԹիհար Փըրենկին (Վահանըն եպերինէ առըըըպ ապլայարաք եօպմէյէ պաշլատըլար :

Վահան պու մէնզարէյի Թագաթ ֆերատէն Թաքիֆի նազարըլ սուրէԹտէ միւԹէհասիր օլուպ , ալԹըք մահալլի մէզքիւրտէ տուրմայա Թագաթը գալմատը , վէ հէման եպերինի մէրգումէլերին եպերինտէն չեքիպ գույուԹալարգաան սօնրա տաա գաքուսընտան արշալըյա Փըրլատը , վէ տալայա տալայա խանէյի մէզքիւրէն մուֆարեգաԹ խուսուպ օԹելէ ավտէԹ իԹտի , բարապ մէրգումէլերի Թեսէլլի իԹմէքտէ իսէն Վահանըն կեօնտերմիշ օլտուղու հէտիյէլէր կելիպ , պիչարէ գատըընլար պիր տէֆէ վէ հէյէ գատար միւԹէսելլի օլտուլար :

Ֆերտասը կիւն Վահան Պէյ Օղլունուն էն միւֆէրրիհ վէ էն տիլքիւշա մահալլէրին պիրինտէ լեվազըմաթը պէյԹիյէսի միւքէմմէլ պիր խանէ խըԹիֆար իտէրէք , սարըֆ Հըրաքլըսիմէնին , վալիտէսի իլէ պերապէր իգամէԹ իԹմէքտէ օլտուղու օտանըն էշեայի Փաղըրէսի իլէ խանէյի մէզքիւրըն պիր օտասընը տէօշէԹտի , վէ տիվարլարընը տախի ինտանըն գայրինէ ֆերահ պախշ օլան պիր Թագըմ սուրէԹլէր իլէ Թեղեին իԹտիրաքտէն սօնրա , հէման օղլունու բարաբ իլէ պերապէր պիր արապայա բընտիպէն Սուրբ Փրկիչ խաստախանէսինէ րեվան օլտուլար :

Իկի կիւնտէն կիտէսինտէն քեարէԹլէ գար եաղըշ օլուպ օրԹալըգ պէմ պէեազ օլտուղու կիպի , Նէտաք Գուլէ խաստախանէսի ղոն իտեբոսին քի պէյազ պիր չարշաֆ իլէ քեֆինլենմիշ , վէ պու հալ մահալլի մէզքիւրըն հիւզնէնկիզ մէնզարէսինի գաԹէնդիւռէր գալԹ մաղմումու միւքէտտէր գըլմագտա իտի , արաբա պիր գարըշ իրԹիֆաընտա եաղմըշ օլան գարըն իւզերինտէ իզի միւնԹազամ խաԹ չըզըարագ խաստախանէնին բիւյիւկ գափըսընա վասըլ օլուպ տուր-

տու. Էվվէլա Վահան վէ արգատաշընտան բարաղ աթլայըսըմ գաբուտան ինչերույէ կիրտիլէր, բարաղ գաբունըն ճէպ-հէսինտէ ասըլմըշ օլան մերհում վէ մաղֆուր Դաղադ Ամիրանըն սուրէթինի Վահանա կեօսթէրէրէք, « Պու մուգատտէս, պինանըն միւէսսիսի պուլունան պու զաթը ֆազիլէթ սիմաթըն րեսմինի հէր կեօրիւշիւմտէ, գալպիմ միւթէէսսիր օլմամագ գապիլ օլամայօր » տէյինճէ, Վահան պէրայի հիւրմէթ չափգասը էյլինտէ թասվիրը մէզքիւրի թեմաշա իթմէքտէ իքէն, բարաղ տախի մերհումը մումաիլէյհին իսթիրահաթը րուհը իչիւն պէստէն տուա օգումագտա իտի, պատէհու Վահան բարաղըն վասըթասըյլա Հըռիսթոսիմէյի կեօրմէք իչիւն նազըրատան լազըմ կելէն րուխսաթը ալարագ, մումաիլէյհանըն թէտավիի օլունտուղու տայիրէյէ կիթտիլէր.

Հըռիսթոսիմէ բարաղըն արզուսու միւճիպինճէ օտանըն պիրինտէ միւնֆէրիտէն թէտավի օլունմագտա իտի, մումաիլէյհին ճինսէթի օն պէշ կիւնտէն պէրու շիտտէթինի զայըպ իթմիշ օլուպ պիր հալի սիւքիւնէթ քէսպ իթմիշ օլմասընտան հէքիմլէր թասհիհի միզաճ իտէճէյինէ տայըր ումիւտ իթմէքտէ իտիլէր. վէ մերգումէյէ պէքճիլիք իտէն գատընըն իֆատէսինէ նազարէն Հըռիսթոսիմէ կիւնտէ պիր քաչ տէֆա աղլար վէ սոնրա ույգույա տալար օլտուղու անլաշըլըտը, ֆիլ վագի բարաղ իլէ Վահան օտայի մէզքիւրէ կիրտիքլէրինտէ, պիչարէ Հըռիսթոսիմէ քէնտինտէն պի խապէր պիր հալ իլէ ույումագտա օլուպ, զաաֆը պէտէնինտէն նաշի նազիք վէ պալմումու կիպի պէյազլանմըշ էլի գարեօլատան աշաղը սարգըլմըշ, վէ սաչլարը տախի տաղըլուպ սիմասընըն պիր գըսմընը էօրթմիւշ իտի.

Վահան մումաիլէյհանըն պու հալի բիւր մելալինի կեօրտիւյիւնտէ պայըլմագ տէրէճէլէրինէ վարըլ օլարագ ա-

յաղթած տարիներու մէջ ելլի դասմատը, վէ հեմեն ան-տալկլենին իւզերինէ ոէվքիլիք անը անը կեօզ եազը աեօք-մեքտէ իտի ։

Բու արա Հըռիստոմեննին հալու Թամբընտան պիր րիւյա կեօրմէքտէ օլտուղու անլաշըլմագտա իտի, վագտ'ա մու-մաիլէյհ պիրտէն պիրէ «Վահան Վահան» տէյերէք ույ-գուսընտան օյանտը, բաքալ իլէ եաղանճը Ֆըրէնկի կեօ-րիւնճէ Թաաճիւպ իլէ ալըգ ալըգ մէրգումանըն եիւզէ-րինէ պագըմագտա իտի, բաքալ քէլամէ ազազ իտէրէք «Գըզըմ զան իտէրսէմ րուլյա կեօրիւյօրտուսուն տէյի՞լ մի» տէյինճէ, Հըռիստոմէ մաշալըշ պիր հալ իլէ պիլմէմ... զանիյա եօյլէ օլմալը... եվէթ եվէթ Վահանըմը կեօր-տիւմ... լաքին նասըլ օլսալիր, Վահան...

— Վագտաա Վահանըմըզը ազ վագըթտան կեօրէճէ յիւ-նիզէ սիզի Թեէմին իտէպիլիրիմ, լաքին մէրգումը կեօ-րիւպ գօնուշմագ իչիւն աղլընըզ պաշընըզտա օլմալը, տէյի՞լ մի ։

— Նաճի՞ն սէօյլէյօրսուն, Վահանը կեօրէճէքմիյի՞մ, Վահանը, միւմքիւն տէյիլ, եօգ եօգ Վահան չօգտան էօլմիւշ տիր, տէն պէնի ալտաթըյօրսուն, ա՛հ պէն սէնի էյի պիլիր եաքէմ պէյլէմիշիմ... վէ մումաիլէյհա «Վահանը կեօրէճէյիմ» քէլիմէսինի չարգըլ օգուրճասընա պիր նազմէ իլէ Թէքէննիւմ իթմէյէ պաշլատը, վէ պիր մըզգանը պու հալէ տէվամ իթտիքտէն սօնրա ազիմ պիր գահգահա իլէ կիւլէրէք «Վահանըմ էօլմիւշ տիր» տէօ-ղիւնի Թեքերրիւր իտէր տուրուր իտի ։

Բագգալ մումաիլէյհանըն էլինի Թութարագ «Պէնիմ սէօզիւմէ ինանմայօրմուսուն, Վահան հայաթտա տըր տէյօրում սանա» տէյինճէ, մումաիլէյհա տիք տիք բագգալըն եիւզիւնէ պագըպ, վէ մէրգումա ճէվապ օլա-րագ հընչգըրըգ հընչգըրըգ աղլամայա պաշլատը, վէ պա-

անձնու բարեմաղթելոյ նախապատճէն Փրկչենկի կ՚ենթադրեմ թէ «Գու տանէմ քեզ տէր. նէ խաթէ յօր աշխանքն» ասէին, բարբաղ «Գրողըմ պու զաթ մանիր պիր հէքիմ տիր քի սիրտի քեամիլէն կիփիթթար. օլտուղունուզ խամխալըդաան գուրթարաճագ տըր», հաւատա մերդումին ձեռին մունճի-պինճէ սիրտի պու կիւն այրըլ կ՚ենթադրեմ էրլիմ» գիրա տը-թըրդ պուրատա գայմանըղա համեթ կ՚օրհնեմէ յօր» անէ-յիննէ, Հրախպոտիմէ «Պէն պուրատա բէք բաղտէմ պանչ-գա ներքէ կիթմէմ» ասէ յերեք, Վանգանը պաշլեան մյան-դա գոտար սուզմէյէ պաշլատը։

Վարդան մաշուդեսկեն ջու հալի բուր մէկալինէ պատգ-ամըղմա ճեյերի բարշալանարագ տըլամաղա պաշլատը կի-սէտէ, կ՚օզ եաշլարընը մերդումէնէն սեմթի իթմէքէ իշին եուզլերնի բէնչէրէ յէ տօղրու չէվիրտի, վէ աթէշ մա-հալի մէզքիւրաէ տուրապիլմէյէ իզթիտարը գալմայան բարմաղա պիր խշտրէթ իթտիքտէն սօնրա օտա գափուսընը տան տըշարըյա չըգտը, վէ պիր սաաթ սօնրա պարապ տախի Հրախիմէյի ալարագ պիր արապայա բինտիրտէն Վահանըն իսթինաթ իթմիշ օլտուղու խանէյէ կ՚էօթիւրտի։

Հրախիմէնին խասթալըղը պիրազ խաֆիֆլէնմիշ իտի իսէ տէ, մերդումէնին քեամիլէն քէսպը իֆագաթ իտէ-պիլմէսի անճագ վէֆգէլատէ վէ մէմուլէն զիյատէ պիր հա-լին թէճէսսիւրի իլէ օլաճաղընա տայըր աթըպպանըն հաքք-գընտա վերմիշ օլտուղու գարար գաթի ուպուլմուշտու-րընըղա մալիւմ օլտուղու կիպի, Վահան տախի մէրգում-ման թապիպլերին թէտապիրի հաղըղանէյերինէ նոգթա-սը նօգթասընա իճրա իթմէքլիյէ գարար վէրմիշ իտի, չէօյլէքի Հրախիմէյի իսթինաթ իթմիշ օլտուղու խանէ-նին պիր օտասընա գարատաթմագ իքի կիւն գատար վաքթ-մէթինտէ պուլունման ղայէթ կիւզէլ պիր պէօլէմէ տէրտ-տան մաատէ հիչ պիր քիմսէյի կ՚էօթէրմէմէշլէր իտի,

[illegible]

Վահան [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

պատրիկը կէօրիւլտիւ. հայրէթլէ գաւլնամաս գարշը ամէ-
յին խալի, վէ իշտէ Հռիփսիմէ մանհալի միջտիրանէ րէն-
կերպէնկ ամթլաս վէ գատիֆէ գումաշլար իլէ մեֆրուշ
եալդըզլը պիր գարեօլանըն աէրաւնտինտէ ամէլ-Թա պիր
Գրիգորիչա կիպի, Փագադ քէնարըն ալի խոտալը պիր
հալդէ եաթըլը ույումագտա, վէ խըզըրընէ տամը եօր-
դան մէզգուրը յըլա դայէթ պահատուր պիր լաֆօս չող սըր-
լագըրտըշ խալի ։

Հռիփսիմէ անդըշանըն սա'աթ եարըմը տալլալըրտա գ-
չաղուտ, նէմ գապանտըլըյոր եալըգըշ ալտապան եալըղտիյը
գարիէօլանըն կիրտին պահա քէրանէլէրինի, վէ սոնրէն աէ-
րուճինատ պոռուշանտ էչերայի նէֆիւէյի խէյլ մէհալ աէ-
չէրէք միւճէրրէտ րիւյա կէօրիւյօր դանտր յուռա կէօզէրի-
նի գարագար խէյաէ տոյունտուղը, չիմդի պու, պիլ գա-
յէթ հայրեն պիր սէսա իլէ չաւըր ուէպէրի իչին մէկրաւ խւ-
նէ. Փիլ հազըրլա օտանըն քէշ եօդըրըրլատա պիր ֆընճէ
սուդ թօդըրմըշըն դայէթ միւէսսիր պիր րինդէլ չալըշաստ
օլտուղունը. վէ պիրպիրինի միւթեադիպ կէօնմ քէմմէ
կէօրք նէյ, վէ կէօնէիւէ Թանդըսը այըլ այրը էնյըրտէ
պարչալարըմը սուփիչէ սուրէթլէ իճրա իթմէսայէ խալ-
լէր. Հռիփսիմէ սօն տէրէճէ թէհայէթէ իլէ գարիէօլա-
յընըն աէրիւնտինէ գալգուպ օթուրարագ կէօզլէրինի էր-
լէրի իլէ սիլէր, վէ քէնտիսինի մաքտատէմա օղօրմալի
օլտուղու. Գին պիր կինճ մաաայյարընտագի ալիթաձնա
Մւմեծոյ սարայլարըն իչինտէ զամըն իտէր իտի, հէլէ տաւ-
լարըն հիւզնէնկիզ անհէնկինէ գարըշմըշ օլան խանէնտէ
կէշանըն էօնէրգ. էանըրտ վէ դայէթ րէսմէն. Թէրէննիւմ
իթաւէրլէրի (Նէրտէ գալտըն աէֆտալիմ չարդըրտըրը կիպի
իտաւալ, իդի պաշչաւղ աէնէ գատար տըրտէմ Պէյգօղ իտ-
կելէսինտէ Վաճանըն կէճիրտիկի կիճէ էրինէ պու միւէս-
սիր շարգըյը ակընրէմիչ աւնտըրլա, կէրտէ օլ տաչանէն վէ

կերէք Փերատայ կխնի Հնդկաստ խնկեղէնաթինեւքի վերա-
գոյ պատուական հայկերի. տէր խաւթիր խնկերէք կոր ևշերի
իւէ կեազկերինի գարատը, որ չալ երողանը տաւրի պաշտպ
նա չեքերեք հեծանկիւր հեծանկիւր ազնական պաշտպանը:

Հրախրանմէ պայքինը եօրթմիւշ օլմազըլա ալիր գամթ
տանձա զուլմէթաէ գալմըշ իքէն, Թալանտանն ասըլը զու-
յէթ պէօյիւք պիր ավիզէնին միւթէառաքիք մաւմլաւգըլարը
եավաշ եավաշ քարըլանմայա պաշլայուպ, պիրտէն պիրէ իշ-
թիհալ իթմէքլէ օտանըն ատէշանինին խալքիա իթմէկշ օլուն
գարանլըղը թէպէտտիւլ իտէա, որ կխանդուր կյուլ չայլ
թէարաթին նուր իլէ միւլէմմա խալինէ, Հրախրանմէ պու
թէպէտտիւլաթը նասըլ հասըլ հէրա խանէրէք կէօղլէրինի
աչըպ, որ քէմալի հայրէթլէ մահալլ մէշղուլ թէպէթ
իթմէքտէ օլան գըզ գըյաթ եշերեքերի թէմաշա իթմէքտէ
իքէն, նագեահան օտանըն աէտրաֆ քէօշէլէրինտէն մէյտա-
նա գէլմէյէ պաշլայան պէշ [illegible] իւզէրինտէ պիրէ պիրէ
եալըտըզը որ իրի եաղըլար օլտուղու կէօրիւնէ իւիշէրէք,
ազըլ Ջուշուններն միւսաատէ խալէթիյի գատար տըրդըրաթ-
լա «[illegible]», «Վահանըն» խիկեճիրին Տըրդատ իլէ
Վիրդինեն քէյիմէլէրինի օգույայըրլար:

Գու սրա օտանըն աէտրաֆինի անտէր խալըն որ եօա
ադամը դօղուլըդը պիւրիւյիւպ, քայի հայլի մէչլիսլէրինին
թէէսսիւրի պիր Թարաֆտան, որ ասըմէա նիւավորը աոլըն-
ճան օլան ալէէ քէմանըն սէսայի հազինանէսի աոկէր
եանտատս. Հրախրանմէ յի սէյրմէաթը պասատյի եէլհատ խանէ-
րէք, միւաէթը եօմրիւնաէ ճանընտան զիատաէ սէվմիշ
օլտուղու զէվաթըն խաիմէրինի պու հալի մէճազամէ իլէ
օղատըլաղտա, մէգըիւր խանըմը թէէճէանէ խալյոնըր
զանընըյըն հէման թիթրէյէ թիթրէյէ դարեօյլաման աու
շադը էնիս որ եիւքսէք սէսա իլէ պէյաթը մանանիէյ-
Ճիւմանը պիրէր պիրէր եասա, որ գանընըրձըն պըղըանճա

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

գաղտի միւգաֆերէին օլտուղունտա ; Նէմինիքիլէրուակ իմաստակներ Թագաւորլերը հիմիշ օլտուղու մասնակցեր իրէ մեծպէտ օգնէ չէզգաւէր եղբայր Նիգօլի Մօղխմմոմիդ զգայն Զօհի (*) Նաեմիս հաւտէնինէ Նէգայնէ կեօնտէրիւպ աղէնէ զօւմիլէթին իրէ մէջ զանձէ մի էլաէ ինտաքեամէ աօնդա իգինձի, սէֆա օզուրա մանհուսիյանէյէ կիստալ սուրթլար մանհթէանէ Մեկտէ գօզ իրէ կեօրմիշտի... մէ պու սէֆա քէնտինի Նիգօլի օլտուղունա մէրգումին սէպէպի Թամբէ միւսա քէնտի մէնֆաաթը, մէ իլէրուտէ Նայէի օլմասա տասսա Թէին խալքը իսին պու խասուսուտա քիմսէ յէ պէր չէ քտէ մէմէսինի էզէտէն, Թէստիք իթտի, Օմվրիգօզ զապթէն քէսէլի Գեօրմէ պէր չաքուգ գըլմաղըլ Նէր Նիշէնէէ Նիգօլինին բէյ յինէ միւլքիյաստանը իթմէք Նամազ-կէտիգինէ քէնտի օլմաղընը քէլիմէլէրէ պէլա իթիրաք մէրգումին Թէսրիֆինի գապուլ իթմիշ իտի.

Ֆէգաթսա կէօն Նիգօլի միւլքի Տէրսատէանէյէ մագսուտ գամբինը սալտուրդու կէնէ կէյմիշ օլտուղու եէրտէն կէ-

---

(*) Նիգօլի Օմվրիգօզը եվվելսէ կիպի սեվտիկլերինտէն Ստամ-պօլա կէլիր կէլմէզ մէրգումը արայըպ մանհուսան օլտուղունտան տուլյունտա Թէլաշլը գըյաֆէթլէ կիտալ կէօրմիւշ, մէ կիւյա Նիգօլի քէնտինէ սըրտաշ Նըմիշ կիպի մէրգումին պէշլէրինտէ հայրէն լը վէրմիշ իտի. Օմվրիգօզ բաբալարը հէփսինին մէրգումըն կա-պանձընըն հէր հալտէ ուսմաթըն Նիգօլինին զաֆաստարը, մէ պէր քէրրէ օրթաղը օլտուղունա շիւպհէսի գալմայարագ մանհուսիյէ-թինին սէպէպինի, մէ օլ մինասիպէթլէ վալիտէսինի ծանըն է-մինտէ սըուլտուղունու, մէ մուգատտէմա քէնտի սիւտնինէսը օ-լան Զօհի նամ գատընըն տախի պու իշէ աշինա օլտուղունա պէ-եան իթմիշտէ, Նիգօլի տահի մէզգիւր մատտէյի Պարտաւա սեր-տերմիշ իտի, պու խուսուսըն լայըգըյլէ աղլաշըլամասընտէն էվ-վէլ մէզգում Զօհիէ միւսաձա'ատէ իթմեմիշտէ գալլըպ մէր-միշ իտի :

յերեք Վահան իլէ պէրապէր պապը հիւքիւմէթէ կիթ-
տիլէր ։ Մէ Վահան ինկլիզ Սէֆարէթի թաւսիյէսի իլէ ան-
րադաշ Մուդաաաէմա մահքումիյէթինի հիւքմիւթէն մահ-
քեմէնին ըէ յիսի պուլունան զաթըն հուզուրունա չըգա-
րըդ. Խուսուսի պիր միւքեալէմէ թալէպ իթտի, մէ մու-
մաիլէյհ տախի մէրդումը թաագիմ իլէ գապուլ, մէ նէ
անէյէճէ յինի սուալ խաթինճէ, Վահան չու վէչհիլէ ջէվապ
ազտը խուլու « Մուդաաաէմա մահքէմէ յի ալիյէնիզ գա-
րարը միւճիւպինճէ մուվագգաթէն մահքումիյէթինէ
հիւքմ օլունուպ, մէ պիր միւտէթ հապս օլունտուգտան
սոնրա մուախխարէն քէֆալէթ իլէ սէպիլի թախլիյէ գը-
լընըրգըն, անէֆաէն հապս օլուրում գօրգուսըյըլա Լօնտրա-
յա ֆիրար իթմիշ օլան Վահան նամ քիմէսնէնին տուչաուգ
օլտուղը, մէ տոըլ խըրըսըզըն Լոնտրաոլտա քէմալի խաթի-
րահէթլէ իմրարը էյլէտիկի իթմէքտէ օլտուղու պիր տուձուլ-
լահը թամամ անլաշըլմըշտըր » տէյինճէ, մումաիլէյհ թա-
աճիւպ իտէրէք, « Էյէր պու յուրտուղունուզը ֆիիլէն թա-
տիգ իտէրսէնիզ տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլաճագը-
մաշիւպհէնիզ օլմասըն, զիրա պէնտէնիզ հէր նէ գատար
օլվագտա տէլիգանլըգըն էօյլէ պիր մէզմում
իշէ իրթիքապ իթմէյէճէ յինի նասըլ հալլինտէն ան-
լամըշ իսի իսէմտէ, թէէսսիւֆ խտէրիմքի կէօրիւնէնի-
մարէլէր զէվալլըըյը ճիհէթ պէ ճիհէթ իթհամ իթմէքտէ
իտիլէր » տէտի, Վահան մումաիլէյհէ ճէվապէն « Վա-
դա'ա էֆէնտիմ հագգը ալինիզ վար, մէրդում տէլիգանլը
Լոնտրատա պէնտէնիզէ վուգուույի հալի, խանի, սօն ան-
ըէճէ ուսթալըգըլա թամամի օլունմուշ օլան իմարէլէրին քէն-
տինի մահքիւմ իթտիյինի, մէ պու խուսուսատա մահքէ-
մէ յի ալիյէնիզին մահզա մէզքիւր իմարէլէրէ նազարէն ա-
ալէթէ իճրա իթմիշ օլտուղունու պիլա թէրէտտիւտ իֆա-
տէ իթմիշ տիր, խմտի չու սըրր մաաալէթ հագըը մէհա-

պը միւլքանէլու հաղղըն տառագէթին զանհըրի իւլէ մաղ-լուպէ միւլքիանէթ վէ պալիմէ միւճաւէրէթ գըլընմազ միւգ-Թեքլիֆի հաքգանիյէթ օլտուղունտան տիր ատտէի Թէատպիք իսպաթ իտէրսինիզ զան իտէրիմ» տէտի։

Ռէյիս Էֆէնտի Վահանըն իֆատէսինի ալտըքտան սօնրա, «Հաքգանիյէթի զահիրէ չըքարմաղ վէ գապու-լէն աչըքտանըզսա Թալթալիզէն տալայէթի մէյտանա իպրազ վարը իթմէք մէմնունիյէթխահըզըն իքթիզասընտան փաքտէյի ամէնայ ատալէթիւքը սէօզլէրի տէլայլիլ զամիրքյէ իւլէ իսպաթ իթմէնիզ լազըմ կէլիր» տէյինճէ, Վահան, «Պօսնաքանը տա գօլայ չէյ օլմամաղ, իճապ ատըըմ քէրէմ պույուրու-րսուն» տէյէրէք ատըմըր չըղարը, վէ հէմէն Սիվրիզօղ իւլէ Նիգօլիյի իչէրույէ իօլլայ խաքէրէք Ռէյիս էֆէնտիյի Թագտիմ իթմէքլէ «Պաւնլարըն իֆատէլէրինտէն հէօզը-գաթըը հայլի անլայըլաճաքլըրսընըզ» տէտի։

Նիգօլի իւլէ Սիվրիզօղ տարաֆըն տուրմալըրըքաճըղա մաքսատ օլա-տուղու կիպի մուգատտէմա ճանիզըն Թալիմաթըյլա Վա-հանըն ալէյհինտէ իճրա իթմիշ օլտուղլարը խապաթաթը Եէկեան Եէկեան վէ Թէֆէրրուաթըյլա իֆատէ իտէ-րէկ իթիքալէրինտէ, Ռէյիս էֆէնտի քէմալի խիթիտտայ իւլէ տինլէյուպ, տէրհալ վագաայի մէզքիուրէյի Եա-նի օլ կիճէքի խըրսըզլըղը միւճէրրէտ Վահան օլտուղունտան Եէմինլէր իւլէ չէհատէթ իտէն կերեք մահզարլարըն Համ-մալընը, վէ կերեք ատիլէր պէքճիլէրի ճէլպ իթտիրերէք Նիգօլիյի մէրգումանէ կէօսթէրիւպ «Մուգատտէմա միւ-սիւ Տէրպանտեան Նամ Թիւճճարըն մաղազասընը կիճէլէ-յին սօյան խըրսըզ պու ատէմ մի իտի» տէյինճէ, մէր-գումընըն ճիւմլէսի պիրտէն, «Էվէթ էֆէնտիմ կէօզիւ-միւզ իւլէ կիօրտիւք, խըրսըզըն պու ատէմ օլտուղունտա լազըմ կէլիրսէ հալտէ իքրար իթմէզ մի» Համբարըքըյէ տէյուպ [illegible] չէհատէթլէրինի Թագրիր [illegible]

[illegible] Վահանեան [illegible] խմբագրեն « Տիեզերք էր [illegible] » [illegible]

[illegible]

կէօնտէրմէնիզի ընճա խատէրիմ » տէսի ։

Մումաիլէյհ Րէյիս էֆէնտի Վահանա ճէվապէն «Վա-
գաա հագգընըզ վար պիչարէ Վահանըն Ըստամպօլա կէլ-
տիյինտէն սօնրա ժանըն տէրտէսըն օլմամասը տահա ալա
օլուր, հալպուքի մէրգումըն վուգույի հալի անլայուպտա
ֆիրար իտէպիլմէսինի տախի հիսապ (թահարընա ալմամըզ
լազըմ կէլիր « Տէյինճէ, Վահան մումաիլէյհէ պու խու-
սուստա թէշէմմիւն իտէրէք, թալէպ իթտիյինի, եանի ժա-
նըն ճիհէթ պէ ճիհէթ իթհամընը հակք օլան մազլումիյէթա-
նըն պիր սուրէթինի ալտըգտան սօնրա, կէրէք Նիգօլոյէ
վէ կէրէք Միկրիտօզ իլէ խըրվաթա քէֆալէթ իտէրէք,
վէ Րէյիս էֆէնտինին հադայըգչընասըզըընտան ըզհարը
թէշէքքիւր իթմէքլէ մումաիլէյհին նէզտինտէն մուֆա-
րէգաթ իթտի ։

Վահան Միկրիտօզ իլէ խըրվաթը մուվագգաթէն Ջօ-
հիմին խանէսինտէ իսքեան իթտիրուպ մումաիլէյհայէ
պէճիտ թալիմաթլար իթասըյլա ֆէրատը կիւնի ժանըն
էվինէ կէօնտէրտի, Ջօհի դայէթ իշկիւզար վէ պու կիպի
իշլէրտէ մէլէքէսի տէրքեար պիր աճիւզէ օլմաղըլա, էօհ-
տէսինէ իհալէ գըլընան մէմուրիյէթի Վահանըն մէմուլին-
տէն զիատէ պիր հիւսնիւ սուրէթտէ պաշա չըգարա-
պիլտի, չէօյլէքի մէրգումէ պիր թագրիպ ժանըն խանէ-
սինէ կիրուպ՝ տուտաղը պէնլի կէնճ պէսլէմէյէ, քէնտի-
նին, էօլմիւշ զան իթտիյի էվլատընըն սիւտանասը օլտու-
ղունու, վէ էվլատընըն էլան սաղ օլուպ դայէթ զէնկին
վէ նուֆուզլը պիր զաթըն թահտը հիմայէթինտէ պուլուն-
տուղունու, վէ էկէր մէրգում չօճուղուն համիսի պուլու-
նան զաթըն էմիրլէրինէ իթաաթ իտէրլէրսէ կէրէք քէն-
տիլէրինին վէ կէրէք էվլատընըն հագլարընտա խայըրլը
օլաճաղընը կէնճ պէսլէմէյէ, եանի Միկրիտօզըն վալիտէ-
սի իլէ, մուգատտէմա Միկրիտօզը Սալըը Տիմիթրի նամ

հայլազըն բէֆազաթըլըլա Խասքէօյտէքի քէնտի խանէսինէ կէթիրէն մալխմուլիզ օլան չէհրէ զիւյիւրտի գատընա օլ տէրէճէ չիվէլի պիր լիսան իլէ իֆատէ իթտիքի, մէրգումէլէր հայրան հայրան մուամալէյէ հայը տընլէմէքտէ իտիլէր ։

Ձօհի քէնտի սէօզլէրինին մուամալէյէ հիւմայէ իթմիշ օլտուղու թէհէսսիրի տէրք իտուպ իլավէյի մէզալ օլարագ մէրգումէ տուտաղը պէնլի կէնճ գատընա խանի Սիվրիգօզըն վալիտէսինէ խիթապէն « Գըզըմ մալխմիւն օլսուն քի պէն սէնին հալինի զիհատէսի իլէ անըրըմ, չիւնքի կէնճլիք պէլասըյըլա նամուսընը եէտի մուհաֆէթինէ թէսլիմ իթտիյին խայըն ատէմին սէնտէն պաշգա պիր չօգ աշիւֆթէլէր իլէ մինասիպէթի օլտուղտան պաշգա, չօրպաճըղընըն գըզընա նըշանլանտըղընը վէ աղ վագըթտան սէնի պիւսպիւթիւն թէրք իտուպտէ մէրգումէ իլէ իզտիվաճ իտէճէյի մուգարրէր օլմաղըլա կէրէք սէնի, վէ կէրէք սէնինլէ օլան մուհաֆէթը խաֆիյէսինի պիլէն պու գատընը (իհթիխարճա գատընը կէօսթէրէրէք) հէր հալտէ խանէսինտէն տէֆու թէպխիտ իտէճէյի չիւպհէսիզտիր » տէտի, վէ մէրգումէ մուխաթիպէլէրինին տիւշարը էնտիշէ օլտուղլարընը կէօրիւպ տէֆաէն քէլամէ աղազ վէ սէօզլէրինի նօգթալաթարագ « Իմտի իքինիզէ պիրտէն սէօյլէրիմքի, էկէր իլէրուտէ նամուսսուզ վէ սէֆիլ պիր հալտէ գալմանըզը իսթէմէզսէնիզ, տէտիյիմ կիպի մէրգում սախավէթլի վէ զէնկին ատէմին մէրհամէթինէ իլթիճա իթմէնիզ լազըմ կէլիր » տէյուպ խաթմը քէլամ իտէրէք մէրգումէլէրին ճէվապընա մունթազըր օլտու ։

Զիքրի սէպգ իտէն էնգարէլի կէնճ պէսլէմէ զաթէն ժանըն Հրիփսիմէ նամըյըլա պիր գըզա տիլատատէ օլտուղունու, վէ պիր միւտտէթտէն պէրու քէնտիսինտէն սօղուտուղունու, վէ հաթտա չօրպաճըսընըն գըզընա նըշանլանտըղընը տախի տույմուշ օլուպ, Ձօհինին տէ-

տկյի սէօզլէրի Թէսլիմէ մէճպուր օլտուգտան պաշկա՝ եօլմուշ զանն իմտակյի հարամզատէ էվլատընըն պէր հայ-աթ օլտուղունու մալիւմիւմիզ օլան վագաատէն պիր տէ-րէճէյէ գատար անլայապիլմիշ օլմաղըլա, Ջօհնյէ «Աֆ իտէրսինիզ մատամ աղըճըգ պուրատէ օթուրաճուղտա պիզ չիմտի կէլիրիզ» տէյէրէք մէրգումէ ինթիհարճա գատըն իլէ պէրապէր օտա գաբուլընտան տըշարըյա չըգ-տըլար, վէ պիր միւտէթ պիրի պիրլէրի իլէ խաֆիյէն միւշավէրէ իմտիքտէն սօնրա տէֆա Ջօհնին նէզտինէ կէլիպ, էվէլա կէնճ գատըն մէրգումէ Ջօհնյէ խիթապէն «Մատէմքի էվլատըմ սազըմըշ մէրգումըն մէնֆաաթը ի-չիւն հէր պիր տէտպիրինի իճրա իթմէյէ հազըրըմ, վէ պու գատըն տախի (գօճագարըյը կէօսթէրէրէք) վալիտէմ մէգամընտա օլմաղըլա էզ հէր ճիհէթ պէնիմ իթիխազ իտէճէյիմ Թարիգէ սալիք օլաճաղընա էմին օլապիլիրսի-նիզ, իմտի լութֆէն էվլատըմըն համիլի պուլունտան զա-թըն էմրի նէտէն իպարէթ իսէ պէեան էտինիզ» տէյին-ճէ, Ջօհնի «Մումաիլէյհ զէնկին քիմսէնին էմիրլէրի բէք գօլայտըր, չէօյլէքի, էարըն Թարաֆընըզտա կէլէճէք օ-լան հիւրմէթլիւ պիր ատէմ էվլատընըն էսրարը վէքյա-տէթինի պէեան իտէճէքսին, վէ պու գատըն տախի վու-գույի հալէ զիյմէտխալ օլմաղըլա սէօզլինիւզի մէրգում ատէմին մուվաճէհէսինտէ Թաստիգ իտէճէք տիր, իշ-թէ շիմտիքի հալ մէրգում մուազզամ զաթըն արզուսը պուլունտան իպարէթ օլուպ, իլէրուտէ տահա նէ էմր ի-տէրսէ պէն յինէ պիզ զաթ կէլիւպ սիզէ պիլտիրիրիմ» տէ-տի, վէ մէրգումէլէրտէն Թէքլիֆինին գապուլ օլտուղու-նու անլայընճա «Ինշալլահ յինէ կէօրիւշիւրիւզ» տէյէ-րէք մէմնունիյէթլէ Վահանըն նէզտինէ ավտէթ իտուպ էլտէ իտէպիլմիշ օլտուղու մուվաֆագըյէթի մէրգումա նագըլ իթտի ։

Վարդաա Ֆէրաաօը կիւն Ջօհինին աէտիյի կիւպի ինթի-խարճա պիր ատէմ ժանըն խանէսինէ կէլիւպ մէրտումէ ի-քի կատընլարը ղայրի րէսմի օլարագ, պիլ խոթինճվայ, Ծանըն մահնուտ Թօխալ էպէ նամ աճիւղէյէ ինէնի տօղ-մաւշ օլան մասումը պօղմասընը թէքլիֆ իթմիշ օլտուղու-նու, ֆագաթ մէրտումէ ինթիխարճա գատընըն պէօյլէ պիր ճինայէթին իճրասընա մումանաաթ իթտիյինի, վէլ հասըլ Ծիվրիզօղլըն վէլատէթի խուսուսընա այըր օլան հէր պիր աւհվալը մագլիյէ յի պիր քիաղըտա եազըպ, վէ մէրտումէյլէրէ իմզալաթըրդաան սօնրա Վահանըն նէզտի-նէ ավտէթ իտուպ, մէզքիւր քիաղըտը մումաիլէյհէ թէս-լիմ իթմիշ իտի։

Ժան, Վահանըն մուգատէլէյի պիլ միսլ օլարագ քէն-տի աղէյհինտէ գուլլանըլան տուզագլարտան չէլիլէ գա-տար մալիւմաթը օլմայուպ, մէրտումը հալա Հանրի Ու-իլէրմըն օրթաղը Սըր Ծօրծը զաննն իտէրէք, միւսիւ Տէր-պանեանն իլէ կինճէ կիւնտուզ մուամիլէյհին օրթաղըլըղը պէրապէր քէնտիլէրինէ իտաէյի վիզիֆա իտուպտէ իչ հազգընտա կէօրիւլէճէք լէրի իւմիւտիւ իլէ ըէրվէրաէ օլ-մագտա իտիլէր։

ՔԸՐԳԸՆՃԸ ՖԱՍԸԼ

ԳԱԼՕ

Սէրմէտ պէյ մուգատտէմա քիւլլիյէթլիւ ախզուիթա իթմիշ օլտուղու Հանրի Ուիլեըմ իլէ օրթաղը Սըր Ճօրճըն Ըստամպօլա կէլմիշ օլտուգլարընը տույմուշ իտի իսէտէ մահզունիյէթինտէն նաշի մէրգումին Ինկիլիզլէր իլէ կէօ-րիւշմէյէ սալա արզու իթմէմիշ իտի, Ֆիլ հագըգա միրի մումաիլէյհ էվլատընըն ղայպուպէթինտէն տօլայը հըրս-իթմիշ օլտուղու ազիմ քէտէր մուրուրի զէման իլէ թէս-քին օլունաճագ նէրտէ պիր աքիս թէքսիր օլմագտա իտի, զէվալլը իհթիեար (խէյալին տիւշտէ կէօրմէք արուզույի տիւտէ վիւ ճան տըր, կէօզ աչմագ խայա'տէն հէր սում-հիտէմ տիւշ վար'տըր սէնսիզ) պէյթին մէնթուգընճա, էքսէրի էվլատընը րիւեասընտա կէօրիւպ մահզուն, վէ օեանտըղընտա մահզուն օլտուղու կիպի պիր կիճէ եինէ ալէմի մանատէ Մուհիպ պէյի կէօրիւպ հէման «Ահ էվ-լատըմ նէրտէ գալտըն նիչիւն պէնի պու գատար ազլէթ-տին» տիյէրէք էվլատընըն պօյնունա սարըլմագտա իքէն նակեահան օեանուպ ֆէնա հալտէ մահզուն օլարագ ազ-լամայա պաշլամըշ իտի ։

Մումաիլէյհ պու հալի բիւր մէլալտէ իքէն օտա ու-շագլարընտան պիրի կէլիւպ Սըր Ճօրճ իլէ պէրապէր պիր քաչ էճնէպի Ֆըրէնկլէրին քէնտի իլէ կէօրիւշմէյէ կէլ-տիքլէրինի խապէր վէրտի, Սէրմէտ պէյին հէր նէ գատար մէրգումինը գապուլ իթմէքլիյէ միւսաատէսի եօղ իտի ի-սէտէ Թէրպիյէյէ րայէթէն չարնաչար քէնտիլէրինէ միւն-թազըր օլտուղունու խապէր վիրմէսինի ուշաղա էմր իթտի,

վէ պիր իքի տագըգա սօնրա , Եօնաէն Հանրի Ուիլերմ իլէ միւսիւ Ղազարեան , վէ արգադաշլարընտան Թէպտիլի հալու հէյէթ իթմիշ օլտուգլարը հալտէ Վահանըլա Մուհիպ պէյ օտա գարշուսընտան իչէրու.յէ կիրուպ բիրի մումաիլէյհի սէլամլատըգտան սօնրա միւսիւ Ղազարեանըն Թէրճիմանլըղը վասըթասըյլա կէօրիւշմէյէ պաշլատըլար , վէ Թապիյի Սէրմէտ պէյին միւսիւ Տէրպանեան իլէ օրթագլըգտան այրըլմասը խուսուսընտա պահս աչըլընճա , միրի մումաիլէյհ ուշագլարը պուլունան Վահան Նամ խայընըն իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու խըրսըզլըգտան , վէ պու մինասիպէթլէ միւսիւ Տէրպանեանըն հարաքեաթը նալայըգէսինտէն անը անը չիքեայէթէ պաշլայուպ «Գալպիմէ էն զիեատէ աղըր կէլէն մատտէ զարարու զիեանէ օղրատըղըմ մէսէլէսի օլմայուպ , իլլա մէրգումըն սէպէպինտէն պիր Թանէճիք կէօզիւմին նուրը կիպի սէվտիյիմ էվլատըմըտան իքի սէնէյի միւթէճավիզ այրը գալտըղըմ մատտէսի տիր քի , պու իֆթիրագ ազ վագըթտան ճամէյի հայաթըմը չաքէչագ իտէճէք տիր » տէյիպ , վէ միսաֆիրլէրի օլտուղունը տախի ունութարագ զարի զարի աղլամայա պաշլատը ։

Մուհիպ պէյ բէտէրինին պու հալինտէն միւթէէսսիր օլարագ Վահանըն էլինի խաֆիյէն սըգմատա , վէ Վահան տախի միրի մումաիլէյհէ մուգապէլէ իտէրէք պիրազ տահա քէնտինի զապթ իթմէսինի իյմա իթմէքտէ իտի , Սէրմէտ պէյ կէօզլէրինի սիլէրէք սէօզիւնէ տէվամ իտուպ « Վէլ հասըլ էվլատըմ ճէհալէթինտէն նաշի պիր խայլը պանա գարշու Թասահհուպ վէ միւտաֆաա իթմէքլէ հէմ քէնտիսինի տիեարը ղուրպէթին գահրու զէմինէ , վէ հէմտէ պէնի չու սիննու սալիմտէ տէրտը ֆիրագէ սալտը , ա՛հ Մուհիպ էվլատըմ անճագ էլան պէրհայաթըմըըն» տիմէքլէ , հազըրունըն ճիյէրլէրինի բարչալամագտա իտի ։

Միւսիւ Ղազարեան Վահանըն կիզլի պիր իշարէթի իլէ միրի մումաիլէյհին սէօզիւնէ մուգապէլէ իտէրէք «Մազուր պուեուրուն պէյ էֆէնտի, Վահանըն գապահաթը թաստիգ օլունտո՞ւմը, պէլքի էվլատընըզ մէրգումըն պիսուչ օլտուղունու պիլէրէք միւտաֆա՛ա իտէ յօրուտու» տէյինճէ. Սէրմէտ պէյ. «Ահ միւսիւ հէր նէ տախի օլսա չուրասը սահիհ տիր քի սէվկիլի մուհիպիմտէն իֆթիրագըմըն սէպէպի մահզա էվլատըմ կիպի սէվմէքտէ օլտուղում օլ Նանքէօր Վահան . . .

Պու արա օտա գարուսը պիլա րուխսաթ աչըլըպ մալիւմիւմիզ օլան եիւզ պաշը Տիլավէր ասկէրլէրէ մախսուս պիր Թավրը սէրպէսթանէ իլէ իչէրույէ կիրտի, վէ հազըրունը սէլամլատըգտան սօնրա քէմալի հիւրմէթլէ Սէրմէտ պէյին էլինի պուս իտէրէք պիր մէքթուպ թագտիմ իթտի, միրի մումաիլէյհ թապիյի պաշլամըշ օլտուղու մէգալէյի գաթպիրլէ թաճիպլէ մէրգում եիւզպաշընըն եւզիւնէ պագմագտա իքէն, Տիլավէր «Պէյ էֆէնտի լութֆէն օգուեուպտա ճէվապընա հիմմէթ պույուրմանըզը թէմէննի իտէրիմ զիրա բէք միւսթաճէլ տիր» տէյինճէ, Սէրմէտ պէյ մէքթուպըն իւսթիւնտէ քէնտի խամու չէօհրէթի եագըլմըշ օլտուղունու անլամագլա զարֆը եըրթըպ էվէլա իմզասընը թէտգըգ իթտի քի «Իզմիրտէ մուգիմ ասաքիրի շահանէ միրալայը Թէվֆիգ պէյտէնէրի» եազըլմըշ իտի, Սէրմէտ պէյ միրալայը մումաիլէյհի բէք էյի թանըր օլտուղու կիպի, զաթէն մէրգում Մուհիպ պէյէ, բէտէրի Սէրմէտ պէյ իչիւն վէլինիյմէթիմ տիր տէմիշ օլտուղու տախի օգուեանլարըմըզա մալիւմ տիր։

Սէրմէտ պէյ մէքթուպը մէզքիւրըն պիր քաչ սաթըրլարը անճագ օգույապիլմիշ իքէն, պէնզի սօլմայա վէ էլլէրի Թիթրէմէյէ պաշլատը, վէ պիրազ տահա օգումա-

յա՛ տէվամ խօսուպ Նակեահան մէքթուպ էլլնոտէն տխուշ-տի, վէ եիրմի պէշ եաշընտա օլան տէլիգանլըլարա մախսուս պիր չէվիքլիքլէ եէրինտէն սըչրայուպ հէման եիւզ պաշըը Տիլավէրին էլլէրինի Թութտու, վէ անըզըը պիր սէտա իլէ « Ահ էֆէնտիմ սէմէք քի ճիյէր բարէմ էվլատըմ Մուհիպիմ Նէֆսինէ տույի գաստ իտէ յօրուտու, վէ սիզ գուրթարտընըզ է՞օյլէմի . . . ահ սէօյլէ Ալլահ աշգընա օլսուն սէօյլէ չիմտի սաղմը՞տըր, Նէրէտէ տիր . . . պէն անսըզ եաշայամամ տիւնեանըն պիր ուճունտա տախի օլսա կիտիպ կէօրմէլիյիմ » վէ պիչարէ իհթիեար Թարիֆի Նազապիլ ճան խըրաշ պիր հալըւ գալ իլէ սէօզլինէ տէվամ իտէրէք « Եարապպիմ սօն Նէֆէսիմ չըգմամատան ճիյէր բարէմի պիր տահա Թէն կէօզիւ իլէ կէօրէպիլէճէքմիյիմ . . . ահ Մուհիպ էվլատըմ Նէրտէսին » տիմէքտէ, վէ սէլ կիպի կէօզ եաշը տէօքմէքտէ իքէն, Մուհիպ պէյ բէտէրինին քէնտի հասրէթի իլէ ճիյէրլէր բարէլէյիճի ֆէրեատը ֆիղանընա արթըզ Թագաթ կէԹիրէմէյուպ Թարֆէթիւլայնիտէ հէման պաշընա գօյուշ օլտուղու գալբագը պիր Թարաֆա աթտը, վէ էյրէթի սագալընը իլէ մայի կէօզլիւյիւնի տախի չըգարուպ պապասընըն գուճաղընա աթըլտը վէ «Բէտէրը ազիզիմ տիւնեանըն ուճունա գատար կիթմէնիզէ հաճէթ եօգ իշթէ պէն պուրատայըմ գուճաղընըզտայըմ» տիյէրէք էշքը հասրէթլէ իհթիեար պապասընըն եիւզլէրինի կէօզլէրինի բուս իթմէյէ պաշլատը ։

Մէզքիւր տիլ սուզան մէնզարէնին Թաֆսիլաթընա կիրիշմէյէ լուզում կէօրմէյուպ անճագ շուգատարընը տիմէքլէ իքթիֆա իտէրիզ, չէօյլէքի, Սէրմէտ պէյ Նակեահան էվլատընը գուճաղընտա կէօրիւնճէ եալընըզ պիր ահ տէյէպիլիւպ պայըլտը, վէ հէման եէրէ տիւշէճէքքէն Վահան իլէ օղլու մուսախիպէյհի գուճագլայուպ սէտիրին

խուզէրինէ եաթըրտըլար, մումաիլէյհ պիր չօք միւէսսիր
րուհլարըն թէէսսիրի իլէ եավաշ եավաշ այըլարագ կէօզ-
լէրինի աչընճա էլլէրինին պիրինի էմլամը Մուհիպ պէյ
վէ տիկէրինի տախի Վահանըն էսկի հալու հէյէթի իլէ
հէմիշէ բուս խըթըրքլէրինի կէօրէրէք թաաճիւպ իլէ պիր
մախտումինին վէ պիրատէ Վահանըն եիւզլէրինէ պագար
տուրուր իտի ։

Վահան իլէ Մուհիպ պէյ օլ կիւն օգուրանլարըմըզա
մալիւմ օլան վագաալէրի, վէ չէքիլէն չուհճա մէշագ-
գաթլէրին սէրի սէպէպի ժան օլուպ մէրգումըն նէ տէ-
րէճէլէրտէ այչագ պիր մախլիւգ օլտուղունու պիլթ թաֆ-
սիլ Սէրմէտ պէյէ նագլու պէեան իթտիլէր, վէ մումաի-
լէյհ Վահանըն տուչաուզլուղունու անլայընճա մէրգում-
տան աֆֆ թալէպ իթմէքլէ օղլու Մուհիպ պէյէ տախի
Վահանը թաասահհուպ վէ միւտաաֆաա իթտիյի իչիւն թէ-
շէքքիւր իթտիյի կիպի, Վահանըն չէքմիշ օլտուղու պուն-
ճա սէրէնճամլէրէ մուգապիլ պի ամէուլլահը թալանա-
յիլ օլտուղու սէրվէթու սաատէթի տայյուպ ճէնապը Հագ-
գա համտու սէնալէր իթմէքտէ իտի, վէլ հասըլ մումաի-
լէյհ մահզուզիյէթինտէն նաշը ֆէրտասը կիճէ Հանըմ
Ուիլեըմ իլէ Վահանըն Միսիրի օթէլինտէ վիրէճէքլէրի
պալօտա հազըր պուլունմագլըղա տախի ահզ վիրմիշ իտի ։

Սէրմէտ պէյ տէրհալ Ֆըրգարա վէ միւհթաճինէ սա-
տագալէր թէվզի վէ գուրպանլար զէպհ իթտիրտիյի կի-
պի էվլատընը մուհագգագ պիր էօլիւմտէն գուրթարմըշ
օլան գահրիման վէ մէրտ եիւզ պաշըյա տախի աթիյէ-
լէր վիրտի իսէ տէ, մումաիլէյհ պէեանը թէշէքքիւրտէն
սօնրա կիւլիւմսէէրէք «Ինայէթ պուեուրուն պէյ էֆէն-
տի, թէլաշ իլէ թագտիմ իթտիյիմ մէքթուպըն մազմու-
նընը օգուեամատընըզ, ըճա իտէրիմ օգույունուզ, զիրա
միրալայ պէյ հէր հալտէ ճէվապընըզա միւնթազըր տըր»

տէյինճէ, Սերմէտ պէյ պու տէֆա մէքթուպը մեզքիւրը ալէնէն օգ ուտու քիմաալի, Մուհիպ պէյին իթլաֆը նէֆս իթմէքտէ իքէն Տիլավէրին եէթիշիւպ գուրթարտըղը, վէ պիր միւտէթ քէնտի խանէսինտէ սաքլը օլուպ մուախխարէն քէրիմէսի Ճէմիլէ հանըմը զէվճէլիյէ իսթէմիշ օլտուղունտան իպարէթ օլմաղըլա, միրի մումաիլէյհ իշպու մէքթուպըլա Մուհիպ պէյին արզու իթտիյի Թէզէվվիւճ խուսուսընտա քէտէրի Սերմէտ պէյին րէյինի իսթիհսալ իթմէք իսթէմիշ իտի ։

Սերմէտ պէյ մախտումինին Զապէլտէն ֆէրաղէթ կէլմէքլէ պիր իսլամ գըզըյըլա Թէզէվվիւճ իթմէք արզուսընտա օլտուղունը, վէ մէրդումէնին քէնտի Թանըտըղը վէ պիլտիյի նամուսլը պիր զաթըն քէրիմէսի պուլունտուղունա իֆրատ մէրթէպէ մէմնուն օլուպ, տէրաքապ միրալայը մումաիլէյհէ պիր Թէլէղրաֆ քէշիտէ իտէրէք, քէմալի մէմնունիյէթլէ քէրիմէյի միւհթէրէմէլէրինի կէլինի վէ էվլատը մէզամըյըլա գապուլ իտէճէյինի, վէ նէ գատար չապուգ օլապիլիրսէ պաքիրէյի մէրսումէյի ալըպ պիր ան ագտէմ Ըստամպոլա կէլմէսինի միրի մումաիլէյհէ րէճա իթմէքտէ իտի ։

Միսաֆիրլէր եանի Հանըմ Ուիլերմ իլէ միւսիւ Ղազարեան վէ Սըր Ժօրժ Նամըյըլա Վահան մէմնունիյէթլէ ագիմէ իլէ վէ պալօտա կէօրիւշմէք շարթըյըլա միրի մումաիլէյհ իլէ վէտալաշուպ, հէման Եէնիքէօյ իսկէլէսինտէն իւչ չիֆթէ պիր գայըղա րաքիպէն սուրաթլէ Ըստամպօլա վարտըլ, վէ Եէմիշ իսկէլէսինէ չըգարագ միւսիւ Տէրպանեանըն մաղազասընա վարուպ իատէյի վիզիթա իթտիլէր ։

Ժան իլէ միւսիւ Տէրպանեան մէրդումանը իհթիրամաթը ֆայըղա իլէ մաղազա գափըսընտան իսթիգպալ իթտիլէր, վէ Թարաֆէյն իսթիֆսարը հալու խաթըրատան

սօնրա պիտի մըգտար Լօնտրա չէհրինին ռութուպէթի իլէ գայիթահտըմըզ ապու հէվասընըն լէթաֆէթինէ տայըր միւքէալէմէ օլունուպ եավաշ եավաշ ախզու իթա խուսուսընտա պահս աչըլարագ, Սէրմէտ պէյին միւնֆէյիլէն չիրքէթտէն այըրըլմասը, վէ Վահանըն մաղազայը սօնուպ ֆիրար իթմէսի մէսէլէսինէ կիրիշիլիւպ, ժան միւսիւ Տէրպանեանտէն զիեատէ Վահանըն հագգընտա աճը աճը սիթէմլէրէ պաշլայուպ «Եազըգլար օլսուն քէնտի գատըրըն գըյմէթինի պիլէմէտի, պէն քէնտիսինի գարընտաշըմ կիպի սէվէրտիմ» տէյինճէ, միւսիւ Ղազարեան տախի, «Էվէթ էօյլէ օլմալը գարտաշ եօլտաշը սիմէք գարընտաշ տիմէք տիր, էօյլէ տէ՞յիլ մի միւսիւ Տէրպանեան» տէտի, վէ Տէրպանեան տախի քէլամէ աղազ պիրլէ «Ֆիլ հագըգա էօյլէ տիր, լաքին չիֆթայիտէ պիզիմ միւսիւ Ժանըն տէտիյի կիպի քէնտի գատըրը գըյմէթինի պիլմէտի, պէն նանքէօրը մէրդումը ժանը սէվտիյիմ կիպի եանի էվլատըմ մէգամընտա սէվէրտիմ լաքին հայըրֆլար օլսուն քի նամուս նիյմէթի այագ ալթընտա ալտը» տէտի ։

Սըր ժօրժ (եանի Վահան) Ղազարեանըն թէրճիմանըլըղը վազէթասըյըլա միւսիւ Տէրպանեանէ խիթապէն ։

— Ֆագաթ սիզ օլ գատար էսէֆ իթմէմէլիսինիզ, չիւնքի Վահանըն չալմըշ օլտուղու ագչէյի Սէրմէտ պէյ թազմին իթմիշ տիր, տէտի ։

— Պէնտէնիզ բարա խուսուսընտան պահս իթմէյօրսում, անճագ չիքեայէթիմ մէրդումըն սատագաթսըզլըղընտան էօթիւրի տիր ։

— Տէմէք օլուրքի մէրդումըն խըրսըզ օլմասընա չիւպհէնիզ գալմամըշտըր ։

Ժան Տէրպանեանէ ճէվապ վիրմէյէ մէյտան վիրմէյէրէք «Նէ տէեօրսունուզ միւսիւ, Վահանըն սաթ պիր խըր-

որդ օլտուղու կիւնէշ կիպի աշիքեար պըր » տէյինճէ , Սըր ժօրժ « Տօղրուսու էսէֆէ շայեան պըր տիյեբէք » սու-քութ ըրաւ :

Պատէհու ժանըն մուդատաէմա ըշ հագգընտա Սըր ժօրժա եազմըշ օլտուղու մէքթուպըն մաէնը անըլընճա , Հանրի Ուիլեըմ ճէվապէն « Պիզ սըր ժօրժ իլէ պու մէսէլէ հագգընտա միւզաքէրէ իտուպ գարարըմը տախի վէրտիք , չէօյլէքի , եինէ քէլէվվէլ Սէրմէտ պէյ իլէ պիլ իշթիրագ իշէ պաշլատըղըմըզ հալտէ իսթէտիյինիզ գատար մալ կէօնտէրէճէյիմիզէ էմին օլապիլիրսինիզ , լաքին պունըյըլա պէրապէր սիզէ էմնիյէթիմիզ եօգ տըր կիպի , անլաշըլմասըն , անճագ պու մատտէ գօմբանեամըզըն մէնաֆիյի իգթիզասընտան տըր » տէյինճէ , ժան մէրգումա ճէվապէն . . . :

— Զադաթ մուամիլէյհ պիզէ ինֆառըլ իթմիշ տիր , տէտի :

— Պիզ օ խուսուսըն թէավիւյէսի իչիւն խասսէթէն Սէրմէտ պէյ իլէ կէօրիւշիւք , չէօյլէքի միրի մուամիլէյհի եարըն ագշամ վիրէճէք օլտուղումուզ պալըօյա տավէթ իթտիք քի , մէրգում ինթիխապըլըղընա րաղմէն խաթըրըմըզը գըրմայարագ տավէթիմիզէ իճապէթ պույուրաճագլարտըր , իմտի էկէր սիզ տախի եարըն ագշամ խաթըրմազա րայէթէն թէշրիֆէ րաղպէթ պույուրուրսանըզ սիզի միրի մուամիլէյհ իլէ պարըշտըրըմագ բէք գօլայ օլապիլիր , վէ պունտան գաթիեան պալօմըզը թէշրիֆ պույուրան պաշը զէվաթը քիրամ իլէ կէօրիւշիւպ իլէրուտէ ֆայիտէ մէնտ օլաճաղընըզ տախի միւհիթէմիլ տիր , չիւնքի զէվաթը մուամիլէյհիւմանըն էքսէրիսի պանքէր վէ թիւճճար սընըֆընտան տըրլար :

Ժան իլէ միւսիւ Տէրպաննեան Հանրինին պու տէօղիւնտէն պիրի պիրլէրինին եիւզիւնէ պագտըլար վէ Տէրպան-

եան մամախէլէ յետէ խնթապէն . . . . « Ցողրուստ բէք դարից թէստուհաք տիր պու , զիրա պից զաթը այնիւղի խախանէմիզէ տավէթ իւռէնէքտե.ք , չինքի տիւյիւնիւմիւզ վար » տէյինճէ , Սըր ծօրժ (Վահան) ըղհարը թատճիւղ իտէրէք « Անայիպ , մասամաղէյի՞մի էվլէնտիրիյօրսունուզ » տէտի :

— Էվէթ էֆէնտիմ , միւսիւ ծանը քէնտիմէ տամատ իտէճէյիմ .

— Ցողրուստ բէք մէմնուն օլտում (ծամնա խնթապէն) թէպրիք իտէրիմ միւսիւ ծան ,

— Թէշէքքիւր իտէրիմ , լաքին պուրատա գապուլ իթմէմ , հէր հալտէ պէնտէ խանէմիզի թէշրիֆէն ֆամիլեամըզը արախթըրար գըլմանըզը թէմէննի իտէրիմ ,

— Վաղտա բէք մէմնուն օլուրուտում , լաքին չիֆայիտէ միւմքիւն օլամայաճագ տըր , զիրա պալօմըզըն տավէթ թէզկերէլէրի պիլէ քեսմիլէն տաղըթըլմըշ տըր :

Միւսիւ Ղազարեան սէօզէ միւտախէլէ իտէրէք , « Լաքին էֆէնտիլէր էկէր գապուլ պույրուլուրսա պէնտէնիզ պիր թէքլիֆ իտէճէյիմ , Էրմէնի միլլէթի այնի միւճիւպինճէ ըէսմը նիքեահըն իճրասը անճա բաղար կիւնէսի օլապիլիր , իմտի եարըն քի ճումա իրթէսի պազարըը , կէլին կիւմէ յի վէ ճիւմլէ տիւյիւնճիլէր տախի պէրապէր օլտուղու հալտէ պալօմըզը թէշրիֆ պույուրուրլար , պապահմ գատար էյլէնիրիզ սայքի տիւյիւնիւն իկի կիւնէսինի Գէյօղլունտա եապմըշ օլուրուզ , վէ իրթէսի բազար կիճէսի տախի պիզ Նէնէի գարըսյա էֆէնտիլէրին խանէլէրինէ կիտէրէք նիքեահ ըէսմինտէ հազըր պուլունուրուզ , զան իտէրսէմ պէօյլէ բէք մինասիպ էթլի օլուր , նէ՞ տէրսինիզ էֆէնտիլէր » տէյինճէ , Հանըմ իլէ Վահան իքիսի պիր աղըզ « Հա՛յ հա՛յ բէք այի բէք մինասիպ օլուր » տէյիպ , Միւսիւ Ղազարեանի ճէպինտէն քեքի եւուզ լիրապըզ

գաւառը պանդխտօթ չըրգարուզ ծանա թագտիմ իթմէքըլէ «Աֆֆընըզա մաղրուրէն պու մէյլանը նիւզ կէօրիւմիւյէ մէգամըյըլա թագտիմ խտէրիմ» տէյինձէ, Հանրի տախի մումախլէյհէ իմթիսալէն «պէնտէնիզ տախի օլ չէրէֆտէն մահրում գալմազ խսթէմէմ» տէյերէք, օլ տախի պիր տէսթէ պանդնօթը սայմագսըզըն ծանըն ավուճընա սըգըշտըրտըրգտան սօնրա Վահանա խիթապէն «էյ հիւրմէթլիւ ծօրծըմ սիզին հէտիյէնիզիտէ կէօրէլիմ» տէտի, վէ ծօրծ (Վահան) տախի մէրդումա ճէվապէն «Պէնտէնիզ հէտիյէմի պալօյա թէշրիֆ իթտիքլէրինտէ ումումըն մուվաճէհէսինտէ թագտիմ իտէճէյիմ» տէտի, վէ կիւլիւմսիյերէք «Զիրա մալիւմը ալինիզ տիր քի պէնտէնիզ շաշաայը սէվէր պիր ատէմ օլտուղումտան հէտիյէմին մէսթուր գալմասընը խսթէմէմ» սէօզլէրինի իլավէյէ մէգալ էյլէտի։

Վահանըն պու սէօզլէրինին մանասընը Հանրի իլէ մուսիւ Ղազարեանտան մատէ քիմսէ անլայամազ իտի, հէլէ ժան տէսթէ իլէ պանդնօթլարը կէօրիւնճէ կէօզլէրի եըլտըզ կիպի բարլայարագ «Թէշէքքիւր իտէրիմ, էկէր մուսիւ Տէրպանեան տախի գապուլ իտէրսէ պուեուրտուղունուզ կիպի եափարըզ» տիյերէք չօրպաճըսընա կիտիպ պիր իշարէթ իթտի, վէ մէրդում տախի բէք մէմնուն օլտուղուտուն, (ծանա խիթապէն) հալպուքի մուսիւ ծան բէտէրինիզ Մարգար աղայը նէ եափալըմ, մէրդում ալիլ վուճուտ օլմաղըլա . . ։

Վահան մէրդումըն սէօզիւնի քէսէրէք «Պէնտէնիզ պիր սէտտա կէօնտէրիրիմ» տէտի. անճագ մուսիւ Ղազարեան Մարգար նամընը իշիթտիյինտէ պիրտէն պիրէ սարսըլտը իտէտէ քէնտինի թօբլայարագ «Տէմէք օլուր քի պու մուշկիւլ տախի հալլ օլուզ պիթտի, իմտի սէօզ վէրէլտինիզ տէյէճէյիմ» տէյինձէ մէրդումըն տախի «բէք

ալա » տէյէրէք Ֆէրտապը կինճէ պալօյա կիթմէյէ գա-
րար վէրտիլէր, վէ միսաֆիրլէր տախի մահալլի մէզքիւր-
տէն մուֆարէգաթ էտուպ անճագ կէճ վագըթ օթէլէ
ավտէթ իթտիլէր ։

Էրթէսի կիւնիւն սապահը Վահան, Սուրբ Փրկիչ խասթախանէսինտէ խասթա հալտէ եաթմագտա օլան սարհօշ գասապըն էօլիւմ հալաթինտէ օլտուղունըն խապէրինի ալըպ Վիրգինէյէ պիլտիրմիշ իտի, մէրգումէ զաթէն Ըստամպօլա կէլէլիտէն պէրու պէտէրինի էլան կէօրէմէմիշ, վէ մէրգում Գասպար հէր նէ գատար պէտէր իսմինէ չայէսթէ պիր ատէմ տէյիլ իտի իսէ տէ պու ճիւմլէ Վիրգինէ էվլատլըգ վազիֆէսինի իճրա իթմէք իսթէյուպ, պիր տէֆա օլսուն պապասընը կէօրէպիլմէք արզուսըյըլա տուզան օլմագտա իտի քի. պու խապէրի տույար տույմազ. զէվճի Հանըրի իլէ Վահանը տախի պէրապէր ալարագ Փրկիչէ կիտուպ պապասընըն եաթմագտա օլտուղու տայիրէյէ կիրէրէք Գասպարը հէման ճան չէքիշմէք իւզրէ պուլտու, ֆիլ վագը Գասպար իքի կիւնտէն պէրու քիմսէյի թանըմամագտա իտի իսէ տէ հիւքմէթտէն օլարագ քէրիմէսինին պաշը ուճունտա պուլունտուղունու հըսսի թապի իլէ անլայուպ նագէհան կէօզլէրինի աչտը, վէ զըզընը թանըյարագ « Ահ գըզըմ Վիրգինէմ պէտէրինին հալինի կէօրիւյօրմուսուն . . . ահ Վիրգինէմ սանա իթմիշ օլտուղում խայընլըգը աֆ էյլէ » տէյինճէ, « Վիրգինէ մէրգումըն պօյնունա սարըլուպ, « Հայըր պապաճըղըմ հայըր սէն պանա խայընլըգ իթմէյուպ պիլ աքիս էյլէք իթմիշ օլտուն » տէտի իսէ տէ, Գասպար մէրգումէսին տէտիյի սէօզլէրի իշիտէմէյուպ քէնտի սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք « Ահ գըզըմ պիչարէ վալիտէնէ էթտիյիմ խայընլըգըն ճէզասընը գաթ գաթ չէքտիմ, վէ սէն տախի իթթէմէյէրէք պէնիմ պու հալիմի

կեօրիւպ վայխտէնին խնթիգամինը ալմըշ օլտուն , լաքին օղլում'նէրէտէ ... Տըրդատըմ'նէ օլսու , էյ վահ մէր-դումը կեօրմէտէն էօլէճէյիմ» տիմէքլէ միւէպպէտէն կեօզլէրինի գարատը ։

Միլ ֆադը Գասպար Վիրքինէնին էվլէնտիյինի վէ սաա-տէթը հալինի անլամայա միւքթէտիր օլամատարագ , վէ Տըրդատ'նամ էվլատընը տախի կեօրէմէյէրէք էօլմիւշ , վէ պու սուրէթլէ զէվճէսինէ իթմիշ օլտուղու խայընլըղըն ճէզասընը չէքմիշ իտի ։

Վիրքինէ մուգատտէմա ամուճասը խայըն Մէլգոնըն վէֆաթը հէնկեամընտա իթմիշ օլտուղու կիպի բէտէրի-նին ճէսէտի պաշը ուճունտա տիզ չէօքիւպ աղլատարագ մէրդումին կիւնահլարընըն աֆֆը խուսուսընտա ճէնապը Հագգա տուա , վէ խաթիրահէթը րուհը իչիւն մէզքիւր մուգատտէս մահալտէ պուլունան պիչարէկեանէ միւքէմ-մէլ պիր զիեաֆէթ քէշիտէ օլունմասընը էմր իթմէքլէ մահզունու միւքէտտէր զէվճի Համրի վէ Վահան իլէ պէ-րապէր Գալըգլը գապըրիսթանընտա բէտէրինին նաշընը տէֆն իթտիրտիքտէն սօնրա աղշամ իւսթիւ օթէլէ ավ-տէթ իթտիլէր , վէ մէրգումէ հէր նէ գատար օլ կիւն մահզունէ իտի իսէտէ զէվճէսի իլէ Վահանըն իպրամընտա տայանամայարագ չարնաչար Թօալէթ օտասընա կիրուպ էն աղըր էլպիսէսինի կիյինտի վէ էն պահատար միւճէ-վհէրաթընը Թագընուպ պալօյա կէլէճէք օլան զէվաթը խաթիրդպալ իթմէյէ հազըրլանտը ։

Էյտամը մէզքիւրէ գարնավալ մէվսիմի , վէ հավալար տախի ղայէթ միւսաիտ օլմաղըլա հէր սէնէ տէէթտէն օլ-տուղու կիպի Պէյօղլունուն պէօյիւք ճատտէսի օմուզ օ-մուզու սէօքմէզ պիր գալապալըգ , վէ արգա սօգագլար-տա տախի էշքեալը աճիպէ իլէ Թօհաֆ Թօհաֆ մասքէլի վէ մասքէսիզ մասխարալէր չալկը վէ կէօնա կէօն աահէնկ-

լէր իլէ կիւնտիւզ ագշամագատար ՝ վէ կինճէլէրի տախի սապահա տէկին կէզմէքտէ, վէ սայէյի Շահանէտէ հէր քէս համտիննէ մէզաքը մէշրէպինի իճրա իթմէքտէ օլ-տուղու միսիլլու, Վահանըն Թէրթիպ իթմիշ օլտուղու պա-լօ տախի գարնավալըն սօն հաֆթասը խանի (անճագ պըրսակ) տէնիլէն բազարըն ճումա իրթէսի ագշամընտա Թէսատիւֆ իթմիշ օլուպ, մումաիլէյհ իքի կիւն էվէլ պա-լօնըն միւքէմմէլ վէ միւթանթան սուրէթտէ իճրասը խու-սուսընտա մէսարիֆաթը քիւլլիյէ իլէ հէր պիր լէվազըմա-թը Թէհիյէ իթտիրմիշ իտի, չէօյլէքի իգամէթ իթտիքլէ-րի (Օթէլ Լանկլըթէրին) խանի Միսիրի Լօգանթասընըն վասի սալօնը հաւատու հիսապէ կէլմէզ մումլար իլէ Թէն-վիր գըլընմըշ, վէ չար Թարաֆը տախի լիմօն աղաճլարը վէ րէնկէարէնկ չիչէքլէր իլէ տօնաթըլմըշ օլուպ, գարու-նըն սաղ Թարաֆընտա իշրէթ պիւֆէսի վէ սօլունտա տա-խի մուզիքաճըլարըն օթուրաճագ մահալլէրի Թէֆրիգ գըլընմըշ օլմագըլա, սալօնըն Թա ճէպհէսինտէ ղայէթ քէ-պիր Ինկիլիզ վէ Օսմանլը պայրագլարը քիւշատէ օլուն-մուշ իտի, վէլ հասըլ մահալլի մէզքիւրըն մէֆրուշաթու Թէզյինաթը Թարիֆտէն միւսթաղնի պիր հալտէ իտի ։

Գատէլ Թաամ միսաֆիրլէր կէլմէյէ պաշլայուպ, վէ սաաթ կինճէնին իւչիւ սուլարընտա Տէրպանեան իլէ ժա-նըն տիւյիւնճիլէրի վէ մատմազէլ Ջապէլ տախի Թէլլի բուլ-լը կէլինլիք էսվապը լապիսէ օլտուղու հալտէ միւթէատ-տիտ արապալար վէ սէտեալէր իլէ մահալլի մէզքիւրէ վա-սըլ օլունճա, պանտա մուզիգա տախի ահէնկէ պաշլատը, վէ էվէլա նէրտիւպանըն իքի ճիհէթինտէ ղայէթ Թէմիզ կիյինմիշ էլլէրինտէ պէյազ էլտիվէնլէր վէ պօյունլարըն-տա պէեազ պօյունպաղլարը պաղլը (կարսօնլար) պաշլա-րը աչըգ օլտուղու հալտէ սաֆ պէսթէյի Թաազիմու Թէք-րիմ օլմագըլա մէրգումանը գարշըլատըգլարը կիպի նէր-

տիւպանըն պաշընտա Հանըրի իլէ Ժօրժ (Վահան) վէ սալօնտա տախի միւսիւ Ղազարեան իլէ մատամ Հանըրի եանի Վիրքինէ կէլին իլէ կիւվէյիյի վէրէֆագաթլարընտա պուլունան միսաֆիրլէրի իսթիգպալ իթտիլէր, վէ ատէթտէն օլտուղու հալտէ խաթըր սուալինտէն սօնրա եինէ սազու սէօզէ միւպաշիրէթ օլունտու ։

Ժան իլէ կէլին միսաֆիրլէրին իչինտէ վալիտէսի Էլիզա տախի պուլունմագտա իտի, անճագ պապալըղը Մարգար աղա ալիլ վուճուտ օլտուղունտան պալօյա կէլէմէտիյի կիպի, մատամ Տէրպանեան տախի տիւյիւն խանէսինի եալընըզ պըրագմամագ, վէ իրթէսի բազար կիճէսի վուգու պուլաճագ օլան ճէմիյէթ իչիւն էվճէ լուզումը կէօրիւլէն չէյլէրի Նըզամա գօյմագ միւլահազասի իլէ խահնախանէ էվինտէ գալմըշ իտի, վէ չու տախի խաֆի օլմայաքի, Ժան խանէսինտէն չըգտըղընտան պիր չարեէք սօնրա Զօհրի խանէյի մէզքիւրէ կէլէրէք էնտարէլի պէսլէմէ իլէ մալիւմիւմիզ օլան գօճա գարըյը ալըպ տըշարըյա չըգտը, վէ Նէնէի գարուտան Սուլթան Պայազըտա գատար եիւրիւյէրէք մահալլի մէզքիւրտէ պիր արապաճըյա «Զարըգ պիղի Պէյ օղլունա կէօթիւրմէլիսին գաչ ղուրուշ իսթէրսէն վիրէճէյիմ» տէմիշ, վէ արապա տախի սիւրաթլէ եօլա չըգմըշ իտի։

Միսաֆիրլէրին պալօեա վիրուտլէրինտէն եարըմ սաաթ սօնրա խատէմէլէրին էն գըտէմլիսի սալօնա կիրուպ Սէրմէտ պէյ էֆէնտինին թէշրիֆինի, վէ մումաիլէյհին տըգասընտան իւչ նէֆէր աղըր միսաֆիրլէր տահա կէլմիշ օլտուգլարընը հազըրունա թէպշիր իտինճէ, եինէ պէր մէնվալը մուհարրէր մէրգումուն տախի թաազիմ իլէ գապուլ օլունտուլար, Սէրմէտ պէյատէն սօնրա կէլէն միսաֆիրլէր, թէպտիլի հալու գըեաֆէթ իթմիշ օլտուգլարը հալտէ, եիւզ պաշը Տիլավէր իլէ Մուհիպ պէյ վէ Նէջտ-

լի խաիլէր , մէրգումանըն սալօնա մուվաֆըլէթլէրինտէն սօնրա հէման բաքըա պաշլանըլըրսա քէմալի կէրմի իլէ տէվամ օլունմագտա իտի ։

Սա՛աթ կիճէնին եէտիսինտէ պալօտա պուլունանլար պիր նէշէյի կէրմա կէրմի իլէ շամբանեա շիշէլէրինի պօշալթմագտա վէ պիր եանտան տախի բագս իթմէքտէլէր իտի , Նակեահան էշքեալը աճիպէ վէ գատըն իլէ էրքէք գըյաֆէթլէրի կիյինմիշ պիր սիւրիւ մասխարալէր սալօնա տօղրու եիւրիւյիւշ իթտիլէր , վէ հազըրունըն մէրգումանըն պէօյլէ խուսուսի պիր պալօեա սիւրպայ կէլմէլէրինէ թաաճիւպ վէ բըզհանը հիտաէթ իթտիլէր իսէտէ , Սըր ծօրծ մէրգումուն մասխարալէրին եապանճը օլմատըգլարընը պէ յան իթմէքլէ մէճլիսէ տախիլ իթտի , վէ անլէր տախի կէրէք էյշու իշրէթէ վէ կէրէք բաքըա իշթիրագ իթտիլէր , ֆագաթ պու արա էլիզանըն պիր թագրիպ ծանըն եանընա եագլաշըրագ գուլագընտան պիր չէյ ֆըսըլտատըըշ օլտուղունու , վէ ծանըն տախի պէնզինին սօլտուղունու Վահան չագըրըշ օլմադըղը միւսիւ Ղազարեանէ տախի պիր իշարէթ իլէ անլաթտը , վէ մէրգում տախի Էլիզայը տիգգաթ իլէ տիւզէրէք Թիթրէմէյէ պաշլատը , վագտա Էլիզա միւսիւ Ղազարեանը կէօրիւր կէօրմէզ Թանըմըշ , վէ պու վէխիմ թէսատիւֆի օղլունա խապէր վիրմէքլիյի քեարը ագըլ տատտ իթմիշ իտի ։

Պիր մըգտար տահա զէֆգու սէֆայէ տէվամ իտիլտիքտէն սօնրա , ծօրծ (Վահան) հուզզարըն աշգընա շարապ թէքլիֆ իտինճէ , Թայլէյի մուզիգա սիւքիւթ իթմիշ , վէ րաքս տախի մուվագգաթէն թաթիլ օլունմուշ իտի , ծօրֆ գատէհի էլինէ ալարագ էվէլա Սէրմէա պէյ իլէ միւսիւ Տէրպանեանէ խիթապէն « Շէրէֆինիզէ էֆէնտիլէր » տէյէրէք նուշ իտուպ , վէ պատէհու « Պու տախի կէլինիմիզին աշգընա տիմէքլէ չէրապը իչտի , հա-

զրկուած պաշխի մէրդումա իխթիյալ իթթիֆաքէն սոնրա ճիւմ-լէսի հէպ ավազ «Կիւլէ յիմիզին աշգընա տաթլը իչէլիմ» տէյուպ գատէհլէրինի էլլէրինէ ալտըլար, վէ «Թօգա Թօգա խանէլիմ» տէյու գատէհլէրի պիրպիրլէրինէ չարփ-տըրդըլարընտա, ժան տաթլը քէնտի գատէհինի ժօրժըն գա-տէհինէ տօգունտուրաճագ իքէն, մէրդում էլինի չէքիւպ, հազըրունա ճէվապէն «Էյի ամմա էֆէնտիլէր էվէլա կիւվէյի էֆէնտի սիզէ Թագտիմ օլունմալը, եանի մուսա-հիպէյհին ատալէթը զամթլըշլարընէ, վէ մալիք օլտուղու խա-սայիսի մէմնունիէթինի տայըր պիր նուԹգ իյրատ օլունմա-սը էլզէմտիր, պէնտէնիզ պիր իքթիխար պու մէմուրիյէ-թի տէրուհտէ իտէրիտէմտէ, էվէլա հէտիյէմի կէլինիմիզ ճէնապլէրինէ Թագտիմ, վէ իյրատը նուԹգ իթտիքտէն սօնրա կիւվէյիմիզ մուսիւ Ժան իլէ զայէթ նէշէլի վէ տա-հա տօղրուսու զայէթ չիտէթլի պիր Թօգա իտէճէյիմիզի, գատէհլէրիմիզին մուտատէմէսինտէն գըրըլըճըլար զուհր իտէճէք տիր զան իտէրիմ» տէյէրէք մուգատտէմէ Տէր-պանեանըն դասատընտան Նիգօլինին աշըրմըշ օլտուղու պըրլանթա եիւզիւյի զայէթ մուտէնա վէ ալթունտան մա-մուլ պիր գութու տէրունինտէն մահֆուզ պուլունտուղու հալտէ սաղըրտ չօրպաճըյը մուսիւ Տէրպանեանէ Թագ-տիմ իտուպ «Պու եիւզիւյիւն պէնճէ գիյմէթի իլէ է-հէմմիյէթի օլմաղըլա մահզա քէրիմէ հանըմէֆէնտիյէ լայըգ կէօրտիւմ, իմտի լուԹֆէն մասումաղէլ Թարաֆընտան գա-պուլ իթմէնիզի րիճա իտէրիմ» տէտի։

Մուսիւ Տէրպանեան, կէրէք ժան վէ կէրէք հազըրուն-տան պաղըրլարը կիւպի Սըր ժօրժըն տալա Թիւրքճէ պիլ-մէտիյի հալտէ պէօյլէ պիրտէն պիրէ լիսանը մէզքիւրի զայէթ ֆասիհ Թէլաֆֆուզ իթմէսինէ վէ տէտիյի սէօզ-լէր իլէ մուճէրրէտա պիր չէյ անլաթմադ էֆքեարըննա օլ-տուղունա ֆազլա խայլի Թաաճիւպ իտէրէք մաքեարտէ-

րի դիր հալինէ «Թէշէքքիւր իտէրիմ» տիմէքլէ Եիւզիւյի ալտը, վէ մանճֆազանըն գաբաղըն աչարագ. քէնտինին մուգատտէմա չալտըրմըշ օլտուղու Եիւզիւյի կեօրիւնճէ Թա՛աճիւպինի զարթ իտէմէյուպ քէնտու քէնտույէ «Նա·բասլղի նէ աղըէպ իշտիր պու» տէտի, վէ հէման ժանա կէօսթէրէրէք «ժան չունա պագ. չալտըրտըղըմըզ Եիւզիւք պու տէյի՞մի» տէտի։

ժան մէզքիւր Եիւզիւյի կեօրէրէք չօրպաճըպըն օն գաթ զիեատէ տիւչարը էնտիշէ օլուպ Թիթրէմէյէ պաշլատը, վէ խէյէճանըը պէր սէսա իլէ «Էվէթ օ տըր» տէյէ-տէմէզ, Եիւզիւ մասքէլի մասխարալէրտէն պիրի պաղթէ-թէն իլէրլէյուպ ժանըն եանընա կէլտի, վէ մէրգումըն մուգատտէմա Մանեօյա վէրտիյի, վէ մուախխարէն Հըռ-իբսիմէյէ սէօզ պազը տէյու կէթիրմիշ օլտուղու Մէտալ-եօնը ժանա Թագտիմ իտէրէք «Էհ միւսիւ ժան պու մէ-տալեօն տախի կէլին հանըմա պէնիմ հէտիյէմ օլսուն, պունուտա Վահան չալմըշ տէյիլտիրա իմտի քէնտի մա-լինիզ կիպի գապուլ իտէպիլիրսինիզ» տէտի։

ժան արգա արգայա վուգու պուլան պու մէմուլին ղայրի հալլէրէ հիչ պիր մանա վիրմէյուպ չաշըրմըշ գալ-մըշ իտի, ժօրժ (Վահան) մէրգումըն պու ըզթըրապըն կեօրէրէք Տէրպանեանէ խիթապէն «Լաքին էֆէնտիլէր նէ՞ վար նէ՞ օլտունուզ «տէյինճէ, Տէրպանեան» տօղ-րուսու բէք աղըէպ պիր հալ տըր պու, սիզէ հէքեայէսի-նի իլթիմիշ օլտուղում կիպի պու Եիւզիւյի Վահան գատ-տմիշան . . ։

Վահան հիտէլթինտէն պաշտան այաղա գատար Թիթ-րէյէրէք, մէրգումըն սէօզինիւ գաթ պիր լէ քէնտի տէվամ իտսուպ . . ։

— Զալմըշ տըր տէյէճէքսին տէյի՞մի, լաքին պու Մէ-տալեօն նէյա տէրսին, տէտի։

— Ա՛նը պիլմէյօրում, լաքին եէմին իտէրիմքի պու եիւզիւյի Վահան չալմըշ իտի, (ժանա խիթապէն)՝ տէյի՞մի ժան սէօյլէսէնէ, չալտըրտըղըմըզ եիւզիւք պու տէյիլմի տիր ։

— Էվէ՛թ պու . . . օ եիւզիւք տիր քի . . ։

Վահան մէրգումա մէյտան վիրմէքսիզին « Էվէթ պու օ եիւզիւք տիր, պէն տախի շահատէթ իտէրիմ, ֆագա՛թ Վահան չալմըշ օլմայուպ իլլա սէն, անլատընմը աչա՞, սէն քէնտին Նիգօլինին վասէթասըյլա գասատա պուլունան ալթունլար իլէ չալտըն » տէյինճէ, ժան աթէշ կիպի գըզարարագ « Նէ՞ տէյօրսուն միւսիւ սայըգլայօրմու՞սըն եօխսա սարխօշմը օլտուն » տէտի ։

— Հա՛յըր ալչագ մէլուն հա՛յըր ճիտտի սէօյլէյօրումքի, սէն միալի պուլունմազ ալչագ վէ խայըն չարգընըն պիրիսին . . ։

Ժան մէրգումըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտէր կիպի պիր հարաքէթ իպրազ իտէրէք « Լաքին սէն քիմ օլույօրսունքի պանա . . ։ »

— (Վահան մէրգումըն սէօզիւնիւ քէսէրէք) ա՛ պէնիմ քի՞մ օլտուղումու պիլմէք մի իսթէրսին . . ։

Բէք ալա, կէրէք, պէնիմ քիմ օլտուղում վէ կէրէք սէնին նէ մէրթէպէ խայըն պիր ճանի օլտուղուն շիմտի անլաշըլաճագ տըր, տէյէրէք, ղայէթ ուսթալըգլա Հինտ մէմալիքինտէ եաբտըրըլպըտա եիւզիւնէ կէչիրմիշ օլտուղու տէրիյի պէյազ սագալըյըլա օըյըրըպ աթարը, վէ քէնտի էսկի հալու հիյէթի եանի Վահան օլտուղու ղահիրէ չըգընճա, ժան աքէթա եէտի պաշըը պիր էժտէր կէօրմիւշ կիպի տէհշէթինտէն կէրի կէրի կիթմէյէ պաշլատը, վէ միւսիւ Տէրպանեան տախի սօն տէրէճէ հայրէթ իլէ « Իլահի նէ կէօրմէքտէյիմ . . . Վահան տըր Վահան տըր » տէտի, վէ այագտա տուրաճագ մէճալի գալմայուպ սանտալյէնին իւզէրինէ եըգըլը գալտըղը հի-

ղի , Զապէլ տախի օլտուղու եէրտէ պայըլմըշ իտի ։
Վահան տէրագաղ միւսիւ Տէրպանեանըն եանընա վա-
րուպ էլինի բուս իտէրէք « Էվէթ վէլինիյմէթիմ էվէթ
պէնտէնիզիմ, Վահանըմ, էվլատընըզըմ, լաքին թէէսսիւֆ
իտէրիմ քի էլինիզտէ պէօյլիւմիւշ օլան պէնիմ կիպի սուչ-
սուզ պիր ատէմի լայըգըյըլա թահգըր իթմէտէն , ֆա-
միլեանըզըն նամուսընը բայիմալ իտէն պէօյլէ պիր խայի-
սին սէօզլէրինէ չօճուգ կիպի գաբըլարագ դէնի օլ տէ-
րէճէ թազըիգ իթտինիզ քի նիհայէթ հէր պիր հագարա-
թը կէօզիւմէ ալարագ , վէ ճանտէն ազիզ սէվտիյիմ նը-
շանլըմը , պիրատէրիմ մէգտամընտա օլան ահպապըմը վէ
խիւլասայի քէլամ պէնտէն պաշգա եարու մուինի օլմա-
յան իհթիեար վէ ալիլէ վալիտէճիյիմի պիլէ եիւզ իւսթիւ
պըրագըրագ ֆիրար իթմէյէ մէճպուր օլտում , ֆագաթ
ճէնապը Հագգըն էմրը իլահիսի իլէ պու ֆիրար հագգը-
մա օլ տէրէճէ խայըրլը օլտու քի , պու կիւնքի կիւն հատ-
տու հիսապա կէլմէզ պիր սէրվէթէ մալիք պուլունմագ-
տայըմ , վէ իշթէ պու սէրվէթին սայէսինտէ կիւվէյի ին-
թիխապ իթտիյինիզ մէլունըն նէ մուզիր պիր ճանվէր օլ-
տուղունը զահիրէ չըգարմագլա , պիչարէ քէրիմէնիզի պու
տէհշէթլիւ եըլանըն զէհիրլի աղուշինտէն խէլաս իթմէյէ
մուվաֆֆագ օլտուղում իչիւն ճէնապը Հագգա թէշէք-
քիւր իտէրիմ « Տէտի , վէ հազըրունա խիթապէն » իշթէ
էֆէնտիլէր պիրազ էվէլ վատ իթտիյիմ նուսթգը սէօյլէ-
տիմ « Տէյինճէ , ժան եիւզիւնտէ րէնկ գալմամըշ օլտու-
ղու հալտէ բէրբէլէյէրէք » լաքին տէտիքլէրինին իսպա-
թընա գատիրմիսին « Տէտիյի կիպի , միւսիւ Տէրպանեան
ժանըն պու սէօզիւնտէն նէֆէս ալարագ » էվէթ իսպաթ
իթմէլիսին « Տէր տէմէզ , Վահան թաաճիւպ իլէ չօրպա-
ճընըն եիւզիւնէ պագարագ » տէմէք քի էլան սէօզլէ-
րիմէ ինանմայըրըզ իսպաթ իսթէյօրսունուզ էօյլէ՞մի , բէք

ալա ինանմաք գօլայ շէյ օլամազ ? մէյէրքէ պիր իշէ մասքէլէ մասխարալարը կէօսթէրմինճէ , մէրգումուն թար-ֆէթիլլայինտէ պիր զէնպէրէք եայընտան թահրիր օլուր կիպի մասքէլէրինի սըյըրըպ ճումլէսի պիրտէն եանի , Հը-ռիբսիմէ , Մարիօ , Մանեօ , էնգարէլլի պէպլէմէ իլէ բէ-ֆիգէսի իհթիյարճա գատըն , սապըգ եազմաճը վէ Սիվ-րիգօզըն սուտ աննէսի Ջօհի , Միվրիգօզ, Նիգօլի, Խըրվաթ, եուզ պաշը Տիլավէր , վէ Մուհիպ պէյ , կէլիպ ժանըն էթրաֆընը իհաթա իթտիքլէրինտէ , Վահան աէֆա քէ-լամէ աղազ իտէրէք « Իշթէ այշագ ճանվէր պու զէվա-թըն էքսէրիսի տախի պէնիմ կիպի հըրսըզ թամաըրըն վէ չէհվէթը հայվանիյէնին գուրպանըլէրը տըրլէր , էվէթ պունլար մահզա տէտիքլէրիմի պիրէր պիրէր խըզաթ է-տէճէքլէր տիր » տէտիքտէն սօնրա , եինէ միւսիւ տէք-պանեանէ խիթապէն , « Պունլարտան մաադա մահքիւմիյէ-թիմի հիւքմ իտէն հէյէթին ըյյասէթի թարաֆընտան կիւվէյինիզ հագգընտա վէրիլմիշ օլտուղու գարարը վէ շու քեաղըտը տախի այրըճա օգույապիլիրսինիզ » տէ-մէքլէ Ինկիլթէրրա սէֆարէթինէ կէօնտէրիլմիշ օլան մազ-պաթանըն պիր սուրէթինի վէ էնգարէլլի պէսլէմէ իլէ բէ-ֆիգէսի գօճա գարըսընըն իմզալէրը իլէ մուսմըխ մալիւմիւ-միզ օլան քեաղըտը տախի չօրպաճըպաշը թաղտիմ իթտի ։

Տէրպանեան այրը այրը քեաղըտլարը ալըր վէ իւս-թիւնտէքի օգունարագ տէրան կիւվէյիսինին եանը ժա-նըն Վահան իլէ Հըռիփսիմէնին ալէյհլէրինտէ եազմըշ օլ-տուղու խայընլըգլարա , վէ մէրգումըն քէնտի զէվճէսի օլաճագ մէլունէ իլէ օլան մինասիպէթը նալայըգէսինտէն պաշգա , պիր քաչ թանէ տահա մէթրէսի պուլունտու-ղունու , վէ հաթթա պիր հարամզատէ էվլատը տախի օլ-տուղունու վէ մէրգումը թօբալ էպէնին վասեթասըյլա պօղմադ իսթէտիյինի , վէլ հասըլ հէքեայէմիզի օգուեան-

լորա մալիւմ օլան պիր ճիւմլէ ահվալէ վագըֆ օլտուղ-տա, հալտէն գալէ վէ գալտէն հալէ կէլէրէք նէ կապա-ճաղընը վէ նէ տէյէճէ յինի շաշըրտը, վէ հէման ադը-նա խըրգըֆէթ կէլմիշ կիպի Վահանըն գուճաղընա աթըլ-ըրպ «Ա՛հ Վահան էվլատըմ աֆֆ էյլէ պանա» տէմէքտէ իտի ։

Ժան մալիք օլտուղու սօուգ գանլըլըղը, վէ տահա տօղրուսու խուզուզիյէթինէ նիսպէթէն պիր աթա պայըլ-մադ մէրքէզինէ կէլմիշ իտի իսէ, խինէ քէնտինի թօբ-լայուպ, վէ ֆիրարտան պաշգա սէլամէթի գալմամըշ օլ-տուղունու քէշֆ իտէրէք գարուսյա տօղրու իլէրլէտի, ֆագաթ միւսիւ Ղազարեան կէօզլէրի ինթիգամ գը-ղըլճըմլարը սաչմագտա օլտուղու հալտէ մէրգումին գարշուսընտա տիքիլէրէք, «Տօ՛ւր աշշագ տուր նազիլէ գաչմայա մէրամ իթմէ զիրա միւմքին տէյիլ տիր, վա-խտէն օլաճագ մէլունէ տախի պիրագ էվէլ պէնի թէսլը-մագլա գաչմագ իսթէտի իսէտէ միւվաֆֆագ օլամատը, զիրա գարուճուլարա քիմսէյի տըշարը պըրագմամագ ի-չիւն թէնպիհ օլունմուշ տըր » տէտի, վէ ֆիլ վագի էկիւ-պաշը Տիլավէր Էֆիզայը սուրիւքլէյէրէք սալօնա կէթիր-միշ իտի, վէ միւսիւ Ղազարեան թիթրէյէրէք սէօզինէ տէվամ իտտուպ. Ժանա «Էվէթ պէնիմ տախի տօլայը-տան սէնինլէ պիր հէսապըմ վար. չիւնքի սէն բէտպախթ շու խաղլիսէ իլէ պիլ իշլէրագ էօլտիւրմիւշ օլան Մար-գար նամ նամուսսուզ ատէմին օղուլլուղու, վէ պու զի-նաքեար ճանիյէ գարընըն նամէշրու էվլատլարըն, պապասըն օլաճագ օլ խայըն հէրիֆ իլէ օղրաշմայաճաղըմ. չիւնքի աթիլ Ալլահ մէրգումը էլտէն այաղտան քէօթիւրիւմ իտէ-րէք պէլասընը վէրտիքտէն մատէ, սէնին կիպի պիր ճան-վէրէ հիչ օլմազսա իսմէն օլսուն պապա, վէ շու Ալլահըն պէլասը օլան նամուսուզ գարըյա գօճա տինմէքլէ ճէ-

դասընը չէքմէքտէ տիր « Իմտի սէնին կիպի մուդիրը պիր ճանվէրին վիճուտինի տիւննա եիւզինտէն գալտըրմագ այնի սէվապ սայըլաճաղընտան, պու խըզմէթի պիզզաթ քէնտիմ տէրիւհտէ իտէճէյիմ տիր » տէտի ։

Միւսիւ Տէրզանեան ժանըն նէտէրէճէլէրտէ պիր խա-պիս օլտուղունու անլատըզը միսիլլու մէրգումըն պիր մէ-լէտիզինա օլմասընա տախի չիւպհէսի գալմայըպ, տա-թա պիր զէհիրլի եըլան տըր կիպի մումաիլէյհտէն իգ-րահ իթմէքտէ իտի, ժան իսէ միւսիւ Ղազարեանըն թէհ-տիտլէրինի իշիտինճէ, տուն մէշրէպ վէ ճէնապըզ ատէմ-լէրէ այըտ օլան ալչագլըղը էլէ ալարագ կէահ Տէրզան-եանըն վէ կէահ Սէրմէտ պէյին այագլարընա գաքա-նըպ քէնտիսի իչիւն չէֆաաթ իթմէլէրինի րէճա իտէր, վէ աղլայարագ Վահան իլէ միւսիւ Ղազարեանէ « Աման Ալլահ աշգընա օլսուն սուչումը աֆֆ էյլէյին, ճանըմա գըյմայըն տէր » վէ գօրգուտտունտան թիթրէր իտի,

Վահան կիպի իւլիւվվի ճէնապ վէ մէրհամէթլի պիր ատէմին, վէ Հըրիսթոսիմէ միսիլլու չէֆգաթլը գալպլըյէյէ մալիքէ պիր պագիրէնին, թիւշմէնլէրի օլան ժանըն չու-հալի եէս իշթիմալինի կէօրիւպտէ աճըմամագ վէ մէրհա-մէթ իթմէմէք գապիլ օլամայաճաղը աշիքեար իտի, վէ ֆիլ ֆագը Հըրիսթոսիմէ, ըզգըրաթընտան նաշի կէօզլէրի տօլմուշ օլան Վահանա պիր աթֆը նիկեահ իտինճէ (գալպտէն գալպէ եօլ վար) տէտիքլէրի կիպի Վահան մու-մաիլէյհանըն նէ տէմէք իսթէտիյինի անլայըպ, միւսիւ Ղազարեանէ « Քէրէմ պույուրուպ աղըճըգ պէնտէնիզի տինլէմէնիզի րէճա իտէրիմ » տիմէքլէ չու վէչհիլէ քէլա-մէ աղազ իթտի, վէ ժանը իյմա իտէրէք « Պու ալչագ ատէմ պէնտէն զէրրէ գատար պիր քէօթիւլիւք կէօրմէ-տիյի, վէ պէնիմ քէնտիսինի գարընտաշ կիպի սէվէր օլ-տուղումու պիլտիյի հալտէ, եօլիւմիւմէ գաստ իտէրճէ-

օրնէ ալէյհիմտէ կեզտոյի իշխան էն շիտէթլի ճեզալէրէ մուսթահագ իտէտէ, ֆագաթ մատէմքի մերդումըն պա-նա իթամը տիւշմէնլէյի սայէսինտէ օլդըն կիպի ալիճէ-նապ տօստլարըն մուհապէթինէ նայիլ օլտում, վէ մա-տէմքի էլէտէյմ մալիք օլտուղում սէրվէթ ու սամանէթ մէր-դումըն պանա իթմիշ օլտուղու խըյանէթտէն թէվէլլիւտ իթտի, տէմէք օլուրքի պու իշտէ միւճէրրէտ հագգու-ատալէթի պու սուրէթլէ զահիրէ չըգարան ճէնապը Հագ-գըն պիր հիքմէթը ըլահիյէսի մէվճուտ տըր, իմտի պէն-տէնիզ տախի պու խայըրնը ճէնապը վաճիպ էլ վուճուտ հազրէթլէրինին ատալէթինէ իհալէ իտէրիմ» տէտի ; վէ տէտիկի սէօզլէրտէն քէնտու կիպի միւթէեսսիր օլան հա-զըրունէ խիթապէն «էֆէնտիլէր (ժանը կէօսթէրէրէք) պու խապիս իշխան, մէկէր պիզիմ իլէրուտէ սաատէթը հա-լըմըզը կէօրմէք կիպի աղըր պիր ճէզա օլամըլը՞մը » տէտիքտէն սօնրա, ժանըա «Էվէթ ալչագ, նամուսումը քայիմալ իտուպտէ մանէվի սուրէթտէ էօլտիւրմէք իսթէ-տիյին գաքու եօլտաշլըրըն շու սա՛աթէթը հալի ամնա միւ-էպպէտէն պիր ճէզա օլսուն, իմտի արթըգ տէֆ օլ պու-րատան» տէ յինճէ, ժան մէրդումըն պու միւսաատէսին-տէն պիլ իսթիֆատէ այագլարը տօլաշարագ սալօնտան տըշարը չըգար վէ հազըրունտան պազըլարը մէրդումըն խուզուլունէ թիւքիւրմէքլէ թահգիր իթտիլէր իսէ տէ, ժան պու կիպի հագարաթլէրէ էհէմմիյէթ վիրմէյուպ, վէ պու գատարճըգ իլէ գուրթուլտուղունա սէվինէրէք կիթտիյի կիպի վալիտէսի Էլիզա տախի հէման մէրդումըն արգա-սընտըն օթէլտէն չըգուպ կիթտի ։

Գալատէ իշար գըլընան վագաանըն պիտայէթինտէն նիհայէթինէ գատար մահալլի. մէզքիւրտէ հիւքմ իթմիշ օ-լան Թէնեսսիւրի թարիֆ իտէպիլմէ յէ միւգթետիր օլամա-տըղըմըզը պատէլ իյթիրաֆ անճագ պազը մէվատտը մա-

Հիմնենին մխիթարեանքէն պէտանդնը լադդագեանէն տաար խաւէ-
րիզ, չէպլէքի տը հաֆթանըն բէնչչէմպին տապանաւը եանի
(Վարդանեանց եօրթուաը կինեի, Վահան Հըռիսիմէ իլէ, մէ
միւսիւ Ղազարեան տախի մատմազէլ Զապէլ իլէ, Տ. Մ.
Նամ բարագըն վասէթաւըյըլա Նիքեան օլտուգլարը կի-
պի, Նիգօլի տախի Մարիգօ իլէ ըէամէն պաղար իղտիվաճ
իթմիշ իտի, մէ պիր քաչ կիւնտէն Իզմիրտէ պըլունտու-
ղըմըզ միւտտէթ տախի Սէրմէա Պէյին տամէթի միւճիւ-
պինճէ քէրիմէսի ճէմիլէ իլէ պէրապէր Ըստամպօլա կէլ-
միշ օլուպ, Սէրմէա պէյին եալըրըզտա միւթէանթան սու-
քէթտէ տիւյիւն թաթպըլարըտ Նիքեանըլարը տըյըլըմիշ մէ
մէզքիւր ճէմիյէթտէ, Վահան իլէ պէրապէր Մուհիպ պէյ
իլէ միւսաւիպէթը տօստանէլէրի պուլունան ըէփաթըն էք-
սէրիսի հազըր պուլունմուշլար իտի, մէ Մուհիպ պէյ
աքթըր եւէզ պաշը ախլավէրի տօնաղընտա ալըրտօտարատ
պէքպաթէրի մադամընտա սէվիպ խաթըրընա րայէթ իթ-
մէքտէ իտի ։

Ժանըն պապալըզը Մարտար աղա պու աէհշէթիւ հալ-
լէրի տույանճա ֆիւճճէթէն վէֆաթ իտուպ իշբիւթէ-
եանըզգ այնը միւճիւպինճէ սօն տէմինտէ թէօվպէ տի-
մէյէ պիլէ մուվաֆֆագ օլամամըշ իտի ։

Վահան Ժանըն սարը պապասը օլան խըրխըրթա « Լա-
նէթ օլսուն եւիւպինէ » տէյէրէք պիր մըրտար բարբա մէ-
րիպ սավարդաան սօնրա, Սիմիրգօղըն փալխաէսի իլէ ըէ-
ֆիդէսի պուլունան գօճա գարըընըն միսթադըլլէրինի թէ-
էմմին իտէճէք գատար պիր մէպլաղ իթա իթմիշ, մէ Սիմ-
րիգօղը տախի Թէրպիյէ իտուպ խնսան սիլքինէ տախըլ իթ-
մէք էմէլի իլէ, մէրգումը կիճէլի կիւնտիւզլի պիր մէք-
թէպէ գօյմասընը մաքիւմիւմիւզ օլան բարպաղա խտատէ-
թէն Թավպիյէ իթտիյի կիպի, չաժաշըրճը Զօհիյի տախի
ունուլթմայարագ մըրտարը քիֆայէ պիր մէպլաղ իլէ մէր-

գաւմէնին խաթըրընը խօշ իթմիշ իտի ։

Միւսիւ Տէրպանտաճ կէլինճէ, մումաիլէյհ արթըգ չէվիճէտէ իլէ օթուրմայը թէճվիզ իտէմէյուպ գըզը վէ կիւ-վէյիսի իլէ պէրապէր Րուսիա մէմալիքինէ հիճրէթ իթ-մէյէ կիտի, Վահան տախի իշլէրինի սըրասընտա գօյմագ-ըմէզլի իլէ մուվաֆագաթէն Լօնտրայա կիթմէյէ մէճպուր օլուպ, վալիտէսի իլէ գայնանասընը (Հըռիփսիմէնին վա-լիտէսինի) էրինէ բարագըփ թահթը հիմայէթինէ իհալէ, վէ թա փարօրա գատար կէօնտէրիյէ կէլմիշ օլան Ծուհիպ պէյ վէ Նիգօլի իլէ վէտալաշարագ, զէվճէսի Հըռիփսիմէ պէ-րապէրինտէ օլտուղու հալտէ Հանրի վէ Վիրգինէնին րէ-ֆագաթլարըյլա Լօնտրայա աղիմէթ իթմիշլէր իտի ։

ԽԱԹԻՄԷ

Վահանըն ֆամիլեասը իլէ պէրապէր աղիմէթլէրինտէն պիր այ գատար սօնրա, մալիւմիւմիւզ օլան Տ. Մ. նամ բարագ մումաիլէյհտէն ալմըշ օլտուղու մէքթուպտա աթի իւզզիւքը ճէվապը եազմըշ իտի քի, նասըլսա միւսվէտտէսի էլիմիզէ կէչմիշ օլմաղըլա այնէն տէրճ իտէրիզ ։

1872 Ապրիլ 10

Սէվկիլի էվլատըմ Վահան

Թահտը հիմայէյի աճիզանէմէ իհալէ իթմիշ օլտու-ղունուզ իհթիեարէ գատընլար, սաւյիշի հալ վէ րահէ-թի պալ իլէ եաշամագտա, վէ ճէնապը հագգա կիճէ կիւնտիւզ համտու սէնալէր իթմէքտէ տիրլէր, լութֆէն պանա վիրտիյինիզ մէքթուպըն նըսֆընը արզունըզ միւճի-պինճէ միւհթաճլարէ թէվզի իտտում, վէ նըսֆը տիկէրի-

նի տախի մէմլէքէթիմէ կէօնտէրտիմքի հէման եըգըլմագ հէման եըգըլմագ իւզրէ օլան ֆգարը մէքթէպիմիզին թամիրու ըսլահընա սարֆ իտիլէճէք տիր ,. հէման ճէնապը Ալլահ միլլէթիմիզտէ սիզին կիպի սախավէթլի զաթլարը թէքսիր պույուրսուն .

Գէրէք Մուհիպ պէյին րէֆահը հալինտէն , վէ կէրէք սայըր եարանը վէֆատարանըն ահվալինտէն պահս իթմէյէ լուզում կէօրմէմ, զիրա հիչ շիւպհէմ եօգ քի անլար սիզի իլէ տօղրուտան տօղրույա մուքաթէպէ իթմէքտէ տիրլէր , անճագ սիզէ պիլտիրէճէք օլտուղում տէհշէթլիւ պիր վագաատէն գալպինիզ ինճինէճէք իսէտէ չիֆայիտէքի էմրինիզ մուճիպինճէ եազմաղա մէճպուրըմ, չէօլլէքի Ըստամպօլտան մուֆարէգաթընըզտան պէրի հիւքիւմէթը սէնիյէ կիճէ կիւնտիւզ ծանը արամագտա իտի իսէտէ , պիր միւմքիւն էլէ կէչիրէմէմիշ իտի , մէկէր մէրգում Տէրպանեանըն մէթրուքէ զէվճէսի իլէ պէրապէր , վէ պապասը խըրվաթ իլէ վալիտէսի Ելիզա տախի մայէթինտէ օլտուղու հալտէ , Տավուտ բաշա ճիվարընտա պուլունան պահճէլէրին պիրինտէ վագը ուֆաճըգ պիր խանէտէ իգամէթ իթմէքտէ իմիշլէր , մէքթուպըմըն թարիխինտէն իւչ կիւն էվէլ կիճէնին պիր նըսֆընտա Սիվրիզօղ (*) մէրգումանըն խանէսինէ կիրէրէք կէրէք պա-

---

(*) Մալիւմիւնիւզ օլսունքի Թավսիյէնիզ մուճիպինճէ հէր նէ գատար Սիվրիգօզը (Սէրովբէ) նամընտա մէքթէպէ գօյմուշ իտի իսէմտէ , մէրգում « Հէր աղաճ մէյվէսինտէն թանըլըր » սէօզիւն մանայի ասլիյէսինճէ պապասընըն խալիս էվլատը տըր․ եանի ըսլահ գապուլ իթմէզ պիր հայլազ օլմաղըլա պիր գաչ տէֆա մէքթէպտէն գաչմըշ իտի , մատամ Տէրպանեանըն գավլինճէ իշպու ճինայէթը մուտհիշէյի Սիվրիգօզըն եափմըշ օլտուղու անլաշըլըյօր , չիւնքի մէրգում հայլազլըղա ալըշմըշ օլմաղըլա հէրնասըլսա ծանըն էվինի պուլարագ , մէրգումա « Մատէմքի պապամըմըզըն պանա բարա վէրմէլիսին » տէրիմիշ , վէ ծան տախի մէրգումը պիր իքի տէֆա թէբէլէյիպ գօվմուշ , հարիքին վուգու պուլտուղու կիճէ ճիւմլէսիտէ քէօր սարխօշ ույումագտա իմիշլէր , անճագ մատամ Տէրպանեան բիւյա կէօրիւր կիպի մէրգումըն էվին իչինի տօլաշտըղընը կէօրտիւմ տէյօր , վէ հայլազը մէրգում օլ կիճէտէն պէրի նապէտիտ օլմաղըլա մէրգուման իլէ պէրապէր եանմըշ օլտուղու տախի մէլհուզ տըր ․

պատը օլան ժանըն վէ կէրէք մատամ Տէրպանեանցին, օլանճա բարալարընը չալտըրտան սօնրա իչէ ըէնկ վիրմէմէք ինչիւն խանէյի մէզքիւրի տախի պէշ ալթը եէրինտէն թութուշտուրմուշ, էօյլէքի տէրսունինտէ պուլունանլարըն ճիւմլէսի, եանի ժան, խըրվաթ, վէ Ելիզա, եանըպ քիւպքիւթիւք օլմուշլար վէ անճաք մատամ Տէրպանեան Նիմ ճան իլէ օթէշլէրին իչինտէն գուրթուլապիլմիշ իտի, զարիպ եէրի չուրասըտըրքի օլ կիճէ հիւքիւմէթը սէնիյէ ժանըն կիրլէնմիշ օլտուղու մահալլի անլայուպ մէրգումը տէրտէսթ իթմէք իչիւն մահալլի մէզքիւրէ կէլմիշլէր իսէտէ խանէյի ալէվլէր իչինտէ պուլմուշլար վէ մատամ Տէրպանեանը գուրթարմըշլար իտիքի, մէրգումէ վուգույի հալի հիւքիւմէթէ խապէր վիրտիքտէն սօնրա թէսլիմի րուհ իթմիշ, վէ պէնտէնիզ սապահլէյին պու տէհշէթլիւ վագաանըն խապէրինի ալըպ հէման մահալլի մէզքիւրէ կիթտիմ իսէտէ, անճաք մատամ Տէրպանեանըն եարը եանմըշ ճէսէտինի կէօրէպիլտիմ, չիւնքի օպիրլէրի թանըլմազ սուրէթտէ պիրէր սիյահ քիւթիւք օլմուշլար իտի, իշթէ ճէնապը հագ մէրգումանը աթէշլէր իչինտէ եագարագ ճէզալէրինի վէրմիշ օլմաղըլա պարի ճանլարընը տախի ճէհէննէմ աթէշի իլէ եագմամասը իչիւն տուա՛ իթմէմիզ էլզէմ տիր։

Աճ սէվկիլի էվլատըմ ճէնապը Հագգըն պիզէ իրայէ իթմիշ օլտուղու թարիքը իսթիգամէթտէն այրըլանլարըն, վէ սըտգու սատագաթէ րայէթ իթմէյէնլէրին էնճամը իշթէ պէօյլէ օլուր, վէլ հասըլ չօգ տէֆա սիզտէն իշիտուպ էզպէր իթմիշ օլտուղում պիր մէշհուր պէյթի, մահզա խաթըրընըզա պըրագմագլա խաթմը քէլամ իտէրիմ։

Ինսանէ սատագաթ եարաշըր կէօրսէտէ իքրահ
Եարապ մույին տիր տօղրուլարըն հազրէթի Ալլահ

ՏՈՒԱՃԸՆԸԶ Տ. Մ.

ԽԻԹԱՄԸ ՀԷՔԵԱՅԷ

ՖԻՀՐԻՍԹ

Սահիֆէ	Սադըր	Խաթա	Սահիհ
14	5	Որմէտ	Սէրմէտ
19	1	ալա հաշգընա	Ալլահ աշգընա
20	30	մութէնէպպիճ	մութէնէպիհ
22	10	սէնէալէր	սէնէլէր
27	27	էսօզլէրի	սէօզլէրի
07	30	հալգ	հալ
39	3	մէկր	մէկէր
41	11	հայրր	հայրը
47	28	օլտուղունա իզին	օլտուղունա սիզին
98	6	Վ ահան	Վ ահանա
78	29	աչապ	աջապ
88	4	իթտիքըլէրի	իթտիքըլէրինտէ
86	10	օլաարգ	օլարագ
94	16	օէրէմ	քէրէմ
101	10	թէէսսուֆա	թէէսսիւֆ
104	8	մուլահազալէրի	մուլահազա-լէրտէ իքէն
146	14	նազարը	նազըրը
147	3	նըզըրըընըընըն	նազըրըընըն
172	9	ապա	աաա
176	5	օլմայուպտ	օլմայուպ
178	24	Մուհիպ պէյ	Մուհիպ պէյին
198	13	սըքաէրըշ խտուպ	խտուպտա
204	29	սահիֆէսի	սահիպէսի
206	7	իվրսիգօզըն	Սիվրիգօզըն
212	7	քարալարր	քարալարը
212	20	Ֆիր	պիր
213	28	մանմաիլէյհա	մումաիլէյհա
223	15	սէյհաթ	սէեահաթ

